

TIGHT BINDING BOOK

brown book

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_206120

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP--730--28-4-81--10,000.

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. *T.349.547.* Accession No. *T 3805*
Author *M 048*

Title

This book should be returned on or before the date last marked below

శ్రీ చైతన్యమఠము

శ్రీ శివప్రణామము

శ్రీ ముదిగొండు నాగవీరేశ్వరస్వామి

1947

శ్రీ శివప్రణామమును పాఠమునకును శాస్త్రమునకును
ప్రతి శ్రీ శివప్రణామమునకును శాస్త్రమునకును
అనుబంధము

శ్రీ శివప్రణామము - ౧౦౮ ప్రాసములు

శ్రీ శివప్రణామమును పాఠమునకును శాస్త్రమునకును

అనుబంధము

శ్రీ శివప్రణామము

1947

[మొదట ౧౦౮]

క. శంకరునికా శాంకరినికా
 శాంకరినికా విఘ్ననాథు , శైలాదిని ని
 శృంకా గొలిచిన వారికి
 సంకటములు సురుగున నీరల , సౌఖ్యము లమరుకా.

ము॥ నా॥

శ్రీః పీఠిక

ఈశివపురాణ ముష్టాదశపురాణములలో నొకటి. దీని యాంధ్రీకర్త బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి గారు. . న్నాళ్ల కీమహాగ్రంథము తెలుగులోని కనునదింపఁబడుట భాషాసంస్కృతి యదృష్టము. అదృష్ట మేలననగా నొకగ్రంథము నుండికవిచేతిలోఁ బడుట పుణ్యవిశేషము. ఆ కాశిపోతాశికివి కావ్యమును గాడుచేసి సహస్రంశు మరల ముట్టుకొనుటకుఁగూడఁ జొంకునట్లు చేయును. మొదటనీకవియొక్క మహాప్రతిభావిశేషము, నైదుష్యము, చవనోని నేర్పు, అనంతమార్గముల విహరించగలయీయనఁపద్యరచన, పూర్వకపులయందలి సమాదగము, విమర్శనీయములు. వీనిలోఁ గొన్నిటిని స్థాలీపులాకన్యాయముగ నెత్తి చూపి తరువాత పురాణమును గుఱించి ముచ్చటించెదను. ఒకగ్రంథ మొకకవివ్రాయుటకధికారము కావలయును. ఆ యధికార మీయనయొద్ద నెంతివఱు కున్నది? ఆందులోనియ్యదిమహాగ్రంథము. అనంతి మైన శక్తి కలవాఁడు గాని యిట్టి గ్రంథము వ్రాయుటకుఁ దలపెట్టఁడు. పుట క్షిలునదియెనిమిది సంస్కృత చొప్పున నిది యేడువందల యెనుబది పుటల గ్రంథము. సుమా రాఱు కేల పద్యములు.

అప్సకవి సత్కవియొక్క లక్షణము చెప్పటలోఁ బూర్వకవీశ్వరవాక్పయోగ దక్షతగూడ నొక్కటిగాఁ జెప్పెను. ఈవికి (శ్రీ)నాథుఁడు, బోతన్న, తిక్కన్న, చేమ కూరి వేంకటకవి ప్రధానముగా నభిమానపాత్రములు. వీరిలోఁ బోతన్న గారియం దీకవికిఁగల ఐక్యిక బరిమితి లేదు. ఎన్నిచోట్లనైనఁ బోతన్న గారి పద్యములు పుణికి పుచ్చుకొనుట దీని కచ్చముగాఁ బోతన్న గారి యందలి భక్తియే కారణము కాక పోవచ్చును. విష్ణుపారమ్యమును బోధించు పురాణము భాగవతము. ఈపురాణము శివపారమ్యమును బోధించునది. భాగవతములో సర్వదా విష్ణుదేవునకుఁ బరమా త్కృష్ట్యము చెప్పఁబడును. ఇచట శివునకుఁ జెప్పఁబడును. ఇట్లు భక్తియతములే రెండును మఱల నైదికనుతములే. ఈగ్రంథములకు ముఖ్యము మిక్కిలి యున్నది. అందుచేత నీకవి భాగవతమునతఁ జాలజోట్ల రచన చేయుట వస్తునిర్వాదను గా టించుట యేమో! భక్తిని బోతన్న గారిట్లు చెప్పిరి.

మ. తనుహృద్భావల సఖ్యమున్, శ్రీవణమున్, దాసత్వమున్, వందనా
ర్చనముల్, సేవయు, నాత్మలో నెఱుకయున్, సంకీర్తనల్, చింతనం

బును, నీతోమ్మిది భక్తిమార్గముల సర్వాత్ముక్ హరి న్నమ్మి న
జ్జనుడై యుండుట భద్ర మంచు దలఁతున్ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!
(భాగవతము)

గీ. శ్రీవణమును గీర్తనంబును స్మరణసేన, నములును దాస్యమును సర్చనయును వంది
నమును, సఖ్యంబు. సాంతార్పణమును న నెడు, నవవిధాంగములుండితనర్చుభక్తి.
[శివపురాణము 94 పేజీ]

ఇది సామాన్యము.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబుచిత్తింబు ! భవునసుర్చన చేయు పాణిపాణి.
... ..

సీ. పరమశివార్చనాపదవి నొందగలేని । యిక్కగా దది పాపహృక్కగాని
... .. (శి. పు. 214, 215 పే.)

ఈ పద్యములు పూర్తిగా ప్రహ్లాదచరిత్రలోనివి. పార్వతీదేవి సరిగా రుక్మిణీదేవి
వలెనే మాటాడును.

కం. పంచాననధన మగు నన్ । గొంచక యెండివడడు పెండ్లిగొనఁగలఁ డంబా!
పంచాననధనము నిలన్ । వంచకమతి యొక్కనక్క వడయు నె యెందున్,
(శి. పు. 274 పే.)

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి! యోపురుషసింహు ! సింహముపాలిసామ్మి గో
మాయపు కోరినట్లు మదమత్తుడు చైద్యుడు... (భాగవతము.)

క. భూషణములు శ్రుతులకు పరి । పోషణములు దృఢవికాసభోధాగతి కా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి । తోషణములు మదికి నీమృదులభాషణముల్.
(శి. పు. 310 పే.)

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నప్పుభోడు లున్నట్టిచో
తలమిన్ జేరఁగరాదు బ్రహ్మసయినఁ పేలావిశేషంబునఁ
కలఁతింబుచ్చి యలంతు గిత్తివలె లోగంజేతు రివ్వారియ
త్తలపుల్ క్రూరము లుల్లముల్ విసము సిద్ధాక్షిణ్యలీనాతుకః. (శి. పు. 226 పే.)

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ ప్రియుండైన పూ
విలుతుఁ మెచ్చర యన్యుని వలతురే విశ్వాసమున్ లేదు క్రూ

రలు తోడుక బలివైన చంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాం ద్రెక్కడ! వారి వేడబము లా వేదాంతసూక్తంబులా!

(భాగ. స్కం. 9)

ఈరచనలోని సామ్యము చూచునది. మఱియు శ్రీనాథుని పోకడలు.

నీ. పరుగిడు నేనీటి పడచురవిభజాడ | కృష్ణ వేణి సరీజకిలపాణి (శి.పు. 529 పే.)

నీ. ప్రవహించు నేనీటిపల్లియ ప్రకార! మొరసి గంగబునాగరముకొన్న (కా.ఖం.)

క. కిగ్గాడి దైత్యు డీశం | డెగ్గనకయె..... (శి. పు. 452 పే.)

ఈ కిగ్గాడిశబ్దము పింగళి సూరన్నగారిది.

మఱి తిక్కన్నగారి పోకడ:—

చ. అలతులఁబోదురే గురుకు నభ్రాన్తనీతనుజుండు చివ్వో

నలిగిరి రిన్వోగల యాజసికుం డెవ డల్లకర్ణుడు

బలియుడు ద్రోణజుండు సరిపగివిదారణధీరు డట్టివా

రల గెలుపొందువారలె పుద్బిషుసాయము లేక పాండవుల్! (శి.పు. 513 పే.)

ఈకవి యెన్ని మార్గములనైన పోగలడు. ప్రాథమార్గముననంచరింపగలడు అని కొన్ని తక్కువ రిచనలనక పోడని లేదు. అల్పములైన యమకములు, శ్లేషల యందు గూడ తన మనస్సును జొప్పించును ఈ చేమకూర వెంకన్న ననుసరించిన యమకములు చూడుడు,

క. గంగావగ్రణమునకే, గంగా దగ దెవరు కొంత కాలం బిటు లా

గంగావలె తేడవడ, గంగా శిక్షించునాజ్ఞ గడచినవారిక. [శి.పు. 164]

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువలే మార్తెబడక

లేమామరు నేలగ నా, లేమాకులజంపముల గలియ గన్గొనుమా!

(శి. పు. 360 పే.)

క. గంగా! మాకలుషము లడ, గంగా పొనరింపు మమ్మ! కారుణ్యమెనం

గంగా నీసరిధునికలు, గంగా విస మెందునిజము కంజాలెముళ!

(శి. పు. 671 పే.)

మఱి శ్లేష :—

గీ. చక్రదుఃఖానహుండ్లైన సత్సమగి, విసువును హరించినను పరుచునితిఁ జెంది

ననుగ నుయ్యేదిరి నెరియించెనుగలాదు. కాముకులుగాంతు శీలగుడుగల్గెనుమా.

(శి. పు. 344 పే.)

ఈ చూపించిన యదాహరణలవలనయ్యాకవి యెంతమందికవుల ననుకరించినను నీయన యభివాసము పోతన్నగారియందె యెక్కువ. చివరకు దన వంశవర్ణనము చేయుచు,

నీ. ఎవ్వనిశుభనామ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకు పాపసంచయముతోలఁగు,

(శి. పు. 6 పే.)

ఈరీతిగా నెన్ని యేనియుఁ జూపించవచ్చును. ఇది పూర్వకవుల వాక్ప్రయోగ దక్షత. ఈనుహాపురాణమునందున్న గుణము లన్నియు చిట్టాగా వ్రాసిచూపించను గాని యొక్కొక్కగుణమున కొకటిరేం డాదాహరణములుగా చూపింతును.

శబ్దప్రయోగాచిత్తము :

గీ. ఎంత యేనియు శుశ్రూష మెచ్చుచుండె. చెప్పమిప్పుడు కృపతోడ శివునితత్త్వము

... .. (శి. పు. 9 పే)

ఇంత శుశ్రూషాశబ్దము వ్యుత్పత్తిర్థములో నెంత యందముగా నున్నది !

గీ. చారుకస్తూరి కాగరుచందనాను, లేపనసుగంధబంధురాటోపమెసఁగు

వాడురుచిరతరామూల్యవస్త్రయగ్ధ, కలితుండగువాడుశంభుండు కాంచబడియె

(శి. పు. 278 పే)

ఇందు 'కాంచబడియె' నన్న ప్రయోగము మిక్కిలి యుచితముగా నున్నది. దీని యాచిత్త్యము కథిలా నున్నది. మేనక తన కూతును బార్వతిని శివున కీయ నన్నది ; అతఁడు పిచ్చిబికారి యని. చివరకు విష్ణువు పోయి శివునిఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిఁ జేసుకొనెను. అప్పుడు మేనక వచ్చి చూచెను. ఇంత యందగాఁడైన శివుఁ డాపెచ్చే జూడఁబడెను. ఇందు శివునియొక్క పరమేశ్వరత్వము స్వయగ్య మగుచున్నది.

కవి పూర్వకవుల నింత యనుసరించుటచేత నాయన కొక స్వతిస్సిద్ధమైన రచన లేదనికాదు. ఎచ్చటెచ్చటనో వారియందలి గౌరవముచే బూర్వకవుల ననుసరించుటేగాని, కవి సహజముగాఁ దన ప్రత్యేకమైన పలుకుబడికలవాడు. ఈపలుకుబడి గ్రంథిసందంతటను గలదు. సమర్థులైన సర్వకవులకుఁ బ్రవాహముగా తాము చేయు రచనయొక్క సాంతత్యముయొక్క సామాన్యత సర్వత్ర కనుపట్టుచుండఁగా నొక్కొక్కచోట నా సాంతత్యములోనుండి కొన్ని విశేషములు పర్వతమునందు

శృంగములవలె భాసించుచుండును. ఇట్టి ఘట్టములవలన ప్రతి మహాకవిరచనయు నొక గౌరవాధిక్యము సంపాదించుకొనును. అట్టి ఘట్టములు కొన్ని చూపించెదను.

శా. ఐనక బుత్తక! శైవతత్వమును విశ్వాద్యుండు పద్మేక్షణుం

జేనుక నిక్క మెటుంగఁ జాల మిఁక నెట్లే నర్కునిఁ దీవమ

ఘేనిప్పట్ల నెటుంగఁ జెప్పెదను విన్నో! నాదు వై దుష్యవి

జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతవఱ కొజ్జంజేసి రంజించునో! (శి. పు. 20 పే)

పద్యరచన స్వతంత్రమైన పలుకుబడిలోనుండి ఘట్టినది. “ఒజ్జం జేసి రంజించునో” యన్నమాట పలుకుబడిలోని ప్రౌఢి కుదాహరణము.

ఉ. కోరుము నీదు కాంఛితము కోమలి! నే నొడగూర్చు నంచుద

వ్వారయ కేను బల్కితి... [శి. పు. 174 పే]

దుర మాలోచింపక యనుటకు దవ్వారయ కనుటలోఁ గొంత ప్రౌఢి కలదు.

శా. ఆవజ్రాంగుండు పద్మజా గని మహాహర్షంబునక మ్రొక్కి నా

నావేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వాఙ్మథా! మదీయాంగనా

భావారూఢునిఁ బుత్రు నిమ్ము..... [శి. పు. 174 పే.]

‘ మదీయాంగనా భావారూఢునిఁ బుత్రుని ’ మృనుటలో భావగాంభీర్యమును చూడుడు!

లయగ్రాహి!

కొంద టలు కొంది ధృతిఁ జెంది సురబృందముల

నుం దురమునం దెదిఁ మృందిరి కడంకక [శి. పు. 35 పే]

ఇది తారకాసురకుమారుల యుద్ధము ఈయుద్ధభాగములో లయగ్రాహి యింత మకుమారముగా వ్రాయుట శైలిలో నొక మృదువైన పాక మేర్పడినవాడుగాని వ్రాయలేడు.

చిరుముల వర్ణన: --

గీ. సమ్మకము లైన నీలరత్నముల్లోఁగు

సమ్మలో తుమ్మెదలొ చిరురమ్మ లొక్కొ!

రత్నములు సమ్మక మైన వనుట యెంత చక్కనిమాట! అన్నిటికంటె సపూర్వ మైనశక్తి యీక్రింది పద్యములయందుఁ గన్పించుచున్నది. త్రిపురాసురులు చేసెడి దుండగములు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పకొనుచుండిరి,

ఉ. పొద్దు కడుక్ వడిబుడమి బోర్ల గిలుక్ బురము ల్లనంబడక్
హద్దును దప్పి తారలు హిమాంశుడు దాగుచు దిర్గుచుండు రే
సుద్దియు లేక బిక్కనడి చూచుచు నుండు జముండు మేటి యా
పద్దశఁ గడుచుంటి మిది పద్మభవా! కనరాదె నీటిటల్ .

చ. ఎవుడొ దివంబు పైఁబడి సురేశులతో నిసుముం బొనర్తు ర
ష్టపుడును దేటి చూచి కడు నబ్బుర మొందుచు దిబ్బి సేతు మం
చపకృతు లాడి పోవుదురు హా! యిక నేమి యొనర్తు మిత్తరిక్
దెపదెవలాడు మామదుల ! దీనతఁదీర్చు మనుగ్రహమ్మునక్॥

(శి.పు. 402 పే)

ఈపద్యములలోని నర్తన యేపూర్వకమును జేసినది కాదు. మిఁస్వర్గమంతయు
బూడిద చేయుదుము, దిబ్బి జేయుదుము అనుట కొనున్న యశాచిత్త్యము చెప్పరా
కుండ నున్నది. ఈమాటలయందు దాయాదులయొక్క మాత్స్యము పరమరమ్య
మైన వ్యంగ్యభూతి మైనది. ఇందు రసము చిప్పిలు చున్నది. మొదటిపద్యముమిక్కిలి
చిత్రముగా నున్నది. ఈరచన మహాకవులు మాత్రమే చేయఁగలరు. సామాన్యులు
చేయలేరు. ఇది యంతయు నీకవియొక్క స్వతంత్రవాచదూకత్వము .

లోకోక్తిసంగ్రహము : —

లోకోక్తిసంగ్రహమునం దీకవి యందె వేసిన చేయి. లోకోక్తిసంగ్రహము
నందే కాదు, లోకసంగ్రహమునందును గొప్ప ప్రతిభాశాలి కుబేరునిచరిత్రలో
గుణనిధి హద్దు మీరి ప్రవర్తించుచుండెను. ఈకథ కాశీఖండములో శ్రీనాథుడు
గూడ వ్రాసెను. ఈరెండు రచనల పోలిక తర్వాత వ్రాసెదను. ఈగుణనిధి 'చూ
పుల గుట్టమువలె సతఁ జేపు మొక్క బెరుగుచుండ' నంటి ఈ పురాణమున ఈ
చూపుల గుట్టమునంటి లోకములోని వాడుకమాట లెన్ని కావలసిననన్నియున్నవి.
ఇంక లోకసంగ్రహముం జూడుడు. కుమారఖండములో రెల్లుతోటలో బెరిగిన
కుమారస్వామిని దీసికొని రమ్మనిశివుఁడు ప్రేమధగణములతో సందీశ్వరునిబంపించెను
వారు నచ్చుచుండఁగా గృత్తికలు వచ్చి కొడుకుతోఁ జెప్పికొనిరి. కొడు కైన
కార్తికేయుఁడు మీకు భయము లేదని చెప్పును. ఈఘట్టముమిక్కిలి రమ్యముగా
నున్నది. అనఁగా, లోకసహజత్వము కొట్టవచ్చిన ట్లున్నది.

మఱియు, విఘ్నేశ్వరస్మట్టి, శివవిద్యాయకులయధము, శివునకుఁ బార్వతీయందలి

ప్రేమ, మఱి: దన పట్టుదల, వినాయకుని తల తెగిపోయినతరువాతపడ్డదుఃఖము, ఇవి యన్నియు లోకసంగ్రహణమునకుఁ బరమోదాహరణములు. ఈగ్రంథ మంతయు లోకానుభవము గల్గిన రచన గాని వెట్టి మొట్టిరచన కాదు.

అంధ్రభాషాపాటనము : --

ఈకవి సంస్కృతాంధ్రశబ్దములు సహస్రములు లక్షలు తెలిసినవాడు. ఏయే కవులొచ్చెచ్చటో ప్రయోగించిన రమ్యములైన తెలుఁగు శబ్దముల నన్నిటిని దెచ్చి వాడుక. అనేకరూపములు వాడును. మోసమునకు మోస యను రూపమున్నది. తిక్కన్నగారు వాడి*, ఈకవియు దానిని వాడెను.

సంస్కృతము : --

తెలుఁగుకవులు సంస్కృతసమాసములు గూర్చుటలో సులభార్థము సులభగ్రంథనము చేయవచ్చును. అట్లుగాక, అర్థవత్తుగా, తార్కికసంబద్ధముగా సమాసగ్రంథనము చేయుట యొక ప్రతిభాలక్షణము

ఉ. కన్నెను గాంచి యచ్చెరువుఁ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం

పన్నమనమ్ముతో నృపతివర్చన కిట్లనె .. (శి. పు. 13 పే)

ఇచటి “మన్మథాస్త్రసంపన్నమనమ్ము” అన్న సమాసము ఇందాకటి “మదీయాంగనాభావారూఢుని” అన్న సమాసము వంటిది. ఒక విలక్షణ మైన భావము గర్భమునందుఁ గల కూర్పు. ఇట్టి సమాసములు చేయుటకుఁగవికిఁ బ్రతిభకావలయును.

తెలుఁగులు : ---

క. గెల పడిన యనటుల జొబ్బిలు పానకములఁ దనర్చు విరివగు నమ్మా

పులఁ బండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ జెలఁగి వదరఁ జేసె రామచిల్లదండు

[శి. పు. 73 పే]

నీ. సంజ కెంజాయల జానగు చందురు...

(శి. పు. 90 పే)

నీ. ఎలమావులును, నిమ్మ, లీత, చిట్టితలు...

[శి. పు. 117 పే]

ఇట్లనేకపద్యములు అచ్చ తెలుఁగుతనమునే వెలయుచు కొనుచుండును.

ఉ.భీతచిత్తులై

ఎప్పటి కప్పుడే గడప నెంతరు కాలము కంజసంభవా!

ఈరీతిగా లోకసంగ్రహణము, తెలుఁగుపలుకుబడి, తెలుఁగుమాటల సమృద్ధి కూలంకషముగా నున్న రచన యిది.

వేదపరమార్జవ : —

ఈగ్రంథ మంతయు వైదికార్థములనే చెప్పును. కాని, యొకమహావిషయమును జెప్పఁదలఁచితిని. తారకుని చేత దెబ్బలు తిని కుమారస్వామి మూర్ఖ పోయెను.

గీ. స్కందఁడద్దాన మూర్ఖుల్లి ఊణములోన

ఋషిగణస్తూయమానుడై యొక వెంది [శి.పు. 350 పే]

మూర్ఖపడిన స్వామి ఋషిస్తోత్రములచేత మేల్కొనె ననుట శిష్య త్వస్ఫూర్తి మద్యాకృము.

శిల్పము : —

శిల్పమన్న శబ్దమున కర్థమిదమిథమని చెప్పటకు ఏలులేదు. లోకోత్తర సౌందర్య మెచ్చట పొడునూపునో యది శిల్ప మని చెప్పవచ్చును. కథను జెప్పటలోఁ గ్రొత్త రకముగాఁ జెప్పట గొప్ప శిల్ప మని నాయుద్దేశ్యము. ఆంధ్రవాఙ్మయములో కథా కథనరమ్యత పలుమంది పలురకములుగాఁ జూపించిరి. ఈ కవి కొన్ని చోట్ల కథను జెప్పటలో రమ్యతనే చూపించెను.

చివరకు శివుఁడు పార్వతి సంగీకరించెను. దివ్యస్త్రీలు పరిహాసము చేసిరి. అంత నిందిర యిట్లనియె, సావిత్రియిట్లనియె, అదితియిట్లనియె, ఆవేంటజాహ్నువియిట్లనియె, నిల్లు దేవతాస్త్రీ లందఱు తలామొకమాట యనిరి. ఇవి చిన్న చిన్న వచనములు. వారందరన్నమాటలు పద్యములు. ఈ రచనవలన పెండ్లిసంబర మంతయు, పరిహాస మంతయు, పెండ్లికొడుకుతో ముత్తైదువలాడు ముచ్చటలే వ్యంగ్యభూతములై కథా ఘటము పరమసౌందర్య మనిపించుకొన్నది. వారిట్లనిరి; వీరిట్లనిరి, అని వచనములు వ్రాసి, యన్నమాటలు పద్యములుగా వ్రాయుట, పోలన్నగారి భాగవతములోని యొక రచనాపద్ధతి. ఈ రచనాపద్ధతిని ప్రస్తుతమున నీ సౌందర్యోత్పాదనకై వినియోగ పరచుట యీ కవియొక్క ప్రతిభ. మరల నీ రచనాపద్ధతినే శివుఁడు తన వీర్య మేమైనదని, వెదకుటలో జూపించెను. శ్వేతాద్రివాయుస్వర్ణదీపసుమత్యాదులు కుమారునికథఁ జెప్పదురు. అచటఁగూడ నీ సౌందర్య మున్నది.

ధ్వనులు : —

ధ్వనియన్న శబ్దమే విచిత్రమైన యర్థముగలది. సుకవీరచనలో రస మెప్పుడును వ్యభిచార మగుచునే యుండును. కాని యల్పాల్పధ్వనులు, పస్తుకృతవస్తాదులు, శబ్దకతాదులు ప్రత్యేకముగా నుండఁ గొందఱు పండితులు వానినే చూచి యదియే

ధ్వనిమద్రచనాకావ్య మనుకొందురు . శబ్దగతము లైన మఱికొన్ని వ్యంగ్యములు చూడుడు.

గీ. అరయ నాధారశూన్యమా నాకసంబు నందు తెక్కలు లేని నాడెంద మనెడు
పులు గెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను నరసి పోచునుగాత చంద్రార్థమాళి
(శి. పు. 211 పే)

ఈవాక్యము పార్వతి సప్తర్షులతో నన్నది. ఇది యలంకారకృతవస్తు ధ్వని. రూపకాలంకారముచేత జీవుడు, ఇది శైవము కనుక నీజీవుని రక్షించువరమేశ్వరుడు వ్యంగ్యభూతు లగుచున్నారు.

కం. కంద రాన్నికే గన్నియ, నుందానము జేయఁ బూనను జుడి! ఋషిసం

కృందనులు మీర లెఱుంగని చందము లే దరసి చెవుడు చదురెదియేనిక.

(శి. పు. 240 పే)

శివునకుఁ గూతు నీయ నన్న హిమవంతుడు చెప్పిన మాట లివి. ' పిల్లను నే నీయను' ఈవాక్యములోని రెండు నుకారములు ద్వితీయచరణములో యతిస్థానమందుంచుటచేతఁ బ్రధమనుకారముమీది సముచ్చయముచేత హిమవంతునియనిష్ఠము వసిష్ఠాదులయం దతనికిఁ గలగౌరవము వ్యజ్యమానము లగుచున్నవి. ఇది సముచ్చయగతమై ధ్వని భాసించుట.

కం. బాగుగ బాగుగ నడిగితి వోగుణనిధి! వామదేవ! యున్నతభావా!

(శి. పు. 697 పే)

వామదేవుడు కుమారస్వామినిఁ బ్రణవార్థ ముపదేశింపుమనియడిగెను. ఆహ! ఎంత చక్కని ప్రశ్న యడిగినా డని కుమారుని యానందము. 'బాగుగ బాగుగ' నన్న వీప్ర చేత నీయానందము ధ్వనిత మగుచున్నది.

ఇమిడిక : —

మ. హిమశైలేందుఁడు మేనకక జనకరాజేందుఁడు ధన్యక వణి
కుమనుండొ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుల మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమ యుక, సీతయు, రాధయుక గ్రీమముగా నుత్పన్నలై శర్వు, న
ర్యమవంశ్యుం డగు రాముఁ, గృష్ణుని వివాహం బాడువా రిమ్మహిక.

పాకము : —

చ. అరుణమరీచి యంత నుదయాచలపీఠము నెక్కి పర్వత
స్ఫురదసమాసమంజారపుంజములక వెలయించి యూర్ధ్వని

స్వరదమలాంశుజాలముల శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనభినాళిఁ గూడఁ బ్రచుదమ్మునఁ బూయఁగఁ జేసె వాసిగఁ.

ఆధునికత : —

ఈకవి భావముల యందును, శబ్దములు స్వీకరించుట యందును గూడఁ జాల నాధునికుఁడు.

సీ. కాలపూరుషుఁడు రంగచ్ఛంద్రయంత్రింబునుండి దార్చిన పెరిపిండి యనఁగ
ఇది వెన్నెలవర్ణన.పిండిమరతోఁ బోలిక. ఇట్టిచి చాల గలవు. నాగా. డచ్చీలు
నాకరు, తంటా, డాబులు, ఇటువంటి శబ్దములు యధేచ్ఛముగా వాడును.

సహాయము, యథార్థము, అనుకూలము ఈశబ్దములు సాహాయ్యము, యాథార్థ్యము, అనుకూల్యము అన్నరూపములకు బదులు తెలుఁగుకవులు యధేచ్ఛముగా వాడిరి. ఈకవియు వాడెను. సన్నయ్యగారు “అనుకూలవతి” అనుశబ్దము వాడెను, ఒకాయన అనుకూల్యవతి యని యుండవలె ననె నట! అనుకూల్యవతి యన్నశబ్దమున కనుకూలవతి యన్న యర్థమే రాదేమో! లోకములో అనుకూలవతియనియే వాడెదరు. తెలుఁగుకవులది యిది యొక ప్రత్యేకసంప్రదాయము. వీరికి సర్వత్రా పాణిసీయము పట్టదు. కొందఱు పూర్వాంధ్రకవుల సమాసములతోఁ బాణిసీయము ప్రకారము విగ్రహము కుదురదు. ఈసంప్రదాయముయొక్క ప్రత్యేకత తెలియని వారికిఁ జాల తప్పులుగాఁ గన్పించును.

తల్తురు, సెల్తు ఈశబ్దములలోని యగ్లోపముగూడఁ జాలమందిచేసినదే.

నే నింతవఱ కచ్చముగా గుణములే చెప్పి యీకవినిబొగడుచున్నాననుకొందు రేమో! అందందుఁబారపాట్లను గలవు. “ప్రమాదో ధీమతా మపి.” ఇంత గ్రంథము వ్రాసి, యిన్ని పాకడలు పోయి, యిన్ని శబ్దముల సుష్ఠుస్వరూపము తెలిసిన యీకవియొక్క గ్రంథములో స్థానిత్యములు కనిపించినచో నవిప్రమాదపతితము లనుకొనక తప్పదు. ఈకవియే,

శా. ఎందెందేనియు భ్రాంతిపేతుకముగా నేడేక దొసం గుండుటా

ప్రపంచదక్షిణేంద్రుల కేని యంతనె యెటుల్ పోనోవు సర్వంకమా
స్పందప్రౌఢతభారతీమచిరశుభద్గుంభసంరంభముల్

అని వ్రాసెను. అట్టిభ్రాంతిమూలకములు నాకుఁదోచినవి కొన్ని వ్రాయుదును. ఈ శబ్దస్వరూపనిర్ణయమున నాకే భయము. పరునిది భ్రాంతియనుకొన్నవానిదే భ్రాంతి కావచ్చును.

*1 గోత్రగ్రామణీట్టురి — గ్రామణీ + తట్ — ఈరెండును శ్రేష్ఠవాచకములే.

2 సఖురాండు) — ఈరూపము చేయవచ్చునో చేయకూడదో తెలియదు.

3 బాలుడ నేన చాలు వ్రేల్చిడిఁ గనుగొంచుచుండుడు — బాలుడ నేన చాలుడుక - అనవలయునేమో.

4 నాతో వాదా యను — ఈత్పత్తియూవిభక్తిప్రత్యయముకు ప్రాస్వము రాదు.

5 నాదు గుణములందుఁ బ్రామాఖ్యులం జెంది — లెద్దిసమీక్షాఁదఁ దద్ధితఁ చేయఁ గూడదు.

ఈ చూపించినవాని స్వరూపమువలననే యివి ప్రమాదపరితిములని తెలియ గలవు. ఇంత గ్రంథము వ్రాసికొనుచుఁ బోవునపుడు సహస్రాక్షున కైనను బోర

*1. గోత్రగ్రామణీట్టురి — ఇట్టిది -- గిరివరేశ్వరసూర్యారణ్యనోదము సలిపె నిర్ణయముగఁద-
ఇత్యాదులు పెక్కులు మహాకవి ప్రయోగములు నులభములు.

2. సఖురాండు) — అచోబలపండితుడు “ఇతాంఽసః కిశ్చ — (శబ్దానుశాసనా)
ఈ దంతాత్మవిధాకార్థ విదం నూత్రం - ... సఖుడు సంబంధి కిష్టుండు సవ్యసాచి ఇతి భారత
భీష్మపర్వ వచనే సఖియు ఇత్యేవపాత స్వాదుః -- అసమాసే -- అకారాంతత్వా భావాత్ -
శమాసే మత్సఖుడు ఇత్యేకం రూపం (పాణినీయనూ) రాజామాసస్సభ్యధ్వచ్ -- ఇతి సమాసాంత
విధావాత్” అని వ్రాసిన అంధవ్యాకరణ రాష్ట్రకారుఁ డచోబలపండితుఁ డాకెంటనే - సహజేన
తర్హిత ఇతి సఖః -- ఇతి వ్యుత్పత్త్యావా అకారాంతత్వాన్నిర్యాహః -- యని వ్యుత్పత్తిభేదముచే
అకారాంతసఖ శబ్దము నిరూపించికాడు. ఇపు డకారాంతసఖ శబ్దమునకు - దారాధృత ఉదాహరణః -
అను శబ్దానుశాసనముత్రమునఁ గాని - బాలవ్యాకరణ సంధిపరిచ్ఛేదములొని 30 వ నూత్రముచే గాని
నిర్వివాదముగ సఖురాలు, సఖురాండు రూపములు సిద్ధించును.

3. బాలుడ నేన చాలు - చాలుడుక - అని యనవలెననుటకు - శక్తః అను పదార్థవివక్షలొ-
దమఁగన శక్తుడను, చాలుచును అని యనవలెను. ఇది నట్టిభ్రావముకాదు. ఇత అలమిత్వవ్యయార్థ
వివక్షయందు - నేన చాలు నీవేటికి యని చెప్పుట దావఁగు కాదేమో !

తక్కినవి రెండును బ్రామాదికములే. సవరింప.

4. నీకు వాదాయను.

5. ప్రామాఖ్యుడుక జెంది.

పాటలు పడకలేవు. ఇంతమాత్రముననే 'భారతీరుచిరశుంభద్గుంభసంరంభముల్' ఎట్లు పోనోవును?

ఈ కవియు నేనును నేక గురుపాద రేణువులము.

క. వ్యాకరణ మొక్కత్రోవమ, హాకవు లొకత్రోవ శోశమఖల మొకత్రో

వై కన్నట్టెడునీభా, పాకావ్యమ్ములను దరచు చదివినకొలది.

చ. తెనుగునకున్న వ్యాకరణదీపము చిన్నది. (తి. వెం. కవులు.)

మేము తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యులము. మాసాంప్రదాయము వారిది. శబ్దబ్రయోగమునందు, శబ్ద స్వరూపసిద్ధియందు, మాకు లోకము ప్రమాణము. మాకును శ్రీగిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి వాదమునకును చాల దగ్గర సంబంధము.

ఏవంశిధకవి తారచనాబహుగుణపతిష్ఠుడైన యీకవి యీ శివపురాణము వాయుట కెంతయు దగినవాడు.

పురాణము పంచలక్షణి, పంచలక్షణి యనగా, ప్రబంధమున నస్తానశవర్ణనల కలిమి యెంతలక్షణమో యంతలక్షణము. సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము. మన్వంతరము. వంశాను చరితము, ఇవి ఐదు లక్షణములు. పురాణముల యందలి బహు కథలు వరుసగా వచ్చినవికావు. కుబేరుని కథయున్నది. ఈ కుబేరుని జన్మ పద్మ కల్పమున జరిగెను. అతడు మేఘవాహన కల్పములో యాజ్ఞదత్తియయ్యెను. ఈ సర్గప్రతి సర్గములు ఒకదానితో నొకటి కలిసిపోవును. వంశము, వంశాను చరితము - వీనిలో భిన్నగ్రంథముల యందు సమైక్యము కన్పించదు. దితిగర్భమున నిందుడు దూతి గర్భస్థశిశువును వ్రక్కలించుట, హిరణ్యకశిపువధానంతర ఘట్టముగా శివ పురాణమున నున్నది. సముద్రమథనానంతర వృత్తముగా రామాయణమున నున్నది. ఇట్లే కథలలో నేక భేదములుండును. ఇవి యుగాంత చరితల సంయోగము చేతనేమో యిట్లు సంధిగ్రములగుట.

ఇది పురాణ మైనను మహాకావ్యము. దీనియందు బ్రతిపాద్యమైన వస్తు వేది? అది శివపారమ్యము. ఉపక్రమోపసంహారాది షడ్భింగ తాత్పర్యములచేత శివపారమ్యమే యీపురాణమునందు బ్రతిపాద్యమైన వస్తువు. తద్వన్వభాస్వముదీనియందున్నట్లు మఱియేపురాణమును గన్పించ లేదు. అన్యపురాణమునం దన్యకథా తాడనము లెక్కువ. ఈపురాణమునందు శివవిరహిత మైన ఘట్టమేలేదు. శివకథా

స్పృష్టి తక్కువయైన కథ యీగ్రంథములో సాగరోపాఖ్యానము తప్ప నాకు మఱి యొక్కడు కన్పించ లేదు. ఈపురాణము పురూరవశ్చక్రవర్తికథను, సాగరులకథను విస్తరించి చెప్పి శ్రీరామచంద్ర టూకీగా నేల చెప్పెనో తెలియదు. భారతభాగవతములలోగూడ నీరామకథ పెంచబడియే యున్నది.

ఈపురాణమునకు నాయువుపట్లు నాలుగు ఖండములు. ఒకటి లింగవైభవఖండము. తక్కిన మూడును జీవర మూడు ఖండములు — కైలాసఖండము, వాయవీయ ఖండము, విద్యేశ్వరఖండము.

లింగ వైభవఖండ చుంతయు సర్వభారతదేశమందలి సర్వశివక్షేత్రములలోని లింగోద్భవకథాసంపుటము. ఈఖండము చదివినచో సర్వక్షేత్రగమనపుణ్యము లభించవనుటకు నెవ్వఁడు చాలును? దక్షిణదేశమునందలి లింగములు, ఉత్తర దేశమునందలి లింగములు సర్వలింగములయొక్క కథలు నీఖండమునందు గలవు.

కైలాసఖండము నిజముగా నీపురాణమునకు బీజభూతి మైనది. ఈగ్రంథము శైవపారమ్యభోధకము. సదాశివుఁడు పరమేశ్వరేశ్వరుఁడు, మూలవస్తువు. సర్వమాయననుండి నిర్గమించెను. ఆయనను మించినవాఁడు లేడు. ఆయనలోసహస్రాంశమున మహేశ్వరుఁడు దయించెను. మహేశ్వరునిలో సహస్రాంశమున రుద్రుఁడు దయించెను. రుద్రునిలోసహస్రాంశమున విష్ణుఁడు దయించెను. విష్ణునిలోసహస్రాంశమున బ్రహ్మ పుట్టెను. మహేశ్వరవిష్ణుబ్రహ్మలు వాయూదకపృథివీతత్వములకధిపతులు. సమష్టిరూప మొకసదాశివుఁడే. సర్వచరాచరసృష్టి, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఈసదాశివుని లీలావిశేషము. అనుమానప్రయోగమునకిం దనకాశము లేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కన్నిమద్భావంబుచెప్పు' ఇత్యాది సర్వము చూచునది.

ఈఖండములో 706వ పుట మొదలు 710వ పుటవఱకుఁ జదివినచో నీశివపురాణము ప్రతిపాదించఁ దలఁచుకొన్న మహావిషయము వ్యక్తము కాంగలదు. ఒకవిధముగాఁ జూచినచో నద్వైతమతమునకు నీపరమశైవమతమునకు భేదము లేదు. 'శివశక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లును', 'బృహి ధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము, బృహత్వము బృహ్మశబ్దము పంచబృహ్మమయుండుగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో నెలయు చున్నవి'. ఈవాక్యములనూత్కర్థసంయోజనముచేసినచో నీమతముయొక్క రహస్యము తెలియును. వేదాంతము సాంఖ్యమును యోగమును

రెండు ప్రవాహములుగాఁ దనలో నెట్లు కలుపుకొనెనో యీశివాద్వైతము గూడ యోగసాంఖ్యములను దనలోనికిఁ దెచ్చుకొన్నది. కైలాసఖండమున యోగసాంఖ్య మతముల సంయోగముగూడ నున్నది. ఇది శివపురాణపరమరహస్యము.

వాయవీయఖండమునందుఁగూడఁ గథాంశమే యెక్కువ యున్నది. పశుపాశపతి స్వరూపము — కాలపమాణము — సృష్టిలయముల స్వరూపము కలదు. చివరవిద్యే శ్వరఖండము పార్థివలింగార్చనాచారస్త్యమగు, కొన్ని శైవవిధులు శిష్యభస్మరుద్రాక్షమాహాత్యములు మాత్రమే చెప్పుచున్నది. ఇవి శైవుల కన్యశ్శేయములు, పాత్యములు.

ఇక లీలాఖండమునందు శివుని సర్వావతారవైభవచరిత్రగలదు. గుసము గ్రంథములు చదువుచుండగా బహుపురాణగతవిషయములు తెలియక చాలసంగతులర్థముగావు. అనేకసందేహములు పొడమును. ఎన్నియో సందేహము లీపురాణవతనమున నివారితములగును. ఒక యుదాహరణము. నేను నన్నయ్యభారతిముగ్ధుని నరణ్యపర్వములోని నలచరిత్రము చదివినపుడెల్ల నలదమయంతులనడుగు దౌత్యము నెరపిన హంసయొక్క కథ తెలియక మిక్కిలి యిబ్బందిపడుచుంటిని. ఆ హంస యెవరు? ఎందుకు వచ్చినది? సర్వజ్ఞురాలివలె మాటాడును. “అయ్యా! ఏను నీకుఁ బ్రియంబుసేసెద. నీహృదయేశ్వరియైన దమయంతిచాలికింబోయి నీగుణంబులు దానికి వర్ణించి” యిత్యాది వాక్యములు హంస నలునితో ననును. నలునికి దమయంతి ప్రియురాలని యాహంస కెల్లు తెలియును? ఈ శివపురాణము చదువునటకును నాకీసంశయము విడలేదు. నన్నయ్యగారు తాను నానాపురాణవిజ్ఞాననిరతుడనని చెప్పుకొనెను. ఆయనకు శివపురాణములోని యీ రహస్యము తెలియును. నలదమయంతులు పూర్వజన్మములో ఆహుతుడను భిల్లుడును. అతని భార్యయును. వారిద్దరియందు శివుడు సంక్రీతుడై మీరు నలదమయంతులుగా బుట్టుదురు. నేను మీకు హంసనై కౌత్యము నెరపుదునని ప్రసాదించెను. ఈ హంస సాక్షాత్తురమేష్వరుడు. నన్నయ్య కథారచనలోని యీ రహస్యము తెలిసెను. ఈపురాణమీ రీతిగా బహుసంశయనృప్తిహీను వైనది.

భాగవతమున శివునికంటె విష్ణువధికుడు ఇచ్చట విష్ణువునకంటె శివుడధికుడు. బాగాసురకథ యున్నది. శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము యుద్ధము చేయుదురు. హరివంశోత్తరహరివంశి భాగవతములలో నీకథ యున్నది. అచట శివజ్వరమోడిపోవును. ఈ పురాణములో వైష్ణవజ్వరము వచ్చి శివజ్వరమును శరణు వేడును. ఇట్లు విష్ణు

పారమ్యమును బోధించు గ్రంథముల కిది యెదురు. కృష్ణుడు భాగవతాదులలోఁ బరమేశ్వరుడు. అతఁడు సర్వవ్యాపకుడు. బాణుని వాకిలి కావలికాచు శివుడు భాగవతములో కృష్ణునిముందు నిలువలేకపోయెను. ఇచట కృష్ణుడు శివుని బ్రతి మాలుకొనెను. కృష్ణుడు శివభక్తుడు.

ఈ పురాణమున నశము, వంశానుచరితము, వానికవిగా పురాణ లక్షణములు గదాయనియే చెప్పబడక, ఆయారాజులు శివార్చనవలన సద్గతిగాములై నట్లు రచయింపబడుట పురాణపరమార్థప్రతిపాదకముగా నున్నది.

ఈపురాణములో శివునియొక్క పరమార్థస్వ్యము చెప్పబడినను మాటిమా టికి శివకేశవులకు భేదము లేనట్లే చెప్పబడుచున్నది.

గీ. వెన్ను నొల్లకనన్గొల్చుచున్నవాడు. నన్నలగివెన్నునికొల్చుచున్నవాడు
వీర లిరువురు జనువీట వేగుచుందు, రంబుజహితుండుచంద్రుఁడున్నంతదనుక
(శి. పు. 123 పే)

కాని యీపద్యమునందు సదాశివపారమ్యమునకు భంగము లేదు. ఏల ననగా మూర్త్యచంద్రు లున్నంతఁజకే గదా! తదనంతరకాలము సదాశివాధీనము. తావ త్పర్వంతము శివకేశవులకు భేదము లేకుండ ననుష్ఠించుట చేయఁదగినది. ఇట్లుచాల చోట్ల నున్నది.

ఇది భక్తిమత మని చెప్పితిని. భక్త్యతిశయము పలుతావుల నుద్ఘాటింపబడు చుండును. కాని, భక్తి జ్ఞానమునకు మార్గముగా స్వీకరింపబడినట్లును గలదు. ఇది చూడుడు. 'నన్ను బూజించు భక్తులు అర్తుడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థియు, జ్ఞానియు ననువారలై నాల్గవిధంబులగ నన్నర్చింతురు. ఉత్తరోత్తరు లుత్తములు. అందఱి యందు జ్ఞాని నాకుఁ బ్రియతమండు. అతండు నారాపుగఁ దెలియుము. నేనుజ్ఞాన గమ్యుండనుగాని, తదితిరములకు సాధ్యుండను గాను.' (శి. పు. 122 పే)

దీనినిబట్టి యిది భక్తిమతమా? యద్వైతమతమా? ఇది శివాద్వైతమతిము. సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్యములను చాటి జ్ఞాని పొందఁదగిన పరమేశ్వరైక్యము ఈపురాణ మింకరించుచున్నది. ఇది వైదికమతము.

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్నములు లేవు వ్రతంబులునుం దపంబులు" [శి.పు. 179 పే.]

తారకాసురునివలనఁగలిగిన బాధలు జేవతలు బ్రహ్మాతోఁ జెప్పికొనుట జన్న ములు లేవనుటతోడనే వైదికమతము.

ఈ శివపారమ్యము పలువిధములుగాఁ బ్రతిపాదింపఁ బడినది. భగవద్గీతలోఁ గృష్ణుఁడు తన్నుపాసింపుఁ డని చెప్పినట్లు శివుఁ డిచ్చటఁ జెప్పెను.

సీ. అనురులయందు బ్రహ్మపు రుదుఁ గలదెట్లు, నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ గనకాద్రీ వరయ నెత్తత్రమండలిలోనఁజుందురుఁడవు

ఇత్యాది,

(శి.పు. 355 పే)

ఇది భగవద్గీతలోని విభూతియోగమువంటిది. ఇంకను జూడుఁడు.

గీ. దుష్టు లగు వారిఁ బొలియింప శిష్టజనుల, రక్షణముసేయ ధర్మసంరక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నే నిట్లు చెన్నలగుట...

క. మీ కెప్పుడెప్పుడు బెడదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలపు సేయుం డవు డే

మీకష్టంబులు దీర్చెద...

[శి.పు. 356 పే]

శ్లో॥ పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్

శ్లో॥ సర్వధర్మా స్మరిత్యజ్ఞ మా మేకం శరణం పఞ్చ

ఇత్యాదిగీతావాక్యస్ఫూరకములుగా పై పద్యములు లేవా? ఇంత వైదికమతమై వీరశైవపువాసన లేక పోలేదు.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిం జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద

కుక్కవ లాడి తిట్టవలె...

[శి. పు. 222 పే.]

ఇందలి శైవమత మీరీతిగా నున్నది. ఇంతవఱకు నేను కవియొక్క పృతిభాది నిరూపణము చేసితిని. పురాణపరమార్థమును నిరూపించుటకుఁ బ్రయత్నించితిని. అసలు పురాణరచనమునుగూర్చి చెప్పినే లేదు. దానిని గుఱించి చెప్పక పీఠికపూర్తి చేయరాదు. ఇదివఱకు కాళిదాసు వాల్మీకినుండియే సహస్రభాగ్రహించె ననుకొను చుంటిని. ఈపురాణము చదివినతరువాత కుమారసంభవకథంతయు నీపురాణము నుండియే గ్రహించె నని తెలిసినది. పార్వతీపరమేశ్వరుల రతిపర్ణన యనౌచిత్యముగా మమ్మటభట్టు చెప్పెను. అది కాళిదాసునిది కాదు. శివపురాణము లోని దేమో! * కాళిదాసు దీనినుండి కొన్ని గ్రహించెను. కొన్ని పరిత్యజించెను. ఇట్టివి కొన్ని యీపురాణమునందుఁ గన్పట్టుచున్నవి. సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకుఁబోయి

* పార్వతీపరమేశ్వరుల రతిపర్ణన పృథాకాళిదాసుకియే వశమింది రించినవాడు. శివపురాణము లో నెక్కడు లేదు.

“పురుషోత్తమండు నీ కొప్పిదమైన భర్త యసితోత్పలమూర్తి. మనోజవిద్యలం గొప్పసమర్థుడు” అనియు, “కాముకకీర్తిడలఁ గొశలం డాహరి” యనియుఁ జెప్పదురు. ఈలాటి వన్నియుఁ గాళిదాసు తొలఁచెను. అందు కాళిదాసుని గ్రంథములఁ బార్వతీతపశపరీక్షకై శివుఁడు సప్తస్థులనే పంపడు.

నిజానకు నిది పురాణము. కాళిదాసునిది కావ్యము. రెంటిని ఖోల్చునే రాదు, జౌచిత్యము కావ్యదృష్టి, పురాణములో నానావిధములై నమనుష్యసృష్టిని నిరూపించ వచ్చును. కావ్యమున కున్నన్ని యిబ్బందులు పురాణమునకు లేవు. నే నీపీఠికాది యందుఁ జూపించిన కవిచ్రీతిభావక్షణములు పురాణరచన కవసరము లేదేమో యనిపించును. అందుచేతఁ దాదృక్ప్రీతిభావప్రాచుర్యము పురాణరచనలో సర్వత్ర అక్కఱ లేదు. ఊరకే సులభమైన పద్ధతిగా సర్వజనులకుఁ గథాంశము, నిర్ధార్య మాణవిషయము సులభగోచర మగుట్లు రచించుటయే పురాణ శైలి. అందందె చ్చటెచ్చటనో తొలగించినచోఁ దక్కిన యీశ్వరగ్రంథ మట్టిశైలిలోనే న్నాయఁ బడినది. కుబేరుఁడు తొలిజన్మలో యజ్ఞదత్తుఁ డన్న బ్రాహ్మణునికొడుకు. అతఁడే చివరకుఁ గుబేరుఁ డయ్యెను. ఈకథ కాశీఖండమున శ్రీనాథుఁడుప్రాసెను. ఇద్దఱి రచనలు పోల్చి చూచినచోఁ గావ్యశైలికిఁ బురాణశైలికిఁగల భేదము సుస్పష్టముగఁ దెలియును. కవితాంశమునందు సామ్య ముండక తప్పదు. పైగా సంస్కృతపురాణములోననే యట్లుండెనో? ఈకవి శ్రీనాథు ననుకరించెనో? ఈపోలికలుచూడుడు

గీ. ఎడపడడపఁ దనూభవుం డెవట నుండు, గానరాఁడని గృహభర్త గాంచనరుగ
నింతతడవును నాయొద్ద నిచటనుండి, యరిగె చదువంగ నని భర్త కతివ మొఱగు

గీ. స్నానమాడెనె వార్చెనేసంధ్య యగ్ని, హోత్ర మొనరించెనే యింతి పుత్రుఁ డనిన
స్నానమాడెనువార్చెనుసంధ్యయగ్ని, హోత్ర మొనరించెననుచునునువిద మొఱగు.

(కాశీ.ఖం. 178 పే.)

చ. కనపడడేమి పుత్రకుండు కన్నుల కెప్పుడటన్న నాకె బ
ల్కును బలుచూట లావిగ మపుంజములక మఱి శబ్దశాస్త్రనూ
త్రసేచయముక గడుఁజదివి తల్లెహపాతులతోడ నివ్వడే
యనఘచరిత్ర! దేశికునియాలయ మేగఁగఁ బోయె నంచనుక.

డి. స్నానముచేసిన విధిగ సంధ్యనువార్చెనె భస్మపుండ్రములో
మానకతార్చెనే సుతుఁడు మడ్లునుగట్టి భుజించెనే శివ

ధ్యానము చేసిన గురుని యంతికమొంది తీరియిం బరించెనే
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమును నెఱవేర్చెకొ డ్కనున్.

(శి. పు. 54 పే.)

ఇవి పద్యాలకు పద్యములు. ఇట్లు చాల గలవు. శ్రీనాథునిరచనలో నొక కావ్య దృష్టి యున్నది. ఈరచనలో నొక పురాణదృష్టి యున్నది. శ్రీనాథుని రెండు పద్యములు “అతివమొఱగు”, “ఉవిదమొఱగు” అని యంతమై రెండుపద్యముల భావములయం దున్న సామ్యమును బోధించును. మఱియు రెండవపద్యములో చివరి రెండుచరణములకు బింబప్రతిబింబభావము నిరూపింపఁబడినది. ఈ రచన కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు ధారాళముగా చేసిన యొక శిల్పపుపద్ధతి. దీనిని శ్రీనాథుఁడు నన్నయగారి యరణ్యపర్వములో నొకచోటనుండి గ్రహించెను. ఈరచనాశిల్పదృష్టి కావ్యకర్తయైన శ్రీనాథున కున్నది. పురాణకర్త కది యక్కరలేదు. వదలిపెట్టెను

నీ. సచ్చోత్రియులు ననూచానులు సోమపీఠులునైన కులముపెద్దలఁ దలంచి
మొదలైన శ్రీనాథుని పద్యమునకు నీశివపురాణములో “కీముధ నైర్విద్యానవద్యాయది”
మొదలైన సంస్కృతలోకోత్తులు వొనిసిన పద్యమున్నది. రెండుపద్యములు చదివి
నచో కావ్యపురాణశైలుల తారతమ్యము విస్పష్టముగ గోచరించును. గ్రంథవిస్తర
మొందులకు? రెండుశైలుల తారతమ్యము పరమముగా విస్పష్టీకరించుచు నొక్క
యుదాహరణము చూపి మానివేసెదను.

గీ. దీక్షితాయని! యిటురావె తేగదే మ, దీయమా నుంగరము రిత్నదీపితమును
పర్వమం దిచ్చె నెద్దాని ప్రభుఁడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దాని నెయ్యమునను.

(శి. పు. 57 పే.)

తా. అంగోద్వర్తనవేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్ లోచనా

పాంగప్రాంతములం దిగుర్చ నొక సయ్యాటంబు కల్పించి నా

యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా యాముంగరిం బిప్పుడే

శ్మింగారింపని చేతఁబాపకునకుఁ జేయఁ హవిర్దానమున్. (కా.ఖం. 182 పే.)

ఈ భావమును జెప్పటకు కావ్యకర్త వృత్తమును స్వీకరించెను. పురాణకర్త గీత పద్యముతో సరిపెట్టుకొనెను. అంగోద్వర్తనసమయము, ఒక సయ్యాటము, ఆయుంగరము పుచ్చుకొనుటకు కావ్యకర్త కల్పించెను. ఆయుంగరము తాల్చుకుండ నేనీపూట హామము చేయను, అన్న భావమును కల్పించెను. కావ్యకర్త రసోత్పాదనము చేయవలసి యున్నది. వ్యభిచారాదిభావములచేత రసోల్బణమునకై నిత్య

ప్రయత్నము కావ్యకర్త చేయును. పురాణకర్తకు రస మక్కరలేదని కాదు. కాని యంతకంటె కథను జెప్పకొనిపోవుట యెక్కువ ప్రధానము.

ఈరీతిగా శివపురాణ మంతయు నూటికి తొంబదిపాళ్ళు పురాణశైలిలో నడచినది. పురాణశైలికి దానికి గల లక్షణములు దాని కున్నవి. భావసంబంధమైన లక్షణములు. అవి యెట్లీపురాణమునందు గలవో చూపించెదను.

భావసంబంధముగఁ బురాణదృష్టి వేఱు, కావ్యదృష్టి వేఱు. పురాణేశ్వరస కావ్యనాటకములు వరుసగా దీసికొన్నచో నుత్తరోత్తరము రసదృష్టి యెక్కువగాఁ ప్రతిపాదించుకొనును. పురాణమునకు రసదృష్టియే లేదు. వేదములో ప్రతిపాదించఁ బడిన విషయములే యథాతథముగానో, కొంత మార్చియో పురాణములు చెప్పును. వేదములకు రసదృష్టి యెంత యున్నదో పురాణములకంతే యుండును. అవి ధర్మ బోధకములు-విషయబోధకములు. అంతకంటె నితిహాసములు కొంత ముందుకు వచ్చినవి. భారత రామాయణము లన్నచో వానియందు సంపూర్ణముగా రసదృష్టి యున్నదని చెప్పను గాని, కథాదృష్టి అనఁగాఁ బాత్రపోషణాదికములు, కొంత యాచిత్యము, నాయకుఁడు, తద్గుణవిర్ణయము మొదలైన కావ్యగుణస్పృష్టి కలదు. ఇది దాటి కావ్యము కడకు వచ్చువఱకు ప్రాధాన్యము వర్ణనయందైనను రసదృష్టి యెక్కువ గుఱుచున్నది. నాటకమునందు రసదృష్టి ప్రధానమైనది. వేదపురాణములు ధర్మబోధచేత లోకమును ధర్మాచరణమునందుఁబ్రవర్తించజేసి మోక్షవిధ్వంసనాయి ఫలదాతె లగుచున్నవి. కావ్యములు మోక్షవస్త్వాభాసరూపరససాధనానిష్ఠములు. కావ్యకక్ష్య వేరు. వాని కవి స్వతంత్రములు. పురాణములు స్వతంత్రములు కావు, వేదమాలములు. రసమున కాచిత్యవిచారము పట్టినంతి పురాణేశ్వరములకుఁ బట్టదు. కథాంశలు లోకమునందున్నట్లు యథాతథముగా చిత్రించును. కావ్యములు నీచిత్రణమును చేయును; కాని కావ్యములు లోకచిత్రణమును రసదృష్టితో నాచిత్యదృష్టితో చేయును. అనగా కావ్యములోనున్న పాత్రకు లోకములోనున్న బహువిధములైన యనుభవములలో నేది యుచితమో అదియే యుండును పురాణమగు దట్లుకాదు. వాడు శివుడైననుసరే, విష్ణువైననుసరే, ఒక మహద్వైతైననుసరే, వారీయందు మానవస్వభావ మెంత విపరీతపుత్రోవలో పోవునో అన్నిత్రోవలు పోయినట్లే వ్రాయఁబడును. చెప్పఁదలచుకొన్న పరమార్థ మేమనగా లోకము మాయాతీతము. ఈమాయను జయించవలయును, అన్న వేదాంతరూపమైన ధర్మ బోధకోసమే. పార్వతీపరిమేశ్వరుల శృంగారవర్ణన, కామోపభోగవర్ణన చేసినచో

పారియందు దోషారోపణచేయుటకు గాదు. లోకస్వభావ మిది యని చూపుటకు. శివుడు పార్వతీని హుచి విక్కిలి మస్మథాస్త్ర తాడితుఁ డయ్యెను. అతఁడు పార్వతీ వర్ణనము చేసెను. ఈవర్ణనము ఏమనఁగము యన్నవి (187వ పుటలో). ఇంతయుఁ జేసినతరువాత “ధవనంబుకేగ విధించి యాత్మతాగలమతిజెందినందులకు గాటముగా మదినొచ్చి క్రచ్చరక” అని యిట్లు పశ్చాత్తాపము చెందును.

ఉ. కూడని తెర్వునం దనితి కోమలిపై నటు లానజేసితి

కూడె నిటుల్ తివంబునకు గొప్పగ విఘ్నము లన్వభామిని

బాడి సెడంగ వర్ణనల బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపు

బాడను వీడితి జడునిచంగమునకై దుటిగాన నక్కటా ! (శి.పు.183వే.)

ఈశివుఁ డొక సత్పురుషుడైన ఋషినితె నుండెను. పరమేశ్వరునినతె లేప. కాళిదాసుని కుమారసంభవము కావ్యము గనుక నందులోఁ బరమేశ్వరుఁడు.

కావ్యము సూటిగా నొక కథయే చెప్పను. పురాణము దారిలో లక్షకథలు చెప్పికొంచు పోవును.

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురవై లోకములఁ గాన్చు నుంకించఁగ ని

ర్జరు లప్టవెఱచి ధాతక, దరిసి యటులు దెలుపఁగా నతండు కడువడిక.

గీ. హిమగిరికి వచ్చియద్దానినిమ్ముతోడఁ, గొలదిగానొక్కయెడఁ జేర్చినలిలరాశి

కడకుఁగొనిపోవనంతనక్కడలియజని, గాంచిపూరింపననియెనికక్కరినజఁడు

(శి.పు.193 వే)

ఇక్కడనుండి మఱికొంత కథ యున్నది. ఇది బడబాసలమైన కథ. దీనితోఁ గావ్యమునకు సంబంధము లేదు. ఇందుఁబార్వతీవివాహసందర్భములో విష్ణ్వదులు వచ్చి శివునితోఁ బార్వతిని బెండ్లి యాడుట కొప్పకొప్పుదురు. శివుఁడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞానబాధక మనును. చివర కంగీకరించును. పార్వతిమతి విఱచుటకు సప్తర్షులను బంపించును. వారికిఁ బార్వతి శివమహిమ చెప్పను. శివుఁడుభిక్షుకుఁ డై మేనకదగ్గరకుఁ బోవును. కొంతసేపు మేనక శివునకుఁ దనకూతు నీయ ననును. ఈయవద్దని శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో వచ్చి మేనకకుఁ బుత్రీపులు పెట్టును. సప్తర్షులు వచ్చి హిమవంతునితోఁ బార్వతిని శివున కిమ్మని బోధ చేయుదురు. వైష్ణవుఁడు హిమవంతుని మనసుగూడ విరచును. నశిష్ఠుఁడువచ్చి హిమవంతునితో శివుఁ డంతవాఁ డింతవాఁడు, లేవకుండ నీయవలయు ననిచెప్పను. ఆసందర్భములో

అనరణ్యుని కథ చెప్పును. చివరకు హిమవంతుఁడొప్పుకొనును. తీరా శివుఁడు పెండ్లికి వచ్చినతరువాత శివుని పిచ్చివేషము చూచి మేనక తనకూతు శివున కీయననును. ఇ మ్మని చెప్పిన నారదుని నిందించును. శివుని నే పెండ్లియాడుదు నన్న పార్వతిని నిందించును. బ్రహ్మాదిదేవతలు, హిమవంతుఁడు మేనక నొప్పించుటకు లక్షపత్రములు చేయుదురు. చివరకు వివాహము జరుగును. ఇది యంతయు నేమి? వట్టి లోకము. లోకము లో బెండ్లిండ్లు, సంబంధాలు కుదుర్చుకొనుట, వానిని జెడఁగొట్టెడివారు, పొసగఁ ద్రోచెడివారు, కొంతసే పా నని, కొంతసేపు కాదని. ఈ పార్వతీవివాహములము శివపురాణములో గాస్త కూస్త లేదు. నూటయేబది పుటలున్నది. నడుమ నడుమ శివమహిమనుగూర్చి యుండును. పురాణ మనఁగా వట్టి కలగలుపు కథ.

తరువాత కుమారస్వామికథ. పురాణమునకుఁగఱ యెంత ప్రధానమో దేవతా విషయములు, కొన్ని మహావిషయములు చెప్పట యంత ప్రధానము. తారక కుమారులయుద్ధము జరుగుచున్నది. వీరభద్రుఁడును, దారకాసురుఁడును యుద్ధము చేయుచుండిరి. తారకాసురుఁడు వీరభద్రుని మూర్ఛ నొందించెను. వీరభద్రునకుఁ గోపము వచ్చెను. వచ్చి,

గీ. ఇపుడె సకయింతు నిదై త్యు హీనచరితు

నని కడంగుడు నారదుం డతిరయమున

వచ్చి యిట్లని వాక్కుచ్చె వరద! యుడుగు

మీపు పట్టుఖవన్యఁ డీయింద్రీవైరి.

[శి.పు. 343 పే]

అంత వీరభద్రుఁడు వానిని చంపఁగలిగియు నదలిపెట్టిపోయెను. వీరభద్రుఁడు చంపఁగలిగినపుడు కుమారస్వామిజననమున కింత ప్రయత్న మెందులకు? ఇది పరమ రహస్యము. చంపఁగలుగును గాని చంపరాదు. ఇది నూత్నదృష్టితోఁ జూచినఁగాని తెలిసికో రాని యర్థము. ఇట్టి రహస్యములు పురాణములయందుఁ జమత్కారము గానుండును.

ఇందులో పల్లికథ యొకటి కొత్తది. దీనికి ద్రావిడ దేశమునం దున్నంత ప్రాచారము తెలుగుదేశములో లేదు. ద్రావిడ దేశమున శివభక్తికంటెపట్టుఖభక్తి యెక్కువ. పల్లి యొక భిల్లుని కూతురు. ఆమెను కుమారస్వామి పెండ్లి యాడును. ఈకథ యొక టీపురాణమునఁ గావ్యశైలిలో మిక్కిలి రమ్యముగా వ్రాయఁబడినది.

కథయందే రమ్యత యున్నది. కుమారస్వామి యొకభిల్ల వేషముతో వల్లిని బోయి చూచును. చూచి,

క. కలికి! వలపుల చిలుకల, కొలికి! వలరాచవాని గొనబా లేబూ
ములికి! చలమానక నా, పలుకీడేర్పం దలంపు బద్దదభాక్షి!

(శి.పు. 360 పే)

ఈపద్యములోని యనుకము కలికి, కొలికి, ములికి అన్న తెలుఁగుమాటలతోఁ గూడి యాటవికశృంగారమునకు దోహదముగా నున్నది.

గణపతిఘట్టము — ఇచ్చట కథ యంతయు భార్యాభర్తల పట్టుదలకు సంబంధించినది. పార్వతి గణపతిని సృష్టి చేసెను. అతనితోఁ బ్రేమభులందఱు యుద్ధము చేసిరి. గణపతి యందఱ నోడించెను. శివుఁడు విష్ణాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చెను. అందఱును యుద్ధము చేసిరి, కాని కుమారస్వామియు, వీరభద్రుఁడును విఘ్నేశ్వరుఁడు తనుసోదరుఁ డని యుద్ధము చేయలేదు. తండ్రి యుద్ధము చేయుచున్నాఁడు. కొడుకులు చేయరు. కొడుకులు తల్లివైపు, తమ్మునివైపు. తనకొడుకులు తనతోఁబాటు యుద్ధము చేయనప్పుడు తండ్రి యాకొడుకుల నేమియు ననడు. ఇంతకన్న లోకమేమి యున్నది? కాదు. ఆశివుఁ డేల యుద్ధము చేయవలయును?

గీ. వినయమును జూపినట్లైన వెలదికీశుఁ, డోడె నని లోకు లాడెనరొక్కవరుస
నాయెడల నిగ్రహము చేయ నాతి కగునె?..... (శి.పు. 371 పే)

ఇది శివుని పట్టుదల. తా నాడుదానికిఁ జాలలేడందు రని యాయుద్ధముచేయుట. పైగా భార్య నన్నింత యెదిరించునా? యన్నపట్టుదల. చివరకు విఘ్నేశ్వరుఁడు చనిపోయెను.

గీ. శివుఁడు కోపం బుడిగిబాలుశిరసుజూచి, వగచెనెంతయుదుఃఖైకవశ్యుడగుచు

ఇంతియేకాక వీరభద్రుఁడు, గుహుఁడు, యుద్ధమునకు సహాయమునచ్చిన విష్ణువు, బ్రహ్మదేవుఁడు నందఱును దుఃఖించిరి. అప్పుడు నారదుఁడు పార్వతియొద్దకుఁబోయి నీవు లొంగవద్దని యెక్కిలుపులు పెట్టెను. ఆవిడ గణపతిని బ్రతికించిననే తాను కోపము మానెదనని చెప్పెను. మును లందఱుఁ బార్వతిని బ్రార్థించిరి. మఱి యింకొక చమత్కారము, తనకొడుకును జంపినది తన భర్త. పార్వతి ఖంజ, కాలి, కరాలి, బగళాది మహాశక్తులను సృష్టించి దేవతలనందఱను బాధించెను. ఇదియేమి! భర్తమీద కోపమువచ్చి పిల్లవానిని గొట్టినట్లున్నది. బంధువులు బంధువులు పోట్లాడు

కుందురు. వీరిలో నీదేమియు ననుకొనరు. తోడువచ్చినవారిమీద విటుచుకొని పడుదురు. ఇదియు లోకస్వభావమే. చివరకు విఘ్నేశ్వరున కేనుగతిలకాయ యంటించిరి అతడు మరల బ్రదికెను. పార్వతి ఈవికారపుకొడు కేమి యని దుఃఖించ లేదు. కుటుంబకలహ మెట్లయొక్కట్లు సర్దుకొన్నదికదా యని యూరుకొన్నది కాఁబోలు. పైగా ప్రమథగణము లలోని యెవరిశిర స్సంతకంబై మంచది ?

ఇట్లు పురాణకథాపరమార్థము లోకసంగ్రహణ మని చెప్పుట కెన్నియేని యుదాహరణములఁ జూపించవచ్చును.

ఇవికాక పురాణము నూత్నధర్మములనుగూడ నుపదేశించునగదా! ఆనూత్న ధర్మము లీకథలలో నిమిడియొందును. పైకి కథగా కన్పించును. లోపల మహర్థ మిమిడియుండును. తత్త్వదృష్టితోఁ జూచినచో పురాణకథలలో నూటికి తొంబది యర్థవాదములు. ఈ యర్థవాదము లట్లుండఁగా నూత్నధర్మములు గూడ కొన్ని యుండును. ఈ వినియకుండు బ్రతికినతరువాత శివుండు గణపతివ్రతము చెప్పెను. ప్రతోద్ధ్యాపనవిధానము చెప్పెను. “తత్రత్యే దేవమునిపరులెల్లరు ప్రత్యయమొప్పుర నమ్మహావ్రతం బీర్వరసాన్నిధ్యంబున నెరసి” ఇందులోని నూత్నార్థము “ప్రత్యయ మొప్పుర” ననుటలో నున్నది. కనులయెదుల జరిగినకథ, చచ్చినవానిని బ్రతికించిరి. వెంటనే యతనికి గణపతి పట్టాభిషేకము, తల్మేళనమే యందఱు సంగీకరించిరి. ఎందుకుఁబనికిరానివాని కొక గొప్పయుద్యోగము రాజుగా రిచ్చిరనుకొందు. ఆమరు నిముగమునుండి వానికి సర్వసర్వాదలు బలియును. ఇతనికి గణేశపట్టము గట్టిరి. అంతటి కుమారస్వామికి రాలేదు. తాను భూప్రదక్షిణము చేయలేక పార్వతీపర మేశ్వరులను నిరువదియొక్కమారు ప్రదక్షిణించెను. ఈకథ యెట్టిదైనను తల్లిదండ్రులగు పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదియొక్కమారు ప్రదక్షిణించినచో భూప్రదక్షిణ ఫలితము ప్రాప్తించునన్న ధర్మ మింకా భార్యపమునఁ జెప్పఁబడినది. పురాణకథల కిది యింకొక ప్రయోజనము.

సర్వపురాణములు దేహసురుల విరోధకథావస్తుప్రధానములుగాఁగన్పించును. తార కాసురునిసంగతి చూచినచో నతడు స్వర్గమును జయించి దేవతలను శాధించెను. తక్కిన సర్వలోకములను సుఖముగాఁ బాలించెను. అతనిని కుమారస్వామి యెందుకు జంపనలయును ? ఇది దేవతలయెడఁ బక్షపాతము. విష్ణుపురాణమైనను, శివపురాణమైనను శివకేశవు లిద్దఱును పక్షపాతులే. దేవతలను వెనుకవేసికొని రాక్షసులను వధించుట. ఇది లోకసామాన్యదృష్టితోఁ జూచిన న్యాయమే. ఒక

రాచటికమువారున్నారు. వారు కొందఱు దొంగస్థల నియమించిరి. ఇతరులు వారి నెదిరించి రాచటికమును సాగనీయరు. పోలీసుదళాధిపతి వచ్చి సామాన్యప్రజలను గాల్చును. ప్రజానాయకులను కారాగారమునం దుంచును. ఇది లోకమునందు జరిగెడిదే. అట్లే యీ శివకేశవగతాధికమైన యాధ్యాత్మికసామ్రాజ్యమునందు యాజ్ఞికసామ్రాజ్యమునందు దేవత లధికారులు. హవిర్భాగార్థులు వారే. అందుచే వారి నెదిరించిన నవగా నధికారమున కెదురుతిగిసి రాక్షసులను శివకేశవులు మ్రుందించుట “వ్యాఖ్యానతో విశేషప్రతిపత్తి”. దీని కార్య దావిడసంస్కరణము కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఈ దేవానుకులకు బుర్రాణములయం దనేకస్థలములయందు ననేక భేదములు కన్పించుచున్నవి. ఈపురాణములో చుత్తరమైన భేదము కలదు.

గీ. పాలించిట్టి నిశాలుల బొదివిపట్టి, యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రమున మరల
బ్రతుకఁ జేయుచునుండ గీష్పతియున్పుతసు, రిలను బతికించె నోషధీకలకమునను.
(శి.పు. 417 పే)

కొంచెము సూక్ష్మముగాఁ జూచినచో దేవానుకు లిద్దఱివి రెండు భిన్ననాగర కతలుగా కన్పించును. దేవతలది ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైన నాగరకత. దానవులది దీనికి వ్యతిరేకమైననాగరకత. వైదికనాగరకత ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైననాగరకత. వేదమునందు ప్రకృతిశాస్త్రవిషయము లనంతములు. ఖగోళకళ లనంతములు. పీనిలో నెన్నియో పురాణకథలుగా మార్చబడి చాలానుందిని భ్రాంతులనుగా జేయుచున్నవి. బాణాసురకథలో శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము, శివవిష్ణుతత్త్వముల సూక్ష్మతరవిషయములయొక్క యల్పతాధికతలను జెప్పిడి విషయమునుకొందుచు. ఇట్లే బహువిషయములు వానివె నెకనున్న సూక్ష్మ మైనతత్త్వమును బోధించుటకుఁ గల్పింపబడ్డ కథలుగాఁగన్పించుచున్నవి విష్ణువు జలంధరుని భార్య యైనబృందతో శంఖచూడుని భార్యయైన తులసితో వ్యభిచరించినట్లు వారిద్దరు విష్ణువును శపించి నట్లు కథలు. ఈవిష్ణు వేమి? ఈవ్యభిచార వేమి? ఆబృందయుఁడులసియుఁకోషధులు తులసి విష్ణుప్రియ మైన మొక్క. తులసి శ్లేష్మహారి. వైద్యశాస్త్రప్రకారము చూచినచో దీనికిఁ గొంత సమన్వయము కుదుర్చవచ్చును. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరు లలోబ్రహ్మ రజోగుణప్రధానుఁడు, విష్ణువుసత్త్వగుణప్రధానుఁడు, శివుఁడుతమోగుణ ప్రధానుఁడు. ఈ మూడుగుణములు మానసికములై సత్త్వరజస్తమోగుణములుగా నుండఁగా శారీరకములై వాతపిత్తశ్లేష్మములుగా నయ్యెను. దీని కెక్కడసంబంధమో! పూర్వమెంతయో ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధన జరిగి, యివియున్నయు నిశ్చితార్థములుగా

చేయఁబడి, వాని ప్రచారముకొఱ కీకథారూపము కల్పించబడియుండును. ప్రచార స్వరూపము మిగిలి వానివెనుకజరిగిన పరిశోధన, తన్మహార్థము లంతర్నితములై నేటి కివి పుక్కిటిపురాణములుగా మిగిలిపోయినట్లు తోచుచున్నవి. అంధవిశ్వాసము ప్రతిపక్షులకుఁ గొంతసాహాయ్యకారి యగుచున్నది. ఇంతటి మహాపరిశోధన జరిగి యాచుహార్థము లన్నియుఁ గథారూపమున మిగిలిపోవుటకు నెన్ని యుగములు కావలయునో విచారింపవలయును. ఎంత వెనుకకుఁ ద్రోసినను నాశ్చర్యుల పదివేల సంవత్సరముల లెక్క చాలునట్లు తోచదు.

ఇప్పటికే గ్రంథవిస్తర మైనది. ఇతరపురాణములలోఁ జెప్పఁబడిన యనేకవిషయములు దీనిలో మఱలఁ జెప్పఁబడినవి. నారనపంచూడసంవాదము భారతములోని దిందులో నున్నది. ధర్మముయొక్క చతుర్ముగములయందలిస్వరూపమిచ్చటనున్నది.

మఱియు నొక్క విషయము. ఈపురాణము లోకదానినిజెప్పి మఱియొకదానిని జెప్ప వని లేదు.

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వల మయి తగు

కొమరులం జూడ సరసమై కొమరు మిగులు

కామినులఁ జూచినంత వక్రి మగుచుండు

పగఱఁ గనగ నార క్తమై పరగు నక్షి ।

(శి.పు. 517 పే)

ఇది యేదో నేత్ర)శాస్త్రమువలె నున్నది. ఇట్టిది మఱియెచ్చటను గన్పించదు. మఱియొక విషయము,

గీ. బాపఁ డాశౌచమును బాయఁ బదిదినముల

కల్ల క్షుత్రకులుఁడు ద్వాదశాహములకు

పదియు నైదుదినములకు వైశ్యుఁ డొక్క

నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగొనెదరు భువి ।

(శి.పు. 427 పే)

ఇది యాశౌచవిషయము. అభినవపడశీతియు నిట్లే చెప్పుచున్నది. అభినవపడశీతి నేఁ డమలులో నున్న ధర్మశాస్త్రము.

ఈరీతిగా నీపురాణము బహుమహావిషయరత్నఖనియై యాంధ్రజాతి కొకతీర రాని కొరఁత దీర్చినదియై పొలిచినది.

ఈకవి పురాణము కాక యొక కావ్యమువ్రాసినచో నెట్లుండునో యనిపించుచున్నది. ఈయనయందుఁ గావ్యరచనాశక్తి పరమాద్భుతముగా నున్నది.

గీ. అనిరథంబెక్కియాన్మవుడరుగుచుండఁ, దోడ నేగంగయునుసముత్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి, నకచక్రాంగచక్రాభినందితయయి.

ఇట్టిరచన కావ్యరచన.

శ్రీముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారు నా కీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయ
వలసినదిగా మధురుపాదులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి గారి యాజ్ఞ యైన దని
నాల్గునెలలక్రిందఁ బంపిరి. ఇంత జా గోర్చిన యాయనయోర్కికి నానమశ్శతములు.
ఓక యొత్తిడితో నే నీగ్రంథము కొంచె మాలస్యముగాఁ జదువక తప్పినదికాదు.
ఈమహాపుణ్యకథ నాచేతఁ జదివించి యొకజనుష్పారమ్య మైన పుణ్యమును నేను
బలవంతముగా సంపాదించుకొనునట్లు చేసిన శ్రీ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి భవి
ష్యజన్మలతోఁగూడఁ గృతజ్ఞుడను గాక తప్పదు.

నమః శివాభ్యామ్.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, ఎమ్. ఏ.,

ఉయ్యూరు రాజావారి కళాశాల, బెజవాడ.

మృత్యు కార్తికశుద్ధ సప్తమి బుధవారము.

శ్రీశివాయ గురవే నమః

ఉపోద్ఘాతము

—o—

ఉత్తమకవిత్వాన్ని వేశమాలచేతను, ఇతివృత్తావయవసంయోగితచేతను, సమగ్ర శైవవాఙ్మయసంఘటనముచేతను శివపురాణము పురాణవాఙ్మయమున ఉత్తమ స్థానము నొందినది. శివపురాణమునకును, కుమారసంభవమునకును కథావిషయమందును, మనోహరరచనలయందును, హృదయంగమభావములందును మాత్రమే కాక కొన్నియెడల శ్లోకములందును బింబప్రతిబింబభావము గోచరించుచున్నది. రామాయణ మహాకావ్యరసాస్వాదతన్మయుడై తత్ప్రతితాచ్ఛాయలు ప్రతిబింబించునట్లు రఘువంశ, మేఘసందేశముల రచించినవిధమున నీపురాణవరసమున నుద్బోధితుడై కాళిదాసు కుమారసంభవమును రచించియుండవచ్చును. సాధారణముగా పురాణవాఙ్మయమున గోచరించు సుహృత్సమ్మితోపదేశముకంటె విలక్షణమైన వర్ణనములతోఁబాటు ధర్మసంజేహనిర్ణయములు నచ్చటచ్చట గోచరించుచున్నవిశేషభాగములు రససంతతిములగు కథావర్ణనలతో నిండియుండుటచే గావ్యమును స్మరింపఁజేయుచున్నది.

శివలీలలు తత్ప్రతిప్రభావము, ఆమె రూపాంతర మగు పార్వతిమాహాత్యము జ్యేష్ఠపుత్రుడగు గణేశచరిత్రము, కనిష్ఠుడగు స్కందుని యవతారము క్రమముగా నొక్కొక ఖండమున వర్ణింపఁబడుటచే గథలో నానుపూర్వి పోషింపఁబడినది ప్రభావద్యోతకములగు కథలు వివిధములైనను సర్వత్ర శివసంబంధ మనుస్మృతమై యున్నది, శివకుటుంబవృత్తాంత మంతయుఁ బ్రతిపాదించఁబడుటచే విపులముగ శైవవాఙ్మయ మిందిమిడియున్నది. శివకథాజిజ్ఞాసువుల కిది యొక నిధానమైనది.

మహర్షులు యజ్ఞయాగాదులందు నిర్వృత్తకర్తులై శేషించినకాలమును సద్వినియోగ మొనర్చుకొనుటకుఁ బురాణశ్రవణ మొనర్చెడివారై. ధ్యాననిరతియందు కథాశ్రవణము, శ్రవణనిరతియందు ద్యాసము దృఢభక్తిసంపాదనకు సాధనము. భక్తిదార్ఢ్యము శీఘ్రసిద్ధికి కారణము. నిర్వాపారత వ్యసనములకు మూలము. పురాణశ్రవణము నిర్వాపారతను నిర్మూలించుటయేగాక దృఢభక్తిని గూర్చునది యగుటచే సత్పురుషుల పుపాదేయ మైనది.

ఆదర్శప్రాయులగు మహాపురుషుల జీవితము లనేకములు పురాణములలోఁ గన్పట్టును. వారి నడవడి సాధకుల కొజ్జబంతి. వారి యనుభవములు సం దేహానివర్తకములు. వారి చిత్తసైర్యము తాహదాయకము. వారి చరిత్రలు శ్రోతల చిత్తములపై నున్న తాదర్శముల ముద్రించును. భ్రమరకీటన్యాయమున వారిని భావించి తత్పద్మశులగుటయు సంభవించును. పురాణశ్రవణ మిట్లు వీరపూజకు దీక్షాకంకణము.

వైదికవాఙ్మయమున సాక్షాత్కరించిన తత్వము సూత్రవాఙ్మయము నభ్యాసముగ నసంధిగ్ధముగఁ గ్రహవిశేషయుతముగ నిర్మింపఁబడినది. ఆవిజ్ఞానమే పురాణవాఙ్మయమున వివిధానుభవములతో, వివిధదృష్టాంతములతో, విపులనర్ణనములతో, ఆకర్షణీయములగు సర్థవాదములతో, బ్రరోచకములగు కథాసన్నివేశములతోఁ జత్రింపఁబడినది. అర్హవిజ్ఞానము వేదములయం దంకురించి, సూత్రములయందుఁ బల్లవించి, పురాణములందుఁ బుష్పించి ఫలించినది. అర్థవాదయుతములగుటచేతను, సూక్ష్మవిషయప్రతిపాదకములగు చర్చలు కనిపింపకుండుటచేతను సామాన్యమాన పులకై పురాణము లుద్దేశింపఁబడినట్లు తోచును. కాని ఉదాహరణయుతములగు కథలు, ప్రబలసం దేహానివర్తకము లగుటచే మధ్యమాధికారులకును, ప్రరోచకార్థవాదసంబంధముచే హృదయంగమములై యుత్తమాధికారులకును అభిరుచి కల్గించును. కనుకనే పురాణములు మహర్షులచేతను, ప్రవక్తలచేతను, సామాన్యమాన పులచేత నాదరింపఁబడుచున్నవి.

కొంతకాలమునుండియు పురాణవాఙ్మయముపై భారతీయులలోఁ గొందఱికి వైముఖ్యము ప్రబలి నది. దీనికిఁ దగిన కారణము లేకపోలేదు. సుమారొకకథాబద్ధము నుండియు విదేశవిద్యాసంబంధముచేఁ బ్రజలలో భారతీయవిజ్ఞాన స్వరూప స్వభావములు మఱుగుపడినవి. కృమముగా స్వవిజ్ఞానమున నప్రమాణబుద్ధియు, పరవిజ్ఞానమున బ్రత్యయబుద్ధియు వృద్ధిపొందినవి. ఈ గ్రింథములందలి యర్థవాదములలోని గంభీరార్థము గోచరించుట లేదు. పురాణములు వారి కర్థవిహీనములై యొక జాతి జీవికొఱకు కల్పింపఁబడిన గ్రింథములైనవి. మహర్షి రచితములు కావనితోచినవి. ఆధునిక పండితకర్తృకము లను వాదము బయలు దేరినది.

పురాణములలో నర్యాచీనకథలు గోచరించుట వీరి వాదమున కొకకారణము. వేదశాస్త్రవాఙ్మయములందు వలె ప్రతిపదసార్థక్యముతో రచన, బిగువు పద్ధతినవలంబించుట పురాణలక్ష్యము కాదు. వానిని గురుముఖమున చర్పించి చదువు పద్ధతియు చిరకాలమునుండి నశించినది. అట్టియెడల సందర్భమున కుపసారకములగు

మరికొన్ని యర్హతీనగాధలు వానిలోఁ బ్రక్షిప్తములగుట కవకాశములు లేక పోలేదు. పృబలనిదర్శనములు లేక గ్రంథములే కల్పితము లనుట మాత్రము సాహసము.

ఈగ్రంథము లన్నియు 'బూతుపురాణము' లని కొందఱకుఁ దోచుచున్నది. నీతులతోఁబాటు బూతులను గురాణములందుఁ బొడగట్టవచ్చును. నీతు లుపాదేయములుగను, బూతులు పరిత్యాజ్యములుగను వర్ణింపఁబడియుండును. పురాణము లందలి ఉదాత్తవిషయములపై దృష్టినిలుపక తద్భిన్నములను మాత్రమే పురస్కరించుకొని వానిని నిందించుట, వార్తాపత్రికలలో వివాహవిషయము లనుమాత్రము వరించి, పత్రికలు వివాహప్రయోజనములనుటవంటిది.

కొందఱు పురాణములలోని కొన్ని విలక్షణాచారముల నూతగొని, ఆకాలమున యట్టి యాచారములు సర్వసామాన్యముగ నుండెడి వనుచున్నారు. అట్టివానిలో ద్రాపదీవివాహ ముండు. దీనినిబట్టి ఆకాలమున స్త్రీలు బహుభర్తృకలై యుండుట ఆచారమని వాదింతురు.

అట్టి యాచారము సంఘసామాన్య మైనచో వ్యాసనారదాదిమహర్షులు పాండవులతో నాయాచార మపూర్వ మనియు దానివలనఁ గలుగు కష్టనష్టములయెడ కాగరూకులై యుండుఁ డని నీతి బోధించుటకును, గొన్నినియమముల నేర్పరచుటకును హేతు వేమియో గోచరింపదు.

జిజ్ఞాసువులై పురాణములఁబఠించువారలకు వానిలోవివిధశాస్త్రగ్రంథగ్రంథులను వివరించువాక్యరత్నములుదొరకును. అష్టైశ్వర్యములకాకర మయ్యునుదిగంబరుఁడై భిక్షుటన మొనర్చుచు, అర్థాంగమున నందికనుదాల్చియు జితేంద్రియుఁడై, యోగము వనుష్ఠించుచు, అంగిట విషమునుదాల్చియు మృత్యుంజయుఁడై తరుణనయస్సునొంది నిటలాక్షుఁ డయ్యును శాంతుఁడై భక్తుల కభీష్టముల నిచ్చు మహాదేవునిచరిత్రము భక్తుల కెట్టి నీతిని బోధింపదు? గణాగుణములు తమ సహజవైరమును బరిత్యజించి వరమేశ్వరునం దన్యోన్యభావమున వర్తించినవి.

దేవతాస్వరూపములోని రహస్యము లేమి? ప్రతీకోపాసనము విగ్రహారాధనము అను రెంటికిని భేద మేమి? దేవతలు శక్తివిశేషములా? దేవుఁ డొక్కఁడా లేక పల్కురా? సర్వశక్తిమంతుఁడగు భగవంతుఁ డొక్కఁ డుండ వివిధప్రయోజనములకు వివిధవైవరముల నారాధింపవలయునా? దేవతలకును, మంత్రములకును సంబంధ

మేమి? మంత్రోచ్చారణమున దేవతలు సంతుష్టు లగుదురా? అను సందేహములు సామాన్యముగా కలుగును.

ఈశ్వరప్రతీక మారంభదశముందు చిత్తవృత్తినిరోధమున కొక రమ్యముగా నాకృతిగ భాసించి, ఆకర్షించుటయేగాక క్రమక్రమముగ, ఉత్తరోత్తరసోపానముల నధిష్ఠించు సాధకున కాలంబమై జ్ఞానాభివృద్ధికిని, ఆత్మసాక్షాత్కారమున కుపకరించును. విగ్రహములు శిలలతోఁ జేయఁబడినను వానిని శిలాబుద్ధితోఁ బూజించుట ఆరురుక్షువున కుపకరింపదు. లింగాకారమునుండి ఈశ్వరావతారము మార్పడేయునకు గోచరించునట్లును, స్తంభమునుండి నారిసింహావతారము ప్రహ్లాదునకు ప్రత్యక్షమైనట్లును విగ్రహముల దేవతాబుద్ధితోఁ బూజించెడి యూ స్తికులకు ఉపాస్యదైవ రూప మా శిలావిగ్రహమునుండియే సాక్షాత్కరించును. నాటకదర్శనకాలమున నటునియందు వ్యక్తి విశేషబుద్ధికలహానికి ఆనందము కలుగనివిధమునను కన్యమును పత్యాత్మకముగా భావించు భావనావిహీనునకు రసప్రాదుర్భావము కలుగనివిధమునను భక్తివిహీనునకు విగ్రహములచే బ్రతిపాదింపఁబడు దేవతారూపము గోచరింపదు. కాముకునకు ప్రియురాలి ప్రతికృతి విరహాపనో దకమైనచో భక్తునకు విగ్రహరూపము మనసు కరగించునది కాకపోదు.

పురాణములందు వర్ణింపఁబడిన వివిధదేవతారూపములందు గంభీరార్థముండును. అర్థనాశీశ్వరరూపము నుదాహరణముగ గైకొందము. దీపమును వెలుఁగును విడదీయుటకు వీలులేనట్లు పరిశివునకును, అతని మహిమ యగు శక్తికిని యెడబాటు సంభవింపదు. దీపము కదలకున్నను దానినుండి కిరణప్రసారము సంభవించినవిధమున నిష్పందతత్వమునుండి స్పందవిశేషములు (Vibrations) ప్రసరించును. అవి నామరూపాత్మకముగ విభాగము జెందును. కాన నీయూదిమిధునమునుండి ప్రపంచమంతయు నభివృత్తమగును. కనుకనే కాళిదాసుఁడు వాగర్థములవలె నీమిధునము కలసియున్నదని, ఈరూపమహిమను అల్పాక్షరములతో నసదృశముగ వర్ణించెను.

వృషభ మిశ్వరుని వాహనము. అదినాలుగు పాదముల సంచరించుధర్మస్వరూపము. ధర్మము నధిష్ఠించి పరమేశ్వరుఁడు విహరించును. ఈశ్వరుఁడు త్రినేత్రుఁడు. తృతీయనేత్రము జ్ఞానమునకుఁ జిహ్నము. జ్ఞానదృష్టిసిద్ధించినవానికివ్యామోహము కలుగదు. కనుకనే తృతీయనేత్రమున నీశ్వరుఁడు మస్మృతుని దహించెనందురు. వృద్ధిక్షయములు లేని ఆత్మకళ యితని శిరస్సునఁ జంద్రరేఖ. జ్ఞానధార నిర్మలగంగా ప్రవాహము. పంచభూతములును బంచవక్త్రములు. చెంగునదాటు హరిణమువంటి

మన స్నాననిచే జక్కినది. బాగ్రదాదిచతురవక్తలు చతుర్బాహువులు. వ్యోమకేశత
నాగభూషణత దేశకాలాతీతత్వమును సూచించును. అహంకార మనుగజాసురుని
జంపి గజచర్మాంబరధారియై 'మీరు సట్లాసర్వు' డని భక్తుల కువదేశించుచు
నటించును. నామరూపాత్మక మగు ప్రపంచమును భస్మ మొనరించి తనవిభూతిని
బ్రకటించును. అతఁడు స్థానవే గాడు. సర్వజ్ఞుఁడును.

శక్తిని దేశోర్థమునం దాల్చిన శివుఁడు శక్తిమంతుఁడు. శక్తిశక్తిమంతుల
కభేదము. దేవతలు బ్రహ్మాండములోని శక్తివిశేషములు. భక్తుల ననుగ్రహించు
టకు కరచరణాద్యవయవములు గల రూపములనుగ్రహింతురు. స్వభావముగావారు
పరోక్షప్రియులు. వివేకదృష్టిచే గ్రాహ్యులు. దృక్పథము మారనప్పుడు దైవసా
క్షాత్కారము సంభవింపదు. ఇంద్రియములకు గోచరింపనందున దైములేడందురు.
శరీరమును ధరించి దైవము ప్రత్యక్ష మైనను వివేకవిహీనుఁడు దుర్యోధనుఁడు
కృష్ణునివలెఅతనిని దైవముగాఁదలంపడు. శ్రద్ధాభక్తులు గలవానికిబ్రహ్మాదునకువలె
సర్వగుతుఁడై వివిధశక్తులతో భగవంతుఁడు గోచరించును.

గోళాంతరములకేగుట చిరకాలము జీవించుట పశుపక్ష్యాదులభాష నభ్యసించుట
క్షోత్తిసానముల జయించుట అంతర్ధానము నొందుట హస్తీబలమును పొందుట
కాయవ్యూహవిద్య నభ్యసించుట సిద్ధులను దర్శించుట దూరదృష్టి దూరశ్రవణా
దుల నొందుట అష్టైశ్వర్యముల నవలంబించుట మొదలగు వర్ణనములు సామాన్య
దృష్టికి అసంభవముగ గోచరించిన నవిశ్వాస్యములుకావు. యోగ సూత్రాదుల
యందా యాసిద్ధులకు సాధనములు వర్ణింపబడినవి. శాస్త్ర సిద్ధములగు సత్యములను
సంప్రదాయమూలమున నాచరించిన నేగాని యథార్థము బయల్పడదు.

సంస్కృతభాష యందు నిజముగ నిట్టి విశేషములున్నచో మీరేల వెలువ
రింపరని ఆంగ్లవిద్యా విశారదులు పండితులపై దండెత్తుదురు. ఆంగ్ల భాషలోని
పరమాణుశతఘ్ని నిర్మాణాదుల వారేల వెలువరింపరాదు! లోకక్షేమమునకై
యొకప్రభుత్వమీశక్తులను దాచుట న్యాయ్యమైనచో పలుమఱు రాక్షసపీడ ననుభ
వించిన మహాత్ముల యోగరహస్యములను దాచుటయు న్యాయ్యమే! యోగవిశేష
ముభవములు సర్వ సామాన్యముగ లోకమున కందింపవలయునన్న నది యొక
మూలపునకు సులభ సాధ్యముకాదు. ఒక ప్రభుత్వము విశేషవ్యయ ప్రయాసముల
కొడిగట్టి చిరకాలము ప్రయత్నించిన నేగాని కృతార్థత కన్పట్టదు.

కనుక కేవలమనగాయదృష్టితోఁగాక న్యాయదృష్టితోఁ బురాణములఁ బరిశోధించుట ప్రాచీన విజ్ఞానపునరుదయమునకుకారణము. విజ్ఞాన విశేషముల కాకరములగుటవలననే నన్నయ్యకాలమునుండి నేటివఱకు నన్ని నాగరికతలు మారిన నెన్ని రాజ్యములు మారినను పురాణశ్రవణాదులు నశింపలేదు. పురాణ వేత్తత్వము వలుపురాంధ్ర కవులకు యోగ్యతా విశేషముగఁ బ్రాచీన కాలమున రాజులచే స్తుతింపఁబడినది. నేడు వివిధశాస్త్రములతోఁబాటు పురాణ పరిశ్రమము కూడ కొక విద్యగా పరిగణించి విశ్వవిద్యాలయములవారు పరీక్షా బహుకరణాదుల నేల నిర్మింపరాదు ?

చారిత్రక విశేషములు గోళాంతర విశేషములు భూగోళ విశేషములు యోగరహస్యములు నోషధి మాహాశ్మిములు మంత్రశక్తులు వివిధశాస్త్ర సంప్రదాయములు మొదలగు విజ్ఞాన రత్నములు పురాణఖనుల నుండి త్రవ్వి తీయవచ్చును. ఈ ప్రయోజనములకై పురాణములఁ బరివర్తించి సంస్కృత భాషానభిజ్ఞులకిచ్చుట పండితుల విధి. వారు వివిధశాస్త్ర విజ్ఞాన మహిమచే పురాణముల పరిశోధించుట ఆవశ్యకము. ఇట్టి విధినినిర్వహించుటకే బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రి గారిచే శివపురాణ మాంధ్రీకరింపబడినది.

అనూచానశైవాచార్యవంశమున జన్మించి తద్విజ్ఞానమును సమగ్రముగఁగ్రోలుట వీరి ఆంధ్రీకరణమున కొక ప్రధానయోగ్యత. ఆంధ్రీకరణమున నన్నయాదుల మార్గమే యవలంబింపఁబడినది. రసవంతములగు ఘట్టములఁ జెంచుట, నీరసములను దుర్మించుట యను పద్ధతివలన తెలుఁగున పురాణములు కావ్యశోభ నొందినవి. కాని ఈమార్గమునం దొక లోప మున్నది. పురాణములలోని విమర్శనీయాంశములు శంస్కృతభాషానభిజ్ఞులకు సమగ్రరూపమునఁ బ్రకటమగుటలేదు.

శివపురాణమున నుమాఖండమున గన్పట్టు కాలజ్ఞానము, వృత్త్యంజయయోగములు మొదలగు ఘట్టము లింకను విపులీకరించినను లాభదాయకములే. లేదా, ఆ యుదాత్తయోగముల మూలమును తగిన వివరణముతో ప్రకటించినను మేలే.

సమకాలికుల కవిత్వశైలినిగూర్చి ముచ్చటించుట వివిధవిమర్శలకు తావిచ్చును. ఐనను బురాణవాఙ్మయముపై మనోగతభావములఁ బ్రకటించుటకు వ్రాయు నీ పంక్తులలో నామఁ దోచినంతవఱకు నీ యాంధ్రీకరితలోని గుణములఁ జూపుట అప్రకృతము కాదు. గ్రంథపఠన మారంభించినది మొదలు సమాప్తిచేయువఱకు నెచ్చుటను వినుగ్గుజనింపలేదు. ఉత్తరోత్తరము రసవంతమై యాకర్షించినది. ప్రాచీన

కవులయందు సర్వసామాన్యమగు చక్కని శైలియు, ధారాశుద్ధియు నీకవివర్యునకు దైవదత్తములు. కనుకనే ఈ మహాగ్రంథము నిర్విఘ్నముగ నాంధ్రీకరింపబడినది.

కవితాహంకారమున గాక శివకైంకర్యదీక్షాతత్పరతచే నీగ్రంథ మాంధ్రీకరింపబడినది. పద్యరూపమున నీ గ్రంథము నాంధ్రీకరించు సదృష్టము తొలుత తనకే సంభవించినదని యీకవి మురియుచున్నాడు. పోతనవలెనే ఈఘనకార్యమున తన జన్మము కృతార్థమైనదని యుపసంగించుచున్నాడు. పితరుల కీగ్రంథ మంకితమిచ్చుటచే బిత్తాణము ఆంధ్రీకరణముచే ఋషిఋణము, భక్తివిశేషముచే దేవఋణములు దీరినవి. ఈగ్రంథమందంతటను భక్తి యంతర్వాహినియై ప్రవహించినది. నిరంతర శివనామాస్వాదపరిపూరిత మగు జిహ్వనుండి యీ కవిత స్రవించినది.

ఒకే శైల్యాపి సందర్భానుగుణముగ వివిధభూమికల ధరించినట్లు భావానుగుణముగా శైలి పలువిధముల మార్పు నొందినది. అప్రీయత్నముగ రచింపబడినట్లు అనేకపద్యములు గోచరించును. శివునిపై దండెత్తు మన్మథునివర్ణించుసందర్భమున అతనిసాకుమార్యము ఈపద్యమున మనోహరముగ గోచరించుచున్నది.

వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హష్ట నా
నేడఁగొ బారు పుల్లు లొకయేవపు వారువముల్ స్వరూపమే
బాడను లేని తెమ్మెరలు చచ్చునజీరులు తోడుకుందు రే
తేడబలల్ బలంబులు సరే యిక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

(శి.పు. 184 పే. 99 వ)

గంపెడుబిడ్డలఁ గన్నతల్లి ధనవంతురాలగు గొడ్డాలతోఁ దనహృదయములోని యుత్కృశమును బట్టలేక ముఖముఖి పోరాడుచున్నది,

ఉప్పరము లున్న వనుచుం

గొప్పగ నగ లున్న వనుచు గొప్ప ననుచు నీ

వెప్పుడు త్రుళ్ళకు బంగరు

కుప్పలు గల రోసి! నాకుఁ గొడుకులు గూతుల్.

దుడ్డుగలుగ నేమె గొడ్డుదానపు నీవు

తినుట కెవ్వ లేని దిక్కు లేరు

బిడ్డ లున్నదానఁ జేర్చి నా కెన యాదె

తల్లరిందు లగుచుఁ దపసు గొనిన! (శి.పు. 559 పే. 284, 285 వ)

నీసపద్యరచనయందు శ్రీనాథుని పోకడలు కొన్ని యెడలఁ గన్పించుచున్నవి.

ఇంద్రనీలముడాలు నీరడింపఁగఁజాలు, నీలంపు మైనిగనిగల వాని
 వేయిరేకుల తమ్మివిరులఁగెల్వఁగఁజాలు, విరివైన కనుదోయి వెలయువాని
 చెనటుల సమయింపఁజేవగల్గినసాధ, నములొప్పు నాల్గుహస్తములవాని
 అమృతంబుకన్న తీయగ నొప్పు మాధురి, గురిపించు నెమ్మోము కొమరువాని
 పలురకములైన రతనాల వెలసి ధగధగ, గలుదనర్చు కిరీటంబు గ్రాలువాని
 కాస్తుభంబను మణి యెడఁ గలుగువాని, పసిడిపుట్టంబు గట్టిన బాలు నొకని.
 (శి.పు. 23 పే. 189 ప)

చాపపాశాంకుశచటులపాశారవీం, దము లొప్పు నాల్గుహస్తములతోడ
 బాలేందు రేఖావిభాసితం బగుచు నం, దంబుఁ జెందిన కిరీటంబుతోడ
 పద్మరాగచ్ఛాయ పరిధవించిన మనో, జ్ఞములైన మాల్యాంబరములతోడ
 మందహాసపు తీవి మానుగుల్కెడు దయా, స్పదములైతగు కటాక్షములతోడ
 భవ్యకాశ్మీరగంధలేపములతోడ
 ముంగురులు మూగు కస్తూరిబొట్టుతోడ
 భువనములకెల్ల భ్రమసేయు మూర్తితోడ
 శంకరాధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె. (శీ.పు పే140 ప72

స్త్రీనిందాస్తుతులు శివకేశవులచే మిక్కిలి మనోహరముగాఁ జేయఁబడినవి. సతీ
 వియోగము నొందిన శివుఁడు స్త్రీని నిందించుటయు, లక్ష్మీపతి యగు కేశవుఁడు
 గృహస్థాశ్రమధర్మమును బొగడుటయు సందర్భసహజములు.

అపవిత్రములలోన సగ్రిమం బగు చోటు, బాంకుల కెల్లను బుట్టినిల్లు
 కపటవర్తనములఁ గనఁ జేయు నెఱజాణ, చెడుగోత్రబడిదోయు చెడ్డఘోటి
 అనువుగా భ్రమసేయ నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మియేలినచోటివాగుఁబాము
 సాహసంబుల కెల్ల జంకనట్టి వలఁతి, పాయంగనీయని పరమధనము
 ఒనరఁగాఁగట్టుత్రాడులందుక్కుగొలుసు, ఊకికసంతోష మెసగుకొక్కారుతీగ
 స్త్రీ యనఁగ దానితోఁబొత్తు జెందవలదు, బ్రహ్మనిష్ఠులకెందేని బద్ధనయన!
 అఖిలతాపంబుల హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని చాటునట్టి నొక
 చిత్తంబు రంజిల్లఁ జేయఁ జాలిన విద్య, సకలసౌఖ్యములకు జన్మభూమి
 ప్రేతిదినంబును గొత్త బరగు చక్కనివిందు, కొమరారుకొలమున కమరతరువు
 అన్న సాసంబుల నందఁ జేసెడు దైవ, మతిధిజనంబుల నరయ్యుతల్లి

దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేని తోడు, కష్టనుఖములయందుఁ బాల్గొను జోడు
ఆత్మసతి యగుఁగావున నందఱకును, బెండ్లి యాడంగఁదగు గాదెపేర్చి యలర.

(శి. పు. పే 209 ప 67.)

పోతనవిష్ణుభక్తవలె గ్రంథకర్తశివభక్తి నెల్లువలై పారినది.

శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు పాణి పాణి
ప్రమథనాథుని జేరు పదములు పదములు, శివుని సన్నతి సేయు జిహ్వ జిహ్వ
విశ్వేశు కథ విను వీనులు వీనులు, కాలకాలని జూచు కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్శకారికి నొంచు తనువు తనువు
పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన బుద్ధి బుద్ధి, శ్రీశనాయకసమమృక్కుశిరముశిరము
శంకరుని భక్తిఁబడసిన చదువుచదువు, నాగభూషణు సేవించు నరుడు నరుడు
పరమశివార్చనాపదవి నొండఁగ లేని, యిక్క గా దది పాపహృక్క గాని
ఖండేందుధరభక్తి గనకయున్నట్టి య, న్నరుఁడు గా డాతండు వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తిని జెలిగి మృక్కఁగ లేని, శిరము గా దది పాపభరము గాని
భోగిభూషణుపూజఁ బూని సేకుఁగ లేని కేలు గా దది చెడ్డ తేలు గాని
శంకరుని మదిఁ జెందఁగాఁ జాలనట్టి, తెలివి గా దది చెడ్డ తెవులు గాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై యమరనట్టి, కలిమి గా దది పేరడ్చు బలిమి గాని

[శి. పు. 215 పే. 116వ]

నలఁకర్పానుగుణముగ తోకోళ్తు లీకవిత నలంకరించినవి.

చూపులగుట్టమువలె నతి దేవుమయిం జెరుగుచుండ (శి. పు. 53 పే. 410 ప)

ఉడుము కేటి కోరి! యూరివార్త [శి. పు. 82 పే. 141]

పరులకోసరముగ, బావి దూకుట మేల (శి. పు. 98 పే. 257 ప)

కొండ నెత్తి తలం దాల్చుకొనఁ దరింబె [శి. పు. 184 పే. 100 ప]

ఇత్యాదులు పెక్కులు.

స్వభావోచిత మగు భూమికను ధరించిన నటుఁడు తననాట్యకౌశలముచేసామా
జకుల చిత్తవృత్తుల నాకర్షించినవిధమున స్వాభిరుచి కనుగుణ మగునితివృత్తమును
గ్రహించిన కవియుఁ దనకవితాకౌశలముచే బాతకుల నాకర్షించును. సూత్రప్ర
యముగ సీగ్రంథములోని విశేష మిది. గ్రంథము శివపురాణము, నాయకుఁడు
శివుఁడు. ఆంధ్రీకర్త శైవుఁడు, విషయము శివప్రభావము. కవిత్వము శివంకరము.
పాతకుల కిక శివములకుఁ గొరఁత యేమి?

గ్రంథరాజమా ! ఆంధ్రమాత యంకమందును, ఆస్తికుల గృహములందును,
దేవతల పీఠములందును, భక్తుల హృదయములందును, సహృదయుల చిత్తము
లందును సరసముగ నాచంద్రాంకము వర్ణిల్లుము.

ఓం తత్సత్ శివమ్

తూములూరి శివరామకృష్ణకావ్యి,
భియసాఫికల్ కాలేజ్, మదనపల్లి.

శ్రీశివాభ్యా నమః

మున్నుడి

—

శ్లో॥ అష్టాదశపురాణానాం కర్తా సత్సవతీసుతః

కామికాద్యాగమానాం తు శూలపాణిరితి స్మృతిః

స్తాందపురాణ సూత్రసంహిత

పరమకారుణికాంతరంగుఁ డగు పరమేశ్వరుని యుద్భోధంబునజగత్కల్యాణము కొఱకై చెలికారపు నడుల వ్యాసభట్టారకుండు గచించిన పదు నెనిమిదిపురాణములలో మేలిమిమీఱు శ్రీ శివమహాపురాణమును బ్రాచీనాంధ్రకవివర్యులు మొదలు కొని నేటివఱ కలరు కవివర్యులైనరును బద్ధరూపముగఁ దెనిగింపకుండుట నా భాగధేయవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరి యింట నున్న యీశివపురాణంబును జూచి కొంచెము భాగముచదివి యానందించి తదాంధ్రీకరణేచ్ఛ యనివార్యంబుగఁ బొడమ నావాసరమందే పొత్తంబునారంభమునొనర్చి యనతికాలంబున నేకొండొక భాగంబుఁ దెలిగించి విజ్ఞులగువారలకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్వారు మురిసి నాయుద్యమంబున కూత యొసంగిరి. అంత నే నామోదముతో మఱికొంత రచించి శ్రీ శ్రీ కవిచక్రవర్తులును, నాగురులును నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు శతావధానులవారి సముఖమున కేగి వారికి వినిచితిని. వారును విని యానందించి మఱికొన్ని విశేషంబులు నాకుఁ గఱపి యేతదాంధ్రీకరణప్రయత్నమునకుఁబూర్తిగ నుత్సాహం బొసంగిరి. మొదటఁ గొన్నిఖండింబులు మాత్రమే రచించి ముగించుద మనుకొని యట్లొకటి రెండు మాఱులు మధ్యమధ్యఁ జాలగలము విరామం బొనర్చియు, మహామహులగు కొండటి ప్రోత్సాహముతో నెట్లో శివానుగ్రహంబు బలిమితో నిప్పటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు నాంధ్రీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుం డగు శివునకును, నిందు నాకుఁ బ్రేరకు లగువారలకును జోత లొన ర్చెదను. ఇక శివపురాణంబునుగుఱించియు, నాయాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు నొకించుక ముచ్చటించెదను. శ్రీ దేవీభాగవతప్రథమస్కంధములోని,

శ్లో॥ మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం పఠతుష్టయన్

అనాపలింగకూస్మాని.....

య నెడు శ్లోకోక్తి సనుసరించిన, యష్టాదశమహాపురాణపరిగణనలో నీశివపురాణము చేర్పఁబడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పఁబడినందునఁ గొందఱిద్దఱిని నుపపురాణం బని యందురు. ఇట్లే భాగవత మన, దేవీభాగవతమేకాని శ్రీభాగవతము కాదని యాశ్లోకముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు శ్రీభాగవతవాదు లట్లాప్సకొనరు. శ్రీభాగవతమే మహాపురాణం బనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం బనియుఁ జెప్పుదురు.

శ్రీభాగవతమందుఁగల మహాపురాణపరిసంఖ్యలో శివపురాణము పేర్కొనఁబడినది.

శ్రీభాగవతే ద్వాదశస్కంధే సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మం పాద్యం వైష్ణవం చ । శైవం లైంగం చ గారుడం
నారదీయం భాగవతం । ఆగ్నేయం స్కాందసంజ్ఞితం
భవిష్యద్భృహద్రైవర్తం । మార్కండేయం చ వామనం
వారాహ మాత్స్య కౌర్మాణి । బ్రహ్మాండాఖ్య మితి త్రిషట్
బ్రహ్మన్నేతం సమాఖ్యాతం । శాఖాప్రణయనం మునేః ॥

మఱి యందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టాదశపురాణంబుల పరిమితియుఁగూడ నిట్లు నిర్దేశింపఁబడియె.

శ్లో॥ గ్రాహ్యం దశసహస్రాణి । పాద్యం పంచోనషష్ఠి చ ।
శ్రీవైష్ణవం త్రయోవింశ । చ్చతుర్వింశతి శైవకం
దశాష్టా శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్కాందపురాణ సూత్రసంహితయందు

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్యం వైష్ణవం చ । శైవం భాగవతం తథా॥ అని యుపక్రమించి - బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోయం । పురాణానా మనుక్రమః ॥ యనియు, నిట్లే విష్ణుపురాణము కౌర్మము, మాత్స్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియం దష్టాదశమహాపురాణసంఖ్యలో శివపురాణము లెక్కింపఁబడినది. ఏకాంశముననో దేవీభాగవతమందు మాత్రము “వచతుష్టయం”బని వాయుపురాణంబును మహాపురాణంబుగఁ గైకొని యాయది యుపపురాణములందుఁ జేర్పఁబడియె. ఆషాయపురాణముగూడ శివపారమ్యప్రతిపాదకమే. బహుశ్చిప్రామాణ్య ప్రాబల్యంబునను, వైయాసికశైలీపరిజ్ఞాన పరిపాటివిశేషంబునను శ్రీశివపురాణ మష్టాదశమహాపురాణమాలారత్నం బనియే. విజ్ఞు లారయుదు రని విశ్వసించెదను.

ఇక నీయది సంహితాభేదంబులతోఁ బాఠభేదంబులతో రెండుతీరులఁబలుకడల ముద్రింపఁబడినది. అందుఁ బ్రధానములై శ్రీక శీఘ్రణముద్రితగ్రంథం బొకఁడును బొంబైఁపట్టణ ముద్రితగ్రంథ మొకఁడును గన్పట్టుచున్నవి. గ్రంథంబులు రెండును సాకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్పట్టును గాని గ్రంథములలో నేదేని యొకభాగము మాత్రమఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱు గ్రంథములు రెండని దృఢముగఁ దోచును. అందు నాకు మొదట దొరికినది బొంబై ప్రతి. అద్దాని ననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశీప్రతినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మార్పు చేయవలసిన యవసర మగుపడిలేదు. ఇక నాపరివర్తనమందు

“కం. మక్కికి మక్కియొసర్చుట, చక్కనిమార్గంబు గానిచందమగుట నా చక్క విడనాడి నా యీ, ఛక్కిక్ బొసరింతు లలితపద్ధతిమెఱయె”

అని నేను గ్రంథారంభములో నొడివిపట్లు నేను మక్కికిమక్కిగాఁ దెనిఁగింపక శ్రీభారతకవులు, శ్రీనాథకవిండుగఁడు మున్నగువారి షభంబు ననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ జెంచియు, మఱియొకచో దగ్గించియు, నికనొకచో వేఱురీతిగఁ జూపరించియు, వే నొకచో స్థానదపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీజాగావనిపత్త, కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నిటికొకైకొని యిందుఁ జేర్చియును, గొన్నిచోట్ల యథామూలం బనుకట్టనసరించియును గొంచెము స్వతంత్రించియే తెనిఁగించితిని.

ఇఁకను మూలగ్రంథములో సంహితలు గాను వానిలొక ప్రత్యేక భాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. నేసిందు సంహితలను పేరొందొలగించి యన్నిటికిని ఖండంబులని యేర్పరిచితిని. మఱియు శివలీల నెఱింగించు శతరీద్ర సంహితకు లీలాఖండంబనియు లింగి చరిత్రఁబలుఁడెల్పు కోటిరీద్ర సంహితకు లింగ వైభవ ఖండంబనియుఁ బేరిడితిని. మఱియుఁ బ్రారంభమందు నున్నవిద్యేశ్వర సంహిత యను ద సని సఁదర్శమును ఒట్టి చివరయందద్దిరాణించునని చివరలో విద్యేశ్వర ఖండమగఁ జేర్చితిని. ఇక సందుఁ బార్శ్వతీఖండ కుమారి ఖండంబులను లింగ వైభవ ఖండంబును మూలముకన్నఁ జెంచి వ్రాసితిని. కైలాస వాసుదేయ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలమున కన్నఁ దగ్గించి వ్రాసితిని. లీలాఖండంబు నమాఖండంబును, గొంచెము గుంచించియు, స్వప్నసతీయధ్ధ ఖండంబులను యథారూపంబులుగను విరచించితిని, ఇక మూలమందొకమాటు చెప్పిన యుచాశ్వాసంబులను జెప్పిన శివలీలను వక్త్రశోభవిభేదంబుచే, బలుమాఱులు

మరల మరల, జెప్పబడియుండుట నవ్వానినట్లు చెప్పిన బునరుక్తి కాకు న్నను బాతకలకు వినుపు కల్పించునని యిందు మానితిని.

రెండుమాటులు చెప్పిన యుపమన్యు చరిత్రంబు ఘట్టమందు రెండవ మా అద్దానికి మాటుగాఁ బద్మపురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయచరిత్రంబును వ్రాసితిని మఱియు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబు మాత్రము లీలా ఖండములో నొకమాటును లింగవైభవ ఖండమంగొక మారు నించుక భేదంబుతో జెప్పఁబడినది. ప్రసక్తిని బట్టి వక్త్రశోతృభేదంబున మూలాను సారంబుగఁ దెని గింపక తప్పినదికాదు. ఇక నందందుఁ గొలఁది పాటిమార్పులు, ఒకచో వేరురీతిగఁ బొనరించియు ననెడునుడికుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇవిన్వీధంబుగ నాచితి చెడనియట్లుగాఁ గొంత స్వతంత్రించి కృతిని చాసినను గోపాలుఁడూరిపోతి మేరను మీఱక యెట్లు పసులమేపుకొనుచుఁ గాఁచుకొనునో యట్లే నేనును మూలగ్రంథ మునకు దవ్వగ నడువక మూలంబు సరసఁ బరికించుచునే పవన ర్తనంబొనరించితిని.

పలువురు పూర్వమహాకవులు ద్రోక్కిన మార్గంబాట, గుణగ్రహణపారీషు లగు పాఠకమహాశయు లిద్దాని నేరంబుగ యోజించరని భావించెదను.

ఇకను బార్వతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాది ఘట్టములలో శ్రీ కాళిదాస మహాకవిగారు తమ కుమారసంభవకావ్యములో వర్ణించిన కల్పనలు కొన్ని గన్పట్టును గావున నాకల్పన లాకావ్యమునుండి యెత్తివాసినట్లు చదువరులకుఁ దోచును గాని యాకల్పన లన్నియుఁ గృష్ణద్వైపాయనునవే. శ్రీకాళిదాసమహాకవి శ్రీవ్యాసుని యంసలి గౌంపబుద్ధిచేతనో, శ్రీవ్యాసకల్పనలయందలి స్వారస్యవిశేషాన్వాదలాలస చేతనో యవ్వారి కల్పనలను శీశివపురాణమునుండియు, మఱి యితరపురాణముల నుండియుఁ బడసి తఱుచుగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్నాత్ర మున వారి కేమియపకర్ష గలుగలేదు. ఇక నేనిందు మూలములోని శ్లోకములను దెనిగించినందుననే గాళిదాస కల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా విజ్ఞులు దలంపరని పొచ్చుచెదను.

శ్రీవ్యాసకల్పనలను శ్రీకాళిదాస మహాకవ్యనువాదంబులను గనుఁగొనుఁడు.

శివపురాణపార్వతీఖండప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్తు త్తరస్మాం దిశిజై । గిరీశో హిమవాక్ మహాక
పర్వతో హి మునిశ్రీష్ఠ । మహాతేజా స్సమృద్ధిభాక్

పూర్వాపరా తోయనిధీ! సువిగాహ్య స్థితో యతః
నానారత్నాకరో రమ్యో । మానదండ ఇవ షీతః॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,
శ్లో॥ అస్త్రితరస్యాం దిశి దేవతాత్మా । హిమాలయోనామనగాధిరాజః
పూర్వాపరా వారినిధీ విగాహ్య స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానదండః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,
శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రీవతోఽప్యదేః! తస్మిన్ త్పిప్లింజగామన
అపత్యే పార్వతీత్యాభ్యే । సర్వసౌభాగ్యసంయుతే ॥
మధో రనంతపుష్పస్య । చూతే హి భృమరావళిః
విశేషసంగా భవతి । సమాకారే మనీష్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్చాపి స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కరితవత్సేవ గిరా । మనీషీన హిమాలయః
ప్రభామహత్స్యా శిఖయే । చదీపో భవనస్య చ
త్రిమార్గ యేవ సన్మార్గ । స్తద్వద్గిరిజయూ గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,
శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రవతోఽపిదృష్టిః స్తస్త్రిన్నపత్యేనజగామత్పిప్లిమ్
అనంతపుష్పస్య మధోర్హి చూతే । ద్విరేఫమాలాసవిశేషరంగా ।
ప్రభామహత్స్యా శిఖయేవ దీపః । త్రిమార్గయేవ త్రిదివస్యమార్గః
సంస్కరితవత్సేవ గిరా మనీషీరియా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణ పార్వతీఖండన ప్రమాధ్యాయమున,
శ్లో॥ అథ దేవీ శివా సాచో! పదేశసమయే మునే
పపాతవిద్యా సుప్రీత్యా । యత్తచిత్రా చ సద్గురోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రకీడితే
హంసాళి స్వర్షడిం నక్త । మాతృభాసో మహాపథిం॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవవధమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలా శృరదీనగంగాం । మహాషణిం న క్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశికాలే । పృషేదిరేప్రా క్తజన్మవిద్యాః ।

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తే న క్రూరా ఉపాయా న । స్పర్శే హతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతేవా । వీర్యవం త్యోషణాని చ
యత్రాస్మాకం జయాశాహి । హరిచక్రే సుదర్శనే
తత్కుంతిత మభూత్తస్యకంఠే పుష్ప మివార్పితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గముందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నుపాయా స్పర్శేనః । క్రూరే పృథిహతక్రియాః
జయాశాయత్ర చాస్మాకం । పృథిఘాతోఽథితార్చిషా
హరిచక్రేణ తే నాస్యకంఠే నిష్కమి వార్పితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతోనై నవధాయోగ్యోయతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్యపుయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్ ॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గముందు

శ్లో॥ ఇత స్సదై త్యఃప్రాప్తశ్రీః । నేత వ వార్హతిక్షయమ్
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య ! స్వయంచేత్తు మసాంప్రతమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యప్రభృతితేదాసః । తపోభిః క్షీతవతే
క్షీతోస్మితవసాందర్యాత్ । క్షణమేకం యుగాయతే ॥

కాళిదాస-కుమారసంభవపంచమసర్గములో

శ్లో॥ అద్యప్రభృత్యవనతాంగితవాస్మిదాసః ।
క్షీత స్తపోభిరితివాదినిచంద్రమాశే ॥

ఇత్యాదుఃఖ్యాతః. పెక్కలేల కమారసంభవకావ్యం బంతయు శివ
పురాణభావనఁకలిలేవే - ఈయదియే కాదు - శ్రీ కాళిదాసకవికృతిరఘువంశ
కావ్యమునందును, శాకంఠిలాదినాటకనాందీఘట్టములయందును గవి, శ్రీ శివ
మహాపురాణభావములన్నేకైకొనికై నేసినారు. కనుఁడు,

శివపురాణ పార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ ఓధానిదానం దేవానాం మామందస్యేస్పృతంశుభమ్
దేహసాదాదినంపూర్ణం భూషణాలోధ్రసంముఖా
స్వల్పభేద్దుక్షయేకానాం విచేయర్హావిభావరీ
తదాననంమృత్యురభి నాయంత్యప్రోగిరీశ్వరః
మునే రహస్యుపాఘ్రియః | పేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీ) కాళిదాసకవికృతిరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గముందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదినమగ్రిభూషణా ముఖేనసాలక్యతలోధ్రపాండునా
తనుప్రకాశేనవిచేయతారకా పృథాతకల్పాశశి నేవ శర్వరీ ||

తదాననం మృత్యురభిషీతీశ్వరోరహస్యుపాఘ్రియసత్యప్రిమాయయా॥

శివపురాణపార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత సృద్ధిసారిసులేజసా
నిశీధదీపావిహతః | త్విషఅనన్నరంమునే ||

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితోవిసారిణా ముజస్ననస్తస్య నిశేన లేజసా
నిశీధదీపాస్సహసాహతద్విహో బభూవురాలేఖ్య సమర్పితా ఇవ ||

శివపురాణయుద్ధఖండప్రథమాధ్యాయముందు,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

శివపురాణవాయవీయసంహితాశ్రయోవింశాధ్యాయమును: బార్హతీదేవినిఁ
గూర్చి శివునివచనము,

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం సాక్షాత్ । అహ మర్థామృతం పరం
వాగర్థమయ మేవే తత్ । జగత్ సావరజంగమమ్॥

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములోఁ బ్రకటమశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావివసంప్రకౌ । వాగర్థ ప్రతిపత్తయే ।

శివపురాణవాయవీయసంహితో త్తరభాగచతుర్థాధ్యాయమున,

భూమ్యంభోగ్నిమరుద్వ్యోమ । క్షేత్రిజ్జ్వారినిశాచరాః

అధిష్ఠితామహేశస్య । శిర్వాద్యైర్వప్తమూర్తిభిః ॥

కాళిదాస శాకుంతలనాటక నాందీశ్లోకము నువిదితమే. ఇట్లు కాళిదాసమహాకవి
శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తద్గతభావవిశేషంబులను గ్రహించి తనదు
కావ్యంబులందుఁ గీల్కొల్పుట పాఠకుల కెఱుకగాకయుండదు.

ఇతను బార్హతీఖండములో మేనకాకుపితావస్థ కొండాక రసాభాసాస్పదంబుగ
నుండును. కాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరి
యగు పార్వతీదేవితలె నెగ్గలేక శివపరీక్షయం దోటమిఁజెందిన మేనకచెయిదమును
జెప్పెడు సాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంత క్లుప్తపఱచి విరచించినందు
లకును, లింగవైభవఖండములో మూలములోఁ జెప్పఁబడని మఱికొన్ని దివ్య
లింగములు తెలుగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్యాని
స్వరూపంబు లారసి యిందుఁ జేర్చినందులకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవి
చేసికొనియెదను.

ఇత మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు
చాలగ మార్పైయుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక
వ్యత్యాసంబుగఁ దోచినఁ దోచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటించరని
తలంచెదను.

సంస్కృతాంధ్రీవ్యాకరణాంశములు :—ఈపుటియందలి నాల్గవపేజీలో శైవా
చార్యసత్కృతియందలి, చంపకమాలలోని “అలికమునక గృశానుదృశః నందని
కంకరుఁ” డను నెడ దృక్పబ్దమునకు టాప్ ప్రత్యయము చేసినరూపము పూర్వకపుల

గ్రంథంబులందు సులభప్రాప్తముగాదు. ఇక యథా వాచా నిశా దిశా అనుభవ
గురిమతేరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాబంటము) చేసికొని యద్దాని తత్సమముగా
యోజించగోరుతాను.

కాశలశబ్దము, స్వార్థమందు (కుశలశబ్దార్థమందు) ఒకటి రెండుచోట్ల వాడబడి
నది. సూ అర్హతదిభ్యోఽచ్ నుండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతశబ్దము రెండుమాటలుచ్చరింపబడినది. ఇయ్యది సంస్కృతి శ్రీభాగవ
తములో వ్యాసభట్టారికునిచే వాడబడినది.

శ్రీ భాగవతేఽష్టాశాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథాపునీతాతనభిః పదైస్తవ.

లింగైభవ ఖండంబులొని కృత్తివాసేశబ్దము మూలగ్రంథమందు సంజ్ఞా
వాచకంబుగఁ బఠించుటఁ జేసి యద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇక నాంధ్రనియతియందుఁ గవిత్రియేతిరుఁగు పెక్కురు మహాకవుల ప్రయో
గంబుల ననుసరింపఁ జెస్తుతిము దేశ్యములట్లు కన్నట్లు నితరభాషావదములను
గొండాక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ ప్రాసంబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యంబును
గూడ నిర్విశంకంబుగ నంగీకరించితిని.

ఇక నాకనసంబును గూర్చి నే నేమియు వ్రాయఁజాలను. సారథంబున్న
రసజ్ఞులే యాస్వాదించి యానందింతురు. సహృదియాః ప్రమాణం.

ఇకను మా గురులును గింకవీండిఘటాపంచాసనాది బిరుదాంశితలును
నగు శ్రీ కవిచక్రివర్తులు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు శతావ
ధానలు పుత్రివా శిష్యువా యనవచన ప్రకారము * నాయందలి శిష్య వాత్స
ల్యము చే నా యీ కృతినఁ బరిశోధించుటకుఁ గాను ముందుగఁ దమకును నాకును
నిష్పదైవమగు శ్రీపర దేవతను గూర్చి.

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు ముప్పవ గారింపబడి రాజకీయవై ద్యాగారమం
దుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ శాస్త్రిలవారాశీర్వాదించుచు నీ పద్యమును వ్రాసిపంపిరి.
అమీద వెంటనే యారోగ్యమును జెందితిని.

చ. పరమశివాంఘ్రిభక్తున క * పారకృపారస మూర్తియైన శం
కరుఁ డొగి నాగవీరయకు * గాదిలి శిష్యునకాయువున్ నిరం

మ. జననీ! శైవపురాణమొక్కరుఁడును † చ్ఛాత్రుండు దెల్పించెదా
నినినేనిష్ఠ బరిష్కరింపవలయు † నీదాకటాక్షావలో
కనముఁ లేక ఘటించుటట్టు లిదిను † త్కాసంబు శాసించి మా
టనుదక్కింపుమలందు యోగ్యుఁడుగిరి † డభిక్తుండు కామేశ్వరీ!

అని స్తుతించి గ్రంథము నంతయు సమగ్రముగాఁ బ్రత్యక్షర శోధనముగా
సవిమర్శముగా దిలకించి పరిష్కరించి గ్రంథమును నిర్దుష్టంబు నొనరించి నందు
లకు వారి యడుగుఁ దమ్ములకనేక ప్రేమపూర్వకాభివందనంబుల సమర్పించుకొను
చున్నాఁడను.

మఱియు నాకవనంబులో నాకును శ్రీ మా శాస్త్రిలవారికిఁ గూడ మఱుగై,
కొన్ని దొసఁగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును, గుణదోష
గ్రహణ పారీక్షలు నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ దెల్పిన పునరుద్ధరణయందు దిద్దు
కొనియెడను.

ఇఁకను బ్రాపులు దిద్దుకొనుటయందలి పొరపాట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరుషసరళ
వ్యత్యయంబులును, సరసున్నల తెచ్చిబ్బులును. రేఫశకట రేఫ వ్యత్యాసంబులును,
విసంధులు, స్పేనుల తాఱుమాఱులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవ్యానిని
అంటనివత్తులు, సున్నలేగాక, అక్కరంబులను మఱియు న స ప వ థ ధ డ ధ
మున్నగు నక్కరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికొలు.

మఱియు భ్రమచేఁ గొన్ని పద్యములందు విశ్రమప్రాసంబులు లోపించినవి. అ
వ్యానిని మఱికొన్ని మిక్కిలి యవసరంబులైన యచ్చుదొసఁగులను దస్తావ్యులపట్టి
కలాఁ జూపుచున్నాఁడ నవ్యాని స్థులు సవరించికొని చదువుకొనఁ బ్రార్థన.

తరమగు పౌఖ్యముఁ సిరియు ధన్యత మాన్యత యిచ్చి వెంకటే
శ్వరుఁ డిడునాశిషంబునకు † భగ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతఁ.

చెళ్లవిళ్ల వెంకటశాస్త్రి,

క్షీరసాగరము బిల్డింగ్స్,
గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

శతావధాని.

29—31—44.

ఇక నొకమా అడుగుటతోడనే పీఠికను వ్రాయుట కంకికరించి పోతమును బంపినమీఁద దయతో నానుపూర్విగఁ గృతి సంతయఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వ్రాసి పంపిన యదారచరిత్రలు, విద్యత్కవివతంసులు శ్రీరాజా రంగాప్ప రాయకళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, కవిసమ్రాట్లు సగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ., గారికిని, శివపురాణ రచనాకాలంబునందే కొన్ని భాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తిమీఁదఁ దామెక పీఠికను వ్రాసియిచ్చెదమని పిదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్పంబుగఁ జదివి వాల్మీకముతోఁబీఠికనువ్రాసిపంపిన విద్యద్వర్గులును, మదనపల్లి ధియసాఫికలో కళాశాలాప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, వైయాకరణశిరోమణులు సగు బ్రహ్మశ్రీ తాములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రిలవారికిని శాశ్వతిము త్తికరణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మఱియు నీ శివపురాణముద్రణమున నావీలుకొలదిగ నొకతో గ్రంథమును ముద్రింపించిన మాసోదరులు ఓరియంట్ ముద్రాక్షర శాలాధికారులు బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, వారి యనుజులు శ్రీ సాంబశివరావుగారికిని సభినందనంబుల నుడువుచు గ్రంథముద్రణము నకై విస్తరఘనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీనిధుల కితోధికశ్రేయోభాగ్యంబు లిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరనిఁ బ్రార్థించుచుఁ బాఠకమహాశయుల నిక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోద్ఘాతంబును ముగించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు,

బుధజనవిధేయుఁడు,

ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రి,

శికిందాబాద్, (దక్కన్.)

శ్రీ శివాభ్యా నమః.

ఉ. శైవపురాణరాజమును † జక్కగ ముద్రిణముక బొనర్చగా
 శ్రీవిలసిల్లు దాతృకుల † శేఖరు లెక్కుడు ద్రవ్య మిచ్చినా
 రీమిమలాత్ముల † దయను † నెప్పుడు సాతునుగాత నామహా
 దేవుడు శంకరుండు గణుతింపగజాలని సౌఖ్య మిచ్చుచుక.

మహారాజపోషకులు

- రూ మ॥రా॥శ్రీ
- 221 మిరియాల రామలింగయ్య,
 సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్.
- 201 రావుసాహీబు-బూర్గు మహాదేవు
 శికిందాబాద్.
- 201 ప్రొద్దటూరి వీరన్న, చిన్నవీరన్న
- 201 కైలాస శరభయ్య
- 201 బెలిదె జగదీశ్వరయ్య
- 201 బచ్చు వీరన్న
- 201 గుండా ఆగయ్య
- రా జ పో ష కు లు
- మ॥రా॥శ్రీ
- 101 అమ్మనబోలు రాజయ్య
- 101 బుద్దోలు వీరన్నగారి రంగయ్య
- 101 సుక్ దేన్ శ్రీకృష్ణన్
- 101 మరిపల్లి శంకరయ్య
- 101 వనమాల వెంకయ్య
- 101 మోహన్ లాల్ మాలాసి
- 101 తేలుకుంట బాలకృష్ణయ్యగారి
 వెంకటేశం, కాశయ్య
- 101 తేలుకుంట నారాయణ
- 101 శేచింతల మల్లయ్య, బొలారం
- 100 ముస్త్యాల శంకరయ్య, వెంకయ్య
- 100 ముస్త్యాల హనుమంతరావు,
 మానయ్య

- రూ మ॥రా॥శ్రీ
- 100 రావ్ సాహెబుచిదుర దుర్వానులు
- 100 బూర్గు వీరయ్యగారి భార్య
 శకుంతలమ్మ
- ప్ర థా న పో ష కు లు
- మ॥రా॥శ్రీ
- 75 కొణతాల నర్సిములు,
 రాజేశ్వరయ్య
- 75 అమరము రాజయ్య
- 50 బెజుగంపిరన్నగారిరాజేశ్వరరావు
- 50 ఇందూరి యీశ్వరయ్య
- 50 దండు పెంటయ్య
- 50 లింగ వీరన్న
- 50 లోకుల కుసుమయ్య అండ్ బ్రదర్స్
- 51 కల్వ రామయ్య అండ్ బ్రదర్స్
- 50 చీకోటి యల్లయ్య అండ్ బ్రదర్స్
 పో ష కు లు
- 25 బ్ర॥శ్రీ ములుగు బుచ్చయ్యలింగం
 మ॥రా॥శ్రీ
- 25 వుప్పలంచి బాబయ్య
- 25 సానికె కాశయ్య
- 25 మాసెట్టి వెంకన్న అండ్ సన్స్
- 25 నాళ్ళ హనుమయ్య
- 25 గంగాభిషన్ మోహన్ లాల్
 బట్టలదుకాణం
- 25 ఉప్పల గౌరీశంకర్

రూ మ||రా||శ్రీ)

- 25 మొలుగు వెంకటయ్య
- 25 గంధే నరసింహులు
- 25 మిరియాల తిరుమలయ్య
- 25 తేరాల రాజేశ్వర రావు
- 25 చీలా నారాయణ
- 25 తడిక బాలరాజయ్య
- 25 నీల నర్సయ్య
- 25 మొలుగు రాజయ్య
- 25 గంగ సాంబయ్య
- 25 హరినాథుల బాలయ్య
- 25 పబ్బా శంకరయ్య
- 25 ముచ్చర్ల భూమయ్య

రూ మ||రా||శ్రీ)

- 25 అమ్మనబోలు వీరన్న, విశ్వనాథం
- 25 తాడిసెట్టి రాజయ్య
- 25 సి. ఈశ్వరయ్య, గుం. వెంకయ్య,
మోటూరి బ్రహ్మయ్య
- 25 నార్ల సోమయ్య
- 25 బచ్చు రాఘవయ్య
- 25 లింగ సుందరయ్యగారి కనకయ్య
- 25 నండు అగయ్య
- చం దా దా రు లు
- 20 సాధు బాగయ్య
- 15 పడకంటి శంకరయ్య
- 15 వీరబోయిన నర్సిములు

విషయ సూచిక

సృష్టి ఖండము	పేజీ		పేజీ
ఇష్టదేవతాస్తుతి	1	శివుడు సగుణుడై యేర్పడుట	21
కవిస్తుతి	2	సగుణశక్తి యేర్పడుట	21
శైవాచార్యా దినత్కృతి	3	విష్ణుమూర్తి జననము	23
పంచానుశ్రమణిక	4	విష్ణుమూర్తి తపస్సు చేయుట	24
కృతినమర్పణము	5	బ్రహ్మదేవుని జననము	25
గ్రంథారంభము	6	బ్రహ్మదేవుడు తపస్సొనరించుట	25
శౌనకాదిమునులు సూతుని శివ		బ్రహ్మదేవునకు విష్ణుమూర్తి	
పురాణమునువినుచుమనియడుగుట	8	యగుపడుట	26
సూతుడు హర్షించి ప్రారంభము		బ్రహ్మ విష్ణుల వివాదము	26
సేయుట	9	లింగోత్పత్తి	27
శౌనకాదిమునులు సూతుని శివ		బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగాద్యంతంబుల	
తత్త్వంబుతీ రెఱింగింపు మనుట	9	జూడఁబోవుట	28
కథాప్రారంభము - నారదముని		శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి	28
తపస్సొనరించుట	10	అక్షరమూర్తి ప్రకటనము	30
నారదముని తపస్సిద్ధియైన దనుకొని		శక్తి విశిష్టేశ్వరసాక్షాత్కారము	31
త్రిమూర్తులకడ కేగుట	11	శివుడు బ్రహ్మముఖమున రుద్రు	
నారదుఁ డహంకరించుట	12	డనై పుట్టెద నని చెప్పుట	32
నారదుడు శ్రీమతిని జూచిమో		శివుడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్య	
హించుట	13	భేదంబు నిరూపించుట	33
విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి		బ్రహ్మవిష్ణుదుల కాయుర్నిరూ	
వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట	15	పణము	34
నారదు డు విష్ణువునుశేపించుట	16	శివపూజావిధానము	36
నారదుడు పశ్చాత్తప్తఁడగుట	"	బ్రహ్మకు విష్ణుపుశివలింగపూజ	
విష్ణువు నారదునకు హితోపదే		సర్వార్థకారి యనుట	39
శంబు చేయుట	17	హరిబ్రహ్మదులు శివలింగముల	
నారదుడు తీర్థయాత్రసల్పుట	19	ధరించి పూజించుట	40
నారదుడు బ్రహ్మయొద్దకేగి, శివ		ప్రత్యేకపుష్పప్రతార్చనాఫలని	
తత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట	19	రూపణము	45
బ్రహ్మదేవుడు నారదునకు శివ		ధాన్యపూజాఫలనిరూపణము	46
తత్త్వంబుతీ రెఱింగించుట	20	అభిషేకఫలనిరూపణము	47

శ్రీరుద్రోత్పత్తి	49
దేవాదిస్మృతి	50
కుబేరుని పూర్వజన్మచరిత్రము	53
గుణనిధి కలింగ రాజపుత్రుడై	
పుట్టట	60
గుణనిధి కుబేరుడై శివునకు	
జెలికాఁ డగుట	61

సతీఖండము

నారదుఁడు బ్రహ్మను సతీదేవి	
చరిత్రంబుఁ జెప్పమనుట	65
సంధ్యను జూచి బ్రహ్మయొ	
దత్తుత్రులును మోహించుట	66
బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్టా	
త్రాడలు పుట్టుట	67
బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠుని	
బంపుట	69
వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోప	
దేశంబు చేయుట	71
శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట	71
శివుఁడు సంధ్యకు వరంబు లిచ్చుట	72
సంధ్య రెండవజన్మము-అరుంధతి	
యని నామకరణము	74
అరుంధతీనశిష్ఠల వివాహము	74
శివునకు మోహంబుఁ గూర్చుమని	
బ్రహ్మ మన్నఁడుని బంపుట	75
మన్నఁడు శివునకు మోహంబుఁ	
బుట్టింపలే ననుట	77
బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్దకే శివు	
నకు గామోపాయం బడుగుట	78
విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవ	
తారంబున కైయత్నింపుమనుట	78

దత్తుఁడు మహేశ్వరినిగూర్చి తప	
స్నానరించుట	79
శ్రీపర దేవత దత్తునకుఁ బ్రత్యక్ష	
మగుట	79
శ్రీపర దేవత దత్తునకు వరంబిచ్చుట	80
దత్తుఁడు వీరిని జెండాడి విధున	
స్మృతి యొనర్చుట	81
దాతయణి జననము	83
సతీదేవి నందావతంబు సేయుట	84
సతీదేవికి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట	85
శివుఁడు సతీదేవికి వరం బిచ్చుట	86
సతీశివవివాహము	88
సతీశివవివాహములు	89
ప్రావృట్కాలవర్ణనము	90
శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు	
నుపదేశించుట	93
ప్రయాగలో దేవమనులుయజ్ఞం	
బొనర్చుట	96
దత్తుఁడు శివుని శపించుట	97
నందికేశ్వరుఁడు దత్తునకుఁ బ్రతి	
శాపం బిచ్చుట	97
దత్తుఁడు నందికేశ్వరుఁడుమున్నగు	
వారిని శపించుట	97
నందికేశ్వరుఁడు భృగ్వాదిమునులకు	
శాపం బిచ్చుట	98
దక్షయజ్ఞము	98
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు	
శివుని సెల వడుగుట	100
సతీదేవిదక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట	101
సతీదేవి విష్ణాది దేవతల నుపాలం	
భించుట	102
సతీదేవి దత్తుని జెగడుట	104

	పేజీ
సతీదేవి దేవతలను శపించుట	106
సతీదేవి యోగాన్ని చేకర్చుచుట	107
ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట	107
శ్రీశీరధద్రావణము	108
శివుని పెంపుచే వీరభద్రునియుద్ధము	109
ఉత్పాతంబులకు వీరికి మున్నగు	
వారు భయపడుట	110
ఇంద్రులు వీరభద్రునితో	
యుద్ధము చేయుట	111
విష్ణువు వీరభద్రునితోయుద్ధము	
సేయవచ్చుట	112
విష్ణువీరభద్రులయుద్ధము	113
వీరభద్రుడు యజ్ఞశిరశ్చేదనంబు సేయుట	114
భృగ్వాదిమురులశిక్ష - వీరభద్రుని దక్షునిజంపుట	115
విష్ణాదిమురులు కైలాసమునకుఁ	
జూపుట	116
కైలాసగిరివర్ణనము	117
విష్ణుదులు శివుని దర్శించి	
ధ్యానం బొనర్చుట	118
విష్ణుశివునితో దక్షునిబ్రతికించి	
యజ్ఞమును బూర్తి చేయుచు	
మనుట	120
శివుఁ డనుగ్రహించుట	121
దక్షుఁడు జీవించుట	121
దక్షుఁడు శివుని సన్నుతించుట	121
శివుఁడు దక్షునకుహితంబు చెప్పట	122
క్షుపదధీచులకలహవృత్తాంతము	124
మహామృత్యుంజయునుత్రేము	125
శివుఁడు దధీచిమునికివరమిచ్చుట	126

	పేజీ
విష్ణువు దధీచితోఁ జూరవచ్చుట	127
విష్ణుదధీచుల యుద్ధము	127
క్షుప్తచురదధీచివద్ద యుద్ధము	
నుడుపుట	129
పార్వతీభారము - ప్రథమాగ్వాసము	
నూతుని శౌచకామము పార్వతీ	
జన్మచరిత్రంబు చెప్ప మనుట	130
హిమవర్ణివర్ణనము	131
మేరకాహిమవర్ణనము	133
మేరకమున్నగు నారికిసన కామల	
శాపము.	134
సనత్కుమారుఁడు మేరకామల	
ననుగ్రహించుట	136
విష్ణాది దేవతలు హిమవంతుని	
యొద్దకు వచ్చుట	137
విష్ణాదులు మేనాహిమవంతులను	
దపంబు సేయమనుట	138
విష్ణాదులు పరదేవతనుగూర్చి	
ధ్యానము సేయుట	138
విష్ణాదులకుఁ బరదేవత	
నాతొత్కరించుట	139
విష్ణాదులు పరదేవతను మఱల	
జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లి	
యాడు మనుట	140
పరదేవత దేవతలకు వరము	
లిచ్చుట	141
మేరకాహిమవత్తపోవర్ణనము	142
మేరకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్ష	
మగుట	144
పరదేవత మేరకకుఁ గోరిన వరము	
లిచ్చుట	145

	పేజీ
మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు	
పుట్టుట	146
పర దేవతా తేజము మేనకా	
గర్భంబునఁ జేరుట	146
విష్ణుదులు మేనాగర్భస్థ యగు	
పర దేవతను స్తుతించుట	147
శ్రీపర దేవతాన తారఘట్టము	147
విష్ణుది దేవతలు పర దేవతను	
దరిసి స్తుతించుట	148
హిమవంతుఁడు పుత్రీజననోత్ప	
నము సేయుట	149
నామకరణము	150
శ్రీపార్వతిబాల్యక్రీడాభివర్ణనము	151
నారదాగమనము	153
నారదుఁడు పార్వతికి దిగంబర	
జటిలుఁడు మగఁ డగు ననుట	153
గిరిరాజుతో నారదుఁడుపార్వతి	
శివపత్ని యగు ననుట	154
హిమవంతునితో మేనక పార్వతి	
కిఁ బెండ్లి సేయు మనుట	157
పార్వతీస్వప్నవృత్తాంతము	158
హిమవంతునిస్వప్నవృత్తాంతము	158
శివుని లలాటఘర్మజలమునుండి	
కుజుఁడు పుట్టుట	160
శివుఁడు హిమాద్రికివచ్చితపంబు	
సేయుట	160
హిమవంతుఁడుశివునిసందర్శించుట	161
హిమవంతుఁడుపార్వతీపరిచర్యల	
గొనుచుండు మని శివు నర్థించుట	164
శివుఁడు పార్వతీదేవినిజూచుట	164
పార్వతీపర మేశ్వరుల సాంఖ్య	
వేదాంతపథవివాదము	166

	పేజీ
శివుఁడు పార్వతీ పరిచర్యను గొనుట	
కంగీకరించుట	168
పార్వతి చెలులతోఁ బ్రతిదిసము	
శివునకు బరిచర్య సేయుట	168

ద్వితీయాశ్వాసము

నూతుఁడు శౌన కాదులకుఁ దారకా	
సురోదంతంబుఁ జెప్పట	171
నజ్రాంగుని యుత్పత్తి	172
నజ్రాంగుని విజయము	,,
తారకాసురుఁడు పుట్టుట	175
తారకాసుర తపోవర్ణనము	,,
బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు	
వంంబులిచ్చుట	176
తారక దిగ్విజయము	177
దేవతాపీడనము	,,
దేవతలు బ్రహ్మదేవునకుఁ	
దమయ్యార్చిన్ జెప్పకొనుట	178
బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారజన్మార్థమై	
యుపాయంబుఁ జెప్పట	180
ఇంద్రుఁడు మన్మథుని రప్పించుట	181
ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవ	
కార్యంబుఁ చెలుపుట	181
మన్మథుఁడు రతివసంతలతో	
హిమాద్రి కరుగుట	185
వసంతోదయవర్ణనము	185
పార్వతి పరిచర్యకై శివునియొద్దకు	
వచ్చుట	186
మన్మథాశ్రయోదయోదగు శివుడు	
పార్వతిజూచి వర్ణించుట	186
శివుఁడు సశ్చాత్రాపంబునొందుట	188

	పేజీ
శివుడు పాలనేత్రాన్ని చే మన్నధుని దహించుట	188
రతీవిలాపము	189
దేవతలు మన్నధుని బ్రతికింపుటకై శివుని బ్రార్థించుట	190
శివుడు మన్నధుని మఱొకప్పుడు బ్రతికింతునని వరమిచ్చుట	192
శివుడు గణములతో కైలాసమున కేగుట	192
పార్వతిభీతిల్లి చెలలతో నిలుఁ జేరుట	193
శివునిగూర్చి పార్వతి విరహ దుఃఖంబు నొందుట	194
నారదుడు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట	194
నారదుడు పార్వతిని శివునకై తపంబు జేయుచునుట	194
పంచాక్షరీ మంత్రవైభవము	195
పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట	196

తృతీయాశ్వాసము

పార్వతీ తపోవర్ణనము	198
పార్వతి శివునిచే సవర్ణయనిభాషి నొందుట	199
మేనకా హిమవంతులు వచ్చి పార్వతిని జూచి పోవుట	202
విష్ణాదులు శివసన్నిధి కరుగుట	203
విష్ణాది దేవతలు శివునిస్తుతించుట	204
విష్ణాదులు శివుని బార్వతిని బెండ్లాడుచునుట	205

	పేజీ
శివుడు విష్ణాదులకుఁ గామని రసనంబు జెప్పుట	206
శివుడు శ్రీసంగమము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధకమునుట	208
శివుడు పార్వతిని బెండ్లాడుట కొడంబడుట	209
శివుడు సప్తర్షులనుదలచిన నవ్వారు వచ్చుట.	209
శివుడు సప్తర్షులను పార్వతీతపః పరీక్షకై యనువుట	210
సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకేగి శివుని నిరసించుట	210
పార్వతి సప్తర్షులకు శివమహిమంబుఁ జెప్పుట	213
పార్వతి సప్తర్షులకుఁ దన నిర్ణయంబు జెప్పుట	215
శివుడు పార్వతిని పరీక్షించుటకై యతియై చేరుట	216
జయ యతికిఁ బార్వతీతపఃకారణంబుఁ జెప్పుట	218
యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట	219
పార్వతి శివాక్షేపములకు నమా ధానంబులు చెప్పుట	221
శివుడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ కైలాసంబునకు రమ్మనుట	223
పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడుచునుట	224
శివుండంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట.	226
పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లి దండ్రుల యొద్దకుఁ పోవుట.	226

	పేజీ
శివుడు బిత్తుక కేవలబుతో మేనా	
నన్నిధిని నర్తనము నేయట	227
మేనకతోఁ గృతకనటుడు దనకుఁ	
బార్వతి నిమ్మనుట	228
మేనకా హిమవంతులు నటుని	
శిక్షింపఁబూనట	230

చతర్థాశ్వాసము

శివుడు వైష్ణవ వేషముతో మేనా	
హిమవంతులకడకు నచ్చట	232
వైష్ణవబాధచే మేనక శివునకుఁ	
బార్వతి నీయననుట	234
శివుడు సప్తర్షుల నొపధి పృథమున	
కనుపుట	234
ఓషధిప్రసపురపర్ణనము	237
సప్తర్షుల పార్వతీని శివున కిమ్మని	
హిమవంతు నడుగుట	238
వైష్ణవబాధచే హిమవంతుడు	
శివునకుఁ గన్య నీయననుట	239
వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు	
హితముఁ జెప్పట	240
అనరణ్యచరిత్రము	241
పద్మను బిష్టిలాదుం డను వృద్ధ	
ఋషి మోహించుట	242
పిష్టిలాదుడు పద్మనిచ్చి పెండ్లి	
నేయు మని యనరణ్యునడుగుట	243
అనరణ్యుడు పిష్టిలాదమునికిఁ	
గూతు నిచ్చి పెండ్లి నేయట	243
ధర్ముడు పద్మాదేవిని బరీక్షించుట	244
పద్మాదేవి కోపించి ధర్మునకు	
శాపం బిచ్చుట	245

	పేజీ
ధర్ముడు పద్మాదేవి యనుగ్ర	
హంబుఁ గోరుట	246
ధర్ముడు పద్మాదేవికి వరంబు	
లిచ్చుట	247
హిమవంతుఁ డాలోకించి పార్వతిని	
శివున కిచ్చెద ననుట	248
ఋషులు పార్వతీకిఁ బ్రధానంబు	
చేసి శివునకడ కేగుట	249
హిమవంతుడు శివునకుఁ గల్యాణ	
పత్నికఁ బంపుట	250
హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామా	
గినిఁ గూర్చుట	251
సువాసినులు పార్వతిని పెండ్లి	
కూతును జేయుట	252
హిమవంతునిచుట్టములు పెండ్లికి	
వచ్చుట	252
కల్యాణమంటపనిర్మాణము	253
పౌరు లొపధిప్రస్థంబును సింగా	
రించుట	255
శివుడు నారదమున దలంప	
నలాడు నచ్చుట	256
శివుడు నారదమునిచే దివ్యజనంబుల	
నెల్లఁ బిలిపించుట	256
దేవపురంగధులు శివుని పెండ్లి	
కొడుకున జేయుట	257
శివుడు ప్రమద దేవబలంబులతో	
వివాహంబున కరుగుట	258
శివుడు నారదుని హిమగిరికనుపుట	261
నారదుడు వివాహమంటపమును	
జూచి భ్రమించుట	261
నారదుడు హిమవత్పుత్రులతో	
శివునియొద్దకు వచ్చుట	262

	పేజీ
హిమవంతుడు శివు నెదుర్కొనుట	265
హిమవంతుడు శివుని బ్రార్థించుట ,,	
శివుని జూడగోరి మేనక నారదుని	
బిలిపించుకొనుట	266
శివుడు బలంబుల వేటువేటుగా	
నగరుకు బంపుట ,,	
చంద్రశాలయందు మేనకకు నార	
దుడు దివ్యుల నెల్ల నెఱింగించుట	267
నారదుడు మేనకకు శివుని	
జూపుట	269
మేనక శివునిజూచి భయపడి	
యాత్రోశించుట	270
మేనక నారదుని నిందించుట	,,
మేనక పార్వతిని నిందించుట	271
బ్రహ్మాండది దేవతలు మేనకకు	
సమాధానము సెప్పట	272
హిమవంతుడు మేనకకు సమాధా	
నము జెప్పట	273
పార్వతి మేనకకు సమాధానము	
జెప్పట	,,
సనకాదులు మేనకకు సమాధా	
నము సెప్పట	275
విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల	
శివుని జూడుచుట	,,
మేనక మరల శివుని జూచుట	
కొప్పకొనుట	276

పంచమాశ్వాసము

విష్ణుప్రార్థనచే శివుడు దివ్యసుందర	
రూపంబు నొందుట	277
మేనక శివునిజూచి యానం	
దించుట	278

	పేజీ
మేనక తనయపచారంబును సైపు	
మని శివుని బ్రార్థించుట	279
నాగరస్త్రీలు శివుని జూచుట ,,	
నాగరస్త్రీలు శివుని బ్రశంసించుట	281
హిమవంతుడు పరపూజచేసి పెండ్లి	
వారిని విడిదిగో బవేశపెట్టుట	282
పార్వతి కులాంబాపూజార్ఘ్య	
వెడలుట	283
దేవతలు మహేశద త్తథూపణంబుల	
బార్వతి నలంకరించుట	284
శివుడు కల్యాణమంటపమునకు	
వచ్చుట	285
నారదుడు హిమవంతునకు శివుని	
యనాదిత్వంబు జెప్పట	286
శ్రీపార్వతీపరిమేష్వర కళ్యాణము	287
శివుడు పార్వతితో సాలీపాక	
హోమంబు సేయుట	289
వరవర్ధభోజనములు	293
దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు	295
రతీదేవి మగని బ్రతికొప్పును	
శంకరుని వేడుకొనుట	297
శివుడు మన్మథుని బ్రతికించుట	298
లోకరత్నమై శివుడు పార్వతీ	
దేవిని గూడుట	299
ప్రభాత వర్ణనము	,,
శివుడు దేవతలకు దరి సేనవిచ్చుట	300
సాయంకాలవర్ణనము	301
విప్రసునాసిని పార్వతికి బలివ్రతా	
ధర్మియులు చెప్పట	303
శివుడు పార్వతీ దేవికదోహ్నిని	
క్షేలాసంబున కేగుట	309

	పేజీ
శివుడు దేవతలందరికీ గట్నము	
లిచ్చి పంపుట	310
ఫలశ్రుతి	"
శివుడు మణిభవనంబునందుఁ	
భార్వతితో సౌఖ్యమొందుట	312
దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణు	
మూర్తికి దమకట్టంబులఁ	
జెప్పకొనుట	313
విష్ణుదులు కైలాసంబున మణి	
భవనద్వారమందుండి మొఱ	
పెట్టుకొనుట	315
శివుడు దేవతలమొఱవిని యోగ	
ముచే వీర్యంబు జారుట	"
పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట	316
అగ్ని దేవుని క్రోధంబరసి శివుఁ	
దుపాయము సెప్పట	317
అగ్ని సప్తర్షుల భార్యల జూచి	
మోహించుట	318
స్వాహాదేవి యార్గురు మునిభార్యల	
రూపంబున సన్నిదేవునితోఁ	
గ్రీడించుట	319
(శ్రీ) కుమారస్వామిజననము	320
వట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁ	
జేరి స్తన్యంబులిచ్చుట	321
క్రాంచగిరిభేదనము	322
కుమారస్వామి మహేంద్రునిజయించి	
పాదాదానంబు చేయుట	323
శివుడు దేవతలను కుమారుజాడ	
లడుగుట	324
అగ్ని ప్రముఖులు శివునకు గుమారు	
జాడలు చెప్పట	"

	పేజీ
శివుడు కుమారుని దోడ్తర నంది	
కేశ్వరుని బదరివనంబునకంపుట	328
నందికేశ్వరుడు కుమారుని కైలా	
సంబునకుఁ దెచ్చుట	325
కుమారుడు కైలాసముఁ జేరి,	
తల్లిదండ్రులను సేవించుట	330
విష్ణుదులు కుమారున కుపాయ	
సంబు లిచ్చుట	331
ఇంద్రుడు దేవసేనను గుమారున	
కిచ్చి పెండ్లి సేయుట	332
శివుడు తారకనిధార్ధమై కుమారుని	
దేవతలతోఁబంపుట	334
దేవతలు కుమారస్వామికి	
బ్రహ్మాండాధి పత్వంబుఁగట్టుట	"

ద్వితీయాశ్వాసము

(శ్రీ)కుమారస్వామి వీరబాహుని	
దారకునియొద్దకు సంధి కై	
బంపుట	336
తారకుడు సంధిని నిరసించుట	338
కుమారస్వామితో దేవతలు	
తారకాసురునిమీదికి యుద్ధంబు	
నకు వెడలుట	339
తారకుడసుర సైన్యముతో	
యుద్ధమునకు వచ్చుట	"
దేవాసురయుద్ధము	341
వీరభద్రుడు తారకాసురునితో	
యుద్ధము చేయుట	342
తారకవిష్ణుదేవుల యుద్ధము	343
తారకవిష్ణు లొకరిచేనొకరు	
మూర్ఛితులగుట	344

పేజీ	పేజీ
బ్రహ్మదేవుడు తారకసంహా	
రాధమై కుమారస్వామిని	
బ్రాహ్మించుట	345
రెండవనాటి యుద్ధము	,,
తారకుడు విష్ణుదుల నుసాలం	
భించుట	346
విష్ణువు తారకునితో యుద్ధముచేసి	
మూర్ఖిలుట	347
వీరభద్రుని వారించి కుమారుడు	
యుద్ధంబునకుఁ బూనుట	,,
తారకుడు కుమారుని యుద్ధంబును	
మానుమనుట	348
కుమారతారకుల యుద్ధము	,,
కుమారతారకుల శక్తియుద్ధమును	
వైమానికులు చూచుట	349
తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి	
మూర్ఖిలుట	350
కుమారస్వామి తారకాసురుని	
జంపుట	351
బాణాసురప్రలంబాసురసంహారము	352
కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము	
సేయుట	353
దేవతలు కుమారస్వామిని	
స్తుతించుట	354
కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గల	
సంబున కేగుట	,,
దేవతలు శివుని స్తుతించుట	355
దేవతలకు శివుడు వంఁబులిచ్చుట	,,
నారదుడు కుమారస్వామికి వల్లీ	
సౌందర్యంబుఁ జెప్పట	356
నారదుడు భిల్లపురంబున కేగుట	358

పేజీ	పేజీ
నారదుడు వల్లికిఁ గుమారస్వామి	
భర్తయగునని చెప్పుట	359
కుమారస్వామి భిల్లయువకరూప	
ముతో వల్లికిజేరవచ్చుట	,,
భిల్లుడు వల్లిని గృహంబునకుఁ	
గొనిపోవుట	360
కుమారస్వామి విరహము	361
సౌందర్యవల్లీవిరహము	,,
చెలిమికత్తె వల్లికాగొనిపోయి	
కొమరుసామి కప్పగించుట	362
కుమారస్వామి వల్లీ దేవితో	
గ్రీడించుట	363
భిల్లులు వల్లీకుమారులఁ జూచి	
కుమారునితో యుద్ధముసేయుట	,,
కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావశులఁ	
జేయుట	364
భిల్లులు జ్ఞానముఁ జెంది వల్లిక	
కుమారునికిచ్చి పెండ్లిచేసి	
యనువుట	,,
పార్వతీశ్వరులు దేవసేయి వల్లిన్	
జూచి యానందించుట	,,
శౌనకాదిమునులు సూతునిగణపతి	
చరిత్రంబును జెప్పమనుట	,,

తృతీయాశ్వాసము

పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి	
ద్వారమునందుంచుట	366
గణపతి ద్వారమందు	
శివునడ్డగించుట	367
శివుడు ప్రేమధులను గణపతిపైకిఁ	
బంపుట	368

	పేజీ
శివుడు చండిశ్వరాదేవుని యుద్ధము నకుఁ బంపుట	369
ద్వారమండలి యలుకుడును విజయ పార్వతీదేవీకైజెప్పట	370
పార్వతీదేవియుద్ధమున కంగీక రించుట	, ,
ప్రమథ గణపతులయుద్ధము	372
కమారస్వామి గణపతిగౌరవార్ సించి సంభాషించుట	373
గణపతి ప్రమథపై స్త్రోమలను వధించుట	, ,
విష్ణుదేవతలు శివసహాయార్మ యుద్ధమునకు వచ్చుట,	374
గణపతికై బార్వతీదేవి యాయు ధంబులను శక్తిద్యునించుట	, ,
శివుడు విష్ణుదేవతల యుద్ధమునకు వచ్చుట	375
శివుడు గణపతితో ఢీకొనుట	376
శివుడు త్రిశూలము చే గణపతిని నలుకుట	, ,
నారదుడు పార్వతికి గణపతి మరిణంబుఁ జెప్పట	377
విష్ణుదులు మునులను బార్వతీ దేవియొద్ద కనుపుట	378
మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపు మని నుతించుట	379
పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపజేసిన శాంతిఁగావించునట	, ,
శివుడు గణపతిని జీవింపజేయుట	, ,
పార్వతీదేవి శకుల మరిల్పుట	380
శివుడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట	, ,

	పేజీ
శివుడు గణపతి కగ్రీహజ్యుత నొసంగుట	381
శివుడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పట	, ,
గణపతివ్రతోద్వాపనవిధానము	382
శివుడు గణాధ్యక్షుడవదమునకు భూ ప్రదక్షిణంబు ఫణంబుగా నేర్పించుట	384
పార్వతీపరమేశ్వరుల గజాననునకు గజేశవట్టంబుఁ గట్టుట	385
విశ్వరూపుడు తాకూతుల నిర్వు రను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట	386
గణపతి కిద్దఱుభార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట	, ,
ఫలశ్రుతి	, ,
బ్రహ్మదేవుడు శుంభశుంభవధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట	387
శివుడు పార్వతీదేవిని గాళియనిన నామెగినిసి నిష్కరోక్షులగుట	, ,
శివుడు పార్వతీదేవినిబ్రతిమాలుట	388
పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై శివుని సెలనడుగుట	389
పార్వతీదేవి తపస్సుజేయుట	390
వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట	, ,
బ్రహ్మదేవుడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియొకశక్తినిబుట్టింపుమనుట	391
పార్వతీదేవి కాలగినువునఁ గొలికి బుట్టించి తాను గౌరి యగుట	392
పార్వతీదేవి గణు సేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును గరుణింపు ననుట	393

	పేజీ
బ్రహ్మదేవుడు బావ్యతీదేవిని బ్రశంసించుట	394
కాశీ శుంభనిశుంభాదులను జంపి వింధ్యగిరియందుండుట	394
పార్వతీ దేవియొద్దకు వచ్చి శివుడు కోపావశమనంబు చేయుట	395
పార్వతీ దేవి యలుకఁ దొలగిశివునకు గాశీకీవుత్తాంతంబు జెప్పట	396
పార్వతీ దేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దావారికునిగఁ జేయుచునుట	396
వ్యాఘ్రము ఖడ్గ వేత్రధరుండగు పురుషుండగుట	397
జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీపరమేశ్వ రులు మఃశిభవనంబున నిత్య సుఖంబు లొందు చుండుట	397

యొద్ద భండము

ప్రథమాశ్వాసము	
త్రిపురాసుర చరితము	
త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబులడుగుట	400
త్రిపురాసురులబాధ తెలుపుటకై బ్రహ్మ కైలాసాదికేగుట	402
శివుడుత్రిపురాసులు భక్తులైనందున విధింపననుట	403
విష్ణుమూర్తి అరిహన్తునిని బుట్టించుట	
అరిహన్తుడు మాయాశాస్త్రంబుల రచించుట	404
అరిహన్తుని త్రిపురాసురులకు దీక్ష నిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పట	405

ధర్మచ్యుతులైన త్రిపురాసురులఁ జంపుమని సురలు శివుని బ్రూరించుట	408
శివుడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులఁ జంపుట	409
శివుని దేవతలు స్తుతించుట	410
జలంధాసురచరిత్రము	„
ఫాలనేత్రాన్ని చే నిండునిఁగాల్చవల దనిగురుడు శివుని సన్నుతించుట	411
గురుని ప్రార్థనచే శివుడు ఫాల నేత్రాన్నిని సముద్రముందు వేయుట	412
జలంధరుని జననము	„
జలంధరుని వివాహము	413
శుభ్రుడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పట	414
జలంధరుఁ డిందునియొద్దకు ఘస్క రుండను దూతను బంపుట	415
ఇంద్రుడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్త రంబుఁ బంపుట	415
దేవాసురయుద్ధము	416
దేవతలు పరాజయంబు నొంది పాటిపోవుట	417
విష్ణుమూర్తి జలంధరునితోఁ బోరుట	418
విష్ణుమూర్తి లక్ష్మీతో జలంధరు నింటనుండుట	„
జలంధరాసురుడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట	420
శివుడు సుదర్శనంబున జలంధరా సురున్ జంపుట	421

	పేజీ
విష్ణుమూర్తి జలంధరునితనవుఁజెంది	
బృందతో సుఖించుట	422
విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట	423
శంఖచూడచరిత్రము	422
శంఖచూడుని జననము	424
శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు	
లిచ్చుట	424
శంఖచూడు డు బ్రహ్మ శాసనంబున	
దులసిన్ జేరుట	425
శంఖచూడునిలోఁ దులసి సంభా	
పించుట	426
తులసీ శంఖచూడులు గంధర్వ	
విధిలోఁ గలియుట	423
శంఖ చూడుఁడు రాజ్యము సేయుట	''
శంఖచూడమ హేం దుల యుద్ధము	429
శివుడు శంఖచూడునికడకు దూతను	
బంపుట	430
శివుడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు	
వెడలుట	432
శంఖచూడుఁడు శివుని దర్శించుట	434
ప్రమథ దేవాసుర సంకులనమరము	436
శివుడు శంఖచూడుని వధించుట	437
విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ	
దులసితోఁ గ్రీడించుట	438
తులసి విష్ణుని సేదించుట	438
తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ	
జెందుట	439
బాణాసుర చరిత్రము	
ఉపాపరిణామము	439
శివుఁడు బాణాసురునకు వరం బిచ్చి	
కోణపురికి వచ్చి యుండుట	440
ఉప పార్వతిరూపంబు నొందుట	441

	పేజీ
పార్వతీదేవి ఉపారూపంబుఁజూచి	
మెచ్చి వరం బిచ్చుట	442
బాణాసురుఁడు మదముచే శివుని	
యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట	442
ఉప యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున	
భోగ మొందుట	443
చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి	
చూపుట	444
చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁ	
బోయి యనిరుద్ధుని దెచ్చుట	445
అనిరుద్ధు డు ఉపతోఁ గ్రీడించుట	446
బాణాసురుఁడనిరుద్ధుని నాగ పాశంబుల	
బంధించుట	448
శ్రీకృష్ణుఁడు బాణాసురుని మీదికి	
యుద్ధమునకు వచ్చుట	449
శైవజ్వరముచేతైష్ట్యనజ్వరమోడి	
శివునిచే నభయమొందుట	450
శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటుపడి	
నుతించుట	451
శ్రీకృష్ణుఁడు బాణునిజయించు	
టకై శివుని సెల వడుగుట	452
శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జంపఁదలపడ	
శివుఁడు వారించుట	454
బాణాసురుఁడు శివుని నుతించి	
స్మృత్యంబుచేయుట	''
శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబు	
లిచ్చుట	''
విదలోత్పలదానవసంహారము	455
లీలాఖండము - ఆ ౧	
శివలీలావతారపరిగణన	457
నందికేశ్వరావతారలీల	491

	పేజీ		పేజీ
నందికేశ్వరజననము	462	దుర్వాసామున్యవతారలీల	486
శివుడు నందికేశనకుఁ బ్రత్యక్ష		దుర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము	
మగుట	464	లిచ్చుట	488
నందికేశ్వర పట్టాభిషేక		హనుమదవతారలీల	489
వివాహములు	465	పిప్పలాదమున్యవతారలీల	,,
(శ్రీ) భైరవలీల	467	పిప్పలాదుఁడు ప్రాణముఁ బాసి తనువు	
(శ్రీ) భైరవ ప్రాచుర్యావము	469	దేవతల కిచ్చుట	490
భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచము		నువర్చ దేవతల శపించుట	491
శిరంబును ద్రుంచుట	470	పిప్పలాదజననము	,,
భైరవుఁడు వైకుంఠమున కేగుట	421	యతిసాధన - ఆహుకభిల్ల	
విష్ణుమూర్తి పనువున లక్ష్మీదేవి		చరిత్రము	429
భైరవున కమ్మతభిక్ష నిచ్చుట	473	భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి	
శ్రీ శరభావతారలీల	473	చచ్చుట	493
దేవతలు శివునిజేరి నృసింహ		భిల్లనదికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై	
మూర్తికి శాంతిఁ గూర్చుమని		వరంబు లిచ్చుట	495
ప్రార్థించుట	465	సురేశ్వరలీల ఉపనున్యచరిత్రము	496
శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహావ		ఉపమన్యుఁడు తపసు కై తల్లెని	
తార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట	476	సెలవడుగుట	498
వీరభద్రుఁడు నృసింహుని		ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివవై భవంబు	
సామోక్షుల శాంతింపుమనుట	477	జెప్పుట	,,
నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గిదిసి		ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయా	
సంభాషించుట	,,	రూపంబులను జెప్పుట	499
వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ		ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిజేరి శివుని	
గోపించి భాషించుట	478	గూర్చి తపంబొనరించుట	501
శరభావిర్భావము	480	శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుప	
నృసింహావతారశాంతి	482	మన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట	502
ఫలశ్రుతి	484	ఉపమన్యుడు దేవేంద్రుని	
యక్షేశ్వరలీల	,,	నిరసించుట	,,
దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్చలేక		కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివుని	
పోవుట	485	గుఱించి చెప్పుట	504
దేవతలు యక్షుని శివునిగ నెఱింగి		ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు	
వినుతించుట	,,	ప్రత్యక్ష మగుట	506

	పేజీ
ఉపమన్యూడు శివుని స్తుతించుట	508
శివుడు ఉపమన్యూనకు వరంబు	
లిచ్చుట	510
కిరాతేశ్వరలీల	511
శ్రీకృష్ణుడు పాండవులయొద్దకు	
వచ్చుట	,,
వ్యాసమహామూని పాండవులయొద్దకు	
వచ్చుట	512
అర్జునుడు తపస్సుకైయింద్రకీలాదికి	
బోవుట	514
ఇంద్రుడు బ్రహ్మచారి రూపంబున	
వచ్చి యర్జునుని బరీక్షించుట	515
ఇంద్రుడు డర్జునునకు నిజరూపంబు	
జూపుట	,,
మూకాసురుడు నూకరాకారముతో	
నర్జునునకు గీడుసేయ వచ్చుట	516
కృతకకిరాతార్జును లిరువురు	
మాయాసూకరముపై బాణంబు	
లేసి చంపుట	518
మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము	520
అర్జునుడు మాయాకిరాతాని	
శివునిగాఁ దెలిసికొని	
స్తుతించుట	521
శివుడు డర్జునునకు బాసుపతాత్రు	
మిచ్చుట	522

లింగవై భవఖండము - ఆ ౧

నూతుడు మనులకు జ్యోతిర్లింగంబు	
లెఱింగించుట	525
నూతుడు జ్యోతిర్లింగోప	
లింగంబులను దెల్పుట	526

	పేజీ
ప్రాచీన దివ్యలింగములు	527
దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు	528
పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు	534

లింగవై భవఖండము ఆ. ౨

సౌరాష్ట్రము-సోమనాథలింగము	537
దక్షిణుడు చంద్రుని శపించుట	538
చంద్రుడు శివుని యనుగ్రహంబున	
క్షయరుజను బాముట	539
శ్రీశైలము-మల్లికార్జునలింగము	540
ఉజ్జయిని మహాకాళలింగము	540
చంద్రసేనమహారాజచరిత్రము	542
గోపబాలకచరిత్రము	548
హనుమంతుడు ప్రత్యక్షుడై	
గోపబాలుని బజ్జగించుట	544
ఓంకారక్షేత్రము - పారమేశ్వర	
లింగము	546
హిమగిరి - కేదారలింగము	547
ధాకిని - భీమశంకరలింగము	548
భీమాసురుడు శివభక్తుఁ డగు సుదక్షి	
ణునిదత్పిణిఁ జెరయందుంచుట	550
పార్థివలింగమునుండి శివుడు వెలువడి	
భీమాసురునిఁ జంపుట	551
శ్రీకాశి - విశ్వేశ్వరలింగము	552
శివుడు కాశీపంచకోశమును	
సృష్టించుట	552
విష్ణుమూర్తి చక్రింబునఁబుష్కరిణిఁ	
ద్రవ్వట	553
చక్రప్రస్కరిణి మణికర్ణిక యగుట	553
గౌతమీతటము-త్ర్యంబకలింగము	555
గౌతమాశ్రమమునకు మునులు	
వచ్చుట	556

	పేజీ
మునుల నిర్బంధము చేగణపతి మాయా	
ధేనువై గౌతముని చేజచ్చుట	558
గౌతముఋషి యాశ్రమమును విడచి	
ద వ్యేగుట	559
గౌతముఁడు పార్థివలింగార్చనంబున	
ర్చుట - శివుఁడు ప్రత్యక్ష మగుట	560
శివుఁడు గౌతమునికై గంగను భవి	
కవతరింపఁ జేయుట	561
గౌతమశిష్యులు మునులశేపించుట	562
శ్రీవైద్యనాథలింగము	563
దారుక వనము-నాగేశ్వరలింగము	564
పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపు వని	
శివుని వేడుట	566
శ్రీరామేశ్వరలింగము	567
శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై	
వరంబు లిచ్చుట	467
దేవగిరిశివాలయము - ఘృశ్మేశ్వర	
లింగము	569
ఘృశ్మేశ్వరఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట	571
సుదేహ ఘృశ్మణిమరునిఁ జంపుట	571
ఘృశ్మణిమరుఁడు జీవితమందై	
వచ్చుట	572
లింగస్వరూపకథనము	573
దారుకావనమునిచరిత్రము	574
మునులపరీక్షికై శివుఁడు దారుకా	
వనంబునకు వచ్చుట	,,
మునిభార్యలు శివునిజూచిమోహించి	
వెంటఁబడుట	575
మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁ	
బూనుట	576
శివలింగము మునులను బాధించుట	577

	పేజీ
సముచితార్చన చే శివలింగంబు	
శాంతిఁ జెందుట	578
లింగోద్భవచరిత్రము	579
బ్రహ్మవిష్ణులకలహము	580
తేజోలింగోద్భవము	582
కేతకీ సమావేశము	583
లింగశిరంబుఁ జూచితినిని బ్రహ్మ	
బొంకుట	584
యజ్ఞాంతంబున డిక్షుబ్రహ్మ	
క పూజ్యత విధించుట	,,
శివుఁడు కేతకిని శపించుట	585
శివభక్తానుక్రమణిక	586
అంధకేశ్వరచింగచరిత్రము	588
సుదర్శనునిచరిత్రము	589
శివుఁడు సుదర్శనుని శపించుట	,,
పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు	
నొనర్చుట	590
అతీతలింగము	591
అతిమని తపస్సమాధి నొందుట	592
గంగాశంకరు లనసూయా భీష్మంబుఁ	
దీర్ఘదలఁచుట	,,
గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో	
ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట	593
అత్రిముని యదకముల గోలుట	,,
అనసూయ గంగ నెల్లప్పు డట	
వసంపుచునుట	594
నంది కేశలింగము	595
ధేనువు సాహసకృత్యము	596
ఋషికాచరిత్రము	599
శివుఁడురక్కనుని జంపిఋషీకకు	
వరంబులిచ్చుట	600
హరీశ్వరలింగము	601

	పేజీ
విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు	
నేత్రకమలంబు నర్పించుట	602
శివుడు విష్ణుమూర్తికి సుదర్శనము	
నిచ్చుట	„
మహాబలేశ్వరలింగము	
(గోకర్ణము)	603
సోమనీచరిత్రము	604
సోమిని శూచ్రునకు భార్యయగుట	605
సోమిని అంధచండాల్లియైపుట్టుట	606
అంధచండాల్లి గోకర్ణక్షేత్రము	
నకుబోవుట	607
అంధచండాల్లి శివలింగమున కేగుట	608
మిత్రసహూపాఖ్యానము	„
వసిష్ఠముని మిత్రసహుని శపించుట	609
మిత్రసహుడుకల్పాపపాదుండగుట	„
బ్రహ్మరాక్షసుడైన కల్పాపపా	
దుడు మునిపుత్రునిజంపుట	610
మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబు	
దెల్పుట	„
శివవ్రతములు	611
శ్రీశివరాత్రివ్రతవిధానము	612
వ్యాధేశ్వరలింగము	617
వ్యాధునకు శివలింగార్చన	
పొసగుట	618
మృగీమృగములు వ్యాధునితో	
శపథములుచేసిపోవుట	„
మృగీద్వయితో మృగమునుదచ్చి	
శువులును వ్యాధుని కేరుట	623
వ్యాధునకు శివుడు వ్రత్యక్షమై	
వరములిచ్చుట	„
భక్తిప్రబల్య ప్రతిపాదనము	624

	పేజీ
ఉమాఖండము-ఆ ౧	
జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని	
శివునిగూర్చి తపింపునుట	626
శ్రీకృష్ణుడు తపస్సుకై హిమగిరికి	
వచ్చుట	627
హిమాద్రిలో శివునిగుఱించి తపించి	
సిద్ధులొందినవారలు	628
ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు	
తైవదిక్ష నిచ్చుట	630
కృష్ణునితపంబుమెచ్చి పార్వతీశ్వ	
రులు సాక్షాత్కరించుట	„
శ్రీకృష్ణుడు శివుని స్తుతించుట	632
శ్రీకృష్ణునకు శివుడు వరంబు	
లిచ్చుట	633
శ్రీకృష్ణునకుఁ బార్వతీదేవి వరంబు	
లిచ్చుట	„
శివమాయామోహితులు	634
పాపభేదములు	635
పంచమహాపావులు	636
బ్రహ్మఘ్నసమానులు	638
నరకములు	639
పాపహరదానధర్మములు	„
భూమిని ప్రదీప్తములు	641
భగోళము	646
పాతాళములు	647
పంచచూడ స్త్రీస్వభావము నారదు	
నకుజెప్పుట	648
కాలజ్ఞానము	650
ఛాయాపురుషదర్శనఫలభేదములు	651
మృత్యుంజయయోగములు	652

	పేజీ
ప్రతిసర్గము మన్వంతరంబులు	
వంశములు తదనుచరితములు	657
సావర్ణి మనుజునము	662
అశ్వినీ దేవతలజననము	664
వైవస్వతమనువంశము	665
పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము	666
సగరచక్రవర్తి చరితము	670
సగరనుతులు కపిలకోపాగ్నిచే	
బూదియగుట	672
భగీరథుడు పుడమికి గంగను	
దెచ్చుట	678
గంగావతరణము	674
శ్రీరామచరిత్రము	675
చంద్రవంశము	„
వ్యాసజన్మము	677
సురధుడు సుమేధఋష్యాశ్రమంబు	
జేరుట	682
సుమేధుడు సురధునకు మహా	
మాయావైభవంబుఁ జెప్పట	„
మధుకైటభసంహారము	683
మహిషాసురచరితము	684
దుర్గావతారము	685
దుర్గాదేవికి దివ్యలాయుధముల	
నిచ్చుట	686
మహిషాసురుడు దుర్గాదేవికడకు	
యుద్ధమునకు వచ్చుట	„
మహిషాసురసంహారము	688
దుర్గాసురభంజనము	689
శతాక్షిప్రాదుర్భావము	690
శతాక్షి దుర్గాసురుల యుద్ధము	691
దుర్గాసురసంహారము	„
శేవిన్వతి	„

శతాక్షి దివ్యుల ననుగ్రహించుట	692
దేవీపూజనము	693
నవరాత్రీపూజ	„

తైలాసఖండము - ఆ ౧

వామదేవముని కుమారాద్రిఁ జేరి	
కుమారుని సేపించుట	695
వామదేవుడు కుమారస్వామిని	
బ్రణవార్థముఁ జెప్పమనుట	697
వామదేవునకుఁ గుమారస్వామి	
ప్రణవార్థముఁ జెప్పట	„
మంత్రిమయమూర్తి	697
ప్రణవస్వరూపము	700
కుమారుడు వామదేవునకు జగ	
త్తారకుని గుఱించి చెప్పట	706
వామదేవునకుఁ గుమారుడు శక్తి	
విశిష్టశివాద్వైతముఁ జెప్పట	708
కుమారుడు వామదేవుని శివతత్త్వ	
ప్రచారకుడ౯ హృదువనుట	710

వాయుసఖండము - ఆ ౧

మునులు బ్రహ్మజ్ఞానులై చతు	
ర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట	713
మునులు బ్రహ్మను నుఱించుట	714
బ్రహ్మదేవుడు మునులకు	
బరతత్వంబుఁ జెప్పట	„
నేమిపరినంబున వనంబు నైమి	
శారణ్యసంఘఁ దాల్చుట	718
బ్రహ్మజ్ఞచే మునులయొద్దకు	
వాయుదేవుడు వచ్చుట	„

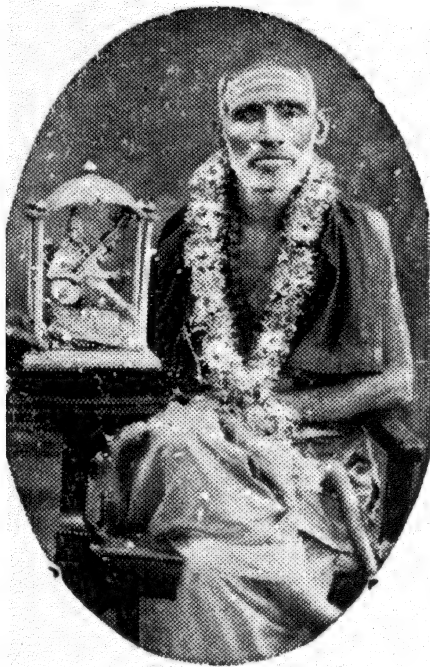
	పేజీ
మునివాయు దేవసంభాషణ	719
వాయుదేవుడు మునులకుఁ బశుపాశ	
పతిస్వరూపంబు జెప్పట	720
వాయుదేవుడు మునులకు మాయా	
స్వరూపంబు జెప్పట	721
వాయుదేవుడు మునులకుఁ గలాది	
పంచకంబు నెఱింగించుట	922
వాయుదేవుడు మునులకు గణత్రయ	
స్వరూపంబు జెప్పట	723
వాయుదేవుడు మునుల కాత్మ	
స్వరూపంబుఁ జెప్పట	724
వాయుదేవుడు మునుల కీశ్వర	
విషయంబుఁ జెప్పట	725
మునులు వాయుదేవుని గాలస్వరూ	
పంబు జెప్ప వని యడుగుట	727
కాలప్రమాణములు	728
వాయుదేవుడు మునులకు సృష్టి	
ప్రకారంబుఁ జెప్పట	730
వాయుదేవుడు మునులకు లయంబు	
తీ రెఱింగించుట	731
మార్కండేయచరిత్రము	731
మృకండుముని బ్రహ్మసభాద్వారం	
బున నవమానపడుట	733
మరుద్వేది మునుల భార్యలచే	
నవమానపడుట	734
మృకండుముని తప స్సాసరించుట	725
పార్వతీపర మేశులు మునిదంపతులకు	
సాక్షాత్కరించుట	735
శివుడు మృకండునకు వరమిచ్చుట	736
మృకండుపుత్రునిదయము	737
మార్కండేయని బాల్యవర్తనము	738

	పేజీ
తలిదండ్రులకు మార్కండేయఁడు	
ధైర్యముఁ జెప్పట	739
మార్కండేయఁడు తలిదండ్రుల	
సెల వొంది తపంబున కేగుట	740
యముఁడు మార్కండేయని యొద్దకు	
దూతలఁ బంపుట	741
యముఁడు మార్కండేయని	
ధర్మించుట	742
మార్కండేయఁడు యముని	
నిరిసించి పలుకుట	743
మార్కండేయకృతిశివస్తోత్రము	743
నారిదుఁడు మార్కండేయని రక్షింపు	
మని పార్వతీపర మేశ్వరుల	
నర్థించుట	745
శివుడు త్రిశూలధారిచే యముని	
గూల్చి మార్కండేయన	
కభయ మిచ్చుట	746
శివుడు మార్కండేయప్రార్థనచే	
యముని జీవింపజేయుట	746
పార్వతీపర మేశ్వరులు మార్కండేయ	
నకు బ్రహ్మయువునిచ్చుట	747
ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ	
దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము	748
శివుడు దేవతలకు సూర్యాస్త్రక	
నిజతనువుఁ జూపుట	749
తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ	750
ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్తార	
కునిగూర్చి చెప్పట	750
ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాం	
శంబులఁ జెప్పట	751
ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివ	
పూజాకృతింబును జెప్పట	752

పేజీ	పేజీ
నారదుఁడు తుంబురునితో	లింగ భేదములు 760
సామ్యంబు పడయుట 754	పారివలింగ పూజోత్సవము 761
బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁ డొంటెయై	శివనిర్మలము శైవదీక్షితులకు
కావమోక్ష మొందిన తెఱఁగుఁ	గ్రాహ్యము 765
జెప్పుట 755	బిల్వమాహాత్మ్యము 767
నైమిశ మునులు స్కందసరోవరముఁ	భస్మవిషయము ,,
జేరుట 756	రుద్రాక్షధారణము -
నంది కేసుఁడు సనత్కుమారునితో	తన్మాహాత్మ్యము 770
మునులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము	మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము
లింగధారణము 757	తత్ఫలము 772
విద్యేశ్వరఖండము	శివనామపుణ్యము 774
హస్తపీఠంబులందు లింగమును	పురాణఫలశ్రుతి 775
బూజించినఫలములు 759	

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

కవి గురులు:

బ॥శ్రీ॥ చైతన్యవంశ వేంకటేశ్వరీలవారు
శతావధానులు.

విద్యదభిప్రాయములు.

శ్రీ కేశవీంద్రభూటాచార్య నేత్యాద్య నేక బిరుదాచార్యులును గవిచక్రవర్తులును గలాప్రభుత్వల సగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటకాస్తులవారు. శతావధానులు-

శ్రీమత్పర దేవతాయై నమః

శివపురాణము .

దీనిని శ్రీముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకావ్యిగారు తెలిగించిరి. వీరితెలుగు మక్కిమక్కి గాఁగక స్వతంత్రరచనకున్న భారాశుద్ధిగలిగి నిష్టప్రతు ప్రసాదగుఱము గలిగి రసవంతముగ నలరుచున్నది. ఈకవికి సంస్కృతాంధములయం దసాధారణ మైన సాహిత్యమున్నదని యిందలిరచనయే తెలుపుచున్నది. మూలముగానున్న విషయములకొన్ని నేటికాలమునకు రుచింపననితోచి, సంగ్రహించి యనువ దించుట గవ్యమునందగినయంశము. ఈయన జన్మముచేతనే మిక్కిలిశివభక్తుడు; కాక ప్రవర్తనచేతగూడ ససిధారావలెమగు శివభక్తిగల నివధయొగుడు. నాకీయన శివ్యకోటిలోనివాడగుటచే నిరతకన్న సఖికముగాప్రాయక యువాప్యం దగు నదాశిష్టాదీయనకు నిరామయాఋత్యుర్భాగ్యాదలొసంగి కానానుగాకయని యాకీర్వదించుచు నింతిలో ముగించుచున్నాడను—

చెప్పిరి, వెంటకావ్యి - శతావధాని

క్షీరనాగరమబిల్దింబు.

నెన్నరువేట - బెజవాడ.

బ్రహ్మశ్రీ కాశీకృష్ణాచార్యులు గారు. అవధాన శిరోమణులు. గుంటూరు.

శ్రీలక్ష్మీహరిగ్రంథి యలే.

శ్రీరస్తు చి! నాదిగొండ నాగవీరయ్య మహాశివ నాశీర్వదించి వ్రాయునభి ప్రాయము, ఆశీర్వాదయకుశలము.

సహజకవి లంకృత! మీశివపురాణము నాకందిన మొదటిదినముననే గ్రంథమును వెలువడినది అయ్యెత్తిమిగ 93 వపురా సట్లుకుగుననున్న కందిము “జడ్డుపెరుగూగాయల” అను పద్యము నాకంటెబడి “యింతిపద్యపుస్తకమును బ్రత్యక్షిర పరిక్షేనానందోద్ధరగాఁ జూడఁగల శక్తి లేనివృద్ధుడనైతిగదా!”

అనినామనంబునకు విచారమునుగల్గించెను. మిగ్గంధమునందలి పీఠికోపోద్ఘాతములను మున్నుడివి సాంగోపాంగముఁజదివి గ్రంధమునందుఁగూడఁగొంతవఱకు నాయాభాగములఁజదివి పరమానందముచుకొందిరిని. సహజకవితాప్రియుఁడనగుటచే నట్టికైతఱిరికినప్పుడు దాని నాయూలగ్రమశుభవింపకపోతినని విచారమేగాని అభిప్రాయమొసంగుటకు నాయూఅనుభవముచాలు. మిగ్గంధమునందు మిగ్గంధమునందు చూచినతోడనేవడ్డించుచున్నది. కావునమీ నీ పెట్టుకైత కాదు, అవకాశమున్నచో చూచుకొలఁది మిగ్గంధముగా నాల్గవపాలంతనదభిప్రాయమియనచ్చును. సుప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ విశ్వనాథసత్యనారాయణశాస్త్రి తూమాఱూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రి మహాదయులుప్రాసిన పీఠికోపోద్ఘాతములనే నేనుగూడ నాదిగా నీగ్రంధమును జూచియున్నయెడల ప్రాసముండును. కావున వారు ప్రాసినవిషయములన్నియు మీశివపురాణమునందుగలవని నాకుదోచినది. అందుచే వారెంటిని నేను యథార్థములని హృదయపూర్వకముగ విశ్వసించుచున్నాఁడను. ఐనను నాసొంతముగగూడ రెండువద్యముల నీదిగువవ్రాయుదును.

ఉ॥ బమ్మెరపోతరాడచిత ॥ భాగవతమ్మె శవర్ణురాణర
త్నమ్మనకీమణోదనిమ ॥ నమ్మన నమ్మచు విష్ణుశంభుశ
బ్దమ్మలఁ దీయ నీదుకృతి ॥ భాగవ తమ్మయి యద్దినీపురా
ణమ్మయి గ్రాలుచుండెడు న ॥ నారత మీధరనంచు నెంచెదఁ.

ఉ॥ తిమ్మదనంబునందుగవి ॥ తిక్కనఁజిక్కదనంబునందు న
న్నయ్యకవీంద్రుఁగమ్మదన ॥ మందల యెఱ్ఱననూరి శరదో
యయ్య! త్రిమూర్తులీవొకఁడ ॥ వైతివహా! ముడికొండనాగవీ
రయ్య! మహాకవీ! శివపు ॥ రాణమహాకృతినిద్దవాగ్గతిఁ.

నేనువయోపృథ్వుడనగుటచే నీయభిప్రాయము నాశీఃపూర్వకముగ వ్రాసితిని.
ఇతిశం—

కాశీకృష్ణాచార్యః
గుంటూరు.

37-3-47

శ్రీకైవలమహావీరాధ్యక్షులు, శతాధికగ్రంథకర్తలు, శివయోగి, మహాలాపా
ధ్యాయ బ్ర॥ శ్రీ॥ ముడికొండ నాగలింగ శాస్త్రిలవారు—
గీ॥ అనఁ! నీకృతిరత్నంబు ॥ నాంద్రశివను, హాపురాణంబుగనుఁగొంటి॥ నాదరమున
కూర్చునేర్చున నెలకొన్న పీఠిమలతను. నామదికఁ గూర్చెవిద్ది యానందగరిమ గ

- గీ॥ గ్రంథబహుత సమేయార్థగౌరవమున, గొప్పదై దుస్తరంబగు నిష్పురాణ
జలధిలంఘింప నలతులకలవియెయిది, భవనసథితోడదాటితి భవునకృపను. ౨
- ఉ॥ శైవుడ వాత్మవంశేషర + జాతుడవు విమథాంధ్రభాంధీ
కోవిదమాళివిగవి + గోపతివాహపురాణరూపసం
భావితకీర్తియైదగు భ + వత్కృతి యీగతి నన్నదీయమో
దావహ మాట వింతయెటు + లన్యులనే లనియించుచుండగన్. ౩
- క॥ అగజాపతిమహిమోన్నతి, నగజితఘనసుగుణమణిగ + జాభరణంబై
నెగడుచునుండిన నీకృతి, బిగుగతిజొగడంగ నవ్వి + భారతి వశేమీ ౪
- నీ॥ మనుజభావము విప్ర + జనువునరాజ్యై, నద్ది శైవాస్తివా + యజతి నెగడ
శైవవంశ్యతీయును + సాహితీచే నొప్ప, సాహితీ కవితచే + సఫలమయ్యె
కవితయు నన్నుతి, గాంచె నశ్వత్థరి, మానాంధ్రశివపురా + జాభ్యుక్తిని
నాం! సద్గుణరాజి + యశ్వత్థభూషణ, భూమ్యతనోక్తిడ + జాగగగలవే!
- గీ॥ నీలగళుకృప నీయున + నిలిచెగాక, నిట్టిశుభగుణవంక్తికి + పేరువై న
పూర్వపుణ్యంబునీయిది + పొగడదం మె, యీభ్యగుణపూర్తి! నాగవీరేశశాస్త్రి! ౫
- క॥ భవవిలయకారి హరి వై, భవనిలయంబై నమస్త + భవికాలయశో
భ వజలుచుండిననీకృతి, భవినెలయుగారమెల్ల + పుడు గాశివలెగా. ౬
- గీ॥ సమతదారుడవగునీకు, శంకరుండు, సంపద చిరాయువు సుఖంబో + సంగుగారే
ధరణీనీకృతి యీచంద్ర + తాంకముగ, నిర్మలభవద్యతంబుతో + నిలుచుగాక! ౭
- గీ॥ జవచయంబుభవత్కృతి, జదువుచుండి, నమభిశంబై తనరౌడు + శంభునీకృప
నాయురాశోగ్యయ క్తమై! యనవరతమునున్న తానందమునుబొందు! చుండు గారో!
- గీ॥ అనుచుముదిగొండనాగలిం + గావ్వాయుండు, రిసితజనతానిహృద్యమై! యనగం.
నాంధ్రశివపురాణంబుగూర్చివిశేషమైన, రివదునామోషముండెత్పెదదీ జ్ఞులర
- మొదిగొంప నాగలింగశాస్త్రి
తెనాలి.

4-8-1947

ఉపాధ్యాయపండిత పరిషదధ్యక్షులు - బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణ.
శాస్త్రిలవాగు - ధవళేశ్వరము-

బ్రహ్మశ్రీముదిగొండ న గవీరేశ్వరకవిగారు సాదరముగా నాశంపిన నిజవించిత
శివపురాణమును మహాకృతిలోని పెక్కుభాగములు చదివి యెంతయునంతోషిం
చినిని. వ్యాకమహర్షి పేరబరగిన యీపురాణమును వీరనుపదించిరన్న మాటయే

కాని యిది స్వతంత్రచనగా సుబోధ్యము సుపాఠ్యమునై యీకవివై దుష్కరవిత్వ
తైద్యమును వెల్లడించుచున్నది. వీరియిట్టిరచనకు ముఖ్యముగా హరవిలాసాదు
తాంధ్రీకరించిన కవిసార్వభౌమాదు శ్రీనాథుని యధేచ్ఛానువాదము మార్గదర్శక
మనట తథ్యము. ఇది పురాణమేయైనను యిందలి ఖండములు ప్రబంధకైలిని
వదలినవని పాఠకులు భావింపకపోరు. సంస్కృతవాఙ్మయమున కైవగంధసుంతరి
యైతేనికలదు. అందలి పథానాంశములన్నియు నిందు కనవచ్చుట జీసి శివభక్తులకు
శ్రీసర్వస్వమును, ఆంధ్రకవితాభిలాషులకు త్రమప్రబంధమునై యాచంద్రాదర్శ
మీపురాణ మాంధ్రావని విలసిల్లునని యాసించుచున్నాను. ఈకవి యిట్టి మహా
కావ్యము నిర్మించి తాము తరి చి భక్తులను తరింపజేసిన వారైరి యనుట నిజము.
ఆంధ్రవాణి కిది మఱియొక మణిహారము—

18-3-47

మల్లాదిసూర్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యాపీఠ ప్రధానోపాధ్యాయులు, సంస్కృతాం
ధ్రవాఙ్మయపరిశోధకాగ్రణులునగు బి. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిలవారు.

అర్య! మీచేంచితప్రకటితమైన శివపురాణమునందందు మాయమాయగాఽజిదివి
యానందించినాను. మీరు మీప్రజ్ఞను జరికాలముదాచియుంచుకొని పరిత్తి పి. పరచు
కొని యీగ్రంథమునురచియించితిరి. శ్రీగురవాదులు వెంకటశాస్త్రిగారును, మిత్రులు
శుభగ్రహణపరాయణులు సర్వసారాయణకవిగారును మెచ్చుకొన్న మీగ్రంథమును
జాబోటివాడు మెచ్చుట సిద్ధసాధనము. నిదాపీదనుస్సు. మీగ్రంథము మహాగ్రం
థము. మీరుమహాకవులు. గ్రంథయోగ్యతకుదగినరచనాయోగ్యతగలవారు మీరు.
మీరచనారీతి మంచిపురాణఫక్కినిసాగినది. కుమారసంభవాది సంస్కృతాంధ్ర
ప్రాచీనకృతులలోని శివకథలు మీపురాణములోనున్నవి. ప్రాచీనకవులీ శివపురాణ
మును జాలసంగ్రహించి తమకృతులందు వినియోగించుకొనిరి. మీగ్రంథ మేతత్పు
రాణ ప్రయోజనమును సర్వవిధముల నాంధులకు సమకూర్చి గలిగియున్నది.
నల్లపము, గుండలహంశమునగు మీరచన శ్రీవెంకటశాస్త్రిగారిచివనపుబోలికలు
గలదై నాకు ప్రేక్ష్యగొల్పినది. తీరికలేమిచేయవల్యప్రముగా జనువులకును బరిత్తి పి
వీరసవిమర్శముగాఽబ్రశంఛించుటకును జాలక న్నాను. తమింపుడు.

మ. సు. డు

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి

శతావధానులు బ్రహ్మశ్రీ కేలూరి శివరామశాస్త్రిలవారు-
అయ్యా! తాము పయస్సుచేగనష్టయ్య గుణమలచే జ్యేష్ఠులు. తామీ శివపురా
ణము రచించి గురి యైన బ్రహ్మచరులుగను, గురి పుత్రులను భ్రాతృమంతులుగను
జేసినందుకు వివృణ్ణించుచున్నాను. అదియటుండె, శత్రులపిదప బుర్రాణ
ములు జ్ఞానభాగదారిముల - తాము వసితలుపొకటి చక్కగా తెరచితిరి.
చిత్తగింపవలయును.

కేలూరి శివరామశాస్త్రి

18-8-47

నూరవరము - ఆత్మారుటపా

కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీభాగేశ్వరసత్యవత్యపాఖ్యానాది మహాకావ్య నిర్మాతలు బ్రహ్మశ్రీ
మల్లంపల్లి చుల్లికార్జునశాస్త్రిలవారు-

శివాయ నమః శ్రేణుః :

ఆ శ్రీ స్తు

అర్చాః మిదిగొండనాగవీశ! శ్వరికవికృతశివపురాణకావ్యమిదం
జేయ దారివిచందం! శివిజన పరితోషలాలనానాందం.

౧

మ॥ శివితాచార్యుడు వెంకటేశ్వరు పరిష్కారమ్మునుంగాంచి; పైఁ
గవి సమ్రాట్లు సువర్ణ వీరమును సింగారింపు, మీ మాతృభ
క్తి విశేషమ్మురుదారికల్లు పొడవై దీపించు నీ కావ్య మాం
ధ్రవధూటీశుభకర్ణ పాశముమసౌందర్యమ్ములం దిద్దుతన్.

౨

క॥ శైవుడై జనియించినందుకు నీ జన్మమ్ము సార్థమ్ముగా
జేవుండిచ్చు శివత్వశక్తి, జననీ దివ్యాంఖి సంసేవన
దావుల్లార్చి కేలూర్కీరీ శివపురాణమ్ముం గవు తెచ్చు, మే
ధావి గామణి! నాగవీరయశవీ! ధన్యుడ వీవెంటయన్.

౩

మ॥ విజయంటిన్ విజయింప నచ్చటచటన్ విన్నాడి నేడెంతయన్
గనగొంటిన్ భవదీయ సత్త్వదీని శ్లాఘ్యమ్ముయ్యె నీ పూర్ణి, స
జ్జనతామాన్యము భక్తి బంధురము నీ సౌజన్యభావపకా
శివమీ కావ్యము, సత్కీర్తిదసుమనస్సంతోషపాపమ్ముగన్.

౪

ఉ॥ తీరిక చాలకున్న, నిజ దేహమునక సరిలేకయున్న, నీ
వోరిమిలోడ నింతటి మహిమాన్నతి కావ్యము చేయ జేసి, గా
రీ రమణుండు దాఁ దన చరిత్ర ప్రసిద్ధిపఱిచు పొ॥ ౭. నా
కారుణికోత్తము దొసఁగుఁగావుత నిమఁ జరాయుచున్నయి॥ ౫

మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రి.
చిట్టిగూడూరు.

23-2-47

ఈ శ్రీమల్లికార్జున శాస్త్రిలవారి తృతీయపుత్రులును, శ్రీకాంచనాహత్యాది
గ్రంథరచయితలును, ఉభయభాషాప్రవీణులునునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లంపల్లి వీరేశ్వర
శాస్త్రిగారు.

అ బి న ం ద న ము .

కామామాతామహావంశస్యః జే యనిభవమ్మానమ్ము, నారాధ్యభూ
సామాన్య స్మృతిమా, మర్యాదనతానంతోచభామునుక
బ్రేమమ్ముక విడనాడి మీశ్వరి నెడక పక్షింపఁగా, నాంధ్రభా
షామంజరరవానుకారియగుచుక సంతోషము ల్పూర్చెడికే॥ ౧

మ॥ కలఁదాశైవులయందు నేకును మహాకావ్యక్రియాదక్షి, కో
మలభవ్యప్రతిభాభిరాముఁడవి వేనూఱుక విచారింప నీ
విలసద్భావగభీర, మీరసగుణాన్వితమ్ము, నానాజనుఁ
ఫల మీకల్పము దెల్పె నీప్రమథభావమ్ముక గవిగ్రామణి! ౨

ఉ॥ కవులఋణమ్ముదీర్చికొనఁగల్గిన, నిన్నొక పాటివానిగాఁ
గవియనరాదుగాక, శివకావ్యకథాకథనాధురీణునిక
గవియనఁజెల్లదే! బిరుదు కైకొన నొల్లని నీవిసీతికిం
దవునిది నాగవీరయబుధప్రపరా! నుకవి! మహాకవి! 3

23-2-47

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశాస్త్రి
Pandit N. S. College
Parnasala P. O.
Kistna (Dt)
(Via) Masulipatam.

సర్వతంత్ర కళాశాలాప్రధానాచార్యుడు బ్రహ్మశ్రీ కాజేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రిగారు - బెజవాడ.

అయ్యా! నాయనిప్రాయమును శబ్దసంతోషమున బెలుపుకొనుచున్నాను.

గీ॥ తేనె లొలెక్కి పల్కులతపి బల్కు

వెలదిపల్కులతల్కులు వెలయఁ బూర్వ

సత్కవీశ్వరపద్ధతిఁ జాతినట్టి

శివపురాణమ్ము నీసాంబశివుఁడుమెచ్చె.

కాజేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రి

బెజవాడ

22-2-47

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ప్రధానాచార్యులు, సాందరసందాదికావ్యనిర్మాతలు
బ్ర॥ శ్రీ॥ పింగళిలక్ష్మీకాంతకవి ఎం. య. గారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముద్దిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి సమస్కారములు. మీరు
దయతోఁబంపిన శివపురాణమందినది. చాలగృతజ్ఞుఁడ. గ్రంథము నామమాత్ర
మున పురాణమేకాని రచనలో కావ్యమువలెనున్నది. అనగా పురాణోచితమైన
ప్రసన్నధారాశతయు కావ్యోచితమైన రసదీప్తియుకలవన్నమాట. గ్రంథముచదివి
నేను చాల ఆనందించితినిని వ్రాయుట వునరుక్తి. చిత్తగించవలెను.

పింగళి లక్ష్మీకాంతము.

26-2-47

చాలేదు.

ప్రొద్దరాజాదు నిజాం కళాశాల రిటైర్డు ప్రొఫెసరు బ్రహ్మశ్రీ కురుగంటి సీతా
రామయ్యగారు. ఎం. పి.

కవివరా! తాము దయతో నాకిచ్చిన శివపురాణమును స్థానీ పురాకన్యా
ముగా చదివితిని. మిక్కిలి యానందించితిని. పూర్వకపుల కేంఠమాత్రమును తీసి
పోని తమవంటి విద్యత్కపురీ కాలమున కూడ నచ్చటచ్చట మిగిలియుండుట
మిక్కిలి ముదానహము. రసవంతమై, నిర్దుష్టమై ధారావాహికగా ప్రవహించు
తైలిలో శివపురాణమును రచియించుట తమకు దక్కినది. తాము శైవులై
యుండుట కూడ మరియొక విశేషము. కాక పోయిన శివపురాణహృదయమును
మఱియొక స్వక్తి గ్రహించియుండునా?

వృద్ధులయ్య దీర్ఘకాలసాధ్యమగునట్టి యపూర్వకార్యమును నిర్వర్తించిభాషామ కల్గి నూతనాలంకారమును సమకూర్చినారు. పోతన్నగారు “పల్కించెడినాడురామ భద్రుండట” యన్నట్లు మిమ్ము నా పరిశ్రమకు పల్కించినాడనుటలో నెట్టి యాశ్చర్యమును లేదు. భగవత్కటాక్షము లేకయున్న నిట్టి యుద్ధగ్రంథ రచనము సుసాధ్య మగునా?

గ్రంథమునందలి గుణజాలమును పీఠికారచయిత లుగ్గడించిరి గాన నేనా పనికి యానుట చర్చితచర్చణ మగుటయేగాక గ్రంథవిస్తృతియు నగును. ఈ శతాబ్ద పూర్వార్థమున వెలువడిన య త్రమ గ్రంథములలో తమ శివపురాణ మొకటియని చెప్పటతో తృప్తి నొందుచున్నాను. మీరు ధన్యజీవులు.

విధేయుడు

కురుగంటి సీతారామయ్య.

14—8—47.

89. బి. నాంపల్లి.

హైదరాబాద్—డక్కన్.

విద్యత్కవిరాజ, కవికులశేఖర, పాద్యసాహిత్యవిద్యాపవీణ బ్ర॥ శ్రీ శంకెల్లవిశ్వనాథశాస్త్రిగారు. ఎ. ఏ. పొప్సెర్ నిజాంకళాశాల. హైదరాబాద్-డ. అభినవపోతన శ్రీముదిగొండ నాగవీరేశ్వర కవీంద్రుని శివపురాణకృతి:

మ॥ శివపారమ్యము భక్తినుత్కలిక లక్ష్మి గంబుగానిండఁగాఁ

గవితావాహిని కావ్యకల్పకముగాఁ గల్గినానితోత్సవ

మృవలీల హృదినింప పోతన మహోద్యానపరమానమ్ముల

శివభావ మృతిమాధురీయచల వాసింగన్నసత్కావ్యమి.

గీ॥ శివపురాణ ముదారము నవ మతులము, నాగవీరేశ్వరకృతి గంగ నుద్వి
గుణసమంచితము హితమ్మ గురుతిరమ్మ, పోతనార్యుడె నాగేశుఁ డీతిఁడరయ.

ఉ॥ భక్తి విరక్తి లోకహితవర్తన నిర్మలశైవదిక్షవాక్

శక్తి రసైకదక్షతయు సారవిశాలనవార్ద్రభావముల

యుక్తియు సచ్చశిల్పము మహిమాదయమై లగు మీ దుకావ్యమా

ముక్తి భుక్తికిఁ దగిన మూర్తి రచి చిరివో కవీశ్వరా!

చ॥ వయసున బెద్దలయ్య కృతివల్ల భరణ సవయావనండుగా
నియమాము ధార శిల్పమును నిగ్గుశబ్దము లావనమ్మ లో
నయమును బింకమున సరసనర్మక ధారవిధానకల్పమున
మెయిని దెనుంగు సంస్కృతులు మేల రతనంబులు మీదుకై తరుణ

ఉ॥ పోకడ కూర్పు శబ్దములు పూర్వకవీదుల కావ్యగర్భమం
దేకడ నెట్టికత్తి గని యేపువహించినవీరు దిద్దుటల్
రాకల పండువెన్నెల చగాచర మోహనపూర్ణమూర్తిగా
మోకవితావధూటి దగుమేల రుచులక దలఁతుకగవిశ్వరా!

3-3-47

“ఆ స ం ద”

సరిపెల్ల విశ్వనాథకావ్య
58 శరా శిండాబాదు.

హైదరాబాదు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానాంధోపాధ్యాయులు
అ॥ శ్రీ॥ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు.

శ్రీ నాగవీరేశ్వరకావ్యిగాలి సమస్కృతులు—

శ॥ శ్రీశివపురాణరుచులు ప్ర , కాశించెను యుష్మదుభయకావ్యవిరచనా
కాశలమున శివకథనా , వేశము పాండిత్యబలము వీరేశకవి!

శ॥ శివ మనగ మంగళము త , చ్ఛివస్వరూపంబె యుల్లసిలు నానామా
నవసంతానశ్రేయో ! వివర్ధనకలాపమందు వీరేశకవి!

శ॥ తొడిమెలలో మొగ్గలవలె ! నుడువులు కుదురై నయెడల నూర్జ్వానగనం
బును శివునికంతసరములు , బెడగారుచునీదుకవిర వీరేశకవి!

21-3-47

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

కతావధానులు బ్ర॥ శ్రీ॥ సల్లాచక)వర్తి శ్రీవిరాగ మేకటావార్యుగారు-
బ్రహ్మశ్రీ ముడిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిలవారి సన్నిధికి -

తామనుగ్రహించిన శివపు గణమును స్థావరప్రలాకన్యాయమునఁబఠించితిని. కవి తా
కల్పశాఖకి కుక్కమూతిపించెలువేముచున్న యీ కామములకుఁ జరిభావుత్పత్త
భ్యాసరానుసేసముల్లసిముగ పురాణగ్రానిబాధన మొప్పుగలను లోకపురుగులరని
యమందానందమునందితిని. ఎడ నెడ నన్న ముడిక్కన శ్రీనాథపాతలను సాక్షాత్కరింప
జేసితిరి. రసస్కందజనకము ను శ్రీ సావ్యతీవర మేష్టాసాహస్యము నారాధించి యా
వార్ధకమును స్థాకముగాని చుకొంటిరి. నేటిసాహస్యము మూరవన విశిష్టాన
మలంకరింపదగినదిని నాయభిప్రాయము. చిత్తగించవలెను.

మేకటావార్య

20-5-47

శికింద్రాబాదు.

శికింద్రాబాదు ముగటాబాయి నాతేజీ పునానాంధ్ర)మంకిను విశిష్టయశి బ్ర॥ శ్రీ
సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు

బ్రహ్మశ్రీ ముడిగొండ నాగవీరేశ్వర విరాగమును వాదర
ముతోఁజదివితిని. దీక్షివీరకను. విరచితము. శ్రీకృష్ణాభిషేకమునారాయణగారే
వీరికవిత్వమునఁగల విశిష్టతనయను సమగ్రముగాఁ జేయును. నువలెనుభించి
తీసి యాస్వాదివఁగాతకులకొంతరి ముగటా బ్రహ్మశ్రీ ముగటాబాది శివరాయ
కృష్ణశాస్త్రిగారును వీరిగ్రంథము నామూలముగాఁ జూచి చి వీరిప రిభావిశేష
ములను లెస్సగాఁజూపించియుండిరి. ఈ యిరువురి పీఠికలచే న్యాయము గతార్థ
మగుచున్నది. ఇతరులయభిప్రాయములు చర్చితనర్హములే. మరుదున్నవి.
కావున నేనువారియిరువురి యభిప్రాయముతో నేకీకరి చుచున్నాననిమాత్రము
తెలుపుచున్నాను.

శ్రీశాస్త్రిగారుకవిత్వమున సిద్ధవాన్ములు పెక్కుగ్రంథములను విరచించిరి. వర
మేష్టరుఁడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యములొసంగి వీరిచే నుత్తమముగ సాంస్కృతికసేవను
జేయించుగాతమని నాయాశంసనము—

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి

25-5-47

44 జీరాకంపాండు

శికింద్రాబాదు.

శ్రీజటప్రోలుసంస్థానవిద్యత్కవులు బ్రహ్మశ్రీ వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడుగారు. బి. యే, స్నేహలతాకవితాసంఘము-కొల్లాపురము.

శ్రీమత్పరదేశికామృతము :

అభినందనము.

- ఉ॥ శత్రుదనంతకీర్తికరసాధనమా ముదిగొండనాగవి
రేశ్వరశాస్త్రిగారురదియించిన యీశివకావ్యమెన్నగ
విశ్వమునందు వ్యాపనము చేసెను బెంపురు దెచ్చునట్టిదీ
శాశ్వతమైనతత్వతీ రిహపుత్రమై తనరారుచుండుటక
- ఉ॥ రాజులును చున్నట్లు కవిరాజులు మిక్కిలిమెచ్చునట్లు ప
భ్రాజతలీల నీశివపురాణమువ్రాసి శే.ంగుహమికి
దేజముదెచ్చినట్టి కవిగీరు డితంబు చూచునట్టితే
యోజులించినట్టి జయబహుగీతి గల్గును బాతకాళికి
- గీ॥ కంఠకరువడు దేవులెక్కానునామో, గంధర్వగర్వము కెదికాన్కయంచు
వినయమిగులొత్త గానమిచ్చుచున్నో, నాగవిశేషము కుణజుడన్న
- గీ॥ శివుని పేరెంచుమాత్రానిసిద్ధిలది, అన్నశివునిరాణిబెల్ల మిన్నగాగ,
వ్రాయువారికిగల్గునపాఠసుఖము, దేవులవారికి గలుగనంపదల వెల్ల.
- ఉ॥ వ్రాసినకావ్య మెంత మధురంబు విల్కెగ నేర్తు? మేటియు
ల్లాసముగల్గు తెల్లకళలక దనరాగుమియోక్తులుండ నే
వీసమునైనరాటు గనుపింపదు చూత. ముఖస్మగ్ధాశ్లేగై
కైలాసనివానుఁ డీకవి కలంకృతిగ్గా జరిగీర్తినిచ్చుటక.

వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడు.

కొల్లాపురము.

బి. యే.

ద్రవ్యదాతలు

మ- మ॥ రా॥ శ్రీ)

- ౧1 రుమాళ్యకొండయ్య
 ౧0 వంగవల్లి వీరయ్య
 25 ఉప్పలంచుబాలరాజయ్య
 25 నోములపానయ్య
 25 మనసానిలక్కయ్య
 25 బిజ్జాలలక్ష్మయ్య పద్మా రామయ్య
 25 రెడుకళంకరయ్య జగ్గనచంద్రయ్య
 25 సాల్వేరు రామయ్య
 25 తేలుకోటవెంకయ్య
 15 వారణాసిమలయ్య
 15 సంబూరినాగభూషణంకృష్ణమూర్తి
 15 మూలి రామలింగము రాములు

రు- మ॥ రా॥ శ్రీ)

- 15 కోటగిరి తేజోలింగము
 15 కోటిపల్లి గంగయ్య
 15 ముచ్చెర్ల ఈశ్వరయ్య
 15 పొట్టిపల్లి చంద్రయ్య
 15 బచ్చు లింగయ్య
 15 వంకమామిడిలింగయ్య బూచశంకరయ్య
 15 కైలాస శంకరయ్య
 15 పెద్ది రాజలింగయ్య
 15 ఇరుకుళ్ళ శంకరయ్య
 15 వంగవల్లి లింగన్నగారి లక్ష్మయ్య

త పౌ న్నలు

— క ర ల —

పేజీ	బంతి	త ప్న	పిప్ప
10	11	నన్నయ్య	పెద్దన్న
24	20	నూత్తు	నూత్తు
25	9	పంచూడ	పంచూడా

— మున్నడిలో —

9	5	అర్చితదిభ్యోనమండి	ప్రజ్ఞాదిభ్యోనమండి
		— గ్రంథములో —	

16	18	హస్తమిధరక	హస్తతథరక
88	18	భాసురులతోడ	భాసురులచేత
166	28	నరుదొప్పగా	జనవొప్పగా
17	1	ఎవ్వనికూతు	ఎవ్వనిపుత్రి
482	20	మదాంధకారము	మహాంధకారము
624	10	హిమరుక్మిణీధారకాంతంబు	హిమరుక్మిణీకాళిరామంబు
729	17	నాల్గువందలీండ్లుసంధ్యం	నన్నిదివందలీండ్లుసంధ్యం

దీప్యదాతలు

చూ।

50

85

20

15

15

15

15

15

15

15

మ। రా। శ్రీ

తోట అప్పయ్య

అన్నంరత్నయ్య అండ్ సన్స్ గార్లు

ఆమేటి పాపయ్య

మా సెట్టి రంగనాయకమ్మ

చందా రాజన్న

గోపి సెట్టి శంకరయ్య

కృష్ణ చంద్రయ్య

బెజుగం చన్నయ్య వెంకయ్య గార్లు

బి. నరసిములు కంట్రాక్టరు

కొమిరి సెట్టి శంకరయ్య

శ్రీ) మహామహాపాధ్యాయాద్యనేక బిరుదాంఛితులు, ఆంధ్రభారతకవులు
జిహ్వాశ్రీ) శ్రీ)పాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రిలవారు - కవిసార్వభౌములు —

బ్రహ్మశ్రీ) ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి,

అయ్యా! మీరచించిన గ్రంథ మంతయుఁ జదువఁజాల నైతిని. అక్కడక్కడఁ
గొంచెముగొంచెముగాఁ జదివితిని. కవిత్యము మిక్కిలి చక్కగా నున్న దని మనవి
చేయుచున్నాను. మీరు కవితావిషయములో గొప్ప శుశ్రూష చేసియున్నారు.
తత్ఫలితముగా నిట్లు సుకవిత్వ మలవడిన దని పండితులు తలంచుచున్నారు.

1-31-'47

చిత్త గించవలెను,

రాజమహేంద్రవరము

శ్రీ)పాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రి

కృష్ణాపత్రికాభిప్రాయము

శ్రీ శివపురాణము

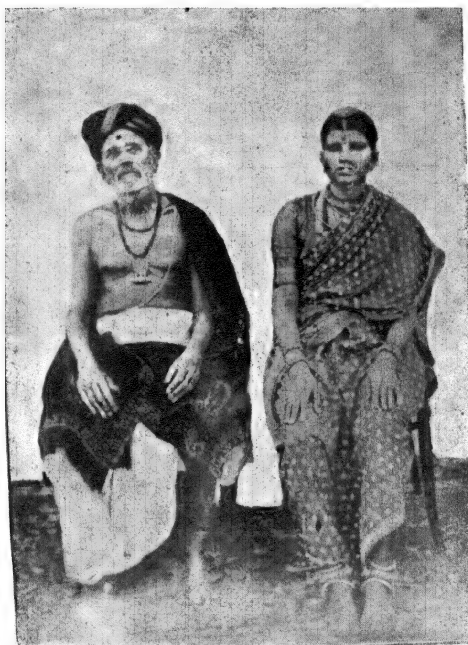
శ్రీ) ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితము. వ్యాసకృతములైన అష్టాదశ
పురాణాలలోనిదగు నీయద్వైతము పురాణముల నాంధ్రీకరించిన పోతనాది మహా
కవుల మార్గము ననుసరించి రచింపబడినది. సృష్టి, సతీ, పార్వతీ, కుమారి, యుద్ధ,
లీలా, లింగ వైభవ, ఉఁహ. కైలాస, వాయవీయ, విద్యేశ్వరములను ఏకాదశఖండ
ములచే నొప్పిన యీయద్వైతమును రచించిన నాగవీరేశ్వరకవి గారు పండిత
కవులు. శివభక్తి పారవ్యమును బోధించు నీపురాణము వీరిచేతులలో బడి ఆంధ్ర
సరస్వతీహస్త భూషణమైన దని చెప్పవచ్చును, ఆరువేలపద్యముల యీగ్రంథము
ఎచట చూచినను కంటిపొని రచనాపటిష్ఠతచేత, కదళీపాకముచే, కండగల పలుకు
బడిచే నొప్పారి రసము చిప్పలుచున్నది. శ్రీ) విశ్వనాథ సత్యనారాయణకవినమ్మాట్టు
రచించిన విపులమైనపీఠిక ఈగ్రంథముఖము నలంకరించుచున్నది.

19-4-1947

“శ్రీ)వత్స”

కృత్తికర్త
శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రి

కృతి పతులు .
 బి॥ శ్రీ॥ ముదిగాండ పరభద్రాధ్యులు
 వారి ధర్మపత్ని శ్రీలక్ష్మీదేవమ్మగారు

శ్రీ శివాభ్యామః

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

స్వ స్థి ఖం డము

ప్రథమాశ్వాసము

విభుః ఛాత్మనేత్రసరః * నీరుహపూజనోసర్పి యేమహః
దేవుని నుప్రసాదనియః * తిన్ గొనె సర్వసువర్వచక్ర
తావహమైనచక్రము ను * థాంశుః డి కెవ్వనిః జెంది దక్షిణ
పావధినొంక నట్టి సదాయాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్చెదన్

చ. పెనిమిటి పెందొడన్ జనపు * పెంపునః జక్కఁగ నెక్కి యుక్కునన్
దనయుగజేసునె త్తిలొని * తావలచేతఁ గుమారునె మొగ్గుగం
బును దయమీఱఁబుట్టుచున్ * మోనమయంచు వదించుమాధవా
ద్యమిమనాథ శిఖరుల * నాడలఁ బ్రోచునుమన్ భజించెదన్.

2

క. సకలామరసము దయమునఁ, బ్రకటితముగఁ దొల్తపూజఁబడసి ప్రమథనా
యకుండై కడు మారాపిత, లకు మురుపిడుదంతిముఖుఁగొలచెదన్ మదిలోన్ 3

ఈ. రుద్రమహిమాగ్రరోషమయ * రూపముఁ జేకొని దక్షుమూర్తమున్
రాత్రతరాంశుటిన్ దునిమి * రాక్షసమర్దనముఖ్యులన్ భయో
న్నిద్రులఁ జేసి భక్తులను * నిత్యముసాఁకెడుభద్రకాళికా
భద్రుఁడు వీరభద్రుఁడగు * భంచిడుఁ గావుత మాకునిచ్చులున్.

4

సీ. మధుర సారభద్రాదు * మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల * సాంపుచిలుక
లలితరాగాయతా * లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత * వన్నెదొలుక
రసవస్త్రలంకార * రమ్యభావవిశాల, పుస్తక మొకకేలఁ * బొంక మొలుక
భర్తృపావననామ * పరమజవోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత * మానుగులుక

గీ॥ సురభిసౌవర్ణపుష్కరాంతరమనోజ్ఞ, కర్ణికానీపధాత్మముఖమునమరు
వాణి నిర్జితశుకపికావాణి వాణి, గరిమనోసగ భజంతుఁ జొక్కుమగుభక్తి.

సీ. మట్కూలశివలింగసమయసమర్పాభి, రాము శ్రీవేమనాథాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవనిష్ఠాతుఁబావన, భావుని వీరమల్లవధాని
శబ్దవిద్యాపాఠశతరుఁ జిజ్ఞాహురి, వంశస్వ సీతారామపండితేంద్రు
శతపథానమసీషి * చంద్రులఁగిజ్జువి, గజకేసరుల శతగ్రంథకవుల

గీ. మఱియు నేమానిరాజయన్ మంత్రశాస్త్రు, వక్త మున్నగువాచార్యవరుల నాడు
చిత్తమున మేలిభక్తిసర్పించి యంచి, తొక్కులనొకండుకృతినేయ * నూహచేసి.

ఉ. శైవపురాణమెందును బ్రశస్తము శర్వకథాసుధాభిధా
రావహనరవ్యభాగవిభ, వాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము * పాఠకకోటికి బూరుషార్థుల
క్షీవిలసన్నివాసమని * చిత్తమునందిగురొత్తువేడ్కతోన్,

7

చ. తెనుఁగొనరింపఁబూనితి సుధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలితకాంచనకాంచికలాపకిణి
ఘనతరనిస్వనంబెసఁగఁగి వికసల్లలితారవిందసం
జనితనితాంతసారథులసన్నధురోక్తుల రక్తులేర్పడన్.

8

—* కవి స్తుతి *—

గీ॥ ఘనుల వర్జికభూ వ్యాసశాశిదాస, భాస భారవి భవభూతి * బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ మల్లాదాది, సంస్కృతకవీంద్రపదసారసముల కెఱఁగి.

ప॥ ఆంధ్రకవులందు

ఉ. అంచితభక్తిఁగొల్తు విబుధావధి కున్నతవైభవంబునన్
బ్రాంచడమేయహర్షజనశాశ్వరచారుపదప్రదాతౌ
కాంచనగర్భ విష్ణు శశిఖండకీరీటులఁబోతినేయుచున్
మించిననన్నయాదికవి నేతల భారతధాతలన్ మదిన్.

10

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని * నూరన్నను బ్ర
జ్ఞామహితుఁ బెద్దనార్యుని, బ్రేమమ్మనఁగొలుతు వారిఁ పెంపుఁబొగడుచున్. 11

ళా॥ ఎండెం దేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా * నేదేన్ దొసంగుండుటా
ప్పండద్ధేంద్రులకేని యంత నయెటుల్ పోనోపు సర్వంకమా
స్పందప్రొద్దతభారతీరుచిరశుభదుభసంరంధముల్
మందుల్ దీని నెఱుంగఁజాల రదిక్షేమంబొను మాకెంతయన్.

12

చ. తిరుపతివేంకటేశకవిగ్రీరులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానురోధగతి + సాంపులునింపిరి నేనునట్లే యా
దరమెసంగంగ వాఁసువిధానపుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరంగరచింతు దీనిపరిపాకము లోకమెఱుంగుగావుతన్. 13

క॥ మక్కికిమక్కిన్ గూర్చుట, చక్కనిమార్కంబుగానిచందముగట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతులలిత పద్ధతిమెఱయన్. 14

క॥ శివలింగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుండు + శ్రీఫలదళముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరీభద్రద్రంబులొసంగు + నశ్రాంతస్మృత్. 15

—* తైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్దలు నూర్యలు నాఁబన్నిద్దలు రేవణాది + పాశుపతసుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కున్నతులఁ బొనర్తునే నశకుంతభక్తిన్ 16

వ॥ అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ద్వాకంఠుడు నీలకంఠుఁ + డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్య, క్లోకంఠగు భావ్యకార + సోమునిఁగొలుతున్. 17

ఉ॥ కొండలు వ్యాసనూత్రములకున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ + బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
నిం డనువంగ నూత్రగత + నిశ్చితతత్త్వముఁడెల్పి వైవరా
జం దనరించినట్టి గురుశేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్. 18

సీ॥ హరువాప్యఁగాంచి నేకామృతమరమున, నవఁడబ్రయుగ జనియించి మించె
శ్రీనీలకంఠ దేశికపడపద్ధనే, వసమున నెవ్వడు + వాసిఁజెందె
వడ్డర్యనంబుల + సారపారముఁగాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు + తెనఁగఁడేసె
సర్వవేదార్థ + విజ్ఞానంబుఁగొనితత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దానెఱుకపఱచె
గీ॥ అతఁడు శ్రీహరదత్తుఁడాభ్యారసర్వ, దేశరాజన్యగోష్ఠీని వేశోవి
దాతికయగోయసుయశోమహామహుండు, శర్యనిభుఁడొందుఁగాతనాఁగన్నతులను

* 16 పన్నిద్దలు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —

సిద్ధత్రయము : 1 రేవణసిద్ధుడు 2 మరులసిద్ధుడు 3 ఏకోరామసిద్ధుడు.

ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటారాధ్యుడు 2 వేమారాధ్యుడు 3 విశ్వారాధ్యుడు

పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుడు 2 శ్రీపతిపండితుడు 3 నంజనపండితుడు

అచార్యత్రయము : 1 నీలకంఠశాచార్యుడు 2 హరదత్తాచార్యుడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుడు

వీరలు వైవమతి మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుడు మొదలుకొని 9 వ ఆచార్యుని

వఱకు దవ్యంశ్య లిప్పటివఱకు వైవమతాచార్య పురుషులై కేర్పొనఁబడుచున్నారు.

చ. *అలికమునన్ గృహనుద్యుతః*నందనిశంకరుఁడఱుమోములన్
 తెలయనిశక్తిహస్తుఁడు పృథిత్రతపంబును గోలుసోనిక్లా
 శలుఁడలగాధినందనుఁడు * శాంభవభావ్యవిరాజి నాదుజో
 తలఁగొను శైవపండితవిభాత్యుఁడు శ్రీపతిపండితుండిలన్. 20

గీ. ఘనభవక రాశివంకలంఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యాప్రబోధనఁ ప్రాథుఁజావ
 నమరిఁగల్యాణపూర్వునాఁనందయశివి, వేమఱునుతింతునాదుహృద్యేశ్వమందు.

క. ఆయుర్యైకకళానిధి, మై యనురాగమున నన్ను * నావిద్యను బ్ర
 జ్ఞాయుతుఁడేసిన నవరా, శ్రేయు ములుగురామలింగఁ దేశికుఁగొలుతున్. 22

చ. శివపురవంశసింధుభవశీతలరశ్మి శిరీషపుష్పవే
 లవహ్మదయుం డలంకృతికలాలలితుండును నాకు నెయ్యఁడున్
 శివునిభజింపఁడత్పడముఁజెందినయట్టిఁడు నైనమల్లయా
 భ్యువిబుధవర్యు నెంచెడ ముదాత్మమునందుఁడదాత్మ మెచ్చుచున్. 23

గీ. మఱియు నామామధైర్యరమామహితుఁడు, శివపురాన్వయపాఠోధిశీతభానుఁ
 డాఘ్యఁడుశివార్చనావరమాంతరంగుఁడట్టిదుర్గావ్వాయునిమదియందుఁగొలుతు.

గీ. ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిసత్కావ్యసవిత, మల్లమపలికులాభిహిమకరమూర్తి
 మల్లికార్జునశాస్త్రి మామకకవిత్వ, మండనావహుఁడాత్మగమర్చ్యుఁడెపుడు. 25

వ. మఱియును

గీ. తూములూర్యన్వయనుధాభిసోముఁడిభ్య, సభ్యచరితుండుశాద్వికచంద్రుఁడన్మ
 దీయకృతిరత్నమున్ సానఁదీర్చ నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణశాస్త్రి నుతింతు.

క. ఇఁక నెండఱోమనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావిరాజితు లీమా
 మకకృతికి వన్నెఁగూర్చిరి, యకంకమరిన్ డలంతు * నవ్యారిసిర్న్. 27

వ. పాచీనాచారంబుకతన సస్మదీయవంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెడ.

—* వంశానుక్రమణిక *—

క. ధరణిన్ జాహ్నుకాశాఖల, హరువగు నారాధ్యశాఖ * యలరు నొకండం
 దిరమగు మావంశము భా, సురభారబ్యాజగోత్ర * శోభితమగుచున్. 29

క. యాజుషశాఖాధ్యయన, భాజితమై యిష్టలింగ * భాస్వత్తరపూ
 జాజాగరూకమై కడు, రాజులు ననవరతమూర్య * రాజిస్తుతమై. 30

* 20 శ్రీరతి పండితారాధ్యులు : పూజ్యపాదులగు వీరు గూడ శైవానికి మూలములకు శ్రీకర
 భావ్యులను పేరితో సవిశేష శివాశ్వాతభావ్యులను రచించిరి.

వ. అందు

కా. శ్రీకాశీశ్వరలింగదివ్యకరుణా శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
కైకభ్యాతమహాతపోనియతదీప్తవృద్ధవ్యతేజుండు వీ
తూకాశల్యనిరస్తకల్యధికవజ్రస్తాముఁ డొప్పొండఁ జం
ద్రాకల్పవముఁ డుద్భటార్యగురుమాత్రాండుం డిలామండలిన్. 81

సీ. ఏ గురుండఁడె ఖండేందుమాభీష్టని, వాసమా ముదిగొండ శ్రీపట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుఁడొండె శ్రీహిమగిరిజాభయా, సాభాగ్యసుండరీ శ్రీసాధ్వీపాణి
ఏ దేశికాగ్రణి యిచ్చ భోజాదిరా, జాధిరాజుల కెల శ్రీనభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముండు వాపె శ్రీనీకశాపంబు భూ, తంబులై యున్న గంధర్వతతికి
గీ. అట్టి నిరపాయగేయ విశ్రాంతిపూత, వికచకమలవనామోద శ్రీనికరసార
కీర్తిపూర్తివిరాజితాఖిలదిగంత, రాశమండలఁ డారాధ్య శ్రీరాజమూర్తి. 82

సీ. భంజించె బౌద్ధాది పాపండమతములఁ, బ్రతివాదు తెల్లనబ్రంబుఁజెంద
రంజించె పార్శ్వతీ శ్రీరమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసంబరముఁజెంద
విరిచించె హరలీల శ్రీవెలయసలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ శ్రీజతుకులలర
నాజించె నిష్టలింగార్చనాఘనయోగ, లభనిర్వాణకల్యాణలక్ష్మి

గీ. భక్తులుప్పొంగఁ గరతలభ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను శ్రీసంగతాత్ముఁ
డై యనశ్వరశౌరీశ్వరాధివాస, భాసురంబగు కైలాస శ్రీపడముఁజెందె. 83

గీ. అట్టియారాధ్యమకుటునియస్వయమునఁ, బుట్టిచెలువొందిరనఘులుభూరియశులు
చంద్రశేఖరదేశిక శ్రీచంద్రముఖ్యు, లవనిఁబలుపురు కలిదోష శ్రీహరణచణులు.

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొండ
యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవారసంబరంగిరి. 85

క. మును రామలింగసత్కవి, జనమాన్యం డుద్భటార్య శ్రీచరితవిరచనం
బొనరించి వీరివంగడ, మన నట్టిదొ యెఱుంగఁజేసె శ్రీనందఱు మెచ్చగా. 86

వ. పడఁపడి వీరివంశ్యు లతిశయాభివృద్ధిఁజెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు వసించి
పెక్కుతరంబులు గడచుట నన్యోన్యజ్ఞాతిధర్మంబుఁజూసి పెక్కు తెగలవారైరి.
అవ్వానిలో నుపసిద్ధు లనేకులు పొడమి పేరుపెంపున్ గాంచినవారలందుఁ
గొండఁజ నిందుఁ బేర్కొందు. 87

సీ. చిన్మయదీప్తోది శ్రీవసుతగంధక, ల్పకశాఖ శ్రీవీరభద్రగురుండు
వద్దర్శనాగమ శ్రీశాండుండు కేదార, లింగపండితరాజ శ్రీపుంగవుండు

సందిగామాగ్రజన్మేందుడు వేదాగ, మాంభోధి వీరభాద్రావధాని
కొండవీడున నున్న * కుసుమకోమలకావ్య, కమనియవీరభాగవతధాత

గీ. పాణినీయగమాంత విభాసితోరు, బాదగాయూఘనకలాభగితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశైవప్రబంధ, రంగదుర్గీర్తి శ్రీనాగలింగశాస్త్రి. 38

సీ. ఎవ్వనిశుభనామ * మేప్రబద్ధు నుడివిన, జనుకులౌపసంచయము దొలంగు
ఎవ్వనిచారిత్రమే వైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై * యెసకమెసంగు
ఎవ్వనిదాతృత్వ * మెల్లదేశములుదు, విఖ్యాతిగాంచి కామించెదనివి
ఎవ్వనిసద్బోధ * లెంతకాలుబేసి, వినుగుగాంచకయె కామించు భక్తి

గీ. ఎవడు చేసిన పట్కాలిశేష్టలింగ, పూజగామించె బరులకుఁబులకతతుల
నట్టిశ్రీకంకరారాధ్యుఁడార్యబోధ్యుఁ, డనువమానయశస్కుడై * యపనివెలసె

ప. ఇత నిజాముచేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నారాయణపురంబందుఁ గాపురం
బున్న మాతెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీశాలి శివార్చనా, మానితాత్ముడు తాతమంత్రమూర్తి

* నిరతాన్నదానాభినిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి సంత్యప్రతుండు
అమలగుణాడ్యలై * యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమ్మరాగమల్ * సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర * హరితగోత్రోద్భవ, యైనలమ్మయ మామ * కీనజనని

గీ. సవతితల్లికుమారుడు * శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మలాతని * యనుజలియ్య
రక్కలై నాకు వెలసిరి * యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని * నాదుపేరు. 41

చ. నిరులరహించు సైన్యపురసీమ నసిం చెడ నదిజామహే

శ్వరకరుణాప్రసాదిత విభాసిత సత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభవేష్టలింగగత * భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాత్రుండన్
గురుజనపూజనోత్సుకుండ * గుత్తితలోకపరాజ్ఞుభాత్ముండన్.

42

గీ. తగరచించితి మును సుభద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథ * దేవి
భ్రామరీశక్తిపేరిట * బద్ధశతక, మును సువర్వోక్తి శివతత్త్వబోధియును.

ఉ. బమ్మెగపోతనాఖ్యకవి * భానుడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూపుతేనియల * గ్రాలెడు మేలియైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముఁబడయఁ * దామరసాక్షునిఁచె నార్యవ
ర్గమ్మ కరమ్మకాతుకభారమ్మన గీతరవమ్మ సేయఁగన్.

44

* మాతండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగారిప్పటికి 70 సంవత్సరములక్రితము నివాసస్థలిని వదిలి
శివ్యల యాహ్వానముచేత ఈ శికింద్రాబాదుకుఁ గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. పింగళిసూరనార్కకవి † నిజ్జవరుండు ప్రభావతీచరి
తృం గమనీయకల్పనల † గమ్యతగోక్తులదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినెచ్చెడండ్రికి సుధీమణు లందితహర్షముండ నా
ఁగడుదారక్షీర్తికవి † రాజకిరీటుడలంప నింపగున్. 45

వ. కావున నట్లే

—* కృ త స మ ర్పణ ము *—

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న నితరమౌపరము, లేనివనించు శాస్త్రనివాదసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబంధంబొసంగి, ధన్యతను గాంతు నెల్లవిధములనేను. 46

ఉ. నాజనకుండు చాలఁగవఁనంబునఁ బ్రేమముజెంది కావ్యము
ఁజొగిహింప నెంచియును † యోగములేక గతింజ నిష్పదా
యోజఁదలంచి తల్లికిని † నొవ్వగ నాదగుతండ్రి కీకృతిన్
ప్రభాజితభక్తి నిచ్చెదను † భర్గుడు దీని ననుగ్రహించుతన్. 47

క. ఒకయాశ్వాసముడల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుడండ్రి † శివగౌడ నాయీ
సుకృతకృతి సిద్ధివారల, కళలంకయశంబు నొసఁగు † నాకల్పముగాన్. 48

క. కృతిపతులట తల్లిదండ్రులు, కృతినైవమహాపురాణ † గీతంబట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిట, గృతకృత్యుడనగుట కొంచు † కృషిగావలెనే. 49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుడట, సద్భావముతోడ నిద్రి † నలుపుటయట యీ
మద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతి బూర్తినొంది † యలరుటయరుదే. 50

ఉ. ముక్తిక్కులు ముక్తిక్కి వేల్పులకు † మోదముతో ననుగన్నయంతనే
మిక్కుటమైన రోగములు † మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతో
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాటువడి † పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కగఁజేసి పెడ్లమును † సంతతినిన్ నను సాతుతల్లికిన్. 51

గీ. నన్నుఁగని పదమూడేడ్లు † నాకునిండు, దాఁక నాకిష్టవస్తువఁదానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విద్దెల † ఁదార్పఁగడఁగి, యంతఁదాశిపుఁజేరినఁయట్టిపితకు, 62

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు,

—★ గ్రంథ రంభము ★—

ఉ. ఎల్లజగంబులక నలువ * నాచి విరించినగాంచి ప్రజ్ఞతో
 భిల్లఁగఁజేయు వేదములఁ * బేర్చినొసంగినవాని దీప్తిసం
 ధిలననుస్త దేహులకు * ధీస్ఫురణంబుఁ బొవర్చువాని నా
 యుల్లమునందుఁగొల్తు నునునొప్పినదాతొడవాని నాడటన్. 58

క. శ్రీశైలనన్నికృప్తను, దేశోజ్జ్వలశివపురాభ్య * దివ్యపురభవా !
 ఈశార్చనాభిరతితో, టీశారాధ్యేంద్రవరదు * హిత ! లక్ష్మ్యంబా ! 54

వ. అవధరింపుము.

క. నైమిశవనమున లోక, ఊమారము శౌనకాద్యభిలమానులు చే
 తోమోడమొదవ సూతుని, తోమధు గాలాపచయఃచతురతరఫఃశిశిన్. 55

ఉ. పావనమూర్తి! నీవలన * బల్బులు వింటిమి విస్ఫురత్పురా
 ణావగతవ్రమోదధరితాద్భుత దివ్యకథావబోధలన్
 భావమునందు సంతసము * పర్యేడునైనను తృప్తిగా నడచే
 నూ ! విన వేడ్కయేపొడము * నుక్తులరక్తుల శక్తియెట్టిదో ! 56

కం. నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె చాతుర్యధుర్య * నిపుణత మజియున్
 నీవలె నవరసరుచిర ఎ. చోవిలసితధార లెవఁడు * చూడఁగొనుధరన్. 57

గీ. పారమేశ్వరవిజ్ఞాన * భరితమూర్తి, వఖిలకల్యాణజనక నానాగమార్థ
 వేదివి వరాళరాత్మజు * విమలచిత్ర, మునకునచ్చిన శిష్యుడ * వనఘ! నీవు.

గీ. ఎల్లవిద్యలసారంబు * నెఱిగినట్టి, దిట్టయైనను బరులకుఁ * దెలివిగలుగ
 బోధసేయకయున్నదాఁ * బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నీయని కతినుఁబోలె.

క. విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారవచార * వైభవముగడున్
 వృద్ధ్యగతి మెఱయు నీకడఁ, బోద్యముగాదొక్కొ! యిన్నిసాంపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమును వినుచుమని యడుగుట *

ఉ. ఏది వినన్ మనంబునకు * హెచ్చగుసంతసమావహిల్లి వే
 తేది వినంగ వేడ్కజని * యింపదు ముక్తిసతీ కరగ్రహం
 బేదివినక లభించుఁ * బరమేశ్వరుఁ జేదివినక బ్రసాదమా
 పాదన సేయునట్టిది కృపన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! మాకేకన్. 61

ఉ. ఎందునుగానిచూడ జగధీశ్వరబోధకమా చరిత్రమే
 డెందమునందుఁ గుండడపి * శ్రీవిగమోక్షవధూటిసంగమం

బందిక నీయఁగాఁదగెడు • నన్యమిఁకట్టిదిగాదు గాన మా
కిందునవేందుభృచ్చరిత • మే విన నింపగుసాంపగుజుమీ!

62

క. కావునను శివపురాణము, వేవేగఁ మాకు నిపుడు • వినిపింపుము నూ
తా! విద్వజ్జనగీతా! నీనైదుషి దీప్తులెంతో • నేరిమిదనరన్.

వ. అనుడు నంత సూతుం డాహ్లాదంబుతో

—* సూతుఁడు హర్షించి ప్రారంభము సేయుట *—

ఉ. ధన్యుడనైతి వంగడము • తథ్యమబాధ్యయశంబునొందె సా
జన్యనిధానులు బుధులు • సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుడనైన నానుడుల • మచ్చికతోవిని మెచ్చి క్రమ్మఱన్
మాన్యతతో వినన్ గడఁగి • మంజుతరోక్తుల నిల్లుగోరుటన్

64

ఉ. అందును నెల్లలోకముల • కాదిమకారణుడై దనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నలయింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు సరవిన్ ననుఁగోరుట కింతయంతయుం
చుందలపెట్టరానిసిరి • జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలో

65

సీ. శివపురాణముభువి • జేకుఱుదనుకనే, బ్రహ్మహత్యాదిపా • వములు పొదలు
శివపురాణముభువి • జేకుఱుదనుకనే, కలిమహాత్మ్యతము • ల్పాలుచుచుండు
శివపురాణముభువి • జేకుఱుదనుకనే, కాలకింకరులసం • కటములొదవు
శివపురాణముభువి • జేకుఱుదనుకనే, శాస్త్రంబులు వివాద • సరణిమించు

గీ. శివపురాణంబిఁకనుభువి • జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వమెఱుంగఁగా • బడదుపుడమి
శివపురాణమిఁకనుభువి • జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞానమెంతయు • దేజరిలదు. 66

గీ. అట్టి శైవపురాణము • నవనివినిన, జదివినను దత్ఫలంబునే • జాటఁగలనె?
పద్యమే సర్థ పద్యమే • బరనసేయ, వినిన సర్వాఘవితతులు • విడుపునొందు 67

వ. కావున నింతకన్న మేలు తెఱంగు వేఱొక్కండు లేదిఁక సత్వరం బుపక్రమించె
ద వినుండన్న నవ్వారలు హర్షంబుతో.

68

—* శౌనకాదిమునులు సూతునితో శివతత్త్వంబు తీరెఱింగింపుమనుట *—

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష హెచ్చుచుండె, జెప్పమిప్పుడు కృపతోడ • శివునితత్త్వ
మేమెఱుంగమగుఁ డై నయీశ్వరుండు, గుణము నెట్టులఁజెందెనో • కోవిదేంద్ర

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుఁ బురశాసనుఁ డెట్టులనుండునికనా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి బక్కఁగఁగ్రీడ యొనర్చుదానియు
త్సర్గమునం దెటుల్మరలఁ దావసియించుఁ గృపాభు! సెప్పుమా
భర్గుడు లోకశంకరుడు బన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుడయ్యెడున్.

70

చ. అతఁడు ప్రసన్నుడై జనుల కర్పిలి నెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
వితతదయాకరుండుగడు వేగిర మొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయఁడం చెప్పుడు విందుము విందుగఁ దెల్పుతత్కథన్

71

గీ. బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు పరమశివుని, యంశజలటంచు నందుఁబూర్ణాంశుడల్ల
రుద్రుఁడని వినుచుందుమా రుచిరమూర్తి, విష్ణురితలీలను వినిపింపుమనఘ!

క. రుద్రావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మకథని రూపింపు వివ
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగవి, ద్వంద్రమణా! నీదుకీర్తి వర్ణిలుభువిలోన్

వ. అనిన విని సూతుండిట్లనియె.

క. ధన్యులు గృతకృత్యులుమీ, రన్యులవలెఁగాదు నిర్దు లాంతఃకరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతన, నన్యదృశమైన ప్రమథ నాథకథనోగిన్

74

గీ. శివకథానైష్ఠికమనీష చెలువుమీఱ, వెలసేనియు జాహ్నువీ సలిలమట్లు
పూతులనొనర్చు నాండ్రను బూరుషులను, బృచ్చకుని విను వారిని వినుచువాని

క. భవరోగౌషధ మిదివిను, డవిరశమోదమున నీప్సి తార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమా, నివరేణ్యుఁడుఁ దండ్రుడుగ నీరజభవుఁడున్

76

గీ. సంతసంబలరంగ నాత్మ జన్మనకు వ, చించె నట్టుల మదికి రు చించునటుల
తపసులార! భవత్సన్నిధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు సల్పువాడ 77

.... కథా ప్రారంభము

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *—

క. అని వేగమె సూతుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ సమర్పణమును న
ష్టానరించి యిట్లు పలికెను, ఘనమధురమరందనూక్తి కాశల్యమునన్. 78

ఉ. వారదమానివర్ణుఁ డొక నాఁడు మహేశ్వరభక్తియోగ దీ
క్షారతుండై తుమారగిరి కందరరాజమునొంది స్వర్ణ

చారుతరంగశీకరర • సప్రసరప్రకరాలవాలమా

లూరరసాలసాలతరు • లుంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్.

79

ఉ. కాంచి మనంబునచ్చియట • గాపురమొంది వియన్నదిన్ గడున్
మించిన వేడ్కఁ గ్రుంకులిడి • మేలుగ లోన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంతఁ గడఁచెన్ జరమావయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరప్రతముఁ • జేవఁదొలంగి కలంగె నెంతయున్.

80

గీ. సంయమిదివంబుదనకై వసంబుఁ జేసి, కొనఁగమదిఁబూనితపసుఁగై • కొనియెన్నిట్లు
లేకయుండిన నిట్లు ల • లోకదీప్తి, బెద్దకాలంబొనర్చునే • బిట్టతపసు. 81

శ. నేనూరకున్న నిటులే, మానకస్వారాజ్యమూడి • మహితాత్మకుఁడీ
మానీంద్రు నొందు నిందను, మానములేదెంతయేని • మదిఁ బరికింపన్. 82

ఉ. కావున నిట్లే తాపసుని • గర్వమణంగఁగ నత్తవంబునేఁ
బూవిలుకాని సాయమున • బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బ్యావజు నాత్మలో దలఁప • బంచశీలీముఖఁ డేగుదెంచి తా
దేవర! యేమిసెల్వనుడు • దేవవిభుండ నె నివ్విధంబుగాఁ 83

చ. మునివరుడైన నారదుఁడు • మూర్ఖత, నాకధరాధి పత్యమున్
మనమునఁగోరి ఘోరముగ • మంచుమలఁ దపియించుచుండె నీ
యనుచరరాజుఁ దోడ్పొనిర • యమ్మున నమ్ముని జేరికామవే
దనకు వశుఁబొనర్చి బలి • తంపు తపమ్మును వమ్మునర్పమా! 84

మ. అని పంపఁ మరుఁడంతమాధవుఁ దియా • మాధీశు గంధానిలున్
దనవెంటఁ గొనిపోయి మానివరుచి • త్తంబు త్తలంబొందిస్త్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁజేయఁగడఁగన్ • సర్వేశ్వరాను గ్రహం
బున నమ్మాని రవంతయేనిఁ జలనం • బున్ జెందకందుండుటన్ 85

చ. కని మదనుండు భీతిఁగొని • క్రన్నననింద్రునిఁజేరి తద్విధం
బును నవబోధచేసిచ నె • బొల్పగు నారదశక్తి కెంతయున్
మనమున మెచ్చెదేవపతి • మాని చిరంబు తపించి యంతసి
ద్ధిని గడియించి నానని మ • దిన్ గరువంబువహించి మించుచున్ 86

—* నారదముని. తపస్విద్ధి యైనదనుకొని త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *—

శ. కాముని జయించితిని యింకఁ, గామాదినిఁ బోటిసేయఁ • గంటినిజతపం.
బీమాద్రి సిద్ధిఁజెందె నిఁ, కేమని యత్తపసుమాని • పొచ్చగుకలిమిన్. 87

శా. కైలాసంబున కేగి యాత్మసుతపో * గంభీరభాగ్యంబు ను
ర్పాలంకారనితోడఁ జెప్పటకునై * యున్నోటికింబోయి యు
న్నలగ్నీవునిఁజేరి మొక్కి మిగులన్ * నీటొప్పు నాతోన్నతిన్
వాలాయంబుగఁ దెల్పెశంకరుఁడు “వాఃహ్వ”యంచు హర్షించఁగా. 88

చ. శివుఁడు మునీంద్రుగర్వమును * జిత్తమునందు నెఱింగియున్ గడున్
బ్రవిమలమైనభక్తజన * వత్సలతన్ విడనాడకమ్ముని
ప్రవర్ధునితోడ నిట్లనె జరింబు తపంబొనరించి సిద్ధివై
భవమునుజెందితీపు మునివర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క. ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపుదీని * మఱవకుమెపుడున్
మానీంద్రా! వైకుంఠుని, తో నుడువకు నీతపంబు * తోరవుసిద్ధిక్. 90

క. అనిబోధించిన విని ముని, మనమున నదిలెక్కగొనక * మఱియుఁ గమలజ
న్ముని యొద్దకేగి యట్టులె, తనకామజయంబుఁదెలువఁ * దద్భ్రంఁడతండున్. 91

క. శంకరు ననుగ్రహంబునఁ, బంకజసాయకజయంబు * వాటిలెమునికా
పొంకమెఱుంగకయితఁడిటు, మంతుతనమ్మొందె వదరు * మానైవ నిట్టుల్. 92

క. అనికొని నారదమునితో, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వరానుగ్రహ మ
ట్లనువుగ మన్మథ జయమున్, బొనరించిన దందుఁగులుకఁ * బోమమెడందన్ 93

ఉ. మున్నట శంకరుండు తప * మున్ బొనరించుచునున్న మన్మథుం
డన్నిటలాఱు గెల్వజని * యంతముఁజెందె దదీయదేవియా
వన్నగభూషణుగొలిచి * భర్తననంగునిగాఁగ నొందెనా
పున్నెపుభూమి శాంకరవి * భూతిజయించితి వీపుకామునిన్ 94

క. చను మదరిపాలుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుఁడు హితవునరయక య
వ్వనజాఱుని చెంగటకే, గిన నాతండరసివేడ్కఁ * గీల్కొను మదితో. 95

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! లెస్సె? యిపు * డెచ్చటనుండి మదీయధామమున్
ప్రేమముమీఱఁజేరితివి * పెద్దయుఁ బ్రొద్దులు మలచుఁగొండలో
నేమముమీఱఁగాఁ దపసు * నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య! నీకు దీ
టిమహివచ్చునే పెఱి ఋ * ప్సీంద్రులలో నొకఁడనిఁ జూడఁగన్ 96

—* నారదుఁ ధహంకర్థించుట *

అ. అని బహుకరింప * నమ్ముని పొగరునఁ, ధనధుతపసుపెంపుఁ! ధన్యునిల్లు
గెలుపు హెచ్చుమీఱఁ * గేరుచుఁజెప్పెను, హరియు వినియె ఘండభాగ్యములర.

వ. అంతః బుండరీకాక్షుండు,

క. విని యెందజయ్యమైన శి, పుని మాయాసరణిఁడపసి ♦ పొలుపఱియిట్టుల్
మనసిజుని నిల్వరించితి, ననిసారకోతలను ♦ గోయు నజ్ఞతబలిమిన్. 98

గీ. అనిమనంబునఁదలఁచిది ♦ వ్యఘ్నపియుల్ల, మలరఁగాఁబల్కెమునియునుహరుస మింది
కంజనయనునితోన న ♦ గాముఁడేమి. సేయగలఁడు మహాత్మక! ♦ చేవమొఱి.

క. అని గర్వపడి ముసింద్రుఁడు, చనియెను దనయిచ్చుకలిమిఁజక్రాయుధుఁడ
మ్మనిపైఁగొని శివేచ్ఛన్, దనమాయనుద్రోవనానఁ ♦ దనరఁగఁజేయున్. 100

మ. హరినిన్ గాసి ముసింద్రుఁడెంతొననఁజొ ♦ నధ్వంబునంగొక్కచోఁ
బురమొక్కండగుపట్టెఁ గర్పరమయ ♦ ప్రోత్తుంగహర్యంబు సుం
దరనారీసరిపర్గసేవితిము నా ♦ నావస్తువిస్తరింబం
ధుగ మివ్యచ్ఛృతిపై భవంబుమునియు ♦ ద్భూతాభిలాషాత్ముఁడై. 101

— * సారమును శ్రీ పండితజాని మోహించుట * —

మ. సగరున్జొచ్చి సరేంద్రుని నిరము నొం ♦ దన్బోనఁగానందు భ
వ్యగుణుం డెప్పురినేల శీలనిధియన్ ♦ బ్రాభ్యాతభూనేత రూ
పగుణాలంకృతయైన శ్రీమతియనా ♦ బాలన్స్వకీ యాత్మజన్
దగురాజస్యన కీయఁగోరి పురమ ♦ త్వంతంబు గై సేసియున్ 102

ఆ. రాజవరుల నెల్ల ♦ నోజమ్మై చిలిపించి, తిగస్వయంవరముఁ ♦ బొ సఁగఘటించి
పుత్రిహస్తమందుఁ ♦ బూదండనిడిమది, కిష్టమైనవాని ♦ కేయమనియె. 103

ఉ. అత్తటిమానియున్ జెదరి ♦ నట్టిమనంబున నందుఁజేర రా
జోత్తముఁ డాతఁడమ్మినికి ♦ నొప్పుగ బాద్యము సర్వమిచ్చి మేల్
ముత్తైపుగడ్డె యెక్కనిడి ♦ పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మానిరాట్
సత్తము పాదపద్మములః ♦ జక్కఁగ మొక్కఁగజేయ నాతఁడున్ 104

ఉ. కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ ♦ గాంచి ముసింద్రుఁడు మన్మథాశ్రుసం
పన్న మనంబుతో నృపతి ♦ వర్యునికిట్లనెఁ బార్థివేంద్ర! యీ
సన్నుతగాత్రి దివ్యతను ♦ జాతవలెన్ గనుపట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతోఁచెపుమ ♦ చెచ్చెర ముచ్చటమిఱునాఁకికన్

వ. అనిన నజ్ఞననాథుం డిట్లనియె.

- చ. మునివర! నాదుకూతురు స ధీ ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
 ప్థనుపుగ భర్తఁగూర్పఁగ స్వయంవరమున్ బొనరించినాడ నా
 తనుజకుఁగల్గుభాగ్యమును దద్జ్ఞులు మీరలెఱింగియుండునా!
 మనమలరన్ వచింపుఁడు సమస్కృతులన్ బొనరింతు మీకిఁకన్. 106
- అ. అనుడు మానియనియెనధిప! నీకూతురు, కలిమిచెలువవోలె ధీ వెలయుసిరుల
 విభుఁడు మరునిఁగన్న వెన్నుఁడే యనఁదగు, నట్టులమరుమీఱు హరుసమునను.
- క. అనినాడివి నారదుండా, జనపతికడనుండి విష్ణు ధీనిధికివెనన్
 జని యాయనఘనకారా, తనయ స్వయంవరవిధంబుఁదగఁజెప్పివెనన్, 108
- మ. హరి! నామానసమున్ హరించె నృపక ధీన్యారత్న మెట్లోననున్
 జరితార్థున్ బొనరించు మేల్సాబగు సం ధీనిధి మూలకసుం
 దరియౌ నగ్గరితన్ బరిగ్రహము సే యంజాలనేనిన్బొరిం
 బొరింబుప్పేషు శరాస్పిగాల్పబడుదున్ బొనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109
- గీ. మేల్మిబంగారుబొమ్మ యమ్మెలఁతలక్ష్మి, తోడ నెనవచ్చు నీకై నభోయజ్ఞాక్షి
 అరమరయొనర్పకరుతయందలరుదండ, వేయుఁగావున నీరూపునియునాకు, 110
- గీ. అనుచు గడు వేడుటయుహరి యల్లననగి,
 యనియె మోమోటమరయనే యకట నీదు?
 మాటనే ద్రోసివేతునే మానితిలక!
 చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ దనపురూపు 111
- క. హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున నృపసుతా స్వయంవరశాలన్
 బిరబిరగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠి నివసించె నెంతయుఁ బేర్చి 112
- క. హరియొసగెన్ మునికి మనోహరమగు తనమేలిరూపు ధీ నలుతవఱకుపై
 హరిశిరసున్ గూరిచెనిది, యరయక మునిగూరుచుండె నచటమురియుచున్ 113
- ఉ. అచ్చటివారలందఱును సమ్ముని యాకృతిఁజూచి నవ్వుచున్
 బిచ్చబికారి యీతఁడిటఁ బెచ్చగుపూనికిఁ గూరుచున్న వాఁ
 డిచ్చెలిఁ బెండ్లియాడుతమి నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిన్
 మెచ్చి వరించునే? యకట, మీనవిలోచన యెట్టులేనియున్ 114
- క. శ్రోతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ డీతండ్రినన్
 గోతిమొకము మునియితఁ డిట్లాతుర పడుచుండె గన్నె నాసించికడున్ 115

- గీ. అనుచు నచ్చటివా రను ♦ కొనుచునుండి,
రా జగన్నోహిని యనంగ ♦ నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ ♦ రమణవరుల,
నొక్కొకరిఁ జూచుచుం బాయు ♦ చుండెనందు. 116
- క. నారదమునినిన్ గని చె, న్నారెడు రూపంబువాన ♦ రాస్యముఁగని లోఁ
గూరిమిఁజెందక తొలఁగెను, సారెకుముని యటుతసాచి ♦ చక్కఁగనుఁగొనన్. 117
- విష్ణుమూర్తి శ్రీమతినిఁ బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.
- క. అత్తఱిగమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది ♦ పేరిమనొకరా
జోత్తముఁడై యటఁజేరుడు, నత్తలిరుంబోఁడినూచి ♦ హారమువేసెన్. 118
- ఉ. అంత సరోజనేత్రుఁడు పి ♦ యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతస మొప్పఁగాఁదనదు ♦ సద్గముఁజేరె నరెంద్రులెల్లరున్
జింతిలి వేగవేగముగ ♦ స్వీయపురంబుల త్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుఁడు ♦ హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119
- ఉ. వారిని వీరినిం దఱిసి ♦ బాలిక నెవ్వఁడు గొంచఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయటుతఁ ♦ గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ!
రారయుఁ డెందునున్నదొ రాయంబుననంచు మునీంద్రుఁడాడ గౌ
రీరమణప్రియుల్ మఱిమఱిఁ మునిఁగాంచుచు నిర్వ్వరచ్ఛటన్. 120
- చ. |నగుచు నిలుల్ వచించి రలఁనాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మ్మగువ నిను వరించునొకొ ♦ మర్కటవక్త్రుఁడ! చాలుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోతవొడ ♦ మున్ గడుఁ జక్కఁదనాలబాలకున్
దగుదునటంచు నెట్టులము ♦ నంబున నెంచితో? కొంచకింతయున్. 121
- క. బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుమరాళరాజ ♦ రాజగమనసా
రంగవిలోచన హరియటు, తంగై నేసెను గ్రహించె ♦ దన్విసతండున్. 122
- ఆ. ఇటులవారు చెప్ప ♦ నీరసతోముని, వారిఁజూచిగినిసి ♦ మిరలిట్లుఁ
నన్ను వెక్కిరించి ♦ నారుగావున భువి, దనుజయోనిఁబుట్టుఁడనిశపించె. 123
- క. వారలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారొట మదినిఁ ♦ గుండకయెళివే
చ్చారీతినడచునని య, న్నారదునిఁ దూఱరై ♦ నడచిరెచటికో. 124

ఉ. అంతమునీంద్రుఁడాత్మముఖి • మద్దమునన్ బరికించి విస్మయం
బెంతయుఁ జెంది చక్రధరుఁ • డిట్టులొనర్చినవాఁడటంచులోఁ.

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శపించుట *—

జంతిలిభగ్గుభగ్గుమను • శ్రీఘరుమాగ్ని భరంబుతోనిశాఁ
టాంతకుఁ జేరినిల్చికడు • నాతతరాద్రమయోక్తి నిట్లనెన్. 125

ఉ. మోసమటుల్ బొనర్చితి న • మోఘునచన్ముఁడవంచు నెంచి నే
నాసనుజెంది యట్లునిను • యాచనచేసినదానికిట్లు బల్
దోసమనాకచేసితివి • తుంటరి! కొంతెతనంబు చెయ్యవి
శ్వాసవిఘాతుకా! యరక • సల్పిన నెరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ. పూనికతోడఁ గట్టికుడుపున్ నిను నీయఘమెంచిచూడు నా
మానసమున్ గరంచిన కుమారినిఁ జేకొవి పల్కురందు నా
కీ నగుఁబాటుఁగూర్చితివి • హెచ్చుగనీవిటు స్త్రీకతంబునన్
బూనెదుగాక పెన్వగను • బూనెదుగాకపహస్య మిధర్థం. 127

క. మఱియున్ వానరముఖమును, నరయిని నాకిచ్చినట్టి • చందమునకు వా
నరులే శరణంబాదురు, నరుడవు నీనగుచువగఁద • నరునుపుభవిలో. 128

గీ. ఇట్లుమునిశాపమిచ్చిననీశ్వరేచ్ఛ, యనుడుఁబురుషోత్తముండెద్దియనక కినుక
లేకయానందముననుండెవీరమెఱయ, శంకరునిమాయయంతనఁజ్జటిలుఁబాయ.

—* నారదుఁడు పశ్చాత్తప్తఁడగుట *—

మ. మునివర్యుండు ప్రబోధమొంది కినుకన్ • భోగేంద్రుల్పున్ సెపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదినిస్సీ! యంచు భీతాత్ముడై
వనజాతాక్షునిఁజేరి మ్రొక్కి చెడితిన్ • బాపంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్వామరవంద్య శ్రీవిభుని నే • నిందించి కుందించితిన్. 130

ఉ. ఎట్లుమహాత్మా! నిన్ను శపియించినదోసము నాకుఁబాయ నీ
వెల్లుభరించియొండఁగల • వీచెడుతాపసి యేవమైనయీ
తిట్లు సహింపరానివికఁ • దీండ్రపుటల్గును ముక్కముక్కయౌ
నట్లుగ నన్నుఁజెండఁదగు • నండఁకేతన! చక్రభారచే. 131

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగునిరయమొంది ధిక్కుగనకబల్
ముప్పనముటిగెదనిక, నాతిప్పలుపాయనటులే వి ధింపుముశిక్షన్. 132

చ. అనియనినంత శ్రీదయితుఁ ధి డల్ల ననవ్విముసింద్రుతోడని
ట్లనెమునిరాజ! యేలయిటు ధి లాత్మమఱుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్చనునడుచున్ మఱొక్కరి వ ధి శంబగునే పనిలేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరునె ధి దన్ దలపోయుము పాయమజ్ఞతన్. 133

చ. సకలముఁగాలచక్రమును ధి శంకరుఁడేతిరుగంగఁజేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు ధి నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర ధి మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమక లేక కొల్చెదము ధి దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ ధి హద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడె
డ్డేనును బ్రహ్మదేవుఁడుమ ధి హేంద్రఁడుమోహము నొందుచున్వగన్
బూనుచు నుందుమట్లగుటఁ ధి బూనిమతెవ్వరుదాటఁజాలువా
రానియతిఁ గరంజెఱిగి ధి యక్కట వెక్కనపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారసునకు హితోపదేశంబుచేయట *—

ఉ. నీదగుహంకృతిఁ మలఁప ధి నీలగళుండటు గూర్చెనీకునున్
నీదుముఖంబునన్ మరల ధి నేర్పుగనాకును శాపనూక్తి నా
పాదనచేసెఁ దాన గరువంబు భయంబును మాను చిత్త మా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు ధి నన్వహమున్ భజనంబొనర్చుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరిత్రభ్యాతియేపొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నానాసంకటాంకూరముల్
లోనన్మ్రగు శుభైకమూర్తివయి యీ ధి లోకంబులఁమింతు వీ
నీనేర్పున్గని చేతురింక జనముల్ ధి నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె ధి బుధుఁడును పుణ్యం
డును ధన్యుఁడును వైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁగడున్ బేర్పిమెయిన్.

క. శివనామం బనియెడుఘన, దవహేతికి నఘవనములు ధి దగ్ధములగునా
శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీరధి దాటవలె నుపాయమున మునీ. 139

- క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు • కుండెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ప్తివలనఁ దెఱపిగొనికాంత్రు) • సేమంబు భువిన్. 140
- క. పలుజన్మంబులఁదపసుక, సలిపిననేగాని భక్తి • శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగినయేని స, కలదేవులసరిగ శివునిఁ • గనునట్లుమరున్. 141
- గీ. లాఁతి వేల్పులసరిగ బాఁలశశిధరుని, యెడఁబ్రవ త్తియొనర్చినఁయేని మనసు
నందుఁజావల్యవైఖరిఁనొందియమరు, నేని యాభక్తివితయగుఁ నెఱుంగుమార్గ!
- క. వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చవలగుణము • గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొసఁగు • వేడ్కలుమించన్.
- క. నుదుటను బూదియు నటుతన్, రుదురాకలునాల్కలో విఁరూపాక్షునిపే
రొదవినచో నవ్వాడఘ, విదశనము నొనర్పఁగలఁడు • విజ్ఞవతంసా. 144
- క. బావలసామ్యులఁదోచియు, బావలఁగొట్టియును వేఱు • పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁబాయు శివుని • భక్తిబడసిన్. 145
- క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు • డఖిలాంగములం
దోషికరుదురక్కలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు • సేయుము మానీ! 146
- క. శివకథలఁజెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు • శివభక్తులనుక
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁజనుము • సేమంబొనరున్. 147
- ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్రయాణమొనర్పుము దేవమాని! ము
న్నందుగ శంకరుండచటఁ • బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమరఁనాయకముఖ్యులతోఁడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ • పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148
- ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభివాయతథామము లీక్షచేసి సాం
పెచ్చుగ సత్యలోకమున • కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చుగఁబూజసేసి పరమేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజనశత్రుముఁ డర్చమెసంగఁజెప్పెడున్. 149
- క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁజెంది • మధువైరికి వం
దనములఁబొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవితానరాశిఁ • గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుడు తీర్థయాత్ర సబ్బట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభిషేకమొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి * విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁబూజించి జలజనయను, మాధవుని భజించి సంతోబరము మెఱయ

కా. శ్రీశైలేశు భజించి భామరిని సంతోషించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్తతిఁ బూజచేసి నటనాధీశున్ దదీయప్రియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁగొల్పి పాండ్యవిభు * దారాయుక్తునర్పించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిన్ బ్రయముమై * నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహకారవిభుని నాగేశుఁడ్యంబ, కేశు ఘశ్మేశు నుజ్జయి నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకరనాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ దన్నులినదృశల. 153

—* నారదుడు బ్రహ్మయోద్ధతేగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁజేరఁజని జో, తలసలిపి స్వవృత్తమెల్లఁ * దాఁదెలిపి వెనన్
నెలతలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁ దెలియఁగోరి భూరికౌతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్త్వం బెఱుఁగఁగోరి * చేరినాఁడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమా * తత్త్వవేది
వీవగుట నగుణుండై నయీశ్వరుండు, గుణతన్మెల్లఁజెందెనో * గోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుస్మరశాసనుఁడెట్టుల నుండునింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి * జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
తర్గమునందెటుల్ మరల * దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పమా
భర్గుడు లోకశంకరుడు * పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుడయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుడై జనుల * కర్మలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు * వేగిరమందె ప్రసన్నుడొనటం
చతులితమా ననుగ్రహము * నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయడంచెపుడు * విందుము విందుగఁ దెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవు వెన్నుడురుద్రుఁడా * నిత్యమూర్తి, యంశజులటంచునందు * బూర్ణాంశుఁడిందు
మాళియనివినుచుందుమా * మహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను వినిపింపుమనఘ.

వ. మఱియు నానీలలోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణి జన్మోదంతంబును,
సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ సంత సంతృప్తుండై విరించును
డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తీరెఱింగిందుట *—

ఉ. చాలగ సంతసంబాదవెఁ * జక్కఁగఱాకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము నమేయమెఱుంగఁగఁగోరినాడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని * భాస్వరవృత్తము విన్న నెట్టి పా
పాలసులేనిదత్తులువ * మంటకగెంటి సుఖంతురాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్త్రక! శైవతత్త్వమును వి * శ్యాద్యుండుఁ పద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె * క్లేనర్కునిన్ దీవను
క్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి * స్మి!నాదు! వైదుష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱిగొ * జ్ఞంజేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖల ప్రపంచలయ * వేశఁజరాచర వస్తుజాలమె
ల్లనులయమొంది నప్పడఱి * లమ్మ తమోమయమై యనర్కమై
యసలనిశాకర గ్రహధ * రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యసహమునై యరాత్రమయి * యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతస్మాత్రల వియు న * ప్పట్ల వెలయ, పట్టిసూదుల బెజ్జహా * నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గుడ్డిచీకటి * పెరిమయమర, నుండెనద్వస్తు వొక్కండు! నిండుమీఱ.

క. అదిమాటగు పోలికయ, ట్లాదవిన నది సదసదాఖ్య * నొందును యోగుల్
సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన * నీక్షింతెపుడున్. 164

ఉ. వాకులుడెందమాయెడను * వైదుషిచాలక వెస్కకేగుఁబే
రేకసరాదు రూపునొక * రేకయుతోఁచదు బల్పుచిక్కుటల్
చీకుటలేవు పెద్దదియుఁ * జిన్నదియాటయు లేదు పొడ్డునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ * గానక యేదొకవర్ణవై ఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్తోలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి * భావసుగమమై
యలరెడు సవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు * సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి * దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మలరె నొకమహామటన్. 167

గీ. అప్రమేయ మనారంభ * మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాసమగుచు నిర్వి
కల్పమునునిర్గుణం బాత్మకారణంబు, నగుచునిర్మాయమైయలరాకునొకడు.

—* శివుడు సగుణుడై యేర్పడుట *—

- గీ. విగ్రహములేక యీరీతి * వెలసి కొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె * కల్పనంబు
చేసికొని యొకమూర్తియై * చెలువుమిగిలె, లీలమయమించు నేరిమి * మేలుమీఱు.
- వ. మఱియు నమ్మూర్తియను.
- క. సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి * సర్వగమగుచున్
సర్వమునున గరికింపుచు, సర్వాద్యయు సర్వవంగ్య * సర్వదయగుచున్. 170
- గీ. సర్వమును బొసరించుచు * శాంతిశుద్ధ, రూప మైశ్వరి మిథ్యంగి * యేవు
మిగుల. నంతనంతరి నొండొరి * నాత్మమైన, యప్పరైన హృదయమైద * నమరునది.
- క. ప్రాచీనంబయి రూపంబు, బేచొప్పడనట్టి బ్రహ్మ * మిగుల సహనంబు,
ప్రాచీనమై నవారు ప, రాచీనులు శివునిగా న్న * రణచేసికొనిన్. 172
- వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

- తే. గీ. ఏకకుండయి తనయిచ్చ * నెసఁగునీశ్వ
రుండుదనమూర్తినుండి యొ * కొండుశక్తి
తనువునృప్తించెనయ్యది * తననుబాయ
కుండునట్టిది నీడ య * ట్లొంది కగను. 173
- క. దాని నెప్రకృతినిగాఁగఁబ్రి, ధానముగా మాయఁగాఁగఁ * దజ్జలనుదుర
ద్దాని నె బుద్ధికి మాతను, గా నెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత * గా నెఱుఁగుమునీ !
- క. ఆపెయె యంబికవినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును * నరుదొప్పఁగ న
య్యాపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయెయగు మూలకార *ణాఖ్య కుమారా!
- వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబు
గాదు. 176
- నీ. శంఖచక్రగదాసి * శరకార్ముకాభయ, వరదాష్టహస్తముల్ * వాసిమీఱు
ఇందుసహస్రభూ * యిష్టవిద్యుతి వొల్చు, ముఖదీధితిచ్చుటల్ * మురిపమెసఁగ
పుల్లారవిందవి * న్నూర్తిమీఱెడు వాలు, కనుదోయికాంతి చొ * క్కముగనిగుడ
నవరత్నమయములొ * నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతో మేల్మిసం * తనమునీన

- గీ. తలఁపఁగ నశక్యమగు తేజ * మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిహేతువై * హరువుమీఱ
నొకతెయ్యెయిండి పెక్కురై * యొప్పుపెంపు,
గలిగి యమ్మాయపొదలుమేల్ * చెలువముమర. 177
- గీ. పరమపూరుషుడై నయభర్గుడవుడు, ఫాలచంద్రుడు ముక్తంటిపంచముఖుడు
దశభుజుండును గర్వారధవభుడై శి, రమునగంగనుజేతశూలమునుదాల్చె.
- క. అట్టిశివుండును శివయును, బెట్టిదమగుపూన్కినొక్క * వీడమరిచియం
దిట్టలమగుప్రేముడికొడి, గట్టి యొనర్చిరి చిరంబు * కాపురమనఘా! 179
- క. శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనఁగ బరగె * జేవమెయిలయం
బవుట నెఱుంగమిచేభువి, నవిముక్తంబనెడు నాహ్వ * యంబును గొనియన్.
- క. ఆనందమూర్తులైన భ, వానీభవులకు విహార * వనతలమైగా,
ధానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ * నవనికెవలెసెన్. 181
- క. అచోట శివుఁడు శక్తియు, నచ్చపుడపసునను గాటమగు యోగమునన్.
హెచ్చగు విహారగరిమల, మెచ్చవసింపుచునొకళ్ల * మేలుగమదిలోన్. 182
- శా. లావుజేవయు నోర్పునేర్పు బలము * ల్లాసంబునుత్సాహ మొ
ప్పొవైదుష్యము చెల్లికల్పిగల * నీతాపుత్రుఁబుట్టించిమా
యీవైరాజ్యవిభున్ బాసర్చిన భరం * బెల్లన్ దలన్ దాల్చు, మా
కొవిశ్రాంతియు యోగలీలనపా * యంజై ముదంబీయుతన్. 183
- గీ. అట్లులైనఁ దలఁపులను * నలలు సత్వ
మనెడు రతనంబులును రజ * మనెడువిద్రు
మలతయును దామసములొమ్మె * నలులు గలిగి
లాఁచునుల్లంపుకడలి సం * కోచపఱచి. 184
- ఉ. ఆతఁడె మాయనుగ్రహము * నందిస్మజించుఁ జరాచరంబుల
ల్లాతఁడె సర్వజంతుతతి * నర్మిలిఁ బ్రోచుచునుండునెప్పుడె
ష్టాతఁడె యెల్లలోకముల * కంతము గూర్వఁగలండు నిక్కమ
ట్టితటి నట్టివాని నొక * యీడ్చునిఁబుట్టగఁజేయుటొప్పగున్. 185
- క. అవ్వాని సాయమున మే, మివ్వనమున హాయిమీఱ * నింపగుక్రీడల్
నివ్వటిలంగ రహించెద, మివ్వరునగననుచు ఘనత * రేచ్చావశతన్. 186

క. ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత † నా పరమశివుం
డాలోకసుందరిని నపు, డాలోకించెను సుధామ † యాయత దృష్టిక 187

న. అంత

—* విష్ణు మూర్తి జననము *—

క. వేడుకతో వారలుగని, రీ డెందునులేని యంద † మింపగువానిక
మాడు జగంబులనేలేడు, పోడిమిగలవానిఁ దమ్ముఁ † బోలినవానిక 188

నీ. ఇంద్ర నీలముడాలు † సీసడింపఁగఁ జాలు, నీలంపుమై నిగ † ని గలవాని
వేయిరేకులతమ్మి † విరులగెల్వఁగఁ, జాలువిరివైన, కనుదోయి † వెలయువాని
చెనఁబుల సమయింపఁ † జేవగల్గిన సాధ, నములొప్పు నాల్గు హ † స్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీయఁగనొప్పుమాధురిఁ, గురిపించు నెమ్మోముఁకొమరువాని

గీ. పలురకములైన రతనాల † వెలసిధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు † గ్రాలువాని
కొస్తుభంబను మణియెడ † గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుఁగట్టిన † బాలునొకని

ఉ. కాంచినపొడ బాలకుడు † గ్రక్కునడాసి ననుస్కరించి బల
మించిన భక్తిసంపదను † మేకొని యొకరుణాలవాల!కాం,
క్షించెద నీకృపాగరిమఁ † జేయఁగలట్టిది చెప్పుమన్న బ్రే
మించిమహేశుఁ డిట్లనియె † మెచ్చుచు సారసుధామయోత్తులన్ 190

నీ. జగముల నెల్లనిం † డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా † వెలసెదీవు
కమలంబులను బోలు † కనులు గల్గుటఁజేసి, కమలాక్షుఁడను పేరుఁ † గాంతువీవు
రాకాసిమూకలఁ † బోకార్చుటన్జేసి, దైత్యారి యనుపేరఁ † దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ † పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుఁడను † భ్యానిగండు

గీ. వంత మొందక చెందెద † వచ్చుతాఖ్య, జక్కని కురుల్లుగుటఁగే † శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మనసుల † నెల్లరం జ, నము నొనర్చుట హరినామ † మమరునీకు

క. పురుషులొకఁడు నుత్తమ, పురుషుఁడనై యొప్పుకతనఁ † బురుషోత్తముఁడం,
చురహింతువు సిరిఁజేకొని, ధరశ్రీధరుఁడ నెడు పేరు † డాల్తువువత్సా

వ. మఱియు నల్లనివాడ పొటఁగృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ
జతుర్భుజుడవనియును విశ్వంబు నెల్ల భరించువాడ పొటంజేసి విశ్వంభరుఁ
డవనియును బరఁగుచు నిఁకనుబలు పేరులనుసార్థకంబులుగానొనర్చిధరించెదవు.

—* విష్ణుమూర్తి తపస్సుచేయుట *

- చ. ఇళకను దపింపుమాపయిని ♦ నెల్ల నొనర్తువు గాకయంచుఁ బా
యకతనయందునున్ననిగ ♦ మావళినిశ్వసితంబొనర్చిపు,
త్రకునకొసంగి యంబికయుఁ ♦ దాను, దిరోహితులైరి విష్ణుఁడా,
ర్యకు శివమూర్తికిఁ బ్రణతు ♦ లల్ల నఁజేసి తపించె ధీరుడై. 194
- ఆ. పదియురెండువేల ♦ వత్సరంబులుదపం, బరుదుగానొనర్చి ♦ యబ్జనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని ♦ హరునిఁగనన్ లేక, పొగులుచుండనొక్కమోతపాలిచె.
- చ. “మరలఁదపింపుమోపికను ♦ మానకు చాలదు నీతపంబు వే
గిరవడఁబోకు శంకరుఁ డ ♦ కిల్చిషుఁడిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమునుజెంది చేకొను మ ♦ సశ్యము సర్వవిధార్థసిన్ధులన్
హరి!”యననాలకించి యతఁ ♦ డానుడియంబరవాణిగా నెదన్. 196
- చ. తలఁచికడుఁ బ్రపత్తిమెయిఁ ♦ దద్దయుఁబెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము ♦ సల్పుడు శంభుదయన్ సుఖాత్మమై
యలరుప్రబోధమొక్కఁడుద ♦ యంబయితోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ ♦ వాయతసిద్ధికి నబ్రమొందుచున్. 197
- గీ. చిరతపంబునఁ గడునల ♦ సినతనువున
నుండి జలధారంతయు ♦ దండిగాను
వెలువడుచు నుండనాతఁడా ♦ సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁజెందె ♦ బహుయుగములు. 198
- క. నీరమునఁ దడవుకాలము, చేరివసించుటను జేసి ♦ చెన్నెసలారన్
నారాయణుఁడనుపేరున, నీరజాక్షుండు కడిది ♦ నీటొప్పభువిన్ 199
- క. ఈలో వెలువడె నిరువది, నాలుగుతత్త్వములు ప్రణవ ♦ నాయకునిచ్చన్
మేలగువాని క్రమముఁ బరి, శీలనగావింపు మిపుడు ♦ చెప్పెద మానీ! 200
- సీ. ప్రకృతినుంచి మహత్తుఁపరిధవిల్లెను దానఁ, దిగుణాఘ్యగునహంకృతిజనించె
నాయహంకృతిచేత ♦ నైదుతన్మాత్రలు, వరఁగె నవ్వానిచేఁ ♦ బంచభూత
ములువానిచేతను ♦ బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం ♦ పాదకములు,
సాత్వికా హంకార ♦ జనితమై మనమది, పాలిచె వీనినిజెంది ♦ పుండరీక

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగునిరయమొంది † దిక్కుగనకబల్
ముప్పునముటిగెదనిక, నాతిప్పలుపాయనటులే వి † ధింపుముశిక్షన్. 132

చ. అనియనినంత శ్రీదయితఁ † డల్ల ననవ్విముసీంద్రుతోడని
ట్లనెమునిరాజ! యేలయిటు † లాత్మమఱుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్చనునడుచున్ మఱొక్కరి వ † శంబగునే పనిలేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరున † దన్ దలపోయుము పాయమజ్ఞతన్. 133

చ. సకలముఁగాలచక్రమును † శంకరుఁడేతిరుగంగఁజేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు † నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర † మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమక లేక కొల్చెదము † దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ † హద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడె
ష్టేనును బ్రహ్మదేవుఁడుమ † హేంద్రుఁడుమోహము నొందుచున్వగన్
బూనుచు నుందుమట్లగుట † బూనిమఱెవ్వరుదాటఁజాలువా
రానియతిన్ గరంబెఱిఁగి † యక్కట వెక్కనపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబుచేయట * —

ఉ. నీదగుహంకృతిన్ మలఁప † నీలగళుండటు గూర్చెనీకున్
నీదుముఖంబునన్ మరల † నేర్పుగనాకును శాపసూక్తి నా
పాదనచేసె దాన గరుఁవంబు భయంబును మాను చిత్త మా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు † నన్వహమున్ భజనంబొనర్చుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరిత్రఖ్యాతియేపొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నానాసంకటాంకూరముల్
లోనన్మగ్గు శుభైకమూర్తివయి యీ † లోకంబులన్మింతు వీ
నీనేర్పున్గని చేతురింక జనముల్ † నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడ † బుధుఁడునుపుణ్యం
డును ధన్యుఁడును వై దికు, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁగడున్ బేర్పిమెయిన్.

క. శివనామం బనియెడుఘన, దవహేతికి నఘవనములు † దగ్ధములగునా
శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీరధి దాటవలె నుపాయమున మునీ. 139

- క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు • కుందెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ప్తివలనఁ దెఱపిగొనికాంతుఁ) సేమంబు భువిన్ . 140
- క. పలుజన్మంబులఁదవనుక, సలిపిననేగాని భక్తి • శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగినయేసి స, కలదేవులసరిగ శివునిఁ • గనునట్లమరున్. 141
- గీ. లాఁతివేల్పులసరిగ బాఁలశశిధరుని, యెడఁబ్రప త్తియొనర్చినయేని మనసు
నందుఁజావల్యవైఖరిఁనొందియమరు, నేని యాభక్తివితయగుఁ నెఱుఁగుమార్గ!
- క. వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చపలగుణము • గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొనఁగు • వేడ్కలుమించన్.
- క. నుదుటను బూదియు నఱుతన్, రుదురాకలునాల్కలో విఁరూపాక్షునిపే
రొదవినచో నవ్వాడఘ, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు • విజ్ఞవతంసా. 144
- క. బాపలసామ్యులదోచియు, బాపలఁగొట్టియును వేఱు • పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁబాయు శివుని • భక్తిఁబడసినన్. 145
- క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు • డఖిలాంగములం
దోపికరుదురక్కలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు • సేయుము మానీ! 146
- క. శివకథలఁజెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు • శివభక్తులనుక
శివునికే గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁజనుము • సేమంబొనరున్. 147
- ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్రయాణమొనర్చుము దేవమాని! ము
న్ముందుగ శంకరుండచటఁ • బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో సమరఁనాయకముఖ్యులతోడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ • పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148
- ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభావాయతథామము లీక్షచేసి సాం
పెచ్చగ సత్యలోకమున • కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చగఁబూజసేసి పరమేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజనసత్తముఁ డర్చమెసంగఁజెప్పెడున్. 149
- క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁజెంది • మధువైరికి వం
దనములఁబొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవిలాసరాశిఁ • గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుడు తీర్థయాత్ర సల్పుట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభిషేక మొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి * విఘ్నపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁబూజించి జలజనయను, మాధవునిభజించి సంబరము మొఱయ

శా. శ్రీశైలేశు భజించి భామరిని సంసేవించి శ్రీకాశహ
స్తీశున్ దత్తతిఁ బూజచేసి నటనాధీశున్ దదీయప్రియన్
బ్రాహ్మ స్త్యంబుగఁగొల్చి పాండ్యవిభు * దారాయుక్తునర్పించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిఁ బ్రియముమై * నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహకారవిభుని నాశేశుఁడ్రవంబు, కేశు ఘుశ్మేశు నుజ్జయి నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకరఁనాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ దన్నులినద్యశల. 153

—* నారదుడు బ్రహ్మయోద్ధతేగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁజేరఁజనిజో, తలసలిపి స్వవృత్తిమెల్లఁ * దాఁదెలిపివెసన్
నెలతలఁ దాల్చినదొరయ, క్కలిమిఁదెలియఁగోరి భూరిఁకాతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్త్వం బెఱుఁగఁగోరి * చేరినాడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమా! తత్త్వవేది
వీవగుట సగుణుండై నఁయి శాశ్వరుండు, గుణత నెట్టుల జెందెనోకోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుస్మరఁశాసనుఁడెట్టుల నుండునింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణిఁ * జక్కఁగఁ గ్రీడయొసర్చు దానియు
త్సర్గమునందెట్లుల్ మరలఁ * దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పమా
భర్గుడు లోకశంకరుఁడు * పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుడయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుడై జనుల * కర్మిలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు * వేగిరమందె ప్రసన్నుడొనటం
చతులితమా ననుగ్రహము * నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయడంచెపుడు * విందుము విందుగఁదెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవువెన్నుడురుద్రుఁడానిత్యమూర్తి, యంతజలటంచునందు * బూర్ణాంశుఁడిందు
మాళియనివినుచుందుమామహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను వినిపింపుమనఘ.

వ. మఱియు నానీలలోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణి జన్మోదంతంబును,
సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ సంత సంతృప్తుండై విరించును
డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వము తీరెఱింగించుట *—

ఉ. చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ * జక్కఁగలోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము నమేయమెఱుంగఁగఁగోరినాడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని * భాస్వరవృత్తము విన్ననెట్టి పా
పాలసులేనిఁదత్కలుష * మంటకగెంటి సుఖంతురాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును వి * శ్యాద్యుండుఁ పద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె * శ్లీనర్కునిన్ దీవను
శ్లీనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి * స్మీ!నాదు! వైదుష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱిగొ * జ్ఞంజేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖల ప్రపంచలయ * వేళఁజరాచర వస్తుజాలమె
ల్లనులయమొంది నప్పుడఖ * లమ్ము తమోమయమై యనర్కమై
యనలనిశాకర గ్రహధ * రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యనహమునై యరాత్రమయి * యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతస్మాత్రల వియు న * ప్పట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జమా * నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గ్రుడ్డిచీకఁటి * పెరిమయమర, నుండెనద్వస్తువొక్కండు!నిండుమీఱ.

క. అదిమాటగు పోలికయ, ట్లాదవిన నది సదసదాఖ్య * నొందును యోగుల్
సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన * నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ. వాకులుడెందమాయెడను * వైదుషిచాలక వెస్కకేగుఁబే
రేకసరాదు రూపునొక * రేకయతోఁచదు బల్పుచిక్కుటల్
చీకుటలేపు పెద్దదియుఁ * జిన్నదియాటయు లేదు పొడ్డునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ * గానక యేదొకవర్ణవై ఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్తోలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి * భావసుగమమై
యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు * సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి * దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మలరె నొకమహామటన్. 167

గీ. అప్రమేయ మనారంభ * మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాసమగుచు నిర్వి
కల్పమునునిర్గుణం బాత్మకారణంబు, నగుచునిర్మాయమైయలరారునొకఁడు.

గీ. ఆద్యవర్ణంబికారమా * నర్కబింబ, నిభము దక్కినమున, నగ్నినిభముగాను
కారము త్తరమునను మికారమిందు, మండలప్రఖ్యమై మధ్య * నిండుకొనియె.

క. శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల * మీఁడ్యప్రభమున్
సిద్ధానందము దృఢ మప, విద్ధపరిచ్ఛేదమగుచు * వెలసెనటుపయిన్ . 231

వ. వెఱఁగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రాజీవాఁడుండు శబ్దబ్రహ్మత
నుండునుం బరబ్రహ్మంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవుని గాఁ గుఱివించె
నంత నాశబ్దంబునందు. 233

క. బీజముయోనియు బీజగ, రాత్రిలైడు నాత్రివర్ణ * రాజములందున్
బీజమునలున యకారము, భ్రాంతిలునలయోని హరియు * వర్ణముమానీ! 233

క. వెలసెడు బీజ మకారం, బిల రుద్రుఁడుగాఁగవీర * లిక్కుకమముమెయిన్
విలసిలుదు రిఖిలవర్ణం, బలరంగ మోహముననుగ్ర * హంబునలుపుచున్ . 234

వ. ఈ మువ్వరికు పై నెం ప్రభాస పురుషేశ్వరుండుగు మహేశ్వరుండు నాదా
త్మకమై యలరాదునతింజే యాత్రివిధంబుల * బీజబీజయోనులనుగ నాత్మను
విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుంజే యాలింగంబు. 235

గీ. అమృతాలింగమున బీజ * మగునకార
మాయుకారాన్నినుగు * యోనియందుఁజేర్పఁ
బడిపోదలి కాంచనాండమై * కరమచిరము
నీరమందగుడె నెంతయు * నీటుమింజి 236

గీ. కాయదేహల కదై ని * విశ్వధర్మ
నీటినుండి నేలునటచి * నూటికొక్క
ఘంటిమున పొడి నేయినొ * కండ్లపైక,
పాలమిగుడి ముఱుడియ్యె * నెనుమాలిగను

క. అయిదుమున పరించెను, జాటుతిథింబు దుబ్ధవిత్తె * నతఁడె జగములన్,
జేయను నొగ్గెనుండయి, యీచుండె యోని నడినాద * మొఱుగుఁడు మదులన్

గీ. ఆ యజుర్వేద మిలుసెప్ప * నట్ల నిజమ
టంచు ఋక్కులు సామంబు * లనియెస్కొ
తెలిసి దేవగుఁడుగుమహా * దేవుగుఱించి
యేముధ్యాసము నొసరింప * నీశ్వరుండు

*— ఆక్షరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ. అక్షరాత్మకమగు రూప యపుడు నెది

నగుచుమా యెట్టయెదురుగా యగుపడుడుము

దమ్మినుమడింప మేముని యద్వయముఁగాంచి

నార మామూర్తి నెందుఁగా యనఁగదరంబె

241

నీ. అలలకారము మూర్ధ యాకారములలాట, మత్తులు కుడియెడల యలల, ఈ, లు

విలసిల్లు కుడియెడల యీనులై యిద్వయి, ఋద్వయమే కపో యద్వయంబు

వలవల దావల యనరునాసాపుటం, బులు యద్వయంబయి యెలుపుమీఱె

ఏకారమూర్ధోష్ఠ యైకారమధోష్ఠ, మో, ఔ, లు రదరాజి యెప్పెనటులె

గీ. ఆ యనుస్వారము విసర్గ యల్లతాలు, యుగళి దక్షిణవామభాగములు కవర్గ

మునుజవర్గంబటులెవాదములు టవర్గ, మునుదవర్గంబుగాఁగడుమురుపుమీఱె.

గీ. ఉదరము పవర్గమైప్రక్క యొప్పె కుడియి,

నెడమలు ఫవర్గము బవర్గ యింపుమీఱ

స్కంధమలయొందెను భవర్గ యకలితమై మ

వర్గమయ్యెను హృదయంబు యాసియమర.

243

క. యరలవశషసా, లేడును, వరుసదసర సప్తధాతు యవర్గంబయ్యెన్

వఱలె హకారము నాభిగ, నరుదగు ఘ్రాణము యకార యెయ్యెఁగడున్.

గీ. ఇట్లు వర్ణాత్మకంబౌ మహేశతనువు

నేను హరియును గనివేడ్క యిన్వటిల్లె

దిరుగ నంతకుఁబయిఁ జూచి యిమి వరేణ్య

మంత్రమయమైనయీశ్వరు యహితమూర్తి.

245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారంబును, అప్రతింశదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వధర్మార్థసాధకంబును, గాయత్రీప్రభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతి వర్ణాఢ్యంబును, జతుష్కమును, బంచశతమును, గలాప్తకసమన్వితంబును, నత్యంతాభిచారికంబును ద్రింశచ్ఛుభాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛుభాక్షరంబును, కలాప్తక సమన్వితంబును, సుశ్వేతంబును, శాంతికంబును, త్రియోదశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, నుత్పత్తి వృద్ధి సంహార కారణంబును

నేకాధికవష్టిపరిమితాక్షరంబును, నపు మంత్రం బులంబరికించితిమి. అట్లు మృత్యుంజయ మంత్రంబును, పంచాక్షర మంత్రంబును, జింతామణీ మంత్రం బును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వసియను మహావాక్య మంత్రమును, గన్నట్టుడుభగవానుండగు నారాయణుం డేనునుజపించితిమంతసీతానుండునుం ద్రయీరూపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, సఖోరహృదయుండును, సుందరుండును, లలితపాదుండును, విశ్వతోక్షికరుండును, బ్రహ్మాధిపతియును, సర్గస్థితప్రళయకారణుండును, వరదండు సీశ్వరుండు నగు మహాదేవునిం గాంచి యిష్టవచనంబులతో సన్నతులఁ బొసర్చితిమి. 246

—* శక్తివిష్టేశ్వర సాక్షాత్కారము *—

క. శివుడంత శక్తియైతఁడై, త్రివిజ్ఞాననుండై విభూతిఁ దీవ్యస్మృతుడై వివిధాభరణతనుండై, యవరశకృప దరిసెనంబుఁ నపుడొసఁగె వడిన్. 247

గీ. అంత మేమెంతో సంతసంఁ బపుడుచెంది, నురల నద్దేవదేవునిఁ గరముభక్తి నుతిఁబొసర్చితిమంత నెఁయితులకరుణఁ, బ్రాథమైతగు నిగమసంరవ్వ మిడియె,

గీ. దానవిజ్ఞానగరిమ నెంతయునుజెంది, నార మచ్యుతుండపుడా యుదార మూర్తి గాంచి కేల్గనజోడించిఁ పంచితనువు, మించి వేడుకనిట్టులఁగించి యడిగె. 249

ఉ. నీమదికెల్లు సంతసముఁ నెక్కొనఁజేయఁగఁజాలువారమో యేమిట నీవు మెచ్చెదొమఁ హేశ్వర! నీదగు సర్ప యెట్టిదో మేమొనరింపఁగాఁదగినఁ మేలిమికృత్యమదేమొ! యిత్తటిఁ బ్రేముడిమీఱఁ దెల్పి మముఁ బ్రీతులఁజేసియనుగ్రహింపవే. 250

చ. అనియడుగఁ మహేశ్వరుండుఁ హర్షముతోడ నిటుల్వచించె భక్తినిఁ గొని మీరలిప్పగిడిఁ దేకువతో నుతిసల్పినందుకే నను బరితోష మొందితి నుఁ రోత్తములార! శివుండనేను మీ మనమున జంకుఁగొంతు ననుఁ మానము మానివినుండు నానుడిన్. 251

—* శివుడప్రహ్లాదిష్టులకు లింగమునుబూజించుడను చెప్పుట *—

క. లింగంబిది పూజింపుఁడు, లింగంబేనాదుమూర్తిఁ లీలమెయినిటన్ రంగుసెడి జగములన్నియు, భంగంబునుజెందుకతనఁ దదమది యొదవెన్ 252

క. కూటిమి నాలింగంబును, మీఠినయనురాగ మొప్పఁమీరలుగొలువుం దారసి మీయిష్టంబులఁ దీరుతు నందియములేదుఁ దివ్య పద్మాల్. 253

- క. మీకెప్పుడిడుములఁబెన్వగ, సేకూరినమామకీన * శివలింగమున
స్తోకమతి నర్చసేయుడు, వీరకటినశియించు సర్వ * విధములగు వెతల్. 254
- క. పార్థివలింగము నల్పిను, ఖాళులగుచుఁ బూజసేయ * నభిమతముగ న
ర్హార్థముల నొసఁగువాడఁ గృ, తావులగుదు రెందుజనము * లరయుండట్లుల్
- చ. తివిరివినుండు మీరలు మ * దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను * నబ్జజు దక్షిణమూర్తి గాంచితిన్
భువనములన్ రచించు విధి * పుష్కరలోచన! వానిఁబ్రోవు నే
ర్పవునటు లేనునున్ బయన * నారయుచుండెద మిమ్మనిచ్చుటన్ 257
- క. అని లింగపూజనక్రమ, మును మాకెఱిగించినంత * మురిసితిమేముచి
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గనిమరలన్ గోరెన్లు * ఘనమగు వేడ్కన్ 258
- ఉ. దేవ! వరంబు మాకిడమ * చిన్ గృహబూనితివేని మేమునున
బావనమైన నీకృపకుఁ * బొత్తులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనఁగాని చలి. * యింపని నీ పదభక్తి నీయుమా
నీవును మాకుఁదోడుగ జ * నించి యొసర్వుచు సాయ మన్నిటన్
- వ. అని యర్పించిన మహాదేవుండట్లనియె.
- ఉ. ఇచ్చితి నాదుభక్తిఁగడు * హెచ్చుగమీకు సురేశులార! పై
పెచ్చిక మీకు నూతగ భు * విఁ ననుబుట్టు మటంచుఁగోరినా
రిచ్చమెయిన్ జగంబులను * నేనగచితును బెంతుఁ ద్రుతునే
నెచ్చట నెట్టి పైకృతుల * నెప్పుడూ జెడసివాడ. బూడుడి 259
- గీ. నచ్చిదానందిహృదఃసత్త్వమూర్తి, పగు సుబ్రహ్మమేనుమా * డగువిధముల
బ్రహ్మ విష్ణు హరార్కలఁ * బర గి గృష్టి, గణేశాంతము లొనరియ * ట్టులైక.
- ఉ. ఒక్కటిగాఁగనుండినను * సహస్రార్థలతేజము మూఁడుమూర్తులై
చక్కఁగనుండునా భిషి * నత్వము బంగరు నొక్కఁడయ్యును
బెక్కులు నొచ్చునై నిది * భేదము లేక యెనంగు మోదా
నొక్కటి పెక్కునూపముల * నందియు జెడద నన్తొభేదముల్. 261

—*శ్లోకము ప్రహ్లాదుభయమునఁ ద్రుఱునై యుత్తరని చెప్పుట*—

- క. మీయిస్సితంబు నిత్తిటి, ద్రోయంగఁజాలనికను * దోయజగర్భా!
నీయలికంబునఁ బొడమెదఁ, జేయుమునామకరణంబు * జెలగెడు వేడ్కన్. 262

క. రుద్రుడనుపేరుచేకొని, భద్రాత్మకమూర్తినగుచుఁ బరగుదు నాయీ
చిద్రూపమునకు నతని ల సద్రూపంబునకు లేదఁజా! భేదమెటన్. 263

గీ. మారలిరువు రటుల్ నాయ ఁ మేయతేజ,
మైననున్ మాయకగ్గమై ఁ యమరియుందు
రతడు ప్రకృతికిఁగఁ గక ఁ యలరు నాదు
పూర్ణమగు నవతారమై ఁ పొలుచుకతన. 264

ఉ. కావున నాకు రుద్రునకుఁ గల్పనసేయకుఁ డెందు భేదపున్
భావము లాతనికొ గొలిచి ఁ భద్రములొందుడతండు నేన నే
నావృషకేతుఁ డౌజలము ఁ లగ్నులచేరికఁదాఁకరానివౌ
నావిధినేనున్ గుణన ఁ మాశ్రయమొందిన నొంద బంధమున్ 265

—* శివుడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్యభేదంబు నిరూపించుట *

ఉ. నీవు రజోగుణంబున జ ఁ నింపఁగఁజేయు విధాత! లోకముల్
పావని నాదుశక్తి నిను ఁ భారతియై భజించు నెల్లు రా, జీవదళాక్ష!
సత్త్వగుణ ఁ సేవధివై భవనంబులేలునికొ
శ్రీవనితాస్వరూపమునఁ ఁ జెందును మామకశక్తి యట్టులే 266

గీ. ఇకను రుద్రుఁడు తామ, సం ఁ బెనసిసర్వ,
లోకముల నంతమొందించు ఁ వీకమెఱసి,
ఆతనిన్జేరు నాశక్తి ఁ యతులమూర్తి,
కాళికయనాఁగఁ బేర్చిఁ బ్ర ఁ ఖ్యాతయగుచు

క. అంతస్సత్త్వఁడు రుద్రుం, డెంతయుఁ దమమెనయువెలికి ఁ నీవును నటలే,
నంత స్తమస్కుడవగుచు, వింతగ సత్య గుణుడవయివెలసెదు వెలికిన్ 268

గీ. అజుఁడు బహిరంతరంగము ఁ లండు రజము, నే ధరించునుగానిన ఁన్నిష్ఠఁగోరి
తొలిభవంబునఁదపసొందికొలిచినట్టి కతనఁదత్ఫలమునఁబుట్టుఁగఁతుననఘ!

ఉ. సాయమొనర్తు మీకికను ఁ సర్వవిదార్థములందు మీరునున్
బాయక నన్నుఁగొల్వఁడు శు ఁ భంబగు నంబుజనేత్ర! నీకునా
కేయెడ భేదభావమది ఁ యెప్పుడుగల్గదు నేనునీవ నీ
వేయయిగానుపింతునిఁ క ఁ నేనునురుద్రుడనై జగంబునన్. 270

చ. నలువకు మించినట్టి యల * నాక విరోధుల గీటడంపుని
 చ్చలు వివిధావతారములఁ * జక్కఁగ నొంది జగంబులేలునీ
 యలవికి మించినట్టి దను * జాగ్రణులన్ సమయింతు నేను నన్
 దలపుము సంకటంబులని * తాంతము గాచెదరుద్రమూర్తిన్ 271

క. నీకునునాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వడెన్ జ * లింపకమదిలో
 లేకియయి భేదమెంచిన, చీకటినరకంబుకూతఁ * జేడ్పడెడుహరి! 272

ఆ. నన్నుబూజచేసి * నిన్నునిందించిన, నిన్నుబూజచేసి * నన్నుదూఱ
 సందియంబులేక * శమనునిశిక్షకుఁ, బ్రాతమగుదురంతు * పంతులేక 178

క. మఱియుఁ ద్రిమూర్తులయెడనే, మొఱికి నను జెడుతలంపుఁబూనినయెడ వాఁ
 డరమర లేక యెచెడున, చెచ్చరువిండుల లేడెఱుంగుత్రిహరి! యెవుడున్

—, బ్రహ్మవిష్ణ్వసుల కాయుర్నిరూపణము, —

గీ. ఇకను మీకును నిర్జర ప్రకరమునకు,
 మనుజులకు నాయువునుడెల్పె * దను వినుండు
 కృతయుగముత్రేత ద్వాపరాం * కితముగ
 లియు, గంబునానొప్పు నాలుయు * గంబులిలను 175

గీ. ఆచతుర్భుగ సాహస్ర * మైన నజన, కగునహంబల్లెరాతిరి * యగును మువ్వ
 దిట్టి దినములకొక నెల * యెసఁగునివియుఁ, బదియురెండైన నొక యేడు * పరిధవిల్లు

క. అట్టిశతవత్సరంబులు, బిట్టుగాయువగు విధికి * విధియేఁడొకఁడౌ
 నట్టననీకొక వాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద * మాయువునీకౌ. 277

ఆ. జలజనయన! నీదు * సంవత్సరంబొకం, డగును రుద్రునకున * హంబొకండు
 అట్టివాసరముల * హయనశతమైన, రుద్రుఁడవుడునరుని * రూపుదాల్పు.

వ. మఱియువినుండు త్రిమూర్తులకు నఖిలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజాది దేహు
 లకుఁ బ్రతిదినం బుచ్చాస్వన నిశ్వాసంబు లిరువదియొక్క వేయి యాఱు
 నూఱులు ప్రవళించుచుండు నట్టి ప్రవర్తిల్లిన దినంబుల మానంబుతో నగు
 సంవత్సర శతంబులు వారికాయుర్దాయమగు నిక నుచ్చాస్వన నిశ్వాసంబు
 లాతైననొక్క పలంబగు నట్టివి యఱువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా
 పక్షియైన నొకపవలును రాతిరియునగును. సామాన్యజనులకీ యుచ్చాస్వన

నిశ్వాసంబుల తెఱంగెఱింగి లెక్కపెట్టుట గడుదుర్లభంబు. యోగు ల గు
వారలకయ్యది సులభంబిక మీరఱిగినవెల్లఁ దెలిపిమాయభీష్టవరంబులనిచ్చితి
నీపిదపఁ జెచ్చరబ్రహ్మ లలాటంబున నీలహాహిత రుద్రుఁడనై పొడనూపుదు
మీరనవరతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సర్గాదుల
రచించుచుండుడని మహేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందెనంత నవ్వార లతి
భక్తితో లింగంబు నర్చించిరది మొదలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వ
జన సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుఁడు నారదునకుఁ జెప్పెననుడు నంత
నూతునకు మునులిట్లనిరి. 280

గీ. లింగపూజాక్రమంబున * లికనయనుఁడు, జలజనేత్రునకును విరించునున కలరి
చెప్పెనంచాడితిరదియేచందమోయె, టుంగఁజాలముచెప్పమ*సంగవతఁడు.

క. మురిసి యటులే వచ్చిచెద, వరమతులిక వినుఁడుశివుఁడు * వైకుంఠనకుశ
సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱఁగునిజాత్మజలకజుఁడుదెలిపెముదమునన్. 282

ఆ. ఆసనత్కూమారు * డస్మద్గురునకుప, మన్యునకునుజెప్పె * మాన్యమూర్తి
నాసతీరులకును * నాకును మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపెవ్యాసమాని. 283

గీ. అతులచారిత్రుఁ డుపమన్యుఁడట్లెక్కష్టు, నకునచించెను లింగార్చనాక్రమంబు
మీకు నటులేనుదెల్పెద*మీరతెఱిగి, చేయుఁడుమహేశలింగార్చసిద్ధులొనరు

క. నారదమునియడుగుడు న, స్మిరజగర్భుండుచెప్పె*నేరిమిమీఱ
గురిమిఁగుమార! శివపూ, జారీతివచింపఁ దరమేశతనమలకునన్. 284

ప. ఐనను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క. ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్పురణోద్భవు లాండు మగలు * శర్వసమర్చన్
నిరతులయి చేయఁజెల్లును, దరమారసి వారివారి * ధర్మానుస్మతిన్ 285

కా. ఆయుష్మంతులు వంశకర్తలును నీ * డ్యవ్రజ్ఞులౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి * జ్ఞానాభ్యయా విద్యనా
త్యాయ త్తంబగు మేటిభాగ్యమును దీ * యాయస్సు నారోగ్యముక
శ్రీ యొప్పొందు మహేశపూజన. మిడున్ * సిద్ధంబు పుత్రోత్తమా! 286

ఆ. శివుని పూజ నెపుడు * సేయని చెనఁటికి, నాల్గువిధములొన * నర్థములు ఘ
టిల్లు దెవులు లేమి * డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని ఋణము*కొడుక! వినును

— శివ పూజా విధానము —

క. ప్రాద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దురవిడి శివుని హరిని * నిజదేశికునిన్,
హృద్దేశంబునఁ బేర్కొని, యద్దివిష తీర్థరాజ * నాత్మఁదలఁచియున్

వ. అంత

గీ. దక్షిణాశకరిగి మూ*త్సర్జనంబొ, నరిచియైదు తడవలు భూ*సురుఁడు మృత్తుఁ
బడసి పాయువుఁగడుగఁగా*వలయుగుహ్య, మొక్కపరిశుద్ధిసేయఁగ*నొప్పనిలను

గీ. ఊతియుఁడు నాల్గుమాణ్డూరు * జాతుఁడును ద్రి
వారము జఘన్యజుఁడును ద్రి * వారమాడు
వారు శూద్రునివలె మట్టి * బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య * మునునొకపరి

290

క. ఎడమచేయి పదియుమాణ్డులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు * కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ * గడుగవలయు నొక్కమాణ్డు * కల్మషమవియన్

వ. అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగాదంతకాష్ఠంబుఁ
గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. ఊతియ విట్కూర్చులు క్రమంబుగ నంత
నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్గొని దంతధావ
నంబు సేయవలయు నిది ప్రతిపక్షప్తినవమి* పర్వంబులందును, రవివారంబులం
దును శ్రార్థదినములు మున్నగు నిషిద్ధదినములందును జేయగిట్టదు. అట్టి
యనర్హదినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతోగంతూ
షంబు సేయనగు-అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంత్రకంబుగ స్నానమాడ
వలయు నటుపిమ్మట నాచమనముచేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి ధౌతపటంబుల
ధరించి యేకాంత సుస్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి మనంబు
సుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁజేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికం
బులొనర్చి క్రమంబుగఁ పూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే. గీ. అష్టదశపద్మము రచించి * యందుముందు
భద్రకరివక్త్రుఁ గొలిచి యా * వారికులను
దిక్పతులఁ బూజచేసియెం * తేనిఁ బీఠ
పూజనముచేసి యట లింగ * మూర్తి నునిచి.

298

సీ. ఆచమనముచేసి * హస్తంబులన్ గడ్డి, కొనియుఁబ్రాణాయామ*మును నొనర్చి
పంచవక్త్రుని దశ * బాహు శుద్ధస్ఫటి, కాకారు శంకరు * నాత్మఁగొలిచి

శంభుసారూప్యంబుఁజ్జరియించి యఘమును, దహియించి తనుశుద్ధిఁ దనరఁజేసి
మూలమంత్రమున • నోఁగరన్యాస, మట్లె యంగన్యాస • మనురసల్పి

గీ. పాద్యమునకర్ఘ్యమునకును బరిగనాన, మనమునకుఁజాత్రనవకంబుఁనొనరనిల్పి
వానిపై దర్శనముజేర్చిఁచరుగవారి, తోడనభ్యక్షణముచేసిఁజోయముంచి. 295

గీ. షట్పాది- ప్రణవమును జ్జరియించుచుఁ • శాద్యపాత్ర
యందుశీరంబుఁ జందనం • బమరఁజేర్చి
జాతి కంకోల కర్పూర • జాతచూర్ణ
ములను నటమూలజతమాల • భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁబా • త్రలఘటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య • మమరఁజేసి.

296

క. శ్రీ నీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్పి • లోలుపమతి సు
ధ్యానావాహనములచే, స్నానసుగంధాది పూజ • నముఁ జేయవలెక

వ. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వదిశయందు నణిమను, దక్షిణంబున లఘి
మను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబందు గరిమను, సూర్యంబున,
బ్రాహ్మిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాకామ్యంబును, నిరురుతిదిశను నీశత్వంబును,
వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాన్యంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు
సోముని, సోమునికిఁ గ్రిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధిః ప్రదేశంబునఁ బావకునిఁ
పావకునికిఁ గ్రిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును,
జత్తుర్దక్కులందు నవ్యక్తాదులను, గ్రమంబునఁ గల్పన సేయవలయును.

మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు సద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబు
చేసి వానుదేవ మంత్రంబున సింహాసనోప వేశనంబును, దత్పురుష మంత్రం
బున సాన్నిధ్యంబును నఘోర మంత్రంబున నిరోధానంబును, నీశాన మం
త్రంబునఁ బాద్యాచమనార్ఘ్యంబుల నొసంగి పూజఁగావించవలయును. ప్రత్యుప
చారంబునందుః బ్రణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివుని
సుగంధ చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పదకంబుల ఫలరసంబులఁ
బ్రణవముచే నభిమంత్రించి యభిషేకముచేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి,
భస్మలేపనంబొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్చింప వలయును. అటుమీఁద
సుందరంబులు నక్షత్రంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుళాపామార్గ పాటలీ

కర్పూరంబులను, జాది, సంపెంగ, తెల్లగన్నేరు, మల్లె పూవులను, దుమ్మి పూవుల, జమ్మిపూవులఁ గలవలఁగొత్తకొత్త రకంబులగు సుందర సుగంధ పుష్పంబులను, గోమల బిల్వదళంబుల నర్చించవలయును, మఱియు నభిషేకం బందు జలధార సమంత్రకంబుగనే యర్పించవలయును. ఆ మంత్రంబులను గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రంబును, నీలరుద్రంబును జమకంబును, శ్రీసూక్తంబును, రాత్రిసూక్తంబును, హోతారంబు, అధర్వశిరస్సు, అధర్వశిఖయు, శాంతియు, నరుణంబును, సామంబును, పుష్పసూక్తంబును, బురుష సూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రంబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి. వీనిఁ బఠింపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తరశతధారలతోఁగాని యభిషేకము చేయవలయును. అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. పిమ్మట ప్రణామోచ్ఛారణంబున ముఖ వాసన లొసంగి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల నీరాజనంబుల సమస్తించి నానావిధధ్యాన మంత్రపఠనంబుతో మంత్రపుష్పంబిడి సమస్కరించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి వట్టి యిట్లు శంకరునిఁ బార్థిరించవలయును.

క. ఎఱిగియొ యెఱుంగకయో నిన్, బరమేశ్వర! కొలిచినాఁడభాస్వరకృప నీ
వరసి సఫలం బొనర్చుము, కరుణాకర! భక్తలోక కల్పవలాశీ! 299

గీ. ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి యీశు మాళి, విరుల నర్పణచేసి భూ సురులతోడ
స్వస్తిమంత్రంబులను లెస్సఁజదువఁజేసి, మార్జనముచేసి శివుని నమస్కరించి.

క. శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిడు ససిగ నేజని నేన్
శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిమ్ము చేమోడ్పులివే. 300

గీ. ఇట్లు శంకరుఁ బార్థించియెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబుఁ బట్టి మ్రొక్కి
హరునిపరిచారగణముల కెఱిగియర్చననుసమాప్తియొనర్పఁదగునుఁబదమున

గీ. ఇట్లుశివభక్తుడై యెవఁడీశ్వరార్చ, నముఁబొనర్చునొయవ్యానికమరునఖిల
సిద్ధులును సకలాభీష్ట సిద్ధులును న, తండు వక్తలలోన నుత్తమతఁదనరు. 302

క. రోగంబును వగవును హృ, ద్వేగంబును గలుషములను విసమును ఋణమున్
బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁగళ్యాణమిచ్చి పాలించునిలక. 303

—* నారదుఁడబ్రహ్మదేవుని శివపూజనుగుఱించి యింకను జెప్పుమనుట *—

అ. ఇట్లు చెప్పినాఁడఁ దీర్థరాత్రినవిధ, మింక నేదివినఁగఁ దెంచినాఁడ
వడుగుమన్ననాతఁ డలరియిట్లనెదేవఁ, మఱియు జెప్పశివసమర్పగుఱించి.

వ. అనినవనజోద్భవుండీట్లనియె.

చ. వినుము కుమార! యొక్కపుడు ఁ వేడుకతో సురలన్ మునీంద్రులన్
గని యిటులంటి శాశ్వతసు ఁ ఖంబును నెవ్వరు గోరువారలో
ఘనతర సిద్ధులన్ వలచు ఁ కాముకులెవ్వరో వార నెల్ల నన్
వెనుకొనిరండనాన్ గదలి ఁ వేగిరమట్టులె వచ్చిరందఱున్.

306

ఉ. అంత నె వార లేను గల ఁ శాబ్ధిని జేరఁగఁబోయి యందుడై
త్యాంతకు నాదిదేవు వన ఁ బాటుని డాసి జోహారుచేయ న
ల్లంత నెయమ్మహాత్ముఁడు ర ఁ యంబునఁగన్గొని మీరలందఱున్.
వితఁగఁజేరినా రిటుకు ఁ వేగవచింపుఁడు కారణంబనన్.

307

ఉ. ఏమువచించినారము ర ఁ మేశ్వర! మాకెఱుంగఁగఁ జెప్పుమా
ప్రేముడి నెవ్వనిన్ గొలువఁ దెవఱి దుఃఖము లెల్ల డుల్లునా
నా మధువైరి యిట్లయె ఁ నక్కట యంబుజగర్భ! యేను నీ
వీమునులున్ సురల్ విసమె ఁ యింతకుమున్ను వచింతునైననున్.

308

—* బ్రహ్మకు సష్టమూర్తి శివలింగపూజ - సర్వార్థకారియనుట *—

చ. కనుఁగొనలేదె నీ వఖలఁకారణకారణ నిధిమూర్తిఁబా
వన కరుణాధురంధరుని ఁ భర్తని భక్తజనావనోద్యమున్
ఘనతరదుఃఖనాశకుని ఁ గంజభవా! శివలింగపూజనం
బున కురు వెందులేదదియె ఁ పోకడచున్ ద్రుటి సర్వశోకముల్.

309

వ. ఇంకను.

ఉ. దారను బుత్రులన్ ధనము ఁ దార్థ్యము నాయువు రాజ్యలక్ష్మి వి
స్తారసుఖంబులన్ యశము ఁ స్వర్గము మోక్షముఁ గోరువారలేన్
గూరిమి లింగపూజనముఁ గోరి యొనర్పఁగఁ జెల్లునట్లు లె
వ్వారలు సేయకున్న నిక ఁ వానిని గానఁగలేరు రూఢిగన్.

310

క. శివభక్తిఁ గొనినవారలు, శివలింగము నెప్పు పూజ * చేసెడువారల
శివునిన్ దలంచువారలు, భవదుఃఖంబులను చాలఁ * బాయుదురెందున్. 311

ఆ. విష్ణు విట్లుసెప్ప * విని వేల్పులెల్లరు, పొంగి శంభులింగ * పూజనంబు
సేయఁగడఁగి వేగ * శ్రీనాథునడిగిరి, లింగములను గడిఁగి*లిప్పమెఱయ. 312

క. హరి యంత విశ్వకర్మను, సరగునఁ బిలిపించి శిల్పి! సత్వరముగ శాం
కరలింగములను నొసరిచి, సురలందఱ కీయమనిన * సులువుగనతఁడున్. 312

*— హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగములను ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్హత నెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యనరుల కీయుడు నాదరంబున
నవ్వానిని శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించి యుత్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి
పూజించిరి. 313

గీ. ఇంద్రసీలమయంబు మ * హేశలింగ, మర్ధిధరియించిపూజించె * నబ్జనయనుఁ
డట్టులె హిరణ్యలింగంబు*నర్ధిదాల్చి, పూజఁగావించెనలరి స * రోజభవుఁడు

సీ. పటికంబులింగంబుఁ * బద్మాలయ గ్రహించి, కొలిచెనిండారెడు*కుతుక మొదవ
బ్రహ్మాణియును రత్న * భాస్వరలింగంబుఁ, బడసి యర్చించె వి * స్ఫారభక్తి
పద్మరాగమయంబ * భవలింగమును గొని, పూజ గావించెన * ముచినిహంత
దండధరుండు ని * తాంతపీతమణీర, చితలింగమొంది య * ర్చించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్చించె * నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁగొలిచె ది*వాకరుండు
కైర వామోదకరుండు ము*క్తామణిమయ, లింగమునుజెందినై*ష్టిక*లీలగొలిచె

క. వసువులువిశ్వే దేవులు, కుసిమెయిరౌప్యమయ మార * కూటమయములౌ
పసి నెలదాలుపులింగము, ల సమర్చనచేసిరొంది*లలితాంగములన్. 316

క. పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రకృతలింగ * రాజము నాది
త్యవరులు దన్రులిఁకన్ బా, ర్ధలింగముఁజెంది కొల్చి * రి మునిలలామా. 317

గీ. అర్చనాపద్ధతిని దివ్యులందఱికిని, దెలిపె విష్ణుం డమరులేను * దేకువెనఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది*సత్వరముగ, నాత్మధామములొందితి*మందఱమును.

వ. అంత. 319

క. పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమవునందుఁ * బూతకులమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టియు, నట్టుగొనక జాతికర్మ * నడువఁగవలయున్. 320

- క. జ్ఞానం బొడవెడుదనుక న, నూనంబుగ జాతికర్మ * నొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు నను, మానములేదించుకేని * మానిప్రవరా! 321
- గీ. కర్మయజ్ఞ సహస్రంబుకన్న దాప, సప్రతం బది మేలగు * సరణి మించుఁ
దాపసప్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞ * ముత్తమంబగు నది జ్ఞాన * మొదవఁజేయు.
- వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శిశుండు సన్నిహితుం డగును. వానికిఁ
బ్రాయశ్చిత్తమక్కఱలేదు. మఱియు నట్టివానికి సుఖదుఃఖంబులు, ధర్మా
ధర్మంబులు గానప్పట్టవు. ఇతను లింగము బాహ్యమనియు నాభ్యంతరమనియు
రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు, కర్మ
యజ్ఞంబొనర్చువారు బాహ్యలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగులింగంబు
ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యలింగంబే శరణ్యంబు- ఈ స్థూల లింగంబున
వారలు సరోవచారంబుల నర్పింపఁజెల్లు, జ్ఞానులగువారమలంబు నవ్యయంబు
నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికిఁ జిత్తంబందు సకలమనియు,
నిష్కళమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్లజగంబీశ్వర మయంబై కనపట్టు
విహితా విహితంబులందు విధినిషేధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. 323
- క. సలిలంబందలి పద్మము, సలిలంబునఁజెదరిపోని * చందమున మునీ!
యిలు విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగుకర్మబంధ * పటలిఁజొరఁడిలన్.
- వ. ఇతనిట్లు జ్ఞానసిద్ధివఱకుఁ గర్మలనొనర్పఁదగు నటుమీఁదనొక్క శివపూజను
మాత్ర మొనర్పఁదగును.
- క. రవి యొక్కఁడైనఁ జెఱువుల, భువి బావులఁబెక్కురట్లు * పాలుచునటులె శ్రీ
శివుఁడొకఁడె సదసదాత్మక, మపుసర్వజగంబెఱుంగు * నాత్మమున మునీ! 324
- వ. ఇట్లు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై ప్రతి
మాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదించఁ బడియె.
- గీ. చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును * జేరఁబోవు, నట్టివానికి యూత యెట్లవసరంబొ
నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై * నియత విగ్రహార్చనం బనలంబనంబై తనర్చు. 325
- వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహి
కీశ్వరపూజనంబులేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్ది దపులఁబాయకున్న జ్ఞాన
సిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు. 326

- క. మలినపటము రంగద్దిన, వెలవెలఁ బోయెడునుగాక * వెలయునె చెలువై.
మలినతఁగడిగిన పైరంగలరెడు నమలమతి జ్ఞాన*మలరునటు సుతా. 327
- గీ. జ్ఞానవిజ్ఞానములనెల్ల * సంతరించుఁ
జలనమొందని భక్తి తద్విలసనమున
కారయఁగ సద్గురుఁడు మూల * మట్టి గురున
కగును మూలంబు సత్సంగ * మవనిలోన. 328
- గీ. సాధుసాంగత్యమున నబ్బు * సద్గురుండు, నతనిచే మంత్ర మద్దాన*నమరు భక్తి
దాన జ్ఞానంబుసిద్ధించు*జ్ఞానమదియు, గూర్చువిజ్ఞాన మది భిదఁ*గూలఁజేయు.
- క. భేదము సురఁగిన దుఃఖం, బేది యతండే మహేశుఁ * డెల్లవిధములం
దీదృశుఁ డపురూపంబగు, నేదేవత లేనివాని * నెన్నదురు భువి. 329
- గీ. మృచ్ఛిలామయదేవు*లమెయ నీర, మయముతౌ తీర్థములు జ్ఞాన*మయుని.బోల
వవ్వి తడవుగ శుద్ధిసే*యంగన పు, దరిసెనమున నె సాధులం*తయు ఘటింతు.
- వ. కావున నట్లు జానసిద్ధికై దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు. 330
- గీ. అఖిలఁగై కమూలహా * హరునిఁ గొలువ,
సర్వదేవులఁ గొలిచిన * సరణి యమరు
జలము మూలమునంజేర్ప * శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే * మట్లుచెడదు. 331
- వ. అనుడు నారదుండు మహాత్మా! నారాయణుఁడు సురలకందటి క్షేణ శివపూజా
విధి నెఱింగించెనో యద్ది వక్కాణింపుమన్న శతానందుం డిట్లనియె. 332
- * విషుమూర్తి దేవతలకుఁ దెప్పిన శివలింగపూజా విధానము *—
- క. అరుణోదయఁచునకును మును, ధరామరుఁడు నిదురలేచి * తద్దయు భక్తిన్
శిరసున నంజలిఁజేరిచి, పరమేశ్వరు నిత్యైఱఁగునఁ * బ్రార్థించవలెక. 333
- క. శివ! ధర్మంబే నెఱిగియు, బ్రవృత్తిగొనకుంటి నందఁ * బ్రజ్ఞనువిడి నే
శివ! యట్లధర్మమెఱిగియు, నివృత్తిఁగననైతి నెట్లా * నేరుపు! హితవున్. 334
- వ. అని యర్థించి గురుపాదుకల సంస్కరించి కాల్యావసరంబులఁ దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బొనర్పవలెను. 335

గీ. రవిదినంబున గ్రహణ సంక్రాంతిలందు,
శ్రార్థదినమందును నుపవాస దినమందు
సకల తీర్థంబులందు నా శ్రీ శౌచమందు
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో శ్రీ సల్పజనదు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగనంబుఁగూడ నిట్లే వారంబులు సూచియొనర్పఁదగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగనము సేయువారలకెప్పుడును గోసంబులేదు. అందునావ నూనెతోఁ దలంబుకొనువారల కొక్క గ్రహణంబునఁ దక్కఁ దక్కిన సమ యంబులందు నిషేధంబులేదు. మజ్జనానంతరము దేవముషి పితృతర్పణంబొన రించి శౌతనస్త్రంబుఁ గట్టి శుచిప్రదేశంబున, మృగచర్మంబునఁగాని దర్శన నాదులందుఁ గాని గూర్చుండి భస్మప్రిపుండ్రంబుల ధరించి దుద్రాక్ష ధారణం బొనర్చి నిత్యకర్మలను జపతపోదాసంబులను సల్పి పూజాద్రవ్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునఁగూడ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సంకల్ప పూర్వకంబుగఁ బరివార దేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ. ముందుగా గణనాధునిఁ శ్రీ బూజచేసి, కొమరుసామిని చావా రిశులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధవందనశుకుసుమధూప, దీపనైవేద్యముల, నుమన్దీర్చికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమనఁ బ్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండ దీపారాధనం బొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానపర్యం కాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమానసుండై బాణలింగంబును గాని, సువర్ణ రజతలింగంబును గాని, భార్గవలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్ఛారణం బుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ నానకుంతనంబుల నొనర్చి.

340

సీ. కప్పరంబునకన్నఁ శ్రీ గడు తెల్లనగువాని, నెలరేక తలపైన శ్రీ నెగడువాని
జడలచొక్కెము నెంతోచక్కఁదాల్చినవాని, వెలిబూది నుగురునవెలయువాని
నేర్గుచర్మంబు బిత్తెలమిఁగట్టినవాని, బులితోలు బుజములఁ బాలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ బేర్చినొందినవాని, నందితెక్కెమున మిన్నందువాని

గీ. వెండికొండను గాపురంబుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొన్నట్టివాని
నజగవంబును పెద్దవిల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై యేలువాని.

క. దాసజనంబును గడును,ల్లాసంబున మనుచు వాని * లలితకృపాశ్రీ

భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజనేయ*వలయును మానీ! 848

వ. అసన పాద్యార్థ్యచమనంబులొసంగి ససుగంధచందనోదకధారల మడంగము లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి వస్త్రంబుల నర్చింపవలయు నామీఁద తిలలు, యవలు, గోధుమలు, పెసలు, మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ బద్మంబులు, శంఖ పుష్పంబులు, ధుత్తారంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ దళంబులు దులసేవత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్చణంబున సర్వసిద్ధులు నేకూరు ననంతరము సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్యగరు ధూపంబులు దీపంబులు నొసంగి యిట్లర్చించుచు బునరర్ఘ్యం బీయవలయును.

క. ఇమ్ము మహేశ్వర! రూపము, నిమ్ము గరియమగుభోగ మిందుకిరీటా

ఇమ్ము శివ! కీరితిని నా,కిమ్ము హరా! ముక్తి నర్ఘ్య మిదిగొను గొలుతున్.

వ. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నై వేద్యంబు చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచవర్తి జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాఱులు పొక్కిట రెండుమాఱు లొక్క తడవ మొగంబందు నేడుమాఱులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు నాలుగుమాఱులు, దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూర నీరాజనంబిచ్చి గురూక్త మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రదక్షిణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తియొనర్పవలెను.

క. భువిఁబదము జాతినంతనె, భువియే యవలంబన మయి * పొసఁగెడు నటులే భవ! నీయెడనేఁ దప్పిన, శివ! నీవేదిక్కుగాదె * శిశిరకరధరా

క. పరివారయుతముగా నీ, యిరవునకేగుము మహేశ! * యిత్తఱి గృహతో మరల సమర్చనవేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఃఖి * దళనప్రవణా

వ. ఇట్లర్పించి తిరిగియు, బుష్పాంజలి నర్పించి స్వప్నాదయంబునందు శివలింగంబును విసర్జించి తత్తీర్థంబు మూర్ఘంబునందుఁ జల్లకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ మోక్షప్రదంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలెతు

నెటింగింపుమనుడు మహాత్మా! పుష్పపత్రార్చనంబునందు శివుండేయేపుష్ప పత్రంబులనే యేఘలంబు లొసంగునో యెటింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప జ్యేష్ఠుండిట్లనియె.

—* ప్రత్యేక పుష్పపత్రార్చనాఫల నిరూపణము *—

- గీ. పద్మములు బిల్వదళ శత * పత్ర శంఖ, సుమములొకలక్షచేతఁబ * శుపతిలింగ మర్చనముసేయఁబాపంబుల స్తమించు, భాగ్యములుపట్టునందియంపడగఁజనదు
- క. ఇరువదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి * బైల్వదళములే నరప్రస్థము శతపత్రము, లరప్రస్థమువేయియైన * నరయు మునీంద్రా. 851
- వ. పదియాఱు పలంబులొక్క ప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలమగు నీ పరిమాణంబెటింగి యర్చింపవలయును. రాజ్యకామియగు నాతఁడీ పద్మాది చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థివలింగపూజ విధి విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ బ్రాధాన్యకామి తదర్థంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే రోగగ్రస్తుండు తదర్థంబునను గన్యాకాముకుఁడు తదీయార్థంబునను విద్యా కాముండద్దానిలో నర్థంబునను బూజించిన నిష్ఠంబులఁ బడయుదురు.
- నీ. కుశలచేఁ గొలిచినఁగూరుచునాయువు, నున్మత్తసుమపూజయొసఁగు సుతుల కరమొందు యశమునగిగ స్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చన శౌర్యంబొసంబు కలువలపూజ విశ్రమము సంతససేయు, వైరులఁ గడపు జిహ్వసుమార్చ గన్నెరువిరిపూజ * గడఁగి రిపులనేచు, బంధుకపూజ రాఁబట్టినగల
- గీ. జాతిపుష్పార్చనాహనసంపదనిడు, మల్లియలపూజయొసఁగు రామయగునతిని మొల్లపూవులయర్చనభోగమిచ్చు, నవిసేపూపూజ శంభుసఖ్యంబుఁగూర్చు.
- వ. మఱియును.
- గీ. రాజకాకుసుమార్చయఃరాతిహరము, కడఁగివావిలివిరిపూజకలుషహరము కొండగోగువిరులపూజకోకలొసఁగు, దిరిసెనవుఁబూలపూజ సంబరముసేయు.
- గీ. నువ్వుప్రవృత్తయర్చన * జవ్వనమిడు, తుమ్మిప్రవృత్తయలపూజ మోక్షమునిచ్చు నందివర్ధనసుమపూజయంద మొసఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చగలిమిఁగూర్చు
- క. సంపెగ మొగలివిరులఁ బ్రే, మింపఁడు బాలేందుమాళి * మిగులు విరులలో నింపగు సొంపగునవి యర్చింపఁగఁజెందెద రమేయ * విపుల ఫలంబుల్. 852

వ. వెండ్రియము.

గీ. లక్షబిల్వార్చనంబు మోహూక్షరఘన, కెనడుసేయునో యవ్వానికీప్సితంబు
లన్నిగూరిచి ముక్తిసంతృప్తముననిచ్చు, జమ్మిదళములపూజ మోక్షమృతసేయు.

—* ధాన్యపూజాఫల నిరూపణము *

వ. ఇట్లు పుష్ప వత్సార్చనా ఫలంబును వేటువేటుగ నీ కెఱింగించితి నిక
ధాన్యార్చనంబుతీ రెఱింగించెదను వినుము. తండులారోపణచేత లక్షీ వృద్ధి
యగును. తండులంబులు తొమ్మిది ప్రస్థంబుల పై రెండుపలంబులైన నొకలక్ష
ప్రమాణంబగు. శివలింగంబును బూజించి సుందరవస్త్రం బొందు లింగంబుపై
నునిచి పూర్వోక్త ప్రమాణంబుగ లక్షాక్షత తండులంబు లర్పించి యవ్వానిపై
యొక్క శ్రీఫలంబుచి సుగంధపుష్ప ఘావదీపనై వేద్యంబులొసంగి పన్నిదల
బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారకు దక్షిణలిచ్చి యాజ్ఞకునకు శక్తి
లొపంబుసేయక దక్షిణలీయవలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష
తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును. తిలలు పదకొండు పలంబులైన నొక
లక్ష యగు నవ్వాని తొలుతటివలె బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన
దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొసర్చిన సమస్తాఘంబులునమసి పోగలవు.
లక్ష యవపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్నిది ప్రస్థంబుల పదిపలంబులు
యవలైననొక లక్షయగు నవ్వానితో బూర్వోక్త విధి బూజించి బ్రాహ్మణు
లకు భోజనంబుఁజెట్టి దక్షిణలివయవలయును. గోఘూమార్చనంబుసంతాన
వృద్ధికరము అర్ధద్రోణంబు గోదునులు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ నర్హణ
నొసర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీయవలయును. ముద్గార్చన సుఖంబు
గూర్చునేడు ప్రస్థంబులపై పదిపలంబులు పెసలైనలక్షయగును. పూర్వోక్త
విధి నవ్వానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణులకు అన్నంఁజెట్టి దక్షిణ
లీయవలయును. ప్రియంగు పూజనంబునఁ దినర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థం
బైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలెబూజించి పండ్రెండుగురు బ్రాహ్మణులకు
నాపాలు నావింపఁజేసి దక్షిణలీయ వలయును. సార్వపార్చన శత్రుహింసని.
ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ
ణుల కన్నదానంబుచేసి దక్షిణలీయవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ
లింగంబు నర్పించినఁ బరిపంధిమారణం బొనరు. ఆఘకదళార్చన సర్వసౌఖ్య
ఫలంబుచ్చు నిద్దిధాన్యార్చనామాన ప్రకారంబికఁబుష్పమానంబులు వినుము.

శంఖపుష్పంబులొక ప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్ల పూవులు పదియు
నొక్క ప్రస్థంబైన లక్షయగు. రాజకాకుసుమంబు లర్ధప్రస్థంబైన లక్షయగు
నిరుపది ప్రస్థంబులు మల్లెపూవులు లక్షయగు నందొక్క ప్రస్థంబు దక్కు
వైన నువ్వుచువ్వులు లక్షయగు నిక ముప్పదియెనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు
విరులైన లక్షయగు వావిలి పూవులట్టులేయగును. కొండగోగువిరులు శిరీష
కుసుమంబులు. మంకెనపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొక్కొకడు లక్షయగు.
వీనిఁ దెలిసి లెక్కయెఱిగి పూజింపవలయును.

—* అభిషేకఫల నిరూపణము *

ఇకనభిషేకజలధారాఫలంబులవిశదీకరించెదవనుచు. జ్వరప్రలాపశాంతికై పద
కొండు మాటులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతో
షడంగ న్యాసములతో, మహమ్మత్వంబున యత్రి జపములతో శివలిం
గంబును సభస్మజలధారల సభిషేకింప వలయును.

క. ఘృతధారల సభిషేకము, సుతన్వద్ధిఁ గోరిసేయ * శుభ్రాంశుధరుం
డతులకరుణాభుజై యిడు, సుశులను తేజోమహితుల * శుభగుణయుతులక.

వ. ఇంకను.

నీ. దుగ్ధాభిషేకంబు * దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్రేరఁజేర్చ విస్తరిలుఁ బ్రజ్ఞ
లైలసేకంబు నిహూలింతుఁ గలుగుతర, సత్తునువర్షింప * నమరు ఘోగ
మాననూనియసేక * మరిమర్దనముచేయుఁ, దేవతో స్పృహయింప * నీనుఁగల్గి
ఇఁకురిసపుసేక * మెసఁగించు మోదంబు, గంఠంబుధార మోక్షంబు నిచ్చు

గీ. నయుతమానంబు కాన్పి * సభనలింగ, మర్రిమె రుద్రపరపా * రాయణంబు
లమర సభిషేక మొనరించి * యుల్లురుద్ర, సంగృహ్యతోఁ బావలక్ష జగ్ధ * నల్పవలయు.

వ. ఇట్లునంగొందగఁ జెల్లొమానమేతంబుగ శివుని విధిప్రకారంబున మంత్రీకంబుగఁ
బూజించిన నఖిల ఘోగంబులు చెంది పుత్రపౌత్రాదులతో నానందంబునొంది
యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుడు నారదుండు మహాత్మా ! సంతసం
బయ్యె నిక సృష్టిఁగూరిచి యలుపు నృతాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి
యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పారదునకు సృష్టిఁ గూర్చి చెప్పుట *

చ. తరుణ శశాంక శేఖరుండు * గానటు లంతర మొంద నేను న
ప్రరమశివాజ్ఞ గాకముల * బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁగోరి శం

కరుని మనంబునన్ గొలువఁ * గాండమునందగు పట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల * నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్,

864

గీ. ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి * యంతసంది, యంబునేఁజెందిదారుణంబై నతవముఁ
బదియురెండేడ్లు గావింపఁబద్ధనయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదుదేహంబునిమిరి.

క. వరమడుగు సంతసించితి, నరమరయొక్కింతలేక * యబ్జభవా! న

త్వరమీకయుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు * నభవుని కరుణన్. 865

గీ. అనిననేనట్లె శివుఁడునన్నప్పగించె, నీకటు మహాత్మ్య! మొక్కెదవీఁకమెఱయు
నీవిరాడ్రూపమగుండమీపుగనుము, జడమగునుజ్ఞానశూన్యమై * యడరెనిట్లు

క. దీనన్ జైతన్యంబు న, నూనకృపన్ సంతరింపు * ముజ్జ్వలతేజా!

దానక సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు * నేస్తంబునకున్. 865

క. అని సన్నుతింప విష్ణుం, డనంతరూపంబుఁజెంది * యండమునొందెన్

ఘనతర సహస్రశీర్షము, లును సాహస్రాక్షిపదము * లును జెలువొందన్. 866

శా. అంతన్ జేతనయుక్తమై తనరి యా * యండంబు ప్రసీతమై

యెంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో * నింపొందె వైకుంఠమన్

వితో పట్టణ మెల్లలోకములపై * విష్ణుండు నిర్మించి య

త్యంతామోదముతోడ నుండె నటలే * దా వీటికేపాటునున్.

867

ఉ. నేనును సత్యమ౯బదము * నెక్కిని యక్కఱకంఠనానతిక

బూనిజగంబులన్ సలుపఁ * బూన్కినిజెందుడుఁ బాపసృష్టినా

నేను తమోమయంబులయి * యేర్పడెనంత నె సావరాహ్వయం

బూనినవానిసల్పి యవి * బోధములేనివటంచు నెంతయున్.

868

మ. హరునిక్ ధ్యానముసేయుచుండఁగ నె తిర్వ్యోన్మితమాసర్గమొం

డిరవొప్పన్ బశుబక్షి ముఖ్యగణమై * యేపొందె నద్దాన సం

బరమొక్కింతయుఁగానకున్నతటి నూర్థ్వశౌతమా సృష్టి వి

స్తరిలెన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ సురల్ * ధన్యల్ సుఖాపాదకుల్.

869

మ. అదియన్జూచి యసాధకంబె యని నే * నాత్మన్ విచారింప న

ప్పదనందే మఱియొండు సర్గమది యార్వాన్మితమారాజసా

స్పదమైయొప్పెను మానిసుల్ పొడమిరాపై భూతసర్గంబొకొం

దొదవెన్ సర్గము లిట్టులెదమరె శాశ్వదారసంపత్తిచే.

870

మ. మొదటన్ బుట్టె మహత్తు దాన నదియొప్పన్ సృష్టలందాద్య మా
పిదపన్ నూత్నము లైదుగాఁబరఁగి మేల్ * పేరొందు తన్నాత్రలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యిఁక నా * విఖ్యాతవై కాఠికం
బుదగెన్ మూడవసృష్టి ప్రాకృతములై * పొల్పొందు నీసర్గముల్. 871

గీ. అంతమోడట మనమందు*ననఘలైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ*సదృశమూర్తు
లైదుగురను సృజించినే*నాచరించు, సృష్టియెడఁ జేర్చ నవ్వార*లిప్తవడక. 872

క. పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గు*మారులు నన్నున్
గురిగొనకవీడి యెండే, బరుగెత్తిరి జ్ఞానధీవి*భాసితులగుచున్. 873

వ. వీరి సృష్టి తొమ్మిదవదియగు నిఁక నిల్లే నీసృష్టి నవకంబందును.
ఉ. వీని యవాంతరంబులగు * భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్యానిని లెక్కసేయఁగల*వాడెవఁ డిందుమునీంద్ర! యట్లునే
సూనుల యప్పురాజ్యుఖతఁ * జూచి కడున్ గడుఁ గ్రోధమూర్తివై
దీనతఁజెంది యేడ్వఁగను దెప్పనరా*లిన వశ్రుబిందువుల్. 874

క. జలజల కన్నీ రట్లుల, నొలుకంగాఁ బుడమినుండి * యుగ్రవిషములొ
చిలువలు వెలసినవెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బొడమి * బ్రహ్మణ్యవరా!

—* శ్రీ రుద్రోత్పత్తి *—

ఉ. వానినిజూచి రోసి కడు * వందురుచున్ హరిబోధతో శివున్
ధ్యానముసేయుచుండుడు * ఘృణాకరుడై శివుఁడాత్మ నాసపై
మానెనగన్ బొమల్ నడుచు * మాన్యపదంబవిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేకువంబొలిచె * దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్. 876

మ. కనినేనాశివు నీలలోహితు జగ*త్కల్యాణ సంధాయకున్
ఘన తేజఃపటలీ విభాసిత దిశా*కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజ మొంది మ్రొక్కి పరమా * మ్నాయంబులన్ బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్చన్ బతిమాల శర్వుఁడు సృజిం * చెన్ రుద్రసంఘంబులన్,

ఉ. వారలఁ గాంచి నేభవన * వంద్య! జనుర్మరణమయార్తులన్
గూరనివీరి సల్పితివి * కూడునె యిట్లు మహాత్మా! యింకపై
నారసి జన్మదుఃఖముల * నందెడువారి సృజింపుమన్నన
ధీరుఁడు నానుడుల్విని వి * ధీ! యటలేను స్వజింప విన్నిఁకన్. 878

గీ. జన్మదుఃఖనిమగ్నతా * జనులనెల్ల, నుద్ధరించెద గురుడనై * సిద్ధినొసఁగి
నీవె సృజియింపు దుఃఖంబు * నొక్క నెడు ప్ర, జలనునే నొల్లనీసృష్టి * జలజగర్భ!

క. నాయానతిచేసిన్నీ, మాయతఱుచుచుట్టఁబోదు * మంచిగసృష్టి
జేయుచునుండుము నేనికఁ, బోయెద నాయిచ్చననుచు * బొందుగనంతన్.

క. అంతర్థిఁజెందివేగిర, మెంతోవైకుంఠనగరి * కెక్కుడుపైనన్
వితగఁబోలిచెడు ప్రోలున, సంతశ్రీలెసఁగనల్పి * యందువసించెన్. 881

ఉ. నేనును బంచభూతముల * నేర్పుమెయిన్ సృజించి యంతనా
నానగసింధుపల్వల వ * నప్రముఖంబులనుగ * గలాఘటి
దైననికాయ మొప్పుయుగ * తండములన్ రచియించి యంతతో
నేనియుఁదన్విఁ జెందక మ * హేశ్వరుఘ్నానముచేసి వాసిగఁ. 882

—* దే వా ది సృష్టి *—

సీ. కనులందు నమ్మిరి * చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న * త్రిని శిరసున
నంగిరసుని దొడ * లందునిన్ జాయయం, దాకర్తమునిఁబ్రాణ * మందు దత్తు
వ్యానంబునన్ బుల * హముని నపానంబు, నన్ గ్రతువును సమా * నమున నవ్వ
శిష్టసంకల్పము * చేతధర్మనినుదాన, మునఁ బులస్య మ * నమున రుచిని

గీ. సృష్టిసాధకులనుగ సృ * జించివృద్ధి గోరి శంకరుఁడలఁప న * గ్గురుకృపాబ్ధి
యర్ధనారీశరూపంబు * నర్థిజాపె, నేను నట్టులేయగురూప * మెలమినొంది. 883

క. సగముతనువు యోషగఁబెఱ, సగముతనువు బురుషుఁడుగను * సారోవ్సవిధం
బుగ సంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాడఁ * గౌశల్యమునన్,

గీ. ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను * మనువునున్ ద
వస్త్వినియు యోగినియునైన * పద్మగంధి
యనఘ శతరూపయనునొక్క * యన్నుమిన్న
జననమొందిరి డెందము * త్సవముఁ జెంద. 884

క. వారలు పరస్పరముడమి, గూరవివాహంబు నొంది * కూడి నిజకులో
ధారుల నిర్వృతుకొమరులఁ, జారుతనుల సుతలఁ గనిరి * జక్కఁగముగురన్. 885

గీ. అగ్రియుండు ప్రియవ్రతుం * డన యవీ యుఁ
డల్ల యుత్తానవదుఁడన * నమరిరికను

నొప్పిరాకూతియనదేవ * హూతియనఁ బ్ర

నూతి యననాహ్వయము లొంది * సుతలు తపసి

887

గీ. రుచికి నాకూతిఁ గర్తవ్యమో * రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి * ధీరుఁడల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతినిఁ ధారవోసె, ఘనుఁడుస్వాయంభువుఁడనునామనువుప్రీతి.

శా. ఆకూత్యంగనయందు నారుచికి య * జ్ఞాఖ్యుండునుఁ దక్షిణా

ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టిరావురుషు స్వా * యంభూతుఁడో తాత పు

త్రాకారంబుగనొందె దక్షిణవివా * హంబాడె నవ్వాని సు

శ్రీకుల్ పన్నిరువురుతుల్ వొడమిర * ర్చిష్టంతు లవ్వారికిన్.

889

శ. ఇఁక దేవహూతి కర్తవ్యము, లకుఁబొడమిరి పుత్రులు కపి * లముఖులును బ్రసూ
తికి దక్షునకుదయించిరి, సుకన్యలిరువది నలువురు * సుందరమూర్తుల్.

890

వ. అందు.

సీ. ధర్ముఁడుగొనెత్రయో * దశకన్యకలవారి, పేరుల నెఱిగింతు * బేర్పివినుము

శ్రద్ధ లక్ష్మియు ధృతిశాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధిక్రియయు మేధ

లజ్జ వసువునావెలయువారలవ్వారి, చెలియంద్రు పదియొక్కరనఘమతులు

ఖ్యాతియనతియుసంభూతియుస్మృతియుఁబ్రీతియునుక్షమయునన్నుతియునురూప

గీ. ఊర్జస్వాహస్వధలుఖ్యాతిఁనొందెభృగుఁడు, సతినిబెండ్లాడెనబౌలఁచంద్రధరుఁడు

చేకొనె మరీచినంభూతిస్మృతిని నంగి, రసుఁడు ప్రీతిఁబులస్యండుఁరహిఁబడసిరి.

శ. క్రతువు పులహుండునత్రిమ, హితతేజుండో వసిష్ఠఃఖుషి యగ్నియునుఁ

బితలును దక్షిణ యార్వుర, గుతుకమునఁ బెండ్లియాడి * కొనిరి వరుసగన్.

శ. మఱియును వీరల వలనన్ * విరివిగ భవనత్రయంబు * విస్తరిలఁ జరా

చరమటు గర్భవశంబై, హరు నానతి లెక్కలేనియట్లు గుమారా.

893

వ. ఇఁకను గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కలువదిమంది కూతులు

జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మునకును, విరువదియేడ్లరను జందురునకును,

బదమాఁగురఁ గశ్యపునకును, నల్లరను వై నతేయునకు భృగ్వంగిరః కృశా

శ్వలకు నిర్దఱ నిర్దఱనొసంగి వివాహంబొనరించె, నవ్వారిచే జరాచరసృష్టి

యభివృద్ధిఁజెంది పొదలె నీలింపులు, మును,లనురులు. మానిసులు,వృక్షంబులుం

బక్షులుఁ బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మును

కొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబనునదిలేక నిండారియుండె.

క. పరమేశ్వరి, సత్యనుపే, రిరవొప్పన్ దక్షనుతగ * నేర్పడి శర్వున్
బరిణయమాడెను భక్తోద్ధరణమునకుఁ బొడమఁజేసె * భర్గుండాపెన్.

మ. సత్యున్ శంకరుఁ జెట్టఁబట్టియు జడఁస్వాంతుండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరుతోఁ బగన్గొని యధర్మంబౌ పథంబొందఁ ద
త్కృతువందే తన మేనుగాల్చికొని యాత్మస్థానమొందెన్ మరు
ద్వితతుల్ గ్రమ్మరవేడ నదినుతయై * విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు నప్పరమేశ్వరి కసంఖ్యాత నామధేయంబులు భక్తజన భోగ మోక్ష
కరంబులుగలవైన నందు.

గీ. కాళి చండిక శ్రీభద్రకాళి భద్ర, జయమృడాని భగవతి విజయ జయంతి
కామచాముండ సర్వమంగళపరాంబ, దుర్గ కామద యని పిలుతురు విబుధులు.

గీ. పరమశివు నాజ్ఞచే సృష్టివిరచనంబు
చేసితిని నిట్టులేనును * శ్రీపతియును
రుద్రుఁడును గుణమయులము * రుక్మమూర్తి
శివుఁడొకండ గుణుఁడు గుణశ్రీబరఁగిన. 398

క. శివలోకమున రమణియగు, శివతో రహించుచుండు శివుఁడెల్లపుడున్
నువిదితుఁడతఁడెస్వతంత్రుఁడ, భవుఁడును పరమాత్మయరయుఁప్రౌడమతినుతా!

గీ. శివుని పూర్ణావతారమాశిశిరకిరణ, భరుఁడు రుద్రుఁడు శివుఁడనబరఁగు నిలను
అతని వాసంబు కైలాసమద్దియాయ, జాండమెల్లను బొలిసిన * నవియదెపుడు.

వ. శివుం డా కైలాస పర్వతంబున, రాజరాజగు కుబేరుని పూజలనొందుచు
నాతనియందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాభీకసంభవున
కిట్లనియె.

గీ. ఎపుడు కైలాసమున కేగె * నిందుభరుఁడు
ఎందుఁ బొసఁగె గుబేరున * కీశమైతి
ఏమియొసరించె శివుఁడందు * నెఱుంగఁ జెపుమ!
వినఁగఁ గూరిమి పొడమె సంవిన్నయాత్మ !

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—* కుబేరని పూర్వజన్మ చరిత్రము *—

- క. కాంపిల్వం బనఁబడు నొక, సంపన్నిలయమగు నగరి * శాఖా నీమన్
సాంపుగ వసించె భూమిని, లింపుఁడొకఁడు విద్యులన్ బలీయుఁడు మిగులన్.
- గీ. సోమవీధ్యస్వయ సుధాబ్ధిసోమమూర్తి, యజ్ఞదక్షితుఁడు త్తమఃఖ్యాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాహ్వయుం డఖిలాంగ వేద, వేది వేదాంతవక్త త్కౌఁ విభునిహితుఁడు.
- క. ఆతని తనయుఁడు గుణనిధి, చేతోభవరుచిరమూర్తి * చిన్నతనమునన్
బ్రీతిఁబెరుగుచుండెను సం, గాతులతో నాడుకొనుచుఁ * గలయఁదిరుగుచున్.
- క. గర్భాష్టకమైనంతనె, నిర్భరయశుఁ డల్ల యష్ట నిఃష్ఠామతి నా
త్మార్భకున కుపనయన మా, విరూభతప్రీతిసత్ప్వ * విత్తములలరన్. 405
- చ. కరమనురక్తిఁ దల్లి నవఃకంబగు తీయనిరొట్టై లన్నమున్
బెరుఁగును నేయి కూరలును * వెన్నయు మీఁగడ పప్పు లప్పముల్
బిరబిరఁబెట్టి దుస్తులను * బేర్చి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జిఱుతయు ధూర్తబాలురను * జేరి చరించుచునుండె నెల్లడన్. 406
- చ. మఱియును గొన్ని నాశ్చకు కు * మారకుఁడాతఁడు వ్రత్యహంబుజూ
దరులగువారిఁ గూడికొని * తద్దయుబంగర పుంగరంబులఁ
మురుగులు మున్నుగాఁ గలవి * భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె సం
కరకులజన్మలౌ చెలిమి * కాండ్రనుగూడి మెలంగుచున్ బొర్లి. 407
- క. వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గనఁడు దేవ * తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదటఁబాపండ నట శ * తావళితోడఁ. 408
- ఉ. స్నానముమానె సంధ్యలకుఁ * జక్కఁగనీళ్ళొసగెన్ మొగంబునన్
గానకపోయె బూది మడిఁ * గట్టఁగరోసెను వేదపాఠమున్
మానె గురున్ సతీర్థులను * మానసమందున విస్మరించె నెం
తేనియు గీతవాద్యముల * నెల్లఁదవుల్కొని యుండెనింపుమై. 409
- క. చూపులగుట్టమువలెనతఁ, డేవుమెయిన్ బెరుఁగుచుండ * నీతని తండ్రిన్
శ్రీవత్సనిభుండని యెఱిఁగిమి * హాపరితోషమున మేటియగ్రజుఁడొకఁడున్.
- క. తనయన్ సురూపరేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్తవిబుధుననుమతిన్
గొని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హరణములనిచ్చి * గౌరవమెసఁగన్.

చ. తనయుని చెడ్డచెయ్యులను * దండ్రెయ్యెలుంగడు రాచగీముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు * సచ్చరితంబులుఁ జెప్ప నెట్లు నం
దను చదువున్ గుఱించి నడతన్ గడుఁగూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మధుచుండును బదిబదిగా నతఁ డార్చిత్తుండై

చ. కనపడఁడేమి పుత్రకుండు * కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పును బలుమాట లా నిగమిపుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి * తత్సహపాతులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికుని * యాలయమేగఁగఁబోయె నంచనున్.

418

ఉ. స్నానముచేసెనే? విధిగ * సంధ్యనువార్చెనే? భస్మపుండ్రముల్
మానకదాలెచేసే? సుతుండు * మధునుగట్టి భుజించెనే? శివ
ధ్యానము చేసెనే? గురుని * యంతికమొంది త్రయిన్ బరించెనే?
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమునున్ నెఱవేర్చె గొడ్కునున్.

414

సీ. గంగానికిఁజనికాని స్నానంబు సేయఁడెన్నఁడేని కొడ్కుంచుఁజెప్పుఁ
గాలంబు దప్పకేకాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁడాత్మజుండని వచించు
నొక్కనాఁడును నాగ * యొనరింపకే గురు, నొద్దన్ జదువుడనయ్యుండనిపల్కు
బలుజ్వరంపడియుఁదాఁగొలుచుటమానఁడు, శివలింగమునుచున * చిరుతయనును

గీ. నేర్పుమెయి నిట్టలయ్యాజి * నెలఁత విభుని
తోడఁబలుకుచుఁ * గొమరుని దుడుకుసేత
లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు * నాత్మఁ గుండు
చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై * నున్న కరుణ.

415

క. సతి పల్కినపల్కులు సూ, నృతములుగానమ్మి కోవి * దేండుఁడుప్రీతి
సతమలరుచుండె గృహకృత, తృతీక దీరికయొకింత * యలవడకుంటన్.

416

వ. అంతఁ దల్లియు.

గీ. ప్రత్యహంబును గొమరు సా * పడఁగఁ జేయు
చున్న సమయంబునందు * నా యన్న! నీదు
తండ్రి కడుకోపనుండు నీవు * తగవెఱింగి
మానుమీ చెడ్డపనులిక * నేని యివుడు.

417

- క. ఇంతదనుకదాఁ చితిసే, సుంతయెఱిగెనేనిదండ్రీ * చూడు! నిను ననుక
గొంతుకఁగోయును దలఁకఁడు, పంతముతో నెవ్వరడ్డపడినఁ * గుమారా!
- గీ. బ్రాహ్మణులకెల్ల సద్విద్యఁపరమసాధు, వర్తనము సజ్జనులచెల్మివాసిఁగూర్చు
ధనమునిచ్చును * గీర్తినిఁదనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింపఁదీహితోక్తి.
- సీ. వినవోకో “కిముధనై ర్విద్యానవద్యాయ ది,” యటంచుఁజెప్పును * ధీజనోక్తి
అరయవా? నీవు “విద్యావిహీనఃపశు” పనిపల్కునట్టియా * ర్యజననూక్తి
తెలియవై తివాకో! మఁదికబూని, “వాగ్భూషణంభూషణ” మను గుణజ్ఞులనుడి
ఎఱుంగవై తోయెపు * జేని “విద్యాఖ్యమం, తర్థనం” బనునట్టి * తద్జ్ఞవచన.
- గీ. మరసి దుర్జనసంసర్గ * మకట! పాసి, సాధుజనసహవాసంబు * సలుపుమన్న!
వేదవిద్యల నెపుడుసేవింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నెడఁ * బాయకన్న!
- క. వినుము సుతా! సచ్చోత్రయ, లనఘులు దీక్షితులు సోమయాజులు నీవం
శనిదానులైన పూర్వులు, కనవలదే వారిదైన * గౌరవము మదిన్. 421
- గీ. అందఱ నటుంచి కనుము నీ * యాత్మజనకుఁ
డెట్టిడో? ప్రతిదినమన * న్నెంతయేని
నిన్నుగూర్చి యడుగుచుండు * నిర్మలాత్మఁ
డాయనఘు నేని భావింపు * మాత్మయందు. 422
- ఉ. ఆతఁడు ఖ్యాతతేజఁడు మహామహులందు మహామహుండు న
త్పూతచరిత్రుఁ డాద్యుఁడు విభూషితవై ధనవంశుఁ డున్నతుం
డై తగునట్టిఁడన్నిటను * నట్టి గర్వితున కాత్మజుండవై
నీతిఁదొరంగి యివ్వధము * నీవు చరింపఁగ మేలొకో? సుతా! 423
- ఉ. ఎప్పుడో గుట్టు బైటఁపడు * నెన్నిదినంబులు దాఁగియుండు మా
యప్పరా! నీదు తిప్పలిఁక * నావలఁజూతము తల్లియొందుపా
ట్లప్పుడుసూడు కుక్కలకు * నైనను సక్కలకైననుండువా
మువ్వఁదలంచి భీతితడ * ముందరనున్నది పండు వాత్మజా! 424
- క. అరసి సుతా! “పుత్రశ్చ, తురపండిత” య నెడు వరబుధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా? నెఱిగనుమా, యురియాడెడు నాదుమదికి * నూరటనిడుమా!
- క. పదు నెనిమిదేండ్లుదాఁ పెన్గద? నీ కీ పదుచుగడు న * కల్మష యిదియుం
బదియాతేండ్లదిలేదే, కొదవ యింకన్ దండ్రీ భక్తి * గొలుపుము తండ్రీ!

వ. ఇంకను నీకు.

గీ. మామ సద్గుణశీల రి మామనోజ్ఞః
డ తసౌజస్యనిధి వారి యాత్మజులును
నమల విధ్యాధురీణులై యాతీతేఽఽ
రతులులికనీదు మాతులు లన్నియెడల.

427

గీ. నేనునుంబతి వదవద్ద నిరతమతిని
శంకరుడుసాక్షి యిట ఋతు స్నానమాడి
చూడలే దెటువంటి దు వృని మొగంబు
పొడమితి వదెట్లు లిభ్యంగి గొడుక!దుడుక!

428

చ. అనుదినమిట్లు పుత్రకున కామమబుద్ధులు చెప్పచుండినన్
వినిమదిఁ జేర్చకాతఁడు వి వేకవిహీనతఁ జేసితింటితె
ర్వనఁజనుచుండ వేటయును రోచెలి జూదము చౌర్యమానవం
బును బిశునత్వమున్ బదరి బొంతుటసేకుఁ దొల్ల వెన్నఁడున్.

429

చ. ఎదియెది మధ్యగేహమున నీక్షణగోచర మానోవేగఁ దా
నదియది సంగ్రహించుకొని యర్పణసేయును జూదగాండ్ర కిం
పొడవ నొకప్పు కుండనపు టుంగరమొక్కటి తండ్రిచేతి వ్రే
లిది యెటా దొంగిలించికొని యిచ్చె దురోదరమూర్తిఁ కొడ్డుగాన్.

430

వ. అంతనొక్కనాటి మధ్యందిన సమయంబునందు దైవవశంబునఁ జేసి దీక్షి
తుండు రాజవీధియందు.

ఉ. జూదరి వ్రేలినున్నతన సొంపగుకెంపులపైఁడి యుంగ్రమున్
మీఁదుగ జూచిచూచితన మేలిమి యుంగరమాటెఱింగి కో
పోదయమూర్తియై కితవ! యుంగరమిద్దియెటుల్ లభించె బొం
కేదియులేక తెల్పు మల యించెదఁభూవతియొద్ద గానిచోన్

431

మ. అన నవ్వాడును దీక్షితుంగని మహాత్మా! జూదమందాడి నీ
తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది తథ్యం బీయదేకాదికన్
వినుఁడతండు సువర్ణభూషణములన్ విత్తంబులన్ దెచ్చి మా
కనయం బిచ్చుచునుండు నెత్తములకై యాటోవమున్ జూపుచున్.

432

అ. రావ్య కాంస్య తామ్రరచితభాజనముల, నారకూటకృత ఘటాళి మేలి
సేలుపులను మంచి చీనాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్ముచుండు నెత్తములకు.

క. నాకొక్కనికేకాదా, పోకిరి యోలువడి సభిక * ముఖ్యులచేత
జీకొట్టు కట్టువడి తన, కోకలనున్ బ్రతిదినంబు * గోల్పడుచుండున్. 434

క. అనునంత యాజి విభ్రాంతినిగొని లజ్జయ్యును గినుక * దీజని వగయ్యన్
బెనగొని మననంబునలవంగె, దనయిలు చేరంగఁబోయి * తాపముగదురన్.

గీ. దీక్షితాయని! యీలరానె * పేరగదే! ము
దీయమా నంగరము రిన్న * దీపితమును
బర్వమందిచ్చె నెద్దాని * బ్రభుండు నాగు
నీవు చేకొనిన నెద్దాని * నెయ్యమునను. 436

చ. అన విషయముపె తే మె మహాశక్తి! మహిమ ధ యి ప్రదన్న కాం
క్షనుగొని పెక్కురీతులదె * నావిడిపికి సమరడియున్న
రసములు సేదనీవిబుధులంగుళిభూషణ మేను తెల్పె
ననువగు దానిపుం బరణియందు * గరిబుగనుంచి దాచితెన్. 437

క. సాపడినంత నె వేగమె, యాపేటికఁ దెలుచి యిత్తు * సభివ! యనుడు నా
నే? పరిమనత్యభాషిణి, యా సాత్విప్రకృతుల * యానే? గృహిణీ! 438

ఉ. ఎక్కడఁబోయి నీతనయుఁ * డెక్కడఁబోయినఁ బోవుఁగాక నా
కక్కలుపాత్తుతోడ నిక * సక్కలు యొక్కఁడులేదు సేలువుల్
రొక్కములున్ సగల్ రజతి * రుక్మనఁదూబులు భాజనంబు లీ
వెక్కడ దాచితో యిటకు * నిప్పుడు దెమ్మిక రమ్మ చూచెదన్. 439

చ. కొడుకును వ్రగ్ధుఁజేసితివి * కూయునునంటివి దబ్బులల్ గడున్
గడుఁ బరిపూరితమా యశము * గంగనుగల్పితి వర్ధమంతయున్
దుడిచి గృహంబు శుద్ధముగ * దుర్మతి! చేసితి వింకమీఁదట
గుడువుము సీదు కర్మమని * కోపము తాపముమీఁట యజ్ఞయ్యున్. 440

గీ. స్నానమొనరించి చక్కఁగ * సంధ్యవార్చి
యగ్నిహోత్రాది కృత్యంబు * లాచరించి
యతిఘ లందఱిలోఁగూడ * నారిగించి
యలుక దీరఁగ నొకనాఁటి * యహమునందు. 441

క. ఒకశ్రోత్రియుఁడౌ ద్విజుక, న్యకనున్ బెండ్లాడి యంత * సక్కన్నియతో
సుకముగ గృహస్థధర్మోత్సవంజై చెలువొందుచుండె * జూపలుమెచ్చన్.

వ. అంత గుణనిధియును.

మ. తనవృత్తం బఖలంబు తండ్రివినుటన్ * దానప్తయోజించి గీ
మునుజేరక జనమానిదవ్వెసఁగు భూ * ముల్ చేరఁగాఁబోయి యం
దును నన్నంబును గానకాఁకటఁ గడున్ * దుఃఖంపుచున్ సొక్కుచున్
దనతల్లికా స్మరియింపుచున్ బొగలుచున్ * దాపాతిలేకంబునన్. 443

ఉ. ఎచ్చటికేగువాఁడ నిఁక * నేమియొనర్పదు సుంతవిద్యయేన్
మచ్చుకునేర్వనైతిని న * మస్తమునర్థము ధారవోసితికా
మెచ్చుగ ద్యూతశాలకిపు * డేమి శరణ్యము! వంశమందు నే
మచ్చగఁదోచితిన్ దెరపు * మాలితి నిప్పటిమాట యెట్లులో! 444

చ. చదువదియున్న నెవ్వఁడును * జౌర్యముసేయఁగలేడు దాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేడిఁక న * మీరసఖుండును గాల్పలేడునే
మదమున నట్టివిద్యకు న * మస్కృతిఁ జేసితిఁబిన్ననాట ని
య్యదనున దిక్కెవండిచట * నాఁకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ. తల్లియున్నదె యిందు ని * త్యం బుషస్సు
లందునేయియుఁ బెరుగును * సన్నమును బ్రీ
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు * నట్టితల్లి
తొల్లి చెప్పిన నీతుల * నొల్లనైతి. 446

క. అనివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు చాయనుండి * యరయుచునుండన్
ఘనుడగు మాహేశ్వరుఁడొక, డనఘుఁడు పక్వాన్నపాణి * యై వేగమునన్.

గీ. తనదువారెల్ల వెనుకొని * తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యంధభవలింగ
మర్చనముసేయుచుండె భ * క్త్యతిశయమున
నాఁడు శివరాత్రి యగుట న * నశనుడగుచు. 448

క. ఆపక్వాన్నసుగంధము, లేపుమెయిన్ నాల్గుదెసల * నెంతయుఁ బ్రాఁకన్. 449
బాఁపండాఠసి దఱిసి ప, సాపడఁగా నెంచె నాప్రసాదమును దమిన్. 449

గీ. శివునిఁ బూజించి వీరు నిశీధమందుఁ, గునుకుదురు శివనై వేద్యమనువుమీఱ
నపుడు గొనిపోయి యద్దాని * నవల నార, గింతునని యెంతయేనియు సంతసించి.

క. శివపూజకులను గనుచును, శివునికీ గట్టెదురుగా వసించి వెలవలన్
శివపూజ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచుఁ * జంతాచ్యుతుడై.

గీ. సముచితార్చన మిబ్బంగిసలిపి యాట, పాటలను నాగమ స్వస్తిపాఠములను
జక్కనొనరించి రాతిరిసగముదాట, క్షణము కనుమూసికునికీరిజనములెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బ్రాహ్మణుడెంతయేనియు * నార్తుడై శివమందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియ * యాటుచుండుటఁగాంచి చే
లాంతమించుక చించివర్తి రయంబొనర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రసాదభాండముఁ * జక్కజేకొని పొంగుచున్. 453

గీ. సారభములాని యావలఁజని యథేచ్ఛ, నారగించుదునని బాఁపడాసనొంది
దాటుచుండఁగఁ గాలివేల్దాకెనొకని, కాతఁడంత నెఱివొందియదరుగదిరి,

క. మ్రుచ్చదే! మ్రుచ్చదే! యనుచును, హెచ్చుగనతఁడణచుచుండ * నెల్లరు గనులన్
విచ్చి తెలివొందిరంతనె, వచ్చిరి పురరక్షక ప్ర * వరులుగడువడిన్. 455

వ. అంత.

గీ. పాణిబక్వాన్నపాత్రంబుఁ * బట్టువిడక
ప్రాణభీతినిఁ బరుగెత్తు * నగ్రకులునిఁ
గదిసి బాణంబువేసి య * క్కనునఁజంపి
రకట! దినకుండెనుంతయే * నన్నమతఁడు. 456.

ఉ. కాలుని దూతలెంతయును * గొతుక మొప్పుగ దన్నినీఘలై
శూలము లుగ్రపాశములు * సొంపుదలిర్పఁగఁ జేరిరంతనే
కాలహరాను జీవులును * గ్రక్కున నెక్కొని వారిదవ్యులన్
దోలఁగ వారలక్కజము * దోవఁగ నిట్లనియడ్లి రింపుమై. 457

మ. కులధర్మంబును బాసివీడెపు డన * ద్దోష్టింబ్రవర్తించుచున్
దలినిన్ దండ్రినిఁ గ్రుశ్యజేసె మడియున్ * స్నానంబుసంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ * కష్టాత్మకున్ ముట్టిమీ
రలు శర్వందగఁజేర్తురిడ్డె శివని * రామ్యనిబిటన్ మ్రుచ్చిలెన్. 458

క. శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యవిసీతిభుజింప నెంచు * నతఁడును మఱియున్
శివనిర్మాల్యము దాటెడు, నవివేకియు ముట్టదగని * యఘులంద్రుబుధుల్.

గీ. చెప్పఁడెంతేని యింక వీఁడు * చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమేమైనయున్న
వినియెదము సర్వధర్మైకవిదురులీర, లున్నతాత్మకులిందేమియుడుకుమాకు.

క. అనినంతన శివకింకరు, అనిట్లుల స్థూలమతులకందునొకో శ
ర్వుని ధర్మసూక్ష్మములు తిగ, వినిచెద మింక * వినుఁడీ మీరల్.

మ. శివగర్భాలయమందు దివ్య మిగులన్ * జన్మించు గన్నట్ట న
ష్టవలోకించి పటంబు జించి నడి వర్త్యకారమున్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్లంగఁజేసె జూచెను మహాదేవార్చన బస్సంఘంఁడె బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమంత్రంబుల్ జడుంఁడైననున్. 462

ఆ. కలదె యంతకన్న * ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! * కదిలుఁడిగ
నిపుడె వీనిజేర్తుమేనాంకితులు కొల్వు, సందియంబులేదు * సర్వైరమున,

గీ. కొంతకాలంబు శివుడంత * సుతంగమున, నుండి కాలింగవృషతీయైయుద్భవించు
నంతదిరుగ మహాభక్తి నంది శివుని గొలిచి శంకరు నెయ్యంబుగూర్చిఁజెందా.

క. అని వారలు వేగమే వానిని శివలోకంబు జేర్చి * నీలగళుఁచెం
తనుచి రాతండందు శివను శివునిన్ గొలుచుచుండి * పడసె సుఖంబుల్.

వ. యావ్యకింకరులును రయంగాన సంయమినీపురంబు జెంది సమనర్థిం జేరి
యవ్యధంబంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్లులే
యని యవ్వారల కీటనియె. 466

నీ. భసిత్రిపుండ్రముల్ * ఛాగభాగములందు, జెలువొందుచున్నట్టి * చేవకాండ్రు
రుద్రాక్షపూస లిలుతఁదాల్చి నిష్ఠమై, బరిగుచునున్నట్టి * భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జపపరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భాస్వచ్ఛరితు
లభవమూర్తినిబరమాహ్లాదమున నిచ్చ, లర్చించుచున్నభాస్వగ్రగణ్య

గీ. లెప్పుడేనియు నొక్కమా * తేని జీవ, నార్థమై కాని మఱియొక * యన్యమైన
హేతువునఁగానిమితోడ * నేనిశివునిగొలుచువారెల్ల బూజ్యులు * దెలియుఁడిరు

—* గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుడై పుట్టుట *

వ. అట్టివారినిజూచి దవ్వలనుండియే జోతలుచేసి తొలంగిరావలయు నిందే
మఱకుండుడని స్వగణంబుల కానతియొసంగెనెక శివసన్నిధినున్న యాజ్ఞ
దత్తియు శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముడను రాజవర్చ్య

నకు దనయుండై జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుఁ బూర్వపుణ్యవాస
నావశంబున బాల్గుంబునుండియే శివభక్తిఁజెంది శివధర్మంబు లొనర్చుచున్
గ్రమంబునఁ బట్టభద్రుండయ్యె నంతమోఁద. 469

క. గ్రామాధికారులనునా, భూమిశుఁడు పిల్వనంపి * పురహరువిలస
ద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునఁ బెట్టజేయ * నియమించెనొగిన్.

వ. మఱియును.

మ. ఎవరేసిన్ బరమేశు కోవెలలయందొదింపొప్ప దీపంపు టు
తృప్తమున్ సల్పకయున్న వారి తలలన్ * జండాసి ఖండింతు బం
ధువులేసిన్ మఱి నెయ్యిరేయియును నిందున్ జూడ నప్పాటి నా
దు విధానం బిదియంచుఁ జాటుడిక మద్భూభాగమందెల్లెడన్. 470

క. అని యేర్పచియుఁ దానును, ఘనముగ శివు నెదుర దీపకాండంబుల లె
క్కినరింపరానియట్టుల, నునుచుచుఁ గడుభక్తిఁ గొలుచుచుండెనునిచ్చల్.

గీ. ఇట్లు శివు దేవళములలో * నెన్నియేని
దీపముల నుత్సవంబుగఁదీర్చజేసి
బహువిధములగు భోగముల్యడసి కొంత
కాలమున కల్ల పార్థివ * కాయమువిడి. 472

క. అలకాపురికివ్వరుండై, యల కాలహరునకు మిత్రుండై సిరులొందెన్
అలకాపురుషుండగువాఁడలకాలగళాల యాశ్రయపు సుకృతమునన్. 473

— * గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుఁ జెలికొండగుట * —

వ. అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

గీ. పద్మకల్పంబునందు మత్స్యాంతజాతుఁ
డౌ పులస్త్యుని కాత్మజుండయ్యె విశ్ర
వస్సు, తత్పుత్రుండై పుణ్యవైభవుండు
వై శ్రవణుడేలె లంకయన్ * బట్టణమును. 474

చ. అతఁడును మేఘవాహన స * మాహ్వయకల్పమునందుఁ గాశికన్
హితమతిఁ జిత్ప్రకాశికను * నింపునఁజేరిశివప్రతిష్ఠ నం

చిత్రవిభవంబునన్ సలిపి * శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కిసం
తతమలరంగఁ గూరిచిని * తాంతతపంబొనరించె మించుగన్.

475

వ. మఱియు నాతనియందు.

గీ. విలసితతపోగ్నిశిఖము వి * వేకదీప
మధికతరథక్తి సున్నేహ * మనిల రోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమన్ * నిపుణపాత్రఁ
గామముఖ విఘ్నవిహతినిఁ * గాంచకలరె.

476

క. ఎమ్మలుచర్మమ్మవశి, ప్తమ్మగునట్లాడలుగడుఁగ్గు * శతఁగొనబహు వ
ర్నమ్మలు సలిపెఁడవోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్య * లలిరిపొగడఁగాన్.

చ. చిరముగఁ జూడ్కిలింగమునఁ * జేర్చితపించుచు నున్నయట్టి య
బ్బిరుధుఁ డవస్థిఁజూచుతమిఁ * బేరిమి విశ్వవిభుండు గారితో
భిరభిరఁ జేరి కోర్కొను మ * భీష్టములిచ్చెద నన్ననాతఁడు
సరగున నేత్రముల్ దెఱచి * శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరున్.

478

చ. కనుఁగొనఁజాల కా ర్తివడి * క్రన్ననఁగన్నులుమూసి యిట్లనెన్
ఘనకరుణానిధాన! ననుఁ * గావఁగవచ్చివరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటి వింకొకఁడు * గోరను గోరెద సిపదాబ్జముల్
దనియుచుఁ గన్గొనన్ వెరవుఁ * దార్కొనఁజేయుము వేగమొక్కెదన్.

మ. అని యర్థింపుఁడు వేగ శంకరుఁడు దానతాపసగ్రామణీం
ద్రునక ప్లేయనిమేషదృష్టి యిడ సంతోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ ద్రిజగతీ * కళ్యాణసంధాయనిన్
ఘనకారుణ్యనిధిన్ మహేశ్వరిని యోగశ్రీధురిణాకృతిన్.

480

చ. శివుని బుజంబుసోఁకఁ గడుఁ * జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్యవు సిరినొప్పియున్న జగదంబికనున్గని యీపె యెవ్వతో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి * శ్రీ రహిమీఱుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసొంది యొందెనొకొ? * యబ్జసుగంధికరం బిటుల్ సిరిన్.

481

క. బౌరా? యుండంపు బసం, బౌరా? శ్రీవిలసనాయతాభ్యుదయంబుల్
బౌరా? ప్రేమాతియం, బౌరా! సాభాగ్యగరిమలరయన్ దరమే.

482

క. నా తపసుకన్న నురపుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు * నెట్టుచేసెనొ సృ
శ్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుడని యనూయ * పొదలఁగఁగనుడున్.

క. చెడుమది నిటు సూచిన య, వృష తత్పరిపాకరూపమున నాతనిచా
నెడమ కనుగ్రుడ్డు పగిలెను, గుడువక సుడియునొకొ యెందుఁగూడనిచెయ్యుల్.

వ. అంత.

ఉ. ఆరసి యవ్విధంబు నఖిలాంబుజజాండకరండశిల్పయా
నా రమణీమతల్లి తన * యాత్మవిభున్ గని దేవ! యెవ్వఁడీ
క్రూరుఁడు క్రూరదృష్టి ననుఁగొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమినారయన్ వలయు * నెట్టననన్న మహేశుఁడాఁదటన్. 486

ఉ. సైరణసేయు దేవి! సుతు * చాపలభావము వీఁడుపుత్రకుం
డారయుమెందుఁ గొడ్కులన * యంబు ప్రియేతరముల్పొనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె * నిచ్చలు సాఁకుచునుండువారొ నీ
వారహిఁజెంది వీనిని ద * యన్ గని ప్రోవుము మేటిప్రేముడిన్. 487

క. అనియిటు తనగేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్వినిఁగని * కనికరముగడున్
దనుకఁగమహేశుఁడీతైఱఁ, గున వరముల నొసఁగెఁ దనదు * గొప్పదలిర్చన్

సీ. గుహ్యకులకునుజ * క్కులకునుగిన్నరు, లకుఁబుణ్యజనులకే * లికపుగమ్ము
అక్షయతేన్దన * రారుచుండెడు నవ, నిధులకునతతంబు * నేతవగుము
నీవీటియెలతోట * నిచ్చలు నేనుండు, నెడవకనాచెల్చి * నెట్లఁబడయు
మరసిధనంబుల * నఖిలజనంబున, కిచ్చువదాన్యత * హెచ్చుమిగులు

గీ. మనివరంబుల నొసఁగి యా * ర్యాపదంబు
లందుఁబడు మీపెనీతల్లి * యాదరించు
నని యటుల సల్పిఁజేసి తా * నపుడుప్రియకుఁ,
గావు నీసుతునని చెప్పఁ గడఁగి యుమయు. 489

చ. వినుమకుమార! నీకుఁగడు * విస్తరిలున్ శివభక్తి సామియి
చ్చినవరముల్ఫలించు నికఁ * జెడ్డతనంబున నీవునాదు చె
ల్వునుగని యారసంపడుటఁ * బూన్కి కుబేరుడనన్ సమాహ్వాయం
బును ధరియింతువెట్లు శుభ * ముల్పెనుపొందునుగాక నీకిలన్. 490

వ. అనుచు నయ్యాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన నంత ఖండేందుమాళి దేవితో నంతరానంబు నొందె నంతఁ బరమశివుని చూపాంతరంబైన నీలలోహితరుద్రుఁ డఖండ ప్రమథ దేవ భూతగణంబులతో శుభముహూర్తంబున నలకానగర బాహ్య్యాద్యానం బందలి కలధౌత శైలశిఖరాగ్ర హరస్యతలంబునఁ బ్రవేశించె ననంతరంబున నఖలమునివరులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించనులును దారసించి వచ్చి సర్వేశ్వరుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిభ్యంబొసంగి యలరె. మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱు నభిష్టవరదానంబుల సంతృప్తులం జేసిన నవ్వారలందఱు శివాజ్ఞాప్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కరిగి రిట్లు కుబేరుండు శివానుగ్రహంబునకుం బాత్రుండయ్యె నిక నందు భర్గుండు బ్రహ్మచారిగ నుండి కొంతకాలంబున కాత్మశక్తి దాతౌయణిగ జనించుటఁజేసి యద్దేవిఁ బెండ్లాడి యాపెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతానందుం డాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కథనంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన సూతునకు శౌనకాదులు దాతౌయణి రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు మనుటయు.

మాలినీప్వత్రము. నిగమహితచరిత్రా * నిత్యధర్మానుయోతా
సుగుణమణి నిధానా * సూరిగణ్యాభిధానా
అగణిత శుభకీర్తి * యచ్ఛ పుణ్యాధ్యమూర్తి!
విగళిత భవచర్యా * వీరభద్రేశ భార్యా!

491

గద్య. : ఇది శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితాంధ్ర శివ మహాపురాణంబునందు సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివ పురాణము

—* సతీఖండము *—

విశ్వేశ్వర లింగా

రాచ విలసిత సుప్రసాదః జాతోద్భటవం

శ్యా! పరభద్రదేశిక

పావనసుయశోభిరామః భవ్యచరిత్రా

వ. అవధరింపు మక్కభకుండు శౌనకాది మహా మునీంద్రుల కిట్లనియె

—సరదుడు బ్రహ్మను సతీదేవీ చరిత్రంబు జెప్పమనుట—

ఉ. నారదుఁ డప్పు సంతసము యాటినచేతము తోడ భారతీ

దారునితో నిటుల్ పలికె యక్షున కెట్లుజనించె శక్తియ

స్మరజలోచనన్ దమిని యెక్కొని రుద్రుఁడెట్లుల్వరించె న

ద్ధీరునితోఁ బగన్ గొని వి యీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడున్

2

గీ. అంబయేటికి మరల దే యహంతరంబు, నొంద వలసెనొ యది యరవిందగర్భ,

సర్వమును నాకెఱింగింపుఁ సంతసమున, నీకుసరివచ్చుగురు నెందు నేనెఱుంగ

3

క. అని యడుగుడు రాజీవజా, డనురాగముదోప నిట్టు యనియెను మానీం

ద్రునకాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరంగ బరమశివుని యహితచరిత్రన్

4

ఉ. మున్నుమరీచి మాఖ్యులగు పుత్రుల బుట్టఁగ జేయనంత సం

పన్నమనోజ్ఞరేఖయగు బాలిక సాయపుసంధ్యనాఁగడున్

జెన్నగుకన్న యొక్కతెవ యీకృతతాపనచిత్త వొల్చెనా

యన్నులమిన్నఁగాంచి మదఁ మందఁగ, జాలని వారలుండురే?

5

ఉ. అమ్మదిరాక్షి బోలినయె యారిని నాకమునందు మర్త్యో

కమ్మున నాగలోకమున గాని గనుంగొన రెవ్వరెల్లచో

క్కమ్మగు మేల్మిబంగరపు కాంతుల బంతము మీఱ మీఱు చె

ల్వమ్మగుమేనిసారు మురి పంపువిలాసరసప్రసారముల్

6

—* సంధ్యనుచూచి బ్రహ్మయుఁ దత్పత్రులును మోహించుట *—

వ. అంత

ఉ. దానిని నేను నానుతులుఁ దప్పక తెప్పలువాల్చు కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతఱిఁ బుష్పశరుండట దోచి మమ్ము నెం
తేనియు మోహవాగురలఁ దీరిచిత్రోయునుఁ దెర్వుమాలి య
మ్మీనవిలోచనన్ గవయఁ మేము దలంచుచు నుంటి మా ర్తిమై 7

చ. అదియును మన్మథార్తిగాని యక్కట! యందఱ మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదలిర్పఁగాఁ గడిదిఁ మోహనహాస విలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదుఁ పొంకపుమేని మెఱుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁగాను పింపఁగఁబ యోరుహనేత్ర యటన్ మెలంగుడున్ 8

చ. సుతయనునట్టి భావమునుఁ జూడక ధర్మపుఁ జూఱఁబుచ్చినే
గుతుకముమీఱ నక్కలికిఁ గూడఁగఁడాయుచు నున్నఁజూచిన
న్నుతమతి ధర్మఁడన్ నిజఁ తనూజుఁడొకండు వశాత్కృతుండు నిం
దితమగు నాదు మోహమునుఁ ద్రిప్పఁగఁ నీశుఁ నలించె నాత్మజాన్ 9

క. హరుఁ డంతనె వేగిరమును దఱిసి ననున్ ధర్మఁదక్కుఁ తనుజాతుల
నందఱనున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిగింపుచు నిట్టులనియెఁ నేవముదోచన్ 10

ఉ. అద్దిర బ్రహ్మ! యెట్లుచపఁ లాత్మఁడవై కనుఁ గానకెంతయున్
ముద్దుకుమారినిన్ గవయుఁ బుద్ధినొనర్చితివోయి నీసుతుల్
హద్దుదొలంగి దోసమనఁ కాత్మసహోదరిఁ గూడ నెంచినా
రెద్దెననేని యిట్టికతఁ లెట్లవిసంబడెనే! జగంబునన్ 11

క. తలి కూఁతు రన్న పెండ్లము, చెలియలు నప్పయును నెట్లఁ ఁక్షేమార్థులచే
కలుషమతిఁజూడఁ దగదని, యిలవాకొనుచుండు రెండుఁ గృతమతు లరకే

ఉ. ఎక్కడకేగె వేదములిఁ కెక్కడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
మక్కువకూఁతుఁ గూడుటదిఁ మంచిదె? కాంచువిరించి యన్న వే
చక్కఁగ మల్లి సిగ్గుఁగొనిఁ చాలఁగఁజింత యొనర్చుచుండఁగా
నుక్కనుఁ జెప్పట ల్పొడమఁ నుద్భవమొదిరి పెక్కు రాత్మజుల్ 12

— * బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్తాదులు పుట్టుట * —

వ. అందగ్నిష్వాత్తాదులగువా రఱువదినాల్గువేలును, నెనుబదియాఱువేలు బర్హి
వదులనువారును బిత్తగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును

క. కాటుక రేక వితమ్మన, నీటుగ రంగొప్ప వికచ * నీరజనేత్రుల్
మేటియతుల్ సంసరణము, దాఁటినవా రధికపుణ్య * తనులు మహాత్ముల్. 14

గీ. మత్తుతుండైన దక్షుఘోర్మసలిలమున
సద్గణనిధాన తన్వంగి * చారుదశన
కలదు లేదను నడుమొప్పు * కలికిమిన్న
కుండనపు బొమ్మయన నొక్క * కొమ్మ పొడమ.

15

వ. మఱియు సర్వాంగనుందరి యగు నమ్మగువ

క. పున్నమచందురుఁబోలిన, చిన్నారిమొగమునఁ జెలఁగు * చిఱునగవున మేల్
వెన్నెలలఁ గ్రుమ్మరింపుచు, సన్నతయై యున్నరతిగ * సాటిరి యురుల్. 16

వ. మఱియును నాయాత్మజులందు మరిచివ్రముఖులగు నాఱుగుదక్కఁదక్కినవార
లకు రేతఃపాతంబగును నద్దానఁ గ్రతునకు సోమపులును వశిష్ఠునకుఁ గాలీను
లును బులస్త్యున కాజ్యపులును సంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి.
ఇప్పుడు ఘలంద అగ్నిష్వాత్తాదులతోఁ గలసి పితృగణంబులై కవ్యభోజనులై
యుండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్య హేతువగుట నది పితృమాతయనఁ బరఁ
గె ననంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱును మన్నించి ధర్ముని ననుగ్ర
హించి యంతర్ధానంబు నొందె నంత నేనును లజ్జాక్రాంతుడనై యట్టి మోహ
జనకుండగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో.

17

గీ. ఓరి మనస్థ! మమ్మిట్లనుచితమైన మోహనహ్నిబడఁగ్రోచి మొక్కలమున
నుడక చేసితి వమ్మహే! శుండు హసించె, నీవు సురిఁగెద వాశివు! నేత్ర వహ్ని. 18

క. అని శపియించిన మదనుఁడు, విని ఝల్లునఁ జెదరి బెదరి * వేగముగ విరిం
చినఁ గని యేమిది దేవర! నను సెపియించితి వకారణమ్ముగ నిట్లుల్. 19

మ. ననుఁబుట్టించినయల్లు మజ్జనకుఁడౌ * నారాయణుం డీవునున్
ననుఁద్రైలోక్యవిమోహనక్రియను సుం * ధానింపుమంచున్ బురా
తనులొమువ్వురుమార్తు లీరలు మొదల్ * తధ్యంబుసర్వామరుల్
మునులుక దైత్యులు మర్త్యులున్ ఫణులు సమోహార్హు లు చాడరే. 20

క. అదియెఱిగి నేను నిత్యతీ, నొదవించితి మీకు వికృతి * నున్నతమతిఁద
ప్పిదమేమిట నాయది నను, సదమద మొనరింపనిట్లు * శాపవీడఁగాన్.

క. అని యడిగిన దృహిణుం డి, ట్లనియెను మతయందు నాకు * ననుజపయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్చఁగ, జనునే యనుచితపుఁగృతి విచారము వలదే.

చ. గొనకొని యాండ్లకుఁ మగలకున్ దమి గూరువఁగా నినున్ నియో
జన మొనరించినామని యసాధుపదమ్మున మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
నచువాకొ! యైననున్ గినుక * యంతరమొందెను శాప మింతతో
నెనయదు పెద్దకాలమున * నెప్పుడో యట్లొనరించు నిన్నిశన్.

23

డి. అట్లులే చెల్లియున్ మరల * నాభవు పెండిలి నమృతాత్మచే
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు * పొమ్మిఁక వందురకంచుఁ జెప్పినే
జట్టన సంతరించెనయఁ * జక్కఁగ దక్షుడు తత్సుతన్ రతిన్
నెట్టన మీనకేతునకు * నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిన్.

24

వ. అంత మనస్కండును రతిన్ గొని చని స్వావసంధులు జేరి యందు నిచ్చలును
రూపరేఖాలావణ్యపుణ్యమూర్తి యగు రతితో నలరుచు

నీ. కొమ్మకన్నొమ్మల * కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై వెగటొంది * విడిచెఁ బెదవి
సుందరిక్రీగంటి * చూపుల చొక్కలఁ, గని నిజాస్రముల లెక్కగొనకుండ
నిండుచందురు మించు * నెలఁత మొగముఁ జూచి, జాబిల్లితోఁ జెల్మిసలువఁదడసె
తమ్మి మొగ్గల మీఱుతరుణి చన్గవఁగాంచి, తమ్ములపై ననాదరమునూపె

గీ. బలిసిబిగిమీఁతీయున్న నభృష్టు చన్నుఁ, గవపయినివేలుముత్యాలకంఠహార
మరసి తననారి * స్ఫూర్తిమనుచురోసె, భుజనమోహనుడై నయాపుష్పశరుడు

వ. రతియను

డి. చక్కనివారలందుఁ గడు * జక్కనివొడగు కమ్మవిత్తిరక
జక్కఁగఁ బెండ్లియాడి కడు * సంతసమొప్పఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడువేడ్కఁ గన్గొనుచు * నింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్చుచుండె రమాసతి విష్ణునియట్లు చెల్లువై.

27

క. సాదామినీ వలాహకు, లాదివిషత్పదవి నెట్లు * లలరుదురో యం
దాదక్షజామదను లా, మోదంబున వెలసి రెంతో * పొగడఁగ జగముల.

గీ. ఏనును మదాత్మజులును మహేశ్వరుండు
నచ్చొట్టును విడిచినంత * నదియెల్ల

నరసి సాయంపునంధ్య యి * ట్లని మనమునఁ
జింతయొనరించె నెంతయుఁ * జిన్నవోయి.

29

ఉ. అక్కట నేను పుట్టినయ * నంతరకాలమునందె యెక్కుడౌ
చక్కఁదనంపు నాయొడలి * చందముఁగన్గొని తండ్రి యన్నలుక
మిక్కుటమైన మోహమున * మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జిక్కి ననున్ దమిన్దవయఁ * జేరఁగ నెంచిరి పాపకర్ములై .

30

ఉ. నేనును గామవిధనయి * నిందితబుద్ధిఁ బధంబుఁ దప్పి యొ
ప్పొనిజహవభావలలి * తాయతద్బుద్ధిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు వారలన * మాగమకేళిః నీయకొంటి నెం
డేనియు * ట్టిచ్చెడ్డతల * పెంచఁదలంతురె యెవ్వరేనియున్ .

31

ఉ. ఇంతకువారలన్ నను ర * హిన్ గరఁగించిన యించువింటిజో
దెంతయు దోసకారి యతఁ * డే పటశాపమునొందె మేలు నే
నింతటి పాపశీలనయి * యెట్టులనీతనుపున్ భరింతుఁగా
వింతునికక మహాతపము * విచ్చించనంగ * మహాఘృపుంజముల్ .

32

చ. చెడుగునుగాదె యిమ్మెయినిఁ * జెందఁగ జూచితిఁ దండ్రి నన్నలన్
విడువఁగనొప్పుఁ దీనిఁ దగ * వేల్చెదఁ జండహుతాశనార్చియం
దొడిసి తపించెదన్ దురిత * మూడినురుంగ వెలుంగు కీర్తిరాఁ
బడసెదఁగానుమద్ది యింక * బాలురికొందని యగ్గొనరెచ్చదన్ .

33

క. అనివేగఁ జంద్రభాగా, ధునియొప్పెడు చంద్రభాగ * దుర్గమగిరికిన్
జని యట నెలవొంది కడున్, ఘనతప మొనరింప నియతిఁగాంచఁగనుండెన్. 34

వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠునిఁబంపుట *—

ఉ. కూతురు తాపనవ్రతముఁ * గోరియొనర్పఁగ నున్ననామె య
చ్చేత యెఱింగి యేనును వ * శిష్ఠుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతటి చంద్ర భాగగిరి * నేపునఁ జేరి యటన్ దపింపఁగా
నాతుర మొందుసంధ్యకుఁ బ్రి * యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మొకన్ .

35

చ. ఎఱుంగదు చిన్నబాలమన * మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది * గాంచి జుగుప్సగ నెంచి యిట్టులన్
దిరమగువూనిక్కితోఁ దపసు * దీర్చుగఁబూనెను గాననీపు స
త్వరమటఁజేరి యాయమకు * భర్గునిమంత్రముఁ జెప్ప సిద్ధిగాన్. 86

క. నీవీ వేసముతోడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాటి * పోవలెనదియి
ట్టివరిగినఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలఁచి వెఱచి*పఱచు దవులకున్. 87

క. అని పనిచిన నతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ * శైలాగ్రము నం
దొనరిన లాహిత తీర్థము, ముని మంగలఁ దపసానర్ప * బూనిన సంధ్యన్.

గీ. తీరమొందిన సంధ్యచే * దేజరిల్లె
లాహితవ్రాత మంభోజి*నీ హితంబు
కరము చుక్కలగుంపుతోఁ * గ్రాలునభము
పొడుచు చందురుచేఁ గాంతిఁ బొదలినట్లు. 89

గీ. గొదకొనుచుఁ జంద్రభాగ య*కొండ యవర
భాగమును భేదమొనరించి * వేగమొప్ప
దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ * దరలుచుండు
దర్శనీయమై యాశ్రితి దనరు ధరను. 40

చ. కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె * కంజదళేక్షణ! యేటికిట్లు ని
ర్జనవనమొంది యుంటి విటఁ * జక్కఁగ నేమియొనర్ప బూనితో
జనకుఁ డెవండా చెప్ప మిఁకఁ * జందురుఁ గుండఁగజేయునీ మొగ
బున నెదియోవిచారము దపుల్కొని యున్నటు గానుపించెడు. 41

గీ. అనిన నమ్మునివరుని మ*హాత్మునిన్ జ్వ
లించునజ్జాతవేదుని * లీలఁ గ్రాలు
వాని నొడలు ధరించిన * బ్రహ్మచర్య
వ్రతమునా నొప్పవాని స*ప్పడఁతిఁ గాంచి. 42

ఉ. ఆదట మ్రొక్కి యిట్లనె మ*హాత్మ! యెఱుంగఁగలేవె నీవిఁక
నాదు మనోరథంబును ఘ*నంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా
హ్లాదమునొంది యిగ్గిరివ*రాగ్రముఁజేరితి సంధ్యయంద్రు న
న్నాదిమమూర్తియకా నలున * కాత్మతనూజను జిత్రగింపుమా! 43

క. ఎఱుంగను మంత్రిము తంత్రిం, బెఱుంగను తాపన విధానఁమెఱుంగ నొకింతే
మఱుంగుచునుంటిని యందుల, కురుకరుణానిధి! యొసంగు * ముపదేశమింకన్.

—* వశిష్ఠుడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట *—

క. అనినవిని యవ్వశిష్ఠం, ధౌనరంగ నవ్వనితకప్పు * డుపదేశంబి
ట్లొనరించె విధివిధిగఁ బా, వనమగుశివదీక్షనొసఁగి * వాత్సల్యమునన్. 45

క. పరమమగు గొప్పతేజము, పరమంబగు గొప్పతపము * పరముఁడునగునా
పరమారాధ్యుడు శంభుఁడు, దిరముగ నెదనుండునట్లుదిద్దికొను మదిన్. 46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతానంబొనర్చినా యుపదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ
రునిఁ గొలుపుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని “ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం”
అనుమంత్రంబు నుపదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను. 47

గీ. మానమునఁ దీర్థమాడుము * మానమున నె
చేయుము శివార్చనను నెప్పు * చిగురుఁ బోడి
పర్ణజలభక్షణమునఁ ద * పంబునిట్లు
సల్పిన నభీష్ట సిద్ధియా * సత్యమిద్ది. 48

గీ. ఇట్లు నిచ్చలుమదిశామహేశు నిల్పి
కొలుపు సందియమొందక * ఫలములొందు
ననివసిష్ఠమహర్షి సం * ధ్యాలతొంగి
కెఱుకవడఁ జెప్పియంతర్గి * నెలమినొందె. 49

క. శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు * కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ సలిపెనంచితతపమున్. 50

—* శివుడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

క. పదిరెండువేల యేండ్లట, ముదమునఁ దపియింపనంత * ముగ్ధేందు ధరుం
డెడఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పృహఁడై పొడనూప నంత * సంధ్య రయమునన్.

ఆ. ప్రభుఁబ్రసన్నవదనుభర్తనిఁగనుఁగొని, భయము భక్తిగదురఁబ్రియముతోను
తింపవలను గనక * దీనయై కనులను మొగిచి నిలువఁజూచి * నగళయనుఁడు

- క. దివ్యజ్ఞానంబును నిక, దివ్యవిలోచనములియఁ * దెలివొంది కడున్
దివ్యోక్తులతో నిట్టుల, దివ్యవరున్ హరునిఁ గడు నుతించెఁబ్రణతయై. 53
- క. స్థూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక * నెఱుంగుటకుఁ గడున్
వీలమరక జ్ఞానంబున, నేలభియింపఁబడువాని * నే నేవింతున్. 54
- క. శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య * మవికారమ్మున్
ధ్వాంతపథేతరలలిత మ, నంతం బాత్మప్రకాశముగు శివుఁ గొలుతున్. 55
- క. ఎవ్వని రూపంబులు నభ, మివ్వసుమతి సలిల మగ్గి * యిప్పవమానుం
డవ్వైవస్వతుఁ డాదిశ, లవ్వైశ్వాకారుఁ గొలుతు * నహరహము రహిన్. 56
- ఆ. ఇలఁ బ్రధానపురుషులెవ్వనివనికినై, బయలువెడలి రెంతొ * ప్రాశ్చిదనర
నట్టి శంకరునకు * నవ్యక్తమూర్తికి, వందనమునొసర్తు * వాసిమీఱ. 57
- క. కమలజరూపంబున న, ర్గము హరిరూపమునఁజెంపు * ఖండపరశు రూ
పమున లయం బొనరించు ప, రమశివు భజియించెదన్ గ * రము భక్తి మెయిన్. 58
- క. నీవే పరమాత్మవు శివ, నీవే చిద్విద్యవెందు * నిరుపమభావా!
నీవే బ్రహ్మవుదేవా, నీవేనద్వస్తువపుడ * నిందితవిభవా! 59
- క. ఎవనికిఁ దొలినడిమియునున్, జివరయుఁ గాన్పింపవెందుఁ * జెలఁగుజగములీ
యవియెవనివలన వెలువడు, నవాఙ్మననగమ్ము నామ * హత్తుఁ గొలిచెదన్. 60
- క. కారణములకెల్లను మేల్, కారణమై సర్వలోక * కళ్యాణకరుం
డైరహిమీఱు పరాత్పరు, సారమయున్ బూతపూతు * సన్నతుఁగొలుతున్. 61
- ఆ. నిర్గుణుండవైన * నీగుణవైభవ, మాడుదాననేమి * యరయఁగలను
ఇంద్రుఁడేని మఱియు * పేంద్రుఁడేనెవ్వని, రూపమారయుటకు * నోపరెపుడు, 62
- క. మ్రొక్కెదనీకు మహేశ్వర! మ్రొక్కెదగీర్వాణవంద్య! * మ్రొక్కెదశంభూ!
మ్రొక్కెదఁ దపోమయా! యిక, దిక్తైననుఁ బ్రోవుమయ్య * దీనశరణ్యా.
- గీ. ఇల్లునుతి చేసినట్టియా * యిందునదన, పలుకులాలించిభక్తవత్సలుఁడు మంచు
చేతఁ జెదరినతమ్మిపూ * రీతినలరు, పొలఁతి నెమ్మాముఁగన్గొని * పలికెనిట్లు. 64

—* శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట *—

చ. మురిసితనమ్మ నీదుతప * ముగ్ధుని నీవొనరించినట్టి యీ
నిరుపమ సంస్తనంబునకు * నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిన్

వరముల నిత్తుఁ జేకొను మహేశ్వము నీదగుకోర్కు తెవ్వయో
వరుసగఁదెల్పు మన్నియను * వైశమొసంగెడఁ జైదలీ! యిఁకన్. 65

వ. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతృప్తయై యచ్చేడియజగ
త్రృభునకుఁ జొనఁపున్యంబుగాఁ బ్రణమిల్లి యిట్లువిన్నవించె

చ. వరమునుజెందఁగాఁదగిన * వాసికినేదగి యున్నఁ బూర్వపుక
దురితముఁగాసి శుద్ధనయి * తోచిననాతపమీపు మెచ్చినన్
వరద! యొసంగు మిప్పుడమిఁ * బ్రాణులు పుట్టిన యంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునట * దొల్తవరంబిది దేవపూజితా! 67

వ. మఱియును

ఉ. ఎవ్వని నేను నాఁగునిగ * నెంచి వరించెదన్ త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామదియ * హర్నిశలున్ రహియించుఁగాకతా
నవ్విభుఁడున్ ననుగడుఁ బ్రి * యమ్మునఁ జేకొనియుండుఁగాక యొం
డెవ్వఁడు నన్నుఁగామమతి * నీక్షయొనర్చినఁ గ్లిబుడౌధరక 68

వ. ఇమ్మాఁడు నరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాస్తని మఱియు
నిట్లనియె. 69

గీ. కొమ్మ! యిఁక నేమి మదిని సం * కోచపడకు,
పాపసుంతయునున్ “బటా * పంచల”య్యె
గడిచితేజస్సిట్లుచేయట * గల్గుటన్మ
దీయమానసరుష యది * దీక్షిపోయె 70

వ. ఇఁకను

గీ. పుడమిఁబుట్టెడు వారికిఁ * బొసఁగుచుండు
శౌల్యకొమార యావన * వార్ధికములు
నాల్గుదశ లందుయావన * ప్రభవమందు
బొడముకామంబు దృఢమిది * పూవుఁబోడి. 71

క. లొకోత్తరసతివై కను, వీఁకన్ దనరెదపు నీదు * విభుఁడును సుతప
శ్రీకుండును సుందరుఁడును న, నేకామరకల్పజీవి * నిరుపముఁడొనరుక. 72

గీ. వేటొకఁడు నిన్నుఁగామెచ్చ * వీక్షచేసె
నేని యప్పుడె పేడ్చియై * యేవమొందు

కోరినట్టి వరంబులఁ ద గొఱఁతలేక

యిచ్చితిని హెచ్చుమీఱఁ ద బూర్జేందువదన!

78

వ. మఱియు నిఁక నీ తలంపెఱింగియుండుటఁ జేసియిట్లు చెప్పుచున్నాఁడ నీ విం
తకుమున్నీ దేహంబగ్నియందు హుతంబు సేయ నెంచితివి గావున నందుల కీ
గిరి ప్రాతంబునఁ జంద్రభాగతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషిమునులతోఁ
గూడి పదిరెండేండ్లు నియతిగల యాగంబొనరించు చున్నాఁడు గావున నీ
వచ్చుటికేగి నాయనుగ్రహంబున నెవ్వారికంటఁబడక యుత్తరజన్మంబుననీకుఁ
బతిగాదగువాని మనమందుదలంచి యగ్ని ప్రవేశంబుసేయు మంత్రమీఁదనా
ప్రసాదంబున సమైధాతిథికిఁ గూతురవైజన్మించి యందే తపంబుచేసియభీష్ట
వరలాభంబు నొందెదవని పరమేశ్వరుం డంతర్హితుండయ్యె నయ్యువిదయు
నట్లు వేగఁజని దనమనంబునఁ దనకు మంత్రోపదేశంబొనర్చి నట్టివాని వసిష్ఠ
మునిని నాథునిఁగాఁదలంచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వారికిఁ బాడకట్టక మేధాతిథి
యజ్ఞగ్నియందుఁ బ్రవేశించినంత వేగిరంబున సప్తజహ్వాంకునుఁ బురోహిత
మయంబగు నాయంబుజగంధి శరీరంబు సహియించి సూర్యమండలంబుఁ జేర్చ
రవియును సద్దేహంబును విభజించి యూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు
నుషస్సంధ్యగాను, శేషభాగంబును బిత్తప్రీతికరంబగు సాయంసంధ్యగాను వెల
యించె నిఁకఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున సద్దేవిప్రాణంబులు దివ్య దేహంబు
నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమందు,

—* సంధ్య రెండివ జన్మము - అరుంధతి యని నామకరణము *

జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియఁబోలి పొడనూపిన నాతండు మురిసి
యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి వస్త్రాదుల నలంకరించి అరుంధతి యని
నామకరణంబుఁజేసి సంతసంబునఁ బంచుచుండె, నంత నామెయు నైదవ యేడు
వచ్చినయంత నె

—* అరుంధతీ వశిష్ఠుల వివాహము *

గీ. చంద్రభాగాతటమునఁ జలులతపముఁ జేయుచుండుడు శివకృపఁ జేడెనపుడు
బ్రహ్మసుతుండై తపంబులఁ బాసిఁబడసి, తనరుశిష్టున కావశిష్టునకు నొసఁగి.

క. పాణిగ్రహణ మొనర్చిరి, యేణాంకకలాధరుం డుఁపేండుండును న
వ్వాణీశుండు మున్నగు గీ, రాక్షసులుపరిణయమునన్ గఁగిరంబు మురియఁగన్,

గీ. ఆ త్రిమూర్తుల కరధారఁనవుడువెడలె, శీఘ్రమున్నగు నదులేడుఁశివజలములు
సతుల తలమానికం బరుంధతి వశిష్ఠు, తోడ నెంతయ నలరె సంఘోసమునను.

క. వారిరువుర కుదయించిరి, భూరితపోనిధులు ఁ శక్తి మున్నగుపుత్రుల్
వీరల సచ్చరితమునె, వ్యూరలు చదివినను వినినఁ బడయుదురు సిరుల్ 78

—ఁ శివునకు హోహంబుఁగూర్చుమని బ్రహ్మ మన్మథుని బంపుట ఁ—

చ. నలువ యొకానొకప్పు తన ఁ నందనులఁదటిఁ జూచివలెక్కిన
య్యలికవిఁచనుండభవుఁ ఁ డక్కట సంధ్యను జూచి యేను మీ
రలు వలపొందియుత్తలపు ఁ రావును గాంచుట కీసడించి బి
ట్టలఁతితనంబొనర్చినగె ఁ నాత్మఁగలఁచెడు నద్దిపుత్రకుల్ 79

ఉ. ఎట్టులనైనఁ గామమది ఁ యేర్పడఁ జేయవలెన్ బినాకి కి
పట్టుల నాతఁడున్ వికృతి ఁ నంది యలందురెనేని యుల్లుమి
క్కట్టును బాఁయు నంతదను ఁ నన్నను బాఁయదు గొందలంబిఁకన్
గుట్టుగనట్లు గూరుపుట ఁ కున్ జతినంబు నొనర్చఁగాఁదగున్ 80

మ. అని దక్షాదిము లొకుమారులకు నా ఁ త్మావస్థఁజెప్పియం
త నెనాశకశరున్ దలంప నతఁడున్ ఁ దారాసఁజయంబుగా
దనుఁజెరల్గసి ధాతయప్తతనితో ఁ ధానుష్కమూర్ధన్య! నీ
కెన యాధస్వ యొకండునున్ గలఁడొకో ఁ యీ రేడులోకంబులన్ 81

ఉ. నీవటుసంధ్యపైమరులు ఁ నెక్కొనఁ యుటనేను నానుతుల్
భావనా నందుఁ దానిపయిఁ ఁ బాళినిఁ జెందినమాత్రకే శివుం
డేనముఁజెంది యందట ని ఁ నీ! యని చుల్కనచేసి నవ్వెనే
నావిధి ఒన్న మొందియెటు ఁ లాత్మభరింతు సహింతు నై చ్యమున్ 82

క. మమ్మెటుల నీదువుష్పశ, రమ్మలఁ గారింపఁజేసి ఁ రమణివయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁజేసి తొ, యమ్మెయి నగ్గిరిశుమదికి ఁ నందింపుతమిన్.

క. అందనుకఁగందుపాయదు, కొందలమునఁ గుందుమనము ఁ గోవిందసుతా!
యిందెటులైనను నీవుమ, దిందేకునఁజేసి నెతను ఁ చీర్పుముమాకున్. 84

గీ. ఇఁకను సోదర! “పితృసమో ఁ జ్యేష్ఠ” యనుచు
మిబుధులాడెడు పల్కును ఁ విందువెపుడు

నాదుపనుపును బొనరించి * నన్నుచేఱు

ఁబెంతయును నీకువిధియగు * నింతయేల.

85

క. అనుడు హరినందనుడు విని, తనమనమునఁగొంకియును వి * భాతృనకపుడి
ట్లనె యొనరించెద నీవను, పునునైన యొకండువిన విభూ! పేర్చిమెయిన్. 86

క. నాకస్త్రము చెలువ యదియు, లేకెట్టుల శివునిమదికి * నెనఁగింతుఁడమి
జోకగుపాలఁతుక జాపుము, వీరకన్జనిచేతువిశ్వ * విభునకుఁబాల్చిన్. 87

గీ. అనిననళినజుడపు చిం * తాకులాత్ముఁ

డై కటా!యెవ్వతెనుఁ బంపి * యభవుఁగరఁగఁ

జేయనగునంచు మదిని యో * జించుచుండ

నంత విశ్వాసమునఁ జైత్రు * డవుడు పొడమ.

88

క. ఆతఁడు సంధ్యాస్కంధం, డాతతనీనాంసుఁ డంబు * జాక్షుఁడు కామ

ప్రీతికరుఁడు మోహనుడై, చేతస్సంతోషమొదవఁ * జేయుడుసంతఁ. 89

క. కమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొ నెన్ ప్రాకులెల్లఁ * గడుఁ బూచియు డెం
దమ్మనకు రహినిఁ గూర్పఁగ, బమ్మయు, బరికించి యనియెఁ * బంచశరునితో

ఉ. అగ్నికిఁగాడ్పునోలెవిన * మంబుజవాణ! నసంతఃక్షీతఁడున్

నిగ్గగు మిత్రుడైతనరి * నీకు సహాయముసేయు నింకఁ దా

నగ్గలికన్ బొనర్పఁగల * దన్నువ తెమ్మెర మాటలేటికిన్

నెగ్గుదు విప్లవేచనుము * నీలగళాశ్రయ దివ్యభూమికిన్

91

వ. ఇంకను

గీ. నన్ను వెన్నాడి యారతి * నెగడుచుండుఁ

గాన మీదంపతుల రహిఁ * గాంచి శివుని

మఁసు చెదరిన నొకనాతి * మరఁగఁదలఁచు

నప్పుడేను స్మృజింతు న *ర్హయగునతిని

92

వ. అని యనువ వల్లేయని యరవిందభాణుండాతని సెలవొంది రతితోవసంతమంద
మారుతులన్ గూడి హరు సన్దేషించుచుఁ జని యందు.

93

గీ. పూవుటంపరజోదు శం * భునికెగట్టె, దురుగ మల్లెలమెల్లలఁ * గురువకముల
సంపెఁగలనింపుగదురఁబుష్పింపఁజేసి, జమ్ముజమ్మను తేల్లగా * నమ్ముఁగూర్చె

- క. క్రొమ్మాపుల నిమ్మలజె, ల్వమ్ముగఁ జిగిరింపఁజేసి*లలితదళగ్రా
సమ్మనఁగోయెలగమి నొ. క్కుమ్ముడిఁ బంచమముఁ బాడఁగూరిచె రహిమై 95
- క. గెలపండినయనఁటుల జొ, బ్బిలుపానకములఁ దనర్చు*విరివగు నెలమా
పుల పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁజేసె రామ*చిల్కలపిండున్. 96
- గీ. పారిజాతపువ్విరులఁ గ*ల్వలవనంబు, లోనఁబొగడలపైఁ దావు*లాని యాని
యల్లనల్లనఁజనుదెంచు*పిల్లగాడ్పు, గముల శశిభూషణునియంతి*కమున కనిపె.
- క. తానును రతియు నతుల కే, భీమరుపనుహ*నభావ * లీలాయత్తులై
పూనికమై శివు గెలువన్, నానావిధ విభ్ర*మము లొ*నర్చుచునుండెన్. 98
- గీ. ఆవనంబున నున్నట్టి * యఖిలజంతు, జాలమది మారుక్రొవ్వాడి * కోలలకుఁగ
డున్ బెగడి బీరుహ*యజో*డులనువెదకి, కూడె నెంతయుఁగూర్చులు*గోనలుసాఁగ
- క. హరుడించు కేనియును మదిఁ, గరఁగక స్థిరచిత్తమున నె * గరునముదనరన్
హరుపుగనుండుటఁగని వెఱ, మరుఁడాత్మ బలములతోడ * మరలిదయితతోన్

— మన్మథుఁడె శివునకు మోహముఁ బుట్టిపలేననుట * —

- గీ. సత్వరముగా విరిచను * సముఖమునకు, నేగి ప్రణమిల్లి యిట్ల నె * నాగిరీశు
గరఁగఁజేయుట దేవ! నా*తరిముగాదు, సిగ్గుచేటగుఁ గాడెనా*చెయిద మందు
- ఉ. నీవును నాదుతిండియును * నిర్జరనాయకుఁ డాదిగల్గన
దేవులయట్ల కాదలఁచి * దీనఁ గడిఁగితి వమ్ముఁ జెందెనా
యేవపుపాల్గు భర్త నెడ * నెట్టులొ గండము దాటివచ్చితిన్
బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను * బున్నెము సర్వజగత్పితామహా! 102
- క. నావలలకగ్గమగు నొకొ!, దేవాధీశానుఁడాది * దేవుండభవుం
డోవనజోద్భవ! గడ్డిది, నీవిప్పని నెగ్గలేవు * నిక్కమరయుమా! 103
- క. గుండెలు తటతటకొట్టుకొ, నం డీల్వడి బిక్కమొగము*నన నుడువుమరున్
దండిగఁగని యరవిదభ, వుండుస్ఫురని మదిఁగడిది * పొగలుచువేగన్ 104
- గీ. పంచశరునకు సెలవిచ్చి*కించతోడ, బెద్దతడవు విచారించి * విష్ణు*క
మేగి శ్రీధరుపదముల*కెఱఁగినిలువ, నలువయాక్యతిఁగని మదిఁ*గలఁగిహరియు

—♦ బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్దలేని శివునకుఁ గామోపాయం బడుగుట —

ఉ. ఉత్తలపాలు మీఱకడు * నూర్చుచు వచ్చితివేమి ధాత! నీ
కిత్తటి యేమి లోటొదవె * నేర్పడఁ జెప్పముటన్న నాతఁడు
దత్తమొప్పఁబల్కె నొక * నాఁడల సగభ్యస బుత్తులే నక
స్మాత్తుగఁ జూచి మోహపడి * శర్వుఁడు హాసి హసించె సంతయున్ 106

ఉ. అప్పటినుండి నాహృదయ * మాతని కిట్టులె యొక్కచెల్వపై
దెప్పరమెన మోహమును * దీగలువాఱఁగఁ జేయఁజెల్లునం
చప్పపువింటి జోడును ర * యమ్మున. బంచిననాఁడఁ డంతయున్
గొప్పగ బుత్తుమన్ నలిపి * మిదునుబచ్చెను లభిలేక ను 107

ఉ. నానుంగు వట్టు రుద్రుని * పుష్పసమానమునెయ జెల్లునే?
వాసియడింగె నట్లు లు * భక్తుడు నానరియెనె గొంచుము
ధ్యానిము చే బుట్టునను * భావముతోడనె యున్న జన్మలే
గానితోలరం బుద్ధునిను * బుద్ధునితోడనె జన్మలే 108

—* బుద్ధుని నుద్ధరింపలేక పుట్టునను బుద్ధునితోడనె జన్మలే *

చ. అన నల చుట్టించి * యనివేకపహులుకె రిశి
వనఘని లోనాశుని మ * నొత్తుని నాత్మజు గాఁగ నెంచి యి
ట్లనిశము గ్రుమ్మచుంటివిక * నామదిఁ జాయము నీదు ప్రార్థనన్
దనయుడుగా జనించెను స * దానమూర్తి జగద్ధిపతిగానన్. 109

ఉ. ఎన్నని నారయఁగ వన * మియ్యరమున్ బనిఁబూని పెక్కునా
ల్కివ్వసుభన వియత్తలము * నెంతయు మీఱుచు భోవుచున్ దుదినన్
గ్రొవ్వతి నవ్వు బాట్ల కెదఁ * గొంకక ఎచ్చి నమస్కరించి మా
యివ్వెడఁగుం బనుల్ మది స * హింపు మహేశ! యటంచు మొక్కమే. 110

చ. మఱచితివే మహేశ్వరుని * మానసమం దనమానవై భవున్
హరుని ననాదిపూరుషుని * నాత్మవిహారుని స్వప్రకాశునిన్
బరమముసీంద్రునిదితుని * భక్తజనావనబద్ధకంకణున్
గరువముసెంది యిట్లురక * కాటులు ప్రేలఁగఁ జెల్లునే విధి! 111

ఉ. ఎంతటివాడవీవు వారు డెట్టి మహాత్ముడు నల్వ! నన్ను ని
న్నింతటివాండ్రఁగా నలిపె * నిద్దటినిన్ సృజించి యీశ్వరుం

డెంతయు నీవు బాలిశత * నెద్ది యెఱుంగక మోఱకుండవై
పంతము నొంది యిట్లు * పలుపాటులఁ జెందితి వేమి సెప్పుదున్. 112

ఉ. మానుము మానుమీ తెఱుగు * మంచిది కానిక లోకనాథునిన్
బూనినతీసపరియునిగ * బొందుగఁ బాడఁ దలంచి తేని యెం
తేని నవంబు నేలు మను * మీశ్వరశక్తిని గోరి దక్షునిన్
మానక యాజగన్మయికు * మారితయె జనయించు నికిన్ 113

ఉ. యమ మోగనిద్ర వర * మాతృవి భరిణి శంభుశక్తితా
నాయభ్రువ్ మహేశ్వరుని * సర్థిమెయి నే దన మొంది మెచ్చఁగాఁ
డేయును శంకచిత్తమును * జెల్పుగిలిన నోసెన్పు నెల్లయున్
వేయినుదులే పులియింతుక * విశ్వేశ్వరన్ మెచ్చుచు బోధింపఁ 114

చ. నయమి క నెట్లు నేమియ * బ్రహ్మచరి కులము నే
నయమి క నెట్లు నేమియ * బ్రహ్మచరి కులము నే
నయమి క నెట్లు నేమియ * బ్రహ్మచరి కులము నే
నయమి క నెట్లు నేమియ * బ్రహ్మచరి కులము నే
ఘనతపమొంది పొందిని * గాళినిఁ భక్తి భరి యునించున్ 115

గీ. భక్త్యుల్లల వరి బాంధ్యభక్తి చేసి * బుద్ధి గల ముఖంబు బుర్రై * నీకుఁ బాడము
నానందముల బుద్ధి శక్తి ముఖంబు * భక్తి భరి యునించున్ రాజమూటి. 116

—* శ్రీవరదేవత పితృనకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *

క. అని యిట్లువడేరి విశాఖిని శర్మణునను నెట్లు * నిష్కంఠాదు
ర్గిను సఖిలాదుల దృష్టి * సనువుగఁ గొల్పుచు నుపంచె * పాతడు నిష్టన్ 117

గీ. పవనభగియై మూడువే * బ్రహ్మచరంబు
లుగ్రలిపి మొనరి పుడు * దగ్గకరూఢ
మెఱయ సాక్షాత్కరించె శం * కరపురంద్ర
దక్షుఁడునుఁ గడుముదిమునన్ * దనిసిచూచె. 118

—* శ్రీవరదేవత పితృనకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *

నీ. సింగంబు నెక్కి హాసిన్ బొల్చుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగాత్రంబుదాని
నందమా నగుమోము * నలరారుదాని ర, క్షాత్రలోచనయుగం * బమరుదాని
వరదాభయాబ్జాసి * ధరకరంబులదాని, నిడ్డివైనమేల్గవ్వు * నెఱులదాని
నొక్కపెట్టునఁగాంతు * లొప్పగుప్పెడుదాని, మదికి నానందం బమర్చుదాని

గీ. నంబికను బరికించి సా ి హ్లాంగమెఱుగి
మొక్కి భయభక్తు లమరు మే ి ల్పక్కిదనర
నిట్లు సంస్తవ మొనరించె ి నెంతయేని
నమ్ముడై దోయిలిని వద ి నమునఁ జేర్చి. 119

క. జగదంబికా! మహేశ్వరి! జగదీశ్వరి! సత్కృపావిశాలా! నా కి
మ్ముగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణ గుణగణాజోతలివే. 120

క. కరుణింపుము శివరూపిణి! కరుణింపుము భక్తవరద! కరుణింపుముమా
కరుణింపుము భగవతి! ననుఁ గరుణింపును నాదిమూర్తి! కరుణింపుశివా!

—* పరదేవత దక్షిణకు వరం బిచ్చుట *—

గీ. ఇట్లు దక్షుఁడు స్తుతియింప ి సీశ్వరియుఁ ద
దీయమా నీప్పితంబును ి దెలిసియు నిటు
లడిగె మెచ్చితి నీతపం ి బడుగు నీ య
భీష్ట మిచ్చెద నిక్కచ్చి ి యెద్దియేని 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె.

చ. వరమున కేను నర్హుమగు ి వాఁడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుఁడు విరించిపుత్రుఁడయి ి వాసిగ రుద్రుఁడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపనవ్రతముఁ ి దీర్పుచునుండెను; నీవదేలయీ
వఱకు భువిన్ జనింపవిఁక ి భర్గుఁడు లాఁతినతిన్ వరించునే 123

ఉ. పుట్టము నాదుపుత్రివయి ి భూరితపోమయి! తాపమొంది చే
వట్టుము సర్వశంకరుని ి బాగుగ నందఱకున్ ముదంబురాఁ
బట్టుము సర్వనిష్ఠుల ి బాధ లడంగి సురుంగఁ బాపులన్
నెట్టుమపూర్వలీలను ి నేరిమిఁ గూరుపుమంబో! యిఁకన్ 124

క. అని దక్షుఁడు గోరుడు న, ల్లననగి మనమందు శశిక ి లాలంకారున్
మనసంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భువనైకమాత ి యమృతము చిందన్ 125

మ. అవునట్లే శివుఁడెప్పులాఁతిమగు, వన్ ి హర్షించి తానొందఁడా
రవికోటివ్రభు జన్మ జన్మమున నే ి రంజించి సేవించెదన్
ధవుఁడతండిఁక దాసినై దయితనై ి దైవాటుదున్ బద్ధసం
భవపుత్రా! యిఁకమీఁద నీదు సుతనై ి ప్రాదుర్భవితున్ జుమి. 126

క. కావించుగడిది తపమును, సేవించు గిళోరచంద్ర * శేఖరపదముల్
రావించునీకుఁ గీరితి, నీవంతటి తపముసేయ * నెనరుజనించెన్ 127

ఉ. ఐనను నొక్కబాసగల * దయ్యది చెప్పెద నాలకింపు!నా
పైన ననాదరంబెపుడు * పాయకనీమదియందుఁ జేరునో
నేనది వేగనారసి జ * నిన్విరమింపఁగఁ జేయుదాన వే
తొనొక జన్మమొందఁగల * నారయు మీ మదియందు రూఢిగన్

క. చనుమిఁకఁ దానక వేశ్మం, బునకు భవద్దేవి గర్భమునఁ బుట్టెదనం
చని యంతర్ధానము చెం, దెను దక్షుండంతఁ దనదు * దీమముఁ జేరెన్. 129

—* దక్షుడు వీరిణిన్ బెండ్లాడి మిఘునృప్తి యొనర్చుట *—

వ. అంత నతండు

ఉ. మానససృష్టి పెంపగుట * మాని యెదోవిధమొప్పునుండ న
ద్దానివితంబు దక్షుడు విధాతకుఁదెల్పె నతండు మెఘునం
బూనియొనర్చ వృద్ధియగు * పొల్లిన వీరణపుత్రి వీరిణిన్
మానక పెండ్లియాడి యల * మానినితో నొనరింపు సర్గమున్. 130

క. అని యుపదేశింప నతం, డును వీరిణి బెండ్లిఁగొని తనూజులఁ బదివే
లను హర్యశ్వాహ్వయులను, గని తపసానరించి సృష్టిఁగొనింపుడనెన్. 131

ఉ. వారలు దక్షవాక్య పరిపాలన బద్ధమనస్కులై కడున్
గూరిమి గంగ సంద్రమునఁ * గూడెడుచోటికిఁ జేరి యందు వి
స్తార తపంబు సల్పుచు నితాంతము సృష్టినొనర్ప నుండుడున్
నారద! నీవు వారలను * నచ్చికమీఱఁగఁ జేరి కూఁమిన్. 132

క. వైరాగ్యము బోధించితి, వారసి యవ్వారుమోక్షమర్థించి పితన్
జేరక చని రెండేనియు, నా రాజీవజతనూజుఁ * డరసియు నంతన్. 133

క. మది వగచి మరల సృష్టిన్, బొదలిచి సబలాశ్వుల నెడు * పుత్ర సహస్రం
బొదవింపఁజేసి వారల, కదియెవిధం బమరఁజెప్పి * యనిపెఁ దపసుకై. 134

గీ. చేరివారలు స్వర్ణ దీ * సింధుసంగ, మావని నట నారాయణాఖ్యసరసి
యందుజలమాడి తపముసేయంగనవుడు, నీవు వారికివిజ్ఞాననియతిఁగఱవ. 135

క. వారును దొలివారివలె, మూట జనక శాసనంబు * మెలచువతోడ
బారమహంసవ్రతమున, కేరీ సూర్యైహాస్యశిశి రాగంబున్. 136

గీ. దక్షుండును గొన్నినాభ్యుండు * నినుచుపెల్ల,
గలహబోలను బోగకగ్గరము ముక్తి,
జెందుటారసి పెద్దగుండు * తెలుసుది
పేరుటల్కతో శావంబుండు * బెత్తెముడికి. 137

ఉ. ఓడదురాత్మ. నానుటలు * పొక్కనిదైవం వక్కమడగా
నేరిమి నారలకాకి * నేర్చుకొనా! యగ్నిన వర్షం
హ్వారలు వర్షులైయక! పాపిసన్నిహిత జాపలాత్మరిక్
వీక్షిడివోలె నెప్పుడుభు * వినియగు గురక సీమిలన్. 138

ఆ. అణగిమణ గియుండ * కాని నీమురీ, దుట్టుపక్కమ నెడు * సొనిదిలేక
క్రిందుమీఁదుగనక * ప్రసాదించి గును. గోమసి నుడిచ్చి హృత్వమంట. 139

ఆ. ఇలఋణత్రయంబు * నెన్వ నుడిర్పక, తె శవంబుచుడె * నన్నుసించు
నట్టివానికెప్పుడమర వి * మామలకు, లాత్మపదిచునొంద * కార్తికెందు 140

ఆ. ఎట్టులున్న నీకు * నేమిర! కిలిచియుం, దలచియెఱుంగనిన్ను * గలహకారి!
కొడుకులేనినిన్ను * గోరిరా! మెఱకై, యునుము కేటికోరి? * యూరివార్త

గీ. అనుచు నినుముని శపించి * యంతనాచు
తనయుఁడాండ్రను స్పష్టంపం * దలచి పెక్కు
కన్యకల వీరిణీదేవి * గర్భమందు
బుట్టఁగాఁజేసి కశ్యప * ముఖులకిచ్చి. 142

వ. అవంతిరంబు

చ. మును శివ, కూతురై తనకుండు * బుట్టెడునట్లు వరంబొసంగె గా
పునఁ జతురాన నాత్మజుఁడు * పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్ప నాపెయు సమగ్రకళల్లనరంగ దక్షు నె
మ్మనమునఁ జేరె నాతఁడును * మానిన వీరిణి జేర్చె దేవమున్ 43

ఉ. వీరిణియన్ బరాంబి * యభీష్టతరోజముఁ చాల్చి రాజిలెన్
శ్రీరమణాది నిర్దరులు * చిన్నయి దక్షవధూదరంబునన్

జీకుట యంతనారసిభ * జి.చిరి భ్యాసతత్ములొప్ప న
వ్యాజగర్భజండు నుడి * అంతపునొందించు నుడె దుడిగన్.

144

న. అడైమిటి ల. ౧. *—

ను. శుభత రాగ్రహుగ్న పేర యతిత * యోధానగా నీనిన్
విభు చిత్తమృ ప్రసూరి మూడి మున * వైవేకహద్యార్థ సౌ
రభముల్ గుప్పజసింపె నీనిన సుగర్భుల * బృందారకుల్
శుభనిత్యంబులన నొనర్చు * నా నా పాపై యున్నప్పయుకె.

145

గీ. అపుడు దక్షుడు జగదా * నిర్మల ముగ్ధి
రోయిల్లాగుచు నట్లు నంతోనమునకు
బలక మొక్కెద జగదుబా * పరమశక్తి!
కరుణ నల్పు నుచు * వ కలులుకాత్ర!

146

ఆ. ఏమచేరి ధార * యు పన్ను ప్రియ, న. అని యున్దె పనుచు * సతిమొనర్చు
నట్టపనాథాల్ * నున నో వుచి నన్ను, న. అమమహానూర్తికొనలుసాగ

ఆ. ఏకచేతఃపత్ర * యూ పీఠమగుచు నీనిన * యాగ లీలనొంది
యట్లై నలుపుచుండ * నట్టిచగధాల్, న. అని నీశ్వరినిన * నాదిగొలుతు.

148

ఆ. ఏమచేత దుష్టా * పీఠమగుచునీ, నీని ననున్దె పనుచు * రయముమీఱ
నలుపుచుండ నట్టి * నర్విజగన్నయ, నమ్మి కొలుతు సేన * నారతంబు.

149

గీ. దక్షుణ్డిబులన్తునియింప * చాలరాంబ, నక్షణగనింబులై ను * దారచరిత
నీకువరిమిచ్చినట్టల * నే జనించి, తిని గ్రహిపు దబోమయ * దీప్తులమర.

150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జూలి బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన
జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత నిరూపణంబులై బాలనుజూచి హరునంబునఁ
బొంగిపోరిరి. దక్షుండునుఁ గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబు
లును లాఠులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుచుండయు సతీదేవియునియు
నామకరణంబుఁజేసె. నృత్తగేర వినోదంబులొక్క యెత్తగ నొనర్పబడియె
నపుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారిసించి పరమేశ్వరిని సేవించి చనిరంత.

క. దత్తప్రజాపతికి సుత, మై క్షితి జన్మంబునొంది * నట్టికతమునన్
దాతాయణి యనునాహ్వాయ, మక్షీణలసోనిధాన * మాపె ధరించెన్.

151

క. అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లాసముమీఱఁ బొడమియుద్యత్కాంతుల్
జల్లెడు నిందీవరఘ్నేఁ, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి * తనిసిరిమిగులన్. 153

క. సితవత్తశశికలాకృతి, నతిశయముగ దినముదినము * నరుదుగఁబొడలెఁ
నతి యోగవిద్యశాంకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి * యగుచు ముదమునన్.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

ఉ. కుంచెయు రంగులున్ బలుకఁ * గూరిమి నొందిమహేశ్వరాకృతిన్
మంచిగ దిద్దివ్రాసి యసమానముదంబెసలారఁబూజగా
వించి శివానుకంప కెదఁపీక్షణసేయుచు వింతవింతగాఁ
బంచమనుస్వరం బమరఁబాడెవిపంచిక మీటుచున్లలిన్. 155

—* సతీదేవి సంవాదతంబు సేయుట *

వ. అంతనయ్యంబిక బాల్యంబుఁ బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి నందా
వ్రతంబు సేయంగడంగి యాత్మజనకానుమతితో నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు
నభవుని సలవణంబులగు గుడోదనంబులఁ బూజించి కార్తిక చతుర్దశియందు
శివునిబాదు సాపూపంబులనర్పించి మార్గశీర్ష బహుళాష్టమియందుహరునిసతి
లయవోదనంబుల నర్పించి పౌషశుద్ధ సప్తమియందుషన్నున * కృష్ణరాష్ట్రం
బున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఖపూర్ణిమయందు నదీ
తీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చి, ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి
నాలుగుజాముల వైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చి, చైత్రశుద్ధ
చతుర్దశియందురే బగలుశివుని బలాశదమనంబులను బూజించి వైశాఖశుద్ధ
తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్పించె. జ్యేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి
యందు త్తరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్వునిబూజించి యాషాఢశుద్ధ
చతుర్దశియందు త్తరేణి విరులచే గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిబూజించి
శ్రావణ శుద్ధాష్టమి చతుర్దశియందు దర్భలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో
భర్గునిబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే
శంకరునిబూజించి జలహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు వత్స
రంబిట్లు నందావ్రతంబు నిష్ప్రత్యాపాంబుగ నొనర్చుచుండుడు.

ఉ. తామరసాక్షుడప్పగిదిదక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచున్
సోమకలాధరన్ దనమ * నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటన్
దాసదమొప్పు నారసి హి * తమ్ముగశంకరుపాలికేసి యా
సోమనిభాస్య దక్షినుత * చొప్పఁఖలంబు వచించెఁ బ్రేముని. 157

తా. నీకై జన్నియఁగట్టె నంట! సురరా * భక్తికోసు లాద్యనా
భీకాక్షిణిసతిఁ బోటికై యెదురఁగా * లేరంట! నందావ్రతం
బాకన్యామణి నిన్నుఁ గూరిచియె తా * నవ్యాజన వంబునఁ
లోకుల మెచ్చి నొనర్చు చుండెనట! యా * లోలాక్షి నీక్షింపుమా! 158

క. బాలసుమీ! హేమకిరీట, ఫాలసుమీ! యోగల్గ * పరిమార్చియొ
పాలసుమీ! రచితజగ న్మాలసుమీ! నీయఁజేస * పుణిమాంబుమీ! 159

చ. చనుమిడ గుంకన్యకని * శాంతము. జేరి వరఁబొస గి కే
గనె కరవీరిని నురఁ * గాగ్రిహయింపు మహాత్మా భక్తరం
జనమునె యెట్లు ప్రేమలన * నలుటకే నెఱవఁచు నానందా
వసుభుగిల్ల! నుండువ * నన్నుమోచితిమి కన్యకావరం 160

గీ. అవి పారిపోయె నవి నీవు * నానందా
నప్పటిక మున్నగునీకాన * నన్నుమోచి
యన్నకలన నీకాన * నన్నుమోచి
జాన్మయై నీకాన * నన్నుమోచి 161

క. సతీయను నీవు * నా, ప్రతిమి నీవు * నీవు * నీవు
న్నతి నీవుమోచితిమి * నీవుమోచితిమి * నీవుమోచితిమి 162

— సతీదేవికి కన్నులు కలుపుట —

క. పూజానసా సముపసే, యాజగదీశ్వరుడూ మంగ * శాశ్వతుడై
యా జై పాత్రకముఖకపు, జోజన దరిసెనము నొసఁగె * నూర్జితకరుణన్ 163

ఉ. అందములైతిసర్చు నిఖి * లావయనమ్ములవానిఁ జందురున్
గిందురు మారుఁ గీరు నొక * క్రేవకుమితాదు సౌరువాని నొ
ప్పందగు సుందరీమణుల * పొందికచూడ్కుల లాగి మూఁగఁజే
యందగువాని శంకరుని * నాయరవిందజపాత్రి గన్గొనెన్ 164

చ. కనినునుసిగ్గునన్ జరణ ధ కంజములన్ నుదురుంచి మ్రొక్కి వే
గ నె భయభక్తు లెంతయును ధ గ్రమ్మికొనన్ వెడగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుఁడు ధ కల్కిరొ! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమడ్లు నీమదికిఁ ధ దోచినయల్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ. తెలిసియుండియుఁ దెలియన ధ ట్టుల విభండు
తనదుపల్కు విసన్గోరి ధ తన్నునడుగ
మురిసి సిగ్గున మ్రాన్పడి ధ తెఱవయున్న
చందమెంతయుఁ గనిమది ధ సంతసించి. 166

క. మరల వరమడుగుమంచును, దరుణేందుధమును సతినిఁ ధ దశయకయకుగన్
గరిరాజమాన సిగ్గును, మరలివియ నె దేవ! యిమ్ము ధ మరలనివరమున్. 167

చ. అనియకుగన్ శివుండు మది ధ నారసియిట్ల నె నికుభార్యనై
యొనరుము సుందరీ! యనుకుఁ ధ నుక్తిని దాచిని నశపుత్రి నె
మ్మనమున గోరినట్టులెయ ధ మర్చిన శంకరు ప్రక్కనిల్చి యా
వననిజహావభావముల ధ వాసిదవర్పఁగఁ జేయ నెంతయున్ 168

గీ. తరుణశృంగారమూర్తులై ధ తనరియున్న,
వారి నిరువురఁ జూడన ధ భంబునందు
జెలఁగు చిత్రాశశులజతన్ ధ దెలుపుచుండి
రరుస మొనగూర్చు మదికి నా! యందుబాటు 169

గీ. స్ఫటికమణిమయమూర్తియౌ ధ శంభుదండ,
స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి ధ శివదలిర్ప
నిండుచందురు వెనుకొని ధ నీటుమీఱి
యున్న ఘనశేఖనోలనం ధ దాప్తియుండె 170

— శిష్యుడు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట —

అ. అంత దక్షపుత్రి ధ యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! ధ జనకునడిగి
నన్ వివాహవిధిద ధ నర్పణజేకొనుమన, నింపుమీఱవరదుఁడీయకొనియె 171

వ. మఱియు

- క. అనియె నొకశాసచేసెద, వినునలి! నావచనమండ * విశ్వాసమునీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మననిద్రఱఁ బావనోపు * మానకయదియొక 173
- క. ఇటులాడి కాలుసాఁగక, యెటులోపయనంబుఁ జేసి * యే గెను శివుఁడం
తట దాక్షాయణి పితలను, జటులగతిన్ దటిసిచెప్పె * శంకరుపరముక 173
- వ. అనంతరంబున శివుండుసరస్వతీ సహాయంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలఁపుడునతం
డట్లు విచ్చేయ సతీవ్రతంబుఁజేఱఁగు నాపెకభీష్ట వరదానంబు నొసంగుటయు
దెలిపిఁ తద్వివాహంబు దక్షునుద్బోధింపఁ బంచిన నాతండలరిచని వధూసమే
తుండగు దక్షునిన్ కేరి యిట్లనియె. 174
- చ. కొమిరెనొసంగు రుద్రునకుఁ * గోమలిచేసిన సద్రవతంబున
ర్చయు సమకూరమెచ్చియె వ * రంబాస గకి సతఁగాఁగఁజేకొనన్
గరము మునంబుసూరెఁ దృటి * కాలము బాగొనిరింప కీర్తవే
గిరముగ సర్వయత్నములు * గీల్కొన నిసి యునర్చు పెండిలిన్. 175
- క. అనియెపదేసించిన సతఁ, డనునోమనలెల్లఁ న్రుహిణుఁడును శుభలగ్నం
బును నేడుపఱచి శంకరుఁ, గొనిపోరన్మరిలఁ గదలె * గోప్యకడకున్. 176
- గీ. చని మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి * సత్వరముగ
దరలి రమ్మనఁ బెండ్లికై * తనయనిచ్చు
నాదుతనయుండు దక్షుండ * నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ * వెడలు మటకు 177
- క. అని చెప్పట కిభవుండుమున, మునుజేకొని నారదు ముఁ * ముఖ్యుడలఁపవే
గ నెనఱిండు సేరనచ్చినఁ, జననలెఁబెండ్లాడ దక్షు * సదనంబునకున్. 178
- ఉ. నీవు మరీచి మున్నగుము * నివ్రవరోత్తములకొ నదారులక
శ్రీభిభునిన్ రమన్ కిఖల * సిద్ధను రాసురదివ్యవర్ణమున్
నావచనంబుగాఁ బిలిచి * నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లి కిక్
రావలెనన్న నాతఁడు గ * రంబు ప్రమోదముఁజెంది యట్టులన్. 179
- ఆ. ప్రభునినుడుగుకన్న * పైపెచ్చుగా నెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల * నారునచ్చి
పెండ్లి పనుల నెల్లఁ * బేర్చిమైనొనరించి, పయనమెఱుక సేయ * భర్తుండపుడు. 180
- క. అలరుననడ్వాహముపై, లలితగతికొ గూరుచుండి * లక్షల్కోట్ల
బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దక్షునిపురంబుఁ * జేరరయమునన్.

సందీశ్వరుని హజారంబు వాకిటనునిచి సతీదేవితో సభ్యంతర గృహంబుఁ
బ్రవేశించె నీసతీమహేశ్వర వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన
నవ్వారి కైహికాష్ట్రిక ఫలంబులొదవునని నూతుండు శౌనకాదులకుఁ
జెప్పినయంత నవ్వారవ్యలికథ నెఱిగింపుచునుటయు నూతుండిట్లనియె. 186

—* స తీ శి వ వి హా ర ము లు *—

క. పరమేశ్వరుండు సతితో, నురుమోదంబమర సురత * మొందెను బలువ
త్సరములు నిముసములట్లులఁ, బరిశీలనసేయరాని * పగిదిగనమరక. 186

మ. పనపుష్పంబుల పరిమూల నిజవధూ * వక్షంబునన్ నైచు భా
మిని యద్దంబును జూచికొన్నపుడు బే * ర్మిన్ డాసితానున్ విశా
కనసేయన్ రవలొప్పు కమ్మలను వే * గన్ దీయువేవేయునే
మినుడిన్ జెప్పిననుక జెవిన్ దరిసియే * మేలొండఁజెప్పన్ రహిన్. 187

గీ. సతి యిఁకెర నస్తువులఁ జూచు * చందమరసి
వెనుదెసనుడాసి యాశ్లేష * మును బొసర్చు
చకితయై వ్యాకులమున వె * నుకకుఁజూడ
నలఁతినపుసగి ముద్దాడు * నామమోము, 188

గీ. పసిఁడి తామర మొగ్గల * పగిదిమెఱయు
భామచనుదోయిఁ గస్తూరి * పంక మలఁది
తేటివ్రాలిన చెలువంపు * తీరొనర్చి
చూడుమిది సుందరీయని * చూపి మఱియు. 189

క. కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలువపు ముత్యాలడండఁ * జేకొని ప్రీతిన్
గలయన్ గనినట్టలఁగని, యలరుచు నచ్చటనేచేర్చు * నంతసెమరలన్. 190

గీ. కడఁగి కెంఱలనొకేలు * కడియమాలను
మేల్మిమొలనూలు విడదీసి * మెచ్చుగులుకఁ
దా నెయమరించుఁ బలుమాఱు * తమిఁ బలుర
కముల విరులనుదెచ్చి చొ * శ్చేము నమర్చు. 191

గీ. ఇప్పగిది జెల్వతోఁ గూడి * యీశ్వరుండు
రాతిరియుఁ బవలును రాగ * రంజితఁడయి
ఇంతినెడఁ బాయకెంతయు * సంతసమున
నున్నఁగాముండు గొలుచుచు * నుండెవారి. 192

వ. కొన్నివందల వత్సరంబులమీఁద.

క. హరుఁడంత శీతశైలము, స్మరియించి బిరాసనటకు * సతితోఁ జని యా
దుర్గవై న శిఖరతలమున, నిరహాప్సగ నుండెనెంత * యేని బ్రియమునన్.

క. అందలిప్రాకులు తీవియ, లందముగఁ జిగిర్చిపూచె * నలదీర్ఘకలున్
బొందఁమరలన్ గలువలఁ, బొందుగ పికసింపఁజేసె * బుష్పశిరాజ్ఞన్. 194

క. గండపు ప్రాకులపై నర, విందమ్ములపయినిఁ గుండ * బృందమ్ములపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు మందసమీరములు శివుల * మదులలరించెన్. 195

నీ. సంజకెంజాయలఁ * జానగుచందురుఁ, బురణించుపాలాశ * పుష్పతతులు
కందర్పకేతుల * నందగునాగకే, సరమహాజాతప్ర * నవవితులు
అలవవమానున * కామోదమిడిమేల్చి, భాసిలుచున్న * ల * వంగలతిక
లమ్మరుబలముల * కమరబోనంబిచ్చి, యలరెడు నెలమాపు * లందమైన.

గీ. కొలకులందలి యుదకముల * గలక లేక, వికచకమలోత్కరంబుల * వెలసిజోతు
లను వెలుంగగఁజేయుచు * మనులయనము, లనుదలంపఁగఁజేయుచు * డెనువిరివిగ

క. చందురుఁడు నాల్గుజాలఁ, బసందుగ వెన్నెలలునించి * సంబర మొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుండద్దయు నొడికమగు చెలువునూపెసిరిన్. 197

డి. అట్టిసుఖాద్యమైన సమ * యమ్మున శంకరుఁ డాత్మదారనా
గట్టపయిన్ నకుంజముల * గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీఁటి భోగముల * నెక్కిని యక్కుననొందుచుండె దా
నిట్టలమైన బాళి విభుఁ * డెట్టులనట్టుల నొప్పెనాకెయన్. 198

గీ. సతిముఖేందుసుధాపాన * సమ్మదమున, రమణియానన సౌరభ * గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్చికి * లలితశీల, మునకు శివమదకరి గట్టు * బొందెనతము.

క. పలుకులఁ జావుల మేల్చె, య్యల హాస్యాలాపములను * నుడురాజధరు
డలరించుచు దాఁడొయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండు * కేళీరతుండై. 200

—* ప్రావృట్కాలవర్ణనము *

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీదేవితో విహారంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి విభున కిట్లనియె.

శా. ప్రాణేశా! కనుగొంటివే యడరునీ * ప్రావృద్ధతిన్ మేఘుని
క్వాణంబుల్ భయదంబులై తనరె రం! గత్తుంగశృంగాళి బ్ర
క్వాణాటోపముతో జెలంగెను మహా! వర్షాంబుధారల్ జగ
ప్రావృణంబుల్ చేలరేగె, బిట్టెనగె నిర్ఘాతప్రపాతంబులున్. 202

చ. రవి గనుపట్టడయ్యె దిన * రాజి విభావరులందు యామినీ
ధవుడగుపట్టడయ్యెనిక * దారలుగీరలు లెక్కయేమిటన్
బవలును రాత్రి యొక్కనరి * బాసిలుచున్నది గర్జదభ్రముల్
రవములతోడ మీదఁబడు * లాగుచరించెను మారుతాహతిన్. 203

గీ. గాడ్పుతోఁగూడి పెద్దవృ * ఊంబు లెగిరి
నృత్తమొనరించుచున్నట్లు * నెగఁజె జడల
భీరువుల చిత్తములకు బల్ * భీతిసేయు
చున్నవిట్టలనరయు సం * పన్నతేజ! 204

గీ. చాతకపత్రులును శిఖల్ * జలదములకు
నెదురువోవుచు నున్న న * య్యెడగునందుఁ
గరకవృష్టిచే నవ్వానిఁ * గానుపట్ట
నట్లు సల్పెడు నవ్వలా * హకములేచి. 205

గీ. ఇట్టిసమయంబు నారసి * యెంతయేని
పూన్కిఁగాకములు జకోర * ములును నీడ
ములను సలుపుకొనుచు స్వస్థ * ముగ వసించె
నీవు దలఁపవదేలొకో * నిలువ గీము. 206

క. కనుఁగొను పలురంగులతో, వెలసెడు మేఘములతోడ * విశ్వేశ్వర! యీ
ఘనమగుహిమవన్నగ మిట, నొనరెడుతె క్కలు గలట్టి! యదధియనఁగడున్.

ఉ. కావున దేవరా! మనము * గ్రచ్చట యిమ్మలఁ బాసి యొందుచో
ఁబిధి నైన జేరుదము * పొచ్చుగ నుల్కు జనించెనాకనక
దావిని లోకనాయకుడు * దద్దహించి యిటుల్ వచించె గాం
తా! వెలపొంద నేటికి హి * తంబగు వాసమొనర్తుఁ జక్కఁగన్. 208

ఉ. మేఘము లీనగంబునకు * మేఖలఁదాటక క్రిందనుండు నభ్రా
ఘము లింక రావ్యగిరి * యంఘ్రులయందె వసించు నానుప

ర్యాఘనివాసమైన కనకాద్రిని నట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెచట * నుండఁబ్రయింబొ వచింపు మింపుగన్.

209

వ. అందీ హిమగిరి నారయుము.

సీ. సిద్ధాంగనలు నాగసీమంతినులు నెఱ్ఱ, వదలక నీకు సేవలుపానర్తు
రద్రరాజపురంధ్రి * యమ్మేనకయు నినుఁ, బ్రేమించి పూజగావించుభక్తి
బంగారు పద్మముల్ * భాసిలుమానస, సరసి మదికిఁగూర్చు * సంబరంబు
పులులెలుంగులు సింగ * ములు దపోమహిమల, కొదుగుచునందందనోసరిల్లు
గీ. దివిజగంగావధూటిబల్ * తేజ మెసఁగఁ, దీరుతీరులనృత్తముల్ * దీర్చుచుండు
బచ్చికలయాస్తరణములిం * పెచ్చఁజేయు, బాయ నెఱువెకాంతప్రా * లేయధరము

చ. ఎడవక యెల్లకాలమొక * తేనిధిఁ బూచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖిలద్రుమంబులును, * నెల్లపుడబ్జకు వాలజాలమున్
బొడమఁగఁజేయు దీర్ఘి కలు, * మోహనమంజులగానమాధురిక
దడయక కూర్చుండు సత * శమ్మఁ బికప్రముఖమ్ము లిమ్ముగన్.

211

చ. ఇఁకను పిరణ్యశైలమున * నింపుమెయిన్ మఘాదిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ * హర్ష కగోత్తమరాజధానులన్
రకముగసల్చి యందులఁది * రంబుగఁ గాపురమున్నవారలా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్పదయి * తా! యటకేగుదమా! ప్రియంబుగన్.

212

ఉ. అందు మహేంద్రురాణి నిను * నాదటఁ గాంచిప్రియంబుసేయుఁబ
వ్విందులు సేతురెంతయును * వేల్పులచేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగసేవఁ జేయఁ దుర * పూర్వవినోదములన్ బొనర్చుచు
రిందుముఖి! వచింపుమిఁక * నేగఁగ నెంచినఁ గాంచనాద్రికిన్.

213

వ. అట్లుకాదేని.

ఆ. మనదువెండికొండ * కనఘాత్మ! చేరఁగ, దలఁచెదేనిఁ జెప్పు * దరులు సాను
పులును గాంగకూలములును జెల్వగు నెందు, నెందు బ్రహ్మపుత్రునందడించు.

౩. అనుడు దేవదేవి * యభయ! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందు * నుందమనుడు
వేగముగశివుండు * వెలఁదినిఁదోడ్కొని, యున్నతంపుశిఖర * మొందెనపుడు.

క. అందువనంబులుఁ గొలఁతులు, మందసమీరములు సిద్ధ * మహిళామణులున్
గంధవఁగూర్చి మనముల, నిందుకలాధరునకును మహేశ్వరి కెలమిన్.

216

- గీ. కేరి విద్యాధరీతోట్కిన్నరీత, తియును సప్సరశ్శేణి యెంతేనిమీటి
వేణు వీణామృదంగ నికావ్యాణగతుల, నృత్యముల సల్పుచుండిరిచి త్తనుఖము.
- గీ. ఇట్లు నీహరిగిరి బరమేశ్వరుండు, రమణితోబదివేల్వత్సరంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానందమున జెలంగె, రాతిరియుఁబవల నెడు నేర్పాటులేక
- ఉ. ఒక్కొక్కనాఁడు పద్మముఖ * నొద్దికఁ జేకొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁజేరి యందు మణి * సానువులన్ విహరించినచ్చు వే
టొక్కపుడీ యిలాతలమహాన్నతదివ్యవసితలంబులన్
మక్కువతోఁ జరించుచును * మానినితో మరలున్ హిమాద్రికిన్. 219
- వ. ఇట్లు దాతాయణీ శివు లన్యోన్యసంగతి ననురాగభూజంబు నత్యంతాభివృద్ధిఁ
దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల నెంతేని దసిసి సంతుష్టయై యొక్క
నాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మ్రొక్కి భక్తితో దోయిలోగ్గి ప్రహ్లా
ధూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె. 220

—* శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట *—

- చ. పరమకృపాశు! నీవలన బాగుగ భోగసుఖంబులొంది యం
దరుసము నొందితిన్ మరలె * నాత్మ యిఁకన్ జనుఁ డెట్లు దుఃఖ ని
స్తరణము సెందు జీవులెఱు * సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమా
పరమపదంబుఁ గాంతురు కృ * పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మా! యీతటిన్. 221
- క. అని లోకోద్ధరణార్థము, వినయమ్మున నాదిశక్తి * విభునడుగఁగ బ్రీ
తినిఁ గొని శంకరుఁడిట్లుల, ననియెను దాతాయణీ! ప్రి * యంబుగవినుమా!
- ఋ. పరతత్వంబిది దేనినారసినచో * బంధంబులన్ బాసిమో
క్షరమకాజెందును జంతు వెప్పుడది * విజ్ఞానస్వరూపంబిఁకన్ వ
బరుఁడుకా నేనన కారయన్ దగునున * ర్వంబిద్దిబ్రహ్మాంబుగాఁ
బరమార్థైక మనంబునన్ దెలియుమీ బాటన్ సరోజాననా! 222
- క. అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱిగినవాఁడు చూడ * నరుదగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువాకఁడు * భాసెడు నిలన్. 224
- వ. పొలుపుగ భక్తిముక్తిఫల * భోగములొండఁగఁజేయు భక్తి యి
మ్ముల నది తల్లియై పరఁగుఁ * బుణ్యవతీ! భువి నెల్లవారికిన్

సులభము దాని యార్జనము * చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి, దయివారనిచోఁ గనలేరు జ్ఞానమున్.

225

గీ. భక్త్యధీనుడనై యేను * బరమసీచ, జనులకేనియుఁ బాపిష్ట * జనులకేనిఁ
గై వసంబయి వారి యిగారములను, జేరి కొలుచుచునుండును * మేరమిటి.

.. ఆ భక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది వైధి
యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి,
యను భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె, నందు నైష్ఠికి మరల
యాఱువిధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయే; ఈయవి, విహితావిహిత భేదం
బులతో మఱియు ననేకవిధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు
దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నా రెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను
బుధులు లెక్కపెట్టి రవ్యానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱుతు వినుమని
యిట్లనియె.

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబును * స్మరణసేవ
నములునున్ దాస్యమును నర్చ * నయునువంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప * ణమును ననెడు
నవవిధాంగము లొంది త * నర్చుభక్తి.

228

వ. ఇఁకను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదుఁ నారయుము.

సీ. నాదులీలాకథ * లాదట వినుచుహ, ర్షము నొందుటయె శ్రవ * ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా * హృద్యలీలలను దా, ర్కొనిపాడుటద్దీ * ర్తనమనఁబడు
ననుజగన్మయనిగా * నమ్మివిరభయమతి, స్మరియించుచుండు * స్మరణమగును
అరుణోదయాదిగ * నహము రేయియు వేడ్క, చెన్నొందఁగొలుచు * సేవనంబు

గీ. హృదయపీయూష రసమది * యుబికి పాఱఁ
బ్రియముఁ జెందు * దాస్యమన్ * బేరుఁగాంచు
రహియమర షోడశోపచా * రములు దనర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ * నంబు వినుము.

280

శ మనువును జపించుచునుమది, ననువుగఢ్యానము సలుపుచు * నష్టాంగములు
ర్వినిజేర్చి మ్రొక్కు * వం, దనమని చెప్పదురు పరమ * తత్వజ్ఞమునుల్

గీ. కడఁగి కష్టసుఖముల లె * క్కఁగొనకెప్పు
నమ్మికొలుచుటె సఖ్యమ * నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువు నెంతయుఁ బేర్చిమై * దనకుఁ గాక
నాకు విడుచుటె యాత్పార్ప * ణంబు చెలువ!

281

వ. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తికంగంబులై భుక్తిముక్తి ప్రదంబులై నా కతి
ప్రియంబులై యలరారుచుండు నికను బిల్వశ్రయాది కంబులగు నుపాంగం
బులును బెక్కులుగల వవ్వాని నీవయారయఁ గలవిట్లుసాంగోపాంగమగుభక్తి
తెఱంగునీ కెఱింగించితి.

గీ. ఇద్ది వై రాగ్యమాత్మక*యిద్ది ముక్తి
దాత్రి సర్వఫలాత్పత్తి * దాయని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చు బల్ * నీటుమెఱయ
నామదిఁ గరంచు పెక్కేల * నలినవదన!

282

గీ. భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ * బరఁగుత్రిపుటి
యందు జ్ఞానవై రాగ్యము * లమరుటరిది
భక్తి నొందుట సులువగు * భక్తియొదవ
సర్వమీడేఱు నాదు వ * శ్వేతఁ బొనర్చు.

వ. మఱియు భక్తివశ్యుండనై యేను.

తా. పాపాత్ముండగు వశ్యే కంతునకు బల్ * భాగ్యంబులర్పించితిన్
బాపన్ పేపఁగఁజూచి దండధరునిన్ * బ్రాణంబులన్ బాపితిన్
సాపాటుక బొనరించితిన్ గరళమున్ * జంకింతయున్ జెందకే
యీ పాట్లన్నియు భక్తినిన్ వలచియే * యింద్వర్థ బింబాలికా!

283

ఉ. కావున దేవి! నే మిగులఁ * గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను * జేరెద నెల్లపుడన్న దేవియున్
భావమునందు భక్తియే ఘోనంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియొ ధర్మమర్కము ల*నేకములడ్గినఁ జెప్పె నీశుఁడున్.

286

వ. అహరహం బిట్లు లోకహితార్థినియై యమ్మహేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర
సంకేతవిషయంబులను వర్ణాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీ పురుష ధర్మం

బులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రిక వైద్యేతిహాసక్రమంబుల నడ్లి నదు త్తరంబు లొంది యానందమొందుచుండె ననుడు నూతునకు శౌనకాదు లవ్వలి కథ నెఱింగింపుమనుటయు నూతుం డిట్లనియె.

—* ప్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట *—

చ. అతుల మునీంద్రులెల్లరు ప్రయాగనుజేరి మహామఖంబొకం
డతను విభూతినల్పుచు మహామహులందఱఁ గోరి పిల్వఁగాఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁగూడిరి సర్వసుపర్వులున్ ఋషుల్
క్రతువది పెద్దకాలము విరాజలె నెల్లరుమెచ్చ నచ్చటన్. 288

గీ. అందు బ్రాహ్మీసమేతుడై యజ్ఞభవుఁడు
భృగువు భగఁడును బూషమున్నగు గరిష్ఠు
లుండిరి మహేశుఁడును వచ్చియుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె ధర్మమెసఁగ. 289

క. వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గద్దియనిడిమది, మెచ్చునటుల్ మ్రొక్కి కొలువఁమేలుగ నతఁడున్.

ఆ. వారిగారవించివారిజనంభవుఁ, జేరి మ్రొక్కి గద్దెఁ జేరికూరు
చుండి శివునిఁగనియ తండు దనను జేరి. మ్రొక్క లేదలంచు నుక్కుమిగిలి.

క. మునులను వేల్పులఁగనుఁగొని,యనియె భవుండితఁడుమామఁకాత్మజఁగొనినా
కనువుగ శిష్యుండైనను, నొసరింపఁడు గౌరవంబు నొక్కింతేనిన్.

ఆ. ఆశుచి లుప్తకర్ముఁ డతిభిన్న సేతువు, మాని,యీతఁడిట్టి వానికేన
నర్హుడైనవాని కామ్నాయవిద్యను, బలెనొసంగినాఁడఁ బట్టి నట్లు. 248

సీ. ఘోరంబులగుప్రేత వారంబులనుగూడి, సంచరించుచునుండు సంతనమున
నిలువాకిలియునని యెంచకనిచ్చలు, కాపురంబుండును గాటియందు
ఉన్మత్తునిన్ బోలి యొడతఱుంగక యెల్లు, నగ్నుడై హసియించునానఁదక్కి
తామసజనులకుఁ దావిభుండై కడు, కూరిమితోనేలు కొనును వారి

గీ. పేరెశివుఁడని యశివు డై వెలయు నిట్టి
నప్తశౌచునకెఱుంగక నలిననూతి

చోదనన్ జేసి యెద్దియుఁ * జూడకట్టు
సాధ్యులుగ కూతునొసఁగితిఁ * బదురుదప్పి.

244

—* దక్షిణ శివుని శపించుట *—

- క. అనియిట్లువలికి వేగమె, కనుగవయందగ్గు లొదవఁ * గనుగొనియభవుఁ
బెనుకీనుక తోడ నుదకం, బును ముట్టి శపించెట్లు * భూతేశ్వరునిఁ
- క. ఇతఁడిఁకను సర్వయజ్ఞ, ప్రతతుల భాగంబులేక * వందురును బహి
ష్కృతుఁడగు సురలకు మునులకు, నతీతుఁడగు నితనికేటి * కాహవ్యంబుల్
- గీ. ధాత మున్నగువారు వల్లనుచు నుడువు, చున్న నిట్టులఁ గొంకకాయుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున * కలిగి నంది, కేతుఁడిట్లు ప్రతిశాపమిచ్చెవేగ. 247

—* నందికేశ్వరుఁడు దక్షిణకుఁ బ్రతిశాపం బిచ్చుట *—

- ఉ. ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! వినుమోర! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరముసేయ నీతరమె? * దుర్గతి! శర్మముదక్కి నీవిటుల్
గారులుప్రేల నేమియగుఁగాపురుషాగ్రణి! బస్తమాశ్రితై
తీరెడుగాక వేగ నిఁకఁ * దీపురమెల్ల నడంగుఁ గాపుతన్. 248
- చ. ఎవనిఁ దలంచినంత సకలేజ్యలు పూర్ణతనొంది మించు నిం
కెవని నుతించినక జనులకెల్ల నమంగళముల్ దొలంగి మే
లపు; నెవనిన్ భజింతు గమలాక్షుఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిదేవుని వృధా శపియించితె! యజ్ఞబాహ్యుగా
- క. అని తన్ను శపించిన నందినిఁగని దక్షుండు మిగులఁ * దీండ్రపుటలుకన్
గొనియిట్టుల మరల సెప్పి, చెను ముందుకెనుకఁ గనక * చేవదలిర్చన్

—* దక్షిణ నందికేశ్వరుఁడు మున్నగువారిని నెపించుట *—

- ఉ. మీరలు రుద్రభక్తులయి * మీటియిటుల్ చెలరేగుచున్న నా
రీరిక వేదబాహ్యులయి * యెల్లరు వేదపథంబు వైదికా
చారము దవ్వఁజేసి భసి * తాననులై చరియింతుగాక బృం
దారకులున్ మునుల్ దగుపథమునఁ జేరకయుండు గాపుతన్. 251
- వ. అనిదక్షుండు శపించినయంత భృగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు
మరల నవ్వారికిట్లు ప్రతిశాపంబిచ్చె. 252

— * నందికేళుడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం బిచ్చుట * —

గీ. ఎవరు శివునకు విముఖులై * యేవమనక
యిట్టి తుచ్ఛోక్తులకు ముదం * బెనయువారొ
యట్టివారలు వేదత * త్వార్థమునకు
బాహ్యులగుదురుగాక యె * ప్పట్లనేని

258

క. మఱియును గామాత్మకులై, దరిద్రులయి యాచకులయి * ధర్మచ్యుతులై
వెఱవక యభిక్ష్యములఁదెను, దురు శూద్రులయాజకులగు * దురునగజగముల్
వ. అని శాపం బిచ్చినంత శివుండుడిసి దక్ష శాపంబున కావంత యలుగక నందికే
శున కిట్లనియె.

259

ఆ. తగునె బ్రహ్మకులుల * దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాపమీయనాకుఁ
బరులకోసరముగ * బావిదూఁకుటమేలె?, తెలియున నెడివాఁడ * తెలియలేడు.
వ. అని యిట్లు నందికేళుని కందుఁబాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వ
రుండు కైలాసంబున కేగెనంత చఱుండు గుపితుండై భృగ్వాదులను దోడ్తాని
కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయముఖం బొనరించి
యట్లులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయనెంచి సకలామరులను బరమమునుల
నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుట—

— * దక్ష యజ్ఞము * —

ఆ. కదలివచ్చె నటకు * గంజనేత్రుఁ డజుండు, దేవనాథుఁడాది * దిక్పతులును
వారిగేహీనులును * వసుగణంబును ద్వాద, శార్కులును గ్రహంబులలరి వేగ.
వ. మఱియు నికను విశ్వేదేవతలును మరుత్తులును బిత్తుగణంబు లప్పరో
జనంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ వతంగ ముఖ్యులును
గశ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద పరాశర గర్గ, భార్గ
వాది పరమముసీంద్రు లరుదెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁడర్హ సత్కారంబు
లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామల గేహంబులు సమర్పించి యందుంచిన
వారందఱిట్లుండుడు సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజాలుగను బుండరీ
కాక్షుం డధిష్ఠాతగను బద్మజుండు ద్రయ్యావిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పా
లులు సాయుధులై రక్షకభటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడి
రింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞశాలక జేరియుండె నగ్నియు నిజరూపం

బున హవిర్హాణంబునకు సిద్ధంబైయుండె నిట్లెనుబది యెనిమిదివేలు
ముత్విగ్గణంబులును, నఱువది నాలుగువేలుభాత్యగణంబులును నట్లే యధ్వర్య
హాత్యగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచిత
కాతుక మంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞశాలకా కేరియుండె నందఱాత్మ
కార్యవరతంత్రులై యుండిరా సభయందుఁ గపాలి యనర్హుడవియు నాతనిఁ
జేరుట సతియు ననర్హయనియుఁ బిలువనికతమ్మున సతీమహేశ్వరులు దక్కఁ
దక్కిన నిఖిలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, మున్నగు
పారెల్ల సదారంబుగ సపరివారంబుగ విచ్చేయుటఁ జేసి సభయెంతయు
సందడి మిగిలియుండుట నందు శైవాగగణ్యుండగు దధీచి, మహేశ్వరీమహే
శ్వరుల పొలకువఁ గాంచక యులికివడి దక్షునకిట్లనియె.

ఉ. అందఱుఁజేరి నారిచటి * కయ్యలు నచ్చులు రాకయుండిరా
యిందుకలాధరుండు శివ * యేలొకొ పిల్వగ లేదొవారి నిం
దిందఱుచేరియున్న సభ * యెంతయు దేవుడు లేని జాతర
ట్లుందగియుండ నీపిదియు * గొప్పముగాఁ గనుపట్టదే? మదిన్ 260

ఆ. ఎననిచేత శుభము * లేప్రాద్దుఁగాయక, భక్తజనుల నొందుఁ పరమశివుడ
తండుచేరకుండఁ * దగుకతంబెద్దియో, నవము నెగ్గఁగలదే? * శివుడులేక

ఆ. వినుమమంగళములు * విఘ్నములే రాకాసు, లెననిదవులఁజూచి * యవియువేగ,
నట్టి పరమశివుని * నభవుని వెడచేసి, తేలేదక్షుఁ యెఱిగి * యెఱిగియిట్లు

వ. ఇప్పటికేనియు

చ. వనువు విధాతేనేనియును * బద్ధదళాక్షుని నేని వేగఁగూ
తును బరమేశ్వరున్ వడిగఁ * దొడ్కొనిరమ్ముని దక్షుఁ యట్లులై
ననుభవదీయ యజ్ఞము జ * నస్తుతమై సిరిబొల్చు సిద్ధినిన్
గొనునికనీవుశై * వ్యమును * గొందువు సర్వసుపర్వలఁడునున్ 263

వ. అనిన విని కిదిసి దక్షుండు ముని కిట్లనియె

చ. ముని! వినుమా! కపాలి గడు * భూతగణంబులఁ బ్రేతవర్గమున్
లెనఁగొని యస్థిసంచయము * పేరిమఁజేకొని కాడులందు నె
ప్పును దిరుగాడుచుండు నికఁ * బుత్రియు నాతని చెట్టబట్టుటన్
మనమున వీరనర్హులని * మానితి యాగమునందుఁ బిల్వగా 264

చ. అనవిని యెల్లరున్ వినియు * నడ్డము సెప్పక యున్న జూచియు
మునికులచంద్రుఁ డేవమును * బొందిమఖంబిది బన్న మొందు నిం
దునఁదగు వారలెల్లరును * దుఃఖముఁజెందుదు రివ్విభుండునున్
ఘనమగు నాపదన్ బొరయుఁ * గాక! యటంచు శపించి వ్రేల్చిడిన్ 265

గీ. తనదు శిష్యులతోఁగూడఁ * దరలె మఖముఁ
బాసి యాతనితోఁబాటు * వామదేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత * ముఁడు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయిరెంతయుఁ * గినుకఁగదిరి 266

చ. చనిన మునీంద్రులన్ గనియు * సంతసమున్ గొని దక్షుఁడిట్లు వ
లెక్కిను ముదమయ్యె వీరిటుల * లేచి ప్రయాణముసేయు టిందు శ
ర్వుని మతమొందినట్టి శత * బుద్ధు లనిద్దులు చేర రాదికన్
మునులు! సుపర్వవల్లభులు! * పూర్తి యొనర్చుచు నాదుజన్మమున్ 267

వ. అనుడునంత భావ్యనర్థ వశంబునఁ గేశవుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మజం
డును బ్రంహ్మాండాధిపతియగుటన్ జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యర్షి జనంబులును
మిన్నకుండి జన్మంబున కారంభముచేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజతాద్రీ
యందు సవితానంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహా
శ్వరి యాకసంబున విమానంబులతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పులఁ
గాంచి సఖయగు విజయంబుంచి తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబునం
దిట్లాందోళనం బొనర్చె.

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని సెలవడుగుట *—

చ. జనకుఁడు మేటిజన్మమును * సల్పెడునంట! మదంబయేని న
య్యనఘుఁడునేని నన్ బిలువ * రక్కట! యక్కతమేమొ యెట్టులె
నను నట కేగకుండిన మనంబు దిరంబగునే? మదాత్మనా
ఘని కెఱిగించి సెల్వుఁగొని * తొందరగా నట కేగఁగావలెన్. 269

క. అనికొని యిట్లు శివుండుండిన యాస్థానమును జేరి * నిలిచి ప్రణతగా
ననఘుఁడు గనుఁగొని సతితో, నన నేటికివచ్చి తిందు * నరవిందముఖ! !

చ. హరుఁడిటు లడ్డగా సతియు * నంజలిచేసి వచించె జీవితే
శ్వర! విను నాదు తండ్రి యొక * జన్మము సేయుచునుండెనంట! నీ

ర్జరులు మునుల్ ఋషుల్ నిఖిల * చారణసిద్ధపతంగ నాగ కి

న్నరు లగుదెంచివార లట! * నామది యూరెడు సందుఁ బోవఁగా. 271

ఆ. పిలువఁడామె నేమి*తలఁచెనో? నాతండ్రి, మఱచెనొక్కొ! మనల*మానసమున
నగునె? మఱచు నెందు*నల్లునిఁగూఁతును, గతమ దేమొవిత*గాదె! యిదియు.

సీ. రహి“సనాహూతోధ్వరంగచ్చ”యనుసూరి, సూక్తికి మదిగోనఁజోటొసంగి
లఱువదేకులుదాట * నల్లబిడ్డనుచొప్పు, ముదిమి దక్షుని తెఱం*గెదమరల్చి
పాయక నినుఁగొల్చు * పడఁతిని భక్తనౌ, నాకూర్చిఁదీర్ప మ*నంబుఁబూని
ఆడది పుట్టింటి*కానఁజెందుననాఁ బ్ర, జలు వల్కునుడిమిదిఁజాలఁదడవి

గీ. పయన మొసరింపు దేవేశ! * రయము మీఱ

నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ * సంబుతోడ

రాఁదలఁచేసి ననుబంపు * మాదరమునఁ

బోయివచ్చెద నీపాద * ములకు (మొక్కి

278

క. చని యందుల కేటికి మన,లను బిల్వంగ మానెనో త * లుపెఱిఁగెద వే

గనె మఱలివచ్చెదను నా, కనుజ్ఞయిడివంపు చూతు * నాయత్సవమున్ 278

క. అని సర్వేశ్వరి యడిగిన, విని శివుఁడా దక్షునవన * వృత్తంబెల్లఁ

మనమందెఱింగి యనెనీ, జనకుడు నన్ జిన్నసేయ * జన్నముఁబూనెన్ 275

ఉ. కూశయతండు నాపయినఁ * గ్రోధమునొంది దురుష్టలాడి యీ

వేశకు జన్నమంచునొక * పేరిడి నన్ వెలివెట్టి సల్పెడుక

హరిగ నందుఁబోన మృతి * కన్నను నెక్కుడు దుఃఖిమఁ జూచి

యాళిఁ! మానుమీ పయన * మాత్మహితింబుగ నెంచి యిత్తఱిన్ 276

క. ఇటు లనిననుఁ జనుటకు లం, పటయై యున్నట్టి తనదు*పణతిక్ గని మీఁ

దట రానున్న యనర్థము, పలుమతి నెఱిఁగియును నటకుఁ * బంపఁగనిచ్చు 277

—* సతీదేవి దక్షియజ్ఞునకుఁ బోవుట *—

గీ. వృషముపై నెక్కి యఱువది * వేల గణము

గొలువ దేవేరి! యటకేగు * గొంకకనుడుఁ

గడుముదం బొంది కై సేసి * వడిగ నెద్దు

నెక్కి జామరములు ఛత్ర * మేయఁజెలులు

278

క. ఒకచెలియ గోరువంకను, నొకచెలి విరికందుకంబు * నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితవద్దం, బొకచెలి తాంబూలపేటి * నొంది చవిరొగిన్

వ. కదలి యంతంత నొదవెడు దుశ్శకునంబులకు మది గొంతుచు సతీదేవి యతి
త్వరితంబునఁ గనఖిలక్షేత్రంబుఁజెంది యందు దక్షయజ్ఞప్రాకారంబుగవను
ముందఁబ్రవృత్తుంబుడిగి బలంబులనెల్ల నందయునిచి కతివయ పరివారంబుతో
యజ్ఞశాలం దఱియుడు సంత వీరిణి యాత్మజాతస్థని యాదరంబున నెదుర్కొని
వీరంబు నొసంగుటయు నక్కచెల్లెండ్రును నల్లె యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ
దండ్రుయగు దక్షుండుమాత్రము దన్నుఁగాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండు
టయు వేల్పులెల్లరును దక్షానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁజూడనట్లు స్వవిహిత
హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాత్మవిభుండగు మహాదేవున కందు
హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁజేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన వీరంబుఁ
దాఁకక మహాదేవి రుప్తయై శ్రోధాగ్నిఁ గాలుచునదియుఁబోలె దక్షునీక్షించి
యిట్లనియె.

280

మ. జనకా! యేల మహేశ్వరున్ బిలువకీచందంబు జన్నంబొన
రవును బూనిన్ దొరఁకొంటి వీజగము లేభద్రాత్ముచే శుద్ధిఁగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నన్యులవలెన్ * జూడన్ వివేకంబె య
ఘనుఁడిచోటికి రాకయున్న జెడు యాగంబిద్ది నేజెప్పితిన్.

281

క. యజ్ఞవిదగ్రేసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుఁడు యజ్ఞశనుఁడు * యజ్ఞకరుఁడును
యజ్ఞేశ్వరుఁడగు నీశ్వరు, యజ్ఞంబునఁ బిలువకున్న * యజ్ఞంబగునే ?

282

ఉ. ఈ హరి నీ పితామహుని * నీ పురుషూతుని నీ మునీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల * భూతపతిన్ విడనాడితీవు వీ
రా హరుచేతనే పదపులంది * యిటుల్ దొరవైరి యద్ది నీ
పూహ నెఱుంగకిప్పగిది నుత్పథమొందితి వజ్రశేముషీ !

283

—* సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల నుపాలించుట *—

వ. ఇట్టులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె.

చ. చనునె హరీ! సరోజభవ ! * శక్ర ! హుతాశనముఖులార ! స
న్మృనికులవర్యులార ! శశిభూషణుఁ డబ్జభవాండభాండపా

వనుఁ డతులుండు రానియెడ † వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటులఁ † గొంతును జంతును మాని యాత్మలన్. 284

ఉ. ఓయి రమేశ! నిన్ను నిటు † లుద్యవమొందఁగఁజేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన † మారణసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు నఁశేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగలేదె? విస్మృతినిఁ † జెందఁగ మందమనీష! యొప్పునే. 285

చ. నలినజ! నిన్నుబుట్టఁగ నొనర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొదఁవింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురిఁ
బలమునొసంగి సర్వసురఁవందితుఁజేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁజెల్లదే యిటుల † దర్పము సర్పమువోలఁ జెందెదే? 286

గీ. చెలఁగి నీ యైదవశిరంబుఁ † జదిమివైచి
మదముఁబోకడఁ బెట్టిన † మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే † మచ్చరియము
పంకజోద్భవ! యిమ్మాడ్కి † బాటఁదొలఁగి 287

ఆ. అమరనాథ! యేల † యతిగర్వితుండవై నిక్కె దడిచిపడకు † నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ † మందించు తెఱుఁగ నే, మరలఁగుడుతు వార్తి † బిరబిరనిట

క. అనియెడు కూఁతును గని పెను, కినుకకోగొని ముట్టల నె నొగికోదఱుఁడు మా
నిని! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి † చనునే? యిటు పిలుపులేని † సవనముఁజేర 289

ఉ. పొంగుక సూరకుండు మటుఁ † బోవకయుండిన, నీదు నాస్తి జ
న్నమ్మునకేను బిల్వ సుగు † ణమొక్కఁడేనియు లేదు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము న † త మొచ్చరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండుఁ గశ్మలుఁడు † పైవతగోష్ఠికే బాఁపితిక జుమి!

గీ. అరయ కిదియెల్ల నా విరూ † పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిబట్టి † నేర్పుమాలి
అరసి యిఁక యల్కవిడుము దా † యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాక్షాయ † ణీ! రయమున.

—* సతీదేవి దక్షుని దెగడుట *—

వ. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముడగు నాత్మజనకుని ప్రలామంబుల కత్యంతంబు గనలి మనంబున నీశ్వరోక్తిందలచి యం దవిశ్వాసం బొనర్చిన తనదు ననుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుడు దనకుజేసిన సమయంబును నారసి పశ్చాత్తాపంబు జెంది మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ. ఎట్టుల బోవుదాననిక † నే విభునొద్దకు జిక్కువచ్చె న
నెట్టుల నేలు సర్వజగ † దీశ్వరు డిందలి వృత్తమడ్లనే
నెట్టులనీ దురాత్ము తెఱ † గేర్పడ † జెప్పదు ముప్పమూడె ని
కెట్టునఁ గూలితిన్ విభుడు † గాదన మానఁగలేక పోయితిన్

298

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ. జనక ! శంకరు నిందచే † సిన యఘంబుఁ
గుడుతుఁక సందియములేదు † గొప్ప దుఃఖ
ముందుదువు పరమందును † నొందఁగలవు
ఘోరమగు నారకాన్ని సం † కోచపడక

294

గీ. అఖిల దేహులకెపుడు ప్రి † యాత్ముడైన
యభవునకు నధికులును ప్రి † యాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వునిన్ † దెలియ కిట్లు
నీవ యెడచేసి తెవ్వారు † నేరరిట్లు

295

చ. పరుల గుణంబులన్ జడులు † పల్కుచునుండు దొసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులన్ బడసి † పాటియెనర్పరు దోషబృందముల్
బరము లింకెప్పు దోసములఁ బ్రౌఢిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరసున నీ వనార్యమతి † భర్గునియం దఘమెంచినా విటుల్

296

గీ. ఉత్తమ జనాంఘ్రి రజమున † నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల కుణపాత్రవా † దులు జగమున
నుత్తముల నీసుమేదూఱు † చుందు రెందు
నదియె మంగళమై తన † రారుఁగాక

297

క. శివయను నక్కరములు రెం, డవియించును, దలఁచువారి యఘ పుంజములన్
శివుని బవిత్ర యశస్కుని, శివేతరుడ వీవు దెగడఁ † జిత్రంబగుఁగా! 298

అ. ఎవని పాదపద్మమేవేళ బ్రహ్మర, సాసవాథు లర్థి * డాసి హృన్మి
ళిందముల నికామమొందుదురో తృప్తి, యట్టి విశ్వబంధు * నలిగితివు. 299

చ. వినుమజముఖ్యులై యలరు * వేలుపులెల్లరు నొల్కిమిట్టలోఁ
బునకలు బూదినిగొనియు * భూతగణంబులతోఁ జరించు శ
ర్వుని పదపాంసులేశమును * బూని ధరింతురు మాఘలందు నీ
ఽనినయటుల్ దలంప రశివాత్మునిఁగాఁగశివున్ శివేతరా! 800

ఆ. వినుప్రవృత్తమని నివృత్తమనియుఁ గర్మ
వేదమందు వేఱువేఱుగా వి
భాగమొందియుండె * రాగవై రాగ్యల
క్షణములొప్పమీఱఁ * గ్రమముమెఱయ. 801

ఆ. ఒక్క కర్తయందు * యగపదాచరణంబు
కర్మయుగమనకు నికామవైర
మెట్టికర్మయేని * యెసఁగదు బ్రహ్మయం
దెఱుఁగు హృదయమందు * నివృధంబు. 802

ఉ. యణిమాదులౌ పదవు * లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్దేయము లస్సదీయములు * కిల్బిషి! నీకొనగూడవెట్లు నిన్
డాయును యజ్ఞగేహములఁ * దద్విహితోదన తృప్తులై కడున్
బాయక భూమవర్తులగువారలు మెచ్చు పదంబు లారయన్. 803

ఉ. ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు * నెవ్వఁడు తత్పరివాదవాదమున్
గొప్పివినున్ సమానముగఁ * గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జివున శర్వుదూషకుని * జిహ్వదేవేయఁగఁ జెల్లుఁజాలఁడేన్
నెవ్వఁగఁ జావఁజెల్లునటు * నీల్గనిచోవెడఁ బాయఁగాఁదగున్.

ఉ. కావుననే త్వదీయమును * గశ్మలమై తగు నాదు దేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునికఁ * బుణ్యుని నిందయొనర్చినట్టి నీ
యేవపు చెడ్డచుట్టటిక * మింకునుగావుత బ్రాహ్మణబ్రువా!
తావకమూర్తిజాతతను * దాహముఁజేతు నుఖంతు నాపయిన్. 805

క. నను దాక్షాయణి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నామ * నము నొచ్చునిక
జనములు మెచ్చఁగ నీతను, పును గుణవమునట్టుఁబాసిపొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

క. సురలు మునులీరు వినఁడిఁక, యరయకయనుచితపుఁగర్భమామోదమునన్
జరుపుచునుంటిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఃఖమందుదురు వెనక్. 307

ఆ. ఇట్లు వల్కినిసి'యీశ్వరియుత్తరా, భిముఖ మొప్పునట్లు'పృథ్విఁగూరు
చుండి మానమొంది'యుదక మాచమనంబు, చేసి కనులుమూసి'శివునిఁడలఁచి

క. దేవాదిదేవుఁడగు శివ, దేవునియంకతలమందుఁ * దేజరిలునొడల్
గావలుఁడగు దక్షుఁడవగ, కీవిధిఁ బాయంగ నెంచి * యెంతయుఁ బూన్కిన్.

గీ. ప్రాణము నశానమును నొక * పగిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయమం * దుంచి బుద్ధి
తో నచటినుంచి కంఠంబు * త్రోవబామల
మధ్యమునఁ జేర్చియంత శాం * భవి రయమున.

308

—* సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట *—

గీ. ఒడలియందు మరుద్వీతి * హోత్రధార
ణముఁ దనరఁజేసి శివపదా * బ్జములు దక్క
నన్యమెద్దియుఁ గనకుండ * నపుడుయోగ
వహ్నులు జ్వలించి కాలెన * య్యెడలు వడిగ.

310

క. ఆకసమునఁ బుడమిపయిన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది * చూచికడుకాహ
హాకారంబులు సెలఁగఁగ, శ్లోకంబునుజెంది దక్షుఁ * జూచి యని రిటుల్. 311

సీ. తివిరియొక్క కలకె'తెల్ల వాటు నెదఱ్ఱ, మురియఁబోకుమనికొందలు నొడివిరి
ఇల్ల ల్కినంతట * నేపండుగౌనాకో, కనఁబోదువని కొండ * జనిరి మీటి
ముందట నున్నది * ముదునశ్శపండుగ, అయ్యతోనందట * కనిరికొండ
టిది కట్టికుడుపు నీ * వెందేగఁదప్పదు, కూతుగోడనియును*గొందటనిరి. 312

గీ. జగములీ సూర్యచంద్ర న * క్షత్రరాసు
శాంతవట కిద్దకాంతుల * నేపుమీటు
నంతవఱికిపు పుత్రికా * హంతకుండ
వనుచు దుష్కి ర్నినొందెద * వనిరి వనరి.

313

క. ఆ శివురాణి! వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి * యథవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుగుడు గని హా, హా శాంకరి! యనుచుదుఃఖమంది * రయమునన్.

అ. పరశు హూల ఖడ్గ * ధరులొచు బిరబిర, దక్షిణ జదుపవచ్చు * తత్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మారణార్థమై దక్షిణాగ్నిని భృగుండు హవనమును బొనర్చె.
వ. దానక జేసి

క. భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడమి యల్లుకములఁబట్టి యురగకే
యూరుని పారిషదులతోఁ, బోరి పటువ జేసిరంతఁ * బొంకముమీఱన్. 315

—* ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట *—

వ. అంత నయ్యవసరంబున నభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుజెంద నిల్లు వక్కాణించె. 316

ఉ. ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను * ముగ్గునితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాఱడి యాగమున్ గడఁగితాత్మజనంతముజేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను దధీచి హితోక్తి ననాదరించితే
రార! యఘంబుపై నఘము * నార్జన జేసితివిల్లు దుర్మతి! 317

సీ. ఏ సతీదేవి శాశేందుశేఖర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చయంబులేలు
ఏ సతీదేవి బ్రహ్మాండచంద్రాదర్శ ప్రముఖ నిర్జరశ్రేణి * పూజలొందు
ఏ సతీదేవి యోగింద్ర మనోరాజి, బ్రహ్మవిద్యాకృతిఁ * బరిధవిల్లు
ఏ సతీదేవి భక్తేష్టంబు లారసి, భంగ మోక్షంబులఁ * బూన్కి నొసఁగు
గీ. ఏ సతీదేవి కల్పాంతమీక్షచేసి, సర్వసంహార మొనరించుఁ * జటుల శక్తి
ఆ సతీదేవి నిత్య కల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నెడఁజేసి * తొర ద్రోహి!
గీ. దీని ఫలమంత యిపుడె సందియములేక, కడుతు విక నీ సభాస్థారఁగొటితోడ
నీదు మస్తంబుఁ దెగిపడు నేలమీద, నవనమిది భంగమున్ జెందు * సత్వరముగ.
వ. మఱియును.

క. నినుఁ జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్ములకు శాస్త్రయగు * మెండుగ వె
న్నను ముందుఁగనక వీ రీ, యనువున విందులను మెక్కి * రరుసంబుమెయిన్.

వ. అని యిట్లు వచించి యూరకుండుడు

ఉ. అంత సురలో మునులో మనములందు విషాదమునున్ భయంబున
త్యంతము నొంది ముందట మహాపద డాయుచునున్నయట్లుగా
నెంతయు నిశ్చయించి వనశ్చేక్షణు సన్నిధిఁ జేరి దేవ! క
ల్పాంతమువోలె దోచెడు దయామతిఁ బ్రోవఁగడంగు మిందటన్. 821

క. అని యర్థించిరి దక్షుం, దును జక్కాయుధున కెఱఁగి యనుజేసి యనెన్
వనజాక్ష! నీదు సాయము, ననె జన్నము సేయఁగడఁగినాడ మనువుమీ.

వ. అని యభ్యర్థించె నంతమీఁద.

మ. త్రకోకిల. పాటినట్టి గణంబులెల్లఁ గ యి పద్మిణీరంగఁబోయి య
ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె యి కోవిదోత్తముడైన య
న్నారదర్శియు శర్వుణ్ణి ప్రణామముల్ పొనరించి యా
తీరునంతయుఁ బూసఁగ్రుచ్చిన తీరుఁదెల్పెను రోజుచున్. 822

—* శ్రీ వీరభద్ర జననము *

చ. విని పరమాగ్రహంబుఁగొని యిశ్వగురుండు కఠోర ఘోర గ
ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ జక్కఁ దెగన్గొని పర్యతాగ్రమే
దినివయఁ గొట్టినంతనె యుదీర్ణతరవలయాభ్రఘోషముల్
దనర ధగధగచ్ఛవులు యి దారొని వెల్గొనరింప నెల్లడన్. 824

మ. ప్రలయార్కద్యుతియెల్ల విశ్వముపయిన్ యి వ్యాపింప దివ్యాయుధో
జ్వలముల్ హస్తహస్తముల్ వెలయ దీప్యద్విక్రమాంచత్కళా
లలితాకానుఁడు వీరభద్రుఁడు మహాలాంబునన్ బుట్టె న
కౌలనన్ బొల్పెను భద్రకాళి యటులే యీర్తింప వైమానికుల్. 825

క. వారలతోడనె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి యి భూతవితతులున్
ఘోర జ్వరములు తనువులతో రాజిల్లుచును దోడుతోడ రయమునన్.

అ. పొడమి యిట్లు వీరమూర్ధన్యుఁ డీశ్వరుఁ, జేరి సాగ్నిమొక్కి యి శిరసువంచి
ఏమిసేయవలయు యి నెఱిగింపు మిఁక నాకు, సకలభువన నికర యి చక్రవర్తి!

నీ. ఇంకఁగఁజేతునా? యి సప్తసాగర, సలిలంబు లన్నియు యి జలధితూణ!
పిండియొనర్తునా? యి పేర్ని నీ కులపర్యతముల మొత్తమ్మలధర్మనిరత!
ముక్కలుచేతునా? యి దిక్కరీంద్రంబుల, యి కుంభతలముల యి ననఘచరిత!
కనవొనఁగెనునా? యి కమలజాండములెల్ల, గదిసి చేపట్టి గంగా జటాల!

గీ. చిదిమివైతునె? భాస్కర * శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరాక్షస నిలివ
సిద్ధమునిచారణోరగ, శ్రేణిబట్టి, హింస యొనరితునా? బల్లిఘాంసమెఱయ.

గీ. నీ కరుణ నన్ను మించిన * లోకశూరుఁ

డెందులేడిది : క్కువం * చిందుభూష!

ఎద్దిసెప్పిన నొనరితు * నిపుడె వేగ

సెలవొసఁగి వంపుమా దృతిఁ * జేసి జనక!

829

వ. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క. నవనముతో దక్షుఁ జదుపు, మవినీతుని నీవు మామఁకాంశప్రభవుం

డవు నీచేఁ దెగుదురికన్, దివిజలు మునిజలునునేని * దీవ్యచ్ఛక్తిన్. 880

క. అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాఁగిలిఁముక్కి సెలవుఁగొని కాళికతో
ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతప్రతితోడఁ * గడలె రయమునక. 881

— * శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట * —

వ. అంత నవ్వీరుం డెయ్యతసింహంబులు పూన్నిన దివ్యస్వందనంబుపై నెక్కి సింహ
శార్దుల గజ తురంగబలీవర్దంబుల నెక్కి సాయఘలై వచ్చు మూడుకోట్లు
రుద్రగణంబులతో వెడలుడు భేరినాదంబులు శంఖనిస్వనంబులు పటహర్షుల్లరీ
కాపాశమృదంగఘంటావేణువీణాడమరుఘటధ్వానంబు లొనరింపుచు పారిపడ
బృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి. ఇక గణపాలురగు శంకుకర్ణు
డును, అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్టాసూడుండును, సుమంతకుండును,
కాకపాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మఘపింగుండును,
పూర్ణభద్రుండును, జతుర్వక్తుండును, విరూపాక్షుండును, సంనర్తకుండును,
లకులీశుండును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుం
డును, గపాలీశుండును, సందారకుండును, కుండవిప్రుంధకులును, సన్నాదుండు,
పిప్పిలుండును, జంద్రతాపసుండు, మహావేశుండును. కాలకాలకమహాకాలు
రును, అగ్నికృత్తును, అగ్నిముఖుండును, ఆదిత్యమూర్ఘుండును, వికృతుండును,
విశాఖుండును, సర్వాంకకుండును, జ్వాలావేశుండును, బర్హతకుండును, క్షేత్ర
పాలకుండగు భైరవుండును, సుకేశీవల్లభుండగు నందీశుండును, సర్వసేనాని
యగు జంఢీశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును ననేకకోటి
ప్రమథభూత వీరపైన్యంబులతో ననుగ మించిరి. ఇక భద్రకాలియు, విఘ్నే

పిఱుండ సింగంబెక్కి సాయధయై సాయధులగు మహాకాళీ, గౌరీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండమర్దినీ, భద్రా, వైష్ణవీ, ఈశానీ, నారసింహనామక నవదుర్గలతో శాకినీ, ధాకినీ, కుశ్మాండి, పర్వతీ, చటికాజ్వర, బలంబులతోఁ జతుష్పతి యోగినీచక్రంబుతో, నాసురీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతో ననుగమించె నంత శివాజ్ఞంజేసి యవ్వారిపైఁ గల్పప్రసూన వర్షంబును సుగంధ పవమాన ప్రచారంబుమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖలంబందలి దక్షాధ్వరశాల యందు దుర్నిమి త్తంబులు పెక్కు లుత్పన్నంబులగుచునుండె.

నీ. భానుమండలముపైఁ * బహివేషములు చుట్టి, తారాగణంబులెం * తయునుడుల్లె కడఁగి వెన్వొంటను * లాగవృష్టిచెలరేఁగె, శోణితవృష్టులె * చొటనుమీతె గొప్ప సర్పంబులు * గూలి కూయుచునుండె, వృశ్చికవర్షముల్ * విస్తరిల్లె ఖరవాతముల్పొండు * గా నేచివీచె ధ, వశవృశ్చికఁబులు * నొలిచెఁబుడమి

గీ. దక్షువామాక్షియును వామ * పక్షములును
బెక్కుతడవలదిరె మఱి * యుక్కు మిగిలి
గృధ్రములు దక్షులల ముట్టి * కెరలుచుండె
శలభములు నిండె నధ్వర * శాలనెందు.

౪౩౩

వ. అంత.

చ. తనరెఁ బరాగ ముత్తరప * ధమ్మననుండి యఖండభంగి నిం
గిని బుడమిఁ నిరంతరము * గీల్కొని జీఁకటిఁ బర్వజేయుచు
వినఁబడె వీరహుంకృతు ల * విస్ఫుటభైరవరావధోరణుల్
మునులు సదస్యులున్ విని గు * ముల్కొని కంపితచిత్తులై రటన్.

౪౩౪

—*ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగువారు భయపడుట *

వ. అందువీరిణి మొదలగు దేవీజనంబులెల్ల రాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమలో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ. కూఁతును గోలుబోయె * పయిఁగూలఁగ వచ్చెవిపత్తు మోఱకుం
డీతఁడు కాలకాలుని మహేశ్వరుఁజల్కనఁజేసి జన్నమున్
నీతిదొరంగి యిట్లు లతి * నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కుడౌ
పాతకమిద్ది మిన్నకయ * పాయనె డాయను గాకదోడుతోన్.

౪౩౫

గీ. ఇట్లు లనుకొనుచున్నంత నేగుడెంచి, రకట వికటాట్టహాసంబు † లత్యుదగ్ర
భీషణధ్వానములు మీఱి పృథులవీర, భూతవర్యులు దళములు ముట్టికొనఁగ.

చ. పొడఁగని వేల్పులు న్మనులు † పొంకము దప్పి కడున్ భయంబునన్
వడఁకుచు నల్లడ ల్లనుచు † వాయిడి కూయుచుఁ ద త్తరిల్లుచున్
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును † వచ్చుచుఁ జచ్చితియంచు నొచ్చుచున్
పడుచును లేచుచున్ మిగుల † బాలిశులై విలపించి రెంతయున్. 338

వ. అయ్యవసరంబున

గీ. దర్పమంతయుఁ గోల్పోయి † దక్షుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును † దోయజాక్షుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు † శ్రీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భావించి మదివి. 339

ఉ. తానును జంకునొంది యల † దక్షునితో ననె యాజ! నీవుఁ దు
ర్మానముఁ జెంది యుగ్రు నసమాను మహామహు నిందఁజేసి యీ
కానని జన్న మొందితివి † కల్మషమున్ వడిఁగట్టికొంటి వి
ష్ణు గడంగినన్ విడువ † దీవినిపాతము సర్వభంగులన్. 340

శా. నేనున్ ధాతయు నీతిమాలి యిటులన్ † నీయాగమున్ జేరి యెం
తేనిన్ భంగముఁ జెందనుంటి మది యత్తేయా నిఁకన్ దివ్యులున్
మానుల్ లెక్కకు వచ్చువారె దతిసెన్ † నూద్యద్ధట్ట శ్రేణితోఁ
దానై రుద్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులన్ † దప్పింతు నీభంగముల్. 341

—* ఇంద్రులు వీరభద్రునితో యుద్ధ ము చేయుట *—

గీ. అంతలోననె యజ్ఞశాఁలాంతరాళ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీరజనులఁ సూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముఁడు నై రృతుఁడు వరుణ
గంధవాహు లెదుర్కొని † కడఁగిరాజి. 342

క. చండిశుం డశని విశా, ఖుండును దైత్యాంతకుఁడు గోకిలుఁడు నమో
ఘండు ననువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాకి † దర్పబెనఁగన్. 343

క. వారువముల సరదంబుల, సారెకు మర్దించి వారి † చటులాయధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, జూరున్ బొనరించి మెయులఁ † జొనిపిరి శరముల్.

మ. మఱియున్ బైబడి చంపఁగాఁ దలంచి యహ్మహేశ్వరగ్రామణుల్
దఱియన్ వచ్చుటఁ జూచి వేగముగ నద్దంభోభిభ్రన్నుఖ్యులం
దఱు భీతిగొని పాఠిరట్లు మునులున్ * దామోదరున్ జేర న
క్కటివేల్పాహవమొందఁగాఁ దలంచి చిక్కన్ నిల్వఁ జక్రంబుతోన్. 845

—* విష్ణుమూర్తి వీరభద్రునితో యుద్ధము సేయవచ్చుట *—

ఉ. శంభునుతుండు చూచి మధుశాసన! యుద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుఁబోల్చుదగు * కోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే?
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదర్శిదసంఘముల * స్రుక్కఁగఁజేయవె పెక్కుమార్లెల్లన్. 846

ఉ. ఎక్కడనుండి వక్రము రఁమేశ్వర! చెందితి వింత విస్మయం
బెక్కడనుండి దావరితె * నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిన్
జక్కఁగఁగిల్చు నీదయిన * శక్తినిఁ జూచెద నంతయున్ గడున్
బెక్కులు వాకులేల యింక * వీరకందొడంగు మణంగు బింకముల్. 847

గీ. కనవె? దాక్షిణ్యణిపాత * మనఘమూర్తి!
వినవె? మునివర్యుడగు దధీ * చుని హితోక్తి
కడఁగిచేరితె యజ్ఞభా * గమును జెంద
గిట్టదే? నీకు శివునకే * క్రేవసేని 848

మ. అనినన్ దానవవైరి యంత విని దా * నాటోపమున్ జెంద
ల్లనె రుద్రాత్మజ! భద్రమూర్తి! విన నా * యాంతర్యము నేను శ
ర్వు నెడన్ ద్వేషినిగాను భక్తుడనె నేర్పున్దక్క యిట్టి మఖం
బును జేరన్ జనుదెంచుటే యఘముగాఁ * బోల్చున్ విధిపేరణన్. 849

ఉ. ఈతఁడు నాకు భక్తుడయి * హెచ్చుగ వేడుటఁ జేసి యీశవం
భీ తెఱఁగొందియుంటిని మహేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగలే
దీతని కిష్ట బాసట వ * హింపక యుండిన నాడికొందుడున్
జేతము తీరుఁ దెల్పితిని * చేయుము జేవయెసంగఁగా ననిన్ 850

గీ. అవలఁగానున్నదగు విజ * యంబునీక, యగును సందియమేమిలేదయిననన్నుఁ
గడచి దఱునిజేరు నిక్కచ్చియిద్ది, దైవదూషకులకు మేలు * దారసిలు నె

* విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము *

చ. అనుటయు వీరభద్రుడు ప్రి యంబెడఁజెందియు నట్లె యానుగా
కని దనుజాంతకున్ గదసి యక్కజమొండఁగఁ బెక్కుకైదువుల్
తనువునఁ గ్రుచ్చి యున్నతనఁదం బొనరించె రయంబుమీఱ న
వ్వనజవిలాచనుండు శర యవ్వము వీరునిపైఁ దనర్పుచున్ 352

గీ. పాంచజన్యంబు నూఁదిన యాటిసట్టి, పాసపుండు మున్నగాఁగలవారు మరలి
వీరబలములతో బోరవెడలి రంత, వీరభద్రుడు చండ్రిశ యైరవులును. 353

గీ. వీరవర్ణుల గణపాల యధీరవరుల
యోగినీచక్రమునుగూడి యేగి సురల
నెల్లఁ బసిపట్టి వర్దించు యెఱిగి యురగ
శయనుఁ డవ్వరిపై సుద యర్చనము నేసె 354

చ. అది గని యొక్కవీరుడు రయంబున లాగి గ్రసించుచుండ న
ప్పదనునఁ దోయజేక్షణుడు యవర్చనవచ్చి గణేంద్రుఁడక్రమున్
వదలిచి చక్రమున్ గొని జయంబున నాత్మరథంబుఁ జేరె న
య్యదిగని వేల్పులెల్లరును యాసల బాసిరి సంగరమ్ముపై. 355

ఉ. అంత మహాత్ముడైన హరి యచ్చెరువై తగు యోగవిద్యచే
నంతములేని విష్ణుల మహాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వీరిగ సంతరింపఁ గని వీరుడు రుద్రమయంబు నసమున్
బొంతనచేసి కాల్చె నల భూరిసుదర్శనపాణు లండఱన్. 356

క. ఆ తరువాయి నె వెన్నుని, జేతి త్రిశూలంబుతోడఁ జేవఁబొడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి వడిన్, భూతలమునఁ బడియె సురలుమునులున్
[బాగలన్ 3:7*

* శివపురాణే సతీ ఖండే సప్తత్రింశ దధ్యాయే — శ్లో॥ ఆధ కష్టాన్యవతేహః । చక్రమద్యమ్య
మూర్ఖితః...యాయుధే భగవాన్తేన । వీరభద్రేణ మాధవః ॥ తయోస్సహభవద్వర్ణం ।
సుహృదం రోమహర్షణం । మహావీరాధిపత్యోన్ము । నానాస్త్రై ధరయోర్మునే ॥ విష్ణోర్లోగ
బలాత్సప్య ॥ దేహదేవ మదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జిహ్వరే ॥
తేచాపియుయుధుస్తేన । వీరభద్రేణభావతా । విష్ణువద్వలంబతోహి । నానాయుధ ధరా
గణాః ॥ తాన్ సర్వాపి వీరోసా । నారాయణ సమప్రభావ । భస్మీ చకార శూలేన ॥ జ్ఞాత్వా
స్మృత్వా । శివం ప్రభుం ॥ తతశ్చీరసిరం విష్ణుం । లీలయై వరణాజరే ॥ జహాన వీరభద్రోహి ॥

ఆ. కొంతవడికి లేచిఁ గ్రోధర కైక్షణుఁ డగుచు గూఢపాచ్చియానుఁడార్చి
వీరభద్రుడైన * విసరి వేయఁగఁ జక్ర, మీక్ష నేయఁగని మహేశసుతుఁడు.

చ. శివునిఁ దలంచి చక్రమును * శ్రీపుభుజంబును స్తంభ మొందున
ట్లవిహతతేజః డా భుజగ * హార కుమారుఁ డానర్పనప్తు కే
శవుఁడును మంత్రవేదులగు * సన్మునివర్వుల మంత్రశక్తి బా
హువును గదల్చెఁ జక్రము సముద్ధతిఁ జెందకయుండె నబ్ధమై. 359

జ. అంత నద్దానిన్ గాంచి యచ్చ్యతుండు

గీ. తివిరి సశరంబు శార్జంబుఁ ద్రిప్పి వీర
భద్రుడై వేయ నాతండు * వడిఁ ద్రిశూల
ధారఁ దు త్రినియలు చేసె * దాని నంత
దవులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ * దఱిసి యనియె. 360

క. శానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లభి * యెనఁగడు వీరల్
గానని తెఱఁగున వీండ్లకుఁ, బోనగునని హెచ్చరింపఁ * బురుషోత్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబుతీ రనుష్ఠింపవెంచి సమరావనిన్ దొలంగి
నూత్తురూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందెఁ బద్మజం డట్టలె యొనర్చె
నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతితో నుపేక్షించె నంత.

—* వీరభద్రుఁడు యజ్ఞ శిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *—

గీ. యజ్ఞమును భీతినొంది మృ * గాకృతిక న
హించి యాకసమునఁ బరు * గెల్చుటరసి

త్రిశూలేన మహాబలీ || తేన ఘాతేన సమానా | విహతః పురుషోత్తమః || పవిత్ర పత్రవాహుమా |
విసంజ్ఞో భూత్మనే హరిః || క్రోధరకైక్షణ శ్రీసుధా | తతః కల్పాయ నద్రుః || ప్రహర్తం
చక్రమద్యమృ | అగ్రప్రత్ పురుషద్రుః || తస్యచక్రం మహారోదం | కాలాదిత్య సమప్రసం |
శయిస్తం భయ ద్రవీనాత్మా | వీభద శ్చిత్తజః || గుణేశ శంఖః ప్రబాహుః | మా గు
శస్య మహాప్రభో | పంచాల హరేశ్వరః | కిగ్రథః స్తభితిఁ ధ్రువం || అథ విష్ణు గ్రతేశవ |
వీంభద్రేణ భాషతా | అగ్రప్రత్ స్తంభితిస్తేన | క్షుణ్ణా వినిశ్చయః || తతోఽష్టా స్తంభి
తోహి | వీభద్రేణ నానద | యశ్యోప మంత్రణ మతాత్ | స్తంభ నిమ్న క్షిణాయయా ||
శార్జం జగ్రాహస్వనదః | స్వధనుస్వశరం మానే | త్రిభిశ్చ భర్తతో బాహైః | తేనగ్ధం భను
ర్నరే || వీంభద్రేణ తత్రైవ | త్రిధాభూత్ తత్క్షణాత్మనే | అథ విష్ణు ర్మ గూవాహయః |
బోధితస్తం మహాగణం || అసహ్యవర్చసంజ్ఞాత్వా | అంతర్గాతుం మనోదధే | విష్ణేరుయగతే
చైవ | దేవాశ్చ మనిభిస్సహ | వివిధితా గతైస్సర్వైః | ఏతే యజ్ఞోప తీవనః ||

కాఁడి నారసమున శీరః * పాతమొనరఁ

జేసె శ్రీవీరభద్రుండు * వాసిమెఱయ

868

క. మునియగు నంగిరసుఁ గృతా, శ్వుని ధర్ము ననిష్ఠనేమి * సువిదితుడత్తుం
ఘనుఁడగు కశ్యపునిఁ బదం, బున శిరములు మెట్టి కడిమి*పాలుపెడలించెన్.

గీ. మఱియుఁ గొందఱు మునులను * మట్టగించి
రికను స్వాహాదులౌవేల్పు * టిగురుఁబోండ్లు
బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొంద * తెగించి నగిరి
వఱచు సురలను గొందఱు * వట్టుకొనిరి,

865

క. కొందఱు ప్రాగ్వంశంబును, గొందఱు పత్నీభవనముఁ * గొదగొనికడిమిన్
గొందఱు సదస్యశాలను, గొందఱు నాన్నీధ్రశాలఁ * గూల్చిరివేగన్. 866

ఉ. కొందఱు కుండమేఖలలఁ * గూల్చిరికొందఱు యజ్ఞపాత్రలన్
జిందఱ వందఱోనటులు * చేసిరికొందఱు వహ్నులాగ్నిరిం
కం దురుసైన కొందఱు ప * గన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
పోందుచుఁ జేసి రిట్లు తెదు * రొక్కఁడులేకయె మించుపూన్నిమై. 867

వ. అంత వీరభద్రుండును, మణిమంతుండును, నందియుఁ, జండీశ్వరుండును యజ
మాన భృగు భగవ్రామలన్ బట్టికొని తిగిచి పదంబులచేఁ గంతంబులనుమెట్టి.

—* భృగునిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుండు దక్షునిఁ జంపుట *

సీ. భృగునిమీసల నూడఁజెనకె మణిమంతుఁ, జెవడు సభక మీస*తెత్తి తృశ్శై
భగవం కిన్ల నంది*ట్టి రోసె శపించు, దక్షు నెవ్వఁడు కంట * దానలరెచ్చె
పూర్ణపండ్లినుడుల్పె * బూర్గు చుండీశ్వరుఁ, జెనఁ జేనుఁ నిట్లు*కెగసి నవ్వె
నక్షత్రశిల పసిధారి వీరప్రభు, దక్షు నెవ్వఁడు * చిరుత దాని

గీ. శస్త్రములఁ ద్రెంపలేక నిఃస్త్రయముఁ బొంది
సంజ్ఞవం యోగబలిమి ను*స్త్రమును ద్రెంచి
దక్షిణాగ్ని వేసి దగ్ధంబొనరెచ్చె
ప్రమథవీరులు సాధువాదములొనర్ప.

869

అ. పుష్పవృష్టి గురిసె * బురహు తనయుపై, వీరవితతిపైన * వెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు ప్రశస్తిమీఱఁగ నంతఁ, జపిరి రజతగిరికి * శర్వుఁజేర.

క. నులభసంప్రాప్త విజయలై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిఁజేరి మ్రొక్కి
విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోమంబుఁజేంది వీరభద్రున్ గారవించి
గణాధ్యక్షు నొనర్చె నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నంబై ఛిన్నభిన్నాంగులైన
ఋత్విక్సురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కటివారందఁ జూనిఁదోడ్కొని వైకుంఠ
పురంబునకరిగి యురగశయను దరిసించి మ్రొక్కి యవ్వధంబెల్లఁ దెలిపి
యనుగ్రహించి దేవముని రక్షణం బొనర్చుమని వేడుడు బుండరీకలోచనుం
డిట్లనియె.

871

క. తేజీయనుఁడగు పురుషుని, పైజనుఁ డపరాధియగుచు * బ్రదుకు నెయెందున్
యోజింపఁడగదె యిట్లుల, నేజడుఁడేనియును గడిఁది * యింగితమెనఁగన్.

మ. మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభుఁ * మాన్యున్ వెడంజేసి ద
క్షుని యాగంబునఁ జూఱగొంటిమి హవి * స్తోమంబు లిష్టైన నా
ఘనునిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ * త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం
బున నంఘ్రుల్గొని “క్షమ్యతా” మనికడున్ * బొల్పొప్పఁవేడన్ దగున్. 378

క. ఎవఁడలిగినఁ జెడుజగమా, శివుని సతీవిధురు వేగఁ * జేరిక్షమింపన్
స్తవములొనరించి తద్దయఁ! సవనము రక్షింపవలయు * సముచితమిదియౌ.

ఉ. ఈమును లీసురలో నలున * యీవును నేనునుఁ శాకశాసనుం
డేమహనీయు వీర్యబల * మిట్టిది తత్త్వమిఁకట్టి దంచు సుం
తేమి యెఱుంగఁజాలము మ * హేశ్వరుఁడట్టిఁడు వేఱుత్రోవతో
నేమెయిమెచ్చు నవ్వెరవు * నెవ్వఁడు సేయు స్వతంతుపై నటుల్.

375

—* విష్ణోదిసురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అనియిటులు చెప్పి వైకుంఠ * డఖల సురల
మునులఁగొని నల్వతోవేగఁ * బురహరేష్ఠ
వాసమై పోల్చునట్టి కై * లాస శైల
రాజమునకేగి భయభక్తు * లోజమెఱయ.

376

గీ. జన్మయోగతపోమంత్ర * సమ్యగోష
ఘలను సిద్ధులగున్ వారి * కలవియై ప
రులకుఁబోరాక దివ్యాప్న * గోజనముల
సకల గంధర్వ వితతుల * సంగతమయి.

377

— * కైలాసగిరి వర్ణనము * —

క. నానాధాతు విచిత్రిత, నానామణిమయశిరోఘ్నసంబయి యింబౌ
నానామృగతతియతమై, నానాపాదప లతాభి * నందిత మగుచున్. 878

సీ. ఇష్టఫలములీయ * నెందుద్విజలఃఖిల్లు గల్పదుగ్రములు శా * భాకరముల
సిద్ధసుందరులెప్పు * చేరి ప్రియులతోడ, రమియింతు మణికందారముల నెందు
సందడించెడు సతీ * స్నానపుణ్యతరోద, యై నంద యెచ్చోట * నద్భుతగతి
గవ్యంబుటనఁగల * కంచెలతో నెందు, నభినీపులినము లానందమొసఁగు

గీ. ఘనమయూరంబు లెందుఁ గేకల నిగుడ్పు
మూర్ఛనలొనర్చు మత్తాలిపుండుమెందు
దనరు సెలయేఱు లెచట వాదముల మించు
నేన్గు లెచ్చోట గిరియాన * మెలమిఁజూపు. 879

వ. అట్టి శ్రీ కైలాసపర్వతంబునందు.

సీ. ఎలమావులును నిమ్మలీత చిట్టితలు, పారిజాతములు మందారతరులు
పొన్నలును సురపొన్నలుఁ బొగడలు, గన్నేర్లు సంపఁగుల్ * గాంచనములు
రేఁగులునున్ గంగ * రేఁగులునున్ గొండ, గోఁగులుఁ బనసలు * గొడిసెగములు
దబ్బలునున్ నారదబ్బలునున్ నారి, కడముల్కజారము * లక్ష్మముకములును

గీ. వెలగ లిప్ప లుసిరిఁలు * వేపతరులు
మేడి నేరేడు మద్ది మా * రేడుగములు
తాటివ్రాఁకులు చీకటి * తరులు మట్టి
వ్రాఁకులును రావివ్రానులు * జోకమెఱయ, 880

గీ, తియ్యమామిడి రసదాడి * తేనెయరటి
తీయదానిమ్మ గజనిమ్మ * తెగలు మఱి తు
రంజి నారింజగములు హే * రాశమైన
వెదురుకోనలును బలాశ * వృక్షరాజి, 881

గీ. వుష్ణితాశ్లోకములు మల్లెపొదలు జాది
తోపులును బండిగురివింద * తోపు లేపు
మీఱు బంగారు తామర * లేల్మిరంగు
రంగులొప్పెడు కలువలు * గల సరసులు. 882

క. ఏలకీరీగెలు తాంబూ, లీలతలు లవంగలతలు * శేబోకలునున్

మేలిమిజాతులు పలు త, కోలకముల వసుసలెంతో * తోసంబిడెడున్. 388

క. పలురకముల ద్రాక్షల పుదిగు లెంతయు వింతఁగొలుపు * తీయనదగు వం
డులగుత్తులఁ దనియును నా, చిలుకలు విదొంది వాడ * శివమంత్రంబున్.

సీ. ఇభములు సింహశరభముల పులుల గదు, పులు నొక్కయెడనే స్తమనవసించు
అడవియేన్గుల యెరిపిడినొప్పి హరిచంద, నముల గాడ్పులరించు * సమరులమది
రక్తకంఠ ఖగస్వరముల మేళముఁజెందు, పట్నదమండలీ * స్వరసరణులు
కలహంస కులవతుల్ డిడిగిచ్చెప్పను శత, రుద్రీయ పాఠముల్ * సుచ్యముగను

గీ. పచ్చలే మెట్లుగఁదనర్చు * పద్మసగను
లింపుమెయిఁ బుణ్యకాంతల * కిచ్చు ముదము
పొంకనుగు వెండి బంగరు * పుష్పకములు
మేలి రతనాల గద్దెల * మేలుమీఱు.

385

ఉ. క్రోతులు కొండఁముచ్చలును * క్రోడములున్ బులులున్ సివంగులున్
వాతమృగంబు లెల్లులును * బస్తములాలును నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సింగముల్ శరభముల్ గురు, బోతులు పాడిగేదెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులు * బొంకపు నాభిమృగంబు లొప్పెడున్. 386

గీ. యోజనశతంబు పొడవు పాదోనముగను
ఏరివి దైవాఱు శాఖల * వెలసి కొండ
నెల్లఁ దలుగని నీడ శోభిల్లఁదగి ము
ముఱు శరణం బయినవట * భూజమందు.

387

సీ. అలుకనుబాసిన * యంతకుఁ బోలి ను, ఖాసీనుఁడై యున్న * యట్టివాని
శాంతాత్మలై తగు * సనకాది సిద్ధుల, చే సేవలనుఁ జెంది * చేలఁగువాని
జక్కులకును నల * రక్కసులకు దొర, యశా కుచేరుని పూజలందువాని
విద్యాతపోయోగ * విభుఁడై తదీయాధ్వ, మొంది విరాజిల్లుచున్నవాని

గీ. తపసులకు నిష్ఠునుగు జటాదండ భస్మ, చర్మముల నెలరేకను * సాంధ్యగగన
రుచినలరు గాత్రమెలమిఁ దాల్చిచినవాని, విశ్వమంగళములను నర్పించువాని.

— * విష్ణ్వదులు శివుని దరిసింది ధ్యానంబొనర్చుట * —

సీ. దర్భమయంబయి * తనరిన బ్రుసియందు, నుపవిష్టుడై సిరి * నున్నవాని
సజ్జనుల్వినఁగ శాశ్వతపు బ్రహ్మంబు నా, రదునకుఁ జెప్పఁచు * బొదలువాని

కుడిలోడఁజేరిచి * యెడమకాలిని నెడ్చి, మోకాలిపయిఁ జెయిన్ * బూనువాని
రాణింపఁ దర్కము * ద్రనుఁజెంది యొకచేత, నొకచేత జపమాల * నొందువాని

గీ. బ్రహ్మసేవ్యాణ సుఖమున * బరఁగువాని
యోగపట్టముఁ గట్టి చేన్ నొందువాని
మునులకెల్లర కాద్యుఁడై * పోలుచువానిఁ
బరమశివు నచ్యుతాదులొ * సురలు గఁగి.

389

గీ. నంది సెలవొంది డిగ్గతి * వందనము లొ
నర్చి శిరసుల నజలుల్ * చేర్చి నిలిచి
రథపుఁ డరఁగిందనయనున * కజనకును బ్ర
ణతులొనర్చి యొసఁగె నాసనములంత.

390

వ. నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ. ఎఱుఁగుదుము నిన్ను విశ్వేశు * నీ జగతికి
యోని బీజములై యొప్పు * చున్న శక్తి
శివులకునుఁ గారణంబయి * చెన్నుమీఱు
నా నిరంతర బ్రహ్మాంబ * వయ్యసీవు.

391

గీ. సరవి స్వాంశములగు శివ * శక్తులందు
నూర్ణపద మట్లు శ్రీడింపు * చుండి జగము
బొడమఁగాఁజేసి పోషించి * యడఁతు నీవు
నిర్వికార చిదానంద * నిత్యరూప !

392

ఉ. నీవె త్రయీ సురక్షణము * నెట్టనఁజేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన! పుట్టచేసితివి * బల్లిదమ్మై తగు నూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ * సేతువులన్ బొనరించినావు భూ
దేవులు ఎన్నినై ప్రికమ * తిన్ బొనరిత్రు వ్రతంబు నొందుచుకా.

393

క. మంగళ! మంగళ కర్ముల, కుం గావించెదవు స్వర్గ * కూటము ముక్తిన్
బొంగర నిడదవు పెజల క, మంగళులకు నరక మెందు * మాఱదదియెఁటేన్.

వ. అయినను

- విష్ణుమూర్తి శివునితో దక్షనిబ్రతికించి యజ్ఞమునుబూర్తిచేయింపుమనుట
 మ. బ్రతుకన్ జేయుము దక్షునిపు భగనే * త్రంబుల్ బ్రసాదింపుమా
 దృతి మీసంబులనీయుమీ భృగునకున్ * దెప్పింపుదంతంబులు
 న్నతకారుణ్యమయాత్మ! పూష కింకజ * న్నంబందు నీచేత శి
 క్షితులౌ దివ్యులు ఋత్విజుల్ సుఖతను * శ్రీలొండఁబాలింపుమా. 895
- క. సమయించితి వలయజ్ఞశి, రము మరలసముద్ధరింపు * క్రతువెవ్వనిచే
 సమరు ఫలసిద్ధి వానికిఁ గుమఖులు భాగంబునీక * కూలిరియట్టుల్. 896
- క. ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది క్రతుశేషంబు రుద్ర! * యిది నీయదియా
 ముదమున నీభాగంబునఁ, బొదలఁగ నొనరింపు సవనఃపూర్తి మఖేశా!
- వ. అంత విరించి యిట్లనియె.
- చ. చెడు మదినొంది భేదగతిఁ * జేడ్చడి కర్మమునందె నిచ్చులున్
 సుడివడువారు లాఁతుల యశోధనముల్లని కుందువారు నౌ
 చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁజేయఁగఁ గూయుదు రన్యలక వడిన్
 వడినిఁకఁ జంపరట్టివిధి * వంచితలక మిముబోటి సత్తముల్. 898
- వ. ఇంద్రుండిట్లనియె.
- క. వందనము నీలకంఠున, కిందుధరున కాద్యనకు మహీయసునకు నా
 నందైకహేతువునకు న,మందకృపామయతనునకు * మహితాత్మునకున్. 899
- క. ధాతలకెల్లర కీవే వి,ధాతపు త్రిగుణాత్ముడవు సుధాకరమకుటా!
 నేతలకెల్లర కీవే, నేతపు పాలింపుమిఁకను * నీదు జనములన్. 400
- వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.
- నీ. ఉచితరూపునకు సదోజాతమూర్తికి, గదికి శూలికి ధన్వి * కిదియె ప్రణతి
 వామజేవునకును * వామనేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే * వందనంబు
 ఘోరఘోరునకు నఃఘోరమూర్తికిఁ బరే,శునకు వికటునకు * జోత యిదియె
 పురుషార్థదునకుఁదత్పురుషమూర్తికనాది, పురుషున కిదియె చేమోడ్పునేత
- గీ. ఇనున కీశానమూర్తికి * నీశ్వరునకు
 బ్రహ్మరూపునకును బర * బ్రహ్మ కిష్ట
 తనునకుఁ ద్రయీతనునకు సుం * దరతనునకు
 భక్తిఁగావించు మిదె యభి * వాదనంబు.

వ. అంత నిలింపులగాంచి బాలేందుశేఖరుం డిట్లనియె.

—* శివుఁడనుగ్రహించుట *—

ఉ. మోహముఁ జెందినట్టి యల * ముగ్ధులదోసమునేఁ దలంపఁ బా
పోహనుజెంది తృప్తిన దురుద్ధతమూర్తులఁ శిక్షఁజేసితిన్
మోహితబుద్ధి దక్షుఁ డటు * పూనిన జన్నము బన్నమొందె ని
ష్ఠాహరి! యో విరించి! వినుఁ * ఊర్వశ సర్వము నిర్వహిల్లఁగన్ 402

గీ. అధ్వరికి బస్తమస్తకం * బమరు మిత్ర
చక్షువునఁ జూచు భగుఁడు పూషయజమాన
దంతములచేత నమలుచుఁ * దానుఁ బిష్ట
భుక్కుగు భృగుం డజశ్మశ్రువులనుజెందు. 403

—* దక్షుఁడు జీవించుట *—

వ. మఱియు ముత్తివక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబుల
చేతను బాహుహస్తంబులఁబడసి జీవితం రక్షానర్హుండన్న నయ్యాదిమదేవుని
నుడుల కఖిలర్షి జనంబు లలరి సాధువాదంబుల ధన్యవాదంబులనొనర్చి మొక్కి
రంతఁ బుండరీకాక్షుండును విరించియుఁ బరమశివుని సవనంబునకు భక్తిమెయి
నామంత్రణంబు సేయుడు మహాదేవుండు హర్షించి నందీశ్వరాదులతో నందుఁ
జని యట్లానరింపఁజేయుడు నవ్వారెల్ల హరుసంబుఁజెంద దక్షుండు నిద్ర
మేల్కొనినట్లు లేచి కూర్చుండి పబోధంబుఁజెంది ముందఱనున్న శివున్
జూచినయంత నె శరత్కాలంబు నందలి హ్రదంబుఁబోలి యకల్మషచిత్తుండై
పూర్వవైరంబు మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁబూనియు మృతఁజెందిన కూతుఁ
దలచి దుఃఖంబున బాష్పపూరితనయనుండై యెద్దియుఁ బలుకఁజాలకున్న
నెట్లా హృదయంబు బిగ్గవట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె,

—* దక్షుఁడు శివుని సన్నితించుట *—

ఉ. పెక్కులు తిట్టినట్టి నను * బిట్టుగ దండము చేసితద్ది దా
నెక్కు డనుగ్రహంబు గనె * యేర్పడ నాయెడ వెన్నుఁ డివు పెం
పెక్కుఁగ బ్రహ్మబంధువుల * నేనియు నన్నవసేయఁబూన రా
చక్కి మహేశ! యెట్లు వ్రత * చర్యలఁ బాయుదు వీవు పేర్చిమై. 405

ఉ. వేదము రక్షసేయుటకు * వెన్న నె యెప్పు తపోవ్రతేద్ద వి
ద్యాదులఁ జెన్నుమీఱు భుజి * దాస్యమునన్ సృజించి విప్రులన్
గాదిలిప్రేమ నాపులను * గజ్జను శోభి కాచు గొల్లఁ డ
శ్రీఁదుచునుండు వెల్లపుడు * నెఱియుఁ బాములఁ బాపి యాశ్వరా! 406

చ. నిను బరమాత్మ నారయః * నే నటు లెగులు పల్కినన్ మనం
బున నవి లెక్క సేయకయె * పుణ్యవిగర్హణజాతపాతకం
బునఁ జెనుగోతఁగూలు నను * భూకృపన్ బ్రతికించి తిట్టులన్
నినుఁ గొనియాడఁ జాలుదు నె * నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 407

గీ. వరదునకు విశ్వపతి కార్త * బాంధవునకు
జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు న * నాతనునకు
సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర * శాంతమణికి
సర్వకారణునకు నమ * స్కార మిదియె. 408

-- * శివుఁడు దక్షునకు హితంబుఁ జెప్పుట *

గీ. అనియిటుల వేడిమొక్కిం * యట్టిదక్షుఁ
గని యనుగ్రహ మొంది యి * ట్లనయె దక్ష!
వినువ్రసన్నుడ నె తి నే * వేళ నేని
భక్తులకు లోఁగువాడ నేన్ * బ్రభుడనై న. 409

వ. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసునర్థార్థియుజ్ఞానియు ననుపారలై నాల్గు
విధంబులుగ నన్నర్చింపె, రు త్తిరో త్తిరు లుత్తిములందఱియందు జ్ఞాని కు
ప్రియతిరుం డతిఁడు నాచూపుగఁ దెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుండను గొని
తదితరంబులకు సాధ్యుండనుగాను. 410

గీ. వేదములచేత నీద్రుం * వితతిచేత
దానములచేతఁ దపసుచే * దక్ష! నన్నుఁ
బడయఁజాలరు కర్మత * త్పరులు పుడమి
భక్తిచే జ్ఞానమునఁ బట్టు * పడుదు నెపుడు. 411

వ. నీవుభక్తిజ్ఞానంబులఁబాసి కేవల కర్మతత్పరుండవై యిట్లు బన్నంబు నొందితి
వికేమిఁడ జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు వేఱొండు రహస్యంబు
గల దది యెఱిఁగింతువనుము. 412

క. నేనును బ్రహ్మయు వెన్నుడు, పూనిజగంబులకు హేతు * భూతులమైనన్
నే నీశ్వరుడను సాక్షి, నేను స్వయంభాసకుడను * నిత్యుడ వినుమా. 418

గీ. ఆత్మ మాయనుగుణమయి * సందిజగముఁ
బొడమఁ జేయుచుఁ సాకుచు * బొలియఁజేయు
చును గ్రియోచిత నామంబు * లోనరఁదాల్చు
చుందు సేక నిందు సందియం * బొడవ దెప్పుడు. 414

గీ. అట్టి పరమాత్మనయిన నా'యందు బ్రహ్మ
విష్ణులను భూతికోటినిఁ * బిచ్చుచుండు
జెలఁగి వేఱుగఁజూతురు * శిరసు మొకము
మున్నయినవాని వేఱుగ * నెన్నఁడెవఁడు. 415

క. సకలాత్మలమై నిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను * నొండు తెఱఁగు నెం
చక నేవించునతిండే, యకలంకంబైన శాంతి * నందికొను భువిన్. 416

వ. ఇక నట్లుగాక,

గీ. వెన్నునొల్లక నన్ గొల్చు * చున్నవాడ
నన్నలిగి వెన్నునిన్ గొల్చు * చున్నవాడు
వీరలియ్యరు జమునీట * వేఁగుచుందు
రంబుజహేమండు జంధుఁ డున్నంతదనుక. 417

వ. మఱియును.

క. కలులు భక్తిఁబోరఁగిని, నెలలొపతి భక్తి యెప్పుడు * గలుగెను వినుమా
కనుకనుభక్తి తేకయ, యునురెడు నాయుండ * క్తి * యుజ్జ్వలమా! 418

వ. కాపున సేవక భేదబుద్ధికోబొని జ్ఞానినై యుపాసీపుమి క యుగంబుఁ బూర్తి
యొనఁగిపునన్న దక్షుం డలరి శివు నఖిలేశ్వరుండని తలంచి సకుటుంబముగా
నర్చించి యజ్ఞంబు మగల ననుసంధాించి వేల్పులకెల్లకను భాగంబు లొసంగి
పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం
బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును సఖుల
సురమునీంద్రులు సంతసంఘనఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబుసేయుచు
నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవిన్
దలంచి పలుమాఱు సతీ చరితంబులు గణంబుల కెఱిగించుచుఁ బరమాత్మ

యయ్యను బ్రాహ్మచర్య భంగి నభినయించుచు నిర్వికారుండై యుండె, పరమేశ్వరి
యగుదాక్షాయణి యిట్లు పూర్వక శేఖరంబుఁ బాసి దేవప్రార్థితయై దేవకార్యంబు
కొఱకు మఱల హిమవద్గిరిం ద్రవత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది
మహేశ్వరున్ జేపట్టె నీ సతీ చరిత్రంబు నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు
సకల సంపదలన్ బొదలుదు రనిన సూతునకు శౌనకాదులు మహాత్మా! దక్ష
యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు సరయక వచ్చి యవమతిన్ జెందుట
కేమికతం బెఱుంగఁజెప్ప మనుడు సూతుం డిట్లనియె.

—* ఊప దధీదుల కలహ వృత్తాంతము *

గీ. చ్యవనపుత్రుండు భృగువంశ * సంభవుడు ద
ధీచియనుముషి శపియింప * నా చతుర్భు
జుడు పరాకొంది యట్లు ద * త్సని మఖమునఁ
జేరి చిన్నతనంబొందె * జేవమాలి. 420

క. అన నేటికి శపియించెను, ముని పురుషోత్తముని సకల * భూతశరణ్యన్
మునివర! యెఱిగింపు నా, ననఘుండు నుడువంగఁదొడఁగె * నవ్వారికిటుల్

క. త్సపుండ్రున వైష్ణవుడగునొక, నృపునకును దధీచిమునికి * నేస్తంబురువా
విప్రులేశుండొకపరి మా, నివతినిఁగని యిట్లుతా ననియె మత్తమతిన్ 422

చ. ఎనిమిదిదిక్కులోలిమెయి * నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
దినిపయిఁబొల్చు భూపతి మదిన్ దలపోయఁ ద్రివర్ణవక్త్రీలో
ఘనతను మించునల్లతఁడె * గౌరవభాజనుడన్న నంత న
మ్ముని విని వేదపుంబధముఁ * బూనని యన్నుడికల్గి యిట్లనెన్. 428

క. జనవినుత “బ్రాహ్మణో గురు”, రను వచనముఁదలఁపు మదిని * నఖిలమునకు బా
వనుడే గరీయుండును బూ, జనభాజనుఁ డిద్ది వేదసమ్మత మనుడున్. 424

చ. నరవరుఁడాలకించి యటు * నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
బొరసిన బుద్ధి యిట్లనియె * భూవిభుడే కడుమేటి యాతఁడే
యురవగు దైవతంబిఁకను * నుర్వరఁజెందిన విష్ణువాతఁడే
ధర నిఁక నగ్రపూజ్యుడగుఁ * దాపన! నీకటు లేను పూజ్యుడన్. 425

గీ. అనిన విని మునిక్రద్ధుడై * యాత్మగౌర

వం బరసి నెడ్చుపిడికిట * వసుమతీశు

నత్తిపై మొత్తై నతఁడు గి'న్మత్తి వజ్ర

మేసి మునివరుఁ జీల్చెను * దోసమనక.

426

క. మునివజ్రహతినిఁ దాను, రివ్వినిఁ బడి కులవతిని శుక్రు * వినయమ్మున వేఁ
డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంజీవిని కలన్ మ'నిచె నంతఁ గృపన్, 427

ప. వాత్సల్యంబుతోడ దధీచికి మృతసంజీవిని విద్య నుపదేశించి, కుమారా !
మృత్యుంజయుఁడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు
నుపాసింపుము. దీన నీకు మృత్యుభయంబు దొలఁగి శ్రేయంబు చేకూరునని
యి ట్లమృత్రం బుపదేశించె. 428

— * మహా మృత్యుంజయ మంత్రము * —

ధ్యానం -

శ్లో॥ హస్తాంభోజ యుగన్త కంభయుగలాదుద్ధృత్యతోయం శిర
స్సించంతం కరయోన్మ్యగేన దిగతం । స్వాంకే సకుంభో క రా
అక్షప్రజ్ఞాగహ స నింబుజగతం । మూర్ధ్ని చంద్రస్రవ
త్ప్రియామార్ద్రా తిసుం భజే సగరిజం । త్స్త్రిశ్చైవ మృత్యుంజయం.

మనుః -

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । స్రేయోఽకృణోతి తరం ప్రభుం । త్రిమండల స్యపి తరం
త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రిత త్త్విస్య త్రివహ్నిశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః ।
త్రిదివస్య త్రిబాహుశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహా దేవం ।
సుగంధిం ఫుష్టిచర్ధనం । సర్వభూతేషు సర్వతః । త్రిగుణేషు కృతో యథా ।
ఇంద్రియేషు తదన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్ప్రే సుగంధివత్సర ।
సుగంధి మమరేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్వస్మాత్ । త్సురుషాద్వేద్విజో త్రమః ।
మహదాది విశేషాంత । వికల్పశ్చాపి సువ్రత । విష్ణోః పితామహస్యాపి ।
మునీనాంచ మహామునే । ఇంద్రియస్య చ దేవానాం । తస్మాద్వైస్య పుష్టి
వర్ధనః । తందేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపివా । స్వాధ్యాయేనచ
యోగేన । ధ్యానేన చ ప్రజాయతే । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మయా । సమృత్య

పాశాద్యవః స్వయం । బంధమోక్షకరో యస్మా । దుర్వారుక మివ ప్రభుః ।
మృతసంజీవినిమంతో । మమ సర్వోత్తమ స్సత్పుత్రః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవిని మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజం
పుచు నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హో
మంబునను నిమ్మాడింటఁగూడ ఫలంబొసంగు శివసన్నిధిఁజేరి యీమంత్రంబు
జపించినవానికి మృత్యుభయంబులేదు. ఇతనిమంత్రంబునను న్యాసాదుల నొన
ర్చి జపించుచు శివునిబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు
సక్రమం బువదేశించి శుక్రండు స్వస్థానంబునకరిగి నంతదధీచి శివుని సంస్మ
రించి తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులఁ బూజించుచు
నమ్మహా మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకనిష్ఠతో బెక్కుదినంబులు జపించి
నంత భక్తవత్సలుండైన శంకరుఁడు మునికదారసించి వరంబడుగు మిచ్చెద
ననుడు దధీచిముని కరంబుమురిసి యిట్లనియె.

429

—* శివుఁడు దధీచిమునికి వరమునిచ్చుట *

గీ. దేవ! నాకిడు వజ్రాస్థిః ధివ్యతనువు
మఱియు నమృతత్వము నదీన • మఱియు ననుడు
శంకరుండట్ల యగునని • సంయమికి వ
రం బొసఁగి వేగ నిజనివా • సంబుఁజేరె.

480

చ. మునియు వరంబుఁజెంది ట్లుప • భూభుజుఁజేరి పదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును • భూరితరాగ్రహమొంది వజ్రమున్
ముని యురమందువేయ నది • మున్నటి యట్టులఁగాక పూరిగాఁ
గనుపడఁజేడు నూచిఁమది • గాటపునక్కజ మొందియంతనే.

481

ఉ. కానకుఁ బోయి శ్రీపతిని • గంజదళాక్షుని భక్తవత్సలుఁ
బూనికతోడ నెంచి తపఃముఁ బొసరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁజేరి చనుమానముతోడ నభీష్టమద్దఁగా
నాన్మృతఁ డర్పమొంది కమలాక్షున కర్పిలిమొక్కి యిట్లనెన్.

482

గీ. బాఁపడాక్కఁడు ననుఁ దలఁ • బగులఁదన్నె
వజ్రమేసితి విరయయ్యె • వరద! యతఁడు

శివునిఁ బూజించి వాంఛిత * సిద్ధులొందె

వానిపేరు దధీచి * యవ్యానిఁ గనుము.

483

చ. మఱియుఁ దనకును దధీచికి జరిగిన వాదంబు తెఱంగునంతయుఁ దెలిసినఁ బురు
షోత్తముఁ డవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియెడ ననుచితంబు లేకున్నను యువునికై
తానద్దధీచినిఁ జెనకక తప్పమియును, దధీచిచేఁ దన కనర్థంబు రానుండుటయు
నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ ద్రోసివేయఁజాలక దధీచితోఁ జోర నెంచి
యువున కిట్లనియె.

484

గీ. బ్రాహ్మణు లజయ్యు లందును * బాశుపతులు

కడిది మగలట్టివారితోఁ * గడఁగ నగునె

యేమిసేయుదు నినుఁగూర్చి * యెట్లుగాని

పోరుసేతు దధీచితో * భూమిజాని!

485

—* విష్ణుమూర్తి దధీచితోఁ బోరవచ్చుట *—

క. అని వేగ దధీచి మునీం, దుగ్రిని డగ్గతి బవరమడుగఁ దోయజనేత్తుగ
గని ముని యనియెను కేళవ!, నిను నెఱుంగుదు భక్తకార్య'నిష్ఠాతునిగాన్.

గీ. ఐన వినుము మహేశ్వరా! రాచ్చనిరతుల

కెందు నలఁదురు టబ్బమి * యెంచువాఁడ

అట్లుగా కది యొదవుచో * నరసివల్కు

కలను చేసెద నీతోడఁ * గంజనయన!

487

—* విష్ణు దధీచుల యుద్ధము *—

క. లేదలమట బెద రేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు * లేనేనే నో

శ్రీదయిత! యనుడు గుపితుం,డై దానవహంత చక్రి'మారసి కనఁగా. 488

గీ. అదియుఁ జలనంబుమాలిన * నమ్మునీందుగి

డరసి నగి యిట్టులనె హరి! * యైశ మీ సు

దర్శనము ననుఁ దెగటార్పఁ * దఱియ దన్య

సాధనములనుగొని వేయు * చలముమీఱి.

489

క. అని యుల్లసమాడిన య'మ్ముఁపయి నందకము గడను * భూర్యస్త్రములన్
వనజాక్షుఁడేసె సంక్రిం,దనముఖులును దఱిసి మునిని * నానాస్త్రములన్ .

గీ. పొదవ ముని యల్లి యొకకుళ * ముష్టిఁజెచ్చి
శివునిఁ స్మరియించి విడిచినఁ * జెలఁగి యద్ది
ఘనమగు త్రిశూలమై వారి * కఠినసాధ
నముల సత్ప్రంబులను వేగ * సమయఁజేసి. 441

జ. శకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నేలెంచుచుండుటన్ గాంచి.

గీ. అతుల మాయాన్వితుండగు * సచ్యుతుండు
తన్నుఁబోలిన చక్కగ * దాధరులను
సయుతమూర్తుల వెడలింప * నడఁ వారు
తాపసునిపైకి దుముకఁగఁ * దలఁకకతఁడు. 442

క. వారందఱి శూలమునన్, జూరున్ బొనరించి యార్వఁజూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా, కారుండై విశ్వరూపఁగరిమన్ జూపెన్. 443

క. పదు నెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోదధులతోడ * నగములతోడన్
బొదలెను భగవత్తనవున, నది గని ముచి శివునిఁ దలఁచి * యచ్చెరు వొప్పన్.

గీ. హరికి నిట్లనె నిదియేమి * యచ్చెరియము
కనుము నేఁ జూపెదనటంచు * గరిమమెఱయ
చ్యూపనియుఁ దనయందు బ్ర * హ్మాండమెల్లఁ
జూప విస్మయమొందిరి * సురలు హరియు. 445

క. అంతయెగాక జనార్దను, నెంతయు దహించుచున్న * బుష్పింగస హరిబ
ల్పంతముతోఁ దలపడఁగని, చింతిలి పరమేష్ఠియటకుఁ * జేరి రయమాన * 446

చ. వలదు మహాత్మ! భక్తజన * వత్సల! పద్మదళాక్ష! మానిపై
నలుకను మాను మీఁతఁడలి * కాక్షునిభక్తుఁడు ప్రోడయెంతయున్
గలుషములేదు వీనియెడఁ * గర్కశభావముఁ డింపు టేనికిన్
జెలిమిఘటింపు! మానియెడఁ * జెల్లదు వేఱువిధంబు రూఢిగాన్. 447

వ. అనిచెప్పట యాలకించి త్తువుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమా
కాంతుండాటడి నొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి వచ్చి దధీచి యం
ఘ్రులందుఁ బడి యిట్లు పార్థించె 448

* సరిఖండే అష్టక్రితోధ్యాయే—శ్లో! పదాహ విష్ణుం । దేవకం దధీచి త్రైవసత్తమః ।

—* త్తేపుడు దధీచినర్థించి యుద్ధంబునుడుపుట *—

తా. మన్నింపన్ గదవయ్య! నాయఘములన్ * మానీంద్రచూడామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నా చెడుపనిక్ * మాహేశ్వర గ్రామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నామదము నా * మ్నాయైక విద్యనృణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! వేగనను న * స్మన్మిత్ర చింతామణీ! 449

వ. అనియిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బర్థించుచున్న త్తేపునకభయంబిచ్చి తన
మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నితర దేవతలన్ గాంచి యాగ్ర
హంబుతో. 450

గీ. తివిరి మధువైరి! నీవును * దివిజాలెల్ల
రుద్రకోపాగ్నిఁ బొగలుదు * రు ద్రుతమందె
యని శపించి త్తేపునిఁ జూచి * యధిప! నృపుఁడు
పూజ్యుడేయైన బ్రాహ్మణుల్ * పూజ్యతములు. 451

వ. అనిచెప్పి మునీంద్రుం డాత్మాశ్రమమునకేగె నంత విష్ణుండు చలంబు మాని
సురలతో స్వలోకంబునకరిగె. త్తేపుండును మనఃకాలుష్యంబును బాసి నిజ
గృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పశ్చిమోత్తరంబందలి స్థానేశ్వరంబనునెడ
జరుగుటన్ జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె. జను లియ్యది సేవించిన
శివానుగ్రహంబు నొందుదు రిక్కతన విష్ణాది సురలు మోహితులై దక్షాధ్వ
రంబునకేగి యట్లు భంగంబొంది రీక్షుపదధీచివాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ
మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జదివిన వినిన జనుల కపమృత్యుపీడా పరిహారంబగు
రణంబునందెవ్వరేని దీనిఁ జదివిన మృత్యుభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁగాంతు
రని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పటయు. 452

క. మంత్రారాధ్యసుతా! శివ, మంత్రజపాత్యంత కుశల * మానసహంసా!
యంత్రిత సత్కార్యా! దా, స్తోత్రజనప్యాహవిముఖ! * ధార్మిక సముఖా!

గద్య - ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణం బందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివార్చనము:

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మదుమా శంకరపద

తామరసామోదభక్త తల్లజ సుకథా !

ప్రేమమతీ ! లక్ష్మ్యంబా !

మామకజననీ ! మనీషి మాన్యచరితా !

వ. అవధరింపుము, శౌనకాదిమునులు సూతునిఁ గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మ చరిత్రంబు జెప్పుమనుట *

మ. మును దత్తాధ్వరమందు మేన్విడిన యంభోజాక్షి దాతాయణీ
వనితారత్నము దివ్యవర్ణుల యద త్రప్సార్థనన్ జేసి పా
వనుఁడౌ పర్వతరాజమాళికిని భా స్వచ్ఛమేనాబ్జలో
చనకున్ బుట్టి హరున్ వరించెనని ప్రస్తావించి తీవెంతయున్.

2

గీ. అరసి యేపుణ్యమున జగదంబ ననుఁగు
సుతనుగాఁ గొని రద్రి దం పతులు గిరిజ
యేమి తప మొనరించితాఁ గామహరుని
రాణియయ్యె వచింపు పురాణసూరి !

3

వ. అని యడిగిన మనులకు సూతుం డలరి యిట్లనియె.

మ. మును రాజీవభవుండు నారదున కామోదంబుతో నిచ్చరి
త్రను బుత్రాదృతిఁజెప్పె నమ్ముని నితాంత స్నేహభావంబునన్
ఘనుడౌ వ్యాసమహర్షికిన్ దెలిపె నక్కారుణ్యవారాశి నా
కనురాగంబునఁ దెల్పె మీకిప్పుడు నే నద్దాని బోధించెదన్.

4

చ. గురునకు వందనంబిడుదు నీ గోపతివాహను శీతశైలజన్
దిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు నీ దివ్యతపోనిధులార ! మీరిఁకన్
బరమశివున్ మహేశ్వరిని నీ భావమునక గుదురొప్పనిల్పి భా
సురతర ధారుణన్ గనుఁ డశోకనిధానక థాసుధాంజలుల్.

5

—* కథా ప్రారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము *

ఉ. ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలువొందు హిమాలయ నామధేయ దీ
వ్యుత్తర పర్వతేంద్రము మహామణి రత్ననిధాన మెల్ల సఠ
వత్తులకెల్ల ప్రాగపరవాధులఁ దాకుచుఁ బృథ్వీగొల్పు లో
కోత్తర మానదండమన నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్.

6

నీ. అభ్రగంగా తరంగాలి నుయ్యెలలూఁగు, రాజహంసవతంసరాజి యెందు
హేమతామరసమాలామండనము సేయుఁ గమనీయగంధర్వ గణములెందు
బహుమహాసవనయూపస్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధర శ్రేణి యెందు
నిజబాణనిర్భిన్న గజకుంభముల ముత్త్రయము లేరు భిల్లచయంబులెందు

గీ. జగములన్నియు సల్పిన నీ చంద్రమాళి
యదుగు దృఢభక్తి నైభవంబమరఁ గొల్పి
యప్తసిద్ధులఁ గొని సుప నీ ర్యాళి మురియు
నెందు నట్టి శుభాభ్యంబు నీ హిమనగంబు.

క. ఘనసారాద్రి యనన్ జం, దనశైలేంద్రంబనంగ నీ వనీతనగం
బన రాజత పర్వతమనఁ జను వలిగుబ్బలి లనద్వి నీ శదవిద్యుతులన్.

8

గీ. స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ బరఁగుఁగాని
నీరసముగాదు శర్కరాధారుణీ ధ
రంబనఁగఁ జెల్లుఁగాని యీ రయఁ బిపిలి
కాన్మాతముగాదు హిమవన్న గము జగమున.

9

- మ. కడుధావశ్యము నొప్పు మూర్తిరమచే * గంగాధునీధారలన్
వెడలన్ జిమ్ముశిరమ్ముచే మునిజనా * భీష్టాశ్రయత్వమ్ముచే
నడఁగన్బోని యనన్యసంచిత మహా * పైశ్వర్య సంపత్తిచే
బుడమి శంకరమూర్తిబోలు హిమ * వహ్నిభృద్వరం బారయన్. 10
- కా. నానాదివ్యసుగంధపుష్పలతలున్ * నానాఫలాంర్విజముల్
నానారత్నమయంపు గోనలును గంధర్వామర స్కంధముల్
మానీంద్రాశ్రమముల్ సరిత్రతులు భిల్లస్త్రీకనద్వేణు వీ
ణానాదంబులు చెన్నమీఱు గిరికాంతారంబులం దెల్లెడన్. 11
- గీ. అమరఁ గేదారదేవుని * యండఁజేరఁ
గిన్నరతఁ గింపురువత భంగించునంచుఁ
గిన్నరులుఁ గింపురుషు లల్ల * గీనిఁజేరి
నరులు పూరుషులై యలఁగిరి యయారె! 12
- వ. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.
- గీ. పసిఁడి మొదలగు లోహాల * పంటచేను
మేటి యోషధులకు నెల్ల * మేల్మీ పొలము
ఏనుఁగులు సింగములు వసి * యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ పుణ్యములకండ. 13
- క. కేదారము మోక్షోషధి, కేదారము బదరవన మొగిన్ శంకరు దా
మోదరుఁ గై వసనుఁగఁగొని, శ్రీదేవరుచు జగములందుఁ * జెలుపుఁదనర్చన్
- క. ఒకచో గంగానది యిఁక, నొకచో యమునాధునియు మఱొకచోనా గం
డకిన్దిర రిణియునున్ వేఱొకచో నా బ్రహ్మపుత్ర * యుదయించె నటన్.
- గీ. అలకనందాసృవంతి కాభ్యర్థమ దు
నలరు రుద్రాక్ష తగువనంబుల నఖండ
బిల్వమూలాశ్రయంబుఁ గావించి తపము
సిద్ధిఁగాంతురు మునులందఁచి మునంద. 16
- క. స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి * కెసఁగును తెంటన్
స్థావరమిది వేఱొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర * దేహుండలరున్. 17

గీ. దర్శనీయుఁడు పుణ్యతత్పరుఁడు మంచి
వారలకు నెల్లఁ బ్రీతియైను * వాఁడు కేశ
వాంతుఁ డుద్దామతేజస్వి * యవికృతుఁడు
రాణఁ దనరొందుఁ బర్వత * రాజరాజు. 18

ఉ. ఆ సగరాజవర్యుఁడు కులభ్యుదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతాపితృహితేచ్ఛయు నెంచి వినాహమాడఁగాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రీవులు * పొందుగ నాత్మహితప్రయోజనా
ధీనమనస్కులౌచుఁ బితృదేవులపాలికై జేరి కూరిమిన్. 19

ఉ. మీకును నాకవాసులకు * మేదినికంతకు సౌఖ్యసంపదల్
చేకురఁజేయఁగాఁగడఁగి * చెచ్చెర నచ్చితి మిందు నిత్యల
క్ష్మీకలితన్ భవత్సుతను * మేనకకన్యను శైలరాజ సు
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి * చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్చుఁ డిత్తఱిన్. 20

గీ. దాన సకలంబు ఫలియించుఁ * గాన మీరు
సంశయింపకుఁ డిబ్బంగి * సత్సరముగఁ
బెండ్లిఁ గూర్చుఁడు సురలకుఁ * బ్రీతియూసేయు
వారతేనియు భూరి విచారులార! 21

క. అనియిటు పలుకఁగ వారలువిని, తమకూతులకు సంభ * వించినశాపం
బును దెలిసియు సురార్థుల, యనుశాసన మారసియుఁ దధాస్తనిరి తగన్.

—* మేకా హిమద్విగ్రహము *

శా. అంతన్ వేగమె శైలరాజవరు నా * హ్యించి దేవప్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవములె * స్నేభంగులన్ బన్నన
త్యంతామోదముతోడ నప్పిలలు గ * న్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంపుంబనఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ * మన్నించి దీవించగన్. 22

క. హరియును బరమేశ్వరియునున్, ఎ రిహయుఁడును లోనుగల్గు * నమరు లుమనశం
కరు మదిలోఁ దలఁచుచున, పురిణయమునఁ జెందిరపుడు*పరమ ప్రీతిన్. 23

గీ. దేవతలు మానులును బిత్త * దేవతలను
జాలఁగొనియాడి గిరిరాజు * చనపుమెచ్చి

చనిరి తమగీములకు హిమా * చలుడు సంత
సమున నిలుజేరె మేనకా * సతినిఁగూడి.

25

క. అనిపలికిన నూతునిఁగనుఁ, గొని మేనకజన్మకథను * గొనకొని యమ్మా
నిని తోఁబుట్టుల చరితం, బును శాపవిధానమును జెప్పుడనిరి మానుల్.

26

—* మేనక మున్నగువారికి సనకాదులశాపము *

శా. నూతుండిట్ల నెఁ బద్మజాత్మజుఁడు ద * డుండఁ మునీంద్రుండు వి
భ్యాతుం డాతని కూతులఱ్ఱదుగు ర * క్కంజాస్యలన్ గశ్యపా
భ్యాతుండాదిగ నొప్పువారి కిడి క * ల్యాణంబు చేసెన్ స్వధన్
జేతోమోదము తోడనందుఁ బితరుల్ * చేపట్టి రప్పట్టునన్.

27

గీ. వారలకు నాస్వధనుబుట్టి * వన్నెఁగాంచి
రాత్మజాతలు మాఁగురా * యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవ * చూస ధన్య
చివర కాన్పు కలావతి * చిగురుఁబోసి.

28

క. ఈమువ్వుర యాహ్వాయములు, శ్రీమంగళదాయకములు * చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలఁచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న * కరములు ధరణిఁ.

గీ. అట్టిమువ్వురు కన్యక * లమలమతులు
ఘనతరజ్ఞాననిధులు యో * గినులు లోక
మాతలనఁ జెల్లువారుఁ సం * ప్రీతి నెల్ల
లోకముల సంపరింతురు * వీరమెఱయ.

30

శా. శ్వేతద్వీప మొకప్పుడీ ముగురు ల * క్షీణనాథు దర్శింపఁగాఁ
బ్రీతిన్ జేరె రథాంగహస్త నకుఁ బే * ర్శిన్ మ్రొక్కి మేల్ ఘక్కులన్
జేతోమోదముగా నుతించి తగులు * సిన్ బొల్చు పీఠంబులన్
జాతామోదమునన్ వసించిరి సరో * జాతాక్షుకస్సన్నలన్.

31

గీ. బ్రహ్మమానసపుత్రులు * బ్రహ్మవేత్త
లఖిలలోకార్చితులు సన * కాది ఋషులు
నలుపు రపు డటకేతెంచి * నలిననేత్రు
నాదరంబునఁ గాంచి సా * స్థాంగపడిరి.

32

క. వారీన్ గని యటనుండిన, వారెల్లరు గద్దియలను * వదలినిలిచి కై
వారములుచేసి మ్రొక్కిరి, సారెకు భయభక్తు లాత్మ * సంబాళింపన్. 83

క. హరియును మునితల్లజులను, బరమామోదమునఁ గాంచి * బహుమణిగణ భా
స్వరపీఠము లెక్కుండన, నరుదుగ నాసీనులైరి * యహ్మనినరుల్. 84

గీ. అప్పు డటనున్న మేన ధ * న్యయుఁ గలావ
తియును దై వవిమోహిత * లయి ఋషులను
గాంచి గద్దియలందుండి * కదలకుండి
రకట! చెడుకాలమునఁ దెల్పి * యమరదెప్పుడు. 85

క. ఎదురుకొనక లేవక తమ, పదముల కెఱఁగక యొకింతఁ * బలుకక తగు న
మృదవతులఁగాంచి సంయము, లేదఁ గినుకన్ గొనిరి జ్ఞాను*లే యైనఁ గడున్.

వ. అంత వారలొన సనత్కుమారుం డా చంచలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు
శాపంచిచ్చె. 87

చ. గరువముఁజెంది మీరు పితృ*కన్యకలై నను మానులన్ మమున్
బరిభవమొప్పుఁ గాంచి యిటు * పల్కక లేవక మ్రొక్కకుంటిరి
క్కరణి సురాంగనో*చితము*గాదిక నాకముఁబాసి మీరు మా
గురు ధరకేగి మానిసుల*కున్ సతులొదురుగాఁత యుగ్మలుల్! 88

గీ. ఎవ్వ రజ్ఞానమోహిత * హృదయు లగుచు
ననుచితము లాచరింతుగో * యట్టివారు
గుడుతు రక్కార్యఫలములఁ * బుడమిలోనఁ
దప్ప దెప్ప డదేలాటి * తెద్ జ్ఞులకును. 89

చ. అసి శేషియింపఁగా విని భ*యమ్మన నప్పిత్తుకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచున్ దురభి*మానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రులం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి విన*తుల్ బొనరించి మహాత్ములార! పా
వన మతులార! మాదయున * పాపముఁబాపి యనుగ్రహింపరే! 40

క. “దాసులతప్పలు దండము,తో సరి”యని యరసి యవులఁ*ద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడి య*చింత్యప్రజ్ఞల్! 41

క. ఇదియుఁ బ్రమాదవశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని * యుత్తముల మిమున్
మదమునఁ జల్మనచేసిన, యదిగా దిఁక సరసి ప్రోవు*డచ్చచరితుల్! 42

గీ. అని యిటులు పెక్కుభంగుల * నంజలుల్ ఘ
టించి పార్థిండు నబలలఁ * గాంచి యంచి
తాదరమున క్షమించి న'యంబుగాఁ బ్రీ
యంబుగ ననత్కుమారుఁ డిట్లనియె మరల.

43

—* సనత్కుమారుడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట *—

ఉ. సంతసమయ్యె మానసము * చక్కవడెన్ పితృకన్యలార ! మీ
రెంతయు దైన్యమొది యిటు * లెంతో ప్రియంబుగ మమ్ము వేడుటన్
జింతదొలంగు డింక ధృతిఁజెందుడు పొందుడు శ్రేయ మెవ్వరేన్
వంత పొసంగినట్లు కద * వందురి మందటి బాగెఱుంగుటల్.

44

వ. మీకొసంగిన శాపంబుగూడ శ్రేయంబై యెసంగు నద్దానిఁ దేటవఱచెద
వినుండు మీ మువ్వరిలో.

45

మ. హిమశైలేంద్రుడు మేనకన్ జనకరాజేంద్రుండు ధన్యన్ వఱి
ఘమనుండొ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుచోమీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమయున్ నీతయు రాధయున్ గ్రమముగా * నుత్పన్నలై శిర్వు న
ర్యమవంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివాహంబాడు * నిమ్మహిన్,

46

వ. కృత శ్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రమమ్మున మీరు మూఁగురును
గూఁతులవలన మిగుల గీర్తిన్జెంది * రి యనుగ్రహంబునఁ గైలాస వైకుంఠ
గోలోకంబులకుఁ జనువారింక మీకు లగ్నయ్యెడునని దీవించి కేశవుని
యనుజ్ఞన్గొని యమ్మును లంతర్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెప్పరిల్లి
విష్ణుదేవుని వీడ్కొని తమ నెలపులకున్ బోయిరనిన సూతునకు శాసనకాదు
లిట్లనిరి.

47

గీ. మేనకాజన్మచరిత మ * మైలలఁత పెండ్లి
యును దెలిసికొంటియది రా * జోత్తమునకు
యఖల జగదంబకూతురై * యవతరించు
టయును నీశ్వరుఁ బెండ్లాడు * టయును జెవుమ.

48

ఉ. నావుడు సూతుఁడిట్ల నె మ * నఃప్రియమొప్ప నగాధిరాజు మే
నావనితన్ గ్రహించి నద * నంబునకేగి మనోజభోగసౌ

భ్యావళిఁ దేలుచుక గడిఁది * హయనముల్ గడపెన్ నభస్స)వం
తీవుఁగొని శీతలను* దేవితాలవనీతలంబులక.

49

- * విష్ణుడి నేవతలు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ. అతఁగొన్ని దినంబుల * కచ్చుత ప్ర
ముఖిఖలలేఖు లేకమై * భూధరేంద్రు
కడకు నరుదేరఁగాఁగంచి * కడిఁదిభక్తి
వందనముచేసి వీరముల్ * వరుసనొసఁగి.

50

గీ. అర్ఘ్యపాద్యంబులను జంద * నాక్షతాబ్జ
మును బూజించి కల్పక * ఫలములిచ్చి
మృదుమధుర వాగ్విలాసంబు * మెఱయ వినయ
వినతుఁడై యిట్లుపల్కెఁ బ్ప * గీర్వహుడు.

51

ఉ. నేడు ఫలంబుఁజెందె జని * నేడుఫలంబును జెందె నర్చయున్
నేడు ఫలంబుఁజెందెసిరి * నేడుఫలంబును జెందె జ్ఞానమున్
నేడు ఫలంబుఁ జెందెరి ను * నేడుఫలంబును జెచ్చెబితాళ్ళు గుంపుగాఁ
గూడి మహాత్ములీరలిట * మన జనులెఱుఁచుటచేత బ్రాతిగన్.

52

క. ధన్యుడనైతిని రాప్ర)ము, ధన్యబయ్యెను గొలుంబు * ధన్యబయ్యెన్
ధన్యతఁజెందె గుటుంబము, ధన్యతఁజె దెను గియావిధానంబెల్లన్.

53

క. తమసేవకుఁడై తగు నీ, హిమభూధరుచేత నిష్ప*క్షేపనియేన్ జ
త్తమునందుఁ దలఁతురేనియు, బ్రమోదమగురొత్తఁ జెప్పుడు*పావనచరణుల్.

క. అని పల్కిన హిమవంతుని, గని వనజాక్షుడు లాత్మ * కార్యమునకు నీ
ద్రిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టులని రాతనితోన్.

55

గీ. వినుము గిరిరాజ! మేము నీ*వేశ్యమునకుఁ
గడు ముదమ్మున వచ్చిన * కారణమును
దెలియఁజెప్పెద మది నీకు * దివిజరాజ
కళల లోకంబులకుఁ గుశలావహంబు.

56

—* విష్ణ్వదులు మేనా హిమవంతులను దపంబునేయుమనుట *—

ఉ. ఆదిమశక్తి సర్వజగదంబిక మున్నల దక్షిణకూతురై
యాదిమదేవుడొ శివున * కాలయి యాలరిదక్షుఁ డీశునం
దాదరబుద్ధి మాని దురహంకృతి నధ్వరమూస సేవపుక్
వేదనఁ జెంది దేహమును * నీడుట నందతెఱుంగు జాడయే. 57

ఉ. ఆ జగదంబ యాసమధి * కాతతనత్కరుణావలంబ దా
నా జగదీశుఁబాసి యటు * లాత్మపదంబును జెంద నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ * మొంటిగఁ గుమ్మరి విస్ఫురత్రపో
యోజన సేయుచుండె నిపు * డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్వఁగన్. 58

శీ. అమ్మహాదేవి గ్రమ్మఱ * నవతరించి
యామహాదేవుఁ బెండ్లాడి * నపుడు మరల
నందఱికి లెస్సలయ్యెడు * నంతదనుక
సుఖము సమకూర దెందు విశుద్ధకీర్తి! 59

ఉ. కాపున నీవు నీ సతియు * గాటపుభక్తి వహించి యమ్మహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర * దివ్యతపం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణావల్లభ యాజగదంబ కూతురై
నీవనితోదరంబున జనించును బెంచును మేటి శ్రేయముల్. 60

శ. ఇది విధివిహితం బిత్తటి, నదనెఱిగి భవద్గహమున * కరుదెంచితి మ
భ్యుదయ విధానముఁ దెల్పఁగ. నిదియనియని యనకసేయుఁడిఁకమాపనుపున్

ప. అని చెప్పిన నప్పర్వతసార్వభౌముఁ డందులకు వల్లె యనినంత సుపర్వగ్రా
మఁబ లాతనికిఁ దత్పతియగు మేనకకున్ దవశ్చర్యా ప్రకారం బుపదేశించి
వారలఁ దపంబందు నియోగించి, యటనుండి వెడలి మార్గమధ్యంబున నొక్క
పుణ్యార్ణ్యప్రదేశంబందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు ధ్యానం
బొనర్చిరి.

—* విష్ణ్వదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానము సేయుట *—

మ. జగదంబా! యమ! శంభులోక నిలయా! * శర్వప్రియా! దుర్గ! యి
మ్ముగ నీయడ్డల మ్రొక్కి కొల్చెదము వి * స్ఫుర్జత్రుతాపాయతా!

త్రిగుణాతీత! గుణాంచితా! శ్రుతినుతా! * శ్రీశక్తి! యవ్యక్తమూర్తి!
గభస్తి స్ఫురితాకృతీ! ఋజుగతీ! దీప్యచ్ఛరిత్రోన్నతీ!

63

నీ, కమలజాండములందుఁ * గల జగజ్జీవుల, నుండి యంతకుఁదృష్టి * నొసఁగుదాని
భాస్కరమండల * వర్తనియగుచుఁ బ్ర, పంచప్రకాశమ్ముఁ * బెంచుదాని
నిద్రయన్ బేరితో * నిఖిలభూతములకు, మాయాపటంబున * మర్చుదాని
సంసారజాతవి * స్తారదుఃఖాబ్ధిని, స్తారతరణినాఁగఁ * దనరుదాని

గీ, యమము మున్నగు సర్వయో * గములపాల
నమునఁజాల వలంతియై * యమరుదాని
వింధ్యగిరివాసనిరతయై * వెలయుదానిఁ
బరమ శివురాణిఁగొల్తుమ * పారభక్తి.

64

ఉ, నీవె సమస్త వేదగత * నిశ్చితతత్త్వమ వంబరో! యిరకన్
నీవె సమస్త దేవగణ * నిత్యనియామక వస్మరో! యిరకన్
నీవె సమస్త లోకముల * నేటుగ సాఁకెడు జాణవంబికా!
నీవె సమస్త దుర్గతుల * నెట్టనఁగొట్టెడు దిట్ట నీశ్వరీ!

65

క, పుష్టివిసే సురలకుఁ, దుష్టివిసే మునీంద్ర * ధూర్వహులకుఁజ
త్రేష్టరమ వీవె పుణ్యుల, కష్టమశని వీవె దుర్జ * నావళిక్లెన్.

66

గీ, వేదములకెల్లఁ దల్లియై * విశ్వమెల్ల
వెలయు గాయత్రి వీవె సా * విత్రి వీవె
ఆ సరస్వతి వీవె సర్వాగమార్థ
సారసస్తువ వగు దీవె * సత్య మీవె.

67

—* విష్ణ్వదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *

గీ, అని యిటులే వినుతింపుచు * సంబికను గ, సంగ వాంఛించు దేవాధి! నాథవరుల
కట్టెదుర నగ్గలంబైన * కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవియపుడు ప్రాత్యక్షమయ్యె.

క, రత్నమయంబగు రథమున, నూత్నపు మృదులాస్తరణ మనోజ్ఞసలి శ్రీ
రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్న * ఫలమై యొప్పెన్.

గీ, కోటిసూర్యాధికంబైన * గురుతర, ప్రకాశ తేజఃప్రకరమునఁగరముదృష్టి
దుర్గమంబయి రంజిల్లు * దుర్గ ననువ, మాన దీప్యస్మహామాయఁ * గానలేక,

వ. పదంపడి దివిజనాయకు లమ్మహా దేవికి వినతులై నుతిశతంబు లర్పించి దర్శనం
బపేక్షించియుండ.

71

నీ. చావబాణాంకుశః చటులపాశారవిం,దములొప్పు వాల్లు హస్తములతోడ
బాలేందురెఖా విభాసితబగుచు నం,దంబుఁజెందిన కిరీటంబుతోడ
వద్దరాగచ్ఛాయఁ బరిధవించిన మనో,జ్ఞములైన మాల్వ్యాంబరములతోడ
మందహాసపు తీవిమానుగుల్కెడు దయా,స్పదములై తగు కటాక్షములతోడ

గీ. భవ్యకాశీరగంధలేపములతోడ

మంగురులుమూఁగు కస్తూరి బొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు మూర్తితోడ
శంకరాధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె.

72

వ. అంత నిలింపు లశ్యంతసంతోషితస్వాతులై సాష్టాంగవందనాబు లాచరించి
యంబిక నిట్లు వినుతించిరి.

మ. శివ! కల్యాణి! భవాని! యీశ్వరి! జగః తేనో! సమస్తార్తిహృ
ద్వ్యవసాయా! నిగమంబు వాఙ్మనససం పతి భవచ్ఛక్తిసం
స్తవమున్ జేయఁగఁ దక్కి కాదదియెనో శశ్యంబుగాదంచు మిం
చు వెఱన్ గాంచి వచించె దల్లి! యికిమా నూత్తుల్ యశోక్తంబులే? 74

క. ఐనను నీభక్తులకే, మేనిభయంబింతలేక యెట్లోభనదీ
యానూనమహిమ నెన్న భ, వానీ! దయ మెత్తుచున్న! పరమసీతన్. 75

—*విష్ణ్వదులు పరదేవతను మరల జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లాడుచునుట—

ఉ. దక్షుని కూతురై మును సుధాకరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
ల్కాక్ష మహేశ్వరున్ దెగడు కత్తులు దక్షుని రోసి యాత్మ దే
హక్షయమున్ బొనర్చి యిటు లాత్మవదంబును జెందితీవు ఛా
లాక్షుడు నీవియోగమున నార్తివహించి కృశించె నెంతయున్. 76

గీ. తల్లి! లోగటి యవతార కదన దేవ
కార్యసిద్ధి నొనర్పక కడపితీవు
మునులు వేల్పులుమేమెల్ల వనటఁగుంది
శరణఁ జెందితి మమ్మ! నీ చరణములను.

77

చ. మరల ధరన్ జనింపు శశిమండనుఁ బెండిలియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్పు పద'కంఠములన్ భజయించు మమ్ము వి
స్తరకరుణాతిరేకమున * సౌఖ్యములొందఁగఁజేయు విస్మయా
కరమగులీలఁ గూర్పుము జగంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రియా ! 78

గీ. అనుడు జగదేశమాత్మక * యాలకించి
హేతువెంచి మదిన్ హృదయేశు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దెప్పరపుఁ గరుణ
నచ్చుతాడులఁ గాంచి యిట్లనుచుఁ బలికె. 79

— * పరదేవత దేవతలకు పరములిచ్చుట * —

ఉ. ఓహరి! యో చతుర్ముఖుడ! * యో పురుషూత! వినుండు యుష్మదీ
యేహ నెఱింగితిన్ పరము * నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రపత్తులన్
మోహము నేనచేసితిని * మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్లు నాఁడు సం
దేహములేక యిబ్బువి జనించెద మించెద శంభు రాజిన్తై. 80

గీ. కలవు హేతువులికఁ గొన్ని * కనికరమునఁ
జెప్పెద వినుండు మున్నల * శీతశైల
భర్త యాతనసతి మేన * పరమసాధ్వీ
నన్ను సేవించి రథిక ప్రపన్నులగుచు. 81

ఆ. ఇప్పుడుఁగూడ వార * లెంతో భక్తిని జెంది
నన్ను సుతనుగా మనసునఁ గోరి
తపనుఁ బూనిరింకఁ * దధ్యంబుగా వారి
గర్భమండఁ బుట్టె * గాంచుదాన, 82

వ. మఱియును.

ఉ. లక్కల! నా మనోదయితుఁ * డా శివుఁడెంతయు నావియుక్తిచే
వెక్కినమైన దుఃఖమున * వేచుట బొక్కుచు స్మృక్కుచున్ గడున్
జిక్కి దిగంబరుడయి యశేషధరన్ దిరుగాడుచుండ నా
కక్కరుణాకరున్ దలఁప * నార్తియగున్ హృదయంబు నీరగున్, 84

నీ. ధరియించు నాతండు * తాపంబణఁప ఘోర, దర్శికరముఁబుష్పదామ మనుచు
చరియించు నాతండు * సంతసంబొప్ప శ్రే, శానవాటుల వనస్థలములనుచు

- కొలుపుండు నాతండు శుభ్రంబుతోడఁ గు, ధరకూటముల సౌధశీతలములనుచు
నలఁడు నాతండు శాంత్యర్థంబుగానల్ల, కాటిభస్మంబు శ్రీ) * గంధమనుచు
- గీ. ఏమనుచుఁజెప్పదాన నాఁ యీవియోగ, దుఃఖభరమునఁబొగలురు * ద్రునిచరిత్ర
మక్కటా! మిక్కుటంబగు * నక్కటికము, సేయఁ దయ్యెరిగేని యో * జింపుఁడీరు. 84
- ఉ. నాదుశవంబు మూపున ఘనవ్యధమోయుచుఁ గొన్నినాశ్శటుల్
రోదనముం బొనర్చు పతి * రుద్రునిఁ గాంచి రమాకళత్ర! నీ
వాదరమొప్పఁ జక్రమున * నాశవగాత్రముఁ ద్రుంచివైచి యా
వేదులు మాన్పలేదె సర * విన్ సుర లెల్లరు సంతసించఁగన్. 85
- చ. “అరయక తండ్రి నాకలు ల * నాదరమున్ బొనరింపఁ గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి * ప్రాణముఁబాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాఁగ నింపెనఁగు * భార్యను బాసి యెటుల్ భరింతు దు
ర్భరమగు దుఃఖమంచు” నిలుఁ * బాసె గణంబులఁబాసె భర్త దాన్. 86
- గీ. ధీరుడయ్యను మాయకు * దూరుడయ్య
నే వికారంబు లేని మ * హేశుడయ్యఁ
బూర్ణుడై యొప్పనయ్యాది * పురుషుడయ్యఁ,
గాముకునిబోలి పొగలె జ * గంబునందు. 87
- క. కాకున్ననిట్టిమోహపు, జీకాకువడంగ నట్టి * శివునకదేలా!
లాకికుడు వోలెదిరిగె న, లాకికుడై ప్రకృతికెపు డ * లక్ష్మ్యంబై నన్. 88
- గీ. నా వియోగంబు మొదలు నా * నా విధోప
భోగములతో నుడిగెఁ గామ * భోగమతఁడు
నేన యవతార మెత్తినఁ * గానిమరలఁ
బెండ్లి యాడఁడు వేటొక్క * వెలఁదినందు. 89
- ఉ. కాపుననిక సత్వరము * గా నవతార మొనర్చు శైలప
త్రీవిమలోదరంబున జ * నింతు నఘాపహులైన తాపసుల్
భావములందుఁ బొంగఁగ న * చారతపం బొనరించి యమ్మహా
దేవునిరాణి నొడుఁగడుఁ * దేవువసాఁకుదు నాకవాసులన్. 90
- ఉ. పొండిక మీగృహంబులకు * భూతపతిన్ శివుఁగొల్వఁజాడయా
మండనుఁ డెల్లదుఃఖముల * మాన్పి సుఖంబిడు నాసుమేరుకో

దండుని పత్ని నౌటఁగద † తద్దయుధన్యతఁ జెంది యేను బ్ర
హ్మాండమునందు వంద్యనయి † యందఱఁగాచుట దేవనాయకుల్! 91

గీ. అనియిటులఁబల్కి జగదంబ † యాదితేయ
నాయకులు చూచుచుండఁ గ † న త్తటిల్ల
తవలె నిజధామ మొండఁ ద్రి † దశవతంసు
లంబఁ గొనియాడి తమయింద్ల † కరిగిరెలమి. 92

గీ. మునులు నూతునితో నిట్లు † లనిరి దేవ
దేవి నిజధామ మొండఁగా † దివ్యవరులు
తమ గృహంబులకేగ భూ † ధరుఁడు మేన
యెట్లు తపసానరించిరో † యెఱుఁగఁజెవుము. 93

—* మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము *—

క. అనవుడు నూతుండిట్ల నె, మునులార! వినుండు దేవముఖ్యులటులు బో
ధన మొనరించి చనన్ శీ,తనగేంద్రుఁడు మేనయును నితాంతప్రేమన్. 94

చ. పరఁగఁ దపంబొనర్చి రనవద్యమహూద్యమకామధామ వి
స్ఫురదసమానమానసవిభూషితభక్తినియుక్తలై మహే
శ్వరసహితంబుగా నుమనుజైత్రసితప్రతిపత్తు దొల్తగా
నిరువదియేడువారము లహీనవిధానముగా భజింపుచున్. 95

గీ. పర్వతేంద్రుని రాణి సంబరముతోడ
నిరుపమానసుసంతాన † నిరత యగుచు
గాంగసైకతమున మహా † గౌరి విగ్ర
హమును బొనరించి పూజించు † నహరహంబు. 96

గీ. తదియనాఁ డప్టమిని నితాంత ప్రేమతి
తోడఁ బస్తుండి యమ్మఱునాఁడు మోద
కాన్నముల గౌరిఁ బూజించి † యవనినురల
సావడఁగఁజేసి దానముల్ † చాలఁజేయు. 97

క. కొన్నిదినంబులు ఫలములు, గొన్నిదినంబులును వన్య † కుసుమరసంబున్
గొన్నిదినంబులు జలమును, గొన్నిదినంబులును గాలిఁ † గ్రోలి తపించెన్. 98

—* మేనకకుఁ బరదేవత వ్రత్యక్షమగుట *—

- గీ. సప్తవింశతి వారముల్ * జరుప నిట్లు
కడఁగి జగదేకమాత మే * ల్కరుణయెసఁగ
సంతసంబున మేనకాకాంత యెదుర
నిలిచి వ్రత్యక్షమయ్యెఁ గోరుకులను దీర్చు. 99.
- క. మెచ్చితి సాధ్వీ! నీ భా, స్వచ్ఛరితతపోవ్రతంబు * వరమడుగు మిఁకన్
హెచ్చుగ నెట్టిదియే నే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటులేక * హిమశైలసతీ! 100
- గీ. అంబ వాల్మభ్యమలర నిట్లనుడుమేన, యంబఁగని మొక్కి విజ్ఞానమలమిఁకొనఁగ
నంజలిఁబొనర్చిమధురోక్తు *లమరనిట్లు, ధ్యానమొనరించెదత్పదాధీనయగుచు
- గీ. ఏ మహామాయ తనయందు * నీ జగంబుఁ
బాడమఁజేసి ధరించు విఁస్ఫూర్తి గరిమ
నమ్మహాదేవి నా చండికాంబ నిష్ఠ
డందమున గొల్చి యొనరింతు * వందనములు. 103
- సీ. ఎల్లలోకములకు * హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రయనంగనొప్పుదాని
భక్తులవలవంతఁ * బాఱఁదోలెడుదాని, మంచిదానుల మురిపించుదాని
తల్లులకెల్లను * దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెప్పు * డలరుదాని
నిజ్జరీరత్నమై * నీటుమీఱెడుదాని, దమ్మిపూదండలఁదాల్చుదాని
- గీ. సర్వకార్యార్థములను నొసంగుదాని, బ్రాణులకు నెల్ల బుద్ధియైపరఁగుదాని
యతులకెల్లర కెఱుకయైయమరుదాని, సిద్ధమగుదాని గొలుతుఁడ్రుద్రాశుద్ధిగాను.
- చ. అనలునియందు నుగ్రకల * వై హరిదశ్వునియందు దాహ కృ
ద్ధనకలవై శశాంకు నెడఁ * గాటపుచంతస మిచ్చు కాంతివై
దనుజ నిహంతయందు విత * తంబగు మాయపునై సుధాంశుమః
డను నెడఁ జిన్నయాకృతిఁ గ * నంబడు దీవె గదమ్మ శాంకరీ!
- గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడునొప్పు ఋషుల, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై యలరె దీవు
జగమునందలి సంసారిజనమునకును, గోర్కెవై యొప్పుచుందువు కూర్మిమీఱ
- క. కష్టంబేమియుఁగాంచక, సృష్టిసితి నాశములను * జేకూర్పుటకై
స్రష్టను హరిహరులను మహి, తేష్టమతిఁ గూర్చినట్టి * యేలిక వీవే. 106

- కీ. తల్లి! నాబోటులేడ యుద్ధామృతమన, నీప్రభావంబు నెలమి వర్ణించుటెడ
శరణుఁ జేసెదనమ్మ! ప్రసన్న వగుము, యిష్టవరములనిమ్ము మహేశవత్ని!
- క. ఇట్లు నుతించి భజించిన, గల్గెలికసానిఁ గాంచి * కాళీసతి దా
నిట్లటనఁ జెల్లనిదయ, యల్లైర్పడఁ గౌగిలించి * యాదటఁ బలికెన్. 108
- ఉ. కొండలతేనిరాణి! యనుగుండెలి వమ్మరొ! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమైనఁగ * నీదగుకోర్కుల నీయవచ్చితిన్
దండిగఁగోరు మొండనక * తప్పక యిచ్చెద నాకు నీయరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు * నుండదు ముజ్జగచుందు నె దునున్. 100
- గీ. అమృతధారలఁజిందు దుఃస్థాంబపలుకు, సంబరంబున విని గిరి * సార్వభౌమ
వత్ని దోయిలియొగ్గి యిప్పగిదిఁబలికె, దల్లి! నే వర మొండఁగాఁడగినయెడల
- మ. శతపుత్రుల్ నుతిపాత్రుల్ లిప్తు తొలుతన్ * జైత్రుల్ చిరంజీవులున్
మతిమంతుల్ జనియింపఁగావలె నికన్ * మన్నించి నీవింపుమై
సుతవై నాకు జనింపఁగావలె సురస్తోమంబుకార్యంబు నా
దృతిఁ గూర్చన్వలె వామదేవసత్తివై * తీర్థవల్ల లీలలన్.

—* పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబుచ్చుట *—

- గీ. అనుడు మేనావరంబుల * నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బా! లేందుమాళి
కాళి యిట్లనె మేనకా! కాంత! నీవు, గ నెదు నూర్గురుకొడుకుల! గరిమమెఱయ.
- ఉ. అందును నుత్తమోత్తముఁ డహర్పతితేజఁ డొకండు ముఖ్యుడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును న! మోఘతరాదర మొప్ప నుద్భవం
బందెడ నీదు గర్భమున * నాత్మజునై యనిమేషకార్య మ
ధిండగఁజేతు నీశ్వరు వారింతు నికం జను కంజలోచనా! 118
- ప. అని యిట్లు వరంబిచ్చి యమృతహాదేవి యంతర్ధానంబుఁజెంద నమ్మేనక
యద్దిశాభాగంబునకుఁ బ్రణామమ్ములొనర్చి యత్యంత సమ్మోదమున
దహిక్లేశమ్ముఁబోజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కువ్వుడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరు
జేరనరిగి వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరిశ్వరుండును సంతృప్తుడై యగ్నిమలాంగి
బెక్కుభంగులఁ గొనియాడి యక్కునన్ జేర్చి గారవించె. 114

— * మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట * —

గీ. అంత గిరిరాజదంపతులతులరతుల, నౌఖ్యమొండంగ మేనకాసాధ్వీచూలుఁ
దాల్చిస్కెలైన వేళలోఁ దనయుఁగనియె, ఘనుని మైనాకనాము నగణ్యబలుని.

క. పదఁపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులువారి * కుదితార్కనిభుశ
ముదమునఁ బుత్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధరాచ్ఛదీశ్వరుడుక.

క. గిరినరుడొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పదొడ్లకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె శారీ, పరమేశ్వరచరణశమల * భక్తి నిగిడ్చెన్. 117

చ. హిమగిరి మేనయున్ జగద * ధీశ్వరి పుట్టువుఁగోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయ్యను * దానిడినట్టి వరంబు నప్పు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి * దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధ * రాధరుచిత్తము నొందె బొందుగన్. 118

— * పరదేవతాతేజంబు మేనకాగర్భంబున జేరుట * —

క. ఆగట్టులతేఁ డత్తతీ, దా శారీతేజ మెలమిఁ * దాల్చిమెఱయుచుక
బాగైయమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె * భార్యతమవునక. 119

గీ. తనదు పెనిమిటియెడనుండి * తన్నుఁజేరి
నట్టి జగదంబతేజంబు * నంది మేన
గర్భసున్దాల్చి నిర్భర * కాంతిపుంజ
రంజితాకార యగుచుఁ గరంబు మెఱసె. 120

గీ. ఆరగింపున నరుచి మెండుయ్యె నలఁత
నిర్దురయుఁ గడుఁ బొదలె మై నెగడునగలు
నగము మూలకుఁబడియె నెమ్మొగము లోద్ర
కుసుమసమ మయ్యె గట్టారాకొమ్మ కవుడు. 121

గీ. మట్టితావులఁ జిమ్మున * మృగువమోము
కమ్మనలఁ జాలఁ గొనుచు నే * కాతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్నను * దారహర్ష
భరముఁజెందె మహీధర * ప్రవరుఁ డవుడు. 122

- క. దోహదముదీర్చు దలకొని, యా హిమవంతుండు మేనకాత్మస్పృహ నెం
తోహరువొప్ప నెఱింగి మహాహర్ష మెసంగఁ గూర్చె * నపు డద్దానిన్. 120
- గీ. దేవతలచాలి కల్పలతకనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చి * యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భయైన యుర్వరనుబోలె, గాంచిమురి సెగిరిశ్వరా * గ్రణియునంత.
- గీ. అభితంబగు నాకసమట్లు ప్రసవ, సమయమొందిన సతికి రక్షకులనున్ జ
కిత్సకుల నేర్పఱచి గర్భ * గేహమందు, నునిచి యంబనుదలఁచుచు * నుండెనతడు.

—* విష్ణోరులువచ్చి మేనాగర్భస్థయగు పరదేవతను స్తుతిండుట *

- ఉ. మేనకకడుపులోనఁ దమ * మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబిక * మిగులఁ * బొంగఁగఁజేయ సుపర్వనాయకుల్
మౌనులు దారసిల్లి యసమానవచస్వనముల్ సెలంగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని * దానవిధానపథానురోధులై. 126

- అ. జయము జయము దుర్గ! * జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! * జయము కాలి!
జయము సత్యవిష్ణు! * జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! * జయము శక్తి! 127

- కా. తల్లీ! నీవలనఁగదా జగము లాతంకంబు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెనఁగు నీ * వొక్కింత దవ్వొందినన్
ముల్లోకంబులు దెల్విడప్పి చెడు మేమున్ మేటి నీసత్కృపా
వేల్దాభాగ్యమునన్ సురక్షితులమై * పేర్గొంటి మంతా! యిటుల్. 128

- క. పుడమి జనియించి యిఁకమా, యిడుములఁగడ తేర్పుమమ్మ! * యెంతయుఁ బేర్చిన్
కడు నేడుగడగఁ గొని నిన్నెడవకఁ బూజించువారి * యెడఁగల కరుణన్.
- గీ. మేనకాగర్భమందుఁ బేర్చిన్ దనర్చు, నఖిల లోకాంబునిఁ గొని * యాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలపుల * కేగిరంత, మేనకకునిండె నెలలు దొ * మ్మిడియునపుడు.
- వ. పదియవచూసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 131

—* శ్రీ పరదేవతావతార ఘట్టము *

- నీ. ఆకసంబు ప్రసన్నమయ్యెను గాంతన, శ్మశ్రమాలాగ్రహ * కలితమగుచు
గాడ్చు సుఖస్వర్ణ * గలిగిపి చెను మేలి, కమ్మపుప్పొడులను * గ్రమ్మకొనుచు

- సలిలంబు దసరైఁగాసారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రహ్మలారఁవిందమగుచు
వసుధయొప్పెను జనఁపదపట్టణారణ్యముల నెన్నఁదగు పండుఁగలనుగనుచు
గీ. అగ్నిహవ్యంబునొందె సఁవ్యార్చియగుచుఁ, జండురుఁడుపండువెన్నలఁజల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె విఁస్ఫూర్తి దిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయుఁమురిసికొలమి.
- క. వాడిరి గంధర్వులు దివి, వాడిరి రంభోర్వశీముఖావస్రస లొగిన్
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ * బాపచరిత్రుల్. 138
- గీ. పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ నవమి నిశీధ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్రమందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిరఁచాడ్చు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీకాళిపాడమె.
- క. శివ యవతారము సేయఁగ, శివుఁడానందించె నింగిఁ * జెలఁగుచు భేరి
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘఁరాజి యనువుగాన్.
- ఆ. పుష్పవృష్టి యలరేఁబాలుపుగాఁగమ్మనల్, గుప్పెగాడ్చు శీతఁకుధర నగరి
నుండు వారికెల్లఁనూడె నుమ్మలికమ్ము, సాటిలేని సంతఁసం బెసంగె 136

—* విష్ణోద్దిదేవతలు పరదేవతలు దఱిసి స్తుతించుట *—

- క. అనిమిషులు గడిఁదిహర్షం, బున నట కరుదెంచి నిఖిలభువనాంబున గ
న్గొని యిట్లు నుతిఁబొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ * ఘనతరఫణితిన్. 137
- ఉ. అంబర! దేవకార్యమును * సర్థిఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను * నమ్మి భజించెదమమ్మ! యిట్లు పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరిఁరాణ్ణిఘనోరు మనోరథంబు సి
ద్ధిం బొనరింపువేగ మిఁక * దివ్యులకార్య మవక్రవిక్రమా! 138
- ఆ. విష్ణు ముఖ్యదేవవిభులిట్లు జగదంబి, కను నుతించి మొక్కిఁకడుముదమునఁ
దమదు ధామములకుఁదరలిరి జగదీశ్వ, రీ దయఁబొగడుచుఁనాదరమున.
- క. నీలోత్పల దళకాంతులఁ, బోలినతమకాంతి మిగులఁ * బొంగిపొరలు న
క్కాళికదివ్యాకారము, శైలేశ్వరి గాంచి మించు * సంతసమెనఁగన్. 140
- చ. ఓపర మేశ్వరీ! త్రిభువ * నోన్నత పూతదరిత్ర! సత్కృపా
ద్వీపవతీ! సతీ! సకల * దేవనుతా! శివధర్మపత్ని! నీ
వీపగిదిన్ గృపన్సలుపు * కుంతయు సంతసమమ్మ! యైన నీ
రూపముమార్చి నాసుతగ * రూపము మైకొనుమమ్మ శాంకరీ! 141

క. ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాక్షునిరాణి విని వి + సిద్ధప్రేమన్
గుటిలత యొకింతలేకదె, యిటు వల్కె- సుధారసంపుటిమిడిక యమరన్. 142

ఉ. మేనక! మున్ను సీతపను + మెచ్చినరంబిటులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిన్ గుఱుతు + దట్టుటకై యిటునా స్వరూపమున్
బూనితి నిప్పు దీనివిడి + పుత్రికయాక్ష్మతి జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁ డగ + తల్లజమాళియుఁ బుణ్య వీపునన్. 143

గీ. దేవతలకార్యభర మిఁకఁ + దీర్చుదానఁ
బరఁగఁదరుణేందుధరుఁ జెట్ట + వట్టుదాన
దుర్మతులయాస లడుగఁటఁ + దనుమాదానఁ
బెనుచుదాన శుభంబులఁ + బేర్చిమిఱు, 144

క. నాయందు దుహితృభావము, నేయుఁడు ననుఁబెంచి పెండ్లి + నేయుఁడు ప్రేమన్
రాయుఁడు పాపచయంబుల, నేయుఁడు సిద్ధాంతసౌఖ్యవిజయధ్వజమున్. 145

వ. ఇట్లు చెప్పి యప రదేవత తక్షణంబున వాస్తవ్యమాచూ విశేషంబున బాలికా
కృతిక దనరి రోదనంబుచేసిన మేనకయన దిట్టింగ తాటిజనంబులును ననన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలికాతేజంబున కక్క జంబొంది కడునల్లడు సంతసంబొంది
రాసమయంబున. 146

గీ. పుఱుటి పానుపునందు విఁస్ఫురితగతులఁ
బరఁగు బాలాతన్మవభావటలి నర్థ
రాత్రమున వెల్లు దీపములే + రహినిఁ దక్కి
చిత్రగత దీపములబోలి + చెలఁగె నపుడు. 147

—* హిమచంద్రుఁడు పుట్టి య రోచ్చుక ను సేయుట *—

క. పుత్రీ జననోదంతము, నాత్రముగా వచ్చి చెప్పి + నట్టి జనుల కే
మాత్రము గొంకక శ్వేత, చ్ఛత్రము వెలిగాననగె నచలుఁడఖిలమున్.

గీ. హితులగు మహీసురుల బురోహితృల. గూడి
శైలపతి పుఱుటింటికి + జని కుమారిఁ
గనియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ + గప్పదాని
నల్లకలువల డాలు వెన్నాడుదాని. 149

చ. కని ఘనమైన సంతసము * గ్రమ్ముకొనంగ నగేంద్రుఁ డాత్మజా
జనన మొహూత్సవంబెనఁగ * సత్సేవనలబ్ధములైన వాద్యని
స్వనములు వారసుందరుల * చాచి మిత్రమీతడు నాటపాటలన్
గొనబుడంగు జాహ్నుజాలకున్ దిగు దానములిచ్చె హేచ్ఛుగన్. 150

—* సా మ క ర ణ ము *—

గీ. జాతకర్మంబు లొసరించి * శైలరాజు
మునులతో మంచి సుముహూర్త * మునను సుతకు
నామకరణంబు చేసినా * నాథనములఁ
బంచిపెట్టెను యాచక * ప్రతితి కపుడు. 151

గీ. కాళి! కామేశ్వరీ! శివ! * కామసుంద
రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! భాల! యసుచుఁ
బేరులను బెట్టి యెంతయుఁ బ్రియము మెఱయఁ
బిలిచిరా గాలికిను నింపు * పెంపుగదుర. 152

క. పర్వతపతియౌ హిమవ, త్పర్వతమున కెలమి నిడు న * పత్యంబగుటన్
జాన్వితీయనుపేరునునీ, యుగ్మగై నేసె నాపె * యుచితవిధముగాన్. 153

* గీ. అఖిల జగదంబయై నము * దారకరుణ
జగములన్ గాచుచుండుటఁ * జక్క నునుయ
టంచుఁ బేరును జాల్చి యీ * యనసియందుఁ
బరఁగునెల్లర మదులకు * మురుపు నిడుచు. 154

క. నానావిధ గానంబుల, నూనగతిఁ గాయకాగ్ర * ణులు సల్పిరి ను
శ్రీనిధి గిరిపతి నాడికఁ. గానక కానక నయంబుఁ * గానుకలొసఁగెన్ 155

గీ. అంత హిమవంతుఁ డెంతయు * సంతసంబె
సంగ నుత్సవమిబ్బంగి * సంతరించి
కూతుఁ బలుమఱుఁ గాంచుచు * శేరమందుఁ
బొంగెఁ బెల్లిదముగ బహు * పుత్రుడైన. 156

చ. వలిమల కూతురెంతయును * వార్షికకాలమునాటి గంగయ
ట్టుల శరదీదుచంద్రికయటుల్ కమనీయతరాంగియై దినం
బుల నరుసన్ గడున్ బొదిలె * బొందుగ బంధుజనంబులెల్ల న
చ్చేలువముఁగాంచి యచ్చెరువుఁజెంది ముదంబును జెంది రింపునన్. 157

క. పలువురు నందనులొప్పగె, గలవారై నను గుమారి * కనుగనుచు హిమా
చలుఁడున్ దత్పన్నియు ని,మ్ములఁ దృప్తిన్ జెందరైరి * మురియుచు నెవుడున్.

చ. కలిమిగ మ్రాకులెల్ల ననకారు నెడక జిగిరించి పూచి తా
వుల విలసిల్లుచున్నను దపుల్కనుఁ జూతనుమంబునందుఁ దే
లులు కులశైలవల్లభుఁడటుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు * సంతసమొంది చెలంగు నెంతయున్. 159

సీ. సంస్కారవంతమా * చక్కనివాక్కునఁ, దేజంబునొందిన * ధీరుపోల్కి
మహనీయతరకాంతి * మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన దీపంబు పగిది
విమలాదకంబున * వెలయు గంగార్పునఁ, గమనీయమైన యాకసముమాడ్కి
సరసకవీంద్ర విస్ఫులితమై తగుగోష్ఠి, జానొందినట్టి రాజన్యఁ డట్లు

గీ. అఖిల జగముల కంవికయైన యార్య
చేత నిక సర్వపర్వతశేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితుఁడయి * పౌలుపుమీటి
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి విస్ఫూర్తిఁబడసె. 160

—* శ్రీ పార్వతీ బాల్యక్రీడాభివర్ణనము *

గీ. వ్రజలహరిహంబులను గొంతుఁ * బట్టి లాగి,
తెచ్చి యెక్కి ననుజెల్లఁ * దిరుగుఁగాళి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనిచచ్చి * కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియంబెనక మెనఁగ. 161

వ. మఱియు నప్పర్వత రాజకుమారి బాల్యక్రీడావినోదంబుల దవలితోడిపడుచులఁ
గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నలందుఁ జేరి

సీ. జననినే నికనాదు * సంతాన మీరని, పండ్లొగిరంబులు * పంచిపెట్టు
జగములేతడు దొరఁసానినే నీరలు, వ్రజలంచుఁ బరువొప్ప * బనులుసెప్ప

కామధేనువు నేను గడమసురభులీర, టంచుఁ గోర్కులను యోజించి తీర్చు
కల్పవల్లిని నేను * స్వల్పలతలు మీర, లని నిజోన్నత్యంబు * నమరఁజూపు

గీ. గురుగు లమరించు బ్రహ్మాండఁగోళములని
బొమ్మలను గూర్చు హరిపద్మభువు లనుచును
బంతులాడును రవిహిమ * భానులనుచు
శైలరాజమూరి శైశవముగూరి

164

ఉ. శారదవేళ వాంసములు * జాహ్నువిజేరెడునట్లు రేయి వి
స్తారచుల్ మహాపథులఁ * జక్కఁగఁజెందెడుమాడ్కి నదిజన్
జేరెఁ దమంతఁబూర్వజనిస్థిములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహనేత్ర దా గురుల * పొంతఁ బఠింపుచునుండ వింతగాన్.

165

నీ. శివయని పిలువఁగఁజెలువ పల్కునుగాని, యన్యన్యాయంబులకలఁతిసేయు
ఇందు శేఖరము బిట్టెలమిఁదాల్చునుగాని, తలఁదాల్చుదెన్నండు * తక్కువగల
గజరిపుఋషభతల్ల జముల నెక్కును, గాని యెక్కునులాతిగరుల హరుల
భర్తారవిందసం * భవపరాగవిభూతు, లలఁచు గాని యుద * దన్యలేవ

గీ. ములను నిచ్చలుసామగ్గి * తులనగాయ
నముసలువుఁగాని యితరగ్గి * తిములఁ గనదు
శరధను శూలములనె హ * స్తములఁ దాల్చు
గాని యల్పాయుధములఁదాఁ * కందలఁపదు.

166

వ. మఱియును.

నీ. బాల విపంచికావాదసంబొనరించుఁ, బరమేష్ఠిరాణిసంగబరముఁజెంద
కాళి గాత్రమున రాగముల నాలాపించు, నిందిరహృదయంబుఁబొందువడఁగ
లలిత నర్తనకౌశలంబుఁజూపించున, వ్యిద్యాధరాంగసభేవెఱుగఁ జెంద
శివచిత్రసః లిఖించుఁజెలుపుగా నలరాజు, రాణిధైర్యంబు గలంబు నడల

గీ. అనుపమానమనోజ్ఞ కా * స్వంబు లల్లు
నల్ల గురుకావ్యదేవులు * డిల్ల వడఁగ
బరమకళ్యాణి గిరివరె * శ్వరమూరి
లీలలేమని లెక్కింపఁ * బోలుఁ బుడమి.

168

—* నారదాగమనము *—

ఉ. నారదమాని యొక్కనుట * సంఘనఁ గొండలతేని పీఠికిన్
భూరితరప్ర మోదమునఁ * బోయి గిరింద్రునిఁ దారించినన్
గూరిమి పేర్చి నాతఁడును * గొబ్బున లేచి నమస్కరించి దై
వాతెడు వేడ్కఁ బీఠమిడి * పాద్యము స్పృశమునిచ్చి మెచ్చుగన్ 169

గీ. తనదు కూతును రప్పించి * వినయమెసఁగ
మునిపదాబుల కెఱుగించి * ముఖ్యకార్య
మిదియని లిలంచి వినతుఁడె * యింపుగదుర
నంజలి రచించి యిట్లని * యడిగెఁ బ్రీతి. 170

హిమవంః : : నారదుని ద్వాత్రి హస్తయజుఃపాఠంబులఁ దెచ్చుచునుట

ఉ. ఓ మహనీయ దివ్యకరుణోదధి! యో పరవీఢిపుత్రక
గ్రామణి! మత్సుతాకరముఁ * గాంచి గుణగుణమున్ గ్రహించి యీ
కోమలగాత్రి యెవ్వనికగున్ దొరసాని మఱెట్టి సౌఖ్యముల్
దా మహిఁజెందున్ వెపుడు * తథ్యము మీనదనంబు ధారుణిన్, 171

గీ. ఛట్టులడిగిన గిరివతి * యిచ్చనెఱిగి, దేవముని కాళిహస్తంబుఁ * దేతీమాచి
లఖల శుభలక్షణంబుల * నరసిమూరిసి యిట్లువల్కెను భూమిధఃరేంద్రుతోడ.

శా. శైలేంద్రా! విను శారదేందుకలనా * సారొంది నర్థిల్లు నీ
బాలారత్నము నీదుకూతు రఖలభ్రాజిన్యరేఖాభ్యగో
త్రాలంకారముసేయు మీకుఁ బతి కుద్యతౌస్యమున్ గూర్చు వా
ణీలక్ష్మణుల్ పొగడంగ నొప్ప సిరి రాణింపంగ సాంపుంగనుకా, 173

వ. వెండియు నజ్జడదారి యెలనగవున్ వాగ్విలాసంబు మెఱయ గిరివరున
కిట్లనియె. 174

—* నారదుని పార్వతికి దింపబడఁజేటఁడు మఱి గుఱుట *—

గీ. అద్రిరాజన్య! నీకూతు * హస్తమందు, రేఖలెల్ల సులక్షణారేఖలైన
నొక్కరేఖ విలక్షణంబున్నకతన, దానిఫలమెఱింగింతు నంతయునువినుము.

గీ. యోగి, నన్నుండు, కడిది బై * రాగి, గుణము
లేనివాఁడును దలిదండ్రుడి * లేనివాఁడు

అశివవేషధరుం డొకఁ డభిమాని

నీదు కూతును బెండ్లాడు * జము వినుము.

176

వ. అనినంత

మత్తకోకిల, కాళి నారదమాని పల్కులఁ * గ్రాలుభావమెఱింగి య

క్కాలకాలుఁడె యాత్మనాథుఁడు * గాఁగలండని యెంచి లోఁ

జాల సంతస మొంది చిత్తము * శంకరాంఘ్రిలఁ జేర్చి తా

నాలకింపుచునుండె వారి ప్రియాతురోక్తుల నెంతయున్. 177

క. నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది * భూధరుఁడును మే

నారమణి యెట్టకేలకు, సైరణఁగొని యిట్టులసరి * చనవున ముసితోక. 178

చ. అలమటఁ జెందె డెందము మహాత్మా! భవద్వచనం బమోఘు మీ

యలజడి కెట్టులోర్తు మకటా! పలునోములు నోచి శన్న యీ

లలితకుమారికిఁ బతి విలక్షణుఁ డేర్పడ మాదు జీవితం

బులు చెడు దీని మార్పగల * పొంకము గల్గినఁ బెల్పుడి దయన్. 179

—* గిరిరాజురో నారదుఁడు పార్వతి శివపత్నియగుననుట *

ఉ. నావుదు నారదుండ నె మహాప్రియమొప్పు నగాధిరాజ! మీ

రీవిధి కించనొందఁదగు * నే? విధి చెప్పుము దిద్దబోలునే?

భావమునందు నేనొక యుపాయము నారసి చెప్పెదన్ విను

డీ వగపెల్లఁబాసి సుఖమే సమకూరెడుభంగిగా నిరచన్

గీ. వినుఁడు శివునందు నేనన్నవిధములెల్ల, జెల్లుఁగావున సతనికీచేడె నిచ్చి

పెండ్లిఁగావింపుఁడతైనఁ * బేర్చియలరు నెల్లదోషంబు లొక్కట * నింకిపోవు.

గీ. ప్రభులయెడ దోస మొక్కింత * వంతనిడదు

లాఠియం దనియే దుఃఖహేతువగును

స్వర్ణదీపావకార్కుల * చంద మిందు

సరయు మెచ్చటనేని యహార్యతిలక!

182

క. కావున నీప్రియసుత యగు, నీశివ నాశివునకొసఁగి * యింపుగ బెండ్లి

గావింపుము కులమలరఁగ, నీవెత యంతయును దొలఁగు * నెగడుసుఖంబుల్.

చ. శివుఁ డఖలేశ్వరేశ్వరుఁడు * శిష్టజనావనబద్ధకంకణుం
డవికృతుఁ డప్రమేయుఁ డఖిలామరపూజితపాదపద్మఁ డు
ద్భవనిధనంబులన్ గనని * బల్లినుఁ డిద్ధతపోధనాగ్నివై
భవుఁడు సమర్థుఁ డెందు నిఁకఁ * బర్వతరాజవరేణ్య! యారయన్. 184

వ. ఇవ్విధంబునఁజెప్పి యమ్మునిప్రవరుండు వెండియు నిండువేడుకన్ గొండల
దొరతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 185

చ. కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు * కూఁతురు రూఢిగ రాజమాళినే
వలచి వివాహమాడు నిది * వాస్తవమెంతయు వీరలొండొరుల్
బలితపుఁ బ్రేమబంధమునఁ * బాయని తీయని చెల్వికల్పిసాం
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల * నెఱ్ఱరహింతురు గాతురెన్నికన్. 186

మ. మఱియన్ నీదుకుమారి సాధ్వీయు నిలిం * పగ్రామణీభామినీ
శ్వరియై యీశ్వరుఁ బ్రీతుఁజేయుచుఁ దప * శ్చర్యన్ పీఠాభ్యుదయై
ధర గౌరీప్రధఁ జెందుఁ గారుణికచే * తన్నూర్తి రాణింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁజేయు మరలా * శాసించి భాసించగన్. 187

గీ. దేవదేవునిఁ జేపట్టి * దేవులైన, హరివిరించి ప్రముఖులచే * సర్పలొంది
లఖలభువనంబులకుఁదానయధికయగుచుఁ, బరఁగునీపుత్రి నీహారవర్వతేంద్ర!

గీ. పరమవైరాగ్యభావవిస్ఫారహృదయుఁ, డైనరుద్రునిఁజెందియుఁనార్య తనదు
మేలిగొనములకలిమి నమేయతపము, బలిమిశంకర దేహార్థభాగమొందు. 189

క. ఈ కన్నెనుదక్క శివుం, డేకాంతను బెండ్లియాడఁ * డిది నిక్కం బి
ట్లేకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీ కో నగరాబలింక! * నిలుపు మిది మదిన్. 190

క. కావున నీ కన్నయ నీ, వే వేళనుగాని యొక్క * కీయఁగ మదిగో
భావింపకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తనుచు మిగులఁ * దెలియు మగవరా!

గీ. ఇట్లు నారదముని యన * హిమనగేంద్రుఁ
డిట్లనియె విన్ను మాని వారేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నేవినినయట్లు
నీదు సన్నిధిఁ జెప్పికొనియెద నిపుడు,

- నీ. దాక్షాయణీసతి * తనువుఁబాసిననాట, నుండి విరాగియై * యుండెననియు
సంగంబువిడిచి నిర్జ్వరగోచరమగాని, ఘనతపంబొనరింపగడఁగెననియు
నక్షయంబై శివంబై పరబ్రహ్మమై, యలరున్వాత్మమున నెఁష్టలరు ననియు
నిర్వికారంబగునిజరూపముననుండి, మానసంబును దింపఁబూనఁడనియు
- గీ. మున్నుసతితోడ వేటొకకన్నె నెపుడు, పెండ్లియాడను నేననిప్రియమెసంగ
బాసఁగావించెననియుఁ గై * లాసభర్త, కిన్నరులు వచ్చిచెప్పుదురిన్నగమున.
- క. అట్టిశివుండు మునీశ్వర! బిట్లుగ వేటొక్కనతినిఁ * బెండ్లాడఁగ ని
ప్పట్టునఁ దలంచుటెట్లని, గట్టులతేఁ డూరకున్నఁ * గనిమునియనియెన్. 194
- చ. గొనకొని దక్షపుత్రి ప్రతి * కూలతనొందినతండ్రిమీఁదియీ
సునఁ దనమూర్తిఁ బాసి త్రిద * శుల్ మొఱపెట్టిన మీఁద మీదునం
దనయయి పుట్టెఁ గాళికగ * దక్షజ కీమకులేదు భేద మీ
శునినతియై కరంబలరుఁ * జన్ములుమాను ధరాధరాగ్రణి! 195
- గీ. తన కుమారిక పూర్వవృత్తంబు సర్వ
మును మునీంద్రునితో హిమ * భూధరుఁడు వ
ధూనుతుల కట్టెదుట విని * పాసె సంది
యంబు నెల్లను దన హృదయంబునందు. 196
- గీ. కాళి తన పూర్వజన్మంబు * కథనమును ది
టంబుగా నీశుఁ జేపట్టు * టయను నార
దు నుడివిని సిగ్గుచేత నధోముఖయును
సస్మితాస్యయునైయుండ * జనకుఁడంత. 197
- చ. కని తనపీఠమం దుమను * గ్రచ్చివృత్తజేర్చి కవుంగలిఁచి మో
మునఁ దనమోముఁజేర్చి శిరమున్ వెన ముద్దిడి చెక్కులం గరం
బున నరుదొప్పఁగాఁ బుణిఁ * పొందుగ హర్షముఁ జెందియుండ న
మ్మని గిరిరాజుఁ దత్పతిసఁ * బూర్తిగఁ బ్రీతులఁజేయ నిట్లనున్. 198
- ఉ. పర్వతరాజ! నీతనయ * పన్నుగఁ గొన్నిదినాలమీఁద సౌ
పర్వణ బృందకల్పిత సపర్వల నొందుచు నాదిమూర్తి యున్
సర్వజగత్ప్రభుండు సగు * శర్వుని యంకతలంబు నెక్కి యీ
యర్విదలంప రాసి కనులొందని వై భవమొందుఁ బొందుగన్. 199

గీ. అని ప్రియంబుగ వారలాయంతరంగములను సంతోషభరమునఁ బొంగఁజేసి
అమరమాని యభేచ్ఛగ నరుగుటయును, వారలంత గృహంబులో పలికిఁజనిరి.

గీ. కొంత కాలంబుచనినంతఁ గుఠరవరుని, రాణిమేనక తనమనోరమణు నన్ని
ధానమునకేగి వేగఁబొందములకెఱఁగి, యిట్లులడిగెఁ బ్రియోక్తులనింపుగదర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లి సేయు మనుట *—

ఉ. నారదుఁ డట్లు మీయెదురఁ నాఁడు వచించిన జాడయేమొ? నే
నారయలేకయుంటిని యథార్థము స్త్రీజనచాపలంబునన్
గూరిమిపుత్రి కిప్పు డనుకూలముగా వరుఁగూర్చి పెండ్లి వి
స్తారతరప్రమోదమున నల్లుఁడు మల్లుఁడు నాధ! నావ్యధన్.

క. ధనమును బ్రాయము చిక్కరి, దనమును దావ్యివివేకఁ బాక్ష్యంబులు పా
వనమైన వంగడము గ, ల్గిన నరునకుఁ గన్నె నిడవలెకే సుత యలరన్. 208

ఉ. సుందరరూపమున్నను వఁచోగరిమింబది సున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్య మబ్బదు ఘనంబది గల్గిన నీడుజోడునుక
బొందికఁ గాంచ వవ్వియును బొల్పెనలారిసఁ బావనాన్వయం
బందికఁ జెందదొక్కయెడఁ నన్నియుఁ గూడు టలభ్యమేరికిన్. 204

వ. ఐనను

క. ఏలాఁటివానికైనను, బాలిక నీయంగఁ దలఁచ వచ్చునె? తమ క
న్యాలావణ్య గుణంబులఁ బోలిక నరయంగవలదె పురుషవరేణ్య!

చ. అలరుల సెజ్జయందు లలిఁ తాంగిక దాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పొరలంగఁ గెంపడదిఁ దేహము గందెడుఁ గుండకోరికం
బుల నెపుడేని నెచ్చెలులఁ పోటికినై చిదుపంగఁ గల్గి వ్రే
ళులఁ గఱగట్టు నెల్తు రిలఁ లోఁగని నామొకొయిట్టి కన్నెల్. 206

గీ. అనుచుఁ గన్నీరు దొఱఁగనఁగాధిరాజ, రమణి నాఘనిపదములఁ బ్రాణియున్న
నన్నుగోత్రముఁడత్తన్వినాదరమునఁ, గొగిటన్ జేర్చియిట్ల నాగారవమున. 207

చ. వినుమికదేవి! దేవముని పిజ్జశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
వనవచనంబు బొంకగునె? పద్మిక వేళుతలంపు లింపుమై

దనయకు శంభుఁ గూరిచి యు * దారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధను బొనరించి పంపు నియ * తంబుగ దాన శుభంబు సేకుఱున్. 208

క. అగుణములన్నియు శివు నెడ, సుగ మములై పరఁగువినుము * సుందరియిఁకనా
యగణిత తపోనిధానుగ, డగజను బొడ్డాడుఁ దపమునన్దిలిసేయన్. 209

ప. అనుమతిని యాసీనుఁడనీలలామంబు పెనిమిటి పలుకుల కలరి కూర్తున్ దప
శ్చరణంబునకై శిక్షన్ బొనర్చు పొంటె నాపెసమీపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలిక సౌకుమార్యసుర్యతన్గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరుమున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁగాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజ
జననీమనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరడించి యిట్లనియె. 210

—* పార్వతి స్వప్నవృత్తాంతము *

శా. అమ్మా! స్వప్నముఁగంటిఁ జెప్పెదను విన్నా! నేటి ప్రత్యూష పూ
ర్వమృం దొక్కతపస్వి విభ్రాఁ డనుకంపకే శంకరానుగ్రహ
ర్థమై నన్నుఁ దపంబుఁజేయుమని హర్షంబొప్పఁగా శైవము
త్రమ్ముక జెప్పి చనెన్ విచిత్రమగు వృత్తం బిద్ది యోజింపుమా! 211

చ. కలయనరాదు నిక్కవముగా శివమంత్రముఁజెప్పిపోయె దాఁ
గల యది కాదనందగదు * కన్నులు మున్నగు వానితెల్వి యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గడు * నక్కజహా మదికంచుఁ జెప్పఁగా
వలిమలరాణి బిట్టలరి * వల్లభు నల్లనఁబిల్చి పేర్చిమై. 212

గీ. తనయఁగాంచిన కలఁ గల * తత్త్వమంతఁ
గాంతునకుఁడెల్పు నాతండు * గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలతీరుఁ * దన వధూటి
కిట్లు చెప్పెను సంతోస * మినుమడింప. 213

—* హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *

ఉ. నాకల నొక్క దివ్యబుషి నాథుఁడు నారద బోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున * కింపుమెయిన్ జనుడెంచి సంయమ
శ్రీకులు మానులెన్నఁగ గరిష్ఠ తపోవ్రతమున్ బొనర్చగా
వీఁకఁగడంగ నే సుతను * వేగొని యా ఘనుపాలి కేగితిన్. 214

గీ. పోయి కనుగొని నేనల్ల * పురుషవరుని
నారదో క్తవరునిగాఁగ * నమ్మి మ్రొక్కి
నేవకై యుంతు నాకూతు * నెలవొసంగు
మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిషేధించె నతఁడు.

215

గీ. అంత నాకూతునకు వారి * కవుడు చాల
సాంఖ్య వేదాంతరీతుల * జరిగె వాడ
మప్పు డాస్వామి నెనరొంది * యాజ్ఞనోసఁగ
నుంచితిని వారికడఁ గూతు * మించుబోడి.

216

ఉ. కూతురు యోగివర్యునకుఁ * గూరిమి పేరిమి సేవఁజేయుచు
జేతము సంశయబలరఁ * జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాతిరి దెల్లవాఱుతటి * రాణిరొ ! కంటిని తత్ఫలంబికన్
జూతము కొద్దికాల మిది * శోభనసూచనమంచుఁ దోచెడున్.

217

క. అని యిట్లు శైలమలవతి, తన గేహినితోడఁజెప్పి * తా స్వప్నఫలం
బునుగను పూనిక నుండెను, మనసున శివచింతనంబు * మల్లడిగొనఁగన్.

మత్తకోకిల : సూతుఁ డిట్లు నచింపఁగా విని * చోద్యమంది మునీశ్వరుల్
సూతు నద్గణపూతు నాదృతిఁ * జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజత * భూధరంబున నిప్పు తా
జేతమం దిరవొంది యెయ్యది * సేయుచుండెనొ చెప్పఁడి.

219

క. అని మునులన సూతుండిట్లనె వినుఁ డనఘాత్మలార! * యభవుఁడు దాఁబ
త్నినిఁబాసిన యదిమొదలుగ, ఘనతర తాపానలమునఁ * గ్రాగి వెగడునన్.

చ. తిరిగి ధరిత్రినెల్లెడ న * దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే
శ్వరిని మనంబునన్ మఱవఁ * జాలక తద్గణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల * యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాద్రుఁ జేరెమది * ధీరతఁజేకొని యెట్టకేలకున్.

221

చ. త్రిగుణములన్ దొలంగి వికృ * తిన్ గొననట్టి నిజస్వరూపమి
మ్ముగఁ గనుచున్ జరం బిటుల * భూరితరాతులితప్రమోద పూ
రగతమనస్కుడై కడు వి * రాజిలె నన్నుని రాజులెల్లఁజ
క్కఁగ నిఁకయోగమర్మములఁ * గర్మమలై తనయొద్ద నేర్వఁగన్.

222

—* శివుని లలాటపర్వజలమునుండి కుజుడుపుట్టుట *—

- అ. అట్లు చాలకాల * మరిగినవెంబడి, జిత్ర మొక్కనాడు * శివునినొసటి
పుర్రవారికణముగ్రక్కునఁ బుడమిపైఁ, జింద బాలుఁడగుచుఁజెలుపుమిగిలె
- సీ. ఆజానులంబబాహుచతుష్కమువానిఁ, బద్మరాగాదుణఁప్రభలవాని
నందంబుఁజిందు మేలగుమోముగలవాని. రాణించు వెడఁదయురంబువానిఁ
గమనీయమైన * యాకారంబు గలవానిఁ, బరులకసాధ్యుడై * పరఁగు వాని
దివ్యతేజంబులఁ * దెలివిమించెడువాని, గంభీరదృష్టులఁ * గాంచువాని
- గీ. జననమునుజెందియున్నతస్యనమెసంగ, రోదనముసేయువాని నత్యాదరమున
నత్తికొనివచ్చియట్లుమహేశు నెనుట, నిలిచియుండెను దాధరఁజీవధూటి. 225
- గీ. సుతునిఁ గనితెచ్చి నిలిచిననుందరీ ల, లామ క్షమఁబరికించి కైలాసభర్త
మందహాసంబుచింద నానందసాంద్ర, వచనముల నిట్లు పలికె నవ్వసుధతోడ.

చ. ధరణివధూటి! నీవు గడుఁధన్యవు నాడు శ్రమాంబుజన్ముడై
యరుదుగ నీయెడన్ బొడమిసటి తనూజుని వీనిఁ బెంపు మా
దరమున నిక్కుమారుఁడు త్రితాపవిహీనుఁడు సద్గుణాకరుం
దురుసుఖదాత నీకగు మదుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్భకున్. 226

ఉ. భూమియు నట్లకాకయని * పుత్రునిఁ దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భూముఁడటంచు బేరుఁగొని * బాలుఁడు వృద్ధినిఁజెంది కాశికా
ధామముఁజేరి యందు హిమధామశిరోమణిఁగూర్చి నిష్ఠ ను
ద్దామతపంబుఁజేసి మహితంబగు శంభు ననుగ్రహంబునన్. 227

క. గ్రహములలో నొకబలన, ద్రవిహమై భార్గవుని పదముకన్నను మీఁదన్
బహుతరవిభవాస్పదమై, రహిమితెడు మండలమున * రాజయ్యెదగన్. 228

—* శివుఁడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు సేయుట *—

- గీ. జగదధీశ్వరుఁ డంతట * కైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరి * పుట్టుటయును
నెనిమిదేడ్లవయస్సునహించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగియాహ్లాద మొందె.
- వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనుడు.

శా. గంగాభంగతరంగరంగదురుశ్పంగవాతశీతాచలో
త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ * దుర్దంతభంగిన్ దవం

బుం గావింపగడంగి భృంగిరిటుడున్ * మున్నో గజేంద్రాభితో
డం గాలాంతకమూర్తిచే గిరిరాత్రిస్థంబు నాష్టాన్నతిన్. 280

ఆ. బ్రహ్మపురమునుండి * పరమపావనియైన, గంగ యవతరించెగడంగి యెచట
నటవసించి తపసు * నారంభమొనరించె, మానులలరఁ జంద్ర * మాలియపుడు.

మ. నిరపాయంబయి నిర్వికారమునునై * నిత్యంబునై యాశ్రయాం
తరళాన్యంబయి జోటిరూపమయి యద్వైతంబునై సంవిదా
కర్మమై సర్వజగన్మయంబునయి మేల్గన్వల్లు స్వాత్మిగునం
దు రహిన్ ధారణజె నియండు గణన ఘటి గోద జన్మండగన్. 282

ఉ. నందియు భృంగి మున్నగు గజావనరుల్ మఱిగొందఱందుఁ బా
లేందుకిరీటుఁ జత్తనిహితేష్ట సపగ్యుల గొల్పుచుండిరి
కం దమమొప్పు పూసవిధి * గాంచి వసిచిరి కొందఱింకనుం
గొందఱు ద్వారదేశమునఁ * గోలలదాల్చి పసిచిరిముగన్. 288

— * హిమవ తులఁకు శివుని సూర్యుఁడుట * —

గీ. హిమగిరీశ్వరుఁ డంత సరేశ్వరుండు, ప్రమథనాథులతోడఁ దపంబుఁజేయ
నోషధివృన్ధూమిఁ దానినొందెననుచు, విని పరిజనంబుతో వచ్చివేగిరముగ.

నీ. విరియఁబూసినమల్లెవిరుల మొత్తమ్ముల, చంద మొప్పెడు మేనిఁచాయవాని
గందపుంబొడికన్నఁ * గరము ధావశ్యంపు. పరమీటు భసితలేపంబువాని
నెలదేటిదాటులఁచెలుపుఁగలంచునై, ల్యముమీఁక సజుతభాగ్యంబువానిఁ
గెందమ్మిమొగ్గల * యందంపుపెంపు సై, రింపని యడుగుల * సొంపువాని

గీ. నమరు నఱమోడ్పు కనుదోయి * నలరువానిఁ
బ్రౌఢ నాసాగ్రిదృష్టియై * పరఁగువాని
నొసరఁ బదాసనమునఁ గూర్చున్నవాని
నఖలలోకేశ్వరునిఁ గాంచి * హర్షమునను. 285

ఉ. సాగిలి మృక్తి గంధ సుమసారముఁ బాద్యము స్పృశిమిచ్చి ని
ష్ఠాగరిమృ మనోజ్ఞహరి * చందసపుష్పఫలార్చనంబులన్
వేగనొసర్చి యచ్చమగు * వేడ్క భయంబును భక్తియన్ మదిఁ
లోఁగఁగఁజేయ నమ్రతను * లోఁగొని యంజలిఁబూని యిట్లనన్. 286

క. దేవాది దేవ! శంకర! నీవెకదా! సకలభువన నికరమునకు ర
తొవహుండ వారయ మహా, దేవ! కపర్దీ! గరిష్ఠ! దీవ్యస్మిత్తీ!

నీ. నిర్గుణుండైనను నిత్యంబు భక్తుల, నాకంగ సగుణుడౌ చతురుడెవడు
సర్వలోకనివాస చతురుడైనను వెండి, కొండయందుండు నాథుండెవడు
దేవరాజకెల్ల దేవుండుతానయ్య, యోగిరూపొప్పలై రాగియెవడు
ఏకాంక్షలెఱుంగని యీశ్వరుండైన భ, కృప్రీతిగొంక్షించుధన్యుడెవడు.

గీ. త్రిగుణములకును నాప్రకృతికినినీశు, డై ఐరాజ్యునప్పర మాతృయెవడు
హరివిరించుల యూడిగమందు నెవ్వ, డట్టినీకు నమస్కార మాదిమూర్తి!

క. వాగీశరమేశులక, వ్యాగీశరమేశ్వరత్వ వైభవము నిలక
బాగొప్ప నిడిన దాతవు, యోగీశ్వర! నీవకాదె యరుతరకరుణన్. 239

ఉ. నీదుచరిత్ర మెన్నరజనీకరశేఖర! శక్యమానె దా
మోదరకాంచనోదరముభోత్తమ నిర్జరపాళికెల్ల నా
మోద మెసంగభక్తజనపుంగవకోటికి జెల్లునద్ది నీ
వాదర బుద్ధివారల రియంబునజేరుట లోకనాయకా! 240

ఉ. భాగ్యముగాదె నీవిట గృహి పానిధి! యీప్రమథాళితోడ వై
రాగ్య మతిన్ దపోవ్రత భారంబు వహింపంగ జేరుటెల్ల నన్
యోగ్యుని జేసి తిట్లకుల మున్నతిగొంచె వరించె నల్ల నా
భాగ్యరమామనోజ్ఞ పరిభాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 241

ఉ. ఇంకను మహేశ! సేవకున కెద్దియునేని పనిన్ ఘటించి తా
వకపరిచారకవ్రజము వంక ననున్ గొని యీదరింపు మే
నకలుష చిత్తవృత్తి ముద మంది యొనర్చెద నీదుసేవ మా
మకహితపుత్రబాంధవ స మాజముతోడ దయామయాత్మకా! 242

గీ. ఇట్లు గిరిరాజ పలికిన నీశ్వరుండు
విని కనులువిప్పి పర్యత విభుని వాని
గణమునుగూడ దా బొడ గాంచి యవుడు
మందహాసం బెసంగ సమాడ్కి బలికె. 243

చ. వినుము ధరాధరేశ్వర! పవిత్రునిగా నిను నెంచి నీదు పా
వనశిఖరప్రదేశమున * బాధతపం బొనరింప వచ్చితిన్
మునులకు నిర్జరేందుల క'మోఘతపస్వల క్లిష్టభూమియై
యొనరు మరున్నదీసురుచి'రోదకపూతము నీతటం బిలన్. 244

ఉ. చేయుదు నిందుఁ నేఁ దపము * శీతమహీధర! కొన్నినాళ్ళు నీ
వీయెడ కిస్టారుల్ దిరుగ * నీయకు నాదు తపోంతరాయముల్
సేయఁగనీయ కీయదియె * సేవయగున్ బరమోత్తమంబుగాఁ
జేయుము తత్ప్రియత్నమిఁకఁ * జేరుము నీదు గృహంబు నింబుగన్. 245

గీ. ఇట్లు జగదీశ్వరుండు గిరీశ్వరునకు, జెప్ప విని గట్లఱేడప్పు * డొప్పుమీఱు
చనవుతోడుత నిట్లనాసంతసం బె, సంగ దేవాధినాథునిసముఖమందు, 246

క. ఏమని నెప్పుడు మీతోఁ, బ్రేముడి నాప్రస్థమునకు * విచ్చేసి మహా
త్యా! మధురోక్తుల నిట్లనఁ, గా ముదమగ్గలముగాఁగఁ * గడలుకొనె మదిఁ.

ఉ. వెగ్గలమైన నిష్ఠఁగొని * వేలుపు లుగ్రతపంబుఁజేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గడఁగ * నందకయుందువు వారికట్లు నా
నిగ్గగు భాగధేయమున * నీవ యిటుల్ గరుణాసాయుండవై
దగ్గఱఁ జేరినాడ విటు * తాపములింకె మిహాల్ప! నాకికన్. 248

తా. నాకన్నన్ ఘనుఁడొక్కఁ డీ జగములోనన్ లేడు లెక్కింపఁగా
నాకీడైన నరుండునుకా గలుగఁజెన్నన్ నాదు ప్రస్థాబునన్
లోకాధీశ్వర! నీవుచేరి తపసున్ * యోజించుటన్ జేసి య
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ * నాగేంద్రచక్రాంబరా! 249

చ. పరఁగఁ దపంబుఁజేయుము సు'పర్వశిరోమణి! యంతరాయముల్
దొరయునె నీతపంబునకుఁ * దోరపుఁగూరిమిపేర్చి నీదు నా
కరు గిరిరాజవర్యుఁ డొడిఁకమ్ముగ సేవయొనర్చు నింక ను
స్థిరమతితో స్వతంత్రతను * జేకొని కై కొను నాదుసేవలన్. 250

క. అని వినయమ్మైన యమదమ,నునితో నగరాజు ప్రియపు * నుడికారముచొ
ప్పనఁబలికి తనదు గేహం,బునకేగి వచించె సర్వమును దన ప్రియకున్.

చ. అనుచరవర్గమున్ బిలిచి * యాతఁడనె వినుఁడింకమీఁద స్వ
ర్ధని దిగునట్టిచోటి కెవరుకా జనఁగూడదు పోయిరేని శి

క్షును బొనరింతు వారలను * ఘాతుకరీతి నిజంబు నాడుతా
సనమిదియంచుఁ బ్రసమునఁ * బాటుఁడు నెల్ల రెఱుంగునట్లుగాక.

252

వ. అని పనిచిన నవ్వారలు.

క. గంగావతరణమున కే, గంగాదగదెవరుఁ గొంత * కాలంబిటు లా
గంగావలె తేజోపడఁ, గంగా శిక్షించు నాజ్ఞఁ * గడచినవారిక.

253

—* హిమవంతుడు పార్వతీ పరిచయాలఁ గొనుచుండ మని శివుఁ నర్థించుట *—

ఆ. ఇట్లు సాటుటయును * హిమవంతుఁడెంతయు, సంతసమున నీశు * సన్నిధాన
మునకుఁబోయె దివ్యపుష్పఫలంబులఁ, గొనియుఁదనదుసుతను * గొనియుమఱియు

క. చని ధ్యానతత్పరుండగు, ననఘుని లోకాధినాథు * నాదటఁగని వం
దన మొప్పజేసి పూల్ పండ్లను నొసఁగి సుతనునిలిపి యొడియనికెదురుగాన్.

ఉ. ఓ కరుణాపయోనిధి! మ * హిమాన్నత పూతచరిత్ర! నీదు సే
వాకుతుకమ్మతో నిటకు * వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్
జేకొనుమయ్య! ప్రత్యహము * సేవయొనర్చు సఖిసమేతయై
తేకునతోడ నాయెడ విధించిన మేటియనుగ్రహంబునన్.

256

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ జూచుట *—

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకించి.

సీ. కనివిని యెఱుఁగని * ఘనతరసౌందర్యధుర్యయం చాత్మకుఁ * దోచుదాని
దక్షకన్యకకన్నఁ * దద్దయుఁ జక్కంద, నముగల్గి తీపుల * నమరుదాని
ఘనయోగులకునైనఁ * గందర్పవికృతి న, ల్పంజాలినట్టి చూ * వంబుదానిఁ
గాననంతయునుం బ్ర * కాశింపజేయు ది, వ్యంబైన కాంతిపుం * బంబుదాని

కీ. నభినవంబైన జవ్వనంబమరుదానిఁ, నమరుకస్తూరికాఘమ * ఘమలదాని
సఖిలలోకంబులకు మూల * మైనదాని, బర్వతేంద్రకుమారియై * పరఁగుదానిఁ

సీ. కలువతేకుల మించఁ * గలకనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా * స్యంబుదాని
గండుతుమ్మెదలట్టి * కటికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంబైన * గళముదాని
దమ్మితుడులఁబోల్పఁ * దగు బుజంబులదానిఁ, రమ్యమైతగునభి * త్రయముదానిఁ
గమలకుట్టలసీన * ఘనకుచంబులదానిఁ, గడుసన్నమైన నె * న్నడుముదాని

గీ. మెట్టదామరలన్ బోలి * మేల్మీకోమ, లంబు మీఱిన పాదయు * గంబుదాని
ధ్యానులకు మోహనాస్త్రమై * తనరుదాని, నవనిరమణి శిరోమణియైనదాని

ఉ. చూచి తడంగ సౌష్ఠవపు * సాంపులు నింపు జనింప నంతతో
లోచనముల్ మొగిడ్చి యవి * లోలము నుత్తమమైనయాత్మయం
దే చరియించుచున్న సక * లేశ్వరుఁగాంచి గిరీశ్వరుండు సం
కోచముతోఁదగుల్లానిన * కుందున జోతయొనర్చి యిట్లనెన్. 259

ఉ. దేవ! మహానుభావ! శివ! * దివ్యకృపాకర! శర్వ! శంకరా!
నీవె చరాచరంబులకు * నిత్యముహర్ష ము నిచ్చుదాత వీ
నీ విభవంబెఱుంగుటకు * నేరక వేదచయంబు శాస్త్ర మెం
తో వెరపొప్పు జెప్పవలెతుల్ * పరులెవ్వరికెన్ మహేశ్వరా! 260

క. ఐనను బరమేశ్వర! యీ, దీనుని హిమవంతుఁగనుట*దెఱచి ఘనదయన్
బూని భవదీయ దాసునిఁ, గా నేర్పడఁజూడుమా జగన్నుత చరితా!

చ. అనుదినమున్ మహేశ్వర! మహాత్మజతోఁ జనుదెంచి నీదు డ
ర్యన మొనరించి పోయెదఁ బ్రసన్నమతిన్ సెలవిమ్మటన్న న
య్యనఘుని పల్కులన్ విని * రయమ్మునఁ గన్నులు విప్పి చూచి యి
ట్లనె జగదీశ్వరుం డవుడు * ధ్యాన మొకించుక మాని మానుగన్. 262

క. నాయొద్దకు నీవొక్కఁడ, వే యనుదిన మేగుదెంచుమీ! నీ తనయన్
నీయింట నునిచి రమ్మటు, సేయనిచో నన్నుఁగనుట చేకుటదు సుమీ! 263

గీ. అని వినిశ్చితముగఁబల్క*నమ్మహేశు, నకు గిరీశ్వరుఁడిట్లనానాధ! యేమి
కారణంబున నిందురాఁగాదు నాదు, తనయ కని నీదు సేవకుఁడగదొయేమొ!

క. అని యడిగిన హిమవంతున, కనియెను లోకాధినాథుఁ * డాహ్లాదముతో
డను లోకాచారంబులు, గనఁజేయుచు నితర యతుల * గతులఁదెలుపుచున్.

శా. మాయారూపిణులంచుఁ జేడియల నాహ్నాయంబు బోధించు వి
న్మా! యందున్ యువతుల్ విశేషమిఁకఁ దామవ్వారిలో నుండరుల్
బాయన్ జేయుదు రెందుఁ జిత్తనియతిన్ * బాటించి మోహవాధతిన్
డాయన్ జేయుదు రందుచేఁ దపము విఘ్నంబొను సత్యంబుగా. 266

క. బిత్తరుల గుత్తపుం జను, గుత్తులనున్ జిగిరుమోవి * గ్రాంధీవెలఁబోల్
మెత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తజవడరొక్కొ యెట్టితపసులు పుడమిన్.

ఉ. అందును నీదుపుత్రి రుచిరాంగి. నవీనవయోవిలాస, పూ
రేందుసిభోజ్జ్వలానన కరీంద్రవరేణ్యసమానయంబు నే
నిందుఁ దపోవ్రతుండను నిరీహుండ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమిపని * నాగకులేంద్ర! తలంచి చూడుమా ! 268

ఉ. నీవును దావసేంద్రుల ననీకుల నేలెడుతేడవగమాం
తావగతప్రబోధుండవు * న్యాయ్యమెఱుంగనిపడవొక్కొ యీ
భావముమాను మీపగిదిఁ * బల్కకుమింక నగాధిరాజ! యో
పావళియేడ! యోగుల సమక్షములేడ ? యెడందఁ గాంచుమా ! 269

గీ. అనుచు నివృత్తముగ నిస్సృహంబుగాఁగఁ
బలికి విరమించియున్న నప్పరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి * గట్లతేడు
మిన్నకుండ వికాసంబు * తెన్నుదక్కి. 270

క. హరుని వచనంబు విని గిరి,వరుచకితాకృతినిఁ జూచి * పార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మధురఘటతుల నిట్టులనెఁ జతురతరమతితోన్.

గీ. దేవ! నాతండ్రి కిత్తటి నీవు చెప్పి,నట్టి యంశంబునకు సరియైన యుత్త
రంబు నేఁజెప్పదానఁ గరంబుగనిక,రంబమర నాలకింపు హర్షంబుతోడ.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల సాంఖ్య సీదాంతపథ వివాదము *—

ఉ. తాపసశక్తితోఁ దగిలి * దండితపం బొనరించుచుంటి నీ
తాపసశక్తితోడనె యుదారతపంబున నిచ్చగల్గె నీ
తాపసశక్తియే ప్రకృతి * దా నఖిలంబు రచించుఁ బెంచు నా
టోపమణంగఁ ద్రుంచెడు న * టుల్ గనుమేదో యడివెవండవో. 273

ల. ప్రకృతియొకటిఁబాసి * పశుపతి! లింగరూ, పముననొప్పునీవుపసుధపంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁడవునుభ్యానార్హుండ, వగుదువయ్యయెట్టులరసిచెపుమ!

ప్ర. అనినంత.

- క. పర్వతరాజసుతోస్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు * శాసనమును దా
నిర్వాహం బొనరించుచు, శర్వుండిటువలె సుప్ర * సన్నాత్ముండై
- చ. పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ * బట్టి యడంచెద శుద్ధమూర్తిసై
పరఁగెద నేను సత్యముగఁ * బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతి శ్రయంబు నె
ప్పురుసునఁ జెల్ల దేవికృతి * పాల్పడకెందును లోకవృత్తమున్
బొరయొకయుండఁ జెల్లునిది * పొచ్చెముగాదు మహీధరాత్మజా! 276
- క. అనవేగ నె నగిక్రమ్ముట, ననియెను గాళికయు శశిక * లాభరణునితో
ఘనతరచరితా నీనుడి, యును బ్రకృతివశంబుగాక * యొండొకడగునే 277
- క. అందీవెక్కతమునఁ బ్రకృ, తిందాటినవాఁడవైతి * తెలుపు మఖలమున్
నందియములేక బద్ధ మ, గుం దానన్ గాదనంగఁ * గూడు నె యనఘా! 278
- గీ. వచన మాదానగమనముల్ * వదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ * జూచుటయును
స్పర్శ మాఘ్రాణమును రసఃజ్ఞతయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్ల * వితథ వచన! 279
- గీ. ప్రకృదాటినవాఁడవేన్ * భవ్యచరిత!, తపమదేటికి నీకిందుఁడత్వమెఱిగి
నట్టివానికిఁ దపసుననవసరంబు, లేదు షాగ్వాదమున నేమి * లేదు లభి. 280
- చ. ప్రత్యక్షసిద్ధియం దనుమాన ప్రమాణంబు నెవ్వ రంగీకరింతురు? నీ వప్రాకృ
తుండ వగుట యెట్లు? లోకమందు * మా లెంతవఱ కిందియజన్య జ్ఞానాను
భవంబు గలిగియుండు రంతదనుక ప్రాకృతులౌట స్పష్టంబు.
- ఉ. మాటలు వేయునేల వినుమా యనుమానము మాని సర్వమున్
దేటయొనర్చెదన్ బ్రకృతిసేన్ బురుషుడవు నీవు సుంతయేన్
బూటక మేదిటన్ సగుణమూర్తివి నాదయనెందు వీవు నా
కూటమిఁ బాసి సుంతయొనఁగూర్పఁగలడవె నిర్గుణుండవై. 282
- ఆ. నన్నుఁజేరికాదేనాథ! నీవెల్ల క, ర్మములఁజేయుటరయ * మహిని నెపుడు
అట్లుగాక ప్రకృతికన్వల నీవున్న, భయముఁబాసి నా సఃపర్యఁ గొనుము.
- ఆ. ఇట్లు సాంఖ్యసరణి * హిమగిరికన్య దాఁ, జెప్పినట్టి నుడులనొప్పుమెఱయ
విని శివుండు పలికె* వేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ * గాళితోడ.

—* శివుడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుట కంగీకరించుట *—

మ. గిరిజా! నీవిటు సాంఖ్యవాదినివి కాంక్షింపన్ నిషేధింప ని
 వ్యురమా, నట్టులెచేయు ప్రత్యహము నిశ్చో నాకు శుశ్రూష నే
 బరమేశానుఁడనేని మాయకు దురాపనానభూతుండనేన్
 దరమే! నన్ను జలింపఁజేయుటకుఁ గాంతాలోకచూడామణి !

285

గీ. ఇట్లు గాళికేజెప్పి శే! లేంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజన! పరుఁడు హరుఁడు
నీదుస్రస్థంబునన్ దపో! నిష్ఠనుండె, దను స్వరూపంబు నానంద! ఘనముఁగనుచు.

క. సెలవొసఁగు నాకుఁ దవసిట, సలుపుటకై తావకానుఁశాసనమును ని
మ్ములఁగనక తవముసేయఁగ, నలవియె యిట నేరీకేని * నగరాజవరా!

ప. అనిన విని హిమవంతుఁ డత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్చి శివునఁజిట్టనియె, 288

గీ. దేవదైతేయమానుషాభిప్రితంబు, లీ జగంబులకెల్లను • నీవె యీశ్వరుండవై యుండ దేవ! తుచ్చుండనైన, యే నెట్లు నేమిసెప్పుదు నిందుగడగి,

క. అనవిని హిమవంతునితో, ననుకంపదనర్చగా మఃహా దేవుం డి
ట్టనియె గిరిరాజ! వేళ్ళంబున కేగుండన్న ముదిసిఁపోయిరి వారల్. 290

— * పార్వతి చెలులతోఁ బ్రతిదినము శివునకుఁ బరిచర్య సేయుట * —

చ. ప్రతిదినమున్ గిరిశ్వరుడు * పార్వతిఁ దోడ్కొనిపోయి శంకరున్
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను * గోత్రవరేణ్యుడు రాకయున్న నం
చితమతితో సఖిద్వయము * చేరికఁదాశిపుఁడేరి భూమి భృ
త్సుత పరిచర్య సేయుఁబ్రమఁధుల్ శివునానతి నాఁపరానతిన్.

ఉ. పర్వతరాజనూక్తి యెడ • భర్గుడు గౌరవభావముంచి య
 ప్పర్వతతోడ నిట్టులనె • బాలిక! నీవీచ నీనఖిద్వయిన్
 హర్షుగ దోడుగాఁ గొని మ • దంతికభూమికి వచ్చిభక్తిమేల్
 బర్హుగ సేవఁజేసి చను • ప్రత్యహమున్ వెఱపొంద కింతయున్.

౬. ఇట్లు చెప్పి శివుడు + హిమగిరి కన్యతా, సేవనిర్వికార + చిత్తుడగుచు
జేకొనుచు వసించెఁ జిత్రహా విఘ్నంబు, తెరవుఁజెందియట్టి తెరవుఁజొరడు.

క. కొండలదొర డెందంబున, నిండను మోదంబుఁజేంది * నిలయంబునఁ దా
నుండఁ బ్రయంబున జగదీ, శుండట స్వాత్మమును గనుచు * శోభిలెమగులన్,

ఉ. కాళి సఖిద్వయిన్ జతగఁ * గైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరుఁ
వేళకుఁజేరి తత్పదవఁనేడము లభ్రధునీజలంబులన్
తొళనచేసి యఘ్నసరఁసంబును గ్రోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
చ్చేలముతోఁ దడిన్ దుడుచుఁ * జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు సద్విధిన్.

జ. మరల మరల మ్రొక్కి * మానుగ నిత్యమి,బ్బంగి ధీరుడై తపంబుసేయు
శంకరుని భజించి * తై లేంద్రకన్యక, మగుడఁజేరుఁ దండ్రి * మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత నగ్గిరిరాజకుమారి శివునిఁజేరి.

సీ. ఒకనాఁడు కాళిక * సకీయలతో గాన, మొనరించె గామవర్ధనముగాఁగ
ఒకనాఁడు కుశేసమిద్విక చనుమంబుల, స్వయముగాఁ దెచ్చి యర్పణముచేసె
ఒకనాఁడు పుష్పమాళికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దా సలంకరించె
ఒకనాఁడు శివునిదానొంటిమై తొప్పవేయక చూచి కడువిస్మయంబుఁజెందె

గీ. అంత శివుఁడును నొంటిమైనపుడు తనదు

మ్రోలనున్నట్టి యాజగన్మోహనాంగిఁ
గనియు భూతతనువున నొప్పినదటంచు
దారగా గ్రహియింపఁగఁ * దలఁపకుండె.

297

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహాదేవుఁడు.

గీ. సంయతేంద్రియయై తన * చరణసేవనంబె మదిఁబూనియున్ననన్నగకులేంద్ర
పుత్రినారసి కడుకృపాపూర్ణమతిఁ దలంచె నెమ్మనమందు నీలాగుగాను.

క. ఎపుడు గరువంబు బోవిడి, తపమున్ సలుపంగఁదొడఁగుతస్వీమణి దా
నపు డేనును దడయక లోలుపమతిఁ బెండ్లాడువాండ * లోలాక్షినిటన్. 299

ఉ. ఇప్పగిదిక దలంచి జగదీశ్వరుడంత నె ధ్యానయోగ మ

స్తైష్ణవీయట్టులొంది మది * నెట్టివిచారము నొంద కెంతయున్
దప్పక సేవఁజేయు వసుధాధరరాజవరేణ్యకన్యఁ దా
నెప్పుడు చూచుచుండియు సదేమొకొ చూడనియట్టులుండెడున్.

300

క. గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండిబాగుగ నతిభా
స్వరమైన శివునిరూపం, బుఱపుగఁజూచుచు మనమున * నువ్విళులూరున్.

వ. అంతః గొంతకాలం బిట్లు చనినంతః దారకాసుర బాధితులైన సురలు పర
మేష్ఠి యనుమతంబునః బాహ్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనంబునకై పచ్చవిలుతుం
బులైంచ నతండు పరమేశ్వరు కంటిమంటన్ గరంగుటన్ గాంచి పార్వతి
గర్వంబు దొఱంగి ఘోరంబగు తపం బొనరించినంత శివుండు సంతుష్టుండై
వినాహం బాడె ననిన విని నూతునకు శౌనకాదు లిట్లన్. 807

గి. తారకాసురుఁ డెవ్వఁ డు'దారబలము, వాని కెట్లులభించె? సు'పర్వలెట్లు
లంతకాంతకు మీఁదికి? నలరువిల్తుఁ, బంపి రెట్టుల నాతండు'వయనమయ్యె.
క. ఎఱిఁగింపుము చక్కఁగ నిఁక, నఱమఱ యొక్కింతలేక? యనఘాత్మక! మా
యుఱవగు దగయడఁగఁగఁ గ్ర, చ్చఱ ఘనమకరందమధుర'చారుతరగవిన్
వ. అనుటయు

శా. శ్రీరాజద్వారవర్ణిసీసముదయశ్రీశ్రీప్రకర్షాధ్య! వి
స్తారాదార్యదయారసాద్భిహృదయా! శ్రైలేంద్రజా శంకరా
ర్చారాజస్మధురాశయా! పరిహిత'ప్రారంభసంరంభ! కా
శీరామేశ్వరముఖ్యతీర్థ గమనశ్రీభోగభాగ్యోదయా! 808

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బ్రధ మాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ వివాహాన్నమః

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

పార్వతీ ఖండము
ద్వితీయాశ్వాసము

మల్లికాంబికాతను

జా! మృదుమధుర ప్రసంగ ధ వట్కాలశివా

ర్చామోదమానసాబ్జ! స

భామాన్యా! యనఘ! వీరభద్రదారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కభకుండు శౌనకాదిమహా మునీంద్రుల కిట్లనియె. 2

—* సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పట *—

ఉ. సారసగర్భపాత్రుఁ డధి ధ శక్తి మరీచికుమారుఁ డాస్వయం
భూరుచి కశ్యపుండు పద ధ మూఁగుర దక్షుని యాత్మజాతలన్
బేరిమిఁ బెండ్లి యాడ నటఁ ధ బెద్దదియైన దిలీధయాన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశి ధ పుండు హిరణ్యవిలోచనుండునుగ. 3

ఆ. తనయులై జనించి ధ ధాత్రియందెల్లెడ, దుఃఖకరులుగాఁగఁ ధ దొడరనవుడు
హరి నృసింహనూక ధ రాకారముల వారిఁ, బట్టిచంపె విబుధోపజ్జులలర. 4

చ. దిలియును ఘోరదుఃఖమున ధ దీనతఁజెంది నిజాత్మనాథు నం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొన ధ జిహ్మఁడెఱింగి తదీయగర్భము
ద్ధతిఁ గులిశప్రయోగమున ధ సంతనె వ్రయ్యలు చేసినగ మహి
న్నతమగు కాశ్యపాంశ మది ధ నాశముగాక తనరెచ్చ నెంతయుగ. 5

గీ. నిదురఁబోవుచునున్నయిన్నలఁతఁకొక్క, నాఁడుదైవికయోగంబునన్ మరుత్తు
లనెడుపేరునఁ బెక్కురుఁతనయులుదృఢ, వించి నాకముఁజేరి సేవించిరిండు. 6

క. అందిండుని యనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు టనుజూచి కడు
వండురి దితిసుందరి దిరు, గం దనవిభుఁజేరిచెప్పి ట కలవిధమెల్లన్. 7

గీ. మరల గర్భంబుఁగోరి యమ్మగువ మగని
వేడఁగా నతఁడిట్ల న ట వెలఁది! వినుము
పదియువేలేండ్లు రాజీవ ట భవునిఁగూర్చి
పావనాత్మకవైచేయు ట పరమతపము. 8

క. ఆరీతి నల్పఁగా సుతుఁడోరమణీ! నీకు బొడము ట నుజ్జ్వలగాత్మం
డారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రఁ డొకరుఁడవుడు హితముగాన్.

—* వజ్రాంగుని యుత్పత్తి *—

ఆ. ఇట్లు కఱపి పంప ట నిందీవరాక్షి దా
నత్రైఱంగు తపము ట నాచరించి
వచ్చి విభునిఁగొల్చి ట వరుస వేకటిదాల్చి
సుతుని గనియె నొకని ట సురుచిరాంగు. 10

క. ఆతఁడు వజ్రాంగుండని, భ్యాతిన్ గొనె నాహ్వాయంబు ట సార్థకమొప్పన్.
జేతోమోదముఁగ నె దితి, యాతంకముఁజెంది కుందిరమరులు పెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్థమానుండై యతండు నిజజననీశాసనంబునన్ జేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ముతో నాకమ్మునకేగి. 12

—* వజ్రాంగుని విజయము *—

చ. కదసి మహేంద్రు నాహవముఁబుమ్మునఁబట్టి సురలోకలంగఁ దో
ర్వదమెడలించి బిట్టలుకఁమొకొని బెట్టిదమైనశిక్షఁ బెం
పొదవఁగఁజేసి నిర్జరసఁమూహముతోఁ జెరవెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవస్యసఁమూరసి యాదితి చెందె మోదమున్. 13

గీ. దేవతలు చాలదీనులై ట తీవ్రదుఃఖ, భరముఁజెందిరి తత్సత్తులఁబహులశోక
సాగరంబున మునిగిరాఁచందమెఱిగి, కమలజాఁడు కశ్యపునితోడఁగదలివచ్చి.

క. సామోక్తుల వజ్రాంగుని, తో మానసమలరఁ బల్కిఁ ద్రుహిణుండల ను
త్రామున్ దివిషచ్ఛక్రిము, తో మగుడన్ విడువఁజేసెఁదోరంపుదయన్. 15

వ. అంత శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బరిశుద్ధాంతరంగుండును నిర్వికారుండును నిత్య
సంతృప్తుండును నగు వజ్రాంగుం డట్లు ధాత యనుమతిఁ బురుహూతాది
సకలాదితేయులన్ విడిచిపుచ్చి యత్తాత కిట్లయె. 16

మ. పరమేశ్వీ! విను మీ బిడౌజుడు మహాపాపిష్ఠుఁ డెట్టితనిన్
గరుణన్ గాంచితి నన్నదీయజననీ * గర్భస్థతేజంబుఁ దెం
పరియై ప్రయ్యలుచేసె స్వార్థపరుడై * మాతల్లి యుల్లంబు నం
దురఁజేసెన్ బలుమార్లు నద్ది గుడిపెన్ * దుఃఖంబు నిక్కం బిటుల్. 17

మ. తనరాజ్యంబును నేలుఁగాక యింక నీతండ్రియై లోకేశ! మ
జ్జననీ శాసనమొంది యివ్వధము శిక్షన్ జేసెతిన్ నీవు నా
జనకుండున్ జనుదెంచి యివ్వధము యాచిన్ సల్పఁగా దందునే
ధనలోభంబునఁ జేయలే దిటులఁ దధ్యం బిద్ది భావింపుమా ! 18

ఉ. ఒల్లను దారహారముల * నొల్లను రత్నవిభూషణంబు లే
నొల్లను వాహనప్రకర * మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది * యొక్కటిఁ గోరెదఁ జెప్పమయ్య! తా
నెల్ల సమస్తదుఃఖముల * నేపునఁబాపి సుఖం బొసంగునో. 19

చ. అదివిని పద్మజుండు హృది * యంబున నూరటఁజెంది సత్త్వసం
పదరహిఁ జెందె నీతఁడిక * భామిని వీనికి నేనృజింతు నం
చెదను దలంచి యట్లే సృజి * యించి వరాంగి యనాఁగ నుగ్మలిన్
ముదముననిచ్చి యద్దితిజ * ముఖ్యునిపెండిలిచేసె వాసిగన్. 20

వ. అనంతరం బక్కాంచనగర్భుండును గశ్యపుండునుఁ దమనివాసంబుల కరిగి రట
వజ్రాంగుడును దామసభావంబులేక సాత్త్వికాంతరికరణుండై యెల్లరతో
నిర్వైరంబుగ సుఖంబుండె, వరాంగి వల్లభునితోడఁ గూడియుండియు
సాత్త్విక భావంబునొందక సకాశయై వివిధోపచారంబులఁ జెనిమిటి నారా
ధించుచుండె.

గీ. అంతవజ్రాంగుఁ డంతయుఁ * గాంతసేయు
సేవలన్ గడుప్రీతుడై * చెలువఁ గాంచి

పలికె నాతోడఁ దెల్పుశుఁ * పాలతాంగి!

నీ మనోరథ మీఁదేర్తు * నిక్కముగను.

22

మ. అనినన్ వేగ నరాంగి దావిని మహా * హ్లాదముతో మొక్కి యి
ట్లనెదేవా! శనుశిష్యుడేనిఁ దనయున్ * బ్రాచక్షులున్ బాకశా
సనదుఖిప్రదు లోక జిత్వరుఁ బ్రశస్తశ్రేయ నాఁడునన్
జనియి పన్ బొనరిపునుట్లయిన నే * సంతోసమున్ జెందెదన్.

23

క. అనియడుగఁ బ్రయాసక్యం, బునువిని యక్కజముఁ జెంది * పురుషశ్రేష్ఠం
డును జ్ఞానియునగు నతఁడీ, ట్లని కొనియెక్ మానసంబు * నం దాకులుడై.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము * కోనులి! నే నొడఁగూర్తు నంచుఁ ద
వ్వారయ కేనుబల్కితి నరాంగి సురావళితో విరోధమున్
గోరివచించె నట్టులొనఁగూర్చిన లోకము లార్తిజెందునే
నేరక తెచ్చుకొంటి నవిసీరుడనై యిటుఁ బాపహేతువున్.

25

ఉ. కాదని యిట్లు మీఱుటది * కర్జమి దోసముగాదె యెక్కడన్
బోదు నెటుల్ పొనర్తు నెటుఁబోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హితమెయ్యదియంచు విచారసాగరం
బీదుచుఁ గొన్నినాళ్ళిటులనే కడపెన్ గడు భీతచిత్తుడై.

26

గీ. అంతఁ బరమేశ్వరేచ్ఛచే * నతఁడు దార
హితమునే చేయఁదలఁచి భూమిపత్రపము
నజనిగోరి యొనర్ప నయ్యలఘుఁ డెదుర
నిలిచి నీ యీప్సితంబెద్ది * తెలుపుమనిన.

27

తా. ఆవ్రజాంగుడు పద్మజన్మగని మహా * హర్షంబునన్ మొక్కి నా
నావేదోక్తుల సన్నుతుల సలిపి వాఁజ్ఞాథా! మదీయాంగనా
భావారూఢునిఁ బుత్రునిమ్ము త్రిజగత్ప్రభ్రాతవిక్రాంతుఁ డే
జోవిద్యోతితద్విత్తాను సుతపస్తామాభి రామాత్మకన్.

28

గీ. ఇట్లుగోరిన విని పరమేశ్వయిట్లు, లగునుగాకని పలికి నిజాత్మమందుఁ
దలఁకుఁగొని శివు నంతయుఁదలఁచికొలిచి, చనియె వేగంబుగాని జనదనమునకు.

— * తారకాసురుడు పుట్టుట * —

ఉత్సాహవృత్తము. అంతః దా వరాంగి గర్భః * మంది సంతసమున భా
స్వంతమైన తేజమొంది * చాలకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు సర్కుబోలె * సతిశుభంపువేళన
కాంతగ నెఁదిలోకహూరుఁగఁగుమారు నుజ్జ్వలున్, ౩౦

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. వసుమతి నణకెఁ బార్వతవనంబుల తోడ, దిశలందు జ్వాలలెం * తేనిఁదనరె
తోయదప్రకరంబు * పూయనర్న మునించె, నుప్పెనల్ చెలరేగెనుదధులందు
సుడిగాడ్పురేఁగియొక్కడూరజంబులఁగుప్పెగొప్పమానులుపెల్లఁగూలెఁబుడమి
పరివేషములుప్రభాఁకరచంద్రములఁజుట్టె, స్థూతపాతముల్ * నెగడెమిగుల

గీ. శునకముల్ దలలెత్తి రో * దనముచేసె
గుడ్లగూబలు నక్కలు * గూసెఁ బనులు
కారణం బించుకేసి నే * కయె రయమున
వదలె మూత్రపురీషముల్ * బెదరి బెదరి. ౩౧

క. ఇటుల మహోత్సాహము లు, త్కటముగ నవుడుప్పతిల్ల * గని మాధజనుల్
వటుతరవిప్ల వమేదో, ఘటిలైనని మనసులందుఁగాంచిరి కలఁతన్, ౩౨

గీ. అపుడు కశ్యపసహితుడై * యబ్జభవుఁడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నా * హ్వయమొనర్చె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద * వరుసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుడై * గొప్పఁజెందె. ౩౩

వ. అంతః గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ. తారకాసురుఁ డపుడు శాశ్వతవజయంబుఁ
బడయఁ దపస్థానరింపఁగాఁ * గడఁగి తల్లి
సెలవుఁగొని మధువనభూమిఁజేరి భూరి
తపముఁ జేయఁగఁదొడఁగె ధాశతనుఁజెంచి. ౩౪

— * తారకాసురతపోవర్జనము * —

సీ. ఒకయృష్టి నిలిచి నా, హుప్రల బైకెత్తిది, నేమ్రుఁగన్మోనుచునాఁత్రోడుగడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠమున నే నిలిచి యట్లె, యినునిగన్మోనుచు నాఁత్రోడుగడపి

ఒకచేతనే నేలఁనొంది తాఁ దలక్రిందు, లెగసి దర్పమున నూఁతేండ్లుగడపి
ద్రుమకాఖఁ బాదద్యుతమున నాలంబన, మెసఁగఁ గావించి నూఁతేండ్లుగడపి

గీ. ఇల ననలమధ్యమందు నూఁతేండ్లుగడపి
యెలమి జలమధ్యమందు నూఁతేండ్లుగడపి
యనువుగా దృఢచిత్తుడై యనిలభక్ష
ణంబు సేయుచు నతఁడు తపంబు సలిపె,

85

ఉ. ఉగ్రతపంబు నిట్లు నియమోద్ధతిఁ జేయఁగ నప్పు వాని శీ
ర్షాగ్రమునుండి యగ్నులు రయంబున వెల్వడి చుట్టి మేదురో
దగ్రతరాద్భులన్ భువనదాహముచేయఁగడంగఁగా నిలిం
పాగ్రణులెల్లఁ జేరిరి భయాతురులై పరమేష్ఠిలోకమున్.

86

చ. చని విధిఁగాంచి మ్రొక్కి కడు యసంస్తుతులన్ బొనరించి దైత్యవ
ద్యుని ఘనతాపసవ్రతమహిమాన్నతిఁ దెల్పి తదీయ తాపవే
దన భువనంబు లన్నియును దగ్ధము కాఁగలవంచుఁ జెప్పి గొ
బ్బునఁ గరుణించి ప్రోవుమని ప్రోవుగ బల్కిరి యుల్కునన్ సురల్.

87

గీ. అనిన విని పద్మసంభవుం డాదరమున
దైవతారి యుదంతమంతయును మంత
నమునఁ జింతించి వేలుపుగములఁ బంచి
యసుర యన్నెడ కరుదెంచి యనియె నిట్లు.

88

—* బ్రహ్మదేవుడు తారకాసుర నకు వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. తారక! నీతపోవ్రత ముదారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
గోరిక లీయ వచ్చినిని యోరఁగ రానివటంచు లేవు నీ
వారసి తెల్పు మీప్పితము లన్ని యొసంగెద నన్న ధాతతో
భూరిముదంబునన్ దనుజ యుగపుఁ డప్పడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్.

89

తరల. సకలలోకవిధాత! నీవు ప్రసన్నభావముఁ జెంద వే
ఱొకటి దస్యనయందునే వర మొందనే దగియున్నచో
సకలనిర్జరరాజఁ గెల్వఁగ శక్తినిమ్ము పురారి క
రభకుఁడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దురంబునం దతఁడేచినన్.

40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ రెండు వరంబు లీయుమని యడిగినఁ బితామహుండు తథా
స్తని యొసంగి నిజధామంబున కరిగె - తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణిత
పురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవుని యనుమతితో సుముహూ
ర్తంబునందుఁ ద్రిశూకరాజ్య పట్టాభిషేకంబుఁ జేందె. 41

— * తారక దిగ్విజయము * —

శా. అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయం * బాసించి నాకంబు వి
క్రాంతిన్ జేరి పురందరున్ గడిది సంఘామంబునన్ గెల్చి దు
ర్దాంతస్ఫూర్తి సమస్తనిర్జరుల శౌర్యం బూడ్చి నిర్జించి ని
శ్చింతన్ వారలచే నుపాయనములన్ జేందెన్ మహాత్మాహియై. 42

సీ. ఐరావతంబిచ్చె * హరిహయుం డడలున, నవనిధు లొసఁగెఁ గిన్నరులతేఱు
వరుణుండు దివ్యాశ్వ*వర్గంబు లిచ్చెను, నుచ్చైశ్రవంబుఁ బ్రోద్దిచ్చెదలఁ
కామధేనువు నార్జునము సమర్పించె, దొంగలవిందమృతమిమ్ముగ నొసంగె
వసుమతియొసఁగె ను*వర్ణసస్యంబుల, రత్నంబులిచ్చె సంధ్రములరాజు

గీ. ఇప్పగిది నెల్ల రలుకున * నిచ్చునట్టి వస్తువాహనములఁగొని * వైభవమున
సకలలోకములేలఁ గౌశలముమెఱయఁ, దారకుండు సురశ్రీ విదారకుండు.

మ. ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁదలఁచి పేరుత్సాహ మొప్పంగ పై
నికవర్గంబులతో వడిన్ జని ఘనానీకంబునన్ దీప్తిసా
యకజాలంబులఁ గేశవున్ బొడవఁ బద్మాక్షుండు రుష్టాత్ముడై
ప్రకటోదగ్రకఠోరధారమగు చక్రం బేసి యార్చెన్ గడున్.

క. చక్రం బట్లెసిన ని, ర్వక్రంబుగ నేగి దాన*వప్రభునఱుతన్
విక్రమముదక్కి సుమహారక్రియఁ జెలువొందె దైత్య * రాజ యలరఁగాన్.

గీ. అంత శ్రీకాంతుఁ డక్కజ * మంది వైరి
జయము మది నెంచి తత్కాల * సముచితముగఁ
దారకునకు విధేయుడై * తగులమెసఁగఁ
బలికి నిజపురి కనిపెను * పాయమునను.

46

— * దేవతాపీఠము * —

గీ. తారకాసురుఁ డవుడు శా * త్రవజయంబుఁ
బూర్తిగా నొంది వేల్పుల * నార్తివెట్టి

యెల్ల జగములఁ దనయాజ్ఞ * చెల్లునట్లు
చేసి భోగంబులను బెల్లు * చెందుచుండె.

47

వ. అంత దేవతలందఱు పరాజితులై తారకానుచుని దాస్యంబుఁజెంది యెల్ల
వేళలవ్యానిఁ గొలుచుచుండిరి.

48

నీ. మారుతుం డిల్లెలు * మార్జనం బొనరించుఁ, గలయంపిఁజల్లును * గాండభర్త
వై శ్వానరుండు మేల్ * వంటకం బొనరించు. గక్షకథలుఁడై పరంగు జముఁడు
ఆశ్వినేయులుగొల్తు * రమరిక వెజ్జలై, బొక్కనంబులఁబెంచు * జక్కులదొర
తుంబురుం డొనరించుఁదోరంపుగానంబు, నాట్య మచ్చరలు పొనర్తురరసి

గీ. అనుదినం బినుఁడర్హమా * నట్టులెండ, గాయురేతేఁడు నట్టులేకర్ణమెఱిగి
వెన్నెలునించునిం ద్రుండు * విధముఁదెలిసి, వానఁగుఱిపించుదై తేయ * వరునకదిరి

— * దేవతలు బ్రహ్మ దేవునకు ఓమమూర్తికై జెప్పికొనుట * —

మగంధి. చాల కాలమిట్లుఁ సేవ * సల్పి వేల్పులెల్లరున్
జాలినొంది డీలుఁజెంది * సత్యలోకమేగి యం
దోలగంబునందుఁ గాంచ * నోదరుఁ బ్రపన్నులై
చాలభక్తిఁజేరి మ్రొక్కి * సంస్తుతించి రెంఱియన్.

50

చ. నలినజాడప్థ వారల మనస్థితి నారసి గారవంపు పెం
వలరగ నిట్లుబల్కె హృదయంబుల నెవ్వగఁజెందియన్నయ
ట్టుల మదిదోచె దాచక యిటుల్ చెప్పుడయ్య నిలింపులార! మీ
యలుకుఁ దొలంగఁజేయు వితమారసెదక జాడి యెల్లభంగులన్.

51

గీ. అనిన దేవతలనిరి మహాత్ము! నీకు, గోచరంబెల్లుగాదొకో * గురుతరవ్య
ధావిపన్నులమగు మాయ * దంతమంత, యకట! తారక హేతుకంబై యలంప.

ఉ. తారకుఁడట్లు నీకడ నుదారవరంబులఁ జెంది వీరల
క్రీరమణీయై ధవవిశేషవిభృంభితదివ్యశక్తి బృం
దారకబృందమున్ గెలిచి * నాకము మున్నగుచోట్ల నెల్లది
వ్యాసుల ధీరులన్ నిలిపి * యార్తులఁజేయుచునుండ మమ్మిటుల్.

52

ఉ. ఏమనిచెప్పవారమిఁక * సేవములే కలవాఁడు సేయు న
బాములు పద్మసంభవ! సువర్ణులమెల్ల మెగ్గుమాలి మా

దీమసమెల్లఁ గోలువడి * దేబెల్మై కడు తుచ్చపుం బనుల్
మే మొనరింపుచుంటిమి యమిత్రున కుల్కున రాతిరింబవల్.

54

చ. కటకట యెట్టులోర్తుమొడికమ్మున సేవ లొనర్చుచున్న న
క్కుటిలుఁ డిఁకెద్దియేని యొక * కూడనికార్యము సెప్పి గొప్ప సి
ల్లట నొడఁగూర్చు నెందయిన * నందకపోవుదమన్న గుండలే
దెటులనొనర్తు మెందుఁజరిఁయింతుము చెప్పము లోకనాయకా !

55

ఉ. ముప్పదిమూడుకోట్ల సురపుంగవు లర్వదికోటు లచ్చరల్
గొప్పమునీశ్వరుల్ నరులు * ఘోరఘణాధరశేఖరుల్ నెఱిగ
దప్పక తారకాసురుని * దాస్యముసేయుచు భీతచిత్తులై
యెప్పటికప్పుడే గడువ * నెంతరు కాలము కంజసంధవా!

56

ఉ. లేపు ధరిత్రి జన్నములు * లేపు వ్రతంబులునున్ దవంబులున్
లేపు నవగ్రహార్చనలు * లేపు యథోచిత దానధర్మముల్
లేపు సుఖప్రసంగములు * లేపు శుభక్రియ లెందుసేసియున్
లేవిటుఁ గావలుండగు నిలింపవిరోధి కతమ్మునన్ విభూ!

57

ఉ. ఇందఱ మిట్లు సర్వభువనేశ్వర! తారకపావకార్చులన్
డింది కడున్ బొకారుచును * నీదరిఁజేరితి మిప్పు డీ పువే
తుం దలపెట్టిచంపెదవా * కృన్నన జాలిఁదలంచి మన్నెదో
వందనముల్ ప్రభూ! సురలవై శము గ్గూలఁజేర్చు మెట్లులేక.

58

గీ. సకలరాక్షసలోక శిక్షాచణంబు, నిఖిల సుగ ముని నజ్ఞున * నికరరక్ష
కంబునై యొప్పువిష్ణుచక్రంబు తార, కాసురునికంతమునఁ బుష్పహారమయ్యె.

క. ఆ పాపాత్ముని మంత్రులు, పాపతములు క్రొంచముఖులు * పటుబాహుబలా
టోవమునఁ గూర్చునాపద, పాపంగ వశమౌనె కాంచినోదర! మాకున్. 60

క. మించిన దయామతిన్ బో, మించిన నీవే దురంత * చింతాజలధిన్
ముంచిన నీవే దిక్కిని, కొంచక వచ్చితిమి నెనరు, గూర్పుము తండ్రి! 61

గీ. నన్ని పాతమహావ్యాధి * సంప్రకోవ
మందు మందులు నమ్మగు * మాడ్కి నస్మ
దీయయత్నంబులెల్ల దై * తేయవిధుని
యందు వితలయ్యె నకట! యేమందు మనసు!

62

ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ దొరగఁగఁగా నమఁగోర్తములెల్ల నిట్టు లా
పన్నతఁ బొక్కుచుఁ దమ విపన్నతఁదెల్ప ననల్పదుఃఖనం
పన్నమనంబుతో నజఁడు * వారల గోడపుడాలకించి యీ
షన్నతకంధరుండయి విచారముచూపి యొకింతసేపటుల్.

68

గీ. వేల్పులనుజూచి మీరిట్లు వెఱవఁదగు నె, కాలమొకరీతిగానుండఁగలదెయెందుఁ
గడఁగిచీకటి గొన్నాళ్ళుఁగానుపింప, వెన్నెలవెలుంగు వెనువెంటఁవేగిరముగ,

ఉ. నేన యొరుంగినాఁడ రజఃసీచరనాథునకవ్వరంబు న
ద్దానవుఁడేచి మీకిటులఁ * దాపముసేయుటఁ జూడఁగాఁ గడన్
మానసమెంతో నొచ్చె యిది * మంచిదె? సాధులభోష పాటిగా
వానికిఁ జేటుదెచ్చు నిక * వందురుఁ జెందకుడిం దకల్మషుల్!

65

ఉ. వానితపంబు లోకము ల * వారణరీతి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బరమేశ్వరుఁ డాత్మజుఁ గాంచెనేని యు
ద్దానవు నుగ్రయుద్ధమునఁ * దాఁకి వధించు నతండు గాక యు
వ్యాని జయింపలేరొరులు * వారిజహ్నచనుడేని శర్వుఁడేక.

66

—* బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబు జెప్పట *—

గీ. మున్ను దక్షాధ్వరంబున * మూర్తిబాసి, నట్టిజగదంబ దా నిపు * డద్రరాజ
దారగర్భంబుననబుట్టితనరె శివుఁడు, తపముసేయఁగ హిమగిరిఁద్రమునుజేరె

చ. శివునకు సేవఁజేయుటకు * శీతగిరిశ్వరుఁ డాత్మపుత్రియా
శివను విధించె నాపెయను * సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
భవునకుఁ బర్వతాత్మజను * బన్నుగఁగూర్చినచోఁ గుమారుఁడు
దృవమగు దాన మీవెతలు * వాయు సుఖం బొనఁగూడు రూఢిగన్.

68

ఆ. ఇదియె చక్కనైనసహితమార్గ ముండిక, లేదు వేటుతెరువులేఖలార!
కడఁగిమీరలట్టికార్యంబుఁగూర్పఁగాఁ, బూనిరేనిమీకుఁబొనఁగుశుభము.

గీ. తారకునకేను మేలట్లు * దనరఁజేసి, యిపుడునేఁగిడునలుపుట * హితముగాదు
విసపుమాఁకై ననున్బెంచివిటుగఁగొట్టె, దగదు మూర్ఖునకేనియుదారులార!

ఉ. ఇంకను నేను దారకునకెంతయు మంచి తెఱంగుఁజెప్పి యీ
వంకరలెల్లమాని త్రిదివంబు సుపర్వులకిచ్చి భూమిపై

హంకృతి లేకయుండుమని * యారసి బుద్ధులుసెప్పివచ్చెదన్
బొంకముమీఱ మీరికను * బోయి యెనర్పుడు తత్ప్రియత్నమున్. 71

చ. అని యిటు వేల్పులన్బనిచి * యాతఁడు తారకుపాలిక్కి మ
న్ననలను వానిచే బడసి * నాకము లేఖలకిచ్చి సంతసం
బొనరఁగ శోణితాఖ్యపురినుండి జగంబులనేలు మట్టులే
ననయము నీకు శ్రేయమగు * నాయమగోత్కర మొందు నూఱటన్. 72

క. స్వారాజ్యంబేలుట నీ, గోఁన యదిగాదు నీవు * గోఁన నరమున్
మీఱక యిచ్చితి జబ్బన, జూరఁగ నిఁకఁ దనివెనోట * సురవర! దీనన్.

గీ. ఇట్లాడంబడఁజెప్పి తా! నేగె నజుఁడు, స్వర్లనూ యను నేర్పఁడప్పటికి విడిచి
శోణితపురంబుఁజేరి య!చ్చోటనుండి, సర్వనాశంబు వేలె నిఁస్కంటకముగ.

—* ఇంద్రుఁడు మస్మథుని రప్పించెను *—

మ. సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరాజున్ జేరఁగ బోయి యా
దరమొప్పన్ బరమేష్ఠి సెప్పిన యదంతంబంతయున్ జెప్పి ముగ
దటి కార్యంబునకై త్వరన్ నలువ సు!త్రా!ముందు వాచస్పతి
త్వరితాదేశమునన్ దలంచె మదిఁ గం!దర్పున్ గడుక్ బ్రీతిగోన్. 75

చ. తలచినతోడఁ బచ్చవిలుదంట * గరంబు ముడలు లో మధుక్
బిలిచి రథంబు నాయితముఁ * బెట్టఁగఁబంచి రక్షణ మొనై
చిలుకలు గోరువంకలును * సింహనదుంబులొనర్ప నై శుభము
బలరఁగఁ దేరునెక్కి త్రిద!శాలయభూమికి వచ్చి హరిగన్. 76

క. ధార్మికనిలయంబైన ను, ధర్మక్ దగఁజేరి నేవనిలకో ప్రభుగ
చ్చర్యంబు నరయు నింద్రుని, నిర్మలమతిఁ జేరి మ్రొక్కె ననిగి యిటులనెన్.

గీ. ఏల నన్దలఁచితిని మ!హేంద్ర! యేమి, పనిపొనంగెను నానోడ * బుంకు నీదు
సెలవుశిరమున దాల్చి నేఁజీయువాడ, నీదు కార్యంబు దడవన!నిక్కముగను

—* ఇంద్రుఁడు మస్మథుని దేవకార్యంబు దెలిపెను *—

మ. అనఁ గందర్పునివాక్యమున్ విని మహా!హేంద్రం బెదన్జెడి య
ఘ్నుఁ బ్రీతిన్ గని నిర్జరేంద్రుఁడనియెన్ * గ్రాహధ్వజ! మేలుమే

లనిశం బావులకార్య మీపు నిజకార్యంబట్లు భావించు ఘో
దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునా? దిశాస్త్రముంబు గాలించినన్.

79

గీ. పుష్పసాయక! నీపు దంభోభిమును మ, దీయ జయసాధకంబు లెంతేనియశని
కుంతితంబగు నపుడట్లుకొదవలేక, నీ వమోఘతేజస్వివైశిగడ దెవుడు.

80

ఉ. అక్కతనక రమాసుత! మదాత్మసఖుడవు నీపు మాకిటుల్
వెక్కనమైన దుఃఖ మదివేపుచునున్నది నీసహాయమున్
గ్రహునఁజెంది యిక్కడిదికాటియఁబాయవలెన్ గడంగి నీ
వెక్కువ మక్కువగొని సుహృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెక.

81

కా. నీకన్నన్ బరుఁ డొక్కఁడిప్పని దా శినిర్వాహమున్జేయఁగా
లేకుంటక భవదీయ విక్రమముఁ జెల్మిన్ గోరి రావించితిన్
మా కీ యాపదయందు నేడుగడవై శిమన్పంగ నీభారమో
శ్రీకాంతానన! పద్మభాస్కర! మహా శృంగారసిరాగ్రణి!

82

కా. ఆపత్కలమునందు నెచ్చెలిని ఘోరాజన్ భట్రేష్ఠు రో
గాపన్నుండగునపు పెండ్రమును సత్యంతోరు దుర్భిక్షమం
దో పేర్గొన్న వదాన్యశేఖరుని సత్యోక్తిన్ మహాసంకటా
టోపంబందుఁ బరీక్షిసేయఁదగు నట్టల్ దల్లు రార్యోత్తమల్.

83

గీ. ఇప్పు డనికార్యమై మమ్ము శి నేచుచున్న
యీ మహాపదయందుఁ బరీక్షి నీకు
గాఁగలదు కాఁగలదు చెలికాడ! జయము
సందియములేదు సౌందర్య శౌర్యధుర్య!

84

గీ. అనిన నింద్రుని వచనంబులాలకించి, పంచబాణుండు ప్రేమానుబంధపూర్వ
కనుగమొగమున లేనగవమరస్సిల్లు లనియె న తజ్జి బృహ్మధారితోడ.

85

ఉ. ఏల యిటుల్ వచించెద నాహినపరాక్రమ! దీనికుత్తరం
బేల? యొనర్చుకార్య మదియే చెలువున విశదంబుగాఁగ డ
చ్చీలనుగొట్టి కార్యమునఁ శివయొకిలెయుఁ జూపకున్న న
ప్పాలనుమెచ్చునే? జగము శివల్కలు మాటలికేల నీకడన్.

86

క. ఐన నొకించుక విను నా, చేనగు కార్యంబు నీకు శివైవదఁ బురుహూ
తా! నీపదమాక్రమణముఁ, బూన నెవం దుగ్రతపముఁబూనెనా వానిన్.

87

క. ఊణమాత్రంబున మహిలే, ఊణ శృంఖలఁ గట్టివేషిగాసి యొనర్తున్
రణరంగ రిపువిదారణ, చణమగు కులిశంబడెల * ప్వల్పంబునకై. 88

చ. సురగరుడోరగప్రథితశూరుల నేనియు సిద్ధసాధ్యః
న్నరనరయక్షరాక్షసక*నద్భనశౌర్యులనేని శారదే
శ్వరకమలేశ్వరేశ్వరుల*సైతము నాకవిలాసిసీమదో
ధురకుచక్తైలదుర్గముల * దూఱఁగఁజేసెద వాసిఁగాంచెదన్. 89

క. సామాన్యుల లెక్కింపఁగఁ నేమి ఘన మిశన్ జగత్ర * యీనాయక! యు
ద్దామమతినాకుఁ జెప్పము, సీమనమం దెవ్వఁ డడలు * నెక్కొనఁజేసెన్ 90

ప. అనిన సూనశరునకు సునాసీరుం డిట్లనియె.

చ. సరవిగఁ జెప్పెదన్ గునుమ * సాయక! విన్నిఁకఁ దారకాసురుం
డురుతప మొంది బ్రహ్మవర * మొందె నిలింపులకెం దజేయుఁడై
గిరిశకుమారుతోడ ననిఁ * గీడ్పడునట్లుగ; వానితోడనా
హరియును నేనునున్ దివిజు * లందఱు మోడితి మేమి సెప్పదున్ 91

ఆ. వె. ఇట్లుగెలిచి మమ్ము*నేవంపుపనులందుఁ, బాదుకొల్పి యట్టి*పనులు గొనుచు
నస్మదీయ వైభ*వాతిశయంబెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల*నుల్లసిల్లె 92

ఉ. అంతియెకాదు నిర్జరుల * కారెఁ డనేకవిధంబులన్ గడున్
వంతులఁ గూర్పుచుండు గరు*వంబున పొడొనరించు చెట్ట లిం
తీంతలటంచు నాత్మ గణి*యింపఁ దరంబె రతీశ! యిట్టి మా
చింతల నెల్లఁ బాపఁగల * చేనగలట్టి వలంతివీవెకా! 93

ఉ. శంకరుఁ డిప్పు హైమగిరి * సానువునందు నుదారమా తపం
బుఁజిలిలేక చేసెను హి*మాచలకన్యక శర్వుసేవకై
సొంకముమీఱ నన్నిధిఁ * బోయి యుపాసనచేయు నిచ్చ లా
టంకములేక నీవిశ న*టన్ జని వారలఁగూర్చు నేర్పునన్. 94

క. శక్తి శివుల కట్టుల సం,యుక్తిన్ బొసఁగించితేని * యురువిక్రమ సు
వ్యక్తబలుండు కుమారుఁడు, శక్తిధరుం డుద్భవిల్లి * చంపు నసురునిన్. 95

ఉ. కావున నెల్లదివ్యులకుఁ * గంటకుఁడై నరియించు తారకున్
జేయడంచి చంపుటకుఁ, శక్తమునందుఁ దలంచి చెల్కిన్

నీ విపు డాడినట్టి నుడినే స్మరియించి యొనర్పు మిప్పనిన్
నీ విశదోరుక్తిర్తు లవనిన్ జెలువొందఁగ నెల్లకాలమున్.

96

చ. అనిన లతాంతచాపుఁడు భయంపడి సుంతయుఁదోచ కాత్మలో
వనరుచు నిట్లువల్కె సురవల్లభ! యంతకహంతయేడ ? యీ
వనరుహబాణుఁడేడ? యనివార్యతపం బదియేడ? యందు మో
హనకలయేడ ? సర్వము మహావిపరీతవిధాన మారయన్.

97

క. మాటలవెంబడిఁ బల్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని * నేగల్చెదనం
చోటున్ బాటున్ గాంచక, చేటున్ గొనితెచ్చుకొంటి * సిద్ధం బరయన్.

98

ఉ. వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హుష్టనా
నేడకొపాటు పుల్లు లొకయేవపు వారునముల్ స్వరూపమే
జాడనులేని తెమ్మెరులు * చచ్చువజీరులు దోడుకుందురే
తేడబలల్ బలంబులు సరే యిక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

99

గీ. కాన నాపయిఁ గరుణించి * మాని యీ మ
హాద్యమము నిట్లు వేటొక్క * యూహనెంచ
గాఁదగును మీకు దేవేంద్ర! * కష్టమిద్ది
కొండనెత్తి తలన్దాల్చుకొనఁ దరంజె ?

100

క. అనిపల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు మిత్రిమా ! యిట్లునఁగొ
ననువే? శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న సిందు * నరయుము మదిలోక.

ఆ. పెక్కుకల్లలాడి * యొక్కయిల్లును నిలఁ, జెల్లునంద్రు జనులు * చెల్లికొండ !
వర్వతేంద్రసుతను * బహుపతికిన్ గూర్చి, మంచినయె గాన * కింకరవదన.

క. వదునాల్గు భవనముల కీ, యదను మహావ్యసననకమ్మై యున్నది రు
ర్మదుఁడగు నసురకతమ్మనఁ, బదపడి నీవలన మేలుఁబడయఁగవలయున్

103

గీ. వినుము పల్వరు గడగండ * వేగుచున్న
యపున నాయ మొనసంప * నర్పడయ్య
నట్లానర్పక యుండి * సభుముజేందు
సాయ మొనరించినన్ జేందు * సంపదలను.

104

క. చేసెదనని వాగ్దానముఁ, జేసితి తొలుదొల్త నిపుడు * సేయకయన్నన్
వాసి చెలంగున? నీకున్, దోసము గాదొక్కొక్కఁకుఁ * ద్రోయఁగనాడన్

105

క. నిన్నొక్కనిఁ బంపఁగ మే, ము న్నెఱిగఁ దలంతుమే యి మోఘవచన! నీ
వెన్నంటి వచ్చెదము నీ, పున్నత జయ మొదవునట్టిలోప్పఁబలుకుచున్ 106

గీ. అనిన విని తాను మున్నాడి * నట్టినుడినిఁ
దలఁచి దైవేచ్ఛతో నిజాత్మమును దిటము
చేసి యింద్రునితో నట్లై * నేయువాడ
నని సెలవుఁజెంది హిమగిరి * కరిగె మరుఁడు 107

—* మన్మథుఁడు రతివసంతులతో హిమాద్రి కరుగుట *—

వ. అంత

ఉ. ఎచ్చట మిన్ను వాఁక దిగి * యేపుమెయిన్ బ్రవహించు మించుగా
నెచ్చట బిల్వవృక్షములఁయింపగు గుంపులు సొంపుమీఱుఁ దా
వచ్చటఁజేసి ఘోరతప * మందు విరాజలు శర్వుఁ జేరఁగా
వచ్చె రతిన్ వసంతుఁ బరి * వారమునుగొ గొని మారుఁడ త్తతీన్ 108

—* వసంతోదయ వర్ణనము *—

ఉ. అంత వసంతసంగతవఁనాంతరభూమి నితాంతసౌరభ
భ్రాంతమిళిందబృందసుమఁరాజవిరాజితమై దిగంతవి
క్రాంతతరస్ఫురన్నదవిఁకర్షి తఘ్నరి తమానిమానసా
దంతశకుంతపూర్ణమయి * తద్దయు భాసితె దృష్టికాంతమై. 109

ఉ. కన్నులపండువై మదికి * గాటపు హర్షము నిచ్చు చందురుం
డెన్నికమీఱుఁ గాయు కడు * నింపగు వెన్నెలపేరిదూతి య,
త్యున్నతిఁ గొమ్మలన్ మగల * నొక్కటఁ దార్చుచు నొప్పుమీఱెఁ దా
నన్నువగాడ్చు వారల ప్రయాసలఁ బాఁపుచు నుండె నెంతయున్. 110

గీ. అట్టితఱి వనవాటికఁయందు మ్రోళ్ళు, గూడఁజిగిరించిపూచి తేఁకువయెసంగఁ
జేతనములకె కాక యిఁచేతనముల, రక్తిముంచెడు మన్మథశక్తిఁదెలిపె. 111

ఉ. ఇద్విధి నెల్లజంతువులఁకెంతయు సంతసమున్ బొనర్చుచున్
బుద్ధిలుకానిచేతలకుఁ * బూనిక్కి యెసంగుచున్న యామనిన్
జవ్వనఁజూచి యీశ్వరుఁడు * చిత్రము! కాలముగానికాలమం
దివిధ మెట్టులయ్యె నని * హేచ్చుగ నచ్చరు వొందె నాత్మలోన్. 112

చ. మనసున సుంతయున్ వికృతి * మల్లడినొందక ధీరచిత్తుడై
మునుపటియట్లు గాఢతవమున బొనరింపుచు నున్న యాశ్వరున్
గని మదనండు సారసహాకారశరంగును వింటాశూర్చి ప్ర
క్కన నిలుచుండె దోడగుచు * గాంతయు సంతయు నింపుగూర్చుగన్.

శా. శృంగారంబును హావభావములతో * నెత్తే రహిన్ మన్మథా
జ్ఞం గాటంబగుపూన్కి దద్విప్పిన దేశం బి పుష్పేశర చా
సం గంధర్వులురేచి కాముల డోదంబూర గందర్వకే
ళిం గాఢానువమోపభోగముల నోలిన్ దేలి రత్నన్నతిన్. 114

గీ. రతిసంతలతో వలరాజు తనదు బలు గముల నెల్లదోడ్కొని బాణహస్త
డై విప్రంభింపగా నెవ్వడతనుతాపమునకు బాల్పి పుండుని స్పృహమియందు.

మ. తన విక్రాంతి యిటులేదన న్చనను రంధ్రం బించుకేస భూతనా
ధునియూ దేర్పడకున్న జూచి మనుమాన్యుని డాత్మలోన భయం
బునుజెందెన్ దరమే లలాటతట విహ్వలదృష్టుహద్యాను
చను దీవ్యత్సృతపోగభీరు హరు నొంపంగోరి యుంకించగన్. 116

—* పార్వతి పరిచర్యకై శిష్యులయొద్దకు వచ్చుట *

ఉ. అంత నగాధిరాజసుత * యుగ్మసభిద్వయిహాడ నీశ్వరా
భ్యంతికభూమిజేరి శివు * సర్పనసేయగ వేచి ముండె గా
లాంతకు డాక్షణంబున నె * ధ్యానముచూసె లతాంతనాయకు
డంతటిరంధ్ర మారసి ప్రహర్షణబాణము నొంది పొందికన్. 117

గీ. తనదు యత్నంబునకు దృఢా * ఛారమైన
కాళికా గమనంబును * గాంచిమించి
యించువిలు లాగి మది సంత * సించునటుల
బురహరుని మీఁద వేసెను * బుష్ప శరము. 118

—* మన్మథాస్త్ర చోదియగు శిష్యుడు పార్వతిజూచి వర్ణించుట *

ఉ. పార్వతియు మహేశ్వరుని * బన్నుగజేరి నమస్కరించి మేల్
బరెడు వేడ్కమైగొలిచి * ప్రక్కన నిల్చి సముల్లసద్వయో
గర్యవిలాస దీప్తిజనుగట్లుల నొక్కట నిక్కజేయుచున్
శర్వు నెగాదిగ గనె మనంబొకయింత చలింప నీశుడున్ 119

క. ఈకాళిక చక్కందన, మేకోమలికేనిఁ గల్గిదిది నిక్కంబౌ

నీకాంత బళిర లావ, ణ్యాకర మో మరుని మోహానాశ్రమమయరయన్ 120

ఉ. తమ్మియో! ముద్దుమోమో! కుముదమ్ములజంటయో! కన్నుదోయియో!
యమ్మరువిండ్లో! కన్నాచులూ! * యభ్రములో! కురులూక్కో! పక్వబిం
బమ్మొకో! మోవియో! తిలసు * మంబూకో! నాసికయొక్కో! మేటిచా
క్కమ్మగురత్న వేదికయో! * కల్కిపిఱుదూ! నభంబో! కౌనాకో!

మ. స్వరమో! కోయిల యెల్లూ! తేనగవోకో! * చాంద్రాతపంబో! రసో
ద్ధరమాపీఠణమాలయో! స్మరశరస్థామప్రకారంబో! సం
చరణంబో! యనకృద్ధగద్ధగలు మిఁదన్ మించుకొమ్మించుసాం
పా! రహీన్ గూర్చెడునీడ్డి తాపసులకేక * బూవిల్తుచేవేలులన్

నీ. ఇక్కల్కి నెమ్మేని * నిక్కదనంబెచ్చు, గారాదు పెక్కేడ్లు * కప్పవడిన
ఇచ్చెల్ల గట్టిన * యీవల్లులెంతయు, సింగారమొంది వాసిన్ జెలంగు
ఈభామ గైసేయ * నింపగు నీపుష్ప, కామంబులొసంగు నెంతో ముదంబు
ఈరుచిరాంగి దా నేతపస్సునుజేసి, కనినాడొ ధన్యుడీ * గట్టుతేడు

గీ. అందమంతయు నీ సుందరాంగి యగుచు
నవని జన్మించెగాఁబోలు * నద్దిరయ్య
ఇది యనన్యసమాకార * యిదియె ధన్య
ఇదియె సర్వాంగసుందరి * యిదియె రమణి.

128

చ. అని యిటులదిగ్భాసురుచిరాంగకదివ్యకుశోజ్ఞ రేఖలన్
మనమునఁ బెక్కుతీరులఁ జనుత్కృతిగాఁ దలపోసి యక్కజం
బునఁగను దేవదేవుఁగల * భూధరరాజనరేణ్యకన్య ల
జ్ఞనుగొని దవ్వులకజని నిజస్ఫురదంగములన్ మొగుచ్చుచున్.

124

గీ. మాటిమాటికి శివునిపై మధురహాస, భాసు రేక్షణ కువలయవత్క్రింగుతీయు
కాళి శృంగారచేష్టలఁగాంచిశివుఁడు, కామమున నిటులాత్మదంగంబౌనర్చె.

చ. కలికిఁ జూచినంత నె సుఖమ్మధికమ్ముగఁ గల్గుచుండె నీ
చలి బలితంపు కాఁగిలియె * చేకుతేనేనియఁ దానఁగల్గు వె
గ్గలమగు సౌఖ్యపుం బదవి * గాంచుట యెట్టి తపఃఫలంబౌ యీ
చెలువను పెండ్లియాడఁగల * చెల్వుడిఁకెంతటి భాగ్యశాలియో?

126

—* శివుడు పశ్చాత్తాపంబునొందుట *

చ. పలుమలు చిత్తమం దిటుల * భావన చేసి మహేశుఁ డంతలా
పల మదిఁ ద్రిప్పి బోధనము * బాగుగఁజెంది విరాగియైతగన్
లలితను గారవించి భవనంబున కేగ విధించి యాత్మదాఁ
గలువతఁ జెందినందులకు * గాటముగా మది నొచ్చి క్రచ్చఱన్ 127

చ. సకలజగత్ప్రభుండనయి * సర్వ మెఱింగి యిసీ! రతీశ సా
యకవికృతిన్ గిరింద్ర తనయన్ గని మోహము నేన చెందితిన్
సుకరమె యింక నన్యులకు * సుందరులౌ జవరాండ్రఁ గాంచివే
తొక తెఱఁ గొందకుండఁగ ని * జోన్నతచిత్తముఁ గాపునేయఁగన్ 128

ఉ. కూడనితెర్వునన్ జనితిఁ * గోమలిపై నటు లాసఁజేసితిన్
గూడె నిటుల్ దపంబునకు * గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడిసెడన్ గువర్ణనలఁ * బాడితి నోడితి ధర్మమార్ద్రపుం
జాడను వీడితిన్ జడుని * చందమునన్ దృటిలోన నక్కటా! 129

గీ. అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ * డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మికారణం * బరయుచుండెఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలిఁగెడు * పరమశివుఁడు
పడునె మోహంబునందు వి * భ్రాంతుడగుచు. 180

—* శివుడు ఫాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట *

మ. మరుఁడంతన్ శివుఁ డాపలన్ నిలిచి పద్మం బిత్తు చాపంబునం
దిరవొప్పన్ దగిలించి మోహనశరం * బేసెన్ మహేశానుపై
హరుఁడెల్లన్ గలయంగఁజూచి తనపై * నాటోపమొప్పన్ శగో
త్కరమున్ గుప్పచునున్న మూఢహృదయున్ * గామున్ గనెన్ గర్వితున్.

పంచచామరము. కడింది నారసంబు లేపుఁగాఁగ లాఁగి ధాకతో
వడిక వడిన్ మహేశుపైఁ బ్రహరముప్ప గుప్పినన్
బెడంద సుంతలేక వీరక * భీముఁడున్ననంతనే
యడలో గొనెన్ మరుండు తేజఃమంతఁ గోలుపోవుచున్. 182

క. జగమునఁ బేరొందిన నా, నిగరపు మార్గణము లిందు * నీలగళునిపై
బిగిసెడి మోఘములయ్యెన, దగ దెంతటివారికేని * దర్పము శివుపై. 183

వ. అని యిట్లు స్వప్రయాసంబు నిరర్థకంబగుటఁ జూచి రతీకాంతుండు చింతా
కాంతుండై. 184

చ. తలఁకి నిలిపబృందమును * దత్తుణమందుఁ దలంపఁగా నతం
డలఘులు వారలందఱును * నచ్చటి కప్పుడ వచ్చి యీశ్వరున్
విలయకృతానుభానుపరి*వేష్టితభీకర నేత్రుఁ జూచి భీ
తిలి లవమేనియున్ బలుక * తేకువలేక నతోత్తమాంగులై. 185

క. కదలక మెదలక జారలు, మదిలొ నిటలాఁకుఁగూర్చి * మానుగ నుతులన్
బెదరుచు నల్పుచు నుండిరి, యద నెఱుఁగనికార్య మెప్పుడలమటగాదే. 186

మ. పరితస్సర్పదశల్పపావకశిఖాభిక్తికృతాకారు మా
రు రతీకామిని నూచి మూర్ఛిలై సుపర్వుల్ తీవ్రదుఃఖార్తిదు
ర్భరతన్ బిట్టఘటించె బన్నమని యాపన్నాత్ములై యేడ్చిరా
గిరిరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో * గేహంబుఁ జేరిన్ జనెన్. 187

—* రతీ విలాపము *

ఉ. కాంతునిపాటుఁ గాంచి రతికాంతయుఁ బ్రాణమువోయినట్లులై
సుంతయుఁ దెల్పితేక పడి * చూపఱు లెల్లగు దల్లడిల్లఁగా
నంత నొకింత తెల్విఁ గొని * హః దనుజారికుమార! వేగ నా
చెంతకుఁ జేరరావె! యనిఁ * కేష్వడితే! యని యేడ్చె ఘోలునన్. 188

నీ. అభవుని గెల్వ నీకలవిగాదని యంటి, హరుఁ డసామాన్యశౌర్యాఘ్నఁడంటి
పరుల కార్యములకుఁ * బాల్పడవలదంటి, బరులు చంపుటకుఁదోడ్పడుదురంటి
రుద్రునిమ్రోల నీరూపు రూపఃసంటి, మనుషంగఁ జాల రమ్యులంటి
ఒక్కతెనై నేను * దిక్కుమాలెద నంటి, రా రక్కఱలకు నెవ్వారంటి

గీ. వేగిరమువలదంటి వివేక మొందు,మంటి తరమెంచుమంటి నాయాడు కూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబు*వలవదంటి, బట్టుదలనిడుచుంటి నాభాగ్యమంటి.

ఉ. అక్కట లచ్చికుఱ్ఱ! నిను * నాఱడిఁబెట్టి నిలింపు లింపుమై
యిక్కరకంతుకంటిసెగఁకింధనమున్ బొనరించి తా మిఁకన్

జక్కగ నిండ్లకేగి తమ * సారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్

మక్కువమీఱి నొందఱోహ * మందమతిన్ జెడినాడ వీ విటుల్.

140

సీ. ప్రియు నెడఁబాసిన ప్రేయసి కిఁక వేఱు, గతియున్నదే యీజగంబునందు
నినుఁబాసి ప్రాణముల్ నిలువఁగా నేటికి, గడఁగి యేమిఁక వేడ్కఁ గాంతునాథ
వదుగురలో నెల్లఁ బలుచనై పోయితి, రాణి నానంబు వాఁరాశిఁ గలసె
వేల్పులమదు లెంతో వేడ్కఁ జెందెనుగదా, పరవసంబున నేను భంగపడితి

అ. దైవ మిట్లు చేసె * తలరి నా కిప్పాట, నేమిసేతు నింకఁ * నెందుఁజొత్తు
కనికరంబుఁద్రోసి * కాంతను బాసితే, పలుకవేల యిఁకను * బ్రాణనాథ!

వ. మహేశ్వరున్ జూచి

చ. అకట మహేశ! నీకుఁ దగుఁ నాలును గూర్చగ నా మనోవిభం
డకుటిలబుద్ధితో సుమచయంబును గుప్పినయంత నీవిటుల్
వికటకృశానునేత్రపరివృద్ధకరాశతరాఘ్ని గల్పఁ దా
వకహృదయంబునం దుచితభంగినిఁ గన్నడఁగాఁ బశుప్రభా!

142

అ. మిమ్ము నాలుమగల మెలఁకువతోఁగూర్ప, వేడ్కనేయ నాదు విభుఁడు నీవు
మమ్ము నాలుమగల మఱి వేఱుచేసితే, దయను బాసి కఠినతరచరిత్ర! 143

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ. తగునే నిర్దులార! నావతిఁ గృతాంతధ్వంసిపైఁ బంపి యి
మ్ముగఁ దచ్చండతరేక్షణానలశిఖాపుంజమ్మునం దాహుతిఁ
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునన్ * నన్ద్రోచి మీరల్ ముదం
బున నాకంబునుజేరి సౌఖ్యముల పెంపున్ జెందఁగా దుర్మతిన్.

144

చ. అని యిటు లార్చిమై రతి మహావ్యసనంబున బెగ్గడిల్లి నే
లను బడి పొర్లుచున్ వడిఁ దలన్ గరయుగ్మము వాడ మోఁదుచున్
గొనబుసెడన్ గురుల్ చెదరఁ * గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్వనచరు లెల్లఁ జూచి కడు * వందురి రాత్రిములందుఁ బెల్లుగన్.

145

—* దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై శివుని బ్రార్థించుట *

గీ. అంత నింద్రుండు మున్నగు * సమరవర్ష్యులసమశరురాణిదరిఁజేరియాదరమున
నూఱడించి హితోక్తుల * నొనర నిల్లు, వలికిరాత్రిములందు నభవుఁడలంచి.

చ. వగవును డించి యూరడిలు * వారిజబాణునిరాణి ! పాయుమీ
యగడు లవంబు భస్మము నిజాంశుకమందు గ్రహించి యుంపు రూ
ఢిగ నిక నీమనోహరు వడిన్ బ్రతికించు శివుండు నీవు నీ
మగనిని గ్రమ్మితిన్ గొనెడు * మానిని ! మాని నిరంతరవృధన్. 147

ఉ. అమ్మరొ! విన్ను దేహులకు * నారయ దుఃఖముగాని సౌఖ్యమే
నిమ్మహి నేవిధమ్మునను * నేరు ఘటింపఁగలేరు వారి క
ర్మమ్మునఁ గల్గుచుండు నవి * మాటునె వేటొకతీరుగాఁ గరం
బుమ్ములికమ్ముతో సురల * నూరక దూఱఁగనేల బేలవై 148

చ. అని యిటు పుష్పబాణునిప్రియన్ విహితోక్తుల నూఱడించి శ
ర్వునిఁ దగఁ దారించి నెనరున్ గొనునట్లు నుటించి పల్కిరా
యనిమిషు లోమహేశ! శరణాగతవత్సల! మన్నఁగుండు చే
సిన పని స్వార్థమానె ? నిజచిత్తమునన్ దగ వారియన్వలెన్. 149

చ. ఖలుఁడగు తారకాసురుని * కట్టిడిచెయ్యల కోర్వలేక లే
ఖలు పొనరింపఁజేసి రిటు * గోపము మాని మహేశ! యీసతీ
తిలకము నీరతిన్ దగు గతిన్ గృపఁగాంచి యనుగ్రహింపు నీ
యలుకకు నెవ్వ రడ్డము మహాత్మా! త్నమింపు త్నమింపుమీ మమున్. 150

మ. కినుకకజెంది నమస్తలోకముల నీ * గీర్వాణబృందంబుతో
డను సంహారముచేసి దేనియును దంటావేడు నీ వొక్కనిన్
ననవిల్కానినె చంపినాడ విది యన్యాయంబు కారుణ్యనీ
రనిధి! వేఁబ్రదికింపుమీ స్మరుసుపార్వస్తోమ ముప్పొంగఁగన్. 151

గీ. నీవు మారునిఁగాల్ప నీ నెలఁత యలఁతఁ, నీడ్పడియె వేల్పులెల్లరుచేడ్పడిరి జ
గంబులెల్లనుజెందె భయంబు దేవ! కడఁగి యారతిదుఃఖంబుఁగడపు మిఁకను.

చ. వలగొని దేవత ల్మిగుల * వందురుచున్ బ్రదికింపు మిట్ట పూ
పులవిలుకాని నం చిలుల * భోరునఁ బ్రార్థనసేయ శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి * నారతినిన్ గని జాలిమై యిటుల్
పలికె సుధారసప్రసర * బంధురభావనిభాసురోక్తులన్. 153

—* శివుడు మన్మథుని మతోకప్పుడు బ్రతుకింతునని వరమిచ్చుట *—

చ. వినుడు నిలింపులార! పృథివిన్ మధుకైటభవైరి ద్వాపరం
బున వసుజేవనూనుడయి * పుట్టఁ దదంగనయైన రుక్మిణీ
వనజదళాక్షిగర్భమున * వాఙ్మయసాయకుఁ డాత్మజన్మఁడై
జననము నొందు నాతనిని * శంబరుఁ డంబుధివైచుఁ జెచ్చెరన్. 154

గీ. అపుడు రతి శంబరునిపురఃమందుఁజేరి, మెలఁగి మీనోదరంబున * మెఱయుబాలు
నైతినినిపోయి పెంపఁబెం * పెక్కియతఁడు, శంబరునిఁ జంపియారతి * సతినిఁ గొనును.

శా. హృద్యుండై నిరవద్యుండై సకలలోకైకస్ఫురన్మూర్తియై
ప్రోద్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశఃత్రుండై జగన్మోహవై
శద్యస్వస్త్వండునై సమృద్ధసకలైశ్వర్యుండునై ధీరుండై
ప్రద్యమ్నుండనుపేర భాసిలు జగత్ప్రఖ్యాతచారితుండై. 156

గీ. వగతుఁ బరిమార్చి తద్దనఁప్రకరములను, దెచ్చినచ్చినతనయు ర * తీసహాయుఁ
గని మనంబుల రుక్మిణీ * కమలనేత్రు, లలరుచుండుదురెంతయు * ననవరతము.

గీ. అనిన విని దివ్యలెల్లరుఁదనివిఁగొనక, చేప! యిప్పుడె బ్రతికింపు * తిరుగమారు
జాలమెంతయు నోర్వఁగాఁ * జాలమేము, ఏలుమేలుమనన్ బల్కె * నీలగళుడు.

చ. రతిని లతాంతసాయకుఁడు * రాతురులఁ దలరించున ట్లనా
రత మశరీరుండై పుడమి * రామలఁ బూరుషులన్ గరంచి సం
గతిని ఘటించిన ట్లచిర * కాలములో వలరాచజోడు నే
బ్రతుకఁగఁజేతు పైపుడు సు * రర! రతి! సువ్రత! యంతవట్టిటుల్. 159

వ అనినంత రతియును

క. నట్టేటఁ బుట్టిమునిగిన, యట్టయ్యెను నాదుచంద * మమరులచేతన్
బెట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నలుపుదాన నేను * ప్రాణము లభవా! 160

—* శివుడు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుట *—

ఆ. అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁడయ్యె గణంబుతోఁ, గొంతఁదెప్పెల్లి * కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁదమదు * వేశ్యంబులకుఁబోయి, రాత్రిలందుఁగాల * హరునిఁదలఁచి

వ. అంత

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బుర్రవై లోకములఁ గాల్చి నుంకించఁగ ని
ర్జరులపు వెఱచి ధాతన్, నటిసి యటుల్ దెలుపఁగా నతండు గడువడిన్. 162

గీ. హిమగిరికి వచ్చి యద్దాని * నిమ్మతోడఁ
గొలఁదిగా నొక్కయెడఁజేర్చి * సలిలరాశి
కడకుఁ గొనిపోవ నంత నొక్కడలి యజునిఁ
గాంచి పూజింప ననియె నిక్కరణి నజుడు. 163

క. హరుఁ డగ్గికంట విరివిల్, బిరుదున్ గ లించిన యగ్గి * పెరిగి జగములన్
హరియింపఁజాలియుండఁగ, నరసి యిటకుఁదెచ్చితిని దాయన్ గను మీపుఁ.

గీ. దీని నీలోన నుంపు మెంతేని గలిల
మశనముగఁ గ్రోలుచుండుఁ గల్పాంతకాల
మన సముద్రుండును బడఁబాకృతిని బొ
దలెడు నాయగ్గి దనలోనఁ * దాలెనపుడు. 165

క. నలువయు స తోసమునఁ గ, డలినిన్ దీవించి చనె నిటను నిక బడబా
నలమును మున్నీటి జలా, బులఁ బీల్చుచునుండ భువనములు సుఖమొందెన్

క. అని సూతుఁడు పెప్పిన విని, మును లనురాగమున ననిరి * భూధరవరనం
దన చెలులతోడ సదనం, బుంకున్ జని యేమునరెప్పిబుధనుత! చెప్తమా.

— * పార్వతి భీల్లి చెయ్యిలో నొలువోని * —

వ. అనిన సూతుం డిట్లనియె.

చ. మరుఁ దహించి దండధరమర్దనుఁ డంత హిమాద్రిఁ గాసి న
త్వరముగ రాజతాచలపాదమ్ము గణమ్ములతోడఁ జేరె భూ
ధరసుతయున్ గడున్ దలఁకి * నిద్దయుఁ దల్లడపాటుమీఱ వే
గిరము పురమ్ముత్రోవ నరిగెన్ జెలు లిరుగు దోడరా వడిన్. 168

గీ. పర్వతేశ్వరుఁ డప్పు శాంతి భవ దృగ్గి, శబ్ద మాలించి చాలవిస్తయముఁజెంది
కూతును దలఁచి భీతుడై * మందుచున్ ర, యంగుగాఁ జేరవచ్చె భటాలితోడ.

ఆ. శివునిఁబాసి మిగుల * చింతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న మైమివతినిఁజూచి
కనులనీరు దుడిచి * గారాబ మమర నె, త్తికొని చనియె దనదుదీమమునకు.

చ. అంత హిమాద్రిపుత్రి వికలాత్మికయై నిలయుంబుఁ జేరి శు
ద్ధాంతమునందుఁ దల్లిఁగని * తా నపు డుద్భవ మొందినట్లుగా
స్వాంతమునన్ దలంచియును * శర్వునిఁ బాయుట కాత్మగోసి వి
భ్రాంతినొనర్చు స్వస్ఫురితభాసురరూపముఁ దూతె నొలయున్.

171

—* శివునిఁగూర్చి పార్వతి పరహఃఖంబు నొందుట *

ఉ. అక్కట! దేవదేవుఁ డిటు * లాసమెయిన్ బరచర్యసేయు న
న్నక్కటికన్ దలంపక మహావీరహంబుధిఁ ద్రోచిపోయె నే
నెక్కడి కేఁగుదాన నిక * నేగతి నీశ్వరుఁజేరుదాన నే
దిక్కిఁక నాకు నీ రుచిరదేహము దాహముసేయనే యిలన్.

172

చ. అని యిటు లార్చిఁజేకొని మహావ్యసనంబునఁ జిక్కుచున్ సభ
జనములతోడఁ బల్కక నిశల్ నిదురింపక స్నానపానముల్
గొనక దురంతతాపమునఁ * గొందల మొందుచు నున్న యాత్మనం
దనఁ గని కుంది రెంతయు మనంబున మేనకయున్ గిరిందుఁడున్.

173

మ. తలిదండ్రుల్ సయిదోడులున్ జెలులు చేతఁజేసితిఁ బోధించినన్
దలఁపా శంకరునందుఁ జేర్చి మిగులన్ * దైవ్యంబుతో నశ్రుధా
రల నొక్కుమ్మడి రాల్చుచున్ గడపె గోత్రగ్రామణీటుప్తియ
గ్గలికన్ బెగ్గిలి కొన్ని ఘనముల నాకల్పంబు లట్లొలయున్.

174

—* నారదుఁడు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *

ఉ. ఇంద్రుని పంపునన్ మునివఁరేంద్రుఁడు నారదుఁ డంత శైలరా
జేంద్రుని చెంత కేగ నతఁ * డెంతయు సంతసమొప్పు గొల్చి య
చ్చంద్రకీరీటు నాత్మసుత * చక్కఁగఁ గొల్చుటయు శివుండు ని
స్తంద్రమతిన్ బ్రసూనశర * దాహముచేసిన యక్కఱాంశమున్.

175

ఆ. చెప్పి యతఁడు చాలఁజిన్నవోయినమోము, తోడనున్నయట్టిహడఁజూచి
శివునిఁగొలుపు నీదుఁచింత లెల్లను బాయు, నని మునీంద్రుఁ డంతనగజఁజేరి.

—* నారదుఁడు పార్వతిని శివుఁడై తపఁబుఁ జేయుచునుట *

క. లోకోపకారమునకై, యాకాళికతోడఁ బలికె * నమ్మా వినుమా!

శ్రీకంఠుఁడు రాజసులకుఁ, జేహూరఁడు తపసుఁజేసి * చెందఁగవలయున్.

177

౮. శర్వుడు భక్తవత్సలుడు * సన్ననిపూజ్యుడవేతరాగుఁ డా
సర్వజగత్పతిన్ గుఱిచి * సల్పు తపంబిఁక విస్ఫురద్వయో
గర్వముతోడనున్న నిను * గాంచి యిటు ల్విడి మారుఁగాల్చి వే
దార్వుడుఁడెందె నాత్మపద * మంబ ! రయం బరయంగఁబూనుమా ! 178

చ. తపసానరించితేని నిను * దర్పకవైరి వరించు నిక్కమా
తప సానరింపకున్న నిను * దల్పుడు చిత్తములోన నెప్పుడున్
గపటములేక చెప్పితిని * గాళిక ! యెండొకనిన్ వరించి నీ
వెపుడును జెట్టబట్ట విది * యెల్లయెఱింగియె యిట్లు వల్కితిన్. 179

గీ. అనినఁ దావిని సర్వలోకైకజనని, కొంచె ముచ్చావ్వసమొంది హార్షించి తపము
సేయఁగా డెందముం దపేక్షించి తపసి, తోడ నిట్టులఁబల్కె సంతోసమెసఁగ.

౮. నారద ! నీదు బోధనమునన్ మనమందలికుం దడంగె వి
స్తారతరప్రబోధ మది * దారసిలెన్ శివునందుభక్తి సే
కూరె దృఢంబుగా నిఁకను * గొంకును జంకునులేక యంచితో
దారిమతిన్ బొనర్తు నియతంబుగ నుగ్రతపంబుఁ జెచ్చెరన్. 181

మ. కలలో నీశుఁడు మున్ను నాకు నెఱుంగంగఁ జెప్పిపోయె మహూ
జ్వల పంచాక్షర శైవమంత్ర మిఁక నాచక్కిఁ ఘనశ్లోక ! నీ
పలుకున్ వే తలఁగాల్చి చేసెద సుదీప్తంబౌ తపం బీశ్వరుఁ
జలితాంతకరణున్ బొనర్చెద వడిన్ * సాధించెదన్ దత్కృపఁ. 182

గీ. అనిన నారదమాని యిట్లవియె మరలఁ, దల్లి ! నీకల శివుఁడల్లు * దాన వచ్చి
చెప్పిపోయిన మంత్రంబుఁసిద్ధినొసఁగు, ననఁగసందియమున్న దేయరసిచూడు.
వ. మఱియు సఖలమంత్ర రాజుఁబగు నప్పంచాక్షరీ మంత్రంబు తెఱిం గెఱింగించెద
నాకర్ణింపుము. 184

—* పంచాక్షరీమంత్ర వైభవము *

నీ. బాలేందుమాళి రూపముఁ జూపు దర్పణంబరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
బ్రహ్మహత్యాదికపాపాలవీదాన, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
శైవల్యపుం జెలికల దీవియను నౌక, యరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు
ఎల్లలోక్కులను రంజిల్లఁదీర్చెడు కల్ప, మరయఁగా శైవపంచాక్షరంబు

గీ. అమరగేయంబు శైవపంచాక్షరంబు, అగమధనంబు శైవపంచాక్షరంబు
అఖలసుఖదము శైవపంచాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవపంచాక్షరంబు.

ఉ. కావునఁ దల్లి! యీమనువుఁ * గైకొని నిష్ఠమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మిఁక * నీలగళుండు తనంత వెగ్గలం
జా వలపొంది వచ్చి నిను * నర్మిలిఁ బెండిలియాడు నిక్కమీ
నావచనంబు సేయు మని * నారదుఁ డంత యభేచ్ఛమై జనక. 186

—* పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట *

చ. అరసి గిరింద్రపుత్రిక మహాముని వాక్యము లాలకించి న
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ * దా మది నిర్ణయమున్ బొనర్చి యే
త్తైజ సఖురాండ్రతో జనకు * దీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయన్ దపించెద నిఁకన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్. 187

చ. హరుఁడు తపంబుడక్క నిఁక * నన్యగతిన్ సమకూరఁ డన్న చొ
ప్పరసినవాఁడు గావున హిమాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూతు శివ * నిష్ఠయు నెంచి తపంబె వీక్షిన్
సరి యని ధీరచి త్తమునఁ * జక్కఁగ నిట్లయ్యెన్ గుమారిశోక. 188

క. అమ్మరొ! నాకిష్టమే మీ, యమ్మ నిటులె తొరసించి * యడిగి సెలవుఁగై
కొమ్ము సఖురాండ్రఁగొని వేగమ్ము తపమునలిపిరమ్ము * కాచుశివుఁడునిన్.

గీ. అనినయంత నె మ్రొక్కి పెల్లలరి యార్య. తల్లికడకేగి వేగపాదములకెఱిగి
తపముసేయఁగ నడవికిఁ * దరలుదాన, సెలవొనఁగుమన్న నస్త్రేనదలఁకిమదిని,

చ. వలదు కుమారి! నీయొడిలు * వానకు నెండకు నోర్వదమ్మ! యి
ట్లంత వడంగ నేటికి? భయాన్నదమెందుఁ దపంబు గీములక
బలువురు వేలుపుల్ గలరు * బాగుగ వారలతోన నొక్కనన్
జెలుపునిఁగా గ్రహింపు మిఁక * జేకురు నీకురువైన శౌఖ్యమున్. 191

చ. విను మటుగాకయున్నయెడ * వేశ్యమునందు వసినియే తపం
బనువుగఁ జేయుమమ్మ! మము * నక్కట పొక్కఁగఁజేయ కీ హఠం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని * మున్ను భజించి గడిచినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁపున్ మలువన్ జనునమ్మ కోమలీ! 192

ఆ. ఎందు వింటిమొక్కొ * యిగురుబోడులు వతిన్

గూర్చి తపముసేయ * ఘోరవిపిన

భూమి జేరఁజనుట * బుద్ధి నారయుమిఁకఁ

బర్వతేంద్రపుత్రి! * భవ్యగాత్రి!

193

క. అని మేనక యనభిచుతం, బును దెల్పిన సరసి యపుడు * భూభృత్సుత యె
ద్దినఁ బలుకక కడునగవున్, గొని వనరుచునున్న సంతఁ * గుధరతరుణియున్.

చ. కనులఁదొరంగు గొప్పములు * కంచుకముఁ దడుపంగఁ గుందు కూఁ
తును బరికించి యక్కటికఁతోఁ జెలులన్ గొని యత్తపోవ్రతం
బును బొనరించి రమ్మట సశోకుణియున్ శశియున్ దిగిసులున్
మనుతురుఁడౌత నిన్నెపుడు * మంగళ మొందునుగాత నీకికన్.

195

క. అని తన యుగీకారం, బును మేన యెగుంగఁ గాళి * మ్రొక్కి చెలులతోఁ
దన మందిరమునకున్ జనె, సనిచెప్పినఁ నివహ జెన్నఁనునిరి ముసీంద్రుల్.

తా. గిరిరాజేంద్రసుతా సుధాకరధరాంశ్రీసాగ్రహజోల్లస
చ్ఛరభాంగా హృదయాంబజాత కలహాంశ్రుగాః సీ! భావవి
స్ఫురదత్వత్తమ కావ్యసంపదన విశిష్టాన్తరాత్మా! రసో
ద్ధరసూక్తి ప్రకలేష్టగోష్ఠికుశలా! * దూరావసూరాధ్వగా!

197

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగనరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతౌజైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబున
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివభాగ్యము:

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము
తృతీయాశ్వాసము

లింగమాంబికా పు

తీ! లాలితసుగుణరత్న ధరింఘోళీ! సా

ధీ! లభ్యపుణ్యచారి

త్రా! లలితాంబార్చనాపరా! లక్ష్మ్యంబా!

1

వ. అవధంపు మక్కభకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీ ప్రపావర్ణనము *

గీ. పార్వతి దుకూలములఁ బాసి ధరింపలమును

గట్టి మాంజిని ముప్పరిఁ గట్టి మొలను

అట్టై ముత్యాలహారంబు ధరింపలఁద్రోచి

జంకచర్మం బఱుతఁ గట్టి ధరించె జడల.

2

క. జయవిజయలఁదోడ్చొనికడుఁ బ్రయమెనఁగఁ దుపారభూమిభృతనయతగన్
వియదావగ దిగుచోటికి, రయమునఁ జనిమెన్ దవోభిరాగంబమరన్.

3

చ. చని యట శైలరాజసుత ధరింపలమును తపించినట్టి చో
టును బరికించి యచ్చట మృదుం డగుపట్టమి కెంతో నంతఁ జే
కొని నను బాసితే యభవఁకోపముఁ జెందితివే యటంచు నే
డచ్చను కలకంఠకోమల పాచేళిమ సుస్వర వైభవంబునన్.

4

శా. చాలక సేవలు లేడ్చి యంత మనమున్ * స్తంభింపఁగాఁ జేసి య
బాబులారత్నము శృంగతీర్థమను ది'వ్యప్రస్థమున్ జేరి యో
గాలంబం బొనరించి నిష్కరతపం * బారంభమున్ జేసె ది
వ్యాభుత సంతస మొంది రాత్మహిత కా'ర్యాన క్త చిత్తంబునన్. 5

ఉ. చారుఫలద్రుబీజములఁ * జాలఁగనాటెను శైలకన్య వి
స్తారతరానురాగమునఁ * దాపససిద్ధి పరీక్షకై యటన్
గూరిమి చెల్వితై లను'కూలముగా విమలాంబుసేకమున్
గూరిచి పెంచుచుండి రల'కొమ్మవయిన్ గల చెల్విమొక్కలన్. 6

వ. అంత

గీ. భూమి శుద్ధినొనర్చి య'భూభరేంద్ర, కన్య వేదిని విరచించి * కాతుకం బె
సంగఁ దపసొనరింపఁ గ'డంగె మేటి, తాపసేంద్రులు వెఱఁగొంది'తలలు వంప.

సీ. తలరి పంచాగ్ని మ'ధ్యమున వసించి గ్రీ, వ్యమునఁగావించెను'చ్చండతపము
వర్షంబులం దివా'వరణప్రదేశంబు, లందు నిల్చి యొనర్చె'నమిత తపము
జలికాలమునఁ గుత్తు'కలబంటి నీటిలో, నుండి వావించె ము'హూగ్ర తపము
సమకాలమునఁ గర్క'శ శిలాప్రదేశంబు, లందు నిల్చియొనర్చె'నధిక తపము

గీ. కొలఁదిఫలభోజనంబున'ఘోరతపము, నెలమిఁబర్ణాశనమున భూ'యిష్ట తపము
అవల నిరశనయై నివృ'నతుల తపముఁ, దలిలి చేసెను హిమధరా'ధరకుమారి. 8

మ. శివమంత్రంబు జపంబు సేయుచుఁ గడున్ * జిత్తంబు శర్వాంఘ్రిలం
దవధానం బొనరింపఁజేయుచు మహా'స్థాదంబు రెట్టింప రేఁ
బవ తేకాకృతిఁ బెక్కుహోయనములన్ * భాస్వత్తిపంబున్ బొన
ర్చె వనంబందు హరిద్వితానమును రో'చిష్మచ్ఛశుల్ నూడఁగన్. 9

—* పార్వతి ఋషులచే నపర్ణయని ఛాతి నొందుట *—

చ. మునిజను లెల్లఁ గార్వతి స'మున్నతిదీక్ష వహించి పర్ణము
నను భుజియింప కెంతయు ఘనంబుగఁ జేయు తపంబుఁ గాంచి నె
మ్మనములఁ బేరుటక్కజ మ'మర్చినవేడ్క నపర్ణయంచుఁ గీ
ర్తన మొనరించి రాహ్వయము * రాణఁదలిర్పఁగ ముజ్జగంబులన్. 10

వ. ఇంకను

- చ. కడుకఠినాంగకంబులఁ బ్రకామతపం బొనరించి మించు న
 క్కడిదిబుఱుల్ గిరీశ్వరుని * కన్య యొనర్చు తపంబుఁ జూచి లో
 నడలి బహుకరించి కనమైతిమి యిట్టి తపంబు నెందు నె
 వ్వుడు నని ధన్యవాదములఁ * బొల్పుగ నల్పి రనల్పవైఖరిన్. 11
- గీ. ఇట్లు చిరకాలమేగుడు * హిమనగేంద్ర, తనయయొక్కనాఁడీశ్వరుఁడలఁచిమదిన్
 కింతజింతించి దేవ! యిట్లై నీదు, దాసి నరయంగ మదిలోనఁడలఁప విపుడు.
- శా. సర్వజ్ఞుడవు సర్వనాయకుడవున్ * సర్వాత్మవైయొప్పు నో
 శిర్వా! సర్వజగన్నియానుక! నినున్ * సర్వాత్మమై గోరి యి
 ట్లోర్వక్రాని తపం బొనర్చు నను నీ * పుత్కంఠమై జేరి వే
 నిర్వాహం బొనరింపు నా తపసు నిర్దిష్టద్రవబోధాకరా! 12
- ఉ. నీవు దయామయాత్ముడవు * నిత్యము భక్తులఁబ్రోచుప్రోడ వీ
 నీవిమలాశయం బెటుఁగ * నేరనిదాననుగా నిరక మహా
 దేవ! భవత్పదాబ్జములఁ * దీరనిభక్తి భజించుదాన నా
 సేవల నాదరించి దయఁ * జేకొను దాసిగ వాసిగా నిరకన్. 14
- ఉ. ఎన్నటికేని నీదు మది * కెక్క కపోదు మదియమా శ్రమం
 బెన్నికమీఱు మచ్చికము * హెచ్చుగఁ జేకొనినచ్చునంతకున్
 నిన్నిక నేమఱన్ గలనె * నే కడగండ్ల గణితృనే విభా!
 పన్నుగ నీవు మెచ్చని తపంబు ఘనంబని విశ్వసించునే! 15

—* ద్వీరదగలి రగద *—

ఓ శివశంకరా! * యురుకృపాకూపార!
 శ్రీశాదినిర్జరాఝ్రిత! వాసియేపార
 నా తపంబును మెచ్చి * నాకురంగటడాయు
 ప్రీతిమై నీమదినిఁ * బెద్ద జిద్దును బాయు
 నానుడిని వినక జిహ్వామున కేగిన దంచుఁ
 బూనిన యలుక నిఁప్పుడు విడన్ మది నెంచు
 ఉడికించితిని నిన్ను * నుసురుఁబాసికరంబు
 బడలించితిని నిన్ను * బాముఁగూర్చి తిరంబు
 ఒక తప్పు సైరింపుటొప్పు నిది యెందైన

నిక నొండుదొరక దీ * వెలుగు నాయందైన
చనినదానికి శాస్తి * జరిగె నిప్పటిదాక
మనసు నొచ్చదే? నీకు * మఱి నాదు పెనుకాక
నవనీతమరయు మనంబు నీయది నిజము
అవిసయంబును పైచి * యర్పింపు పదరజము
నీ యడుగుల నొత్త * నెఱిసిరి జేకూర్పు
పాయని చెలిమి నాపైఁజేర్చి వెతఁ దీర్పు
జగమందు నీకెవరు * నవలె తేకుపలొన
తిగనొకో నీసేవఁ * దాకొను మేలున
అడుగనిదే పాప * మందు నీ దయలుక
కడుఁగొండ కాన్పుపైఁ * గనికరించిడుమొలుక
సాకతమ్మున నన్న * సాకఁగన్ జనుదేరు
నీకతమ్మున నిద్రి * నిక్కి యూగటఁదేలు
కలలోన నీరూపుఁ * గని సంతసింపెదను
కలయఁచి నీ కని * కర మరిసి మెచ్చెదను.
నాదు ప్రాణంబీవె * నాదు ధనంబీవె
నాదు దైవంబీవె * నా విభవంబీవె
నన్నీలుదొర వీవె * నా యొసఁచుట వీవె
నన్ను మెచ్చెడు తొలినాటి నెచ్చెలి వీవె
లడవేల రారమ్ము * దాక్షిణ్యనిధి! వేగ
కడుగొప్ప నీకూర్చి * గన దెచ్చటను వీగ
నీకవర్తము తోడు * నీబాలశశి తోడు
నీకిసత్కాకోల * నీలకరము తోడు
నందితెక్కెము తోడు * నాగహారము తోడు
అందఁజలైన రుద్రదాక్ష పేరుల తోడు
ప్రమథవర్గము తోడు * పాశుపతము తోడు
అమరిక నలఁడు భస్మాంగ రాగము తోడు
కన్నియయట! నిన్ను * గాంక్షఁజేసినదంట!
జన్నిగట్టెనట! చాంచల్యంబు లేదంట!
భువనమోహన! రమ్ము * పుష్పేషుహర! రమ్ము
కవిజనావన! రమ్ము * కారుణ్యనిధి! రమ్ము.

క. అని యాదిశక్తి యివ్వధ, మున మనసునఁ జింతచేసి * మునుపటికన్నన్
ఘనమగుతెఱఁ గొప్పతనంబును జేయఁగఁదొడఁగఁగడిది * పూనికయెలర్పన్.

వ. అంత సవ్యసప్రదేశంబున

నీ. గున్నయేన్గులతోడఁగూడి నేస్తమునల్పుఁ, గొదమసింగంబులు * గూర్మిగదుర
మొదపులమందలు * పులులు చన్వన నొక్క, చోట నిద్రించు నే * రాటులేక
పెనుశాము లర్చిలి * పెంపుతోఁ బడగల, గొడుగులఁబట్టు న * కులకులముల
మేఱల నందించు * మేటి బిడాలంబు, తెలుకల నోళ్ళకు * నెనక మెనఁగ

గీ. నిట్లు జాతివిరోధంబు * తెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిది వి * శ్వాస మొంది
విస్మయముదోచ నచ్చోట * వెలసె నొలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి ల * పంబుబలిమి.

ఉ. ఎల్ల కుజంబులున్ ఋతువు * తెల్లఁ దనర్చెడు వైభవంబు నం
ధిల్ల నవప్రవాళముల * దివ్యవరీమళ పుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురిని * గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జిల్లె నగాధిరాజసుత * సేయు లెంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్.

19

— * మేనక హిమవంతుల సప్తరముగో వచ్చి పార్వతిని జూచి పోవుట * —

గీ. అంత హిమవంతుఁ డొక్కనాఁ * డాత్మయుడు
గూఁతును దలంచి చాలఁగా * గూది లనదు
సతిని నుతులను గొని వన * స్థలముఁ దేరి
పార్వతిని జూచి తల్లడ * పాటుఁ జెంది.

20

చ. అలమటమాను మింక హరుఁ * డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునె? వృ * థా యిటు లెన్నిదినంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతవసుఁ * బాసి గృహంబునుజేరు పుష్పకో
మల మగు నీదు దేహము కు * మారి! సహంపదు మేటి లాపమున్.

21

ఉ. కామునిఁ గాల్చినట్టి క * శు * కట్టెడివేలుపు పట్టి! నిన్నెటుల్
బ్రేముడిఁజెంది మెచ్చు నతి * భీషణమూర్తి విరాగి తల్లజం
డా మహనీయచర్యుఁ డిట * కాగమనంబొనరింపఁ డమ్మిరో!
నీమది నిశ్చయింపు మిది * నిక్కము నందియ మిందు లేదికన్.

22

గీ. గగనమందలిచందురుఁ * గాంచి మెచ్చి, చేతనొడియంగనచ్చునే * చిగురుఁజూడి!
సర్వికారితఁ బరఁగు న * న్నిలకంఠు, నెట్లు రంజింపఁజాలెద * విందుఁదలరి.

23

చ. గిరిపతి యిట్లనా నతని * కేహినియున్ సుతు లట్లై వల్కి ర
 ప్పరుసున వారి వాక్యములఁ * బార్వతి దా విని యల్లనవ్వి యా
 దరమున నిల్లువల్కెఁ దలిదండ్రులతోడను నన్నగార్లతోఁ
 దిరముగ నాత్మవైభవము * దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెలుల్. 24

మ. మును నీ వాడిన మాటలన్ మఱచితే * భూభృద్వరా! యిప్పుడై
 నను నాపూన్ని నెఱుంగుఁ డిందుధరు నా*నందింపఁ జేతున్ దపం
 బున నత్యుత్తమ భక్తియోగమున మీ*ర్పొండిండ్ల కిప్పాటనే
 ఘనసిద్ధి గొనివత్తు మిమ్ముఁదరియంగాఁ * గొంతికాలంబులోన్. 25

చ. మరుని హరించినట్టి యసమానుని యోగికులావతంసు నీ
 శ్వరు మురిపింతు నగ్గలికఁజాలఁగఁ జేకొని యిందు వేగ నా
 హరుఁ డరుదేరునల్లుగ మహాతపమున్ బొనరింతు మానుఁడి
 పిఠికితనంబు సత్యముగఁ * బేర్చి గడింతు శివప్రసాదమున్. 26

మ. అన నంతన్ గుణచంతమై యలరు * నార్యానూక్తి కగ్గోత్రమం
 డనుఁ డాత్మోబునఁ బొంగి వేగ సతితోడన్ బుత్రవర్గంబుతోఁ
 జనె నాత్మోనసధులుఁ జేర నిట నంచద్భక్తి నప్సార్వతీ
 వనజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దపఃప్రాధిక్ దసర్చెక్ గడుక్. 27

— * విష్ణువులు శివ సన్నిధి క్కఁ గుట * —

ఉ. అంతఁ దపోగ్నికీలలు మహామృతధంగిఁ జెలంగి నుగిపై
 కెంతయుఁ బ్రాణి నల్లసఁ * హెచ్చుగఁగ్రమ్మి జగత్సమూహమ
 త్యంతము గాల్చుచుండ విహాధానముఖులు జూచి భీతికైఁ
 జింతిలి పవ్రసంధవుని * జేరి చచించిరి తద్విధానముక్. 28

గీ. ఆతఁడును విని మనసుందు*నక్కజంబు, జెంది వారలతో హా*జేరనరిగి
 యవ్విధంబెల్లఁ దెల్పు* నచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప * వీరకదోడరి.

చ. అరసితిఁ గాళికాతపసు * నారసిత్తి భవనార్తిపాత మి
 త్తఱిఁ బరమేశుఁజేరి విహితమ్ముగఁ గాళితపక్షపకార చూ
 హరునకుఁ దెల్పి శీతకుధరాత్మజ నాలుగఁ గొన్మటంచు వే
 గిరముగ నవ్వరంబుమ కొంగిన్ దయసేయునుటంచు వేడుఁడి! 30

గీ. అవుడు జగములకెల్ల మేలగును గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర శివనిధాన
మునకుఁ బోవలెనన దేవపుంగవులుగ, డింది యడలొందియిట్లునీరందుహరికి.

గీ. మన్మథునిఁ గాల్చి హిమవత్కుమారిఁ బాసి
చలయకాలాంతకాకృతిఁ బరఁగి శీత
శైలముననుండి కైలాససదృమమిది
నట్టి రుద్రునిఁ జేరఁబో నలవి యెట్లు ?

82

వ. అనిన సుపర్యగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ. చలమునఁ గెల్వఁగాఁ జనిన శంబరవైరినిఁ గాల్చి చంపెఁ బే
రలుక మహేశుఁ డిచ్చ శరణార్థులమై చని యితైఱుగు ను
త్తలమునఁ దెచ్చి వేడిన ముదమ్మున శంకరుఁ డద్రుకన్యకన్
వలచి వివాహమాడు నిది పాస్తవమారయుఁ డెల్లభంగులన్.

83

ఉ. ఏనుగుగూడ వచ్చెద మహేశ్వరుఁ జేరఁగఁబోద మిప్పుడే
దానలసర్వదేవపరితాపవిభంజనుఁ డల్లనత్కృపా
ధీనమనస్కుఁ డీశ్వరుఁడు దేతీకనుఁగొని యదలన్ గృహక
బూని యనుగ్రహించు శుభమున్ బొనరించు సుపర్యశేఖరున్!

84

చ. అని వయనంబుచేయ సురలూదఱా నా హరిఁగూడి శైలనం
దన తపియించుచోటికి మొదల్ జని తద్విలసత్తపంబు గ
న్గొని యసమానతేజములఁ గుప్పచు వెల్లు జగచ్చరణ్య నా
ర్యను వినుతించి మ్రొక్కిరి సమంచితభక్తి విసమ్రగాత్రులై.

85

గీ. కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁజేరి, ముందుగా నందినిన్ గొంచి వందనంబు
చేసి యాందోళనంబెల్లఁ జెప్పిశివుని, దరిసెనముఁగోరి వేడఁ గాఁదడయకతఁడు.

క. మృదుఁజేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి శివతైఱుఁగుఁ దా
నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని ప్రార్థింప నభవుఁ డీయకొనెనటల్.

87

వ. అంత శైలాది జేజేల్ దోడ్కొని చని భద్రవలచ్చాయానిషణ్ణుండగు జగ
దీశ్వరున్ గాన్పించిన నవ్వారలు.

— * నిష్ఠాదిదేవతలు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. మగరాల నిగనిగల్ శివగజాలు డాలుచా, లగసినుమేని సోయగమువానిఁ
గొమరారు నాణిముత్యములపే రమరికఁ, జే నక్షమాలగాఁ జెలఁగువానిఁ

బదినూర్ల పడగల * పాపరాజరమందు, మేల్మీ జందెంబుగా * మెఱయువానిఁ
గడు ముదిసినయట్టి * జగదాగమికి రా, నించుతత్త్వంబెఱింగించువాని

గీ. నలరు నెలకూన జడలలో * వెలయువాని, నెల్లజగముల దొరతనంబెసఁగువాని
నెట్టి విక్రమము లేనట్టి * గట్టివాని, మూడుకన్నుల సామిని * మురిపమునను.

ఉ. కాంచి సమస్కరించి యెఱింగింపుగు భక్తి నుతించిరిట్టుల
భ్యంచితతేజ! సర్వభువనాచలదత్! విపత్తిభీమ! భ
వ్యాంబదనుగ్రహింపుదా! మహాకరుణాకర! శర్వశంకరా!
కొంచక పల్కులక వసుపు * కుత్సికభీషణ! భోగిభూషణ! 40

ఉ. నీవె కదా మగ యలకు * నిర్జరినందితి కాటవట్టు నీ
చేనయెగాదె యాచరణ * జేట్టుదనీయక నామ్మనిచ్చియుక్
బ్రోవంగులొలియున్న యది * రూఢిగ నేడుచునున్నచాగ మో
దేవర! యింతటి మౌల * దే కుమారకొంఠాకు నుద్వేగనీ. 41

క. కులపతినియును ననుతి * కుక్కలపతినియును నితాంతకోవిద! సుల్లో
కులపతినియును గరుణాంకులపతివ! యనుమది నెఱుంగుదును గుదురుగాన్.

క. అని యిటులు దీనులై కడు, చనరాచునన్నట్టి నేనొనల్లభల మొఱక
విని వారల గమంగొన గుట్టనియును దేవాది పుం * దానరూఢిన్. 42

ఉ. ఏల నుపర్వవర్షు లిటు * తెంతయు జింతయెసంగగా విచా
రాలనులై కన బడుదు * రథి మెయిన నరకశేరార గళం
బోలి యచిప్రుణన్న బురుజుతత్త్వము దానటలబొంగి పల్కె, న
బృలశ శాంకమాళికి విభాసితవిష్టపసాళి క్షిటలన్. 44

—* విష్ణోవలు శిష్యుని చార్వకోని బెండ్లాడుచునది *—

ఉ. దేవ! మహానుభావ! గణాంతింపంగ శక్యముగానియట్టు లీ
దేవత లేను బద్మజుడు * దీండ్రముగా నల తారకాఖ్యుడౌ
నేవపు రక్కసుండు ఘటియించు దురంత నిరంతరార్తియం
దీవిధి మ్రగ్గుచుంటి మిఁక * నేలుము జాలిదలంచి యాత్మలో. 45

వ. మఱియును.

చ. మగనిగ నిన్నుగోరి యల * మానిని శైలకుమారి యోర్వగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ నితాంతతపోజనితాగ్ను లేచి యీ

జగములఁ గాల్చుఁగాఁదొడఁగె * శంకర ! యింక దయామతిన్ వధూ
టిగ నగరాజకన్యను వడికిన్ పరియించి జగంబు లేలుమా !

46

శా. నీతేజమ్మునఁ బుట్టునట్టి సుతుఁ డెంతే శక్తిగంపన్నుడై
దైతేయాగ్రగుఁ దారకున్ జదిపి మా * తాపంబులకు బాఁపు దే
వా ! తథ్యం బిఁక శైలరాజతనయన్ * హర్షించి పెండ్లాడు మా
శీతాద్రీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రినిడి వాసిన్ బెండ్లిసేయున్ విభూ !

47

ఉ. దీనినె తెల్పఁగాఁగడఁగి * దేవరపాలికి వచ్చినారి మీ
దీనుల నీదు సేవకులఁ * దేటికనుంగొని యార్చి బాఁపఁగా
మానసమందుఁ బూను మిఁక * మంచియొనర్చుము మాకుఁ జెచ్చెరన్
మానితదివ్వవై భవ సమంచిత ! సర్వజగన్నియాయుకా !

48

—* శివుఁడు విష్ణుఁడగుటఁ గామనిరసనంబుఁ జెప్పుట * —

శ. అనిన విని లోకనాథుం, డనియెను సురవరులతోడ * నారముఁడీరల్
మనముల నిఁకనేఁ బెండ్లా, డిన బంధమునందుఁ జిక్కు * లుకదా మరలన్. 49

ఉ. ఏనిఁక లోకసుందరి గిరింద్రీకుమారినిఁ బెండ్లియాడినన్
దా నల పార్వతీరమణి * దాహమునొందిన మారుఁ గ్రమ్మఱన్
బ్రాణము లొందఁజేయును ధ్రువంబుగఁ బంచశయంబు మించి యీ
ధ్యానము యోగమున్ జెజుమఁ * దావనవృత్తి నడంచు రూఢిగన్. 50

మ. మునులున్ దావసులున్ యతీశ్వరులు సమ్మోదంబుతో ముక్తికాం
తను డాయన్ జని మేటిభోగముల నానందింపఁగా నక్రనే
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిన్ మరిలఁ గందర్పుండు పుట్టొందఁగాఁ
జనునే యాతఁడు మున్నొనర్చిన పనుల్ * సైరింపఁగాఁ జూలునే. 51

నీ. కూతును గాంచి తగులొక్కనఁగా మేలి, నలపు గల్గిపడే * వనజానకు
తొబుట్టువును దనుఁజోఁగూడి కీడివి, నాన్మొసల్పఁడ మరీఁచ్యాదులకును
అన్న భార్యనుబట్టికన్నుఁగానక రతు, లేలంగఁజేయఁ డే * దేవగురుని
కాముఁ డీలాటి యకార్యంబు లొనరింపఁ, జెలఁగి చంపితి సుర * త్సేమమునకుఁ

గీ. గాన మీరెల్ల రిప్పుడకాకను ముడిగి, ధ్యానసశ్చలచిత్తులై * తపము సేయు
డక్షరంబైన పరమాత్మమందు సతము, కీడ సేయుఁడు బంధమ్ము * లూడిపోవ.

క. కామమునఁ బొడముఁ గ్రోధం, బీమహి నద్దాన మోహమెసఁగును దానన్
దీమనమతి తపము సెడున్, గామము నక్కతనఁ బాయఁగఁదగు మీరల్.

ఆ. నన్నుఁబోలి మీరు * పన్నుగా నిట్లు త,పంబుసేయుఁ డింకఁ * బాశములను
బాయఁదలఁపుఁడి ను,వర్వశిరోమణు,లార ! వికృతఃశాసి * భూరిమతిని. 54

గీ. అనిన విని తా జనార్దనుం * డాత్మమందు
వనరి యిట్లనిపల్కె నో * వరద ! యిపుడు
కడిఁది యుమ్మలికమ్మునఁ * గ్రాఁగుచున్న
మాకు దప సెట్లు లలవడు * జోకమెఱయ, 55

ఉ. ఒకయెడనుండి పార్వతి మహిమగ్రతపం బొనరించుచున్ జగ
న్నికరముఁ గాల్పుచుండెను వినిద్రతరాగ్రహుఁ డల్ల తారకుం
డొకకడనుండి నిర్జరుల * నూర్జితసత్త్వల నార్తి వేట్టుచున్
దికమకసేయుచుండె గణుఁగింపుము తెంపుము మాదు భేదమున్. 56

ఉ. ఇప్పటికేని నీమదికి * నిండఁజి కొందలపాటు పాటిగా
నొప్పిగఁదోచు కిప్పగిది * నూల్కొనియుండినఁ జత్తు మిప్పు డే
తిప్పలులేక నిక్కముక * దీనశరణ్య ! యగణ్య ! పుణ్య ! యీ
ముప్పడగించి లోకములఁ * బ్రోవఁగఁబూను మనూనమా కృపన్. 57

చ. అలముట మాని మేటితపఁమంది నిరామయమైన యాత్మమున్
డెలిసి సుఖంపుఁచుంటి పిట్టుఁ * దేవకు దేవ ! జగద్వితానమున్
బలుమఱు పుట్టఁజేయుఁ * డని పాలనసేయుఁడటంచు లోఁగడనే
సలిపితి వాఙ్గ రెండలులఁ * జక్కఁబడన్ మదిలోఁ దలపుమా ! 58

ఆ. ఇపుడు పొంగి పొరలుఁసీమహావిషదల్లి నింకఁజేసితేని * యెలమి కలిమి
నీనియోగ మెందుఁబూనిక చూపన, నందె సంచరింతు * మనఘ ! మేము 59

చ. తప సొనఁచుచున్న యలతన్వని శైలమమారి నింపుమై
నిపుడు వివాహమాడ మది * నెంచి హిమాద్రికి నేగి భ క్త
లుపమతి నవ్వరం బుచుకు * లోకశరణ్య ! యెసంగుమయ్య నీ
దు పనియెకాదె సర్వజన * దుఃఖముఁ బాపుట లోకశ్రేయకరా ! 60

చ. అని యిటు వేల్పులెల్లరు మహావ్యసంబున నొక్కపెట్టుగా
ననరుచునున్నవారిఁ గని * వైశమి శంకరుఁ డాదరంబునన్

గని యిటు వల్కె మానుడు వాగన్ బొగలన్ వెరవెనాకో యిటుల్
వనరకుడింక ధైర్యమున * వశ్యము చెందుడు దేవనాయకుల్ !

61

వ. పుండరీకాక్షు నుపలక్షించి

చ. తిరుగ వినాహమాడు మని * లేవకుఁ జెప్పచునుంటి నీవు తా
మరసదళాః! యద్ది కనుఁమా వ్యసనంబుల కాన్పదంబు బం
ధురధవకారణం బిఁక సత్రుల్ గడుమాయపునూతులందుఁ జే
రరు ఘనయోగిపుంగవులు * రమ్యతపోధనులైన సన్మనుల్.

62

--- * శిష్యుడు శ్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధక మగుట * ---

నీ. అపవిత్రములలోన * సగ్రిహంబగుచోటు, బొంకులకెల్లను * బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనమాలఁగనఁజేయు నెఱజాణ, చెడుగోరి బడఁద్రోయుఁచెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు * నైంద్రబాలికవిగ్ధ, సమ్మి యేలినచోటిఁనాగుపాము
సాహసంబులకెల్ల * జంకనట్టి పలంతి, పాయంగ నీయని * పరమధనము

గీ. ఒనరఁగాఁ గట్టుత్రాడులు * దుక్కుగొలును
క్షణికసంతోష మెసఁగు క్రొక్కారుతీఁగ
శ్రీయనఁగ దానితోఁ బొత్తుఁ * జెందవలదు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెందని * బద్ధనయన !

63

గీ. సంగములయందుఁ గామినీసంగ మెక్కు, జెడునగుచుంగ శ్రీవతిఁబిరిసంగ
ములను విడవచ్చు శ్రీసంగఁమును విడులగ, బాల రెన్వార లీ జగఁజ్జాలమందు.

క. కావున నిత్యసుఖం బద, గావలసినవార లీ జగంబందు నెటన్
బూవుంబోడుల జాడకుఁ, బోవవలదు దానఁ జెట్ట * పొడవ నమేళా !

65

గీ. అనిన వసజాక్షుఁ డెంతయు * నాత్మేయందుఁ
దలఁకి ముసిముసి నవ్వుల * తళుకులెసఁగ
నఖిలలోకేశ్వరున కీట్టులనియె మృదుల
మధురవాక్పాతురీగతుల్ * మలసికొనఁగ.

66

నీ. అఖిలతాపంబులఁహరియించు నొషధం, బార్తికంధిని దాటునట్టి నొక
చిత్తంబు రంజిల్లఁజేయఁబాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు * జన్మభూమి

ప్రతిదినంబును గ్రోత్రోబరగుచక్కనివిందు, కొమరారుకొలమునకమరతరువు
అన్నచానంబులనందజేసెనుదైవ, మతిథిజనంబుల * సరయుతల్లి

గీ. దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేసేతోడు, కష్టసుఖములయందు బాలోగించుజోడు
ఆత్మసతియగుగావుననందజును, బెండ్లియాడంగదగుగాదెప్పేర్పియలర.

ఉ. ఏదెట్లులైన మాయఁ దరియించిన నీకింక గొంకదేల మా
కైదయతోడఁ జేకొనుము * కాళిని లోకశరణ్య! వీరకమై
మేదురవిక్రముకొనుట నమేయబలాస్పదుఁ బుట్టఁజేసి నా
నాదివిజార్తికారకు వి * నాశమునేయము తొరకాసురుక. 68

ఉ. లోకగడ నెన్నిమాటు లిటు * లోకసుఖంబునకై కడంగి నీ
వాగము మాన్చి భూరిదయ * నందజినిన్ బ్రతికించితయ్య తం
ద్రీ! గరళంబు పెల్లడరి * డీకొని లోకములన్ దహింపఁగా
వేగముతోడఁ జేయిసి * విశ్వపతి! కబళించి కావవే. 69

ఉ. ఎక్కడనేని భక్తులకు * నెప్పుడుగాని విసత్తి దోచఁగా
నక్కటికక దలంచి యపుడప్పుడె యట్టిని మాన్చి నెలవ
చక్రిపు డాత్మగొని విచారణసేయము మాను గొములన్
మిక్కిలి గండుమీఱ మము * మ్రొగెడు రక్కసు నుక్కడంపుమా! 70

—* శివుడు పార్వతిని బెండ్లాడుట కొడ లగుట *

గీ. అనిన విని దా మహేశ్వరుం * డాత్మమన
జాలిగొని యిట్టలనె జాలు * శాంతిగొనుడు
దేవతాకార్యమునకయి * తిరుగ దారఁ
జేకొనెదఁ గాంచెదఁ గుమారు * లోకనిరు. 71

చ. చనుఁడిక మీగృహంబులకుఁ * జక్కగ నేపిక శైలరాజ నం
దన యొనరించునట్టి నియతంపుఁ దపంబువిధం బెఱింగిచే
కొనఁగఁ గడంగెదన్ గునుమకోమల యక్కట మిక్కుటంపు వే
దనబడుచుండ నాకొఱకుఁ * దద్దయుభక్తిపరీతచిత్తయై. 72

—* శివుడు సప్తమహర్షులను దలచిన నవ్వారు వచ్చుట *

గీ. అని సెలవానంగ దేవతలంత మ్రొక్కి, సంతసంబొంది తమతమసదనములకుఁ
జనిరి శంకరుడంతఁ దాసప్తమువులఁ దలఁపవిచ్చేసి మ్రొక్కివార్యలికిరిట్లు

ఉ. పున్నెములన్నివండె మముఁబూన్కిమదిన్ దలఁపంగ నిట్టులా
సన్నులమైతి మానతి నొసలగు మేదేనిఁ గృపాంతరంగ! నీ
సన్ననొసర్తు మేవనియుఁ జక్కఁగ నీయెడ నీగు దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ నుతించుటకుఁ గోటిభవంబులకై స శక్యమే,

74

ఆ. అనిన లోకనాథుఁడొదరంబున వారిఁ గాంచి యిట్లులనె వికాసమొప్ప
సప్తములు మీరు ఁ సర్వవిజ్ఞానాథుని, లాత్మహితము సతతమరయనామ.

—* శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతీ తపఃపరీక్షకై యనుపుట *—

శా. నీహారాచలపుత్రి సన్ను బతిఁగా ఁ నిండారుప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహేంద్రమైన తప మెంతో నిష్కతో జేయఁగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు తత్తాపానిలజ్వాలలన్
త్రాహిత్రాహి యటంచుఁ జేరిరి సురల్ ఁ రక్షార్థులై నన్నిఁకన్

76

వ. కాపున

శా. గారీ శృంగమనన్ దపించు నగరాట్రున్యన్ దగఁ జేరిమీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిచి మి ఁ ధ్యానిండులన్ సల్పిచే
తోరీతి స్ఫులతన్ గనుంగొనుడు చాతుర్యంబు రానింపఁగా
నేరంబంచుఁ దలంపఁబోకుఁ డెద సం ఁ దేహింపకుం డింతయున్

77

క. నాపను పిది సేయుండన, నాపద్మజనిభులు వల్లెయని సంతోష
శ్రీవరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్దకేగి ఁ రతివేగమునన్

78

—* సప్తర్షులు పార్వతి యొద్దకేగి శివుని నిరసించుట *—

మ. చని యందుగ్రతపంబు చేయు నగరా ఁ జన్యాత్మజన్మన్ లన
ద్ధనతేజోమయవిగ్రహన్ సకలలోకక్షేమసంధాయినన్
గని దూరంబుననుండియే మది నమఁస్కారంబు లర్పించి వే
గని చేరన్ జనిపల్కి రివ్విన మలీ ఁ కదృన్నసూక్తంబులన్

79

మ. సుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను నిచ్చోచ్చిట్లు నేమిచిరే
వికటాత్ముల్ పగఁబూని జాదిలతికన్ ఁ వేండ్రంపుగ్రస్మాతపో
గ్నికే ద్రోయించిన యట్లుగా, నకట ఁ కుశీలాధిరాట్పుత్రి! యే
మిఁకొఱంతన్ గొనిపూనితీపు సెపుమా ఁ మేమున్ వినన్ గూడినన్

80

క. అని పలికిన మునులకు రయ్యమున వందన మిడుచుఁ గాళి * మోదంబున ని
ట్లనియెను మునికులతిలకులు! వినుఁడీ! నుడివెదను నాదు * వేదమువిధమున్.

గీ. అపహసింపకుఁ డిందు న!న్ననఘులార !, నీటిగో మేటిగోడను * నిలుప నెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య * మర్థి గోరి, యుంటి నారదమాని వ!రోక్తి నొంది.

క. శివుఁ బరమేశ్వరు లోలో, ద్భవకారణ సర్వదుఃఖిభంజనుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమై దవ, మవుఁ గాదన కిట్లు పూన్కినందితి ననఘుల్! 88

గీ. అరయ నాధారశూన్యమా * నాకనంబు, నందు తెక్కలులేని నా!డెందమ నెడు
పుల్లెగురుచుండె నద్దానిభూరిదయను, నరసి ప్రోచునుగాతఁ జం!ద్రార్థమాళి.

క. అస మును లన్యోన్యంబా, ననములు గనుఁగొనుచు బిట్టు * నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన !, చనునే నారదుని నుడిని * సంభావింపఁ. 85

గీ. నారదుఁడు కూటవాది య!న్యాయపరుఁడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంత * కపటమూర్తి
కను పయోముఖవిషకుంభ * మనఘచరిత!
కడఁగి విను మేము సెపుదు మ!క్కఱిటివిధము, 86

ఉ. ధాతుకమారుడైన యల * దక్షునుతుల్ పదివేలమంది వి
ఖ్యాత చరిత్రు లాత్మజన * కాఙ్గఁ దపంబొనరింపు చుండఁగా
నీతఁడు వారిఁజేరి నెన * రించుక లేక విరాగి భావమున్
జేతమునందుఁ జేచ్చినెఁ * జెచ్చెరఁ బాసిరి వారు దక్షునిన్ 87

చ. తనయులు రాకమానుటను * దక్షుఁడెఱింగి ఘనంబుగా మదిన్
వనరి యనంతరంబ పది * వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలన్
ఘనమగు తావన వ్రతముఁ * గాంచఁగఁ బంపఁగఁ నప్లవారికిన్
మునుపటి యట్లు నారదుఁడు * ముక్తిపథం బుపదేశ మియుడున్ 88

గీ. వార లంతట మోక్షంబుఁ * బడసి తండ్రిఁ, కేరకుండిన దక్షుఁడాతీరుఁ దెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదు!కపట మెఱిగి, చెచ్చెరశసించె నాతని!చేవయడఁగ

వ. ఇంకను

ఉ. పూనికతో హిరణ్యకశిపుం డను దైత్యుని పూవుబోడికి
మానుగ దానవాంతకుని * మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవుఁ

గా నొనరించి తండ్రికిని * గాదిలిపట్టికి మేటివైరమున్

బూనిచి చంపజేసె దితిపుత్రుని శత్రునిచేత ధర్మన్.

90

గీ. ఎట్టివారల కేనియుఁ * బట్టుబట్టి, యుజక పోరాట మొదవించియురులఁబెట్టు
వలఁతియాయతండ్రియమట్టివానిజాడఁ,దలఁవఁగూడదు శ్రేయంబుఁదలఁచువారు

గీ. ఇదియె నారదచరిత మోయిగురుబోడి!

లాఠిబిడ్డల నూరకఁనూతఁద్రోయ

ఘనుఁ డతఁడు గాన నిన్నిట్లు * కానఁజేర్చి

యిడుములన్ గుడ్చుచుండ సహింప లేక.

92

క. తలదండ్రు లెట్లు నిన్నీ, కలహశను నుడినిబట్టి * కానకుఁ బువన్

గలిగిరి తల్లి! వారి మ,దులు సజ్జము లనఁగ మాకుఁ * దోఁచు నరయఁగాన్.

ఉ. ఇంతకు నీవు గూర్చి వరియించిన కంటువిగోధి వర్తనం

బంత నెఱింగియుంటిమి హిమాద్రీజ! చెప్పెద మించు మించు నొ

క్రింత మనంబునందుఁ గినుకెందక యాలకింపు మ

త్యంత మతం డయోమయుఁడు * దాఁటినవాఁడు భవప్రపంచముకా

94

గీ. కను మహాకాలమూర్తి గలఁగాధరుండు, పశుపతి దిగంబుండు కపాలి సూరి

లక్కటా!భిక్షుకుఁడువిరూపాక్షుఁడుగ్రుండరయ నేయవ్యధంబుకల్యాణశూరి

క. సర్వజ్ఞుడని యరుదుగ, శర్వుని నీమెతువేమొ * స్వాంతముహూనన్

బర్హతరాజకుమారీ!, యర్వీశ్వందనుడు స్థానుఁ * డొప్పుగ వినుమా!

ఉ. మున్నల దక్షిణకన్యక సమున్నతపాంశుఁ బినాకహస్తానిన్

బన్నుగఁ బెండ్లియాడి కడుబాములఁజెంది మహాధ్వరంబునన్

బన్నమునొంది యోగమునఁ * బ్రాణముఁ బాసఁ గుమారి! యెట్టి సం

వన్నతఁ గాంచి యిట్లురక * పాల్పడితీపు శివున్ వరింపఁగక,

97

గీ. ఉండుటకు నిల్లలేదు పరుండ మంచ, మేనిలేదు పసాపడినేమిలేదు

కట్టుటకులేదు కాటనేకాపురంబు, బిచ్చమే జీవనంబు చాంపేయగాత్రి!

గీ. కాన నీవింకఁదవమునుమానుతల్లి!, తల్లిదండ్రులకడ కేగు * తప్పకుండ

మంచిసంబంధమారసిమగనిఁగూర్తు, మమ్మ నీమదియుమ్మలికమ్మువాయ. 99

ఉ. ఇప్పుడె సెప్పువారము రమేశ్వరుడౌ పురుషోత్తమండు నీ

కొప్పిదమైనభర్త యసితోత్పలమూర్తి మనోజవిద్యున్

గొప్పసమర్థుఁ డెందు ననుకూలుఁడు గావున నట్టివాని నీ
వొప్పుగఁ జెండ్లియాడు సుఖమొందెదు నొందెదు వైభవమ్ములన్. 100

నీ. కల్యాణగుణనిధి • కమలదళాక్షిఁడు, నిర్గుణుం డారయ • నీలగళుఁడు
కాముకక్రీడలఁ • గౌశలుండాహరి, కామనిర్వాపణకరుఁడు హరుఁడు
అసమానవైభవాఁయతనంబుపేంద్రుండు, భైతౌశనుఁడు కృత్తివసనుఁడితఁడు
కాస్తుభగైవేయకలితవక్షుఁడు చక్రి, యరగేంద్రహార శంభరుఁడు శూలి

గీ. ఇట్లు విపరీతరీతుల నెక్కుడైన, తారతమ్యముతోడుతఁ • దనరుచున్న
హరిహరులతీరుఁడెలిసినీవాత్మయందు, నెమ్మినాలోచనముసేయుమమ్మ! సుంత.

క. కావున హఠయన్ విడి నీ, వీవిధమున కొప్పునెడల • ఎపుడే మేమా
శ్రీవిష్ణువు నీటఁ దెచ్చి మ, హవైభవమొప్పుఁ జెండ్లి • నమరింతు ముమా!

— * పార్వతి సప్తర్షులకు శివ మహిమఁ బుఁ జెప్పుట * —

ఎ. అనుడు.

ఉ. పక్కుననవ్వి యవ్వికచఁగక జలోచన మానినద్యులన్
జక్కఁగఁ జూచుచున్ మిగుల • జాదుర జాదుర మొప్పు నిట్లనె
నిక్కములే తపస్వికులనీరధిచందములార! మీ నుమా
మిక్కిలి సారవంతములే • మెప్పు ఘటిల్లఁగఁజేయు నేరికిన్. 103

ఆ. చాలఁ గఠినుఁడైన • శైలరాశేంద్రుని, కాన్పనగుటఁ జాలఁ • గఠినతమము
నామనంబు దిరుగునా యెన్ని జెప్పిన, మౌనులార! గుణనిధానులార! 105

చ. వదలను నే హఠంబమరివంద్యుఁడు నారదమాని సెప్పిన
ట్టిదియెవిధంబుగాఁ దవము • నెంతయు నిష్ఠ నొనర్చెదన్ గుణా
స్పదుఁడని కామలోలుఁడని • పన్నుగఁ గేశవుఁగూర్చి చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును • నా హరుఁబాసి వరింప నన్యులన్. 105

క. శివుఁగుఱిచి నిర్గుణుండుని, యవినయుఁడుని పేద యని మహాత్ములు మీఱల్
గవిసి వచించితి రిట్టుల, శివతత్త్వముఁ దెలియఁగా విశేషము జగతిన్. 106

క. మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని • వెకలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో పెఱతోవల, నఱచితిరో నాదు మనము • నారయఁగ నిలుల్.

క. ఈశ్వరుడని సకలామ్నా, యేశ్వరుడని హరివిరించినేంద్రాది నిలిం
పేశ్వరుడని కల్పంతా, సశ్వరుడని శివుని శ్రుతు లానన్ వినరొక్క!

మ. త్రిగుణాతీతుడు నిర్వికారుడు జగద్రేకుడు యైనవా
ర్థగృహీ లఃకృతి వేద నేద్యుడమరభ్యానార్హ చూరిత్రుడ
జగతప్రధతథానదుర్లభుడు విజ్ఞానాస్మదం డీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయట్లుకాదు వినుండి! యాక్షేపము మానుండి! 109

గీ. సకల జగదీశ్వరుండయ్యి జగతిఁ దనదు
పెంపుఁ జూపింపఁ దలపడు జగలంపు
భవ్య వైరాగ్యభావంబు జాదుకొలుపుఁ
బరమశివు నారయుం డింక బ్రహ్మములు! 110

నీ. విమలాత్మవిజ్ఞానవిహృతి నొందెడు ఘను, డరయునే యస్య చిహారములను
నిర్వికారానందరతుడౌ ధన్యుడు, విషయవికారంపు నెట్టిగోనను నె
ముక్తికాంతాభోగభోగ మొందెను పుణ్యుడ, ఉన్యకాంతాభోగ మానపడు నె
స్వప్నకాశేత దర్శనచమండను మోగి, యిది రాతితయముల కింపు గొను నె

గీ. భక్తిరహితుని భక్తి చిహ్నము, పడంగ గూపంబు దొరకొన్న సరమపురుషుం
డయ్యి డల్లలఁ గుచ్చినాభ్యుదయి, నలచునే మారయుండు తద్వజ్జ్వలార!

ఉ. ఏనుచు భోగి భూతిమనకే యిటు నిచ్చెరువల్ల యూర్జిత
సేవభక్తున యున్ననుని జేరినగోనను నెట్టి భక్తి
భానున కి ము సేను పరు నాముగ నెట్టి వంధు సేను న
దాన నె సర్వమున దొరయుం జూపనవంశవయాధి కుందము! 112

గీ. యోగిననుండిశ్వరుం డేను యోగినిని చి, పున్ది నాగుం శివుడయితాపి నేను
అల్లనాగుడు మహాకాలుండింఘిలాం, నిశ్చలగు నను తోడగాంకెలగు నను

వ. ఇకను వినుడు.

నీ. శీతాంశుధరు నందు చిత్తము చిత్తంబు, భవు సమర్పనసేయు పాణిపాణి
ప్రసంధనాధుని జేరుపదములు పదములు, శివుని సన్నతిసేయు జిహ్వాజిహ్వా
విశ్వేశుకథ ఏను ఏనులు వీనులు, కాలకాలుని జూచు కనులు కనులు
పరమేశు గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికినొంచుతనువుతనువు

గీ. పురహరునిఁ గొల్వఁబూనినబుద్ధిబుద్ధి, శ్రీశనాయకునకుఁమ్రొక్కుఁశిరముశిరము
శంకరునిభక్తిఁబడసినచదువుచదువు, నాగభూషణుసేవింతునరుఁడునరుఁడు.

ఉ. ఉల్లము శంకరాంఘ్రినశయ్యగృహమాశ్రయయ్యక్తియం దొడల్
హల్లకబంధుభూషణ సమర్చు మందు నుడిచి మహేశ్వర
ప్రొల్లలితావ్వామమ్మల జహిద్యమమందుఁ దిరంగుచేసి రం
జలుదు రెవ్వరట్టి సురసేవులు భవులు శాస్త్ర లిభువిన్. 115

సీ. పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగలేని, యిక్కగా దది పాపహాకగాని
ఖండేందుభక్తిఁ గనకయున్నట్టి య, న్నరుఁడు గాఁ డాతండువలఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తికిఁ జెలఁగి మ్రొక్కఁగలేని, శిరముగా దది పాపభరముగాని
భోగిభూషణుపూజఁ బూని సేయఁగలేని, కేలుగా దది చెడ్డతేలుగాని

గీ. శంకరుని మనిఁజెందఁగాఁ జాలనట్టి, తెలివి నా దది కడు చెడ్డఁ జెవులుగాని
లమ్మహేశ్వరు కొలువుకైఁ జుగరహస్తి, కలిమిగా దది పేరడ్చు బలిమిగాని.

వ. పంతురముదైన.

సీ. రంజకునిదక్కఁ గరణ నొక్కనగమును, నేనునే జాహ్నువి సిద్ధమునులు
యెట్లు దేనిదక్కఁ జూచి నూరినరు, నుచుతి నొకనఁ జుద్యమాన్తు
లొక్క మనిదెక్కఁ జుల్ల భక్తియొక, గిని న సొనునేఁ తమలవల్లి
లొక్క భానుదక్కఁ జుల తి నూరినరు, కేల పాపానుని యేగునేము

గీ. స్మరణ భక్తియొక్క సేవ నొక, కేల భక్తి భక్తి భక్తి నేఁ చెవఁటివగుదు
సరిసితిర నాచు వృద్ధులపురుషులప, నొక నొకనొక భక్తి నొట్టిత లేక.

* పా ర్వ లీ ఖండ ము — ఆ. 3 * ---

వ. అరుణగభస్మిని నాపరాశ్రమం గుడయిచివన గడువే
దిరమగు మేరుభూరిముఁ జేలికమ్మె నలనం న నొడసవే
స్ఫురదవలంబు శైత్రమునుఁ జోద్యముగా నహియించినన్ శిలన్
సరసిజ ముద్భవిల్లిననుఁ శర్వుఁడక్క సరింప లాఁతులన్. 116

ఉ. శర్వుడు నా తపానునకుఁ సంలస మొందక యుండెనేని నే
నుర్విని లా.తిపూరుషులఁ నొప్పి వరింతు నె యన్మహేశ్వరున్

సర్వజగత్పతిన్ మరల * జన్మమునొందియునేనిఁ జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యగ్నిబడి * యొడ్డుగ నీయును రూడఁజేసెదన్ .

119

గీ. అనిన మునులు జయశ్వునుల్ హర్షభర మె, సంగనొనరించి పార్వతీచరణనలిన
ములకు మదిలోనజోతల*సలిపి శివునిఁ, జేరఁజని యవ్విధంబెల్లఁజెప్పి చనిరి.

-- * శివుడు పార్వతినిఁ బరీక్షించుటకై యత్నియై నేరట *--

చ. మునికులచందు) లిట్లు హిమభూధరి రాజను శామనకపరి
ఓను బొనరించి తెల్పిన ప్రకారమెఱింగి మహేశుఁ డప్పు డి
కను బరిశోధనేచ్చఁగొని * క్రొచ్చట వృద్ధతపస్విరూపమున్
గొని యొక యాతకట్ట గొడుగున్ ధరియించి చ న్నా హిమాద్రికిన్ . 121

గీ. పర్వతేంద్రకుమారి తపంబుసేయ, తావునకుఁజని చెలులతోఁదనరుదాని
వేదియం దనవద్యయైవెలయుదాని, భర్తలతఁబోలి యలరు నపర్వఁగాంచి,

గీ. తారసించిన నుమ వృద్ధతాపసాశ్రమ, తిక్క దనకువిప్రుల గాంచి తపీయదివ్య
తేజమున కాత్మలోమెచ్చిదిశ్యసలిల పుష్పఫలముల న్నంచితపూజచేసి. 122

వ. స్వాగతంబాడి వినయనిమిత్తమై యిట్లనియె.

ఉ. ఎవ్వరు మీర లిచ్చటికి * నెచులకేగును నేనెఱుంగినా
రివ్వనమెల్లఁ దేజముల * నొకయు వెల్లఁగఁజేసె చుంటి రా
మువ్వరు వెల్పులం దొకరొ * మోదముతో నెఱిగించి మాకింకన్
నివ్వటిలంగఁజేయుడు వినిశ్చిత్తవైభవ మీశ్వరోపమా ! 124

చ. అనిన నగ్రేంద్రనందనకు * నాతఁడెన్గ రుచిరాంగి ! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండదను * దోయజగర్భుని వంశ్యుఁడన దమ
బనవరతంబుసేతు ననయంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్క మిది * పొందుగ విన్ను సరోరుహాననా ! 125

ఉ. ఎవ్వతెవీపు ? రోహిణివా ? * యిందిరవో ? పరమేష్ఠి రాణివో ?
యవ్వనజాత్తువత్నివా ? సురాధిపు నాతివా ? వేదమాతవో ?
యి వ్వనభూమియం దిటుల * నేటికి తీవ్రతపోవ్రతంబు నీ
వివిధి సల్పుచుంటి వసిత్తేంద్ర ! నా కెఱిగింపు మింపుగన్ . 126

ఉ. ఎవ్వనికూతు ? వెద్దికుల ? * మెయ్యది యాహ్వాయ ? మజ్జగంధి ! నీ
వెవ్వని పువ్వుబోడి ? * లెంచగరాని తపం బిడేల ? లే
జవ్వనమం దిలన్ మగని * బాడదొలంగి యొనర్చె దిట్లు ని
న్నవ్విభుఁ డెట్లు కాసెను ? దయా గుణహీనుఁడు హీనుఁ డన్నటన్. 127

చ. సకలముఁదెల్పు సత్యముగ * సాధ్య * యనన్ సగరాజరాజక
స్యక చిటునవ్వునెమ్మొగను * నన్ దళుకొత్తగ నిట్లనల్క మా
నికులవతంస ! విస్మయను * నీవు వచించిన వారిలోన నే
నొకతెనుగాను బర్వతనరోత్తమపుత్రిని కాళియంద్రుని నక. 128

మ. తొలిజన్మంబున దక్షపుత్రినయి రుద్రుని బేర్చిఁబెట్టెడి పే
రలుకనీ దక్షుఁడు నానునోవిభు * సత్యంతంబు దూషించి ని
ట్టలమానీనున నాశరీరమును గాట్రబైన యోగాగ్నిచే
బొలియన్ జేసి నిలిపరక్షకొఱకీపుట్టె దగ్గఁ గాంచితన్. 129

చ. శివుఁడు హిమూద్రి)పైఁ దపము * సేయుచునుండఁగఁ దారసించి నే
నవిరళభక్తిగొల్ప హుడు * డంత సుమాస్తు)ని రూపు మాపినన్
జివుకఁగఁజేసి రావ్యగిరి * కేరగఁబోయె దపము చేసి య
భ్రమని విహుహమానుటక * బొల్పడి యిట్లు నిమిగ్నక విభూ ! 130

గీ నాతపం బహ్మహేశ్వరుఁడేతరులను, నేటినిఱకెక్కడ డె నగ్నిప్రవేశ
మేనుసేయంగఁబుట్టె పరిమృత్యుఁడొది, యుద్ధసమసేయనాగితి? ననఘచరిత !

క. ఏజన్మంబున సన్నత, నా సగదీశ్వరుఁడు గొనునోయక్కతమున నే
నీజన్మంబునుకాసెదఁ, బోజవమొరింగునుండి * పురుషశ్రేష్ఠా ! 132

గీ. అనివలికి తాపనుఁడు వలదనుచు నార
ణంబు సేయుచునున్న నన్నలినవదన
వేగమున నగ్ని దూఱగ * పీఠిహూతుఁ
డవుడు చందనశీతలుండయ్యె దలఁకి. 133

ఉ. కాళిక యిట్లు చేయునది * గానక యూరకవచ్చుచుండఁగా
వై శ మభీకమాని గరువంబున నిట్లనిపల్కె నగ్ని నిన్
గాళి ! దహింపఁదయ్యె నెటు * గాంక్షితమున్ సమకూరదయ్యె వా
క్యేళిఁ దొలంగి తెల్పుము సఖి ! యిక నీదు మనోరథంబులన్. 134

వ. వెండియును.

చ. కలికి! తపంబుచేసి యింకఁ * గాంచెడు వైభవ మెద్ది? నీకిలన్
వెలితి గనంగరాదు కడు * వేడుఱుఁజెంది వృణాశ కోమలొ
జ్వలమగు నీ శరీరమును * జండతపోర్చి గృశింపజేసి యి
ట్లలఁచుట చిల్లపెంకుఁగొని * యక్కట! బంగరుఁ బాటవైచుటే! 135

—* జయ యతికిఁ దార్పత్ర ప్రవక్షారణముఁ జెప్పుట *—

చ. అనిన గిరింద్రకన్యక నిఁజాళులకున్ గనునన్నజేయఁ జ
య్యన జయ గౌరసించి వినయంబున నిట్లనిపల్కె విన్ను న
న్మనికులచంద్ర! యీ రమణి * భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ * బూన్కి దపించుచున్నదిట్టులన్. 136

క. నారదముని పనువున నీ, సారసదళమృదులగాత్రి * చటుల తపం బి
ట్లారంభించి యొనర్చెడు, సారెకుఁ దాపనవతంస * సంఘములరన్. 137

గీ. కరము చిరకాలమయ్యె నిక్కలికి తపము
సేయ మొదలిడి నేటికి * శివుడు మెచ్చఁ
డాయె నిత్తన్వి యితరాది * శేయవగుల
లోన నొక్కనిఁ బెండ్లాడఁ * బూనదాయె. 138

ఉ. మీరు మహాతపోనిధు లిమేయదయాకరు లిదమూర్తు లీ
చారుశరీరగాత్రి నల * శంకరుఁ డెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ * దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే?
కూరిమిమీఱఁ జెప్పఁ డెదఁ * గూదడఁగంగఁ దగంగవేడుకల్. 139

నీ. హంగమాలపు తల్పమందు నిలించునార్య పరుడు గఱకైన * రాలరేల
అమలకాంచన దుహితములఁ గల్గెడు బాల, నారచీరల జిగిమీఱఁ గట్లు
మృగనాభిపంక సమ్మిళిత చందనగంధ, మలఁదులలిత పూయు * నమరబూది
కల్పపక్ష్యఫలాళి * గాంక్షించి తిను శిర, గాఢును మెనపు నాశిటికి నోర్చి

ః. ఏమి నుచువుదు యహింస గిరి ద్రపుత్తి, బాలచంద్రానన్ గోరి * ప్రబలతాప
భరిముఁజెడుచు స్థిలఁడెరిగెనుపుడు! శివునిచిత్తంబిదేటికోచెమ్మగిలదు

క. ఈ రమణి తపముసేయుట, కారంధముసేయవేశ * నా యా మొక్కల్
కూరిమివేసె నిపుడు విస్తారఫలప్రసవరమలఁ * దనరెడు సయియె. 141

గీ. ఇంక నేమివివస్గోరు'దెఱుకసేయు, మనినఁ గృతకయతీశ్వరుం'డల్లనవ్వి
పార్వతినిఁజూచియిట్లని'పల్కెనీదు, చెలియపల్కులునిజములే'చెలువ! చెవుమ

మ. అనన్ పార్వతి యిట్లుపల్కె మునివ'ర్యా! నాసఖిభాషితం
బు నిజంబెక్కుడు ప్రేమబంధమున నె'ప్పు పాజ్ఞనకాయవ
ర్తన మాశంకరు కొల్వునందె సమకూ'రన్జేసి యిట్టి తపో
ధనసంపత్తి గొనన్ దలంచిత శివున్ * దప్పానో యొప్పానోకో. 148

క. అనిన విని వెక్కనంపడి, ముని యిట్లనిపల్కెఁ దెలిసె'మొదల నిదేమో
ఘనకాంక్షిత మని యడిగితిఁ, జనఁదగు నేనందునుండ'జన దిఁకమీఁదన్. 144

ఆ. ఇట్లుపలికి చనఁగ'నెంచిన మునినాథుఁ, గాంచి యవుడు కాళి * కరముధక్తి
తోడ నిట్టులనియె'దొందర యేటికి, నిలిచి చెవుమ దేవ! నీవుహితవు. 145

— * యతి పార్వతి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట * —

వ. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ. నన్నిటనిల్పి నీవు శ్రవ'ణం బొనరింపఁ దలుపు చేసినన్
బన్నుగఁ దెల్పువాడ నిఁకఁ * బధ్యము తధ్యమునైనమార్గమా
పన్నగభూషణున్ గుఱిచి * బాగుగ నంత నెఱింగియు'టి నీ
వెన్నికమీఱ నజ్జటిలు * నెట్లు వరించితివో ప్రియంబుగన్. 146

సీ. గజమేఘ యొక ఘో'టక మేని యున్నదే, గిటకపాణిన ముది * గిత్తగాక
శిష్యులేనియును భు'జిష్యులేన్ గలరె ద, మ్యాలసం'కువల నె'య్యములుగాక
కౌశేయమేని రా'జ్యువమేని యున్నదే, యేర్ప రక్కసివర్మ * మేవగాక
ఘనసారమేనిఁ * జందనసార మేని యున్నదియె బూది విశే'వ'నంబుగాక

గీ. ఓగిరంటేనిఁ గలదే నీ * పూమాసేయు. చటుల కాకోదగోరు వి'వంబుగాక
ఏమి భో'గంబులున్నవో * ముఱుగబోనె, రుద్రునందుఁ ద్రహో'క్షై'రుచిరగాత్రి!

ఉ. పూర్వమునందు నా'నెని సు'పుత్రియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టెబట్టి పతి * చందము గిట్టని తండ్రిచేత బి
ట్టోర్వగరాని చిన్నతన'మొంది మహాధ్వర భూ'వేదికన్
బర్వునఁబాసెఁ బ్రాణములఁ * బార్వతి! మిటివిగాదె యిక్కతన్. 148

క. శ్రీరత్న మీపు సుగుణో, దారుడు మీతండ్రి పర్యోతప్రభుఁ డిలలో
భూరితర్వైశ్వఃస్థుఁడం * యో రమణీమణిరో! తగునె? * యుగ్రు వరింపన్.

నీ. వజ్రంబు నటు పాట * వైచి పామాణశ, కలముఁ జేకొని మూటఁ * గట్టినట్లు
చందనాంబువుఁ బాటఁ జల్లి పెల్లడనును, బొలుపుగా నొడలెల్లఁ బూయుపోల్కి
బంగారుజలతిరీ * పట్టపుట్టముఁ గెంటి, తోలు గట్టుటకయి * తొడరుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి * ఖడ్గోత్తకాంతులఁ, గాంచి యానందింపఁ నెంచు కరణి

గీ. మణినిధానం బెడసి హామయ రజంబుఁ
జేంది యానందమొందెడు * చందమునను
లోకపాలకులగు నల్ల * పాకశాస
నాదులను బాసి కామనంహరు నలచుట.

150

నీ. కన్తూగికా రజః * కలితచందనగంధ, మేడ? చితాభస్మ * మేడ? బాల!
రమణీయనల్లకీ * విమలరాగగ్రామ, మేడ? శంఖధ్వన * మేడ? రామ!
లలితకాంచనమృదులదుకూలగు నియం, బేడ? గజాజనం * బేడ? కాంత!
రంగస్మనోజ్ఞ మృదంగనంగతనాద, మేడ? డమరుఘోష * మేడ? రమణి!

గీ. వజ్ర వైచూర్య భూషణాంభులవేడి, ఘనకరాళ భుజంగసంఘంబులేడ?
తామరసన్నేల! నీవేడ? * బిసెనన్నేలు, జేడ? యోజింపునుంతరంబి గీతమున.

క. ఏడ సుపరిసహాయం, బేడ విభావానునగణ * మిందునిభాస్య!
ఏడ జయభేరిస్వన? మేడ గీతధ్వని? యథార్థ * మెలగుము తెలువా!

చ. తిరుణిరో! యొక్కమాట విను * దాఁతక చెప్పదనిప్పు కామనం
హరునికడన్ ధనంబుగల * దన్నయెడిన్ బదినుదిలో దిగం
బరుడయి యుండులెట్టులొక * వానగృహం బది యుండేనేనియున్
దిరముగ గాటిసే తనకు * దీనుమునేయుట యెట్లు కోమలీ!

153

గీ. మతియువను మొక్కమాటరామాలలామ!, వరగుణగణంబులంబెల్ల * వామదేవు
నందునొక శీనియున్నదాయదియెఱింగి, కడగుమిశివుఁ బెండ్లాడఁగడిది వేడ్క

గీ. లేదు వంగసపుంబస * లేదు విదై, లేదు సిరియును సారేమి! లేదు చూడు
లేదు తెలివియుఁ దేటయు! లేదు నెందు, లేదు నిలువాకిలియును శూలికినొకింత

ఉ. ఇంకను నీయెడన్ శివున * కిచ్చయెలేకకదా రతీశు మే
నింకఁగఁజేసి నిన్నెడిసి * యేగను వేటొకచోటి కిప్పు డా

మెంకెతనంపు వేలుపును * బెండిలియాడినఁ గూడ మేటియా
తంకమెగాక సౌఖ్య మెటు * దారసిలున్ హిమశైలకన్యకా ! 156

ఉ. కావున మంచిమాట విను * కాళిక ! రుద్రుని మాని యన్యునిన్
శ్రీవిలసిల్లఁగా మగనిఁ * జేసికొనన్ దలపుచు బొనర్చుమీ
నా వచనం బమోఘమని * నచ్చికనేయుము లేకయున్నచో
నీవెటు లిచ్చగించె దటులే పశుభర్తను గట్టకొమ్మిఁగన్ 157

గీ. అనిన గిరికన్యక మనంబునందుఁ గినుక
నొంది శివదూషణము సేయుచున్న విప్రుఁ
జరజరగఁ జూచి పల్కె నుచ్చరముతోడ
వచ్చె నతఁ డెవ్వఁడో యిందు * వంశకుండు. 158

—* పార్వతి శివాక్షేపిషు లగు సమాధానములు నెప్పుడు *—

ఉ. మోసముతోడ నాదు తపఃముఖ జెఱుపన్ జనుడెంచినట్టి నీ
వేసము దెల్లమాయె నిఁక * వెగలిపల్కులు పల్కుబోకు నీ
వాసక లేశ్వరున్ దెలియఁసంతటివాడెవ ? విన్ను చెప్పెదన్
ఁగి నిగ జైవత్తియు నెఁబాసని విజ్ఞులు మెచ్చున్లుగన్. 159

గీ. నిర్గుణంబగు బ్రహ్మాంబు * నియతి మిట్లు కారణాంతరమున గుణితబు ముందె
నట్టి పరమాత్మ కెట్లు * నట్టిపడును, జాతి గిరిమం చి. కను సువిచారదూర !

సీ. నిశ్వాసమున మొదల్ నిగమముల్ పుట్టించి, హరిఁబుట్టించియ్యవియొసంగె
సృష్టి శక్తి నొసంగి * సృజనాధికారంబుఁ, గమలజన్మనకిచ్చె * గరుణయెసంగ
స్వర్గరాజ్యముతోడ * సర్వోక్తాధిపత్యము నిచ్చె నాపురందరున కెలమి
నవనిధానములు కిన్నరనాథున కొసంగి, భక్తజనాశ్రయ * పట్ట మిచ్చె

గీ. ఇట్టిశివునకు విద్యయు * హృద్యతరవి, వేకమును బ్రాభవమును * విభవబుద్ధి
లేదనుచుఁజెప్ప నీదగు * వాదమునకు, మొఱకులారసి మెత్తురిప్పడమిలోన.

సీ. ఎవ్వనివాకిట * నెలమిఁ గాపురముండు, సిద్ధప్తకంబు వాసిన్ జెలంగి
ఎవని శిరోఁఘ్రిల * నీక్షింపలేరై, పద్మజన్మండు నప్పద్మనయనుఁ
డెవ్వనిపూజనం * బింపుమై నొనరింప, సర్వాస్థసిద్ధులు * సంతరించు
నెవ్వని నొల్లని * హీనుండు సప్తజ, నృదరిద్రితన్ జెందు * మదము డింద

గీ. నెవనిగాత్రంబునందు రహించుపేత, భూతిలేశంబు గీర్వాణముఖ్యులెపుడు
తలలఁదాల్చుగ నాసిఁఁగ్రోదంఁడినిష్ఠ, నట్టి పరమేశుఁడెలియ నీకలవియగునె
వ. ఇఁకను

గీ. నీ వనినయట్లుకప్పుడునీలగళుఁడు, దాని మంగళచేష్టుఁడై శివరియున్న
దవిలి తననామధేయంబుఁడలఁచువారి, కెల్లసౌఖ్యంబులను నిచ్చులిచ్చుచుండు

గీ. ఐన నొకమాట వినుము శతాత్మ! శివుఁడు
తీమిశో భోగముల నొందఁజేయుండె
నా? యిటులఁగాక వైరాగ్య మాత్రమొంది
భోగముల మానెనా? తలంపుము మనమున.

164

అ. ఇల్లు వెండికొండ శివులు బంగారుకొండ, కలిమితేఁడు పైకశములకుతేఁడు
కొలుచుదాసులెవనిశిలవానిసిరినీ వె, ఊంగఁదరమెపొమ్ముఁదొంగతపసి! 165

నీ. గంగామహానదీకాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యడుసొందు శైరిభంబు
అమలమాణిక్యచయముల హరించునే, నత్తగుల్లల నోట శివులు కొంగ
కమలమరందసారమున కాసించునే, బురదనుగ్రాలు దర్పర మదెందు
అచ్చముక్తాఫలాహారంబు నడయునే, జొన్నకింకుల కెగుఁచున్నకాకి

గీ. అఖలదేవాధినాథుఁడై శిఖలవేద, సన్నతుండగు శివునిభాస్వరచరిత్ర
మరసిమెచ్చగఁజాలెదేయజ్ఞహృదయ, పొమ్మునీబోడనాకికఁబోరువలదు.

ఉ. భూతసహాయుఁ డంటివికఁ శివులుగనిన్న మహేంద్రముఖ్యుల
భూతశరణ్యుఁగొల్వఁ జన శివుము లేవున వేల్పుపెద్దలన్
నీతమెఱుంగఁగాగుదల శివుల మొత్తుచునుండునట్లనీ
వాతగువారిదొ గరువ శివరసి యెల్లు గణించెదోకదే.

167

వ. ఇఁక వినుము.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిన్ జంపవలయు శివుదప్పినఁ ద
క్కునలాడి తిట్టవలె రెం, డివిగానియెడన్ దొలంగి శివగఁగవలయున్. 168

ఉ. కావున శివు బావఁడవు శివ గాన నవధ్యుడ విందునుండి పొ
మ్మి వెలకేనిఁ గుత్తితమతీ! యన నాతఁ డిక్కెద్దియో యనన్
బోవఁగ వేగ సంతఁగని శివఁడితండు వితండి చూడు మ
ద్దేవుని దూఱఁబూనెడు సందేజయ! పోదము వేఱుచోటికిన్.

169

గీ. అని రయంబున లేచి హిమాద్రిపుత్రి, చెలులతో వేటుచోటికిఁ జేరఁ దలంచి
యొక్కయడుగిడఁగానస్మితోజ్వలాన్యుఁడగుచుశంకరుడంతఁబెల్లాదరమున.

— * శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతిఁ గైలాసంబునకు రమ్మనుట * —

కా. బాలేందుస్ఫురితోత్తమాంగరుచితో * భస్మాంగరాగంబుతో
నీలగ్రీవముతో దయామృతఝరీనిష్కందద్రౌన్మాన్మర్తితో
లీలాలంకృతకోటిపుష్పశరలాఠితోల్లసన్మూర్తితోఁ
బ్రాలేయాచలకన్య కట్టెడుట శుంభద్రదాగసంభందై. 171

క. ప్రత్యక్షమొంది కాళిక, నత్యనురాగమున వాసి * యనియె బ్రయా! నీ
నత్యప్రణయమునకు న, ప్రత్యక్షతపసునకు ముదము * నడితిన్ గడిచెన్. 172

ఉ. ఘోరతపోధనార్హమునఁ * గోమలి! నన్ గొని తీవు నేనకున్
నూరిమి పేరిమిన్ గొలుతుఁ * గోరినయట్టుల నేటినుండి నిన్
సారెకుఁ బెక్కుచిక్కుల * ఘనంబుగ నొక్కి పరిక్ష చేసితిన్
దీరని చెల్లికల్మి గణుతింపక పైఁపుము వేగ నన్నికన్. 173

ఉ. ఇందుముఖ! త్రపస్ గొనెద * వేటికి నేటికి దీర నీత్రమం
బొందికతోడ నన్నెనసి * యుండవె మున్ను నిరంతరం బిఁకా
చందము డెందమందుఁగొని * సందియమున్ దిగనాడి పేర్చిమై
నిందుననుండి కావ్యగిరి * కేగఁగ రమ్మిపుడే రయమ్మనన్. 174

క. ఏలే యలిసీలాలక! ఏలే బాలేందునిటల * హృద్యతరకలా!
ఏలే యిటువరుగెత్తుట, ఏలేమల కిట్టిప్రేమ * లెఱుంగము జగతిన్. 175

క. రమ్మా! నావెంబడి భా. రమ్మా ననుబ్రోచు టతిభారమ్మా నా నే
రమ్మా తతకరుణాధా, రమ్మారయ నీదు మనము * రాజీవముఖ! 176

క. పైరింపుము నానేరమి, వారింపుము ఘోరవిరహభారజ్వరమున్
గారింపుము బిడియమును వి, చారింపుము దేవి! పూర్వసౌహార్ద్రములన్.

వ. అనినంతఁ బర్వతరాజకుమారియు

నీ. తేజీమాడఁగరాసి * దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు రూపంబువాని
ఘనఘనాఘనతుల్య * కంఠనాదమువాని, దలఁపఁజాలనిశక్తిఁ * దనరువానిఁ

గారుణ్యరసమునఁ * గ్రాలుభావమువాని. నిష్కళంకాత్ముడైనగడువాని
తనతపంబున కనుతాపమొందినవానిఁ, బ్రేమోక్తి నలఁత మాన్పించువాని
గీ. నఖలజగదీశ్వరుని మనోహరునిఁజూచి, యతులమోహనతనువునకాత్మమురిసి
తాపమెల్లనుద్రోచి జోతలనొనర్చి, కరములుమొగిడ్చి యిట్లనఁగరముభక్తి
—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్ను బెండ్లాడు మనుట *—

చ. సకల మెఱింగియుంటి సురసత్తమ! దక్షుని జన్మమం దటుల్
వికలతనొంది గాత్రమును * వీడియు దేవత లొక్కతీరు తా
రకపరిభూతులై నను గరంబుభజింప నిలింపరక్షకై
యకలుషుడైన శైలవతియాత్మజునై జనియించితీర విభూ! 179

వ. కావున

డి. నాజనకున్ హిమాచలుని * నాదగుతల్లిని మేనకానతి
యోజనతోడఁ జేరి కడు * యుక్తిగ భిక్షుగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవై భవోత్సవవిభాసితలీల వివాహమాడి న
రాజతశైలభూస్థలికి * రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్. 180

శా. కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిల్ల * గాంచున్ గిరిండుండు తా
కన్యాయంబిది గాన నాదు మనవిన్ * గాఢానుకంపాత్మతో
నన్యంబెంచక యాదరింపుము మదీయంబౌ తపంబి ప్లసా
మాన్యభ్యాతి వహించిమించుఁ బుడమికి * మారావలేపావహా! 181

డి. మ. న్నల దక్షునింట నను * మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
బన్నుగ శాస్త్రవద్ధతికి * బద్ధతనొందకపోయితీవు నన్
గన్నఘనుండు దక్షుండును * గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్చకుండ వగఁబొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి * చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ * బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి * యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథివీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షును పరియించి యాచనను * సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుడై
మనమున నీసుమాని యవమానము సేయఁగఁబూను మానినీ! 1

పానటు లర్థిగోరు నను * నద్భుతలీలనొనర్చు కీర్తి నెం

తేనిఁ దనర్చు భూప్రజలు * హెచ్చుగఁబాడి తరింప నీకలన్.

191

గీ. జన్మజన్మమునందును * సతిని నీకు, భక్తును హాహత్త! వేగ నిబ్బరపుకృపను
నేను గోరినయట్టులనే కడంగి, తీర్పు నా వాంఛతంబును * నేర్చుమెఱయ.

—* శివుఁ డంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట *

గీ. ఇట్లు మఱిమఱి యడిగి గిరింద్రతనయ, యూరకున్నంత శంకరుండురుతరంపు
కరుణ నట్లే యొనర్చెదఁగాలి! యని త,దీయ విరహార్తుడై చేరెఁదిరుగ నెలపు

క. అచ్చటి ప్రమథులకెల్లను, హెచ్చుగ శివుఁ డిచ్చరిత్ర * మెఱిగింపఁగ వా
రెచ్చుగ సంతసమొంది మ, హూచ్చతరోత్సవము లప్పు * డొనరించి రటన్.

—* పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లిదండ్రులయొద్దకుఁ బోవుట *

శీ. అంత మహేశ కాంత క్రమమంతయుఁ బాసి హృదంతరంబునన్
సంతసమొంది యగునులకుఁ * జక్కఁగఁ బూజలొనర్చి తాను ము
న్నెంతయు వేడ్కనాటిన మఃసీరుహారాజనిఁ బ్రేమఁజూచి దీ
యొంతమునర్చి పూఁతులు జమీవిజయల్ మురియంగఁ బొంగుచున్. 195

చ. నగరికిఁ జేరఁబోవ గిరినాథుఁ డెఱింగి కరంబుపొంగి య
త్యగణితవైభవంబున నిజాంగనతోఁ దనయాళితోఁ బ్రథం
దగు నల పౌరభాంధవ వితానముతో ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
మ్ముగ శుభవస్తువుల్ గొని ప్రమోదముతో నెదురేగె నత్తఱిన్. 196

౯. ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, జానగు పల్లకులును * రచనల సొగసొ
మేనాలును నానావిధ, గానంబులు సెలఁగ జనులు * గదిలిరెదురుగాన్. 197

పలఁ బట్టణమును, గాళి సమీపించి తనను * గాంచ నెదురుగాఁ

గుగిడుచుఁ జేరెడు, కైలేంద్రున కతనిసతికి * సాగిలి మొక్కెన్.

య

లోనలిపి * వక్షమునందుఁ గుమారిఁజేర్చి వి

రఁ గనుదమ్ములరాల్చి కుమారి! వచ్చితే?

గాగ్యమును * జెందితి మీదినమందు నేడె నిన్

లము * గోటి యిఁకేటికి గోత్రవర్ధనీ!

198

క. ఎంత ఘనుండైనను దా, నెంతటి నెఱవాదియైన * నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరొ! నుంత యొకని నడుగఁబోవఁ * జలకనఁజెందున్.

చ. ఇకను వివాహాశీతి గణియించి పరిగ్రహ మొందుమంటి దా
సకలము నీమనోరథపు * చక్కిగనేయగుఁగాక ధాత్రిపై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగియుండునె నశ్వము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమాన మొందుదురు * రాజముఖి! జగమందకోవిదుల్. 187

వ. వెండియు నిక వినుము. సిద్ధులుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాసితు
డును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్తరియగు ప్రకృతితోఁ
గూడి సగుణుండును, సస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితుండును, ననేకరూ
పుండును నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టి ప్రకృతివగు మహామాయపు నీవ!
మాయామయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృహమతిన్ ధరియింతు.
ఇక గ్రహంబులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వీ? ప్రకృతిపురు
షులనుగు మన యిర్వురచే లోకకల్యాణంబుకొఱపఁ గుణకార్యభేదంబున నివి
యన్ని యుత్పాదించఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు
సగుణభావంబు నొందుట, సిద్ధుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణ
పును సూక్ష్మజైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్వరజస్తమోమయపునైన
మాయపు నీవు! ఇక నిర్వికారుండను నిరీహుండనైనను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత
విగ్రహుండనగు నన్ను సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగు మనినకా నార్యప్ర
ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె. 188

గీ. ప్రకృతి నే నాత్మ వీవు సర్వస్వతంత్రు
లమును నిర్గుణులమునునై * యమరు మనము
భక్తవత్సుల మై గుణభావ మిట్లు
పడసితిమి సత్య మీయది * పరమపురుష! 189

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగువానినిగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు * నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందునేన్
వికృతివిహీనుగాఁ ద్రిగుణవేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ
క కృతిని గోరి యాకృతిని * గాంచినవానిగ నిన్నెఱు

ఉ. ఐనను దేవ! నామనవి * నారసి తప్పఘటింప కర్మిలిన
బూని హిమాచలున్ సకల * భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యి

చ. అని పలుమాఱు కూఁతు వదానాబ్జము నంటుచు మేరలేని యు
బ్బునుగొని రన్నలున్ ముదముఁబొందిరి వారి పురంధ్రులున్ గులాం
గనలును శౌఁగిటన్ బడసి * గారవమున్ బొనరించి రెల్లవా
రును గొనియాడిపాడి రమఁగుల్ గురిపించిరి పుష్పవర్షమున్. 200

ఉ. భర్తవినిర్మితంబయిన * భాసురరత్నరథంబునందు న
త్కర్మకులైన బ్రాహ్మణులు * కాళిక నక్కఁగఁజేసి వాద్యముల్
బేర్పిఁ జెలంగఁగా నగరఁవీధులఁ బొరవఘాశిరోమణుల్
నిర్మలమాక్రికాక్షత లఁనేకముఁ జల్లఁగఁజేర్చి రిక్కకున్. 201

ఉ. వందులు పాటగాండ్లు గరువంబెసఁగన్ దమ విద్యఁజూపి యా
నందముఁగూర్చి రగ్రకులఁనాయకవర్యులు సామగీతులన్
బొందుగ స్వస్తివాదముల * భోరున సల్పిరి వారికెల్లఁ దా
వందలు వేలొసంగె హిమఁవంతుఁడు రత్నములన్ గ్రమంబుగాన్. 202

ఆ. ఎల్లవారి కప్పు * డీరీతి గౌరవం, బెలమిఁజేసి గిరివఁరేశ్వరుండు
సంతసముననున్న * జరిగె గొన్నిదినంబు, లంత నొక్కనాఁడఁహంబునందు.

4. మేనకాకాంత సంతసఁమూని తనయ
తోడ నందఱు తోడండఁతోడఁ జెలుల
తోడ దాసీసమూహముతోడఁ గొలుపుఁ
దీర్చి కూర్చున్న సమయంబు * తీరు నెఱిగి. 204

— * శివుఁడు భిక్షుకవేషంబుతో మేనాసన్నిధిని నర్తనము సేయుట * —

చ. శివుఁడొక భిక్షుకాకృతిని * జేకొని వామకరంబునందు భై
రవరవసాధకంబగు దఁరంబును నింబుగ నవ్యహస్తమం
దవిత్తధనాదహా డమరుఁవంది ఘనంబుగ్రమోగఁజేయుచున్
వివిధగతిప్రభేదముల * వింతగ నర్తనమున్ బొనర్చుచున్. 205

ఉ. మేనకయున్న యున్నతపుఁమేడకుఁ జేరఁగఁబోయి శంఖని
స్వాసమనూనచా డమరు * వాదనమున్ బొనరించె నాగర
స్త్రీనివహంబుఁ బూరుషులుఁ * జిన్నలు పెద్దలు చేరినిండ వి
ద్యానిపుణత్వమేర్పడఁగఁ * దాండవమున్ బొనరించె మించుగఁ. 206

క. ఆ గరిమమీటు నృత్యము, బాగుగఁ గని గిరివరేంద్ర * భామినియును నా
నాగరజనంబులును గడు, నూఁగిరి తన్నయతఁజెంది * యల్లాసమునన్. 207

ఉ. ఆ నటనంబుఁ జూచి తుహినాచలపుత్రిక మూర్ఛనొంది యె
తేసి మనంబునక నటు మహేశ్వరుగా గురుతింప నంత న
బ్రాసన కాతఁ డిందుధరుఁడై బహుమన్నభనుండరాంగుడై
మానితనాగరాజకులమండనుడై గనుపట్టె నత్తతీన్. 208

చ, ఉమ యమితానురాగమున * నోయుడురాజకిరీట! నన్ను వే
గముగ భవత్సర్పర్పిణినిగా నలుపక వరమిమ్మునాగ న
ర్సము దనరార శంకరుడు * సత్వర మవ్వర మార్యకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవ ముఁపార్జితలీల నొసర్చె గృహ్యుజన్, 209

ఉ. మేనక యంత సర్తకు సమేయపు నృత్యముఁజూచి మెచ్చి స
న్మానము సేయఁగాఁగడఁగి * మానగుబంగరువశ్యైరంబులో
జానగుముత్యముల్ రవలు * చాలఁగఁగైకొని యాయబోవఁగాఁ
దా నవి యెల్లకే మరలఁ * దాండవమాడుచు నుండ వేడుకన్. 210

వ. అంత మేనక యక్కతక నటునకు మెప్పుసేయు వేడుక నీ వేమి వాంఛితు
విచ్చేదననుటయు నతం డిట్లనియె. 211

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ బార్వతి నిమ్మనుట *—

క. ఒల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను గెంపులను రవల * నొల్లను బంగా
రొల్లను గిరిరాష్ట్రీ! యీ, పుల్లసరోజాక్షి నీదు * పుత్రిక నిమ్మా! 212

క. నావుడు సగమూర్ధన్యని, దేవేరి ప్రభూతరోషదీప్తిక్షణయై
నీ! వెడఁగ! భిక్షుకుడ! యో,రీ! వదరకు మివుడు పెండ్లియేయగు నిచటన్.

క. నీ వన్నెకు నీ వానికి, నీ వాలకమునకు మేటి * నీదు సిరికి నీ
పూవుంబోడియుఁ గావలె,నా? వింతగు నీదు తలఁపు * నట! శరహృదయా

ఆ. తివిరి నక్కయేడ? * దేవలోకంబేడ? బడుగునటుడవేడ? * బాలయేడ?
ఎంత యంతరంబో * యెఱుంగకపోతివి, కనులవెట్టి నీకుఁ * గలుగుకతన.

ఉ. పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ * బోవకయున్నను నిన్ను బంట్లు బె
త్తమ్ములతోడ బాదుదురు * తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న తే

శమ్ము వెఱన్ నటించుచును * జక్కగ నృత్యము సేయుచుండఁగా
నమ్మనుజుఁచి యార్య డను * నాతని కిమ్మనియెన్ బ్రయమ్మునన్. 216

ప. అంత మేనక యార్యవచనంబుల కలుకన్ జెంది మందలింప నాలోకసుందరి
యుడుగక మాటికి నట్లే యర్థించుచుండ నమ్మంగళాంగిన్ బెదరించి గట్టు
రాణి యిట్లనియె. 217

శీ. వలదు చాముండ! యూరక * వదరఁబోకు
కన్నడినయట్టి యీ యాటఁగానిఁ దగిలి
పోవఁ జూచెదవా? మంచి * బుద్ధివొడమె
మంతరంబేమిచేసెనో * మాయకాఁడు, 218

ప. అనుసంత

క. ఆలోపల హిమవంతుం, డాలోగిలి కరుగుదేరఁనప్పటక మే
నాలలితాంగి నగేందుని, కాలాగంతయును జెప్ప * నాతం డలుకన్. 219

— * మేఁకా హిమవంతులు నటుని శిక్షింపఁబూనుట *—

చ. భటులిక వీని నావలకుఁ * బంపుడనన్ గుమిగూడి వారలా
నటు నదలింప వారికిఁ గఁనద్దనతేజుఁ డతండు చిక్కకే
యటునిఁబుఁ దిప్పుచున్ నిజమఁసోద్యుతలీలల విష్ణురూపుడై
కటకకిరీటకుండల నిఁకామచకాసదమేయసూరియై. 220

చ. కనఁబడ నా హిమాచలుఁడు * కౌతుకమొప్పఁగఁ గాంచుచుండ న
ర్చనమునఁ దాను శ్రీపతికి * రాణదలిర్ప సమర్పణంబు చే
సిన సుమరాజి యఘ్నుని * శీర్షమునం దగుపట్టఁ జూచి విం
తనుగొని భక్తిభావమును * దాల్చినయంత నె యంత నాతఁడున్. 221

ఉ. హంసము నెక్కి శోణితనిభాకృతితోఁ జతురాస్యుడై సుఖా
శంసదనేకవేద మను * సంతతిఁ బాడుచు సర్వదుఃఖవి
ధ్వంసముసేయునట్లు గనఁవచ్చిన నచ్చెరువొంది వర్వతో
త్తంసుఁడు నూచుచుండెను * ముదమ్ము విధమ్ము మనమ్ముఁ గ్రమ్ముగన్.

ఉ. అంతనె యాతఁ డా తనువు * సంతను మార్చి జపంబునన్ వివ
స్వంతుని రూపమున్ గొని దిఁకాతతి నల్లడవెల్లఁజేయు న

శ్రాంతనితాంతకాంతల నిరంతరతాపముఁ గ్రుమ్మరింప వి
భ్రాంతినిఁ జెందె సర్వకులపర్వతరాజవరుం డవారిగాన్.

228

ఆ. అంతలోన మరల * నారూపమును బాసి, యగృతరశ్మిరూపమంది కౌము
దీవితానములను * దేవాధినాథుండు, గుప్ప నరున మొందె * గుధరవరుడు.

మ. క్షణమాత్రం బలులుండి యంత నటరాజశ్రేష్ఠుఁ డధేందుభూ
షణవిన్నూర్జితమా జహపటలితో * శైలేంద్రకన్యాసధ
ర్మిణితో భాస్వరదివ్యతేజములతో * శ్రీమించు రుద్రాకృతిన్
బ్రహతాభీష్టదరీతి నొందఁ గనియెక * బ్రాలేయశైలుం డటుల్.

225

గీ. అంత నిముసంబులోన నా * హరుఁ డదృశ్యుఁ
డగుచు నిరుపాధికంబు ని * రంజనంబు
నిస్సృహం బద్భుతంబయి * నెగడుచున్న
దివ్యతేజంబు దనమోలఁ * దేజరిల్లె.

226

గీ. అట్టి తేజంబు గిరివరుం * డరయఁచుండ
నది యదృశ్యతఁజెందె నటాధిరా జ
నేకరూపంబు లిటుఁజూపి * వీక్షమగుడ
భిక్షుకుండయి గిరినాథుఁబెర్పిఁజూచి.

227

క. కన్నియ నిమ్మని యడుగఁగ, న న్నగరాజావతంసుఁ * డంగీకారం
బున్నుడువకున్నఁ గన్గొని, యన్నర్తకుఁ డం దదృశ్యుఁ * డయ్యెన్ వేగన్.

—* మేనా హిమవంతులు పశ్చాత్తప్తు లగుట *

గీ. ఇట్లు మేనా గిరింద్రు లా * యీశు మాయ
తెఱుంగఁజాలకపోయి రా * యీశ్వరుండు
గదలి చనినంత జ్ఞానంబు * గలుగ మనల
వంచనముచేసి చనె శివుండంచు వగచి.

229

క. వారలు శంకరు నెడ విస్తారతరావ్యాజభక్తి * తత్పరు లగుచున్
గూరిమి భజించుచుండిరి, సారెకు మదిలోఁ దదీయ * చరణద్వయమున్. 230

మ. అనిన విని సూతునకు నైమిశారణ్యవాసులగు వాచయము లటమీఁది
వృత్తాంతం బెఱింగింపుమనుటయు.

231

ఉ. నాకధునీపవిత్రభువనప్రతిమానకబంధబంధుర
 శ్రీకరగుండికాహ్వయసరిద్రసవర్ధితపుణ్యమూర్తి! మృ
 ద్వీకరసప్రవాహనిభాదివ్యవచోమకరందకందసు
 శ్లోకజనాతిగీతసుయశ్శోభహుమానిత! లక్ష్మమాంబికా!

232

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
 ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
 దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

పార్వతీ ఖండము

చతుర్థాశ్వాసము

నారాయణపురజన

నా! నవనీతప్రతిమ మనస్సారస! వి

ద్యానందపూర! సుయశో

భానిధి! ముదిగొండ వీరభద్రదారాధ్య!

వ. లక్క-ధకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివుడు వైష్ణవవేషముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చుట *—

చ. శివుడును రాజతాచలముఁ * జేరి హిమాచలుఁ దత్సతిన్ భ్రమా
వివశులఁజేయు పొంట నొక * విప్రునివేసముఁ బూని విస్ఫుర
ధవళతరాంశుకంబులును * దండము గొడ్డును బావలొంది వై
ష్ణవతీలకంబు నెన్నొసటఁ * జక్కఁగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్. 2

క. సాలగ్రామముఁ బటికపు, మాలికఁజేకొని తగన్ హిమధరునికడకున్
మేలుగవచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాలేయాచలుఁడు గడుఁ బ్రవత్తిదలిర్పన్. 3

గీ. నందనముచేసి పాదారవిందములను
గడిగి యన్నీటిఁ దలఁచాల్చి * కనకరత్న

పీఠము నొసంగి పూజఁ గావించు నగ్ర
జనుఁడుగొనె వా రొనర్చిన * సత్కృతులను.

4

క. కాలిక ద్విజునంజలకున్, ఫాలముసోఁకంగ మ్రొక్కి * పరమేశ్వరుగాఁ
దా లోనెఱింగి మురిసెను, చాలఁగ దీవించె నగ్రజన్ముఁడు వారిన్.

5

వ. అంత శైలేంద్రుండును ధరామరేంద్రుని కుశలం బడిగి.

క. ఏదేశ మేనివాసము, భూదేవకులానతంస! * పొందుగ నిట మా
కాదేశింపుము నినుఁ గన, శ్రీదయితుం గాంచినట్లు * చిత్తంబలరెన్.

6

మ. అన నంతన్ హిమవంతుఁ గాంచి యతఁ డత్యంతంబు సంతృప్తుడై
యనియెన్ బర్వతరాజ! వైష్ణవుఁడ బ్రహ్మశ్రీకుండన్ యోగభా
జనుడన్ గోకహితం బొనర్చుటకునై * సర్వప్రదేశంబులం
దును సంచార మొనర్చుచుండుఁ గనుఁగొందున్ భూతభవ్యంబులన్.

7

ఉ. కూరిమితోడుతన్ గమలఁగోమలగాత్రిని నీదుపుత్రి నా
నీరజవైరిజాటునకు * నీవిడి పెండ్లి యొనర్తువంచు నే
నారసి నీదు యత్నము రయమ్మున మాన్పుఁడంగి వచ్చితిన్
మారవిరోధిదక్క యొక * మంచినరుం డెనఁడేనిఁ జిక్కఁడే!

8

చ. నగలను జూచి మెచ్చితో? కనందగు నందముఁ జూచి మెచ్చితో?
నిగరపుమేటి యన్వయపునీటును గన్గొని మెచ్చితో? ప్రియం
బగు నవయావనోజ్జ్వలత * నారసి మెచ్చితివో? భువిన్ బ్రజల్
నగ నగరాజరాజ! ప్రియనందన నెట్లు త్రిసూలి కెచ్చెదో?

9

మ. కుల శీలంబులు లేనివాఁడు ధనమే * కొంతేనియన్ లేనివాఁ
డిలునున్ జాకిలి లేనివాఁడు చదు వొక్కింతేనియన్ రానివాఁ
డలసుం డందముమాలినట్టిఁడు భుజంగాకల్కుఁ డెంతేనిఁ గ
శ్మలకర్ముండు దిగంబరుండు తగునే * శైలేంద్ర! యీశాలకున్.

10

మ. మతిమంతుండవు వైష్ణవాస్వయ శిరోమాణిక్యభూతుండ వీ
క్షితిభృత్యంతతి కల్ల శాసకుడ వీ * చిన్నారిపొన్నారిమే
నితనూజాతను నా కపాలికిఁడగా * నీకెల్ల వేడ్కయ్యె నీ
మతి యిక్కార్యమునం దవార్యముగఁ దార్కాటయ్యె భూభృద్వరా!

11

చ. నీ వరుసంబునొందినను * నీదగు చుట్టము లెట్టులాప్పిరి
నీ వధు వీ గుణాయతన * నీతివిచక్షణ మేన యెట్లు దా
నీవిధ మొప్పి మోసవడె ? * నీవిఠ వీరికిఁ జెప్పకుండినన్
బావన ! యిప్పుడేని నిజ * బంధుల కాలికిఁ జెప్పిచూడుమా ! 12

గీ. కాలికనుమాత్రమడుగకు * కాళిచాల, రుద్రునందుఁ బ్రమోహంబుఁ రూఢిఁజెంది
యున్నయది రోగి కేవలమాఁయుచితమాష, ధంబుదీయఁగనగు నవః ధ్యంబుభువిని.

క. అని నొడివి బావఁ డట భో, జనమొనరిచి చనియె నాత్మఁసద్గమనకు నం
తన మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనతః రాశ్రునయనయై.

—* వెష్టవ బోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి నీయనమట *—

మ. విననయ్యెగద నాథ ! నేడు ఘనుఁ డా * విప్రేంద్రుచే రుద్రువ
ర్తనమంతక మనమంత పొక్కె నిఠ నోర్వన్ నా తనూజన్ ద్రినే
త్రున కీయన్ జామి ! యట్లు నీవు వినవేన్ * దుఃఖంబుతో నర్జవం
బున దూఁకన్ గలదానఁ గానఁబడియో * బోదున్ జామి యెందునేక. 15

గీ. కూతు కుత్తుక కురిఁబోసి * కూపమందుఁ
గూలుదాన దహగ్నిలోఁ * గాలుదాన
చచ్చదాన నిజం బిందు * సందియంబు
లేదు ముమ్మాటి కన్యతంబు * లేదు లేదు. 16

క. అని క్రమ్ముచున్నదుఃఖమున మేనక యపుడు కోపఁమునుఁజెంది రయ
మ్మునఁ గోపాలయమునకున్, జని పుడమిఁ బరుండె కడిది * సంతాపమునన్.

—* శివుడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోషధిప్రస్థమున కనుపుట *—

కా. ఈలో కాప్యగిరిక మహేశ్వరుడు దాఁరేచ్చాలసచ్చిత్తుఁడై
దా లో సప్తమహర్షులక దలఁప సద్యస్కాల మవ్వార్మహా
కాలున్ జూడ నరుంధతీసహిత్తులై * కైలాసమున్ జేరి య
క్కాలారిన్ గని మ్రొక్కి యిట్లు నుతులన్ * గావించిరంచన్మతిన్. 18

మ. శివ ! సర్వామరమాళి ! తోషితసురార్చి ! యస్మదీయంపు భా
గ్యవిశేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము ప్రాశస్త్యస్మంబునన్ సత్తపో

ద్రవిణం బార్జనచేసినారము త్రయిన్ * దధ్యంబుగా నేర్చినా
ము విధిన్ దీర్ఘములాడినాము సవనంబుల్ సల్పినా మన్నియన్. 19

గీ. వాఙ్మనఃకాయకృతపుణ్యవైభవంబు, గలదది యశేషమునుగూడికాలదమన !
నీవు మమ్ముఁ దలంచుట * నివ్వటిలై, లేక కల్గునె యిట్లతిలోకలక్ష్మి. 20

ఉ. ఏ నరుడేనిఁగాని నిను * హృన్నలినంబున భక్తివశ్యుడై
దాను స్మరించినక సకల * తాపము లింకఁగఁజేసి వానిగా
నీ నిరవద్యహా కృపను * నెక్కిను నందు దయాసముద్ర ! నీ
వే నెఱిఁగింప మమ్ము స్మరియించుట యెంతటి భాగ్యమోకదే ! 21

నీ. జనుషాంధుఁ డచ్చోళాచనము లొందినయట్లు, గీతి బధిరుఁ డాలకించినట్లు
కుంటివాఁ డొక పెద్ద * కొండ నెక్కినయట్లు, కడుఁబేద పెన్నిధి * గాంచినట్లు
మూఁగయొక్కఁడు కావ్యచునరచించినయట్లు, ఘనరోగిసౌఖ్యంబుగనినయట్లు
వామనుఁ డొక వృక్షఫలముఁ గోసినయట్లు, గొఱ్ఱాలు కానుపుఁ * గొనినయట్లు

గీ. ఇపుడు నీచేతఁ దలసొంది * యీశ! నీదు, దర్శనం బేము సెందుటదలఁపరాని
కలిమిఁజెందితిమెంతో యశలుషచరిత !, గారవంబొంది నా మెనఁగాంచనట్లు.

క. తలఁపున దరిసెనమున మా, తలఁపుల నీడేర్చి తిలకను * దయతో నీ దా
సుల కొక పనిచెప్పి ముదం, బలించెదె పెచ్చుగా సుధాంశుకిరీటా ! 22

చ. అనవుడు మానులక గని ప్రియంబున నిట్లనియెన్ మునుల్ ! జగం
బునఁ గడుఁబూజ్యు లందునను * బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేన్
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచినాఁడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టిపని * నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై. 23

ఉ. తారకదైత్యుచేత విబుధప్రకరంబు జగత్ప్రియంబు వి
స్తారతరాత్రిఁజెందుడు సుదర్శనభృన్ముఖలేఖ లేకమై
కూరిమితో హిమాచలునికూఁతును నాతిగఁ గొన్నటంచు నన్
గోరుట కట్లాడంబడితిఁ * గొంకక వారి తలంకుఁ దీర్పఁగాన్. 24

ఉ. భూజలపావకానినభోరవిశీతమయూఖపాహాత్య వి
భ్రాజితమూర్తులొండుటయుఁ * నాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార ! వలపేమియులేదటు లిప్పు భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గలికను * దారనుగా వరియింపఁబూనితిన్. 25

వ. ఇతను

శా. ప్రాలేయాచలకన్య నాకొఱక దభ్రంపా తపంబొంద నే
నాలావణ్యనిధాన కిచ్చితి వరం • బాత్మేష్పితాకారమా
వైలాధీశునిఁ దత్పురంద్రునిఁ దనూఁబాదాన మిమ్మంటి నా
లీలన్ జక్క నెఱింగి యిచ్చుటకుఁ జెల్మిన్ గాంచి రవ్వారలున్. 27

ఉ. అంత నే నేను వారి హృదయంబులకున్ భ్రమఁగూర్చు పొంటె బ
ల్వంతగ నొక్క వైష్ణవుని • వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్లుతీచి • తద్దయు నిందనొనర్ప నల్లు వా
రెంతయుఁ జింతనొంది సుత • నిచ్చుట కిచ్చు దొలంగి రంతటన్. 28

గీ. అక్కతన మీర లిపుడు హిమాలయమున
కరిగి నగరాజునకుఁ దదీయాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ
నీయకొలిపి ఫలాదికం • బిచ్చి రండు. 29

ఉ. మేనక కీ యరుంధతి సమేళపుత్రోవ మృదూక్తిచాతురిన్
మానసమున్ గఱంచి యనుమానముఁ బాయఁగఁజేయఁగావలెన్
ధీనిధు లీరు భూధరసుధీమణికిఁ దగునట్లు చెప్పి యె
ఱ్ఱనియుఁ గార్యమున్ శ్రమ వహించి పొసంగఁగఁజేయఁగావలెన్. 30

క. మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సువోలె • నధికపు విధియా
నేవాఁడు దాఁటనేరఁడు, పావన తేజోవిభూతిభాస్వరులారా ! 31

క. మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిడెల్ల • మెప్పుడలిర్పన్
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డమేయచరిత్రుల్ ! 32

గీ. అనిన విని మునివరులు లోకాధినాథు, చేతఁ బడసిన గౌరవ • శ్రీసమృద్ధి
కతులితానంద పారవశ్యమునుజెంది, భక్తితోడుత నిట్లని • పల్కిరవుడు.

శా. మేమేధన్యుల మీజగత్ప్రియమునన్ మేమే మహాభాగ్యుల
క్షీమాంగల్యవిరాజమానులము మేమే పద్మమిత్రేందును
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్థులము తథ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీవాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 35

- గీ. లోకసుఖజనకంబయి జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి యెలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివిమమ్మిందుఁ బరమపురుష! ఇంతకన్ననుభాగ్య మిఁకెద్దిగలదు. ౩6
- క. జగములకుఁదండ్రి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి * యలనెలవలె వృ
ద్ధిగొని కడు నెగడు యుక్తం, బగు నీసంబంధ మవని * నమృతాంశుధరా! ౩7
- వ. అని ఋషు లీశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితం
బున హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్త్రయంబొందుచుఁ
బరస్పరం బిట్లు చెప్పికొనిరి. ౩8

— * ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము * —

- నీ. చంద్రకాంత స్తంభ*సంభృతోద్దామచా, మికరానేకహార్యైకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము*క్తాఫలగుచ్ఛతో, రణమహామణిమయాం*గణగణంబు
బహుదివ్యపాదవా*వాసభాసురననీ, రమణీయరాజీవి*రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం*దరతరాంచద్వజ్ర, విస్తరప్రాకార*వేష్టితంబు
- గీ. శుకపికక్రాంచకలహంస*నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత*కమలకైర
వోత్కరమరందగంధసా*రోజ్జ్వలాంబు, పూరకాసార మద్రరాట్సురవరంబు.
- క. అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారిపురి శోభ * నమరావతి సాం
పల కాద్రవేయపురమై, చెలువగు భోగవతి కలిమి * జెందు నిది సిరిన్.
- ఉ. భూధరరాజపట్టణపు * పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చివచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును * దైవతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల*చారణవైణికపండితేంద్రు లే
బాధలు లేకయుండిరి సెఱా సనుచున్ రహి నెల్లకాలమున్. 41
- క. హిమవన్నగరపు సాంపుల, యమరిక యెఱుగకయె మున్ను* నమరావతిపై
భ్రమవడి పోదురు మనుజులు, కొమరగు నీనగరు గనినఁ * గోరరు దానిన్.
- గీ. అనుచు దివినుండి తనదెస * కరుగుదెంచు, సప్తఋషుల నరుంధతీ*సాధ్వీ నద్ర
రాజగన్గొని మిగుల హార్షంబునొంది, యర్చ్యవస్తువులెల్ల నా*యత్రపఱువ.
- గీ. మునులు బహుమానపూర్వక*ముగ నగేందుఁ
డొసఁగినట్టి సవర్యుల * నొంది పీత
ముల నధిష్ఠించి శైలరాట్సుంగవునకు
మంగళాశాసనములఁ బ్రే*మన్ బలికిరి.

మ. హిమశైలేశ్వరుఁ డాఱుషీశ్వరులతో * నింపొప్ప నిచ్చొప్పుఁ బ
 త్కె మహామానివతంసులార! దమరీలిలక మదీయంపుగే
 హము నామోదముతోడఁ జేర సఫలంబయ్యెన్ మదాత్మంబు భా
 గ్యముఁగంటిన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవి * గైసేసితిన్ వాసిగాన్. 46

గీ. పృథ్వి“సభ్యాగతస్వయంవిష్ణు”ర నెడు, నుడికిసార్థకముగ మిమ్ముఁబడసినాఁడ
 ఘనులకేపని నాయందుఁగలుగకున్న, నేదియేకజెప్పి యాదీను నేలికొనుడు

—* సప్తర్షులు పార్వతిని శివున కిమ్మని హిమవంతు నడుగుట *

వ. అనిన మును లిట్లరి.

ఉ. సర్వజగన్నిదానుఁ డల * శంకరుఁ డాదిమపూరుషుం డీశా
 సర్వజగచ్ఛయాంబిక తుఁపారగిరి-ద్ర! భవత్కుమారి యీ
 సర్వమేతింగి వేగముగ * శర్వున కీ యమ నిచ్చి పెండిలిన్
 సర్వహంబుసేయు మిఁక * నీదగు పుట్టుక సార్థకంబగున్. 47

క. లోకగురుండగు శివునకుఁ, బ్రాకటముగఁ గన్న నిడినఁ * బ్రాతేయధరా!
 నీకన్న సభకు తెవ్వరు, వీకన్ సర్వగురువదవి * వెలయుదు విలలా. 48

చ. అనుడు గిరింధ్రుఁ డాఱుషుల * కంజలిచేసి సమస్కరించి యి
 ట్లనియె మహాశ్రులార! వినుఁ * డాగ్రహమింతయు లేక మున్ను మీ
 రనినవిధంబుగా శివున * కార్య నొసంగఁగఁ బూసియుంటి ని
 న్న నొకఁడు వైష్ణవుం డల పినాకినిఁగూర్చి వచించె నెగ్గులన్. 49

గీ. వెగటుగా నలఁ డని చన * నగడుఁజెంది
 వగ శివామాత తన కూతు * వామదేవు
 నకు నొసంగననుచుఁ గోప * వికల యగుచు
 హఠముతో నున్న దెవరేమి * యనిన విసదు. 50

ఉ. నిక్కముఁ జెప్పువాఁడ నిఁక * నేనును భ్జనవిహీనశేముషిన్
 జక్కులతేనిసామియయి * నన్నుతిఁగొన్నను భిక్షుకుండటం
 చక్కరకంఠమూర్తికి మదాత్మజ నీయఁగ మానినాఁడఁ బె
 క్కక్కఱ యేటికంచుఁ బరమాత్మ విమోహితుఁ డాతఁడాడఁగన్. 51

చ. మనముల న మ్మనుల్ శివుని * మాయకు మెచ్చి యరుంధతిన్ గిరిం
 ద్రునిసతిఁ దేర్పఁబంపఁగ నరుంధతియున్ జని శోకమూర్ఛితా

తన్ను శయనస్థితన్ గుధరః తల్లజదారను జేరి వేగ ని
ట్ల నె మధురోక్తి చాతురి ప్రీతియంబు హితంబును వెంబడింపఁగన్. 52

ఉ. మేనక ! సాధ్వీ ! లెమ్మిఁకను * మీదగు నిమ్మనకే నరుంధతిన్
మానివరుల్ గృహాలు లసమానులు వచ్చిరనా నరుంధతి
మానినినుస్వరోక్తిని సమంచిత వైఖరి నాలకించి య
మేనక దా నరుంధతికి * మేలుగ మ్రొక్కి యన్ గ బ్రయం బిటుల్. 53

ఉ. అక్కజ మెంతపుణ్యము మహాత్మా ! వశిష్టపురంధ్ర ! పేర్ని నీ
విక్కడి కేగుదెంచుట మహిన్ జరితార్థతఁగంటిఁ దల్లి నే
నిక్క మపత్యయుక్తముగ * నీదగు దాసిని శ్రీసమాన ! యిం
కెక్కుడు ప్రేమతో నుడువు * మేపనియేని మనఃప్రియంబుగఁ. 54

గీ. అని యరుంధతిఁ దోడ్కొని * యా గిరిందు
రాణివాసము ఋషు లాత్మ * రమణుఁ డున్న
యెడఁకుఁ జనుదెంచె న మునుల్ * హితముతోడ
హిమగిరిందున కిట్లని * రింపుమెఱయ. 55

ఉ. ఓ గిరిరాజవర్య ! సుగుణోజ్జ్వల ! మా పలు కాలకింపు నీ
భాగును గోరి చెప్పెదము * భర్తఁడు యోగివరుండు దారసం
యోగముఁ గోరఁ డా హరి దురుద్ధర తారకపీడితామరో
ద్యేగముఁ బాపగోరి శివుఁ * బెండిలి యాడుమటంచు వేడుటన్. 56

గీ. లోకరక్షణఁ గోరియు * నీకుమారి, కను నొసంగిన వరమును * గాంచియును శి
వుండు వెండ్లాడఁగోరె వేఱొండుగాడు, భూధరేంద్ర ! యసామాన్యపుణ్యసాంద్ర
వ. కావున నిక భాగుమాని నీ తనూజార నా జగదీశ్వరున కిచ్చి ధన్యుడవు
గమ్మనిన నమ్మనింద్రులకు హిమవంతుం డిట్లనియె. 58

—* వైష్ణవదోధచే హిమవంతుండు శివురకుఁ గన్పి నీయననుట *—

మ. ప్రభుసామగ్రి యొకింతలేదు పుడమిన్ * గ్రామఖ్యమున్ గొన్న మేల్
విభవంబేదియు లేదు భోగమనినన్ * వేరంబె యాత్మీయబం
ధుభటశ్రేణి వివంగరాదు యతినాఁ ధుండెందు నిర్లిప్తఁడా
యభవుం డాతని కెల్లు నాతనయ నీయన్ జెల్లు మానీశ్వరుల్ ! 59

చ. భయమునఁగాని యే గృహభావముచేతనుగాని యాతత
 స్మయమునఁగాని యంచిత విచారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
 న్నియ కనురూపమారయక * నెట్లన నెవ్వనికే నొసంగినన్
 రయమున నాతఁ డొందెడిని * రారవమంచు వచించు శాస్త్రముల్. 60

వ. కావున

క. కందర్పారికిఁ గన్నియ, నుం దానముసేయఁబూన*నుజుడి! ఋషిసం
 క్రందనులు! మీర లెఱుంగని, చందములే దరసి చెవుడు * చదురెదియేనిక.

— * వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు హితము చెప్పట * —

క. అనుడు వశిష్ఠుం డిట్ల నె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తి*విధమును నీకెం
 దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకంబు * మోదకరంబున్. 62

వ. శైలేందా! వినుము, లోకిక వైదిక కార్యంబులందు ఎచనంబు త్రివిధంబై
 పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి. అం దసత్యంబును దాత్కాలిక సుందరం
 బును సుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును మిటారంబొప్ప నమిత్రుండు
 చెస్సనయ్యది ముప్పుగూర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్పడినను బదంపడి మే
 లందఁజేయు వచనంబు సాకతంబున హితబంధుజనుం డుపదేశించు. ఇకను
 వినుటతోడ నె యమృతపేయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికసుఖసంపాది
 కంబును సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యెసంగుఁ గావున నద్దాని
 నారయుము. 63

చ. వెలుపలి సంపదల్ గనఁడు * విశ్వగురుం డల వానుచేపుఁ డు
 జ్వలతరత త్వయోగఘన*సాగరభూరివిహార ధీరుడై
 యలరుచునుండు నాతనికి * నర్మిలిఁగూర్చు నె బాహ్యవైభవం
 బులు పదివేలకోట్లయిన * భూధర రాజకులై కభూషణా! 64

చ. ఇక నొక తేనికేనియు ధ*నేద్యునకేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
 న్యక నొసఁగక వరుం డొక ఘనంబగుముప్పునఁ గూలునట్లు క
 న్యకజనకుండు ఘాతుకుఁ డనన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసౌ
 ఖ్యకలితుఁ డాఘ్యఁ డాశ్రితసుఖావహుఁ డారయు ధారుణీధరా! 65

మ. ధనదుండెవ్వని కింకరుం డల మరు*త్వంతం డనంతుండు కాం
 చనగర్భుండును జక్రహస్తుఁడు ప్రళ*స్తంబొప్ప నెవ్వని చూ

పునె యాదర్శముచేసి లోకహిత మొప్పున జేయువా రమ్మహా
త్ముని మృత్యుంజయు నెంచితీ వసదుగా * మూఢానుభావంబునన్. 66

ఉ. ఎవ్వఁడు రాత్రిలేక పవిత్రేదియులేక యసత్తు సత్తు దా
మెవ్వయు లేక చీకటి రఘింపుచునుండఁ జరించు నిత్యుడై
యెవ్వనిఁ గొల్చుఁ దానల త్రయీతనుఁ డెవ్వఁడొసంగు బోధనం
బవ్వభుఁగా నెఱుంగు మది * నాదిమదేవు శివున్ ధరాధరా! 67

మ. ప్రతిజన్మంబున నీశుపత్ని యగు నీ * బాలావతంసంబు పా
ర్వతి యేతజ్జనియందు నల్లెయగు నప్పాటిన్ విచారించి నీ
దు తనూజన్ గిరిరాజ! శంకరుని కెంతో వేడ్కని మ్మిట్లు నీ
మతి యట్లాప్సకయున్న నీ శివ శివున్ * మన్నించి చేరున్ జమీ! 68

క. కన్యాదాన ఫలం బింక, నన్యగతిన్ గోలుపోకు * మఖలాచల మూ
ర్ఖన్యా! మా పలుకుల సా, మాస్యములని యెంచి చేయుమా! మా పనువున్.
వ. ఇంకను.

క. అనరణ్యం డను భూపతి, తనయన్ వరియించినట్టి * తాపసునకుఁ గ
న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్వయ, మును దననున్ గాచికొనియె * మున్నుగిరిందా!
వ. కావున నల్లె జగదీశ్వరునకు లాఁతిఁడలంపక కూఁతునిచ్చి వివాహంబుచేసి
కులంబుఁ గాచికొని కృతార్థుడవు గమ్మనిన నమ్మునివరునకు గట్టులఁజే
డిట్లనియె. 71

క. అనరణ్యం డన నెవఁడా, యనఘుఁడు దనకూతు నెవని * కరినొసఁగెనో
మునికులతిలకా! నాకది, విన వేడుక వొడమె వేగ * వినుపింపు మింకన్. 72

—* అనరణ్య చరిత్రము *

వ. అనిన వశిష్ఠుం డిట్లనియె.

గీ. ఇంద్రసావర్ణియనఁ బ్రభు * ననఁగు మనువు, వంశమందుజనించి పేర్యాసిఁగాంచి
నట్టిఁడనరణ్యుడ నెదుమూర్ధాభిషిక్తుఁ, డీశభక్తుండుగలఁడొకఁడిడ్యగుణుడు.

చ. ఇభ్యుఁడు సభ్యవర్తనుఁ డహీనయశఃపరిభాసమాన సౌ
రభ్యపరంపరాభర నిరంతరదిక్షిక్ రాంతరుండు సౌ

లభ్యముగా శతాధ్వరములన్ భృగువంశ్యుఁ బురోధఃజేసి వా
ల్లభ్యమునన్ బాసర్చె నుతులన్ బాసరింపఁగఁ దోడిపార్థివుల్.

74

ఉ. ఆ నరపాలమాళికి గుణాన్విత లేపురుభార్య లుండి ర
మృనినులందు నూర్గురు కొఁమారు లొకర్తుకకూఁతురున్ బ్రിയం
బొనటు లుద్భవించిరి ధరాధిపుఁ డందటికన్నఁ గూఁతు స
న్యూనతరానురాగవిభవోన్నతిఁ జూచుచునుండు నిచ్చలున్.

75

వ. పద్మ యను పేరం బరంగు నజ్జాలారత్నంబు శైశవంబు దఱలి యావనం
బంకురింప,

76

క. సర్వాంగనుండరియ్యనై, సర్వకలాసముదయ ప్రసాధిత యగుచున్
సర్వజ్ఞాస్పద యగుచున్, సర్వజగన్మోహిని యన జగమున వెలసెన్.

గీ. అంత నవయావనంబుననలరు నలరుఁ, బోణిఁ దన తనయనుగనిభూపచంద్రుఁ
డెల్లదిశలకుఁ బ్రతిక * లింపుమీఱఁ, బనిచె ననురూపవరునిఁ గూర్చన్ దలంచి.

—* పద్మను బిప్పలాక్షం డను వృద్ధఋషి మోహించుట *

మ. ఒకనాఁ డా లలితాంగి పద్మకమనీయోద్యన్మహాపద్మపం
డకలాపోజ్జ్వల పుష్పభద్రనదిలోనన్ స్నానమున్ జేయు వే
డుకతోడన్ బరిచారికాశతము దోడ్పొవచ్చి తా మజ్జనం
బకలంకాత్మ నొనర్చుచున్నఁ బరమేశ్వర్యాత్మానుసారంబుగన్.

79

ఉ. అండజకీతనాహమిక * కన్నువఁగూర్చిన నా దధీచి పు
త్రుండు మహాతపోరుచిర * దుర్ధరతీవ్రచరీచి పిప్పలా
దుం డను మౌనితల్లజుఁడు * తోయజగర్భనిభుండు మేటివృ
ద్ధుం డవగాహనార్థ మటఁ * దోచి కనుంగొనె రాచకన్నియన్.

80

ఉ. చందురురేకఁబోలి కడు * జానగు లేనగుమోముతీరుఁ గు
ల్కుం డగు నిక్కి చక్కనగు * గుబ్బచనుంగవ మేల్మెఱుంగు చె
ల్వుం దభుకొందు పెందొడల * పొందిక యందము చంద మక్కజం
బుం దమకంబుఁగూర్చ విరిబోణినిఁ జూచి మునీంద్రుఁ డార్తుడై.

81

వ. దానీప్రముఖుల గాంచి యిట్లనియె.

ఉ. ఈ రమణీమణిజనకుఁ * డెవ్వఁడు వంగడమెద్ది దీనికిన్
బేరగునక్షరంబు లెవి * పెండిలియయ్యెనొ లేదొ యాత్మనె
వ్వారలనేన్ వరించినదొ * వాస్తవమొప్పగఁ జెప్పఁడన్న న
వ్వారలు భీరులై నిజము * వల్కిరి కల్కితెఱంగు సర్వమున్. 82

* పిప్పలాదముషి పద్మకా దనకిచ్చి పెండ్లిసేయు మని యనరణ్యు నడుగుట *

క. కన్నియ యడుగుటకు నమ్మని, మిన్నంది నృపాలుఁడేరి * మెప్పుదలిర్పన్
గన్నియ నిమ్మనె నట్టి, కున్నన్ మిమ్మెల్ల భస్మ * మొనరింతు ననన్. 83

ఉ. అనుడి విన్నతోడ నకటా యని మూర్ఛనుజెంది కుంది య
మూనవనాథుఁ డార్తిమెయి * మాన్పడియుండ జనంబులెల్లఁ గా
లానలతేజ నమ్మునికులాగ్రణిఁ గన్గొని యుల్కుజెంది దీ
నాననులై సభాంగణమునందు వసించిరి యెట్టకేలకున్. 84

చ. ముదిసినయట్టి యిట్టిమునిముఖ్యున కర్మలికూతు నీయఁగా
హృదయము దల్లడిల్లు నిఁక * నీయకయుండిన నృపు కృద్ధుడై
గొడగొనిచంపు నిండఱను * ఘోరకృతాంతునికై వడిన్ వడిన్
బొదవిన యిట్టిచి క్కుడిపి * ప్రోచెడువా రెవరుందు రీయెడన్. 85

క. అని జనపతి పలవించుడు, జనములు విలపించి రతని * సతులున్ విని
మూర్ఛనుగొని నగచిరి దుఃఖం, బున మిగులన్ బొగలిరతని పుత్రకులెల్లన్.

ఉ. ఆనమయంబునం దొక మహిమహుడొ ఋషివర్యుఁ డా నృపున్
డాసి యిటుల్ వచించెను దృఢంబుగఁ గన్య పరార్థమేకదా
వాసిగ నేఁడా తేహ యొక * వత్సకాలమునాఁడొ యేనికేన్
నీ సుత నిచ్చివేయుటది * నిక్కము కావున విన్ను నా నుడిన్. 87

చ. పురుషవరేణ్యుఁ డుత్తమతపోనిధి మానికులాగ్రగణ్యుఁ డీ
యరుతర తేజః డీతనికి * నుర్విపతీ! సుత నిచ్చి పెండ్లి వే
గిరముగఁ జేయు మట్లయినఁ * కీర్తియుఁ దేజము శ్రీయు నాయువు
దొరకొను మీకు నెల్లరకు * దొడ్డతనం బిదియెంచు మాతృలోన్. 88

— * అనరణ్యుడు పిప్పలాదమునికిఁ గూతు నిచ్చి పెండ్లి సేయుట *—

గీ. అనిన జననాథుఁ డాత్మజ * నరసి యాపె
యిష్టముకాంచి తగఁ బురోహితుల హితుల

బందుగులఁగూర్చి పెండ్లి సంభారముల
నాయిలముచేసి యొకనాటి * యహమునందు.

89

క. అదరము లేకయే కన్యాదానము చేసి పెండ్లి * యమరించి వడిన్
గాదిలినుత నల్లనితో, భూదయితం దనిపె నపుడు * మునిపల్లియకున్, 90

ఉ. తానును నగ్రపుత్రు వనుభావతిఁజేసి కొమారు లందఱిన్
సేనల నేలువారలనుఁజేసి మహీశుడు దుఃఖతాత్ముడై
కానకునేగి యచ్చటనె * కాపురముండి తపంబు సేయుచున్
సూనశరాంతకున్ గడుఁ ద్రిశుద్ధిగఁ గొల్పుచుచునుండె నిచ్చలుకా. 91

గీ. వద్దఁబడ్డోపమను దనభార్యగాఁగఁ, బడసి తనయాశ్రమముఁజేరిపరమమాని
యనతిలంపఁబడుచునిత్యంబువిహిత,ధర్మ మొనరింపుచుండెను * త్తమపునరణి.

చ. జనకుఁ డరణ్యమేగుడు విశాంపతియై తగు కీర్తిమంతుడన్
ఘనభుజుఁ డట్ట తండ్రికయి * క్రాగి యలందురి యంత భూప్రజన్
దనయులయట్ల కాచుచు నితాంతము ధర్మపుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు సుమతిన్ బొనరించుచు నుండె నిందుగన్. 92

గీ. ఇదియె యనరణ్యచరితము * హిమనగేంద్ర!, పట్టిఁబట్టి యతండు తాపసునకిచ్చి
కాచికొనె నన్వవాయుమిక్కరణినీపు, శివున కీ శివనొసఁగి రక్షింపుకొలము.

గీ. అనుడు చలిమలతేఁ డిట్టులనియె మాని,వర్య! పద్మాశుభాంగి దాఁబలితశీర్షుఁ
బిప్పలాదునిఁబెండ్లాడి * పేర్చి నెట్లు, కాపురముచేసెనో యెఱుఁగంగఁదెలుపు.

వ. అనిన వశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క. అనరణ్యకన్యయును బతి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ నజ్ఞాలయ వె
న్నునిఁబోతె చాల భక్తిన్, గొని సేవలఁ జేయుచుండె * గూరిమి పేర్చిన్.

—* ధర్ముడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ. అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ * డభావగన్ జేరఁబో
వ రహిన్ ధర్ముడు రాజరూపుడయి భాస్వన్వన్వధాకారుడై
పరమాలంకృతగాత్రుడై నవవయఃప్రాగభ్యుగోచిష్ఠుడై
వరరత్నోరుతతాంగయుక్తుడయి యభ్యామన్ బరీక్షింపఁగన్. 97

వ. తారసించి యిట్లనియె.

ఉ. సుందరి! యిందిరాసతినీఁ * జూడఁ బురందరుమందగామినిన్
విందగులేతజవ్వనపు*వింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
యందము చందముల్ గెలిచి * యూరడిఁగేరడమాడి మీఱునిం
దిందిర వేణి! యేలుమిఁక * దీనుని నీ పరిచారకున్ దమిక్. 98

చ. కడుముదుకై రుజన్బడలి * కాటికిఁ గాళ్ళను బాచియున్న న
వ్వెడఁగుమునిన్ దగన్ గొలున * వేకుక లేమిటనబ్బు నీకు నేఁ
బుడమిగొరిగి రితిశ్రియఁడ * భోగసమర్థుడ నరినైతి నీ
కెడపక నాకురాజీనయ * యెల్లనుభుజులఁ గొన్నై కోమలీ! 99

మ. తను వశ్యులము భంగురింపలతి యీ * తాచున్బ మద్దానిన్
ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కఁడన మీ * కాంఛారిభాగుబులో
ననుఁ బ్రేమించి మనోజభోగముల నా*నందోన్నతుల మీఱఁగాఁ
దనివిన్ జెంది నవజ్ఞున్ గడిమిపై * ధన్యులుగాఁ జేయమా! 100

మ. సొగసులే గల్గుచు కల్కలెక్కుడుగ నా * శుద్ధాంతమగుండి రా
మగువల్ నీ చరిణంబు లొత్తుచు నినున్ * మిన్నెంతు శ్రేస్తోర్తు లి
మ్ముగ నీ యప్తమువచ్చిన ట్లనికెమున్ * భోగపుమీఱు పుష్పైఁ
దగ నీ మౌనిఁబాసి నన్నెనయమీ! * నన్నెనినోగన్నమా! 101

క. అని మీఱుచున్నతిరుకంబున వరదము దిగి వేగఁ * బూఁబోకిరి జే
గొన డాదుమిన్న దవ్వలఁ జ! యడలిచి యొప్పుల * పాధ్వి గినుకతోన్.

— * పద్మాదేవి తోనున భక్తులను తాను చెప్పెను —

తా. దూరింబెగుము చూచుమెగుము శతా! * నన్నెన్న! తాదాశయా
చీటనశేసెద నన్ను ముక్కలుగ నా * శీలానిచే నవ్యతాం
తారత్తుడవు పాపనర్తకపు నా * నాథున్ జగద్యుద్ధవే
జోరింభోళినిధాను నాడవె లొచ్చుల్ విప్పలాదున భుజున్. 102

ఆ. ఎంత వేల్చెనై * నెంత యుత్తములైన, నెంత భీతులైన * నెంత శూరు
లైన నెంత వలతులైనఁ బరశ్రీలఁ జెఱుపడలచువారు * సెడుదు రెందు.

సుగంధి. ఓరి! నాదు శాపహేతి * నుక్కడంగి యిట్లు నీ
వే రహిన్దొలంగి వేక్షయింతు విద్ది నిక్కమా

సారసాస్త్రిఁ డంతయేని * శైత్యభావ మొందినన్
వారిజారి వేడియైన * బాసదప్ప దిద్దిపో.

105

—* ధర్మఁడు పద్మాదేవి యచుగ్రహంబుఁ గోరుట *—

క. అని శాపంబిడ ధర్మఁడు, విని మనమునఁ గించనొంది * వేదనరూపున్
గొని నిలిచి సంయమింఁడును, వనజేక్షణ కిట్టలనియె * వణఁకుచు నంతఁ.

ఉ. తల్లి! యనుగ్రహింపఁదగు * ధర్మఁడు నేను నృపుండఁగాను నీ
యుల్లము నారయంగ సేటు * లుద్యమమాని యెఱింగి మెచ్చితిన్
దల్లులఁబోలె నెట్లు పర * దారలఁ గన్గొనువాఁడ నేడటల్
జెల్లని చెయ్యబూని యిటు * శిక్షనుజెందితి నర్హరీతిగాన్.

107

ఆ. చెడఁజెరువులోనఁ * జేరి నడచువారి, కెల్ల శాస్తిసొసఁగు * నీశ్వరుండు
మంచిమార్గమందు * సంచరించుచున్న, వారి కతఁడె యిడఁడె * వైభవముల.

నీ. కలిమి లేములను సౌఖ్యముల దుఃఖింబుల, జనమున కెవ్వఁడొసంగు నెందుఁ
జెలిమియుఁ బగయును * జేకూర్చి శత్రుమి, శ్రులఁజేయ నెవఁడు పేశలుఁడుపుడమి
నీటఁ జల్లనను వహిన్ వేడిమిన్ జాల, మాధుర్యమెవఁడు నేమమునఁగూర్చు
మహదాదికపదార్థ * మండలి హేతువౌ, ప్రకృతి యెవ్వనికి లోఁబడి తనర్చు

గీ. సర్గరక్షాలయంబుల * సలుపు నెవఁడు, ముగురుమూర్తుల కెవ్వఁడు * మూలమరయ
నట్టి పరమాత్మ శివునకు * నర్థితోడ, పందన మొనర్తు దురితంబు * డిందునడఁగ.

గీ. అని మనంబందు ఘనతరం * వైన లజ్జ
యును భయంబును జెనఁగొన * నూరకున్న
ధర్మదేవునిఁ గాంచి యా * తాపసేంద్రు
రాణి యిట్లనె మనమందు * ఆవ్వనొంది.

110

ఉ. నన్ను బరీక్షసేయఁగ మనంబున నెంచి మహాత్మ! నీ విటుల్
జన్నతనంబు వైఖరినిఁ * జెందుటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును * బల్కితి స్త్రీజనచాపలంబున
బున్నెపువేల్పు వీవ గడుఁ * బొందితి జెందితి ధర్మలోపమున్.

111

క. నాశాపము వొలివో దా, వేశముతో నంటి నకట * వృషభస్వామి!
నీశుద్ధతఁ దెలియుదు నా, దేశింతు వ్యవస్థ నిపుడు * దెలియుము దానిన్.

112

గీ. చందురుం డెట్లు త్తయరుజన్ జెంది పాయు
నల్ల నీ విత్తైపులు సెంది యవలఁబాయు
మెడప కొకభంగి త్తయమొందేదేని నీదు
త్తయము సర్గంబునకు నగు యయము నిజము. 118

గీ. కృతయుగమునఁ జతుష్పాదాకృతినిఁ దనరి
త్రేతఁజరణత్రయంబున యభ్యాతి నొంది
ద్వాపరంబున రెండు పథములఁ గలియు
గమున నొకపాదమున నుండఁగలవు నీవు. 114

క. ఇది విధిచోదితమై యి, ట్లదవెను బెనునంతఁ దీన యోరువుఁగొను పో
యెడ నేఁ బతిసేవింపఁగ, సదయత సెలవి మృనాఁగఁసాధి కతఁడనెన్. 115

—* ధర్మము పగ్గాదేవికి వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. అమ్మ! శుభంబు లొందుము రయమ్మున నీదు విభుఁడు దివ్యరూ
పమ్మును నూత్నయాననము యభాగ్యమునున్ రతిభాగహారతఁ
గమ్మనివల్కుమాధురి నభండతరాయువుఁ గాంచి మేటిసా
ఖ్యమ్ములఁదన్ను నిన్నుఁ జిరకాలము లాలనమున్ బొనర్చుచున్. 116

సీ. అలన్ముకండుకుమారువలెఁ జిరంజీవియై, ధనదునివలె మహాధనికుండగుచు
అమరనాథునిపోల్కి యైశ్వర్యవంతుడై, గోవిందుండట్టుల యైవుండగుచు
కపిలమహానుని కరణి సిద్ధుండయి, చంద్రునిచాచ్చు హార్షకరుండగుచు
అంగీరసునిభంగి నతిమతిమంతుడై, పరమేశ్వరివదిల దత్తైష్వర్యుండగుచు

గీ. నీదు ప్రాణేశ్వరుండొట్లు నెగడు సిరుల, నీవు నిచ్చలుయువతివై యిరుపమాన
భాగసామ్రాజ్యములనొందిపుత్రదశక, మెలమిఁగ నెదువతివతాతిలకయిలను

చ. ఇటుల వరంబులీయుడు మునీంద్రపురంధ్రు కరంబుఁజీతయై
వటుతర భక్తిభావము విభాసిల ధర్మనికిన్ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మొక్కి తన యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెఁగూర్చి బలుచోటుల నెన్నుచుఁ బోయె ధర్మకుండన్. 118

గీ. ధర్మఁడొసగిన వరమునఁదరుణుడైన, విభునితో భాగసుఖములవెగలముగ
దనిసిపదుగురుతనయులఁగనిముదమున, దనరెఁబడ్డామహాదేవీధాత్రియందు

ఉ. కావున శైలరాజ! యికఁ * గాలిక నీశునకిమ్ము బంతమున్
బోవిడు మేడురోజులకుఁ * బూర్ణకలానిధి పుత్త్రయుక్తుడై
శ్రీవిలసిల్ల రోహిణినిఁ * జెంది వసింపఁగఁ బంచమంబునన్
జీవుడు గ్రాల లగ్నపతి * చెల్వగ లగ్నమునన్ వసింపఁగఁ. 120

గీ. విను శుభగ్రహదృష్టమై * వెలసి పాప,దృష్టిగన దీముహూర్తంబు * దీనమార్గ
మానమున సోమవారంబుమాపునఁ * శివను శివునకిచ్చినల్పువివాహమరసి.

— * హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెదననుట * —

వ. అని వశిష్ఠుం డిట్లువదేశించి మనంబునందు శివుఁ డలంపుచు మిన్నకున్నంత
మేనకాకాంతం డహ్మహత్తుని వచనంబుల కక్కజంబునొంది మైనాకముఖ్యు
లగు కుమారకులను సుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలపర్వతరాజబంధువులనుఁగాంచి
యిట్లనియె. 122

ఉ. వీర వశిష్ఠవాక్యముల * వింటిరికాదె హితంబుగాఁగ మై
నాక! మహేంద్రభూధర! కనదన వైభవమండరాది! చా
మికరగోత్ర! వింధ్యగిరి! మీరలు కార్యమెఱింగి పేర్చిమై
నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మనశిష్యియమొంది యొనర్తు నేననుభ. 123

ఉ. అనవుడు బర్హతేంద్రు లిటు * లాదటఁబల్కిరి దేవకార్య మిం
పొనరఁగఁ గూర్చనే యిటుల * నుద్భవమొందెను గాళి, యందు శ
ర్వునికయి తాఁ దపోవ్రత మహిమార్వముగా నొనరించి యీశు భ
ర్తనుగ వరంబునొందె విహితంబగు నిద్రి విమర్శనార్హమే? 124

క. సందియమొందక యిక నా, శేందుధనున కిమ్ము వేడ్క * లిగురొత్తఁగ నీ
నందన నని గిరివరు లానందంబుగఁ జెప్పిరవుడు * నగరాజునకున్. 125

చ. విని హిమవంతుఁ డంతయును * వేడుకఁజెందె హిమా దిజాతయుఁ
ఘనముగ మానసంబున పికాసమునొందె నుహర్షు లాత్మలోఁ
గొనిరి ముదంబు మేనకకుఁ * గొండలమాఱఁగ నప్యసిష్ఠగే
హిని ప్రియవాక్పయతృప్తుల * సంతయుఁబ్రీతముఁ జేసె జేతమున్. 126

చ. మనుల కగుంధతీసతికిఁ * బొందుగ నాథునితోడ మృష్టభో
జనములఁజెట్టి తాఁగుడిచె * శైలకలత్రము శైలనాథుఁ డా

యనఘులకు విడంబులిడి * యంజలిచేసి మహాత్ములార! నా
తనవు మనం బవత్వమును * ధాత్రియు ఋద్ధియుఁ జంద్రమాళివే.

127

క. అని తనతనయను నాదర,మున నగల నలంకరించి * భూధరుఁడు వశి
ఘ్నికడనుంచి యనె * శర్వుని సొమ్మిది నిశ్చితంబు * మునివరులారా!

—* ఋషులు పార్వతిఁ బ్రధానఁబుచేసి శిష్యునికడ కేగుట *

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ. శంకరుఁడు భిక్షుకుఁడు; దారి * శైలరాజు;
భిక్ష పార్వతి; యింక నొండు * పేర్ని గలదె?
ధన్యుఁడవు శైలరాజ మూర్ధన్య! నీదు
భాగధేయంబు బేర్కొన * వలనుగాదు

129

చ. ఎలనము మీఱ నిట్లని మునీంద్రులు పార్వతిఁ జేతనంటి పెం
పలరంగ దీవెనలే నలిపి * రమ్మరొ! శంకరుఁ బెండ్లియాడు ని
చ్చలు సుఖదాత్రినై తనరు * శర్వున కెల్ల నలక్షపక్షమం
దలి నెలకేవోవో నిక * దర్శి! భవద్గుణరాజి రాజిలున్.

130

క. ఆశాసించి యిటుల్ మా, నీశానులు పుష్పఫలము * లిడి రార్యకు శై
లేశునకు వక్రలూకులు, బ్రాశ స్త్యముగాఁగ నిడిలి * ఎవనమెనంగన్.

131

గీ. అగకులేంద్రుండు మంగళాశాసనము గదురఁ
బసపుఁ గుంఠములును గొని * పరంగఁ దనదు
మీనము లలంకరించె బేర్మిన్ ఋషులు వి
వాహ శుభలగ్న మప్పడేర్పించి రంత.

132

వ. పరస్పరంబు సంతుష్టులై శుభప్రసంగంబు లొదరించి యున్నంత సప్తమ
లరుంధతీ సహితై మేనకా నగరాజుల వీడ్కొని నిమేషమాత్రంబునఁ
గైలాసద్వారంబుఁజేరి నంది యనుమతినంది మహేశ్వరాస్థానంబుఁజేరి సాష్టాం
గం బొరగి మ్రొక్కి యిట్లు వక్కాణించిరి

133

శా. దేవాధీశ! మహేశ! భక్తకరుణాదీవ్యత్సముద్రా! భవ
తేనానకులమైన మానుషుల నంతేంద్రీతీ నాలింపు మే
నాచామాక్షికిఁ బర్వతేంద్రునినకు నానాభంగులన్ బోధలన్
గావింపన్ దెలిపొంది నీ కుమనిషింగాఁ జెప్పి రొప్పొందుచున్.

134

గీ. నాల్గోజుల కిఁకను ల'గ్నంబుదేవ !

సురలతో నీవు హిమగిరి * కరిగి యందుఁ

బార్యతినిఁ పెండ్లియాడు మ'భంగమోద

మెసఁగఁగఁ గుమారలబ్ధితే * యిచ్చమెఱయ

135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతుష్టాంతరంగుండై మునివర్యుల కీట్లనియె. 136

ఆ. పెండ్లియనఁగ నేమొ'పేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు * లేకపోయె
నిందుఁ గడఁగి చెప్పఁడి'యేమివలయునో, నిగమచాదులార'నేర్చిపేర్చి. 137

వ. అనుచు విని మునులు శివుని లౌకికవచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క. కమలామాధవులను వా, గ్రమణీధాతల శచీపు'రందరుల విభూ!

సుమనోగణముల సన్నుని, సముదయముల నచ్చరలను * సరఁగబిలువుమీ.

క. వారెల్లవచ్చి సర్వము, నేరువుతో సిద్ధపఱచి * నెయ్యమెసంగన్

గూరుతురు పెండ్లి లోకా, ధార! యిఁకన్ బోయివచ్చె'దము సెలవిమ్మా! 140

—* హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణపత్రికఁ బంపుట *—

వ. అని సెలవొంది ఋషు లారంజోతితో నిజధామంబుల కరిగి రంత నట హిమ
వంతుండు పుత్రమిత్రబంధువరివారసామంతయుతుండై గర్భుండను స్వపురో
హితునితోడ లగ్నపత్రికను లిఖింపఁజేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్తెంచినఁ బర
మేశ్వరుఁ డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చికొని తెచ్చినవారలకు దుకూలాం
బరమణిమయాభరణంబుల యథోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వారు సంత
ష్టులై మరల హిమవంతున్ జేరి మహేశ్వారిృత బహుమానంబులఁ గాన్పింపుడు
హిమవంతుఁ డత్యంతసంతోషితస్వాతుండై పరిజనంబులకు వివాహసామగ్రిన్
గూర్చ నా'నేశించిన నవ్వారులు

141

—* హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామగ్రినిఁ గూర్పుట *—

సీ. బియ్యంబు గోదుమలో * పెసలు కందులు మిన్ను, లలచందలును సెన'గలునుగొండ
లంతేసి కూరిచి * యందుఁ బెసల్ మొద,ల్లలవాని పప్పులు * గాఁగ విసిరి
యెల్ల ధాన్యపుపిండ్లు * నెనఁగించి నువ్వులా, వాలు మెంతులు మిరి'యాలు జీల
కఱ్ఱ యిమ్ములు నువ్వు * కవ్వరపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు * చెఱువులగమి

గీ. తేనెచక్కెర హైయంగ'వీనమాలయు, నేఱులును నాల పాల్ పెరు'నేర్లునూనె
బావులును నేతినూతులు'పసపుగట్ట, లటుకులింగువ సొంటియిం'డమరఁగూర్చి.

గీ. మఱియు ఖర్జూరపండ్లు గొఁబ్బెరయుఁ దమల
పాకుఁదోటలు పోకలఁమాకులును ల
నంగములు జాజికాయ ల * వ్యానిపత్తి
ఁయును నేలకికాయల్ వెలయు నిరవులు.

148

గీ. గనగసాల్ ధనియాల్ కలకండ్రదాక్ష, పండ్లునున్ జీడిమామిడిపప్పుచార
పప్పు కుంకుమపూవుఁ జవాదివునుఁగు, కుంకుముచు జందురముగలకొట్లబారు

గీ. అగరులుక్కగులాలునునత్తరువును, గోరజము కస్తురియును బఁన్నీరుఁ బచ్చ
కప్పురంబు గచోరముల్ గమ్మఘాప, పుంబొడులుపున్నవత్తులుపాలుచుగదులు

ఉ. బంగరువల్లెంబులును * బంగరుబాదముటాకులున్ మఱిన్
బంగరరంటియాకులును * బంగరుగిన్నెలు పైఁడిదొన్నెలున్
బంగరుపంచపాత్రములు * బంగరుచెంబులు పైఁడిబిందెలున్
బంగరు వీటిపేటలును * బంగరుటుద్ధరణుల్ సమృద్ధిగాన్.

146

గీ. పైఁడిపన్నీరుబుడ్లును * పైఁడిచంద,నంబు గిండ్లును బైఁడికప్రంబు గిండ్లు
పైఁడియత్తరుబరణులు * పైఁడియగరు,వత్తులమరించు పాత్రముల్వరుసమీఱ.

చ. వలిపపుఁబట్టుఁబుట్టములు * వన్నెల వన్నెలమించు పావడల్
జలివిలి జాళువా సరిగఁచీరలు బంగరు పట్టురైకలున్
జెలువపుఁ బట్టుదోవతులు * చిత్రనిచిత్రపుఁ బైఁడికండువాల్
జలతరుపట్టుసేలువులు * సారగురాజ్యవచేలము ల్గడున్.

148

మ, మణిహారంబులు వజ్రపుంగడియముల్ * మాణిక్యతాలంకముల్
గణనీయామలతారహారములు ముక్తారత్న కేయూరముల్
కర్ణామృతస్మృణిసూపురంబులును భాస్వదత్న కాంచుల్ శిరో
మణులున్ గాంచనయజ్ఞసూత్రములు శుభత్పద్మరాగోర్మికల్.

149

క. నవధాన్యంబులు లాజలు, నవరత్నంబులును దర్భ * నవతంతులునున్
నవపంచపల్లవంబులు, నవకల్పసుమములు దగు గొనబుఁ బుట్టికలుకా.

చ. అరిసెలు చక్కిలంబులును * నవ్పడముల్ వడియంబు లింపుమీ
ర్గరిజెలు లడ్డువంబులును * గమ్మపొత్తెల పూపముల్ జపుల్
పొరయు జిలేబులున్ మణుగుపూవులు ఘోషరు లాసవంబులున్
బరిపరియూరుఁగాయలును * పానకముల్ పలుతీరు లొప్పుగాన్.

151

వ. మఱియు ననేకప్రకారంబులైన వస్తుప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక
మెఱయనుంచి రంత గోత్రపురంధ్రు లొక్కశుభముహూర్తంబున బారసు
వాసినిజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబు జేయందొడంగి
తా మమాల్య దివ్యాంబరహరిద్రాచందనకుసుమాభరణాలంకృతలై

— * సువాసినిలు పార్వతిని పెండ్లిచూతును జేయుట * —

గీ. మంగళశస్నాన మాజగన్మంగళాంగి, కనువుగాఁగూర్చి తడియొత్తియందమైన
జలతరీజల్లుబట్టువల్వలను గట్టి, నుదుటఁ గల్యాణతిలకంబుఁ గుదురుపఱచి 153

గీ. పునుఁగు నెత్తావికలవంబుఁ బూసి యఱుతఁ
గైశ్యమున హరిచందన ప కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో ప దారభూష
ణములఁ గైసేసి రుత్సవం ప బమరనపుష.

— * హిమవంతుని చుట్టంబులు పెండ్లికి వచ్చుట * —

క. గిరిరాజేంద్రుఁడు కొతుక, మరుదొప్పఁగ బంధుమిత్రు ప లాడఱిని దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంత నె, బిరబిగ వార్వచ్చి రట్లు ప పెంపుదలిర్పన్. 155

క. ఘనవిభవమొప్పుఁ గాంతా, జనములతోఁ బుత్రిమిత్రజనములతో వా
హనములతోఁ బరిచారక, జనములతో వచ్చిరపుడు ప శైలశులఁజనుల్. 156

ఉ. శ్రీచెలువొందురత్నములు ప చెన్నెనలారెడు నాణిముత్యముల్
పూచిన పైఁడితామర లఁపూర్వమణుల్ పవడంబుతీవెలున్
రోచనమున్ మృగీమదము ప రుక్మముఁ గాన్కలఁదెచ్చి రట్లు క్రొం
చాచలకాంచనాచలగఁ బాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. 157

మ. మఱియున్ మందరి చందనాయతనరామత్యైధరంబుల్ రహిన్
గరవీరాద్రియు దర్దురాద్రియును శ్రీకాలంజరాహర్యముల్
బిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యావృద్ధాచలంబున్ రమా
కరమా వేకటశైలరాజమును వేఁడ్కి వచ్చె నత్యైన్నతిన్. 158

గీ. ఇ కఁ ద్రికూటామృకూట మపహేంద్రకూట
గంధమాదన మాల్యవద్ధావవరులు
బ్రహ్మపుత్ర సరస్వతీ ప బాహుదా శ
రావతీ సింధు శోణ భద్రా నదులును.

- క. గంగయు యమునయు నర్మద,యుం గోదావరియు భీమ¹యుం గృష్ణయును^౨
బొంగెనంగ దుంగభద్రయు,ను గావేరియును నరయు³నున్ బ్రియమొప్పన్.
- వ. ఇక ననేకంబులగు గిరి సమీపదులు లుమామహేశ్వరుల యుద్వాహంబని
మహూత్సాహంబున ననేక రిశ్వ^౪చాయసంబుల గొ నిజానుచర సముద
యంబులతోడ నోపధిప్తస్థాభావకు విచ్చేయ నప్పడప్పురంబు బహుజనాకీర్ణం
బును రమణీయకేళుధ్వజవిరాజితంబును జరురంగబల విలసద్రజోవితా
నాచ్ఛాదితాత్మకముంబులున్నై పరంగె నాహిమచంత్రం దరుదెంచినట్టి
బంధుమిత్రనామకాస్యాగతిజనునకెల్ల నెమరేగి యుచితరీతి సన్మానించి
కాంచనసౌధంబుల సెలసి. ప. జేసి వివిధోపచారముల బరితోషంబు సేయుచు
స్వపురోహితంబు గల్గని యనుమతిన్ గల్పాణములప నిర్మాణంబునకై
విశ్వకర్మను బిలిచి సెలవొనంగ నతండు

161

— * రల్పాణములప నిర్మాణము. *

- క. పదివేలయోజనంబుల్. అదరిము గిల్లిన సనస్థ^౧లమునందు అనం
దొదవంగ వివాహములచర మొదలించెను గంధముగిరితోల్లాపితమున్

162

వ. అందు

- శా. ప్రాకారంబులు స్వరముల్ గునుమితా^౧రామ బుల^౨బునా
భీరోద్ధాసితటాకరాజములు కేళీకుంజపుంజులును.
కేకీస్థానములున్ విచిత్రగృహముల్ * క్రీడాస్వానభారముల్
పాకాగారము లారగింపు చవికెల్ * భండారగేహంబులున్

163

- శా. నానావర్ణకుశేతయప్రకరకాం * తక్రొంచకాదంబని
స్వానానూనసరోవరంబులును దీ * వృద్ధర్మ హర్మ్యంబులున్
గానాగారములైందవాశ్రమయరంగచ్చంద్ర శాలగడున్
జానౌపచ్చల తిన్నెలున్ ఘనమణి * సుభాంగణంబుల్ రహిన్

164

- మ. జలయంత్రంబులు నీశ్వనాడు గదులా * స్థానంబు లంతఃపురం
బులు పూజాయతనంబులున్ మణిమయా * భోగప్రపాశాలలు
జ్వల రత్నాతత శాతకుంభమయమం^౧చప్రాంచితాగారముల్
లలితార్కాయిత రత్నదీపవితతుల్ * రంగ త్తటిజ్యోతులున్.

165

క. బంగారు మేల్మీ మేనాలుం గనకపుటందలంబులున్ బలుకీర్ణా
రంగారు రవలతేరులు, పొంగగు ముత్యాలనరుల * పుష్పకవితతుల్. 166

గీ. వాపికాభాసనుస్థల * భాగములును, నుస్థలాభా రాపికాస్తోమములును
చరతితిన్ బురుషిందు నచరచయంబు, నరములన్ గ్రేహిచేసెనుచరవితతులు.

న, మఱియును.

ఉ. కల్పితపర్వతంబులును * కల్పితనిర్భురిణీనతంబులున్
కల్పితసింహముల్ మఱియు * కల్పితమత్తకరీంద్ర యూధముల్
కల్పితకోకులంబులును * కల్పితసాదితుంగసంఘముల్
కల్పితహంసపంక్తులును * కల్పితపరథటుల్లర్పణగాన్. 163

శా. శ్రీరోదంబున జాతమాత్ర యగు లక్ష్మీదేవి కైరావతం
గారాజీనసరంబు నిచ్చువగిదిన్ * హైరణ్యలక్ష్మియే మహా
శ్రీరంజిల్లంగ స్వర్ణపద్మసర హస్తిశైష్ణమున్ దద్వహ
ద్వారంబందున నిల్పె శిల్పరచనా * దాక్ష్యంబు పేరొందఁగాన్. 169

క. మఱియొక్క ద్వారసీమను, నరుదుగ రాజతపునది * నమరిచి నెఱిగా
నిలుగెలఁకులసితి చామర,ధరముల రాజతగజముల * దనరంగ నిలిపెన్.

ఉ. ఇమ్ముగ లోకపాలకుల * నెల్లర వాసులనెల్లరన్ స్వగే
హమ్ములతోడ నాత్మదయితాత్మజవాహన సైనికాస్తబ్ధు
దమ్ములతోడ నొక్కయెడ * దారుమయంబులఁ జేసి నిల్పె మో
హమ్మునుజెంది ప్రేక్షకు లిహా! యని మాటికి మెచ్చునట్లుగాక. 171

చ. ఒకయెడ హేమపద్మమున * నొప్పుగ ధాతిను బల్కుకల్కి హం
సకులవతంసమున్ నిగమ * సంచయమున్ సనకాది యోగిరా
ణ్నికరము నారదాదిక మునిప్రకరంబును సిద్ధసంఘముకే
రకముగనల్పి నిల్పెను గంగంబు ప్రమోదమునొంద నాగదుల్. 172

చ. చిలువలతేని సెజ్జవయి * శ్రీసతి పాదము లొత్తుచుండఁగా
నలువయు నాభిపుష్కరముననీ శ్రుతిగానము సేయుచుండఁగా
బులుగులతేడు తెక్కుగవఁ * బొందుగ నీవన వేయుచుండఁగా
నల హరినిన్ రచించి కడు * నందముగా నమరించె నొక్కెడక. 173

ఉ. శ్రీవేలయంగ వాసవుఁ డశేషమరు న్నివహంబుఁ గొల్వ నై
రావణ గంధసింఘరము * రాణదలిర్పఁగ నెక్కి యప్పర
స్త్రీవిరతేష్ట నృత్తములఁ * జెల్పుగఁ గాంచెడునట్లు నొక్క శో
భావహమా స్థలంబున భాళా! యనఁ గూరిచియుంచె నేర్పునన్. 174

ఆ. ఇట్లు దివ్యరాజి * నెల్లను గడుఁ జిత్రముగ రచించి వేగముగ వివాహ
మునకువచ్చు వేలుపులకును మునులకుఁ, దక్కువారి కెల్లఁ * దగినయట్లు.

గీ. వేలువేలుగ మంచిని * వేశనములఁ
గూర్పఁదలకొని పారికి వై * మంతపురముఁ
గమలభవునకు నత్యంత * కంబు హరిహ
యనకు నాకంబు న్నించి * యుంచెనచట 176

ఉ. తక్కిన లోకపాలుగుఁ * దాపనవర్షులకెల్ల వావో
యిక్కలనంటి నద్దముల * మెచ్చుగ నేర్పడఁజేసి వానిలో
నొక్కటి దక్కులేదనఁగ * నుండెడునట్లు నను న్ననస్తువుల్
జక్కఁగఁగూర్చి చెచ్చె హియ * శైలవలంబుండు బాగుబాగునన్ 177

ఉ. పుష్పితిన్మక్షముల్ ఫలిత * భూజములుకా ననరత్న వేదికల్
పొప్పరసాధిషేకహియ * భానుశిలాంగణ మండలంబువా
స్తాష్పతివాటికావిధన * దూషకసిమ్మటకోటియున్ రహిన్
గీష్పతిముఖ్యకోవిదు లొగిన్ బొగడంగఁ బొనర్చెమించుగన్ 178

ఆ. కడుజెడంగు గదురఁగాంచన నరరత్న, రాజి యలరఁగాఁగఁరగ్రహణపు
వేదినికనుయజ్ఞ * వేదిని బొనరించె, బాలచంద్రధనుఁడు * బాగునంగ 179

ఆ. దేవశిల్పి యిట్లు * సీర్చినమంటపం బెలమిఁగాంచి హిమన * గేంద్రుడవుడు
చాలసంతసించి * నరగున నగరుఁడై, నేయనాగులకు * సెలవొసంగె 180

వ. లంత వారును

—* పొరులోషధి ప్రస్థంబును సింగరించుట *—

సీ. చెలువగురంగులఁ * జిత్రించి రెల్లెడ, మేడలబారుపై * మెచ్చుగులుక
ముత్యాలగవనులమురువొప్పఁగూర్చిరి, రాజమార్గములందు*రాణదనర
చిత్రధ్వజపతాకశృంగారమాలికల్, గట్టిరి రకరకాల్*గాంతియలర
వైద్యుతదీపముల్*వరుసగామణిదీప, ములఁ బలుతీరులనలరఁదీర్చి

గీ. రగరువన్నీటితో రధ్యలలికిమేలి, కప్పురపుముగ్గులిడిరి చొక్కమగు కప్పు
రపుటరటిమాకులూపుచు పర్ణములు గడుశుభ్రాయనమ్ముగఁ గట్టిరియన్నిదిశల.

—* శివుడు నారదునికొదలయ నెత్తడు పట్టుట *—

గీ. అంతఃగలభౌతభూతరాశిభ్యంతికమున, శివుఁడకల్యాణపత్నికఁజేతదాల్చి
చదివికొని సంతసంబొందిసరగ నార. దీనిని నాత్మమునందప్పుడలఁపనతఁడు

చ. పరువునవచ్చి యత్తవిని * భర్తని పాదపయోజయుగ్గమం
దెఱిగి నుతింపుచున్నిలువ * నీశ్వరుఁ డాతనిఁగాంచి నన్నునీ
శ్వర! విను మదిరాజసుత * చాల తపస్సొనరించి నన్ను దా
బరిణయమాడు మంచడిగె * భక్తికిమెచ్చి వరంబొసంగితిన్ 183

గీ. సప్తఋషులు తుషారాది * చంద్రుకడనుఁ
బోయి సుముహూర్తనిశ్చయంబును బొనర్చి
రికను నాల్గవనోజున * నే వివాహ
లగ్నములకై నిన్దలించుటయ్యె 184

క. అనినవిని నారదుండ, తృనురాగముతోడ పట్టు * లనెనధపునితో
ననఘచరిత! భక్తులకెందును ననుకూలుండకగుట * నున్ బ్రయమయ్యెన్

గీ. ఇకను దానుఁడనైన నా * కెద్దియేనిఁ
దగింపనిచెప్పి చెయింపఁదగు నుపేక్ష
యనినఁ బరమేశ్వరుం డిట్లు * లసియె దివ్య
ముని! వినుము చెప్పెదను ప * ఘనతమెఱయ. 185

—* శివుడు నారదునివే ధివ్యజనంబులనెల్లఁ బిలిపించుట *—

ఉ. దేవతల మునీంద్రులను * దివ్యులనెల్లఁ గళత్రపుత్రు
త్రావళితోడఁ బెండ్లికి రయిమ్మున రండని పిల్వఁగావలెన్
నావచనం బిదంచును జనంబులకెల్ల వచింపఁగావలెన్
నీవిటు పిల్చివచ్చి కడు * నర్చునఁ గార్యముఁ గూర్చఁగావలెన్. 187

గీ. ఎవ్వరే నిష్ఠ నా పెండ్లి * కేగుదెంచ
రేని నాత్మీయవర్గంబులోన వారి
నఱిగి వెలిసేయుడనఁగ మునీంద్రుఁ డలరి
మ్రొక్కి సెలవొంది పోయె నభీముఖమున. 188

వ. నారదుం డతిత్వరితాబున వైకుంఠాది సకలలోకంబులకేగి దివ్యమునిజసంబుల
కెల్లరకు శివకల్యాణంబు తెలిగించి పిలిచి వచ్చి యీశ్వరుని జేరికొనియె
నయ్యవసరంబున. 189

నీ. వైకుంఠముననుండి * వనజ వేల్పుడు సో, యో నలంకృతుడయి * తొడరివచ్చె
సత్యలోకము నుండి * చతురాననుడు పుష్కర, గల్మీశోం గై సేసికదలివచ్చె
అగు రాంబుమునుండి * హరిహరయుండి నాణి, యో జయంతాదులతోడవచ్చె
పావకాదికదితా*పాలకులో తత్తన్ని, హసములందుండి * వచ్చిరెలమి

గీ. వరుసగా భాస్కరాది సోమగ్రహములు
సప్తమాతృక లలనశి*ష్టప్రమాఖము
షులు మునులు దివ్యసిద్ధసా*ధ్యులును నచ్చ
రలునువచ్చిరి గడుసంబ * రంబు మెఱచు

—* దేవర ప్రభు శివు. పెండ్లికొనినాడు— దేవుని * —

వ. ఇక సనేదివ్య యక్షగుంధర్వు విద్యాధునిగి కలు నచ్చి సామేశ్వరునకు
మొక పిలిచిరంటి మహేశ్వరుడును వచ్చిప రలనెట్ల యథాయోగ్యం
బుగ గారవించుడు మరెల్ల బొంగిపొరలి మహిమాత్సాహులన గార్య
భారంబు వహించిరపుడు కైలాసంబు నువాద్యులతోన్మెంజ్జి నునంగె సం
దొక్కనుగు హూర్తంబును సప్తమేశ్వరశిష్యునకు ముని శాశివేదంబు
గావించి మార్చివనంద నాతల పుష్పంబుల నలుకారించి గావించి. 191

ఆ విష్ణువీశ్వరునకు * విన్నవంబొసరించె, దేవ! చిత్తగించి * యీ విరాహ
మర్థి గృహ్యాధిగ*నాచరింపుము నిన్నె, యనుసరించియెల్ల*రాచరింతు 192
అ. అనిన దేవదేవుఁ * డుగీకరంపుడు, బ్రహ్మదేవుడవుడు * ప్రాధినర
మంటపప్రతిష్ఠ * మఱియు నాందీముఖంబులనునల్ప దివ్య*మునులగూడి.

ఉ. గౌతముడున్ వసిష్ఠుడును * గశ్యపుఁ డత్రిశిలాద కర్ణముల్
ప్రీతివిభుండునున్ భృగు మఱిచి దధీచులు వైలుఁ దుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగన్త్యుడును * గర్బుడు మున్నగు మానివల్లభుల్
ధాత సమీపమందు నవ*ధానముతో వసియించి మించుగన్. 194

క. దక్షతమెఱయంగ శుభా, పేక్షన్ వేదొక్తనియను * విహితసరణితో
దీక్షాబంధము లోకా, ధ్యక్షునకున్ గట్టిరెలమి * దైవాఱంగఁ. 195

క. మిహిరపురోగామి నవగ్రహమండల పూజనమును * గ్రచ్చుట విఘ్న
పహముగ నొనర్చజేసిరి, బహువిజ్ఞత కల్పి బల్పి * పరువంబలరన్. 196

క. వేదత్రయనూక్తంబుల, నాదరమునఁ జదివి మంగళాశాసనమున్
బ్రోదిగ నొనర్చి పెండ్లికి, బోదమిఁకని విన్నవింప * భువనేశ్వరుడున్.
—* శివుడు ప్రమథ దేవబలంబులతో వివాహమున కరుగుట *—

శా. నానావాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ మహానందంబుతో నప్పర
స్త్రీన్యత్రంబులు గానముల్ సెలఁగ స్వస్తిధ్యానముల్ సన్మనీ
శానుల్ సల్పఁగ మంచిమూరుతమునన్ * జక్రాదుధాన్యుల్ జయ
ధ్యానంబుల్ పొనరింపఁగా గిరి బహిస్థానంబుఁ జేరెన్ సిరిన్. 198

వ. అంత నందికేశ్వరుండు శివానుమతిన్ జేంది కొండఁ జగణపాలురఁ గైలాసంబు
నంద యుంచి తక్కుంగల ప్రమథ భూతగణంబుల నెల్లఁ బరమేశ్వరునితో
హిమవన్నగంబున కుత్సవపురస్సరంబుగాఁ గదలుండని యానతి నొసంగిన
నవ్వార లమితోత్సాహంబున సలంకృతులై తమ బలంబుల నెల్ల మున్నిడు
కొని వేటువేటుగ నిట్లు ప్రారంభంబుఁ జేసిరి. 199

నీ. కోటిబలంబుఁ దోడ్కొని శంకుకర్ణుండు, నాలుగుకోట్ల సేనల విశాఖుఁ
డైదుకోటుల సైన్య * మమరఁగ పాలాఖ్యుఁ డారుకోట్లాప్ప సంఘాతముండు
ఎనిమిదికోట్ల వాహినితోడ దుఁదుభుఁ, డల్లె యావేశనుఁ * డల్లె వికృతుఁ
డల్లె విప్రంభకుండుట్లులే చంద్రతా, పనుఁడింక మేటియాపారిజాతుఁ

గీ. డెలమిఁ దొమ్మిదికోట్ల వాహినులతోడఁ
గేకరాఖ్యుండు పదికోట్ల * మూఁకతోడఁ
గుండపర్వతకులు పది * రెండుకోట్ల
బలఁగములతోడ నడిచిరి * చలువమలకు 200

గీ. అగ్నిముఖుఁడొక్క కోటితోనర్కమూర్ధుఁ
డొక్క కోటిఘనావహుండుక్కోటి
నాచతుర్వక్తుఁ డేఁకకోట్లల మహాబ
లుండు దొమ్మిదికోటుల * దండులుండ 201

క. కరణం దిరువదికోటులు, సమువదికోట్లాప్పఁగాక యాదోదరుడు
హరువగు సైన్యంబలరఁగ, నరుదుగ నడిచిరి హిమాలయంబునకు వడిన్ 202

వ. మఱియు సర్వాంతకుండును సంతానకుండును ననుగణవర్యు లిరువురొక రొక రఱువదేసికోట్ల బలంబులతోడను గాష్టాంగుఘండును విరూపాక్షుండును నుకే శుండును, వృషభుండును, దాశకేతుండును, షడాస్త్వండును, జంచ్వాస్త్వం డును, సంవర్తకుండును, జైత్రుండును, లకులీశుండును. లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, భృంగిరిటుండును, నశనియు, భానుకుండును నొక్కొక రఱువది నాలుగుకోట్ల బలంగంబులతోడను మధుపింగుండును, గోకిలుండును, నీలుండును, బూర్ణభద్రుండును నను వీరపురుషులు ప్రత్యేకంబు తొంబదికోట్ల దండుతోడను సన్నాహుండును, గుముదుండును, నమోఘుండును, గోకిలస్వ నుండును, గందుకుండును, గుండలుండును, సుమంత్రుండును, మహాకేశుండును గాలుండును, గాలకుండును, మహాకాలుండును, నగ్నికుండును, ననుగణనాథులు వేఱు వేఱుగా నూఱుకోట్ల యనీకినులతోడ నుత్సవంబొప్పు మహేశ్వర వివా హార్థంబై కదలిసడిచిరి. ఇత భూతకోటి శతంబులతోడను బ్రమథకోటి సహ స్రంబులతోడను జతుష్పతికోటి రోమజాతకదంబములతోడను శ్రీ వీరభద్రుం డును, క్షేత్రపాలుండును, భైరవుండును. మహేశ్వరప్రతినిధి యగు నంది కేశ్వరుండును నిఖిలసేనానియగు చండీశ్వరుండును బ్రమోదంబుతో వారు వంబులెక్కిడత్రావధానులై ముందఱ నడిచిరందు

డి. అందఱు చంద్రఖండధరు * అందఱు నీలగళంబుగల్గువా రందఱు భూతిపుండ్రధరు * అందఱు నందివతాకలొప్పవా రందఱు నక్షహారధరు * అందఱు రిల్నీవిభూషణొప్పవా లందఱునున్ ద్రిశూలధరు * లద్భుతయావులు శర్వసన్నిభుల్. 204

క. కొందఱు పృథివీచారులు, కొందఱు పాతాళచరులు * కొందఱు ఖచరుల్ కొందఱు నాకచరులు మఱి, కొందఱు వివిధప్రదేశపుశలులు సిద్ధుల్. 205

వ. ఇట్లసంఖ్యాతరుద్రచయంబు జయసంవాదంబులతో ననేకడమరుకశంఖఘంటా భేరి దుండుభి పటహనిస్సాణ వేణువీణా మృదంగాది వాద్యశ్రేణులతోఁ బరమేశ్వర కల్యాణంబునకై ప్రయాణంబు సేయుడు వారలతోడ. 206

నీ. తప్తకాంచననిర్మితంబైన పూర్ణకుంభంబొప్పు నుత్తమాంగంబుతోడ పరజనంబులకెల్ల * భయము బిట్టొసంగు ఘనంబైన ప్రేతానందంబుతోడ సర్వాంగములయందుఁ * జాలంగ వెఱపించు, సర్వాభరణముల * సౌరుతోడ వికటవృత్తములతో * వింతవేడుకసేయు, తతపరిచారికాతతులతోడ

గీ. మురియుచుండిన వికృతంపు * మొకముతోడ

దామరసములఁబోలు నేత్రములతోడ

శాకినీధాకినీభూత * సమితి గొలువ

భవుని చెలియై * చండిక బయలుదేతె.

207

క. సుమనస్సముదయ మఖల, ప్రమథగణం బగ్గిను దు * రవళి దసర్వన్
దమ తమ వారువములతో, సుమాళిమమరంగ వెడలె * సొంపెనలారన్.

వ. అందు,

మ. దివిషత్సంఘము గొల్వఁ దాన్యునిపయిన్ * దేజంబుమీఁక రమా

ధవుఁ డారోహణచేసి చామరము లుద్వచ్చతమున్ శార్వద

ప్రవరుల్ వేడుకతోడనేయఁ బరివారంబెల్ల నల్లిక్కులు

త్వవమొప్పన్ దసఁడాసి రాఁదరలెఁ జేతం బెంతో ప్రీతిన్ గొనన్.

209

చ. నలువయు నంచవారువమునకొమురువొప్పఁగ నెక్కి దివ్యమా
నులు సనకాదిసందనులునున్ దనువుల్ ధరించునట్టి ప్రా
బలుకులు శాస్త్రముల్ చెలఁగి బాగుగఁదన్ గొలువనగరంబుపె
వలరఁ మహేశ సేవనభారాలనుడై గడలెన్ రయంబునన్

210

క. సప్తఁడై రావతమున్, వాసి యలర నెక్కి యాత్మవర్గముతోడన్

భాసురగతి వెడలెను దన, తోసకలానుగులు చెలువుతోఁరానింపన్

211

వ. అనంతరము సర్వభుషులును నాదిత్వాదినవగ్రహంబులును దేవమునియగు
నారదుండును. వైదికశిరోమణియగు తుంబురుండును, నాయకులగు ఈహా
హూహూలును, నాశ్వకేయద్వయంబును విశ్వానస్వాది గంధర్వ వర్యు
లును, గిన్నరులును, గింపురుషులును, జారణులును, విద్యాధరులును యక్షు
లును, వాసుకీప్రముఖులగు భోగిరాజ వతంసులును. భూతభేతాశనాథులును,
బ్రాహ్మ్యేదిసప్త మాతృకలును. అదితిదేవహూతి మొదలగు దేవమాతృక
లును, దితిమొదలగు రక్షోమాతలును, సురసాదికలగు నాగమాతలును, శత
రూపయు, గాయత్రియు, సావిత్రియు, సరస్వతియు, నిందిరయుఁ జందురు మంద
యాన లిరువదేడుగురును జాలోమి మున్నగు దేవపత్నులును నారంజోతి
మున్నగు మునిపత్నులును, రుద్రపత్నులును, దేవకన్యకలు, నాగకన్యకలు,

మునికన్యకలు, రుద్రకన్యకలు, ఘృతాచి మున్నగు నచ్చట మచ్చెక్కలులెల్ల
రును దివ్యాంబరగంధమాల్యాభరణములఁ దొడికట్టిపూసి కై నేసి సిగలం
జాట్టిన హరిచందనమనుమదామసారభంబులయుఁ గన్మూర్తినమ్మిళితమలయజ
గంధసారచర్చాపరిమళంబులయు ఘనసారిపీటీచర్యణామోదంబులయుఁ బరం
పర లనేకయోజనప్రదేశంబులొక్కమింపఁ జుమ్మకంబులెక్కి గడలిరంత. 213

- గీ. వేదములచేత బహుమాని * వితతిచేత, ధర్మదేశత యని యెద్ది * తమరు నద్ది
అతులశుద్ధస్ఫటికనిభం * బై నితంత, సుందరంబగు గోరాజశీమాడుమపుడు.
గీ. చేరి నలిచిన ద్విజరాజశీఖరుండు, భారి మోదముతో నెక్కి * పుణ్యసతుల
హరితులనొంది దివ్యగణాళిగొలుపఁ, బెడ్డికై మంచు గొడుగుఁ బేర్చెదరలె.

— * శివుఁడు నారదుని హిరిరి ననుపుడు * —

- క. చని హిమవద్ధిరి డగ్గటి, పనజాతుం డంత శివుని * పనువున నుమనో
జనముల నారసి నారద, మునివరు నంపెను దాహర * భూధరుకడకున్. 215

- క. ఆతఁడు నలిమలకెంతయుఁ, బ్రీతిన్జని దేశశిల్పి * విరళతమును వి
ద్యోతితబహుతరచిత్ర, వాతముఁ గల్యాణములఁపముఁ గాంచి యటన్.
గీ. మంటపంబెల్లఁగని యందఁమర్చినట్టి, కృత్రిమ విలింపమూర్తులఁ * గృత్రిమర్చి
వరులఁగృత్రిమమూర్తియై * వలలుతన్నుఁ, బోల్చిపరికించియెగ్గర * పోయియపుడు.

— * నారదుఁడు వివాహమంటవడును జూచి భ్రమించుట * —

- వ. మఱియు నవరిల్నఖచితానేక శతకుంధకుంధసంభృతంబును, గనునీయానేక
మాక్తిక స్తంబకజాంబూనదాంచలాంచితవిచిత్రవట్టజాలికార్థతిరస్కరిణీపురస్త్తు
తబహుద్వారపరిశోభితంబును, గాలాగరుగంధసారఘనసారకన్మూరికానమధిక
ధూపనిరవధికపరీమళపరంపరాసురభిశప్రదేశంబును, స్వస్తికరాస్తోకసమస్త
ప్రశస్తవస్తువిస్తారిపరిపూర్ణకోష్ఠాకారసంవేష్టిలంబును, భాగవతీపురంబువోలె
బహుఫణిహరమణిదీపమాలికావిభ్రాజితంబును, నాదిత్యుండలంబువోలెధగ
ద్ధగితాంచచ్ఛాయావిరాజమానత్రయీమూర్తిసాన్నిధ్యసంశోభితంబును, వైకుంఠ
నిలయంబువోలెపురుషోత్తమలక్ష్మీసమధిష్ఠితంబైనను విషధరేశ్వరానధిష్ఠితం
బును, సత్యనాకంబువోలె జతురాస్యవాణీసరిష్కృతాస్థానీసంశోభితంబైనను,
ననధిగతదివ్యకృష్ణాశ్రయంబును, ద్వివింశతి ఘనధిషణసాచివ్యాంచద్దండ
ధరపాశభృన్మహాబలబృహద్ధానుపుణ్యజనేశ్వరపరీవృతసహస్రాక్షపరిపాలితం

బైనను, దూరికృతగోత్రభేదనావాసంబును, రాజరాజాగారంబువోలె బహుము
ణిగణద్రవిణరమణీయదివ్యనిధినిధానభాండాగారమండితంబైనను, నపాకృతకిన్న
రకింపురుషబృందంబును బహుయోజనాయామవిశాలంబును నద్భుతంబును నపూ
ర్వంబును సగు పాణిగ్రహణమంటపంబును దదీయీంతరాళద్యోతమానం బగు
నగ్నిప్రతిష్ఠావేదికను గనుఁగొని యమృతమింటపశిల్పకలాకౌశలంబున కెక్కు
డక్కజంబొంది యొక్కింతసేపు వితాకుపడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్న
దనంబునఁ దెన్నుదప్పి చెదరి బెదరి యదరి పదరి తిరిగితిరిగి యరిగిసురిగి
యొడిగి వలంకలఁదొలఁగి మలఁగి కలంగి యలంగి వేసరియోసరిలి యెట్టకే
లకు గట్టిమదిన్ జేసి తెప్పరిల్లి యప్పుడప్పుర్వతరాజవన్యన్ జేరఁబోయి బెద
రుచు నాతిని కిట్లనియె.

218

ఉ. పర్వతరాజవర్య! విను * భర్తఁడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
సర్వసుపర్వవర్యులను * సన్నుతులన్ గణసిద్ధసాధ్యుగం
ధర్వుల నెల్ల దోడ్కొని ముదింబున నీకుధరంబుఁ జగ్గతెన్
హక్కుగ నీవిధానము రియంబునఁ దెల్పు మకృత్యిమంబుగన్.

219

వ. అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

ఉ. నారద! శిల్పికల్పితకఃసస్మణిమంటపదర్శనంబునన్
ధీరతయెల్లఁ గోలువడి * తీవర మొందెద వేల యింను ర
మ్మా! రుచిరాన్న సాసముల * మేలుగనొంది యనుగ్రహించి నా
కూరిమిపుత్రులన్ గోఁయు * గోపతివాహనుఁ జేసి చెచ్చెరన్.

220

క. కొనితెమ్ము నాదు పురమున, కని హిమవంతుఁడు మాని * కథ్యర్థితభో
జనమిడి ప్నేనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మానితల్లజు వెంటన్.

221

... * నారదఁడు హిమవంతుఁడగు శిష్యునియొద్దకు వచ్చుట —

గీ. అంత సట మాధవుఁడు మొదలితైన సురిలు
దేవమునిరాక దడయుటఁ * దెలిసి చిత్త
మంనుఁ దత్తర మొందుచున్నంత సతఁడు
శైలపుత్రులతో వచ్చి * సంభ్రమము న.

22

క. శివునకు జోహారుచేసి నిలువఁగేశనముఖునిలింపులు మునితెజఁగు శై
లవరు కుమారులన్ గని, లవముదలఁకి యనిరి మునిలాలామునితోడన్.

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! నీవిటుల * నంతయు విభ్రమ మొందినట్లుగా
మామదులందుఁదోచె గిరిమండనుఁ డెవ్విధినుండె దత్సత
గ్రామణు లేలవచ్చి రిటుఁ * గాలిక నీశుసకీయఁబూనెనో
నేమముమాని వేటు మదినిన్ గొనియండెనో తెల్పు మన్నియన్. 224

గీ. అనిన విని మాని త్వష్టమా! యావిమోహి
తాత్కుడై విధ విష్ణుల * నమరవిభుని
నేకతమ్మునఁ జేర్చి తా * నిట్టులనియె
బెదరుఁ జెందిన వడువున * బిరుదు దక్కి. 225

చ. వినుఁడు విధాత! మాధవ! త్రివిష్టవనాయక! త్వష్ట మేటికు
ట్రును దలపెట్టి శీతకుధీరమ్మునఁ గట్టె వివాహమందిరం
బును నదియెల్లవారలకు * మోహముపుట్టఁగఁ జేయు నట్టిదా
నిని మునుముందు నేను గని * నివ్వెఱఁజెందితి నీమి సెప్పదున్. 226

వ. మహేంద్రుని బరికించి మఱియు నిట్లనియె.
క. సగభేది! నీవు త్వష్టకు, వగనిడితివి తొల్లి యతఁడు*వదలక యిపుడా
వగఁదీర్చఁదొడఁగి యివ్విధ, ముగ నొనరించినట్టు లెంచఁబోలుదృఢముగాన్.

వ. మఱియు నమ్ముటపంబుదు
క. కృత్తిమహిరణ్యగర్భుని, గృత్తిమనాళీకవయను * గృత్తిమశక్తున్
గృత్తిమసిద్ధిరవశ్యుల, గృత్తిమనారదుని నిలిపె * గీర్వాణవతీ! 228

వ. వానిఁ గను గొని నే మిగుల బమ్మెరవోయి నవ్వెఱఁ జెందితి ననుడు మహేం
దుఁడదాపడి చాఁగిధరునక్కిలయె 229

ఉ. నిక్కము త్వష్ట ననే గడవు * వీరజాలోహ! యూవివాహనం
డెక్కరణికి మసంగఁదరి * మందులకేగుదు నేమి నేను నిం
కెక్కడిచాఁగిములే హిమగిరిందుఁడగుడ నరాతివర్ణమం
దొక్కఁడు తెక్కలన మును ర*యోధతియ్యింప నె యెల్లగట్లకున్. 280

క. అని కలహశనుకళింపున, వనరుదుఁ గడునడిలుదున్న* నొనపుఁగని య
వ్వనరుచ నేర్పింజలనగ, వొనరంగ నిట్లనియె బసపు*నుపుదు వేగన్. 281

చ. వెఱవకు దేవరాజ! శృతి * నిసరపోవగ నెచ్చఁడేని నిన్
బొరిగొనునందు నెంచు ప్రభుం డఖలేశ్వరుఁ డివిరు నేరికే

కొఱత పొసంగనీయఁ డిఁకఁ * గుండక ముండటి కార్యమెంచు మీ
చిటుతలం పెవండయినఁ * జెందినవాఁ డదిగాంచు రూఢిగన్.

232

క. అని నారదహానియునున్, జనార్దనుఁడు దివిజరాజు * చాలవఱకు ని
ట్లనుమానముతో గుజగుజ,లను నల్పుడు నరసి శశిలాలామం డనియెన్.

233

ఉ. చాలఁగ యోజనన్ గొని విచారము నల్పుచునుంటి గేమి దం
భోభిధరా! హరీ! యిఁకను * బొల్పుగఁ దెల్పుఁడు నారదన్! నీ
కేల విలంబమయ్యె గుఢ! రేశ్వరుఁ డింతకు నాకు రూఢిగా
బాలికనీయ నొప్పికొనెనా? యది గాడని ప్రోసిపుచ్చెనా?

234

క. కొంకక నుడువుము లవమా,తంకముఁగొన కచటి కార్యనిశ యెట్టిదియో?
పొంకముగ నీవు గనిన క,శంకేమియె తెలుపు మునిలాలామా! వేగఁ.

క. అనవుడు నారదుఁ డిట్లని,యెను వినయముమెఱయ జగదాధీశ్వర! యేత
వ్వునులేదు గట్లదొరమొడ, ననురాగముతోడ నీకు * నర్పించు సుతన్.

గీ. విఘ్నభయమేమిలేదు మీ * పెండ్లి కిపుడు
మిమ్ముఁ దోడ్కొనిపోవఁ జేమించి మంచు
కొండదొర పంపఁ దనమేల్మిఠికొడుకులను మ
హేశ! వీరిలిచే వచ్చి * రెలమిఁగనుమ.

237

క. ఇఁక సురలకు భ్రమసేయఁగ, నొకమాయఁగడంగి మేలమొప్పగఁ శమనాం
తక! యొకమంటప మమగిచె, రకమగు నద్దానిఁగాంచిబ్రమసి తడసితిన్.

238

చ. అని మహేశు డుల్లమున * బార్షమునొంది యుపేంద్రముఖ్యుల
గని యిటుపల్కె భూధరుఁడు * కన్యక నీయుట కిష్టమొండఁ ది
క్కినయవిగూర్చి నేను బరికింపను మాయలతోడుతన్ బ్రయో
జనమది లేదు నాకేకను * సత్వరమేగుదమా హిమాద్రికిన్.

239

క. అనుకూలంబుగఁగార్యం, బనువుపడఁగ వేఱుఁదలపు * బదిసీతియె చె
ప్పని యనిమేషులతోఁ దా, న నె మారవిసోధి మన్మథాధీనుండై.

240

గీ. అనుఁడు విష్ణాదిదేవతలభవు సెలవుఁ, గొనిముదంబంది వేగిరంటునఁ బ్రయాణ
మొనరఁగాఁజేసిహిమవన్నఁగోపకంఠ,తలముఁజేరిదివ్యవాద్యములుమ్రోయ.

—* హిమవంతుడు శివు నెదుర్కొనుట *—

మ. పరమేశానుడు సర్వదేవగణముల్ * భాస్వి నాత్మోపకం
ధరమున్ జేరుట నాలకించి హిమవద్రాజన్యఁ డప్పాట సో
దరులఁ బుత్రుల బ్రాహ్మణోత్తములఁ దొల్తన్ వారిదాయంగఁ బం
పి రహిన్ దానును జేరఁబోయి కపియెన్ * బెంపొప్ప విశ్వేశ్వరున్. 242

గీ. దేవమునిగణబృందమున్ * దేతీచూచి
యాత్మమున ధన్యతనుగంటి * ననుచు నలరె
దైవతాగ్రణులును ధరాధరబలంబుఁ
జూచి మది నుల్లసిల్లిరి * చోద్యమలర. 243

క. డంబొప్పఁగఁ బూర్వపరా, శాంబుధులేకమగు తేవ * నమరగణబలం
బుం బర్వతబలమును రెండుం బిరుడమరన్ గలిసెఁ గడున్ సాంపలరన్.

ఆ. ఒకరినొకరు గాంచి * యురుతరానందంబు, పొంగిపొరలఁ దనివిఁబొందిరపుడు
త్తైలరాజవరుడు * శర్వునిజేరి నమస్కరించె హితసమన్వితముగ. 245

నీ. దశదిక్కులకుఁ గాంతి * దక్కొత్తఁగాఁ జేయు, దివ్యప్రతీకదీధితులతోడ
కలధౌతనగ మిందుఁ * గదలివచ్చిన దనాన్, జను బలీవర్దయాసంబుతోడ
చూడ్కులు వెరగొంద * సొగసైన నన్నని, సావర్ణ పట్టవస్త్రములతోడ
నెల్లజగంబుల * కెసకమిప్పించు భాస్వత్తరాధేందు భూషణముతోడ

గీ. మేటి రతనాల సాముల * మిసిమితోడ
నమఁసుత లేయసితచామరములతోడ
ముఱుపు చిఱునవ్వుఁ దొరయు నెఁమొగముతోడ
నమరు సర్వేశ్వరునిఁ గని * రందజపుడు. 246

గీ. ప్రభునిదాపల వలపలఁ * బ్రక్కలందు, నాత్మబలములతోడ నాఁరాయణుండు
పద్మసంభవుఁడును గనుఁపట్టవారి, కంజలియొనర్చి మొక్కె హిమాచలుండు

క. వెనుకన్ ముందఁ నల్లె, మొనకొనయున్నట్టి దేవమునిగణవరులన్
గని యుబ్బి మ్రొక్కులిడి వందనపూర్వక మిటుల శివునిఁ * దాఁబ్రార్థించెన్.

—* హిమవంతుడు శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

మ. సకలాజాండము లేలునట్టి దొర వీ * సర్వామరత్రేణితో
నొకఁడౌ కొండలకాఁపువీటి కిటులన్ * గొప్పొప్ప విచ్చేసి వా

నికుమారిఁ దయఁ బెండ్లియాడఁ దలఁపన్ విశ్వైకచిత్రంబు తా
వకకారుణ్యమూర్త్య మారయ నశంభా సర్వలోకేశ్వరా !

249

క. నిండానుట్టి దయతో. దండిగ మము నేలికొనఁగఁ దలకొంటివి మా
కొండనఁగ నేల? యొకటే, దండంబిదె తప్పులెల్ల * దవ్వులఁద్రోయక

250

గీ. అని యిటుల భక్తితోడ దైవ్యముగఁ బ్రార్థ
నము నొనర్చి శివాజ్ఞ సంపదనులనంద
యనిచి హిమవన్నగాధిపుఁ డొక్కరుండు
నగరికేతెంచి ముందఱ * నయముమీఱ.

251

—* శివుఁ జూడఁగోరి మేనక నారదనిఁ బిలుపించికొనుట *

గీ. స్నానదానంబులను సల్పి * సత్వరిముగ,
శివు నెదుర్కొని వరబూజ * నేయుపొంటె
మేనకకుఁ దెల్పనన్నాతి * మిన్నయపుడు
నారదుఁ బిల్వనంపె ఘనత దలిర్ప.

252

వ. అంత నారదుండు శివానుమతిన్ జెంది మేనకాంతకపురంబునకున్ జనుడు
నమ్మేనక యన్మృనివరునకు మొక్కి యిట్లనియె.

253

గీ. ఈశ్వరుని దివ్యరూపంబునీడ నేయఁ గడఁగియున్నట్టిదాననుఁఘనమునీంద్ర!
ఎంతయుజ్జ్వలరూపమోయిగురుఁబోడి, కాళితప మొంది యద్దానిగారవించె

క. అని యజ్ఞానంబున శివుఁ గనఁగోరి గిరింద్రదేవి * గ్రక్కున మునితో
డను జంద్రశాలపైకిన్, జని యటఁ గూర్చుండఁగడిఁగిసంబర మొప్పన్

255

—* శివుఁడు బలంబుల వేలువేలుగా నగరుకుఁ బంపుట *

వ. శివుఁడును మేనకాభిప్రాయం బెఱింగి యమ్మదవతి యహంకారంబునకు గినిసి
యాపె కజ్ఞానం బినుమడింపఁజేసి హరి విరించుల కిట్లనియె.

256

క. మీ మీ సేనలు గొలువఁగ, నేమముతో నొక్కరొకరు * నేర్పున గిరిను
తామునిపురమున కరుగుం డామీదను నేను నత్తు * నభిమత మొప్పు.

257

ఆ. అనిన హరివిరించులభపు నభిప్రాయ. మెఱింగి సైన్యమెల్ల * నొకపుమీఱ
నేఱువేఱదీర్చి * వేగంబె నురలతో, సాగుడంచు నంత * నన్నసేయ. 258

258

—* చంద్రశాలయందు మేనకకు నారదుడు దివ్యలనెల్ల నెఱింగించుట *—

క. పుండుగ గంధర్వులు సొగ, సుందన మలరార విలువసొమ్ములు దుస్తుల్
పొందుగఁదాల్చి వెడలిరి ప, సందుగ నచ్చరలు దమదుఃఖతతో నడువన్.

క. వారువములెక్కి పరివరి, తీయలవాద్యముల మోత * దిశ లలముకొనం
గా రహింగూర్చుచు జెండాల్, చేరంజిలవచ్చిరెంతో * సింగారముగాఁ. 260

గీ. వారికందఱకొడయఁజే * వైభవముగ, వచ్చువిశ్వావసునిఁగాంచిపర్వతేంద్రు
రాణి సంబరమునమునిరాజుఁజూచి, యితఁడెకదశంకరుఁడువచియింపుమనుడు

క. శంకరునిఁగూర్చి పాడెడు, కింకరు లింక వీరు వినుము * గిరిరాజనతీ!
శంకరుఁడేతన్నాత్రుఁడె, సంకటహరుఁ డెందు సర్వశాసకుఁ డబలా! 262

క. అనిస విని మేనగ్రమ్మఱ, గనుచుండగ యక్షు లేపుగడలుకొనఁగఁ ద
జ్జనపతియైన మణి*, పునిఁ గని హిమవత్పరంధి * పొంగి యిటులనెన్.

క. ఇతఁడే నాశివుఁడనఁ గాఁడితఁడని నారదుడు నుడువ * నింతట ననలుం
డతులితవాహినితోరాఁ, గుతుకముతో నడిగె నితఁడొక్కో! శివుఁడనుచున్.

క. కాఁడని మునియన నాలో, వేడుకతో ధర్మరాజు * విచ్చేయుడు నా
జాడఁగని మేనయనె ముని. చూడు మిలంజేమొ శివుఁడు * శూలధరుఁడిటన్.

క. నాపుడు కాఁడన నైర్వహిం, డావెంట బలంబుతోడ * నరుడేరఁగ నా
పూవుంబోడి యడిగె సితఁడా? వచియింపుమని యాతఁడనె కాఁడనుచున్.

మత్తకోకిల. అంతలో పరుణుండు రత్నమయపుభూషణులు గ్రాలఁగా
సంతసం బిగుహత్తరాఁ గని * శైలవత్నియు మెచ్చుతో
మంతనంబున నీతఁడైనఁ గుమారి ధన్యయెయంచుఁ బ
ల్వితదోషఁగ మానితో ననె * విశ్వభర్త యితఁడెకా! 267

తరల. అనుడు కాఁడన సంతలోన చుహాబలుండు బలంబులగా
గొని హుటాహుటి రాఁ గనుంగొని * కూర్చితో గిరికాంత దాఁ
గనుము మాని యితఁడొ శివుఁడనఁ * గాఁడనంగ లతాంగియుగా
ఘనుఁడికెట్టిదొ నాదు పుత్రికె * గాంతుఁడంచెద నెంచుచున్. 268

క. జక్కులదొర కొమరునితో, నక్కజమగు సేనతోడ * నరుడేరఁగఁ బె
నక్కువ నలకూబరునిన్, గ్రక్కునఁగని మురిసి యితఁడొగద శివుఁడనినన్.

ఉ. కాండని మానిచెప్ప సురశాండముతోడ మహేంద్రుఁ డత్తతీన్
బోడిమిదోవఁగా నడువ * భూధరరాట్నతి గాంచి పొంగుచున్
వీడఁగదా శివుండనుడు * వృత్రహరుం డితఁడంచు నారదుం
డాడ నికెవ్వఁడో శివుఁడటంచు మదిన్ దలపోసె మేనయ్యన్. 270

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంచుచుండ నోవ * ధీశుఁడెంతో నీటుగా
దటాలునన్ బలంబుతోడఁ * దారసింపగట్టురా
మిటారి సంబరం బెసంగ * మిన్నముట్టి యిట్టులన్
జటాలుఁగాంచి యీవలంతి * శర్వుఁడేము కన్మనెన్ 2 1

ఆ. చందరుండితడు * శర్వుండుగాఁడని, పల్కెఁ దపసియంతభాస్కరుండు
కనులఁగప్పివేయు*ఖరమరీచినహస్త, మడరి వెలుంగ రా భయంబునొంది. 272

అ. ఇతఁడె యితఁడెచూడు*మీశ్వరుండనమేన, మానిశివుఁడుగాఁడు*భానుఁడనుడు
బ్రహ్మబుఘలు మునులు*పరిధవంబుగఁగొల్వ, నాహిరణ్యగర్భుఁడరుగుదెంచె
వ, కనుంగొని మేనకయును దావసనాయకునితో.

వనమయూరవృత్తము: దేవముని చూడుమిఁకఁ * దేటియింటినింపా
పాననకలామయుని * బ్రహ్మమునిగేయున్
బూవిలుతుఁగెల్చిన విభుఁడొకొయనన్ రా
జీవభవుఁ డీతఁడని * చెప్పె మునియంతన్ 274

సీ. కోటికందర్పల*కొమరారు సౌరుద్రో, యఁగఁజాలు మేల్మిసోయగముతోడ
శంఖచక్రగదాది * సాధనంబులనొంది, తనరారు నాల్గుహస్తములతోడ
కట్టిన మేల్మి బంగారుపుట్టంబుల, దట్టంబులౌ తళ*త్రళలతోడ
నురమందు రవికాంతి * నొప్పారుచున్న ది, వ్యంభైన యల కౌస్తుభంబుతోడ

గీ. డంబుమీఁతిన మణిమకుటంబుతోడఁ, గడుచునోహరమైన ముఖంబుతోడ
దయను వెదజల్లు వనజనేత్రములతోడ, విష్ణుదేవుఁడు విచ్చేసె*వేల్పులలర.

క. కనుంగొని మేనక పెనుముద, మున నటలే దితఁడెశివుఁడు*మునినాయక ! క
న్మనుఁడు నతఁడితఁడు కేశవుఁ, డనఘుఁడు శివుఁ డింతకన్న*నధికుండుచేలి !

ఉ. ఆతనికన్న మిన్ననొకఁ * డైనను లేడిక నాతఁడే జగ
ద్రాతములేలువాఁ డఖల * పాలకపాలకుఁడిద్ద వైభవం

దాతతదేవతాసముద యార్తిహరుండు హరుండు ధాత్రిలో
నాతనిజెప్ప గిప్పదర యూనాకొ ! నల్వకు నేని మానినీ !

277

గీ. అనిన వలిమలదొరసాని యాత్మమందుఁ
దనదుసుతఁగూర్చి యేకొఱంతులును లేని
మంచి శ్రీమంతురాలని యెంచి తనకు
సవలు లేదని తలఁచె ముఁజ్జగములందు.

278

వ. వెండియు సంతరంగంబున.

ఉ. ధన్యుడికన్ గిరిశ్వరుండు ధన్యను నేను నిజాన్వయంబునున్
ధన్యతరంబువై భవము ధన్యతమంబింక నిట్లనన్వసా
మాన్యవిభాతలన్ దగు నమర్త్యులు భృత్యతఁగొల్పురాజుమా
ర్థన్యుండు నాదు పుత్రికను దారనుగాఁగొనుటన్ జగంబునన్.

279

గీ. పేడ్కతో మేన యిట్లు భావింపుచుండ, సర్వజగ జీవనాథుండు ధన్యతరముగ
నగనతీగర్వనిర్వాహప్రమేయుఁ డగుచు వెలుపడె నిజగణంబలరికొలువ.

—* సరక్షుడు మేనకడు శివుని జూపుట *—

క. పొడగాంచి మానయ నె న,ల్లడుగో ! గోరాజకేతుఁ డబ్బకిరీటుం
డడఁకువతోఁ బలుసిలుగుల,వడె నెవ్వనిఁ గోరి కాళి ధన్వతదేవీ !

281

వ. అనుసంతోగో సమ్మహాదేవగణంబులనేకవిధిధాతౌంములతోడ వెలువడిరందుఁ
గొండఱురూపధరంబులగు వాత్యైసమాహంబులననొప్పి రింకను గొండఱుపతా
కామర్మరిధ్యానులును మరికొందరువక్రతుండులును గొందరునక్రతుండులును
గొందరువక్రతుండులును గొందరుశక్రతుండులును గొందరుకురూపులును గొం
దరుసురూపులును గొందరుకరాళులును గొండటరాళులును గొందరుగోమశు
లును గొందరుహరికేశులును గొందరుముద్గరహస్తులును గొందరుధనుశ్చరహస్తు
లును గొందరుపరశుహస్తులును గొండటసిహస్తులును గొందరుశక్తిహస్తులును
గొందరుగదాహస్తులును గొందరుముసలహస్తులును గొందరుహలహస్తులును
గొందరుశూలహస్తులును గొందరుభిండివాలహస్తులును గొందరుచక్రహస్తులును
గొందరుక్రకచహస్తులును గొందరువేత్రహస్తులును గొందరులవిత్రహస్తులును
గొందరువిరుద్ధవాహనులు గొండటనిరుద్ధవాహనులును గొందరుశంఖవాదులును
గొందరుగోముఖవాదులును గొందరుఘంటావాదులును గొందరుడమరువాదు

లును గొందరునిజావాదులును గొందరు వేషవాదులును గొందరు భేరివాదులును గొందఱుర్బుల్లరీవాదులును గొందరు మృదంగవాదులును గొందఱుఘటవాదులును గొందఱుకాహళవాదులును గొందరుముఖవాదులును గొందఱుఛత్రధరులును గొందరుచామరధరులును గొందరుయాష్ట్రీకులును గొందరు నైస్తికులును గొందరు సుముఖులును గొందరు విముఖులును గొందరు చతుర్ముఖులును గొందరుబహుముఖులును గొందఱకరులును గొందరు సుకరులును గొందరు చతుష్కరులును గొందరుబహుకరులును గొందరు త్రినేత్రులును గొందరుబహునేత్రులును గొందఱకర్ణులును గొందరుఽహుకర్ణులును గొందరులంబకర్ణులును గొందరుగజకర్ణులును గొందరుగజముఖులును గొందఱజముఖులును గొందరు ఋక్షముఖులును గొందరుఋగ్యక్షముఖులును గొందరుసృగాలముఖులును గొందరు శార్దూలముఖులును గొందరుశరభముఖులును గొందరువృషభముఖులును గొందరుతురంగముఖులును గొందరుకురంగముఖులును గొందరుశుకముఖులును గొందరుపికముఖులును గొందరుబకముఖులును, గొందరువృకముఖులును, గొందఱేకపాదులును, గొందరుద్విపాదులును, గొందరుబహుపాదులును, గొందరువ్యాఘ్రపాదులును, గొందఱంజనవర్ణులును, గొందరుకాంచనవర్ణులును, గొందరుఘ్రానువర్ణులును గొందరుశ్వేతవర్ణులును, గొందరులోహితవర్ణులును, గొందరునీలలోహితవర్ణులును, గొందరునానావర్ణధరులును, గొందరునానావేషధారులునునయి యసంఖ్యాతమహావీరు లద్భుతభయావహాంబుగఁ గదలిరా నారదమునీంద్రుండంగులితో సవ్వారి వేఱువేఱుగఁ జూపుచు మేనక కిట్లనియె.

గీ. చూడుప్రమథగణంబులఁ జూడుభూత, సై న్యములఁజూడుమిఁకనీరఁ పై న్యములను
జూడుమధ్ధేందుభూషితఁ చూడుఁ బేర్చి, సర్వపర్వతమూర్ధస్యఁ సాధ్వీ! యిపుడు.

—* మేనక శివునిఁజూచి భయపడి యాక్రోశించుట *

శా. చూచెన్ మేనకయంత భీకరగణ ! స్తోమంబుతో భూతపై
శాచవ్రూహముతోడ వచ్చునభవున్ ! శార్దూలచర్మాంబునన్
శోచిష్కేశఖరాఖరాంగునయసన్ ! తూలాయుధున్ గోరధున్
రోచిల్లపుఁగ పాలహస్తు సుకవర్దున్ భస్మదిగ్ధాంగమన్

ఉ. చూచినయంతనే వణకు ! చొప్పడ గొప్పనఁ గూలినట్టి యిం
పొ చిపురాకు తీవనలె ! నద్రవరాంగన నేల మూర్చిలన్

జూచి చెలుల్ గడున్ దగిన † చొప్పున సేవల నొప్పునబ్బుడున్
లేచి గిరింద్రపత్ని యిటు † లే విలపింపదొడంగె నోజుచున్.

౨౬౬

ఉ. ఎక్కడిరుదుగ డీతఁ డిటు † లెంతయుఁ జూడ్కికి వేఁగొనర౯ సెం
కెక్కడి దిక్కు నాతనయ † కెక్కడ దాపరమయ్యె నీతఁ డిం
కెక్కడి యాన పుత్రిక యిం † కెక్కడ యెక్కడిపెండ్లి యంచుఁ దా
వెక్కసమైన దుఃఖమున † వేఁగుచు వీటిఁడియై యలందిరెన్.

౨౮౬

క. కోపంబునుఁ దాపం బా,టోపంబును గదురఁగాఁ గడున్ గటువొప్పు
బాపంబని వెనుదీయక, తాపనవరుఁ దిట్టదొడంగె † దగవుఁ దొలఁగుచున్.

— * మేనక నారదుని నిందించుట * —

క. ఓరీ! యుక్తివపుంజడ,దారీ! నీవెంతకేని దగుదువు బభిరే!

వేరంబునూనుకొని నా, గారాబుకుమారిఁ జంపఁ † గడఁగితివీటులన్. ౨౮౮

ఆ. చిన్ననాఁడె నీవు † శివున కీ శివ నీయుఁడంచుఁడెప్పి తప్పుడప్పగింతఁ
బెట్టినచ్చెఁ గూతు † గట్టులదార తోడ,నే జనించె బెడఁద † యెంతయేని.

క. మరల సుత కీవు రుద్రుని, మరలుకొనన్ జేయఁజాలు † మంతరమిడి దు
శ్చరతపముసేయఁ బంపితి,నరే! యీవిధమైన ఫలము † నమరించుటకై.

గీ. దాఁగి రిపుడెందుఁ దెల్లగఁడ్డాల మేలి, యయ్యవారలు పెఱుకుదు † నార్తిదఱుగ
వారి గడ్డంబులను; నెట † జాతీపోయె, మాయలాడి ముసలిసాని † మాటలాడి.

వ. అని కుమారి † జేరఁబిలిచి కటకటంబడి విలపించి యిట్లనియె.

౨౯౨

— * మేనక పార్వతిని నిందించుట * —

చ. అకట కుమారి! నాకడుపు † నాఱడిపెట్టితి నది)వంశము

వికలతనొండఁజీసితివి † విశ్వవిమోహకమైన నీదువు

ట్టుకయును నందచందము లెఁటో వనధిక్ బడ్రోసి తోసి తా

వక మవివేక మెంతటి యు † వనసు దాకొనఁజేసె మాకిటుల్.

౨౯౪

సీ. రాజహంసమును బా † ఱఁగఁదోలి వాయసం,బున గేలదాల్చు † గాఁబూనుమాడ్కి
దంతావళముఁ బా † ఱఁదజీమివైచి నికృష్ట, జంబుకంబునుజేరఁ † జనదుచాడ్పు
తండులాన్నముఁ బా † సితివిటికొట్టెను గాల్చి, మెండుగా వేడ్త † తోమనవుపోల్కి
హైయంగవీనంబు † నవలబోజల్లి కా, నుగునూ నె † ద్రావన్ గ † షఁగువిధము

గీ. బ్రహ్మవిద్యనువిడనాడి పామరోక్త, కుత్సితపుగాధలను వినఁగోరుమాది
దేవవరులనుదిగనాడి తేకువెడలి, రుద్రుఁ బెండ్లాడఁబూసట * రుచిరగాత్రి!

ఉ. నిందితమయ్యె నీమనము * నిందితమయ్యెను నీచరిత్రమున్
నిందితుడయ్యె నారదుఁడు * నిందితలైరి భవత్సఖముల్
నిందితనైతి నే నకట * నిందితుడయ్యె గిరీశ్వరుండునున్
నిందితమయ్యె సర్వమును * నీరజలోచన! నీకతంబునన్, 295

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల మిడుకుచుఁ బుడమిన్బడి మూర్ఖులుచు లేచుచుఁ బ్రబల
వ్యాకులయై యమ్రేనక హాహాకారంబులెసంగ నేచ్ఛుచున్నంత వివాహార్థంబై
యిరుగెలంకులవచ్చిన నిఖిల శైలసురమునిగణాబులును జేరవచ్చి యోదార్పు
చుండ నారదుండు సాంత్యనంబున నిట్లనియె. 296

చ. అలజడిమాను శర్వుని యథార్థపురూపముఁ జూడవైతి ను
జ్వలతరమద్ది మాయల నెసంగ ధరించిన రూపమిద్ది యిం
దులకయి యల్కఁబాసి పరిత్రామమునన్ శశిహాళికీ శివన్
దలపులెసంగఁగా నిడి ద్రుతమ్ముగఁ బెండ్లియొనర్పు నుమ్మరో! 297

—* బ్రహ్మేంద్రాదిదేవరూప మేనకమ సమాధానముఁ చెప్పుట *—

క. అనిన నిని మేన మునిఁగన్గొని దవ్వలకేగు మిఁకను * గుటిల! యనుడుఁ జ
య్యన సంక్రిందనముఖు లిట్లనిరద్రీశ్వరుని సతికి * సతివినయమునన్ 298

గీ. మేన! విను మాదునుడిని నెఱ్ఱున్ శివుండు పరమసుఖదాతనీకుఁడని భవ్యతపను
మెచ్చి దరిసెనమిచ్చి యిట్లీచ్చెవరిము, లేకపడయఁగవచ్చునేలోకనాథు,

గీ. అనిడువిని మేనచాలఁగఁగెన్కటికమా, దోపమిడుకుచు సనియెయేవొడ్డయైన
నుగ్రతిఁజూడఁగు పుద్రునఁకొనఁగనాత్మజాతెను జనుండుమీకేమిసమ్మెయివట

క. అనస పద్మలు డగ్గటి * యనిరిట్లు గిరీద్రవత్ని! యచపుగఁగార్థం
బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టిలరయ * కనుచితవాక్కుల్,

గీ. అరియై జగదీశ్వరుం * దిరుగుదెంచె, నీదుగేహంబునకు మేన! * యాదరమున
నాత్మజనానంగి పాణిగ్రహణముఁజరిపి, పంపు మొండన కిపుడువై భవముదనర

క. అనినన్ మేనకయ నెమి, మనసాప్సఁగ టారిచేగు * మారిదునుముదా
ననుగాని శివునకీయను, చనుఁడిక దవ్వలకు నాదుసముఖము విడుఁడి! 303

—* హిమవంతుడు మేనకకు సమాధానము నెప్పుట *—

మ. అనంతర్ గిరినాథుఁ డాత్మసతిఁ డాయన్ వచ్చి యోదార్పి యి
ట్లనియెన్ బేలవిదేల యెట్టిఘను లాత్మాగారమున్ జేరిరో
కన కవ్వారల నెగ్గులాడఁ దగునే * కల్యాణి! సర్వేశ్వరుం
డనఘుం డాతనిరూప మారయఁగ శక్యంబౌన నీకెంతయున్ 805

క. నానావిధ రూపంబులఁ బూని జనులమోసగించు * ముగ్ధేందుధరుం
డానీతి నీవెఱుంగక, మానిని! యిటువంతనొంది * మఱుఁగుటమేలే?

ఉ. మాను హరంబు శోకమును * మానుము లెమ్ము రయమ్మునన్ బ్రయం
బూని వివాహమున్ నలుపు * మున్నతియొప్పుగ మున్ను నీవునున్
నేనును గూఁతు నీశునకు * నిక్కముగా నొనఁగంగఁజెప్పమే
ప్రాణసతీ! మదిన్ దలఁపు * పన్నుగ నావచనంబు నీయెడన్ . 806

వ. అనిన విని మేనక కినుకమానక హిమాచలున కిట్లనయె.

ఉ. నావచనంబు విన్న కను * నొక! గిళింబునఁ ద్రాకు నతి యే
బావినినైన వేయుమింకఁ * బొర్వతి నంతియెగాని తూటకకే
గావలెనంచు నీయఁజుమ్! * గంగనుగా నముగ్ధిను ముగా
నీ విడు మట్లనెచ్చి మన * మింక ముగ్ధమ్ముగను ను నాచున్నన్ . 807

ఆ. అల్లుగాకఁ దక్కి * యనున గూఁతునుకీర్తి, బుట్టున నున్నది * గూఢిగాను
కాయ మేను పాఁ * గాఁతులదానచు బెలియును త్తి * మఁకీ దెల్లముగను.

వ. అని పలికి దురస్థిచూపు తల్లివేదాంబి యల్లనఁ బొర్వతి యిట్లనియె. 809

—* పార్వతి మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట *—

ఉ. తల్లి! యిదేల నీదునుది * తద్దయు మాతెను దల్లకై నుగా
నెల్లెడ ధర్మమర్మము లునేక మెఱింగినదాన నీవిటున్
పొల్లుగ ధర్మమున్ విడువఁబోలునె? శంకరు డప్రమేయుఁ డీ
యెల్లసురాళి నేలెడు మహేశ్వరుఁ డల్పుఁడటంచు నెంచితే? 810

వ. ఇక నందగాఁడు గాడందువేసి వినుము.

గీ. లీలచేఁ బలుతెఱుగులబాలచంద్ర, ధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటుతత్తరంబుఁ
జెందవలదిక వేగనన్ శివున కిచ్చి, పెద్దిచేసి యిలన్ బేరుపెంపుఁ గొనుము.

- క. అటుసేయకతక్కిన నే, నిటలాకునిదక్క నన్యనిన్ జేపట్టన్
స్ఫుటమిది త్రికరణపూర్వం, బిటుచెప్పితి లాఁతియొక్కఁడెంచకుతల్లి! 312
- వ. ఇట్లుగాక యెట్టకేలకీపు దిట్టతనంబున రట్టడికోర్చి బెట్టిదంపుపట్టువో నన్నుఁ
బెరవానికిఁ గట్టఁబూనిన నది యెట్టుకడముట్టు నారయుము. 313
- క. పంచాననధనమగు నన్, గొంచక యొండెవఁడు పెండ్లిఁగొనఁగలడంబా!
పంచాననధనము నిలన్, వంచకమతి యొక్కనక్కవడయునె యెందున్. 314
- వ. అవిసవిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.
- గీ. కన్నకడుపౌట నెక్కుడుకక్కురిలిసి, గాసిపడియిట్లు లలమటఁగొంచుటయ్యె
గాకయొక్కరి కాన్వైనలోకులట్టు, లేనున్ మిన్నకుండనేయెల్లఁగనుచు
- ఉ. వేదకుఁగొన్నబాలయిది * వేడ్కవరించె గపాలి నెట్టులో
కాదను ధీరు లెవ్వరును * గన్నడ రెండును నేమిసేతుం
దేదయినన్ గుణంబొకటి * యేనియులేదిక సాటివారిలో
నాదువిభుండు నేనుగడు * నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316
- ఆ. మిగుల బుగులుసేయఁదగునొడలిబ్బంగి, గరముచూడ్కికధికభరముఁగూర్ప
వెలయునీ త్రిశూలికిల నేబెడఁగుఁజూచి, యిగురుబోణిబట్టియాయవలయు
- ఆ. మేన యిట్లు మేరమీఱి దుఃఖంబుతో, నగడుఁజొది పొగులనబ్బభవుఁడు
చేరవచ్చియిట్లు * చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుతత్వ * మెఱుకవఱు
- ఉ. సర్వజగన్నిధానుడయి * సర్వజగత్పరిపోషకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి * సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి * సర్వసియామకుడై తనర్చు నా
శర్వునిరూప మారయఁగఁబాలెదవా? యిటు జాలినొందఁగన్. 319
- క. మది నిట్లుబెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము గోసమున్ విడుమిఁకఁ బెం
పొడవఁగ ననియన విని నగఁ, బొగలుచు నగరాజవరునిబోటి యిటులనెన్.
- ఉ. ఏటికి ధాత! యిట్లు తగవెంచక చెప్పెను దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు * నెంచితి పట్టులగాక దీనినే
యేటికిఁ ద్రోయరాదె? విను * మీయను గుడున కేచు బుత్రికన్
గోని లిటుల్యచించిననుఁ * గోవిదు లెంతకునైన దంటలే. 321

— * సనకాదులు మేనకకు సమాధానంబు నెప్పుట * —

గీ. అనుడు సనకాదిసిద్ధు లిట్లనిరి మేన!
పట్టుదల విడు శంభుండు * పరమకృపను
నీదు కూతును మెచ్చి మన్నించి యిట్లు
పెండ్లియాడంగ వచ్చె భా * వింపు మదిని. 822

గీ. అనినవిని మేన వనరుచు * ననియె నిట్లు
నుగునకు నాదు కూతు నే * నొసంగ నెపుడు
మాగొడవ యేటి కిక మీకు * మానిపొందు
సిద్ధులార! తిలకప్రసిద్ధులార! 823

అ. అనినయంతః బద్ధజాదిసలింపులు, మునులు చకితులగుచు * మూర్ఖురాలి
యల్ల మెట్లు చక్కనినొందింపనగునని, కలఁకఁజెంది వెఱఁగుఁగించిరంత.

— * విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట * —

ఉ. మాటలపొ దెఱింగిన రమాపతి యంత నెఱింగి వచ్చి య
ప్పాటలగంధి క్షిలుపరు * వండుగఁ జెప్పె బురంధ్రరత్నమా!
బూటకమాడ నే నిఁకను * బొల్లుగ విన్ను మదుక్తి గన్ను నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె * ప్రాభవ ముడును భాగ్యమందును 825

చ. ఒకనుడి యాలకింపుము గుఱివోడ్చెల! మానులుగాని పద్మజా
దికసురపర్గమేనియు మదిన్ బగఁదాల్చి యిటుల్ నచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున * నారసిచ్చెప్పిరొ యొప్పుఁగాంచుమీ
సకలమెఱింగినట్టి గుణ * శాలిని వీ వగరాజగేహినీ! 827

ఉ. ఐనను సుంతవిన్ను శివుఁ * డద్భుతలీల న నేకరూపనుల్
బూనిచరించుచుండునొక * పోనడి బోయెడుబాఁగు గాఁడికన్
మానిని! యెల్లసూచి యనుమానము నొందితిరో మహేశ్వరున్
మానుగఁబొందు * మరల * మానసమందు బ్రయోగమేర్పడున్ 828

ఉ. ఇత్తుక నీచుచ్చియును * కెంతయు నచ్చిప నిష్కా ప్పుతిక
మాత్రకయిండె నేనియును * నడ్డమనీకెక మానినేఱుమీ
యత్తుచున్నెని మార్గమిది * యూరిక యేటికి నాదులాడ భా
స్వత్తరదివ్యవీధితివిభాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 829

గీ. వామదేవుడు గాఢమ్మ * వామదేవుఁ
డతఁడు రుద్రుడు గాఢమ్మ * యతఁడు రుద్రుఁ
డాతఁ డభవుఁడుగాఢిఁక * నతఁ డభవుఁడు
దెగడకారయు నగరాజుదేవి! మదిని.

829

వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

గీ. నిర్గుణుండయిభాసిల్లునిత్యపురుషుఁ, డిల్లు లోకహితమునకై యెలమినవత
రించె నీతఁడెకాఁడె పుట్టించెబగము, తెల్లవేదంబులను నెల్ల నెఱుఁగు మబల!

ఉ. ఈతనిచేతనే పొడమ * నీశ్వరశక్తి కృపాభుని జగ
న్మాత యజుండు నేనిక నమర్తులు మర్తులు సర్వభూతముల్
భ్యాతిగ నీతఁడే భువన * కాండములన్నియు నేలుతేడు నీ
వాతూరతన్దోలంగి నిజమారసి భద్రములొందు మమృరో!

831

— * మేనక మరల శివునిజూచుట కొప్పుకొనుట * —

అ. పద్మనయనుఁ డిల్లుపలుకఁగ విని మేన, మదియొకింతబెదరు * మాని కుదురు
కొనఁగ నిట్టులనియె * గోవింద! యిపుడేను, మరలఁజూచుదానమారహరుని.

క. ఈమాత్రైసను శివుఁ డభి, రామాకృతిఁ దనరెనేని * రామనొసఁగివే
ప్రేమమున బెండ్లిచేసెద, నేమాత్రము బొంకులే దహీనదర్శితా!

833

అ. అల్లుగాకయున్ననచ్చుత! మోరెల్ల, కోటియత్నములనుగూర్చినను మ
దీయతనయనీయదిటమిది నామాట, వినుఁడు దీనికన్న * వేఱలేదు.

834

క. అనుడు వనజాక్షముఖులగు, ననిమిషరరు లనుమతిచియభవునిచేరక
జని రన సూతుని గని మును, లని రవ్వలికథను జెప్పమనుచున్ బ్రీతిక.

తా. నానాశైవపురాణవృత్తనిచితానందోల్లసనానా!
నూనాస్తాంతకలింగపూజనలసచ్చభ్రాతృనాగాంబికా
ధీనాంతకరణా! దిగంతవిలసద్దీప్యద్యశోమండనా!
దానాగ్రేసరదన్నదానకుశలా! * ధైర్యాతిహేమాచలా!

836

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
జతురాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివభాగ్యము:

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

పంచమాశ్వాసము

మత్రిపురాంతకభూ

సామీప్యవిరాజమాన శైవపుర భవా!

హృదయశశికోటిశను

తా! మామకజనని! లక్ష్మీమాంబా! సుమతీ!

వ. లక్కభకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శ్రీవిభుఁ డంత శంకరునిఁజేరి ప్రణామముచేసి మేనకా
దేవివిధంబుఁజెప్పి యింక * దేవహితంబునకై మహాత్ము! నీ
వావనజాక్షి మెచ్చునటు * లారసి చక్కదనంపు గూపమున్
శ్రీవెలయన్ ధరించి యుమఁజేకొని పెండిలియామ మర్చిలిన్.

2

—* విష్ణు ప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందరరూపము నొందుట *

గీ. అనుచు హరి యిట్లు లర్థింప * నబ్జచూడుఁడమర కార్యచిక్కినతో * నతిమనోజ్ఞ
మైన యుజ్జ్వలరూపంబునంది చూడ్కి, కెలమికలిమిపొసంగఁగ * ననకమనఁగె.

వ. అంత నమ్మహాదేవునిదివ్యరూపంబు జూచి పుండరీకాక్షుండు పరవశుండై
శిరిశంపంబుచేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదున్ జూచి మేనక నిటకు
దోడైమృదుడు నతండు మేనకఁజేరఁబోయి యిట్లనియె,

గీ. రమ్మ మేన! విశాలాక్షి! * రాజ చూడుఁ
జూడు కరుణామయాత్ముడై * సురుచిరంపు
రూపుఁ గైకొనియున్నవాఁ * డేవుమీఱు
నీయవిద్యాతమం బది * పాయు నిపుడు.

5

— * మేనక శిష్యుఁ జూని యానందించుట * —

వ. అనిన విని మేనక యత్యంత కుతూహలస్వాంతయై సంతసంబునఁ బరిచారికా
శతంబుతోడ వచ్చి దపుడవ్వలనుండియే మహేశ్వరునిఁ జూడఁదొడంగుడు.

సీ. కోటిమన్మథలీలఁ * గొనఁజాలు చక్కండ,నంబు మేలొందు రూపంబువాఁడు
కోటిసూర్యులకాంతిఁ * గొఱుతఁబెట్టించు దట్టంబైన కాంతిమండలమువాఁడు
కోటిచంద్రమనుల * కోమలకళల రమ్యంబైన నగులేమొగంబువాఁడు
కోటిద్రవిధవంబుఁ * గుదువపెట్టుకొను ది,వ్యంబైన మణిమండనంబువాఁడు

గీ. చారుకస్తూరికాగరు * చందనాను
లేపనసుగంధబంధురాటోప మెసఁగు
వాఁడు రుచిరతరామూల్యశివస్త్రి యుగ్మ
కలితుడగువాఁడు శంభుండు * గాలచఁబడియె.

7

ఉ. పూచిన చంపకప్రసవమున్ సెరసించెడి మేనిచాయవాఁ
డేచిన తేట్లనిగ్గుల జయించు కచప్రచయంబు నాఁడు కాం
తాచతురేక్షిణంబులకుఁ * బావలమై యలరారునాఁ డప
ర్ణాచిరసంభృతోత్తమధనంబగువాఁ డగుపట్టె మేనకున్.

8

సీ. గంగాయమున లింపుగదసి యుర్వకలఁ, జామరంబులసేవ * సల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడుసుందరంబగుసీత. చ్చత్రంబువేడ్కతో * సంతరింప
సిద్ధిష్టకంబు వాసిన్బొంగి ముందఱఁ, జెలుపుగ నృత్తంబు * కేయుచుండ
శ్రీకాశకేశవున్ * సంతసం బిగురొత్త, జయనినాదంబుల * నందడింప

గీ. పరగ విశ్వావసుండు సద్దర్శులు మ్రోల
శాగుగా మృదుగీతులఁ * శాడుచుండ
మునులు వెనుకొని యామ్నాయములను జదువ
నలరు శంకరుఁ గాంచె శీతాద్రిపత్ని.

9

క. నందియుఁ బుత్తడిబెత్తము, నంది పసందొప్ప మ్రోల * నలరుచు నిలువన్
గందువఁబ్రమథు లమర బా, లేందుధరునిఁజూచె మేనఁయింపలమిఁకొనన్. 10

గీ. కాంచి మేళక దా విస్మయించి కడుభ్రమించి హర్షించి మదినిభావించెనిట్లు
ధన్యనావుత్తి నేనునుధన్యనిఁకను, ధన్యుఁడు గిరిందుఁడంతయుఁదధ్యముగను.

— * మేళక తన యపచారంబును సైపుమని శివునిఁ బ్రార్థించుట * —

క. అని మును శివదూషణ చే, సినదానికి నొచ్చుకొనుచు * శివునకుఁ దా జో
తఁజేసి విషయమునఁదన, యనుచితమును సైపుమంచు * నంజలి చేసెన్.

గీ. శివు నెదుర్కొనివరపూజఁసేయుపొంతు, తనదువిభునాజ్ఞనాత్మీయఁధామమునకు
మేనచుడుశివుండు * స్వానవాద్య ములు సెలఁగన * రాడ్గేహఁమునకుఁదరె.

— * నాగరత్నీయ శివునిఁ జూచుట * —

క. మేళంబులమ్రోతలు విని, కాళికకగు మగనిఁజూడఁగా నాగరతో
నాళికనేత్ర లెంతయు, వైశంబుగఁ బనులు వదలి * వచ్చిరి తోడ్తోడ్. 14

చ. చెలువ యొక్కర్లు మజ్జనము * సేయుచుఁ గుంతలబృందమందుఁ దా
పుల విలసిల్లు చూర్ణమును * బొందుగఁజేర్చిన వేళ మేళముల్
సెలఁగుచుమ్రోయ శంకరుఁడు * చేరఁగనచ్చెనటంచు మేల్ కుతూ
హలమునఁ జాలమార్గమున * నబ్జకీరీతునిఁ గాంచె వేడుకన్. 15

ఉ. రామయొక్కర్లు పాపని నురమ్మనఁ జేరిచి ప్రస్థమిచ్చుచున్
సోమకలావతఃసునిఁ గఁనుంగొనఁ గుట్టని డించి చక్కనశా
లామహిఁజేరి విభ్రమవిఁలాసవిశేషములొప్పుఁ గన్గొనెన్
గోమలకాంతిమండనుని * గోపతి శేఖర కేశవన్ దమన్. 16

అ. పక్షియొక్కఁడై గేస్తుపజ్జ, జామరమును, జేతఁదాల్చి తనదు * చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుఁడు * విచ్చేసె ననఁగనే, యట్టె వచ్చిచూచె * నధిపుఁదాసి.

మ. పులిసశ్రోణి యొక్కర్లు జిల్లువలువన్ * బొంకమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గుల్మశైలేంద్రసుతామనోవిభునిఁ గన్గొనెంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని వామపాణి రశనన్ * వాటంబుగాఁబట్టి య

గ్గలికన్ జాలమునుండి కన్గొనియె నఁకొందర్పదర్పావహున్.

ఉ. కామినియోర్తు సావడఁగఁ * గాంతుఁడు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ

గామవిభంజనప్రమథ * కాహళతూర్యము లాలకించి స్వ

స్వామికిఁ మొక్కి సెల్వుఁగొని * చావడి బల్వడిఁ జేరిచూచెఁ గాం

తామధురాంగసుందరు సు * ధాధర శేఖరుఁ గోర్కులూరఁగన్.

19

చ. కలికియొక్క కన్నులకుఁ * గాటుక దిద్దికొనంగఁబూని యి

మ్మల నొకకంటఁ గజ్జలముఁ * బొందికఁగూర్చి శివుండు వచ్చెనం

చలుకుడు నాలకించి యొక * హస్తమునందు శలాకఁదాల్చి వె

గ్గలపుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ * గామమదాపహుఁ గాంచె జెచ్చెరన్.

20

క. పెదవికి లాక్షను గూరుచు, నదనున నొక యందకత్తె * యగు జవరా ల

య్యదె శివుఁడువచ్చెనని విని, ముదమున మొగసాలఁజేరి * మురిసెఁగనిహరున్

ఉ. సుందరియొర్తి పాదముల * సొంసెనలార నల క్తకంబు చే

తం దళుకొందురంజనముఁ * దా రచియించుచు వాద్యనిగ్ద్యనం

బుం దమకంబుతో విని ప్ర * మోదముతోఁ గిటికినిఁ జేరి చూ

చెం దరుణేందు శేఖరునిఁ * జెన్నుగఁ జన్నులు పుల్కరింపఁగన్.

22

గీ. ఒక్కకప్పురపున్ గంధి * యొడయఁడించు

విల్లు కేలికిఁ బై కొను * వేళ శివుని

మేళములమోత వీతెంచ * మెలఁత మగనిఁ

ద్రోసికొనివచ్చి వేగ నిం * దుధరుఁ గనియె.

23

నీ. స్రవమండలమునఁ జం * దనచులందుచునీశుఁ, జేరికిన్గొనె నొక్క * చిగురుఁబోడి

వేసలిఁగేదంగి * విరులఁగూర్చుచుశివు, డాసి కన్గొనెనొక్క * భాసురాంగి

మొగమునఁగన్తూరి * బొట్టఁదీర్చుచు శర్వుఁ, గదిసికనియె నొక్క * కలువకంటి

పుక్కిటఁగప్పురంపున్ విడంబేయుచు, హరుఁజేరిక నె నొక్క * యన్నమిన్న

గీ. కొప్పుదీర్చుకొనుచు నొక్క * గుబ్బలాడి, తివిరిబాలేందు శేఖరుఁ * దేఱిచూచె

పుప్పురజమున మేనిండఁ * బూసికొనుచు, వచ్చిశంకరుఁగ నెనొక్క * నాలుగంటి.

నీ. వీణెమీటుచునొక్క * వెలఁది * తాయనం, బుననుండికాంచె శం * భుని ముదమున

చిత్రంబు వాయుచు * సింగారియొక తె ముం, గిలిఁ జేరిచూచెఁగో * స్థలమహేశు

బంతులాడుచుమేడ * పయినండికాంచెగు, బృతయొర్తి శివుఁడభు * బెఱ్ఱులనఁగఁ

గవనమల్లుచుజేత * గంటంబుఁదాల్చియు, పురమెక్కిశివుఁజూచె * భామయోర్తు

గీ. ఇట్లు పనులెల్ల మాని తామిగురు బోలులె, ల్ల ఘంటాపథంబందు హిమగిరింద్ర
పుత్రికాహృదయేశ్వరు బొంగిపోరలి, కాంచితయువిస్మయా కాంతలగుచు
వ. మఱియొక ముందఱిసిధిలో

సీ. తననవ్వుబోలు సందపు మేల్మిమగరాల, శివునిపైఁ గురిసెను జెలువయొకతె
తనమోవిబోలు నెఱ్ఱనమించుకెంపుల, హరుపదంబులగుప్పే నతివయొకతె
తన మేనిచాయబోలిన కుండనపుఁబూల, భవుమేనరాల్చెను భామయొకతె
తనకురులనుదీటు కొనునీలముల నలి, గళుమెడఁజేర్చె సింగరియోర్తు

గీ. తనదుచూపులబోలు నిద్దంపుటాణి, ముత్యములనొక్కచుదిరాక్షిముగ్ధచంద్ర
ధరుకిరీటంబుపైఁ జల్లెదలిరుబోడు, లెల్లమేడల నిట్లు రంజిల్లిరవుడు. 25

వ. వే తొక్కపేటయందు

క. శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడఁ దాల్చి యబ్జాతముఖుల
వివిధవచోరచనల నిటు, భవుఁగూర్చి ప్రశంసనములఁ బరపిరి వేడ్క.

—* నాగరత్నీయ శివునిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. ఈ ధన్యుడేకదా యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యుడేకదాయీ హరిబ్రహ్మది, నెలింప చక్రంబు నేలు తేఁడు
ఈ చతురుడేకదాయీ ప్రపంచములను, బుగకృత్యముల యోజించు దంట
ఈ కుశలుడేకదా యిమ్ముగా పడ్డునై, శ్వర్య సమృద్ధితోఁ బరఁగు మేటి

గీ. ఈ సరనుడేకదా మన హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరిపఁ విధములఁ
జాలఁగాఁ బరిశీలించి మేలివరము, నొసఁగి పెండ్లాడవచ్చిన యూర్జితుండు.

వ. వెండియుం గొందఱు మెఱుంగుబోలులు మిద్దియలు గాచికొని తమకురంగటఁ
గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చూడామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లనిరి,

సీ. హాలాహలముఁ ద్రావి యఖిలతోకంబులఁ గాచిన ఘనదయాకరుఁ డితఁడె
త్రిపుర దైత్యులఁగాల్చి త్రిభువనంబుల నెల్లఁ బ్రోచిననుగసిర ప్రోచయితఁడె
దయోధ్వరంబు విధ్వంసంబొనర్చి జే, జేల శిక్షించి జెట్టి యితఁడె
కమలజ పంజుల కల నడఁజేసి లింగకారుడైన మహాత్ముఁ డితఁడె

గీ. చెలిమియలరంగ నమ్మట్టిఁ చెట్టుక్రింద, ససకముఖ సంయములకు సత్పరపదార్థ
బోధనంబొనరించిన బోధ యితఁడె, విశ్వముల నెల్ల బోషించు విభుఁ డితఁడె.

ఉ. ఎంతతపంబుజేసిరో గిరికిద్రుడు మేనకయున్ గుమారి కీ
కలతునిగల్చినట్టి దొర * కాంచుడుగా నొనఁగూడు కల్మి క
భృంతికముందు నున్న మన * మందఱ మెక్కుయి నోచినామొ! య
త్యంతము గన్నులొందె నుఖ * మెప్పెను జన్మము భస్యతాగతిన్ . 81

క. వారే సిరిగలవారలు, వారే చెలువుగలవారు * వారే పలఁతుల్
వారే చదువరులిట నే, వారు శంకరుని గనుల * బడయఁగలిగిరో. 82

వ. ఇంకను గొందఱు మచ్చెకంటు లిచ్చమెఱయ నిచ్చొప్పున హెచ్చుగ నుచ్చ
రించిరి.

చ. కువలయు నేత్ర కీ యమకుఁ * గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
సుహితుభంగి వల్లభుని * జొప్పడఁగి న దైవ మెంతయున్
స్తవమున కర్హమయ్యె నిటుదప్పి మతోక్తతెఱుగుచేసినన్.
కవకవ దిట్టరొక్కో! కలకాలము భూప్రజలెల్ల గొల్లునన్. 84

క. ఇందిర హరిన్ బడసి వా, వస్తుందరి పరమేష్ఠిబడసి * సొంపొంది రెటుల్
కందర్పజయుని జేకొని, యెందునటులె చిరనుఖంబు * లును తుమలోనన్.

గీ. అనుచు నాగరకారును * లతిగనమునఁ, బాల కైవారములునల్పి * శర్వువైని
ముత్తయంబుల రవలఁ గెంపులను బుష్పములను సేసలనున్ జల్లి * మురిసిరంత.

క. భూరితరనై భవంబున, నూరేగుచు జగదధీశుఁ * దురువిభవాలం
కారంబగు గిరిరాజా, గారద్వారంబుఁ దఱియఁగాఁ జనుదేఱన్ . 87

— *హిమవల్గుడు వర గ్రాజుచేసి పెండ్లి వారిని విడిచి నోఁ బ్రవేశపెట్టుట *—

మ. పరివారంబులతో సుమేరుముఖవిభ్రాజద్గిరిద్రావితో
పురవాసాగ్రజనుష్ఠకాండతతితో * బుత్రప్రధానాభితో
సరవిన్ శర్వున కర్ణమీఱు వరపూజన్ జేయఁగావచ్చె న
గిరిరాజేంద్రుడు ద్వారసూచికి వడిన్ * గీర్వాణు లుప్పుంగఁగాన్ 88

క. మేనక సువాసి నీతతి, నిఖలేశ్వరున కెలమిఁగో గుమ్మమునన్
దాసి రాజనమిడ న, న్యూరామోదమునచచ్చి * యుత్సాహమునన్ 89

గీ. మరలఁజూచెను శివు నసమానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన * దేహుఁడుహిన
భానుశకలావతంస విభ్రాజమానుఁ, గాంత సంతానముదామ * కలితవత్సు 40

క. కనుగొని చూడ్కిమరల్పంగఁ, దనవలనున్ గాకయున్న * దన్వీనుణి చి
త్రనిచితమూర్తివలెన్ దగి, యొనరిచె నెట్టలొ నివాళియుత్సుకమతియై 41

క. మును గాళిగ దనలో జెప్పిన విధమానకన్న మిగుల * బ్రయమగు చక్కం
దనమునఁ దనరెను శివుఁడఁ, మనమలరంగ నిమ్మజేరేమానినియంతన్ 42

గీ. తోడవచ్చిన యువకులుతుహినకిరణ, మాళింగని సంతసించియిమ్మాడ్కిబలికి
రహమా!గిరిప్రతిభాగ్యమేమనఁగవచ్చు, సంతయందంపుబతిలభియించెదనకు

క. ఎందైనను గంటిమె చ, క్కందనమును నీడుజోడుగరగరికయు పా
చ్చుందగు కల్పియుంటులన్, బొందికగల వరు నటంచుభోరుకొనిరొగిన్, 44

వ. అయ్యవసరంబున

తరల. గిరివరేంద్రుఁడు ద్వారభూమి నొగిన్ బురోహితయుక్తుడై
స్థిరమతిన్ వరపూజ సల్పెను * శీతరశ్మికిరీటి క
వ్యధుసవాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ * వారితోడ గిరిండ్ల మం
దిరిముజేరె మహేశుఁడత్తటి * దివ్యసంఘము గొల్వఁగాన్ 45

కవిరాజ విరాజితము. } అందును నూత్నవినిష్ఠితమై తగిలినట్టి వివాహపుమందిర మం
} దిందుభొందు గణావళితోడ మునీన్ద్రతితో నమరావళిశోఁ
బొందుగ నర్హవిధిన్ దగుతావునఁబూజితుడై నివసించెలలిన్
విందులుసేయుమఁగొల్పెనికామి * వితచరిత్రుఁ డగేల్మఁడటక

—* పార్వతి కులాంబూడాదర్శమై వెడలుట *

ఉ. ఆసమయంబునందుఁ దుహినాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
దాసముజేరి బొల్పుటకు * వాద్యము లొక్కట మ్రోగఁగఁజెల్లల్
దాసజనంబులున్ దనదు * తల్లియు విప్రసు నాసినీచుణుల్
వాసిగజేరి రాబసిడి * పల్లకి నెక్కి చ నేక ముదంబునక. 48

గీ. అంబికాపూజనమునకే * యగుగురెంచు, నట్టి జగదాభిక్తుగాంచియభిలమునులు
సమిమలు విస్మితాస్మృతైహవ్వధరిము, సహవిశాకనములెల్లప్రప్తననువువడక,
నీ, అల్లనేరెనుపట్ల * యచ నున్ముగఁజాలు, కగిగ్రాలు వైసిగ * సిగలదాని
చిలున వ్యవృత్తిల కొమరించురతిలకక, మృగజైన ముద్దుముగంబుదాని
మందారనుగుము లనున్చి సున్చిన లలి, తంజైన కబరీధ * గంబు దాని
నాణిమత్సంబుల * హరముల్ రత్నహా, రంబులు దనకు న * డంబుదాని

గీ. చారుతరరత్నకంకణసంకలితక, రద్యయం బొప్పుదాని వజ్రములకమ్మ
లొప్పువీడ్చిదొయిదట్కుల * నొసగుదాని, శివునకగుసురతాణి జేజేలుగసిరి.

క. కనుగొని మదిలోఁ దత్పద, వనజములకు మ్రొక్కులొసఁగి * వారనిభక్తి
బెనఁగొను ముదమునఁబొదలుచు, మనములఁదాపంబులెల్లమానిరి కడఁకన్.

క. జగదీశ్వరుండు నత్తఱి, జగదంబను వికసితాక్షి * సారసముల ని
మ్ముగఁగని విరహాష్టరమున్, దిగనాడె మనంబులోని * దిగులెల్ల జనన్.

గీ. అంత. గాళి కులాంబాసమర్చనంబు, కరము పేరిమిసల్పి సిం * గారమమర
వైభవం బెఘమీఱఁగ * వచ్చె మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళ * గేహమునకు,

క. హిమవంతుని ప్రార్థనమునఁ, గమలాక్షముఖామరాగ్ర * గణ్యులు వేగన్
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁజేరి * యందు రయమునన్.

— * దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట * —

గీ. వేదమార్గానుసరణిఁ బృథ్వీధరాత్మ, జాతను మహేశదత్త విస్తారభూష
ణావళిన్ గయిసేసిర * బాలయాది, కమలగంధులు నీరాజనములనిడిరి. 54

వ. ఆసమయంబున.

క. శైలేంద్రుండు బాఁపలకన్, జాలఁగ దానంబులిచ్చి * సన్మానించెన్
మేలుగఁ బేదలకును ద్రవ్యాళిన్ గడుఁ బంచిపెట్టి * నామోదమునన్. 55

గీ. అంతటఁ బురోధసుండు జ్యోతిఃపాగమప్రవీణుండును నగు గర్గుండు * వేగ శైల
పతినిఁగనిపల్లెనధిప! సాంప్రతమువడిగ, శివునిదో డైమ్ముపెండ్లికై * సిద్ధముగను

వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగు టారసి
సంతోషితస్వాంతుండై మేర్వాదిగిరివరులను గుమారుల సగ్రజన్ములతో
శివునిదో డైరఁ బనువుడు * ర లనేక పాద్యపురస్కరంబుగ శివసముఖమునకుఁ
జేరిఁబోవుడు నందలి ప్రమథ దేవమునిగణంబులొసందంబున్ వారి నెదు
ర్కొని గౌరవింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమ
యంబాసన్నంబయ్యె వేవేగ విచ్చేయుండని యర్థింపఁ బరమేశానుండను
హృదయంబునఁబొంగి.

గీ. మంగళ ద్రవ్యములతోడ * మజ్జనంబు
సలిపి శుద్ధదుకూలముల్ * జక్కఁగట్టి

తిలకమును దిద్ది వృషమెక్కి * దేవమునిగ
ణములు గొలువఁగ దివ్యనాద్యములు సెలఁగ

58

—* శివుఁడు కళ్యాణమండపమునకు వచ్చుట *—

క. శ్వేతచ్ఛత్రంబును విద్యోతిత చామరయుగంబు * నొప్పెడుపావల్
ప్రీతి సురవరులు పూనఁగ, శీతుల గంధర్వ లలరి * కీర్తనసేయన్

59

క. రంభాప్రముఖాప్సరసలు, శుంభదగ్ధతి సృతగరిమఁ * జొక్కింపఁగనా
జంభారియుఁబరమేష్ఠియు, సంభోబాక్షుండు సగ్గి * మందు నిలువఁగాన్

60

గీ. అదితి మొదలగు బృందారకాంబ లెలమిఁ
బువ్వలన్ జల్లుచుండ శంభుండు పరిణ
యంపుమంటవమున్ జేర * నరుగ నగవ
రులు వృషమునుండి దింపి శోభ్యుని బ్రియమున.

61

క. కొనిచని మణిమయవీరంబును నెక్కఁగఁజేసి మ్రొక్కి * పొంగుచు నీరా
జనమొసఁగి తోడవచ్చిన, ఘను లందఱి కందుఁ బసిడిగదై లిడి రొగిన్,

62

క. హిమవంతుఁడు మేనకతో, సమితామోదమున డాసి * యథపునకుఁ బ్రణా
మముచేసి దేవమునలకుఁ గ్రమముగ వందనముచేసి * గౌరవమెసఁగన్.

గీ. కృత్యవిదూఁడౌ పురోధనతృప్తి యొసంగ
నపుడు పుణ్యాహమునుబాడి * యగకులేంద్ర
తల్లజునితోడ గన్యకా * దానమునకుఁ
జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁజేయ నతఁడు.

64

ప. పురోహితోక్తప్రకారంబున.

క. రథౌబంధనము జగద్రక్షకునకుఁ గట్టి రెలమి * రాణింపంగాఁ
జక్షుశ్శృత్యుపవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము * వైచి రయమునన్.

65

గీ. హేమకలశోదకంబును * బ్రేమమీఱ
మేనకాదేవి వంచ నీశానచరణ
కమలయుగమును గడిగి తత్కాండధార
శిరసునన్ జల్లుకొని చాల * మురిసె భక్తి.

66

ప. అంత.

క. వాచస్పతియును నా గర్గాచార్యుండును ముహూర్తః మరయుచు ఘటికా
సూచకయంత్రముఁ జక్కఁగఁ, జూచుచుఁ బ్రణవంబునునువుచునుండిరొగిన్.

గీ. అఖిలలోకైకజననియాః * నార్య నొక ప
సిండి పుట్టికయందుఁ గూర్చుండఁజేసి
యవనికాంతరియందుఁ బ్రియంబుతోడఁ
దోడుకొనివచ్చి యుంచి సంతోస మెసఁగ.

68

వ. కన్యాదానంబుఁ జేయఁబూని.

మ. గిరిరా జప్త పురోహితానుమతిఁ బల్కెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రణి! తండ్రితాతలను శోత్రంబున్ దగన్ జెప్పనాన్
దరహాసం బొనరించియున్న యభవున్ * దాఁగాంచి యంచస్పతిన్
వరమాన్సింద్రుఁడు నారదర్షి యిటుల * వాక్రుచ్చె మెచ్చొప్పుఁగన్.

69

—* నారదుఁడు హిమవంతునకు శివుని యవాచిర్వంబుఁ జెప్పుట *

ఉ. ఆదికి నాదియై యలరు*నట్టి డెవఁడు? గిరింద్ర! పంచభూ
తాది యెవఁడు? మాయ కిల * నాశ్రయమెవ్వఁడు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకుఁడెవ్వఁ? డట్టి శివు * భావమునందు నెఱుంగలేక గో
త్రాదులఁ దొప్పునం చిటులఁనాడుట పాడియె? చూడు మాశ్మలోన్.

70

క. ఆకృతిని వికృతినేని గుణాకాంతిని నొందనట్టి * యూదినుజేత్రం
డీకరణి ధర్మరక్షకునై కారుణ్యమున సగుణుఁడయ్యెను గనుమా!

71

వ. ఇంకను.

ఉ. నీదునుతాతపోనియత * నిష్ఠకు లోబడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్టి దురితాపహుండు ధర * నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదసమబ్బుక? యింక సమర్థులలోన మునీంద్రులందునే
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియు * పండితుఁ డెవ్వఁడో యెంచిచూడుమా!

72

వ. అనినంత,

నీ. నారదోక్తి నిజంబు * నమ్ము మనియె హరి, తగవిది యందు విభాత చెప్పె
ఉచితంబగు చన్న * ముచిసూదనుఁడువల్కె, నాగిదియనియె సత్త్వరసమండు

సందేహమేమనిజముఁడు వక్కాణించె, కర్ణమిద్దయని రక్తసుండువల్కె
పాయసందియమని * పాశియు వాక్రుచ్చె, భస్మబిదని మహాబలుఁడునుడివె.

గీ. దైవమందొల్లు కొఱగామిఁదలఁపఁజెల్లు, నొక్కోయ నెజళ్ళు తేలిక * యుక్తు మెఱయ
భాస్కరుండును గువలయ * పతియు జాగు, సేయ నేటికి నిఁకనని * చెప్పిరవుడు

వ. మఱియు వశిష్టాదిమును లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీజగము * లెల్ల విచిత్రముగాఁ దవర్చెదా
నెవ్వఁడు భోధరూపుఁడయి * యెప్పుడు నొప్పలరున్ స్వతంత్రుఁడై
యెవ్వడు సర్వవంద్యుఁడయి * యేలుజగంబుల నెల్ల లీలగా
నవ్విభునిన్ గుఱించియిటు * లారయఁజెల్లు నె తైలతల్లజా ! 74

వ. అని చెప్పినంత హిమవంతుం డవ్వారలభోధనంబున నవగతసంశయంఁడ
య్యను జిత్తంబున నొక్కింత.

క. గోత్రపతియయ్య నీతఁ డ, గోత్రున కెట్లీయు గూఁతుఁగూడు నె! యని యే
నూత్రము నొంకక కొండఱు పాత్రుల నెద లేమో యనుచు * భయమెదఁజెందెన్.

వ. అప్పుడు సుమేరుప్రముఖనిఖిలోర్విధర రాజచక్ర్య లాతని తలంపెఱింగి యిట్లు
నొక్కి చెప్పిరి. 77

క. అనమానపెల్లఁబోవిడి, చనుమానము మెఱయ నునున * శర్వున కిడి శీర్ష
యను శ్రేయముఁ గీరితియన్, ఘనముగఁ గొనుచూ! లలాకఁగఁబూనకిఁకన్

గీ. ఇగుదెఱంగులవా రిట్లు * హితవు మెఱయ
నొక్కి చెప్పినఁ దుహినవంతుండు గలఁక
సంతఁబోఁజెమ్మి పాదగ్ర * హణముఁ గూర్చు
గాఁ బురోధస్సహాయుఁడై * గడఁగి యవును. 79

— * శ్రీ పార్వతీ పరమేశ్వర చర్యాయము * —

క. ఈకన్నెను బరమేశ్వరి!, నీకిచ్చెన భార్య గాఁగ * నీవు గొఱయు లో
కై కేటే! త్రిపర్ణమున, దీకన్నె నతిక్రిమింప * కెపుడును దయతోన్. 80

గీ. అని శివాకరమును శివ * హస్తమందు, వ్రదిపతియుంచి తీర్ణ కా * మాబ్ధియయ్యె
శంకరుండుద్రాచూ * పారవంబు, స్వకరమునఁగాగ్రహిం చెల్లబ * సన్నుండగుడు

గీ. అర్చన గ్రహించి “దేవస్య” * యనెడు మంత్ర
మును శివుఁడు చొకి కాచార * ముగను బదివి

పల్కె “నాతిచరామి”యన్ బలుకుఁ బ్రకృతి

పురుషులగు తమ కొండుతీర్పొసగుటెట్లు.

82

క. జీరకగుడంబు లగక, న్యారాజకలాపు లిరువు రన్యోన్యముగా

భూరిప్రీతిన్ శిరసులఁ, జేరిచి యానందభరముఁ జెందిరి వేడ్కన్,

83

క. యవనికను దీసివేసిరి, శివుఁ డవలోకించె శివను శివుని నటులనే

శివయును నవలోకించెను, నవరశభావోపలబ్ధహర్షోన్నతులన్.

84

క. రంగారు మేల్మిబంగరు, మంగళనూత్రంబు రాజమండనుఁడు జగ

స్మంగళయగు శివగళమునఁ, బొంగుచుఁ గట్టెను సమస్తభవనహితేచ్ఛన్.

ఉ. ఎల్లసురల్ మునుల్ ప్రమథులెల్ల శిలోచ్ఛయనాథు లెల్లరున్

జల్లనికొండవీటిఁ గల శివ సర్వజనంబును నప్పు వేడ్క రా

జిల్లఁగఁ బెల్లు సంతసముఁజెంది జయధ్వనులన్ బొనర్చుచున్

ప్రొల్లసదిప్తవైభవసముల్లసితాత్మకులైరి భూరిగాన్.

86

శా. శైలాధీశవతంసుఁ డల్లునకు నిచ్చల్ హెచ్చఁ బచ్చల్ రవల్

నీలాల్ కెంపులు పుష్కరాగములునున్ నిద్దంపుముత్యంబులున్

మేలొనేవళముల్ గడింది నకిషీమీర్ జాళువాభాండముల్

చాలొప్పన్ హరణంబొసంగె సుమనస్సంఘంబు లగ్గింపఁగాన్.

87

ప. మఱియును,

ఉ. లక్షగజంబులన్ మఱి ద్విలక్షమహాజవ సైంధవంబు లేక

లక్షలపాడియాపులను లక్షమదోద్ధతిమీఱు టెద్దులన్

లక్షబిటారిచేడెలను లక్షవసిండిరథంబు లింపుగా

నాక్షణముం దొసంగె నచలాధిపతల్లజుఁ డబ్జమాళికిన్.

88

గీ. ఆణిముత్యాలరాసుల శివ నంది యొసంగ

నపు డుమాశివు లంచితాహ్లాదమెసంగఁ

గాఁ దలంబ్రాల నొకరికొకరు శిరసులఁ

జలుకొని పొంగిరెంతయు శివ సంతసమున.

89

శా. భేరినాదములున్ మృదంగపటహాభీక్ష్యధ్వనుల్ దివ్యవా

ద్యారావంబు లనేకముల్ సెలంగె రంభాద్యప్పరఃకామినీ

వారాంచ త్తర వృత్తముల్ దసరె దీప్యచ్ఛారుగంధర్వశృం
గారానుత్తమగానముల్ పొలిచె రంధ్రగద్ధంగిగా నత్తజీన్.

90

క. గిరిపత్నులు మునిపత్నులు, సుకపత్నులు సర్వలోక * సుందరుల కుమా
తరణేందు ధరుల కొసగిరి, సుకచిరసీరాజనములశ్లోభనమొనరగా.

91

— * శివుడు పార్వతితో స్థారీపాత హోమములు చేయుట * —

వ. అంత శివరణ్యగర్భండును నసిష్ఠాదిమనీషులను, శాస్త్రోపనిషత్వరుల
యజ్ఞశాలయోగ్యుల దోడ్కొనినని యేకపీఠిక గూర్చుండజేసి వేదిన్ దర్భా
స్తరణంబొసర్చి దిర్వాప్యజ్ఞస్థాలీ ప్రోక్షణ పూర్ణస్థా, శేషశ్రుమంబుల గూర్చి
యగ్నిప్రతిష్ఠ బొసరింపజేసి ముండామూడి కుచ పరుచుచే బ్రధాన హోమామం
బును బ్రవేశి హోమామ బును స్థాలీసంక గను కున్ననుగాని ఋగ్యజుస్సాను
సూక్తంబుల విశ్వప్రకారంబున నొసరి పఠిసి లోకాచారప్రకారం బగ్ని
ప్రదక్షిణంబునెయ సియోగించిన నార్యామహేశ్వరు లద్దాని నెఱవేర్చుచుండ
నత్తజీ శివమాయా విశేషంబున.

92

గీ. మెట్టదామంబిదిదండ * ముతయచున్న, తలనకొనక మట్టలు * సుందరై న
లోకము దలెడు * శివ కల్యాణైశ్చై విరాచి విరాజి తే శివబ్రహ్మేతి.

93

ఉ. చూచినయ దిగి దిగిని * చూపుడుకొన్న నదేవిధుబుగా

జూచుచునున్న దక్షిణము * శుక్రము మోక్షముచేద నద్వయన్
దోచక యాత్మైశ్చై కనెడు * తోయజగద్భవి కనుగొనుగొండై
చూచి కరిసహాయమున * జారొసరింపవలదు నాయ్యైశ్చన్.

94

క. హాహాకారంబు ముని, పూర్వామ సర్వైత్తికనసమునాముని గిరి

పూర్వాం బొసర్చె వినయం, ధై హరి పార్థివై నిల్లు * అంతకదయనున్.

95

క. దేవాదిదేవ! శివ! పర, దేవా! పరిమేళ! శైవ్య! * దీపనిగమర

తొవశహృదయ! జగన్మోక్ష! కామము సర్వసంసేత! * శామము నలువన్.

క. నీవే సర్వాత్మపు శివ నీవే సర్వరిచయితపు * నికపమవిభవా

నీవే సర్వేశ్వర! ఉపు. నీవే యిటు దలంపమాను * నిగ్రహమభవా!

97

క. లే వాద్యంతిము లింకను, లే వింతిర్వాహ్యములును * లీలాకారా!

లే వే వికృతులు నీకిల, గేవలచిద్భ్రహ్మమీపు * శిర్వాణవిభూ!

98

ఆ. ముక్తికాములైన నీముసులు సంగముఁ బాసి, నీమనదములైతొనిగ్గమెఱుఁగు
శరణుని యుపార్తి సల్పుచుచుందురు, నిర్వికల్పభాగ్యనిపుణమూర్తి! 99

గీ. వరద! కన్నడునదియుఁ గన్నడకయున్న
యదియు నద్యయమయి యలరాదు సీవె
శుద్ధమైనట్టిదియును వస్తువుల నొప్పు
నదియు నగు పైడి యొక్కండె యగునుగాదె. 100

గీ. భువనస్వజనావనాలంబ భూరికృతులయందు ముఖ్యనిదానమవగుచు నెల్ల
నాథ! తదపేక్షబోదలుచున్నావుగాని, యరయనన పేక్షుడవుపరమాత్మ! నీవు.

గీ. ఆదివయ్యును నరయ ననాదివే న
గుఱుడవయ్యును గనఁగ నిర్గుణుడ మెదుఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలయు న ప్పరమపురుషుఁ
డవు పరాత్పరుడవు జగద్ధవుడ వనఘ! 102

క. నీదరిసెనమున గిరిక, న్యాదారా! ధన్యజనుల మైతిమి కడిమిన్
నీదృఢ భక్తజనమునకు, మోదం బిడువాడ వజునిఁ బ్రోవుము దీనుఁ.

వ. అనినంత నశిష్ఠాదిమును లిట్లని ప్రార్థించిరి.

ఉ. నీదు రజోగుణాంశమున నీరజసంభవుఁ డుద్భవిల్లెఁ దా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున నీరజసేత్రుఁడు వుల్కె దిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశము జనించెను గాలమహాన్ని రుద్రుఁడుఁ
నీదు తురీయతత్త్వమిఁక సర్మల మక్షర మద్వయం బొగిన్. 104

ఆ. వ్యక్తముగ మహత్తుపంచభూతములు త
న్మాత్ర లింద్రియములు మనమహాంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి తీడించు నీయందు
విశ్వమూర్తి! వేదవినుతకీర్తి! 105

ఉ. అంబుధులేడు వల్పులు దశాశలు భూరిభుజంబులంతరి
క్షంబగు పొక్కిలా మిహిరచంద్ర హుతాశనులు గనల్ సమీ
రంబగు నాస నాకము శిరస్సు కృపీటధరంబులౌ కురుల్
భంబులునున్ గ్రహంబులు కృపానిధి! నీకు నుమంబు లింగన్ 106

- క. నీకెటుల నుతులమోదము, చేకూరఁగఁ జేయఁగలము శివ! పరమేశా!
వాకులకేసియు మదికేక, బాకటముగ నందకెందుభాసిలుదువజా! 107
- గీ. అనఘ! కడుబాలిశుండైనయజ్ఞగర్భుఁ, గనికఁగఁబున మన్నించికాపుమెదకుఁ
బాపు నీకెదురే యెందుఁ, బరమపురుష! భక్తవాత్సల్యమాత్మనిపాటవిడకు
వ. ఇంద్రాది లోకపాలురిట్లు వినుతించిరి.
- గీ. కోటిసౌదామినీప్రభాకుశల మప్య, కోణము సుశోభనంబయిరాణఁదనరు
రూపము ధరించి లోకమందేవుమీఱ, వెలయు నీకు నమస్కారములివెదేవ!
- క. పంచాస్యస కభవునకును, బంచాశతోక్తిమూర్తిభాస్వరునకు ది
వ్యాంచిరవిద్యుజ్వాలా, చంచద్రాపునకు నిత్యసత్యునకు నుతుల్ 110
- క. విద్యాతత్త్వమయనకు న, విద్యాభంజనున కఖలవిభునకు భీష్మ
ప్రద్యోతితాగ్నివర్ణున, కాద్యునకును శంభునకు జోహారు లివె శివా! 111
- క. రుద్రునకు భక్తనముదయ, భద్రప్రదునకు నవాఙ్మతివైభవునకు ని
ర్ణిద్రప్రబోధునకుఁ దుహి, నాద్రిసుతాహృదయపుష్కరార్కునకు నుతుల్.
- వ. దేవా! అనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపు మనుటయు,
- శా. నాభీకాక్షునిఁ దొట్టి నిర్జరులు నానాదివ్యమానీంద్రులున్
నాభీకోద్యవుఁ గావుమం చిటుల దీనత్యంబుతో వేడఁగాఁ
గాభీనాథుఁడు గిన్నఁబోవిడి కడున్ శివ! గాయత్ర్యముంజెంద న
వ్వేళగఁంచి విరించి మ్రొక్కి నుతి గావించెన్ విధేయాత్ముడై. 118
- క. కరణాసాగర! శంకర! పరదాభయహస్త! దేవ! వంద్యపదాబ్జా!
కరుణించి ప్రోవుమీ నను, దురితము సైరించి వేగఁ దుహినాంశుధరా!
- క. నీలీలేచ్ఛఁ జరాచర, జాలం బీ భువన మలరు శంకర! త్రాటన్
మేలుగఁ బసరంబులక్రియ, జాల నెఱింగితి మహాత్మ! శ్రమియింపుమికన్.
- గీ. అని కృతాంజలియై మ్రొక్కి శుభాఁడు నలున
శర్వుఁ డభయవరం బిచ్చె సర్వమునులు
సురలు గిరివరు లందఱు శరము సుబ
రమునఁ బొగడిరి తొడరి సర్వజ్ఞ నవుడు. 116
- గీ. అంత ధాతృవిమర్దితంబైన వీర్య మపుడు కణికాసహస్రమైయమరవాని
చేబించిరి పెక్కండ్రుచెలుపుమీర, వాలఖిలమునుల్ పరువంపుఘ్నముల

వ. అవ్వారిన్ గాంచి నారదుండు శివానుమతి నిట్లనియె

క. చనుఁడిరు గంధమాదన, మునకండుఁ దవంబుచేసిఁమునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యననంతనె చనిరచ్చటికి వారుఁత్వరితగతులతోన్ 118

మత్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁడవు మానుల * తోడ శర్వువివాహ ము
త్యాయతంబగు భక్తిఁబూర్తిఁ గఁనాచరింపఁగఁజేసి యా
రేయియంద ధ్రువేక్షణంబునెఱివ్ బొనర్పఁగఁ జేసిబల్
మోయఁజేసెను స్వస్థిపాతముఁమోదముఁ పెసలారఁగాన్ 119

క. పొందుగ మునలముడలనా, నందముతో శంకరుండుఁసగజశిరసునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను శోభంబు మిగులఁశిన మురుపొప్పన్ 120

గీ. అంతనొక వీరిఁబేర్చియై * సధిచసించి
యున్న శివులనుగని సుర * లుబ్ధిరెంతొ
పరిణయసుహృత్సవఁబ్లి * జరుగ నెలమి
బ్రహ్మాండఁ బూర్ణపాత్రంబు * భర్తఁడవును. 121

క. గోదానము యాజ్ఞకునకు, సాదరమతి శంభుఁడొసఁగిసకలాలవప్రే
యోదాయకంబులైన మహాదానములొసఁగె నగ్రఁబాగ్రములకొగిన్ 122

క. వరసగ వేత్తోగ భాస్వరరక్షణంబులను రాంకఁనపుసాలువులన్
దరుణేందుమాళి విప్రుల, కిరపుగ సంభావనలను * నిచ్చె బిజిబిజిన్. 123

గీ. అపుడు వేలునలును మును * లన్యులును ము
హాప్రమోదంబునొంది జనుఁదనముల నొ
నర్చి రచ్చుగములు గంధర్వాజనము
లలితనర్తన గానముల్ * నలిపి నెలమి. 124

వ. మతియు భరీమృదంగ వేమనానిసానికాహాళధుల్లరీహూర్యవాద్యఘోషంబులు
మ్రోసి మహోత్సవనంబయ్యె నయ్యెడ హిమవంతుండు డాసి మహేశ్వరునకు
మ్రొక్కి పొలివిరించనాదులకు విసతుండై భోజనసమయంబెఱింగించి యాదా
నామంత్రణంబుచేసిన సవ్వారందఱికిఁగించి సమధికాయామవైశాల్యంబును
సుప్రభాక్రముక్తాఫలానేకాచ్ఛగుచ్చాంతరాశసంయోజితానుపమసేఫాలికా
కుండమందారవకుళచంపకాశోకసుమమంజరీపుంజరంజితపతానప్రతానవిభ్రాజి
తంబును క్షీరసాగరంబుబోలె నుత్పాదితమహాలక్ష్మీవైభవంబును మహేంద్ర

భవనంబువోలె నమృతరసోపపాదితానేకవిధాహారసంపన్నంబును మేఘద్వారంబువోలె ప్రద్యోదితద్యునుణివిద్యుజ్జ్వలిర్విభాసితంబును గ్రహమండలప్రదేశంబువలె సమధిగతకావ్యవాచస్పతిరాజహంససౌమ్యకుజమందమరుద్విలసితంబును మహారమణీయంబునగు భోజనాయతనంబుఁ బ్రవేశింపుటయునందు. 155

—* వరవర్గ భోజనములు *—

- క. కనదురురత్నాంచితకాం, చనపీఠములందు వారిఁ జక్కఁగఁ గూర్చుండ నివేదించిన వారలు, ఘనమగు సంతోస మొప్పఁగా నచటఁ దగన్. 126
- ఆ. ప్రమథవర్యు లొక్కఁబంతి భూతచయంబు, లొక్కఁబంతి గణముఁలొక్కఁబంతి వీరభద్రముఖ్యుఁగీరులు నొకఁబంతి, గూరుచుండి రెలమిఁ గొనలుసాఁగ.
- క. నారాయణుండు బ్రహ్మయు, నారదుఁడున్ గశ్యపుఁడు సనకముఖ్యులు బృందారకగురుఁడు వశిష్ఠము, భోరుతపోనిధులు మాను లొకఁబంతియెడన్.
- గీ. వరుస నింద్రప్రముఖలోకపాలురును న, వగ్రహంబులు నొకఁబంతి వాసుకిప్రముఖనిఖలవన్న కేశ్వరముఖ్యులొక్కఁబంతి గంధర్వవరు లొక్కఁబంతిగాను.
- వ. వెండియు పసుపులు విశ్వేదేవత లాశ్వినీయులు మున్నగువా రొక్కఁబంతిగాను గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధిపగోపనగోయక్షరక్షోగరుడగంధర్వగణంబులు వేఱునేఱుబంటులుగను గూర్చుండి రాసమయంబున. 180
- క. బంగారుపశ్చేరంబులు, బంగరుచెంబులును బంచపాత్రలు మఱియున్ బంగరుటుద్ధరణులునునీ, బంగరుగిండ్లమరిచి రటఁ జర్వతభృత్యుల్. 181
- క. సురభిశభూప్రదవ్యము, లురుపుగఁ దగు పాత్రలందు నునిచి సుగంధస్ఫురణం బెసఁగించిరి నగ, పరిచారకవర్యు లచట భాసురగతులన్. 182
- గీ. చామరంబులు సురటీలఁజారుతరము, గాఁగవిద్యుద్వశములఁజక్కఁగనమర్చి యుంచి రీరితిసిరులనుదంచితమయి, లీలనొప్పారు భోజనశాలయందు, 183
- క. పలురకముల పక్వాన్నము, లలరెడుబియ్యంపుటన్న మధుదగుశాకంబులు సూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయిపులుసులు చేరుల్.
- క. జిడుపెరు గూరుఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింతలేక యరయుచు బంగారొడ్డాణంబులు మెఱయఁగ, నడ్డించిరి యువతు లపుడు వాసిగఁదోడ్తో.

క. మేనకయనుమతిఁ బరమే, శానుని లక్ష్మీపురోగ'సాధ్యములు లా
ర్యానలినేక్షణతో శ, య్యానిలయముఁ జేర్చి రప్ప ' దానందమునన్. 136

క. పరమామోదముతోడ మ, ధురహస్యాలాపచయచతురిమ దనర్పన్
సిరిమీఱ భోజనము చే, సిరి సర్వజనంబు లప్పు ' శివునిఁ దలఁచుచున్.

గీ. పిదప నాచమనముచేసిపేర్కితోడఁ, బచ్చకప్రపంపుతాపుల'హెచ్చుమీఱు
తమ్ములముఁగొనివిశ్రమా'ర్థమునంద, తొగిఁజనిరి వారువారుమున్నున్నయెడకు

వ. అంత

నీ. మణిదీపశతము లమర్చి కూర్చినచోట, ముత్యాలమాలికల్'పాలుచుచోట
రత్నదర్పణపంక్తి'రాణమీఱినచోట, ద్రాక్షతీఁగెలగెలల్'తనరుచోట
నానాసుగంధవి'తానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ ' పొదలుచోట
మరకతమణికుట్టి'మంబులు గలచోటఁ, బూవుసెజ్జలు రహిఁ ' బూన్చుచోట

గీ. వివిధశృంగారరచనలు ' వెలయుచోట, పంచభక్త్యాన్నపాత్రలే'ర్పడినచోట
రత్నపర్యంకమాత్రుఁగ'రంచుచోట, ననుపమైశ్వర్యధుర్యమై ' యలరుచోట.

క. తరుణేందుధరుఁడు భూభృద్వరకన్యకతోడ నందు ' వైభవముగ భా
స్వరరత్నపీఠతలమున, హరుపుగఁ గూర్చుండియుండ ' నాసమయమునన్.

చ. సురుచిరనూత్నయావనము ' శోభిలువాని మనోజ్ఞహాసనుం
దరమగుమోమువానిఁ బ్రమ'దాజనమోహనుఁడైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను ' సౌరుగఁగట్టినవాని దివ్యమే
దురమణిభూషలన్ బెడఁగుఁదో'పఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరున్. 141

ఆ. కాంచి శైలరాజ'కాంతలు గడుఁ బ్రశం,సించి సంతసించి ' శివులకపుడు
గ్రంథిమోచనంబుఁ ' గావించి నవదంపతులను జూచుచుండి ' రెలమికలిమి.

వ. అయ్యవసరంబున.

ఉ. చేరఁగవచ్చి రచ్చొట్టికి ' శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యపత్ని బృం
దారకరాజపత్నియును ' ధాత్రి యరుంధతి స్వాహా రోహిణీ
నీరజగంధియు'దులసి ' నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నువీ
వారిజనేత్ర మన్నధుని'వల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్. 143

గీ. పరఁగ సావిత్రి కుంభసంభవునిరాణి, వాసముమఱెండతో దివ్య'భామలును ఘ
ణేంద్రకన్యకలును సన్మృ'సింద్రకన్యకలును జేరిరి లెక్కింపఁ'గానియట్లు. 144

వ. పసిండిగద్దెయలం దెల్లరుఁగూర్చుండినపిమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరున్
దిలకించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 145

—* దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *—

చ. దొరకెను జీవితేశ్వరి విధుప్రతిమంబగు నీప్రియాస్య ము
బ్బరముగఁగాంచి సేగివిడి * భూధరజాపరిరంభపూర్వకో
ద్ధరసుఖలీల బ్రాద్దులను * ద్రోయుము సంతత మీపెతో నిఁకన్
విరహముగల్గ దెన్నఁడును * విశ్వజనీనముగా మహేశ్వరా ! 146

వ. అంత నిందిర యిట్లనియె.

క. బిడెమున్ బోవిడి శివ ! యీ, వడుచున్ గౌఁగిటను జెంది * పాలింపు మిఁకన్
బిడియంబేడది యేపెను, విడినన్ బ్రాణములు దవుల * వెడలునొ వేగన్.

వ. సావిత్రి యిట్లనియె.

గీ. ప్రియకు మధురాన్నములు దినిపించి యంత
నీవును భుజించి వే మంచి * నీట నాచ
మనము నొనరించి మృగమదంబొనరు విడెము
నొసఁగు మీశ్వర ! యాదరం * బెసఁగ నివుడు. 148

వ. అదితి యిట్లనియె.

క. ఉమ యూరించినంత మొ, గముఁ గడుగుటకొఱకు వేగఁగొముకవర నీ
రము నిమ్ము దంపతుల ప్రే, మ మసాధారణము గనఁగమహిదుర్లభమా.

వ. ఆవెట జాహ్నువి యిట్లనియె.

గీ. మేల్మిబంగారుతేళుకులమించిమెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బ్రసాధనంబు
సేయుమీశ్వర ! భర్తలుసేయునదువ, చార మొనరించుఁ గామినీజాతి కెలమి.

వ. చెలికారంబుతోడఁ జౌలోమి యిట్లనియె.

క. సతిగాత్రము మూఁపుననిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమియంతఁ దిరుగుచున్
వెతవడిన నీకెటుల సి, బ్బితి గల్గును గల్గినేలు * పేర్చి మహేశా ! 151

వ. ఆపిమ్మట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ. అలరుఁబోండ్లకు శయ్యాగృహంబులందు
భోజనావాసములయందుఁ * బూజ్యపదము

గలదు గావునఁ జెవుదుమీఁకల్కివడుచు

నకు విడెంచిడి రమియింపుఁ నాగభూష!

152

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క. నీ కొసఁగఁ దల్లియొప్పని, యీ కన్నెను నేనుగాదెఁ యిప్పించితి నీ

వాకతనఁ దోయపున్నుడి, జేకూరఁగఁజెప్పిఁ రతులఁ జెందుము దేవా! 153

వ. అనంతరం బహుల్య యిట్లనియె.

ఆ. విను పురాణపురుష! వృద్ధ వేసముఁ బాసి, నిత్యతరుణుఁడవయిఁ నగడుమిటులె
కూఁతుకొఱకుమిగులఁ గొణఁగుచుండెడుమేన, నిన్నుఁగాంచిమదినిఁ నెమ్మిఁగాంచు

వ. పిదపదులసి యిట్లనియె.

ఆ. మున్ను నుమను గొనకఁపువృట్లమ్ములబంటుఁ, గాల్చినట్టి నీవుఁగడఁగి యెటుల
నాశిష్టముఖులఁ సారుంధతలఁ, బంపితయ్య చెప్పునుఁ భార్యకొఱకు, 155

వ. స్వాహా దేవి యిట్లనియె.

క. సిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువిఁలాసం బెసఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనముఁ బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె.

గీ. కామకాస్త్రవిశారద! కాళికామ, మిఁకను దీర్చుము తడవితఁయేనిలేక
కాముకుఁడవీవు కామినీఁకామసాగ, రమను బారంబునొందింపుఁరహియెసంగ

వ. మురిపంబుమీఱ వసుంధర యిట్లనియె,

సుగంధివృత్తము. కామపీడితాంగనానిఁకామభావమెంతయున్

నేనుమొప్పఁగా నెఱుంగుఁకన్నకాడ వీవీకన్

మేము చెప్పనేల చాలఁక మేరమీఱి యిట్లున్

సామి! నీవు జాణవెందుఁక జక్కనన్ని జాడలక.

158

వ. తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క. శ్రీ కేమిల సంతోసము, చేకూరునొ యదియెఱింగిఁ నేవింపు శివా!

ఆకల డస్సినవారికె, జేకుట వన్నము వినాగఁ క్షితిఁజెఱుసుకమల్. 159

వ. చనవుమెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము. జాలమేల యమ్మలార! † మద్రసాన్నవర్గతాం
 బూలములను బూవు సెజ్జ † బొందుపఱచినార మీ
 బాలచంద్రమాళికిందు † బాలనప్పగించి గే
 హాళకున్ బదుండు వదర † కాగడంబు మానుచున్ , 160

వ. వాసియమర వరుణాని యిట్లనియె.

అ. వేగిరింపఁబోకు † వేగించఁబోకుమా, ముద్దరాలినెంతో † బుజ్జగించి
 నేర్పుమీఱఁదేర్చి † నెయ్యంబు తియ్యంబు, సెందనొందుమిందు † చేడెవిందు.
 వ. అనినంతఁ బరమయోగింద్రీవందితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనారీశిరోమ
 ణుల వచనంబుల కిసుమంతయేనిఁ జలింపక నిర్వికారుండై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ. నాయెదుర నిట్టి నుడుల నశనంగఁడగునె?
 కొమరునం దెట్లు చావల్య † గుణము దనరు
 నిఖిలలోకైకకల్యాణనిలయలార!
 తల్లులార! పురంద్రీమతల్లులార! 168

క. అనుడు శివవచనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య † మహిళామణు లె
 ద్దనిఁ బలుక కూరకుండిరి, యనుపుగఁ జిత్రగతపుత్రి † కాకృతు లమరక.

వ. ఆసమయంబున.

గీ. మధురభక్త్యాన్నములను నుమాసహాయఁ
 డై మహేశుండు భుజియించి † యాచమనము
 చేసి మణిపీఠమువ సుఖానీనుఁ డగుచుఁ
 గుతుకమున వీడియము వేసికొనుచునుండ. 165

వ. తక్కిన దివ్యవనితలందఱారగించి వీడియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి
 యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతీకాంత శంకరుఁ డగ్గరి మ్రొక్కి యిట్లు
 ప్రార్థించె. 166

— * రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేడికొనుట *—

చ. గిరిజను బెండ్లియాడి యిటుఁ † గేలివిహారముతోడనుంటి వ
 వృరుసున మిమ్ముఁ గూర్చుటకే † పాల్పడి నాదయితుండు నిర్జరో
 త్కరముల పంపునన్ దఱియఁగా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
 గిరముగ నా మనోహరు నొగిగ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్చుమా! 167

ఉ. నీదు వినాహమం దిచట * నెక్కినినట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెడు నామోఘవచోఘన! నే నొకరైనే
భేదముతోడ నుంటినికఁ * గేరడమున్ విడి నాటి నీనుడిన్
బాదుగ నాత్మలోఁదలఁచి * భర్తృమతిన్ ననుజేయు మీశ్వరా! 168

క. నీవాకఁడుగాక జగముల, లో వేటాక్కండు గలఁడలోకేశ్వర! యీ
నావెతఁ దీర్పనమధుఁడు, భావించి యనుగ్రహంబుఁ * బరపుముజేవా! 169

క. సకలజనోత్సవదము తా, వకముద్వాహంబు దీన*వత్సల! దీనన్
బ్రకటముగ నాకుఁగూడఁ గ, నికరంబున నుకముఁగూర్పు*నిరుపమవిభవా! 170

క. పరమేశ్వరుఁడవు సచరా, చరభువనములెల్లఁ బ్రోచు * సామివి ఘనదు
మృగకార్యకర్త విట నా, కిరపుగఁ బతిదానమొసఁగు * మీశ!రయమునన్.

అ. అనుచు నాథ! నాథ! యనిదురపిల్చుచు, జెఱగుముడినివిప్పి * చెలువ కామ
భస్మ మీశ్వరునకుఁ*బదిలంబుగానిచ్చి, వెక్కివెక్కియేడ్చె*విభునిఁగోరి. 172

క. ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపు డెంతయేని*బెట్టిదమగునా
ర్తిం దవిలియేడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్టులనిరి * వారనికరుణన్. 173

క. బ్రతికింపు మరుని శంకర!, వితతదయానిధి! ప్రసన్న*బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయుండవు, రతిసతిఘోరా*ర్తిఁ బాపు*రాజకలాపా! 174

—* శివుఁడు మన్మథుని బ్రీతికించుట *

క. ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతానిమలు యాచ్ఛ * సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులముఁ దీర్ప శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ సు*ధాయతదృష్టిన్. 175

గీ. పూర్వమునకన్న నెక్కుడ*పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ * నేపుదనరి
పొడమి కాముఁడు శివునకు * మొక్కి “మాంక్ష
మన్వశంకర! ఘనదయా*మండన!” యనె. 176

మ. శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా*జత్కాంతు లింపొందఁగా
స్మరుఁ డాతీని చేరఁగాఁ గని రతీ*సాధ్వీశిరోరత్నమీ
శ్వరపాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులన్ * సల్పెన్ గడున్ బేర్చి నా
దరమొప్పున్ రతిన్ మరున్ గని జగ*త్కారుం డుదారాత్ముఁడై. 177

తే. రాతురులందు నెప్పు రతిరాజ! భవస్సతి కిద్దమూర్తివై
 పీఠియొనర్చుచుండు మళారిరుడవై పతులన్ బణంతులన్
 జాతురితోఁ బరస్పరము * సంగతమొండఁగఁజేయుచుండుమీ
 రాతిరియందు నందఱకు * రాణ దలిర్పఁగఁ గానువట్టుమా. 178

వ. ఇకను

క. మీనుతుల కెంతొ సంతస, మూని ప్రసన్నుండనైతి * నొసఁగెద వరముల్
 మీనధ్వజ! యెఱిగింపుము, నీ నిర్మలవాంఛితముల * నయ్యంబలరగ. 179

ఆ. అనుడుఁ బుష్పబాణుఁ * డనియెను దేవ! నా, యెడఁ బ్రసన్నభావమొందితేని
 నాథ! వరము మదవరాధక్షమ యొకండొకండు నీదు భక్తి * గరిమ నిడుట.

వ. అనిన శివుం డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ. కామ! ప్రసన్నుండన్ వినుమిఁకన్ వెఱుపున్ విడనాడు మచ్యుతుగ
 బ్రేమముతోడఁజేరికను * వెల్పుల నుండుము పొమ్మటన్న నా
 తామరసాక్షనందనుఁ డుదారమతిన్ శివు భక్తిమ్రొక్కి య
 ధ్ధామమునుండి వెల్పులికిఁ * దల్ తుణమే చనుదెంచి ప్రీతిమై. 181

క. సరసిజనాభుని చేరువ, కరిగి తదంఘ్రులకు మ్రొక్కి * యాత్మోద్ధంతం
 బరుదొప్పఁజెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని * స్తుతియించిరటన్.

గీ. రతియుఁ మన్మథుఁడును దన * రాజబంధు
 వులును దనయింటి జనముతో * భూధరేందుఁగఁ
 డారగించెను బరిజను * లపుడు సావ
 డిరి విడంబులనొంది రంధలు ముదమున. 188

— * లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట * —

గీ. అంత నిందిర మున్నగు * నమరవత్ను
 లేదో నెవమాడి వడకింటి * కెడగ నేగి
 రదిజను వామభాగంబునందుఁ జేర్చి
 కామసుఖములఁ దన్నె శంకరుఁడు రహిని. 184

— * ప్రభాత వర్ణనము * —

క. చిరకాలమునుండి కడున్, విరహముతో వేగుచున్న * విశ్వగురుడు బం
 ధురకామగతులఁ బెనఁగ న, చిరమునఁ దెలవాతె యామశీలనకేకే. 185

- క. ఉవ్విహ్మరుచుఁ బలికై, నెవ్వగఁబాపికొని నుఖము † నక్కొనుతటి లేఁ
బువ్వంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వనఁ దెలనయ్యె దెసలు † చెలువలరారన్.
- క. బిగువైన మగలకొఁగిళు, లఁ గడున్ సొలపొందియున్న † లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి. ముగ్ధగఁ బడకగదులను బాసిపోయిరి వేగన్. 188.

చ. అరుణమరీచి యంత నుదఃకూచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్ఫురదసమానమంజరీపుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్ఫురదమలాంశుజాలముల † తైలవరోన్నతశృంగవల్వలాం
తరనశినాళిఁగూడఁ బ్రమోదమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్. 188

చ. మునులును సిద్ధులుకా సురలు † మున్నగు దివ్యవరేణ్యులవ్వియ
ద్ధుని నవగాహముల్ సలిపి † తోయజమిత్రున కర్ణమిచ్చువా
రును జవయజ్ఞముల్ గడుఁ దిరోహితదృష్టి యెసంగ సల్పువా
రును నిగమానువాకముల † రూఢిఁ బరించెడువారలైరొగిన్. 189

గీ. కర్మతాగ్రసరుల్ ద్విజాగ్రణులు వేగ
హవ్యముల జాతవేదున † కమర నొసఁగి
హోమ మొనరించి రంతనా † ధూమపుంజ
మాజ్యగంధంబులను జమ్మె † నవని నెల్ల. 190

క. ఈలోమహేశ్వరుఁడు వై, తాళికసంస్తుతుల నొంది † తానును శయ్యా
శాలన్విది కాల్పాచారాళిఁగడపి చనియె నిర్జ † రాంతికమునకుఁ. 191

—* శివుఁడు దేవతలకు దర్శనంబిచ్చుట *

వ. అంతనచ్చట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయు
చున్న జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిఁగాంచి పానశుభ్రం
బుగఁ బ్రణామంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.

క. జయ విశ్వేశ్వర! శంకర! జయ నిఖిలాధార! శర్వ! † జయ సర్వేశా!
జయరుద్ర! మహాదేవా! జయకాళీపతి! మహేశ! † జయప్రకృతేశా!

క. జయనిష్కామా! నిర్గుణ! జయలీలానిఖిలనిలయ! † జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామి! జయభక్తిప్సిత వితరణ † చణకరుణాధ్యా! 194

క. జయ వాఙ్మనసవిదూరా! జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్యసత్యచరిత్రా!
జయ దీనబాంధవ! శివా! జయ వికృతివిహీన! దేవ! † జయ సర్వాత్మా!

- క. అని వినుతింపుచు మ్రొక్కిన, యనిమేపాధిపుల శర్వుఁ డంచితకరుణన్
గని యిప్తగోష్ఠి సంతసమున సంభాషించుచుండ భూధరుఁ డంతన్. 196
- ఆ. చేరి జగ్గి వేళఁ డెచ్చెర నెఱిగించి, పిలుచునంత వారు ధ్రియముమీఱ
నరిగి శివునితోడ నభ్యవహరంబుఁ, జెంది వీడెములను డెదిరంత. 197
- మ. పరమేశానునీతోడ మాను లగుకూల్ ధ్రావేయై శైలేంద్రభా
స్వరసంయోజితనూత్నమంటప మహేశాచచ్చశ్రీప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసంగఁ గన్గొని మహానందంబునన్ బొంగి య
గ్గిరాజేంద్రుని దివ్యసూక్తినితులన్. గీర్తించి రెంతేనియన్. 198

— * పాద్య కాల వర్జనము * —

- ఉ. అంత దినాంతమై యలర నర్యమజేవుఁ డపూర్వదిక్పతిన్
సంతసమొప్పఁ జర నది జానుగ మానకపున్ నివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడిననారతనంబుల దీప్తితీరనాన్
వంతగ సాంధ్యరాగరూచి విశ్వవిమోహనమాచు భాసిలెన్. 199
- గీ. గగనమనుమల్లెపాదగీస గరిమమెఱయ
విరియఁబూసిన పుష్పప్రకరవనంగఁ
దారకాబృంద మెంతేని ధాళశ్య
మెసంగఁ దనరారె దశదిశ లెనకమెసంగ. 200
- గీ. తనదువృద్ధుఁ వివాహమందనువుగా న. మస్తజనమరుదెంచిసంబరముఁగాంచు
చుండిరికవారికందఱకుబ్బుఁగూర్చు, గామురువుమీఱఁజందురమామయమరె
- సీ. స్మగ్ధనాజ్ఞభామినీ సమితిపై జాబిల్లి, చల్లిన వశ్యభాస్మంబనంగ
కాలపూరుషుఁడు రంగచ్చంద్రియంత్రంబు, నుండి జార్చిన పరిపిండియనంగ
చారునిశాంగనాజఘనస్థలిన్ వారి, జారి కట్టినచల్యచీరయనంగ
దర్పకాగతివేళధరణిఁజంద్రుఁడు గూర్చి, నట్టిముత్యాలమేలకట్టనంగ
- గీ. సమయభక్తుండు పార్థివశర్వలింగ, మును శశిహరణ్యకలశంబుఁబూని దుగ్ధ
మర్థినభిషేకమొనరించెననంగమిగుల, వెన్నెలదనర్చె జగమెల్లవెల్లివిరియ.
- గీ. శైలమహిలామణుల్ శివన్జిహ్వగా న, లంకరించి శివునితో విలాసమెసంగ
వాసమందిరమునుజేర్పవామదేవుఁ, డార్యజేఱిని వేడుక లనుభవింఁ.

అ. అంతరజనిదఱుంగఁగఁ నాకసం బెఱ్ఱనై, యందగించె దీపికాంశువితతి

వెల్లనయ్య వేడిఁ వేలుపుపొడనూపి, మింటికెగ సెదమము తంటవాసె. 204

వ. మంగళవాద్యఘోషపురస్సరంబుగ నాగవై తాళికప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు.
వాసాగారంబుఁ బాసి కాల్యకృత్యములఁ దీర్చుకొని జనావాసంబుఁ జేర నంతకు
మున్ను సున్నాతులై ప్రాతర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షులై పర
మేశ్వరాగమనంబుఁ బ్రీతీక్షించుచున్న యథోక్తజాది దేవాధ్యక్షులు మహేశ్వ
రునకు మొక్కి ప్రియాణంబపేక్షించుదు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులా
చలేశ్వండు దారసించి యిట్లభ్యర్థించె. 205

అ. పేదవారలనకఁ ప్రియముతోఁ గొన్నిది, నములు దేవమునిగఁ గములతోడ

నాదుమందిరమున నామనం బానంద, మొందనుండి చనుటయొప్పుదేవ! 206

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు
నకలగీర్వాణమునిచోదితుండై యొక్కనాడు జగమిషన్ బూని సప్తర్షులకు
హిమవంతుని పాలికిం బంచినంత.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల కైలాస గమన సన్నాహము *

క. వారలు గిరివరునకుఁ ద, ద్దారకు శివయాత్రఁ దెలుపఁ దైన్యంబున న
వ్వారలు దుస్సహచింతా, భారంబున నపుడు మూర్ఛఁబడిరి బడలుచున్ 208

అ. కొంతవడికిఁ దుహినకుఁ ధరుండు దెలివొంది, తనదు సతినిఁ దేర్చిఁ దాగిరింద్ర
వత్ని వేగశివుని పాదంబులకు మొక్కి, యిట్లువిన్నవించెఁ హితవు మెఱయ

కవిరాజ విరాజితము } పరమ కృపానిధి! పాలనసేయుము! పార్వతీ నెంతో కృపామతివై
యరయుచు దోషసహస్రములందును నొదటనోరుపునందు తగన్
బరఁగభవంబు భవంబున నీవదభక్తినిఁ గాంచిన! బాలవిభూ!
నిరతము స్వప్నము! నెక్కొనినన్ శివ! నీశుభనామము! నేమరగుక

సుగంధి మేనయిట్లు చాలజాలి! మీఱఁబల్కి కూతు నీ
తాను కప్పగించి వగచెఁ బాలసేపు దీనయై
తానగేంద్రుఁడౌవెకప్పుతాల్మిఁగూర్చి యంతయా
త్రానుకూలవుం బ్రయత్న మాచరించె ధీరుడై

211

గీ. ప్రమథ భూతగణములు ను పర్వవరులు
మునులు మున్నగు వారలు మోదముప్ప

స్వగణములతోడఁ బయనంబు † నల్పియచటి

యువవసముఁజేరి శివులకై † యుండిరందు,

212

ఉ. అల్లునియింటి కాత్మనుత † నంవఁగఁ జత్తముఁ గట్టిచేసి ప్రో

ద్యులలితాంబరంబుల నశివర్ణపుసాములఁ గూఁతు నద్రీరా

ట్పులననోరుహాక్షి గడు † పొందికయొప్ప నలంకరించి భా

సిలఁగ నుత్సవంబొనరఁ † జేసెను బంధుసతీచయంబుతో.

213

—* విప్రసువాసిని పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మంబు లెఱింగించుట *

గీ. అంతనాక పౌరవిప్రోత్తమాంగనామ

తల్లి మేనాత్మమెఱిగి భూధరకుమారిఁ

జేరి సాధ్వీవ్రతం బిట్లు † చెప్పఁ దొడఁగె

మంజుతరసూక్తిమాధురీ † రంజితముగ.

214

ఉ. తల్లి! పతివ్రతావ్రతవిధానముఁ దెల్పెద నాలకింపు రం

జలైదు నీవ్రతంబె శ్రుతి † శీర్షములందును ధర్మసూక్తులం

దెల్పెద నుత్తమంబనియు † నిభ్యతమంబని పేరుచెందె ము

న్నెల కులాంగనాజనము † లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్ముగన్.

215

* మ. అల సావిత్రి యరుంధతీసతియు లోపాముద్ర శాండిల్యున్

జలజావాసయు సంజ్ఞ భారతి సతీస్వాహానునూయాశచీ

నలినాస్యల్ శతరూప మున్నగులసన్నారీవ్రతంసల్ హిమా

చలుఁ జేపట్టినమేన యీవ్రతము నిచ్చల్ సల్పువా రమ్మరో!

216

క. వారందఱీ పతివ్రత, మారాధనచేసి మిగుల † నవసీస్థలిపైఁ

బేరును బెంపును గాంచిరి, శ్రీరంజల సకలలోక † సేవ్యచరిత్రై

నీ. విభుఁ డారగించినపిదపఁ దత్పరిశిష్ట, మర్ధి భోజనము సేయంగవలయు

మగఁడునిద్రించినమఱియంతనిద్రించి, మునుముందుఁ దానమేల్ † కొనఁగవలయు

* టిప్పణి:— ముదం రాతీతి ముద్రా-రా ఆదానే - సానభవతీత్యముద్రా- విరాహో పతి కుశ్రామలోపే-అమాదా-అసంతుష్టా-లోపాముద్రా-ముద్రయనఁగా సంతోషముగలది - భర్తృ విరహకాలమందుఁ బతికుశ్రాప లేమిచేత సంకనము లేనిదిగనుక లోపాముద్ర.

గురుబాల ప్రబోధక.

అకారప్రశ్నేషవలన విక్రమము చేయుటైనది.

- పెనిమిటి గొట్టుచోఁ జెనఁగక విభు!దయ, సేయుమా'యనుచు యా'చింపవలయు
పతి దమ్మబిలిచినఁ బనులన్ని వదలి సాంజలిబంధముగఁ జేరఁజనఁగవలయు
గీ. భర్తసెప్పినవనిని సంబరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసే 'యంగవలయుఁ
దొడరి పూజోపకరణ వస్తువులనెల్లఁ, జెప్పఁబడకయె తొనయో'జింపవలయు
- ఉ. మండనమున్ బొనర్చకయే మానిని భర్తను జూడఁ గూడదా
మండన మొండఁ గూడదు కు'మారిరొ! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను దా మది రోసమునొండఁ గూడదో
యండజయాన! వాకిటఁ గు'లాంగన నిల్వఁగఁగూడ దెన్నఁడున్ 219
- మ. పరగేహంబుల కేగరాదు తమతాత్త్వంబింనుకే నొడ్ల క
వ్వరికిన్ దెల్పఁగరాదు నాథువిడి ది'వ్యక్షేత్రతీర్థానుసం
చరణంబున్ బొనరింపఁగూడ దుపవా'సంబుల్ ప్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశములేక సేయఁదగ దో'చంద్రార్థబింబాలికా! 220
- క. తీర్థార్థినియేన్ బతివద. తీర్థంబును గ్రోలవలయుఁదెఱవ నకలన
తీర్థంబులందె వెలయు యథార్థంబిద్దాన సంది'యము లేదంబా! 221
- క. తివిరి సమాజంబుల కు, తృవములకుఁ జేరఁబోవఁ దగదెన్నఁడునే
నవసరము లేకనుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ దగదుకుమారి! 222
- గీ. తెంపుతో దేవపిత్ర తిథిజనములకు
బంధుపరిచారబిక్షుగో వ్రాతమునకు
భోజ్యములను విభాగించి పూవుఁబోడి
దాను బోసేయవలయు ని తృమును వినుము. 223
- చ. పెనిమిటి పేదయైన గడుఁ బెల్లుగ వ్యాధితుండైన వృద్ధుడై
నను గడుఁగృద్ధుడై యొనరి నక నెఱుఁతుంటరియైన నబ్జలో
చన విడువంగఁ బోలదిక సర్వవిధంబుల భర్త్రణీయమే
యనుదిన మర్థిగోరుచుఁ బ్ర'యత్నముసేయుట యొప్పు మానినీ! 224
- గీ. హాయిగాఁ గూరుచుండి యేదోయభీష్ట
కేళిమైయున్న విభుని దావేళఁ గనక
లేశపుంబని కోసమై లేవదీయ
వలవదెప్పట్ల నతికి బర్వతకుమారి! 225

౧. చెఱుగు మాసిన మూర్త్యాభ్యు * చెలువ మగని
సముఖమునకేగి చూడఁగఁ * జనదు తనదు
వలుకు పతివీనులకు వినఁ * బడఁగఁ బలుకఁ
జనదు ముగ్ధేందుశేఖరు*సాధ్య! వినుమ.

226

౨. నాలుగవ రోజున నుషః, కాలంబున జలకమాడి * గ్రక్కున మగనిన్
బాలించి కనుటయెంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల * మిత్రుఁ గనఁదగున్.

౩. పరగ సిందూరంబు*వసువు కంకుమును శ్రీ, చందనం బగరు క*జ్జలము లాక్ష-
తమ్మలంబును గమ్మ*తావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా * లందియలును.
మాంగల్యతంతువు*మట్టై లొడ్డాణంబు, ముంగెర తాటంక*ములును రత్న
ములపేరులును ముత్య*ముల పేరులును జడకుప్పెలు సవరముల్ *కొప్పనగలు

౪. రై కలును మేలిమునుఁగులు*రాజముఖకి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్పు*నలఁత మగని
యాయురభివృద్ధికై వీని*హర్షమెసఁగ, సతముదాల్పఁగవలయుఁబ*ర్వతకుమారి!

౫. చాకితతోడ నెప్పుడును * స్వైరిణితోడ నుదక్యతో విభున్
బైకొని పోరుసేయుచెడు * భామినితో విధవావధూటితో
జోకగ సర్వమున్ దొరఁగి * జోగిగఁ గ్రుమ్మరు నాతితోడుతన్
జేకొనరాదు విన్నిఁకను * జెల్మి కులాంగన లీక్వరప్రియా!

229

౬. ఒంటిగా నెందునిలుచుండు*టొప్పదెవుడు, నగ్నయైతీర్థమాడఁజ*నదు వెలఁదికి
గడవఁ దిరుగలి రోలు రో*కలిని సాన, రాతి నసీపీఁ గూచ్చుండ*రాదుసతికి

౭. అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ * డక్కునఁ జేరిచి వేడ్కసేయఁగా
నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు * హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్
పొచ్చుగ నిక్కుఁజెంది విభు * నెల్లదమాడఁగఁ గూడదెంతయు
నచ్చునటుల్ మెలంగవలె * నాథుని నెమ్మది కెల్లప్రాద్దుల

231

౮. భోగసమయంబున*దక్క * పొలఁతికెపుడు
ప్రౌఢిజూపింపఁదగదాత్మ * పురుషునెదుట
భర్తకెచ్చోట మోదంబు * పరిథవిల్లు
నందె యనుర కయ్యెసతి * యమరవలయు

౯. పెనిమిటి సంతసముననుం,డినఁ జేడియ సంతసమున * నెగడవలెన్ గుం
దున వందురుచుండినఁదా, నును బరితాపంబును* గ*నుట దగుఁగొమయన్

క. ఆపత్సంపత్తులయం, దోపికతో నొక్కపోల్కి * నుండగవలయున్
గావురము పేదయైనను, రాపొందక ధీరయగుచు * రంజిలవలయున్ 284

గీ. ఉప్పు నేయియుఁ దైలాదు * లేప్పుడేని
శూన్యమగుడుఁ బరివ్రతా * సుందరాంగి
మగవితో నవిలేవని * మనసునొచ్చు
జేయరా దాటడింబడఁ * జేయరాదు 285

ఉ. ఉన్నతపీఠమెక్కి నతి * యుండగ రాదిక దుష్టసన్నిధి
బన్నుగ నిల్వరాదు తన * భర్తకుఁ గాతరవృత్తబోధనం
బెన్నఁడు సేయరాదు కడు * పాచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు వుప్రఁబోండ్లకు భూధర రాజకన్యకా ! 286

క. అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయమకన్న * శర్యునికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కరివరనిభయాన యెఱుంగ * గాఢగుమదిలో

ఉ. దవ్వులనుండి వల్లభుఁడు * ధామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జవ్వున స్నానమున్ సలువఁ * జేసి లసద్రుచిరాన్నపానముల్
మవ్వముగా నొసంగి కడుమానగుమస్తుల మేల్మిప్పిడెమున్
జవ్వని యిచ్చి పాదములఁ * జక్కఁగ నొత్తవలెన్ మహేశ్వరీ ! 288

క. మితముగ నొసంగుజనకుఁడు, మితముగనిడుదోడఁబుట్టు * మితముఁగొడుకిడున్
హితముగమగండ్లొసంగున, మితముగ సౌఖ్యముల బేర్పి * మెయి నిదిగనుమా !

గీ. విభుఁడై దైవంబు సతులకు * విభుఁడై గురుఁడు
ధర్మతీర్థ ప్రతములెల్ల * ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడి * యలరుఁ బోడి
విభుని నొక్కని భక్తి సేవింపవలయు. 240

సీ. పెనిమిటిఁ బాసియోదనముమెక్కినయోష, మేషియైచరియించు * మేదినివయి
వరునిన్ మరగి మరువనికిలోనైనయ, కోమలి ఘూకమా * కోటరమున
భర్తదన్ గొట్టినబడులు గొట్టిననారి, భూరిబిడాలమై * పొడముఁబుడమి
పతితో జగడమాడిప్రత్యక్తినిచ్చిన, పాలతుకగుక్కయై * పుట్టుభువిని

గీ. పరునిఁగ్రేగంటఁజూచిన * పణఁతిగిల్ల, కన్నులొందిజనించుజ * గంబునందు
సీపునీపని నాభునిసీతిమాలి, దెగఁడకుగయాభిమాగయై * తగజనించు. 241

- క. ప్రాణంబు లేనిదేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునొ * మగనివిడినయ
జ్ఞానన యటు లశుచిత్వము, బూనుననుచుఁ జెప్పకాత్మములు శివురాణి!
- క. ఆపెజనయిత్రధన్యయు, నాపెగురుఁడు ధన్యుఁడీధరావాసముపై
నాపెపతి ధన్యుఁడంతయు, నేపె పతివ్రతయొ వుడమి * నిండునిభాస్యా! 243
- క. పితృమాతృవంశజులున్. బతివంశ్యులు సాధ్వీపుణ్యభాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁజెంది మేటిభోగము, లతులితముగనొందఁగలరుహరువిరిఁజోణి! 244
- గీ. శీలభంగం బొనర్చినచేడ మాతృ, పితృకులమ్ములవారిని * విభునికొలము
వారినిన్ బడదోయి నవారణంబు, గా నధస్థలమందు శంకరవధూటి! 245
- గీ. ఎచ్చటెచ్చటసాధ్వీయానింతియడుగు, లీధరాభాగమునుస్పృశి * యించు నెలమి
నచ్చటచ్చటఁబావనంబై సమస్త, దోషహరణక్షమంబయి తోచుఁబుడమి.
- చ. పరమపవిత్రుఁడైన యలభాస్కరుఁ డాయమృతాంశుఁ డామరు
ద్వరుఁడగు గంధవాహుఁడు నవశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిగోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాతనువుఁ * డాము స్పృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లుకవుగ నాసచేయు శుచియున్ సలిలంబులు సాధ్వీ తాంతుకై. 247
- క. వ్రత్రీగేహమందు లలితా, కృతు లింతులు చాలఁగలరాగిన్ వినుము పతి
వ్రతయగు నాలుమహేశ్వరు, నతులితకారుణ్యసిద్ధి * నమరున్ ధరణిన్. 248
- క. గంగావగాహమును జే, యంగా దేహంబు పూత * మగునెట్టుల న
ట్టుంగాదె సాధ్వీగన్గొని, నంగల్మషమవియుఁ బావనంబఖిలమగున్. 249
- క. పతిదేవత యుమ యాపెను, బతియగువాఁ డీశ్వరుండు * పన్నుగనీడం
పతులను గొల్చుచునీమి ని, రతమిష్టములొందిపుడమిరాజిల్లుఁగడుగ. 250
- గీ. నిగమము పతివ్రతానారి * యగుచు బ్రణవ
మీశ్వరుఁడు క్షమసాధ్వీయా * నిగురుబోడి
తపము పశుపతి సత్త్రియ * ధరనపాంసు
లయువిడఁఫలంబు శివుఁడు క * ల్యాణమూర్తి! 251
- చ. ఇవ్విధంబునవ్విప్రాంగన పతివ్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్మ్యంబులు నుప
దేశించి వెండియుఁ దద్భేదంబుల నెఱింగింపఁ గడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా!
వినుము పతివ్రతలుత్తమ మధ్యమ కవిష్టాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబుల
బరంగుదురందు. 252

అ. పతినిఁ దక్కనెవుడు * పరపురుషునిఁ గల, నేనిఁ దలఁప కన్య*సీమఁబు
చేయనట్టి సాధ్య * చెన్నుగాను త్రమ, యనఁగఁజెల్లు నవని*హరుమితారి! 253.

క. నుతువలెఁ దోబుట్టులవలె, చిరవలెఁ బెరివారిఁగనుచుఁ బెనిమిటియంద
ప్రతిమమగు భక్తి నెఱపెడు, సతి మధ్యమయనఁగఁజెల్లు * శైలవరసుతా! 254.

క. వ్యభిచారము కులభామిని, కభిరూపము గాదటంచు * నాత్మనెఱిగితా
విభుని భజింపుచు నుండిన, యిభయాన కనిష్ఠయనుచు * నేర్పడుఁబుడమిన్

క. పెనిమిటిభయంబునను గుల, జనులభయంబునను బరుని*సాంగత్యము స
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి*నగరాజసుతా? 255

ప. ఇట్లనేక ధర్మనూత్కంబు లెఱింగించి.

గీ. ఇత్తైఱంగునఁ బతిబక్తి*నెఱిగినడువు, మమ్మరో! సర్వవేదప్రి*యంబుగాఁగ
నఖిలజగదంబ వీవతఁడభవుఁడిఁకను, నినుఁదలఁచి సాధ్యులౌదురు* నలఁతలిలను

ప. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతవట్టు సీకెఱింగించితి నని యూరకున్నంతఁ
బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యం
బుచేసి ప్రయాణసన్నాహంబుఁ గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొనర్చి
కన్నీరునించె, పార్వతియుఁ దల్లిన్ గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ
బెల్లుగ నలందురై గునుమఱోమలయగు పార్వతి రోదనంబుఁగాంచి బాంధవ
శ్రీలును నాగరకాంతలును దేవవత్సులు మున్నగువార లెల్లరు చింతాదంతు
రాననలైరి సర్వజగత్ప్రభుండగు మహేశ్వరుఁడు నవ్వారి దుఃఖభరంబుఁజూచి
తానును గంటఁ దడిఁబెట్టె.

గీ. ఇట్టిసమయంబునందుఁ దు*హినగిరీంద్రుఁ
డాత్మజలతోడ నరుదెంచి * యార్యఁగాంచి
వెక్కసంబగు దుఃఖంబు * వెలయనాపెఁ
దనదు వక్షమునన్ జేర్చి*కొని రయమున

250

ఉ. తల్లిరో! యెట్లుజోయెదవు * తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్
బెల్లుగ బంధువర్గమును * వేశ్యమునున్ విడనాడి యిప్పడి
యెల్లరునిన్ను బాయఁగల * రెట్లు కనుంగొను జిన్నవోయెసి
యిల్లును బట్టణం బివుడ * యే నెట్లుసైతు వచింపు మమ్మరో!

గీ. అనుచుఁ గన్నీరుదొరుఁగఁ మహావ్యసనము, తోడవందురుచున్నట్టి తుహినభూమి
ధరున కథ్యాత్మతత్త్వంబుఁ దజ్జుడగువు, లోధ బోధించె నాత్మని యాధిదనర

ఉ. పార్వతి తల్లిదండ్రులకుఁ బన్నుగఁ బెద్దల కెల్లవారికిఁ
గర్వములేక మ్రొక్కి కడు పన్నుల నీరొలుకంగఁ జెంతిలన్
సర్వపురంధ్రులద్రవివరు పాధ్వయుఁ బుత్రులుఁ దద్వధూమణుల్
పర్వతశేఖరుండును గృహస్ విలపించిరి కించలోఁగడున్ 262

ఆ. విప్రులంత మరల పజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్న వేళఁ జెప్పనపుడు
ధైర్యమొంది తుహిన ధరుఁడు రప్పించెఁబల్లకిని గాళియెక్కుటకయి వేగ
— * శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ దోడ్కొని కైలాసంబున కేగుట * —

ఆ. పుణ్యకాంత లుమకు పూరిగా దీవెన, లిచ్చి యందలంబు నెక్కఁజేసి
రార్య మరల గురులకందఱికిని మ్రొక్కి, పయనమున్ బొనర్చెఁ ధర్మవెంట
క. రాజోపచారముల గిరి, రాజు సుతకుఁ దనరఁజేసి రాణదలిర్పన్
బూజార్హములగు వస్తువు, లోజంగూరిచి యొసఁగి యుద్యత్ప్రేమన్ 265

గీ. తానుమేనయుఁ గొడుకులుఁ దత్సత్తులును
నందొంటి విహార పనివఱ కరుగుదెంచి
వీడుకొల్పిరి బహువిధ విభవమెసఁగ
శివుఁడుచేరెను రజతాద్రి పశురమునకు, 266

క. అందలి గణవరు లమితా, నందముతో నెదురువచ్చి యధికోత్సవ మొ
ప్పం దుహినగినుతాళివు, లం దగఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞులలితభవనమున్
వ. అత్తతమహేశ్వరుం డార్యాచిత్తంబునందలి గురుజనవియోగజన్యంబగుకుండుఁ
బావంగడంగి,

గీ. పార్వతినిఁజూచి యిట్లనఁబ్రాణదయితే, చూచితే వెండిగట్టు లక్ష్యులకుపట్టు
తలఁపువచ్చెనే యిచ్చోటుతలపువచ్చె, నేమనవిహారనోష్ఠ పర్యేందువదన!

క. హెచ్చగు వచ్చులతిన్నెలు, నచ్చపు వజ్రంపునోన పల్లవె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలన్. గ్రచ్చుట నిటువచ్చెఁజూడుకలికి నెవళ్ళన్.

క. నెత్తావుల బుత్తెంచుచు, బొత్తుదెలుపు జాదిపొదలపొలకువఁగంటే
గుత్తులు గుత్తులు పండ్లివె, యెత్తుమనుచు జూపుఁగాంచుమెలకల్పతరుల్.

క, ప్రాండఘ్నులఁ జెంగలువల, నందములై యంచగముల ! హాశహళిరవళిన్
విందులకుఁ బిలుచుఁగొలకులు, విందువుగాదే యొయారి! * వేడుక నిచటక.

క. రంగులరంగుల తామర, లుం గలువలు నలకు నంచతున్ గ్రాంచములున్
రంగులరంగుల చిలుకలు, పొంగిపడెనునందుఁజూచుపుష్కరిణు లుమా! 273

క. అవి నొడివిన విని శంభున, కనిశంబును దయితమైన * యఖలేశ్వరి యి
ట్లనె దేవ! మఱితు నే నూ తనమేదిట నేను గొత్తదానినె నీకున్. 274

క. ఐనను లోకాచారము, బూని నడువవలయుఁ గానఁ * బుణ్యచరిత! నీ
వా నియతిఁ దలఁచి కడుదయ, తో నడువుము కార్యమెల్లఁ * దుష్టియెసంగన్

— * శివుఁడు దేవత లందఱిఁ గట్నము లిచ్చి పంపుట * —

వ. అనిన మహేశ్వరుండు సుధాధారాస్వాదంబగు ప్రాణప్రియావచనంబున కమం
దానందంబునొంది యిట్లనియె. దేవీ!

క. భూషణములు శ్రుతులకుఁ బరి, పోషణములు దృఢవికాస * బోధాగతికా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికిఁ, నోషణములు మదికి నీ మృదులభాషణముల్. 277

వ. అనుచున్నంత గణపాలురు నానావిశమధురభోజ్యపదార్థంబుల నాయితంబు
చేసి వడ్డింపుడు నందఱు ప్రియంబంది భుజించి విడంబులనుగొని మహే
శ్వరునకు నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నంద
ఱకుఁ గానకదుకూలాంబరమణిమయభూషణంబుల నుపాయనంబులిచ్చి లోకా
చారంబు ననుసరించి హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మర్షులకును వందనంబు
చేసె. బ్రహ్మర్షులును బితామహఃచ్యుతులును తాకికమర్యాద ననుసరించి
పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీర్వచనంబు లొసంగిరి. వివాహంబున కరుదెంచినవా
రందఱును హరివిరించనాదులతోఁ బరమేశ్వరానుజ్ఞన్ గొని తమతమ నివాసం
బుల కరిగిరి. మహేశ్వరుండును గణపాలుర మందిరద్వారంబంబు నియమించి
తాను మహామాయయగు నార్యతో విహారమందిరంబుఁజేరి సుఖంబుండె. ఇట్ల
ఖల కల్యాణకారణంబును, శోకఘ్నంబును, నాయుర్ధనవర్ధనంబును బ్రమోద
కరంబును సకలజగజ్జీయమానంబును నగు పరమేశ్వరకల్యాణంబు మీ కా
మోదంబునఁజెప్పఁబడియెనని నూతుండుశౌనకాదిమునీంద్రులకెట్లనియె.

— * ఫల కృతి * —

క. ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టకమనఃమై యాయుష్యం
తై ధర్మకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచుఁ * బాశకుల కిలన్. 279

నీ. ఎడఁబాటులేక పెల్లడరుచుండెడిదీర్ఘ, రోగియామనుజుఁడా! రోగ్యమొందు
జోడుసేకుటక సంక్షోభంబుతోనున్న, పురుషుండు పెండ్లాడుఁ బుణ్యసరిని
సంతానమేలేక * చాలఁగృశించు దం, పతుల కిష్టంబుగా * సుతుఁడుపొడముఁ
గుడువఁగూడును గట్టఁగోకయులేని శుష్కదరిద్రుఁ డతులభాగ్యంబుఁజెందు

గీ. ప్రబలదుఃఖాకులుండగు వాఁడు దుఃఖ, శాంతినిన్ గొను నపమృత్యు * చకితుఁడైవ
వాఁ డకాలపుమృత్యువు * వాతఁబడక, మను నెవండీకృతినిఁ జదివినను వినిన.

క. వినుపించు నెవఁడు నిత్యము, జనములకీ శివవివాహ * చరితము శుచియై
వినునిత్య మెవఁడు శుచియై, చనఁగల రవ్వారు తుదకు శత్యునిపదముగా

వ. అనిచెప్పినంత శౌనకాది మహామును లవ్వలికథను జెప్పమనుటయు

మ. చరగుర్వీశ్వరపూజనాభిరతభాగ్యస్వద్వివృతతోంబుజా!

హరసీహారపటీరహారశరదభ్రాదభక్తిరీప్రభా!

నిరతాన్నోదకదానతోషితజనా! * నిత్యప్రియాలాపనా!

యురుగానోచితవర్తనా! హరితగోత్రోద్భూత! భాస్వద్గుణా!

గద్య. ఇది శ్రీ) బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ

బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాసము:

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

నిగమాగమసముదిత

మానితధర్మాచరణసమాహిత హృదయా!

నానాశిష్యేషుతమో

భానూ! శివమూర్తి! వీరభద్రదారాధ్యా!

వ. అక్కడకుండు శౌనకాది మహాముల కీర్తనియె,

గీ. గిరిజః దోడ్కొని కైలాసగిరికి శర్వుఁ

డరుగుడెంచి సుఖంబుగ నచట సేమొ

నరెచ్చ నాకెఱిగింపుము నలిననూతి!

యనుచు నారదుడడుగ నిట్లనియె నజుడు

2

క. నారద! చెప్పెదవిను చెన్నార్ దయావిభవుడైన న యభవునిచరితన్

దారకదనుజవధార్థము, దారకు నసమానశక్తి ధరుగనుటయునున్

3

క. సురలెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుడుఁ జంద్రార్థమాళి యమరుల బాధల్

పరిహారము సేయఁగ మది, నరసి కృపావివశుడగుచునంత రయమునన్.

4

—* శివుడు మణిభవనంబందుఁబొర్వతితో సౌఖ్యమొందుట *

చ. అనుపయదివ్యరత్నముల కాస్పదమై యలరారుచోటఁ జం

దనరససేకభాస్వదవదాతమణిమయమైనచోట నూ

తనవికచప్రనూనదళః తల్పవిభాసితమైనచోటః బా

వనతరమంజరీప్రకరః బాలసమీరము లొవ్వచోటునఁ

క. భోగసుఖదోషకరణ, శ్రీగిరిమనెసంగుచోటః † జేతోజక్రీ
డాగతుల కర్పతరిమై, రాగిలుచోటన్ మనోహారంబగు చోటన్

క. గిరిరాజరాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగః పారీణుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొక వేయిదివ్యసంవత్సరముల్ 7

క. శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు బ్రహ్మహంబుఁ జెందుఁ † జిరకాలం బా
శివుదేహస్పర్శంబున, శివయుఁ బ్రహ్మహంబుఁ జెందు † జిరకాలంబున్. 8

అ. చాలఁగాల మిట్లు † జరుగఁగా నద్రిజా, శంకరులకు నొక్క † క్షణమువోలె
నరిగెనంత దివ్యవరులు మేరువుజేరి, గొడఁగఁదొడఁగిరవుడు † గొడవయడర.

చ. చలనమొకించుకేన్ గనక † స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిలమన కార్యసిద్ధికయి † యే గిరి కన్యను బెడ్లియాడి వె
గ్గలముగ నాపెతో సతము † కామసుఖంబులఁ జెందుచుండ వే
ల్పుల కడగండలబాప నొక † పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నింతకున్. 10

క. అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజ హరసంగతుల న † మరకుల తిలకుల్
ఁనుచుఁ దడవొట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడియొక్క † వాసరమందున్.

— *దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణుమూర్తికి దశకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట* —

గీ. అజునిఁదోడ్కొని నారాయణాంతికమును, జేరివందన మొనరించి భూరిదుఃఖ
భరముచేఁగడుపొగులుచుఁ బరగనిట్లు, చెప్పికొని సార్థమూర్తులై శ్రీవిభునకు

క. హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్సరములనుండియును శివుఁడు శైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ బెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్పఁ డకట వేల్పులవెతలన్. 18

అ. పుండరీకనయన! † పోలునే! నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ † దలఁపకుండు
రమ్ము పోదమివుడు రాజతగిరి కుపా, యమ్మునరయు శివుదయన్ బడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వై కుంకుండిట్లనియె.

చ. అలమట మానుఁడింకఁ గరు † కాత్మకు శర్వ భజింపుఁ డిప్పుడా
యలఘననుగ్రహంబున ర † యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్

గొలిచెడు వారికెప్పు సమ శూరు శుభంబులు వాయుదుర్గతుల్
పొలియుదు రాయతానలని శుభ రిపువీరు లుద్రగకోపనుల్.

15

గీ. తీవరముసేయడగ దిష్ట దివ్యులార! కాలపరిపాక మొందిన శార్యమెందు
సిద్ధిగాంచుఁ దదన్యంబుచెడును దీని, నెఱిగి యోరిమిఁగావింపుఁ దిద్ధమతులు!

వ. పెండియును.

గీ. శంకరుం దిష్ట సంభోగశక్తుడగుచు, నవవరతము రతంబులనలర నెవడు
భంగ మొనరింపఁజాలెడుప్రభుఁడె పూర్ణ, వర్ష సాహస్రమున రతివదలునిజము,

క. శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది సకలవిష్టపోత్కరసుఖమున్
వ్యక్తముగఁగూర్చు నిది సువ్యక్తము పరికించి పాయుఁ దాత్మవ్యధలన్.

వ. ముఱియును.

క. శ్రీపురుషసురతభంగపుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడేనిఁ శాల్పడు భువి నా
కాపురుషుఁ డొందు నిరయము, స్త్రీ పుత్రులఁ గోలుపోవు సిద్ధంబు సురల్!

క. మున్నల దూర్వాసుం డను, సన్నతుఁడు ఋషీశ్వరుఁడు శక్రుని రంభా
పున్నాగగతి సురతసంపన్నుని విడఁదీసి కుడిచెఁ బ్రతిఫలము వెనన్.

20

గీ. భార్య గడతేఱ వేటాక పడఁతిఁ బెండ్లి
యాడి యొకవేయి దివ్యహాసములకు వి
యోగజనితజ్వరముఁ బాసి యూరబఁగొనెఁ
బలుపు రిబ్బంగిగాఁ బ్రతిఫలముఁ గనిరి.

21

క. సకలమునిషేకసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ నృప్తి శాధారంబీ
యొకటియొకద! యిద్దానికి, వికలతఁగూర్చంగఁ దగునె విబుధప్రవరుల్.

22

వ. కాపున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు. సంపూర్ణవర్షసహస్రం
బందుఁ గైలాసంబునకేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమిపయిం బడఁ
జేయుం డవుడు స్కందుడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగు
నని జనార్దనుండువదేళించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదులెల్లఁ దమనివా
సంబులకేగి రంతఁ గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతులసంతత విహారంబునకు
సకేషగజకచ్ఛపంబగు ధరాతలంబుపీడితంబై జగత్ప్రాణంబగు సమీరణంబు
స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోకజనంబు భయాత్కాంతంబై పితామహున్ జేర నతండు

నారాయణున్ బురస్కరించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁ జేరుడు సంతఁ
గమలాకాంతుండు శివద్వారంబుననున్న గణపాలరకు మొక్కి యిట్లనియె.

క. శంకరకింకరులారా! సంకటహరులారా! శర్వ ' సాన్నిధ్యం బా
తంకమున వనరు మాకిట, శంకింపక కూర్చుండయ్య ' సత్వరము కృపన్. 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి,

క. హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుండు హరుం డిందు మమ్ము ' స్థాపించి మహా
శ్వరితో రిరంధ సంతః పురమున నివసించె నివుడు ' పోరా దటకున్. 25

వ. అనిన విని చేయునదిలేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు
వినతుండై మొక్కి యొక్కించుక సెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబం
దుండియే యార్తవాక్కుతోఁ దారస్వరంబున నిట్లఖలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి
మొఱవెట్టుకొనియె. 26

— * విష్ణ్వైదులకై లాసంబుఁ మఱిభవనద్వారమందుండి మొరవెట్టుకొనుట * —

గీ. ఏల వందారుకల్పక! ' యిప్పటికిని, మాదువెతలనుదీర్చగ ' మఱచియుంటి
వసురపీడితబృందార ' కాళికీవే, శరణ మేజాగుసేయక ' సాకుమిఁకను. 27

క. సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయక్షపతంగదండశూకనికరభా
సురగీతపుణ్యచరితా! సురచిత్రసకలాబ్జజాండ! ' చూడుమిఁక దయన్. 28

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల వినుతిపూర్వకంబుగ దేవతలంద టొక్కయెలుంగున
మొఱవెట్టుకొనుటయు నెక్కుడు కోలాహలధ్వనియగు టాలించి భక్తవత్సలుం
డగు పరమేశ్వరుండెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయనంచి పార్వతీ భయంబున
సంకోచించియు నెట్టకేలకు సురతంబుమాని గృహద్వారంబుఁ దఱియఁజొచ్చి
బృందారకులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

— * శివుండు దేవతలమొరవిని యోగముచే వీర్యంబుఁజూర్చుట * —

గీ. ఏమివచ్చితి రిచటి కు ' పేంద్ర! పద్మ, సూతి! నైలింపగణముతో ' సుఖమెమీరు
చిన్నవోయిన మొగములు! చెన్నుదఱిగి, కానిపించునున్నవ ' క్కతము సెపుండు.

వ. అనిన గోవిందప్రముఖులగు బృందాదకులంద టిందుధరపాదారవిందంబుల
కానందంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత.

గీ. దూయమాన మనంబుతోఁ దోయజాతుఁ, డిట్టులనియెమ హేళ! నీకెఱుంగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృద్యేశ్వవాసి, వగుచు మమ్ముడుగంగ నీకవసరంబె?

చ. కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు * ఘోరపురక్కనుబారిఁ జిక్కి పా
రము గనరాని దుఃఖమున * రాపిడిఁజెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముగఁ గుమారుఁగాంచు మమఃపరిప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యమునిఁ వధింపు తారకునిఁ * దత్పరివారము లోకరక్షకై . 83

చ. అనిన హరుండు చిత్తమున * నక్కటికంబునుజెంది యిట్లనె
వినుష్టా ముకుంద! మామకపు * వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
ననుగ్రహించువారలఁ గనన్ దగు నిప్పుడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతునం చవుడు * జార్చెను శుక్రము స్వర్ణవర్ణమున్ . 84

చ. అనలుఁడు నిర్జరానుమతి * నా శివవీర్యమునున్ గపోతమై
యొనరఁగ మ్రింగె నంత నమఃతోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత భా
దనమొనరించి రప్తు వసుధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జవంబునవచ్చి కనెన్ సురావళిన్ . 85

—* పార్వతీదేవి దేవతలను నెఱుఁచుట *—

ఉ. ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ * డో యనురాధములార! మీరింట
నారమణున్ హరున్ గొలిచి * నాదు విహారము వమ్ముచేసినా
రోరిమిఁదక్కి స్వార్థపరతోన్నతి నన్నుడికింపఁజేసి యే
తీరున శ్రేయమొందెదరు? * దీర్ఘతరార్తిమఱుంగకే ధరన్ . 86

క. నను వంధ్యునజేసిన యఘమున నిప్పటినుండి మీదు * పొలఁతులు చూలున్
గొనకుందురుగావుతఁ గడు, ననరుదు రెంతయును బుడమి * వంధ్యాత్వమునన్ .

గీ. ఇట్లు నిర్జలలను శపియించి పావకునిఁ గనుంగొని యత్యంత * కపితయగుచు
శాపమిడె నోరి! శివవీర్యజగ్ధి! సర్వజగ్ధివగు దీవు భువి జుగుప్సన్ దొరంగి,

చ. అని యిటు శైలకన్యక హుతాశనుతో సకలామరప్రపం
బును శపియించి నాథుఁ గొనిపోయె దదీయవిహారమందిరం
బున కటమీఁద శంకరునిఁ * బొందికఁగొల్చి గణేశుఁడన్ గుమా
రునిఁగని తాపమున్ విడె మరుద్గణ మెల్లరు బాగు బాగనన్ . 89

గీ. అక్కతను సర్వమును వేటొకప్పుచెప్పు, వాడనిపుడు వినుం డిఁకఁ బాహులేయ
జన్మచరితంబు దైతేయసంహృతియును, దేవతలకెల్ల దుఃఖంబుఁ బీఱుటయును,

ఉ. వేలుపు లంత నీశ్వరుని * వీర్యము మ్రింగుటచేతఁ జాలఁగాఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జగద్గురు శంకరుఁగూర్చి యెక్కుడౌ
జాలిదనర్పఁ బ్రార్థనము * సల్పఁగ స్వల్పితకల్పశాఖ యు
క్కాలహరుండు వాకిటికిఁ * గ్రచ్చఱవచ్చి కనన్ నిలింపులన్. 41

వ. అంత దేవత లీశ్వరున్ గాంచి యాతురులై మ్రొక్కి యిట్లనిరి.

ఉ. దేవ! మహానుభావ! భవదీయ మహాజ్వల వీర్యమున్ మహా
శావళచిత్తతః మెసవఁ * జాలదహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధముక భరింపఁ దరఁమెట్లు కరంబు భరంబు తండి! నీ
వీ వగఁ బాపి యెట్లయిన * నేలుము బాలశశాంకశేఖరా! 42

క. లేకున్నఁ జత్తు మిత్తటి, లోకేశ్వర! నీవుగాక * లోకంబున నీ
నాకనివాసుల యలజడిఁ, బోకడఁచు ఘనుండొకండు * పొసఁగునె యెందున్.

ఆ. అని దహింపఁబడుచునార్తిచే దహతహ, పడుచునున్న నా సుఁపర్వవరులఁ
గాంచి వేగనపుడు * కారుణ్యమెదనెంచి, భక్తవత్సలుండు * పలికె నిటుల.

క. ఓహరినాయ! యోయమ! యో, వాహీకృతమకర! యోసుఁపర్వవరేణ్యుల్!
మోహమునఁడిగిన వీర్యము, బాహిరహ గఁ గ్రమ్మఁడవనిఁ బాముదొలంగున్

చ. అనుడు నిలింపు లంత వడి * నా శివవీర్యముఁ గ్రక్క నద్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగసె * సర్వసుపర్వులు బాముఁ బాసి శ
ర్వుని వినుతించి గీములకుఁ * బోయిరి పావకుఁ డొక్కఁ డట్లు శం
భుని యనుకంపఁ కేకొనక * భూరితరార్తి వహించి భీతిమై. 46

ఆ. శివునిఁ జేరఁబోయిఁచేమోడ్పురచియించి, నేరమికిని సైచుఁనిష్ఠఁజూపి
దాహమార్పు దేవ! * దాసుఁడఁగానొకో, కరుణఁబరపుఁ మెగ్గుఁగడపుమిఁకను

—* ఆగ్నిదేవుని ఖోభం బారసి శివుఁ డపాయము నెప్పుట *

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నిన్గని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు
యోజించి యిట్లనియె.

క. అనుచితగతి నారేత, నును మెక్కితివట్లు వెనుకఁ జూడక యగ్ని!
 ఘనతరదాహం చివుడి, ట్లొనఁగూడిన దై నఁదలఁకుఁ నుడిగి వినుమిఁకఁ. 49
 వ. ఎలనగవుతో.

క. కొలఁది దినంబులలో ను, జ్వలతరమీ వీర్య మొక్కఁ చక్ర స్తనిని
 ర్మలగర్భ మొందు నాక్షణ, మలమటచను నీదుదాహఁమాఱు హుతాశా! 50

ఉ. నావుడు మొక్కి యాత్మసదఁ నంబునకున్ జని యాశ్వరోక్షులన్
 భావమునందు నిల్పికొనిఁ భామ యదెవ్వతొ నాడు ప్రాణర
 త్నావహమూర్తి యంచుమదిఁ జాలఁదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
 దై వవియుక్తి సప్తమునిఁ తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

ఉ. చేడలతోడ స్వర్ధునికిఁ జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
 బాడి సమస్త దివ్యులకుఁ జావ్యము లీయఁగ సప్తజహ్నునిన్
 బోడిగఁజేర్చి యాహతులఁ బొందుగఁ దన్మృఖము దొనంగఁగాఁ
 దోడ నె యగ్ని వేల్పులకుఁ దుష్టిగ వాని నొసంగె నయ్యెడఁ. 52

—* అగ్ని సప్తర్షులభార్యలఁజూచి మోహించుట *—

ఉ. ఆనమయంబునందు రుచిఁరాంగవయస్సువిలాసహాసశో
 భాసముదీప్త లామునులభార్యలు మానులక్రేవలక సము
 ల్లాసవిభాసితాకృతి మెఁలంగ ననంగశరాతెత్తి వి
 త్రాసితచిత్తుడై వడి సదాగతిమిత్రుఁడు బాళిమీఱఁగఁ. 53

ఉ. ఎందును నేనిఁ గాంచితి నె యిట్టి యపూర్వవిలాసవిస్ఫుర
 త్సుందరకామిసీమణులఁ జూచిన నేమిఁక భాగ్య మిట్టివ
 రేవ్వందునిభాస్యలకఁగలిసి యింపుజనింప రమింపకున్న నా
 డెందము కుండడంగు నె ఘటిల్లు నె మోద మభంగభంగిగాక. 54

ఉ. అన్ననవిల్లు విభ్రమములొకృతులన్ ధరియించి యిట్లు లా
 సన్నములయ్యెనో యనఁగఁ జక్కని సన్నని కౌను లందఱా
 యున్నత పీఠర స్తనము లుద్ధతచారునితంబబింబముల్
 కన్నులఁదన్ను ముద్దుల మొగంబులు గల్గినవార లీ సతుల్. 55

ఉ. ఏనిక వీరి కాఁగిళులఁ నెవ్వధిఁ జేకొనువాడ నట్లు లీ
 మానిను లాత్మనాథుల సమర్థుల బాసి ననున్ వరింతు రె

ద్వాన మదీయమా నతనుతాపము పాయు నిఁకేమొనర్తు నా
మానస మెక్కుడ డార్తిమెయి యుగ్గుచునున్నది యొక్కతీరుగన్. 56

గీ. అనుచు నక్కాంతలను స్వశిఖాగ్రిములను
డాయఁగా నెంచు మునులదృఢపదీప్త
లేజములఁ గాంచి చకితుడౌ దీనదళను
జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ జేవడక్కి. 57

క. మునివరుల హోమామృత్యం, బనువుగ నెఱవేఱ నగ్గి యాస్థలివిడి పా
వనమైనయొక్క వనతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ బొగలుచు వేగన్.

వ. అందు జలంబుల మునిగి పాణింబులఁ బాఁపికొన సమకట్టుడు నంతఁ బరమ
పతిప్రతియును దత్పత్నియు నగు స్వాహాదేవి విభునియాశయం బెఱింగి తన
యోగబలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కశత్రంబురూపంబు
జెందివచ్చి పావకున కిట్లనియె. 59

* స్వాహాదేవి యార్గుడు మునిభార్యరూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గీర్తించుట *

క. మునితల్లజుడగు నంగిరసునిదారను మొన్న నిన్నుఁ జూచినది మొదల
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగు మన్మథాగ్నిఁగ్రాఁగితిమి విభూ!

చ. చెలువుడ! నీవయిదగిలె చిత్తము నాకను నా వయస్యలో
చెలువల కల్లు నీమదియుఁ జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుటన్
దెలిసి ధవత్సదేశమును దెంపునఁ జేరినదాన మించుపో
కల వెరివేకేబోడఁచి కామసుఖంబులఁదన్ను నన్నికన్. 61

గీ. నన్నతనుసౌఖ్యములఁ దేల్చినాదుచెలుల, నట్లుదన్నుము భవదధీనాత్మలగుచు
వారలున్నారితట హన్యవాహ! నీవి, కన్యమెంచినబ్రాణంబు లాసేవడము.

వ. అనినంత

క. కడుఁబేడ పెన్నిధానముఁ బడసినయటు లాపెఁగాంచి పావకుడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు తుప్త యెసంగన్, 62

వ. అనంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవుర రూపంబులతో నగ్నిభట్టా
రకునిఁ గలిసి సుఖంచి యవల నరుంధతీ రూపం బలవడకున్న మిన్నకుండె.
వీతిహూత్రుండును దనయందున్న మహేశ్వర పీఠ్యంబంతయు మునిపత్నుల

రూపంబుననున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుఁబాసె. స్వాహాదేవియును
భర్తృవిముక్తంబును నతిదుస్సహంబునునగు పారమేశ్వరవీర్యంబు నిజగర్భం
బందు భరింపఁదక్కి శ్వేతాద్రి శిఖరంబునఁ జార్చి వేదనన్బాసె. శ్వేతా
ద్రియు నవ్వేడిమికోడి మరుత్సహాయంబున నద్దాని వియన్నదినిఁ బడఁద్రోచె.

క. గంగయు దుర్భరమైన భు, జంగవిభూషణము శూన్యసమధికతేజ
స్సంగమున కోర్వఁజాలక, భంగంబుల దానిఁగాశ * వనిఁబడఁజిమ్మెన్. 65

వ. అందమృహతేజంబు పెద్ద కాలంబునకుఁ బరిపాకంబగుడు. 66

— * శ్రీ కుమారస్వామి జననము * —

క. శ్రీమార్గశీర్ష సితప, ప్తీమానిత సమయమందు * శివతనయుఁడు తే
జోమండితసర్వాశా, స్తోమఁడు జన్మించె సకల * సురలుప్పొంగన్. 67

క. చారుమణిమాళులొప్పెడు, నాటుమొగంబులును నాయు * ధాధ్యములగురెం
దాటుకంబులు రవిశత, భారంజితగాత్రమమరి * బాలుండలరెన్. 68

శా. శ్రీమంతుండయి సుందరుండయి జగచ్ఛ్చయోవహుండై సుర
స్తోమాపద్వినివర్తనక్షముఁడు నై * శూరావతంసుండునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాస్పదుఁడునై * విస్ఫూర్ణితాశావ్రజం
డై మృత్యుంజయనందనుం డలరె దైత్యాత్మంబు లల్లాడఁగన్. 69

క. దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసి రమరు * లత్యద్భుతవై
భవమొప్పఁగ సంగీతోత్సవముల గంధర్వవరులు * సల్పిరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత.

చ. జనులు మునీంద్రగేహినులు * సప్తరసజ్ఞ వరించి వచ్చి యి
వ్వని సురతంబులొంది యొక * పాపని గాంచినకా మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవమానమతిన్ దమ పత్నుల్ రయం
బున విడనాడి రాసతులు * పొక్కఁగ భూరివిషాదవేదనన్. 71

గీ. అత్యనాథులచేఁ బరిత్యక్తలైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభామిని వనరుచు
మనులకడకేగి నేనమిఁబోల్లబోటి, బోటినై యలరితి నా విభుసముఖమున.

వ. కావున.

క. అకలుషచరిత్రలగు నా, తృకళత్రంబులను బాయఁదగునే మీరల్
సుకృతాత్మలార! వేగఁ గి, నకమాని కొనుండు కేహినుల జనములరన్. 73

క. అని బ్రతిమాలిన విని తమ, మనముల నిక్కంబెఱిగియు * మానివరులు భూ
జనుల దురుక్తుల కాత్మంబున రోసి గ్రహింపరై * పాలతుల మరలన్. 74

— * పట్ కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట * —

వ. అంత నా యతివలు.

గీ. గాంగతీరంబునన్ శరఃకాండమందుఁ
బొడమిన కుమారుఁ గాంచఁగఁ * బుణ్యసతుల
చనుమొనలు పాలుచేవుదుఁ * జక్కనవుడు
బాలునకుఁ బాల్ గుడుపఁ బేమ * ధరితలగుచు. 75

గీ. అందఱొక వేళయందె * స్తన్యంబొసంగ, రాగుమారకుఁ డాటు వ * క్త్రిములతోడ
నాటుగురుకృత్తికలమదుల్ * హరుస మొందఁ, బాలుద్రావెను లొక * లీలమెఱయ

వ. అవుడు జగన్మంగళవిగ్రహం డగు నక్కుమారున్ గాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ. అన్న! కుమార! మేము కులఃపాతకృతి నగ్గికి నిన్నుఁగంటిమం
చు న్నెఱిమిఱి దుర్జనులు * చూడక నాడిన నిందకై విభుల్
బన్నములాడి మమ్మిటులఁ * బాసిరి మాకింక దిక్కు నీవె మ
మ్మెన్నికమీఱఁ దల్లులుగ * నెంచి కృపామతిఁబ్రోవు మిమ్ముగన్. 77

అ. అనుడు శంభునూనుఁ * డనియెను వారిల, కనఘ లీయతల్లు * లాత్మజుండ
మానుడింకఁ వెతలఁ * బూనుఁడు సంబరం, బంబలార! గుణక * దంబలార! 79

వ. అని వగనుడిపి వారలనోదార్చి తన చెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ. అత్తఱి బద్ధజం డతిశయమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా
చిత్తజ్వైరిపుత్రునకుఁ * జెల్వదలిర్పఁగ జాతకర్మమున్
హత్తినవేడ్కమై సలిపె * నగ్నియు బాలునిఁ దారసించి డీ
వ్యత్తరశక్తి శక్తినిడె * హర్షధరంబున మిన్నుముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భం డాబాలకుని కివ్వధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

నీ. సురలక్ష్మై ముక్కుంటి * శుక్రంబుస్కందమై, యవతరించుటస్థండుఁడనఁగబరఁగు
నగ్గిగర్భంబునం * దమరి జన్మించుట, నగ్నిభువుం డను * నాఖ్యనమరు

గంగామహానదీగర్భజాతుండౌట, గాంగేయుడ నెదువిభ్యాతిఁజెందు
శరవణస్థలమున * జననంబునొందుట, శరజన్మఁడనియెడు * సంజ్ఞఁగాంచు

గీ. కృత్తికల పాల్గొనుటఁ గార్తి * కేయనామ
మొందు వారలు పలువురై * యొప్పు కతన
బాహులేయుండనుచుఁ గడుఁ * బ్రథనెసంగుఁ
బార్వతీ నందనుఁడు జగ * త్పావనుండు.

88

వ. మఱియును

గీ. దేవసైన్యంబునకు నెల్లఁ * దేజమెసఁగ, నాయకుండయి దేవసేనాని యగుచు
నాత్మకీయచమారక్ష * తాఘ్యుడై గు, హుండనుచునొప్పు మేరుళో * దండనుతుండు

వ. వెండియు

క. ధారుణిఁ గుజనుల గూల్చి * కు, మారుండను నామధేయ * మండితుండౌ వి
స్తాముగ నెమలిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖసంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇతను స్త్రోత్రాచలంబు భేదించి క్రొంచదారణుం డనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుండనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్వధంబుగ ననేకాహ్వయగుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు సంత బాలుండు దినదినప్రవర్ధమానుడై . 86

మ. ఒకనాఁ డాయలికాక్షనందనుఁడు లీ * లోలన కేళీవశా
త్మకుండై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బ్రో * ద్యస్మత్తమాతంగయా
ధకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేం * ద్రివ్యూహ దీప్యత్సటా
ప్రకరంబున్ గొని స్కంధమెక్కి నిబిడ * ప్రాఢోద్ధతిన్ దిర్ఘచున్. 87

ఉ. మున్ను పురత్రయంబును స * మున్నతవైఖరిఁ గాల్చిదాన పే
రెన్నికమీఱు చాపమట * నీశ్వరుఁ డగుచుటఁజూచి యొక్కచో
నున్న తదున్నతంపువిలు * నుద్దవిడిక్ గొని యెక్కువెట్టి తా
నున్నతమా తదదిమకుటోజ్వలశృంగముఁ ద్రుం * చె బెఱ్ఱునా 88

వ. అంతఃబోక.

* క్రొంచగిరి భేదనము *

క. క్రొంచమహీధ్రము నొక్కయు, దంచ త్రుతీవదుర్ధ * రాశుగమున భే
దించి మహాత్మాహైక, ప్రాంచన్నద మమరనార్చు * బలయాభగతిన్. 89

త. దిక్కుంభికుంభనిచయం, బుక్కటి భేదిల్లె నుదధు * లొక్కటఁగలఁగెన్
గ్రక్కున రిక్కులుడుల్లెన, వక్కుంభిని వడఁకెఁ జకిత * యగుచు రయమునన్.

వ. అంత.

గీ. క్రౌంచగిరి గహ్వరమునవఁసించిమించు, ఘోరరాక్షస కోటు లుదారనినడ
ముప్పతిల్లఁగ బాలుపైఁగిగుప్పతెప్ప, లుగళరంబులఁగురిసియాఁర్వఁగనతండు

క. ధీరుడై వజ్రనిష్ఠుర, నారాచక్రారధార * నక్తంచరవి
స్తారనికరములఁజెచ్చెర, మారణము పొనర్చె ధరణి * మండలమద్రువన్. 92

ఉ. అంత నిలింపు లెంతయుఁ భయంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులక బటునిజద్యుతి మీఱఁగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకనూను నెమ్మనములందు నెఱుంగఁగ లేక వే మరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు * వల్కిరి యల్కుచు నేకకంఠులై. 93

చ. విను మమరాధినాథ! యొక * విక్రమధుర్యుడు బాలుఁ డీ జగం
బున జనియించి యంత నె యఁపూర్వపునప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుడయి సర్వసత్త్వముల * దర్ప మణంపుచు నార్చుచున్నవాఁ
డనికిఁదొడంగి వానిఁ బరిమార్చుము తేర్చుము భూజనంబులక. 94

గీ. క్రౌంచగిరిఁ బాయకుండు రక్షకులంబు, నెల్లఁబొల్లొనరించె బంహిష్టమైన
యన్నగంబునుభేదించెనంతకన్న, మున్నశ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁబుడమిఁగూల్చె.

క. ఇళక సురలచేవఁ గనఁగన, చకితుండై వచ్చు నిటకుఁసరగున మున్నీ
వె కడంగి భంగవలపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది విభాసిలఁగ విభూ!

— * కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణవాసంబు సేయుట * —

క. అన విని యాతండును గ్రిందునుమీఁదును గనక కడిది * దోర్మదమునఁ బా
పని దారసించి యశనిన్, గొని యురమున వేసెఁ జండకోపను డగుచున్, 97

చ. అశని శివాత్మజహస్తహృదయంబునుఁ దాఁకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు వక్షమున * నీడ్యబలుండు విశాఖుడన్ రిపు
ప్రళమనుఁ డుద్భవించె నిరు * ప్రక్కలయందును శాఖనై గమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపులాగ్రహవిగ్రహులై రయంబునన్. 98

- క. వారు ముగురు గుహుడును బృం, దారకనాథుని వధింపఁదలఁపడ నలఁడున్
ధీరతఁగోల్పడి యడలి కు, మారున్ శరణం బడిగె సఁమంచితఫణితిన్. 99
- ఆ. అంత శంభువుఁడతదియాయతి హరి, హయునితప్పిదంబుఁనవలఁద్రోచి
ప్రాణదాన మొసఁగి * పరమహర్షంబున, నరిగె గాంగతీరమతిరయమున. 100
- ఇ. అచటఁ గుమారురాకకయి * యాత్రము నొందుచునున్న కృత్తికా
విచిత్రగంధు లాగుహుని * వేగని సంతస మొంది ధారలొ
ల్కుచుఁ గడుఁచేపుడుగ్ధములఁ * గూరిమితోఁ గడుపారనిచ్చి మె
చ్చుచుఁ దనివార ముద్దుఁగొనుచున్ ముద మొందుచు నుండిరెంతయున్. 101
- గీ. ఇవ్విధము గొన్నిఘస్రంబులేగనంత, సర్వజగదేశరాజ్ఞ తుఁపారశైల
రాజనందన యొకనాఁడురాజహాలి,తోడఁగొలుపున్న వేళ సంతోస మొదవ.
- చ. కరములుమోడ్చి స్మేరముఖిఁకంజముతో విభుఁగాంచి పల్కె దు
ష్కరమహిళాజవంజవవిఁకారనిరాకరణాఘ్నలైన భా
స్వరతరదివ్యయోగులకు * సైతము దుర్లభమార్తివైన యీ
శ్వరు నిను భర్తగాఁగొని యపారమ హేమాన్నతిఁ గంటి నీ కృపన్. 102
- చ. అతులతపస్సమాధినియతాత్మ్యుడవై మరునిన్ దహించి యా
తతనిజభోగభంగుల నుదాత్త నొప్పెడు నీవు నాదుసం
గతి రతులొందుచున్ బ్రబల * కాముఁరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
ర్మతు లమరాధముల్ రతిని * మాన్పిరి స్వాధిపరాయణాత్మలై. 103
- గీ. లోకకల్యాణకారణంబై కరంబు
మెఱయు నీతేజ మది నా యుదరమునందుఁ
జెందక భువిన్ బడియె సేమిఁచేసిరో ను
రలు మహాత్మా! యమోఘవీర్యంబు నపుడు. 105
- గీ. మోఘమై యెందుడిందదు * పుత్రుఁ డుదయ
మందియుండు మతెంచేని * ననఘచరిత!
అరయు తర్జించి భర్జించి * యమరవరుల
నాదు పుత్రుఁకుఁ దెప్పింపు * నాథ! యిటకు. 106

—* శివుడు దేవతలను గుమారుఁజొడిచిడుగుట *

- ఉ. నావుడు శంకరుండమర * నాథుల మానులఁ బిల్వజేసి తా
నీవిధ మొప్పుగా నడిగె * నెల్లరునున్ వినుఁ జేనునాఁ డప

త్యావహమైన తేజమును * నాదటజేపితి యుష్మదర్థమై
మీవశమయ్యె నయ్యదట * మీదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పఁడి! 107

క. ఎటఁబొడమె నాదునందనుఁ, డెటఁబెరుఁగుచునుండఁజేజ * మేమయ్యెను మీ
రిటులెఱిగింపక దాఁచినఁ, గుటిలత యడఁగంగ శిక్షఁగూర్చెదనిపుడే, 108

గీ. అని కినుక దోఁప దృఢముగా * నడుగ దివ్య
లడలి యొఁడొరు లంతంత * నరసికొనుచు
నొడయనిన్ గాంచి యొక్కొక * రుక్కుదక్కి
తడఁబడుచు నిట్లుపల్కిరి * తథ్యముగను. 109

వ. అందు విష్ణుండిట్లనియె.

క. గురునిందసేయినట్టిఁడు, గురుదారిరతంబు సల్పు*కుత్సితుఁడు మృషా
కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరవుగ నాచ్ఛాదవటచు * నీశ్వర! విషమా! 110

వ. ఇంద్రాది లోకపాలకులిట్లనిరి.

గీ. ప్రబలపాపం బొనర్చిన*పాతకునిచే,లిమిఁగొని నిరంతరమును బు*డమిఁజరించు
వాని దారుణపాపంబుఁబడయు నీదు, శుక్రమునుదాఁచినట్టిఁడు*శూలపాణి! 111

వ. తక్కుంగల సుపర్వులిట్లనిరి.

గీ. పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు * ప్రతిపదేసి,పూర్తి యొనరింపఁజాలక * పోవునట్టి
వాని పాపఫలంబుఁదా*నూను నీదు, వీర్యమును చూటుచేసిన*వెడఁగువుడమి.

వ. దేవవత్సు లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వతె యాత్మభర్తను య*భేచ్ఛగ దూషణమున్ బొనర్చుదా
నెవ్వతె యన్యనిన్ వలచి * యిటుశ రాసనకేళిఁ గూడు నిం
కెవ్వతె సంతా పెన్నిటియు * నెవ్వరులేకయె యేకయై మను
జవ్వనియద్ది తావకల*సత్తరతేజము దాఁచె నీశ్వరా!

వ. బ్రహ్మపుత్రులగు వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

గీ. జగతి నీతేజమెవ్వఁ డా*చ్ఛాదనంబు, చేసె నెవ్వఁడు రూఢిగా*శివ! భవత్స
మర్హణం బొనరింప న*నర్హుడగు న, నర్హుడగు నీదుభక్తజ*నార్హణమున.

—* అగ్నిప్రముఖులు శివునకుఁ గుమారని జాడలు చెప్పుట *

వ. అగ్ని యిట్లనియె.

మ. పరమేశా! భవదీయవీర్యమును దీ!వ్యచ్ఛామి నీభాస్వరో
దరమం ద్యుంధి రయంబునన్ హృదయసంతాపంబుఁ బోనాశితిగ
భరహ్నా నీదురితంబు నైఁచుటకు నీ! పాదాంబుజాతంబులన్
గరమర్థి భజింపుఁచుఁడఁ గన్మీ! కారుణ్యభావంబునన్. 116

వ. స్వాహా దేవి యిట్లనియె.

ఆ. భర్తృనిహితమైన! భాస్వరవీర్యంబు, నేనఁదాల్చి యోర్వ!నేర కర్ణు
నాద్రిశిఖరతలము! నందు విడిచితిని, సంతమాఁద నెఱుంగ! నభవ! నేను.

వ. శ్వేతాద్రి సమీపించి యిట్లనియె.

ఉ. పావక దేవి జార్చివ విభాస్వరమా భవదీయవీర్యమున్
దేవర! తాల్పుజాలక స!దేశమునన్ బ్రవహించు స్వర్ణదిన్
నే వగతో మహాబలుని! నిండగుసాయముతోడఁ జిమ్మితిన్
గావుచు న! దయామతి! స!కార్య మొనర్చినవాని బాలిశున్. 117

వ. వాయుదేవుండిట్లనియె.

క. శైలవరుప్రార్థనంబున, జాలిన్ గొని తావకాతి!శయవీర్యము గం
గాలహరిఁ జిమ్మితిని నే, నాలరినై నన్నుసయిపు!మయ్య! మహాత్మా! 118

వ. స్వర్ణదియిట్లనియె

ఆ. దేవ! తావకీన! దేదీప్యమానాతి, దుర్ధరోరువీర్య!దుర్భరోగ్ర
వేదనన్ దపించి! వీచుల శరవణం, బుదుఁద్రోచితిని దయాళు! కనుమ!

వ. అంత వసువుతియిట్లనియె.

గీ. శరవణంబందుఁజేస! చటులతేజ
మునఁ గుమారుండు వొడమె మ!ణ్ముఖుండు ద్వాద
శకరుండుద్యత్సహస్ర భా!స్వన్మరీచి
మండలుండు బాలచంద్ర మో!హాళి వినుము. 120

వ. అనంతరంబ భాస్వంతుం డిట్లనియె.

గీ. శరవనిన్ బుట్టి యేడ్చుచు! స్వచరణాంగు
ళినిఁ గుడుచుచున్నలోక మో!హనుని నీదు
తనయునిన్ గాంచి చాల సంతసముఁజెంది
యీశ! దివసావ సానమా! టేగితిఁబయి.

వ. ఆవెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ. కృత్తికలు వచ్చి శిశుఁగాంచి * కేరిముద్దుఁ
గొనుచు స్తన్యంబొసంగిరి * కుతుక మొప్ప
తేయియం దేను నొకవది * తెందుఘటిక
లవఱకుండి కనుంగొంటి * శివ! యరయుము.

122

వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క. తెలవాఱువఱకుఁ గృత్తిక, లలరుచు నీపట్టిబట్టి * యధికప్రేమా
కులలై కాంచుచునుండిరి, తెలిపితి నేఁ గన్నవిధము * దివిషన్మాధీ! 123

వ. సంధ్య యిట్లనియె.

గీ. ఒదరికాశ్రమభూమికి*బాలునెత్తి, కొని చని ప్రియంబుతోవాధు! గొప్పరుఁబోలే
నతులవాత్సల్యమమరఁగా*నందునీదు, కొమరుఁబెంచుచునుండి రే! కొదువలేక.

వ. వాసరం బిట్లనియె.

క. అసమానప్రేమమెయిన్, బిసరుహదళనేత్ర లట్లు * పెంచుచునున్నా
రసమశరహర! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజితాద్భుతగాత్రున్. 125

వ. విధాత యిట్లనియె.

శా. దేవాధీశ్వర! నీదుపుత్రునకుఁ బ్రీతిన్ జాతకర్మంబులన్
నే విధ్యుక్తవిధి బాసర్చి మునివ*త్నీ స్తన్యపానాంచితం
డై వర్ణిలుటఁ గార్తికేయఁడను ది*వ్యాభిఖ్యయున్ దేవసే
నావల్లభ్యము నొందువాడవుట నే * నాన్యాఖ్యయున్ గూర్చితిన్. 126

వ. ఇక నిల్లే కొన్ని యస్వర్థంబులగు నాహ్వాయంబులన్ బిలిచితి ననుభు నంత
నారదముసింద్రుం డిట్లనియె. 127

చ. వినుము మహేశ! నీసుతుఁడు * విక్రమధుర్యుఁడు శ్వేతవర్వతం
బున నొక తుంగశృంగమును * భూమిపయిన్ బడనేసెఁ గ్రాంచభే
దన మొనరించె నందమరు * దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురై న వాసపునిఁ * గొంకక కింకరుఁడేసె వాసిగన్. 128

వ. టిదరుచు నింద్రుండిట్లనియె.

జ. నీసుతుఁడంచు వేల్పులను * నెట్టనసాకెడుదట్టుఁ డంచు నే
వాసియెఱుంగలేక పెఱి*వారలు సెప్పిన కిల్చిఱొక్తులన్

రోగముఁజెంది పోరుటకు * రోజుచుఁబోయి తదాజి నాజగ
ద్యానుర తేజ చేతఁబడి * ప్రాణముదానముఁ గొంటిఁదత్కవగ.

129

చ. అనవిని శైలరాట్టనయ * హర్షముతో నవరత్నరాసులగ
గనకమునున్ ధనంబుల న * ఖండముగానొసఁగెగ మహీసురా
గ్రణులకు వాణి యచ్చ్యతుని * రాణియు రోహిణియున్ బులోమజా
ద్యనిమిషవత్సులున్ ద్రవిణ * మల్లెయొసంగిరి వివకోటికిన్.

180

— * శివుఁడు కుమారునిఁ దోడ్తేర నందికేశ్వరుని బదరీవనంబున కంపుట * —

వ. అంత జగత్ప్రభుండు తనయునియదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని
మేవంబున నాత్మజునిఁ దోడ్తేర వీరభద్రాద్యాత్మీయులను నందికేశ్వరమహా
కాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింకఁ బ్రహుఁకహృతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెం
చిన నవ్వారలు వేగంబున బదరీ కానసంబుఁజేరి యందలి పట్కృత్తికాశ్ర
మంబునకుఁ బరివేషం బొనర్ప నవ్వారలుగాంచి చకితలై గుహుఁగఁజేరి యిట్లనిరి

గీ. కొడుక! లెక్కింపరానట్లు * ఘోరసైన్య
ములు మనకుటీరమును జుట్టెఁగలయఁగాంచి
తే? మహాభయమిట్లు లే * తెంచెఁగడఁగి
యేమిసేయఁగఁ గలవార * మిందుఁజెపుమ!

182

వ. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ. వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణవీరులు ధీరు లిఁకెందఱేన స
త్వరము దురంబుసేయుటకు * వచ్చిరయేని యుదగ్రజాగ్రదు
ధ్వరభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ * దూలెచ్చడ బేల్చెద వాహినీతతిన్
గరము దిరంబుఁజెంది కుతు * కంబున నుండుఁడు మీర లీయెడన్.

183

— * నందికేశ్వరుఁడు కుమారునిఁ గైలాసంబునకుఁ దెచ్చుట * —

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పచున్నంత

గీ. ఇంతలో నందికేశ్వరుం * డెలమికలిమిఁ గార్తికేయునిఁగాంచి డ * గ్గటి యనువునఁ
గూరుచుండి కడుఁగూర్చి * గూరనిట్లు, పలికెఁబలుకులఁజక్కె * లొలుకనపుడు

గీ. అన్న! విను కృత్తికామాత * లాలకింపుఁ, డఖలలోకాధినాథుఁడో * యభవుఁడిటకుఁ
బనిచె మము మిమ్ముదో * డ్దేరఁ బార్వతీకు, మార! పయసంబుసేయుము * దారలీల

వ. నీవు పార్వతీయుండవుగాని కార్తికేయుండవు గావు,

క. దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై విశ్వేశ్వరుఁ వీర్య ! మార్యవినాగాఁ
దా వెలువడఁగా నందీ, నావిర్భావంబుఁ జెందితయ్య కుమారా!

186

ఉ. కావున నీదుతేజ మది ! కప్పగఁశక్యమె యెవ్వఁ డేనిన్
జే వహించి దాఁచఁగల ! చేవఁగనున్ గలహంసయేవమా
బావినిఁ గూలరాజులున ! పన్నుగఁ గృత్తికలేడ వారి ప
ర్ణావసంధంబులందు విమలతృక్! నీవు వసింపుటేడగున్.

187

క. రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతతాస్థానభూమి ! రాజకీర్తిం
డోజఁ గొలుపున్న వాఁడట, కోజననుతతేజ! కదలు ! ముత్సాహమునన్. 188

క. గొనములకును దేజములకు, ననయము ప్రోవీపు నిన్ను ! నరయనివారల్
వనజంబులతో నొక్కెడ, నుఁకినమరు కప్పలనఁగ ! నొప్పుగాదే!

189

వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.

గీ. అన్న! త్రైకాలికజ్ఞాని! వరయమీపు, జంతువులు కర్మకనుగుణ! జన్మమొందుఁ
గృత్తికలుయోగినులును బ్ర! కృత్తికలలుమ, దీయమాతలుగామది! నెంచుమిఁకను

క. స్తన్యంబొసంగి పెంచిరి, మాన్యచరిత్రాధ్య లీయ! మాయాకమూర్తుల్
ధన్యమనీమ! యిపుడొక, యన్యలవలె వీరిఁబాయ ! సగునేనాకున్.

141

మ. నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే ! నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్ముగ నాతండ్రి యథార్థమాయురువున ! బూజార్హు లేనాకు వే
ఱుగ నీకృత్తికలన్ దొరంగుటయుఁ గూర్చుకొ దోస మార్యా! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ దెత్తునట కింపు స్నీకటుల్ నచ్చినన్

142

వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి సంతఁ గుమారుండు
ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యనగరంబునఁ బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మ
నిర్మితంబునుగాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్వదశ్రేష్ఠ
వేష్టితంబునునగు నొక్కపుష్పకన్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు
స్కందయానంబు యోజించి దుఃఖాక్రాంతలై యడలుచు నక్కుమారున
కిట్లనిరి.

చ. మము విడనాడి పోయెదె కుమార! సమంజసమే! కడున్ బ్రమో
దమున నినున్ దనూజునిగఁ ! దద్దయు నమ్మికఁజెంది ప్రేమయు

క్రమతనిఁ బెంపుచేసితిమి * తల్లుల మమ్మిలు లీవు పాయ దై

స్యముఁగొని యెందుఁజేరదము * స్వాంతమునన్ దలపోయి మీయెడన్ 144

ఆ. అనుచు నక్కుమారు * నాత్మవక్షములందుఁ, జేర్చిఁగొని కరంబు * చింతనొంద
స్కందుఁ డాలకించి * సంతాపముఁగ న, ధ్యాన్తనూక్తివారి * సంతఁదేర్చి 145

క. ప్రమథగణం బలర శతాంగముఁ దల్లులతోడ నెక్కి * కల్యాణధ్వా
నములు సెలఁగంగ శివనగ,రముఁ జేరఁగ వెడలఁ గ్రౌంచ * రంధ్రకరుఁడొగిన్

ఉ. నందియు వేత్రహస్తుఁడయి * నంద మిసుగ,గఁదోడరా మరు
ద్భృందము వీరభూతగణ * బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందఱఁ గొల్వఁగా శివని * భండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మొనర్ప గుహుండుచ నెన్ శివాద్రికిన్ 147

కా. భేరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ * బ్రేయోధ్వనిన్ దూర్వవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మిగతుల * దార్యత్రికంబొప్పెగం
భీరాంచ త్రరగుంభసంభరితవా * గ్భృందంబులన్ స్తావక
స్సారస్తోత్రరవంబు లింపెనఁగె భా * స్వద్భంగిగా నత్తఱిన్ . 148

—* కుమారుడు కైలాసముఁజేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట *—

చ. కొమరుడు వచ్చునంచుఁ గడుఁ * గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుతాల మగ * తాలను బచ్చల హెచ్చుమీఱు ము
త్యములను బూల బాలువయి * నల్లనఁ జల్లెడునట్లు భేదరో
త్తములను బంచగా నపుడు * దండిగ వా రొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ. హరి విరించి ముఖను * రాధినాథులు వెండి, కొండఁ జేరినట్టి * కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమరిసి * ఘనతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్కరించిరంత.

క. తరుణేందుమాలియును బం,ధురహర్షాతిశయభరము * తోఁ బ్రమథులతో
బిఱబిఱఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా వచ్చి చూచె * దనయుని వేడ్కన్.

క. శివులను జగత్కటుంబవి,భవులను గని తేరుడిగ్గి * పర్వతజాసం
భవుఁ డవిరళభక్తిఁ దదం,ప్రీతవసేజంబులకు మ్రొక్కె * గీర్తింప సురల్.

ఉ. శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ * జక్కఁగ నక్కునగ్రుచ్చి కౌఁగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చిఁగొని * మూర్ధనుగంధము లాని పూర్ణిమై

కాంతునిమీటు నెమ్మొగమునందుఁ గడున్ గడు ముద్దులాఁడి యు
డ్డంకి యొకింతచెందని దృఢప్రమదోన్నతి నొందె నెంతయున్.

ఉ. పార్వతి పుత్రుని నత్తికొని * పర్వత స్తవ్యము చేపునంతనే
యాత్మ్యర పాలుఁద్రావెను నిజార్భకు నొక్కతె ద్రావఁజేసె గం
ధర్వులు సీతముల్ మును లుదారముగా శ్రుతిఘోష సల్పఁగా
సర్వసుపర్వగోహినులు * సన్మణిహారతు లిచ్చి రెచ్చుగన్.

154

గీ. అభవుఁ డుత్సవ మొప్పఁగ * నాత్మనుతుని
భర్మపార్వ్యసభాలయాభ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనం బెక్కి * స్వీయ దక్షి
కాంకమునఁ బుత్రుని వహించి * యలరె మిగుల.

655

క. రత్నమయపీఠమున నవ, రత్నమయాభరణరాజి * రాజులఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ, రత్నముతో నలరె దివిజరత్నము లలరన్.

156

చ. గళముననున్న వాసుకిని * గంఠమునొక్కిన పుత్రుని సర్వమం
గళ మది పొంగులాగు గనఁగా నొసరించి ప్రమోదమొంది శ్రీ
గళుఁడు మఱొక్కదివ్యమణి * కాంచనపీఠమునందు బంధురో
జ్జ్వలతర తేజ నా గుహుని * వైభవమొప్పఁగఁ జేర్చి పేర్చిమై.

157

గీ. నలువతోడుత నుపనయనంబుసలుపఁ, జేయ నాలెండు గుహునకుఁ జెలఁగియజ్ఞ
సూత్రమును వేదములను గాఁయత్రిగుండి, సరిపిదారి నివిద్యబ్రహ్మస్త్రమిచ్చె.

గీ. అంత జగదీశ్వరుండు నిజాత్మజునకు, శూలముఁ బినాకమును బరశువును శక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును * బ్రహ్మవిద్య, నొసఁగి యానందమొందెన * నుపమముగను.

—* విష్ణోరులు కుచూరున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క. నవరత్నకీలితములగు, ప్రవిమలమకుటాంగదములు * నవమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రిచేతఃప్రీతిగా

160

చ. తపనుఁడిడెన్ మనోజవరథంబు నుధాంశుఁడిడెన్ సుధాఘటం
బవరిమితార్ఘ్య రత్నముల * నబ్ధి యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల * విస్ఫురదు త్తమఘోషణాళిఁ గాం
దవతి యొసంగె ఘోటకగణంబు ఘనంబుగ శంభునూతికిన్

161

చ. గరుడుడు పాహసార్థమొక * కాంతతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక * యందముఁ జిందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును * గీర్తివహంబగువైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల * దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 162

క. శారద యొసఁగెను నిండగు, కూరిమిభో విద్యలెల్లఁ * గొనబుగ సుమన
శ్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజులు వస్తువులును * శివతనయునకున్.

ప. అంతః బురుహూతుండు

చ. అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర*ణాంగణమం దటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన*కల్మష మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను * శాంతిమెయిన్ దయఁజూచు నూరకే
మొఱతురె లాఁతివారి యవ*మానవుఁ జెయ్యుల శూరులెమ్మెయిన్ 164

గీ. సామమున మున్ను బతిమాలి * శరణుఁజెంది
ప్రాణముల నిల్పుకొనఁగంటి * పరఁగ నిష్ఠ
డు త్రయంబగు కానుక * నొసఁగి దయకుఁ
బాత్రమాటకు సమయమే*ర్పడియె నాకు. 165

ప. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకుఁ
బరమేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసం
గుట ప్రమోదావహంబుకానేర దిఁకను 166

—* ఇంద్రుఁడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిసేయుట *

చ. కలదుగదా కుమారి త్రిజ*గర్గణనీయ మనోజ్ఞమూర్తి పే
శలనుగుణాలవాల సుర*సంస్తుతిభాజన జేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల*లామహమాదున కిచ్చినన్ బ్రయం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను * నర్మిలి నలఁగలండు రూఢిగన్. 167

క. అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజి * గైసేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె నభాంగనమున కటనున్నవారు * గాంచి యలరఁగా.

ప. అపుడు కుమారుం డక్కన్యయనన్యసామాన్య రూప రేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి
హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాడఁచింపె. 169

- ఉ. ఈ రమణీలలామను మహేంద్రుడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగనయ్యె మదర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్లు నట్లయిన * మానినచో నిఁకఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరుననేని దీని నిఁక * దేవినిఁగాఁగొనఁగాఁ దలంచెదన్ 170
- క. ఏయవయవంబుఁగాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె * భాసిల్లుఁదమిన్
డాయన్ జేయఁగఁజాలెడుఁ, గాయజనకుఁ గైవసంబుఁ * గావించెనను 171
- క. బింబమువాలెఱి హిమకర, బింబము నెమ్మోము భూతి*విలసితమదరో
లంబముతుఱుము రతీశా, లంబమువిడిఁబోడి భూత*లంబం దరయన్ 172
- క. ఖంబునడు మతనురధచ, క్రంబు పిఱుండలరు నాద*రంబుకుతుక శై
లంబు చనుదీయి సుమృతా, శంబు బుజంబులు లలన్న*శంబడుగులగున్ 173
- మ. అని యిబ్బంగి సభక గుమారుఁ డమరేంద్రాత్మోద్భవాసక్తిమై
ఘనమోహాన్నతిఁ గాంచుచున్నతటి నక్కన్యామణీపాణి స్కం
దునిహస్తంబునఁజేర్చి నాకొమరితక * దుర్గాత్మజా! నీకు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి నర్మిలికా సోమమనెన్ * నాకేశ్వరుం డాదటన్ 174
- కా. స్కంధం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యాజ్ఞా బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరున్నాభీకపత్రేక్షణ
బృందాభ్యంతిలీయమాన సుగుణశ్రీభాగమానక దమిన్
సౌందర్యోజ్జ్వలతాసమాన గజయానక బూర్ణచంద్రానవన్. 175
- ఆ. పెండ్లియాడి యొక్కపీఠిఁ గూర్చుండిన, శక్తిజాగుహులను * జక్కఁగాంచి
ప్రమథ దేవమానిరాజి యత్యంత ప్ర, మోదముంది పొదలెనాదరమున. 176
- క. కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవరాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు. లమితానందంబుఁ జెంది * రాత్మములందుఁ.
- మ. పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుడు గీర్వాణావధిన్ గాంచి ని
ర్భర కారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! * రాజీవజన్మా! పురం
దర! దివ్యరివరేణ్యులార! చెవుఁడి * నాకిట్ల మీయిష్టముల్
నెఱవేఱన్ వరమిత్తు నిక్క మిది సంజేహింపకుం డెంతయున్. 178
- క. అన విని మనులును ననిమిషులును మనముల నలరి యనిరి * లోకావన! పా
వనచరణనలిన! మా వన,టను దీర్చ నిదే యదను గాడంగుము కరుణన్.

చ. కొడుకును బంపి తారకునిఁ | గూల్చుఁగఁజేసి జగత్త్రయమును పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పుడె దయోన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల
గడపితి మింతకాల మింక * స్కందున కాష్టయోగంగి పంపు త్వ
శ్శేడలఁగఁజేసి దైత్యు సమయియను నితం డెలలగా వెనన్. 180

— * శివుఁడు తారకవధార్థమై పుమారుని దేవరతితోఁ బంపుట * —

గీ. అనిన నంత దయామయుండుగు శివుండు
దత్తక్షణం బప్పగించెను * దనయు నమర
వల్లభుల కప్పు వారలు * పెల్లుమురిసి
గుహునిఁ దోడ్కొని కైలాసశుభర మెడలి. 181

చ. ఒకయెడఁజేరి త్వష్టను సమున్నతరీతిఁ దలంప నాతఁడు
త్సుకుండయి తారసిల్ల శివునూనునికోసము రమ్యమా పురం
బొకఁడు రచింపు మంచు హరి * యొప్పుగఁజెప్పిన నాతఁడప్పు శి
ల్పకుశలభంగు లేర్పడఁగఁ * బట్టణమట్టులె కట్టె నేర్పునక

గీ. అందుఁబ్రమథులకుఁ సన్నిహితగ్రామిలకు, వేఱువేఱుగ భవనములో వెలయుఁగట్టి
మధ్యమందురచించెఁ గుహార భవనమును సర్వంబు రత్నమయముగఁజేసె.

— * దేవతల మూరస్థిమికిఁ బ్రహ్లాదాదిసత్యబుద్ధుల గట్టుట * —

గీ. అంత విష్ణువు రత్నసింహాసనమున, శివకుమారునిఁగూర్చుండఁజేసి సర్వ
తీర్థజలసేవ మొనరించితిలక మొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁగట్టెనపుడు.

క. వరుసగ నత్తటి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు * జంభారియును
సురలెల్లగు హరసుతునకుఁ గరమర్మిలి మొక్కినులులు * గావించిరొగిన్

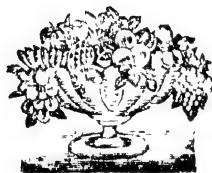
కా. ప్రాంచద్భంగి మహూత్సవంబునటులక * బన్నించినేవించున
య్యంచన్నిర్జ్వరవర్యులన్ గని మహాహ్వాదైచిత్తంబుతోఁ
గ్రాంచారాతి యిటుల్ వచించెగడు వేగన్ దారకున్ మిత్తిక
ర్పించన్ గాఁ గలవాడ మీకభిమత * శ్రీలిచ్చవాడన్ సురలో!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్నంబులం బొంగియొంకారధ్వనులును జయ
ధ్వను లొనరించిరనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామీదివృత్తాంతంబు
సెలవిప్పుదు.

మ. శరభాంబాహృదయాబజ్రహేళివిలసత్చంద్రార్థకోటిరవ
 త్వరసీరుడ్భసలాయమానహృదయా! శైవానభీపూజనో
 ద్ధురదీక్షావరతంత్ర! బంధుజనసంహారోచాతిసంతోషశృ
 న్నిరతాచ్ఛాశయ! నిత్యసత్యవచనా! నిర్మూలితాంహశ్చయా! 188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
 ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
 ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివభాగ్యన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

వీరభద్రగురురవి

సేవాసంపుల్లహృత్కుశేషయః ! చిరసం

భావిత పశుపతిచరణా !

పావనగుణమణికదంబావనః ! లక్ష్మ్యంబా !

వ. అక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శంభుకుమారుఁ డంత దివిషద్యరులకా గని సత్కృపాత్మ సం

రింభముతోడ నిట్లనియె ! రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్

సంభృతసీతిశాస్త్రసువిఁ చారువిశారదు దూత సంపి యి

క్కుంభినిఁబాసి పొమ్మనుఁడు ! గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్. 2

క. అటు లరుగక తక్కిన మత్పూజితరభుజశక్తి వానిఁ ! బరిమార్తు దృఢం

బటుసేయుం డన నమరొద్దట్టులు గడుసే బొంగి శక్తిధరున కని రిటుల్. 3

చ. వెఱవక తారకాసురనివేషనభూమికిఁ జేరి వాని కి

త్రైఱుఁగు వచింపఁగాఁ దగిన ! ధీరులు మాయెడలేరు మీరలే

యఱుమరలేక యొక్కనిబలాధ్యుని నర్హునిఁజూచి పంచి యి

ల్లఱుఁగఁగఁజెప్పిరమ్మనుట ! యెంతయు శ్రేయము శర్యనందనా ! 4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహుఁ దారకనియొద్దకు సఁధికై పంపుట *—

- గీ. అనిన విని శంకరాత్మజుం * డవుడు వీర
బాహుఁ డను తనయను సరి * ప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగురీతి ననురకు * బ్రతుకు తెర్వుఁ
జెప్పిరమ్మన నాతఁడు * చెలఁగివేగ. 5
- క. వైష్ణవోపసరథమున మహి, నోహాగతి శోణితపురి * కురువేగమునఁ
దా హర్షంబునఁజేరి ను, బాహుండొ వీర బాహు * భటభాస్కరుఁడు. 6
- నీ. బహుపుష్పఫలభార * భాసురాశోకసం, తానప్రముఖునివ్య * తరువనంబు
స్వర్ణారవిందబి * స్రగ్ధాసమ త్తమ, రాశకేళీసరో * రంజితంబు
రవిహయజయ * జాహు * రాణపర్వతపున, గంధసింధుర రాజ * బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్య * సప్రదబహువీర, పురుషప్రకాం * డవిభూషితంబు
- గీ. చంద్రమండలసంఘ * చ్ఛంబరీవి
లోకనిశేష దేశికా * లోకనాత్మ
లేఖకాలంకృతోత్కం * హేమహర్య
సముదయముఁ దిట్పురముఁ గాంచి * సంతసమాన. 7
- క. తగుగతిఁ దారకు నొడ్డో, లగమునకున్ జని నురారి * లావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యిమ్ముగ నాతినితోడఁ బలికె * బొలుపుగ నిటులన్.
- చ. విను మనురోత్తమా ! భువన * వీరుఁడు శంభుమూర్తుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాభుండై యతఁడు * నన్నిట నీకు వచింపనున్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ * రాజనిఁబట్టి పలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల * నాక్రమణం బొనరించి తేవునన్. 9
- క. పెక్కేండ్లనుండి వారల, యుక్కడఁచి యధఃకరించి * యరుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి. చక్కడు నీకింక ద్విదశ * ధన మించుకయున్.
- గీ. కట్టుబట్టలతో లేచి * కాద్రవేయ, లోకమున కాత్మజనముతో * వీరకదఱిగి
యరుగు మట్టెనై బాణంబు * లాసఁగాంతు, దిప్పితవయేని మిత్తికి * దారవోతు.
- క. అని నీకు హితవు నెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డనురరాజ ! * కార్యమెఱిగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెన్న లెన్న * బుద్ధి నరయుమి! 12

—* తారకుడు సుధిని నిరపించుట *

ఉ. జంకొకయింత లేక తన * సన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
జేణాంకకీరీటపుత్త్రమథఁటాగణిఁ గన్గొని తాంకుండు నా
తంకమతిన్ బ్రహ్మసభరితస్ఫురదాననుడై యుపాత్తరో
మాంకితవృత్తి నిట్లనియె * నంబుధరార్భటిఁ గ్గిందుసేయుచున్. 18

తా. ఏమేమీ? నను మిత్తి కర్పణము సేయింపంగ నైశాని యి
ట్లామోదంబున నెంచి నిన్ బనిచెనా? * యాదిత్యరథార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టువుట్టములతో * భోగింద్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా? * నీకింత వాత్సల్యమా? 14

ఉ. ఈశునకేనిఁ దత్సత్తున*కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
లేశముదోసమున్నదియె*లేఖలకై యిటులెత్తివచ్చియా
వేశముతోడఁ జంపెదను*వేపెదనం చదలించినంత నే
దేశముఁ బాసిపోవుటకు * దేబెలమంచుఁ దలంచెనేమదిన్ 15

చ. సురలకు మాకు నెప్పుడును * జొప్పడుఁబోరిత మిట్లు వారికై
దురమున కీర్గడంగుటది * దూఱగు మానుడు మానలేని ని
బ్బిరుదుమగండు తారకుడు * భీతిలిపాఱుడు నిక్కమింక సం
గరమున కేగుదెమ్మనుము * కాయజవైరితనూజ నిమ్ముగన్. 16

వ. మఱియును

చ. వననిధులింకినన్ సభము * వ్రాలిన భూమితలంబునందు న
వ్వనజహితం డరాశగతిఁబట్టిచరించిన నెన్నఁజేరి దా
ననలము చల్లనైన సమ*రాంతకుఁ డీడ్చుడు తారకుండు శ
త్రునివెఱపొంది పాటుటది * దుర్లభమంచుఁ దలంపు రూఢిగాన్. 17

క. అని యహమికతో నాదూ*తనుగని యిటుచెప్పమనుచుఁదారకుఁడంపన్
ఘనభుజఁదాతఁడు వీనికి, జనునే హితబోధయనుచుఁ జనియెన్ వడిగాన్. 18

ఉ. తారకుఁ డట్లు మున్ దనకు * ధాత యొసంగిన మేల్వరంబునా
కారమునెంచి నిక్కముగఁ * గ్రౌంచవిభేదకుఁ దాత్మపంచతా
కారణమంచెఱింగియు ని*కామభుజాతతగర్వధూర్వహుం
డై రహిఁబోర నెంచి పృతనావళి సిద్ధముచేసె నుద్ధతిన్. 19

గీ. వీరభాహువు చని తన * విభునిజేరి, తారకాసురుముందఱఁ * దా నొడివిన
యట్టి నుడులను పానికి*నసురవిభుఁడు, గిదిసి యాడిన తెఱఁగు వేగిరముడెలిచె,

చ. శివతనుజన్ముఁ డప్పు సుర*సేనలకెల్లను నెల్లి వేగ నా
హానమున కెత్తఁగావలయు*నంచు నెఱుంగఁగఁజూటఁబంచె ది
వ్యవరులు పార్వతీయునిమహాభుజవీర్యసమాశ్రియంబునన్
బవరముసేయఁ చారకుని * పట్టణమేగఁగఁబూని రున్నతిన్ . 21

—* కుమారస్వామితో దేవతలు తాకాసురునిమీదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట *—

గీ. అంత మఱునాఁటి వేకువ*యందునదితి, నందనులు శైలనందనా*నందనుని బు
రస్కరించి వరూధనీ*రాజితోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి * తారకువయి. 22

ఉ. అత్తటి శంకరానుమతి * నంబరభారతి యిట్లువల్కె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని * వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ చారకున్ గెడపి * శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సుం
పత్తులఁజెంది యెల్లవుడు * బాగుగ నుండుదు రింక నిర్జరుల్! 23

క. అను నధ్రవాణివచనము, విని సుర తాత్పుక్యమొంది * వీరధ్వనులఁ
బొనరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ * చాల్చిరి వీరకన్.

క. దండడి దగఁ దామొందిన, వందుఱుఁ దీర్పంగడంగి * నైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర,బృంద మసురపురముపొంత * విడిసెఁ గడిమిమై.

క. గుణఘోషంబులతో భీ, షణితో విలయాంబువాహ*చటులధ్వనులొ
రణభేరుల సరిమారణ, చణులై మ్రోగించి రవుడు * సమధికలీలన్

—* తారకుం దసురనైస్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

చ. అదివిని తారకాసురుఁ డహంకృతిమీఱి సమస్తసైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్మమును * భూషణముల్ మణిమాలిఁచాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంఖివిశి * భోజ్యలతాణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁగొని * కాంచనరత్నరథాధిరూఘుడై 27

క. వైణికులు మౌరజకులును, వైణికులు పటపాపణవ*వాదిత్రులు ని
స్సాధరమగధవంది, శ్రేణులు ఘననినదములను * జేయఁగ వేడ్కన్ 28

క. చామరము లిరుగెలంపుల, నామోదముతోడఁగొని సు!రారులుగొలువం
గా మహితదర్పమున నే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁగడు ఘోనద్యుతిమెఱయన్
క. గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువములెక్కి * వరవీరభటుల్
గడిఁదిమగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకునిమోల * నయమెసలారన్ 30

ఉ. పర్వతసన్నిభంబులనిభంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజవఁ ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగురథమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ * చూలుచునుండె ధరిత్రియత్తఃకిన్

ఉ. మొగ్గరమొంది నిర్జరు లఁమోఘతరార్భటి నెందుఁజేరి పో
రగ్గివలెఁ బొనర్పఁగఁ బ్రియంపడుచుండిరా యందు వేగఁ బే
రగ్గివలెన్ గృధాయతశిఖాకులితాకృతియై మహాపాదభిన్
డగ్గఱి తారకాసురుఁ డు!దానుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్. 32

క. తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళఁకుంభిని యదు!నన్
గాఢతరగర్జనంబులఁ, బాఢంబుగనల్పి రపుడు * ప్రాశ్నిదలిర్చన్. 33

గీ. విబుధు లన్వని విని కడు!వేగ ఘనర,ణాభికాంక్షునేకవఁద్యమున నెదురు
చనిరిపునుహూతుఁడద్రిజాతనయుఁడనదు.ధవళసారణమెక్కఁగి సార్ధనయొనర్చె

గీ. వివిధరతోజ్జ్వలంబును!వితతసర్వ, సమరసాధననుగు విమా!నము శివాజ్ఞ
దారసించినదానిఁ!గుమారుఁడెక్కి,యింద్రునైరావణగజంబు!నెక్కుమనియె.

మ. గుహనాజ్ఞన్గొని యింద్రుఁడెక్కె గజముక్ * గోవిందుఁడెక్కెఁ భగో
ద్యహుఁ దమ్ముంగల వేల్పులెక్కి రెలమిన్ * దత్తెన్మహామూనముల్
బహుభేరిమురజాది సాద్యరముల్ * భాసిల్లె నప్రభస్వలీ
విహరద్గవ్యకరాజి గూర్చె సుమనో!వృష్టిన్ గరిష్ఠంబుగన్. 36

చ. హరిహయుఁ డగ్రిభాగమున * నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుఁడు ప్రి!యంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ * గావుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ బా
మరములు చాల్చి వేల్పులు సఁమంజస్సవైఖరి వీచుచుండఁగన్. 37

వ. అంత

గీ. ఉభయసేనలు పోర నొండాండుదాఁచు
చుండఁగానపు సంగ్రహముఁ * రెండుగలియు
పోల్కినగువట్టై దధ్యాశమును సముద్ర
ఘోషమున నొప్పె నెరియు * గొప్పగాను.

— * దేవసురముద్ధము * —

క. కడఁగి బలోన్మత్తులు గడు, బెడిదపువచ్చురము నిగుడ * భీషణగతులకొ
దొడరి పరస్పరము దుగం, బడరించి యడివముల మహాద్భుతభంగిన్ 39

గీ. భూమియంతయు ముండముల్ * మొండెములును
దెగిపడినకాలుసేతులు * దెగిపడినర
ధములును గూలినట్టి గుఱ్ఱములుగూలి
నట్టి యేనులగు లగువట్టై * గుట్టలలు 40

ఉ. కొండఁగి హుపుల్ పడియె * గొండఱి యూరువులున్ దెగెన్ మఱిన్
గొండఱిపొట్టు కలగితె * గొండఱి కంధన లూడ నింకనున్
గొండఱు నెత్తు పీఠాలు * గూలిరి గొండఱు వ్రుంది రంతయున్
గందరగోళమయ్యె తుణఁకాలముల్ లయకాలస్ఫుటన్ 41

క. మెఱసెడు కౌశ్ఠేయకమాలు, సీరనగు బల్లెంపుగములు * నీతెలుబా
కుల్ విఱివైన ముద్గరములు, పొరిగొనుచు డెరు నడిక జమాతతి నెల్ల 42

క. ప్రసహించె ర కవాహిను, లవని దొరఁగాడె నుత్తమాంగంబులునున్
వివిధకబంధములును దానవజేయ్యోవ్యకుట్ట * నంబులచేతన్. 43

గీ. భూలములున కొ విశాచముల్ * ప్రేతములును
గాకులును గంకములును లూకములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి * కృత్యభక్ష
ణంబొనర్చుచు గూసె బల్బంబరమున. 44

ఉ. తారకుఁ డెల్లసూచి కడు * దర్పమునన్ సురలకొ బలార్పఁగాఁ
దారిసిలంగఁ గాంచి విఘ్నధ్రువభుజేచి యెదుర్కొనక మహా
దారులఁ దక్కుదైత్యకులతల్లజులన్ సురవర్యులొగి దో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ * జన్యమునల్పి రనల్పవైఖరిన్. 45

గీ. తారకునితోడ శక్కుండుఁదంభుతోడ, సప్తజహ్నుండుజంభుతోఁజముఁడుబలుని
తోడ నాశరుఁ డతిబలుఁతోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు * బరవసముగ.

గీ. కరువవినువీరుతోడఁ గిన్నరవిభుండు
శంభుదైత్యునితోడ నీశానమూర్తి
శుంభుతో సూర్యచంద్రులు * కుంభకుంజ
రాసురులతోడ ననిఁ బూని * రక్కసుమెయి.

47

చ. గొడగొని స్వర్థతో నసురఁగోటియు దివ్యసమాహ మిట్లు దో
ర్మదమొదవన్ బరస్వరమమర్షపరాయణులై మహాగ్రహ
కదనము సల్పుచుండిరి నికామబలాఘ్యులు ధీరులెంతయుఁ
ముదమెదఁజెందఁ బొడ లింక * భూరిభయంబునఁ గుంది పాఱఁగన్.

48

చ. కడువడిఁ బోరుచున్న బలఁకున్నరుఁ గన్గొని తారకుండు గి
న్నడరి కరిన్ నిశాతవిశిఖమ్మునఁ దూలఁగనేసి వాసపున్
బిడుగులఁ బోలి బాణములఁబిట్టుగ వక్షము నాటనేయఁగా
బడలి యిందు మూర్ఛనడఁ * బాష్పములన్ విడువక మరుద్వరుల్.

49

చ. అనలునిఁదొట్టి నిర్జరవఁరాగ్రణులున్ జలమేది యుద్ధతిన్
దనుజులతోడఁ బోరితముఁదారుణధంగి నొనర్చి త
ద్ధతరవిక్రమోన్నతి నితాంతము దుస్సహమాట డస్సి వే
దనఁ గొని యమ్మునన్ దొరఁగి * ధావనచేసిరి భీతచిత్తులై.

50

— * వీరభక్తుండు రాక సునితో యుద్ధము చేయుట * —

గీ. వారిఁగని దైత్యవద్యు లవిర్యపటిమ, సింహ నాడంబు లొనరించిఁచెలఁగనంత
వీరభద్రుఁడుగన్గొని వేల్పుగముల, వెఱపుఁబో శాశ్చి గణసేనవెలయఁజేరె.

క. ప్రమథగణంబులతోడఁత, సమరంబున కాణిఁడిట్లు * చనుదేరంగా
నమరులు గ్రమ్మితి యుద్ధా హముమీఱ రణాభికాంక్షులై తొడరుటయున్.

చ. సురలఁ బిఱుండఁజేర్చుకొని * శూరవరుండఁడు వీరభద్రుఁడు
దురతరొషవేగమున * దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళిఁ
బారిఁబారిఁ జంపుచున్ దదధిఁపుండయి ఘూర్ణిలుతారకాసురున్
బారిగొనఁగాఁ ద్రిశూలమున * మోఁదె నురమ్మున ఘోరభంగిగాన్.

53

గీ. దాన ననురుండుమూర్ఛితా రథంబు, నందొరగె, సుంతకాలంబున మరవరులు
సంతసంబొంది యార్వఁగఁవంతఁగొని ను, రారులొక్కింతసేపు దైన్యంబుఁజెంద
వ. అంత

ఆ. భయదశాలపాశఁపరశుపట్టినములు, ఖడ్గముసలగదలు † గరముమెఱయఁ
బ్రమథవీరవరులు † రక్కసు లొండొరుల్, పోరిరనుపమానభూరిశక్తి.

ఉ. దైత్యవరుండు దెప్పటిలి † దానవసంఘముపొంగ నాతత
స్తుత్యసపత్నవీరచయఁసూదనమై తగు శక్తి వీరుపై
నత్యురువిక్రమార్భటుల † నార్చుచు వైవ సతండు దానినై
యత్యకరస్థశక్తిఁగొని † యంతనె వ్రయ్యలు చేసి ధీరుడై. 56

గీ. ఇపుడె నమయింతు నిదైత్యఁహీనచరితు, ననికడంగుడు నారదుంఁడతిరయమున
వచ్చియిట్లనివాక్రుచ్చెవరద! యుడుగు, మీపు మణ్మఖవఘ్నఁ డీయింద్రవైరి
వ. అనినంత

క. కోపోద్దీపితుడై యా. టోపంబున రక్కసున్ దుఁడుపఁబూనియుఁ దా
నోపికఁగొని మరలెను ముని, యాపాయికమైన వచనమందలి పేర్మి. 58

గీ. అంత మరలఁ గడంగినయమరవర్చు, లొక్క పెట్టు నిశాటుపై † నురవడించి
యంపవెల్లనిఁ బరిగింపఁనాతఁడలిగి, ప్రతిహతము చేసి యద్దానివాసిమెఱయ.

ఉ. అందఱ కన్నిరూపులయి † యాతతశక్తిఁ శాచరేశ్వరుం
డందఱి కొక్కమాత్ర విలయంబు ఘటింపఁ గడంగి బాణరా
జుం దివహేతులట్లడంఁ † జేయఁగ నేయఁగ నాయునుర్వ్యుల
ప్రాండఁగరాని బేదనను † నొండె యలందిరి కునుచున్ గడున్. 60

— * లోకంబు స్థుచేపుల యుద్ధము * —

శా. వైకుంఠం టిది గాంచి యొర్వక భుజాఽపవ్తలభిమేపార న
న్నాకాభీశ్వరివైరి డగ్గటి బృహఁన్నారాచధారాతతిన్
జీకాకుఁ బడఁజేసి యూర్చిన శునాసీరారి యాక్షుడై
శ్రీకాంతున్ ద్రిశిఖింబునన్ గదిసి మర్దించెన్ సురల్ వందరన్. 61

చ. సాలయక యంతఁ జక్రి సురఁసూదనుపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునన్ సునిశితాశుగముగ్గుముతొడ దాని వ్ర

య్యలు పొనరించె యార్చి ఘనమై భయదంబయి యొప్పుకత్తి బి
ట్టలరంగ విష్ణుపై విసర * నద్ది కఠోరముగాంగఁ దాఁకంగఁ,

62

—* తారక విష్ణు లొకిరిచే నొకరు మూర్ఖులు లోట *—

ఆ. శోణితంబుదొరంగఁనుడివడిహరి మూర్ఖుఁ, గొని సుపర్ణమీఁదఁగూతె గరుడుఁ
డాకసమున కెగసి యాహవంబున కెడ, గాంగఁ జేర్చె నంతఁగంజనయను. 63

చ. మురరిపుఁ డప్పు మూర్ఖువిడి * మోహర మొంది కడిందిచేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి నందక మురమున నాటంగనేయ నాతఁడ
త్యురుతరతత్ప్రహరమున * నొడ్డునప్రతె రథంబునందు ని
త్తురు వజ్రదల్ తొరంగఁ గడుదుఃఖము నొంది తలంక రక్కసుల్.

65

ఉ. చెచ్చెర లేచి తారకుడు * చిచ్చువితమ్ముగ మండుచు వడిన్
బచ్చనివల్వవేల్పు పయి * బాణశతంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పౌరుషంబున సహింపక నింపె సహస్ర మమ్ములన్
మెచ్చగు వీర లిర్వుర సమీకము దర్శనయోగ్యమై తగెన్.

65

గీ. బొజసికవరుడైన * దైత్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంఠకు * విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెనక్దొక్కక * వెక్కనయుగఁ, బోరుచుండెను మొగసిరి * పొంక మొప్పు

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిరుగెలంకులవార లాయోధనంబు విరమించి నిజనివా
సంబుల కరిగిరి.

67

ఉ. చిత్రమగున్ బ్రహ్మమునఁ * జేవయెసంగఁ దమోనికాటుఁ డీ
ధాత్రి సమస్తదేశముల * దక్కొని యాక్రమణంబు సేయుడున్
జైత్తుఁడు రాజు నాని బహుసత్త్వకరంబుల గెంటివైచి స్వ
తాత్రముఁ జూపి వచ్చిన యశంబను రీతినిఁ గుప్పెఁ గౌముదిన్.

68

గీ. చక్రదుఃఖావహుండైన * సత్సమగ్ర
వసువును హరించినను గురువనితఁ జెంది
నను గువలయేందిర వరియింపెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ * గల్గిషముల.

69

క. కావలయశ్రీరతితే, జోవినియోగమున స్రుక్కుఁ * చుఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు వికర్తనుఁ గని, తా వేగన్ గడలిఁ బడియెఁ * దలఁకుచు నంతన్

క. పొరిపొరి దేవాటగఁ దా, మరసభవుం డగును దేంచి * మకరధ్వజ సం
హరణమయన కేటగి యిటుల్, పరమావ్రతయమెసంగఁబలికెన్ గలకన్.

—* బ్రహ్మదేవుడ తాదనసహస్రాక్షమై కుమారస్వామినిఁ బ్రార్థించుట *—

శా. ఓ పంచారుజనాచనోద్యమనిబద్ధోద్యస్మహకంకణా!

ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! * యో జేహదేవోద్భవా!

నీ వాలంబును బూని దైత్యనిక ఖండింపగ భానింపుమా!

దేవాత్మవ్యధదీర్పగా గడఁగుమా! * దీన్యశ్చాపాంభోనిధీ!

72

శా. ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుఃకున్ మఱియు వహ్నిబద్ధకాలాదులా

దేవారాత్రిని గెల్వఁజాల రిటసంజేహం బూకింతెని లే

దీవిక్కార్యముఁ దీర్పఁబుట్టితివి సుమీర్మా! లెమ్మికదా రకా

భావంబున్ బొసఁగించి మాకువయసౌభాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా!

73

గీ. అనిన శాంకరి ప్రియమంది * యనికినై యనీకినకి సెలవీయ నస్తాకదీప్తిఁ

బ్రమథవిబుధసమిల పలుభయదతూర్య, రవములెసఁగఁగ సంగరాంఘ్రతైరి.

—* రెండవ కటి యుద్ధము *—

మ. హయహేమల్ గరిబృహితంబులును ఘటారావముల్ శింజినీ

భయదధ్వాసములున్ శతాంగతరంగస్ఫూర్తిల్లనత్కింకిణీ

చయసుక్తింకృతులున్ రథాలగడలితిస్త్వనింబులున్ యోధసం

చయవీరధ్వజులుఁ జెలంగె దశేతిక్పక్తింబు దూటాడఁగన్.

75

గీ. అడరిసైన్యంబు లొకతేవనవఁ వణక, మొగ్గరము బన్ని యార్వవిబుధసవత్తుఁ

డాత్మకీయచమూరజం * బంబరంబుఁ, గప్పుగా నరుదెంచి శంఖంబు నొత్తె.

చ. గుహుండును బూన్కితో దక జకు జరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లన

దృఘాగణసన్నతుల్వలయఁ * బన్నుగ వ్యూహముఖంబుఁజేరఁగా

మిహిరసహస్రవిద్యుతుల * మీఱిన తేజమున నిఁ బ్రజ్వల

ద్దహనదృగొత్తజాతుఁ గన * తొంటిఁ, డాత్మఁదలంకి యుల్కునన్.

77

ఉ. ఈతనిజూడఁగా జగములెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో

నాతతశక్తిఁదంపఁగల * యాజనికుండనిశోమ నీతఁజే

ధాతవరప్రకారమిటు * దారసిలెన్ నిజమాతతాయయై

యాతతీయధ్ధమందు * జయమెట్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్

78

క. పరమేశ్వరుఁ డీతనిఁగని, ధరణిన్ జరితార్థుఁడయ్యెఁ * దానీతంఁడే
పరిమార్చునన్ను దృఢమిది, సులకుఁ గడుసంతసంబు * చొప్పుడునకటా! 79

చ. అని తృటికాలమిట్లు హృదయంబున నెంచి యనాతరంబెవా
యని యెనలేని విక్రమము * నారసి యీసున నిష్ఠె యీతనిన్
జెనకెద నేమిలెక్కయని * సింహరవం బొసరించి దివ్యులన్
గని యిటువల్కె గర్జిలుచుఁ * గాటవు నేటగు నల్కయొల్కఁగన్. 80

—* తారకుఁడు విష్ణ్వదుల సుపాలంబించుట *—

చ. మగతన మింతలేక సుకుమారుఁ గుమారునిఁ దోడుతెచ్చియి
మ్ముగ రణ మాచరింపుటకుఁ * బూనితి రోరిసురాధముల్! చలం
బుగ నిటువన్నినన్ బ్రతికి * పోవుదురెల్లు మదీయశక్తిచేఁ
దెగుదురు మీరలిందఱును * దౌపుననిట్లుఁడు సంగరంబునన్

వ. హరిన్ బరికించి

అ. కమలనయన! నీవు * కాంతాకృతివిగాక, పగఱఁగలనఁజెనక * బలముగలదె
ఎవరి నెదిరినాఁడ * వేనాఁడుయద్ధుంబుఁ, జేసినాఁడపిచ్చు * చెప్పుమిప్పుడు 82

చ. అల మధుకైలుభాసుకుల * సంబుధి మార్కొంఁ లేక లేకివై
యలఁతితనంబనాక యొక * యర్థివిధంబున దేవురించి య
ట్లాలసి వధించితివు మఱియొక్కపు డొక్క నెలంతవై సురా
రుల కమృతంబు నీయకయె * రూపహింపితి హరి! హరిలన్. 83

తా. ఈసంక్రందనుఁ డొక్కవాటి యతఁడాహీనాత్ముఁ డనన్యూనమా
దోసంబుకే బొసరించె జ్యేష్ఠజనసి * గోపంబు శోషింప న
చ్చీసంతానపు పేళికోశముల విచ్చేదించె వృత్తాసుగున్
మోసంబున్ బొసరించి చంపె నకటా! * మూఢాశయుండై యుంబుల్. 84

క. అని ముప్పిరిగొను కినుకన్, గొని తారకుఁడాదితేయకోటిన్ జదిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనుపమహతి వజ్రధార * నసురను మోఁదెన్. 85

గీ. దానఁ గడుడస్సి తారుండు * దారనినద, మడర నై రావణగజంబు * నవనిఁగూల్చి
శక్తిచే నిండువత్సంబు * జర్జరితము, సేయ సుర లాస వదలిరి * జన్మపైన.

— * విష్ణువు తారకునితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట * —

చ. అదిగని చక్రి బిట్టలిగి * యంతనె రాత్రివరేంద్రమాళిపై
నడలునఁ జక్రిమున్ విసర * నయ్యది ఘోరనిపాతతన్ దురా
స్పదుండగు తారకాసురుని * సంధులు వెల్వడిజేయ నాతఁ డ
ప్పదనున నే హరిన్ గవిసిపట్టి యురంబునఁ గొట్టె శక్తిచేన్. 87

గీ. శక్తిహతిఁ గమలాక్షుండు * చటులతరని, పీడితుండయి భువిబడ * బీరువోయి
యమరసేనలు పాటఁగఁనంతఁజూచి * వీరభద్రుండు ఘనరోష * వివశుండగుచు

క. కరతలశూలముచేత న * సురవరుబిట్టెయ నతఁడు * శూలహతిధరన్
దొరఁగియు సరికుఁగొనక క్ర, మృతలేచి ప్రచండకోప * మండితుండగుచున్

గీ. శక్తిచే వీరభద్రుని, చటులపాత * మొనర దురమునఁ దాడింప * నుక్కుదక్కి
భూతలబునఁబడిమూర్ఛ * బొందెవీర, భద్రుఁడెంతయుఁబ్రమథులు * బాష్పములిడ

— * వీరభద్రునిచాటించి కుమారుఁడు యుద్ధంబునకుఁ బూనుట * —

ఉ. అంత సమేషమూర్తమున * నద్భుతవైఖరి లేచి నైరి
రాంతకమూర్తి యజ్జ్వలత * రాయతలేజుండు వీరభద్రుం డ
త్యంతరయోధుని బరమ * దావహభూరివిభావిభాసితా
శాంతము భాస్కరేంద్రదహ * నాత్మకముజ్జ్వలమున్ ద్రిశూలమున్ 91

క. విజుబిత్తగొని తారకుతల, సుఖకుమరని యుద్ధవిడిఁజఁ * నన్ షణ్ముఖుండ
త్తిక్తి రుద్రమున నవ్వీరిన్, దక్షిణం గావచ్చియాగి * తా నిట్లనియెన్. 92

చ. పురుగుము సోదరా ! యసుర * నుక్కుండఁగించి వధంబు నీవిలుల్
దొడరఁగ నేల వీనికయి ? * దొడ్డవు బాలుండ నేనచాలు వే)
ల్పిడిఁ గనుగొంచునుండు డిఁక * లేఖలు నీవును వీనిదైన యీ
దుడుకుఁగనంబుఁ దీర్తు పరితోషముఁగూర్తు నిలింపకోటికిన్. 93

గీ. అని కుమారుఁడు దత్క్షణ * ముందు నాత్య
యికమతిన్ నెమ్మనంబున * హిమగిరీ * ద్ర
జానుహేశ్వరపదములఁ * జక్కఁగొలిచి
తారకాసురవధను ద్రు * తమున నెంచి.

క. భ్రమవడి యజాండమద్రువగ, నమితపు గర్జనముచేసి యసురప్రవరే
ట్టుముఖమునుజేర్చ నరదము, నమర్ష మొప్పుంగఁ జూచి యతఁ డిట్లనియెన్.

—* తారకుఁడు కుమారుని యుద్ధమును మానుమనుట *

ఉ. బాలుఁడ వీవు దుర్మతులు యిట్లుగాఁ గొని తెచ్చితిల్లు ని
న్నాలముసేయ నీ కలవి యానొకొ యీ సురలెల్ల నా కనిన్
జాలక యోడి యూడిగము సల్పుచు నుండిరి యింతవట్టికుల్
జాలవు నీవు చేరు మిఁక సత్వర మా రజతాద్రిభూమికిన్. 96

క. మీజోలికి మీప్రోలికి, మీజాడకు నెప్పుడేని మేమరుదెంచం
గా జతనం బెదసేయము, రాజనునే యెత్తి యిట్లు రాణువతోడన్. 97

వ. వచ్చిననుగూడ నిప్పుడు.

గీ. చిటుతపాపనిజంపిన సిగ్గునొడము, న నెడు జంకొండగాని లేదరయు వేటు
తెఱఁగు కొఱమాలిచెడుగులీసురలునిన్ను, నూతగాఁ దెచ్చిరి చ్చటిఁకువిదలట్లు

చ. అనినఁగుమారుఁ డల్లనగి యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనివడ విప్పుడాలమున బంటుతనంబున నిల్పు లేకనీ
తనుజగణమ్మతోడ నిజదారయతమ్మ రసాతలమ్మగ్ర
క్తునఁ జనియందయుండు మిఁకఁ గొందల మొందక యెల్లకాలమున్ 99

క. మాతెరువు రాకయున్నను, నీతిఁదొరఁగి సురలకలిమిసీపుకొని యిటుల్
కాతరులఁజేసి వారల, ఘాతుక! వేధింపుచుండఁ గాంచుదుమెట్టుల్. 100

వ. మఱియు.

క. ననుబాలునిగాఁగఁ దలం, చినబోడనుగాఁ దలఁచిన జింతియొనరది
ష్టనిఁజూతువు లావంతయు, దినఁబోవుచు రుచులనడుగఁ దెఱఁగేయెందున్.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *

గీ. అననవిని దనుజేశ్వరుండాగ్రహమున, నడసి నిశితశరమ్ముల సంచికాత
నూజుపై బరపినగుహుం యోజమెఱయఁ పానినన్నిటి నడుమనేవమ్ముచేసి

క. పెనుబాములవలెఁ జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల నురంబుగాడఁగ నేయన్
బెనుకినుక తారకాసురుఁ, డనువుగతకాండములఁ బ్రహరించెగుహున్ 103

వ. అంతః గుమారుఁ డలఁతినవ్వొలయ.

చ. శిరసున ఫాలమందు గళఃసీమ నురంబున బాహులందు ని
వ్యురతరతీవ్రబాణములఁ * జొన్ని సిడంబును ద్రుంచి విల్లుబా
వితచి హయంబులఁ దునిమి * వేచిన తారకుఁ డుక్కుఁదక్కి స
త్వరముగ శక్తి నూతఁగొని * పార్వతిపుత్తునిఁ దాఁకి వీఁకతో. 104

చ. హరసుతుఁడున్ రయోన్నతి శఃతాంగముఁ బాసి పదాతియై ద్విష
ద్ధరణకమైన శక్తిఁగొని * దానవనాథు నెదిర్చి యార్చె న
ప్పరుసున నొండారుల్ చెలఁగి * ప్రౌఢిగ శక్తులఁ బోరుసల్పి రా
దురమును జూడనెంచి కడుఁ * దోష మెసంగఁగ నాకసంబునన్. 105

—* కుమార తారకుల శక్తి యుద్ధమను వైమానికులు చూచుట *

గీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకిన్నరులు సాధ్య
వరులు విద్యాధరాప్పరో * వర్గములును
ఘనతరవిమానముల నెక్కి * కాంచుచుండి
రెలమి బలతారతమ్యంబు * లెన్నుకొనుచు. 106

ఉ. తారకకార్తికేయు లతి * దర్పమెసంగఁగ శక్తిహస్తులై
సారెకుఁ డీప్రిఘాతముల * సల్పుచు నొండారు లేకవీరులై
నేరిమి శూరతాగరిమ * నెక్కిన నొంచుచు మించుచున్ గడున్
ఘోరముగాఁగఁ బోరిత మఃకుంతితరీతి నొనర్చి రెంతయుఁ. 107

మ. తలపై నెన్నొసటఁ హనుద్వయిని స్కంధంబందు బాహుద్వయిఁ
గళమందుఁ గయిదోయియం దుదరభాగంబందుఁ బార్శ్వద్వయం
బుల నన్యోన్యవధేషులై పటునదంబుల్ సేయుచున్ వీఁకతో
బలవద్ధాతములన్ బొనర్చికొని రఃపాటన్ మృగేంద్రాభులై. 108

క. పిఱుఁదివియక యొకరేనియు, బిఱబిఱ నింగి పయి కెగసి * బిట్టగ శక్తి
స్ఫురదురుపాతంబుల నె, త్తురుపఱదలుఁ బిశితములును * దొరఁగించి రిలఁ.

వ. అయ్యఁసరంబున ననన్యసామాన్యవిక్రిమధుర్యు లగు నవ్వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికతల్లజులు సాంశయికులై యిట్లు యోజించిరి. 110

ఉ. ఇద్దఱునున్ సమిద్ధబలు * లిద్దఱు యద్ధపటిష్ఠులైన వా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు * లిద్దఱు విక్రిమధుర్యులైన వా

రిద్దలు సింహసంహనను * లిద్దలు ధీరమనీషు లిష్పడి

యిద్దటిలో నెవం డని జయించునో త్రుంచునో మార్తు నేవునన్. 111

వ. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత నభోభారతి యన్వారల కిట్టులనియె. 112

ఉ. ఫేచరులార! కాంచుడికక * గిల్చిపవర్తను దారకానుగున్

నీచుఁ గృతావరాధు నవిసీతు హరాత్మజుఁ డీకుమారుఁ డీ

ర్చుచుచునుండ శక్తిహతిఁ * జొప్పడఁగించి వధించు నిష్ఠ సం

కోచము మానుఁ డుల్లులులఁ * గుండఁగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

ఆ. అనిన దివ్యలెల్ల రాత్మంబులన్ బొంగి, రంభికాతనూజుఁడవుడుశక్తిఁ

దారకానురేంద్రుఁ * దక్షిమి యురంబున, మోఁదె నశనిశతసమాహనిహతి

క. దానఁగడు బడలి యనురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁ * దేకువఁగొనియెం

తేనలుక నాత్మశక్తి న, నూనప్రహరణమొనర్చె * నుద్దవిడి గుహున్ 115

— * తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్చిల్లుట * —

గీ. స్కందుఁడద్దాన మూర్చిల్లి * తుణములోన

ఋషిగణస్తూయమానుడై * యెఱుకఁజెంది

గంధసింధురవరముపైఁ * గడఁగునట్టి

కొదమసింగంబ నాదైత్యుఁ * గొట్టెశక్తి. 116

క. ఇవ్విధి నిరువురువీరులు, చివ్వన్ జెలరేఁగి విజయించింతాలనులై

క్రొవ్వనఁ బోరుచునుండిరి, నివ్వెఱుపాటొందెద్రిప్తు * నికరము చదలన్ 117

క. పవమానుఁ డచలుఁడయ్యెను, రని తేజుదొరంగె నుర్వరయు నానాశై

లవనగ్రామంబులతో, డ విచలితంబయ్యె నెదగఁడలు కొనఁగఁగడున్ 118

గీ. అపుడు తుహినగిరిశ్వరుగఁడతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణస్థలినిఁజేరి

యాత్మదాహిత్రుఁగొంచినెల్లడరుచున్న, సంతఁగనికందుఁ డతనికిట్లనియెవేగ

చ. అడలకుఁ డద్రరాజ! హృదయంబున నెవ్వగఁజెందఁబోకుఁ డి

ప్పడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ * బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగానికక

బుడమిజనంబు సంతసము * పొంపిరివోవరహించుఁగాక నా

కడిది భుజాబలంబు గలకాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్. 120

క. అని మనమున గిరిజా శివు,లను భక్తియెసంగఁగాఁ దలఁచి మ్రొక్కి విరో

ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని భునశక్తిన్ నితాంత * కుశలోన్నతిమై.

—* కుమారస్వామి తారకాసురనిఁ జెప్పట *—

క. భైరవరవ మొనరింపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ * దారకు మోదన్
భూరికుల్లశైల మట్టుల, ధారుణి యద్రువంగఁగూలఁ * దారకుఁడు వడిన్.

చ. కడునిశితప్రహరమున * గాత్రము ఖండితమై నిశాటుఁ డ
య్యెడఁ బడమిబడంగ నిక * నేమియునేయకయుండె వజ్రముఖం
డడరి జనంబులెల్లఁగన * నద్దనుజుండు లయంబుఁజెందె గీ
డ్వడి పలలాశు లెంతయును * బాటిరి నల్లడఁ గాందిశీకులై.

లయగాఁగి : కొందఁ జలుకొంది ధృతిఁజెంది సురబృందముల
నుం దురమునం దెదిరి * మృందిరి కడంకన్
కొందఁ జరుగొంది గుహు * సూదరపదంబులకు
వందనముచేసి శరఁజొందిరి ప్రపత్తిన్
కొందఁ తెడఁ గుందుచుఁ బిఁజుండఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ జొచ్చి యట * నొందిరి నివాసం
బిందుధరనందనుఁడు * పొందుగ నిటు ల్లయము
నొందె ముదమందిరి ముఁకుందముఖలేఖల్.

124

క. అంతఁగని భేదరులుగడు, సంతసమున గుహునిజయముఁజ్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానముచేసిరి, వింతగఁగూరిపించి రలను * విరులసువృష్టిన్

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు రణభూమికివచ్చి కుమారనిఁజూచి యానందించుట *—

ఉ. శీతరుయూఖశేఖరుఁడుఁచెచ్చెరఁ బుత్రజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱిగి * శీతనగేంద్రకుమారితో గణ
నాతముతో రణావనికివచ్చి కుమారు నిజాంకమందు సుం
ప్రీతియెసంగఁ జేర్చికొని * ప్రీణనమున్ బొనరించె మించుగన్

126

గీ. చాలఁ బ్రేముడితో హిమశైలరాజ
తనయ సుతు ముద్దుచేసి యఁక్కునధరించె
గుహుఁడు తలిదండ్రులడుగులఁకున్ బ్రయమున
శిరము సోఁకఁగ మ్రొక్కి సంతబరముఁ గాంచె.

127

క. హిమగిరివరుఁ డత్తజిఁ దన, కొమరులతో బంధుమిత్ర * కూటముతోడన్
హిమకరకిరీటు నార్యను, గొమరునిఁగని కొనియెవెల్లికొల్ల గముదమున్

128

క. దేవతలందొలు శివుఁ డ, దేవిఁ గొమరునిఁ గడున్ నుతించిరి గంధ
ర్వీవిసర మప్పరోగణ, మావేశముతోడఁ బాడి యాడిరి ప్రీతిఁ

వ. అంత హరిహరణ్యగర్భాద్యఖలగీర్వాణశిరోమణులును దేవర్షిప్రవరులు ముని
ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోదంబున మహేశాత్మవంబు సంతరించి
నానావిధగీతవాదిత్రఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషపురస్సరంబుగ నుమా
మహేశ్వరులకుఁ గుమారునకు విజయనీరాజనంబులు చేసి వినుతించి యర్చించిరి.
పరమేశ్వరుం డవ్వారినందతి నభినందించి జగదంబికను దోడ్కొని ప్రమథ
గణంబులతో కైలాసవదంబుఁ జేరెనంత

— * బాణాసుర ప్రలంబాసుర సంహారము *

క. బాణాసుర వీడితుండై, ప్రాణార్తుం డగుచుఁ బోగిలి యని
ద్రాణపరాక్రము షణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థముచేరి తత్పదముల కొరఁగుచున్.

ఉ. దేవర ! నీదుయధమునఁ యేఁకువదక్కి పలాయమానుడై
యేవలనో వసించి యిపు యిద్విధి బాణదనూజుఁ దుద్ధతిన్
నా వెనువెంటఁజొచ్చి నిధానం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్నవాఁ
డీ వెడఁగున్ వధించి నను నేలుము శంభుకుమార ! కూరిమిన్. 182

వ. అని దీనుండై యర్చించినంత.

ఆ. తారకారి దృప్తదైత్యఘ్నుఁడును శరణాగతావనుండు నగుట నపుడు
బాణ గుఱించివైచేఁబటుతరంబగు స్వీయ, శక్తి నదియుఁజని నిశాటుఁ జదిపి.

క. వాని బలగముల నెటకుఁ, బోనీయక తఱిమిచంపి యొందికతో నా
ర్యానందనుకర మొందెను, నానాదివిజలు మునులు ఘోషంబుగఁ బొగడన్.

గీ. క్రొంచుఁ బరికించి షణ్ముఖుం డంచితముగ
కరుణ దొరయంగ నిట్లనె యొద్ధరేంద్ర !
నిరవశేషంబుగ నశించె నీ పగతుఁడు
బెగడుడిగి చేరఁజను సుఖంబుగ మనికికి. 185

వ. అనిన నతండు పీఠుండై దయాసముద్రిండుగు పార్వతీయుని యనుగ్రహంబున
కలరి మ్రొక్కి నిజధామంబుఁజేరె నంతలోన, 186

క. కుముదుఁడను నాదిశేషుని, కొమరుండు ప్రలంబదైత్యకుంజరుచేఁ బా
ణములు పొలిపోవకుండుట, కమరశుభావహునిఁ గిల్చిపాపహు గుహునిన్.

గీ. చేరి మ్రొక్కి జిజీవిషంబెప్పికొనియె, తండ్రి! నీయాజిబలుచి పాతాళబిలముఁ
జేరిన ప్రలంబదైత్యుండుఁ తారకాను, చరుడుదలఁపడెనన్నహింసన్ బొనర్చు.

క. దీనజనబాంధవుఁ డవ, న్యూనదయాసింధుఁడవు మహిమగ్రారాతి
ప్రాణశమనుఁడవు సాంప్రత, మీనను శరణార్తు మనువుమీ కడపి రివున్.

గీ. అనినయంతనె హరసూనుఁడాత్మయందు, శివులనదలంచి సరగునన్వీయశక్తి
నలప్రలంబానురునిఁజంపఁబంపినదియు, నబలముగ వానిఁ దెగటార్చిఁ స్కందుఁడేరె

తరల, కుముదుఁ గన్గొని యంతఃబల్కెను * గోపతిధ్వజపుత్రుఁడా
కుమతి దైత్యుడు గీటడంగెను * గుండడంగెను నీవు త్రా
సముఁ దొలంగి గృహంబుఁ * జేరుము సర్పరాజకుమార! నాఁ
బ్రమదమొంది యతండు చెందె బిర్రాన నాత్మనివాసమున్. 141

— * కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము సేయుట * —

క. రక్షోవిశసనమొనరిన, యాక్షేత్రంబందు నమ్మఁహసేనుడు పా
వక్షయదములై యమరు మ, హూక్షధ్వజలింగములనుఁ నొప్పిన భక్తిన్. 142

గీ. స్థాపనము సేయఁగా నెంచి సర్వదేవ, రాజి గొలువఁగ మంచిమాఁర్తంబునందు
శైవలింగచతుష్టయస్థాపనంబు, చేసె నార్విజ్యమును మునుల్ చెందియలర.

వ. ఆలింగచతుష్టయంబండలి లింగత్రయంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రతిజ్ఞేశ్వరుండని
యును, గపాలేశ్వరుండనియును. గుమారేశ్వరుండనియును, జయస్తంభోపకంఠ
ప్రతిష్ఠితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయస్తంభేశ్వరుండనియును నామధేయంబు
లర్పించి యర్చించె. హరిబ్రహ్మాది నిఖిల నిలింపవ్రముఖులల్లె యచ్చొల శివ
లింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరని సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకకృధనంబు శైలనుఁతాకుమార జయంబు మీ
గ్గోరినట్లుగఁ దెల్పితిన్ గడుఁ * గూర్చి నెవ్వడు దీని వి
స్తారభక్తిఁ బఠించినన్ విన * సంతసం బరుదొండఁగా
భూరిభోగములొందు మోక్షముఁబొందు సంతమునందునన్.

గీ. అనిన శౌనకముఖ్యు * లిట్లనిరి సూత! పరమవిజ్ఞానభాగ్యవైభవవిధాత!
గుహునిలీల నింకను * గొన్ని సెప్పుమనినఁ బౌరాణికుం డిట్టులనియెఁబ్రీతి.

క. తారకసంహారంబిటు, గూరిచి జయమొందియున్న * గుహునిన్ గని బృం
దారకలందొఱుమొక్కి సు, ధామధురోక్తులు దలిర్ప * ధ్యానించిరిటుల్.

— * దేవతలు కుమారస్వామిని స్తుతించుట * —

సీ. విశ్వమంగళునకు * విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావనునకు * విశ్వగతికి
తారకదైత్యహం * తమనకు బాణాసు, రఘునకును బ్రలంబఘ్నునకును
కల్యాణమూర్తి క * కల్కపాకారున, కీర్త్యువుత్తున * కిద్దమతికి
దేవరత్నకునకు * దీవరంజకునకుఁ దేవసేనానికి * దివ్యకీర్తి 148

గీ. కళలలాక్షైకపతికి భక్తాభిరతికి, నతుల కరుణాసముద్రున * కథయమనకు
వీరమాళికిభంజిత * విద్విషాధి, కంజలియొనర్చి మొక్కెడ * మనవరతము

ఉ. దేవ! విపత్సముద్రమునఁ * దీఱనితీరున నంగలార్చుము
మ్రోవిటు లుద్ధరించితివి * కేమని నిన్ గొనియాడఁజెల్లుమా
కీవె హితుండ వీశ్వరుడ * వీవె గురుండవు నీవె తల్లి దం
ద్రీవె మహాత్మ! జోతలివె * యేలుము దీనజనావనక్షమా! 149

క. అనిమొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపులకెల్ల * నభినవవరముల్
ఘనశృవనాసంగి శివనందనుఁ డమితానంద మపుడొనర్చెను బ్రీతిన్ 150

గీ. హిమగిరీంధ్రుని నర్చిగిరిశివరులకు. గాంచి శైలంబులెల్లను * గలుషభారము
లై తపస్సంశ్రయంబులై * యలంగాత. చాతయగుఁగాతనాతాత * తాపసులకు
మలనియిట్లందఱికి వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతేయునకుఁ
గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమ్మహాత్ముండంకరించినంత మహి
మలంబుతోడఁ బ్రయాణంబుచేసి.

— * కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట * —

గీ. పుష్పకాయాధుడైన శంభుతవయునకు
హరియును హిరణ్యగర్భుండు * హర్షమెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి * జంభభేది
పట్టె ధవళాతపత్రంబుఁ * బరమభక్తి. 153

క. గంధర్వులు స్వర్గేశ్వర్య గంధర్విపయావలెల్లఁ * గౌతుకమెసఁగనో
బంధవములవిడి చేసిరి; బంధుర గానములఁ దాండోనంబుల లలిగాన్.. 154

చ. అమరసమూహ మిట్లు పరమాదరపూర్వసుఖోపచారముల్
సమధికలీలఁ జేయఁగ విశాఖుఁడు లేఖులతోడ రావ్యభూ
ద్రము వడిఁ జేరి తల్లికినిఁ * దండ్రికినిన్ బ్రణమిల్ల నష్ట వా
ర్కొమరునిఁ గ్రుచ్చి యెత్తి యుపగూహనముల్ బొసరించి రర్చిలిన్. 155

మ. దివిషద్రాజయు రాజశేఖరునిఁ దద్దేవిన్ వెనన్ గాంచి భ
క్తి నశో నీకముతోఁ దదంఘులఁ దలల్ * లించి సేవించి సం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లసత్సాహిత్యసాహిత్యవై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు దీవ్యద్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 156

— * దేవతలు శివుని స్తుతించుట * —

సీ. తవిచితాభస్మధారియు శివుఁడునై, తనకు ధన్యునకు పంపనము లివియె
రూపయుక్తుఁడు విశ్వరూపుఁ డరూపుడై, పరగుమాన్యున కభివాదనమిడె.
కర్తయు భర్తయుఁ హర్తయై జగముల, నలకు విశ్వాత్మున * కంజలులిపె
స్థావరజంగమసర్వాత్మయైయేని, కందని ధీరున * కభినుతు లివె

గీ. శూలదండకృపాణహస్తనకు నభయహస్తన కభీష్టనరదానహస్తనకును
అభ్రగంగాజటాలున * కగ్ని నేత్రునకుఁ బొసర్చెదమిపుడు ప్రణామములివె.

క. నిరతము మమురక్షింపుము, పరమేశ్వర! సర్వలోకపాలక! శివ! నీ
చరణము లేమఱకుందుము, కరుణాకూపార! సర్వకల్యాణకరా! 158

సీ. అమరులయందు బ్రహ్మపురుషులందెవ్వు, నీలలోహితుఁడవు * నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ * గనకాద్రివరయ నక్షత్రమండలిలోన * జందురుఁడవు
ఋషులలోన వశిష్ఠఁ ఋషివి దిక్పాలర, యందు వాసపుడ వీ! వనఘమాత్రి!
అఖిలభూతములలో * నాత్మపు సాంఖ్యమ, తమునఁ బూరుషుడ వీ! వమలతేజ!

గీ. అభవ! నీ రూపకోటిసహస్రములను, రూపకోటిశతంబులనోపి పార
మొందనేర్తుమి! లోకహితోద్యమా! మ, హేశ! సర్వేశ! సకలనివేశ! యాశ!

— * దేవతలకు శివుఁడు వరంబు లిచ్చుట * —

గీ. నమ్మిలై యిట్లు నుతియించు * నాకచరుల
సర్వదేవేశ్వరుఁడు గాంచి * సంతసమున
నిట్లు పల్కె దయాళుడై * యింపుగదుర
నజ్జనుల కెందు సౌఖ్యంబు; * శాశ్వతంబు.

గీ. ఇట్లు దోడ్కొనిచని తన * యింతికోసంగఁ
బెంచె గారాబమెసంగ నమ్మించుఁబోడి
యివుడు బాల్యదశను వీడె * నించుమించు
గా నెఱింగింతు వినుమ యిక్కల్కితీరు.

170

గీ. కలికి దీనులపాలిటి * కల్పవల్లి, సకలజనమోహనాతను * చాపవల్లి
ఏనుకృతశక్తి ధరునకో * హృదయవల్లి, తన్వితాహ్వయమరయుసాందర్యవల్లి.
ఆ. బాలయొడలిచాయ * పస కోడి యపరంజి, యప్పుచెంది స్వర్ణ * మయ్యెఁబుడమిఁ
దగినవారితోడఁ * దగుఁగాక మచ్చరం, బధికులందునొంద * హానిగాదె.

నీ. తమ్ములో చివురు మొ * తమ్ములో కోకన, దమ్ములో కొమ్మపాదమ్ములొక్కొ!
నిమ్మలో చక్రవా * కమ్ములో భర్తఘటమ్ములో కల్కి కు * చమ్ములొక్కొ?
అమ్ములో నీ * తమ్ములో చపలమీ, నమ్ములో చెల్వనే * త్రమ్ములొక్కొ!
భమ్ములో నవమా * కమ్ములో మేలికుం, దమ్ములో నవలార * దమ్ములొక్కొ!

గీ. నమ్మకమ్మలైన నీలర * త్నమ్ములో ? ఘ
నమ్ములో ? తుమ్మెదలో ? చికు * రమ్ములొక్కొ ?
ఆ హిరణ్యోదరునకు శే * మాహికేనిఁ
దరుణిరమణీయతను దెల్పె * దరమె ధరణి.

173

క. కమలము కమలము శశిబింబము శశిబింబమ్ముగాక * సరియగునె భువిన్
కమనీయకోమలంబగు, రమణీమణిమోముతో న * రాతివిఘాతీ!

174

క. మంకెన మంకెన యశాటన్, జంకెనసి విరిసెవరిష్ట * జపయును విరిసెన్
సంకుమదగంధివాతెఱి, బింకపురుచికోడి క్రాంచ * భేదన వినుమా!

175

మ. తరుణీ కైశికకృష్ణసంపదను జెందన్ బర్హి * భోగింద్రముల్
చిరకాలం బటవీబిలసలులఁ దా * ల్లిన్ దాపమున్ జెందఁ గా
ర్హ్యరమక గాంచెను దందశూక మి * క నాట్యసక్తమక్కేకి తాఁ
బొరయన్ జాలక కుండలీంద్రతతులన్ * బొక్కున్ ధరామండలిక.

176

గీ. * అతనువై భవమున నొప్పు * నాకెనుకుచ
కటితటులఁబోలలేక యి * క్కనున నడుము

* టిప్పణి :— అతనువైభవమున = 1 మన్మథవైభవమున, 2 విస్తారవైభవమున

కుచకటులఁబోలలేని నడుము లొనవంబొందెనందురు (కృశితనొందినదని యందురు).
కాని యట్లుకాదు. అదియ — అతనువైభవమునే 1 (మన్మథవైభవమునే)
2 నివద్యతే తను (సూక్ష్మం) యస్మాత్తదతను - తస్యవైభవ మను విగ్రహ
మున అతనువైభవమునే కాంచెన్ (చెందె) నని యన్వయము.

తానవంబొందె నందురు * దృష్టలట్లు
కా దతనువై భవంబునే * కాంచెనదియు.

177

గీ. అధిప! చందనగంధిదేహంబుసార, భమున కలగిప్రచండ సర్పములు చేరి
పాయకున్నవి యేవేళఁబణఁతియూరు, వేణియనుదంభమునగడువేడ్కమీఱ
గీ. తావిచైతన్యమలరుకుందనపుబొమ్మ, స్థైర్యమవయవములుగల్గుచవలయెవుడు
కుందునొందక యలరారునిందు రేఖ, అరయ నఖలజగన్మోహానాంగి రమణి.

చ. కమలజాఁ డొక్కనాఁడు కుతుకమ్మన సర్వజగత్సువృత్తభా
గ్యములను జెప్పచున్ దొడరి * కాంతతరాంగకవల్లి క్రాంచభి
ద్రమణియగున్ జుమీ యనియె * రాజకీరీటకుమార! మేటిసా
ఖ్యముమెయిఁ బల్కినాఁడ విను * హర్షగ నీకడ నింతవట్టునున్. 180

చ. అని యవియవ్వి కొన్నినుడు * లట్టులె పల్కి మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగజాకుమారకుని * యానతిఁ గైకొని పోయె నిందుమం
డనతనయుండు చిత్తమున * నారదసూక్తుల నావటించి ప
ల్లని సతిఁగాఁ గొనక బురుడు * లేని తమిన్ గొనె నెంతయేనియున్. 181

— * నారదుఁడు భిల్లిపురంబున కేగుట * —

క. కొన్నిదిసంబుల కా ముని, సన్నుతుఁడు పులిందపురముఁ * జక్కనరిగి సం
పన్నిధి యగు భిల్లనరున్, గన్నంత నతండు మ్రొక్కి * గారవమొప్పన్. 182

గీ. తేనియను జారవప్పనుదీయనివలు, ఫలములను బూవులను దెచ్చిభక్తితోడ
నిచ్చి సేవించి నిలిచినయెఱుకతేనిఁ, గాంచిహర్షించియనియె నిక్కరణిమాని.

ఉ. సేనుమె నీకు నీసతికిఁ * జెల్వగు నీసుతయైన వల్లికా
తామరసోద్యవుండు నిను * ధన్యునిజేయు తలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్రికను * జేసెఁ బ్రియంబుగ వ్యాధనాథ! మి
మ్మొమె భవాంబురాశిఁ దరియింపఁగఁ జేయును నమ్ము నా నుడిన్. 185

గీ. అనినయంత నెయాభిల్లుఁడాత్మసుతను, దెచ్చిహానికిఁమ్రొక్కించియిచ్చమెఱయఁ
జేర్చితనతోడఁగూర్చుండఁబెట్టుకొనిము, నీంద్రునకునిట్లులనియె నెంతేనిబ్రీతి,

క. దేవర! నాసుతకు మగం, జేవాఁ జెట్టిండగునొకొ * యెఱిఁగింపుము పెం
డ్లవేళ యగునొ మీనుడి, యా వేదము పగిది * సత్యమందురు గఱువల్.

—* నారదుడు వల్లికి కుమారస్వామి భర్తయగు నని చెప్పుట *

చ. అనిన నారదమునీందుం డిట్లనియె.

చ. శివునకు గట్టురాసుతకుఁ * జెల్వగునందనుఁ డాదితేయసై
న్యవిభుఁడు తారకాసురనిహంత ప్రలంబవిఘాతి బాణదై
త్యవధకరుండు క్రౌంచగిరిదారణుఁ డాధ్యుఁడు కార్తికేయుఁ డీ
లవలిని రాణిగాఁ గొనఁగలండు దృఢంబు వనేచరాగ్రణి! 187

క. పూర్వజనినుండి వీరల, కిర్వరకుఁ బరస్పరేచ్ఛ * యెలరినదాటన్
శర్వమూరుండే యీ, వర్వేందుముఖన్ వరించుఁ * బరమప్రీతిన్. 188

చ. వివాహంబు నచిరకాలంబులోనగునని యమ్ముని యథేచ్ఛన్ జనియెనంత సాం
దర్యవల్లియు నుల్లంబున నుల్లసిల్లి పరమేశ్వరకుమారలీలల నభినందించుచుఁ
దత్పాణిగ్రహణంబునకై నిరీక్షించుచుండె నంత నొక్కనాడు. 189

క. నారదముని చెప్పినట్లుల్, నీరజముఖ వల్లిరామణీయకతను జే
తోరాజీవంబునఁ గడు, ధారణయొనరించి క్రౌంచ * దారణుఁడు దమిన్.

క. సింగారమునకు నిధియట! రంగారు వనేచరాధిరాట్సుతయట! నా
కుం గేహిని యగునని చ,కాంగశతాంగుండు చెప్పినట దన సుతతోన్.

క. కావున నే నా వల్లిని, దేవిన్ గాఁ గొనకయున్నఁ * దేజుగలదాఁకో ?
యేవిధముగనైనను వల్లివనజేక్షణను బెండిలిన్ జేకొనెదన్. 192

—* కుమారస్వామి భిల్లయువకరూపముతో వల్లిక జేరవచ్చుట *

క. అని యొక నిపాదరాగ్నాం,దనురూపముఁ జెంది భిల్లతల్లజ వురికిన్
జని యటఁ బ్రయంగువనిఁ గాఁపునొనర్చెడు వల్లిగాంచి * భూరిప్రీతిన్.

చ. స్తుతియనుకొంటి నారదుఁడు * చోద్యముగా వచియించినట్టి యీ
యతులితమోహనాంగివిధ * మాతఁడు నెప్పినదింతచాల దీ
నతిరుచిరాంగకంబులకు * సాటియొకం డిల లేదు నిక్క మీ
క్షితి పరమేశ్వరస్థితి డి * నేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్. 194

ఉ. ఇంచుక దవ్వలన్ నిలిచి * యిట్లు మదిన్ దలపోసి యంతనే
మించువసిండిబొమ్మ యగు * మీనవిలోచన చెంతకేగి మో

హించి యిటుల్ వచించె రమణీ! నినుగోరి భవత్పురం బిటుల్
కొంచక యేగుడెంచితిని * గోమలి! నాపయి జూపు పేముడిక. 195

ఉ. రాజవతంసనందనుడ * రాజముఖి! నిను భార్యగా వచో
రాజు విధించె నాకు రతిరాజు మఱిన్ ద్వరపెట్టుచుండ నీ
రాజదుదారభావము విరాజిలగా వరియింపు నన్ హరి
ద్రాజయు నీవెలుంగు దినరాజముఖుల్ గురుతింప నింపుగన్. 196

క. కలికీ! వలపులచిలుకల,కొలికీ! వలరాచవాని * గొనజాతేబూ
ములికీ! చలమూనక నా, పలు కీడేర్పన్ దలంపు * పద్మదళాక్షి! 197

క. అనుమానింపక మచ్చిక, గొనుమా! నా నుడివి మిగుల * గుణవంతుముగా
గనుమా! వినుమా! నిను మా,నిని! మాన్యత జేకొనెదను * నిక్కంబునుమా!

క. లేమావివిరులతూపుల,లేమా! మన మెదిరి గెలువలేమార్తిబడనీ
లే మామరునేలగ నా,లేమాకుల జొంపములగ గలియగన్గొనుమా!

క. అను కృతకభిల్లపతిసుతు, గని దిగ్గునలేచి బ్రచుసి * కౌతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజిం,చెను వల్లి నితాంతవిమలశీలముతోడ. 200

క. నారదముని చెప్పిన సొం, పారయ నీ తరుణపురుషునం దొప్పెడు మేల్
కూరిమి నామది కీతని, పై రంజిల్లెడు నితండ * భర్గసుతుడొకో! 201

క. ఏమైనను నిటు జెప్పెద, నామీదన్ దెలియవచ్చు * నని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున ననె ద్రా,తొమధురిమధరవచఃప్రసాదం బమరన్. 202

గీ. కన్నియను దలిదండ్రులుగలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాకతరుణరాజ
భూషణకుమారు నాత్మవిభునిగఁ గోరి, యర్పణముచేసితిని హృదయంబతనికి

ప. కాపునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు

తరల. అనినయంత నె యక్కుమారకుఁ * డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యిక్కో వరియింపుమీ నను * నేస్తమొప్పగ నీస్థలికా
వనజబాణనియప్పఁ దీర్చెద * వాస్తవంబుగ నిష్టనాకా
వనజలోచన! పొంగి మొక్కె నవార్యహర్షవికాసమై. 205

....* భిల్లుడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *....

ప. అంత మధ్యాహ్నకాలంబగుట నప్పులిం దేశ్వరుండు నిజకుమారీసందర్శనత్వరా
యమాణమానమండై పరిచారకప్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచికక్షి

ధరుం డొక్కసహకారకుజంబై నిలిచియుండ భిల్లుండుచేరి యద్దానినలవోక నవ
లోకింపక కూతునుపలాలించి మధురఫలంబులిచ్చి తోడ నబ్బాలికన్దోడ్చొని
నిజనివేశనంబునకుఁబోయె నంత షణ్ముఖుండు

— * కుమారస్వామి విరహము * —

చ. తొలుతటిమాతె కన్నియను * దొందరసేయఁగఁ గూడ దంచు ని
మ్మలఁ జెలిమిన్బొనర్చి మదిఁ * బొందికఁగూరిచి తన్నిఁ జేకొనన్
వలయునటంచు నెంచఁగ నావాంతుర మిట్లానఁగూడఁ నట్టికఁ
గలికినిఁ జేకొనన్గలను * గట్టిడిదైవమ! చెట్టఁగూర్చితే! 206

సీ. రంగారు చనుకట్టు * రాణ కుబ్జితిఁగాని, చెలి నొక్కమా జుక్కుఁజేర్పనైతి
కెంపువాలెఱఁ జూచి * యింపుఁజెందితిఁగాని, యార్తిదీరఁగఁ జేనాననైతి
శ్రీమించు నగుమోము*సిరికిఁబొంగితిఁగాని, గోర్తులూరఁగముద్దుఁగొనఁగనైతి
ఘనమైన జఘనంబు*గరిమ మెచ్చితిఁగాని, తోడఁజేర్చి లాలింపఁదొడరనైతి

గీ. ఘమఘమంఘమఘమఘమల్ * గువ్వ సురభి
ళాంగలతికను గన్గొని * యాసపడితిఁ
గాని రయమున బిగ్గరఁ * గాఁగిలింప
నైతి ననభిజ్ఞహృదయుండ * నైతి నకట! 207

ఆ. కొట్టచేను నాకుఁ * గొట్టచేనయ్యె ని, పేమిదలఁవఁగలుగు * నేమిలాభ
మనుచు సాంధ్యవేళ*యగునంతవఱ కటఁ, గడపి తత్పురాంతికమునుజేరి.

క. ఒక పద్మాకరనికటమ, చకితుండై చేరి నిలిచి * సమయదిదృఢా
త్మకుండై యుండుడు జైవా, తృకముఖవల్లియు నితాంత * దీనతతోడన్. 209

— * సౌందర్యవల్లీ విరహము * —

సీ. అపధూతయై పృథ్వి*యంతఁ గ్రుమ్మరువేల్పు, జడచారి యేటికి*చ్చటికివచ్చె?
వచ్చిన నామాట హెచ్చరించి * గుహుండు, పతియగునం చేల * పదిరిపలికె?
పలికినప్పటికి నా*భావమాయనఘృపై, ననురాగభర మేల * యలముకొనియె?
అనురాగవత్సిన * నమ్మహాత్ముడు గని, కరమెంచి యిటకేల * కదలివచ్చె?

ఆ. వచ్చి తన్నుఁదెలిసి * ముచ్చటించినయంత, జనకుడరుఁగుడెంచి*చనపుమీఱ
మందిరంబు నన్నుఁ * జెందింపు టదియేల?, దైవ మేల తప్పుఁ * దలఁచె నిట్లు?

అ. అలుకఁజెందెనొక్కొ! యాడిపోసెనొక్కొ! మనసున విసిగెనొక్కొ! నమ్మకంబుఁ
బాసెనొక్కొ! మరలఁ బయనమై హరుగిరి, కేగెనొక్కొ! కాంతుఁడేమిసేతు!
వ. అని వితర్కించుచు.

ఉ. దాయనుబోలె బాసితిగదా యను వేతాకమాట దోచలే
దాయను నందె యుండవలదాయను బూవిలుకాండ? నాతో వా
దాయను గన్నెనేచబిరుదాయను నేరికి నిష్ఠ జాలిగా
దాయను నాదు భాగ్యముగదా! యను వేగుచు వెక్కనంబునన్. 212

ఉ. దైవమ! మేలుసేత తగదాతగదాఁగొనఁజేయు! నాథు న
న్నీ విటుఁ గుండసేయఁదగునే తగు నేర మదేమిచెప్ప? మిం
కీ వడుపొప్ప వంత నలఁయించిన యెంచనె రానివేసటన్
బోవిడుదావఁ బ్రాణములఁ బూనికఁబూని కరంబు చెచ్చెరన్. 213

గీ. అనుచు నెసలేని విరహార్తి నాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నులమిన్న మహిమన్నతంపు
టార్తిఁ గన్గొని నెయ్యంపు పరివ లవుడు
వగచి రెంతేనిదోచక పనటమిఱి. 214

—* చెలిమికత్తై వల్లికా గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

అ. చతురమతియనాఁ బ్రశస్తి వహించిన, పణఁది యొకతె దా నుపహ్వారంబు
సరసి వల్లిహృదయమరసి యుత్తలపాఠెఁజింగి యిట్లులనియెఁబ్రియముమీఱ.

ఉ. చక్కెరబొమ్మ! యేల? యిటు ప జాలిమునుంగఁగ నేనపోయి యా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ పక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాకయున్నచో
నక్కడి జాడగాంచి నిను ప నచ్చాటికే కొనిపోదు నేడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెట్లయిన ప నమ్మరొ! యమ్మలికమ్ముఁ బాయమా! 216

క. నినుఁ బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డప్పడె చనఁడు దనయ ప గారంబున
దు నెటేని బొంచియుండెడు, వనజేక్షణ! వాని పెదకి పచ్చెద వేగన్.

గీ. అనివలికి కల్కి యవరోధజనము లెవ్వ
రెఱుంగనట్లుగఁ జని దౌత్య పులమికొనఁగ
పద్మసరసికడన్ గల పార్వతీయుఁ
గాంచి లక్షణముల గురుఁదించిమించి. 218

వ. అల్లనల్లన దాయంజని.

వ. ప్రహ్వభూతయై జోహారుచేసి తన్నుదాడెలిసికొని వనచరేశ్వరుండు ప్రియంగు వనినుండి వల్లిన్ దోడ్కొనిచనినదిమొదలు వల్లీదేవి తనకై విరాళినొంది మద నునిబెడరింపులకదరి యుదిలకొనుచున్న యుదంతంబంతయుఁ జడరుగ నెఱిగించి యియ్యదనున వల్లిన్ గాఁచుభారము తనయదికావిన్నవించినఁ గ్రొంచదారణుం డలరి వేవేగనాపూవుఁబోడిన్ దోడ్కొనిరమ్మహమ్మనిన నబ్బిల్లవల్లవాధరి వల్లిన్ జేరి స్కందునివిధంబంతయు నెఱిగించి రహస్యంబుగ నక్కన్నెమిన్నన్ దోడ్కొనివచ్చి యమ్మహాసేనునకు సమర్పించి యీ హొన్నతీవ, నీధనంబు దీని నెల్లకాలంబెడఁ జెంది దయతో నేలుకొమ్మన్న నకొమ్మ చెలికారంబున కలరి యుమాసుతుం డిట్లనియె.

219

గీ. ఇందుముఖ! యెంతదానవీ * విల్లుచెప్ప, వలెనెయనభిజ్ఞుడ నెవలుపలుకులే! ఆణిముత్యాలపేరునాయలుత నీదు, చెలియ సత మిఁక దీనికై * చింతవలదు.

— * కుమారస్వామి వల్లీదేవితోఁ గ్రీడించుట * —

గీ. అన నిదిగొ వత్తునని ధవళాక్షిపురముఁ, జేరె నిర్భీతితోడఁ గుమారుడవుడు వల్లి నెడఁజేర్చితేర్చ భావజనుఖముల, వికచకైరవగంధముల్ * వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క. వల్లిగానక యాబిడ, తల్లిగృహంబంత వెతకి * దైన్యముతోఁ ద ద్వలభునితోడఁ జెప్పదు, భిల్లాధ్యక్షుండు వివక్షభీషణుండు వడిన్.

222

— * భిల్లులు వల్లీకుమారులఁజూచి కుమారునితో యుద్ధముసేయుట * —

శా. ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహాక్రోధైక సంరంభులక నీరంధ్రాభ్రసమానవర్ణుల మదాం * ధీభూతచేతస్కులన్ కై రాతాన్వయముఖ్యులన్ గొని దెసల్ బాలింపుచున్ వచ్చికాం తారంబందాకచోటఁ గాంచె లవలీ * నాభీకనేత్రన్ గుహుఁ

223

చ. కనిఘనమైన కిన్నఁగొని * కాండములన్నిలుఁగూర్చి యోరి! నా తనయను మోసగించియిటు * తస్కరణంబొనరించితొర! నీ తనువిడకూల్తుఁజూడుమని * దారుణభంగిశరమ్ము లేయఁగా ననుచరులున్ జెలంగి వివిధాయుధధారల మోదిరాతనిన్

—* కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావళులన్ జేయుట *—

చ. ననలెడఁ దాఁకినట్లు వెసఁనారసముల్ వివిధాయుధంబులున్
దనువునఁదాఁకవఱ్ఱులుఁడు * తన్నికి ధైర్యముఁజెప్పి యాపె నె
మృతమును గండకుండ నగు * మానమహామహిమాస్పదంబు మో
హనశరమేసి యార్చె శబఁరావభిషేఁ గనుమూసిరందొఱున్ 225

మ. ఒకయామంబున కాకిరాతకులు దఁర్పిఁజేకముగ దక్కియు
త్సుకతన్ బోవిడిసీల్లుచున్ బొరలుచు * దూఁగాడుచున్ లేచుచున్
వికలాకారతనున్న వారలకు మేల్వీజ్ఞాన భావంబుఁ గూ
ర్చికటాక్షించె గుహుండు భిల్లులును సంప్రీతాత్ములై యత్తతన్ 226

—* భిల్లులు జ్ఞానముఁజెంది వల్లన్ గుమారునకిచ్చి పెండ్లి వేసి యంపుట *—

చ. గుహునిగ నాత్మలోఁ దెలిసి * కొంకుచుఁ జేరి నమస్కరించివే
బహుతరరత్నరాజఁ బరిబర్హముగానిడి వల్లిదేవికేర
గుహునికరంబునందునిచి * కూరిమిఁబెండిలిచేసి దేవ! మా
యహితవిధానముగ నయిపుఁమంచు వచించిరి యొక్కతీరుగన్ 227

ఆ. అంత భార్యతేయుఁ * డవ్వారల ననుగ్ర, హించి వల్లితోడ * నిమ్మిఁజేరి
దేవసేనకడకుఁ * దెల్వితైచనిమొక్కు, మనుచువల్లినంపె * నాపె ప్రీతి 228

క. చని దేవసేనకెఱిగిడ, యనుబ్రోవుము నీదుదాసిఁనమ్మయనుడుఁజ
య్యనసర్వమెఱిగియాపెయు, ననురాగమెసంగ వల్లినక్కునఁజేర్చెన్ 229

—* పార్వతీశ్వరులు దేవసేనయు వల్లన్ జూచి యానందించుట *—

గీ. వఱ్ఱులుండుపురందరఁబాతకెలమి, వల్లితెఱఁగెఱిగించియం * బామహేశ్వ
రులకువల్లియుఁదాజోతఁసలిపివారి, యనుచుతివసించెఁబత్నీద్వయంబుతోడ
క. ఈ కొమరుసామివరితముఁ, జోకగఁజదివిన వినినను * జొప్పడు శుభముల్
సేకూరువై భవంబులు, శ్రీకరవిఖ్యాతిచేరుఁ * జంతలు దీఱున్. 231
వ. అనవుడు సూతునకు ముసీంద్రు లిట్లనిరి,

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని గణపతిచరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. సంబరమొందితి మిఁక హే,రంబుని చరితంబుఁజెప్పి * రమ్యాక్రల డె
దంబందలి కొఱతను దీ,ర్పంబూనుము సూత! పరమఁపావనచరితా! 232

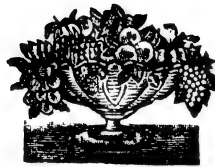
వ. అనుటయు.

ఉ. విశ్వజనాభివంశ్యపదావీపః శోభితమూర్తి! సిద్ధమ
 లేశ్వరలింగపాలితమహీతలశోభితశైవపూర్ణవా!
 శశ్వదుమాశివాంఘ్రిజలజభ్రమరాయితచిత్తవీరభ
 దేశ్వరసాధ్వి! సద్వినుతహృద్యచరిత్ర! పవిత్ర! లక్ష్మమా!

288

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
 ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
 ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

కు మార ఖండము

తృతీయాశ్వాసము

పతిపండితపంశా

కూపారసుధాంశుతర్కః కోవిదవరగో

స్తీపత్యంబయబుధభా

వా! పాపాంబానుజాతః భవ్యచరిత్రా!

ప. అక్కభకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

— * పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట * —

చ. ఒకదినమందు హైమవతియొద్ద జయావిజయల్ వినోదకే
ళికలితసుప్రసంగముల ధీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క పాం
దికనుడి విక్రమ ద్వారమున ధి నొక్కను కింకరులెల్ల నీదు నా
యకవశవర్తు లొక్కభటుఁడైననులే డిటు నస్మదీయైడె.

2

చ. శివునివశంబునన్ గలుగు ధి చేటకులెల్లరు నస్మదీయైలే
శివయయిన మనంబలరి ధి చేరదు వారల నీయనుజ్ఞచొ
ప్పవహితవృత్తి ద్వారతలమం దొక దక్షకుఁడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలంగు ధి భావమునందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్.

3

క. కావున నొక్క సమర్థుని, శ్రీవెలయ సృజించి ద్వారఁదీమ నునిచినన్
సేవించునతఁడు జాగర, భావముతో నీదు సెలవు ధి పరమేశానీ!

4

- క. అనుడు మనోహరమై నుడి, కనుపడఁగా నలరి యవుడు * కాళిక యటులే
యొనరించెదనని వారల, క నె నంతటఁ గొన్ని యహము * లరిగినమీఁదన్.
- గీ. అఖలజగదంబ మజ్జనంబాడుచుండ, ఖండశశిమాళి నందినిఁగదిమివేగ
లోనికేతేరఁగాఁ జూచిలోకజనని, లజ్జితాత్మయై లేచి తలించె నిట్లు. 6
- క. చెలులాడినవచనము గడు, ఫలవంతంబట్లునేతఃభావ్యం బాకఁడెన్
బలవంతుండు మదీయుడు, గలఁడేన్ ద్వారమున నిట్టి * కష్టంబెటులా 7
- క. భాసితబలవిక్రము గుణ, భాసురు నొక్కని స్పృశించి * వాకిటనుంచన్
నాసెలపు ట్లుదాటక, దాసుండై యెవుడునాదు * ద్వారముఁగాయున్ 8
- గీ. అనితలఁచి యొక్కనాఁటియహమునజలక, మాడ నుద్వర్తనముచేసి నట్టిమకిల
చేతనాకబాలు నిర్మించె * నాతతబలు, నర్వలక్షణసంయుతుఁ * జారుగాత్రు 9
- చ. అమలహిరణ్యనస్త్రముల * నచ్చతరోన్నతరత్నభూషణ
హిమగిరిజాత పుత్రైకున * కిచ్చి చిరాయువుగమ్మటంచును
త్తమముగ దీవెనల్ సలిపి * తల్లినినేను సుతుండవీపు ప్రే
మమున మదాజ్ఞవర్తిలు కు*మారక? యంచువచింప నాతఁడున్ 10
- క. జననీపదవనజములకు, ఘనభక్తి నమస్కరించి * కడునమ్ముండై
జనుఁడీతఁడేమిసేయఁ, జనుఁడెప్పుముతల్లి! యనిన * శైలజవేగఁ 11
- క. నాదు గృహద్వారంబున, సాదర మతినుండుమెప్పు * డవధానముతో
నాదు సెలవొంద కేరిని, నీదృష్టిన్ మీఱినీకు * నిపుణునీహ! 12
- చ. అనిదృఢమైనయష్టినొకఁ * డాతనికిచ్చి హిమాద్రిజాత సం
దనురుచిరంపు నెమ్మొగమునన్ దనివారఁగ ముద్దులాడి య
క్కునఁగొని కౌగిలించి కడు*కూర్చియెసంగఁగ నిల్పె వాకిటఁ
గొనబుగనాతఁ డుండెన వి*కుంతితవై ఖరియష్టిపాణియై. 13

— * గణపతి ద్వారమందు శివుఁడగింపుట * —

- ఉ. అంతఃప్రదిలోకమాత గృహ*మందు యథేచ్ఛ జలంబులాడుచు
న్నంతశివుండు దారసిలి * యాలయమేగఁగరా గజేసుఁడా
యంతకహంత నారయక * యడ్డమువచ్చి మహాత్మా! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము * నాడుచునున్నది మాత యీతతీన్ 13

క. ఆయమసెలవున్ గొనకయె,దాయఁగఁ బోరాదటకు దృఢబిదియాటన్
వేయరుగు మరలి వెలువలి, కీయదనున ననుడు రుద్రుఁడిట్లనివలికన్ 15

క. ఎవరని మరలించెదవీ, వనినయగతి మూఢబుద్ధి! యజ్ఞానమునక
శివుఁడ ననిదాటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁదేఁఘనతరయప్పిన్ 16

వ. అంత

క. కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడ!, ననునెఱుంగక మోఁదితీపు యాఁడు నాయి
మున కేగుచుండ నిటు వల, దని రోధించెద విదేయహంకారమునన్. 17

క. అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ యగతినముగా బాఁ
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు ప్రమథనికరమునుజూచి పలికె యద్రోధతరుఁడై. 18

— * శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట * —

చ. ఎవ్వఁడో వీడు మూర్ఖుఁ డొకఁయిండుక జ్ఞానములేక ద్వారముం
దివ్వొధిఁ గ్రొవ్వనన్ నిలిచి యెంతయు మీఱుచునున్నవాఁడు మీర్
జివున నారయుం డనుచుఁజెప్పి శివుండు బహిష్కలంబునన్
దవున నిల్చియుండఁ బ్రమథప్రవరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై. 19

ఉ. బాలునిఁజేరి యిట్లనిరి యాలక! యెవ్వఁడ? వేల యిట్లు లీ
యాలయభూమిఁజేరితి? హంకృతి మృత్యువశంబుఁజెంద కే
వైశమ దూరమేగు మన యవారలఁగాంచి హసించి బాలకుం
డేల ప్రలాపముల్? మరలుఁ యెవ్వఁడ నైనను నేమి మీఁకెగ. 20

క. మీరెవ్వ? రేటికిచటికి, జేరితిరి? చనుం డనంగ యివకింకరు లెం
తే రహి హాస్యముసేయుచు, ధీరత నిట్లనిరి గణపతికి వేగమునన్. 21

చ. శివునకు ద్వారపాలురము యెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞచే నిటకుఁ యేరితి మీవిక వీఁకఁబాసి పా
మృవితథమైనపల్కిది వృథా యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను యాలనసేయరు విన్ను రూఢిగన్. 22

క. ఇరవుగ నాఁకుడు నిజము, దిరమున కరుజేర నీకు యింద్రమజేలా!
మరలుము బిరాన మానిన, సరిపడదికఁ జేటుమూఁడు యశ్వరమరయన్ 23

వ. అనిన గణేశుండ్లిట్లనియె.

ఉ. నాథుడుగాని సర్వసుర 'నాథుడుగాని మహాత్ముడౌ జగ
 న్నాథుడుగాని యీ యమకు * నాథుడుగా నిపు డిమ్ముజేర సం
 రోధముసేయువాడ నవ'రోధముజేరగ వేళగాదు పొం
 డోధిషణాడ్యులార ! చన'కుండిన నిందలుఁ జత్తు రి త్తటిన్. 24

అ. చేటు మూడుననుట'సిద్ధమెవ్వరికేని, యిపుడు నాకొ మీకొ'యెఱుంగవచ్చు
 ననుచుగదలకున్న * నావ్రమథేంద్రులఁ, బట్టి కొట్టె గట్టి * దిట్టయగుచు.

ఉ. అంతట వార లొక్కమొగి * నాగణనాథునిపైకిరా సతం
 డంతములేని విక్రమము * నందుచు నందఱ కన్నిరూపులై
 యంతకమూర్తివోలె భయ'దార్భటులన్ బొనరింపుచున్ వడిన్
 దంతులపైఁ జెలంగు సము'దారహరీంద్రమువోలె లీలమై. 26

క. కొందఱి మోకాళ్ళను మఱి, కొందఱి పిక్కలను మఱియుఁ * గొందఱి తొడలన్
 గొందఱి నడుముల నికనన్, గొందఱి మూపులును విఱుగఁ'గొట్టెన్యప్పిన్.

— * శివుడు చండీశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట * —

వ. అంతఁ బ్రమథు లాతని విక్రమంబున కోహటించివచ్చి యీశ్వరుని కాయుడం
 తంబంతయు నెఱింగించిన నమృహేశ్వరుండు క్రద్ధుండై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ. కీ్లబులవోలె వచ్చితిరి * కీడ్వడి సిబ్బితిలేక యిందఱి
 ట్లాబిరు దెవ్వఁడో యరయ'రైతిరి వాడిట కేలవచ్చెనో
 డాబులు కొట్టుచుందురు క'డంకయు లావదిలేక యూరకే
 దేబెలు మీరు పొండికను * ధీరతిలేదు రవంతయేనియున్. 28

క. చండీశ్వరుం'క బేర్గల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత * ధౌరేయుల ను
 ద్దండులఁ దోడ్కొని యచటికిఁ, బొం డావలికనుపుఁ డికను * బొంగఱ వానిన్.

వ. అనుడు నందికేసుండు మున్నగువారు చండీశ్వరాదులన్ దోడ్కొని గణపతిన్
 దారసించి యిట్లనిరి.

క. చ నెడవ ? లేదా ? యీ యద, నన మిత్తినిఁ జేరెదవు క'నుంగొను మిఁక నీ
 ఘనత యది సాగిరాదన, విని యతఁడు మదిన్దలంచె * వేగపడకిటుల్.

గీ. తన సెలవులేక యొరులను * ద్వారభూమి
 మీఱనియకు మనఁ దల్లి * మేరమీటి

వీర లీరితి దాడికి * వెడలుచుండి

రకట! కర్తవ్య మెద్దియో * యరయఁజాల.

38

—* ద్వారముందల యుద్ధమును విజయ పార్వతిదేవికిఁ జెప్పుట *—

వ. అని తలంచుచున్న సమయంబునందు ద్వార దేశంబుండలి కోలాహలంబాలించి
గిరిజాప్రియసఖయగు విజయ యుద్ధించి యచ్చటి వృత్తాంతంబంతయు నరసి
మురిసి మహేశ్వరికడకేగి యవ్వశేషంబశేషంబుగ నెరింగించి యిట్లునియె,

గీ. శంకరుడు తద్రంబులు * శంకలేక, మన గణాధీశుఁ బొదునఁగఁ * దనరి రిట్లు
భవదవనరంబుఁజూడక * పాడిదప్పి, హఠముతో బారు చేరు టిందనుచితంబు,

క. మనగణపతి యొక్కనినైనను జొరసీయండు శివగణము లెంతయు రం
తొనరఁగ హుంకృతిసీయును, నాకిది దొడరుచున్నవారలరయు మిఁక శివా!

గీ. ఎల్లవిధముల గణపతిన్ * డిల్లపజచి
భవన మొందుదు రింక శివప్రమథవరులు
అదియు చున కెంతయును జగుఁప్పావహంబు
అరసి వర్తింపు మిందుఁ బదార్థాయతాక్షి!

37

చ. శివుడును జాపలాత్ముడయి * చేరఁగవచ్చెడు మాటికిమ్ము నీ
యవసర వేళఁ గన్గొనఁ డహంకృతిఁ జూపుచునుండు నిప్పు డీ
యవినయమేల * బాలకుని * నల్లరిపెట్టుట యేటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వలేఁడొకొ! భవాద్యశ లీయని మెత్తురే శివా!

38

—* పార్వతిదేవి యుద్ధమున రంగిరించుట *—

చ. అనిన గిరింద్రపుత్రి వృధియందుఁ బతిము పట్టి భర్త య
ప్రాసరిచిపట్టి పట్టడలయున్ బ్రహ్మభేదల దొప్పిమోటువ
ర్తనము నెరింగి సఖ్యభిమతింబును నారసి కాగలట్టిదొ
నని యనిపెన జెలిసి విజయగణగణి చెంగటికిన్ రయలునన్

39

ఉ. ఆపెయుఁ బోయి యిట్లునియె * నా గణమూర్తికి మేలుచేసితి
నీ పురుషుల్ నినుక జెనక * నెత్తురె యెంతటివాడు వీరియా
టోపము సాగివచ్చునె యిటుల్ జయధుస్యడవైన నీకడన్
రూపటి పోదు రిద్ది యనురూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా!

40

గీ. అనుడు గణపతి యానందమతిశయిల్లఁ, బొంగి తలపాగఁదీర్చివొడంగియనికి
నకమాస్ఫాసన మొసర్చి యథవగణముఁ బిలిచియిట్ల నేదీరంబు పెంపువెలయ.

మ. గిరిజానూనుడ నను మీర లహిరాఁ క్కైయూరయోధాగ్రణుల్
దరమెనక ననుగెల్చి పొం దవలకున్ * దర్పాబు లేకున్న నీ
శ్వరుఁ జేరన్ జనుఁ డిద్ది నిర్ణయము ద్వాఁస్థ శ్రేష్ఠులారా! మహే
శ్వరిదావాఁకుఁ డీశఁ డీరలు శిఁ * జ్ఞాపాలకుల్ బల్లినుల్. 42

మ. పలుజన్యంబుల నారితేజీనకుచుల్ * ప్రౌఢాత్మకుఁ పెక్కురీ
రలు నే నొక్కడ బాలకుండ నమరాఁగంభానభిజ్ఞుండ ని
క్కలహంబందిక నాకు లోటాదవినన్ * గాదేరి కభ్యాతి మీ
వలనక బాటిల మీకు శంకరున కంబాదేవతిన జేరుచున్. 43

క. అది దెలిసికొని దిటబుగఁ, గదనమునకు దిగుడు సమరకాశలులని పెం
పొదఁగఁ జెప్పిన లజ్జ, స్పృహలై పా రీగుండకుఁ * జని యని రిట్టుల్. 44

గీ. అంబికాపుత్రుడంటి దేవ! యనుపమాన
బలుఁడు బాలుఁడు పెచ్చుగఁ * బ్రబలియున్న
వాఁడు ఘోరాజి నోర్వఁగ * వలయుఁగాని
వాని సలఁతుల దీర్పఁగ * నశముకాదు. 45

క. అని తెగఁజెప్పిన విని శివుఁ, మను మదియొడిచి నివమిటులై యన్యముగా
దు సగేంద్రతనయ చేసెన, పవి యిది యుపు కేమిసేయవలయునో యరయన్.

గీ. వినియమును బాపిం దైవశివల మేను, నోడెని యాడుమరులొకులొక్కపరున
నామెడలనిగ్నివామున నొకాది కను నిలువగుగాకఫల బొందునగజ నిజము

క. కానున్నది వాఁగల దిఁక, నేనలనో మీరెల్ల * జేరి యనీకం
బే నడుపుఁ దగులుచుండెదఁ బె నేనన నారిల్ల * బలిసినచేవన్ 46

గీ. ప్రమథినిగణములోనిబల్లియలగు, జోయలయ నోమకొనియుమాసూనువీర
భ్రమను గూడుకొని నిడువడిగ రాణి, నాసముఁగాము నగ్గణవమనిఁ జేరి.

చ తిశవీకనేల బాలకు సుదారతఁ బట్టుడు కొట్టుఁ డిప్పు డీ
లఁడు పొసరించేదేమొకొ యుదారపదాగ్రణియంచు హెచ్చుగా
దుడుకుడనంబు మీఱఁ గడుతొందరతోఁ జెలరేగి యార్చుచున్
బుడుతనిపై వడివ బడిరి * భూరికృపాణగదావహస్తులై. 50

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *—

- చ. అతఁడును సింహపోతములు * లద్భుతరీతిఁ దొడంగి నింగి ను
ద్ధతగతిఁజేరి ఘోరతరఁదండహతిన్ బ్రమథోగ్రసైన్యసం
హతుల నదల్చుచున్ జదిపె * నష్టనవిక్రముఁ దేఱిచూడనేక
మతిసారదయ్యె నెవ్వరికి * మాన్పడుచుండరి యొక్కతీరుగఁ. 51
- వ. మఱియు సగ్గణాధీశ్వరుండు
క. కొందఱి పొట్టల మఱియును, కొందఱి చెట్టలను మఱియుఁ * కొందఱి తలలన్
కొందఱి యక్కుల నికనున్, కొందఱి ముక్కులను బగులఁగొట్టెన్ యష్టిఁ.
- క. కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, కొందఱు ప్రాణాంత్యదశను * గొనియుండి రికన్
కొందఱు నరుమై సురిగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచుఁ * గూలిరి పెలుచన్.
- ఆ. ప్రబలదండధారఁబ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁబెట్టి * కాలఁజమురు
చున్నఁ దెరలిమరలియవ్వెత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్కశ్రేవఁబఱచుచుండ
- క. చని మణ్ముఖుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదురుఁగా నిబ్బంగిన్
పెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాతెదరె యదరి * వీఱిఁదులారా! 55
- ఉ. చావరె యెల్లకాలమిటు * శాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాటినఁ
బోవదె తేజముఁ యశముఁ * బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
ల్గావలదే పదండిఁకను * గావఁగ వచ్చెద నేను ధీరసం
భావితవృత్తిఁ గైకొనుఁడు * భద్రము లొందుఁడు రండు పూన్కిమై. 56
- గీ. అనుచు వారల మరలించియద్రుఱిజాకు, మారు డత్తటి గణనాథుఁ * దారసించి
విక్రమోన్నతిఁ గన్గొనివేడ్కఁ జెంది, డెందమం దెంతయేని నానందమొంది.
- ఉ. ఈతనిఁ జూడఁ దోచు మది * కెంతయు మచ్చికఁగ్రుచ్చి కౌగిటఁ
బ్రాఁతిగఁజేర్చ సన్నిహితఁబాంధవవర్మలకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నికఁ నెట్టుల సీతనితోడఁ బోరుదున్
జేతము చెమ్మగిల్లె నికఁ * జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 58
- గీ. కోకనదతుల్యమై మేల్మ్రోగొమఱమీఱు, వీనిమేనున బాణముల * విడుచుటెట్లు
లేకయుండిన సీతఁడలోకకక్షి, నిపుడు నన్నేచునేముకో * యేవునూపి. 59

క. ఇల “తాంత్యాభీరు” వనెడు, పలుకున్ దలఁపంగ యుద్ధఃపద్ధతియై కడున్
జెలువుగఁదోఁచెడు నైనను, బలికెడ నిటు లితనితోడఁ * ప్రాధిదలిర్పన్. 60

— * కుమారస్వామి గణపతినిఁ దారసించి సంభాషించుట * —

ఉ. ఓ గణనాథవర్య! వినుఁమో ఘనవిక్రమధుర్య! యిట్లు లీ
నీగణసైన్యమునీ జడువ * నేరిమియానాకొ! చూఁడు వచ్చితిగ్
నే గరిమంబు శోభిలఁగ * నీవిక నన్నిట డాయు మగ్గిలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు * పల్కెఱు చూపఱు లుగ్గడింపఁగన్. 61

గీ. అనినవిని గణనాయకుం * డంబికాత
నూజుఁ గన్గొని తత్సూక్తిఁబోజ మెచ్చి
దురము చాలించి స్కంధు నుడురును గాంచి
యిట్లు తలపోసె జిత్రమం * దింపుగదుర. 62

గీ. తోడఁబుట్టువువలెనాకు * దోఁచెనీతఁడీతనిన్ గనఁగఁగిట * నెనయుపొంపె
యువతపించుచున్నది * యుల్లమకట, పోరుమా నెడనికపీని * పొందుఁగోరి
వ. అనితలఁచి మహాసేనువచనంబులకుఁ బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న సత్తఱి
గణసైనికులుఁ గుమారావలంబనంబుననేచి దండతోమరవరశుకృపాణపా
ణులై యొక్కవంకఁ గుమారుండదల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణ
నాథున్ బొడువఁబోవుచున్న సతండు మరలఁ గుపితుండై యంబరంబునకెగసి
ప్రలయమార్తాండుని పగిది దుర్నిరీక్ష్యుండై.

— * గణపతి ప్రమథనైస్యంబులను వధించుట * —

చ. కసియెసఁగన్ సుపర్ణఁ డు రంగముల బిట్టరఁజీల్చినట్లు వే
క్కసమగు నేడ్డెఱన్ గవిని * కాలనుజేతను దండధారనున్
గనవొనరింపుచుండె గణ * కాండము నయ్యెడ మణ్మూఖుండు సుం
తసమెనఁగంగఁగాంచుచు ను * దారతమై బొగడెన్ గణాధిపున్. 63

చ. ఎరగలిచిచ్చు పెచ్చడరి * యెంతయుఁగానసభూజరాజి ను
ద్ధరగతిఁగాల్పుతేవఁ గడు * దోర్బలధుర్యుడితండు సేనలన్
దరమిడి కూల్చుచుండె బెడిదంబగు దండహతిగ్ రయంబునన్
గురుతర తేజుఁడీతఁడ విఁకుంతితవిక్రముఁ డెల్ల భంగులన్ 66

క. దీక్షక తరవాఁగొని యిందటి నివ్వధిమండఁజేయుదక్షునితని ని
త్తటిదటిసి యెదుర నేనియుఁ బోటిఁగొను నితఁడెల్లఁ బ్రమథఃపూతగణములన్

—* విష్ణోద్దిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని శక్తిన్ గొని సమరంబునకుఁదొడరుచున్నంత నత్తటి నారదప్రబోధితులై
హరిహరణ్యగర్భాద్భులగీర్వాణశిరోమణు లాత్మసైన్యంబులతో మహేశ్వర
సహాయార్థంబై వచ్చితదీయాంఘ్రిపద్మంబుల కెఱిగినిలిచిన పరమేశ్వరుండఁడుఁ
బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ. ఒక్కఁడు దుండగీడు కమలోద్భవ! మద్భూతాతీరణంబునం
దుక్కునఁజేరి యడ్లువడి * యుద్భుటపూతగణాధినాథులన్
జక్కడఁగించుచుండ భుజిసార మసార మదేమిచెప్పుదున్
గ్రక్కున వానిఁజేరి యెడికమ్మునఁ దేర్పఁగబూను మీవిఁకక. 69

అ. అనుడు దేవ! యల్లెయని పితామహుఁడు ద్వాస్థులనిఁజేరిప్రమథఃపదమనుజుఁచి
తటియఁబోవుచుండ * దండంబునన్ మోఁది, దాడిఁబెరికి యిడ్చిఁధాత్రిఁడోసె.

క. దివిషత్సైన్యంబులునున్, సవసవగాఁ జేరుచున్న * బాడఁగని జయా
నువధూటి యుమకు ద్వార,స్థవిశేషములెల్లఁ దెలుప * శైలజ యంతక. 71

—* గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయుధంబులను శక్తిద్వయి నంపుట *—

గీ. కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ * ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొండు బంపి యత్కృతటాగి
హం బినుమడింప శక్తిద్వయంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు * బాసటగను. 72

వ. అట్టి శక్తిద్వయంబునం దొక్కతె యంజనాదిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖ
గద్వారంబువిప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల మ్రింగుచుండ మఱియొకతె విద్యు
త్పింగాళుతియై బహుహస్తసమాన్వితయై భయంకరయై యాదితేయప్రయుక్తా
యుధంబుల నెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజలపైఁ బడవేయుచుండ నంత
గణేశ్వరుండు సంతప్తుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకొక్షయకంబులఁగొని
పరమానందంబునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాపోశనంబుఁ గొనుచుండ నయ్యవ
సరంబునఁ బ్రమథామరవర్యులెల్ల రాత్మంబులందు.

క. పోరగలే మీతనితో, ధీరుండితఁ డొకఁడగులఁచి తీరున్ మమ్మున్
బారావారము నెల్లను, గారింపదె మందరం బొకఁడు పూర్వమునన్ 74

క. ఎందైనఁ బోదమనినన్, నందగు వడదితని యెదురఁ బావేశరణం
బిందనుచు వందురుచు మృతిఁ, జెందిరి గణనాథుని గదఁచే నొక్కమొగిన్ 76

గీ. అచ్చరలు పుష్పచందనహస్తలగుచుఁ,
జదలనిలిచిరి సంగ్రామ పాదయమరయుచు
మునులుగంధవృక్షులును మహా పాదమొదవఁ,
జూచుచుండిరి కలను బల్ చోద్యమెసఁగ.

వ. ఇట్లుప్రలయకాలాభీలంబైయున్న నయ్యుద్ధంబునం దించుకదవ్వలనున్న సైనిక
ప్రవరులు గణేశ్వరుని మహాహవప్రకారంబును మణ్ముఖవీరభద్రుల యాదా
సీన్యంబునుగాంచి గణనాథుని కింధనంబులుగాఁ జాలకప్రాణాతురులై హరున్
జేరి యవ్విధంబుతయుఁడెలుపన త్రతినారదర్శి సమీపించి మహాదేవునకిట్లనియె.

గీ. జేస! నీలీలగాదె యీతీరు నకల, మఖలభూతప్రమథగణాహంకృతిన్ హ
రించుపొంతు రచించితి మెచ్చియిట్లు, కాపుమిఁకఁ బ్రభుధామరంగణమునెల్ల.

— * శివుఁడు విష్ణ్వదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

వ. అసఁచెప్పి చన నంత రుద్రుండమర్షితుండై నారాయణప్రముఖ నిఖిలామరమూల
బలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంత వారంద
ఱాగణపాలున్ జట్టుముట్టి వివిధాయుధపరంపరలఁబోదున నతండాభీలుండై
నిప్పులురులు కన్నులతో నేరికేజూడరానితేజంబుతో నందఱకు వెగడుఁ
బుట్టింపుచుఁ గృపాణగదాదండధారల బలంబులనెల్లఁ బీనుఁగు పెంటలఁజేసి
నారాయణుఁగదసి.

ఉ. ఉరమున నొక్కపెట్ట గద పుద్గతివెచిన నాతఁ డల్లి ని
స్ఫురితశరంబులన్ బొదివి పూరినదంబునఁబేర్చి యార్చినన్
మరల గణేశుఁ డుగ్రుండయి మందుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాభు గుండె బెలువన్ బగిలించె సురల్ జలింపఁగన్. 80

వ. అంత వెన్నుండు విషణ్ణుండై హరున్ జేరి యిట్లనియె. 81

చ. బిరుదుమగండు పోరు గడు పట్టిద మీతనితోడ సత్యసం
గరమునఁ గెల్వఁజాల మిది పార్వముగా దిఁకఁ గుట్రఁబన్ని యే

తెఱుగున నైనఁ జంపవలె * దేవ! యనంగ ననంగవైరి య
చ్చరువునుజేంది యిట్లనియె * శ్రీవతి కేవుఁడనర్పఁజేయుచున్.

82

—* శివుఁడు గణపతితో ధీకొనుట *—

మ. వినుమానంబగుఁగాదె యొక్క శిశు వీ * బృందారకశ్రీని ని
ట్లెనకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చెఁ బ్రమథాహీనప్రతాపాగ్ని నీ
రసమొప్పన్ బాలియించెఁ దావకమహాహూగ్రస్ఫారవీర్యంబు నీ
రసమున్ జేసి కలంచె నేన యిఁకఁ గర్జంబొప్ప నిర్జించెదన్.

83

వ. అనిన విని శార్దూపాణి లజ్జతుండై

క. కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలునిఁ గెలువంగఁ దరమె * భర్గ! యనుచు న
న్నాభీకాక్షుఁడు శక్తుల, నోలం బొనరించి మరల * నుద్ధతిఁ గవిసెన్.

84

చ. గణపతి యంతఁ గేశవునిఁ * గ్రీక్తున ఘోరగదావ్రీయు క్తభీ
షణితరపాతమొప్ప భుజిసంఘల మోదిన వైరివీరమా
రణచణమైన చక్రమున * రాక్షసమర్దనుఁ డగ్గదన్ మహా
రణనమెసంగఁ దుంచె నమరప్రకరంబు కరంబు పొంగఁగన్.

85

గీ. గణనరుండల్లి యగ్గదాఖండములను, దిరుగ విష్ణునిపై వేయగరుడుఁడొడిసి
పెక్కుతునియలఁజేసి పేరుక్తు మెఱసె, నర్భకుండంతఁనాగ్రహానిర్భరుఁడయి

చ. ఎగసి కరస్థయప్తిహతి * నేడైఱఁ బ్రతరభేంద్రమూర్ధమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని * ఫాలము వ్రయ్యలుసేయ నాతఁ డె
చ్చుగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ * జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యప్తిహతి * దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్.

87

ఉ. అంతనె యంతకాంతకుఁ డహంకృతిమీఱఁ బినాకమెత్త ర
వ్వంతయు వంతలేక యచలాధిపనందనకూర్చివట్టి బ
ల్వీంతగ దానిఁగూడఁ బడవేసి భువిన్ బరమేశు మోడె దు
ర్దాంతతరోరుదండవాతి; దాన హరుండు కరంబు రుష్టుండై.

88

—* శివుఁడు త్రిపూరిముచే గణపతి తలనలుకుట *—

క. అమితోద్ధతిఁగదిసి త్రిశూలముచే గణనాథుశిరము * లాఘవముగఁచే
దముచేసి యార్చె జయ ఘోషముచేసిరి ప్రమథ దేవ * సత్తములంతఁ 89

క. తప్పెటలు మృదంగంబులు, డప్పలు కాసశములును ఘోరంబులుఘంటల్
గొప్పగ వాద్యముచేసిరి. యప్పరమేశ్వరుని రణజయీ శంసముగాన్ 90

గీ. శివుడు కోపంబుడిగి బాలు * శిరసుఁజూచి
వగచెనెంతయ దుఃఖైక * వశ్యుడగుచు
వీరభద్రుఁడు గుహుఁడును * విష్ణువజ్రుఁడు
గూడనాత్మములందుఁ బల్ * కుందిరపుడు.

—* సారదుఁడు పార్వతికి గణపతిమరణంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. నారదుండవు డంబికన్ జేరి మొక్కి, సర్వమెఱిగించి యిట్లనెఁజనని! యివుడు
పట్టువిడువకు మెందేని నిట్టిఘోర, చరితములఁగని నామె యిజ్జగమునందు.

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుఁజెంద నంత నమ్మహాదేవి 98

గీ. తగు నెయిలు దుర్గయముసేయధవుడు ప్రమథ
వరులు సురలును గూడియివ్వఱుస నిప్పు
జేమిసేయఁగదగు నెటకేగవలయు
ననుచు మనమున వనరి హిమాద్రితనయ, 98

మ. తగునే సోదరతుల్యుడై యలరునా * దామోదరుం డివ్వధిన్
బగతో నాదుకుమారకున్ జదుపఁగా * బల్ పన్నికన్ బన్నిమా
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దుష్కార్యం బిటూరలప్పు టి
మ్ముగ నీ పాపఫలంబుల గుడువరే * పొంగార కంగారునన్. 95

వ. అని తత్క్షణంబున

గీ. వేలువుల నెల్ల వేవేగ * వెతకి చంపుఁ, డనుచుఁ బుట్టించె శక్తుల * నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వార * లాయుధముల, గొనిచనిరి ద్వారభూమికి * ఘోరరీతి,
వ. అంత.

క. జయమేలని యగ్గించె వి,జయలగ్నానరించితనియె * సకలాభిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రద్రినందన ఘనతన్. 97

చ. శివుఁ డటఁ దానొనర్చిన యచేష్టకుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
ద్యవమగుచున్న దుఃఖమును * బాజఁగఁదోలి గిరింద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవకయె * పన్నుగఁజేరె సభాలయంబు నా
దివిజులు గ్రమ్మరన్ బయలుఁ దేలుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్. 98

గీ. ఖంజ కాళి కరాళి బిగళయు చిన్న, మస్తయు విలంబమస్త ధూమవతి సిద్ధ
విద్య మాతంగియును దారః ద్య కుజ్జ, ఆమహవిద్య మున్నగు నాహ్వాయముల.

గీ. వెలయు శక్తులు వేనవేళ * వింటికెగసి, క్రోధఘాన్ధితమూర్తులై * ఘోరరీతి
నగ్నిదరికొని ముడెడు * నట్టులేచి, సకలదిక్కుల నరయుచు * సత్వరమున.

చ. నటకుడు త్రుంచుఁ డడ్డపడి * నాకచరాధములందు నొక్కనిన్
బజవఁగనీయకుండుఁ డిటఁ * బట్టిపలాన్పుఁడటంచు శక్తులే
డెఱ నలుమూలలన్ గవిసి * శేతువ మూఁకలఁ జుట్టుమట్లఁగా
మఱకువనొంది నాకచర * మండలి యొండెడఁ గాంచకాత్తులై 101

చ. ఒడుగుటకై నలేదు తెరువొండెన వీరలనోటఁ గూలనే
యదనుఘటిల్లె నిప్పు ప్రలయంబగు కై నడిఁదోచె నెట్టులీ
యది గడువంగ నేర్తుమని * యార్తినిఁ గుంది పురందరాదులున్
బెదరుచు నాల్మమూలకు * వీఁజెడులై పరుగెత్తిర త్తఱిన్. 102

క. ఎచ్చోటకేగి కనుఁగొనఁ నచ్చొటనాశక్తులదరి * యాస్యకుహరముల్
విచ్చి సురావళి నెల్లనుఁ విచ్చలవిడిఁ మ్రొంగుచుండ * వెఱపొందికడున్. 103

క. మొట్టోయనియెడి వారలు, కుజ్జలనికఁ జూడమనుచు * గొణగెడు వారల్
దుజ్జునఁ బెదరెడ వారలు, మిఱ్ఱుబల్లంబుఁ గనకమిడికెడువారల్

— * చిష్టాపాలు మునులకు దాన్వరీదేవియొద్ద కవచపుట * —

చ. గొడగొని శక్తులిట్లు లతిఁగోవనలై ప్రసుధామరావళిన్
గదిసియుదీర్ణభంగి సుకుంగంగనొనర్చుచు నార్చుచున్ గడున్
మనమున వీరస్యత్తము లమర్చుచుఁ గేసుచు సంహృతిక్రియా
స్పదలయి మీఱుటన్ గని యజప్రముఖామరపర్య లేకమై 105

గీ. తలరి యంచిత చేసె నీ * దండనంబు, మనకు నెల్లరి కిద్దాని * మాస్పందరమే?
ఆజగన్మాత కెప్పు డీ * యలుకదీరు, సంతపట్టిటు సంక్షోభమమరియుండు.

చ. అనియుఁ బరాంబజేరుటకు * నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ర్మునలను నారదున్ బిలిచి * భూధరరాజసుతాగ్రహంబుఁ దీ
ర్పను బనువంగ వారలు గరంబు భయంబును భక్తిగ్రాల న
జ్ఞననినికేరి మ్రొక్కి యిటు * సాంత్వనమొప్పఁగఁ బల్కిరిమ్ముగన్. 107

— * మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపుమని నుతించుట * —

చ. శివ! జగదంబ! చండిక! విచిత్రకళామయమూర్తి! దివ్యవై
భవ! శుభకీర్తి! శక్తి! శివభామిని! నీవ జగత్ప్రసూతివై
యవనసమర్థవయ్యుఁ బ్రలయాయావహవౌదువు తల్లి! శాంతిఁగొ
న్ను! వికలమయ్యె సర్వజగమున్ బ్రతికింపు! ఘృణాస్వరూపిణీ! 108

గీ. ఇల్లు నుతియించి మ్రొక్కిన యీశురాజ్ఞి
దివ్యమునులను గనియు నేడ్చియును బలుక
కున్న సంబనుగని జోహారొసఁగి మరల
నంజలులఁజేసి యిట్లని యిప్రుడు మునులు. 109

క. తమియింపుము పరమేశ్వరి!, తమియింపుము సకలలోకజననీ! యిఁక నే
రములఁ దావకసంతానమెకద! యీ జగమఖలమనన్ శివ యంతన్.

— * పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపజేసి, శాంతిఁ గావించు ననుట * —

క. ఇంచుక కనికరమున మ. న్నించి యిటుల్ మునులతో ననియె నాదు నుతం
డంచితము? జీవితండ్లై, మించిన తీజంటు మెఱచు యెలగెడునేనిన్. 111

క. వానిని మీరెల్లరు న, న్నానముతోఁ గొలుచునెడల యీమాన్మద నీ మీ
దీనత యని నుడువఁగ న, మ్మానులలరి చెప్పిరా యమరవర్షులకున్ 112

గీ. వారలును సంతసించి యివామదేవుఁడకుఁజని యవ్యధంబెల్లనుడివిమ్రొక్కి
దయనుగోరిన నాతఁడుకారమున్, తోడ నిట్లనివల్కె సంశోస మొదవ. 113

గీ. జనుఁడు దగ్దిశఁగూర్చిచక్కనందు, నొలుతనేడంటు వగుపడుదొడరిదాని
శిరసుఁడెగవేసి యిక్క శేబరమునందు, గూర్చుండద్దానఁగూర్తులుగొనలుసాగు

క. అని సెలవీయఁగ నిగదా, ద్యనిమేఘులు బాలువిగ్రహముఁడెచ్చి రయం
బుననీటఁగడిగి యర్కన, మునుజేసి నితాంతహర్ష పూర్ణాత్మకులై 115

ఆ. క్షిత్తరాశక్తై మహిమాద్యమాంబున నేగఁ, గరటి యేకదంతకంబాకండు
గానువట్ట మస్తాకంబుఁచేదించి య, చ్చటికీఁడెచ్చి కూర్చి శంభుఁజూచి 116

— * శివుఁడు గణపతిని జీవింపజేయుట * —

ఉ. దేవ! జగంబులెల్ల భవదీయ మహాజముచేతఁ బుట్టి ను
శ్రీవిలసిల్లుఁగాదె యిటు యెల్లగు తావకతేజమిందు సం

భావితరీతిః శీర్షియిశః శాలుని జీవితః శేయుమన్న భ

ద్రావహామూర్తి తత్తనుపునం దమృతాంచిత దృష్టినించుడుగ

117

గీ. అంత నిద్దురమేల్చాంచి నట్లు బాలుఁ, డలత యొక్కింతలేకయె శివయిలర
జీవితండయి కూర్చుండ జెలగిదివిజ, వరులు మునులును సంతోషభరితులైరి.

—* పార్వతీదేవి శక్తుల చురబ్బట *—

క. గిరిజాదేవిః శాలుని, సరగునఁ జూపింప నాపె శివసమునన్

గరమలరి సురలఁ బ్రమథులఁ, గరుణాలోకనములొప్పఁగిగాంచెబ్రియమునగ.

చ. కడువడి సంతసంబెసఁగఁగ నుతు నక్కునఁ శీర్షి మోము ము

ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను శివధమణీమయభూషణంబులన్

బెడఁగుగనిచ్చి దీవెనలఁ శివేర్పి నొసంగె దదాజ్ఞతోడ ము

న్నడరిన శక్తులెల్లరు దయాస్పదలొచుఁ దొలంగిరడ్దనిన్.

120

మ. సురలష్టీశ్వరుఁ దోడిచెచ్చి నుతునిన్ శివసించి రంతన్ మహా

శ్వరి యానందితచిత్తయై నుతు నిశీశానాంకమందుంచ న

వ్వరమేశుండును దచ్చిరంబువయి దీప్యతేప్రేమబంధంబునన్

గరమున్ జేరిచి ముద్దుబిడ్డఁడని బల్గారాబమేపారఁగన్.

121

....* శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట *....

గీ. వీడు ప్రమథగణేశుడై వెలయునని తి

శూలము నొసంగి బమ్మనుజుడ నతఁడు

శివుని చిత్తమెఱింగి వేదవిహితప

తారముగ నుపనయనంబు శివమఁగూర్చి.

122

ప. నిఖిలామాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండికయు నక్షమాలయు నొసం

గఁబరమేశ్వరియు నమూల్యరత్నాభరణంబులతో సశరచాపగదాఖడ్గంబుల

నొసంగి గారవించె. దామోదరుండు నామోదంబున నిభ్యసారభ్యవిభా

సితంబగు చనమాలయుఁ జక్రంబునొసంగి మన్నించె సంత సకలామరప్రమథ

వర్గంబెల్ల సగ్గణాధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నోపదలర్పించి

యర్పించిరంత గణేశుండుసంతుష్టుడై నిజజనకాంఘ్రిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి

హరివిరించనులకును నారదాదిదివ్యమునులకును వందనంబిడిన వారందఱాసం

దితులై పెల్లుగ నాశీర్వదించి ప్రేమించిరంత శివుండు పుత్రుని జూచి

123

గీ. బాలకుడవయ్య నీవిట్లు * ప్రౌఢవిక్ర, మంబు నెఱపితి శక్తికొమరుడవౌట
నిఁకఁజరంజీవివౌచుగ * జేసుడవయి, సుఖములొందుమునిచ్చుట * సుభగమూర్తి
.... * శివుఁడు గణపతి కగ్రపూజ్యత నొసంగుట *

వ. మఱియును

ఉ. నేనును విష్ణు వీనలువ * నెట్టన లోకమునందు సర్వస
స్థానముతోడఁ బూజలను * మానుగఁ గొందుమొ యట్లె నీవుచున్
శ్రీనెఱయంగ సర్వసుర * సిద్ధశిశుచరమానుషోరగా
భీనియతార్చనంబులను * లీలగనొందు మనిందితోన్నతిన్. 125

వ. అందుఁగూడ.

క. మాకన్నను దక్కిన సుర, లోకంబునకన్న నీవు * లోకమున మొదల్
చేకొనెదుగాక, పూజల, శ్రీకరగుణసాంద్ర! సర్వ * సిద్ధగజేంద్ర! 126

క. విను మఖలకార్యముల నా, దిని నిను బూజించి జనులు * దృఢతఁ గ్రియాసి
ద్ధినిఁగొనెదరు విఘ్నంబులఁ, గనకుండెద రెపుడు దేవ * గణపతి! జగతిఁ.

— * శివుఁడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పట * —

గీ. భాద్ర శుద్ధపతుర్థి నుద్భవముఁజెంది, నాఁడవగుట నాదివసంబు * నన్ ద్వదర్చ
నంబు నేమంబుగాఁగ నొ * నర్తు రెల్ల, వారు వారికి మేలు నీకూరఁగలదు.

గీ. సింధురాన్యఁడవౌటచేసిందురమునఁ, బూజితుడవయిమిక్కిలి * పొంగుఁగాంతు
వట్ల దూర్వాఙ్మూర్తార్చల * నధికమైన, హర్ష మొందెద వార్యాము * భాజ్జహేలి!

క. వ్రతివత్సరమున భవదవ, చితి నిత్తిధియందు భక్తి * జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుఁడును జేయనిచో, వెతవడు నవ్వాడు విఘ్న * వేధితుడగుచున్.

అ. ఈ చతుర్థినుండి * యేడాదివఱ కిట్లు, నీ సమర్చనంబు * నిత్యమును నొ
నర్చు టిది వ్రతంబు * నగజాకుమారక!, సర్వసిద్ధిదంబు * శర్రకరము. 131

వ. అద్దాని విధానం బెఱింగింతు వినుము.

అ. భాద్రసితపతుర్థి * బ్రాతరారంభ కా,లమున వేగ మజ్జనము నొనర్చి
నిత్యకర్మములను * నెఱవేర్చి విజ్ఞులౌ, బ్రాహ్మణులను బిల్వ * వలయు భక్తి.

క. మృత్తికతో నేనియు భా, స్వత్తరధాతువులనేని * బవడముతో నేన్
జత్తాకర్షకముగ గణ, సత్తమ! నీ విగ్రహంబు * నలువఁగవలయున్. 133

ఆ. మంటపం బమర్చి మంచిగ నీవిగ్రహముఁ బ్రతిష్ఠచేసి యర్చనంబు
సల్పవలయు పోడ శివకారోపచారముల మంత్రపూర్వకముగ విధిగ. 183

సీ. మల్లె మొల్లయు బొండు మల్లె సంపఁగి జాజి, విరజాది నాగ కేశరము కొండ
గోగుమాడుగురేల గోరంట నురపొన్న, పొన్నమంకెన తుమ్మి పొగడగడియ
మొగలిమున్నగువాని పూలఁబొందమ్ములఁ, జెందొవప్రోవుల శ్రీతులసియు
మాతేడు జమ్మి యమ్మాచి విష్ణుకాంత, యమ్మైత్ర దానిమ్మయైత్రరేణి

గీ. రేగు జల్లేడు వాకుడు రేల దేవ, దారి వావిలి రావి గన్నేరు మద్ది
మామిడియు జాజిగలిజేరు మరువము మొదలగుతరులవత్రిబూజసేయంగవలయు

వ. మఱియు నిక దూర్వాఙ్గురార్చనంబందు వితస్తిమాత్రప్రమాణంబులుగను
త్ర్యంగంబులుగను మూలవర్జితంబులుగనుండు దూర్వాఙ్గురంబుల నూట
యొక్కటిఁగానిఁ బక్షంతరంబందు నిరువదియొక్కటిఁగాని యర్పించి పూ
జింపవలయును.

గీ. చెలఁగి యిరువదియొక కుడుములను నరఁటి
పండ్లు పెంకాయలును జామ పండ్లు వెలగ
పండ్లు చెఱకులు నేరేడు పండ్లు దాక్ష
పండ్లు నై వేద్య మిడవలె భక్తి మెఱయ.

187

వ. అనంతరంబుదు.

గీ. భక్త్యభోజ్యాదియంతముగఁ బ్రణవ ముచ్చరింపుచు మహానివేదనంబింపుమైర
చింపవలెనంత బ్రాహ్మణ శ్రేణితోడ, నావ్రసాదంబు భుజియింపనగుజగమున

వ. ఇట్లాశవత్సరంబు పూజించి వ్రతంబుసల్పి యవ్వల నుద్యాపనంబుసేయవలయు
నద్రాని విధంబెఱింగించెద.

—* గణపతి వ్రతోద్యాపన విధానము *

గీ. అస్థతో వటువారఁ దోయంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబమర్చి స్వర్ణ
ఘటితమాభవదీయవిగ్రహమువస్త్రయుగ్మముననుంచి పూజించుటావ్వనంత

గీ. సండిలముఁ గూర్చి యందప్తదళమునందు
సగ్గిని ప్రతిష్ఠచేసి వేదాభిహిత వి
ధానముగ హవనముచేసి ద్వాదశకాగ్ర
జన్మలకును సువాసినీ జనములకును.

114

గీ. వటుయుగమునకుఁ దనివిగఁ భక్త్యభోజ

నమును దాంబూలదక్షిణలోఁ గ్రమముగా నొ

సంగి రే వేగి యమ్మఱునటి యహంబు

నందు నుద్వాసనంబు సేయంగవలయు.

142

ప. అటుపిమ్మట నక్కలశంబును సవస్త్రయుగ్మంబైన సౌవర్ణప్రతిమను దక్షిణలో
నాచార్యునకొసంగి యాశీర్వాచనంబుఁ బడయవలయు నీయది యుద్వాపవవిధా
నంబిత్రైతం గెవ్వరాచరింతు రట్టివారు విఘ్నలేశంబేనిఁ గాంచక సర్వసిద్ధులన్
జెంది యఖలసుఖంబులఁ దనియుదు రిదిసత్యం బెల్లవర్ణంబులవారలు స్త్రీలు
పురుషులీ వ్రతంబాచరించి వాంఛితార్థంబు లొందుదురుఁగాకయని సంతఁ
దత్రత్యదేవమునివరులెల్లరుఁ బ్రత్యయ ముప్పార నమృతహవ్రతం బీశ్వరసాన్ని
ధ్యంబున నెరపి గణనాథు ననేకనునస్తువిస్తారంబుల నర్పించి కృతార్థులగుదు
నమ్మహాత్మవంబెల్ల నీక్షించి యమ్మహాదేవరాజ్ఞ యత్యంతానందంబునఁ
బొడలె నయ్యవసరంబున దేవదుండుభిధ్వానంబులేపు మిగిలిసెలఁగె గంధర్వా
ప్సరోగీత నృత్తంబులు బహుభంగుల వెలసెఁ బుష్పవర్షంబులు గురిసె సంత
నారాయణప్రముఖాఖిలగీర్వాణశిరోమణులును మునలును దమవరిజనము
లతోఁ బరమేశ్వరానుచుతి స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతృప్త
యగు మహేశ్వరిన్ గారించి లోకరక్షార్థ మఖిలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండె
నని నూతుండు శౌనకాదిమనులన్ గాంచియిట్లనియె.

144

క. ఈవిఘ్నేశానజనుఁ, పాపనచరితంబుఁ గూర్చిఁ బరియింప వినం

గా వజ్రులన్ సిద్ధులు నా, నావిధవోన్నతులతో జనంబులకు భువిన్. 144

క. అనవిని మునివరు లపు డింకను శుశ్రూషులయి యని రఁకలుషచరిత! నీ

కనదమృతరసమయోక్తుల, వినిపింపుము మీఁదికథను పేడుక నిటులే.

చ. గిరివరకన్యకాశిపు లొగిగిన్ సుతయుగ్మముతోడ సంబరం

బురువుగ నొందుచున్ గరము ప నున్నతి నుండిరి తారకారిసిం

ధురముఖులున్ బరస్పరము ప తోసము నివ్వటిలంగఁ బ్రేముడిన్

వజ్రులుచు నుండి రెంతయు సుఖవర్షవరుల్ దముఁగాంచి మెచ్చగఁ. 146

క. సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యులును స్వాత్మజన్మలయిన నా

యిర్వురలో నొకనికే గడు, హర్షుగఁ గట్టన్దలంప ప సంత రయమునన్.

క. శరణన్ముడు దనకనియన్, గరివదనుడు దనకె యనియు | గాఢస్వప్నా
భరులై తలదండుల వేసరఁజేయఁగ నరసి యొక్క | చక్కటివారల్.

—* శివుడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూప్రదక్షిణంబు ఫణంబుగా నేర్పఱచుట *—

గీ. కొడుకులను బిల్చి యని రిట్లు | గొంతులేక
యెవఁడు మీయిద్దఱుండు భూ'యిష్టశక్తి
భూప్రదక్షిణ మొనరించి | మొదట నిటకుఁ
జేరు వానికె బట్టంబు | చెండఁగలదు.

149

క. ఇది మేమొనరించిన పన్నిద మీయది మీర లెవరు | నెఱవేర్చిన న
య్యది వానికెడదమనఁజే, రుద్దమనునఁగదలెను గుహుండుపుడమిదిరుగఁగాన్.

వ. అంత నవ్విధంబారసి హేరంబుండు లంబోదరుండొటకు మిగులఁ జింతించి.

చ. అటమటఁజెంది కుంది తన | కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్పు సేయనదిగాంచక యొక్క యుపాయమెంచి యూ
రటఁగొని తల్లిదండులఁ ద్వారన్ దరిసింది కడున్ బ్రవత్తిలం
పటుడయి ముక్తి యిట్లనియె | మంజుతరోక్తుల యుక్తి పెంపునన్.

152

శా. తల్లి! తండ్రి! భవత్పదాబ్జముల నుద్యద్భక్తిఁ బూజింప నే
నుల్లంబందుఁ దలంచినాడఁ గరుణన్ | యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుడంచు నాజ్ఞఁగొని రత్నోదాత్రపీఠా విరా
జల్ల వారలఁజేర్చి కొల్చి ప్రణతి | స్థేమాభిరామాకృతిన్.

153

గీ. వెరవునఁ బ్రదక్షిణంబుల | నిరువదొక్క
మాటు లొనరించి ముక్తి యి'మ్మాడ్కిఁ బెట్టె
గట్టుఁ డీక మీరు నాకు సా'కతముమేఱయ
సకలగణనాథపట్టంబు | సత్వరముగ.

154

మ. అనినన్ వారలు నీవె ముందు సకలాహార్యాటవీరీధి
త్తనవిస్ఫూర్జిత భూస్థలిన్ దిరిగి రా'తధ్యంబుగా నీకె య
ఘనపట్టంబు నొసంగువార మన న'గ్గంధేధవక్తుండు పా
వనమా నాకృతి నల్పినాడ నసకృ'ద్వారంబు లంబాపితల్!

155

అ. అనిన నిందయుండి | యవని నెట్టులఁజుట్టి, వచ్చినాడవనిన | వక్రితుండుఁ
డనియెయుష్మదంఘ్రి'వనరుహార్చనమును, దమప్రదక్షిణములఁదలఁపుఁడార్త

చ, ఇరువదియొక్కమాటు తమకిప్పు ప్రదక్షిణ వందనంబులన్
 సరవీగ సల్పి భూభ్రమణ శత్రుల మిర్వదియొక్కమాటు నే
 వెరవునఁగొంటి శాస్త్రములు వేదము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
 నరయరె యేటి కితైఱఁగు నాలముసేయ జగత్కుటుంబకుల్! 157

గీ. తల్లిదండ్రుల సన్నిధి నుల్లసిలుచు, వేటుభూముల కేగుట వైట్టిగాదె!
 వెరవిడి కుమారుడిప్పట్ల పెరిమెయమరె, నాకు మీకృప నిట్లు సుశ్లోకులార!

నీ. తల్లిదండ్రుల పవోదకముఁ బోలంగలే, దాకాశఁగంగా మహాజలంబు
 మాతాపితృలతో సమానతఁ గనజాల, రఖల గీర్వాణచూడాగ్రములు
 జనసేవకుల పూజనముతో సరిఁజాల, దేదేవపూజనంబేనిఁ బుడమి
 పూర్వపుణ్యములేక పొసఁగునే యెవ్వారి, కవ్వారి పూజనంబుడీలేక

గీ. తమకు నేకైవ్వవాడనే తథ్య మరసి
 సరళమతి యుష్మద్భక్తి సాష్టవము నెంచి
 సేయుఁ డిఁక గణమూర్ధాభిషక్తుఁగాఁగ
 జాగుసేయక నను గృహజలధులార! 159

— * పార్వతీపరమేశ్వరులు గజాననునకు గజేశపట్టంబుఁ గట్టుట * —

వ. అనినంత.

క. నూటియగు సామజాన్యుని, మాటలను దదీయబుద్ధి మత్కృతిని మదిన్
 బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకములేక పూని రట్లానరింపన్. 160

గీ. సగరుఁ డైసేయఁబంచి గణములఁ బిల్వఁ
 బంచి యాక్షణమందు నిబ్బరవు పూని
 గంధసింధురవదనునిఁ గరుణతోఁ గ
 సత్కనకపీఠి నుంచి గాఢములు సెలఁగ. 161

వ. దివ్యగంగాకృపీటంబుల సభిషేకించి దుకూలపరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్టి
 నిచ్చి నవరత్నఖచితాస్తాపదకీరీటకుండలార్చికల ముక్తాహరంబుల వివిధమణి
 భూషణంబుల నొసంగి యఖిలగణాధినాథవట్టంబుఁగట్టి రాసమయంబున సర్వా
 మరులును బ్రమథభూతగణంబులు హేరంబు సనేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచి
 రంత షడాన్యుండు వేగంబున నిలామండలం బెల్లఁదిరిగి కోజుచువచ్చి తల్లి
 దండ్రుల కెఱిఁగించినఁ గ్రాంచారి కవ్వారలట జరిగిన వృత్తాంతంబంతయుఁ

జెలిపిన సతండు బమ్మెరవోయి యఖలక్షోణీప్రదక్షిణాయాసక్షోభితుండైనను
బిభృరిబుద్ధివైశద్యంబున కలరి తిలీక్షన్గొని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబుల
మోఁదట.

— * విశ్వరూపుఁడు తనకూతుల నిర్వురను గణపతికిచ్చి పెండ్లి నేయుట *—

గీ. విశ్వరూప్రజావతి * విఘ్ననాయ

కునకుఁ దనపుత్రికల నీయఁ * గూర్చితోడ

వచ్చి శివునర్కిగోరుడు * వామదేవుఁ

డనుమతింపఁగ నాతఁ డాహ్లాదమొంది.

163

చ. హిమగిరిజాశివానుమతి * నీడ్యుడతండు మహాహత్వనంబుఁ బె

ల్లమరిచి సిద్ధి బుద్ధియను * నాత్మజలక్ గణధర్త కిచ్చియు

క్రముగ వివాహమున్ సలిపెఁ * గాంచనగర్భునిదొట్టిమేటులా

నమరులు మానులున్ ఋషులు * హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్

164

చ. తళుకు మెఱుంగు చూడ్కులును * దద్దయుముద్దులు గుల్కు నెన్నడల్

బెళుకుహారంగు బంగరపు * బింకపు గుబ్బకవల్ గడున్ గడుక

హుళికిగఁదోచు నెన్నడుము * లొప్పెడునొప్పుల కుప్పలాసతుల్

బలితపుబాళిగొల్వ గణ * పాలకుఁ డొందెఁ గడిందిసౌఖ్యముల్

165

— * గణపతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట *—

గీ. కొంతకాలంబు జరుగ నా * కోమలాంగు

లందు సిద్ధికి షేమాఖ్యుఁ * డల్లబుద్ధి

కమరలాభాఖ్యుఁ డాత్మజు * లవతరించి

మించి రంచితవైధవా * మేయలగుచు.

166

వ. అటమోఁదఁ బార్వతీవరమేశ్వరులు వధూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్రిద్వ
యంబుతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి రిచ్చరిత్రం బఖిల
పాపఘ్నంబు భోగమోక్షప్రదం బిద్దాని నాదరంబునఁ జదివిన వినినవారలందు

— * ప ల త్రు తి *—

సీ. విద్యార్థియగువాఁడు * విద్యనుజెందు ద్రవ్యార్థియానతఁడు ద్రవ్యంబుజెందుఁ
గ న్యార్థియగువాఁడు * గన్యనుబెడ్లాడుఁ, బుత్రార్థియగువాఁడు * పుత్రులఁగను

భోగార్థియగువాఁడుభోగములన్జెందు, మోక్షార్థియగువాఁడుముక్తి నొందు
రాజ్యార్థియగువాఁడురాజ్యమార్జించు యశోర్థియానాతఁడుయశముఁబడయు

గీ. రుక్మఁడై కుందునట్టిఁ డా'రోగ్యమొందు
ఋణభరాకాగ్రంతుఁ డొందును * ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గ'గ్గోలువడెడు
వాఁడు నిర్వృతిఁజెందును * వాస్తవంబు.

169

వ. అనిచెప్పిన నూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను బాంధవ్య
రులలీల వేటొక్కఁ డెఱింగింపుమనుటయు సతం డిట్లనియె.

క. శుంభద్యుపవిక్రమసం, రంభులు జంభారిముఖసు'రభయంకరులౌ
శుంభనిశుంభాసురులు వి, జృంభించి జగంబులేచ * సేగిఁగొని సురలో. 170

—* బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ. ధాతకడకేగి యవ్వారి * దౌష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతఁడు గనలి య'న్యూనమైన
నారివరబల మారసి * నామ గోవు, వలని కేతెంచి వారి కా * వరముఁదెలిపి.

ఉ. వీరల కేను మున్ను వృథావీధనుతాప్త! వరం బొసంగితి
బూరుషులేరు వారలను * బొంకమణంపఁగఁజాలనట్లుగా
సారసగంధి పూరుషుల * సంగతిఁజెందని జోటివారలన్
మారణమునీ బొనర్చునట్లు * మంటయదయ్యె జగత్ప్రియంబునన్. 172

చ. ఇలఁగల పైదలులేనలుపు * తెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్య మీ
లలిత భవత్పురంధ్రియె ల'లల్కిరుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలగి వధింపఁగావలయుఁ * జెచ్చెర ఘోరనిశాచరద్యయిన్
ఛలమెదియేనిఁ బన్ని త్రిదశపీయనున్ బొనరింపు మీశ్వరా! 173

—* శివుఁడు సార్వభౌమిని గాళియన నామెగిరిసి నిమ్రోక్తులాడుట *—

గీ. అనుచు బ్రార్థించినట్టి స్వ'యంభుమూర్తి, కవ్వరంబిచ్చి పంపిని'జాత్రమందు
వెరపునరయుచు నొకనాఁటి'వేళఁగాలి, యనిహసిం చెరునిందించి'నట్లు లుమను

ఉ. అనుడి నిన్నతోడనే య'గాత్రప వెగ్గలమైన యలెడ్డన
బూని మహేశు రోషధర * పూరితదృష్టులఁజూచి యిట్లనెన్

గానవె నాటనుండి ననుఁ గాళిగ నీటఁ బ్రీతిలేనిచో
మానక యిన్ని నాల్కిటుల * మానపడ నేల కలాదభూషణా ! 175

ఉ. కూరిమిలేని నాదురతిఁ గోరుదువీవెటు లిక్కఁ తాననే
మారునిఁగాల్చిపోయి తను * మానముసేయక నేనె ముగ్ధునై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు * చెల్వగు నేచెలియేని దానయై
పూరుపుఁగోరి చేరు నది * పొందు నవజ్ఞ దృఢంబుగా ధరన్ 176

చ. మగనికిఁ బ్రీతిలేని యలఁమానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు ననిఁగాయువెన్నె లటు * లక్కట! యెట్టిసుఖంబులేనియన్
మగువల కింపొనర్పవిఁక * మంచిగఁ గాంతఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ * వెక్కనమా తను వెంచి చూడఁగన్ 177

గీ. కానఁబాసెద వేగనీకాలవర్ణ, తనువువేరొకఁడేనియుఁ * దనువుఁదాల్తుఁ
దాల్పుండిన నేమనితల్లడిలుచుఁ, బాన్పువిడియవ్వలకునేగి * పద్మగంధి 178

ఆ. వెక్కివెక్కి యేడ్చి * విభునకిట్లను డేవ! నెలవుచేయు తపముఁ * జేయుదాన
ననుచు గద్గదస్వరాంచితయై వేడు, కొనఁగఁజూచి విశ్వీగురుఁడు వెఱచి,

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట *

ఉ. కెందలిరాకుఁజోడి! యిటు * కేలిగ నాడిన నా నుడిన్ మనం
బందుఁ దలంచి యల్లెదవె? * యందముఁ జందమునందు నీకు నే
నుందరి యీడురాఁగలుగుఁ * జూడఁగఁ దప్పెదియేని నాదు వా
క్కందుఁ గనన్బడన్ సయివు * మంఘ్రులవ్రాలి యొనర్తు సేవలన్. 180

ఉ. నీయెడ నాకు వేడుక జనింపకయున్న నిఁకెందుఁగల్గునో
పాయకయెంచు మాతృమున * భామర! వేమఱు చెప్పనేల? యీ
స్నాయదనంతవిప్లవవిభాసితసంతతి కీపు తల్లివై
శ్రీయలరాగుచుందు విఁక * సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా ! 181

గీ. అట్లగుటఁజేసి నీయందుఁనరతి నాకు, నెట్టులేర్పడు నిఁక మన * యిద్దఱుండు
సురతలాలస మరునిచేఁజొప్పడినది, కా దతనికన్నమున్న జరిగంబుపొడమ,

గీ. విను పృథగ్జనరతి కలిఁవేణి! పంచ, బాణుఁ గారకుఁగాఁగ నీర్పఱచినాడ
నటులుగాకున్న మన్మథుఁన స్తమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట * సిద్ధమగునె !

క. మరుడును నను వేల్పులతో, సరిగఁదలఁచి కలఁచి భస్మసాత్కృతుఁడయ్యెన్
గిరిజ! జగత్ప్రాణార్థం, బరయుము మన యిర్వురకు విఠాఁరం బవనిన్, 184

ఉ. ఇత్తఱిఁ బల్కుఁగూడ నిఁక * నేదియొగాని జగచ్చుభార్థమే
హత్తఁగఁ దోచునద్ది భవదాత్మవశంబయి పొల్పు నింతలో
బిత్తరి! రిత్తయల్కు నిఁకఁ * బెంపొనరింపకు సాకతమ్మునన్
జిత్తమునందు నీ చరణసేవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో ననున్, 185

గీ. ఇట్లు పరిపరివిధముల * నీశ్వరుండు, గట్టురాచూలి కాత్మవైకల్యమణఁపఁ
జాల వాచాలత దనర్ప * సాంత్యనంబు, చేసినను దేజు నితాంత * చింతతోడ.

గీ. వేడినట్టుల్ను విడిచి పూఁబోడి యనియె
యిచ్చకములాడి నన్నింక * నేచఁబోకు
నీదు చాటూక్తులకు లోఁగి * నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీలీల నిపుడు. 187

గీ. మగనికిన్ బ్రయగాతున్న మగువప్రాణ, మలనుబాయఁగఁదగునట్లు పూనకున్నఁ
దెగినదని యెల్లవారలు నగుదురెందు, నవని యున్నంతకాలంబు హలహలగళ!

ఉ. ఎంతయు నీకు నాతనువు * హేయము గాఁ గనుపట్టకున్న ని
ష్ఠితటి కోర్చి నన్నిటలఁ * నెల్లిదమాడెదె కాళియంచు! నే
నింతటి నల్పుదాననగు * టింతయు దోసము నీదిలేదు త
స్వంతముసేయుదున్ జదురులాడకు నీవిక మేటి మచ్చికన్. 189

— * పార్వతీదేవి తపంబుసేయుటకై శివుని నెలవడుగుట * —

గీ. స్త్రీలయందెట్లు కార్ణ్యంబుఁచెడ్డయనుచు, ఘనులు పలుకుదు రద్దానగాఢతపము
చేసిచాయుద్దు నైల్యంబుఁజెలఁగియిచట, నుండఁగానోవయడ్డంకియైదుగుమార్గ!

గీ. అనినవిని శంకరుఁడు దరహాస మయర, నిట్టులనె విరిఁబోడినీకేల తపను
పాయఁగాఁజేతుఁగార్ణ్య మిచ్చాటనేను, లేక నీవేనిఁ బాయఁగఁలేవె చెవును.

ప. అనిన మహా దేవి యిట్లనియె.

ఉ. ఒల్లను నీసహాయ మదియొల్లను నాదు విభూతి నొందఁగా
నుల్లము శాంతినొంద దలు * లుగ్రతపస్సానరించి కాళిమన్
బొలుగ నుజ్జగించెదను * బొచ్చెముజోలిఁ దలంప నీకికన్
జెల్లదు దేవ! వేగ దయసేయుము సెల్విక జోతచేసెదన్, 192

గీ. అనుడుఁ దవ సెవ్వరినిఁగూర్చి * యాచరింతు
వజ్రముఖ! యన్న నామె * యిట్లనియె మరల
దేవ! నినుఁగూర్చియే చేతు * దివ్యతపముఁ
గాంచెదన్ గాంచనాకార * గాత్ర మేను.

193

— * శివుని సెలవొంది పార్వతీదేవి తపం బొనరింప హిమాద్రి కేగుట * —

క. అనిన మహాదేవుడు నే, వినిఁ గని చిఱునగవు నగుచు * వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు పల, దని నిర్బంధింపకున్న * నార్య! రయమునన్. 194

క. క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గందివ్రదక్షిణముచేసి*కాంతుని విరహ
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దఱిసి గిరిద్రుమిథున*మును గని ప్రీతిన్.

క. వందనముచేసి వారల, కుం దనతెఱఁగెఱుకచేసి * కూఁమితో ము
న్నందుఁ దవం బొనరించెనొ, యందే వాసంబుచేసి*యాదర మొప్పన్. 196

— * పార్వతీదేవి తపస్సుచేయుట * —

గీ. భూషణంబుల విడనాడి * పూవుఁబోఁడి
గగనఘనఁ దానమాడి వ * ల్కలముఁగట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి * నిష్ఠమెఱయ
శైవలింగార్చనంబుఁ ద్రి * సంధ్యలందు.

197

క. సలుపుచుఁ దపసొనరించెను, ఫలదళజలధక్షణముల * బహుకాలము నె
చ్చెలులరి కెలన సేవలఁ, గొలువఁగఁ జలిమలయనుంగు * కూఁతుగుప్రీతిన్.

.... * వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దను వచ్చుచుండుట *

క. ఇటులఁ జిరకాల మరుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్కఘోర * గోహరి యుమ న
చ్చటఁబొడఁగని యశనే శ్చన్, జలగతిక దాయ శైల*జయుసాదముగాన్

గీ. చెలులతోఁబాటుఁగని దాని * నలుకులేక
తోఁటివలెనుండ వ్యాఘ్రమా * తుహినకుధర
జాతనూద్భూతరోచుల * స్తబ్ధతను వ
హించియుండఁ గరమువిస్మృ * యించి యందు.

200

వ. అంత.

చ. ప్రబలబుభుక్షఁ గోల్పులి ధారాధరపుత్త్రిని దాసియున్ దదా
తృబలవిఘాతతాపయయి * ధ్వస్తమలత్రయయై పరాంబికన్
నిబిడతరేహఁగొల్పుచు వఁనేచరఘాతుక సత్వరాజ కెం
దు బిరుదుమీఱు శాస్త్రయయి * దోచెను నిచ్చలు గాపుసేయుచున్. 201

చ. గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ * లోనఁజేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁజేసెఁ దత్సఖలు * దారును నెగ్గుఁదలంపరైరి గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృతార్థత నెంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజనానిన్ భజించుచునుండె దండిగన్. 202

గీ. దుష్టసత్త్వంబులకుఁ గాని * దుర్మతులకుఁ
గాని యత్తైత్తి చూచుట * కేని వలను
గాకయుండెను జగదీశ * కాంత యెదుటఁ
గడఁగి శార్దూలరాజంబు * గావుఁగొనుట. 203

క. అంతఁ బరమేశకాంత నిరంతర తప మెంతయేని * రాజలఁ గడు దు
ర్దాంతులగు దైత్యవరుల నితాంతశ్రమ డస్సి సురలు * ధాతను వేడన్. 204

-* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతిదేవియొద్దకు వచ్చి మొక శక్తినిఁ బుట్టింపమనుట *-

క. ఆతఁడు వెల్పున నమర, వారిముత్యం దుహినగిరికి * వచ్చి త్రిజగతి
మాతను మృదాంగని సంప్రీతిమెయిన్ మ్రొక్కి నుతులఁ * బెల్లుగ నల్పన్.

చ. కని గిరిరాజపుత్త్రి కడు * గారిం ముష్టఁగఁ దమ్మిచూలికి
గొనబుగ నర్ఘ్యపాద్యములఁ * గూరిమి స్వాగతమున్ బొనర్పఁగా
వనరుహసంభవుండలరి * వారనిభక్తి దల్లిని నంజలిన్
గొని యిటు పల్కెనజ్ఞగతి * కోమలపేశలమంజులొత్తులన్. 206

ఉ. తల్లి! యిదేటి కిట్లడరి * దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి వీ
వెల్లజగంబులేలు పర * మేశ్వరి వొక్కటి నీకుఁదక్కువే
పెల్లుగ మున్ దపించి యలవిశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁగొంటి వీ
వల్లసుధాంశుమాళివిర * హంబె టునైఁవఁగనోపితియెడన్. 207

గీ. అనిన వనజాతలోచన * యనియె నలువ
కాదినర్గంబునన్ బరమాత్మ శివుఁడు

నిన్ను సృజించుటన్ జేసి * నీవునాకు

మతుడవై చెలువొందెద * వతులతేజ!

208

క. మరల బ్రజాస్థమునం, దిరవుగ నీయలికమున మహేశుడు పొడమన్

గురుతఃదగుశ్వశురుడవు భూ, ధరునకుఁబితవౌటనాకుఁ * చాతపు ధాతా|209

వ. కావున రాణివాసంబు ముచ్చటనెట్లు నీయెట్ల యెదుర గుట్టువీడి రట్టడికోర్చి
మునుముట్టన్ దెలుపుదు నైన నొక్కచక్కటి యాలకింపుము.

ఉ. నాదుశరీరమిద్ది కడు * నల్పుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై

నాదరబుద్ధి మానితిని * నచ్చచ్చుపైఁడియఁగూడ నీదురా

తేదనుమేను నూన నొక * లీలఁగ నిట్లు తపించుచుంటి నీ

నీదు సమాగమం బివుడు * నిక్కము హేతువు తద్విభూతికిన్.

211

గీ. అనిన బిరుదుహాధవుఁ డిట్లు * లనియెఁ దల్లి!

యింతమాత్రమునకె తపం * బిట్లు దుస్స

హముగఁ జేయంగవలయునే * యైన నీదు

లీల లొకహితార్థమై * కాల్గుఁగాదె ?

212

క. శుంభనిశుంభాసురులు విజృంభితులై సకలసురల * చేవయడఁచి యి

క్కుంభిని గలంచుచుండిరి, గంభీరకృపాంబురాశి! * కడపుమునారిన్. 213

ఆ. శక్తివీవుదక్కఁన క్తంచరేంద్రులఁ, బెరలుచంపఁజాల * రరయుమంబ!

వరము వారికిడితిఁ * బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయువతిచేబా * కారునట్లు.

వ. కావున.

ఉ. నిర్మలబుద్ధి నీపదవ * నేజములన్ భజియింతు నీజగ

చ్ఛర్మముఁగోరి నీవికను * సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ

చర్మముపేరితోఁ జిలుత * శక్తిని వీడి మదంబ! దాన నీ

దుర్మతులైన రక్కసులఁ * ద్రుంపఁగఁజేసి జగంబులేలుమా!

215

—* పార్వతీదేవి కాలతన్నపునఁ గొశికిఁబుట్టించి తానుగొరియగుట *—

క. అనియజుఁ డధ్యర్థింపఁ దు, హిసగిరిసుత చర్మకోశ * మెలమివిడిరయం

బునఁగనకకేతకినుము, కనదు త్తమగౌరియై ని * కామంబలరెన్.

216

గీ. అంబ త్వకోశమునఁ ద్యక్తమైన శక్తి, కాశికినామధేయయై * కాలమేఘ

నిధశుభాకారకన్యయై * నీటుమీఱ, మెఱసెఁ దామరచూలి యలరెఁగరంబు.

- సీ. శంఖచక్రగదాదిసకలసాధనసంయు, తాప్తమహాభుజః * యైనదాని
 ఇంద్రసీలంబుల * నెకసక్కిమాడు ర, మ్యంబైన కృష్ణగాత్రంబుదాని
 నూర్యచంద్రాగ్నుల * సొంపుఁగన్పింపు దీ, వ్యద్దివ్య నేత్రిత్రయంబుదాని
 నవరత్నఖచితస్వర్ణవినిర్మితోజ్జ్వల, త్కలిత చంద్రార్ధశేఖరముదాని
- గీ. మేల్మి బంగరువలువల * మెఱయుదాని, సుందరీతిలకంబయి * చొక్కుదాని
 పూరుషస్సర్ప నెఱుఁగనిపూవుఁబోడి, నంబ యిడ దేవకార్యార్థమజనకపుడు.
- వ. అంతః గాంచనగర్భండు ప్రీతుండై యన్ముహాదేవిమఱంగట మెలంగుచున్న
 శార్దూలవరంబున గాంచి విస్మితుండై యద్దానిపై వెగ్గలంబగు వాత్సల్యంబుఁ
 బఱపు నవ్వురమేశ్వరి కతం డిట్లనియె. 219
- ఉ. అమ్మ! యిదేల క్రూరమృగమం దిటు లక్కటికఁ బొనర్చెదీ
 విమ్మహి నాగుఁబామునకు * నింపునఁ బాలను బోసినట్లు ని
 క్కమ్మగు క్రూరసత్త్వమునుఁగా దిది యొక్క నిశాటఘాతుకుం
 డిమ్మెయి దీనిపై నెనరునించ జనించు వివత్పరంపరల్. 220
- ఉ. ఎన్నియొ గోవులన్ దినియె * నెండఱన్ ద్విజులన్ సధించె నిం
 కెన్నియొ బన్నముల్ సలిపె * నెండఱికో యింక నిట్టి నీచుపైఁ
 జన్న భవత్కృపాసుధను * జల్లఁగఁ దల్లిరొ! యివ్వధంబునన్
 మున్నొనరించినట్టి యఘమున్ గుడిపింపఁగఁ జెల్లు వీనికిన్. 221
- వ. ఇంతకు నిసర్గదుష్టుండగు వీనితో నీకుఁ బనియేమనిన నమ్మహేశ్వరి తమ్మిచూలి
 కిట్లనియె. 222
- * పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న వ్యాఘ్రమును గదఁచినితుననుట *—
- ఉ. నీవసనట్లు లెట్టి యవిఁసీతుఁడుగాని యితండు మున్ను న
 న్నివివినంబునన్ దఱిసి * యెంతయు భక్తి భజింపుచుండ నే
 కావలుండైన సవ్యధముఁగాంచను నేనిట దుష్టసత్త్వవి
 ద్రావికుండై ననున్ గొలిచె * రాతిరియుం బవ లేకధీకతన్. 223
- ఉ. కావున వీని నాత్మసుతుఁగాఁగని నా నిలయంబుననే మహా
 దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక * దివ్యగణాగ్రీణిఁ జేసెదన్ సుహృ
 ద్భావము చెల్లునట్లయినఁ * బన్నుగ నింతటికన్న మిన్నలే
 దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియమెంచుము దీనిఁ బయోజనంభవా! 224

ఆ. అనిన బ్రహ్మదేవుఁ డనిమెను జనని! నే, నఱుంగ కిప్పుడు వీని యింగితంబు
దొంటిపై త్త మిట్లు యొడరిచెప్పతి నీదు, భక్తిజెందెనేనిఁ బరపు దయను.

క. పుణ్యంబు లేమిసేయును, గణ్యంబగు నీదుభక్తిఁ గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమతి! తాపకాంఘ్రి శ, రణ్యుండగు భక్తుఁడందు యర్వగనఁడిలన్. 226

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవినిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. నీయధీనముగదానిఖలజలతువులకు, బంధమోక్షముల సంపాప్తి భువిని
పరమశక్తిని నిన్నుఁబాసి యేకర్మంబు, లందు సిద్ధినిజెందు? నవని జనుడు
సర్వభావములందుస్వయమభవపునైన, నీవె యూత్రుగదానిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షాదదివ్యగ్రామమునకు నీ, యాజ్ఞ యైశ్వర్యభాగ్యావహంబు

గీ. కడచి రెండఱా నీయాజ్ఞగరుడకేత, నాబ్జభవు లిక రాఁగలఁ రట్టివారు
నిన్నుఁగొలుచుక పునఃపార్థ మెన్నఁడేనిఁ, జెందఁబాలము గృహమిదిశివునిరాణి!

క. శక్తి విహీనుఁడు పుడమి న, శక్తుం డేవనినిజేయఁజాలం డరయక
వ్యక్తమగు సిద్ధి యే యు, పృథ్వులకుఁ గూడ విష్ణువత్రియజనసి! 228

క. నీ వలిగినయెడ బ్రహ్మను గావించువు గనవుగాఁగఁ గరుణగలిగెనే
నేవెడఁగునైన జేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ యిత్రంబంబా! 229

గీ. లఖలజగదీశ్వరుఁడుఁ బరమాత్మయు నగు, శివునకీవిరళ బుట్టుకచేటు లేని
యా సనాతనశక్తివియైవ లోక, యాత్రకై యొక్క రూప బునందితిట్లు, 230

వ. ఇట్టి నీవిభూతి, పారం బెవ్వరెఱుంగఁగలదు? దుష్కృతకర్మంబైనను నీశారూ
లంబు నీ యనుగ్రహంబున మహిమాన్నతసిద్ధిని బొందె నిందుఁ బ్రతిబంధకంబు
లేదనిన సప్తః జనంధపు సనుగ్రహించి యుంబికాదేవి కాశికన్ దేవకార్యంబు
సల్పునునుటయు 231

—* కొలికి చుట్టనియందాడఁడు జగన్ వింధ్యగిరియొ గుండుట *—

ఉ. తల్లికి జోతచేసి ప్రమదంబున నాపెయనుజ్ఞఁ గొలికి
హల్లకపాణి రక్కసుల యంతముసేయఁగఁబూని ధాతతో
బెల్లగ వింధ్యశైలవరపుష్పినిజేర నజుండు పేర్ని సుం
ధిల్లగ నొక్క సింగమును దేవికి నాహన మిచ్చె మచ్చికన్. 232

క. అసవములఁ బలములఁ గడు, మీసరపుంజలబముల నఁమేయావూహో
ద్యాసితదిన్యన్నంబుల, వాసిగ నిడి కొల్చి వంప * వరద రయమునకా.

ఆ. తా ననేకశక్తిఁ తుండంబుఁ బుట్టించి, వానితోడ సమరఁనసుధఁ జేరి
దైత్యవగులఁ బిలిచి * దర్పంబునకా జంపె, శరవిఠతులఁ గానుశరనిసాతుల.

వ. గొకకంటకులగు న్నాదైత్యేయాగ్రామణులమరణంబున కలరి నలినసంధవుండు
జేజేలతోఁ గొశికినీ బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింధ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చి
యంద కాపురంబుండ నర్పించి యుంచె. 235

— * శివుఁడు పార్వతిదేవయొద్దకువచ్చి కోపోపశమనంబుఁజేయుట *—

క. అంత శివుఁడును సుమను, స్ఫుంభతిహితకార్య మెలమి * జక్కపఱచి య
త్యంతము కాంచత్కాంచన, కాంతాంగికయగుట యరసి * కడువేగమునన్.

ఆ. డాయవచ్చియ నెఁగఁచావొమ్మరొ! నుద్దిగుడుగువడెడవంబు * గొప్పఁజెంద
రమ్మ! పొదమిపుడు * రాజతాదికివేగ, ననుచు గారి బిగ్గ * నక్కుజేర్చె.

ఉ. అలితాంగిఁడ న్ నిభుని * యంఘ్రులకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోడఁ గొంచె * మెడయై మెడవంచి నిలన్ బడంగ న
బృలతశాంకశేఖరుండు * భామను డాసి కరంబు కొఁగిటన్
మెలుగఁజేర్చి యెత్తికొని * మిక్కిలి ముద్దిడి పల్కె నిట్టులన్. 238

గీ. కినుము సర్వాంగినుండరి. * కరుణానిపుడు
గడచె నానిశ యెద్దాన * గాటమైన
యనునయోపాయ నుదియు నిశరరకంబు
గా మణిగెనెల్లఁ బార్వతి * సోమముఖిరొ! 239

సీ. రినుచిలో న్నేచ్చాచి * రాజిద్యామృతమై, పరమభావంబును * మఱచుటెట్లు
కలుగ నెవ్వడుచి త * తాలుష్యహేతువు, లరయు నుండరిరొ! తఃస్యంబుగాఁగ
పెఱచు రికల్లు విప్రియకారణముమన. కన్యోన్యమొదవఁగానడఁగు జగము
వాగమృతంబెల * నాగ! నివచ్చిమా, సద్ధామృతంబునే * నవనియందు.

గీ. అరయు నాగర్థమయము ను * స్మృతిలోక
మిందు నీ యమృతద్వయం * బెవ్విధమున
విప్రియుక్తంబగుట కోపు? * విద్యుమౌషి!
శాస్త్రయుక్తిప్రసిద్ధ మీ * జాడఁ దెలియు.

క. అగ్నిశిరోనిష్ఠుడఁ గ్రతుభుగ్నుత! విను మేను నిక్కముగ సోమశిరో
భాగ్నిలయ వీపు విశ్వం, బగ్నిజోమాత్మకముగ * సరయు మఖలమున్.

క. విద్యపు నీ వజ్రముఖి!, వేద్యంబగు జ్ఞాన మేను * విశ్వంబం దీ
విద్యా వేద్యాత్మలమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుండు * మెడఁబాటెటులా.

చ. జగముల నే సృజింపుటయుఁ * జంపుట వేటొకకర్మచేతఁగా
దు గణుతిసేయు మీవ యిటు * దోచఁగఁజేసెదు మామకాజ్ఞవై
నిగరపుటాజ్ఞయే బలిమి * నేతకు నిచ్చలు వద్దివాయుచోఁ
దగు నెటు పాఠవంబుఁగను * తామరసాయతలోచనా! యిఁకన్. 243

ఆ. ఎందుఁగాని మనకు * నెడఁబాటులే దెప్పు, డట్టి మన వియోగ * మద్భుతంబు
లోకరక్షణొఱకుఁ * జేకొంటి మాకృతు, లస్మదీయలీల * యగునె వృధగ!

. దేవతలకార్య మెదలోఁ, భావించియె కాళి యంటి * భామామణి! ని
న్నా విధము నీ వెఱుంగని,దై వెలసెనె యలుగ నేల * యందుల కిటులన్.

క. అది యిటు జగదవనార్థం, బొదవెను నీయందికన్య * మొదవదు ప్రేమా
స్పదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం,వదుడగు విభునూత్తులరసి*వాసిగ సంతన్.

....* పార్వతీదేవి యరుకఁదొలఁగి శివునకుఁ గౌశికీవృత్తాంతంబు జెప్పుట*....

గీ. సకలశృంగారభావైకజన్మభూమి

గారి తభ్యం బెఱింగి య * ల్కా దొలంగి

మందహాసంబు లజ్జయు * మల్లడింపఁ

బలికె గౌశికి నెన్నుచుఁ * బ్రభునకిటు.

247

ఉ. దేవర! చూడవైతి వతిదివ్యతనూజ్వలయైన కాశికిన్

దేవహితార్థమై సలిపితిన్ భువనంబులలోన నెందునే

నావనితాకృతిన్ గనఁగ * నొనొకొ దానవవీరవర్యులన్

గావలులన్ వధించితగఁ * గాపుర మొందెను వింధ్యభూస్థలిన్.

248

వ. అద్దాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబులెల్లఁదమకుఁ జతురాననుండే యెఱింగింపఁ
గలండని యాభీజనంబులకు శార్దూలానయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు
వ్యాఘ్రుంబుండెచ్చి యెదురనిల్పన్ గాంచి యమ్మహాదేవి విభునకిట్లనియె.

— * పావ్యతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దొవరికనిగజేయుమనుట *—

ఉ. నాథ! యపాయనం బిది శ * నన్ దగు వ్యాఘ్రము దీనితోసముం
డీధర నాకుభక్తుఁడొకఁ * దేనియులేడు దివానిశంబు లీ
భూధరభూమి నా సలయ * మున్ దగఁగాచెను భూరస త్త్వదు
ర్బాధలులేకయుండఁ గడు * భక్తి నతంద్రితమై మెలంగుచుకా. 250

శా. నాయం దెక్కుడుప్రేమ యన్నయెడలన్ * నావేడ్కఁ జెల్లించుచో
నాయంతఃపురమందుఁ గావలిగ నన్నందీశ్వరాజ్ఞన్ గడున్
బ్రేయోనెఖరి దీనినుంపు ముడుపుల్ * బేర్చివ్ బాసంగించి దా
సేయవ్రాతములొఁ బ్రియంబుగఁ గృపాసింధూ ! జగద్రక్షకా ! 251

— * వ్యాఘ్రము బుక్కవేరధనుడగు పురగుండగుట *—

గీ. మధురమును బ్రణయోదర్శనమంజులంబు నైన దేవీవచనమును * నాలకించి
ప్రీతి నొందితివని శివుండానాతాదరమున నద్దానిజూడ వేగమున నదియ.

గీ. మేల్మి బంగారబెత్తంబుమెఱయు నాగుఁ గాముఁబోలిన వాలునుభాసురంపుఁ
గనకరత్నవిచిత్రచూ * కంచుకంబుగలిగి యుప్పొందె రక్షకాగ్రణిగ నపుడు.

వ. వానికిఁ బరమేశ్వరుండు సోమనంది యని నానుధేయంబొసంగె. పరమేశ్వరియు
నపురూపంబుగ నవ్వానిజూచి మేరలేక యానందంబునొందె నాజగత్సుందరి
కిట్లు ప్రియంబుచేసి యర్ధేందుభూషణుం డమూల్యవస్త్రాభరణంబులఁ బ్రత్యగ్ర
హరిచందనకుసుమదామంబుల దేవి నలంకరించె నయ్యవసరంబున. 254

క. మేనాకియై శైలే, శానుఁడు తమ కూఁతుతపను * చక్కబడటయన్
మానుగ గౌరీతనుపుకా, దానొందుటఁ దెలిసి యటకు * దఱిసి ప్రియమునన్.

జగద్రక్షకార్థమై పార్వతీ పరమేశ్వరులు మణిభవనంబున

నిత్యసుఖంబు లొందుచుండుట

వ. కూఁతు నల్లునిఁ గాంచి యంచితామోదంబున దుకూలపరిధానోత్తరీయాదుల
ననేకమణిమయాభరణములనుపాయనంబులిచ్చి యానందించి రంత జగత్కా
రకులగు పార్వతీపరమేశ్వరులదిదంపతుల వీడ్కొని జయావిజయలతో సోమ
నందిన్ దోడ్కొని రాజతాచలంబుఁజేరి సోమనంది నంతిపురంబునఁ గావలి

యుంచి ప్రమథజనంబలర మణిభవనంబునఁ బ్రవేశించి లోకరక్షార్థంబై నిచ్చులఁ
సౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండిరని నూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

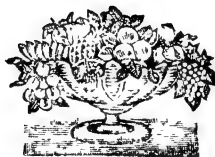
క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా, నీ చదివిన వినినఁ జెందు * నిరుపమవిభవ
శ్రీచెలువుమీఱు సౌఖ్యము, లాచంద్రాద్వారంబు యశము * నభవవదంబున్.

మ. ఘనదుర్భిక్షమహావృధాసమయజాగ్రద్ధాతృతాతుష్టశై
వనికాయా! నుమనోమనఃప్రియతమా! * భర్తృప్రతాచారపా
వనలక్ష్యోహ్వానగేహినీనయనజీవంజీవజైవాత్మకా!
వనజారాతివిభానిభోత్తమ యశఃప్రారజ్జదాశావజా!

258

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివభాగ్యము:

శ్రీ శివపురాణము

యుద్ధఖండము
ప్రథమాశ్వాసము

మద్ధవశత్రురీప్రభు
తామేయరమాడ్యసుండారాంబావిర్యుం
బామానినీసహౌదరి!
హైమవతీశార్చనారతా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమహామునీంద్రులు సూతునితో నిట్లనిరి. 2
శ. కొమరులును గోడండ్రు మనుమ లొప్పగ రాజమండలం దగనుతతోఁ
బ్రమధులు గొలువంగ నలరుచు, తమ నేమేమి యొనరించెఁజక్కఁగజెపుమా.
గీ. త్రిపురముల నొక్క శరమునఁదిగించి యల్ల, నల్లద్రావెడు దొరలను బొల్లుచేసె
నని వి నెద మెట్లావమ్మననభవుఁ డట్లు, సలిపెనో తెల్పు మాకిపునత్యవచన!
వ. అట్టి యడిగిన సూతుం డిట్లనియె.

— * త్రిపురాసుర చరిత్రము * —

ఉ. మున్నల తారకాసురుని * ముమ్మైనవారే దొరపట్టి చంప నం
త న్నెగులున్ దొరంగి సురతల్లజు లెప్పటియట్లు శ్రీలతో
నున్న తిమిడి యుండిరి దానూద్యవకోటి రసాతలంబునన్
బన్న మెసంగనుండె సిరిఁబాసి యలందుగ్రుఁ గొన్ని నాళ్ళటుల్.

వ. అంత.

గీ. తారకాసురునుతులు గొంతవడి కదిగి, పొదలిరవ్వారు మువ్వరు పోటుమగలు
లావు చేవయు వెరవు చలంబుగల్గు, వారు దండ్రుని మరపించు వార లెందు.

వ. అవ్వారికి దారకాక్షుడు కమలాక్షుడు విద్యున్నాళి యను నామధేయంబులు
నువ్వసిద్ధంబులై తనరె సంత సచిరకాలంబున నవ్వారు.

గీ. కనకశైలగుహన్ జేరి కరముతపము

ధాతను గుఱించి యయుతవత్సరము లొంద

నలువ దఱిసి వరం బిత్తుఁ దెలుపుడన్న

మొక్కి వారలు దోయిలిఁ బూని యనిరి.

7

క. దేవా! వరంబు నిడు నడ, నేవడువున మాకు మిత్తి యేర్పడనియటుల్

నీవారసి యిచ్చిన నా, దేవజ్యేష్ఠుఁడు పొసించి దితిజల కనియెన్.

9

చ. కనుపడునట్టి దెద్దియు జగంగున శాశ్వతమై యెసంగ దీ

యనువున సర్వలోకములు నబ్జహితేందులు సర్వలోకశా

సనులును వారికర్మఫలసంచితభోగము లొంది యంతమున్

గనుదురు మీర లెట్లు లది గాంచకయందురు వేఱు గోరుడి!

10

గీ. ఎద్దియేనియు దుర్లభంబెంచి యొక్క, సాకు నడ్డిడి మిత్తి పొసంగనట్లు

వరముఁ గోరుం డొసంగెదవచ్చననుడు, వార లించుక చింతిలి బ్రహ్మకనిరి.

— * త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబు లడుగుట * —

చ. సరసిజనూతి! నీవు గడు సంపద లిచ్చిన భాగ్యమిచ్చినన్

దిరమగు నాయువున్నగద దేకువ నేకటదీర భోగముల్

మురియుచు నొందజెల్లు నది భూరిగ లేనయెడన్ జనుండు సం

బరపడి యేమి బావుకొనువాఁడా యెఱుంగుము నీ మనంబునన్.

12

ఉ. ఐనను నీవు కాదనిన నక్కట యేమి యొనర్తుమిట్లు నీ

మానసపుంబ్రకారమె యమర్చికొనన్దగు పైడి పెండి యి

న్నొ నగరంబులన్ ముపుర కదటఁ గూరుపు మవ్వి నేలపై

యానక మింటఁ దిరుచు విహారమునీయుచు నుండఁగావలెన్.

13

గీ. ఒక్కొక్క పురంబునందు మేమొక్కొక్కరము

వాగుమొనరించెద మీక సర్వసురమయుడు

తేరుగానట్టి తేర నం * తేవసించి

విల్లుగానట్టి యొకవితఁ * విల్లుఁ దిగిచి.

14

క. వాలముగాకయె తగునొక, వాలమ్మన ముప్పురములఁ * బడసి యొకయెడన్
గాలిచి చంపవలెన్ మము, మేలుగ సంతవఱి కిమ్మ * మేలియుసురులన్. 15

వ. మఱియు మాకు సమృద్ధతేజోబలవిద్యాధనై శ్వర్యత్యాగభోగయోగంబు
లనుమానింప కిమ్మ సర్వదేవమయిండగు శంకరుండు కింకరులగుమ్ము సమ
యింపనేరఁడిఁకఁబైనఁగానున్న యట్లగు ననిన విరించి తథాస్తని విశ్వకర్మ
యగు మయునిఁబిలిచి వారియభీష్టానుసారంబుగఁ బురంబులనిర్మించి యొసంగు
మన్న నవ్వాడట్లు హైమరాజతాయసపురంబుల సమృద్ధేశ్వర్యశోభితంబులఁ
గామగమనంబుల నిర్మించియిచ్చిన నందు జ్యేష్ఠుండు భర్తపురంబును ద్వితీ
యుండు రాజతంబును గనీయుం డాయసపురంబును గొని యందుఁ బ్రవేశించి
యుండిరి మఱియు నాపురంబులు మూడును.

16

నీ. పద్మరాగమణిసుప్రాసాదములచేతఁ, గల్పవంశదంబకంబుచేత
తుంగమాతంగతుంగరాజులచేత, బహుగోబరీవర్దపాలిచేత
అరవిందహల్లకాయతసరస్సులచేత, వాపీతటాకకూపములచేత
సకలపన్నప్రశస్తస్త సమాహములచేత, గంధర్వసిద్ధ నికరముచేత

గీ. అతులవిద్యాధురీణాగ్రజాలిచేత, సమరవిక్రాంతదైత్యజనములచేత
విలసిలవతివ్రతాంగనావితితిచేత, బ్రతిష్ఠాహస్థివాలయప్రతిచేత.

క. రమణీయములై ప్రతిగేహమున మఖిన్నులనుగాయనట్టివియై చె
ల్వచురుచుఁ దిరుగుచునుండును, ద్యుమణిపదవినుండి యహింసారోకముదనుకన్.

గీ. ఇట్టి త్రిపురంబులందు మహీయైలైన, దైత్యవరు లేవుమిలి మాత్రాండమండ
లంబుదొరకొని శేషవేశ్మంబువఱకుఁ, బురులతో సంపరించుచు * భూతకోటి
కెల్ల హింసయొనర్చుచు * నుల్లసిలుడు, సురుగుచుండిరి జనములెచ్చోటనేని.

అ. వారిఁజెనకలేక * వాసపుండును దక్కు, వేల్పులెల్ల వెఱచి * విన్నదనము
తోడ మూఁకలగుచుఁ * దోయజగర్భుని, సన్నిధానమునకుఁ * జక్కనేగి.

క. మొక్కి యిటు విన్నవించిరి, దక్కఁగలేమింక త్రిపురదానవవీరుల్
నిట్కుచు నెల్లజగంబులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు * సరిలేకెందున్. 21

ఉ. ప్రొద్దు కడున్ వడిన్ బుడమి * బోర్లగిలున్ బురముల్ గనంబడన్
హద్దునుదప్పి తారలు హిమాంశుడు దాగుచు దిర్గుచుందురే
సుద్దియులేక బిక్కవడి * చూచుచునుండు జముండు మేటియా
పద్దశఁగడ్చు చుంటిమిది * పద్మధవా! కనరాద నీకిటుల్. 22

చ. ఎపుడా నివంబుపై బడి ను * రేశులతో నినుమున్ బొనర్తు ర
ష్టపుడుచు దేటిచూచి కడు * నబ్బుర మొందుచు దిబ్బసేతుమం
చవకృతులాడి పోవుదురు * హ యిక నేమి యొనర్తుమి త్రతీన్
దెవదెవలాడు మానుడుల * దీనతదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్. 23

చ. అనిన విరించనుండు హృదయంబున నారసి యవ్విధంబుఁ దా
ననిమిషరాజ కిట్లనియె * నక్కట! యేమియొనర్ప జెల్లు వా
రనఘలు శంభుపూజనపరాయణు లిద్దచరిత్రు లట్టివా
రిని గెలువం దరంబగునె * వ్రేటున మార్కొని యెవ్వరేనియున్. 24

గీ. వరము వారల కిడితి దెప్పరము గాఁగ
వరబలంబును నాస్మీయబలము శంభు
పూజనఫలంబు నేకమై * పొంక మొప్పె
నరిది వారల గెలువంగ * నగునె మనకు. 25

—* త్రిపురాసురులపాద దెబ్బపుటకై బ్రహ్మ కైలాసాద్రికేగుట *

ఉ. పోవుద మిష్ట శంకరుని * పొంతకు దైత్యులఘాతుకక్రియన్
దేవునిమానసంబునకుఁ * దేటపడన్ వచియింత మాతఁడే
కావట మొంది మీఱు పలఁఖాదనులన్ దెగటార్పనోపు నీ
మీవగఁ బాపనోవునని * మెచ్చి ప్రయాణము చేసి వారితో. 26

గీ. రజతగిరిఁ జేరి నందితోరంపు సెలవుఁ
గొని మహేశ్వరు దరిసింపి * కుతుక మొప్ప
క్రముక్తి తలవయి దోయిలిఁ * బూని యిట్లు
ప్రార్థన యొనర్చె నెంతయుఁ ప్రాథఫణితి. 27

మత్తకోకిల : ఈవె యింద్రుడ వీవె చంద్రుడ * వీవు పేంద్రుడ వీశ్వరా!
ఈవె నల్వపు దీవె చిల్వపు * దీవె ప్రొద్దు పుమేశ్వరా!

ఈవె మిత్రివి నీవె సత్రివిఁ * కీవె ముత్రివి శంకరా !

ఈవె యాకస మీవె యా రస * మీవె యగ్ని మహేశ్వరా ! 28

చ. పొరిఁబుర దానవోత్తముల * భూరిభయం బెడఁజెంది కుంది నీ
దరి కిటు జేరినాము మముఁ * దప్పక ప్రోవఁగదయ్య ! యీపుద
కొరు లిఁక మన్వఁజాల రిది * యోజనచేయుము దివ్యచిత్తమం
దురుకరుణాపయోధి ! యిడు * మోడక మా కభయంబు నింబుగన్. 29

క. బిక్కమొగమొంది వేలుపు, లొక్కవిలం బిట్టు బిట్టును దిలకొనుచు బల్
పొక్కుచు భువిఁబడి నీవే, దిక్కని విన్నపముసేయ * జేకువమెఱయన్.

— * శివుఁడు త్రిపురాసురులు భక్తులైనందున వధింపననుట * —

౩. క్రొన్నెలపూవుదాల్చుదొర * కోవిదులార ! యిటుల్ తలంకఁగాఁ
జన్నె! వగనె దొరంగుఁడు నిశాచరవీరులు భక్తు లెట్లువా
రిన్నశియింపఁజేతు నిఁక * శ్రీపతియొద్దకుఁబోయి చెప్పఁ డా
మిన్న యెదేని మాయఁగొని * మీ పరితాపముఁ బాపు రూఢిగాన్. 31

క. అనిచెప్పినవా ర్ని ముసము, న నె వైకుంఠమును జేరి * నశినయనుఁ దీ
రని భక్తి మొక్కి నుతులక, గొనబుగఁ బొనరించి తెల్పిఁగోడల్లఁదగన్. 32

చ. తడవొనరింప రాదిఁక సుదర్శని! యప్పురముల్ గడుఁగవడిన్
బడి త్రిదివంబు రూపడఁచుఁ * బ్రత్యహముఁ బెదరించుచున్నవా
రడలున నీదుసన్నిధికి * నందఱ మిట్లరుదెంచినాము మా
యడ రిడవంగఁ బూనుము మహాత్మా! కృపామయమూర్తి! చెచ్చెరగా. 33

క. అని యర్థించిఁ గమలన, యనుఁ డారసి యవ్విధంబు * సంతయు శివభ
క్తిని నాయుసురలకుఁ దదం, గనలకుఁ బతిభక్తిమాన్వఁ * గడఁగిరయమునన్.

గీ. అట్లుగాకున్న నవ్వారి ననిఁ * జెనకఁగ
రాదని యెఱింగి మునుల సురలను వేగ
జతన మొనరింతునని యగ్ని * సరగ నొకని
సృష్టిచేయఁగఁ దలఁప నచ్చెరియ మొప్పు.

35

— * విష్ణుమూర్తి అరిహస్మనిని బుట్టించుట * —

౪. ముండితమైనయట్టి శిరఃమున్ గడుమాసిన యట్టివల్పులున్
దుండమునందుఁ బేల్కయును * దోసలి బుంజికయున్ దలిర్పఁగా

దండిగ 'ధర్మ ధర్మ' యని * దా స్మరియించుచు నొక్కడ చుట్టూ
నిండగు భక్తిమైః దటిసి * నొక్కని మొక్కి యనుజ్ఞ నద్దడున్.

86

గీ. శేషశయనుడు వాని దృష్టించిచూచి

మెచ్చి తలయూచి యిట్లనె * మేలుమేలు
బుద్ధిమంతుడ! నాయందుఁ * బొడమిత్తీవు
నేను పనిచిన కార్యంబు * నెరవు మిఁకను.

87

క. అరిహన్నామముఁదాలించి, హరువొప్పము చోటు నీకునమరించెద ముం
దరసి పదియాఱువేలుగ, నరుదగు నొక మోహశాస్త్ర * మమరింపు వెనన్.

గీ. కరమప్రభంశమయమును * గర్మవాద

మయము మాయామయంబునై * ప్రియము సేయ
వలయు నయ్యది యటుగూర్పు * వలఁతివీ వ
నుచుఁ దెలిపె దద్రహస్యంబునున్ వెరవుగ.

89

—* అరిహన్-మాయాశాస్త్రంబుల రచించుట *

ప. అనిన నతండట్లు నిర్మించి తెచ్చి చూపించిన హరి యుప్పొంగి సత్వరంబుగ నీ
విఁక దైత్యపురత్రయంబుఁజేరి యవ్వారల మోహపెట్టి శౌతకర్మలఁబావు
మద్దాన వారుహతులయ్యెదరిక నీకు ముందుగఁ బ్రవేశంబుఁగూర్పఁగా నారదు
నంపి యవ్వారికి నీయందు భక్తిబుట్టెను నశ్రమంబుగ వారికి మోహంబుఁ
గూర్పుమని నారదుండలంచి యమ్మనికిఁ దత్సాకల్యం బెఱింగించి యరిహను
నకు ముందు దైత్యులఁజేంది యవ్వాని నందుఁ బ్రవేశపెట్టుమనివంచి యరిహ
నునకు నలుపురుశిష్యులంగూఱిచి వారికి ఋషియత్యాకీర్త్యోపాధ్యాయు లను
నామంబు లేర్పఱచి వారితోఁ ద్రిపురంబులకేగు డనియుఁ ద్రిపురసంహారం
బాదిగఁ గలియుగంబునఱకు నెందేని మరుస్థలి నొదిగియుండుఁ డనియుఁ గలి
యుగంబున మీరు యథేచ్ఛతో నన్ని దేశంబులందు విజృంభించి చరింపుఁ డని
యును జెప్పి పనిచె నంత నారదుండు ముందుగఁ బుండరీకాక్షుని యుక్తిప్రకా
రంబు వేసంబు మార్చుకొని హిరణ్యపురంబున కేగి తారకాక్షుండఁజేయుడు
నతండు మునిం గాంచి.

40

గీ. మూర్తికడ పేల్కయేమి ! యీ * ముఱికిపటము

లేమి ! యీ కుంచయేటికి ? * ఋషివరేణ్య !

శ్రోత్రవేసంబు వింతగాఁ * గొంటి వేటి
కెఱుంగఁజెప్పము మాకు బొంకిమిలేక.

41

వ. అనిన దానవేంద్రునకు నారదముసింద్రుం డిట్లనియె.

గీ. ఆసురనాథ ! యొకండు మహానుభావుఁ
డగువడియె యాతఁడొసఁగె యీ * యతులదీక్ష
యిదియె నిర్వాణకారణ * మిదియె సకల
భోగసంపన్నదానంబు * పుడమిలోన.

42

క. దీనికి మించిన దెందును, గానఁగఁబడ దరసినాఁడఁ * గౌళల్యమునన్
దీనికిఁ గ్రిందివె యన్నియు, మానితి తొలినాఁటి వెట్టిమతముల నెల్లన్. 43

వ. అనిన నవ్యాదును గాలచోదితుండై యిట్లనియె.

గీ. అట్లయిన మేమునుం గొందు * మట్టి దీక్ష
నా ఋషి యెవండా దెబ్బ మే * మతనియొద్ద
కరుగఁగలమన్న జడచారి * యనియె నతఁడె
యేడవదినం బిటకువచ్చుఁ * జూడు మధిప !

44

క. ఆయనఘదీక్ష నొందిన, నీయట్టి ఘనుండు నుడుచి నేర్పునాథో ? నీ
వే యాదు వీశుఁడవు నీ, వే యాదువు శ్రీశుఁడవు మహిన్ దైత్యవిభా ! 45

వ. అనినుడిచిననంతఁ దారకాక్షుండునారదోక్తప్రకారంబుదీక్షఁగొనంబూనిదేశి
కుని యాగమసంబునకై ప్రతీక్షించుచుండె నంత సరిహాయతియును శిష్య
చతుష్టయంబుతో హిరణ్యపురోపవసంబుఁజేరి యందు మాయావాదం బుపన్య
సింపుచున్నంతఁ దెలిసికొని తారకాక్షుండు వచ్చి పాదంబులకెఱుగి యిట్లు
ప్రార్థించె.

46

క. నాకిమ్ము దీక్ష యతిపతి !, చేకొనెదను నేను దమదుఃశిష్యుఁడ ననుడున్
శ్రీకాంతునియపరాకృతియై కర మొప్పిన యతీంద్రుఁ * డనురక నె నిటుల్.

క. నాయాజ్ఞ మీఱనట్టిఁడు, నాయంశేషాసి యగు నశనన్ దనుజుఁడు దా
నేయఁడనై నేవిం చెద, మీయాసతి యతివతంస ! * మీఱను గనుమా ! 48

— * అరిహన్ముని త్రిపురాసురులకు దీక్షనిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పుట * —

వ. అనిన నవీనయతి యంకికరించి దైత్యరాజునకును దతోద్దరులకును విధివిధా
నంబుగ దీక్ష నొసంగె నామీఁద దనుజులెల్లరుఁ గ్రమంబుగ దీక్షన్ గొనినంత
యతీంద్రుండు శిష్యమండలి కిట్లు స్వధర్మంబు లుప దేశించె.

49

ఆ. వినుఁ డనాదియగుచు † వెలయు నీ పంపార, మిద్ది కర్తృకర్మహీన మరయుఁ
డిద్ది తనకుఁదాన † యేర్పడునట్లులే, తనకుఁదాన పాలియుఁ † దభ్యమిద్ది.

ఆ. బ్రహ్మ మొదలు గడ్డిపరకవఱకును నా,త్మయె యొకండు వేఱుఁడలఁవఁ గనము
హరిహరులు విరించియనుపేర్లు మనపేరు, లట్లె యిందుభేదమరయనగునె.

ఆ. బమ్మ మొదలుదోమవఱకును దేహంబు, మరుఁగు నియతమింతనూటిగాను
సకలజీవులకును † సమమె యాహారని,ద్రాసురతభయములు † తలఁచిచూడ.

గీ. దప్పిగొని మన మెట్లు లుదకముఁజేరి
త్రావి వడఁబాయుదుమొ యట్లె † తక్కినవియు
దూవఁజెంది వడిన్ వడిఁ † దోయమొంది
త్రావి నిట్టూర్పు విడుచునుఁతభ్యమరయ.

53

క. చెలువలు వేయుగు రున్నను, చెలువ నొకరైను నొకండు † చెందును నటులే
పలుగుఱ్ఱములున్నను ని,మ్మల నొకగుఱ్ఱమునె యెక్కుఁబుడమి నొకరుఁడున్.

సీ. మంచమందుఁబరున్నమహిఁబరున్ననునిద్ర, యొక్కతీరుగ సౌఖ్య మొందఁజేయు
బ్రహ్మకేని కొలందిపాటికీటమునకేన్, జాపన్న కడువెఱపావహిల్లు
హింస సేయఁగఁ జోలదేజంతవునుగాని, భువి నహింసయె గడుభూరిధర్మ
మిద్దటనే స్వర్గమిచ్చటనే సరకంబు, నుఖదుఃఖములె వానిచొప్పలరయఁ

గీ. గలవు ధర్మములును దానములును బుడమి
స్వల్పఫలదము లయ్యవి † చర్చసేయ
హింసకుం డేగు నరకం బహింసకుండు
చనెడు స్వర్గం చిహట లేదు † నందియంబు.

54

వ, మఱియువినుడు.

గీ. సకలనిగమాగమాంతశాస్త్రములసార
మరసి చెప్పెద రెండు వాక్యముల వినుఁడు
లేదహింసను నెందుఁబోలిన సుశృతము
లేదు హింసను నెందుఁబోలిన యథుంబు.

55

ఫ. ఇక నుత్తమదానంబులు కొన్ని గలవు. చెప్పెద వినుము.

శ. భీరున కభయం నాఁకట, గారింపఁబడిన జనునకు * గ్రాసము తెవులున్
గూరిన వానికి నొషధ, మారసి విద్యార్థి కొసఁగఁ * దధిమఠవిద్యన్. 56

వ. అందులకుఁగాను

శ. ధనమార్జనంబు చేయుఁడు, ధనమేకద మూల మెల్లఁధర్మములకుఁ
ఘనమగు సౌఖ్యంబులకును, ధనముఁ బడసి పదియురెండు * దనువుఁడు నీతిన్

గీ. విదు జ్ఞానేంద్రియంబులు * నైదు కార్మి
తేంద్రియంబులు మనము బుద్ధింద్రియంబుఁ
బదియురెం డగు నివ్యాని * ముదము గదురఁ
గొలుచుట హితంబు వేఱగు * కొలుపు లుడిగి. 58

గీ. మ్రాకులను గొట్టి జీవాల * మట్టుపెట్టి
నెత్తుకులు గాల్వ లొదవఁగ * నేర్తుమనుచు
నేయి తిలలును నగ్గిలో * వేయుచుండ్రు
జన్నము లటంచుఁ గొందఱు * జంతులేక. 59

వ. మీరలవ్యాని మానుండిఁకను.

గీ. ఎవుడో పడిపోయెడు శరీర * మెఱిఁగి వేగ
యావి యున్నంత కేఁకట * యతిశయిల్లఁ
బెల్లుగా భోగములఁజెంది * యుల్లసిల్ల
వలయు నవ్వలనేమి గ'న్నట్టు? గనుఁడు. 60

గీ. తెంపుమై యాచకుల కిల * దేహమేని
యొసఁగి కోరికఁ దీర్చఁగా * నొప్పు యాచ
కులకుఁ దృప్తియొనర్పని * కుజనులilకుఁ
బరువునేయుదు రెక్కుడేవంబుగాఁగ. 61

శ. ఎంతకు ముదిమి దవీయం, బెంతకు దార్ధ్యమున నొప్పు * నిందియవర్గం
బెంతకు స్వస్థం బీయొడ, లంతకు సౌఖ్యములఁజెందుఁ * డరసి యథేచ్ఛన్.

గీ. ఆయువడఁగిన పిమ్మట * నకట! దేహ, మీలను నక్కల కల్లకాకులకు భోజ్య
మగునదియెఱింగిభోగింపుఁడధులకును, నొసఁగుఁడిప్పంబులెంతయు! నోర్పుమిగిలి.

వ. ఇఁకను బ్రాహ్మణాదిజాతిచతుష్టయంబు కల్పితంబుగా నెఱుంగుఁడు.

గీ. సృష్టియొనరించెను విరించిశ్రీమృడతని

సంతతి మరీచిముఖులు తత్సంతతిన్ బా

డమిన మనయందు జాతిభేదము పొసఁగునె ?

యరక యేదో వచింతు కొందఁడ అది విడుడు.

65

గీ. ఇట్లు బోధింప నవ్వార తంతయేని, సంతసంబొంది చెలరేగి తంభుపూజఁ
బాసి వేదోక్తధర్మంబుఁ బాసి యర్థ, కామముల నాశ్రయించి తడిదివేడ్క.

నీ. పావవర్సలఁబాసి పసరంబులట్లు రేఁ, బవలు భామలఁగూడివరఁగు పురుషు
లెడఁగొంతుమాలి తామెదురిచ్చివిటులతో, నురత కేటల నెప్పుచొక్కువెలదు
లిది పవిత్రంబుకా తది పవిత్రం బంచు, నరయ కన్నియు మెక్కునట్టి బాప
లెక్కుడు పొగరుతో నెగిరి దోసములేని, పెద్దలపై గాలు విసరు మొరకు

గీ. లెట్టి దొసఁగుకు వెనుదీయ తల్లప్రాద్దు
కానుల నె గూర్చుచుండెడు దోసకాండ్లు

దేవుడెవఁడని పదిరి నిందించు చెడుగు

లారితీటిరి తివురంబులందు నిండి.

67

క. స్త్రీలుం బూరుషు లిట్టులు, పాలింపక పూర్వధర్మపదవీచ్యుతులై
రేలు పవల్ ధనకామేచ్ఛాలాలనులైరి తటిగె సత్త్వబెల్ల.

68

గీ. అంతయునుగని వేట్టులు సంతసిల్లి, హరివిరించుల దోడ్కొని యభవుడండ
కరిగిసాష్టాంగ మొందియ్యసురవరుల, తెఱఁగునంతయుఁ దెల్పితీవరముమీఱి.

—* ధర్మచ్యుతులైన త్రిపుగానురుఁ జంపుమని సురలు శివునిఁ బ్రార్థించుట *

ఉ. జాగొనరింప కీవిఁకను జాల్గుల యప్పురము ల్దహింపు వే
వేక జగంబులన్ మనుపు విశ్వవిభూ! కరుణింపు లెన్నునన్
బాగుగ దైత్యవృత్తముల భర్త డెఱింగి జగద్ధితార్థియై
సాగెద నట్లు సేయ రణసాధనముల్ సమకూర్చుడంచ నెఱ.

70

వ. అంత దేవత లాయసురులవరంబు లెఱింగియుండుట సరదుబుగానియరదంబును
విల్లుగాకయెసంగువిల్లును బాణంబుగాక తగుబాణంబు మున్నగువానిఁగూర్చు
గడంగి విశ్వంధరను రథంబుగను సద్దానికి సూర్యచంద్రులద్వాదశార
షోడశారంబులు చక్రంబులుగను ఉదయాస్తాచలంబులను నౌగులుగను మం

త్రంబులు ఘటంబులుగను ఋతుషట్కంబు నేములుగను మందరాద్రి చోటుగను
నాకసంబు తెక్కింబుగను స్వర్గమోక్షంబులు ధ్వజంబులుగను షడంగపురాణ
మీమాంసాధర్మశాస్త్రంబులు తేరినగలుగను దిక్కులు పాదగంబులుగను ననం
తుండుబంధముగను సంద్రంబు లేడును రథకంబలంబులుగను గంగాదిసరిస్సృతల్లులు
స్వర్గకంకణకరభూషితలగు చామరగ్రాహిణులుగను లోకాలోకాచలంబుసోపా
నంబుగను, విధిని సారథిగను దొలివల్కులు తేజులుగను బ్రణవంబును గొర
డాగను దర్శికరంబులు వగ్గంబులుగను వేల్పులు రశ్మిధానులుగను అకారంబు
గొడుగుగను బాగురుకొండ విల్లుగను శేషుండు నారిగను సరస్వతి ఘంటగను
నారాయణుండు బాణంబుగను అగ్ని శల్యంబుగను తారలు తురంగభూషణం
బులుగను మహర్షులు గుఱ్ఱపురొతులుగను విషవాయువులు సైనికులుగను సంత
రించి సర్వదేవమయుండగు మహేశ్వరున కొసంగి రథారోహణంబు చేయుమని
ప్రార్థించిన శంకరుం డామోదించి రయంబున స్వందనంబెక్క నల్లు వేదహయం
బులు తుండంబులఁ దెఱచి కనుగ్రుడ్లు మిడికించి వుడమిఁగూలుడు రథంబు
చలించి ముందునకుఁ మొగ్గుఁ గులవర్వతంబులు చలించె. శేషుండు వడఁకె
నయ్యది యంతఃగాంచి విష్ణుం డొక్క మహావృషంబై శేరు పైకెత్తి హయం
బులకు బాసటయై నిలిచె నప్పు డమరులెల్లఁ దమకుఁ బశుత్వంబునుఁ బరమేశ్వ
రునకుఁ బశుపతిత్వంబును గోరి వడసి రంత శివుండు

—* శివుండు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులఁ జంపుట *—

- క. ప్రత్యావీర్యపదుండయి, యత్యాశ్చర్యముగ యోగమురసి యొక యెడన్
దైత్యపురత్రయిఁగూరిచి, సత్యేచ్ఛం జేసె లాఁగి * శర మొక్కండున్. 72
- చ. అశనిసహస్రపాతజని*తాయతభూరికతోరఘోష మా
దిశలఁ దనర్చు నేనికలఁదీరగు వీనులఁ దూలుబుచ్చగా
దశశతభానుదీధితివి*తానవిరాజితమైన బాణ మా
విశితపుఁదిండ్ల యప్పురుల * బిట్టుగ బూదియొన ర్చె సంతతో. 73
- గీ. తారకాక్షుండు నిజసహవా*దరులతోడ. నార్పరాసట్టి యట్టి మహాగ్ని వాతఁ
బడి దహింపఁబడుచువేగఁ * బరమశివుని, శంకరునిఁ జూచిమదిని విజ్ఞప్తి చేసె.
- క. ఎఱిగితి శంకర! నిను నే. మురిసితి నీచేత నిట్లు * పొలయుటకుఁ గడుక
గరమరుదగు నిది యేరికి, బరశివ! నీభక్తి నొనఁగు * ప్రతిజన్మమునన్. 75

క. అనుచున్ దమ్ములుఁ దానును, మరయదు నవీనయతపు * మార్గము విడిచి
ననచరణ! భక్తశరణా! పరాకి! యన వారిశేష * భీముక్ జెందెన్. 76

గీ. రక్కసులతోడఁ ద్రిపురంబు * లుక్కుమాలి
కాలి బూడిదయై భువిఁ * గూలె నంత
జేనదుగధి నాదముల్ * దేజరిల్లె
హరునిపైఁ బుష్పచ్ఛప్తి * పెల్లడరి కురిసె. 77

గీ. త్రిపురదాహం బొసర్చి యెంతేని రాద్ర
వదనమున నొప్పుచున్న సోవ్యహ్నినయనుఁ
గాంచి భీతిలి విష్ణు విరించిముఖులు
నాగిలనబడి నన్నతు * ల్పలిపి రిట్లు. 78

— * శివుని దేవతలు స్తుతించుట * —

మత్తకోకిల: భక్తనత్సల! జేవజేవ! కృపాభు! హర్షనిధాన! చి
చ్ఛక్తిశోభిత! సోకనాయక! * శర్వ! ధార్మికపాలనా
సక్త! మంగళమంగళాత్మక! * శంకరా! యిక మాదు దీ
నోర్తులారసి సుప్రసన్నత * నొందుమయ్య! మహామతీ! 79

క. అని యిట్లు లడుగులవాలిన, యనిమిషులకు నభయ మొసంగి యుఖశేష్యుఁడం
త నె వెండికొండ కింపునఁ, జయెన్ సురత్సలఁ జనిరి * స్వవదముల కొగిన్.

వ అరిహంతుడు విష్ణాజ్ఞపేఁ గలియగఁబను బ్రవీక్షించుచు నంతేహసులతో
మరుస్థలంబునఁ గాలంబు బుచ్చుచుండె. మహర్షులారా! మహేశ్వరుం డిట్లు
త్రిపురదాహం బొసర్చి త్రిలోకగర్భణం బొసరించినట్టి యీ చరితం బెవ్వరేని
చదివిన వినిన నవ్వారు సకలదుఃఖింబులఁ బాయుదు రనిన సూతునకు మునులు
మహాత్మా! పంతుసింహితి మిఁక జాల ధరనధోపాఖ్యానం బెఱింగింపు మనుటయు
సూతుం డిట్లనియె. 81

— * ఇలింధరాసుర చరిత్రము * —

చ. ఒక నినమందు దేవవిభుఁ * డొజ్జను దోడ్కొని వేడ్క వెండికొం
డకుఁ జని యందు శంభుసదనమ్మున కేగుచునుండ నంత నం

తకహారుఁ డద్ది యారసి ముఁదమ్మున వారిఁ బరీక్షచేయఁగా
నొక జటిలాశృతిన్ దనరి • యొప్పుగ నధ్వపుమధ్య నుండుడుకా. 82

చ. కనుగొని జేపరాజు పురఁభుస్మరుఁ డంచు నెఱుంగ కింత వే
గనె యిటు లడ్డె మార్గ మరికట్టి వసించితి వేటి కాహుతా
శననయనుండు గీముకడఁ • జక్కఁగ నుండెనొ లేక యెందు నేన్
జనియెనొ చెప్పనా నతఁడు • జంకక పల్కకయున్న నత్తఱిన్. 83

ఆ. మరల నడిగెనట్లెనురపతి జటిలుని, నతఁడు వినియు వినివీయట్టులుండె
కినుకనొంది మరల • శిర్యావిభుడడ్డె, నేమి చెప్పకుండ • నీశ్వరుండు. 84

క. ముమ్మా టిట్టులె యడిగిన, నమ్మహితుని లెక్కఁగొనక • యాతని నుడులన్
సమృతి నాలింపక తా, నెమ్మిన్ దొంటివలెనున్న • నిర్జరవిభుడుకా. 85

మ. కని దర్శింకరమల్లు రోజుచుఁ దిరఁస్కారుంబుఁ గావించువా
నను గావురామ! కాంచు మిట్టె యని కింస్కన్ జంప వజ్రంబు నె
త్తిన నుగ్రుండు నుహగ్రహం బాదవ నద్దేవేంద్రు హస్తంబునం
త నె నిప్పుండ మొనర్చుకన్ నిటల నేత్రహ్వల లొమ్మమ్మడికే. 86

క. తనరి పురండురుఁ గాల్పఁగ, నొనరినఁగని గురుఁ డెఱిగి • యుడురాజధరుం
డని తెలిసి వినతుడై యింద్రుని సాగిలఁబడ నొనర్చి • రోజుచు ననియెన్.

—* ఛాఁ నేత్రాన్నిచేఁడ్రునిఁ గాల్పవలదని గురుఁడు శిష్యుని నమ్మితిండుట *

క. శరణు మపేశ్వర! శర్వా! శరణు విరూపాక్ష! రుద్ర! • శంకరమూర్తి!
శరణు మహావద్వాంఠ!, శరణు పినాకీ! కపర్ది! • సర్వహృషీ! 88

శా. నీవే విష్ణుడ నీవే వద్మజుడవు • నీవే చుహారుఁడుడని
నీవే సిద్ధులు దివ్యులున్ మునులునున్ • నీవే జగద్గోళముల్
నీవే కర్తవు నీవే భోక్తవు మఱికా • నీవేగదా భూతముల్
నీవే నేతవు శక్రునేలు కరుణానీరాకరా! శ్రీకరా! 89

క. అడుగులఁబడిన మహేంద్రుని, నడుచు నుతిసేయుచున్న • సంగిరసుని శ
ర్వుడు గని యథయబిడి తా, నడిగె బృహస్పతిని పట్టు • లాదర మెసఁగన్.

క. సురపతిఁ గాల్పఁగ వెడలెను, ఖరలోచనవీతి హూతి • గాఢబ్బాల
గరమరయు మెచట వీనికే, బరిత్యజంపఁగఁజెల్లు • జా)నచునీహ! 91

క. అనుడు గురుఁ డరసి బెగడుచు, నన బేవాధీశ! యితని కభయమిడితి గృ
న్ననఁ గాపుష్కమనలకీలల, వననిధిలో విడిచివుచ్చి వైశం బనినన్. 92

— * గురుని ప్రార్థనచే శివుడు పాపనేత్రాగ్నిని సముద్రమందు వేయుట * —

క. విని యోమని శంకరుఁ డా, యనలజ్వాలలను సంద్రమందు విడిచి యిం
దునిఁ బ్రోచి దేవగురునకు, నన జీవమువైతి వివర్ష కడుమరేందునకున్.

క. ఇది మొదలు జీవసంజ్ఞన్, బొదలు బృహస్పతి! యనంగఁబొంగి గురుండున్
ముదమున శివుని నుతించెను, బెదరుడిగి నుతించె గోత్రభేదియు సీశుఁ. 94

గీ. ఇట్లు గండము దాటి మహేంద్రుఁ డపుడు
శివున కభివందనము చేసి కసెలవుఁ జెంది
బ్రదికితి నటంచు గురునితోఁ క బదిలముగను
త్రిదినమున కేగ రయమున కిము మెఱయ. 95

— * జలింధరుని జననము * —

చ. కడలినిఁ జెందినట్టి యల కాలనిఘాదనునేత్రవహ్ని య
ప్పుడె యొక బాలుడై పొడమి కభరున నేడ్పుచునుండఁ దద్రుం
బడరి లయాభ్రాఘోఘమటు కలక్కట! సర్వజగంబులందు బి
ట్టడలు దనర్పఁగా విని నురాగ్రాణు లబ్జజుఁజేరి చెప్పుడున్. 96

వ. పద్మజుండును నక్కజంబున నంబురాశిన్ జేరి యందు.

గీ. చెలఁగిచదలేటితోబాత్తుఁజెందినట్టి, కడలి యుత్సంగముననొడికంబుమీఱఁ
గురుచుండిన యట్టి మహారుఁగాంచి, తారించినయపుడ కూపారవిభుడు.

చ. వనజజుఁ గాంచి భక్తిమెయి కవందనములే పొనరించి యున్నతా
సనమిడి వేష్కతోడఁ దనుజన్మునిఁజూపి, మహాత్మా! వీడు నా
తనుజుఁడు వీనిజాతకవిధమ్ములఁదెల్పి యనుగ్రహింపుమా
యన నదియెల్ల నారసి ప్రియంబున నబ్జజుఁడబ్ధి కిట్లనన్. 98

ఉ. వీడు కడున్ సమర్థుడయి కవిశ్వముమెచ్చగ శౌర్యశాలియై
మాడుజగంబులన్గల సమున్నతశూరుల నోడబుచ్చి బల్
పోడిమి మించుఁబెంచు యశమున్ సరియెవ్వరు లేనియట్లుగాఁ
బాడుదు రచ్చరల్ దొడరి కబాగుగ వీనిచరిత్ర మీయెడన్. 99

గీ. సర్వలోకాధిపత్యసుచ్ఛత్ర మొందుఁ
గడుఁ బత్రిత్రయై యొడికమున మించు
మచ్చెకంటి ద్వితీయయా * హెచ్చుమీఱు
భోగములఁజెందుఁ దనివిగ * భువనరాశి!

100

మ. అనుచుండన్ బుడతందు బిట్టెగసి బ్రహ్మావనున్ బట్టి నె
ట్టనఁ బీడించె దొలంగలాగుటకుఁ గల్గిబయ్యె నాలోన లో
చనయుగ్గంబుననుండి యశ్రులురలెన్ * జక్రాంగవాహుండు బా
లుని బీరంబును జూచిమెచ్చి యనియెన్ * శాఖోధి కివ్వైఖరిన్.

101

క. జలబిందువులన్ బాపఁడు, జలజలనాకనులనుండి * జాఱఁగజేయన్
గలుగుట జలంధరాహ్వయ, మలరెడు నీతనుజునకు మహార్ణవభువిలో.

క. అనినుడివి సముద్రుని ప్రార్థన శిశునకు జాతకర్మ * దగునుపనయనం
బును సలిపి యసురరాజ్య విభునిగాఁ బట్టంబుగట్టి * పోయెన్మరలన్.

103

వ. అంతఁ గడలియ.

ఉ. కంటికి తెప్పవోలె నుతుఁ * గాటపు వేడుకతోడఁ బెంచుచున్
దంటయుఁ దద్జ్ఞుడై యలరు * దైత్యగురుండగు భార్గవామ్యచే
వింటను విద్వేల గడిది * విజ్ఞునిజేసి కరంబు పొంగి మి
న్నంటఁ గుమారుఁ డెంతయు నానందపరాక్రమశాలియై తగన్.

104

— * జలంధరుని పివాహము * —

గీ. కాలనేమియనా నొక * కడిది దైత్యరాజపుత్రిని బృందయన్ * రమణి నరసి
కొడుకునకుఁ దగు సతిగాఁగఁగూర్చి పెండ్లిచేసె సరివారలెల్ల సెలబాసనంగ.

క. ఆసతి మిక్కిలి రూపసి, క్రీసతికిన్ బోటి వచ్చు * చెలువ గుణశ్రీ
భాసిత పాతివ్రత్యవిభాసిత యొడయనికేజేయు * పండువ నిచ్చల్.

105

గీ. వారి దాంపత్య మెంతయు * వాసిమీటి, చూడసొంపయి తనరె ననురవరేణ్య
బాసటన్గని పాతాళవాసులైన, పొలనుదిండెల్ల విచ్చేసి * రెలమి మరల.

గీ. అంత నొకనాటియెడ సభాభ్యంతరమున
నున్న రాహును బరికించి * యశను నడిగె

గత మిదేమి! మహాత్మా! యిక్కరణి నుసికి

కనుడు భార్గవుఁ డతని కిట్లనియె మరల.

108

—* శుక్రుఁడు జలంధరునకు రాహువును గుఱివి చెప్పట *—

ఉ. మున్ను నిలింపు తెల్లరును * బూర్వసుపర్వుల సాయమొంది సం
వన్నతలోడఁ బాల్కుడలిఁ * బట్టి మధించి యపూర్వరత్నముల్
చిన్నలవన్నెలన్ దసరు * చెల్వల నచ్చరలన్ సుధాఘటం
బు న్నెఱిమీఱఁ జూఱగొని * మోసముఁ జేసిరి దైత్యకోటికిన్.

109

గీ. మొదలఁ బొడమిన విసమును * మూడుకనుల

సామినిన్ ద్రావఁజేసిరి * సాహసమున

జంకులేకయె యాదొర * వటులకాల

కూటమును ద్రావి జగముల * కుండు మాన్చె.

110

ఉ. మాయలమారియైన యల * మాధవుఁ డొక్క మిటారిచేడెయై
యామెడ కేగుదెంచి దనుజాగ్రణులన్ నిజహావభావలి
లాయతదృష్టులగ గరఁచి * యామధఁ జేకొని దివ్యరాజకిన్
బోయుచునుండ వీడరిగి * పొత్తుకుఁ జేరుటఁ జూచి యంతనే.

111

ఉ. జాబిలి తేలుకొండివలె * న ప్తతురంగున కద్ది తెల్ప నా
నా బరవిందనీతునకుఁ * బన్నుగ నన్నయైనరెచ్చ నాతఁడున్
వే బిరుదొప్పఁగా మిగుల * వెల్లు సుదర్శనధారతోడఁ దో
డ్రోఁ బడవేసె నా సుధను * దోసిటఁ ద్రావెమ వీని మూర్ధమున్.

112

గీ. అమృతయోగమునన్ జేసియకట! వీని శిరసు మొండెమునుగూడఁజీవయుక్తి
నుండఁగని నాగుఁజామునుఁరెండుచేసి, యతికియిరువురఁజేసి దివివృషద మిచ్చె.

క. ఆ పగతో వీరిరువురు, నేవర్వములందు సూర్య * హిమరశ్ము తెటన్
జేవడిన విడక మ్మింగుదు, రేవడతురు వీని చరిత * మిదియె కుమారా!

114

గీ. అనిన విని యాజలంధరుఁడొడుగఱచి, యారఁయెంతటియపకారమాచరించి
రమరులును వారి యధిపతియైన పిష్టుఁ డెట్లుసాఁచెద వారి నిఁక్కిట్లు గనుచు.

గీ. అనినొడివి ఘస్మరుండనునసురనొకనిఁ, బిలిచి యవ్విధమంతయుఁబినిచి యింద్రు
నొద్దకుంజని నానుడుఁలుచితభంగిఁ, జెప్ప మిప్పొక్కినటుమీఁదఁ జేతమరసి.

—* జలంధరుఁ డింద్రుని యొద్దకు ఘస్కర్దండము దూతను బంపుట *—

క. మాతండ్రి నట్లు మోఱకు, లై తఱిచి యనంత రత్నధనములఁ బడయన్
నీతియొకో వానిని నిపుడే తెండిక నిండుతిరుగ * హితవెఱిగి మదిగ. 117

గీ. అట్లు లీకుంటిరేని యీ * యభిప్రాయఁ
దుడుగఁ డవ్వనిఁ గ్రక్కించు * నుత్తలమున
బై సీమాలదు రీరలు * పరువెఱుంగుఁ
డని నుడివి యారయుము వారి * యాశయముల. 118

క. తడయక చని రమ్మవి య, పుడ వానిని బనుప నతఁడుపొంగి కడువడిన్.
వెడలి యమరావతికిఁ జని, బిడోజుఁదగఁదారసించి * పేర్చిన్ బలికెన్

చ. వినుము నురేశ్వరా! భువన * వీరుఁడు సింధుకుమారుఁడిందునగ
బనిచినతీరు మీరు మును * పాల్కడలిన్ మధియించి రత్నరా
జని మదనాగవీతులను * చెన్నగునచ్చరలన్ సుధారసం
బును గొనిపోయియుంటి రవి * పొల్పుగనిండిపు డొక్కపెట్టునగ. 120

ఆ. ఇచ్చిరేని సోయె * యీకున్నమిమ్మెల్లఁ, బట్టి తిగిచి యెగిచి * మట్టిగించి
చేకొనంగఁదలచి * చెప్పియుండితి నిట్లు, తెలిసి యెందునేనిదెగువఁగొనుఁడు

క. అనిచెప్పియంపె ననుచున్, గనుగవలన్ నిప్పులురలఁగనలి మహేంద్రుం
డును నిట్లుచెప్పెదూతన్, గని చని వాక్రవృద్ధిమిట్టె * కంధినుతునితోన్. 122

—* ఇంద్రుఁడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబుఁ బంపుట *—

ఉ. కొండల నెల్ల తెక్కలను * గొట్టుచునున్నపు డేను వీఁక నీ
తండిరి గొప్పగట్టలనితాంతములోఁగొని దాచియుంచె దృ
ప్తుండయి యింకనారిపులదుష్టనిశాటులఁ గుక్షిలోవలన్
మెండుగదాఁచె నందులకు * మేకొనియట్లు నుధింపుటయ్యె మున్. 123

గీ. బలిసి నీవిట్లు మీఱి మాఁపైఁ గాలు
త్రొవ్వె తెక్కయొనర్చుమే * 'త్రోసిరాజు'
చేసెదముగాక యీలాటి * చిందు లుడిగి
మిడిసివడకుండుచూ ! యింకఁమీఁదనేని. 124

క. అని యిటులెచెప్ప చనుమన, ననంతరం బతఁడు వేగ † ననురేంద్రుని కొల్వన కేగుదెంచి యటుచెప్పిన నాతఁడు వ్రేటువడిన † పెనుబామువలె.

మ. విసమున్ గ్రక్కెడునట్లు మేటిబుసలన్ † వేమాటు గావించుచు
మసిజేతున్ దిదళాలయంబు సురలన్ † మర్దించెదన్ మించెదన్
పెన నానావిధసైన్యముల్ వెలయుఁ గావించువుండు యాత్రోత్సవం
బసురశ్రేష్ఠులకెల్లఁ దెల్పుడు రథం † బాయత్తమున్ జేయుడి! 126

వ. అని యాజ్ఞాపించి

క. ఘనుడగు శుక్రుని రణమం, తివిగా నొనరించి యట్టి † దేశికు శుభశా
సనములఁజేకొని యాహవ,మునకేగె జలంధరుండు † పుడమి యద్రువఁగా.

క. చనివేగ నాకలోకంబును నెక్కిని ముట్టడించి † పొల్పుగ రణభేరిని
వ్రాఁగఁజేసె సురలకుఁ, బెనుబెగడును నగడుపొడమి † బీరంబెడల.

చ. విని యనురేంద్రుఁడున్ గినుక † విస్తరిలంగ దీక్షముఖ్యుల
యనిమిషవర్యులన్ గొని యుదార భుజాబలమేర్పడన్ పరూ
ధినిని నమర్చి యభ్యకరిఁ † దేశున నెక్కి పవన్ధరించి బిట్టనిఁగడంగి
తా వెడలె † నద్భుతమొండఁగ దైత్యసైన్యముల్. 129

క. గురుఁడును వెనుకొనియనిమం. తిరియై నడచెను సమస్త † దివ్యశ్రేష్ఠుల్
మునుకొని నడచిరి యనికీన్, బెనురజ మంబరతలంబు † బిట్టెగయుంగన్. 130

— * దేవాసుర యుద్ధము * —

గీ. కడఁగి యన్యోన్యసైన్యముల్ † గండుమీటి
యొడిసి యుద్ధం బొనర్చిరి † యలుసుదీక్ష
ఘనగదాశక్తితోమరఁఖడ్గముసల
హలపరశువుల నెంతయు † నక్కజముగ.

131

క. సంకులసమరం బలర న, కంకితులై యోధవరులు † సాహసమెసఁగన్
బొంకముగ ద్వంద్వయుద్ధము, హంకారార్భటులు సెలఁగఁనొదవించిరొగిన్.

ఉ. అంత జలంధరుండు దివిజావళి కందఱ కన్నిరూపులై
పంతుముతోఁ ద్రిశూలమును † బట్టి సుపర్యులఁ దెల్పఁజేయుచున్
దంతులఁ జెండుచు హరులఁ † దద్దయుఁ జేల్చుచు స్వందనంబులన్
వీరంగ నుగ్గుసేయుచును † వీరవినోదము సల్పె నాజిలో.

132

గీ. యమునిపొట్టబగిల్చె నయ్యగ్ని నవయఁ, జేసెఁ బాళిని నడలొండఁ జేసె నమ్మ
హాబలుని రూపుమాపె బిఁడోజ డాసి, యల్ల యైరావణగజంబు * డిల్లవఱచి

క. వాసవుమస్తముఁ బగులఁగ, వేసిన నారండు నొచ్చి * భిదురముకొని పె
ల్లీనున ననురను మోడుడు, చా సరకొనరింప కసురతల్లజుడంతన్. 135

గీ. వాఁడియమ్ముల విలుగూర్చి * వాసవాన,నంబుఁ బగులఁగఁజేసిన * నగవిరోధి
రోసమున నట్టికెదువు * లేసె నసుర, నిరువు రేనుఁగులట్లు బోరిరి చలమున.

క. ఇరువురకున్ బాసటగా, సురలును ననురులును జేరి * శూరతఁ జూప
బురుహూతుఁ డనుగుల జలం,ధరుడు సురలఁ జంపి రధిక * దర్పముమెఱయన్.

గీ. పొలిసినట్టి నిశాలులఁ * బొదిగిపట్టి
యశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్ర * యుక్తి మరల
బ్రదుకఁజేయుచు నుండె గీ * వృత్తియు మృతసు
రలను బ్రదికించె నోషధీ * కలనమునను. 138

గీ. ఆదియుఁగని రజనీచరుం * డడిగెఁ గావ్యు, నార్యసంజీవినీవిద్య * యమరినట్టి
తాము దైత్యులబ్రదికింపఁ * దానునట్లె, సురల జీవుండు బ్రతికించు * చొప్పడెల్లు?

క. అని యడిగిన ద్రోణగిరిన్, ఘనమగు నోషధులఁ దెచ్చి * కృతభుక్కులఁ జే
తనయతులఁజేసె ననుడున్, విని యామలఁదెచ్చి కడలి * వేసి రయమునన్.

చ. మరల సుపద్మబండజను * మారిణమున్ బొనరించి యవ్వరం
దరుఁ బరిమార్చఁబూనె మృత * తండములన్ బ్రదికింపఁగా మరు
ద్గురుఁ డల్లెలమున్ గనక * దుష్టనిశాటకృతం బెఱింగి వే
గిరము మహేంద్రులొ ననియె * గిమ్మన కొండక కేగుఁడి వెనక. 141

ఆ. అనువుదప్పినట్టి * యవనరం బీక్షించి, నేరువరి యొకింత * నగులు మాని
చెడ్డకాలమంతఁ * జెల్లించి యటమీఁద, సిరులఁ జేరవలయుఁ * జెలఁగి తిరుగ.

— * దేవతలు పరాజయింబునొంది పాటిపోవుట * —

క. అనిచెప్పిన దేశికునుడి, విని పఱచె మహేంద్రుఁ డతని * వెనుకొనిచనిరా
యనలముఖామరులెల్లరు, వనరుచు నాకంబు విడిచి * వైశంబొప్పన్. 143

గీ. వారలందఱు వరుసగా * వలసఁబోవు, టరసి యనురుండు త్రిదివంబు * నాక్రమించి
స్వప్రతినిధానులకుఁ గైవ * సింబుచేసి, తన నగరుఁజేరి యేలుచుం * డెనుజగముల

చ “పురపురఃఖ్యా” వేలుపులు * భోరుననేడుచుఁ బద్మలోచనున్
 డటియఁగఁబోయి మ్రొక్కులిడి * దానవశంజన! దీనరంజనా!
 సురల నొకండు గండఁడయి * మమ్మాదివంబునకుంజి పాపెము
 మ్మరుఁ డనుకుండు వాని కనిఁ * జాలకపోతిమి నోర్వలంబునన్. 145

సీ. కడలి-పల మఱుకై టభులన్ గిట్టి, యజుని రక్షింపవే * యతులకరుణ
 నమృతంబుఁ గ్రవ్యాదు * లవహరింపఁగ వారి, వంచించి యిడవె నుపర్వతతిఁ
 నాహిరణ్యాక్షుఁ డదగ్రజుఁబరిచూర్చి, జగములకంతకు * శాంతినిడవె
 బలియుఁడైనట్టి యబ్బలిని మోసమాచేసి, వేల్పుల కిడవె త్రివిష్టవంబు
 గీ. చక్రధర! నీవుచేసినసాయములను, మఱతుమె యెన్నినాళ్ళకు * మానసమున
 మరల దయచేసి యీదుష్టమడియఁజేసి, సాకుమీయింక భక్తులసాకతమున
 క. అని యిట్లు లర్థివేడు, ననుకంపన్ వనజనయనుఁ * దాంసి యట్లే
 యని క్రవ్యాదున్ గడపెద, వనరకుఁ డింకమీఁద మీరు * వానవముఖుల్!

— * విష్ణుమూర్తి జలంధరునితో బోయట * —

గీ. అని రయంబునఁ దాన్మునాయ త్తపఱచి, యసురవర్షునికడ కేగిఁయనిఁదొడంగి
 సింగమట్టులఁగడఁగిఁ వాసిందొడంగి, వానితోఁ బోరె నెన్నియోవాసరములు,
 క. కామోడఁగి మున్నగు ను, ద్దామమహాసాధనముల * దైత్యుని మోడన్
 భీమబలుఁడైన నాతం, డేమియు నఱసేయ కమ్ము * లేముచునుండెన్. 149
 గీ. అంత వేసారి నక్తంచరాంతకుండు, వనధిసూనునిఁ గని యిట్లులనియెనోయి
 దైత్యవర్య! ముదంబయ్యోతగినవాడ, విట్టి జెట్టితోఁ బెనఁగలేదెప్పుడు నేను,
 క. నీతోలిన వరమిచ్చెడి, జేకొను మెఱిగింపు మిచ్చ * సింధుజ! యనుడున్.
 నాకేటికి నీవరములు, వైకుంఠుడ! యైన నిమ్ము * వర మిప్పగిదిన్. 151

గీ. నీదువుఁగాసి వేగంబెనాదుధగిని, తోడ నాయంటనుండు సంతోస మొప్ప
 నిదియె వరమగు వేటాకంఠడియేని, వెలితి లేదెందు నాకెప్పు * జలజనయన!

— * విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితో జలంధరు నింట నుండుట * —

చ. అనినఁ దథాస్తని నారాయణుం డిందిరతో జలంధరావాసంబున కేగి యుండే
 సుఖంబుండె నంత బృందారకు లాతురులై కైలాసంబున కేగి శైలాదిసెలవుతో

శివునిజేరి కాంచి యసురవృత్తాంతంబును దమదువరాజయంబును, వైకుంఠని
యవజయంబును, మఱియు వెన్నుండు సదాదుండై జలంధరుని కైవసంబైయుం
డుటయు సవిస్తరంబుగాఁ దెల్పి యద్వైత్యుని వధించి తమ్ముఁబాలింపు మని
యర్థించుటయును నాలించి బాలేందు శేఖరుం డచిరకాలంబున నల్లు సేయుదుఁ
బొండసి వారిం బనిచి నారాయణుం దలంచిన నతండు దక్షియుడు నాయసుర
వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె.

153

ఉ. దేవ! జలంధరాసురుడు • దేవరఫాలవిఘ్నచనాగ్నిచే
నావనధిజనించి పెనుపై సురలందఱ నోడఁబుచ్చిదు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజపక్షులకై వసమున్ బొనర్చె నే
నావెడఁగున్ వధింపఁజని • యక్కట వానికి లోఁగిపోయితిన్.

154

గీ. పెక్కురోజులు వానితో • నక్కజము
పోరునల్పితి గెల్చేమి • పొసఁగదయ్యె
చుట్టటిక మారసి యతండు • పట్టఁబట్టి
సిరిని నన్నును దనయింటఁ • జేర్చికొనియె.

155

క. అనినన్ శివుండు సగి వె, న్నుని బొమ్మని నారదు నెదను దలఁప నతఁ డం
తనె వచ్చి మ్రొక్క నమ్ముని, కనియెను గొకాధినాథుఁ • డాలోచనతో.

క. మాని! జలంధరుడను నొక, దానవుఁ డేపొంది సురలఁ • దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పగించె • నతిదుర్మదుండై

క. వానికడ కీవు చనియే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని • యింకగఁ జేయన్
గానొప్పజతన మురుపు, పై నంతయు నేనొనర్తు • బ్రహ్మజ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్వరితంబున జలంధరునిజేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుం
డైనత నతాడు దేవర్! యెచ్చటనుండివచ్చితి వెచ్చటికేగెదవు? నా యైశ్వ
ర్యంబుఁ గని మెచ్చితివే?

156

నీ. హంసయుక్తవిమాన • మవహరించితి నిదే, చూడుమురాజీవసూనునొడిసి
ఐరావతంబిదిహయరత్నముచ్చైశ్శ, వంబది కనుమిందుఁ • బాపి కొంటి
వద్యాధినిధు లన్ని • భాండా మఱుఁజూడు, సంతరించితి శ్రీదుఃపంతమడఁచి
బంగారుఁగ్నించు • పాండురవృత్తంబుఁ, గను మిది కొంటిఁబాశిని నదల్చి

గీ. కాలదండంబుఁ గయికొంటిఁ గాలు నోర్చి
కల్పవృక్షంబులను దెచ్చి నిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూడు; మింకను నిరిని హరిని
యింటనే యుంచినాఁడ మునింద్ర! కనుమ. 160

గీ. ఇళక నివియుఁగాక దక్కువేదేని నీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా మంచితన
మున్నఁదెల్పుము వేవేగఁనుద్దవిడిని, దెచ్చికొనియెడ యెందున్నదివ్యమాని!
వ. అనుటయు నసురేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్ గలవాఁడవే, నీ యైశ్వ
ర్యంబునకు సంతసించితి నైన వినుము. నేనిపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వ
రుం దరిసించివచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాఁడు. 162

గీ. కాటిబూదిని నలఁదియుఁ గాటనున్న. దిసమొలన్ దిర్గుచుండినఁ దిండిలేక
విసముమెక్కినఁబాములవేసికొనిన, శివనుగొనియమ్మహేశితఁజెందెహరుఁడు,

ఉ. కావున సర్వమంగళను గైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవవదంబు మున్నయిన దివ్యవదంబుల నొందె శూలి నీ
వా పెరవొప్పినట్టి యొక యన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ. ఇపుడు నీదేవి బృంద యెంతేనిసాగను, దనమునఁ బ్రత్యక్షతనంబునఁదనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి యనన్యభాగ్య. గాకయుండుట కొఱతయైగానుపించె,
క. అనిసంతన శివఁబోలిన, దననేటికి యాపెనే వృషాంకు గెలిచి తె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె దాడి ధవళగిరిపయిన్ 166

వ. తద్రాంబున

....* జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట *....

చ. తగినవజీరులన్ గొని యుదాతగతిన్ రజతాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గడుగడు సల్పఁగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మనంబున నారిసి యొక్కవృద్ధుఁడై
యొగి దనుజాధిపుఁ డత్యుక్త మధుఁ దాతఁడు సూచి కృద్ధుఁడై. 167

చ. ముదుక! వారుండు లేడె యెటఁబోయె నెఱుంగఁగజెప్పు మున్నచో
బదిలముగాఁగ నీవరిగి పార్వతినిమ్మను జోగి కేల సొం

పాదవెడు చెల్వ నాకు సరియొప్పును దప్పదు కొందు నట్టులే
నిది తన మేలుగా నుడువు * మీరసమొందిన నేనె తీర్చెదన్.

168

చ. అను దనుబాధమోక్తి విని * యంతకళాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బాసరియు నోయి వీరవర! * పాంకముగల్గినయేని నీ నుద
ర్శనమును నెత్తి నెత్తివయి; * జక్కగ జేరువు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ * నర్హుడవన్న నతండు గిన్నమై.

169

ఉ. నానుడి కడ్డునల్కి యిటు * నన్నుఁ బరీక్షయొనర్చ నంచెదే
కానక నీవు సెప్పవని * కర్ణమెసంగఁగఁ జేయ జెల్లునే
నీ నుడువెల్లమాని యిఁక * నేరువు గీనువుఁ గట్టిపెట్టి చ
స్మి నుడిసేయవేని యిపుఁడే కడతీర్చెద నిన్ను నావుడున్.

170

—* శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరాసునుఁ జూపుట *

గీ. నీటిలోఁ గాలివేలున * నేర్చుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి * రక్కసివయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె * వేగయతని, తేజమీశ్వరునొందెను * దీప్తులలర.

క. సైనికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేశ * కేళిగుఁడు కడున్
బూనిక నలికాక్షాఁగుల, చే నశియింపంగఁజేసె * జేజే లలరన్.

172

క. కురిసెన్ బువ్వులవర్షము, మెఱసెన్ దిశలెల్ల గాంతి * మేకొని వీరకన్
బారసెన్ దుండుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల * వేడుక లెడమై.

ఉ. అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డనురాధిపుగేహినియైన బృందచే
త్వంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని * యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగమన్
జింత మునింగి యట్లసుర * చేడ్పడు టారసి వానిఁబొంది య
త్వంతము నాసఁ జేకొని రయంబున నొండెడదాచి చెచ్చెరన్.

174

గీ. వృద్ధుడగు నొక్క యతినాథు * వేసమొంది
రెండు కోరితులఁ జేకొని * దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు * నూర నొక యు
వవనమున్ జేరి యుండె నప్పట్ల సంత.

175

చ. తన షగఁ డంతకాంతకుని * దర్పముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని * యన్నను మానకయుండె రాకయుం

డను గతమేమొకో? యనుచు * డిల్లదనంబునఁగ్రాఁగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గాలువ * దైత్యునిరాఁగి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ. దేవసంస్కరణముల నెంతేని యాల
కించి యద్దెసకేగి వీక్షించి యతిని
సాఁగిలన్బడి విభుని కుశలము నడుగ
సామి కవులకు నొక్కంత * సంజ్ఞ చేసె. 178

వ. వానరంబులు వేవేగదని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁదెచ్చి యచ్చే
డియ ముండఱఁబెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతియొకింగి దుఃఖభరమ్మున
మూర్ఛితయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు
యత్నిండునిపదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్పింప నతండు. 178

ఆ. ఈ కళేబరంబు * నింటికేగొని చని, కడిగి తడిని యొత్తి * గంధలేప
నము నొసర్చియొకటఁననురించి యుంచుము, జీవితంబుఁజెందుఁజగురుబోఁడి.

— * విష్ణుమూర్తి జలంధరుని తనువుఁ జెంది బృందతో సుఖించుట * —

వ. అన నాపె తద్దక్షిణంబున నద్దేహంబు దానీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లానర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు
గ్రోతుల విడిచివుచ్చి యోగబలంబున జలంధర దేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన నమ్ముదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనం
బొనర్చె సంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు గ్రీడించుచు
సుఖంబులొందుచున్నంత నొక్కనాఁడు యదృచ్ఛచే వేన్నుం డొంటిగఁబరుండి
యున్నతఱి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుజేరుడు జలంధర దేహశకలం
బుల మధ్య మేచకచ్చాయలనొప్పు నప్పులుంగురొతుం గాంచి యదరివడి
యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె
మించుటల్కఱతోఁ జూరచురఁజూచి యిట్లనియె. 180

గీ. ఓరి పోకిరి! తుంటరి! యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! విస్తోరి! ఖూఱి
చెఱచితివి నన్నుఁ బరసతిఁజేటుమాడు, నని తలంపక కనుకని * ననుచితముగ.

క. పతిభావముతో నీసం, గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁగా దెప్పుడు నా
మతి యంటువడదు నీ దుర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు * గంగన్ గలియున్.

— * విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట * —

క. నీ యా లొక్కని కిట్టుల, నే యనువుగఁ జక్కఁగలదు * హేయపువాదుల్
నేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిఁది వగను * నెక్కిని పొగలన్,

వ. మఱియుఁ గవులతోఁగూడి యిచ్చెడువని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గవులే
తోడయ్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జరియందుంచి యా నిము
సంబునఁ దా నా చిచ్చు నురికి ప్రాణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు
బృందావిరహంబు నోర్వక తేజవలా చిరియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁవకుం
డుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్బోయి
యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగ
న్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియో
గించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుం
డున్న బృందాచిత్రివవేశమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారట్లు
సేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్యాని సౌరభగ్రహ
ణంబున విష్ణుండు మోహపరితాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబునకేగి సుఖంబుండె నీ
వృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వపూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై
యెసంగునట్లగుటకాజేసి కార్తికమాసంబందీ ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కు
వేల్పులకన్న విష్ణు దేవున కెక్కుడుప్రియం బంత సకలమరు లానందంబున స్వ
పదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధోపాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు
సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిఁక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుం
డని సూతుం డీటనియె.

184

— * శంఖచూడ చరిత్రము * —

క. మునివరుడగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విప్రచిత్రితనయుఁడు దంభుం
డనువాఁడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనులపసున్ జెందియుండెఁబెద్దయుఁబ్రాద్దుల్

గీ. కొంతకాలంబునకు వాని * ఘోరతపము, చే శిరసునందు నగ్నులు * చెంగలించి
మంట లేపొందినంత రమాసహాయుఁ, డరసి పొడగానవచ్చెదైత్యాధిపతికి.

క. వరమడుగుమనుడు హరి యతఁ, డరవిందాక్షునకు మ్రొక్కియడిగెను దనయుం
డురువైన బలముగలవాఁ, డరాతినూదనుఁ డజయ్యుఁ * డమరావళికిన్. 187

క. నీయందు భక్తుడై కడు, శ్రేయంబులఁ జెందువాఁడు * శ్రీరమణీశా!
గోయగుణాఘ్యుఁడు పొడమఁగఁ, జేయుము కృపఁజేసి సంతఃసీతుననంగన్.

— * శంఖచూడుని జననము * —

గీ. హరి 'తథాస్త'ని వరమిచ్చి * యరిగె నతని
సతికిఁ జూ లేర్పడియె శుభ * సమయమందు
కొమరుఁడు జనించె గోలోక * గోవుఁడౌ సు
దాముఁ డారాధికాశాపదానవిధిని.

189

గీ. అల్ల శిశువున కొనరించి * రవుడు జాత
కర్మమును నామకరణంబు * గరిమదనర
శంఖచూడుఁ డనుచు మేల్ ప్రశస్తిదనరె
నాహ్వాయం బెల్లజగములయందు నిండి.

190

క. ఆ చిటుతయు దినదినమున, కేచుచు వర్ధిల్లి కళల * నేవువడసి యెం
తో చనవున జైగీష, వ్యాచార్యునియొద్దఁ బడసె * నభిమత మనువున్.

191

గీ. అంతః దలిదండుల యనుజ్ఞనంది పుష్క
రం బనెడు వీరతలమొంది * సంబరమున
పెక్కువర్షంబులు శపంబు * నొక్కతీరు
సల్పె దృఢమై యెసంగు సంకల్పమునను.

192

వ. అంత గొంతకాలంబునకు.

ఆ. తమ్మిచూలి దటిసి'సమ్మదమ్మన శంఖచూడుఁజూచి యనియె'శూర! వరముఁ
గోరుమిత్తుననుడుఁ గుతుకంబున నతండు, మ్రొక్కిప్రస్తుతించి * చక్కననియె.

చ. అనిమిషదానవాహిమను'జాధిపు లందఱ నోడఁబుచ్చు జా
లిన బలవికృమంబులు దలిర్పఁగఁజేయుము సర్వశత్రునూ
దనునిగ ముజ్జగంబులను * దక్కిని నేలఁగఁజాలువానిఁ గా
నను బొనరింపుమీ తగ నశనంతకృపాజలధీ! విధీ! యనన్.

194

వ. అనిన నతండు.

— * శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట * —

క. కోరిన కోరికలన్నియు, భూరిగ ఫలియించు నీకు * భోగములను వి
స్తారముగ నొందుదువు బల్, గీరితినిన్ జెందఁగల వొగిగ దనుజనుతా!

వ. మఱియు నొక్కవిశేషముఁ జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.

క. బదరీవనమున నొకతుక, సుదతీమణి కన్నె తులసి + సుందరి తప సా
వృద్ధలిర్పఁజేయుచున్నది, ముదమున నీవిప్పు డందుఁబోయి కను మిఁకన్.

గీ. ఆపడుచు విన్ను ధర్మధ్వజాఖ్య నమరినట్టి నృపుతనుజారత్న + మన్నుమిన్న
నిన్నుఁ జూచి వరించును + సన్నుతాంగి, నీకుఁ దగిన మిటారియాఁ నేర్పులాడి.

వ. కావున.

చ. చనుమిఁక సత్వరంబటకుఁ + జందనగంధిఁ జెంది పెండ్లిఁజే
కొనుము నితాంతభోగములఁ + గోమలితో సుఖయింపు మింపుమై
బెనువుము ధర్మమున్ దిశలఁ + బెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రికన్
దనుజులకెల్ల సంతసము + దార్శనఁజేయు మజేయవిక్రమా!

క. రత్నము సుమి యక్కాంతా, రత్నము నీవైనఁ బురుషరత్నంబపు దా
రత్నమునున్ జేకొనుమిఁక, రత్నము రత్నంబు సరస + రాజులుననరే. 199

గీ. అనినొడివి చనియెను ధాత + యపుడుశంఖ
చూడుఁ డరుసమ్ము దనర నఁచొప్పు రయము
మీఱ బదరీవనంబును + జేరికాంచె
నొక్కచోఁ దపసొనరించు + నక్కలికిని.

200

....* శంఖచూడుడు బ్రహ్మశాసనంబునఁ దులసిన్ జేరుట *....

గీ. బమ్మ చెప్పిన నుడికన్నఁ + బలుతెఱఁగుల
నందముల విందుమీఱిన + సుందరాంగి
గాంచి యువ్విభులూరి యగ్గలిక మించి
తారసించినవాని నఁతన్వి గాంచి.

201

క. పరికించిన మది గరఁగగ, విరిశరముల మరుఁడు విసరి + వేయఁగఁదనలో
మురిసి తలవంచి మ్రొక్కిడి, సరసిజముఖ చేసె నతిథిఁగత్కారములఁ. 202

వ. దానవేంద్రుండును దులసీనమర్పితమౌననంబునఁ గూరుచుండి మందహాసం
బుతో నాసుందరిఁ గనుఁగొని యిట్లనియె.

203

ఉ. ఎవ్వతె వీవు? కల్కి! కుల + మెయ్యది? నీయభిధాన మెద్ది? నీ
వివ్వనమందు నొంటితప + సిట్లానరించెద వేమిగోరి? లే

జన్మనమందు నన్నిటను * జక్కగఁ జాలినవానిఁ జెంది య
వ్యవృత్తులవింటిదంటఱుమున్ సరిపెట్టుట యెప్పుడే చరీ!

204

చ. కనులమెఱుంగు నెమ్మొగము*కాంతి రదంబులనిగ్గుజగ్గులున్
చనుఁగవపొంకపుండభువ * సన్నని నెన్నడుమందపుంబసం
దనువగు మేలేపిఱుందు బిరుదా నవకంబు టాయూర మార! నేఁ
గనుఁగొనలేదు నిక జెనయు * కాంతను నెయ్యెడఁగూడ మానినీ!

205

చ. వలచితి నిన్నుఁ కేడియరొ! * వాస్తవమీయది నన్నుఁజెందు మ
గ్గులముగఁ గామకేళుల ను*ఖం బొదవక దనియింతు నెత్తు నీ
తలఁపున కన్యథాత్వమును * దల్ప నొకప్పుడునేనిఁ బ్రేముడిన్
గలయఁగ నేగుడెమ్ము పిక*గానము లొప్పెడు నీవనంబునక.

206

వ. అనపుడు నమ్మదిరాక్షియును

—* శంఖచూడునితోఁ దులసి సంభాషించుట *—

క. తియ్యని నెమ్మంబుల నిటు, వియ్యముఁ బొసఁగింపఁ దలఁచు * వీరపురుషుఁడా
నయ్యెడ నేత్రాంతంబుల, నొయ్యనఁ గనుఁగొనుచు నంత*నువిద యిటులనెన్.

గీ. ఏను ధర్మధ్వజుడను మహీశుశుతను, తులసియునుదాన శుభమెద*దలఁచియిట్లు
తపనుఁజేయుచు నిందుంటిఁదఱలు మీపు, బంటిపాటునస్త్రీలఁదా*పొందఁజనదు

మ. పొలఁతులే మాయలమారు లెంతయును న*ప్పుఁబోఁడు లున్నట్టిచో
తలమిక జేరఁగరాదు బ్రహ్మసయినన్ * హేలావిశేషంబులన్
గలఁతనబుచ్చి యలంతు) గిత్తవలె లోఁగన్ జేతు రవ్వారి య
తలఁపులే గ్రూరము లుల్లమున్విసము నిర్దాక్షిణ్య లీనాతుకల్.

209

క. అన నాతం డెలనగవున, వనజేక్షణ కనియె వినుము * భామిని! యెందై
నను ధీరుడైనవానికీ, జనుఁ బొలఁతుల గోష్ఠి నుండఁ * జనుమానమునన్.

క. స్త్రీలయెడన్ బురుషులయెడ, మేలిమికలవార లువిద * మిన్నా! కల రా
శీలం బెఱుఁగుట కర్థము, లోలాత్ము లెఱుంగలేరు * లోటుఁదనమునన్. 211

క. నిను వెదకుచు వచ్చితి నీ, వనమునఁ గనుగొంటి నేత్ర*వర్షముగ నిటన్
ననుబంచె నీకడకు విధి, నిను గాంధర్వమునఁ బడసి * నగడుమని సతి! 212

క. ననుసరయు శంఖచూడుం, డను దానవరాజపుత్రుఁ * నధికతరతపో
ధనునిగ నీమది నెంతయుఁ, జనునె నిధిన్ దవ్వసేయ * సఖ! యింక మనకున్.

గీ. అనిన నామోదమున వాని * యాననంబుఁ
గాంచి మది సంతసించి యిక్కరణి ననియె
ధీరుడ వటంచుఁ దెలిసితి * నారులందు
ధీరతను గోల్పడినవాఁడు * దేవతాఁడె.

214

క. ఎవ్వఁడు స్త్రీవంచితుడగు, నవ్వాఁడు మృతుండు వాఁ డనర్హుఁడు సభయం
దవ్వాని హవ్యకవ్యము, లవ్వేల్పులు పితలుసెంద * రారయుమెందుఁ. 215

ఆ. స్త్రీపరాజతుండు * సిద్ధమాశౌచి వృచత్వ మొందువఱకు * సందియంబు
లేదు దీనికన్న * లేదు మిన్నైన యాశౌచ మెందునేని * సచ్చరిత్ర! 216

గీ. బావఁ డా శౌచమును బాయుఁ * బదిదినముల
కల్ల క్షత్రీకులుఁడు ద్వాదశాహములకుఁ
బదియునైదు దినములకు * వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిగొనెదరు పుడమి.

217

వ. కావున.

క. నిన్నుఁ బరీక్ష యొనర్చితి, నన్నిటఁ దగినట్టివాఁడవైతి విటులఁగా
కున్న నెలుదెలియనయ్యెడుఁ, గన్నియలకుఁ బురుషులెటగుఁగనహంపిదమా.

వ. అనుచున్నంతలో నబ్జసంభవుండు దారసించి శంఖధ్వజన్ గాంచి యిట్లనియె.

చ. తడ వొనరింపఁబోకు మీరఁ * దన్వినిఁజెంది మనోజభోగముల్
పడయుముఁవేగ నేకతను * భామలు దక్కిన నాలసెంతులే
బెడఁగగు సోయగంబు గల * బిత్తరి యీవడు చీపు నట్టులే
బెడఁగగు సోయగం బమరు * వేడుకకాడఁ విఁకేల కొంకుటల్.

220

గీ. తగిన యన్నంబుసరసకుఁ * దగినకూర, సేకులుట దుర్లభంబగు * క్షితితలమునఁ
దగినజోడిరలిర్వరింపుగదగెన్ “శుభస్యశీఘ్ర” మ్మనుడునచ్చుఁ * బాసియింకను.

వ. తులసిన్ జూచి యిట్లనియె.

గీ. తులసి! గోలోకమున నుండు * లలితమూర్తి
యలనుదాముఁ డితఁడు నీవునల్లరాధి

కోరుకావ వశమ్మున * నుర్విబుట్టి
నారు దంపతులొడుగు * మారలిందు.

222

ఉ. వీడు మహాతపస్వి బలవీర్యములం దసమానుఁ డెంతయున్
జూడఁగ నొప్పునందముల * సొంపుల కాస్పదమైనవాఁడు నీ
కీడును జోడునై తనరి * యింపుదలిచ్చెడువాఁడు వీనిచా
కూడికనొంది భోగములఁ * గొందువు సందియ మొంద కుగ్గలీ!

223

క. రమణివి నీవన్నింటను, రమణుఁడితం డెల్ల యెడల * రాజలు మీయో
గము రమణీయము వీనిన్, గమనీయతరాంగి! చెందు * గాంధర్వమునన్, 224

గీ. శలుములపడంతి వెన్నుకేర * గాంచినట్లు
వలుకులవెలంది నాదుచేఁ * బడసినట్లు
చాయ యర్కునిఁ జెందిన * చాయ శంఖ
చూడు నీవొంది సుఖములఁ * జూటగొనెడు.

225

— * తులసీ శంఖచూడులు గాంధర్వవిధితోఁ గలియుట * —

క. అంత నిటుచెప్పి పద్మజుఁ, డంతర్ధినిఁజెందె వారలనోన్మోహము వే
డెంతయుఁ దలిర్ప నవ్వని, శాంతరమునఁ గామసుఖములందిరి పెలుచన్.

క. అన్యోన్యాలింగనముల, నన్యోన్య భూతములను * నతిలాసతో
నన్యోన్యచుంబనంబుల, నన్యోన్యక్రీడనముల హాయిఁగొనిరోగిన్, 227

చ. కొలకులఁ గేళికావనులఁ * గ్రొన్నెలమాపులకోనలందు మ
ల్లెలపొదలందు మేల్మీలనలీగృహభూమల గాంగసైకతం
బుల గిరికాననంబులఁ బ్రమాదరసప్రసరాచితాత్మలై
యలరుచు నిష్టభోగముల * హళిఁ జెనంగిరి యంగజోధతిన్, 228

అ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళ * కాత్మపురంబున, కితితోడ దానవేశ్వరుండు
చేరి తల్లిదండ్రు * లూరటఁగొన తన, రాజ్యమేలె నసురరాజ గొలువ.

— * శంఖచూడుఁడు రాజ్యంబు సేయుట * —

క. కులగురుఁడగు భార్గవునిఁ, బిలిపించి యమాత్యపదవిఁ * బ్రియముగ నిడి యి
మ్ములఁదదనుమతినిఁబ్రజలకు, సలుపుచునుం డెను బ్రియంబుఁజక్కఁగనపుడున్.

వ. ఒక్కనాడు దైత్యప్రేతితుండై శుక్రనివలన దేవదానవవైరంబును వేల్పులు
తమవారలకుఁ జేసిన యనుచితంబు లాలించి కినుకతో దేవతల నిగ్రహింపఁ
దలంచి వరూధినితోఁ జని నాకంబు ముట్టడించుడు.

గీ. ఇంద్రుఁడు సువర్వబలములఁ నెల్లననికిఁ, దోడుకొనిపోయి యాశంఖఁచూడుతోడ
బవర మొనరింపఁగా సురఁవరులు దైత్య, విభునిచే నొచ్చి చచ్చియు * వీఁగిరంత,

చ. కనుఁగొని యమ్మహేంద్రుఁడు నిఁకామభుజాబల మేర్పడన్ రయం
బునఁ గులిశంబునన్ దనుజు * మోఁడుడు వాఁ డఱసేయ కెంతయున్
గనలి నిశాతభూరివిశిఁఖమ్ముల నిందుని గాత్రభేదనం
బును నొనరించి యార్చె సురఁపుంగవు లాతురులై చలింపఁగన్.

308

— * శంఖమాద మహేంద్రుల యుద్ధము * —

వ. అంత శంఖమాడేంద్రు లిరువురను.

క. కరియుఁ గరియును హరియును, హరియును గిరియును గిరియును * నటు లుద్ధతిమై
దఱుఁగని యుద్ధ మొనర్చిరి, సుర లనురులు విస్మయమునఁ జూచుచునిలువన్.

ఉ. అంత నిశాచరేంద్రుని భుజాబల మెంతయు సంతకంతకున్
వంతగఁ బెర్గుచుండుటను * వృత్రవిభేది యెఱింగి యంతలోఁ
బంతమవీడి వీఁడు పరిపంధివశం బొనరించి సేనతోఁ
జింతిలుచున్ హిరణ్యగిరి * శృంగము చేరువ కేగె నార్తతన్.

281

క. సురపతి యరుగుటఁ గని మేల్పిరు దొప్పఁగ నసురభర్త * పేర్చి సుధర్మన్
దఱిసి పదునాల్గు జగముల, దొరగా నభిషేక మొందె * దుష్టియొసంగన్,

గీ. లోకములఁ జాలనము సేయ * వీఁక మీఱు
దనుజవర్మల నందండుఁ * దగిన తెఱఁగు
నిలిపె నధికారము లొసంగి * నేర్పు మీఱఁ
దనదు శాసన మెంతేనిఁ * దనరు నల్లు.

287

గీ. బలవరాక్రమముల యోగ * బలమునను మ
హాత్ముఁ డాతఁడు భువనంబు * లందు నేమి
కొఱఁత లేకుండు నల్లలై * గూర్చి మీఱఁ
బదియు నాలుగు జగములఁ * ప్రాధశక్తి.

288

క పాడియుఁ బంటయు మొండై, యీడెనయని కలిమిప్రోవు * లింటింటను న
త్రాడఁగ నే సెబ్బర వె, న్నాడఁగ లేకుండె దనుడ * నాకుని యాజ్ఞన్.

క. ఎల్ల జనంబులకును దాఁదల్లివలెం దండెనలెను * దసరి మనువుచున్
బెల్లెఱుగుచు నొక వేల్పుల, యల్లములకు దూరమగుచునుండెఁగడిమిమై.

ఉ. చేయి లంతి వందురుచు * వేగ విభినగొని వెన్నుఁడున్నయ
వన్నెకేజేరి రక్కసుఁడు * భండనమందు జయించి తమ్ములచే
కొలికి కీలకున్ వెలిగఁబుచ్చుట యంతయుఁ జెప్పి శత్రువు
నూలమునున్ బొనర్చుటకు * భోమన వేడుకొసంగి శ్రేయఁబునె. 241

గీ. హరివర్ణంబరసి దివ్యమండలిక నెవని డి.క సువర్ణమాలలొడును మదీయ
భక్తచర్యుడు గో.క.క. సి రాధ, శౌరసన, ని యనుగునై * జననమొండె.

మ. మఱియునీ నాఁడు భజాబలంబునఁ దపో * మాహాత్మ్యమునీ కేసి యె
వ్వరికినీ జివ్వను లో.గ. డుత్తనుబలప్రావీణ్యతేజోధురం
ధరుఁ డవ్వాని హనుండు శూలహతితోఁ * దాఁద్రుంచు వేతే తెఱుం
గరయన్ రాదన వేల్పు లంతనె మహాశాశ్వర్ణయూనేచ్చులై. 243

క. పలు వేగ హనున డగ్గటి, యెలుచుఁ బాదములబడి మహాత్మా! యొక నం
జ నుండి శంఖచూడుడు, గడు సుధనుఁ డిల్లె సుమ్మం * గటకటబఱచెన్.

క. ఏలుము మము నసురను నిర్మూలము వేయుము గడఁగి * ముద్ధేందుధరా!
జాలముచేసిన బ్రతుకన్, జాలము దయసేయు మి.కను * సత్వరము వదిలె.

గీ. అనుడు వారల ప్రార్థన * నాలకించి, యారివేరము జెంది యె.కాంకధరుఁడు
అసురఁ జంపెదనని వరింపబడితేయ, కరుల కిడి చిత్రధుండను * వానిజూచి.

— * శివుఁడు శర్మమూల వికడరు దూరము ది.పుట * —

చ. ధరపయి శంఖచూడుఁ డను * దాఁపుడున్న పురంబుజొచ్చి యా
సురరిపుతోడ నా నుడిగ * నూటిగ నిట్లను పోటుబంటవై
వెఱవక దివ్యవర్మలను * వీ.గ.గ.జేసి తదీయమా సిరిన్
బురమునుఁ జూఱఁగొంటి విది * పోలడు వారల కిమ్ము నాకమున్. 247

ఉ. నీదు నివాసమా నగరి * నీవు మెలంగుము భూమినేలు మిం
పొ దనుజేంద్ర! యిత్రైఱుగు * నారయు మట్లాడఁబాటుసేయవే

బూదియొనర్తు నిన్నుఁ గ్రతుభుక్కుల కిత్తు సమస్తసంపదల్

మీఁదట వచ్చు నాపదల * మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా!

248

క. అని నడిచి వాని చిత్తంబును వేగ నెఱింగిరమ్ము * పొమ్మన నతఁడున్

విని ఖంఖచూడు నగరున, కనువుగఁజని ని కట్టు * లనియెన్ సభలో.

చ. హరుఁ డిటుసెప్పి యాపె వినుమా! యసురోత్తమ! దివ్యవర్యు లం

దఱిఁ గడసంబునన్ గెలిచి * తద్దన హహనవస్తువర్గముల్

బురమును రాజ్యమున్ బడసి * పొంగుచునుంటివి చెల్లదింక న

త్వరముగ వారి గర్వమును * వారలకిచ్చి మహంగఁ జూడుమా!

250

గీ. అట్లు సేయక దక్కిన * యసుర! నిన్ను

వేగఁ దెగటార్చి యవ్వారి * విభవమెల్ల

వారి కిచ్చెద హెచ్చులు * వలవ దుడుగు

మనియె నీయుల్ల మెట్టులో * యరసి చెప్పును.

251

క. అ పల్కిన దనుజేంద్రుఁడు, వి. లేవని మొదమునందు * వెలయఁగ గంధ

ద్వసి. హఠాఁగాని యనియును నె, మృతమున తొక్కింత చేవమానక యిట్టుల్.

గీ. యనున తనజోలి నుంత యే * బాడ నేని

దలఁపకున్నట్టి నాయెడ * దాడిఁదలఁప

హరున కిది నాయచూనొకో! * యనుచితంబు

గాదొకో! నీవి యోజింపు * కాశలమున.

253

గీ. కాక యటు బెత్తి వచ్చిన * గడఁగి బెగడు

వాడనే వీర నెఱుంగరే * వాసి యసదె

జయపరాజయములు కాల * చక్రమొంది

యొడవుచుండును పాస్కి * బెడఁగి కేల.

254

వ. ఇతిశు.

క. ఏదో రీతిగ మాదా, యాదులు దివిషదులు మేము * నన్యోన్యంబున్

వాదానిరింతుము గలియుదు, మేదై ననులేదు పరులకిటఁబని యొకఁడుగ.

గీ. చెప్పు మిప్పొల్కి చని దూత! * శివునితోడ

ననుడు నాతండు వేదని * యభవుతోడ

నట్లు సెప్పిన “తినుకూడు + నన్నకణము

దాఁకఁ బోకన్న” నుడివోలె + దగుట నెఱిగి.

256

వ. వేగంబున ప్రమథ భూతగణంబులకెల్ల శంఖచూడునిపై దండయాత్ర నెఱింగించి వయనంబుఁదెల్పిన వారందఱు సంతసంబున మిన్ను ముట్టి యట్టహాసంబులు సేయుచు నతి త్వరితంబున వారువంబులనెక్కి సాయుధులై యాయోధనంబునకై నడచిరి.

257

— * శివుఁడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట * —

సీ. భైరవుండునువీరభద్రుండు నమ్మహా, సేనుండు గంధగ + జాననుండు చండీశ్వరుండు బాహ్మలుండను మణిమంతుఁ, డానందియశనిమహాబలుండు కంకాలకోకిల + శంకుకర్ణులును సంతానక పిప్పల + భానుకులును కపిల కుటీచర + కాలజిహ్వలు బలీ, భద్ర దుర్జయ కాక + పాదనీలు.

258

గీ. లగ్ని కాగ్ని ముఖామోఘు + లల్ల పూర్ణ
భద్రవికృతవిశాఖ సం + వర్తకులును
చంద్రతాపన లకులీశ + సన్నిధులును
తాలకేతు కరాలాక్ష + కాలకులును,

259

వ. మఱియు దీర్ఘ దంష్ట్రదుర్గమకేక రాక్ష విరూపాక్ష వికృతాననకందుకకుండవిష్టంభులును, మధుపింగలావేశన చతుర్వక్త్ర కాష్ఠారూఢ లోకాంతక మహాకాల భృంగిరిటులును, ఉగ్రదశనోగ్రకోటర కాలజిహ్వకులూచనవశీభద్రసుభదురులును నానాయుధధరులై యనేక దివ్యవాహనంబుల నారోహణంబు చేసి బయలుదేరిరింకను.

260

గీ. శతభుజయు శంఖచక్రాసి + చర్మచాప, బాణ శక్తి గదా తూల + పరశుముసల వజ్రముద్గరఖట్వాంగ + పటైనాది, హస్తయా భద్రీకాళిక + హరగమైదవ.

గీ. రక్తమాల్యాంబరంబుల + రక్తిమీఱఁ
దాల్చి నప్రవచుఁబాడుచుఁ + దనదు భక్త
వటలిఁ బ్రోచుచు వికటజిహ్వన్ బాడువుగఁ
జాచి త్రిప్పచుఁ బులి నెక్కి + సాగె ననికి

261

క. హఃతో హరిహయతో సుర, వరులొగి వాగువములెక్కి + బహులాయుధము ల్వరుసఁగొని కడన కేళీ, వరులై నడిచిరి మహేశ + బలము నిడి మదిన్.

262

ఉ. శంకరుఁ డప్త దివ్యకవచంబును మై ధరియించి నూతనే
 కాంకరీట మొంది వివిధాయుధముల్ గొని గోపతీంద్రమున్
 బొంకముమీఱ నెక్కి మునిముఖ్యులు భోరుగ స్వస్తిఁగితి న
 ల్వంకల నిండిచేయఁ బలభక్షువధింపఁ జనన్ మహాగ్రతన్. 263

వ. ఇట్లువెడలి వ్రడమిన్ జేరియందు.

సీ. కపిలముని తపంబు • గాంచినయచ్చోటు, పుష్పభద్రానదీ • పుణ్యకూల
 మవరాంబుధిఃబూర్వమందునొప్పినయది, మలయగిరికిఁ బశ్చిమంపుజోటు.
 గంధమాదనగిరి • కలకదక్షిణసీమ, శ్రీశైలమున కుదీచినభూమి
 లక్షయవటముచేసమరి సిద్ధాశ్రమం, బనుపేరఁ బరఁగిన • యట్టిగోన. 264

గీ. పామమునగోమతి కరంబు • వాసిఁబరగ
 నాశరావతితోఁ గూడి • యవరవార్ధి
 జేరఁజను పుష్పభద్రకుఁ • జేరువఁదన
 బలములను డించి యందుండె • భర్గుఁడవుడు. 265

వ. అంత శంఖచూడుండు ప్రణిధులవలన శివుని దండయాత్రాగమనంబును విని
 వేగంబున ననేకతాక్షోహిణీబలంబుల నలవరించికొని యుద్ధంబునకు సన్న
 ద్ధుండై రేయి శుద్ధాంతంబున నాత్మసతియగు తులసితో మహేశ్వరాహవ
 యాత్రఁ జెలిపి తాఁ బోరునకై పయనంబుసేయుట నెఱింగించిన నాయించుఁ
 బోఁడి వలదనియు, స్వారాజ్యంబాది జేయుల కీయుమనియు నుద్బోధించిన వికవిక
 నవ్వి పొల్లయొడలికై వగతురు పై నెత్తినచ్చినప్పు డొడఁబాటొంది లోఁగుట
 శూరధర్మంబుగా దనియుఁ బ్రపంచం బస్థిరంబనియు సుయశంబు శాశ్వతం
 బనియుఁ జెప్పి యూరడించి సుముచితాలింగనసురతోపభోగంబుల నాపె
 దనియుఁ జేసి మఱునాఁ దుదయంబున మజ్జనాదికంబులఁదీర్చి తనయునకు రాజ్య
 పట్టం బొసంగి తల్లిని భక్తిమొయిగారవించు మని యప్పగించి కవచధారణం
 బొనర్చి ఖడ్గతూణీరశరచాపాదిసాధనంబుల నొంది కాంచనరథారూఢుండై
 మంగళధ్యానములతో వెడలి మహేశ్వరుండు విడిసినప్రదేశంబున కనతిదూ
 రంబు సైన్యంబుల విడియించి తానొక్కరుండు మహేశ్వరదర్శనార్థమై సిద్ధా
 శ్రమంబుఁజేరి యం దక్షయవటచ్చాయయందు 265

—* శంఖచూడుడు శివుని దరిసించుట *

- నీ. యోగాసనమునఁ గూర్చుండియుండినవానిఁ, దవిలిముద్రాదప్టిఁ, దనరువాని
మందఁజూసాంకుర * సుందరాస్యమువాని, బ్రహ్మతేజంబుచేఁ * బరఁగువాని
శుద్ధస్పటివర్ణ * శ్రోభితుండగువానిఁ, గేలఁ ద్రిశూలంబు * గాల్గివాని
శార్దూలచర్మంబుఁ * జక్కగట్టినవాని, భక్తుల మిత్తినిఁ * బాపువాని
- గీ. సర్వసంపత్కరుని శాంతు * సత్యరూపు, విశ్వరూపుని నాద్యుని * విశ్వనాథు
విశ్వసంహరకారుని * విశ్వకరుని, శంకరుని జ్ఞానబీజుని * జక్కఁగాంచి. 266
- ఉ. దవ్వులనుండి నమ్మిఁడయి * తత్పదయుగ్మముఁజేరి మ్రొక్కఁగా
నవ్విధుభూషణుండు దనుజాధిపుఁ గన్గొని దానవేంద్ర! నీ
వివ్విపులన్ సుఖంబెసఁగ * నేలుచునుండుము నాకమియుమీ
యవ్విబుధాళి కట్లయిన * నందఱు సెదదె రిప్తసౌఖ్యముల్. 667
- ఉ. నీవును ధేనులోకమున * నెక్కొని మున్ను మహాత్ముఁ గృష్ణునిన్
సేవయొనర్చు గోవుఁడవు * సిద్ధము; రాధికశాప మొంది యి
ష్టివిధి దానపుండవయి * యెంతయు నొప్పితి వట్లు గాన నీ
భావమునందు నీరసను * బాయుము డాయుము మేల్చి మచ్చిక. 266
- గీ. అట్లుగాకున్న రణము సేయంగఁ గడఁగు
వేటుతీరుఁ దలంపక * వీరమూర్తి!
సర్వమును నారయఁగఁజాలు * బాణ వీవు
నాయమగు తెరువును జెంది * నడుచు టొప్పు. 269

—* శంఖచూడుడు శివునితో సంభాషించుట *

- వ. అనిన యనురేంద్రుండు తీవరంబుచెందక మొలకనవ్వొలుక ఫాలవినోచనునితో
నిట్టులనియె. 270
- ఉ. దేవర సన్నిధానమునఁ * దెంపునఁ బల్కెదఁ గొన్నివల్కులన్
భావమునందు వానికయి * పర్వఁగఁజేయకుఁ డల్కనాయెడన్
దేవత లేము జ్ఞాతులము * ద్రెక్కొనుచుండుము పోరుచుండుమా
దైవవశంబునన్ సిరులఁ * దాకొనుచుండుము మేము వారలో. 271
- గీ. వారికై తమరెత్తి రావలయు నొక్కొక్క
ఇదియె కడు నాయమొక్కొక్క? మామయదియె నాయ

మునకు దవ్వొకొ! నీవును * బుండరీక

నయనుడును సల్పిన దురముల్ * నాయములొకొ!

271

సీ. మధుకైటభులకోడి * మాయతో జేపురించి వధించె నవ్వారి * శ్రీవిభుండు
త్రిపురరాక్షసుల నెంతేని మోసముచేసి, యలయించిచంపితి! వయ్య నీవు
అమృతంబు సురలనే! యారగింపగఁజేసి, రాహు నోర్వక చంపె! శ్రీహరి వగ
తారకముఖ్యులౌ * దైత్యుల గొమరుచే, దునుమాడఁజేసితి * వనఘ! నీవు

గీ. మమ్ము జేజేల నొక్క సమానముగను

జూడఁకీటు వక్షపాతవుఁ * జూపుఁజూడ

నగునె! సకలేశ్వరులకిది * యర్హమానె!

దివ్యచిత్తంబునకుఁ జక్కఁ * దెచ్చుఁడిశ!

278

ప. మఱియు నేదెట్లులెనను.

క. ధీరతఁ బాసి యోటువడి * దీనతనొండఁ దలంప జేస! దు

ర్వారము కర్మబుధమని * పాజ్ఞులు వలెగద రద్ది నమ్మెదన్

దీరువు మొగ్గరం బదియె * దీర్చెద నోర్చెద మీబలంబులన్

సారెకు దివ్యవర్ణములఁ * జక్కఁడగించెదఁ గాంచెదన్ బ్రథన్.

274

క. అని యిట్లు విన్నపంబును, బొనరించి చని కట్టెదురుగ * భూరిదనుజసే

నను మొగ్గరంబుఁ గూరించి, ఘనమగు రణవాద్యరవముఁ * గావించెదగన్.

క. అది వినిదివ్యులు ప్రేమధులు, గదనమునకుఁ గదలి వేడ్క * గడలుకొనఁగసాం

పు దలిర్చు పూహ మమరించి, ముదమున సింహధ్వనులను * బొనరించి రొగిన్.

గీ. ఇరుదెగఁవార లంత నె! హెచ్చుమీఱు, మచ్చరంబున బవరంబు * విచ్చలవిడిఁ

గడఁగితఁకిరియొండొరుల్ * ఖడ్గమునల, హలగదాశక్తి హస్తులై * యద్భుతముగ

సీ. ఏనుఁగురాతుల * శ్రేనురాతులతోడ, రథికులట్టులు మహా * రథులతోడ

గుఱ్ఱపురాతుల * గుఱ్ఱపురాతుల, శోడ బంటులు బంట్ల * తోడఁ బెనఁగు

చుండిరి మడియచు * నుండిరి తలలును, గరములుఁ బదములు * స్కంధములును

గూలుచునుండెను గుట్టలయట్టులు, కరులును హరులును * సురింగి వ్రడమిఁ

గీ. గూలుచుండెను నెత్తురుల్ * గొప్పవాఁగు

లగుచుఁ బ్రవహించుచుండె నం * దక్కజముగ

విడిగి యొరిగిన యరదముల్ * విరివిగాఁ గ

నన్ బడుచునుండఁ బడవల * నాడెముగను,

278

వ. అంత యాధాగ్నిగణ్యులగువారలలో సమరంబునకుఁ దలపడి యన్యోన్య మిట్లు దాఁకిరి.

279

—* ప్రమథదేవాసుర సంకులసమరము *—

సీ. వృషపర్వుతో గోత్రభేదియు నవ్వప్రవిత్తితో నుష్టరశ్మియును దంభు తో నచ్యుతుఁడు కాలుతోడ దండధరుఁడు, గోకర్ణుతో నగ్ని * వీఁకమీఱు కాలకేతునితోడఁ * బాలస్త్యుఁ డమ్మయు,తో విశ్వకర్మ సంతోసమొప్ప నాథయంకరునితో * నలమిత్తి చంచలు,తో గాడ్పు ఘటపృష్ఠుతోడ బుధుఁడు

గీ. ఒరసి రక్తాక్షుతో శనైశ్చరుఁడు కావ్యు తో గురుఁడు రత్నసాలునితో జయంతుఁ డప్టవనువులు వర్చశ్చయంబుతోడ నా దురంధరుతో ధర్మఁడనిఁ బెనఁగిరి.

280

వ. మఱియు దీప్తిమంతునితో నాశ్వినేయులును, గణకాక్షునితోఁ గుజుండును, రాహువుతోఁ జంద్రుండును, ప్రభాకరునితో విశ్వదేవులును, బిహిరునితో మన్మథుండును గోకాముఖచూర్ణఖడ్గధామ్రసింహవిశ్వప్రతాపవలాశులతో ద్వాదశార్కులును, వదునొక్కండు భయంకరులతోఁ బదునొక్కరుదులును, ఉగ్ర దండాదులతో మణిమంతుండును మూలరాక్షసబలంబులతోడ నందీశ్వరాదు లును యాధంబునకు డీకొని యొనర్చుచుండిరి.

281

క. హరుఁడు వటమూలమండుఁ గొ, మరుతోడఁ గాళితో సమరమును గనుచున్ హరువుగనుండె నసుర బం, గరుగద్దియ నెక్కి పోరు * గనుచుండె రహిన్.

అ. చాలరోజు లిట్లు * శైవబలంబులు, వేల్పులెల్ల దనుజ * వీరవరుల తోడ నాజఁబెనఁగి * దోర్బలంబున వారి, తోడఁ బీడవడుచుఁడ్రుంగుడుపడ.

చ. అరసి గుహుండు కాళికయు * నాలముఁజెంది స్వపక్షకోటికిఁ బిరుదుతనంబు చేకుఱఁగ * బిట్టుగ దైత్యచమూసమాహముఁ బొరిగొని జొన్నకోతవలెఁ * బొల్పడఁగించుచునున్నఁ గాంచి తీ వరమున శంఖచూడుఁ డనివార్యబలుం డటఁ జేరి వారలన్.

284

- క. పిడుగులఁ బోలిన శరముల, వడివడిఁ గురిపింప వేగ * భగ్నాత్మజఁ డ
వృదు వాని నెడము సేయుచు, గడువడి రక్కసుని మోఁదెఱుఁగునతరశక్తిన్.
- క. వారిరువురు శక్తులతో, ఘోరంబుగఁ బోరిపోరి * కుంతితు లగుడున్
మీటి దనుజేంద్రుఁ డందుఁ గు, మారున్ మూర్ఖులఁగఁజేసెమహితశరహతిన్
- ప. అంత కాళిక కుమారున్ దత్క్షిణంబున నెత్తిగొని పరమేశ్వరునినిధికిన్ గొని
పోయినంతనె మహాసేనుండు గన్నులువిప్పి మరలఁ బ్రబుద్ధుడై బలంబుఁజెంది
యిందు శేఖరుసెల వొంది బరంబుఁ జెందె నింతలోఁ గాళిక మిగిలి సకలాయు
ధంబులతో నసురబలంబుల నెల్ల నిర్మూలంబు గావించుచు శోశితంబుఁ ద్రాఁగుచు
వీరవృత్తం బొనర్చుచు శంఖచూచునిపైఁ గవిసి గదాదండంబున బిట్టేసిన
నతండు వ్రేటుఁబడియు నిల్వరించుకొని కఱకుటమ్ములఁ గాళింబొడవిన నాయ
మయు నబ్బాణంబుల నిజశరంబులఁ జూర్చింబొనర్చి సకలాస్త్రంబుల దానవేం
ద్రుపైఁ బరఁగింప నవ్యాడటియస్త్రంబులతో నవ్యాని మరల్చినఁ గినుకతో
నామె పాశుపతంబు యోజించుచున్నంత నభోవాణి యెలుఁగెత్తి వీఁడద్దా
నిచే సురుఁగఁడనియు మహేశ్వరునిచే ద్రిశూలంబునఁ దెగుననియుఁ జెప్పిన
భద్రకాళి యద్విమాని యితరరక్షసులఁ జెండి భక్షించుచు శివున కత్రైతః
గఱిఁగించె నంత సీర్వాణసంబోధితుండై మహేశ్వరుం డాయోధనంబుఁజేరుడు
శంఖచూడుడు పరికించి చూచి

— * శివుఁడు శంఖచూడుని వధించుట * —

- సీ. పెనుగదన్ శివునిపై * విసరివేసిన నట్టి, గదచేతఁ బొడిచేసెఁగలహరుఁడు
ఖడ్గంబు శంఖుఁగదసి వేయ హరుండు, పరశువుచేఁ జిద్రుఁపలు పొనర్చె
శక్తినిఁద్రిప్పి యాశ్వరుపై విసర శూలి, భిండివాలమ్మునఁబిండిచేసె
ముసలమ్ము బిట్టేయఁబురహరుఁ డద్దాని, జీల్చె ఖడ్గంబుచేఁజేవమీటి. 268
- గీ. అంతఁదోచక విభ్రాంతుఁ * డగుచు ధనువు
లాఁగి వాడిశరమ్ముల * వేగ రుద్రు
తనువుఁ దూర్చిన వాని నెంతయును సరకుఁ
గొనక కాలాంతకుఁడు గడుఁ * గినుకఁ గడిది.
- క. జాలమును మాని రిపుజన, మాలాసంహారకరణమహితతరం బా
భీలమును శూలమునుగొని, మేలుగ నద్దానవేంద్రు * మీఁదన్ వేసెన్

గీ. దాన యనురుండు సమసేను * బ్రాణ మెగసి

గోవుడై వేగఁజెంచెను * గోభువనము

విరులవర్షంబు శివునిపైఁ * గురిసె మొరసె

దివ్యదుండుభిరవము లెంతేని మీఱి.

290

— * విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులసితోఁ గ్రీడించుట * —

వ. అంత హతశేషులగు రక్కసులు పలాయితులై పాతాళంబుఁజేరిరి, దేవతలు మహేశ్వరునిఁ బ్రస్తుతించి యవ్వారిఁదిరుగ రాజతాద్రీకేరీచి సెలవొంది స్వస్థానంబులకుఁజేరి సుఖించి రొక్క పుండరీకనయనుండు శంఖచూడ సతీయగు తులసి మిగుల యందకత్తైయగుటెఱింగి యాసుండరాంగి నొందఁగోరి యోగ బలమ్మన శంఖచూడ రూపంబుఁజెంది రథియై నగరుసాచ్చి పేరులచేఁ గానుక లొంది యవగోధంబుఁజేరిన సతీయగుతులసి సంతసంబున జీవితేశుండనితలంచి యుద్ధజయంబెట్లు పొనఁగెనన్న నతండు పెద్దకాలంబు యుద్ధంబొనర్చి జయం బిరువురకు సమకూరకున్నఁ జతురాన్యుండు నటించి నాకంబుఁ బాకారికిచ్చునట్లాడఁబఱచి సంధిపొసంగించెననియు సంతమోడ దానిట్లు వచ్చిననియును జెప్పిన నాయొవ్వలకుప్ప మిన్నంది సంతసంబునఁ గౌగిలించుడుఁ గేశవు డభీష్టసుఖంబులొందె నంతఁ గొంతకాలం బప్పగిది నప్పటలాధరి హరితో భోగంబులొందుచుఁ గొన్నినాళ్ళకు దేటమాటలఁ జూపుల సురతక్రీడాకాశ లంబుల భేదంబుల వార లారసి లాఠిపూరుషుండని యెఱింగి యోరి! నీవెవ్వఁ డవు నిజముసెప్పుము తక్కినశపింతునన్న వైకుంఠుండు నిజరూపంబుఁ జూప నప్పడఁటి యేవగించి వగచి యసూర్యంపశ్యయగు తన్నిట్లు మోసగించి చేటి నగరుడకేతనుఁ గాంచి యిట్లనియె.

291

— * తులసి విషుని సెప్పించుట * —

గీ. పాపమును బున్నెనును లేదె * బండ! నాదు

శీలమంతయు నట్టేటఁ * జెంద నిట్లు

దుండగం బొనరించితే * దోసకారి!

మొండి శిలనయి యుండుము * గం డడంగ.

292

వ. అని శాపం బొసంగి విభుండు పొలియు టెఱింగి యక్కురంగలోచన పెద్ద యెలుంగున రోదనంబుసేయఁగఁ వారింది నీరజాక్షుం డిట్లనియె.

293

గీ. చెలువ! గోలోకమున నన్నుఁ * గొలుచుచున్న
సతివి; నాయంశజాతుఁడో * శంఖచూడు
పడఁతివైతి విప్రునునఁ * బరఁగఁ దిరుగఁ
జేరు గోలోకమున కిప్పు * చింతఁబాసి.

294

— * తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట * —

వ. అందు రాధతోపాటు నన్ గూడియుందు విశ సీతనువున గండకీయను నది
యుత్పన్నయగు నద్దాన నేనును నీశాపప్రకారంబు సాలగ్రామశిలలగుదును,
నవ్వాని వజ్రకీటంబులు చొలిచి చక్రంబుల నిర్మించు మఱియు నీపు వేటొందు
రూపంబునఁ దులసీవృక్షంబవై పొడమి దశముల విరుల నాకామోదంబుఁ
గూర్చువు. నీ వతియగు శంఖచూడుని యస్థితకలంబులన్నియు శంఖంబులై
యుద్భవిల్లు నట్టి శంఖోదకంబుతో నన్నభిషేకించుట కరంబుమోదంబిడు.
తులసీసాలగ్రామశంఖంబు లొక్కేడ సంతరించి పూజించువార లైహికా
ముష్మికఫలంబులొందురు రని యంతర్నిత్యుండైన దులిసియు నట్లే దేహంబుఁ
బరిత్యజించి గోలోకంబుఁ జేరె. ఇత నాయుచుతనువున గండకీయనునదియును
దులసీవృక్షంబును జనించిమించె. విష్ణుండును గండకీనదియుందు సాలగ్రామ
శిలారూపంబులొందె. శంఖచూడుని యనులెల్ల మున్నీట శంఖంబులై యెసఁగ
నిట్లు శంఖచూడ వధోపాఖ్యానంబు సర్వంబెఱిగించితి నిద్రిత్రోతలకున్ బాక
కులకు భోగమోక్షంబులొసఁగు విశ బాణాసురగాణాపత్యకథనం బెఱిం
గింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

— * బాణాసుర చరిత్రము * —

.... * ఉషా పరిణయము *

క. ఘనుఁడు బలిసుతుఁడు బాణుం, దనితరబలవిక్రముఁడు సహస్రభుజుఁడు మే
దిని శ్రోణవురి వసింపుచు, ననిమిషులను గెలిచి యొడిసె * నాత్రిదివంబున్.

క. అందుఁడనవారి దొరలుగఁ, బొందించి వసింపఁజేసి * భూతలమునఁ దా
బొందికనుండె వియచ్చరు,లందఱు నవ్వానిఁగొలుతు * రతిజాగరులై. 297

చ. ఒకపరి యాతఁ డీశ్వరుని * యొద్దకుఁజేరి వహస్రపాణుల
రకముగ వాసునినను * రాజులఁ దాడవమున్ బొనర్చుదున్

సకలజగన్నియంతయును † శంకరుఁ డర్పిలిఁజెంది యోరిఁ గో
రిక నెఱిగింపు మిచ్చెద బిఁతీన వరంబు కరంబు ప్రీతిమై.

299

గీ. అనుడునవ్వాడు మురిసిమఁహాత్మనన్నుఁ, బాలనమునీయనాకోటఁవాకిటనుభ
వజ్జనంబులతో నుండఁవలయు నిదియె, వరమనిన శర్వుఁడట్టులే † వత్తుననియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబిచ్చి శోణపురికి వచ్చియుండుట *

క. భోళాశంకరుఁ డిట్టుల, వైశం బవ్వేశయందె † వాసియలర సి
ద్ధాభులతోఁ దనయులతో, హాళిఁబ్రమథు లలరఁజేరె † నాసురనగరిన్. 300

గీ. సురలు గంధర్వులు మును లఁచ్ఛరలు నచటఁ
జేరి శంకరుఁ గొలుచుచుఁ † జంతఁడక్కి
యుండి రింక జగముల నేలుఁచుండె బాణ
దైత్యుఁ డెదురొందులేక యుఁద్రగుఁ డగుచు.

301

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు

ఉ. అప్పరిచెంగటన్ వెలయుఁనట్టి ధునీతటమందు నొక్కనాఁ
డప్పరవైరి యొప్పగ విఁహారము చేయుచునుండె నత్తఱిన్
గుప్పె నుగంధవాతములు † గోయిలలున్ మఱి గోరువంకలుగా
గొప్పగ గానములే సలిపెఁ † గుండము లింపుగఁబూసి భాసిలెన్. 302

గీ. మఱి యశోకద్రుమంబులు † మాలతీ ల
తలును సంపఁగిమాకు లెఁతయును విఱియఁ
బూసిఁ చెన్నొందెఁ గలువలుఁ † బుండరీక
ములును బలుతీరలొప్ప విఁస్ఫుటతమీతె.

303

గీ. అట్టితఱి దయితాసంగమభిలషించి, హరుఁడు నందినిఁగని రావ్యధరముఁజేరి
మండనముఁజెంది రమ్మనుఁమాగిరింద్ర, జాతనిచ్చోటికనఁజక్కఁబని యతండు

క. వేగఁజని దేవదేవికి, వేగమె కైసేసి శివుఁడు † విచ్చేయును నెన్
జాగొనరింప వలవదన, నాగిరిజయుఁ జొల్పియంబునమరుఁచుచు వడిన్. 305

క. నీవేగుము వచ్చెదనిక, దేవాధీశానునన్నిధికి నంది యటం
చా విశ్వజనని పల్కిన, నావాడటు శివునిదండ † కరిగి వచించెన్. 307

వ. అంతః బుభుక్షింటివానియలబడి కోర్వక మట్టుమీటిన దమకంబున నగ్గట్టువిలు
దొర నందినిఁ జూచి.

గీ. ఓరి! బసవన్న! యిల్లెల + యురక వచ్చి
నాడ వచటికఁ జనియఁ బూఁబోడి నటకుఁ
దోడితెమ్ము మరలఁ బొమ్ము + తొందరింపు
మన నతఁడుచేరెఁ దిరుగ రాఁప్యాద్రీభూమి.

808

ఉ. అత్తటి నత్తెఱంగరసి + యచ్చరలున్ మఱి యందమొప్పు లే
బిత్తరు లింకఁ గొంద టిదెవేళ మహేశ్వరుఁడెంద నిందు నే
మత్తగఁజేంద్రయాన శివు + మన్ననలొంది విహారమొందు నా
పుత్తడిబొమ్మ యందఱకుఁ + బూజ్యయగున్ త్రిజగంబులందునున్.

809

చ. అని యిటు నెల్లరాడ వృషభాండుని పుత్రిక చిత్రరేఖ యన్
వనరుపానేత్ర యిట్లనియెఁ + బద్ధదిశాక్షుఁడు మున్ను మోహిసి
తనువున శంభుమూర్తి కెటు + దర్పకరాగము నివ్వటిల్లఁజే
సెనా యిటు లేను గౌరిసయి + చిత్తము నుత్తలమొందఁజేసెదన్.

810

గీ. అనుడు వేగపులాచిదాననురెఁగాలి, రూపమున నల్లె చాండికరూపమొందె
నల్ల విశ్వాచి సావిత్రియయ్యె రంభ, మేన గాయత్రియయ్యె సమేళమొప్పు.

— * ఉష పార్వతీరూపంబు నొందుట * —

క. జయ పుంజకస్థలియు విజయ సహజని యయ్యె బాణజయునగు నుషయన్
బ్రియ చిత్రరేఖ మదిఁగొని, రయమున నీహారశైలరాజుత యయ్యెన్.

గీ. యోగవిద్యావిశారద + యుష గిరీంద్ర
జాతనువుఁ జెంది దివ్యలక్ష్మణమనోజ్ఞ
మూర్తియైనఁ గనుంగొని + ముదితలెల్ల
మరిసి రెంతయు లొన నబ్జురముఁ గొనుచు

811

వ. అంత

క. వీరందఱు శివసింహముఁ, కేరి విలాసము లెసంగ + సింగరము దై
వాఱుగఁ దిఱుగఁగఁ దమిసే, కూరకపోయెను హరునకుఁగొంచెంబేనిన్.

812

గీ. అంత జగదీశకాంత సాగాధరాజ
పుత్రి గైసేసివచ్చి విభున కెఱంగి

అచటి పౌలతుల యాకార * మరసి మురిసి
యుషను గనుగొని పల్కె మేలొప్ప నిట్లు.

816

— * పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుజూచి మెచ్చి వరంబిచ్చుట * —

క. బాలరొ! నారూపంబిలు, మేలుగ నొందితివి తమిని * మేళొని యైనన్
నీలలితాకారమునకుఁ, జాలఁగ మెచ్చితిని వరముఁ * జక్కఁగొనుమిఁకన్.

నీ. తరుణి! మాధవసితద్వాదశినాఁ డుప, వాసంబుఁ బొనరించి * పవ్వళింపు
మారాతిరి నిశీధిమందు నీకలగొన, నీకొరినట్టుల * నీకు విభుఁడు
శర్వాంశజాతుండు * శంభుభక్తాగ్రణి, చక్కనివారిలోఁ * జక్కనయ్య.
నీయిష్టమిడేర * నిన్ను భోగంబులఁ, దనువు నీకు మగఁడఁతండెకాఁగ

గీ. లండని వరంబొసంగి యాలిలిత యందు
శివునితో భోగసౌఖ్యముల్ * చెందియలరె
వేషధారిణు లందఱు * విశ్వవిభుని
మనమునకు మెచ్చి * యిండ్లకుఁ జనిరి వేగ.

818

వ. ఉషయును సంతసంబున శివావచస్ప్రకారిం బొనర్పఁబూని సమయంబు నిరీ
క్షించు చుండెనంత బాణాసురుం డెందును దన్నును గెలుచునట్టివానిని బ్రతి
యోధునొకనిఁ గానక.

గీ. తన్నుఁగాయఁగ గోపురతలమూడేరి, యన్న నిశిలేశ్వరునిఁగని * యోడకిల్లు
మకురుతనమున నడై శాఁబకహిమాంశు, మకుట! యొకవిన్నపంబిదిమదినిఁజేర్పు

ఉ. చేతులు పెక్కిసంగితివి * చేవయు లావును వాసిమీఱు నీ
చేతులకుఁ బరాబరిగఁ * జెన్నలరించితి వయ్య! యెందు నీ
చేతులతీట దీర్చఁగల * చెల్వఁగూరునిఁ గాంచకుంటి నీ
వే తొలగింపఁగావలయు * నీదురదనీ జగదేశకంకరా!

820

.... * బాణాసురుఁడు మదముచే శివుని యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట *

గీ. తొడలి పెనఁకువ నాతోడఁ * దునియఁ జేయు
వీధుజంబుల నొకగుట్ట * యెత్తుగా మ
హేశ! యట్టుల మదివిచ్చ * యింతుననుడుఁ
గడుఁగినుకఁజెంది యిటులనెఁ * గాలహరుఁడు.

821

౩౩. ఓరి దురాత్మ! యోతులువ! * యోగ్యతఘ్న! పలాదపాంసనా!
 నోరెటు వచ్చెరా యిటు సఃనున్ దురమాడఁగఁ బిల్వ నిష్ఠ సీ
 కీరహియెల్ల నే నిడిన * దేకద యైనను నీదుకోర్కె యీ
 డేఱును మత్సమానుఁడు ల * యింపఁగఁ జేయును నీదుబాహులన్. ౩౩౩

౩౪. అది యచిరకాలమున నె డై * త్యాధమా! పా
 సంగు భవదీయ మాయుధ * శాల నుండు
 నమ్మయూరధ్వజం బెపు * డవనిఁ గూలు
 నపుడె చేకూరుఁ బెను విగ్ర * హంబు నీకు. ౩౩౪

వ అనిచెప్పిన ముదితుండై చని బాగుండు ప్రత్యహంబు మయూరధ్వజపతనంబు
 నిరీక్షించు చుండెనంత మహేశ్వరీవచనప్రకారంబు మధుమాస శుద్ధ ద్వా
 దశీయందు.

౩౫. ఉష యపాసముచేసి మే * లొప్పనాటి. రేయిఁదామరసాక్షు న * ర్పించి యంతఁ
 బవ్వలించి నడు రేయి * బార్వతీవ,రమునఁ గృష్ణునునుమఁడు దా * రసిలి రహిని.

— * ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగమొందుట * —

౩౬. మేలుకొలిపి దనుజరాజ * బాలనాడిసి, దృఢపరిష్వంగమునఁ దేర్చి * తీయవిల్లు
 భోగముల నెంతయేని స * మ్రోదమొదవఁ, జేసి యంత నె ద్వారకఁ * జేరె మరల.

వ. తెలవాటినయంత నబ్బాణాసురదుహిత మేల్కొని పాన్పున విభుని గానక
 శుద్ధాంతంబంత వెదకి వేసారి తాఁ జెలుపునతోఁ గలయుట కలయనుట కొడం
 బడక నిక్కంబకా నమ్మి యుమ్మలికమ్మనఁ బొగులుచు మజ్జనభోజన సుగం
 ధానులేపన వేణీమండనాదికమ్ము లుజ్జగించి హృదయే శార్పిరిచి త్రయై యలం
 దురుచుండఁడుఁ జిత్రరేఖ దారసించి కతంబునుగఁగా ననుంగునఖయగుటెఱింగి
 యగ్గాణవలన తన మనోరథంబీడేఱునని తలంచి యిట్లు వక్కాణించె. ౩౩౬

౩౭. అక్కరొ ! చెప్పదాన విను * యుద్ధమరేతిరి నాడు సెజ్జతోఁ
 జొక్కపులేతజవ్వనపు * చూవరి యొక్కఁడు నేరి యెక్కుడొ
 మక్కువ బిగ్గకొఁగిలుల * మానస మూరఁగజేసి ధీరతన్
 జక్కెరవిల్లు చెయ్యముల * సంతసపెట్టి చ నన్ యథే వచ్చమై.

౩౮. ఎచటివాఁడొ ? జాతి * యేదొ ? యెట్లుల నిట
 కేగుడంచెనో ? మ * తీడనుండి

మరల యెందుఁజనెనో ! మానిని ! వాని నేఁ
బడయఁగలనో ? లేదో ! భాగ్యమెట్లా ?

828

చ. చెలియరొ ! వాని నీవరసి • చెచ్చెర నిచ్చటఁ జేర్చకున్న నీ
చెలి కేక నీళ్ళువోయనగు • సిద్ధము; మాంత్రికయోగసిద్ధికి
బలుతెఱఁగుల్ దనర్పఁగల • ప్రేధికి నీకెవ రీడువత్తు రో
యలికులవేణి ! నాదు బ్రదు • కంతయు నీవశ మెక్కు జేటికిన్. 829

ఆ. అనుచు నేలవ్రాలినట్టి యబ్బాలేందు, నిటలఁ జూచి మిగుల • నేర్పులాఁడి
యైన చిత్రరేఖయభయహస్తముఁజూపి, యనియెఁజెలిమికలిమియలరనిటులు.

— * చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి చూపుట * —

చ. బెడరెడవేల ! నీపియుఁడు • విశ్వమునం దెటనున్న బట్టితె
చ్చెద ముదమున్ బొనర్చెదను • జిత్రపటంబుల వ్రాతుఁ జూడుమీ !
త్రిదశుల దైత్యపుత్రుల సరిసృష్టమానవరాజసూనులన్
గుదురుగఁ జూచి తెల్పు మిఁకఁ • గోమలి ! నీమది నున్న రూపసిన్. 831

వ. అని యిట్లు చిత్రర్వులను వ్రాసి చూప నద్దనుజేంద్రకన్యక పటంబులనెల్లఁ
దిలకించి యందుఁ గృష్ణపౌత్రుండగు ననిరుద్ధపటంబుఁజూచి బెడరి సిగ్గుఁజెంది
మరల తెప్పవేయక చూచి మురిసి తలఁచంచి జాళువాపట్టుకుప్పసంబువైఁ
జలువపయ్యెదముసుంగును జక్కఁజేసికొని చక్కన నొక్కొక్కటినియె 832

చ. సకి ! యితఁడే యితం డిఁకను • జక్కఁగ నద్దమరేయి నాదు సె
జ్జకుఁ జనుదెంచి మానధన • చొర్నిమఁజేసిన తెక్కలీడు ని
ల్వకచనె నెందో వేగఁ జెయిఁ • బట్టుదునో యను శంకఁజేసి తా
వకమహనీయమంత్రగతిఁ • బట్టుకరమ్మిఁక నాదుచెంతకున్. 833

వ. మఱియు వీని రూపంబు నారసిన నుత్తమరాజపుత్రుండనియెఱుకసేయు. నాఁడు
భవాని యొసంగిన వరంబందునను నిశీధలబద్ధపూరుషుంకే విభుండగుననిచెప్పట
చేత నుత్తమకులునిగాక యన్యుని సమ్మాన్యచరిత్ర యెల్లు నక్కాఁగించు
మఱియు నీసంఘటనంబుగూడఁ దత్రసాదంబుగఁ దలంబునైనను వీని కుల
గోత్ర నామముల నెఱుక సేయుమన్న నచ్చెల్లువమిన్న యలరియిట్లనియె.

ఉ. ద్వారక గాపురంబు యదు • ధన్యుఁడు కృష్ణనిపౌత్రఁ డన్నిట
జేరునుఁ బెంపుఁ జేకొనిన • పీరుఁడు శంబరవైరిపుత్రుఁడున్

శూరుడు ధీరుడున్ మిగుల * సుందరుడౌ యనిరుద్ధుఁ డీతనిగ
గూరిచె గౌరి నీదువయిఁ * గూరిమిఁ బైడికి వజ్రముట్టులన్. 885

క. అనినఁ గడుమురిసి తాఁ జన, తనమాదిగ విష్ణుభక్తి * తత్పర యగుటగ
వనజాక్షుని మనుమని దా,రను జేసెను గాళి యనుచు * రంజలివేగన్. 886

చ. చనుమిఁక వేగిరంబటకుఁ * జాతురి మాంత్రిక యోగశక్తియున్
బెనఁగొని జేజుమీఱ యదువీరునిఁ దెమ్మిటకుం బ్రియమ్మునన్
పెనువఱి మిత్తి వాతఁబడు * నెచ్చెలినిన్ బ్రదికించికొమ్ము నా
ధుని నిటదెచ్చు నంతకిటు * శోయజనేత! తపించుచుండెనన్. 887

.... * చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁబోయియనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుట *....

గీ. అనుడు నిది యెంత పనియని * యర్థరాత్రి
వజుకు నచ్చోటనే యుండి * పరమశేషుని
రాణికి మహేశ్వరున కెడఁ * బ్రబుతి సల్పి
పరమగురుమంత్రసిద్ధ యంబరము నెగసి.

క. కడువడి ద్వారకఁజని సిరి, నడరెడు ననిరుద్ధు మేడకరిగి యచట నౌ
ప్పెడు నిజనతులన్ రతులన్, బడలిచి నిదురించియున్న * ప్రద్యుమ్నునుతున్.

గీ. కాంచి హంబరీమాయను * గ్రమ్ముజేసి, కామనందనుతోఁగూడఁ * గనకతల్ప
మెత్తికొని రయమొప్పు వి*యత్తలనును, జేరి వడి శోణనగరినిఁ * జేరి మీఱి.

గీ. మట్టుమీఱిన విరహాన్ని * మఱుఁగుచున్న
బాణనందనశుద్ధాంతభాగమందు
ధరకు దిగి యటఁ బ్రాద్యుమ్ని * తల్ప మునిచి
యుష కెఱిగించి తన వాసఁ ముందె వేగ. 841

చ. ఉపయు సుగంధసారకుసు*మోదకసేకములన్ బొనర్చి య
వ్యిషమశరాత్మజున్ నిదుర*వీడఁగఁజేసినఁ దెల్వినొంది యా
సుషమతనుండు సల్లడలఁ * జూచి నవౌకముగా నెఱింగి య
వ్యిషజవిలోచనన్ గదిసి * విస్మితుఁడై యిటువల్కె ధీరతన్. 842

చ. చెలువ ! యెవరైవీవు ! మణిచిత్రిత మీ గృహమేలు లక్ష్మివై
యలరుచునుంటి వియ్యెడకు * నక్కజ మేనెటు రాఁగనేర్పితిన్!

గలనొకొ నిన్నుఁబోల్ కలువకంటిని చూచినయట్లు దోచు వే
తెలుపుము సర్వ మిత్రైఁగుఁ + తేటగ నీదు సుధామయోత్తులన్. 343

ఆ. అనుడు లోన మురిసియలఁతినగపుతోడ, నుదిరనయన మరుకొఁమారుఁజూచి
యనియె నెఱుకలేని + యట్టియెడకు నెల్లు, చేరినారొ! మిగుల + చిత్ర మిద్ది.

చ. “కలయెడ నిన్నుఁబోల్ గలువకంటిని చూచితి”నంటి రట్టులే
యలఘుతరాజ! నీవనినయట్లుగ నొప్పెడు చెల్వ్య నొక్కనిన్
గలఁ గనినట్లు నాకుఁ బొడఁ + గట్టుచునుండె విచిత్ర మొప్ప నీ
కలకిటు కాళ్ళువచ్చి నినుఁ + గ్రచ్చఱఁ దోడ్కొనివచ్చెనో యిటుల్. 345

గీ. అనుడు మేలము చాలు బా!లా! యథార్థ
మెఱిగి యుండియుఁ గైలాట + మేలసేయ
తెలియఁ బల్కుము వే యనిందిత మనీషు
లెందునుగ సత్యసారులై + యేపుఁ గాంతు 346

క. అన ముసిముసి సగువెలయఁగ, ననిరుద్ధునితోడ నిట్టులనె నాసతియుగ
ననుమును రతులన్ దేలిచి, ననునే లా.తిగఁ దలంప + సాందర్యనిధీ! 347

గీ. అని భవానీవరంబు తీరఁలు గత ది
నార్ధరాత్రంబునందు సమాగమంబు
నాత్మసఖ చిత్ర రేఖ మా!యాబలమునఁ
దన్నివుడు దెచ్చుటయును సంతయును దెల్పె. 348

—* అనిరుద్ధుఁ డుషతోఁ గ్రీపించుట *—

చ. హరిజతనూజఁ డట్టులు ప్రియావినివేదితవృత్తుఁడై కడుగ
హరుసముఁజెంది యారమణి + నక్కునఁజేరిచి భూరిమన్మథో
ద్ధురకశలన్ దెనంగి పరితోషముఁ గూరిచె బాణపుత్రియున్
గరము రమించుచుండెఁబ్రియు + కాఁగిటఁజేరి యహర్నిశంబులున్. 349

గీ. ఇట్లు వారిర్వ రెంతయు + నింపుమీఱ
నంతిపురమున భోగంబు + లందుచుండ
నంత నొకనాడు కావలులై + చరించు
భటు లెఱిగి బాణతోడఁ దెల్పఁగ నతండు. 350

చ. కడువడి రోషవేగమునఁ * గన్నుల నిప్పులు రాల్చుచుండ నె
వ్వఁడు హరియున్న పెన్లుహను * బాలిశుఁడై యిటుచేరె వాని ని
వ్వడ కడతేర్చి రండని ప్రభూతబలౌ త్తమయోధరాజఁ బం
చుడు వడిఁజేరి వారు యదుశూరుని మోఁదిరి యాయుధంబులఁ. 351

ఉ. అంత నతండు నొక్కపరిఃఘాయుధముగ్ గొని వారి నందఱిన్
బంతముమీఱ బాది పరిఃమార్చి జవంబున నార్చె నట్టి వృ
త్తాంతమెఱింగి వేగముగ * సంతకసన్నిభమూర్తి యన్నిలిం
చాంతకుఁ డెక్కుడైన పృతఃనాథిపులన్ గని పల్కె నల్కశోన్. 352

చ. మనుజులకన్యలన్ గొనుట * మానవభక్షుల కొప్పు నెవ్వఁడేన్
మనుజుఁడు మానుషాశనకుఃమారినిఁ బ్బట్ట వింటిరే! జలం
బున మును గుండ్లు మున్ను నిక * మున్నక తేలుచునుండు బెండు లీ
యనువునఁ దల్లకిందులయి * నట్లుగఁ దోఁచెను నాదు బుద్ధికిఁ. 353

ఉ. ఒక్కఁడు పెక్కుజోదులను * నుక్కఱఁగొట్టి వధించెనట! యా
మొక్కఱుఁ డెవ్వఁడో పొదివి * ముక్కలు నీయుండు ఖడ్గధారలఁ
జక్కఁగఁ బొందువేగముగ * శౌర్యము మించు సహస్రయోధులన్
నెక్కిని యక్కిశోరువన * నీటొనరింపుఁడు బాహుసంపదఁ. 354

ఆ. అనియు నట్లు సైన్యమిర్పించి పంపుఁడు, వా రుషాగృహంబుపజ్జనరుగ
దవుల వారిఁగాంచిదర్పంబునఁ నింగి, కెగసి పరిఘప్రేటులేసి చంపె, 355

చ. అది విని యాతృధానవిభుఁ * డాగ్రహమున్ మదిఁ జెంది మేటి దు
ర్మదమున నావృషాండుని సమస్తచమూగణనాథుఁ బిల్చి బె
ట్టిదులగు యోధులన్ గొని కడిందిచుగంటిమి యుల్లసిల్లఁగాఁ
గదన మొనర్చఁగాఁ గదలె * ఖడ్గధనుశ్శరపాణియై చడిన్. 356

చ. బిజిబిజ నా యుషాభవన * వీధినిఁ జేరఁగఁ గృష్ణపాత్రుఁ డా
సురరిపుఁ జూచి జోదులను * జూరొనరించి ప్రభూతరోషవి
స్ఫురణ దలిర్ప శక్తిఁగొని * పోతర మొప్పుచునున్న బాణుపై
నులుముచు వేయ హా! యనుచు * నుక్కటి రక్కసి వ్రాలెఁ జేరిలో. 357

గీ. అరసి వృషభాండు డెంతయు * నక్కజముగ
నమ్మమారుని శౌర్యవీర్యంబులకుఁ గ

దున్ మురియుచుండ నబ్బాణుఁడున్ దెమలియు
సంత మటుమాయమై చేరి యంబరమును.

358

— * బాణాసురుఁ డనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట * —

మ. శరవర్షంబున ముంచి కృష్ణజనుతున్ * జండాహినారాచబం
ధురపాశంబులఁ జుట్టి కట్టి పెలుచన్ * దోర్గర్వ మొప్పార న
చ్చిటుతన్ జంపఁగఁ గత్తినెత్తఁగ వడిన్ * సేనాధిపుం డాఁగి యి
త్తటి వీనిన్ జెఱసాల నుంపు మటు మీఁదన్ జంపవచ్చున్ విభూ! 359

గీ. వంటయింటికుండే లయ్యె * బాలిశుఁడితఁ
డెట్లు తప్పించుకొని పోవు * నింతలోన
బాగుగ విచార మొనరించి * వధయొనర్తు
మెవుడు వేగిరంపుంబ ను * లిడుము లిడును. 360

వ. అనిస నడుఁగకయున్న నప్పిళితాశనునకుఁ బెద్దయెలుంగున నభోభారతి
యిట్లనియె.

ఉ. ఏటికి బాణదైత్య! కథియింపఁగఁ జూచెదు నీని మానుమా
రాటముదక్కి యీతఁడు గఁరంబు మహేశ్వరభక్తుఁ డీతనిన్
బాటలగంధి నీదు సుత * భర్తనుగా పరియించె నీతఁడే
సాటిగ నీకు నల్లుఁ డిఁకఁ * జంపకు తెంపకు కూఁతుతంతువున్. 361

గీ. మఱియు నీవిట్లు నీనిఁ జంపఁగఁదలఁచిన,నిపుడె పెన్గిడుమూఁడునీకెంచిచూఁడు
నీధ్వజము గూలునంతకు * నిలుపుఁ దాల్చి, యవల నీమదమంతయునవసిపోవు.

వ. అనిచెప్పిన నప్పు డతం డెట్లకునేనిమాని వాని నవ్వల తుడముట్టంజేయ నెంచి
పంజరంబున నునిచి చనినంతననిరుద్ధుండు దందశూకవిషవిద్ధుండై పరితపించుచు
నభీష్టమహాదేవియగు దుర్గదలంచి యిట్లు నుతించె. 362

గీ. శివ! మహేశ్వర దేవి! గోపేణి! ప్రసన్నదుఃఖనాశిని! పన్నగస్తామదగ్ధ
తనుఁడనై కట్టఁబడియుంటిఁదల్లి! వేగ, సాఁకుమిఁకదందశూకపాశములఁద్రుంచి.

గీ. నీపరియు నీవు దక్కిన * నితరు లొకరు, గలరె భక్తుల నేల జగంబునందు
సర్గరక్షాంతకారిణి! చండికా! యశోద! లేతమ్మ! రారమ్మ! * సాక్కుఁబాప..

వ. ఇట్లు ప్రార్థించినయంత నమ్మహాదేవి భక్తవరతంత్రమై మహామాయాస్వరూపంబున నమ్మహారాత్రియందుఁ దఱిసి మణినూపురాలంకృతంబగు వామపాదంబు ఘాతంబునఁ బంజరంబుఁ బగులఁదన్ని యనిరుద్ధు వెడలించి నాగపాశంబులఁబాపి వేవేగఁ దిరస్కరిణీయోగంబున నుపాంతఃపురంబునందుఁ జేర్చిన నతండుఁ బ్రీతుండై యవతో నుఖంబుండె నంత ద్వారకాపురంబం దనిరుద్ధుని దేవేరులు రతీప్రద్యమ్ములును సనిరుద్ధునిఁ గానక శోకాకులులై శ్రీకృష్ణున కెఱింగించిన నతండును రుక్మిణి మున్నగువారు దుఃఖంబునఁ గ్రాగుచుఁ గాలరుల నెల్లయెడల నారిసి యనిరుద్ధుబాడ నెఱింగిరండని పనిచి రంత నాలుగు నెలలమీఁద నొక్కనాఁ డబ్బలితనూజుని మయూరధ్వజం బబ్బరంబుగదుర డబ్బాటుగాఁ బుడమి వ్రాలియుండుటంజూచి యతిండు కరకంఠాతి వాయునని వికవికనవ్వుచు యధ్యసన్నద్ధుండై ప్రతివీరాగమనంబునకై నిరీక్షించుచుండె

— * శ్రీకృష్ణుడు బాణాసురునిమీఁదికి యధ్యమునకు వచ్చుట * —

సంత నవ్వాసరంబున నె నారదుండు శ్రీకృష్ణునిఁ దారించి యనిరుద్ధోదంతం బెఱింగించిన నవ్వాసుదేవుం డించుక వగచి సత్వరంబున బలభద్రసాత్యకులను, గదప్రద్యమ్ము సాంబసారణాదులను దొడ్కొని ద్వాదశాక్షోహిణీబలంబులతో గరుత్మంత సుధిష్ఠించి శోణితపురంబుఁజేరి సగరంబు ముట్టడించి రణభేరిధ్వను లొనర్చినంత కోటగవను గాచుచున్న బేసికంటిదొర కుమాగులందొడ్కొని ప్రమథదనుజానీకినులతోఁగూడి ప్రథనంబునకే తెంచినంత నయ్యిరు తెగలవారి కిట్లు సంకులసమరింబు పొసంగె.

366

గీ. వాసుదేవ శివులకు శంఖదండమున గు
హులకుఁ గూర్కొండ కూపకర్ణులకు హలికి
సాంబ బాణసుతులకు వృషగగఁడులకుఁ
దక్కువారల కిట్లులే * తనరె దురము.

867

గీ. తవిలి బవరంబుఁ జూడ నెంతయును వేడ్క
జేసి యాశనమందు జేరిజేలగములు
సిద్ధ గంధర్వు లచ్చరల్ * చెలఁగి వుష్ప
కముల నెక్కి కనంగ నొక్కయ్య మొప్పె.

368

త. కృష్ణుడు సదుపగవే జయ, తృప్తనీ గొని ఘోరకదన * దీక్షావరతన్
వృష్టివరు లేచి రణకా, శిష్టలగుచుఁ బ్రమథదనుజ * సేనల మీఱన్. 369

చ. కనుగొని శౌలపాణియును * స్కంధుడు గర్జనముగా బొనర్చగా
వెనుబడియున్న సైనికులు * వీరకణ్డెలంగి కడంగియూర్చి రం
తనె మురనూదనుండు పురదానవహంత పయిక్ మహాశ్రురా
జనిఁ బజపక్ దదశ్రుములచే శమియింపఁగఁచి సె శర్వుడున్. 870

చ. హరియును వచ్చరంబున విహిగ్నుల నూగక గ్రుమ్మరించు దు
ర్గళరరాజ శంకరునిఁ * దాఁ బొదువక్ వికటాట్టహాసవి
స్ఫురితముఖారవిందుడయి * భూధరచాపుఁడుఁ గృష్ణమేన వి
ష్ణుశంప జ్ఞే నాటినఁ గడున్ గడునొచ్చి విషణ్ణమూర్తియై. 871

—* వైష్ణవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మొడి శివుని నురించి యభయ మొందుట *—

క. హరి వైష్ణవజ్వరంబును, స్మరియించి పినాకినొంపఁజక్కఁబనువఁగా
హరుడును వైష్ణవజ్వరమున, సగఁగఁదలఁచి పంప నవ్వి * సమర మొనర్చెన్.

*౩. శాంభవజ్వర మెగసి విస్తారశౌర్య సారమేర్పడ శీతలజ్వరమనంగఁ
బాలుచు వైష్ణవజ్వరమునుబొదివివట్టి, మర్దనముచేయ నుంకింపమకురుఁబాసి.

గీ. ప్రాణభీతినిగొని మహాశాంతికముచు
జేరి నుతుల నలర్పఁగా * శివుఁడు మెచ్చి
యభయవరమిచ్చి యిట్లనె * నపుడు వైష్ణ
వజ్వరముతోడ వాత్సల్యభావమెంచి. 874

క. అడలకు శీతజ్వరమా! విడుపుము మజ్జ్వరభయంబు * విశ్వమున నికె
వ్వఁడు చదివిన నీవాదం, బడలఁడునుమి! జ్వరభయమున * నాతండ్రపుడున్.

వ. అనిచెప్పిన సంతనయ్యని సంతసించి శివునకుఁమ్రొక్కి చనియె నటుమోడ.

గీ. గుహుఁడు ప్రద్యుమ్న నొడిచెను * గూపకర్ణుఁ
డల్లకూ శ్మాంధుఁడున్ నీరి * నాక్రమించి

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చూపంశాశోధ్యాయే -

గ్లో. మహేశ్వరోఽథ తండ్రిష్ట్యై - యాతం స్మరివిస్మజ్జ్వరం । మాహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ ।
యయథా తేజ్ఞవాపుభా । వైష్ణవోఽథ సమాక్రంద । స్మాహేశ్వర బహుధిః । అలభ్యాభయ
చన్యత్ర । కుప్తావ పృథభధ్వజుః । అథ ప్రసన్నా భగవాన్ । విష్ణుజ్వరసుతో హరః । విష్ణు
శీతజ్వరం వ్రాహ్ । శరణాగత నర్తులః । మహేశ్వర డేవావ । శీతజ్వరప్రసన్నహం । వ్యేగ
తేమజ్వరాదభయం । యేనా స్మరితినోవాదం । తస్యనస్యాత్ జ్వరాదభయం । సత్కుమ
రః - ఇత్యుక్తి రుద్రమానయ్య । గతో నారాయణజ్వరః ॥

రాశరాసురపుత్రకుం * డడరి సాంబు
నోడబుచ్చెను జయఘోష * ముప్పతిలగ.

877

క. నందియు శృంగమృగలతో, డం దాన్యునిగ్రుచ్చికడు నెడవుగఁ బడన్ జ
మ్మం దందళూకవైరి క,డింది యస్మగ్ధారలొలుక * డీల్వడి పటచన్. 878

—* శ్రీకృష్ణుడు శివునిచే నోయిపడి నుతింబట *—

*మ. యదనాథుం దదియెల్లఁ గన్గొని విరూపాక్షున్ మహేష్వాసునిన్
గదనంబందు జయింపజేసనుచు నల్కన్ బాసి శ్రీశంకరున్
గదియన్ గాఁజని మొక్కి దోయిలిడి విశ్వాప్సిన్ బొసర్చెన్ మహే
శ! దయాభీ! శరణాగతార్తిహరణా! * సర్వాత్మ! మృత్యుంజయా! 879

గీ. విశ్వసర్గానుపోషణ * విశసనాది, హేతువై బోధరూపుడై * యింపెనంగు
శాంతులింగస్వరూపు సీశ్వరునిగొలుతు, నెల్ల వేళలనొకభంగి * నెసఁగుదొరను.

గీ. కాలము స్వభావమును ద్రవ్య * కర్మజీవ
ములు ననువులాత్మ యేరిల్లి * మాహ వికృతి
బీజతోహ ప్రవాహమై * వెలయు జగము
నీదు మాయయె కొలుతు నిర్ణేత! నిన్ను. 881

గీ. విత్తనమునుండి మొలకయు * విత్తు మొలక
నుండి యెట్లో ప్రవాహమట్లోప్పు మీఱ

* శివురాలే యద్ధఖండే చతుఃదంతాశోధాయే -

శ్లో॥ అథ విజ్ఞాపయామః | సోభాత్మ కృతాంజలిః | శ్రీకృష్ణ శృంగంభత్వా | ప్రపన్న
భక్తపత్నీలం | దీపదీప హహాదేవ | శరణాగతపత్నీలం | నమమిత్యనంతకీం | సర్వాత్మా
నం పరేశ్వరం ... దేవదత్త మిదం లభ్యా | స్పృహశ మజితేంద్రియః | యోనాద్రియే
త ల్పత్నాదౌ | సోమ్యోహ్యత్మచంచకః | త్విదాజ్ఞయాహం భగవాన్ | బాణాశ్శేత్తుమా
గతః | త్వయీనశప్రో బాణాయం | ర్వితో గర్విహారిణా | నివర్తస్వరణాదేవ | త్వచ్ఛాపాన
మృగాభవేత్ | ఆజ్ఞాందేహి ప్రభామేత్సం | బాణస్థభుజకృంతనే | ఇత్యేకర్ణ్యవశ్యమ్భుః |
శ్రీకృష్ణస్య మహేశ్వరః | పత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా | కృష్ణమిత్యా మహేశ్వరః || మహేశ్వర
ఉవాచ - సత్యముక్త త్వయాతత | మయాశప్రోభిదత్తగాత్ | నువాజ్ఞయా భవాన్ప్రాప్తో |
బాణాగర్ధంధకృంతనే | కింకరోమి నిమగ్ధాధ | భక్త్యాధీన స్సదాహరే | పశ్యతోమేకధం
వీర | స్యాద్వాణ భుజకృంతనం | అతస్త్యం బృథహస్తేణ | మాంబృథాయ నువాజ్ఞయా |
తతస్త్యం కురుకార్యంస్యం | యథేష్టంచ సుఖీభవ ||

నడతెగక యెంతయేనియు * నెసఁగుజగము

నీదుమాయయె కాదొక్కొ * నిత్యమూర్తి!

882

గీ. వాఙ్మయబ్రహ్మమందుగఁ ప్రముగనున్న, యప్పరబ్రహ్మమీవెని'న్నకలుషాత్తు
లై నవారుచిదాశాశమనుచుఁజూతు, రద్వితీయమహేశ!య!నాదిపురుష! 883

క. నీమాయచేత జగములు, వేమఱు మోహంబుఁజెంది * విత్తసుతశ్రీ
శాములయి దురితనీరధి,లో మునుఁగుచుఁ జేలుచుండు) * లోకార్తిహర!

క. నీవొసఁగిన యాజగమునఁ, గావలుఁడై నీదు పాదకమలములయెడన్
దావేడ్కఁ బూసకుండిన, నావాఁడాత్మఘ్నుడగు మహాదేవ! కడున్.

క. కిగ్గాడి దైత్యుఁడితం, డెగ్గనకయె నిన్నుఁజెనక * నేతెంచె నెలుల్
నిగ్గగు నీ శాపబలం, బిగ్గతి నను దోడితెచ్చ * నీతని నొంపన్. 886

— * శ్రీకృష్ణుడు బాణుని జయించుటకై శివుని సెలవడుగుట * —

చ. సెలవునొసంగు వేగ నిక * చెన్నటి రక్కసి నిక్కుఁబాపి చే
తులు బలివేతుఁ గాకులకుఁ * దొల్లు మిఁకన్ సమరాంగణస్థలిన్
దలఁపుము నీదు శాప మది * తథ్యవచస్కముఁగాఁగ నీకృపన్
వెలయఁగఁజేయు మాపయి సవీననుధాకరఖండమండనా! 887

వ. అనిన శ్రీకృష్ణునకు శివుం డిట్లనియె.

చ. నిజ మిది దేవకీతనయ! * నీవిక నీని భుజాసహస్రమున్
రజమొనరింపఁజెల్లు నయినన్ గనుచుండియు భక్తప్రీడ నో
ర్వఁజనునె? చెప్పెదన్ విను ముపాయము నాపయి జృంభణాస్త్రమున్
ప్రజపరిపాల! వేయు నిదురింన్గొనెదన్ విజయంబు నీకగున్. 888

అ. మున్నె యిడితికాదె * మురహర! పరమ నీ, కప్రమేయబలము * నాజిలోన
నన్నుఁచొడరి కదియ!నాకన్నమిన్నయో, నట్టలదియనల్లె * యగును గనుము

గీ. అనుడు వసజాత్యుఁ డెక్కుడు * వారుసమొంది

జృంభణాస్త్రంబు నవుడు యోజించి పరప

భక్తవశ్యుఁడై నిదురించె * ఫాలనయనుఁ

డాప్రభుభవీరగణముతో * నాయదనున.

889

వ. అంత.

క. పగతులుగుండెలు పగులగ, మిగుల గుణధ్వనియొనర్చి * మించు నల హరిన్
దగఁ జెనకఁదలచి బాణుం, డొగి మూలబలములఁ గొని సముద్ధతిమెఱయన్.

గీ. అల వృషాండుని నూతుఁగా * నలవరించి

ఘనగ దాశరచాపఖడ్గములఁ దాల్చి
వీరపాణింబుఁ బొనరించి * మీఱి రక్త
నేత్రుఁడై రథమెక్కి యనికిఁ గడంగ

892

గీ. యుద్ధభూమికిఁ జని యదుఁడొధవరుల, నెల్లఁగని నిదఁజెందును * హేతుఁదత్తు
మారులను జూచి కడువడి * శౌరిసేన, జొచ్చి కిరులను హరులనుఁజూచుచేసి.

చ. గరుడుని నొక్కవాలమునఁ * గాతరుఁడేసి వడిన హలాయుధున్

బిరుదఁ బంచభల్లముల * బిట్టలరించి రణిశు సాత్యకిన్

సరవిగ నిర్వచేసి ఘనసాయకరాజి వెలార్చి యంత న

మృరహరు నూఱుకోలల సముద్ధతిఁగప్పి నగెన్ నదింపుచున్.

894

గీ. మేలిజోదుల మదకరిఁజాలములను, గుఱ్ఱపున్దళములఁ జొన్న * గోసివల్లు

నఱుక నెత్తురువాఁగులుఁవిరివిమీఱె, భయదమైతోఁచె యుద్ధభూభాగమపు.

వ. అంతఁ గృష్ణుం డక్కజంపడి తెమల్చికొని యుక్కుమీఱి బాణాసురుఁడేరి

చ. హరులను జంపి నూతువయి * సర్వది భల్లములేసి చాపమున్

విఱుగఁగఁజేసి బాణువయి * వేయిశరంబులనేసి యార్చినన్

సురరిపుఁ డోహటింపకయె * చూపఱు మెచ్చ మఱొండు విల్లునున్

గరమునఁబూని శౌరివయిఁ * గాండశతంబు నిగడ్చె నార్చుచున్.

897

గీ. బాణుశరములఁ బొడిచేసిఁవాసుదేవుఁ, డాత్మశంకరుఁడలచి రఁయమునబాణు
చేతివిలుఁబొల్లుచేసి యాశీవిషోప, ముల శరమ్ములఁ గ్రమ్మఱఁబొదివెబాణు.

క. హరి వేసిన సాయకముల, సరకుఁగొనక దునిమి యసురఁశౌరిన్ గద ను

క్కఱమోఁచిన రణతలమున, హరి వడివడి లేచి యంత * నాఱని కినుకన్.

కా. కంసారాతి ప్రచండరోషమునఁ జిక్కఁ జక్రముఁబట్టి య

మృంసాహరు రయంబునఁ బొదివి దుఃస్థాంసోధుతధృహలఁ

ధ్వంసంబొందఁగఁ జెక్కుఁదున్ని తలఁద్రుంపన్ బూనఁగా వైవభో

త్రంసుం డాహరుఁ డేగుఁడెంచి యనియెన్ * దానిల్లు పద్మాక్షుతోన్.

400

— * శ్రీకృష్ణుడు బాణాసురుడు దలపడి శివుడు వారియిటు * —

ఉ. వేయిభుజంబులందు నర విందవిలోచన! దక్క నాల్గింక
నా యిడినట్టి శాపవచనం బది చెల్లెను వీని నాశము
జేయకుమింక వేమలఁ * జేయుము చక్ర మంక సారమున్
నాయుగాదె పక్రమిది * నట్లదె మున్ను దధీచి నేయఁగాన్.

401

చ. అన హనునాజ్ఞ దైత్యునిడి * యద్యుతుఁడౌత నె తొలై బాప దున్
గనకగిరిం దధన్యు బొడఁగాంచి కరంబులు మోడ్చి భక్తపా
లన! * శిశిశ్వరేశ్వర! కలాధర శేఖర! లోకసుందరా!
నను గరుణించి మన్నితి వనాద! కృపామయమూర్తి! శంకరా!

402

— * బాణాసురుడు శివుని వినులించి నృత్యంబు సేయుట * —

నీ. నీవె బ్రహ్మంబపునీవె యప్పగమాత్మ. మీవె సర్వవ్యాపి * వీవె విభుఁడ
వీవె విరాట్పు * నీవె బ్రహ్మాండతనండపు సర్వాన్వీతుండ నీవె
పొక్కిలి వినుతెప్పు * మోగుగ్గిరేతప్పు. జలయు నీచులు దిశల్ * తలదివంబు
పడములు భవి మనఁగిరి చూడు సుఁడుచూపు, భాసండు కడువహా! పారవిభుఁడు

గీ. బుద్ధి విధి కుంతలము లంబు * ముక్కులెడయు
ధర్ముడు త్రినేత్రము ల్లుణఁద్రయము గోన
రాజ యోషధివితతి సర్వమయమూర్తి
వీవె పురుషుఁడ వమలాశ్రి! * యిదియె ప్రణతి.

403

వ. అనుచు సన్నగ్ధుర యొక్కొక్కడి గుఱియుచుండ మెల్లసలేచి హనునిముదఱ
నాల్గిప్రత్యావృత్తి పరంబులతో వివిధా కారంబులగు సానకంబులతోడను భూ
త్యేవసహితంబులగు ముఖవాదగహస్రంబులతోడను శిరఃప్రకంపసహస్రంబుల
తోడను వివిధాకారంబు లుపర సమ్మతిసూదర తాండవంబొనర్చిన భక్తచత్వరుం
డగు పరమేశ్వరుండు సుతొప్పుండై నంబడుగునునిన నలగి బాణుం డిట్లనియె.

— * శివుడు బాణాసురునకు పరంబు లిచ్చుట * —

నీ. పను దేవసూనుండు * ప్రయ్యలొనర్చిన, చేతులఁ గాయంబు * చెల్లుఁగాక
సాతత్యభావంబు * జానుమీఱఁగ నీదు, వదభక్తి నిండాఁ * బరఁగుఁగాక
అక్షయంబైన నీ * యతులగాణాపత్య, మొంది నిక గొలుచుచు * నుండుఁగాక
హరితోడ సర్వదివ్యావళిఁతోడుత, నిర్వైరమతి నాకు * నెగడుఁగాక

గీ. నాదు తనయుడు బొడమిన * నందనుడు, మేలుగా నిప్పురంబును * నేలుగాక
తమమురజమును నను బాసి తలలు గాక!, నీదుభ క్కులచెలిమి రాణించుగాక!

వ. ఇట్లు గోరినంత శంకరుండు తథాస్తవియొసంగి తనయులతో సంతరానబు
నొందె సంత బాణుండు గాయంబులయపాయంబు బాసి సంతస్తుండై శ్రీకృష్ణుని
గామపాల సాత్యకి ప్రద్యుమ్నాదులను బహూకరించి స్వభవనంబునకుఁ గొని
పోయి యుమానిరుద్ధుల రంపించి యనునయించి యందఱకు భోజనతాంబూల
చందన సురిభిశ్శకుసుమంబు లొసంగి కాంచనాంబరములఁ గట్టనిచ్చి సవరత్నా
లంకృతబాహూనదభూషణంబు లనేకంబు లర్పించి కూతున కల్లున కపరితా
నేకహింజ్యరాసుల నొసంగినంత శ్రీకృష్ణుండు బాణుని గౌరవించి మనుమనితో
మనుమరాలిన దోడ్కొని జయభేరులతో ద్వారకాపురంబుఁజేరి సుఖంబుండి
రంత బాణు ఉను శివప్రసాదంబున రుద్రానుచరాగ్రణి యయ్యెన్ బాణా
సురాసుగ్రహ కథంబుఁ జెప్పితినిట్లై మహేశ్వరిండు కాశీపురియందు గజా
సురుని పథింపెను నందే వ్యాఘరూపియగు దుందుభి నిర్ధారుండఁడై త్యు
బాలియించి వ్యాఘ్రేశ్వర లింగంబై యందుఁ బోయెదనిక మహేశ్వరి విద
నోత్పల దానవుల సంహరించెనద్దానిని జెప్పెదనినుండని నూతుండు మునుల
కిట్లనియె.

406

* విదనోత్పల దానవ సంహారము *

క. విదనోత్పల హనుంబులఁ బొడలెకు నీరువురు దనుజులు * పురుషునిచేతన్
జదియని యుద్ధులఁ బద్మజా, కుమరగు నరమొందివీరిలి * కొంపెలయిడడున్

గీ. వెల్లులందఱిగోడికి తొడ్డు తైములను, బాకగొని యందునందును! సాగసుకతై
తై న పది చులఁబ్బడు! నహంబులు, దిగ్గుచుందు నెల్లఁడదీయరమున. 407

గీ. హరిపోతర మార్పగ * వనజభవు
యానికం జేసి నారద * మాని యొక్క
నాడు వారలఁ జేరి యన్నాకరిపుల
యర్చులను గొని వర్ణించె * నార్య నిట్లు.

408

ఉ. ఏమని చెప్పగల్గుదు మహేశ్వరి చక్కదనంపు టక్కజం
బామచానీయఁడో శివుఁడ * యారయఁగాఁ గలవాఁడు నిక్కమా
భూమిధరేంద్రనందనయోపూజిత యెల్ల జగంబుల దీక్ష
భామ యెవరై మేని యల! పార్వతి బోలఁగ లేదు రూఢిగ.

409

క. అనికెప్పి బ్రహ్మలె సంతనె, దనుజులు మనసిజనిమేటి * దాడికిల్లొనె
నవ్వులు నెట్టులనేనియు, జని గౌరినిఁ దెత్తుమనుచుఁ జటులరయమునన్, 410

చ. గొనకొని పార్వతీశివులు * గూరిమిఁ గాశినిఁ జేరి యుండుటన్
విని యటకేగి పొంచి యట * విశ్వవిభున్ జగదేక సుందరిన్
గనుఁగొన రోయుచుండ నిఁకఁ * గౌతుక ముప్ప మహేశ్వరాగ్రమం
దనఘ భవాని కందుకవిహారము నేయుచునండె నెంతయున్ 411

క. అయ్యదనునఁ బిశితాశను, లయ్యెడ కరుదెంచిచూచి * యబ్బురపడి పే
ర్గొయ్యలయి యుమనుఁబట్టఁగ, నొయ్యనఁగొని శాంబరీశముద్ధరమాయన్.

ఆ. చదలఁజేరి గౌరిసరసకేగఁగఁ జూచు, వారి సరసి మృత్యుఁ ధంజనుడు
వేగ నుమకుఁ గన్నులైగ చేసిన సంత, యెఱిగి యగజ యెంతయేని నగుచు.

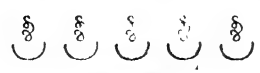
గీ. చక్కహొంబట్టు బంతి విసరి పలాద
యుగ్మమును గొట్ట వారలు * హూయనుచుఁ బు
డమిని బడి తన్నుకొనుచుఁ బాఠములు వదలి
రమరు లలరులఁ గురిసిరి * యుంబపైని. 415

క. కందుకమదియును సురముని, బృగదంబుల యాచ్చ నొక్క * పృథులింగంబై
యందమరఁ గందుకేసుఁ డ, నందగె జ్యేష్ఠేశలింగనై కటభూమిన్ 416

వ. అంత హరివిరించనాది సురవ్రజంబు లష్టుహలింగంబు నర్చించి శివునిచే నభీష్ట
పరములొంది స్వస్థానంబులకరిగి రిఁక నేమివినవలతు రెఱింగింపుఁడనిన మునులు
సూతునకు మహాత్మా! శివుని యప్తాశీతిలీలల నెఱింగింపుమనుటయు.

క. భోగీంద్రహరవిలస, ద్భోగేశ్వర చరణకమలపూజాజాగ్ర
ద్భోగార్యసోదరీ! చి.ద్భోగల సచ్చిత్తతోయభూ! లక్ష్మ్యైవా! 418

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
వ్రణితంబై న శివపురాణంబందలి యుద్ధఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శివభాగ్యము:

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

లీలా ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విలసదుద్భటాస్వయ
జీవనరాశీందుబసః శివదేశికపా
త్రా! విద్యానందాత్మక!
భావజరిపురూప! వీరిభద్రాధారాధ్యా!

౩. అవధరింపు మక్కభకుండు శౌనకాచి మహామునుల కిట్లనియె.

— * శివలీలావతార పరిగణన * —

గీ. శివున లీలావతారములే * చెప్పఁగల నె

లెక్కలేనట్లు లొప్పెడుఁ * జెక్కు లవ్వ
నుడివె మును కొన్ని నందికేశుఁడు సనత్కు
మారాసకుఁ దెల్పె నాతండు * మాగురునకు.

౪

క. ఒడికమ్మున దేశికుఁ డలు, నుడివెను శిష్యులకు మాకు * నుతగుణగణు లి
య్యెడ మీకుఁ జెపుదు నాలింపుఁడు గోకహితములు భోగిభూషణు లీలల్. 4

వ. మహేశ్వరుండు మున్ను సర్గకాముండై ధ్యానంబొనర్చు పరమేష్ఠికి సాయంబుఁ
జేయఁగోరి శ్వేతలోహితంబను వందొమ్మిదవ కల్పంబు మొదలుచేసి యిరువది
మూడవ కల్పంబువఱకు శ్వేతలోహి తారుణ నీల హేమ ధవళ వర్ణంబులతో

సద్యోజాత వామదే వాఘోర తత్పురుషేశానావతారంబులందుడు వారొక్క
 రొక్కరు పుత్రచతుష్టయంబు నొంది విధాతకు విజ్ఞానంబును సర్గసక్తి నొసం
 గిరి. (౫) ఇతను శివుడు శర్వ భవ రుద్రో గ్ర భీమ పశుప తీశాన మహా
 దేవ రూపంబులతోఁ గ్రమంబుగ భూ మ్యుదకా గ్ని మరుదా కాశ తేత్రజ్ఞా
 ర్క నిశాకర పదార్థంబుల సధిష్ఠించి యీ యష్టతనువులతో నిండి చరాచర
 విశ్వమయుండై యెసంగె. (౧౩) అనంతరంబున స్వరచితంబగు సర్గంబు వృద్ధి
 నొందమి నారసి విధాతృండు మిథునస్పృష్టి జేయ నెంచియు స్త్రీసర్గంబునందు
 శక్తుండుగాక మహాదేవునిగూర్చి తపింపుడు సచిరకాలమ్మున సమ్మహేశ్వ
 రుండు స్వాంతర్లీలంబగు శక్తి సర్గతనువునన్ బహిర్గతంబుఁ గావించి యర్ధనా
 రీశ్వరుండై యజునకుఁ బొడనూపిశక్తిచే నాతనికి స్త్రీసర్గశక్తి నెసంగించె (౧౪)

ఇతను ప్రథమ ద్వాపరంబందు శివుండు శ్వేతుండనుమునియై శివతోఁ
 గూడి హిమవచ్చిఖరంబందలి ఛాగలవర్వతంబందు వసించి శివ్యచతుష్టయం
 బుతో స్వయంప్రభుఁడను వ్యాసునకు స్వాత్మప్రబోధం బొనర్చె-ఇతను ద్వి
 తీయ ద్వాపరంబు మొదలుచేసి యష్టావింశద్ద్వాపరంబులవఱకు శివుడు
 సుతార దమన సుహృత్ కంక లోకాక్షి జేషవ్య దధివాహన ఋషభ
 యోగి భృగుతుంగ తపో త్రి బలి గౌతమ వేదశిరస్సు గోకర్ణ గుహావాసి
 శిఖండి జటామా ల్యట్టహస దారుక లాంగలి శ్వేతకేతు శూలి ముండి
 సహిష్ణు సోమశర్మ లకులీశ్వరులను నవతారంబులనొంది యథోచితంబుగఁ
 గొన్నిట శిష్టచతుష్టయంబుతో మఱిఁగొన్నిటఁ బుత్రచతుష్టయంబుతో సత్య
 భార్గవాంగిర సువిత్త మృత్యు శతకృతు వసిష్ఠ సారస్వత త్రిధామ త్రివృ
 చ్ఛతతేజో నారాయణ రథాఖ్య త్రియ్యారుణి జేవ దేవకృతంజయ ఋతుం
 జయ భారద్వాజ గౌతమ వాచశ్రవ శుష్మాయణ తృణబిందు యక్ష శక్తి
 పరాశర జాతకర్ణ పరాశర్యాఖ్యులను నామంబులనొప్పు వ్యాసునకు బ్రహ్మ
 విద్యా ప్రబోధం బొనరించె(౪౨) అంతమీఁదశిలాదముని పుత్రార్థియైతపింప
 స్వాంశంబున నందికేతు నవతరింపజేసె (౪౩).

ఆమీఁద ధైరవుడై యవతరించి యసత్యంబాడిన విధాతృని పంచమ
 వదనంబును జిదిమివేసె (౪౪) మఱియు హిరణ్యకశిపుని సంహరించిననృసింహ
 మూర్తి జ్వాలలచే లోకధ్వంసంబగు టారసి దేవప్రార్థితుండై మహేశ్వ
 రుండు శరభావతారంబొనర్చి నృసింహతను సంహృతిన్ బొనరించె (౪౫)

విశ్వానరుండనుముని కపత్యంబులేకుండుడు నమ్ముని తపించినంత స్వకీయాంశంబున గృహపతియను నామంబున నాతనికాత్మజునిగ నవతరింపజేసె (౪౬)

౪. ఆగృహపతి యధికతపో, యోగంబున శివునికరుణ ! నొంది స్థిరాయుఁ
రోగ్యగంబుల దిక్పాల, శ్రీగరిమముఁ జెంది యలరే ! సిద్ధమునీందురే! 6

౪. ఇతను హరిసహాయంబుచే రక్కసుల కందనీయక యమృతపానం బొనర్చిన దివ్య లహంకరింపఁగా యక్షేశ్వరావతారంబొంది యవ్వారి గర్వంబు నుడిపె (౪౭) వెండియునిక మహాకాలుండు తాఁడు భువనేశ్వరుండు శ్రీవిద్యేశ్వరుండు బైరవుండు శివుండు ధూరువంతుండు బగలాముఖుండు మాతంగుండు కమలండును దశావతారంబులొంది మహాకాళి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య బైరవి భిన్నమస్త ధూమనతి బగలాముఖ మాతంగి కమల యను నామంబుల చేత నవతరించిన శక్తులజేపట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౪౮)

ఇతను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిన్ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముండు విరూపాక్షుండు విశాఖితుండు శాస్త్ర జపాదుం డహిర్బుధ్వుండు శంభుడు చండుండు భవుండు నను పదు నొక్కరై యవతరించి యసురులన్ ఇంజించి వేల్పులను రక్షించె (౪౯) అత్రి యను మునీశ్వరుండు పుత్రకాముండై త్రిమూర్తులఁగొల్పిన మువ్వరయ్యనఘు నకుఁ బుత్రులై పొడమునల్లు వరంబిచ్చినకతంబున శివుఁడు దూర్వాసుండను పేరున నజిపుత్రుండై యవతరించె (౫౦) ఇతను దొల్లి శివవీశ్వంబు సంగ్రహించిన మహాబలుం డద్దాని నంజలియగుదు సుమర్పింపుడు శివాంశతో హను మానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౫౧) మహాకాలుం డను గణపాలుండు శివాశపుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపఁబడి శివశాప ప్రకారంబు శివాంశచే భేతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౫౨) తొల్లి పాతాలవాసినులగు శ్రీలఁదవిలి విష్ణుపు పుత్రులన్ గని యందు వసించి లోక రక్షణంబు మానియుండుడు శివుఁడు దేవపేరితుండై వృషేశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి విష్ణువును స్వధర్మనియంత్రుతునిగా నొనర్చె (౫౩) దధీచిమునికిఁ దత్పరియగు సువర్చాగర్భుండు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు నెఱపె (౫౪) మహానంద యను వేశ్యక్ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యవత్యవతారంబుఁ జెంది యాపెన్ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె (౫౫)

భద్రాయు వను మహారాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాకార్యులవతారంబు నొంది (౭౫) మాయాద్విజుండై (౭౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు తేనికి వరంబు లొసంగె. మఱియు యతినాథుండై (౭౭) ఆహుతుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతీ నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౭౮) యవ్వారి దంపతుల నొనరించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో

- అ. సభగపుత్రుఁడైన * నాభాగునిఁబరీక్షింప, దానొనర్పఁ గృష్ణధర్మనుఁ డయి పృథుని సత్యవచననియతి కెదన్మొచ్చి, జ్ఞానమును సవనధానములనొసంగె. ౪
- వ. ఒక్కపుడు గురుశుకులు కైలాసాద్రి కేగుచుండ సవధూతయై మోసవడిన యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాఁగి యింద్రు ననుగ్రహించె. (౮౦) భీష్మపర్యవతారంబుఁజెంది బ్రాహ్మణి సందేహంబుఁదీర్చి తత్పుత్రు) నకును రాజపుత్రుఁడగు ధర్మగుప్తునకును బ్రదోషార్చనావ్రతంబు నెఱిగించి తత్పిన్ద్రుచే నవ్వారికి శ్రేయంబులిచ్చె (౮౧) మునిపుత్రుండగు నుపమన్యుడు క్షీరార్థియై తపించుచుండుడు మహేంద్రదావతారంబొంది యుపమన్యుఁబరీక్షించి యటుపై నిజరూపంబుఁజెంది వరంబులిచ్చె (౮౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండఁగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరీక్షించె (౮౩) తపస్సిన్ద్రునొంది పార్వతి తలిపిండులయొద్ద కేగినంత సర్త కుండై యోషధిప్రస్థంబుఁజేరి మేనకా హిమవంతులకుఁ గన్న నీయుమని యర్పించె. (౮౪) అఱుపిమ్మట శివునిలీల తెలిసిగి పార్వతి నిచ్చట కీప్రవడిన మేనకా హిమవంతులకడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివాపకర్షణ బోధించి కన్న నీయవలదని నొడివె. (౮౫) ధనురాచార్యుండను కీర్తిబడసిన దోగొండు పుత్రులియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున సశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె. (౮౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివరఁదయి శస్త్రప్రాణయై పాండవశిబిరంబుఁ జొచ్చు సశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెఱవించి యాపై ననుగ్రహించె. (౮౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁగోరి తపించుచున్న సర్జనుఁఁ బరీక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁబోరి మరల సనుగ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౮౮) ఇట్లు పర మేశ్వరుం డప్రాకీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల సనుగ్రహించె నిందు గొన్ని టిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్ను మీకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుం టిని గావున ఇపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతిపాదించెద వినుం డని నూతుండు మునుల కీట్లనియె.

— * నందికేశ్వరవారాలిల * —

- అ. సాలంకాయనమానివుత్తుడు మహేశానప్రియుండుల్లస
 చ్చీలుండైన శిలాదుఁడు త్రమసుతశీగోరి నాకేశ్వరున్
 బొటామీశుఁ దవంబునన్ గొలువ నచ్చాకారి యేతెంచి యి
 క్లేలా? తీవ్రతపంబానర్చె దన మానీంద్రుండు మోదంబునన్. 10
- క. కేశేలదొరకు మ్రొక్కి తనూజ నయోనిజ ననిధను * నుతగుణు నడుగన్
 యోజించి మునివరునకు బిడోజుండ న నా కశక్యమగు నిట్లాసగన్. 11
- అ. నేనెకాదు వనజ నేత్రుండు నలువయుఁ, గూడనొసంగలేరుకొమరున్బట్టు
 వారలేను మృతినిఁ * బడసెడువారమే, యెట్టులాసంగఁజెల్లునిట్టివరము. 12
- చ. హరుఁడొకరుండు దక్కనిక * సన్మ్య లొసంగఁగఁజాల రివ్వరం
 బరయు మునీంద్ర! శంకరుఁ డనాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
 వనునముమీఱఁగా నియమమారసి యాహరునికా భజించినన్
 బిరుదతిఁ డీయఁగాఁగలఁడు * పేరిమి నిట్టివరంబు నింబుగన్. 13
- క. అనినుడిచి యాతఁడరిగెను, మునివర్యుండత మోదమున నానిముగ
 మ్మున నే తపమారంభము, నొనఁచి భజించుచుండెనుడు రాజధనున్. 14
- గీ. అన్నపానంబులను బాసి * యభవునందె
 డెందమును జక్కి జేర్చి యే * కొండలంబు
 లేకయుండె దడవుకాలమేకనియతి
 ముని; యతనిపై న వల్మీకమును దనర్చె. 15
- గీ. వజ్రసూచీముఖంబులై * వనరు కీట
 ముల తెగల్ గమ్మకొని నెత్తు * రులను ద్రావి
 మూఁగియుండె నస్పృహంసములును జర్మ
 మును లయంబొందె నొక్క యేముకలు మిగిలె. 16
- మత్తకోకిల : అంతఁ దా జగదీశ్వరుం డవు * డాదరంబు భరంబునన్
 గాంతతోఁ బ్రమథాభితో నుమనఃకదంబకరాజితో
 నంతయేని మహామునీంద్రసమిద్ధబృందముతోడను
 వింతగాఁ జనుడెంచి యిచ్చెద * వేడు మిష్ట వరంబునాన్. 17

చ. కడఁగి సమాధిఁజెంది తన * కాయమునందు మనంబులేక నె
వ్వుడు శివపాదపద్మములఁ * బొందుగ ధారణనొందియున్న న
క్కడిది మునీశ్వరుండు శితికంఠ నుడిన్ విసకున్న నంత
శంభుఁడు తన పాణిపద్మమున * ముట్టె మునీంద్రుని మస్త మర్మిలిన్. 18

అ. అప్పుడు గనులు దెఱచి యత్తావసాగ్రణి, శివునిచరణములకుఁ * జేరి మ్రొక్క
చరముఁగోరు మిడెద * బాడబల్లజ! యని శివుండు వలుక * నంత మునియు.

క. పరమశివ! నుతు నయోవిజు, నుచుచిరు నవినాశు నీడు * జోకగువానిన్
బరమకృప నిమ్ము మురిసెద, వర మిదియే సర్వలోక * పంధ్యపదాబ్జా! 20

వ. అనిన లోకనాథుం డిట్లనియె.

మత్తకోకిల : ఓ మునీశ్వర! యట్టులేన్ విను * మున్నతాత్మ! రయంబునన్
నీ మనోరథస్థితిగా నిక * నే నయోనిజమూర్తిన్
ప్రేమమొప్ప జనింతు నాశపు * పేరులేక యెసంగు న
ట్లోము నన్నిఁకఁ దండ్రివోచు మ * హోవాచ్చకీర్తు తెలర్పఁగా. 21

గీ అని మహాదేవుఁ డంత నంతరిఁజెందె
నమ్మునియు నాశ్రమముఁజేరి * యందు మునుల
కథవవరదాన మెఱిగింప * నంద అప్పుడు
మురిసి రెంతేని నానంద * భరమెసంగ. 22

— * సంనికేశ్వర జననము * —

గీ, కొంతకాలం బెదుగునూచి * యంత మోని
జన్న మొక్కఁ డొసర్పఁగా * స్వాంతమందుఁ
దలఁచి మఖశాల నిర్మింపఁ * దలఁచుటయును
సంత నె శివాంశతో బాలుఁ * డవతరించె. 23

క. తరుణేందుకిరిటముతో. నుచుచిరభస్మానులిప్త * శుభ్రతనుపుతో
వరభుజచతుష్టయముతో, హరువుగ బాలకుఁడు పొడమె * హరునంశముతోన్.

క. విరులుగురిసె శివుఁడె గి,న్నరులును గంధర్వజనులు * నాడెంబుగఁ బా
డిరి పలుకుచెలువ నలువయు, సిరియు హరియు శివయు శివుఁడు * చేరిరి వేడ్కన్.

గీ. నుటియు నిండ్రుండు మున్నగు * సురలు మునులు
చేరి వచ్చి శిశువాచి * చెలఁగి మునిని

దజ్జనకుఁ గాంచి మిగుల సంతసముఁజేంది
మెచ్చి తమ తమ నెలవుల † కిచ్చఁ జనిరి.

26

ఉ. అంత మునీశ్వరుండు సుతు † నక్కునఁ నెక్కుని స్వీయమాత్రమం
బెంతయు వేడ్కఁజేర్చ శిశు † వీశ్వరరూపముఁ బాసి బాలుఁడై
వితగఁ గన్నడఁ మునియు † వేగఁ గనుంగొని యిండు కాత్మలోఁ
జింజిలి బాతకర్మమును † జేసి మునీంద్రుల సమ్మతంబునఁ.

27

గీ. నంద మొసఁగినవాడౌట † నంది యనుచు
నామకరణం బొనర్చి నానావిధార
సంచయము నెమ్మిమై యర్చిజనుల కిచ్చి
తనియఁజేసి ముదంబునఁ † దనరుచుండె

28

క. విదవయోఁ డుపనయనము, నాదటనొనరించి దేశికాగ్నిలకడన్
వేదాధ్యయనారంభము, మోదమున నొనర్పఁజేయ మునియతఁడంతన్.

29

క. సాంగములగు వేదమ్మల, సూతకలన్ సుశాస్త్ర † వట్కము నెంతేఁ
బొంగుచుఁ గడుసులుపుగఁ బూ, ర్తింగావించెను గరంబరిదిఁ జెందగురుల్.

30

వ. అట్లు.

గీ. దాఁటె నాతేడు లంత సప్తమ సమయది
జరుగుచుండఁగ నొకనాఁ డుపస్సునందు
ఘనులు మిత్రావరుణులు నామునులువారిఁ
జేరచచ్చినఁ గనుంగొని † చెలఁగి వేగ.

31

క. బుడుతండును దాను శిలా, దుఁడు నవ్వారలను గొల్చితుష్టిగ నన్నుబిడి
కుడువఁ జేసి రంత నె, యడరుచు నర్భకునిగాంచి † యనిరిటు వారల్.

32

క. ముని! యీపాపఁడు చదువుల, ననువరిచేఁడైన నాయుపరయఁగ నన
దై కనుడఁడు దీన సౌతయు, వనరక తెలియంగనొప్పుభావములోనన్.

33

వ. అనిచెప్పి యంతనే వారు యథేచ్ఛంజనిరి శిలాదముని యవ్వారి వదనంబున
గడువిసాదంబుఁజేంది కుమారుఁజూచి ఘోరంబుగ విలపించుచున్నంత నంది
నిజజనకున్ బొడఁగాంచి యిట్లనియె,

చ. వనరెదవేల తల్లి! వెఱవన్ బనిలేదొకకీడు నాకెటన్
బొనరదు కాలుఁడేనియును † భూతము లెవ్వియునేని నన్ను డా

యను దగవింకఁదాల్చిఁగొను * మట్టట్టఁబోయి మనంగ నంత న
మ్ముని విని యిట్టి తేకువను * బూనట యెందలిదండిచేసగున్, 85

క. చదువుననుగాని యెక్కుడు, చదురగు తపనుననుగాని * జగమున మిత్తిన్
బొదువఁబడ కట్టులేనియు, బ్రదికినవా రెవ్వరయ్య * పట్టి చెపుమా! 86

ప. అనిన నంది యిట్లనియె.

క. చదువుననుగాక యెక్కుడు, చదురగు తపముననుగాక * జనకా! మిత్తిన్
బొదువఁబడకేను రూఢిగ, బ్రదికెద జముగిట్టినట్టి * భర్తని కరుణన్, 87

చ. సెలవు నొసంగు దీవెనను * జేయుము పొయెద శర్వుఁ గొల్వఁగా
నలఘుతపోనిధాన! యన * నమ్ముని సంతస మొంది నిన్ను నె
ష్టలయఁగనీక సాకు పరమాత్మ శివుండిక నీవు చెచ్చెరన్
బలితవుఁ దాపసవ్రతముఁ * బన్ని గడింపు చిరాయురున్నతుల్. 88

క. అని యానతీయ నందియు, దన తండ్రికిఁ దాతకును ముదమ్మున జోతల్
పొనరించి దివ్యధుని వ్రక్క నున్న విపినంబుఁజేరికడఁగె దపంబున్. 89

గీ. రుద్రజప మొనరించుచురూఢిమీఱఁ, బరమకరుణాసముద్రునిఁ * బార్వతీశు
మదినిఁ గుదురుగనల్పి సమర్చనంబు, చేయుచుండ నచిరమందెఁశ్రీగళుండు

— * శివుఁడు నందికేకునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట * —

క. ఉమ తోడుతఁ బ్రమథగణ, ప్రముఖులతో సకలదివిజయవర్గముతో మో
దము మీఱఁగ మునిసుతునా, శ్రమమునఁబొడనూపి బాలుఁజక్కఁగని కృపా

క. నందిశిరంబునఁ జెయి నా, నందంబున నునిచి వేగ * నాయన! వరమీ
యం దరిసినాడఁ జెప్ప వ, నందుగ నీ యభిమతముల * జంకక యనుడున్.

క. శైలాది యంత శివువద, నాభీకంబుల కెఱిగి ఘనశ్రుతిశిఖర
జాలఁగ నజరానిధనుని, నీలక్ష్మివుని నుతించె * నేరిమిదనరన్. 43

గీ. అంత శంకరుఁ డెంతేని * యాదరమున
నందిఁ జేకొని కాఁగిటఁ * జెంది శివను
గణములను గాంచి యత్యంత * కాతుకమున
నందితో నిట్లు లనఁ జేయఁచింద వడిగ.

ఉ. నీకు జరామృతం గలుగునేనుత! యెన్నడునేని నీవిడక
నా కెసయై తనరెప్పద వసశ్వరమూర్తివి దివ్యమూర్తివై
శోకములన్ రుజన్ గనక * శోభిలచుండెద వెల్లకాలమున
నాకడనుండు డీవు నిక * నాయన నాయన నాయనల్ రహిగా, 45

గీ. ఇట్లుచెప్పి శిరంబున * నెసగు హేమ
కమలహారము శైలాది * గళమునందు
వేసినంతనె యతఁడును * వెలసె బంచ
ముఖుడు త్రినయనుడును దశభుజుడు నగుచు, 46

గీ. శర్వుఁ డాపెటనే తన * జడలనున్న, హరినిర్మలమగు వారి * సంజలిన్ ఘ
టించి నందివ మన్ జల్లేమించిజలము, లైదునుచులయిప్రసహించెనక్కజముగ.

వ. అయ్యవి యైదును త్రిప్రసాద, జటోదక, స్వర్ణోదక, జంబూనది వృషధ్వని,
యని యైదు నామంబులఁ బరిగ్రహించు నచ్చోదికంబులు మహావేగంబులునై
జపేశ్వర సన్నిధానంబునఁ బ్రవహించుచు రాణించె, నీపంచనదులఁ గృతార్థి
పేకుండై జపేశ్వరుఁ డర్చించి నట్టి డీశ్వరనాయక్యంబు నొందు నిందు నంది
యంబులే దిక శంభుఁడు శాంభుఁడౌజూచి జేపి! యిబ్బలకుని గణేంద్రునిగా
నభిషేకింప నొందెద నీవెట్లు దలంచెదవనిన గాజగన్మాత యిట్లనియె.

గీ. దేవ! యట్లే యొనర్చు నందికి గణాధి, పట్టాభిషేక మీ * బాలకుండు
నాసుతుండగు నంతయ * వాసిఁజెందు, నీదయామృతరసవృష్టి * నిండి నగడ,

వ. అనినంత శివుండు గణపాలరస్ గనుఁగొని.

గీ. నంది నావుత్త్రుఁ డితిఁడుమీ * యందటకును
విభుఁడు పూజ్యుఁడు మీరిట్లు * వీనిఁబూని
చేయుఁ డభిషేక మెంతయుఁ * జెలుపుమీఱ
నేటినుండియు విము నేలు * నేర్పి నితఁడు 50

— * నందితేశ పట్టాభిషేక వివాహములు * —

వ. అని నెలవిచ్చిన నవ్వారలెల్ల సకలసన్నాహంబు లొనర్చి నందిన్ గారవించి
యభిషేకించి రసంతరంబునఁ బరమేశ్వరానుమతితో సర్విసుపన్ను లేతెంచి

గీ. హరివిరించనులునుహరిహయుడు తక్కు, దిక్పతులును రవీందులాదివ్యమూర్తు
లెల్ల నందికి యభిషేకమింపుదనరఁ, జేసి శిరసుల నంజలుల్ చేర్చిరవును. 52

గీ. అభవుఁడంత మరుత్తులయిఁ గుఱుఁతు, దీటగు నుకీర్తియనువానిఁ దెచ్చినంది
కొనఁగఁజేసియొనర్పిం చె'నువయసుంబు, సకలమునులును నురలును'సంతసింప-

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున

సీ. చందురు వెలుఁగులఁజానుమితాకుసిత, చ్చత్రం బొకండును 'జామరద్వ
యమువానిఁబట్టెడు'నట్టి సుపర్వచ, యమ్మున భర్తసింహాసనంబు
రవ్వలకెంపులఁరాణమిఱిస హేమ, మకుటాదిభూషణ'నికరములును
దేవి కంఠమునుండి'తీసియిచ్చిన నాణి, ముత్యాలదండయు'మురుపుదనరు

గీ. పసిడిదండయుఁ బాండుర 'భద్రగజమొ

కఁడు బలీవర్ద మల్లసింగంపుటెక్కి

మమరు బంగారు తేరు ర'యమున నంది

కొనఁగె జగదీశ్వరుండు పెం 'పెనఁగు కరుణ.

54

క. నందియుఁ దల్పరియును బా, లేందుధనున కార్యకును ద్రు'హిణునకునుం

గోవిందున కడుగులపైఁబడి, వందనములొనర్చిరపుడు 'వాసిదలిర్పన్. 55

క. అత్తఱి శివుండుప్రేముడి, హత్తగ శైలాదిక్కిట్టు 'లనియెఁగుమారా!

యిత్తన్వి నుకీర్తియు నీ, చిత్తమురంజింపఁజేయుఁ 'జెలిమి మెఱయఁగన్. 56

క. నీవును నీదువెలందియుఁ, బావనుఁడు శిలాదమాని'వతి తత్పితయున్

నానాసంబున నుండుఁడు, శ్రీవెలయ సుఖములమీకుఁ 'జేకుఱజేతున్. 57

క. నాకిష్టఁడనై మంతిరి, నై కడిది బలంబువెలయ 'బంటువునై యీ

లోకములకెల్ల జేతవు, నై కడుపూజ్యుండవగుచు 'నలరెడు వత్సా! 58

గీ. నీదు తండ్రియుఁ దాతయు 'నాదుగణము

లందుఁ బ్రాముఖ్యతంజెంది 'యుందురికను

నేనెచటనుండు నీవందు 'నిలువు మీవు

నటవసించిన నేనందు 'నెగడి యుందు.

59

వ. అనినంత మృదానియు వరంబులీయనొచి నందికేసుకజాచి యిట్లనియె. 60

క. నేనును వరముల నిచ్చెద, మానసవాంఛలను దెల్పు'మా! పుత్త్ర! యనం

గా నంది నీవదద్వయి, మానక తగు భక్తికొనఁ గు'మా! జనని! యన్. 61

వ. అంత సఖలాండేశ్వరి తథాస్తని యొసంగి భక్తితోఁగూడ నాతనికిన్ దత్తుతికిన్
దివ్యభోగభాగ్యంబులను బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి ననుగ్రహించె నంత శివుండు,
నందికేతుని సాన్ద్రయంబుగ సఖాంధవంబుగ నిజస్థానంబుఁజేర్చుకొని సుఖంబుగ
నుంచె. హరివిరించనాది శకలగీర్వాణులు మున్నగువారు సంతసించి శివాను
గ్రహంబుం బ్రశంసించుచు నిజధామంబులకరిగిరి. ఇది నందికేశావతారచరిత్రం
బియ్యది మీఁకెఱింగించితి.

62

క. ఈలీల నెవ్వఁడేని య,లోలమతికా వినినఁ జదువ * లోకసుఖంబుల్
జాలఁబడసి పరమందున, నీలక్ష్మివుని పదంబు * నెక్కొను మానుల్!

63

వ. ఇఁకను శ్రీ భైరవలీల నెఱింగించెద వినుండు.

— * శ్రీ భైరవ లీల * —

చ. మునులును నిర్జరోత్తములు * మున్నొకమారు హిరణ్యశైలమం
దనువుగఁ గొల్కున నందురు * సబ్బజుఁ గాంచి నమస్కరించి పా
వన! కరుణాభిరామ! నిను * బ్రార్థనచేసెదమయ్య యీ జగ
మ్మున నిక నవ్యయంబయిన * పొంకవుఁ దత్త్వమజ్ఞుడొ తెల్పుమా!

64

క. అని యడిగిన వారలఁ గని, వనజాసనుఁ డవుడు ఖండపరశుని మాయన్
బెనఁగొని యప్పరతత్త్వంబును దెలియక యిట్టులనియె * మోహితబుద్ధిన్.

ఉ. నేననుఁడీ జగంబులకు * నిక్కవుఁ గర్తను నీశ్వరుండనుకా
నేన సమస్తశక్తులకు * నేర్పిఁబ్రవర్తకుఁడన్ నివర్తనం
బేనె యొనర్తుఁ బుట్టుటయునీల్గుట యన్నది నేనెఱుంగ నె
ట్లీనె ననశ్వరంబయిన * యీశ్వరతత్త్వము నిధమానసుల్!

65

క. ననుభావింపుం డిట్టుల, నన విని సైరింప కందె * యలరిన నారా
యణునంశమైన క్రతుఁ డి, ట్లనియెచు గడు నాగ్రహమున * సబ్బజుతోడన్.

క. ఎఱుంగక పరతత్త్వంబిటు, నెఱిదొరఁగి వచించెదేల * నేన విభుఁడ నం
చటిముఱిగా వీరల ముం, దఱ ననుచితమిద్ది యరయు * తామరగళవా!

66

చ. పొరిఁబారి నీజగంబులను * బుట్టఁగఁజేసితి నేనకాదె! యీ
శ్వరుండను యజ్ఞపూరుషుఁడ * సర్వము నేలెడువాఁడ నేన ని
బ్బరమగు తత్త్వమారయుము * పన్నుగ నిందరిలోన నిష్ఠ పె
ద్దఱికముఁ జూపఁబోకు మిటు * శవ్వలు వల్కకు నీరజోద్భవా!

67

క. అని యిటు నిద్దఱునున్ వా, దొనరిచి యద్దాని మాని యొప్పగ శ్రుతులగ
గని తమదు తారతమ్యం, బునుకూరిచి యడిగిరిట్లు యునికతోడన్. 70

క. ఎందునుబ్రహ్మణములు మీ, యందుఁగలదు నమ్మకము రయముననిగచుముల్
పొందెఱిగి యవ్యయంబగు, కందువతి త్త్వం బదేదో కడఁగిచెపు డికన్. 71

వ. అని యడిగిన విధివిష్ణుల కవ్యానిగో ముందుగ ఋగ్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవ్వనిలోవల జగములు, నివ్వటిలున్ సర్వమెవని నేర్పినడచు నిం
కెవ్వనిఁ బరతత్త్వముగా, నవ్వెఱులు చెవుదూరొకడె యగు రుద్రుఁడొగిన్.

వ. యజుర్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవఁడెల్ల జన్నముల యోగవిధానంబునను గొలువఁగాఁబడెడు సతం
బెవఁడిడె మాయెడఁ బ్రామా, ణ్యవిధనమతఁడొకడె తత్త్వమగుశివుఁడరయన్

వ. సామవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిచేతను దిరిగెడు నెల్లవిశ్వ
మెవని యోగులు గొలుతురు హృదయమందు
నెవని తేజంబుచే విశ్వ మెల్ల వెలుగు
నాత్రిలోచనుడే యశ్వయమగు జోతి.

71

వ. అధర్వణవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిజాతురు భక్తితో నెల్ల జనము
లాతతానుగ్రహముఁగోరి యరులగుచు
నెవఁడు భక్తుల దుఃఖంబు లిక్కజేయు
నతఁడె యవ్యయతత్త్వమా నభవుఁడరయ.

72

క. ఈలాగున నోలగమున, నాలుగువేదములు చెప్ప నాశీకభవుం
డాలక్ష్మీశుఁడు కడుమో, పాలియై పలికిరిట్లు నాగమములతో

73

ఉ. నిచ్చలు నాతితోఁ గలసి నేరిమిఁబాసి శ్రృణానభూమిలో

మెచ్చుచుఁ గ్రీడసేయు నొకఁ మేలిమిలేదు దిగంబరుండు పె
నృచ్చికతోడఁ జిల్వలను మైధరియించి ప్రసాదమొందు నే
హెచ్చును జూచి తత్త్వమని యీశునిఁజెప్పితి రీరికన్ శ్రుతుల్!

74

వ. అనంత సఖివేదశిరోభూషణంబును సఖివేదాగ్రపాత్యమానంబును సగు
ప్రణవంబు మూర్తిమంతంబై వచ్చి యవ్వారి కిట్లనియె.

75

క. శివుఁ డాత్మభిన్నయై తగు, నువిదను నెపుడేని గలియఁ * డొప్పుగ వినుడి! *
శివ యాత్మకత్తి వారి కొదవున భేదం బొకండె * తత్త్వమరయఁగాన్. 76

గీ. శివుని నెడఁబాసి యమరదు * శివ యటుల నె
శివను నెడఁబాసి యునరఁడు * శివుఁ డెపుడును
వారి కన్యోన్యభేద మెప్పుట్ల లేదు
చంద్ర చంద్రికలకుఁబోలె * జగమునందు. 77

వ. మఱియు లీలా మూర్తులగు నవ్వారి విహారంబు లోకాభ్యుదయకారణంబై యల
రారుననిన మోహతిమిరంబుఁ బాయకయ న్న నాహరివిరించుల యగ్రమందు.

ఆ. తేజమొకఁడ పొడమె * దిక్పక్రమెల్లఁచు, నాకసంబుఁ బుడమి * నావరించె
నందుఁ బరుషుఁ డొక్కఁడాపిర్బివించెను, ఫలలోచనుఁడు త్రిశూలధరుఁడు.

చ. కమలజఁ డింద్రభూవణని * గ్రీక్కునఁ జూచి మదంబుడంబు పె
ల్లమరిఁగ నిల్లుబల్కె విను * మర్భక! నాయలికస్థలంబునన్
గొమరుఁడవై జనించెతివి * కూరిమి రుద్రుఁడటంచు మున్నె నా
మము బొనరించినాడె నను * మంచిగఁ గొల్వ మచుగ్రహించెదన్. 80

గీ. అని గడున్ గరువంబుతో * నడరు నలువ
తీరుఁగని యీశ్వరుం డెపు * భూరిరోష
భరితుఁడై భైరవాకృతిఁ * బరఁగు పురుషుఁ
బొడమఁజేసెను నొని నదృశ్యముగాఁగ. 81

వ. అత నతండు

— * శ్రీ భైరవ ప్రాదుర్భావము * —

ఉ. బంగరురంగులన్ దనరి * భాసిలు మేలి జటావయంబుతో
నింగిని నేలనుఁ దెసల * నిండి లయాభ్రనినాడమట్లు బల్
భంగుల మ్రోయు నాడమరు * భాసురఘోషముతోఁ గృశానుదృ
క్పంగతభీషణార్చుల ప్రకాశముతో నుడయించి వ్రేల్చిడిన్. 82

గీ. పరమశివు నాజ్ఞఁ జేకొని పంకజభవు, వంచమశిరంబుఁ గొనగోటఁబట్టిచిదిమె
సింధురేంద్రము దా సరసివనంబు, డాసి యరవిందమును లీలఁ * గోసినట్లు.

—* శ్రీ భైరవుడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రూచుట *—

క. దోసం బేయంగంబునఁ, జేసెనొ యద్వానిబట్టి * శిక్షించుటయే
వాసియగుఁగాన నవ్విధి, దోసపుఁ బంచమశిరంబుఁ * ద్రుంచెఁ గడువడిన్. 84

గీ. అంత యజ్ఞతనుండగు * నబ్జనయనుఁ, డడలి రుద్రానువాళంబు * లవుడు చదివె
నలువయును నార్తుడై కడునలఁగికలఁగి, బెదరి శతరుద్రపాతంబుబిట్టినరెప్ప.

వ. అవుడు దయామయుండును భక్తవత్సలుండునగు మహాదేవుండు హరివిరించుట
భయంబుడిపి యనుగ్రహంబుఁ జూపి భైరవునిఁజూచి యిట్లనియె. 85

క. ఈ యజ్ఞపురుషుండగు హరి, యీ యరవిందోద్యమంబు * నెపుడును నీకుఁ
బాయంగరాని పూజ్యులు, నేయకు వీరి కింకఁ గీడుఁ * జేయుము చెలిమిన్.

గీ. కాలుఁ డట్టుల రాజులు * కారణమున
కాలరాజును పేరొంది * కాలింకలవు
మఱియు విశ్వము భరియించు * చిరుడవౌట
భైరవుం డను పేరున * భాసిలుదువు. 86

ఉ. కాలుని గుండెకున్ బెదరుఁ * గల్గఁగఁజేయుటఁ గాలభైరవా
ఖ్యాతిలితుండవొదవు జగమున భక్తజనంబులోని పా
పాలను బ్రుంగి వేయుటనుబట్టి కడున్ గలుపాదనాఖ్యునన్
మేలుగ నొందఁగఁగల వఃమేయవరిత్ర! వవిత్ర! నీవిశన్. 87

గీ. ఇంకను దుష్టాత్మకులనెల్ల * నెపుడు మర్దనంబుచేయుటచే భవనంబులందు
గరిమనామర్దనాఖ్య నొనరఁగఁజెంది, ఖ్యాతిఁగాంతువు లోకకల్యాణమూర్తి!

వ. ఇంకను

గీ. వైధసంబై యలరు నీకపాలమొంది, బ్రహ్మహత్యాపనోదనార్థంబు వ్రతము
లోకమున కెఱిగింపుచు * వీరభిక్షుఁ, గొనుచుఁ గాపాలికవ్రతంబునఁ జరింపు.

శివుడు బ్రహ్మహత్యాపరిహారార్థమై భైరవుని భూప్రదక్షిణంబు చేయుమనుట

వ. అని యట్లు భైరవున కుపదేశించి యా సమయంబునందు.

సీ. కెంజాయవలువలు * కెంపుపూదండలు, కెంపుగండములు బల్ * సొంపుగూర్చు
మిట్టపల్వరునతోమీఱు బెన్నొల్కతో, మొకమెంతోవికృతమైబుగులునేయ

అగ్నిజోతులబోలు * నిగ్గుగల్గినయట్టి, కనుగుడ్ల మిగుల నక్కజముఁగూర్చు
నిడివైన కత్తిని * నత్తిపున్ననుగోలు, బోయి ధరించిబల్ * దుష్టియెగురగ

గీ. దగయడఁగ మాటిమాటికిం * వగు రుధిరముఁ

ద్రావుచుఁ బైరవునకును * దలకు దనరఁ

జేయఁగా గర్జనంబును * జేయుచున్న

బ్రహ్మహత్యను సృజియించె * భర్తృద్రవుడు.

92

౮. ఓకరాళి! నీవు * నీకాలభైరవు, వెనుకఁ దిరుగుచుండ * వెరవుతోడఁ

గాళి నవుడు చేరుఁ * గాలరాజీతఁడు, విడువునంతవఱకు * వెన్నుఁదగులు93

౯. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుచెందె హరివిరించు లాత్మవదంబులకరిగి రంత బైర
వుండును శివోక్తప్రకారంబుగఁ గాపాలికప్రతంబు ననుష్ఠింపుచు సకలభవ
నంబులఁ గ్రుమ్మఱుచు సఖలపుణ్యతీర్థంబులఁ గ్రుంపించునున్నను బ్రహ్మ
హత్య పాయక వెంటనంటియుండె నట్లాక్కనాఁడు.

—* బైరవుడు వైకుంఠమున కేగుట *—

౧. వైకుంఠపురికిఁ జనుడుఁ, శ్రీకాంతుం డెదురువచ్చి * చేరి చరణనా

లీకములకు మొక్కిడి ను, శ్లోకముల నుతించి రమను * జూచియిటులనెన్. 95

మ, చెలువా! చూచితే! దేవదేవుని విభున * శీతాంశురేఖాంకురొ

జ్వలపింగోరుజటాకలావమకుటున్ * శశ్వజగన్మండలి

విలసత్సర్గలాభిరక్షణలయాభిప్రేతకేళివరున్

జ్వలదగ్నిప్రతిమాసనుఁ ఘనకృపా * శ్లాఘ్యైకచారితునిన్.

96

౮. కలికిరొ! ధన్యవై కిడిటు * గాలగళున్ గని యేను ధన్యుడన్

జలజవిలోచనా! యితఁడె * సర్వజగద్రచనాస్పదుండు కా

శలుఁడు విభుండు యోగిహరించందన మాతృ సమస్తభూతశో

టుల కేటువంటి దైవము కడున్ గృహజేతుఁడె బున్న మెంతయో.

97,

గీ. ఎవనినామముఁ దలఁచిన * నెల్ల వారి, కీతనువ్యధలన్నియు * నిగిరిపోవు

అట్టిదేవర తనువొంది * యిట్టుడాసె, రూపమెద్దియులేకున్నరూపరివలె.

గీ. నళినములఁబోలె నిడువైన * నాడుకనులు

చెలియరో! యిందు నిందుశకలశిరస్కు-

హరునిఁగని పండువొంది ధన్యంబులయ్యె
నహహ! మనదైన భాగ్యమొత్తనఁగ వచ్చు.

89

గీ. ఇట్టు లిందిరతోఁ బల్కి * చుట్టువాలు
దొర మహాదేవుఁ గనుఁగొని * దోయిలొంది
యడిగె నిదియేమి వేసమో * యభవ! దెల్పు
బిచ్చమేటికిఁ గొనెదిట్లు * ప్రియము మెఱయ.

100

వ. అనిన భైరవుండు వెన్నునకిట్లనియె.

గీ. నలువపంచమమస్తంబు * నఖముచేతఁ
జదిమి వేసితిఁ గావున * శ్రీవిభుండ!
పాపవరిహారమునకిట్లు * వ్రతముఁబూని
తిరుగుచుంటిని సకల దిశ్శ్రేణములను.

101

వ. అనిన మహేశ్వరుని వచనంబువిని గోవిందుఁడల్ల న నగి శిరంబువంచి యిట్లు
బలికెదేవా! ప్రభుండవగునీవెట్లు తలపెట్టిన నల్లనర్పు మైనను.

102

అ. నన్నుమాయచేతఁసలఁగఁజేయకు దేవ! నీదుసెలవుచేత * నేను గల్ప
కల్పమందుఁ బొడముఁగాఁ జేయుచుంటిని, బొడ్డుతమ్మివిధిసముత్కరముల.

క. పొరిఁబొరి మముబోటుల దు, స్తరమగు నీమాయచేతఁ * దద్దయు నొంచని
హర! యిట్లానరించెద విది, యెఱిగితినే హృదయమందు * నెనకంబెనఁగన్.

శ. విలయదినంబునన్ దొడరి * విశ్వములన్నియుఁ జక్కడంతు వ
వ్వలనున వేల్పులన్ మునుల * శాపలఁబట్టి వధింపకుండువే
బలితపు బ్రహ్మహత్యదపు * పాతక మొందునదూఱు దేవ! నీ
తలఁ పిటుగాక పాపములు * దాకొనునే నిను లోకపాపనా!

105

క. కడచిన బ్రహ్మలవునుకలు, బెడఁగుగ నీ కంఠహారవిలసితము లివే
కడపితివెట నాదోసము, లుడురాజకలాపరిష్కృతోజ్జ్వలమకుటా!

106

గీ. కడఁగి పంచమహాపాతకములఁ జేసి
యును విభా! నీదు నామంబులను దలంచి
నాశమొనరించు నాపాపరాశి జనుఁడు
నీకు దోసంబు తెలుగమ్ము * నీలకంఠ!

107

క. ధన్యుండనైతి నేనును, ధన్యు నాసిరియు నీదు * దరిసెనమున నా
ధన్యులగు యోగులును నే, మాన్యుని దరిసింపలేక * మరగుదు రెదనా.

— * విష్ణుమూర్తి పసపున క్షీదేవి భైరవున కమృతభిక్ష నిచ్చుట * —

అ. ఇట్లు వలికి హచుని * యింగిత మారసి, రమకు సన్న సేయఁ * గమలనయనుఁ
డంత లక్ష్మి దెచ్చి * యమృతభిక్షాన్నంబు, హరుకరస్థపాత్రయందు నిడియె.

వ. అంత మహావిష్ణువు భైరవ దేవుని వెనుకనున్న బ్రహ్మహత్య గాంచియిట్లనియె.

క. ఏటికి పరమేశ్వరుఁ బరి, పాటిగ నిటువెనుకఁ దగిలి * పరఁగెద విక ని
చోటువిడి యెందు నేనియు, నీటుగఁ జరియింపుపొమ్ము * నీకిష్టముగన్. 111

వ. అనుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లనియె.

క. ఇమ్మివచేఁ బరమేశు ము, దమ్మున సేవించుచుంటి * దైత్యాంతక!
నాకెమ్మెయి హరుదరిసెన మి, ట్లిమ్మెనయుఁ బత్రనగుదు * నంతయు నేనిన్.

వ. అనిచెప్పి యద్దిశయక. దేవుని వెన్నాడియె యుండెంత భగవానుండగు
భైరవుండు నారాయణుని ప్రహ్వభూతభావంబునకును గరంబరి లక్ష్మి
నారాయణుల కభీష్టవరంబులిచ్చి యచోటునదలి యనేక వుణ్యతీర్థంబులను
సేవించుచు నొక్కనాడు భాగీరథీనదాటి శ్రీకాశీపురిన్ బ్రవేశింపుడు. 112

— * భైరవుడు గాశీన్ జేరఁగా బ్రహ్మహత్య పాతాళమునఁబడుట * —

క. కెవ్వననఱచి భయంబున, నవ్వీటిడి బ్రహ్మహత్య * హా హా యనుచున్
జివ్వనఁ జలువుల దఱిబడె, నవ్వైధనకర్పరంబు * నవనిన్ బడియెన్. 113

వ. అంత భైరవుండును మహాహర్షంబున విశ్వేశ్వరుని యనుమతితోఁ గాశీ
వాసులకెల్ల రక్షకుండై యందుఁగావురంబుండఁ గపాలవిమోచనతీర్థంబు దన్నా
శ్రయించిన వారలకు సకలాఘంబుల బోజమ్మచు హరుగమ్మెసంగు నీ
యపాఖ్యానంబుఁ జదివిన వినిన సకలాభీష్టంబులు చేతుఁగల వికళరథావ
తారలీల నెఱింగింతు వినుండని నూతుం డిట్లఁయె. 114

— * శ్రీ శరభావతార లీల * —

క. మును గమతప్రముఖలన, త్తనవులయెడ శివుఁడు విష్ణు! దర్ప మడచి సాఁ
కినయట్లు వచించితి వ, ఘ్ననచరితం బానుపూర్వి! గాఁ జెపు మనఘా! 115

గీ. అనుచు నూతుఁడు విని వారి కనియె దొల్లి

శివుఁడు మారికచ్చపాది ప్రసిద్ధభయద

రూపముల నిగ్రహించి యాటోపచుగాచె

నందు సృహరివిజయము గుచ్యంబు వినుఁడు.

117

మ. మును మాసిండుఁడు కశ్యపుండు దితి నేపున్మీఱు పుత్రద్యయిగా

గనినన్ వార లుదగ్రమూర్తులయి లోకగ్రామముకే వేవఁగా

ననువొప్ప హరి సూకరాకృతి హిరణ్యాక్షున్ వడిన్ గిట్టె నం

తనె తద్భృతి హిరణ్యపూర్వశిపూర్దండుండు చందాకృతిన్.

118

చ. హరిని వధింప నెంచి వనజాననుఁగూరిచి నిష్ఠఁబేర్చి య

త్యురుతరతాపన వ్రతమహిమన్నతి నంతయు మెప్పుఁగూర్చి స

త్వర మనమానభూరిబల వైభవముల్ దగఁజెంది యుల్లస

త్తరభుజవీర్యసంపద నితాంతము దిక్కులగెల్చి పెల్చునన్.

119

ఠ. తునిమెద నిష్ఠ విష్ణు సతిదుర్లభయద్ధజయిష్ణుఁ గీటడం

తును మునిరాజుని దివిజ భూర్వహకోటిని నేటుమీఱ నా

జనఁకి జత్తశాంతి నొక చందమునన్ బొనరింతు నాడు కీ

ర్చిని నలుదిక్కులన్ మిగులఁ దేజరిలన్ వెలయింతు వ్రేల్చిడిగా.

120

గీ. అనుచు నై కుంతమునకేగి యబ్జనయనుఁ

దటియఁబోవుడు వారి వాని దర్పమెఱిగి

మఱియొకపా మొఱకుఁ బట్టి మట్టువెట్టఁ

దలఁచి యగుపట్టకున్న న దైత్యుఁడేచి.

121

గీ. భీరువై పాటిపోయె గోవిందుఁడటకొ

యింకనవ్యాని వెదకుట యేటికనుచుఁ

జక్కస్వారాజ్యమును గైవ సంబుఁ జేసి

కొని వసించెను శోణపు రిని ముదమున.

122

ఠ. మీఁదటఁ గొన్నినాశ్శకు సమేయగుణాధ్యుఁడు తత్సుతుండు ప

ల్లందుఁడు విష్ణుభక్తి ననయంబు ప్రియంబుగఁ జేయ వాని బల్

శాదలపెట్టు నయ్యునురపాసంను సంతముసేయ స్తంభమం

దాదట నారసింహతనుఁడై వనజాక్షుఁడు దోచి యుద్ధతిగా.

123

చ. పొగరడగన్ హిరణ్యకశిపున్ వడిబట్టి నిజోరులందుఁ జే
రగఁగొని సాంధ్యవేళ నఖిరప్రతతిన్ మృదయంబు వ్రచ్చిచెగా
బగఁదెగటార్చె వానివరివారము లొక్కటఁ జాట్టుముట్ట బి
ట్టగు కినుకన్ వధించి భృశమాార్చె ముఖార్చులజ్వాల లొప్పఁగాన్. 124

వ. అంత

క. దుందుభిరవముల ననిమిష, బృందం బొనరించె లోకభీకరుడగు నా
తుందుడువరక్కనుని మృతి, కిం దనిసియుఁ దనియరై రొంగిన్ సురవర్హుల్. 125

మ. అతిలోకంబయి లోకభీనిడు నృహార్యతౌస్యమున్ గాంచి యా
తతభీతిన్ దవులన్ వసించి రమరుల్ * దాఁ బద్మసంవాస య
ద్భుతమా నాథునిమూర్తి, జూచి వెఱచెన్ * భూతార్తి నీక్షించి వా
క్పతిముఖ్యుల్ హరిఁ దేర్పఁబంచిరి వెనన్ * బ్రహ్మదు భక్తోత్తమున్. 126

క. ఆతఁడుచు దాసి నృహరికిఁ, బ్రీతిన్ జోరలనుసల్పి * ప్రియసంస్తుతులన్
జేతమునకెక్క సల్పఁగ, శీతలమతిఁజెంది యా నృసింహుం డంతన్. 127

మ. తనహస్తంబును భక్తమస్తకమునన్ దాఁజేర్చి యాలింగవం
బును సల్పె * ముఖపావకార్చులతరుల్ * మున్నున్నయట్లున్నఁ గ
న్గొని సంతోషముఁదక్కి యుక్కఱ సురల్ గోడవిధిన్ బాయనం
చొనరన్ శంకరుఁ జేరఁబోయిరి వి వత్సప్రదేశవిద్రావతఱ. 128

ఆ. పరమశివుని యంఘ్రి * సరసీపహద్యయి, కెఱగి లోకనుఖము * నిచ్చగించి
యట్లు విన్నవించి * రెలమిమై శ్రీమహా, దేవ! దేవదేవ! * దీనపాల!

— * దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁగూర్చుమని ప్రార్థించుట —

ఆ. పెక్కుతడవ లీవు * పెనుదుఃఖములఁ బాపి, కనికరమున మమ్ముఁగాచితయ్య!
యిపుడు నృహరివ్రకృతికిరపు నాపాదించి, తొంటిమట్ల మరుపుదురుసురుషివి.

చ. కడలి మధిపఁగా భువనశాండవివాశనశీతువై కడున్
బొడమినియట్టి త్వేలమునఁ * బొంకమడంగిన మమ్ము నాపదన్
జెడనియటుల్ కృపన్ విషముఁ * జెచ్చెరఁ గంతమునందుఁ జేర్చి యె
క్కుడుగను సాఁకలేదొకొ యశుంతితక్షిఁ బ్రసన్నవత్సలా! 129

గీ. అనుచు దామోదరోదంత * మంతమనవి
చేసి శాంతిని గోరు రాఁజీవగర్భ

ముఖ్యులన్ గాంచి తద్విధమునకు మనసు
నొచ్చి నరహరిగర్వంబుఁ బుచ్చు గడఁగి.

182

చ. తనయుని వీరభద్రుని నెడఁగ దలఁచంగ నతండు దత్తుణం
బునఁ జనుడెంచి రుద్రునకుఁ మ్రొక్కి కృతాంజలియై ప్రియంబునన్
నను దలఁపన్ బనేమి భువనప్రభు! వేగమె యానతియుమా
భునమగు నీప్రసాదమునుఁ గానఁగఁజేయుమ యాయెడన్ ననున్.

183

— * శివుడు వీరభద్రునకు నృసింహవతార కాంతిని గుఱించి చెప్పుట * —

క. అను వీరభద్రుడులను, విని ప్రేమడి నిట్టులనియెఁ బిశ్వవిభుం డీ
యనిమిషుల కకాలంబున, నొనరెను భీ యెంతయేని యుడువుము దానిన్.

క. నరహరినలము మండెడు, దురావమై దాని నార్పుఁ బోర్బలమున ముం
దఱ హితమును గజపు మతం, డరయనిచోఁ జాపు మధ్య యదభావంబు.

గీ. నూత్నమున నూత్నమును నికఁ స్థూలతేజ
మునను స్థూలంబు హరియించిఁ పుత్త్ర! తెమ్ము
నృహరి వక్త్రంబునున్ గృత్రినిన్ మదాజ్ఞఁ
గొనుము చనుమన నజ్జేతఁ కూర్మిమిటి.

186

చ. మురిసి యటుల్ పొనర్తుననిఁ మ్రొక్కి నిజానుదరోల్కరంబు సం
బరమున నార్వఁగా దనుజుమర్దనుఁ డున్నెడ కేగుడంచుడున్
హరి గనియెన్ వివక్షతిమిఁరార్కు శతార్కవిభాసమానదు
ర్ధమహనీయతేజఁ నతిదర్పనృసింహసమూహపూజితున్.

187

కా. మాద్యద్వీరసహస్రసంయుతు బలఁ నృత్తారివిధ్వంసన
ప్రద్యద్భైరవగర్జితున్ జలధరఁ ప్రోన్నీలగాత్రోజ్జ్వలున్
ఖడ్గోతేంద్రహిరణ్యవీర్యనయనున్ గ్లాఃఖండదంష్ట్రాంకురుఁ
నద్యస్కలజగత్త్రయక్షయకరఁ స్ఫారాగ్నిసంకాశునిన్.

188

క. పురుహిత ధనుఃఖండ, స్ఫురదురుసుభూలతాధ్యుఁ శుభ్రశశికలా
పరిశోభితావతంసున్, బరికించెను నృహరి యవరోపరశివమూర్తి.

189

మ. హరినిన్ దాసి మహేశనూనుఁడు మహాఘోరంబుతో నిట్లనెన్
సరసీజాక్ష! జగంబులక మనువ విశ్వవ్రష్టచే మున్ను నే

ర్పణవంగాబడినట్లు గాథకరుణాపాథోధివై పెక్కుమా
ర్గిరవాప్సంగ విశత్తుల గడపి నీ నీ శ్వముల్ ప్రోవవే.

140

— * వీరభద్రుడు నృసింహునకు సామోక్తుల శాంతింపుమనుట * —

నీ. అటుజలజంబవై హయశిరస్సునిగూల్చి, పరిమేష్ఠి కిడితివిప్రాబలుకుల
కచ్చవమూర్తివై కవ్యపుగిరిమోచి, యొదవజేసితివి పీయూషమబ్ధి
సింగారిపడుచవై జేతేల కిడితి వా, యమృతంబు రాకాసు లరిదిజెంద
కిటివై హిరణ్యాక్షునిట్టి చంపితివి రా, బట్టితి వల్లిపాల్ పడగనీక

గీ. ఇప్పుడు సరహరిమూర్తివై యీ హిరణ్య, కశిపుని వధించి సకలలేఖ ప్రతతుల
కాలుఁజ్రహ్లాదు రక్షించి బాధకీర్తి, దనరజేసితి వాచంద్ర తారకముగ.

క. శివభక్తుడవగు నీకీ, భువి సధికుడు లేడులేడు పోలెడువాడున్
భువనములకెల్ల నీవె వ్ర, భవుడవు ప్రభుడవు మహాప్రభావుడ వెందుగ.

గీ. ఎప్పుడెప్పుడీ జగములకు గొప్పతిప్ప, లుప్పతిల్లునో యరసి నీవప్పడవుడు
భువి నవతరించి యవ్వాని బాలియ జేసి, సాకుచుండువు ధర్మరక్షైక చతుర!

ఉ. పాతకుడౌ దితిప్రసవ పాంసనుఁ డంతముజెందె దశ్శుతం
డాతురతనీ దొరంగి నుఖమందె నిలింపులుచెంది రిప్తముల్
ఖ్యాతిగడించె నీతను విశేషన్ ద్వరగా నుపసంహరింపు ని
ర్భతిగ నెల్లవారలుపొరిగ నుఖయింతు రసంతకాలముల్.

144

క. అని యిటుల శాంతముగ నా డిన వీరుని మృదుఘాతుల డెందమునం దా
గానక కఠినోక్తులను రయ, మునఁ బల్కె రదములబెడరుపుట్టించు చిటుల్.

— * నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గీ నీ సుధాపించుట * —

క. ఎందుండి వచ్చితివా! నీ, వందే నరియింపు పొమ్మ పారతనయా! నా
కిందు హితోక్తుల నుడువకు, డిందగజేతును జగముఁ గడింది బలమునన్.

చ. జగముల కేను నాయకుడ పానకుడనీ జెజుతునీ బ్రవంఁమున్
మగుడ నృజింతుఁ జెతు నిక మానుడు నాకొక శస్త్రగీత్ర వే
లుగ నొక డెందులేడు విను రూఢిగ నాదు ప్రసాదమొదిచ
క్కంగ సకలమ్ము స్వాస్థ్యమును గాంచి రఘించును సర్విశ్చకతన్.

147

క. కలిమియుఁ దెలివి విభూతియు. బలమునుగల సర్వవస్తువర్గమును మదిన్
దెలియుము మామక తేజో, విలసితమని యెల్లయెడల * విశ్వతలమునన్. 148

క. కర్తను విష్ణుపరోటికి, భర్తను సకలాబ్జజాండపాళికి నింకన్.
హర్తను సర్వమున కిటుల్, నేర్తురె లాఁతులు మదీయ * నిపుణత నెఱుంగన్.

గీ. విధులను నిషేధములను వేఱ్ఱేఱ్ఱ చూపి
ధర ప్రవృత్తి నివృత్తులఁ * దనరఁజేసి
యీ సకలలోకముల నెల్ల * నేలుచుందు
నాకుఁ గఱవఁగవచ్చితే * లోకహితము. 150

ఉ. పొక్కిలితమ్మి యంద జనిఁ * బుట్టఁగఁజేసితి నెక్కుడైన యా
చక్కని వేదరాశి నిడి * సర్వజగంబుల సంతరించు నే
రెక్కుడు వేడ్కనిచ్చితి మఁతెవ్వఁడు నాకెన! నే స్వతంత్రుడ౯
నిక్కమెఱుంగువారు గమనింతురు నా యసమానసంపదన్. 151

ఉ. కావున సర్వశక్తులకుఁ * గారణమై యలరారు నన్ను నీ
భావమునం దెఱింగి వెడ * పల్కులుమాని నమస్కరించి వే
నీ విపుడేగు మిం దిఁకను * నిల్వకు చేట్పడఁజోకు వీఁకరన్
నావుడు వీరభద్రుఁడు మఁనంబున నల్లక పల్కెనిట్టులన్. 152

— * శీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట *—

చ. ఎఱుగవె లోకనాయకుని * యెల్ల రకున్ హరుఁడైనవాని యి
ట్లతిముఱి వెఱ్ఱిపల్కులను * నాడుట నీసరివాని కొప్పు నే
మఱచితివే మహేశు ససఁమానమహామహిమాభిరాము మేల్
తెఱగుఁ దలంపు కీడ్వడకు * తెంపరి! యుద్ధము దంభవాక్యముల్. 153

ఉ. నీయవతారముల్ నిలుప * నేరిమిగల్గెన నీకు వీఁకమై
బాయఁగఁజేయఁడే శివుఁడు * పాయనిదర్పమెసంగు వాని నీ
వాయెడరుఁ దలంప విపు * దాయత దుఃఖము దారసిల్లె నే
సాయమునర్ప వచ్చితిని * స్వాంతమునందుఁ దలంపు నానుడుల్. 154

చ. ప్రకృతివి నీవు పూరుషుఁడు * భర్తఁడు నీయెడ వీర్యముంపఁదా
వకమగు నాభివద్దమన * బ్రహ్మజనించెను లోకసృష్టికా

తుకమున నాతఁడున్ దవసు * ధూర్జటిఁగూర్చి యొనర్ప బద్ధజా
లికమున నుద్భవించె నిజశీల దనర్పఁగఁ జంద్రమాళియున్.

155

శి. ఆహారుఁ డిట్లు నిన్నుఁ దెగఁటార్పఁగఁ బంచెను లోకరక్షై
యోహరి! మంచిమాటలకు * నొప్పిన మే లటుగాక యుండినన్
దాహము చేసెదగ నిను నితాంతరుషాయతవహ్నికీలన్
మోహమునొంది వాణ్నిదాముల్ పొనరించిన నొప్పునే యిటుల్.

156

క. నీకూర్మకపాలంబుల, నీటిదంష్ట్రులను బేర్చి * నీలగళుఁడు దాఁ
జేఱిని ధరించు నిపుడును, శ్రీకాంతా! మఱచెదేల * చింతింపు మెదగ.

157

మ. ప్రతిహారంబున నీనృసింహశిరమున్ * బ్రస్ఫారరత్నంబుగాఁ
గుతుకంబొప్పఁగఁ జేర్చి కంఠమున నుగ్రిం డింపుమైదాల్చు నీ
నుతుఁడౌ బ్రహ్మ శిరంబుఁ ద్రుంచి దురితఁడోభంబుఁ బోకార్చె ని
ట్లతిదర్పం బిది యేల నీకు నృహరి! * యజ్ఞతతత్త్వార్థతన్.

158

క. శివకారము సాధులయెడ, నుపయోగించు నెడఁ జక్కనొప్పుగరంబా
యుపకారం బన్యులయెడ, నపకారముగాఁగమాటు * సరయుము నృహరి! 159

క. కావిఁకఁగర్తవు భర్తవు, గావు హరి! హర్తవెవుడు * గావు దెలియుమీ
యేవలనరయక పల్కితి, వీవు స్వతంత్రుఁడవుగా విఁకెందేయునున్.

160

క. కుమ్మరిచక్రమృట్టుల, సమ్మన్మథహరుని యిచ్చ * సఖలాకృతులగ
గిమ్మనక యవతరించుదు, విమ్మహి నరకేసరి! మహేశ వశుఁడవై.

161

ఆ. దక్షయజ్ఞమందుఁ * దానకోద్ధరిని నేఁ, జూచినాడ నీవు * చూడలేదె?
పద్మనయన! యనిని? * బాసిపోవఁగలేదె, యెలయెఱిఁగియెఱిఁగియిట్లు దొడర.

గీ. తామనుడవౌట మున్నీట * దండశూక
తల్పమం దెట్లు గాధనిద్రావశుండ
వగుచునుండువు పరమార్థ * సరయఁజాల
వసురసంహృతి నీకుఁ దోడగును హరుఁడు.

162

ఆ. చక్రపాణి! నీవు * చక్ర మెవ్వరిచేతఁ, బడసినావా! యట్టి * పరమశివుని
మఱచి యిట్లులాడ * మరియాదొకో! చద్ది, తిన్నరేవు మఱచి * తెగడనగునె?

క. మున్ను దధీచిముసిందుఁడు, సన్నతుఁడు మహేశభక్తసత్తముఁ దాజగ
నిన్నమరులతో గెల్చెను, బన్నముచెందితివి నాటి * పస యెఱుంగ వెదన్.

చ. విభుః డభలేశ్వరేశ్వరుడు * విశ్వనిదానుడు సర్వశాసకుం
డభవుః డనంతవికృముడు * హంత, హిరణ్మయమూర్తి, దుస్సహ
ప్రభుడు స్వతంత్రుః డక్షరుడు * భైరవపక్షిమృగస్వరూపుః డా
ప్రభునివిధం బెడన్ దెలిసి * పంకజలోచన ! శాంతిః జెందుమా ! 165

క. లేకున్న మహాభైరవు, ధాకకు గురియగుదు విపు డీటన్ దతోక్రీడా
భ్యాకంబగు మృత్యువు నీ, పైకుటికి హరించు వినుము పవిత్రము నటుల్.

—* శరభావిర్భావము *

మ. అన సంతన్ విని యన్ని శాచరిహరుం * డత్యంతరుష్టాత్ముడై
ఘనరోమంబున మించి యఘ్నుని వీడికన్ బట్టి గీటార్పఁబూ
న్కిని నెఱ్ఱాందెనొ యన్ని వేషమున నింగిన్ గోటితీర్ణాంశుసం
జనితానూన మహాస్సముత్కరము లుచ్చైర్భంగి శోభిల్ల గాన్. 167

ఉ. కాదది సౌరమగ్నిజము * కాదు సుధాకరమూర్తి జంబునున్
గాదు తటిత్పృభూతమును * గాదు మహాధరితాంబ రాజము
గాదు పమానపర్జితము * గాలహరాజము సర్వలేజముల్
పాదుగ నందడంగి కనుపట్టెగడున్ గడు ఘోరయాపమై 168

గీ. అంత వేలుపు లెంతయు * నక్కజముగఁ
జూచుచుండఁగ వ్యక్తమై * తోచె బరమ
శివునిసంహారతనువు జేతేలు జయజ
యధ్వనులు చేసెరెక్కుడు * హర్షమునను. 169

వ. అంత.

*నీ. వేలకుమించిన , వెలయు హస్తములందు, వివిధాయుధంబులు * విస్తరిలఁగ
విరివిమీఱిన జటావినరమధ్యంబున, దరుణేందు శేఖరంబుజపు దసర

* శత పురాణే శతరూపసహితాయాం వ్యాదరాధ్యాయే —

సహస్రబాహుః ౧౦౦౦ బాహుః | శృంగార్ధః ౧౦౦౦ శేఖరః | సమృద్ధోగ్రశరీరః | సత్కాభ్యాం చంచనాద్విజః |
అతిశక్తో మహాదఃష్ట్రా | వజ్రకుః ౧౦౦౦ భూతాధిపః | కంఠేకాలో మహాబాహుః | శృంగుషాద్వహ్నిః
సన్నిధిః | యుగ వౌద్ధ్యతతమాత | భీమగంధీరినిస్వనః | వహః పితృత్వత్యగ్నిః | వ్యాపృత
నయనత్రయః | సుప్తదంష్ట్రా ౧౦౦౦ పృష్ఠ | హంతారం ససవితోహరః | తుద్యద్విధ స్వరూపశ్చ |
త్యాగ్రః అఽర్చభూతహ | హరిప్రదర్శనాదేవ | కన్యకాబలవిక్రమః | విభ్రద్ధాను సహస్రాక్షో |

కడుబలిష్ఠంబయిత్రాలెడు తనవున, తెక్కలునున్ జంచువుక్కునిగుడ
పదునాటువన్నెల * బంగారుకన్నను, మిన్నయైయలరారు * వన్నెమెఱయ

గీ. వజ్రములఁబోలు నఖములు * వాసి నెసఁగ
మిగులఁ దీక్షణపు దండ్రిలు * బుగులుగొలువ
నలుక యొలికెడు నేత్రిత్రయంబువెలయఁ
గంఠమున మేచకచ్చాయ * గడలుకొనఁగ.

170

సీ. ప్రళయకాలానలఁప్రతిభటద్యుతులు చూడ్కుల కెంతయేని సంకోచ మొదవ
కల్పాంతజీమూత * గాఢభయదనాన, హుంకారశబ్దంబు * జంకునొసఁగ
స్పష్టదంష్ట్రాధరోవృంతైన వక్రింబు, బహ్మడికబళన * ప్రౌఢిఁ డెలువ
అతి నిష్కరిమునైన * యష్టపాదంబులు, హరిదప్త కేశంబు * లాక్రమింప

గీ. బొమలముడితోడ నొప్పు విఁస్ఫూర్ణదుగ్గ, వన్యభరదీప్తవృష్టులఁమంటలెగయ
స్వహరి దర్పంబు శూన్యమై నేలకొదుగ, శరభమూర్తిగనంబడెనత్వరయన.

క హరి తద్దర్శనముననే, కరమయదుగ బలము నడలి * గగ్గోల్పడి భా
స్కర ఖన్యోతములకువలె, తర మెఱిగి నిజాస్త్రమయము * తప్పదనుకొనెన్.

మ. శరభేశానుడు విక్రమించి నిజపక్ష ద్వంద్వఘాతంబుగన్

హరినాభ్యంఘ్రులఁ జేల్చి పుచ్చమున జంఘాంకంబులుగట్టి బం
ధురహస్తావళిలోడఁ దద్భుజములన్ * నొప్పించుచున్ బట్టి దు
ర్ధరపొనర్చినధార వక్షమునఁ * స్తారంబుగా వచ్చుచున్.

178

రథః ఖన్యోత విభ్రమం । ఆశ విధియ్య పక్షాభ్యాం । శాభిపాదాన్విదారయన్ । పాదాన్వబంధ
పచ్చేన । బాహుభ్యాం బాహుమండలం । భిన్నమనసి శాహుభ్యా । నిజగ్రాహ హరోహరిం ।
తతోజగ్ముశ్చ ॥ ౧౧౭ ॥ ద్వేనాననహమ హిర్విభిః । సహనైనా భయాన్విష్టుః । సహిత్యేన యివోగం ।
ఉత్తి ప్యో త్తిప్యసంసృక్య । నిపాత్య చనిపత్యచ । ఉడ్డీయాడ్డీయ భగవాన్ । పక్షఘాత విమో
హితం । హరింహర స్తం పృషథం । వివేకానన్త యాశ్వరిః । ఆమయాస్తం సురూప్సర్వే । సమో
వాక్యే సత్యపుః । ప్రతేమాసానవరం ప్రీత్యా । బ్రహ్మద్యాశ్చ సునీశ్వరాః । నీయమానః పరవశం ।
దీపవక్త్రః కృతాంజలిః । కుప్తావ పరమేశానం । హరిస్తం లాలితాత్మరైః । శాహ్నువప్త శతే
నైవ । స్త్రుత్యేతం మృదమేవచ । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । సునింహ శ్శుభేశ్వరం । యదాయదా
మమాక్షేయం । మతిసాన్విధ్వంసయాషితా । తదాతదా పతేత్య । త్వయైవ పరమేశ్వర ॥

సందీప్తౌ ఉవాచ ॥ ఏవం విభాషయస్మిత్వా । శంకరం నరకేసరీ । సత్వశక్తో భవద్విష్ణు ।
శ్రీనితాంత పరాజితః । తద్వక్త్రం శేషగాత్రస్తం । కృత్వా సర్వస్యవిగ్రహం । శక్తియైక్తం తదీ
యాంగం । పిరిభద్రోఽహరత్రదా ॥ సందీప్తౌ ఉవాచ ॥ అభిబ్రహ్మ దయోదేవా । కారభం
చూపమాస్థితం । తుష్టువుః శంకరం దేవం । సర్వలోకైక శంకరం ॥

క. శ్యేనము పన్నగముచుటలఁ, చా నరహరి నొడిసి మిన్ను * దఱిసి బహువిధో
డ్డననిపాతశతంబులఁ, బ్రాణాంతదశన్ బొనర్చి * పటుదర్పమునన్. 174

— * నృసింహవతార శాంతి * —

గీ. హరికి సమ్మాహ ముడిపి శాంతితాత్మకునిగ
హరుఁ డొసర్చెను బ్రహ్మాది * సురలు మురిసి
యాదరంబున లలితాక్షరాళి నట్లు
ధ్యాన మొనరించి యలించి * రా మహేశు. 175

క. హరి! సంసారభయంబుల, హరియించుటఁజేసి హరుఁడ * వైతిని మఱియున్
హరినిపుడు నిగ్రహించుట, హరిహరుఁడవటంచుఁ బరఁగె * దయ్యునుహత్యా!

వ. మఱియును.

నీ. అష్టమూర్తులచేత * నఖిలప్రపంచంబు, విభజించి ధరియించి * వెలసినావు
కష్టంబులొంది స్రుక్ష్మగంగాంచి ముక్కు గట్టెక్కించి పేమించియేలినావు
పంచకృత్యముల నేర్పఱచి రచించుచు, సరియొక్కరుఁడు లేక * సాకినావు
సచ్చిదానంద లక్షణఁడనై ఘనుఁడనై, నిర్వికారుఁడనై * నగడినావు.

గీ. సత్యరూప! ప్రభూ! ప్రాజ్ఞ! * సన్నిధాన! విబుధనాయక! విశ్వేశ! వేదవేద్య!
దీనబంధు! మునిసి ధుతిధృతనమెదు, శరభమూర్తి! నభివజుఁడ * చక్రవర్తి!

క. కరులాక్ష కమలజన్మ, ప్రముఖామరవరుల మునుల * బశుపతి! నీవే
క్రమముమొని నృప్తిచేసితి, పవిత్రతపోదృశ్యభాస్వ * రాయత తేజా! 178

వ. అంత సరసారియును.

మ. విరిసెన్ మోహనుదాంధకారము లసద్విజ్ఞానభానూదయం
బరుసంబొప్పగఁ జేతులెన్ శుభము సంప్రాప్తిచెదేవేశ! ముం
దఱ నెఱేనియు మోహమిట్లై పొసఁగన్ * దచ్చాంతి గావించి ను
సిరకారుణ్యము నాపయిన్ బరపుమా * చేమిడుగు గావించెదన్. 179

చ. అన విని శంకరుండు గడు * హర్షమునొంది నృసింహ! నీవు నా
పనువున దైత్యులన్ జదిపి * పాలనసేతువు లొకరాజ జీ
వననిధియందు జీవనము * వైఖరి నాయెడఁజెందియుండు విం
కను యశమొదు మక్షయము * గా నరవిందదళాయతేక్షణ! 180

వ. అంత వీరభద్రుండు శివాజ్ఞన్ జేసి హరి యభీష్టప్రకారంబు గడంగి. 181

ఆ. నట్టులేక వేగ * సరకేరరి శిరంబు, గత్తిఁజెటికి నఱికి * కృత్తినొలిచి
హరునకొనఁగె శ్రీశుఁడానరహరి తను, వంతఁబాసి నీరఁజాక్షుండయ్యె. 182

వ. అనంతరంబు శివుఁడు స్మసింహకృత్తిధరుండై తదీయరుండమాలాభూషితుండై
నిజగణంబులుగొల్వ రాజతాద్రినీ జేరె. వనజాక్షుండును దక్కిన సువర్చ
లెల్లరు జగచ్ఛాంతి కలఁ శివుని వినుతింపుచుఁ దమ స్థానంబుల కేగిరి, 183

— * ప ల క్రు తి * —

గీ. శారభచరిత్ర మియది * చదువ వినిన
భయములను బాపు నవన్మృత్యు * బాధ మాన్పు
వ్యాధులను గొట్టు శత్రుసంహతుల గిట్టు
నకల సుఖములు జేహర్షి * సామ వినుడు. 184

క. మఱియును భూకంపాదుల, గరవృష్ట్యల్పాతివృష్టి * కష్టంబులయం
దురువాతోల్కాపాతము, ల రహిఁ జదిపఁచేనియును దోలఁగు నవ్వె వెనక.

గీ. ఇంక జతుర్దశి నక్షమి * నీశ్వరోత్సవముల శివలింగ సంస్థాపనముల నీ మ
హానరతి మెప్పుడేవి పోరాయణంబొనర్ప శివనన్నిధికిఁగారఁగముగఁదనరు.

— * యత్తేర్వర లీల * —

ఉ. మున్నుసుధార్థులై సురలు * బుణ్యజనుల్ గలశార్దూపంబు న
త్యున్నతితో మధిపఁబొలి * నుద్భవమయ్యె మహావిషంబు దా
న న్నెఱిఁ బాసి కీర్వడిపి * నాకథమక శివుఁడేరిమొక్కి యా
పన్నులమైతి మీఁసముఁబాపి మమున్ బ్రదికింపు మీశ్వరా! 187

క. ఇంచుకనీవిక జాగౌన, నించిన జచ్చెదముచంద్ర * రేఖామకుటా!
కాంచి జగమ్ముల యలమట, గొంచక వెగిరముప్రోవు * గోపతినాథా! 188

వ. అ. యరవింద శోచనముఁభామరులెల్లరు రక్కసుల్ మునుల్
ననరుచుఁ దన్నువేడ నత * వత్సలుఁడా శివుఁడవ్వెసంబుఁ జే
కొని వడ్డిమింగి కఠమున * గూరిమిమై ధరియించె నాత వే
దనవిడి వారు శంకరు నుఁవారుఁ గమర గొనియాఁకి యన్నతి, 189

అ. గరిమ నలుతనిట్లు కాలకూటముఁ దాల్చి, కడఁగి శివుఁడు నీలకంఠుఁడగుడు
నీలకంఠ! యనుచు నేర్పునఁ బిలిచిరి, పరమమునులు సురలు * బరమశివుని.

గీ. పాలసంద్రంబుమరల జేఁజేలు రక్కసులును జేరి మధింపఁగా * సురభి వెల్ల
యెన్న శ్రీదేవి యచ్చరలిగురుఁబోండ్లు, నిక్కువీనులజక్కిజనించెనందు.

క. హరిశ్రీదేవిని గొనియెన్, సురవతి గొన వెల్ల యెన్న సురభినిగొని రా
దరమున మునులిక జక్కిని, మరియుచు బలిదనుజుఁడొందెభూరిప్రీతిన్.

గీ. అంత నమృతఘటం బదయంబునొందె
శ్రీపతి యనుగ్రహమున జేఁజేలు ద్రావి
రసురులెల్లరుఁ గనుచుండి * రందు నొక్క
రాహువును ద్రావె దేవవర్గమునఁ దూతి.

198

చ. చందురు కన్నసన్న హరి * చక్రముతోఁ దలఁద్రుంచె వాని నా
తుండుడకండు మృందకయె * తుండము ముండము నిద్దతైరి యీ
సొంది సుధాకరున్ రవిని * నుక్కఱబట్టి గ్రసించుచున్ ద
క్కండలు రక్కసుల్ వనరి * యాతురులై కడుఁ గడ్పుమంటచే

194

వ. ఆయుధంబులఁ ధరియించి సురలతో ధీకొని పోరిత మ్మొనరింపుడు.

195

క. శ్రీవిభుని సాయముండుట, దైవతసాయములు సుధను * తాగిగుటచే ను
శ్రీవిక్రమమున దైతే, యావళి నోడింపఁబడిచి * రహిపదము సురుల్.

196

గీ. దాన నెంతేని గరువంబుఁ * బూని సురలు
మిన్నుచూచుచుఁ బెచ్చుగ * మెలఁగుచున్నఁ
గాంచి యడురాజమాళి యొక్కనటుఁదీర్చి
నొక్కనాఁ డొక్క యక్షురూపొందివేగ.

197

ఉత్సాహ : పసిఁడిమలకుఁజేరి యట సుపర్యవితతిఁ గన్గొనన్
బసమెయి న్నిలింపు లెంతో * ప్రౌఢగర్వ మేర్పడక
బిసరుహఃక్షుతోడఁ గూడి * బింకముల్ గడున్ జవం
బెసఁగఁగొట్టుచున్న దాని * యిట్టులనియె యక్షుఁడున్.

198

క. ఏమిది పదరెడ రింతకు, నేమియొనర్చితిరి సెప్పుఁడి నాకన ను
త్రామములు లనిరి యక్షున, కీమాడ్కి నహమికఁ బెద్ద * యెలుఁగేర్పడఁగాన్.

చ. కడలి మధించి శ్రీరమను * గల్పకభూజముఁ గామధేనువున్
 బెడఁగగు నశ్వరత్నమును * వెల్లనియేనుఁగు మానికంబులన్
 కడుఁగృతమైన నెన్నడుము * కల్కిచనుంగవ లొప్పు చెల్వలన్
 గుడుచుటకున్ సుధాఘటముఁ * గొంటిమి యీహరి యేము నున్నతిన్. 200

చ. పలము మెక్కునట్టి యల * బాలిశులొర్యక మమ్మెదిర్చినన్
 జలమునఁ బట్టిచంపితిమి * చక్కది యక్కదిలేక రక్కసుల్
 పొలిసిరి కొందఱికి వెఱపున్ గొని పాటిరియారఁ గాలయం
 బిలనిఁక మమ్మెదుర్చుటకు * నెవ్వఁడు చాలుదురన్న నాతఁడున్. 201

గీ. సరియె యట్లైన సంతకుఁ * జాలువారె
 యైన నొకనుడి వినుఁడు * మీరధికబలులు
 పూనిఁ గాంచి కదల్పుఁడి * పూరిరెమ్మ
 ననుచు నొకతృణముంచె దిద్దగమందు. 202

....* దేవతలు గడ్డిపరకెను గదల్చలేకపోవుట *....

వ. అంత నవ్వారద్దిగాంచి గరువంబున నూర్చునను ముఖపవనంబునను చేతుల
 నాయుధంబుల మహాశ్రుంబులఁ గదల్చలేక యాకులపాటు జెంది వెళ్లులై
 తడఁబడి యక్కుఁబాసి గ్రుక్కెళ్ళు మ్రింగుచున్నంగాంచి యంబరవాణి పెద్ద
 యెలుంగుతో నిట్లులనియె. 203

ఉ. మోసముఁ జెందినాఱిటులు * ముగ్ధశశాంకధరుండె యత్తుఁడ
 వ్వేసముఁ జూచి మోసపడి * వీటిఁడులై తిరికన్ దలంపుఁడి
 భాసిలు లోకపుంజములఁ * బాయకసల్పియు సాకి మల్కునా
 యీసరుఁడంచుఁ జిత్తముల * నెంతయునేనియు దేవనాయకుల్ ! 204

క. అని యుపదేశించిన వా,రనువుగ నపు డరిసి వేగ * యక్షేశ్వరపా
 వన చరణములకు మ్రొక్కిడి, ఘనముగ నుతియించి రిల్లు * కరుణించితులై.

—* దేవతలు యక్షుని శివునిగా నెఱింగి వినుతించుట *—

చ. ఎఱుఁగక గోతిలోఁ బడితి * మీశ్వర! తప్పు సహింపు మిప్పు డం
 దఱమదముగ్ హరించి వితతింబగు నీదు ననుగ్రహంబు సం
 బరమునుఁ జెందఁజేసితిని * పల్కలు నీయెదుటన్ బ్రగల్భముల్
 బఱిసితి మన్ని యోర్వఁడగుఁ * జాలకపాలక! సర్వశాసకా! 205

గీ. సర్వమున కీవే శర్తపు * సర్వశక్తు
లకుఁ బ్రవర్తకుఁడవు నివర్తకుఁడ వెందు
అద్యయంబగు పరమాత్మ * వయ్య! పీపు
నిన్నుఁ దెలియఁగఁగలమె! మన్నింపు మితను. 207

క. అని వినుతించిన శక్యఁడు, వనజాక్షప్రముఖ దివ్యవర్గమునకు బో
ధనఁజేసి వినయపద్ధతిఁ, జనియెన్ గైలాసమునకుఁ * జయ్యన సంతన. 208

గీ. ఎవ్వఁడేనియు నీలీల * సంతయేని
భక్తిఁ జదివిన నవ్వాఁడు * పాపజాల
మెడని యిష్టార్థములఁ జెందు * నితనుఁ బరమ
శివుని దివ్యప్రసాదంబుఁ * జేకొను నిల. 209

వ. ఇట్లు యత్నేశ్వరలీల నెఱిగించితి నిత దుర్వాసోమున్యవతార లీల నువన్య
సింతు వినండని సూతుఁడు మునుల కిట్లనియె. 210

....* దుర్వాసోమున్యవతారలీల *....

క. అత్రియను నొక్కమునివై, ధాతుఁడు బుధమిత్రుఁ డిద్ధితరభాసురచా
రితుఁడు సద్గుణ మణిగణ, పాతుఁ డననూయనాఁగఁ * బణఁతియుఁదానుఁ.

గీ. పుత్రసంతానరతులై త్రిమూర్తులను మ, దిన్ భజించుచు నిర్విఘ్నతీరమందుఁ
దపసానర్చిరి నూతేండ్లు * తాపవేద, నన్ గలంగి జగంబులునలతఁజెంద. 211

క. ఆరసి వారలతపసును, నీరజభవ నీరజాక్ష * నీలగళులువే
తారసిలి పరములిచ్చిరి, వారికిఁగొమరులయి తమరు * ప్రభవించునటుల్.

గీ. అజుఁడు జాబిల్లియై దానవాంతకుండు
దత్తుడై కృత్తివాసుండు * తాపసేంద్రుఁ
డైన దూర్వాసుడై వారి * యాత్మజులుగఁ
బొడమి రెంతయు నున్నతి * పొల్పుమీఱ. 212

వ. ఆ మువ్వరయందు దూర్వాసుండు మిగుల తపోధనుడై శిష్యులన్ గూడికొని
మేదిని బుణ్యతీర్థస్థలంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నొక్కనాఁడు ద్వారకాపురి కేగి
శ్రీకృష్ణుచే సత్కారంబు లొంది తన్మందిరంబునఁ గొన్నినాళ్లు పసించె. శౌరి
యును మిగులఁ గోపనుండగు నమ్మనకి విధేయుడై యాతిధ్యంబు నెఱవేర్చు

చుండె. ముని యొక్కనాడు పెక్కుసహస్రంబుల వారియన్నంబుఁ దాఁ
నొక్కడే మెక్కుచుండు. మఱియొక్కపు డత్యల్పముగ భుజించుచుండు.
కారణంబులేక వికవిక నవ్వుచుండు నట్లులే మిన్నక యేడ్చుచుండు నిల్లు శ్రీ
కృష్ణావసథంబందు మెలంగుచు నొక్కనాడు కృష్ణుని శయ్యాస్తరణంబులఁ
గాల్చి యలంకృతలైన గట్టువాలు కన్నెల వాతలఁబెట్టి యలయించి కృష్ణున్
జేరి పాయసంబుఁ దినియెడ వండింపు మనుడు. 215

క. శౌరియుఁ బాయసమును గో, క్షీరంబున వండఁజేసి † చెలువుగ దానిన్
సారతర భక్త్యములచున్, భూరితరాన్నోదకములఁ † బొందుగ నొసఁగెన్, 216

వ. అంత నమ్మునియు

అ. వేడి పాయసమును † వేగ భుజించి శ్రే, మించినట్టిదాని † క్షీప్రముగను
దనువునంతఁ బూసికొనుము కృష్ణా! యన, నతఁడు నొందువలఁవ † కట్టుచేసె.

వ. మఱియు శ్రీకృష్ణుండు భక్తితో మునివ్రసాడ మొక్కపాదంబులందుఁ దక్క
తక్కిన శిరోముఖ్యాంగంబులందు లేవనం బొనరించుకొనియె నంత మునియును
గృష్ణువట్టంపు దేవి యగు రుక్మిణిఁ జూచి 218

గీ. ఇఁకను మిగిలిన పాయస మెత్తి తెచ్చి, యాపెయొడలునఁబూసి రయముననామెఁ
బట్టి యొకతేరికింగట్టి † బరవసమున, నక్కి యూరేగె యాదపు † లెల్లరుఁ గన.

క. మఱియును గృష్ణుఁడు గనఁగాఁ, గొరడాతో నొక్కదెబ్బఁ † గోమలి నేసెన్
బరికించుచుండి హరి త, త్తట మొక్కింటేని గొనఁడు † తాలిమిబల్కిన్. 220

క. పెరియాదపు లప్పట్టున, హరియాదానీన్యమును శతాత్ముఁడగు మునీ
శ్వరు విధముఁగని కినుకతోఁ, గొఱగొఱలాడంగ నుడిపె † గోవిందుఁడొగిన్.

గీ. మునియు నట్లులే రథమెక్కిఁపురము నెల్లఁ, బరుగుతోఁదిర్గుచుండఁగ † బధమునందు
నొక్కయెడ రుక్మిణిసతి యుక్కుమాలి, వ్రాల నమ్ముని గతతోడ † బాదెచురల.

వ. కృష్ణుండు వీక్షించి మనంబునం దెఱియక యవ్వారితో నడచుచుండె నంతఁ
దాసుండు కృద్ధుడై యరదంబు డిగ్గి వదాతియై గినియుచు వడివడిన్ దెన్ను
మాలి పోవుచుండఁ గృష్ణుం డెదురుపోయి మ్రొక్కి నిలిచి మహాత్మా! యను
గ్రహింపు మనుగ్రహింపుమని వేడుటఁ జూచి తేజస్వియగు నమ్మహాత్ముండు
హర్షంబుతో శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. 223

—* దూర్వాసుడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట *—

చ. గెలిచితివయ్య! కోపము నొగిన్ బురుషోత్తమ! సుంతతప్ప నీ
వలన నెఱుంగ సంతసము! వాటిలె గోరుమికన్ వరంబులన్
గలిమిదనర్ప నిచ్చెదను! గ్రచ్చట నెట్టివియైన జూడు నా
బలితపు వైభవమ్మిపుడు! పాయకసేయు మహార్థసిద్ధుఁడా. 224

ఉ. ఓదనమందుఁ బ్రాణులకు! నొప్పెగు నెల్ల జగంబునందు నా
మోదము నీయెడన్ దనరు! భూరిగ నట్టులఁ బుణ్యమా యశం
బేదుదు వీ త్రిలోకముల! నెల్లను నున్నతిగందు వెంతయో
నాదరపాత్రమాదుపు జనార్దన! సర్వజగద్విభూషణా! 225

ఉ. నీనిలయంబునం దిక్కను! నే దహియించిన సర్వసమృద్ధి
మానుగఁ దొంటియట్లునురు! మాధవ! యింకను మత్స్యసాదమున్
బూనిక నెందు నెందునను! బూసితివోయట మిత్తిగల్గి ది
ట్టి నెఱిగిదప్పి పాదముల! నేలొకొపూయపు మెచ్చనేనలుల! 226

క. అనినంతఁ గృష్ణుఁడను దన, తనువున్ బరికింప సదియుఁ! దద్దయుఁజేజో
ఘనమైయుండుటఁ గనుగొని. మనమున నక్కజముఁజెందె! మఱియున్ మఱియున్

గీ. మోనిరుక్మిణినిజూచి! మానినీమ, యిరో! మగువలందుఁగడుఁగిరి! నగడఁగలవు
జరయు రుజయు నీకెప్పు! దొరియవమ్మ! పుణ్యగంధమై జేహంబు! పాలుచునీకు

క. పదునాఱు వేలుమించిన, ముదితలు నీసవతులందు! మురువొప్పుదు వ
మ్మ! దయితుఁడీహరియనుగడు, ముదమునఁగనుగొనెనునిన్ను! బూర్జేందుముఖ!

క. అనియిటుల వరములను నిడి, ఘనుఁ డమ్మనినాథుఁడంతఁ! గదలియభేచ్చన్
జనియెను హరియును రుక్మిణి, యను భవనమ్మొకకుఁ జనిరి! యత్సహమునా.

గీ. అందు ముని దహియించిన! యశులవస్తు
వులును దొల్లింటికన్న సొంపుగఁ గనుబక
మదులఁగడు నచ్చెరువుఁజెంది! మానివరుని
శక్తి నెంతయుఁ బొగడిరి! సంతసమున. 227

వ. ఇట్లు దూర్వాసుండు పుడమి ననేకులన్ బరిక్షించి యభీష్టవరంబులిచ్చె. కుంతి
భోజనింఁటఁ గన్నియయై యున్నపు డమ్మకాత్ముం డామెవరిచర్యలకు మెచ్చి.

సిద్ధమంత్రఃసంగె, మఱియుఁ బాండవధర్మవర్ణియగు బ్రహ్మవది కభీష్టవరంబు లిచ్చె. ఇట్లు మహాతపోధనుండును ముఁగలాగ్రగణ్యుండును నగు దుర్వాసా మునిచరిత్రంబుఁ జెప్పిరినిఁక హనుమదవతారలీలఁ గుఱించి యించుక ముచ్చ టించెద వినుండని నూతుండు మునులకిట్లనియె.

282

— * హనుమదవతారలీల * —

క. తొల్లి శివపీఠమున గొని, యల్ల మహాబలుఁడు రమణీయా నంజనియం దుల్లంబలరంగఁజేర్చంగఁ, బ్రోల్లసదతిబలుఁడు హనుమఁ ఁ దుదృవమయ్యెఁ.

వ. అత సతఁడు

జ. వుట్టిన తొన్నినాళ్ళకె సభోమణిఁ జూచి ఫలంబు బుద్ధితో నెట్లనఁ జేతఁబట్టి తిన ఁ కిచ్చి గడంగుచునుండ వేఱపురో చట్లనఁజేరి కాదిరి ఫలంబు ప్రభాకరుఁడంచుఁ జెప్పి తా మెట్టలా వీడఁజేసిరి దిశేతుఁ గపీశుని బుజ్జించుచుఁ.

284

గీ. అతఁడును గొంతకాలంబు ఁ నవలఁ జదువఁ గోరి భానునికడఁకేగి ఁ భూరిమతిని ఆ నవవ్యాకరణముల ఁ నధ్యయనము చేసె నెంతయుఁ గోవిదుల్ ఁ వాసిఁబొగడ.

285

వ. అనంతరము పరివేష్టియనుమతి రామకార్యార్థమై సుగ్రీవునిముఖమ్మున దాశ రథిన్ జేరి సాగరిలంఘన వీతానందర్పనాది ఘనకార్యఁబులొనర్చి రామునికి బాసట్లయై వెంబరివిత్తులగు రావణాది రక్షోవీరుల విశేషసంబుఁజేయించి రామ కార్యంబు నెఱపి నొకంబున నసమానయశంబున బడసె నిది హనుమదవతార లీల యిఁక విప్పలాదమున్యవతారలీల నెఱింగింతు వినుండఁ నూతుండిట్లనియె.

— * విప్పలాదమున్యవతారలీల * —

క. వినుడిఁక దధీచముని త్సవ, జననాథుని నొడిసి దనుజశాసనముఖతా ననిమేఘులను శపించిన, ఘనుఁ డనఘుఁడు శాంభవుండు ఁ కారుణికుండున్.

గీ. తత్సతి సువర్చనాగ నితాంతమగుణ, రాశి మగఁకఁజాయ కరణమెలఁగుచు సేవఁజేయుచు విభుమనశ్రీ నెఱింగి, సంతసంబునఁ గాలంబు ఁ జరుపుచుండె.

క. సురవతి వృత్రాసురుతోఁ, బరివీడితుండై నిలింపఁవర్గము దానుం బరమేష్ఠిఁ జేరఁజని య, త్రైఱగల్గ వచింప విని విధియు నిట్లనియెన్.

289

చ. తెలిసె భవవృథానిక దాదీచమహాముని శర్వసత్కృపా
కలితవరంబునన్ బడసె * గాటప్రసజమయాస్థివర్గమున్
జెలివిని నమ్మునిప్రవరు * జేరి తదస్థులఁగోరి యడ్ల నా
బలియుఁడు వానిమీఁకొనఁగు * భద్రము కాఁగలదిట్లు పొండిఁగన్. 240

క. అనివచ్చిన వారు దధీచి* నివాసముఁజేరి మొక్కి. * చింతావరులై
దనుజుఁడగు వృత్ర వేరంబునఁ దమువడుపాట్లుదెల్పి * పురపురఁబొగలగ. 241

గీ. అమ్మునీశ్వరుఁడవుడు తాదభిమతమును
దెలిసికొని వేగమునఁ దన * పొలఁతియా ను
వర్చునిక నొకయాశ్రమ * పదముకనిపి
సురలక నె నేమికాంక్షింతు * రెఱుంగజెవుఁడు. 242

వ. అని యడుగఁగా నర్థశాస్త్ర ప్రవీణుండగు శక్రుండు స్వార్థవరుడై దధీచి
కిట్లనియె. 243

చ. మునివర! నైవభూషణసముజ్జ్వల! చారుయశోనిధాన! నీ
ఘనమగు నస్థివర్గమును * కాంక్షయొనర్చెద మీయువాని నే
ర్పినరంగ నాయుధములను * బొందికఁగూర్చి తదీయధార వృ
త్తిని నిక వానివెనకఁ జనుదొచ్చినవారిని గూల్తు మెమ్మెయిగ. 244

గీ. దాన జగముల కగు శాంతి * మానిచంద్ర! |
నీదు కీరితి జగమెల్ల * నిండి యలరు
నెంతదనుకఁ బ్రపంచ మిట్లేపుఁగాంచు
నెంతదను కర్మతారేందు * లెలమిఁగాంతు. 245

—* దధీచిముని యోగముచేఁ బ్రాణములఁబాసి తనువును దేవతల కిచ్చుట *

చ. అన విని మానిచంద్రుఁడు రయిమ్మున నంతఁ బరోపకారమం
దనురతుఁడై మనమ్మునఁ గృపాశరు నీశ్వరుఁగొల్చి పెల్చనగా
దనువును బాసె నక్షర ముదారమునై తగు బ్రహ్మధామమున్
గొనియెను విగ్రహంబువయి * గొప్పగఁజేతుఁడె బుష్పవృష్టియుగ. 246

గీ. కామధేనువుఁ దెచ్చి దుగ్ధములఁ దనువుఁ
గడిగి యవ్యవృత్తికర్మచే * గాటమైన

యస్థివిశలినిఁ జేయించి యాయుధముల

వెన్నముకఁజెందె నిందుండు యృత్యు మలుప.

247

గీ. అంతలాస సువర్చ సఃజాత్రమంబుఁ, తేరి పెట్టెటి లేమియుఁ జదియలైన
తనువు నెత్తురువఱదలు యనిమిషులను, గని తదీయవిధంబు సంతను నెఱింగి.

వ. ఎక్కుడు దుఃఖించి యమ్మహాసాధ్వి కినుకతో ననిమేషులన్ జూచి యిట్లని
కాపంచిచ్చె.

249

ఉ. తేరగవచ్చె నస్త్రములు యదేవశిఖానుణులార ! యిట్లు లె
వ్వారలు పొట్టఁబోసికొన యాసిగ మానులఁ జక్కడంచితే ?
మీర లెఱుంగరే ? వెఱపుమీటి యొనర్చితి రిట్లు మీరు మీ
వారలు సౌఖ్యమున్బడయఁ దక్కినవారలు చావ నేమగున్.

250

— * సువర్చ దేవతల శపించుట * —

క. పశుకృత్యముఁ జేసితి రిటు, విశయం బొకయింతలేక యేలువులారా !
పిశితాశుల ననవలెనా? పశువులగుదు రింకమీఁద యాలిశమతితోన్.

251

క. అని వేగమ్మున నాసతి తన పతితోఁగూడ బ్రహ్మాధామముఁ జెందన్
వనకావ్యంబులతోడఁ జితినిఁ బేర్వంగ గగనభారతి యనె నిటు లొగిన్.

చ. వల దిటు సాహసింపకుము యారిజలోచన ! నీదు గర్భమం
దలఘతకౌజఁ డమ్మునినరాగణి తేజముఁజేరియున్న దు
జ్వలతనుఁడౌ కుమారుఁ గని యెక్కడ వికృతినిన్బొనర్చు మ
వ్వల; నెటనేని చూల్లొనినవారలు గాలగు భర్తతోఁ జితిగ.

253

క. ఆకసపుఁ బలుకు వినియును, నాకులయై యప్పతివ్రతాభరణము తా
జేకొని యొకశిల నుదరము, జోకఁ బగులఁగొట్ట నందు యశోభిరలీలన్.

255

— * విప్వలాద జననము * —

గీ. తన యచుల వెల్లు పదిదెసల్ యదనరి మిగుల
రుదు సవతారమై కడు యరుచిరమూర్తి
ఘనుడగు దధించి తేజోభిశలితుడగుచుఁ
బొడమె నందనుఁ డాకెను యబంకముగను.

255

- క. నందనుఁగని తనమది నా, నందము నొందియును దనదు * నాథునివేగన్
జెందఁగఁ గడువడిమైఁ జిచ్చుం దరియఁగ రావినీడ * సుతుఁజేర్చియనెన్.
- గీ. రావినీడను మెలఁగు చిరంబు తండ్రి! యెల్లవారలకును సుఖం * బీయఁడలఁపు
నేను పతిలోకమునకేగుదాన నీదు, తండ్రి నేనిన్ దలతుము రుద్రస్వరూప !
- వ. అని యప్పతిదేవత గొడకును ముద్దుచేసి రయంబునఁ జిచ్చుటికి పార్థివ
తనువుఁబాసి దివ్యదేహయై పతితోఁగూడి మహాకైలాసంబుఁ జేరఁబోయి
యందుఁ బరమశివున్ గొల్పుచుండె నంత హరిబ్రహ్మాది సురవరులెల్లఁజేరి
రుద్రదావతారుండగు దధీచిముని తనయున్ గాంచి బహూకరించి పిప్పలాదుం
డని నామకరణంబు జేసి దేవా! లోకంబులకు సుఖంబొసరింపుమని కోరి దుం
దుభివాద్యంబులతో గంధర్వగానంబులతో సుతస్సవం బొసర్చి యంతర్ధానం
బొంది రాపిమ్మట బిప్పలాదుం డశ్వద్ధమాలంబున నేవసించి చిరకాలంబుతపంబు
చేసి యసరణ్యసుతన్ బెండ్లియాడె నాయుద్వాహకథనంబు మున్నొకమాటు
మీకెఱింగించితి-నిఁక యతినాథలీల నారయుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

— * యతినాథ లీల - ఆహుకర్ణిల్ల చరిత్రము * —

- ఉ. ఆహుకుడన్ వనేచరకులొగ్గఁగి యొక్కరుఁ డర్బుదాద్రిపై
నాహు కనాగ న్నువత మహాశివభక్తయునైన చానతో
నా హరు శంకరున్ శివుని * నర్మిలిఁ గొల్పుచునుండె నంత గో
వాహుఁడు హరి భక్తినిఁ గృపామతిఁ గాంచి పరీక్షనీయఁగాన్, 2:9
- క. ఆ యెఱుకవానిఁ బోలిన, సోయగమగు మేనిఁజెంది * సొంపుగ యతియై
దాయఁగవచ్చెను వేగిర, మా యర్బుదైలమునకు * హరుసంబలరన్, 260
- ఉ. అత్తఱి భిల్లుడున్ దనకు * నాత్మవధూటికి భోజనార్థమై
యుత్తలమొప్ప గైదువులఁ * నొందు విలున్ గొని దవ్వుఁజేరి యు
వ్వెత్తుగ మత్తజంతువుల * వేటునఁ గూలిచి తెచ్చుచుండె బెం
పెత్తినబత్తిఁ దత్పతి మహేశ్వరుఁ గొల్పుచునుండె నిక్కలోనె, 261
- ఉ. ఆయతినాథుఁడసలికి * నాయెడఁజేరి వనేచరకముం
దాయఁగఁబోయె భిల్లుఁ డట * దాసి మహాదర మొప్ప నయ్యతిఁ
బాయనిభక్తిఁ గొల్చె యతివల్లభు డప్పు నివాదులొననెన్
సాయమువేళ యయ్యె నెటుసాగుదు వ్రేఁగగుఁ గొండకానలోన, 262

ఉ. రాతిరి యెట్టులో వనచరా! భవదీయపుఁ జక్కితోన నేఁ
బ్రీతిగనుండి తేవటికి * వేగ నెఱుఁ జనువాఁడనన్న కై
రాతకుఁ డిట్లువల్కె యతిరాజ్యుణి! నీనుడి నిఘ్నవంబె నా
యీతగు గీము స్వల్పతర * మెట్లు వసింపఁగఁజేతు నిన్నిటన్. 263

చ. అన యతి దీనదృష్టిఁ గలాయన గని పోవఁగ నెంచ భిల్లి వే
గ నె విభుతోడ నిట్లనియె * కర్ణముఁదప్పినఁ దవ్వధర్మ మీ
యనఘునిఁబంపఁజాడక గృహంబున నుంచు మితండు నీవు గీ
మున నె పరుండుఁ డే నిరపు * ముండఱ నిద్దరపోదు వెల్పులన్. 264

గీ. ఆయుధముల నన్నియుఁనవలఁజేర్తు, సుఖముగా మీరలిద్దఱుఁజొక్కుఁ డిందు
నతిథిమెచ్చును ధర్మంబు * హానికాదు, గేస్తుతెఱఁ గిది కాదేని * గంటువడును.

ఉ. భిల్లి యిటుల్వచింప విని * భిల్లుఁడు చింతయొనర్చె నుల్లమం
దిల్లిది చాలదయ్యె నతిధీశ్వరు భూరితరాటవీధలిన్
బెల్లగు చీకటిన్ వీడువఁ * జేరిమి నాయును మాయు ధర్మ మీ
వొల్లకపాణి నొక్కరిత * నావల గెంటి పరుండఁజెల్లునే? 265

క. ఈ రెండుతీరులందును, నేరమె గన్పట్టుచుండ * నేనే యవలన్
జేరెద నాయుధవర్గముఁ, జేరిజెద బహిష్కలంబు * చేప యిది యగున్. 267

గీ. వీర లిరువురు నిదురింతు * వేశ్యమందు, కాఁగలట్టిది యగునని * వేగ నాతఁ
డాయుధంబుల నన్నిటి * నవలఁజేర్చి, తానును బరుండ వెలవల * ధర్మమంచి.

గీ. యతియును నిషాదినియును గేహంబునందె
నిదురఁజెందిరి చీకటి * నిండుకొనియె
నంత నద్దమరేయి సింహములు పులులు
నెఱుఁకుఁ గని రా నతండును * నేపునూపి. 269

— * భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట * —

ఉ. కైదువుతోంది ధీరతఁ బ్రాణి కాళిల ఘాతుకజంతుమండలిన్
మోఁడుచుఁ బోరుచుండె బసిఁపూని గభాలున నవ్వి భిల్లు మీ
మీఁదికివచ్చిఁ బ్రచ్చి పోల * మెక్కి యథేచ్ఛనుబోయె నంత నూ
ర్యోదయజేళ నయ్యతివఁగో త్రముఁ డివలఁజేరి చూడఁగన్. 270

గీ. భిల్లుఁ డగువట్టఁడయ్యె యం'దెల్లకడల
 శోణితా క్రమా నచ్చోటఁ * జూడఁబడియె
 వానియనులఁ గనుగొని * దీనుఁడగుచుఁ
 గటకటా! యని దుఃఖించెఁ * గరుణమీటి.

271

గీ. అంత భిల్లియు వేగిర * మచటఁజేరి, భర్త యనులఁ బరికించి * ప్రబలశోక
 భారవీడితయై కడు వగచె * నచటి, కొండలెల్లఁ బ్రతిధ్వని * గొప్పసేయ.

చ. బటు లొక కొంతసేపు హృద'యంబున నెవ్వగఁజక్కి పొక్కి యం
 తట వ్యసనంబు మాని మది * ధైర్యముసెంది యతీంద్రవర్యుతో
 నటులనె మామకీనహృద'యేశ్వరుఁ డేగిన తెన్నుఁబట్టి లం
 పటనయి పోవుదాన మురిపించెనఁగన్ రచియింపుమీ చితిన్ .

278

క ప్రారబ్ధకర్మచోదిత, భూరిగహన సత్వవయ బుభుక్షావశుడై
 నారమణుఁడు మడిసెను విభు, కేరఁజనెద నిదియె నూటి * చేడల కెందున్ .

క. ధన్యుఁ డితఁడు కృతకృత్యుఁడు, మాన్యుని నినుఁ బూజచేసె'మాపున నిత నే
 మన్యంబెంచక స్థల మిడె,నా న్యాయవి కేషమట్టు * లరయుదురె యెరుల్ .

వ. అంతఁ గృతకయతియు

గీ. ఆటవికుబోటి వలుకుల'నాలకించి, తగవిదియటంచు మదిలోనఁ'దలంచి వేగ
 అసులను బ్రోగుచేసి శు'ష్కావనీజ, ములనుబేరించి చిచ్చు ర'గులువ నందు.

ఉ. ఆశబరీమతల్లి జల'మాడి విశుద్ధపటంబుఁ గట్టి యా
 వేళముతోడ నచ్చితికి * వేగఁబ్రదక్షిణ మాచరించి హృ
 ద్దేళమునందు సర్వజగ'తీ పరిశాసనక ర్తయైన యా
 శ్రీశివమూర్తికిన్ నతులు * చేసి ప్రియంబున నిట్లు వాకొనన్ .

277

క. తెలిసీ తెలియని నాచే, తల ననుచిత మెంతయేనిఁ'దనరెడుఁ గృప నా
 కలుషములఁ బాపు నిదెజో, తలు సేసెద దేవదేవ! దర్పకదమనా!

278

వ. ఇకను

నీ. ఎత్తిన వేడ్కమై * యెడపక నీపాద, పద్మచింతనముచు * బాయనేని
 విభుని దైవముగ భా'వించి తదాజ్ఞఁజే, కొని మేలినడవడి * మనదనేని
 కల్లనెవ్వడు నాలుక'క జొరనీక న, త్యంబె పట్టనిమదిఁ * దలఁతునేని
 అతిథులయందు స'భ్యాగతులందును, బేర్చి నన్నంబు లిర్పింతునేని

గీ. ఇళకు జన్మంబు మరల నాకిడదవేని, దాసజనుల కభీష్టముల్ * దార్తువేని
భిల్లు నాహుకునే గూర్చు*విభునినాకు, బర్వతేంద్రసుతామనః*వద్దమిత్ర! 279

వ. మఱియును

క. జన్మములెన్నియొగంగిన, నిన్మఱవంజాల నట్టి * నేటగు భక్తిన్
మన్మనమునఁ బెనుపుము తి)జ,గన్మోహన! దివ్యచరిత! * గౌరీకాంతా! 280

క. అని శివునకుఁ దన మానస,మునఁ బూజనొనర్చి వేగఁ * బువుఁబోడి హుతా
శనుమధ్య కెగసి దుమికెను, ఘనతర సాధ్వియశంబు * గడలుకొన దిశల్.

వ. అంత శివుం డా కైతవయతి రూపంబు విడిచి ప్రత్యక్షంబై యప్పతివ్రతా
రత్నంబున కిట్లనియె. 282

— * భిల్లనతికి శివుడు ప్రసన్నుండై వరంబు లీయుట * —

ఉ. ధన్యవు ధన్యవీ విక ని*తాంతము కన్ పరియించినట్టి సా
జన్యనిధాన మీశ బర*స త్తముఁ డాహుకనామధేయుఁడున్
ధన్యుడు సంతసం బొడవెఁ * దద్దయు నీ పరిపూరితికిన్
మాన్యచరిత్ర! సందియము * మాని వరంబులఁ గోరు మిచ్చెదన్. 283

వ. అనినంత.

గీ. ఆతతానందకందమై * యలరు పరమ
శివుని నుడి విని హరుసంబుఁజెంది మొక్కి
యూరకుండ నిపాదని * యురుతరకరు
ణాభుండై యిట్లు పల్కెఁ జం*ద్రార్థమాలి. 284

క. ఈజన్మ మిందు గడచె వి,రాజితగతి నీకు భిల్ల*రాయని కిటులన్
బై జన్మమునసీరులు పై,పైఁ జెన్నసలారఁగలవు * పల్కెద వినుమా! 285

ఉ. చందురు వంగసంబునఁ బ్రశస్తి వహించిన వీరసేనరా
జేందునికిఁ దనూజుఁడయి * యీ శబరుండు నలుండనాఁగ బు
ట్టొందుఁ జతుస్సుముద్రరశ * నోన్నతదీవ్య దిలాధినాథ సం
క్రందనుండై సిరిన్ దనరు * గాధయశంబును జెందు నంతయున్. 286

ఉ. నీవు విదర్భనేలు సర్వ*నేతకు భీమునకున్ గుమార్తవై
యావటిలంగఁ బేర్చి దమ*యంతి యనన్బడు పేరితో నన

న్యాయహరూపకాంతి సుగుణాకరమై యమరేంద్రముఖ్యులన్
బోవిడి యన్నలున్ నృపతిపూజ్య వరించి సుఖంతు పెంతయున్. 287

ఉ. ఏను యతీంద్రహవమున * నెంతయు మీ పరిచర్య లొందుటన్
మానిని రాజహంసనయి * మంచిగ నీకును నైషధావనీ
జానికి మొక్కలంబయిన * చక్కని కూరిమిఁ గూర్చి పెండిలిన్
మానుగఁగూర్తు నిర్వరు సమించితభోగము లొందుదుర్భువిన్. 288

క. ఒక కొమరుఁడు పుట్టును నా, నికే జండాంగదుఁడనాఁగ * నిరుపమశీలుం
డకలుఁడు పొడము నవ్వా, నికే నీమంతి శివాధ్య * నిరత సతి యగున్. 289

వ. వీర లిర్వరుచే మీవంగడంబుపావనంబై దేదీప్యమానంబుగ లోకప్రసిద్ధంబగు
టయేకాక యనేకజనంబులకుఁ దారకంబై పుణ్యమార్గదాయకంబై యలరు.

మ. అవసానంబున మీర లిర్వరును నా * యాత్యంతికంపైన భ
క్తివిశేషంబునుజెంది యోగము మదిన్ * లోక్తియి యద్దాన ను
ద్భవ నాశంబులులేని మోక్షపదమున్ * ప్రాపింతునాఁజెప్పి యా
శివుఁ డవ్వారలచోట లింగమయి వానిన్ జెందె మోదంబునన్. 291

క. అచలంబగు లింగంబై, నచలముపై వెలసినట్టి * యక్కతమున నం
దచలేశ్వరుఁడను నాహ్వయ, మచలేంద్రసుతావిభుండు * హరుఁడొందె నటుల్.

గీ. భిల్లదంపతు లట్లు బల్ * పేర్చిమై న,నంతరపు జన్మమందు రాజాధిరాజ
పదవి దంపతులై శివభక్తి నొంది, ముక్తి నొందిరి శ్రీశివనూక్తివిధము.

క. ఈ చరితంబు పవిత్రంబై చెలువగు యతియు రాజహంసంబునునై
శ్రీచెన్నగు శివులీల, నేచిన రహి వినినఁ గాంతు * రెల్ల సుఖములన్. 294

క. సర్వైహికభోగంబుల. సర్వస్వర్లోకభోగ * సౌఖ్యంబులను
శర్వనిపై భక్తియుఁ గడు, పార్వ్యగఁ గాంతురు వినిచిన * సన్మృలకుఁ డగన్.

వ. ఇక శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బయఃపారావారసాధకుండును బ్రహ్మముషియు
నగు నుపమన్యుమహామునీంద్రుని చరిత్రంబుఁ దెలుపు సురేశ్వరలీలను జెప్పెద
భక్తితో నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 296

—* సురేశ్వరలీల - ఉపమన్య చరిత్రము* —

క. ఉపమన్యుఁడు మునిమాన్యుఁడు, విపులశివకృపానులబ్ధ * విమలజనిభునం
డవగతమోహాటోవుఁ డ, నుపముఁడు శ్రీవ్యాఘ్రపాత్రనూజుఁడు పుడమిన్.

గీ. ధౌమ్యముని పూర్వజుడతండు * తనదుపూర్వ
జన్మమున సిద్ధుడయ్య నే * చందముననొ
స్వపదముననుండి జాతి యీ * జాడ ముగి
గొమరుడై వుట్టె దైవయోగమునజేసి.

298

చ. శివునియనుగ్రహంబున నె * చిన్నతనంబునఁ బాలపైఁ దమిన్
దవలి తపంబొనర్చి సతతంబు కుమారదశన్ గణేశితన్
శివపరతత్వవక్తృతను * క్షీరసముద్రము సర్వవైదుషిన్
శివకరపాదుకాద్వయినఁ * జెంది భువిన్ సిరులొందఁ బొందుగన్.

299

క. అని నొడివిన నూతననడి, విని మోదముతోడ మునులు * వేగిరముగ నా
యనఘుని నుపమన్యచరి, త్రను సర్వముఁ జెప్పుమనుడుఁజక్కఁగ నతఁడున్

గీ. వినుఁ డతఁ డొకప్పు కడువసితసమునందుఁ, దల్లితో మేనమామలతాపుకేగి
కొన్నిప్రాద్దులచొటనుండిఁకోరిమరలఁ,దమయిరవుఁజేరియుండెనంతనొకనాఁడు

ఉ. తామ్రుట కాపుపాలొసఁగు * తల్లి! యనంగఁ దదంబ రాగులన్
దా జెనదంచి పిప్లము నుదంబునఁజేరిచి తెచ్చి పాలుగా
నావిడ యాయ నబ్బుడుతఁ * డారిసి పాలివి గావు తల్లి! న
న్నీవిటు మోసపుచ్చదగుఁనే? యన నాపెయ్యఁ గుంది యాత్మలోన్.

302

వ. కుమారున కిట్లనియె.

ఉ. నిక్కము తండ్రి! నీనుడి; వనిక వసియించి యిటున్నచారమా
యెక్కువ యాపుపాలు మన * కెట్లు లభించును? మేనమామగా
రిక్కను గ్రోలితీవు కడు * నింపగు నాలవయస్సు లట్టివీ
చక్కని దుర్లభంబు తనుఁజా! ననుఁ బొక్కఁగఁజేయ కీయెడగా.

303

ఉ. సేద్యములే వొకింతయును * చేడ్పడియుంటిమి లేమితో నటుల్
చోద్యముగాదె గవ్య మెటు * చొప్పడు నీకుఁ గుమార! పూర్వమం
దాద్యమహేశ్వరున్ శివుని * నర్చనసేయము ద్రవ్యకాంక్షమై
హృద్యమరిన్ దలంచి యిపు * డీశ్వరుఁగొల్వ లభించు దుగ్ధముల్.

304

ఆ. చోళ్ళపిండి నీటఁ * జొప్పించి యిటు పాలవలె నమర్చి యిడితి * వాస్తవంబె
చవి నెఱింగియుంటసరగున నవ్వానిఁ,ద్రోసి యిట్లు హఠముఁదొడరఁజనునకి

— * ఉపమన్యుడు తపస్సుకై తల్లిని సేవకుగొట్ట * —

మ, అనినన్ దింభకుఁ డప్పు తల్లిఁగని ధైర్యంబొంది యిమ్మాద్రీఁ బ
 ల్కెను దల్లి ! పొగులంగ మాను మిఁకఁ దాల్కిన్ జెందు జెందంబునన్
 మనదారిద్ర్యముఁ బాసె నేటికి మరున్నాఘండు శర్వుండు నీ
 వనిన ట్లున్న యెడన్ దగన్ గొలిచి నే * నార్జితు దుగ్ధోదధిన్. 806

క. అన నాపెయు నాయన ! యే, మనుమానములేదు శంభుఁడాద్యుఁడు పరముం
 డనుకంపించితహృదయుఁడు, ఘనుఁడార్యాహృదయవిభుఁడుఁగలఁడుదృఢముగాన్.

— * ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని వైభవంబుఁ జెప్పట * —

ఉ. ఆతనిచేతనే జగము * లన్నియు నిట్లు జనించె మించుగా
 నాతనిఁ గొల్తు రెల్లసుర * లవ్విధి విష్ణువు లెప్పు దాసులై
 యోతని సుప్రసాదమున * నక్షరభాగ్యము లొందు నెందు న
 ల్లాతఁడె విస్మయక * మనకు * నందఱకున్ గల దిక్కు పుత్రకా ! 809

వ. కావున

ఉ. ఆ హరు నా మహేశ్వరు శుభావహుఁ గొల్వము లాతివేల్పులన్
 నీ హృదయంబునన్ దలఁపఁ నేరకు చేరకు వారి జాడకెం
 దా హిమశ్చలజావిభుని * నా ప్రమథాధిపతిన్ దయామయున్
 గోహయు బాలచంద్రధరుఁ * గూరుచు విద్య నొసంగెదన్ సుతా ! 810

గీ. సప్తకోటిమహామర్త * సమితియందు
 రాణఁ దనరెడు పంచాక్షరమిను వెందు
 శివున కిది వాచకంబై ప్రసీద్ధిఁజెందు
 సర్వమంత్రంబు లిటఁజేరి * చాల నెగడు. 811

గీ. సర్వమంత్రంబులందుఁ బ్రోశస్త మిద్ది, సర్వరక్షాపరంబయి * జానుమిఱు
 విది రసారణలమునఁజేరఁ నేని దుర్లభం బరుదుగానఁ బంచాక్షరంబుఁగొనుము.

గీ. అరయు తజ్జాతమగు నభూఁరాస్త్రమంత్ర
 మును నను త్రమమై భువి * దనరు శైవ
 జనసమూహమున విది రక్షావహంబు
 వీనిఁ గూరిమి సేవింపు * వేటు వలదు. 814

గీ. తండ్రి విరజాగ్నిఁగోసిన నుత్తమభస్మము
గలదు నీకని దాచితిఁ * గలదుమోరము
మంత్రములతోడ నిర్మల గుఱుమోర! కొనుము
దీన నీకగు రక్ష నందియములేదు.

315

ధృవకోటి : అని కుమారున కాపె మంత్రము * లట్లు చెప్పియు నా విభో
తిని నొసంగి శివంబు నీకు * జేవుఁ డల్ల శివుండనా
దనయుఁ డంతఁ గడున్ గడున్ బ్రహ్మాదంబునొంది మనంబునన్
జననికొ బలుమాటు మ్రొక్కులుగల్గి యిట్లు నె హెచ్చుగాన్.

క. నేవించెద శివు నమ్మరొ!, భావించెద మదిఁ దదీయ * పదనశయ్యగళిన్
గావించెద భునతపమున్, శ్రీవెంచెద శంభుదత్త * సిద్ధుల కలిమిన్. 317

క. రప్పించెద శివు నిచటికి, మెప్పించెదఁ దన్మనంబు * మేలిమి భక్తిన్
దప్పించెద సకలాధులఁ, దెప్పించెదఁ బాలకడలిఁ * జేకువ యెగుఁగఁ. 318

కా. శ్రీలాలిత్యముమీఱఁ దల్లికి సమీచినోత్త లిబ్బంగిఁగా
బాలుం డప్పు వదించి తాఁ బయనమున్ * వాంఛింపఁ దన్మాతయుగా
వాలాయంబుగ నిన్ను మెచ్చు నగజాప్రాణేశ్వరుం డీశ్వరుం
దాలంబున్ బొనరింపఁ డిచ్చుఁ బరమాహ్లాదంబునన్ భద్రముల్. 319

చ. మఱియుఁ గుమార! యొక్కనుడి * మంచిగ విన్ను శివుండు భక్తిఁదా
నఱుఁగఁగఁగోరి నేయును బరీక్ష చరాచరజంతుమండలిన్
నఱి నొకచేతవాక్యతిని * నొక్కని దాసి భ్రమింపఁజేయు నె
త్తెఱుఁగున నేని మాట్యడక * తెప్పన నారయుమా! మహేశ్వరుగా. 320

కా. దుర్విశ్లేషయుఁడు చాపలాత్ముల కింక * దుర్దర్శుఁడై యొప్పు నా
శర్వుం డరభక! తద్విచిత్రగతు లెంచన్ బాల రెవ్వారలా
సర్వేశానుని దివ్యరూపములఁ బ్రస్తావించు యోజింపుమీ
యర్విన్ భక్తులఁ బ్రోవఁబోవుతటి దాఁయున్ వాని హర్షంబువగా. 321

— * ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయారూపంబులను జెప్పుట * —

క. కమలజమధురీభ్రురుద్రుల, విమలాకృతులను మహేంద్ర విశ్వజేవ
ద్యుమణివిధుడసరూపము, లమరికఁ జేకొను మహేశుఁడరయుము పుత్రా!

చ. నరులయు దివ్యపుంగవుల * నారుల రూపములగా విశాచకి.

న్నరవరయత్తు రాక్షసభాధరభిల్లకిరాతమూర్తులగా

మరిశరభేధసైరిభవృమాశ్వతరాశ్వతరక్షుముక్షునూ

కరముల వ్యాఘ్రుజంబుకవృకప్రకరంబులమూర్తులొందెడున్.

828

గీ. మఱియు లూకబలాశోష్ట్రముకరకాక, గృధ్రచక్రాంగకృకలాసఃకీరగరుడ

క్రాంచమేమాజబర్హిశ్వ్యాగాత్రములను, దవిలిచేసెని బాలేందుధరుడుదాయు.

క. పాడిమొదలై యొకప్పుడు, దూడ యగుచు నొక్కమాటుతోరపువేడ్కన్

గోడియయి కోడెయయి మేల్, గోడిగయయి యొక్కమాటుగూడగవచ్చున్

డి. పాములప్రోగులన్ మఱియుఁ * బాములమేల్మొకడెంబులన్ మఱిన్

బాములపేరులన్ బడసి * పామునె జందియముగా బొనర్చి పెన్

బామున గెంజడల్ మిగుల * వాటముగా బిగియించి కట్టి య

కోమలచంద్రమండనుడు * గుల్మచువచ్చు నెఱుగు పుత్ర)కా! 826

క. గొడుగును గమండలంబును, నిడివగు గజ్జయను చాల్చి * నీటొప్పు నొక

ప్పుడు గత్తిని గొడ్డలినిన్, బెడిదపురోకలిని గదను * బేర్చి ధరించున్. 827

డి. ఆడుచునుండు జంత్రిముల * హాయిగ మేళనచేసి రాగముల్

పాడుచునుండు వేదములఁ * బల్కుచునుండును నవ్వుచుండు బ

త్వేడుక సేయుచుండు పవళించియు నుండును నావులించు బి

ట్టెడుచుచుండు వేడబము * లెంచగరాపు కుమారచంద్రమా! 828

క. కడుఁ బసిపాపై యొకవరి, కడుముదుకై యొక్కతఱిఁ జొకాటపు యునయై

పొడనూపు నొక్కతడవను, బొడవుగ నొకమాటు మరలఁబొట్టిగఁబాలుచున్.

క. జోగిగఁగ్రుమ్మరు నలుగడ, యోగిగఁ దనరారుచుండు * నొక్కడఁ జెప్పి

మూఁగఁ గుంటిగ గ్రుడ్డిగ, దాఁగనువడుచుండు శివుఁడుతనయా! విసమా!

డి. వేలకొలంది బాహువులు * వేలకొలంది పడంబుల మఱిన్

వేలకొలందిగాఁ గనులు * వేలకొలందిగ వీనులున్ గడున్

వేలకొలంది నాసికలు * వేలకొలంది తలల్ ధరించి మే

ల్లీలల నొప్పనల్పుచు లలిత గనవచ్చు శివుండు పుత్ర)కా! 831

డి. ఏనికమోముతోడ మఱి * యేనిక గొంగ మొంగంబుతోడ సొం

పై నుతికెక్కు నెక్కుడు ముఖావళితోడను నూర్వకేశుడై

జానుగ గోష్ఠమధ్యమున * జన్నపు స్తంభమునందు నగ్గినిన్
మానక వేదిమధ్యమున * మారహరుం డలరున్ గుమారకా! 882

క. తెల్లనివాడై యొకవరి, నల్లనివాడై యొకప్పు * నానావర్ణ
ప్రోలలితుండై యొకమా, అల్లమహాదేవమూర్తి * యగువట్టు నుతా! 883

ఉ. కాపున సుంతయేని మదిఁ * గళ్ళలభావముఁ జెంద కెంతయున్
భావపురస్కరంబుగ శివావిభు నీశ్వరు నమ్మి కొల్వుమా
దై వతపూజితుండు సముదారవరంబుల నీకొనంగు ను
శ్రీ విలసిల్ల సిద్ధులను * జేకొని రమ్మొక వేగిరమ్ముగాన్. 884

— * ఉపమన్యూఁడు హిమాద్రిజేరి శివునిఁగూర్చి తపం బొనరించుట * —

క. అని మూర్ఖంబునఁ జేయిడి, పనిచెను దనుజాతు నతఁడు * పరువున దుహినా
ద్రినిజేరి యందు గంగా, ధునితటి నిరవొంది సలిపెఁ * దుశ్చర తపమున్.

గీ. ఎనిమిదిటుకలతోడ నింపెనయు నొక్క
దేవశముఁ గట్టి యందుఁ బాఠివము లింగ
మెలమి నెలకొల్పి శివుఁ బార్వతీశు నావ
హించి జలపుష్పతరులఁ బూజించుచుండె. 886

క. పంచాక్షరమంత్రమును జ,పించుచు లింగార్చనమును * వేడ్కనలుపుచున్
జంచలభావ మ్మొందక, పంచాబ్దము లొప్పు విప్రబాలుఁడు పేర్చిన్. 887

గీ. తపసానర్చుచునుండఁ గొందఱు మరీచి, శక్తులైనట్టి మానిషిశాచు లవుడు
పాపనికాభయ పెట్టి తిపంబుఁజెలుపఁ, బూన నర్భకుఁ డుడుగకాపూన్కిమెఱసి.

క. పంచిత్రుడుగాక యెపుడును, పంచాక్షర దివ్యమంత్ర * పరతంత్రుండై
మించి యడంచితశక్తి హరించెన్ బ్రేశాచవితతి * కృతవిఘ్నములన్. 889

వ. అంత నవ్వారలు పంచాక్షరీనాదశ్రవణంబునఁ దామసభావంబు వీడి రదిమొద
లా చిఱుతముని కువచారంబు లొనర్చుచుండి రంత నతఁడును. 840

నీ. అననిని వామపాదాంగుష్ఠమున మోపి, ఫలమునఁ దపసొందె * వందయేండ్లు
వండును విడి శీర్షవశ్రంబునున్ దిని, ప్రౌఢిఁ దపంబొందె * వందయేండ్లు

పత్రంబునున్ మాని * పానీయముల నాని, పరగఁ దవంబొందె * వందయేడ్లు
వారిఁగ్రోలుటఁ బాసి * వాయుభక్షణఁజేసి, తపమొందె నేడువందలగునేండ్లు

గీ. వర్షసాహస్ర మిట్లు తపంబుఁజెంద, మునితపంబు నెదన్ వెచ్చి * ముఖ్యభక్తుఁ
డని యెఱింగియు మది మరిసరయగోరి, భర్గుఁడంత మహేంద్రరూపంబుఁదాల్చి
....* శివుడు దేవేంద్రుడై వచ్చి యపమస్వనకు పరమిచ్చెద ననుట *....

గీ. అమరగణములతోడను * సప్సరోజ, సములతోడను సిద్ధగంధర్వయుక్త
వరులతోడఁ గిరీటంబువజ్రకుండ, లముల ముక్తావళులఁ దాల్చిఁకొమరుమీఱ.

చ. అమృతమువోలెఁ దెల్లనయి * యద్వివలెన్ ఘనమై కడున్ గడున్
స్త్రీమితములా శ్రుతిద్వయ ముద్గీర్ణతరారుణశత్రయగ్గమున్
కొమరగు మేలితొండమును * గొప్పమదనప్రమొప్పి నాల్గు దం
తములుగలట్టి ప్రాగిభ ముదారత నెక్కి మహోత్సవంబునన్. 845

క. వెల్లగొడు గిరుగడల శో, భిల్లెడు చామరయుగంబు * వెలయుఁగఁ బువ్వుల్
చల్లఁగ జేజేల్ గడు రం, జిల్లుచు నచ్చరలు నెలమిచే నటియింపన్. 846

గీ. కలనఁబాలోమిపేర్చిమైయలర నా స, హాస్రనయనుఁడు మునిదాసియనియెనీడు
తపనునకు నేఁగరంబు ముదంబువడితి, వరములన్ గోరు మిచ్చెద * వాసిమీఱ

క. అనుడు ముని యబ్బిడౌజనిఁ, గని యంత నమస్కరించి * గారవమున నో
యనిమిషనాథా! శివభ, క్తిని నిడుమని తొంటివలె నొగిన్ దపియింపన్. 847

చ. కనుఁగొని దేవవల్లభుఁడు * గ్రీక్కున మానికుమారుఁ గాంచి నీ
మనసుననున్న గోర్కులను * మా కెఱిఁగింపకయుంటి వోరి! య
మృనసిజవైరిగూర్చి యసమాన తపం బిటు నేయుచుంటి వా
తనిపన నేనెఱుంగనిదె! * తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ మదిన్. 848

క. అని కొన్ని దూషణోక్తుల, ముని కనుతాపంబుగదురఁ * బురుహూతుఁడు వ
ల్కినవినికినుకనుగొనియతఁ,డనియెను దుశ్చ్యవనుఁగనిమహాగ్రహమొదవన్.

—* ఉపమస్వయం దేవేంద్రుని నిరసించుట *—

మ. నిను నేఁగోరను గోర వాంఛితములన్ * నిక్కంబు దేవేంద్ర! నీ
యనుకంపక మదిలోఁ దలంప నెపు డన్యాదిత్యసంఘంబుచే
తనుగానీ గొనఁగాఁ దలంప వరముల్ * దధ్యంబు సర్వేశ్వరుం
డిన చంద్రానసలోచనుం డిడెడు నా * కిష్టార్థసామ్రాజ్యముల్. 849

- ఉ. ఈనుడి నిశ్చితంబును * నంచుము నీమదిలో నొకించు కీ
 శానుని సర్వదివ్యగణాశాసను నిండయెనర్చి తీయెడన్
 గానక వేదపుంజములఁ * గానక నార్దవభంబుఁ గన్నులన్
 గానక శార్వవైభవముఁ * గల్లరి యల్లరి మాని విన్మితకన్. 850
- క. పశుపతినుడి నపుదును నేను శచీవతి పురుపునేనానోకహమును నేనా
 పశుపతి భిన్నోక్తికి నా, పశమగు త్రైలోక్యలక్ష్మికి * బాయుదు నపుడే.
- క. హరచరణనళినసేవానిరతి యమరు పుల్కనునిజ * విన్బడయుదునా
 హరుభక్తినిఁగొనని పురం, దరు జన్మముఁగాని యెవుడు * దాల్పను వినుమా!
- క. చాలున్ జాలును వేటగు, నాలాపము లొందనేల * యస్యకథల నే
 వేళను ఓణారమేనియు, గాలహరుని భజనవిడక * గడపు జనునకున్. 854
- క. ఒకదిన మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబునేని * నొకక్షణమేన్న
 మృతమైనభక్తి యొనరదు, సకలేశుననుగ్రహంబు * సమకూరనిచోన్. 855
- క. కృష్ణి నేనియులేక వతం, గము నేనియు నట్లుకాక * కడు నేవపు శ్వా
 నము నేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవమునొల్ల * నన్యుల నుడులన్. 856
- ఉ. నాకముగాని నీయమరనాయకపీఠముగాని యల్లనా
 భీకభవాధిపత్యమును * లేక నిరంజనమాపదంబుగా
 నీ కర మొప్పకోర్కుల నాశీకముల విడనాడి పేర్చిమై
 శ్రీకరుణాఘోషా శివుని * సేవకవృత్తిని గోరెడన్ జుమి. 857
- క. ఎంతవఱకిందు రేఖా, కాంతజటాజాటు * డడ్రకన్యాచేతః
 కాంతుఁడు మెచ్చఁడో యంతకు, గాంతు జరామరణజన్మభునదుఃఖములన్,
- చ. రవిశశిపావకగ్రహవిరాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై
 భవములమించు నాని నిరపాయమహామహిమంబువాని నీ
 భువనకడంబసారమయి * పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యును
 ద్భువనిధనంబులన్ గనని * బల్లిదుఁగొల్వక శాంతి యబ్బునే? 859
- క. నాదోసంబులచే నిక, నేదేనియు జనిని మరల * నేనెత్తినయం
 దేమత మహేశు డక్షయమై దైవాతెను ప్రపత్తి * నాదరువగుమన్. 3 60

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కనేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్ముని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచినూదనుం డిట్లనియె. ౩61

క. చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలఁచి వరము * లొంద కిటుల బల్
త్రుళ్ళి నను గడ్డివరకగఁ, బిల్లఁడ ! నూచెడవె నీడు * పెంపెదొ క నెడక.

క. ఎవ్వం డారుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? * తెచ్చట నుండున్!
దవ్వొకొ? దాపొకొ? దావక, చివ్వునఁజెవుమన్న నతఁడు*చెలఁగుచుననియెన్

— * కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివునిఁ గుఱించి చెప్పట *—

ఉ. ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ * నెంతురు లేదనుచుండు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి * యెవ్వడు గన్గొనమంచు నెంతురో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి న*నేకునిగాఁగఁ దలంచుచుండురో
యవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె * యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకీకఁ. ౩64

ఉ. ఎవ్వఁడు మోహసంతమన * మెల్లరు జాఁవఁగఁజేయు జ్యోతియా
నెవ్వని రూపెఱింగి మును * లెప్పుడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవైభవము * లెంచఁగ రాకయె మించియుండునో
యవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబు*ధాధిప ! నాకిడు మేటిభద్రముల్. ౩65

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల * నేవున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వ జేశముల * నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వవై భవము * లీయఁగఁజాలునొ భ క్తకోటికెం
దవ్వనజోదరాదిజన*నావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్ఠముల్. ౩66

చ. అవని జలంబు లగ్ని యని*లాంబరముల్ బదియింద్రియంబులున్
మవిహితముల్ దదర్శములు * శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదాలు వ*చింతురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని*వృత్రహరా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! ౩67

ఉ. యోగులు సాంఖ్యవాదులును * యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కనేతురే
యోగివరేణ్యతేజమును * నొప్పుగ దిక్కులు కాల మర్కతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును * శ్లోభిలుతారలు రాశు లేమజః
భాగుఁడొ యారఁడే యరయు * పాలకపాలకుఁ డెందువాసవా! ౩68

గీ. ఊర్వశీతస్కుండై యుండి యుడి నెవ్వ, ధర్మతనువున ధరియించి యలరు నెవడు
చెఱుకువిల్తుం డెవనిచేతఁ జేటువడియె, నాతఁడే విను విశ్వకల్పాణమూర్తి.

గీ. ఎవనియైశ్వర మనమాన * మెవడు భూత
తతులతోఁ గ్రీడసేయు నితాంత మెవని
గణము లతులబల్లె శ్వర్వభునము లగుచు
దర్పమునమించు రుద్రుఁడాతండ్ యరయు.

870

క. పసువుల ధరించు నెవ్వఁడు, పసఁదగు నోపధుల కెవడు * ప్రభుఁడగు యోగీ
ద్విసరములు జ్ఞానకల త్రిద, శసమితి కర్మగతి నెవని * సంసేవించున్.

871

గీ. వినుము తుర మతురంబున * విద్యుద్య
ధర్మమును నధర్మమును గృతం బకృతము
నెవనిచే నేర్పడు నతండ్ * యెఱుగు సర్వ
కారణముగాఁగ శక్తి! నిక్కంబుగాఁగ.

872

గీ. తల్లిచేతను విని మది * నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్చగింపక * వీడినాడ
వీరిలిచ్చెడు వరముల వేడికొనుట, “కొఱవితోడుతఁడలగోఁకికొనుట”గాదె?

క. విడివాద మేల దడవెదు, వెడలుము ఘోషను దొఱంగి * వృత్రహరా! నీ
వెడఁగుబిభీషికలకు నే, జడియదునని తలఁప కెపుడు * స్వాంతములోనఁ.

క. హరియును విరించి నీవును, సుర లనురులు సర్వసిద్ధిచూడఁమాఁడు లా
హరునేఁ బరమునిగాఁ జెవు, దురు నిరతం బతనికన్న * దొడ్డయుఁ గలఁడే!

క. లాఁతుల హేతువులను పురు హూతా! నుడువంగనేల * యత్సుకమతి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయు * మఖల సువర్షుల్.

క. మఱి యింక నొక్కనిలింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁదలఁచినటులె నీ
వెఱుగుదువె! చెప్పు మెప్పుడేనీ, జరకాలముక్తింద వినినఁ * జిత్తంబలరఁ.

క. ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనరుహనయనుఁ డీవు * నఖలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్వభుఁ డధికుండుగాఁడె * యరయు మనమునన్.

క. లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెటఁ జక్రాంకజనులు * లేరెట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయు లింగాంకులును భగంగాంకులు సర్వుల్.

క. విను శక్తిచేతఁ బొలఁతులు, కనఁగ భగాంకలు మహేశ! ఘనతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననువుగ గురుశొంకఁబడుమిరయవె మఘవా!

క. ఇప్పిది శాంకరవ్రజ, నప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నెవఁడే
జెప్పినచోఁ గారణమని, యెప్పుడు లే యట్టి దుష్ట! నోత్తుల విజ్ఞాన. 881

క. ఈశ్వరుడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మెందు * నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న, నశ్వరముగఁ దేజిల్లు * నాదిత్యపతీ! 882

ఉ. కావున దేవరాజ! యిఁకఁ * గర్జము మానినవల్కుఁ బల్కుఁబో
కీవిపు డేగు ముందు మీట * నిష్ఠముచొప్పున నేను శ్రీమహా
శేవున గొల్తు నాతఁ డిడు * దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవురుగొట్టునై యితర * దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 883

మ. అనుడున్ మానక కిన్క నేదొ నుడి జంభారాతి పల్కంగఁబోఁ
గని యహ్మనికుమారుఁ డీ కుటిలుఁ డింకన్ బోవఁ డెబ్బంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డి
కను న్నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ నలువఁ డీ * కష్టంబు నెట్లెడదన్. 884

— * ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట * —

క. అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ * ముజ్జశ్శేరీ
ధ్వనులును కాహశమురజ, ధ్వనులును విననయ్యె నదలు! ధవళంబయ్యెన్. 885

వ. వెఱంగువడి దిక్కులు నూచుచున్నంత నై రావతగజంబుతో నాఖండలుం
డదృశ్యుండై యచ్చోట. 886

నీ, హంసరౌప్యేందుకుం దారవిందలిసాలి, అన్వాడు ధవళవర్ణంబుతోడ
వజ్రసారములు సువర్ణప్రభములు దీ, క్షంబులై మించు శృంగములతోడ
వివులతరస్కంధ * విలసిలంబును సురూ, పంజైయలరు నూపురంబుతోడ
రంగారు బంగారు * రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తోడవుల * తీరుతోడ

గీ. మహితమధుపింగళాక్షి యుగ్మంబుతోడ
లీలఁగఱెడు మేల్ గంగఁడోలుతోడ
యింబుమీఱిన కృష్ణపుచ్చంబుతోడఁ
దనరు వృషభేంద్రమును మునితనయుఁడు గనె.

వ. అనంతరంబున

సీ. ఆహిమగిరిఁబోలి'నట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచు'నున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁబోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు'వెలయువాని
వేయిసూర్యులబోలి * విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండారఁ * గవ్వవానిఁ
బ్రళయసలము భంగిఁ * బటుతర తేజంబు, లొక్కుమ్మడిగఁ గుప్పించున్నవాని

గీ. శివునిఁ బొడఁగాంచి యద్విగ్న'చిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యను'మానమొంది
యంతనే సౌమ్యుడై విఘ్న'మాగ్నిపోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె * హరుసమునను.

388

ఉ. తెల్లని యఁబరంబులును * దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగందమున్
దెల్లని పుష్పహారములు * దెల్లని జందెము దెల్లనౌ నగల్
దెల్లనిదౌ ధ్వజంబు గడుఁ * దెల్లనినౌ యొడ లష్టబాహుపుర
నల్లని కంఠమున్ ద్రినయ'నంబులు రంజలు శర్వఁ గన్గొనెన్.

389

సీ. పల్లజడలలోనఁ * బద్మకోరకఁజేట్లు, బాలేందు శకలంబు * పరిధవిల్ల
త్రేతాగ్నులట్లు దే'దీవ్యమానములైన, మూడునేత్రములు వి'న్సూర్తిఁబొడల
బంగారురంగారు * పద్మహారంబులు, వసుధకెల్లను సార'భంబు నొసఁగ
తకఠోంధిమింధిమి'ధంధనా యనుచు మ, స్వమున గంగమ్మ నృ'త్తంబుసలువఁ

గీ. దనకు సరిదూఁగు బల మొప్పి * దట్టులైన
యనుచరశ్రేష్ఠు లెల్లెడ * ననుసరింప
మూర్తిమంతంబులగు సస్త్రి'ములును గొలువ
నెదురఁ గన్పడె మునికి సు'ర్వేశ్వరుండు.

390

సీ. ఇంద్రాయుధముడాలు'సీసడించుపినాక, మనియెడు సప్తశీ'ర్వాహిధనువు
అఱనిముసములోన * నఖిలజగములకు, సున్నజాట్టించు పా'శువతమస్త్ర
మని నిల్లను రజం'బగునట్లు లొనరింపఁ, జాలినయట్టి త్రి'శూలవరము
భార్గవునకొసంగి'పార్థివనిధనంబుఁ, బలుమఱు గూర్చిన * పరశురాజ

గీ. మితరసాధనములును స'నేకవిధము
లగుచు నష్టాదశభుజంబు'లందు నమర

దిక్కరులతూగు మాన్పించు * దివ్యడమరు

కార్యటులుమ్రోయఁ గన్పడె * హరుఁడు మునిఁ.

391

మ. కుడివొక్క బరమేష్ఠి హంసమువయి * గూర్చుండి సేవింపఁగా

నెడమన్ బన్నగపైరి నెక్కిని హృషీకేశుండునుగ గొల్వఁగా

నడుమన్ శ్రీజగదంబ కట్టెదుర ఘంటాశక్తులన్ దాల్చి స్కం

దుఁడు నెమ్మిన్ భజియింప దంతిముఖుఁడున్ * నోడ్రోడ రాణింపఁగా, 392

క. రెండవ శంకరుఁ డనఁగా, నిండగుసిరిఁ దనరునంది * నేరువుమీఱన్

మెండగు త్రిశూలమును గొని, దండిగ నలుగడలఁ గనుచుఁదాఁజరియింపన్.

మ. లల స్వాయంభువముఖ్యులౌ మనువు లాఁయంభోజజన్మాదులున్

విలసన్మౌనివతంతులౌ భృగుముఖుల్ * వృత్రాసురఘ్నాది ది

వ్యులు భూత్రవమథాఽభిమాతృకలునున్ * భూతేశ్వరున్ జుట్టి పె

క్కులు స్తోత్రంబు లొనర్చుచుండిరి కడున్ * గోలాహలంబౌవృగా. 394

క. హరి యగ్ర సామముక్కులఁ, బరమేష్ఠిరథంతరమునఁ బాకారి మహూ

త్రశతరుద్రీయంబున, హరునిగ స్తుతిఁజేయుచుండిరి వ్యగ్రమతిగ. 395

క. పరిధిస్థాంకునివలె నిర్భరమధ్య వెలుంగు సాంబశంకరుఁ గని సం

బర మొంది మునితనూజుఁడు, ధరఁ జాఁగిలబడి యొనర్చె * స్తవ మిప్పగిదిగ.

— * ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట * —

సీ. దేవదేవ! మహానుభావ! యవిజ్ఞేయ, విగ్రహ! దేవేంద్ర! వేషధారి!

ఆదిత్యలోచన! * ఆదిత్యవక్త్ర! యా, దిత్యబింబగత యాదిత్యవర్ణ!

నారీనరశరీర! * నాగహరగ్రీవ!, సర్వార్థిభంజన! * సాంఖ్యగమ్య!

యోగిపూజిత! యచింత్యోదంతదుర్గమ!, సర్వవర్ణోజ్జ్వల! * సౌమ్యమూర్తి!

గీ. కృష్ణపింగళ! సోమ! యగ్నిముఖనేత్ర!

చంద్రసాహస్రలోచన! * సౌమ్యవదన!

చారుమణిమయమకుట! కేయూరధారి!

పందనము లొసరించెద * వరద! నీకు. 397

క. లోకోత్పత్తి స్థితివిలయాకర! కందర్పదర్ప * హర! కాలహరా!

నాకారిపురహరా! నా, భోగోద్భవ శీర్షహర! గొలిచెద మది నినున్. 398

కవిరాజ } పవనరయోన్నతిభాసుర! భూరిప్రభంజనరూపవిభాస్వర! చి
విరాజితము } ద్భవన! చిదాత్మక! • పాలితవిప్లవ! • భక్తజనార్తివిభంగకరా!
భవ! కరుణాకర! • పాలక! యంధకభంజక! దుర్భవభంజక! శ్రీ
శివ శివ శంకర! • శ్రీకర! జోతలఃకేసరః బ్రహ్మదేవ! శేకొనుమా!

సీ. సురలయెడను నీ వజ్రాడవు రుద్రుల నీల, లోహితుండవు నీవలోలహృదయ!
ఆదిత్యులందుఁ బాదాక్షుండు నగు దీవు, వసువులయందుఁ బావకుండ నీవు
అలమరుత్తుల హరిహయఁడవు జహ్నుల, యందుఁ గుభేరుండఁ నయ్య నీవు
సాంఖ్యమునన్ బురుషప్రతీతుండవు నఖిలభూతములందు • నాత్మ వీవు

గీ. గృహసమచ్ఛయమందు భాస్కరుండ పీఠ
ఋషివితానమున వశిష్ఠఋషివి నీవు
చుక్కలందును జాబిల్లి • వక్కడలులఁ
జాలకడలివి జొరైక • పాలమూర్తి!

400

ఉ. కొండలలోన మేరువువు • గొప్పగుయోగుల శంకుండ వీ
మండజరాజయందు వినోతాస్మృజమూర్తివి పాములం దనం
తుండవు గామ్యజంతుతతి • చొడ్డ వృషంబపు వర్ణకోటి వి
ప్రండవు బాఁపలందునను • పొత్తుద వీశ్వర! దీక్షితుండవై.

401

క. శ్రుతులందు సామవేదము, వతులయజుర్మంత్రితతుల • హవణిచులన
చ్చతరుద్రీయంబు పితృతతి వైచర్యతోడ వీవు • దాక్షిణ్యవిధి! 402

క. వనమృగముల సింగమృతై, యనువగు నాశ్రమములన్ • గృహస్థాశ్రమివై
ఘనగతులన్ మోక్షిమృతై, యనిశము రాణిచుచుందు • వనదృశ తేజా! 403

మ. పరమేష్ఠి నిజదక్షిణాంగున విశ్వస్రవణుట్టించి శ్రీ
ధరు వామాంగమునన్ జగస్థితికి సుధానించి యాపై నెదన్
పారణంబున్ బొసరింప రుద్రునలులే • యావిర్భవింపంగఁ జే
సీ రహిన జిత్రీముఁ జూచుచుందువు జగత్సేవ్యా! కృపాంభోనిధి! 404

చ. ఎఱుంగక నీమహేంద్రితను • వెగులుపల్కితి మొక్కకుంటి నీ
చరణనరోరుహంబులకుఁ • జక్కగఁ బాద్యము నీయనైతి నా
దిరమున మల్కేతగలు దురితింబు నడంపు క్షమింపుమింపునఁ
వరిద! కృపాకరా! ప్రణతవత్సల! భక్తుడ జోతచేసెదన్.

405

క. అని యగుగులపై వ్రాలిన, మునితనయుని గ్రుచ్చియెత్తి * మోదమున శిర
స్సునఁ జేయిడి మృదునుధురవ, వనములతో నిట్టులనియె! సాత్వన మొప్పున్.

చ. మది ముద మొదినాఁడ నుపామయ్యచునీశ్వర! భక్తవర్య! నీ
కుదురగ భక్తిఁ గన్గొనఁగ * గొప్పగ నిట్లు పోతుచేసితిన్
జెడరదు నీకు భక్తియిఁక * జెందుము సిద్ధులఁ గోరుకొమ్ము నీ
విదియదియఁగఁ గొంకక యభీష్టవరంబుల నిత్తు వేడుకన్.

407

స. అరువఁత నుపమన్యుండు

శి. ఇప్పుడె వుట్టినాఁడ జగదీశ్వర! జన్మ ఫలంబుసెందె నీ
గొప్పసురలో మునులే ఋషులు * గోరి భజించిననైన దర్శనం
బెప్పు డొసంగనట్టి పరమేశుఁడ విట్టులు దర్శనంబు నా
కిప్పు డొసంగి యాదరము * నిచ్చితి వింతకు నెక్కు డున్నదే.

408

గీ. వరమునకు నేను దగియున్న * వరద! నీదు
భక్తినిడు మఖిలజ్ఞత్వభాగ్య మిమ్ము
బంధువులతోడ క్షీరాన్న * భక్షణంబు
నొసఁగు మాయాశ్రమమున నీవుండు మెపుడు.

409

— * శివుండు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట * —

వ. అనుటయు మహేశ్వరుండు

సీ. మదిమి దెవులే మృతిమున్న గునవిలేక, నిత్యయా వనముతో నెగడుచుండు
యశము తేజమునుదివ్యజ్ఞానమునుజెంది, ఋషులందు శ్రైష్ఠ్యమావహిలఁడనరు
మాచారమును గుణాభ్యుతయు సర్వజ్ఞత, ప్రయదర్శనత్వంబుపొపుఁజెందు
మమృతసంయుతము క్షీరాన్నంబు గుడువఁగ, పాలనఁద్రంబు నీవజ్జమండు

గీ. బంధువులతోడఁబడిమిఁగల్పంబుమెలఁగి, నన్ను జేరఁగ నత్తు వానందమునను
అక్షయంబగు నీవంశమలరుదు రిల, బండుగులు నీకు నాయుండుభక్తియనుచు.

క. నీయాశ్రమమున లింగము, నై యుండెద నెల్లకాల * మర్థిదలఁవఁగా
నీయుదు నే దర్శనమును, జేయుచు నీకెప్పు మేలు * సేమఁ బుత్తా!

411

క. పెంతువు నాభక్తిని గా, వింతువు కృష్ణాదులకు భువిన్ మద్దీక్షన్
మింతువు సర్వోన్నతి బో, ధింతువు పాశుపతతత్త్వదీప్యద్గరిసున్.

412

గీ. అనినుడివి పాదుకద్యయినమ్మునీంద్రు, నకునొసఁగి ముద్దుచేసి పినాకధరుడు
సూర్యకోటిసమస్తభాఃకోభితుఁడు. తనదుఁగములతోడ నంతర్థిజెందె 418

వ. అంత మునీశ్వరుఁ డత్యంతసంతుష్టుడై ప్రతనమాప్తిక బొనరించి దివ్యతేజ
స్వియై తత్క్షణంబు తను యాశ్రమంబుఁజేరి నిజజననీపాదారవిందంబులకుఁ
బునఃపునర్వందసంబు లొనరించి శివప్రసాదం బాద్యంతంబుఁ దెలిపిన నామహా
సాధ్యులు సమితానందంబునొంది కుమారు సభినందించె. శివానుగ్రహంబున
సవ్వారల కిఖండధనధాన్యసమృద్ధియు శ్రీరసాగరప్రాప్తియుఁ గలుగ బంధు
జాలంబుతో నిత్యంబు శ్రీరాష్ట్రభక్షణం బొనరించుచు నీశ్వరు సేవించుచు సుఖం
బుండి రీ పావనచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన సవ్వారలు మనీషితార్థంబు
లొందుదు రిఁకఁ గిరాతేశ్వరలీల నెఱింగింతు వినుఁ డని నూతుండు మునుల
కీటనియె. 414

— * కిరాతేశ్వరలీల * —

(అర్జునాస్త్రప్రాప్తికథ)

ఉ. కారవనాథుఁడా కరుణ ! కైతవమొప్పిన జూడమందు బల్
ధీరులు శూరులై కడిగి ! తేజలమించిన పాండువేయులన్
నేరమి గెల్చి వారిసిరి ! నట్టనఁజేకొనఁ జేసికొన్నయ
త్తీరుపులబట్టి కానలకు ! దీనత నేగిరి పాండునందనుల్. 415

— * అర్జునుఁడు పాండవులయొద్దకుఁ వచ్చుట * —

ఉ. వారినిఁ జూడఁగా నటకు ! వారిజగోచనుడైన శౌరి బల్
వేరెముతోడ వచ్చి కని ! బిల్గుగ దుఃఖలుచున్న ద్రోవదిన్
ధీరులెయ్యయ్యఁ బెన్వఁగలఁ ! దేకువమాలిన పాండుపుత్తులగా
బేరిమి నూరడించి కడుఁ ! బెంపును నింపును గూర్చుచుండుడున్. 416

౯. ధర్మతనయుఁ డనియె ! దామరసాక్ష ! యె
క్లేని యిడుము లోర్చి ! యీ సమయముఁ
దీగ్చుపార మవలఁ ! దెకువేది గురు భీష్మ
కర్ణ దోషానుతులఁ ! గడచుటకును. 417

క. రారాజ దుస్ససేనుఁడు, వారల తమ్ములును సింహపతియును గడు దు
ర్వారబలదర్శకులు లిఁక, వీరల నందఱ జముప ! వీలగు నెట్టన్. 418

చ. మఱియును రాజనూయమున * మారుతితోడను గ్రీడితోడనున్
బరిభవమొందినట్టి జనపాలురు మత్సరమొంది యుద్ధతిగ్
గురువతిఁజేరి మీఱి మముఁ * గూల్పఁదలంచుచు నున్నవారు దు
ర్భరమగు వీరినందఱ దురంబున నోర్వఁగఁ బద్మశోచనా ! 419

ఉ. ఏది యుపాయ మిందు మము * నెట్లుల సాక్షఁదలంతువయ్య ! దా
మోదర ! నీవకాక మఱి * యొక్కఁడు గల్గునె మాకు దిక్కు ? నీ
వాదటఁ జిత్తమందుఁ గడు * నారసి మేలగునట్టి మార్గమున
గాదిలిప్రేమఁ దెల్పు మది * గాటపుపూనిక నొనర్తు మిత్తతినే. 440

క. అనిన వనజాక్షుఁ డారసి, యనియెను ధర్మజునితోడ * ననఘచరిత్రా !
మునివరుఁ డువమన్యునిశా, ననమున నే శివుఁడ గొలిచి * శక్తులు గొంటిన్.

చ. అభవుఁడు సంశ్రితార్తిహరుఁ * డద్భుతశౌర్యదురంధరుఁ డన
ద్విభవహరుండు మీరితను * విశ్వవిమోహనధీరుఁడైన య
వ్విభుని భజించి చేకొనుఁడు * వెగ్గల మొప్ప నమస్త సంపదల్
రభసములేని మార్గ మిది * రాజలలామ ! తలుచి చూడమా ! 422

గీ. పరమశివుని కృపొన్నతిఁ * బడసి యేను
గడుబిరుదులైన రిపుల నుక్కట వధించి
నాఁడఁ గల్యాణములఁ జెందినాఁడ సుతుల
వరమతులఁ గాంచి నాఁడ నృపాలతిలక ! 428

— * వ్యాసమహాముని పొండపులయొద్దను వచ్చుట * —

క. అనిచెప్పి వనజసేతుఁడు, చనియెను ద్వారకకు నంత * సన్ననినాథుం
డనఘుఁడు గృష్ణద్యౌపాయనుఁడు ఘనుం డరుగు దెంచె * నవ్వారిఁ గనన్.

ఉ. వచ్చిన మానిఁ గన్గొని నృపాలుని చాల ముదంబుఁజెంది మేల్
హెచ్చినభక్తి నర్చనల * నెంతయుఁజేసి సుయోధనుండు బల్
మచ్చరిమొప్పఁగాఁ గడిది * మాయపుజాదముఁ బన్ని గెల్చి రా
లచ్చినిఁజెంది కాన కిటులన్ దముఁబంచటఁ జెప్పి రాత్తులె. 425

క. మఱియున్ బాంచాలియుఁ దన, పరిభవమును దుస్ససేనుపశుకృత్యమునున్
గురువతియవిసీతియు దుర్భరవేదనఁ జేయు శర్లుపరుషోక్తులనుగ. 426

క. ఎఱుగంగఁజెప్పి కడు వండురుచుండఁగ మానివరుడు * ద్రోవదిచింతన్
హరియించుచుఁ బాండవుఁ కుఁ, గరమనురాగమున నోర్పుఁగఁజవుచుననియెన్.

ఉ. మీరలు చాలఁ గష్టములు * మేళొనినన్ సుకృతార్థులై హితం
బారసి సత్యమున్ దొరఁగ * రభ్యదయంబగు మీకు నిట్లులే
ధారుణిలోన సజ్జనులు * దద్దయు బ్రాణవిమోక్షమందునున్
మీఱరు ధర్మపుం దెహవు * మేరను ధీరమనీషులై పొరిన్ , 428

క. కారవులును మీరును నా. కారయఁగా నొక్కభాగియైనను ధర్మ
శ్రీ రహితఁడెదుట మీయెడఁ, గూరిమి కరమలరుచుండు * గుణరత్ననిధుల్!

వ. అనినంత

అ. పాండవాగ్రజుండు * పలికె మహాత్మ! నీ, విందురా ముదఁబుఁజెందె మనము
దీక్షిపాయె వగలు * తెఱపిగా నికమీఁద, సర్వసంపదలు పొసంగఁగలవు.

ఉ. దేవరి! పాపనుండు ననుదేవసుతుం డల శౌరి యమృతా
దేవు భజించినన్ దివులఁ * ద్రెళ్లఁగఁజేయనటంచు నెక్కడొ
శ్రీవిలసిల్లు సంపదలఁ * జెన్నెసలారఁగఁ నిచ్చునంచు స
ద్భావముతోడఁ జెప్పి చనె * భర్తని నెట్లు భజించువారమో? 421

చ. అనిన ఋషీంద్రుఁ డిట్లనియె * నద్దియె సౌఖ్యనిధానమా పథం
బనితెరతల్క మా హరి మహాత్మునిగూర్చి తపఃబొసర్ప నీ
యనుజుని గవ్వడిన్ బనువు * మాతఁడు ధీరుండు కార్యసిద్ధి వే
గ నె పొనరించి వచ్చెడు నొకల్పమచిత్త! యటుల్ పొనర్పమా! 422

క. మీఱిలు సల్పకున్నను, నెరులఁ జెనకంగ లేరు * వాస్తవ మీది య
కొరవనాథుండు పెక్కరా, శూరులనాయమును జెంది * శ్రోభిలుచుండెన్.

చ. అలఁతులఁ బొదురే గురుండు * నభ్రధునీతనజుండు చివ్వలో
నలిగిన వీరి నోర్వఁగల * యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుడు
బలియుండు ద్రోణజుండు పరిపంధివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రలగెలు పొందువారలై పురిదిష్టు సాయములేక పాండవుల్! 424

చ. పరిమళిపున్ దగన్ గొలువ * భర్తండు పాశుపతాస్త్రరాజ మా
దరమన నీయఁగాఁగలడు * దాన నుదగ్రవిరోధికోటుల్

దురమున లెక్కసేయకయె * త్రుంచగఁజాలుదు రట్టుతొట శం
కరుని భజింపఁబూనుడికఁ * గర్జము నిర్వహిలున్ గుమారకుల్! 485

— * వ్యాసమహాముని యర్జునుని తపస్సొనరింపఁ బోవుట * —

వ. అర్జునున్ జూచి

చ. చనుఁబుక నింద్రకీలమును శైలము జహ్నునుతారంబునన్
బొనరు నటన్ వనించి తపఁమున్ సలువంగఁ దలంపు శ్రీకవి
ద్యను జెపుదున్ మొదల్దొడరి * దైవతవాయకు వాశ్రయింపుమా
ఘనుఁడిక నట్టివిఘ్నములఁ * గల్గఁగనీక తపంబు సాకెముక. 486

క. అని నొడివిన వివ్వచ్చుండును సమృద్ధమొంది నే నటులె నేతుఁ దపం
బనఘా! తపోవిధానంబును నాత నెఱుంగఁజేయు * పొందికమొనన్. 487

గీ. అనుటయు నతండు శక్తివిద్యను నొసంగి
పార్థి వేశసమర్చనాపద్ధతియును
దన్మహామంత్రములఁ దెల్పి * తనలె నంత
సర్జనునిఁ జెందఁ దేజశ్చాయంబు లవును. 488

వ. అట్లు తేజంబు లొందినమోద

ఉ. తక్కిన పాండునందనులు * హృదయిన్ గడు దివ్యదీప్తులన్
నెక్కిని మోచు నర్జునుని * నెట్టనఁ గన్గొని యుబ్బి వైరులన్
జక్కడగింతు మింకఁ గొనఁజాలుదు మేమె జయంబు రూఢిగా
నక్కఱకంతదేవుని మహాకరుణన్ గొని యస్త్రలాభముక. 489

క. అని సంతసించి యవ్వజయనిఁ బాయుట కార్థం దలంకుచుండిన నవ్వా
రినిఁ గని కిరీటి యచిరంబున సిద్ధినిఁ బడసి వత్తు * పొలుపుగ నిటకున్. 490

గీ. సెల వొసఁగుండన్నఁ బాండవుల్ * చింతదక్కి
పోయి వేగ నె వరసిద్ధిఁ * బొంది రమ్మ
నిరి యటుల్ కృష్ణ! శివనుగు * నీకుఁ బథము
శంకరుఁడు శంకరుండగు * సంతతమ్ము. 491

— * అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రకీలాద్రికిఁ బోవుట * —

వ. అనుటయు సర్వము డన్నలగు యుక్తిగై భీముల పదంబులకెఱిగి కవలఁ గొంగి
లింపుకొని పాంచాలరాజనుతఁ గారించి పయనంబొనర్చి యుత్తరాభి

ముఖుడై సుశకునంబులఁ బరికించుచు నిండ్రకీలాద్రిఁజేరి యందు గంగాకూలంబున నమరు నశోకపనిఁ బ్రవేశించి యొక సుస్థలంబు నాశ్రమంబు చేసికొని గురూక్తప్రకారంబుగ నిందియఁబుల నిగ్రహించి నియతంబుగ గంగానగా మానంబొనర్చి ధన్యుఁడ్రాంకితతనుండై త్రికాలంబుఁ జార్థివలింగపూజనంబొనర్చుచు శత్రవిద్య ననుష్ఠింపుచు మహేశ్వరుక్ గొల్పుచుండె.

— * ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మచారిరూపమున వచ్చి యర్జునుని బరీక్షింపుట * —

శీ. అంత శత్రుఁడు విజయుని * యాత్మమును బ
రీక్ష సేయఁగ బ్రహ్మచారియయి డాయ
నర్జునుఁడు తత్పదమ్మలయందు వ్రాలి
యర్చనము నల్పినంత నాయమరివిభుఁడు,

448

క. తపసేటికి నొనరించెను, విపులమతీ! యనినఁ గ్రీడి * విప్రోత్తమ! నే
రిపులను జయించి మాదా,యపు సిరిఁ గొన నెంచి తపసు * నర్థి నొనర్తున్.

క. అని తెలిపిన నాతఁడును, ఘనతప మునరించి పుడమిఁ గాంక్షింతురే? ము
క్తినిఁదక్క యొందు నిట్టుల, వినలే దెపుడేని యనుచు * వికవిక నగుచున్.

క. కోగుము మోక్షము రాజ్యము, గోరికు న్నజంబునిచ్చి*కొందురె కాచం
జారిసి యెవ్వఁడేనియు, ధారుణి* రాజశిలక! * తలఁపు మిది మదిన్. 449

శీ. అనిన ఘల్గునుఁ డనియె స*రామరేంద్ర! నీవనిన వచనం బెంత*స్కమ్మైన
పదియునాల్పవయోటనే*బగఱిగిట్టి, రాజ్య మగ్రజన కొసంగఁ*బ్రతినఁగొంటి.

క. అక్కతన రాజ్యకాంక్షనీ, జిక్కితి నన సతఁ డిదేటి * చేష్ట యిపుడునే
నక్కతలువాసి మోక్షము, దక్కగొనుము గానిచో వృ*ధాయగుఁ దపమున్

శీ. అనిన గినుకొంది విజయుఁడా * యగ్రములునిఁ
గని యనియె బొమ్ము నీకేటి * కనవసరపు
జోలి యన మానకతఁడు హె*చ్చుగ వచింపఁ
జాలు మాటాడ కిఁకమోద * శాస్త్రియగును.

449

— * ఇంద్రుఁడు అర్జునునకు నిజరూపంబుఁ జూపుట * —

క. అనినంత నయ్యసోమఁడు, తనయునెఱియతి కాత్మఁదద్దయు ముదమున్
గొని యంతనే నిజరూపంబు, బరువుగ ఫరియింపఁ గాంచి * యర్జునుఁడుతక్.

- క. బిడియపడి యమ్మహేంద్రుని, యడుగులబడి యెంతయేని * యభినుతిసేయన్
గడు మెచ్చి యనియె నాకే, శుడును గుడాకేశుతోడ * సొంపుగ నిట్టుల్.
- క. వర మడుగు మిచ్చెదను స, త్వరము కుమారా! యనుడు నీతం డంత సురే
శ్వర! శాత్రవవిజయము సే, కుశలజేయుము నాకటన్న * గోత్రారియనుక.
- ఉ. ద్రోణుడు జాహ్నువీసుతుడు * దోర్బలవిక్రముఁ డల్ల కర్ణుడు
ద్రోణసుతుండు తావకవిరోధివశంబున నున్నవా రని
ద్రాణపరాక్రముల్ సమరదక్షులు వారల గెల్వ రెట్టి గీ
ర్వాణులు శూలపాణి యగు * భర్గుఁ డొకండువినాగ ఫల్గునా! 453
- ఉ. కావున నీ వవశ్య మింక * గవ్వడి! నెవ్వడిఁ గాలకాలునిన్
భావమునందు నెక్కొని తపం బొనరింపు మతండు సత్కృపా
శ్రీవిభవాంతరంగుఁడు విశిష్టుఁడు సర్వజగంబులందు నా
దేవుఁడు నీకొసంగు నిక * దివ్యము పాశుపతాస్త్రరాజమున్. 454
- గీ. దాన నీవిక మకరంబుగా నితాంత, శూరులగు భీష్మముఖ్యుల * బీరమణుచి
ధార్తరాష్ట్రులఁగడవిభద్రముగ రాజ్య, లక్ష్మిః జేకొందుమిదు జాఁలంబులేదు.
- క. ఇక నామంత్రంబు జపిం, పశుము పినాకినె సతమ్ము * భావములోఁ బా
యక సేవించుచునుండుము, సకలసుఖంబు లొనఁగూడు * శర్వునికరుణన్.
- క. అని నొడివి యంత సంక్రం, దనుడు సజానుచరులను దానయునకునున్ దో
డొనరించియుంచి క్రమైఱ, జనియెను స్వస్థానమునకు * సమృద్ధమొదవ.
- గీ. అర్జునుండట్లు జనకునియాజ్ఞతీరు, శంకరునిఁ బదిలముచేసి * స్వాంతమందు
ఏకపాదమ్మునన్నిల్చి * యోగనిష్ఠ, సలిపె బంచాక్షరీమంత్రోజవము రహిని.
- గీ. అంతఁ గొన్నాళ్లు జరిగినయంతమీఁద, శంకరుఁడు దయన్ జెంది సవ్యసాచి
నించుకపరీక్ష జేయఁగ * నించి యొక కి. రాతరాజాకృతినిజెంది రాణగదుర. 459
- * మూకానురుఁడు సూకరాకారముతో నర్జుననకుఁ గీడుసేయ వచ్చుట *—
- గీ. పలువురు గిరాతులనుగూడి * పాండవేయుఁ
దరియించుండఁగ నొకమూకదైత్యుఁ డట్లు
ధార్తరాష్ట్రుని పేరెఱఁ * దఱిసి నూక
రాకృతిసే జేది నర్జును * న. తోకమున.

- క. కడరొదఁ జేయుచు నిటునటు, బుడిబుడిఁ దిరుగుచుఁగిరిటిఁబొదువఁగ నుంకిం
చెడు చెడునిశాటుఁ గనుఁగొని, యెడఁదన్ యోజించె నవ్వుఁడిందజఁడ్డిట్టుల్.
- క. వీడెవ్వఁడొ రక్కసుఁడిటు. బోడిగ నరుదెంచి నన్నుఁబొదువఁగనునటుల్
చూడఁగఁదోచెను మిన్నక, రాఁ డరివర్గంబులోని రక్కసి యితఁడౌ. 462
- క. పలువురు రక్కసులను నేఁ, బొలియించితి వీడు వారి పొలఁకువ యగునో
ఖలుఁడగు దుర్యోధనునకుఁ, జెలికాఁడై నన్నుఁబొదువఁజేరెనొ యిట్టుల్.
- గీ. ఎట్టులైనను నీతం డహితుఁడు నిజము, వీనిఁ గనుఁగొనఁ గలఁగెనుమానసంబు
అలరు మిత్రునిఁ జూచినంతరంగ, మఱినిఁ గనుఁగొన వ్యాకులంబై తనర్పు.
- గీ. కలము నాచార మెఱిగించుఁ గడుపు నెఱుంగఁ
జేయు దేహంబు శుభ్రమును పజెప్ప వచన
మెల్లు స్నేహంబు నెఱిగించు పక్షి యెందు
నందు సందియ మొనర దొక్కింతయేని. 465
- క. ఆకృతిచేతను నడిచే, జోకఁదనరు చెయిదిచేతఁ పాపులచేతన్
వాకలచే ముఖకలచే, లోకులు దెలియదురు మనములోని విధంబున్. 466
- వ. మఱియు లాఁతులఁ జూచునపుడు లోకనం బజ్జ్వలంబును సరిసంబును వక్రంబు
నార క్తక్తింబున్న నె నాల్గువిధంబుల నమరు. 467
- గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వలమయి తగుఁ
గొమరులన్ జూడ సరిసమై కొమరుమిగులుఁ
గామినులఁ జూచినంతి పశ్చిమగుచుండుఁ
బగరఁగనఁగ నార క్తమై పరఁగు నక్షి. 468
- వ. అట్లు కాపున
- క. వీసిన్ గనుఁగొనినంతి నె, నానేద్రీయరాజి గలఁగె పాకిక వీనిన్
బోనీకపట్టి చింపుటె, యశా నుచితివుఁదెఱఁగు గురుని యాజ్ఞయు నిటులే.
- వ. అని యిట్లు కృతనిశ్చయంబై
- గీ. గాండివము లాగి బాణమ్ము పదియఁజేయు
చుండ నతఁడే బుర కాసనుండు నరుని

పైఁగలట్టి కృపఁ మూకవధ నొనర్పఁ
గడఁగి యొనరించె నొకపాటి * గర్జనంబు.

470

క. రోదనుల నిండి యా ధ్వని, భేదిల్లఁగఁజేసె నెంతో * బిట్టగ గిరులన్
మోదమ్మున నర్జునుఁ డా, నాదము విని విస్మయము మఁనమ్మునఁగొనియున్.

గీ. ఇట్లు గంభీరమగు నాదమీశ్వరుండె, నలిపియుండు మతోక్కుండు సలువలేడు
శౌరియును బాదరాయణుండారవీందు, పావకాక్షుని లీలల * బలుకలేడె?

క. ఆ శివుఁ గొలిచెడివారికి, లేశంబేనియును సేగిలే దఘకర్మా
వేశంబున నొకయెడ నా, వేశించిన నడఁగిపోవు * విశ్వేశుకృపన్.

473

వ. మఱియు సుశ్యభోగ్యంబగు సౌరభదుఃఖంబునుగూడ నవ్వర మేశ్వరుండు గరు
ణించి యున్నూలనంబొనర్చు.

474

గీ. విసము నమృతంబుఁ జేయును * విసముఁజేయు
నమృతమును నిచ్చతోడ నా * యమృతమూర్తి
సర్వమునకు సమర్థుడీ * చందమెఱిగి
కొలిచి సిద్ధులఁ గొందురు * కుశలమతులు.

475

గీ. ఇట్లు లనుకొనుచుండఁగ * నీశ్వరుండు
దారసిలి యర్జునునిఁగావ * దానవునిప
యన్ శరంబేసె నంతనె * యింద్రసుతుఁడు
కయిదువును జూర్చె కవటసూరికరముమీఁద.

476

—*కృతకకీరాతార్థును లిరువురు మాయాసూతరముపై బాణంబులేసి చంపుట*

గీ. శివునిబాణంబు పృష్ఠంబుఁజెంది నోట, వెలువడి ధరిత్రిఁజెందెను శ్వేతనాభా
నునిశరమ్మున వక్త్రంబునుంచివృష్ఠ, మునవెడలివ్రక్కఁబడియె సమ్మూర్ణుడీలై

క. సూకరతనువున్ బోవిడి, రాకాసి నిజాకృతిన్ బఁరానుండయ్యెన్
నాకచరుల్ సుమచ్ఛిప్తి బి, నాకి పయిన్ నరునిపై నొనర్చిరి వేడ్కన్,

478

వ. అంత

క. తనయమ్మును గొనిరమ్మొ, యచుజీచిని నొకనిఁబంపె * హరుఁ డాతండున్
జరుసొచె సాయకముఁగొన, దనబాణంబుఁగొనఁగఁగ్రడిచరిసె నచటికిక.

1. అచటఁ బడియున్న బాణంబు * హరునియనుచ

రుండు గొనఁబోవగా నర్జునుండు వేగ

వాని బెదరించి కొనియెను * బాణ మప్పు

డాతఁ డిట్ల నె పదియేటి * యాగడంబు,

480

క. విడువుము శరమ్ము ముని! మా యొడయని బాణమనుడు విజయుడుగడుఁగినుకన్

వెడగ! యిటులేల పల్కెడు, విడిచితి నేగాదె నాడు * విశిఖము నిపుడే, 481

ప. రేఖారూపంబును మన్నామాంకితము లగు పిచ్చంబులను గనుఁగొనరాదే

యనినఁ గాననచరుం డర్జునున కిట్లనియె,

482

3. తాపనవేస మొంది యిటు * దండిగ నంటివి గాని విక్రమా

తాపసి వీవుగా విటుల * దబ్బరలాడుదురే! యట్లైనచో

వాపముగాదొకో యెరుల * వస్తువుకై యిటు ప్రాకులాడఁగా

నీ పస యంతయున్ బొరయు * నీ కిదిదక్క దెలుంగు రూఢిగాన్.

483

4. ఒంటిగ నున్న వాఁ డనుచు * నూహ యొనర్చితి వీవు నన్ను బల్

దంటలు భిల్లవుంగవు లు! దారులు పెక్కురతోడ నిందె ని

ష్కంటకుఁ డాధ్యుడౌ పిభుడు * చక్కఁ గనుఁగొనుచున్న వాఁ డదే

యొంటికొనున్ శరంబు నిడు * మూరక వాకొన కిట్లు లెంతయున్.

484

5. నీ కుపకారముల్ సలుపనేగద మాదొర పూన్నితోడ ని

ట్లాకులుడై యిటనే దఱిసి * యమ్మునఁ బాణముంబుచ్చె వీని నీ

వాక్మతమున్ దలంప విటు * లక్కట! నీ కెటు లిష్టసిద్ధియా

వాకున బొంకు మే లిడిన! వానికిఁ గీడు దలంపు మాయురే!

485

6. అమ్మున కాననొందితివే? * యట్టులనేని మదీయనాథు నీ

యమ్మిడుమంచు నడ్డుము మఃహామహుఁ డాతఁ డొనంగు నిట్టి పె

క్కర్మాలు చాలఁగాఁ దనరు * నాతనిదండ విఠండ! వాదముగ

జిమ్ముము తెమ్ము బాణమును * జెడ్డగనం బొడిగట్ట కిమ్ముగా.

486

ప. అనిన వనేచరునిఁగాంచి సవ్యసాచి మించుటల్కతో మనంబున శివున్ దలంచి

యవ్వని కిట్లనియె.

487

7. బొంకులు పల్కుచుంటి విటు * పొల్పుగ నీదగు జాతితీరుగా

నికన నిన్నెదిచ్చుటకు * నేదలవన్ దుకొక్క రాజునై

మంకుకిరాత! నీదుసరి * మానిసియే యొడయం డిశేల యీ

పెంకెతనమ్ము లమ్ముడుగు * పేర్ని నొసంగెడ నిచ్చయున్నచో. 488

గీ. అనవుడున్ భిల్లు డిట్లనె * నకట! నీవు, ఋషివిగా విట్లు గోరెదురిత్ర చావు
నిమ్ముమా యేలువొరసాయశిమ్ము వేగఁ, గానిచోఁగడుగ్లేశంబుఁగిండువిపుడె.

క. అనఁ దిరుగఁ బార్థుఁ డనియెను, వనచర! దోడ్తెమ్ము నీదు * భర్త నతనితో
ననిఁజేసెద నీతోఁ బెనఁగను సింగము చనునె జంబుశిమ్ముతోఁ బోరన్.

క. చూచెదవుగాని నావన, వేచని తోడ్తెమ్ము నీదు * విభునిననఁ గడుగ
జూచుచుఁ జని వేగంబె వ, నేచరుఁడు హరునకుఁ దెల్పె * శేటుగ నంతన్.

క. విని శంకరుండు సైన్యంబునుగొని చని క్రీడి కెదురఁ * బొందించి రయు
బున మునుపటి యెఱుకును బం, పెను నర్జును ధైర్య మరయఁబేరిమి నతఁడున్.

ఉ. ఏటికిఁ గోల్పడన్దలఁతు * ఏ యటవీసలిలోనఁ బ్రాణముల్
మాటికి నీదు సోదరులు * మానిని నీదుకలత్రమున్ గడుగ
గాటవుడుశి మొందుచును * గాంక్షయొనర్తును నీదు రాకకై
వాటముమీఱ శత్రువుల * పాల్పడు రాజ్యము పాఱఁజూడుమా! 493

వ. అనిన విని యర్జునుండును

గీ. నాదు సోదర్యులును మఱి నాదుసతియు, శోకమెంచేనిఁ జెంది నొచ్చుదురుగాక
నాదురాజ్యము శత్రుజనముకెదక్కుఁ, గాక నేనోడుదు నె యెఱుఁకునకు నెందు

క. రమ్మను మీయొడయని నే, రమ్మనుమీ! యిట్టలాడ * రాజులతో ఘో
రమ్మనుమీ! బవరము భా, రమ్మనుమీ! యన్యతమెపుడు రహి నారసిన్. 495

ఆ. అనిన మరల వాడు హరున కీ వచనముల్, వినిచినంత శివుఁడు మనమునందు
మెచ్చి పోరునేయ * మేకొనినిలిచిన, హరునిఁ గుప్పె విజయుఁ డంపగముల.

క. హరునియనుచరులు సైనిక, వరులు నరునిపై న బాణవర్షయఁబఱుపన్
సరకుగొన కెంతయేనియుఁ, గీరిటి మనమందు హరుని * గీల్కొని వేగన్.

— * మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము * —

గీ. గణపరులకైదుపులను దుశ్శూల నొనర్చి
వాడినారసములను నశ్వారీదూఱ

నేయ నంతయు నొచ్చి సుంతెడముఁజెంది
రుభయు లీశార్జునులు చేయఁచుండి రనిని.

498

వ. అందు

ఉ. శంకరుఁ డాత్మమందు దయఁ * జాలఁగనొంది కిరీటిపైఁ గడున్
జంతుచు వేయు బాణములు * శక్తిసుతుం డీక లాగి లాగి బల్
చింకముఁ జూపుచున్ శివుని * బిట్టుగ మోడుచునుండె నమ్ముల
నొంకముమీఱ నీరి దురఃమున్ గనుచుండిరి నింగి దేవతల్.

499

గీ. అంతఁ గొంతవడికి నర్జునాశుగములు

నస్త్రములు నెల్ల ఖలమయ్యె * నాత్మకవచ
మును నుడిగె నప్పు కొంకకర్జునుడు మల్ల
యధమానకుఁ దొడంగె నసన్నద్ధుడగుచు

500

క. హుండును బాండునుఁ గడున, గరిమరుదుగ ముష్టయధఃకౌశలులై బల్
బిగదొప్పఁ బోగుచు డి, పారునమ్మనఁ జూచుచు డి * రిమరులు చదలక.

గీ. పట్టదలఁకొడఁ జూచును * శక్తి వంతుఁ
బూని శ్రీమఁజెందుచు డి * సుస్థానాథుఁ
డింపుకేసి యాయక నాశించుచున్నఁ
గాఁచి లజ్జించి యీశ్వర * గాఁ దలచి.

502

— * అర్జునుడు ముహూర్తాంతం పడఁగఁ దెలిసిన స్తుతింపుట * —

చ. తెలిసితినియ్య! నిన్నుఖల! దేవశరణ్య! నశేష్య నీశ్వరున్
బలుమఱు గృష్ణుడున్ గురుడు * అన్నగఁజెప్పి నీ వినోదముల్
దలఁపఁగ లేక యిట్లు దుఃఖ మొసరించితి నైపు మెట్టులేన్
గలువచరిత్రు నన్ బరిమఃకారుణికాత్మ! మహాత్మ! యాదృశిన్.

503

గీ. అనినయంత నె శివుడు పెల్లాదిరమున
తనదు రూపంబుఁజెంద ఫల్గునుడు చూచి
మనమునం దక్కజంబొంది * తనదు చెడ్డ
కై వునకు సుంత వనరి వేగముగ మ్రొక్కి.

504

క. ఎవ్వనిఁ గొలుచుచునుంటినో, ఎవ్వనికృప నివ్వటిలునో * యీ భువనము లిం
కెవ్వడు సర్వేశ్వరుడో, యవ్వభు నేఁ దెలియనైతి * నజ్జత బలిమిన్.

505

వ. అనిగొని సాష్టాంగవడి శిరమునం దంజలిఁజేర్చి నిలిచియున్న యమరేంద్ర
నందను గనుఁగొని జగన్నాథుం డిట్లనియె. 507

చ. వగవ కొకింతయేని నృపవల్లభ! నీదగు ధైర్య మారయఁ
నిగరపు శోధనం బిటుల * నే నొనరించితి నీ ప్రహరముల్
దగుఁగతి సర్చవోలె నెడఁదన్ దలపోసితి నీదు తప్పు సుం
తగువడ దింకఁ గోరుము రాయమ్మున నీదు మనోరథమ్ములఁ, 508

వ. మఱియు నాబాణమ్మునుగూడ నేనె మాటువఱచి యిట్లు దురంబుఁబొసఁగించితి
ననుటయు నర్జునుండు తిరుగ నమర్కురించి పరమేశ్వరున కిట్లనియె.

గీ. భక్తవల్లభుఁడవగు నీ భావమునకుఁ, గన్నడు నె నాదు ననుచితఃకార్య మభవ!
యికను నీదు గృహశుత్వమెంతయేని, వర్ణనీయమగున్ గాదెవరద! నాకు.

క. చదలున రిక్కలఁ బుడమిక, బొదలెడు రజములను వృష్టిబొసఁగంబడునా
యుదకకణమ్ముల నీయెడఁ, గుదురగు గుణములను లెక్కఁగొనశక్యమొకో!

నీ. దేవ దేవాయ నుధీగమ్యవిభవాయ, తేజస్వరూపాయతే నమోస్తు
తైలానవాసాయ * ఘనపంచవక్త్రాయ, త్రివిలోచనాస్యాయతే నమోస్తు
డమరుకపాలఖండకరాయ యజగవ, త్రిభాఘహస్తాయతే నమోస్తు
కర్పూరపాండురాంఁగాయనాగాజిన, దీప్యచ్ఛరీరాయతే నమోస్తు

గీ. త్రిపురదైతేయనాశాయతే నమోస్తు, మానిజననుతచరితాయతే నమోస్తు
త్రిపథగాయత్రమస్తాయతే నమోస్తు, దృఢకిరాతస్వరూపాయతే నమోస్తు.

క. ఎదియెది జగమునఁగనఁబడు, నదియది నీ తేజమరయఁనఖిలాత్మక! యొ
ప్పొదవఁగఁ జిద్రూపుడవై, పొదలెదవు త్రిలోకములనుబురుషశ్రేష్ఠా!

క. వరమేమిగోరవలె శివ!, యెఱుంగవె నీవెల్లవారి * యింగితముల ము
ష్కరులగు నరులమదము నీ, దరిసెనమునఁబాయ సిరులఁదార్పము దేవా!

— * శివుఁ డర్జునునకుఁ బాశుపతాస్త్ర మిచ్చుట * —

వ. ఇట్లని పార్థుండు భక్తవత్సలుండగు శంకరునియడుగులన్ బడి దోయిల్గియున్న
మహేశ్వరుండు సంతసించి స్వకీయంబును దుర్జయంబునగు పాశుపతాస్త్రం
బర్జునున కిచ్చి యిట్లనియె. 514

క. నాయత్త్రంబిది దుర్జయ, మీయెడ నిచ్చితిని నీకు * నిండ్రతనయ! దు
జ్జేయుడవై యలరెడ విఁక; నీయభియాతినివయమును * నిర్జించి రహిన్, 515

వ. మఱియు నీకిష్టబంధువుండైన కృష్ణుండు నాకంతరంగభక్తుం డాత్మభూతుం డా
తనిఁ బ్రేరించి నీకు సాయంబుఁ జేయించెడ నాయనుగ్రహంబున నీకు విజయం
బగు నిఁక రాజ్యంబు నిష్కంఠకంబుగఁజెంది ధర్మబేముఱక నడుపుమని చేసాచి
సవ్యసాచిశిరంబందుంచి గారవించి యంతర్హితుండయ్యె నర్జునుండును సత్త్ర
లాభంబునొంది మురిసి శివుని నుతింపుచు విజాళమంబుఁ జేరి తనరాకక్షై
ప్రాణంబునట్లు గాక్షించుచున్న సోదరులకును బాంచాలరాజసుతకును దహో
వృత్తాంతం బాద్యంతం బెఱింగించి శివానుగ్రహంబును సత్ప్రాప్తియుం దెలి
పిన వారలెల్లఁ గరంబుమురిసి శివునిఁ బ్రేక్షుతీరులఁ గైవారం బొనర్చి రంత
దివినుండి పుష్పవృష్టి గురిసె నావెంట శ్రీకృష్ణుండరుదెంచి యర్జునునిన్ గాఢా
లింగనం బొనరించి మహేశ్వరానుగ్రహం బెంతయేనియుఁ గొనియాడె నిట్లు
కిరాతేశ్వరలీల మీ కుపన్యసించితి నిద్దాని వినినఁ జదివినవారలకు సర్వార్థం
బులు సేకూరు ననుడు. 516

క. మాధుర్యధుర్యనువచో. బోధామృతదానచతుర! బుధజనసేవా
సాధితవిజ్ఞానాసి, చ్ఛేదితశిష్యానుపాశ! శివభక్తవళా! 517

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లీలాఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ప.రా:— ఈ ఖండములో సురేశ్వరలీలలో 802 వ పద్యమున 2 వ పాదములో
'విష్ణుము ను'దంబునఁజేరిచి తెచ్చి' అను నెడ నట్లు మాని
'విష్ణు ము చితముగ వీకులఁజేర్చి' అని చదువుకొన వేడికోలు.

శ్రీ శివార్చనము:

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యలరంగ నెవ్వడు పోచి తముగా విక్రమింపదొరంగి యా.
 తీయపుమాయజోడ జగతికి మూర్త్యునిదాల్చె భోగమో
 తాయతనంబు లెవ్వొక్క పాద్యునిటాములే వెలుం గెద
 బాయక కాంతుదొగు లలంపర్వతజావిభుఁ గొల్తు శంకరున్.

- మ. కరుణాశోభితపీఠంబు స్థితరంగద్వక్త్రపద్మంబు బం
 ధరతావల్యధంజకంబు హిమచంద్రగౌరకాంతంబు భా
 స్వరసౌఖ్యకర సచ్చిదాత్మకమానున్ * బ్రాహ్మణైశ్చేద్రీంద్రా
 పరిరంభోజ్జ్వలమైన యీశతను వాపాదించుతన్ సౌఖ్యమున్. 2
- క శ్రీకోటిశనగావా, గూఢకాంచచ్చివపురాఖ్య * పూర్వంధవ! రా
 కాళము దాప్తజ్యోతస్సి, శ్రీకరసుయ శోభిరామ! శ్రీకృష్ణంబా! 3
- వ. అవధరింపుము.
- క. శౌనకముఖ్యులు పరమే, శానకధాశ్రీవణజనిత * సంశోషధర
 శ్రీనిధులై యక్కథకున, కానతులై యిత్రైజంగున * నడిగిరి పరుసన్. 4
- క. విన్నారము శివలీలల, గన్నార మనన్యలభ్య * కాతక మెదఁ జే
 కొన్నార మథవభాగ్యము, మన్నారము దుఃఖతతులు * మరలుటవలనన్. 5

— * మునులు సూతునితో జ్యోతిర్లింగగాది దివ్యలింగంబు లెఱింగింపుమనుట * —

క. హరచరిత్రశ్రవణంబున, మరిగినమాచేత మద్దిమాని యలరునే
యరుకీర్తి! చెప్పమిఁక శాం, కరలింగంబులను వరుసగా లెక్కమరన్. 6

క. జ్యోతిర్లింగములను ద, జ్ఞాతమహాలింగములను * జక్కఁగఁ దల్పం
భూతియు మా కెఱింగింపుము, సూత్రముధేంద్రా! నితాంతశుభగుణసాద్రా!

గీ. ఇవియునుంగాక పుడమిపై * నన్నియేనిఁ
గలవు శివలింగములు వాని * నెలవులను ద
దీయనామంబులను మాకుఁ * దేటపడఁగఁ
దెలుపుమయ్య! సుధీగేయ * దివ్యచర్య! 8

వ. అనుటయు నక్కథకుండు కరంబుమురిసి యమృహమునుల కిట్లనియె. 9

గీ. లోకములమేలుఁగోరి సుశ్లోకులార! మీర లడిగితి రెంతయు * మేల్చిమీఱ
మీపయింగల చెల్వికల్పిన్ నుడివెద, శంభులింగములవిభూతిగంగ్రహించి.

గీ. లెక్కలేనట్లుగా శివలింగమూర్తు, లవని దైవాలుచున్నవి * నాకలోక
మందుఁ బాతాళమునఁ బెక్కుఁబట్టివాని, నెల్ల దెలియఁగఁ దరముగాఁ దెవ్వరికిని.

వ. ఐనను నాయెఱింగినయట్లు మీ సాన్నిధ్యంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుడు. 12

— * సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు లెఱింగింపుట * —

* నీ, సిరిమీఱు సారాప్రసీదు సోమేశ్వరుం, డల శ్రీగిరిని మల్లికార్జునుండు
ఉజ్జయినిపురి * నన్న మహాకాలుఁ, డోంకారభూమి నొప్పొందు నీశుఁ
దామహికాచలంబందుఁ గేదారుండు, సరవిధాకిని భీమశంకరుండు
లవిముక్తమందు విశ్వాధినాథుం డల్ల, గౌరిమితటిఁ ద్ర్యంబకవ్రభుండు

గీ. భవ్యమగు నాచితాభూమి * వైద్యభర్త, దారుకావని నాగేశ * ధీరమూర్తి
సేతువున రామనాథాఖ్యశివుఁడ శ్రీశి, వాలయంబునఘుశ్టేశ్వరావ్వాయుండు.

* ఇవపురాణే లోటియద్రదంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే—

శ్లో. సారాప్రే సోమనాథంచ | శ్రీశైలే వక్త్రకర్జునం | ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల | మంకారే పర
మేశ్వరం | కేదారం హిమవత్పై | ధాకిన్యాం భీమశంకరం | వాణాస్యాంచ విశ్వేశం |
త్ర్యంబకం గౌరిమితటి | వైద్యనాథం చితాభూమి | నాగేశం దారుకావనే | సేతుబంధేన
రామేశం | ఘుశ్టేశంచ శివాయే | ద్వంద్వైలానినామాని | పాతకధ్వామయఃపతేత్ | సర్వపాప
వినిర్ముక్తః | సర్వసిద్ధిఫలంభేత్ |

ఉ. ఈ పదిరెండులింగముల * నెవ్వడుగాని కడుంబ్రపత్రిన్
నోవికజేరి కొల్చు నతఁ * డొందు శుభంబు లిహంబునందు దు
ష్పాపపు మోక్షలక్ష్మిఁ గొనఁజాలుఁ బరంబునఁ సర్వసిద్ధులన
జేపెడు నివ్వి భక్తులకు * సిద్ధముగా మునివంశరత్నముల్!

14

గీ. లింగములఁ జేరఁజోవఁగాఁలేకయున్నఁ
దవిలి లింగహృదయంబులఁ * దలఁచుచుండి
రేనియు సకృత్తుగా స్మరియించిరేని
యును శివుం డట్టివారల * కొనఁగు సిరులు.

15

వ. ఇంక నీ జ్యోతిర్లింగములలోఁ దొమ్మిదిలింగంబుల కువలింగంబులు తజ్జాతం
బులై యెసంగు నవ్వాని వినుండు.

16

— * సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబులను దెల్పుట * —

వ. సోమేశ్వరలింగంబున కువలింగం బంతకేశలింగంబు, వసుమతీసాగరసంయోగం
బున నలరారు, మల్లికార్జునలింగంబున కువలింగంబు రుద్రేశ్వరలింగంబు,
భృగుకత్తమందు సుఖావహంబై యమరు, మహాకాలలింగజాతంబగు నువలిం
గంబు దుగేశలింగంబు, సర్వదాతీరంబునఁ బావహరంబై ప్రసిద్ధంబై యుండు,
ఓంకారజాతంబగు కర్తమేశలింగంబు బిందుసరంబందు సర్వకామఫలప్రదంబై
యొప్పొందుఁ గేదారేశ్వరజాతంబగు భూతేశలింగంబు యమునాతటంబందు
ద్రవ్యలకును బూజకులకును, మహాపావహరంబై హరువొందు, భీమశంకరసంభూ
తంబగు భీమేశ్వరలింగంబు సహ్యాచలంబందు మహాబలవర్ధక భ్యాతిఁగాంచు.
నాగేశ్వర సముద్భూతంబగు పూతేశ్వరలింగంబు మల్లికా సరస్వతీతీరంబున
దర్శనమాత్రంబునఁ బావహరంబై యుల్లసిల్లు. రామనాథలింగజాతంబగు
సప్తేశ్వరలింగం బఖిలసిద్ధిజనకంబై వెలయు. ఘృశ్మేశలింగజాతంబగు వ్యాఘ్రే
శ్వరలింగం బిహవరసాధకంబై యుండు నీ లింగనవకంబు దర్శనమాత్రంబున
పావహరంబులై సకలకామఫలప్రదంబులై విరాజిల్లు.

17

శ్రీ కాశి

శా. గంగాతీరమునందుఁ జెన్నలరు * శ్రీకాశీపురం బింపుదూ
ఱంగా లింగము లందుఁ గోటశతముల్ * రాజిల్లు విశ్వేశుఁ డం

దుం గొప్ప నవియు క్రేశ్వరుడు దానున్ *శృతివాసేశుడున్
బొంగున్ గాంచెదరట్ల వీరిసిరి జాపున్ వృద్ధతాలేశుడున్.

18

క. మఱియుఁ దళాశ్వమేధే, శ్వరుడున్ గేదారనాథ శర్యుం డట్లే
యరుదగు నా తిలభాండే, శ్వరుడుఁ బొగడొందువారుఁజగముల మిగులన్.

— *ప్రాచీన డివ్యలింగములు *—

క. గంగా కూపారంబుల, సంగమముల సంగమేశ శంకరుఁడొప్పున్
రంగొప్పు కాశీకీనది, చెంగట నాగేశ్వరుండు శిలంగు సిరులతోఁ.

20

గీ. భక్తులకు నెల్లసిరుల నెచ్చాట నొసఁగు, వలతిభూతేశ్వరుడు కడువాసిఁడనరు
దరిసెనమున నె సిద్ధులఁదార్చు సిద్ధ, నాథలింగము భువిలో ననన్యత.

21

గీ. గండకీతీరమునఁ బలుకపృథుండు, ఫల్గునీతీర పూరేశభర్గమూర్తి
తప్తకాతీరవర్తి యుదారకీర్తి. యలకుమారేశ్వరుం డఖిలార్తిహరుడు.

22

గీ. తీర్థరాజంబునఁడు బ్రహ్మేశ్వరుండు, మాధవేశ్వరియునుగూర్చుమంగళముల
వెలసి సాకేతపురి దోసములనుఁజమ్మి, యెల్లనుఖములనొసఁగు నాగేశ్వరుండు

గీ. సింధుతీర కపాలేశిపుడు మఱియు, నెల్లదోసంబులడఁచు వక్త్రేశ్వరుండు
ధారవాపేశ్వరుండు నిర్భూతభవుడు, తరమె భీమేశ్వరుని పెంపుఁడలఁప నెవుడు

గీ. చంద్రకాంతిపదుండు శ్రీచంద్రకేశ, విభుడు సిద్ధేశ్వరుం డిష్టవిత్తదాత
అల్లబిల్వేశ్వరుడు మహాహర్షకరుఁడు, పురుడు లేకయె చెలువొందుముజ్జగముల

గీ. ఇల దధీచిరణోర్విజుఁడ్రేష్వరుండు, ఉత్తరపురిదూరేశ్వరుండురుసుఖుండు
పూర్ణయందోష్ఠ బూర్ణేశభోగిభూషు, దాధరద్వాజవిభుఁ గొనియాడఁడరమె

క. అంధకుఁ డెచ్చొ శివు గ, ర్వాఘంజై చెనకి కూలె నచ్చొ దివిష
ద్గంధర్వులు పాడఁ గృపాసింధుం డా యంధకేశశివుండు వసించున్,

27

నీ. శృంగేశ్వరుండును శివేశ్వరుండు గోపీశ్వరుండు మరు వక్త్రేశ్వరుండు
వైద్యనాథేశుండు వామేశ్వరుండు కామేశ్వరుండు విమలేశ్వరుండు
వ్యాసేశ్వరుండు భండేశ్వరుండు సుకేశ్వరుండు భూతేశమూర్తి
సుక్రేశ్వరుండు నూర్యేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండు సంగమేశ్వరుండు

* ఈ శృతివాస శబ్దము మూలములో సంజ్ఞావాచకముగ వాడఁబడినది. కావున నేనట్లే గ్రహించి
తిని. శివపురాణే లోటిరుద్ధ్రసంహితానాం పృథమాధ్యాయే.

శ్లో॥ శృతివాసేశ్వరస్సాక్షాత్ । తత్త్వో పృథ్వాలకః॥

- గీ. అనఘుఁడు సురోచనేశ్వరుం * డా ప్రసిద్ధుఁడైన సిద్ధేశ్వరుం డఖిలార్థదుండు
నందికేశవుంజేసు లానందకరులు, అల్ల రామేశకుంభేశు * లార్తిహరులు.
- వ. వెండియు సోమేశ్వరుండును శూలటంకేశ్వరుండును మాధవేశ్వరుండును లోకేశ
మహాలింగంబును గంగేశుండును వటేశ్వరుండును సర్వపాపహరుండగు వక్త్రేశ్వ
రుండును నందీశ్వరుండును విమలేశ్వరుండును గంటకేశ్వరుండును సర్వభౌత
సుఖావహుండగు శరణేశ్వరుండును గర్దమేశుండును అచలేశ్వరుండు ననం
తేశ్వరుండును యోగేశ్వరుండును సప్తేశ్వరుండును భద్రేశ్వరుండును జుండీశ్వ
రుండును సంగమేశ్వరుండును మున్నగు దివ్యలింగంబులు పూర్వదిగ్జాతంబు
లిక దక్షిణదిగ్జాతంబులగు దివ్యలింగంబులను జెప్పెద వినుండు, 29

— * దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు * —

- క. కాలంజరవర్వతమున, వీలగళేశ్వరుఁడు హరుఁడు * నగ డెడు సిరులన్
లీలాలోకనమాత్రీమె, కాలువ్యములెల్ల నడచి * కాచెడుఁ బ్రజలన్. 30
- వ. నర్మదానదీతీర్థంబు లగు పాపాణంబులన్నియు శివలింగంబులు. వానిలోఁ
బ్రధానంబులు వినుండు. ఆరేశ్వరుండును, బరమేశ్వరుండును, సింహేశ్వరుం
డును, శర్మేశ్వరుండును, గుమారేశ్వరుండు, వుండరీకేశ్వరుండు, మండపే
శ్వరుండు, తీర్థేశ్వరుండు, దుంధురేశ్వరుండు, శూలేశ్వరుండు, కుంభేశ్వరుండు,
కుబేరేశ్వరుండు, సోమేశ్వరుండు, సుంగళేశ్వరుండు, హనుమత్ప్రతిష్ఠితుండగు
మహాకపీశ్వరుండును. బ్రహ్మహత్యాదోషవివారకుం డగు నందికేశ్వరుండును
సర్వకామప్రదులై యెసంగుదురు. 31
- గీ. చిత్రకూటాద్రి మత్తహాస్తిప్రభుండు, ఈశివునితూర్పునందుఁ గోటిశలింగ
మలరు గోదావరీసరిఁదపరదిశను, బశుపతీశ్వరుఁ డొప్పొందు * భద్రమూర్తి.
- క. గోదావరికిం దక్కిన, మాదిశయం డొప్పుమీఱు * నదీశ్వరుఁ డా
పాదించె శుభము లననూ, యాదేవికి నత్రిమునికి * నక్షయ మెనఁగన్. 32
- క. పురుషోత్తమపురిదండన్, స్ఫురదురుమహిమాస్పదుండు * భువనేశ్వరుండన్
హరుఁడొప్పు నర్బుదాద్రి శిఖరమునఁ గోటిశ్వరుండు * గలుషము లడఁచున్.
- గీ. వంశధారాతరంగిణి * ప్రాంతమందు, నమరు ముఖలింగమననొప్పు * నాదిదేవుఁ
డిప్పమాకులతోనయందొప్పుమీఱి, బోయలకుఁగూడ నిచ్చెనుముత్తినాత్తు.

- క. హరువొప్పు రాజరాజేశ్వరితోడన్ గుక్కుచేశ * శంకరుడు రహి-
బరఁగుచు బీరపురంబునఁ గరమరుదుగ సిరుల నొసఁగి * కాచున్ బ్రజలన్.
- క. ఉండున్ రాజమహేంద్రపురిం డాఁగొని గౌతమీసరితూలమునన్
ఖండేందుశేఖరుడు మార్కండేయశివుండు జగముఁ * గాచుచుఁ గరుణన్.
- క. ధవళేశ్వరమునఁ గుంభోద్భవమానివరప్రతిష్ఠఁ * బరఁగుచు నిచ్చల్
శివుఁ డల్ల యగస్త్యేశుడు, వివిధసుఖంబులను భక్తవితతి తొసంగున్. 38
- క. కుక్కిస్థాఖలభువనుడు, రక్షోదక్షఘ్నుఁ డమరరాజమకుటుఁ డా
ద్రాక్షరామంబున నిట, లాక్షుఁడు భీమేశ్వరుండు * హవనించు సిరిన్, 39
- క. మాణిక్యంబన నమర, శ్రేణీసేవితచరణకుశేశయ నిర్మి
ద్రాణవరాక్రమ తద్విభు, రాణి యగుచు మనుచు భక్తరాజ ననువుగాన్
- గీ. ఇకను రామేశ్వరుం డగఁ స్త్యేశ్వరుడు గ, శేశ్వరుండును నాభైరవేశ్వరుండు
నాకుశేశ్వరుఁ డనియెడు * నభవలింగములును భీమేశలింగంబుపొంతనమరు.
- క. కుసుమశరారికుమారుం, డసద్భిశకరుణామయాత్ముఁ * డార్తిహరుడు వ
ట్టిగుండు వీరభద్రుడు, విసువక భక్తులను గాచు * వేయికనులతో. 42
- గీ. గౌతమీశైవలిన్యవాగ్భాగమందు, వెలయు వేములఁ డ కల్పలతకు జాడ
ఇందుఁ దిరుచుండు రాజరాజేశ్వరుండు, రాజరాజేశ్వరినఁగూడి * రాణగదుర.
- గీ. ఈ స్థలికి నాతిదూరమి * యెసక మెసఁగుచుండుఁ గాశేశ్వరంబను * నూర్జితస్థ
లంబచట సిద్ధలకుఁ డావలంబుగాఁగ, నెలరుఁగాశేశ్వరుండు పుణ్యములవండు.
- సీ పరుగిడు నేవీటివడమర విభుజాడ, కృష్ణవేణి నరోజ * కిసలపాణి
అంధ్రమేదినికి నాయకరత్నయై సిరి, నెసఁగు నేపురవరం * బిఘమిటి
ఇంద్రకేలాచలం * బేవీటిసైనిక, శ్రేణికీఁ గోటయై * చెలువుమీఱు
పతియాజ్ఞనే ప్రోలిఁ * బాలించు జగములఁ, గనకదుర్గాదేవి * కాంతమూర్తి.
- గీ. అట్టి నగరీవతంసయైయలరు విజయ, వాటికాక్షేత్రమందలిపర్వతాగ్ర
శృంగమునుజెంది కడిది వాసిందనర్చు, మల్లికార్జునమూర్తి యామాతకీర్తి.
- క. హేలాపురమందు మహా, కాలుండు జలావహఃకృతప్రభుఁ డొప్పున్
లీలాకల్పితవిష్ణువ, జాలుఁ డగస్త్యేశుఁ డుండు * జానుగఁ బెడనఁ. 46

- క. ఈవనిపురి గరుణించ, ద్భావుఁ డగ స్త్రేశ్వరుండు * వరఁగును సిరులన్
గావలుల నడచి భక్తుల, నవేళన్ దాటికొండ * యీశ్వరుఁడోమున్. 47
- క. విమలాదకకృష్ణాధుని, కమరంగా దక్షిణతటి * నమరావతియు
దమరేశ్వరుండు కరుణో, త్తను చాముండిశ్వరికి హృదయవిభు డుండున్. 48
- క. హరుఁడల్ల శ్రీకపోతే, శ్వరుఁ డంబికతోడ జగమునాఁకుచు నెవుడున్
గరమరుడు పున్నముల కా, కరమా చేజెరలయందుఁగాపురముండున్. 49
- గీ. ఎల్లమంద యనన్ బడు * గొల్లమంద
లోన నొక మేటికొండపై * లోకనాథుఁ
డుండు కోటిశ్వరుండు మహానాథుండు
అతనికృప లెక్కనేయంగ * నలవియగు నె. 50
- క. కవిజనీతుఁడు మాదల, హవణించును సాగరేశుఁ * డార్యాయుతుఁడై
ధవశ్రువుర మెపుడుపాయఁడు, ధవరేశ్వర దేవుఁ డిద్ధిదర్పము మెఱయగ. 51
- గీ. శ్రీగిరికిఁ దూర్పు గవనుగాఁజెలుపుమీటి
యలరుఁ ద్రిపురాంతకమను దీప్యన్నగంబు
అందుఁ దిరముండు శ్రీతిరురాంతకుండు
తిరురసుందరితోఁగూడి * తేకువెనగ. 52
- గీ. శ్రీగిరికి దక్కినంబగుభాగమందు, శ్రీమహానందికేశ్వర * శివుఁడు వెలయు
నార్యతో భోగమోక్ష శుభావహముండు, తీర్థమట నపురూపమైతేజరిల్లు 53
- క. ఓంకారక్షేత్రంబున, నోంకారేశ్వరుండు వెలయు * నుడుగనికరుణన్
సంకటము లడఁచు నిచ్చలు, కంకరులకు నెల్లవెల్ల * కీరితి కిరవై. 54
- గీ. శ్రీనగమునకుఁ బడమరఁగా నలంపు
రిం దనరుఁ డుంగభద్రదాసరి త్తటమున
జోగులాంబాసహాయుండు * భోగమోక్ష
కరుండు బ్రహ్మేశ్వరుండు గడు * గరిమదనర. 55
- వ. మఱియు నవబ్రహ్మ లిందుఁ బ్రత్యేకంబుగ శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించుటఁజేసి
బ్రహ్మేశ్వరలింగంబుతో లింగనవకం బిందు విలసిల్లు. 56

- క. ఏలేశ్వర మనబడు శ్రీ, శైలంబున కుత్తరమునఁ జక్కని తీర్థం
బాలించి జనుల మొఱలను, బాలించును సోమవాళి భర్తం డందుఁ. 57
- గీ. నిడుదవెల్లిగఁ బరుగిడు నిడుదవెల్లి, వాఁగు దరిఁజేరి కీరితి వాసిమీఱు
నలమహాలింగవిభుఁడు వావిలిగుబురులు, దేవశమునుట్టిసేవించుదిటవుమీఱి.
- క. పెన్నకుఁ దక్కినమున సొం, పెన్నఁగ నెల్లరినిఁజేరి యెల్లప్రజకుఁ బా
పెన్నలఁతకలఁతలను జూ, పెన్నయము హరిహరవిభుఁడు పెంపుదలిర్పన్.
- క. శ్రీకాళహస్తివిభుఁ డతి, లోకుఁడు మల్లోకుఁ డఖలలోకార్చితఁడుఁ
వాకులకున్ జేకూరునె, జోకఁగ నద్దేవుపెంపు సొంపు నుతింపఁ. 60
- గీ. వాయులింగమై యచ్చోట వాసిఁగాంచు
ముక్తిఁజెందిన శ్రీయుఁబామును గజంబు
లింగమందై కృత్యముందిన లీలలు గను
వట్టు దీవె చలించు నెప్పట్ల నచట. 61
- గీ. అలరు జ్ఞానప్రసూనాంబయనఁగ నామ, హేశ్వరునిరాణి భక్తులకెల్లసిరుల
సంతరించును బొనరించుసంబరంబు, నలసువర్ణముభీధుని యచటఁ బరఁగు.
- వ. మఱి యందువెలయు కైలాసగిరియందు హరిహరతీర్థంబు కోటిలింగసన్నిధా
నంబు మున్నగునవి యనన్యవైభవంబులు, 63
- క. వేదగిరిశ్వరుఁ డొప్పును, సాదరుఁడై గిరిని నాగఁమాంబికతోడన్
వేదలసాదల గరుణన్, శ్రీదయితలఁజేయు భక్తి సేవించినచో. 64
- గీ. భక్తవత్సలనాథుండు పరఁగుఁదిపుర, సుందరీదేవియును దోడఁసందడించు
నందు భక్తులకూడెడు వందురులు గ,డింది మేలొందునని బుధులందురెపుడు.
- క. కాంచీధరణీరమణిమణి, కాంచీ యచటి వైభవములఁ గాటపువేడ్కన్
గాంచి యటఁ గాపురంబున్, గాంచి మిగుల నలరెను సహాకారవిభుఁ డొగిన్.
- గీ. పదియు నెన్నిదివీతాలపట్టభద్ర, లై నశక్తులయందెక్కుఁడైనతేజ
తెసఁగుకామాక్షి యప్పర మేశురాణి, యందుఁదిరముండిబోచుభక్తాళి నెపుడు.
- గీ. హరువుమెయి విష్ణుకంచియూ దలరుఁ బ్రభుని
స్వామకుం డెల్లజగముల పాలకుండు

వరదరాజు లసత్కృపావార్ధిమూర్తి
క్షీరసాగరకన్యతోఁ జెలుపుమీఱి.

66

క. కొమరుండు తిరుత్తనియం, దమరికతో దాసజనులఁ కా యా సిద్ధుల
సమకూర్చుచుండుఁ గడువే, గముతోఁ బ్రేమమున సతముఁ గంటికిఁ తెప్పై.

క. శ్రీరహిమితాడు నా కా, వేరికి దక్కినపుదెసనుఁ వెలసిరి సిరి మా
యూరేశ్వరుఁ డభయాంబిక, గౌరీ మాయూరమందుఁ గాచుచుఁ బ్రజలన్.

గీ. ఆ మహాలింగ మొప్పు మధ్యాద్భుతమున, శ్రీ బృహత్పంధరీదేవిఁ చిత్తవుండ
రీకమార్తాండ మాశ్రితః శ్రీకరంబు, తెలియఁ దరమానాకొ! తదీయఁ దివ్యశక్తి.

క. చియ్యాలి కొండమీఁదను, నెయ్యముఁ దియ్యంబు మెఱయఁ నెక్కిని జనులన్
వెయ్యగనులొప్పుఁ గాచెడు, నొయ్యనఁగ నుమామహేశుఁ డరుతరకరుణన్.

వ. కొండదిగువన్ ద్రిపురసుందరీసనాథుండు బ్రహ్మపురీశ్వరుండు దిరముండు త్రిభు
వన త్ప్రేతంబుండు శరభావతారిం బెత్తిన కంపహరేశ్వరుండు ధర్మసుందరీ
సాథుండుండు.

78

క. హృద్యగతి నొప్పు నెపు డన, వద్యముగా భవమజలను బాపుచుఁ గడిమి
వైద్యేశ్వరమందు మహా, వైద్యేశ్వర దేవవిభుఁడుఁ బాలాంబికతోఁక.

74

క. తేజోమయ మరుణాద్రిన్, దైజసలింగంబు సకలఁ దైవతపూజ్యం
వైజానందును మహిమం, బా జలజఁడేనిఁ జాలఁ దరసి నడవఁగా.

75

క. ఆ శివుని రాశివాసము, పేశలకరుణాలయం బశీతకుచయనా
శ్రీశివ రాఁచును భవ, పాశంబులఁ దుగ్గించు భక్తపాలి కనువుగాన్.

76

వ. అందలి తీర్థం బసాధారణంబు.

క. కావేరీ కనతిమారం, బై వెలయుఁ జిదంబరము వియల్లింగ మటన్
సేవితమైతగు ముక్తికిఁ, దావల మాయెడ శివుండుఁ తా నటియించున్.

77

గీ. అట నటించు మహానటుఁ సరయుఁ బేర్చి
తోడ శివకామసుందరిఁ జోడుగాఁగ
సతనిసిరి కుద్ది ముల్లోకమందు లేరు
కనకచిద్దివ్యసథ లిందుఁ గానుపించు.

78

క. మరకతలింగంబును గొల్లురు మఱువ కహర్నిశంబులును గడుభక్తిన్
హరువగు నాపరివస్థల, సరుదుగఁ గనుఁగొనిన సఖములడఁగున్ ద్రుటిలోన్.

గీ. కుంభఘోణము కావేరి ి కూల మచట
మంగళాంబికతోడఁ జెలింగు నభవ
మూర్తి కుంభేశ్వరుఁడు వీరి ి పొత్తు గలిగి
యలరుదురు బృహద్విభుఁడు నాిగాహ్వాయుఁడును.

80

క. మఱి యుండునందె సోమే, శ్వగుఁడాదిగఁ గల్గునట్టి ి శంకరమూర్తుల్
కర మొప్పుచుండు ధరణీ. సురు లచ్చొట వేన వేలు ి శూరులు త్రయిలోన్.

క. జంబూవనమందుగ్రరజం, బూర్జితకరుణఁబాపుఁసలలిమయుండె
జంబూకేశానుండు ని, జం బూహావతీత మచటి ి చందంబు మునుల్! 82

గీ. కోరి లేపసానరించి యంఁదాటితేటి, నట్టి యఖలాండరాజ్ఞి కేల్వట్టి యందె
వెలసి రిరువురు సూర్యేందుఁకలశజన్మ, రామతీర్థంబులందుఁ గఁరఁబుమెఱయు.

గీ. వెలసి చెలువొందు మఱియుఁగాఁ వేరిదరిసి, విశ్వగురుఁడల్లమాత్మభూఁతేశ్వరుండు
కోర్కులీడేర్చును నుగంధిఁకుంతలాంబ, అంచితోదార యప్పరఁమాత్మదార.

ఆ. దేవ దేవుమఱిదిఁకావేరినడుమ శ్రీ, రంగపట్టణమునఁ ి బొంగెసంగ
రంగరాజు పాపఁరాసెజ్జపై యోగ, నిద్రఁజెందియుండు ి నేర్పుమీఱ, 85

గీ. పశనియందుఁ గుమారుండు ి పర్వతంబు
పైనిఁ జెలువొందు భక్తు లెఁవ్వుట్లదరిసి
కొలిచి కొందురు కోర్కులు ి గొనలుసాగ
నవ్విభుని తేకువఁ దలంప ి నలవియగునె?

86

వ. తిరువేయూరునందు ధర్మసంపర్థనీనాథుండు పంచనాథేశ్వరుండు సకుమారుండై
భాసిల్లు

87

గీ. రమ్యపాండ్యావనికి నెల్లఁరాజధాని, మధుర యద్వానిఁబాలించుఁమధురకీర్తి
మంద రేశ్వరుఁ డురుకృపాఁసుందరుండు, వరద మీనాక్షి దేవితోఁవై భవమున,

క. వై హాయసనిమ్నగ యం, దే హరువొందును జనంబులెల్ల మురియఁగా
శ్రీహేమవద్మసరసియు, నాహరు నాయమను గొల్చుఁనామోదమునఁ. 89

- గీ. కడిమియడవులు మూలలింగమునదరిసి, చుట్టుజేరియు మీవాక్కిఁచుట్టుజేరి
బలిసి కొలుచుచునుండఁబుష్పప్రతతుల, నల్లహరిచందనవనంబునతకరించి.
- వ. తిరువణండా రవియెడు దివ్యక్షేత్రంబును నగుజలేశ్వరుండు బృహన్నాయకీ
విభంకు పాలించుచుండు. 91
- గీ. తనరు వృద్ధాచలంబునఁదాక్ష్య మొదవ వృద్ధగిరినాయకుఁడు చురుదస్వర్థుఁడెలమి
వృద్ధబాలాంబతోనందెఁవినులనారి, చారుముక్తానుజీగునిసందడించు. 92
- వ. ఉర్తిరికోశంబందు మంగళేశ్వరసంగతుండు మంగళేశ్వరుండు నెలయు. 93
- క. శ్రీరామేశ్వరభూమిని, నారామేశనుప్రక్కఁ జూచుముప్రతిష్ఠనై
మీఁజిన విశ్వేశుండు వే, సారక నాసులను సాగుఁ జూరెకుఁ గూర్చిన్. 94
- క. కడయూరు మోక్షలక్ష్మికి, గడయూరు నృకండుసుతునిఁ గాలునిదాడిన్
గడనడలువానిఁ గాచిన, కడిది వేలుపు హరుండుఁ గాపుడు నటన్. 95
- న. ఇమ్మవి దక్షిణదిగ్భవలింగంబు లిక్కఁ బ్రతీచి నలరు లింగంబులను వీనుండు.

— * పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు * —

- క. మహిమ రనాఁగఁబరఁగెడు, మహిమారన్ దనుజచంద్రమకుంబు దయా
మహితుండు నంజండేశుండు, రహి చానుండిపొందుచుఁ గాణితు రటన్.
- జ. పంచనరస్సుకడ ననుకంప విహితాక్షునిఁ గూర్చిఁబుట్టె
సాంపుగ నండెడు వానర, పంచాత్రాలు కరంబుఁ నల్పంగ నేవల్. 98
- జ. శిడిసి దురితంబు వెఱపుల, నుడిపి కడున్ దేబిల్లుఁ జూపుగఁ బుడమిన్
బడచురనందముకడఁ గొనుచుండు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డుహారంబుంబు నటన్.
- క. గోకర్ణక్షేత్రంబున. గోకర్ణేంద్రోపవీతిఁ గొమలవశిరే
భూకల్పంబు నుహారిం, డాకేశమీశుఁ కీర్తిఁ యలఁగఁ దనరున్. 100
- క. శ్రీవసుదేవసుతుని నెల, వై కాసిన్గొలుచు ద్వారాయథ్యర్థమునన్
బ్రాతకాదివయి మహాదేవుండు గోకర్ణతోడఁ దేరిన నినిన్. 101
- క. పొగ వెలుసియుండు గపిల, పరక బుడగ గాంధారునాథుండు ను
నెగడు నుపసిద్ధేశుం, డాగి బడచురకపలి మేలిఁ యొప్పున చూచున్!

1. ఆ మహామాయనగరి రత్నాకరతటి, బరశురామార్చితంబైన వాలుకేశ
లింగమలరెడు గొండపై లింగ మొందు, కలదాపునిమహామాయ గాచుచుండు.
- గీ. పండరీపురమందు శ్రీసాండురంగ, విభుని దివ్యశిరఃపీఠి * వెలసియుండు
శంభులింగము కరుణాప్రసాదఘనము, దరిసెనందిచ్చు హెచ్చగుఁధన్యులకిల.
- వ. ఇవి ప్రత్యగ్భవలింగంబు లిక నుదీచి నలరు లింగంబులను నారయుడు.
- క. గంగాద్వారం బిద్ది యనంగ హరిద్వారమని యనంగఁ గలుములన్
రంగారెడు మాయాపురి, సింగారబొప్ప శివుఁడు * శివతో వెలయున్. 106
- క. తనగు నవరగోకర్ణం, బడఁగ మహావనతలము దళాన్యుప్రతిష్ఠన్
జనుఁ జంద్రభాలనాథుండు, వైశ్వేశ్వరుడనన్ మహాదేవుడటన్. 107
- గీ. మిశ్రఋషివరతీర్థం బశ్రీమేయమందు
వెలయు దాధీచ శివలింగ * మలఘమహిమ
ఒనరుఁజడి నెమిశారణ్యమున ఋషిశ
లింగ మద్దాసఁజేరి సాక్షిండు నఘము. 108
- క. పాత్యాహరితీర్థంబు, స్తుతిర్హింబగుచు నొప్పు * సాంపుగ నచటన్
సత్యద్యుతి శివలింగము, నిత్యంబుగ నెలసి యునగు * నిరుపమ రచులన్.
- క. దేవప్రయాగతీర్థము, దేవఋషి స్తుతింబు * దివ్యబచోటన్
శివయలర లలితేశ్వరుఁ డా వాగము వెలి కాచు * సందఱను గృపన్. 110
- గీ. పరఁగ నేనాలనగరిలో * బతుపశ్చె
గుండు లోకాధినాయకం * గుండు సింహుల
సిరిను దరిసెనుగును హాసినను నఁటి
కలిమి బలిమిని బేర్కొనఁగఁగఁగె ? 111
- వ. నుతియుసాల * తొన్నెట్టి పుణ్యంబు గండకపర్వతశివార్చితంబైన చూచు.
- గీ. తన్నిమిషవల్లయును * పరమమర్తి, గాఢలింగంబు మోక్షక * నాథకంబు
సేవు వెక్కు నున్నదినింగ బుల్లు, నుడువనోపియు న్నినుఁగుశివరాఁగ.
1. అనురఁ గాశ్మీరమునకుఁ గ్రాంతాశ్రమర
నాథలింగము సింహుల దళవచ్చురంగు

మీఱఁగా వంగదేశ సమీపమందుఁ

చారకేశ్వరుఁడొప్పుండు * ధన్యులార!

114

గీ. అని యిటులు దివ్యలింగంబు * లమరుచోట్లు

వరుసఁ దెల్పుఁడు దావసంపరులు మరల

నతని కీ లింగమూర్తు లెట్లవని వెలసి

పేరుగాంచెనొ చెవుమన్నఁ * బేర్చినంత,

115

గీ. తల్లి! నాచాలికల్పకవల్లి! లక్ష్మి!, వీరభద్రగురునిరాణి! * విమలకీర్తి!

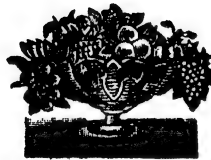
లింగవైభవఖండమగ్రంగుమీఱు, కృతినెఁగొనుప్రథమాశ్వాసమతులసరణి,

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ

బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివభాగ్యము:

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

యుద్భట ప్రసాదన

మా యాతితపోనిభూతి * మహితస్ఫూర్తి

కాయజనిపక్షమూర్తి!

న్యాయానుసరాద్ధ్వన రి * నందితేక్తిరీ!

వ, అక్కడకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

అ, చిలువతేని కేసి * నలవికాదివ్యాని, తీరులెల్లనరసి * తేటపటువ

నాయెఱిగినంత * మీయంతికంబునఁ, శెప్పవాడ వినుడు! చెలిమిమీఱ. 2

—* సౌరాష్ట్రము . సోమనాథలింగము *—

క, కలువలదొర దట్టునికూఁ, తుల నిర్వదియేడుగురినిఁ * దోయజడళనే

ప్రతి సశ్విన్యాదికతా, రలఁ బెండిలియాడె గడిఁది * రక్తిదలిర్పన్. 3

వ, అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు.

ఉ, చక్కనిచుక్కయై యలరు * జాణను రోహిణి నిచ్చ నక్కుడౌ

మక్కువ బుజ్జగింపుచు ను*మాళముమీఱఁగ వేడ్క సేయుచు

దక్కినయాండ్ర నొక్కపు డెదం దలపోయకయున్న నందఱున్

బొక్కుచుఁ దండ్రితో ననిరి * భూరివిపాదభరంబుతో నిటుల్. 4

ఉ. అక్కట తండ్రి! మాదువిభుఁ ఁ దండటి మమ్మెడఁ జీసిపాసి తా
నొక్కతె రోహిణిఁ దవలి • యొండుదలంపకయున్నవాఁ డిఁకే
దిక్కగు మాకుఁ దాప మెటు • తీరు సహూదరియైనయద్ది మ
మ్మిక్కరణిన్ వెలార్చ నిది • యెట్లు భరించి తరింతు మీవ్యధన్.

5

శా. తా నే చక్కదనాలిక్కయట! యందంబందు నేచేడియల్
గానన్ లేరట! యుద్ది యద్దికనియే • కాంతుండు తత్సంగతిన్
మానన్ లేడట! దోసమిందుఁ దన చేమాత్రంబు లేదట! యెం
డేనిన్ వింటివె వ్రల్లదంబులిటు దండ్రి! యెట్టులొర్వకీ దగున్.

6

ఉ. అందటి నేల యిట్లు జలఁబాఠికి నిచ్చితి వొక్కరోహిణి
సుందరి నిచ్చినఁగ మిగుల • సొంపుగనుండెడి దెక్కజేని మా
కుం దగుభర్త చిక్కకయే • గొడ్డయిపోవునొ భూమి తండ్రి! యీ
వందురు నెల్లుపాయదుము • వల్లభుకొల్వెటు చెందు మాఁకెన్.

7

— * దక్షుడు చంద్రుని శపించుట * —

చ. అని పెనువంత నాయరువ! దార్గురు దక్షుని నొక్కపెట్టునఁ
గని విలపించుచున్ బలుకఁ • గల్వలతేని కతండు మంచిబో
ధన మొనరించె జంధ్రుడది • దాటిమెలంగఁగఁ దొంటికై వడిన్
గినిసి శపించె దక్షుడిక • గీడ్పడుమీ త్రయనంచుఁ జెచ్చెరఁ.

8

ఉ. అంత నె యాతఁ డాత్మయమునంది దురంతనిరంతరార్తిమై
యెంతయుఁ జిక్కిపోక్కి తెరువెద్దియుఁగాంచ కలందురనె మరు
త్వంతుఁడు మున్నుగల్గు సురవర్యలు మౌనివశంసు లాత్మలన్
జెఱిలి బమ్మిచేవరను • కేరఁగఁబోయి వచించి రంతయున్.

9

శ. చంద్రుని దుండగంబులను • జక్క నెఱింగినయట్టి నల్వ యీ
చందమెఱేలు వీని కన • సర్వసుపర్వులు మాను లీ త్రయన్
జెందిన రాజుతో జగము • చెన్నెసలారఁ బ్రశాశ మొందునే?
యొందదె ప్రాస మీకువలఁమోన్నది? యారయు మన్న నాతఁడున్.

10

చ. గుణసతి బట్టి కూడి కొడుకన్ గ నె నాపెరుగూడ స్వీయమం
దిఁమునుజేర్చె నత్రియును • నేనును బోయి హితముఁ జెప్పెయ

గురున కొసంగఁజేసితిమి * కోమలిన్ మగుడన్ గురుండు మా
యిరవగుబోధఁ గైకొనియె * నుగ్మలిన్ గడులజ్జితాత్ముడై. 11

గీ. ఒజ్జ కట్టనరించె మహిమావకృతిని, గట్టుకొన్నట్టిదారలఁగనకయుండె
నొక్కరోహిణితగులంబునొందియుండె. మామదక్షునినుడి నవమానపఱచె.

తి. ఐనను లోకసౌఖ్యమును * నారసి చెప్పెద నావ్రభాసమ
న్యూనతరాఘహరియగు * నొద్దిక వీడటఁజేరి శంకరున్
బూనికఁగొల్పుచున్ దవసుఁబూని వసించినఁ గొన్ననాశ్శక్తి
గ్లానిని మాన్పఁగాఁగలఁడు * కాలహరుండు ధృఢంబు పొండికన్. 13

క. మృత్యుంజయమంత్రజపం, బత్వంతనియమముతోడ * నారు నెలలటన్
నిత్యం బొనరించినచో, సత్యంబుగఁబాయు తయ రుజయు సురవర్షుల్! 14

వ. అని వంచిన

తి. వేలుపులంత సంతసము * వేకొని యందుల కంప జాబిలిగ
జాలఁ బ్రపత్తితో నతఁడు * శంకరుఁ గొల్పుచు నాటుమాసముల్
గాలహరోరుమంత్రమును * గాటపుభక్తి జపించుచుండ మేల్
మేలనుచునీ శివుండటకు * మెచ్చుచు వచ్చి యనన్ హిమాంశుతోగ. 15

— * చంద్రుడు శివుని యనుగ్రహంబున క్షయరుజు బాముట * —

గీ. కోరుము వగంబు నాపునుఁ ఘోరఁజను, బాపుమన శంకరుం డొకఁవత్తమందుఁ
బాసి వృద్ధిఁగొను మన్యఁవత్తమందుఁ, గుందుచుండుము పుడమికిఁగిగుశలమట్లె

క. అనిచెప్పినఁ జందురుఁ డ, ట్లనె యనుమతిఁజెంది యమ్మహాస్థలమున నీ
వనిశము వసింపుమన విని, యనఘుఁడు సోమేశుఁ డనఁగ హరుఁడుండె నటన్.

వ. చంద్రుండు ద్రవ్యసతీర్థంబు జండ్లికుండంబనఁబరంగు నఖిలదురితావహరంబు.
అందిప్పగిదిఁ జందురుండు తయరోగంబు వ్యవస్థనజేసి సాసె. అప్పటినుండి
తక్కిన కిశత్రింబుల గారిపించుచు మెప్పునడయుచుండె నది మొదలుచేసి
యాదివృజ్యోత్తిలంగంబు గొలిచినవారలకెల్ల సకలాధిప్యాఘల బోడిచుచు
శ్రేయంబు లొసంగుచుండె నది సోమేశ్వరలింగోత్పత్తినిర్మితం బిది మల్లికేశ
లింగోత్పత్తిని పునఁదని చూతుం డిట్లనియె. 13

— * శ్రీవైలము - మల్లికార్జునలింగము * —

క. ఒకమన్వంతరమందు శి, వకుమారుడు కొమరుడు గణపతి కోడ్పడి పెం
డ్డికొండకలిగి సహ్యా, ద్రికటకమునుజేరి యొకఁడే దిరముండె నటన్. 19

చ. కొమరుడొకండు సహ్యాగిరికూటమునందు విరక్తినుండఁగా
నుమయును శంకరుండు దనయున్ దగఁజేరి బహుకరించి ప్రే
మముమెయిఁ గ్రమ్మితిన్ దమదు * మందిరశైలముఁ జేరుమన్న న
కొమరుడు పొక యచ్చిఱుత * గుబ్బలియందె వసించె నల్లశోన్. 20

చ. అది గని శంకరుండును హిమాచలకన్యయుఁ బుత్రికాని పో
మదిగన కట్టిగట్టుకు సుమారుగఁ గొంచెముదూర మున్న య
ట్టిదియగు శ్రీగిరి దఱిసి * నీవిగఁ గాపురమొంది యందుఁ జెం
పొదవఁగఁ జూచినత్తురు తనూద్యపుఁ బండుగులందు దండిగన్. 21

గీ. మల్లెవిరులను బోలినవెల్లెయనుగు, దివ్యలింగంబుగా నందుఁ దేజరిలి
మల్లికార్జునుఁడను పేర * నుల్లసిల్లె, శంకరుండు భక్తజనమనః * కింకరుండు. 22

క. మఱి చంద్రవతియనానాక, ధరణీభృతనయ మల్లెదండనొసఁగి యా
హరుఁ బూజించుట మల్లి, శ్వరుఁడని పేరొందెనయఁ * జాటుదురు ప్రజల్.

గీ. శంకరాధ్యాం భ్రామరీశక్తి శక్తు, లరసికొలువఁగఁ బీఠమందధివసించి
యుండు నట్టులె లింగంబులుండు వేన, వేలు మల్లిశలింగంబు * విందుమరగి.

ఉ. ఇవ్వసుధాధరం బిటుల * నీశ్వరుఁ డీశ్వరి తన్ను జేరుట
దవ్యులనుండియే శిఖరదర్శనమున్ బొనరించినంతనే
క్రొవ్వునఁ బావపుంజయులఁ * గూలిచి మోక్షధనం బొసంగు నెం
దవ్వను లాకొలంకులును * నాస్థలులున్ గలవే జగంబునన్. 25

క. పాతాళగంగనాఁ గృ, స్థాతటిని యటన్ గభీరజలసంభృతయై
పాతాళమంటి తనరుచుఁ, జేతోజాతారి నెవుడు * నేవించురహి, 26

క. ఇమ్మొల నేవించినవా, రిమ్మొహి సంపదలఁబొదలిపాచ్చుగనిక జ
న్మమ్మొందని యక్షయమో, యమ్మొన్ జెందుదురు నిజముఁగన్నేనిచంద్రుల్!

.... * ఉజ్జయిని - మహాకాళలింగము *

ఉ. గొజ్జగిపూలతేనియలఁ * గ్రోలుచుఁ దేటులదాటు లింపుమై
యెజ్జలవోలె గీతముల * నోలిఁబఠింపఁగ శీవకూలమం

దుజ్జయినీపురంబు గడునున్నతిమిత్రాత్రేడు వైభవంబుతో
నిజగమందు నానగరి యీ యెడల పట్టణ మొందులేదెటన్.

28

ఉ. మానక యందు నుండు నిగమప్రియండన్ ద్విజవర్ణుడీశ్వరా
ర్చానియతప్రతుండభలసద్గుణశోభితు డిదగీర్తియ
వ్యాధికి నల్పురాత్మజులు యావనమూర్తులు బోకపూజితుల్
శూనశరారిపూజలను యీ జొక్కుచునుండెడువర లెంతయున్.

29

వ. దేవప్రియండ ప్రియమేధుని సుకృతండు సుప్రతుండు నను నాహ్వాయంబు
లన్ బరంగుచు నన్నలుపురు శివపూజావరాయణులై నిచ్చులఁ బార్థివశివలిం
గంబుఁ బూజించుచుండి రంత

30

చ. నలువవగంబు నొంది మొకసంజుట మేవరి పోతరించి భూ
గలమ ననున్న కర్మనుల యధర్మములెల్ల నడుచి దైవపూ
జలఁ గిడుగించి నజ్జనుల యాదులబట్టి పలానాచుండె న
క్కలుపున కల్మి పాసి రిలఁ గన్మితరుల్ శివకేశవార్చులన్.

31

ఉ. నిచ్చులఁ బార్థివేశ్వరుని యెఱుఁగి భజించుచున్నయట్టి యీ
నచ్చులఁ బలానాచుల సాహస మానసి యుల్కులేకయే
నచ్చులతో శివార్చనం బొనర్చుచునుండెగ రక్కసుండు పెం
పెచ్చుల మచ్చులంబు నెఱియించి నెడల నడిచి వాల్చున్.

32

చ. పొడిచెడ మిచ్చులొని మాను యీ బూడయొచ్చినఁ గావేయుఁ డి
వ్వుం కడవేన్తు కలఁజను యీ బూదొక్క నమఁగొనుండెన్న నించుకే
నడలక వారు పార్థివనుహళివలింగిము బూని తొంటికి
వడి వడియల్పుచుండెగఁ గృత గాముగ్ధులొన చెడి నెత్తివన్.

33

చ. కడలక గ్రాహ్యులై శివుని యాచుచు 'నో. హరి' యంచునుండి ర
వృదనున లింగమూర్తివయి యీ గారములేని బిలాబు దోచె న
వృదవి నె దిన్యలి గమ విభాషయ మదృశిదీధితిచ్చుటల్
బొదలఁగ నుద్యవిల్లి పెనుబూది యొనర్చెను మేటిరక్కసున్.

34

గీ. దూషణుండవి శేర్మొన్న యీ దుష్టదైత్యు
నల్లు కాల్చి వధించిన యాతతార్తి

హరుని హరునిఁ గనుంగొని * యగ్రజన్ము

లుబ్ధి కడువడి సాష్టాంగ * మొరఁగి యఃరి

85

చ. అలుసుగ నెల్లధర్మముల * నడ్డి మమున్ బొలియి-వవచ్చు నీ

తులువను జంపి మా వనట * ద్రుంచిన నీదు దయామయాత్మమున్

దెలిసి నుతింపనోపుదుమి ? * దేవర ! యీవిటుపోవ నిచ్చలీ

స్థలమున నున్నిసేయుమన * శంకరుఁ డొప్పి వసించె నందఱుల్.

86

వ. అది మొదల మృహలింగంబు మహాకాలలింగంబనన్ బరంగుడు భక్తజనంబు

లన్ బాలించుచుండె. మహాదేవియును శివుం డాదు వసించుటఁజేసి తానును

దక్షిణివచ్చి యందు మహాకాలి యను నాఖ్యఁజెంది యుండె నంతఁ గొంత

కాలంబు చనినంత

87

— * చంద్రసేనసుహృదజ చరిత్రము * —

ఉ. అప్పురందు నొక్క శమనాంతకభక్తుఁడు చంద్రసేనుఁడనన్

గొప్పనృపుండు పూతమతి * కోమలచంద్రకిరీటలింగమున్

దప్పక పూజసేయుచు ముదంబుచనుండ మహేశ్వరాజ్ఞ నొ

క్కప్పుడు మాణిధద్రుండను * నాధ్యుఁడు సిద్ధుఁడు డాసి వాసిగన్.

38

మ. ఒక చింతామణి నిచ్చి దీని గళముం * దుత్తరంక్షుఁ డాల్పు మీ

విక నీ రిత్తును. సోక చాహ మెదియేనే * సేమంబగున్ దీని చే

రిక నీసీమను వృష్టిదోషములు మారీశూతపిష్టాటకా

దిక్షిడిల్ సార వేపు చుఁ గళము లెంతే సౌఖ్యమున్ నీగుఱున్.

39

చ. అని యిటుచెప్పి సిద్ధుఁడు నిజానుమతిన్ జనినంత సంతసం

బున నరనాథుఁ డచ్చుణిని * బొంకముగా నలుతసిధరించి నూ

ర్వనివలె వెల్లె రాప్తు మదియొప్పె హరిణ్యములు ప్రజల్ గడుక

ధనవతులై యెసంగిరి నితాంతము కీరితిమిచె ధానుణిన్.

40

క. నలుదిక్కుల నరవతులీ, యలుకుఁ విని నర్వమరసి * యానకగొని నే

నలు గూర్చికొని యవంతిని, నలుపరుల ముట్టకొని * నయమెసలారకన్.

41

ఉ. కాలమలన్ దగన్బసిని * కట్టడిగా నిటు చెప్పియొపిరా

మేలిమిరత్న మిచ్చి చెలిమిన్ బొనరింపుము లేదయేని నీ

పాలముఁజేర రమ్మిఁక రఁయమ్మున నంచులులవ్వనుంధరా
పాలునిఁ జేరి వారు నుడువగా విని యాతఁడు భీతచిత్తుడై.

42

మ. ఒకఁడో యిద్దఱో ముగ్గురో యయినచోనుత్సాహమేపార నా
జకఁ జేరజని నిల్వరించి రిపులన్ * జెండాదుడున్ గాని యీ
సకఁగోర్వీపతులేకమై యిటుల నుచ్చండప్రతాపానల
ప్రకటజ్వాలలఁ జుట్టుముట్టఁదరమే * వారింప నేకాకిన్,

43

వ. మఱియు

గీ. అడిదములు బాకు లీటెలు * నంపగములు
గదలు గుదియలు మొదలుగా * గలుగు నాయు
ధములు దురమొనరింపగా * దగినజోదు
లలఁతి నాకడ నెటుచేరఁగలను గలఁ.

44

వ. అట్లుగాక యిచ్చుశిల వీరి గొనంగి చెలికారంబుఁ బడయుమమన్నను బ్రయో
జనంబు లేదా.

45

చ. ఒకఁకి పచ్చినక మఱియు * నొండొకఁ డాజిఁనొడంగు వీరిలో
నొకఁ డొకఁ డిప్పు ముందుఁ దన * కౌసలన నేయునుటంచుఁజెప్పు నే
రికి నొనఁగన్వలెనో నడిచి * రిమ్మ పొస నె నరే దుగ్రిందు నే
నిక నెటు లీ విసజ్జల * నీది తెలిచె పాఁడ నీయెడన్.

46

మ. అది చింతింపుచు తేఱ * నా నపు న సేయన్బోలు కార్యంబు నె
ల్లను యోజి నంగఁజూల కేళ్వఁగ దయాపిని నెమ్మదిన్ నమ్మి వే
గ నె బిల్వాదినుననువున గొవి మహా * కాశేను దివ్యాలయం
బును జేరని యి * మిటినిత మొనరిన్ * బూగఁపుచుండెన్ శివున్.

47

* గోపనానికి చరిత్రము *--

వ. ఆ సమయంబున నీశ్వరమాయూవి శేషంబున

చ. ప్రేతియుకన్తు కోవెలకు * వెన్న వసింపుచు నొక్క పాకలో
నాతఁడే బాపఁడేవ్వ నురించుచు పహించి కుమారు నగ్గుడిన్
ప్రీతిగఁజేర్చి తే. * చట * బిట్టగ శంకగుఁ గొల్పుచున్న తీ
ర్చితము మెచ్చఁజూపె దన * చిన్ని కుమారున కెంతో వింతగన్.

48

వ. అంత

శా. విదాతేడుల బాలుఁ డా శివసవర్యన్ భక్తిమై నాత్మలో
నాదర్శంబువలెన్ ధరించి చని యొక్కశ్లోంబు నప్పాకయం
దేదోమూలఁ బ్రతిష్ఠచేసి శుచియై * యింహొప్పు నభారల
బూదిన్ బత్తిరిఁ దుమ్మిపుష్పములతోఁ * బూజించుచుండెన్ రహిన్, 49

గీ. శివుని కేతర్యనుండు వశించి యొడలెఱుంగ కాండవార్ధి నడంగియున్న
పిన్నపాపని యాకలిగొన్న కడుపు, పరిసి కుడువఁగ నెవ్వనియవ్వ పిలిచె.

చ. పిలిచిన నాలకింపయె * పేర్చి శివున్ గనుచున్న బాలకున్
బలుమఱు పిల్చి వేసరి జీవంబున నయ్యెడ కేగుడెంచి పే
రలుక నుతుండు నల్వెడు శివార్చనమంతయుఁ గొల్పివేసి చా
వలమున నల్లలింగమును * బాఱఁగ్గవైచెను దిబ్బపై వడిన్. 51

ఉ. అంతనె యార్తిమై హరహారా యని బోలుండు మూర్ఛనొందె న
య్యింతియు నల్కతోడఁ జని * యెచ్చటనో నిదురించె నంతఁ గా
లొంతకునత్కృపన్ బుమతఁ డిల్లన * గన్నులుఃచ్ఛి చూడఁ
నంతయు వింతఁ గన్పడియె * హేమమయఁ బగు దేవళం బటన్. 52

చ. అదిగని లోక కేగ నట * నందపునద్రుమయ్యులలింగమున్
జదురుగఁ దీర్చికూరిచిన * నందులు శాంకరిచ్చి గ్రహంబునున్
గుదురగు గర్భగేహమును * గోధ్వజమున్ మధురాంబుపూరమా
ప్రాదమును పూలతోటయును * నబ్రహ్మగాఁ గనుకై పోకిరి. 53

శా. అర్చావస్తువులెల్ల హేమమయపాత్రాళిక దనరెచ్చన్ బ్రవీ
చార్చుల్ శోభిలుచుండె నెల్లెడల దీప్యద్రిన్నపాచారాళిల్
వర్చస్సుల్ నిగుడించుచుండె నిక నశిబ్బాంబునున్ వింతగా
నర్చిష్టంతనఁబోలు శేజమును దానష్టాంబి వేగంబునన్. 54

చ. శివునకు గాంకిన్ నతులుఁచేసి నిజాంబ యొనర్చినట్టి బి
ట్టవినయకృత్యమున్ సయిపుఁమంచు నుతించి తదంబఁదెచ్చి వై
భవమును జూపఁగోరి తనఁపాకకుఁ జేరఁగఁబోవ స్వీయమా
భవనము తేజరిల్లె మశిబుధురధాళధరీపరీతమై. 55

వ, అంత నతండు మఱియు నక్కజంబుతో నిక్కన్ జేరి యందొక్క పసిండిమం
చంబుజై నిలుగడల దిండ్రునించియున్న పట్టుపరువుమీఁద నెట్టనఁ బవళించి
నిదురించుచున్న వేల్పుంబువుఁబోఁడింబోలి కాంతులవెడఁజల్లు తల్లిన్ గాంచి
యచ్చెరువొంది ప్రబోధంబొనరించి కోవెలకుఁదోడ్తెచ్చి యచ్చిత్రంబెఱింగించి
చూపింపుడు నవ్వెలంది వెఱఁగొంది తనచిట్టికొమరుని గట్టినిష్ఠను దేవుని యకా
రుణకరుణాపరీవాహలహరీసౌహిత్యంబును నత్యంతంబెఱింగి మెచ్చి తన యపా
రాపచారంబును మన్నించుమని యర్థించి తత్పార్శ్వప్రాసాదమందు మహాకాల
లింగంబు నర్పించుచున్న చంద్రసేననృపాలుని కావృత్తాంతం బాద్యంతంబుఁ
దెలిపి యన్నఁవరున్ దోడ్తెచ్చి స్వాయంభువంబగు నాలింగంబును దేవశంబు
మున్నగువానిన్ జూపింప నతం డాశ్చర్యంబునొంది చిట్టివాని ముద్దుగొని
శింకరున్ బలుమఱు గొనియాడుచున్న నప్పట్టున.

55

గీ. ముక్కుపచ్చలాఱుని గొల్లఁబుడుతఁ డొకఁడు

భక్తి సేయఁగ లింగ ముద్భవము చెందె

గుడి హిరణ్మయ మవ్వాని * గుడిసె యంత

కనకమయ మయ్యెనని పౌరజనులు మోయ

57

గీ. నగరివెప్పిన నున్నట్టి * నరబిడౌజ, లెల్ల నివ్వార్తవిని తథ్య * మెఱుంగఁగోరి
చంద్రసేనునికడకాత్మిజనులనంపి, యతిని యనుమతిఁ బుఁజేర * నాతఁడలరి.

క. వారందఱిఁ దగురీతిగ, నారాధనచేసి వల్లవార్భకభక్తి

శ్రీరచితంబగు కోవెల, జేరిచి చూపింప వెఱఁగుఁజెందిరి వారల్.

59

—* హనమంతుఁడు ప్రత్యక్షమై గోపదాని బుజ్జగించుట *

ఉ. ఆ సమయంబునఁ దు నభివాలయగోపురభిత్తి చిత్రమై

భాసిలు నంజనీసుతుఁడు * ప్రాణకలన్ గొని వృద్ధి జెంది గో

పీసుతు ముద్దుచేసి వృధివీపతులన్ గని పల్కె మేదిని

శాసకలార! కాంచితిరె ? * శంకరభక్తుల శక్తివైఖరిన్.

60

చ. కడుఁ బసిపాప వీడు శివుఁ * గాటపువేడకఁ గొల్చి తత్కృప

బడసె సుఖల్ ప్రియంబుగఁ బ్రపంచమునం దిఁకఁ జెదఁచె సుఖల్

బడయుఁ బ్రీతిష్ఠఁగాంచు సరివారలచేఁ బొగడొందుఁ బద్మనా

భుఁడు హరి వీని సంశయనఁ * బుట్టకఁగాంచును గొన్నినాళ్ళకున్.

61

చ. మఱియును

శి. గొల్లలకెల్ల నాయకుడగున్ జుడి వీడిక శ్రీకరుండనా
 నల్లసిలున్ భవత్ క్షితుల * నుండెడు మందలకెల్ల నీని రా
 జిల్లగ రాజుజేయఁడికఁ * జెల్మియొనర్పుడు చంద్రసేనుతో
 వల్లవబాలుతో సతము * భాగ్యములొందుడు పొందు వీండ్రకున్. 62

గీ. సరవయల కిట్లుచెప్పి వాసరవిభుండు, వల్లవీనుతు నమ్మవఁ * బడసి వాని
 కీశ్వరార్చావిధంబెల్ల * నెఱుంగఁజెప్పి, చిత్తరువులోనఁజేరి విచిత్రమొదవ.

వ. అంత నారాజవశ్యులు

చ. బ్రదికితిమింక వాయునుతు*పాల్ నడకింతకు నీతఁ డిందటిన్
 జదిపిన నెవ్వరడ్డము నృశంసులమై యిటు చంద్రసేనువైఁ
 గదనముచేయ వచ్చితిమి * కాదవునంచు నెఱుంగఁజెప్పి చు
 ర్బదమింకఁ బాసి వీరికి నమస్కృతిచేసి చనంగ మేలగున్. 63

వ అని రాజులందఱా గొల్లపిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దిడి పసిండిరథంబు లేనుంగులు
 గుఱ్ఱములును బాడియావులమంద లనడ్వాహంబులు నవరత్నఖచితానేకభూష
 ణంబులు నేవళంబు లెక్కుడ రొక్కంబులిచ్చి చంద్రసేననృపాలునకెఱిగి ట్లమా
 వణంబుఁగోచి యాతఁడుచ్చికఁజెంది మహాకాలలింగంబునకు శ్రీకరలింగంబు
 నకు నర్చలుచేసి స్వదేశంబులకేగి యచ్చటి వ్రజంబులకెల్ల శ్రీకరుని దొరక
 జేసిరి, మహాకాలలింగంబును భక్తిచేసి పూజించిన చంద్రసేనుం డిట్లావదన్
 బాసి సుఖమొందె, శ్రీకరగోవుండును హనుమత్ప్రొక్కానుసారంబుగ శివునిఁ
 బూజించుచుఁ బ్రశస్తికొ గాంచె నిది మహాకాలలింగమహత్త్వం బింక నోంకార
 నాథలింగంబునుగూర్చి వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 65

— * ఓంకారక్షేత్రము — పారమేశ్వరలింగము * —

క. నారదమునిండుఁ డొకవరి, గూరిమి గోకర్ణనిభుని * గొలిచి వెడలి సు
 శ్రీరంజిలు వింధ్యాద్రికిఁ, జేరఁగ నగరాజు పూజించేసి ప్రియమునన్. 66

చ. మునివర ! యెల్లలోకములఁ * బూర్గి జరించుచునుండు వీవు నా
 కెనయనవచ్చు భూమిధర * మెచ్చలనేనియు గల్గియున్నదే ?
 యనితరలభ్యవైభవ రఘూయతభూతుల నొండె దండిమై
 నొసరిన మూర్తిసంపదను * నొండె నెఱుంగఁగఁజెప్పు మీయెవరన్. 67

చ. అని యదుగంగ మానివరుఁ డల్లననవ్వి ధరాధరేంద్ర! నీ
కెనయగు పర్వతంబు గలదే? యొకఁ డిజ్జగమందు నెందునై
నను విను మా హిరణ్యగిరి యిజ్జ ప్తికివచ్చె నవగ్రహంబు లా
ఘనగిరికిన్ బ్రదక్షిణముఁ గా నడచున్ బలుమాటలేటికిన్.

68

క. అది యొకటిదక్క వేటొక, టెదియున్ నినుఁబోలదన్న నెంతయు వగతో
నది విని చతికిలఁబడి యతఁ డెదలో సిగ్గొంది కడిది యారస మొప్పున్.

౩. మేరునగంబుకన్నఁ గడు మిన్నగ మిన్నుఁ గడింది పెంపునన్
జేరి రవీందుమార్గముల చేవ నడంచెదనంచు బాఠివా
కారము లింగమున్ గొలిచి యత్తినొనర్పఁగ యత్తదుఃఖని
స్తారుఁ డుదారుఁ డా హరుఁడు యాఁ గనవచ్చి వరంబు నడ్గఁడున్.

70

౪. పెంపునొగుగు లోకమునఁ బెద్దగఁజేయుము దేవ! నన్నునాన్
గంపితచిత్తుడై శివుఁడు కర్ణమెఱిగి నగేంద్రుతోడ నీ
వింపుగఁ గోరినట్లు వర మిచ్చితి నీవిక లోకసౌఖ్యమున్
దెంపరివై యడంపకు మడించి యొనర్చినఁ బాయు నున్నతుల్,

71

క. అని చెప్పఁగ నందలి ముని, జనములు దేవతలుఁ గూడి శంకరునందే
యునికి యొనరింపుమని ప్రసాదనసేయఁగ మనికఁజెందె యతఁ డిట్లన్.

క. ఒక తను నోంకారేశ్వరుఁ డొక తను నమలేశుఁడనఁగ నొప్పలరుచుఁ డా
సకలము గనుఁగొనుచుండును, నకలంకుఁడు శంకరుండ నాదివిభుఁ డొగిన్.

గీ. వరఁగ నోంకారవిభుఁ డుశంకరుఁడు వృద్ధి, లింగమం దిట్లుచేర బెడంగు రంగు
మీఱు నాస్థలమొప్పె నోంకారమనఁగ, సాటి యద్దాని కద వేఱుఁగవతులేదు.

వ. ఇక నీ యోంకారలింగంబు యత్తులకు సర్వాభీష్టప్రదం బిద్దానిఁ బూజించిన
జనుండు పునర్జన్మంబు నొందఁ డిది యోంకారేశ్వరలింగోద్భవచరితం బిఁక
గేదారిలింగోత్పత్తిని వినుండని నూతుం డిట్లనియె.

75

— * హిమగిరి - కేదారలింగము * —

క. సరనారాయణు లను ని, క్షురు హరితేజున ధర్మపుత్రికులై శం
కరుఁ గొలుచుచుండు రాహు, గిరి మునులు ద్రిలోకహితముఁ బ్రానిమదిలోన్.

ఉ. వార లహర్నిశంబులును * పార్థివలింగసమర్చనంబు వి
స్తారముదంబు పెంపెనఁగ * సల్పుడు నయ్యుడురాజమాలియ
వ్వారలఁ జేరవచ్చి యనఁవద్యవరంబును గోరుఁ డన్న న
దీరు లిటన్ వసింపుమన * దేవర యుండె హిమాటవిస్థలిన్.

77

గీ. తవిలి హిమతిగ్జమైన కేదారభూమి
శంకరుం డిట్లు వెలసి ప్రిశ స్తికెక్క
దేవతలును ఋషిశ్వరుల్ * దివ్యమునులు
కొలిచి దుఃఖంబులను బాపిఁకొందు రెలమి.

78

శా. అంతన్ గొన్నియుగంబులైన పిదపన్ * పార్యశ్వసంకాశుతా
కుంతీపుత్రకు లల్ల లింగమును బల్ * కూర్మిగ నమిషింప నా
ద్యుతాతీతుఁడు శంభుఁ డొక్క మహిషంబై పాటుటన్ గాంచి య
క్కాంతేయుల్ గడుభక్తిమై నొడిసిలాగన్ జక్కె బుచ్చుంబటన్.

79

ఉ. దున్న యదృశ్యమై చనుడుఁ * దోఁకయొకం డిటు లభ్యమైన వా
రున్నత భక్తిమైఁ గొలిచి * యోర్వఁగరాని వగన్ దొలంగి సం
పన్నసుఖంబు లొందిరిఁక*మస్తక మా*నయపాలభూమిగోఁ
బన్నుగఁజేరి నిల్చి సుసంపర్యలఁగాంచుచునుండె మించుగన్.

80

గీ. పుచ్చభాగము కేదారభూమియందు, లింగమైవెల్లె నిచ్చలురంగుమీఱు
శీర్షభాగంబు లింగమై * చెన్నుమీఱి, నల్ల నేపాలనగరంబునందుసతము.

క. ఈ కేదారజ్యోతి, శ్రీకరలింగమును నెవడు * నేవించిననే
నీకేదారాంబువుఁగొనఁ, కేకొనఁడిఁక మరలజన్మ * సిద్ధమిది మునుల్!

82

వ. ఈ కేదారలింగం బెల్లవారలకు భోగమోక్షప్రదం బిద్ధానిస్వరూపం బెఱింగిం
చితి నిఁక భీమశంకరజ్యోతిర్లింగసంభవంబుచు వినుండని మునులకు నూతం
డిట్లనియె,

83

* టిప్పణి — ఈ నయపాలశబ్దము నేపాలశబ్ద రూపాంతరము. నయం (నీలిం) పాలయతీరి నయపాలః
శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ఏకాదశాధ్యాయే—

కో॥ నయపాలాఖ్యపుర్యాంతు । ప్రిసిద్ధాయాం మహీతతే ।

లింగం పశుపతీఖ్యం । సర్వకామ ఫలప్రదం ॥

....* థాకిని - భీమశంకరలింగము *....

శా. జానొందునె సిరికామరూపమును దేశంబొందుభూమండలిన్
దాసన్ గర్కటినాంగ రక్కసికి బ్రోద్యచ్చండసంభుడౌ
నూనుం డొక్కడు భీముడనె గడిది పేరొప్పిల్ల రాజ్లుచున్
నానాదివ్యమునీంద్ర)సంచయుమున్ * బాధించుచుండెన్ బొరిన్. 84

శా. వాడొక్కప్పుడు దల్లితోననియె నెవ్వ! నన్నుగన్నట్టి య
వ్యాడెవ్వ? డెచట? వసిండు? నెపుడె? వాడె? గననీ రాదు నీ
జాడన్ దల్పొ డొకరై వేమనుదు వీచక్కన్ నిజబాడుచూ!
చూడన్ వేడుకపుట్టె నాదుజనకు * సొంపొప్ప నివృట్టననీ. 85

చ. అని యడుగంగ నద్ది యిసుమంత దలకి యిటుల్ వచించె నం
దన! విను మేను గర్కటుఁ డింబడు రక్కసుకూతురన్ విరా
ధుని యనుఁగుంబొలుతుకను * దోర్బలధుక్కుడు రామచంద్రుఁ డా
తనిని నిధింప నన్నచట * సాకుచునుండెను దండ్రీ యీశ్వరిన్. 86

గీ. తల్లి పుష్కసి యనుపది * తిండిఁదియను, నొక్కనాఁడాకటన్ గడుఁ స్రుక్కిభక్ష
కార్థమై సుమహాత్మ్యుడౌ నాయగ స్త్ర్య, శిష్యుఁ డైకొని భస్మావశిష్టమైరి.

ఉ. అప్పటినుండి ననొకనాఁడయములేక నిరాశ్రయంబుగా
నెప్పుడు దుఃఖతాత్మినయి * యివ్వని నుండెగఁ గుంభకర్ణుడౌ
గొప్పనిశాలవ్యాఁ డిటకున్ జనుదెంచి యెవోనిమిత్తమై
యొప్పుగ నన్నుఁజూచి మరుఁలొంది మనోవశిరాభిప్రై. 88

ఆ. కదిసి రెట్టబట్టి * కలియఁబూనిన నే న, నాదరించి తొలంగ * నతఁడు బల్మిఁ
బట్టువిడకమీటి * నెట్టన భోగించి, చనియె లంక కంత * శంకలేక. 89

గీ. రావణునితమ్ముఁ డితఁడు శ్రీ)రామచంద్రు
చేత నన్నయఁ దానును * జేటుజెంది
రంట! నాలంక కేను చేరంగఁబోవ
లేదు నిన్ గన్నదాన నా * లీలఁ బడసి. 90

వ ఇది యధార్థవృత్తాంతం బిందు సత్యేతిరంబు లేకంబు లేదని యమ్మనుష్యాదిని
నుదువఁ గడుఁగనలి యప్పలాశుండు హృదయంబున 91

డి. అక్కట! పక్కిదాల్దొర మ'హాబలు మజ్జనకున్ వధించె బే
రెక్కిన పెద్దతండ్రి బాలియించె విరాధుని గీటడంచె నా
మక్కువతాతము త్రవల 'మాని యొకం డటు బూదిచేసె నే
నక్కరణి నహితు నిదియెల్ల నఱిగి మఱుగుచున్ మదిన్. 92

డి. నేనల కుంభకర్ణుని క'నిందితపుత్రుడనని శ్రీహరిన్
మామల దేవతాధముల 'మట్టముచేసెదఁ గొట్టెదన్ సిరుల్
ధీనిధి నాదు తల్లికి మ'దిన్ బగదీఱ ముదంబుఁగూర్చెదన్
బూనికమై దపించెద న'పూర్వతరోత్తమశక్తులేర్పడన్. 93

చ. అని తనతల్లి పెబ్బుగొని 'యబ్బజఁగూర్చి మహాతపంబుఁ బే
ర్చినమతిఁగల్ప నాతఁడును 'జేరి వరం బడుగంగఁగోరె నా
దనుజుఁ డనన్యసాధ్యమయి 'తద్దయమీఱు బహాబలం బతం
డును విధిలేక యిచ్చిచన 'నొచ్చుచు మానసమం దొకింతయున్. 94

—*భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁడగు సుదక్షిణునిఁ దత్పతనిఁ జెరయందుంచుట *

చ. అసురయు న'త దేవతల 'నందఱిఁ గెల్చి సిరుల్ హరించి యు
క్కెనఁగఁగ శ్రీహరిన్ వెడకి 'యెందును గానఁగలేక వీకని
వ్యసుమతిఁ గామరూపమున 'భారీవముఖ్యు సుదక్షిణాఖ్యు న
క్కసుమయి నొంది వానిసిరిఁ 'గైకొనియుంచెను బందిగమ్మనన్. 95

అ. అతనితోడఁ జెఱును 'నాతని గృహిణి సుదక్షిణయునునుండెదగ నిరువురు
పార్థివేశలింగ'భక్తులై నిచ్చలుఁ, బూజసేయుచుండి 'రోజమెఱయ. 96

చ. నిరతము పార్థివాగ్రసము 'నక్కొని శైవపక్షక్షరీజప
స్థిరమతులై మహేశ్వరుని 'చేతముమెచ్చఁగఁ గొల్పుచున్న నా
యిరువురు రాజదంపతుల 'యీతులఁగాపి సుఖంపఁజేయ శం
కరుఁ డదనొచ్చి యుండె జనె 'గాల మొకిత యనంతరం బటుల్. 97

వ. అంత

డి. భీముఁడు లోకభీముఁడయి 'బిట్టగ సర్వసుపర్యవర్తులన్
భూమినిలింపులన్ మునుల 'భూరిమదంబున నేచుచున్ మఖ
స్తామములందు భాగముల 'హాఱుగొంచుఁ జరించుచుండె నా
తామనుచేయు బాధలకు 'దాళఁగలేక ననేకు లేకమై. 98

శి. పార్థివలింగపూజనము * భక్తిమెయిన్ బొనరింప వంత ను
 స్వాధికరండు శర్వుడు ర'యమ్మునఁజేరి యభీష్టమట్లగా
 సర్థిమెయిన్ మునిప్రవరు * లయ్యసురన్ హరియింపఁగోరిరిం
 ద్వర్ధకిరీటుఁ డట్లయని * యారని దైత్యునివృత్తయంబులన్. 99

గీ. తనదు ప్రియభక్తుడైన నుదక్ష్మిణుండు, గొలుచుపార్థివలింగంబునలఘుశక్తు
 లలరఁజేరి ఖలున్ బల'లాశుఁజంప, సమయమారయుచుండె నిశ్శృంకుఁడగుచు.

మ. పిశితాశుండును గామరూపవతి జీవీయుక్తుడై పార్థివే
 శు శివున్ గొల్చెడి తీరెఱింగి యటకు * జొ'ల్పించి యవ్వారితోఁ
 బశుధర్తన్ గొలువంగ నేమియగు? నఁపాటిన్ విడుం డిప్పు ను
 ద్యశమున్ బాడుచు నన్నుఁ గొల్చు డిశ మి'మ్మల్లైన మన్నించెదన్. 101

క. కాదేనిఁ బొడుతు ననఁగా, భూదయితుఁ డొకింత బుగులుఁబొందక యనియె
 మ్మాదైవంబును గొలిచెద, మ్మదైనను సరియె సిద్ధ * మెఱుగు దురాత్మా!

క. హరుఁడు చరాచరభూతేశ్వరుఁడు దయాకరుఁడు భక్త'పరిపాలకుఁ డా
 తురులన్ మముఁ గాపాడెడు, సరకుగొనము నీదు డాక'జను మిశ దవులన్.

గీ. అనిన దనుజుఁడు బిట్టాగ్నిహంబుఁ జెంది
 పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ * బార్థివేందు)
 పయిఁ గరాళాసి విసర 'మాం'పాహి' యనుచుఁ
 గనులుమూయగ తేఁడు శంకరుఁడు దోచి. 104

—* పార్థివలింగమునుంచి శివుఁడు వెలుపడి భీమాసురునిఁ జంపుట *—

క. భక్తులను సాకుటయె గడు, యుక్తంబగు వ్రతము నాకు * యోజింపుము నీ
 శక్తి నిశ మట్టుపఱచెద, నక్తం వర! యేను భీమ'నాథుఁడఁ గనుమా! 105

క. అని యనుకని కరవాలముఁ, బినాకముచేతఁ జదుపఁ * బిండిగ నాతం
 డను మరలఁ ద్రిశూలమువే,యను దునుకలు చేసె దాని * నభవుం డలుకఁ

వ. అంత దనుజుండు మరల

ఉ. పట్టిన మేనినన్ శివుఁడు * భగ్నముచేసెఁ ద్రిశూలధారచే
 నట్టియెడన్ విశాచరుని * యావతి రక్కసిమూఁక లుక్కునన్

జట్టి రణంబునేయుటకుఁ * జొచ్చిన నారదమాని డాసి యీ
చెట్టలఁ జెచ్చెరన్ గడపు * చేయకుబాలము దేవ! నాన్ వడిన్.

107

తా. హుంకారం బొనరించె గాలహరుఁ డత్యుగ్రస్వనంబొప్పు నా
తంకంబొంది వడిగ ధరన్ దిరుగుచున్ * దైత్యుండు గూలెన్ మహా
హంకారంబున మీఱు రక్కసులు హాహ యంచుఁ బీనుంగులై
రోంకారధ్వనితో నుతుల్ సలిపి రత్యుగ్రున్ శివున్ దేవతల్.

108

వ. అంత గౌరీకాంతుండు నుడక్షిణునిఁ దత్సతిని ననుగ్రహించి కామరూపంబున
మరల నవ్వారి నభిషిక్తులఁజేసిన వారును దక్షిణ దేవమునిగణంబులెల్లఁ బర
మేశ్వరు నాపార్థివలింగంబందె వసింపఁ బ్రార్థింప భక్తవత్సలుం డీయకొని
యట్లుండెఁ దదాదిగ నీ భీమశంకరలింగంబు రక్షోభూతభేతాశాది భయనివార
కలై భోగమోక్షప్రదంబై భక్తులఁ బాలించుచుండె నీయది భీమశంకర
లింగమా హత్వైవ బింక విశ్వేశ్వరలింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు
మునుల కిట్లనియె.

109

— * శ్రీకాళి - విశ్వేశ్వరలింగము * —

ఉ. నిర్గుణమై యఖండమయి * నిత్యమునై శివమై యనన్యము
సర్గమునై ప్రకాశితము * సారితరోత్తమతేజ మీదగ
త్సర్గముఁగోరి చెల్వమరె * శక్తి శివాఖ్యల * స్త్రీ, పుమాంసుడై
నిర్గతిమైన యక్కవయె * నేరిమి గారణమయ్యె సృష్టికిన్.

110

తా. పురుషుండై మహేశ్వరుం డీగఁ, దరుణియె యాశక్తి వినుడు * తథ్యమిది చరా
చరభువనంబెల్ల మహేశ్వరరూపం బారయుండు * సచ్చరితు లెడఁ.

111

గీ. వారు సర్గాదియందు నివ్వార్గఁ బ్రకృతి
పురుషులను సృష్టిజేయఁగాఁ * బొడమి వారు
గారణులఁ గానఁగాలేక * కడు సడలుచు
నుండఁగఁ దపించుడను నూక్తి * యొక్కఁడు విని.

112

— * శివుడు కాళి పంచకోశమును సృష్టించుట * —

ఉ. ఎచ్చటనుండి నేయఁగల * మెన్నికమీఱు తపంబు? మాకు చో
రెచ్చటఁ గానరాదు జలమే తుదిముట్టక తోచుచుండె నాన్

గ్రచ్చతి నైదుకోసు లెటు * గన్పడునేలను స్పష్టిచేసి వా
రచ్చరువొందఁ జూపి శివుఁ * ఉండు నసించితపింపుఁడంచ నేన్,

118

ఉ. తానును లింగరూపమునఁ * దత్పురిఁజేరి కరంబునీతి న
ద్దానినిఁ బాయకుండుట సతం బవిముక్తసమాహ్వానంబున
బూనఁ బురంబు లింగమునుఁ * బొల్పెసలారె దదాఖ్య శంకరుం
డా నగరిన్ వహించుఁ ద్రిశిఖాగ్రతలంబున నెత్తి నీళులఁ,

114

గీ. కడు ససత్కర్మముల నెల్లఁ * గౌశలమున
నొడిసి కర్ణుణగావించి * సుడియఁజేయఁ
గాశి యనుపేరుఁ జెంది విభ్యాతమయ్యె
నైదుకోసులఁబరఁ * నయ్యభవభూమి

115

— * విష్ణుమూర్తి చక్రొబునఁ బుష్కరిణిఁ ద్రిష్వట * —

గీ. అంత నప్పరిఁ జేరి వాఁరాసమిఁ * రు
జరిము సేవ సొనరింపుడు * స్పృష్టి గోరి
పుండరీకక్షణుని తనూదూభృతఘర్మ
సలిల మొక్కొడు వాపియై * యలగుటయును

116

— * చక్రపుష్కరిణి వయోర్దిక యగుట * —

చ. మినుసిగ వేల్పు దాసి కడఁ * మిక్కిలియచ్చము దీయనై న య
వ్వనరుహనేత్రసంకలితఁ * వాప్యదకంబును గాంచి మెచ్చవే
డ్కను దలయూచినఁ * బడియెఁ * గర్ణమునందలి నజ్రపండలం
బొనరెను దానఁ దీర్థ మది * యుద్విపయిన్ మణికర్ణికాఖ్యమై,

117

గీ. దాన మజ్జనమాడిన * మానవులకఁ, దెవులు దురితంబు డెదు నెంతేని సభవ
పదముఁజేరెడుబాట గ * న్నట్లు నట్టి, తీర్థమెడనాయలే రెట్టిదివ్యజనులు.

118

మ. హరియున్ శంకరమాయచేఁ బ్రకృతితో * నత్యంతనిబాగ్భుజై
యొరుగన్ దద్విభునాభిపద్మమునఁ దా * నుత్పన్నుడై నల్ప శం
కరునాజ్ఞఁ విరచించె నద్భుతగతిన్ * గౌశల్య మొప్పొందఁగా
దిరమా నేఁబదికోట్ల యోజనమితిన్ * దీపించు భూలోకమున్.

119

గీ. అందు సకలచరాచరి * ప్రాణినిచయ
ములను రచియించె జాతురి * పాలుపుమీఱఁ

గాశి నఖలప్రలయములఁ * గాండమందు
మునుఁగనీడు హరుఁడు శూలమున ధరించు.

120

ఉ. ఇమ్ముగ బ్రహ్మదేవుఁడట * నెంతయు భక్తిమెయిగ దశాశ్వమే
ధమ్ము లొనర్చి లింగ మభిధానమువెల్లఁ బ్రశిష్టచేసి శ
ర్మమ్మునుజెందె మాను లనురప్రవగుల్ నునుజుల్ దదీయమా
ర్గమ్మునుబట్టి లింగములఁ * గాశిబ్రతిష్ఠనొనర్చి రింపుమై.

121

చ. పరశివశక్తియున్ దనదుభర్త శివుఁడట విశ్వభర్తనాఁ
బరఁగెడు దివ్యలింగమయి * వాసముచెందుటఁ జూచి తాను సు
బరమున నన్నపూర్ణయను * భాస్వరనామముఁదాల్చి చేరి శం
కరుకెలనన్ వసించె మునినాథు లెఱింగి చెలంగి పొంగఁగాఁ.

122

ఉ. తాతకుఁదాతలై కపిలదారుణరోషమహాస్నిగ్ధీలగ
భూతిగ నేలఁగూలిన యశ్రుణ్ముల నాదృతి నుద్ధరింపఁగాఁ
బ్రీతిమెయిన్ భగీరథుఁడు * వృద్ధికి గంగను దెచ్చినంత గం
గాతటినీమతల్లి వడిఁ * గాశినిఁజేరి భజించె శంకరున్.

123

క. ఆగంగా స్నానంబున, కేగంగా లేనిమనుజుఁ * డెంతయుఁ దమితో
నోగంగా గంగాయన, సాగంగాఁ బాయఁగలఁడు * సర్వాఘములన్.

124

గీ. అజనివంచమశిరముఁ గోయంగఁ దన్ను
వెనుకొనిన బ్రహ్మహత్యయు * విధికపాల
మును దొఱఁగిజాఱఁ గాశికా * పురినిఁజేరి
భైరవుండుండె నాక్షేత్ర * పాలకుఁడయి.

125

వ. మఱియు నం దాకాలభైరవునితోఁగూడి యష్టభైరవులును దుంతిప్రముఖులగు
నేఁబదియూఱుగురు గణపతులును నవదుర్గలును నేకాదశరుద్రులును ద్వాదశా
దిత్యులును గౌరీనవకంబును నిరువదియిద్దరు కేశవులును నవగ్రహంబులును
స్వనిర్మితతీర్థోదకంబులతో స్వప్రతిష్ఠితశివలింగబుల నర్చించుచు ముప్పది
మాఁడుకోట్ల దేవతలును విలసిల్లుచుందు రిందు మృతిఁజెందినవార లిఁకమాతృ
గర్భంబుఁ జెందక సారమేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందుదు రిందు సందియంబులే
దీవిశ్వేశ్వరలింగార్చనం బఖలభోగమోక్షప్రదంబనుటన్యూనోక్తిగ సంభా
వింపుడు.

- క. కాశీక్షేత్రంబును విశ్వేశుండును నన్నపూర్ణ యిభముఖుడాడుం
తీసుండు బైరవుం డఘ, పాశంబులఁ ద్రుంతు రొక్కపరి * దలఁచినచోన్.
- వ. ఇట్లు విశ్వేశ్వరలింగచరితంబు సందర్భంబు నూత్రప్రాయంబుగ మీకెఱిగించితి
నిఁక త్రియంబకేశ్వర జ్యోతిర్లింగస్వరూపంబును వినుండని నూతుం డిట్లనియె.

— * గౌతమీరదము - త్ర్యంబకలింగము * —

- చ మునికులమందు గౌతముఁ డమోఘతపోవిభవాఽఽఽఽ భృశం
బనిశము శైవలింగనియతార్చన సల్పుచుఁ బత్నితో వసిం
చెను హరువాప్ప బ్రహ్మగిరిచేరువ నొక్క వనస్థలంబునం
దనువుగ శిష్యుఁడొటి తనయిండఁ బఠింపఁగ న్యాయశాస్త్రముల్.

129

- గీ. అంతఁ గొండాకకాలంబునందుఁ బుడమిఁ
గడు ననావృష్టిపొదల నెక్కడలఁ గాని
త్రావ నీభులు గజవయ్యె * గ్రాస మసలె
కూన్యమయ్యెను దెసల నెచ్చోటనేని.

180

- క. ఆకట మలమలమాడుచుఁ, దేకువసెడి యెల్లప్రిజలు * దిగులుపడి కడున్
జీకాకుతోడ నలుగడ, లేకాకులు గాకులగుచు * నేగిరి పెలుచన్.

181

- ఉ. ఆయెడరందు గౌతమమహాఋషి యవ్వరుఁడన్ జలేశ్వరున్
బాయనిభక్తిఁ గొల్పుచు నపాంపతి యమ్మనికిన్ బ్రసన్నుడై
చేయుదు నీకభీష్టమును * శిష్యమనన్ మునివంశమండనం
దాయతవృష్టిఁ గోరె నుడకాధిపుఁ డందులకొప్ప కిట్లనెగ.

182

- వ. మునీంద్రా! పరిమేశ్వరున కిష్టంబులేకయున్న విక్కాలంబందు నేను వృష్టి
కార్యంబునకు సమర్థుండనుగాను.

183

- చ. ఎవనిభయంబు నెక్కిని సమీరుండు నీచు మఱేని యుల్కుచే
రవి యుదయించు నే బిరుదు * త్రాసముఁజేసి మహేంద్రుఁ డగ్ని మృ
త్యువును బనుల్ బొనర్తు రభయం డఖిలాబ్జభవాండానాథుఁ డా
శివుండు తదీయమా వశముఁజెంది తనర్చు జగంబు సర్వమున్.

184

- ఉ. కావున నేను వృష్టి కెటు * గర్తను గాఁగల నొక్కగర్తమున్
నీవిఁకఁ ద్రవ్వకొన్నవట * నీరము నించెద జానుధన్ను మ

చో వివిధౌషధీతతిః | బ్రహ్మనానఫలదుఃకదంబమున్ ముదం

బావహిలంగః గూర్చికొను | మారకయుండు జలంబు లెప్పుడున్. 185

—* గౌతమమహర్షి వరుణానుగ్రహంబున నొక చిన్నకుంటను నిర్మించుకొనుట *

ఉ. అనుడు మునీంద్రవర్యుఁ డటు | లారసి కుంట నొకండు ద్రవ్య జీ

వనవిభుఁ డచ్చనీరమును | వట్టుటలేకయే జానుడప్పుమై

తనరెడునట్లు నించెను హితముగ గౌతముఁ డెల్లధాన్యముల

వనరెడుచేలు పుష్పఫలపాదపపాటికలన్ దనర్చుడున్. 186

నీ. అవిరళఘనసుగంధాఢ్యమరందని, వ్యందసుందరసుమకుందహుటజ

మందారమాధవీమాలతీపకుళచం, పకకరవీరకేతకులతిరులు

పరిపక్వఫలరాజభానురసహకార, దాడిమద్రాక్షౌబదరులవక్త్ర

ఫలపూరవనసరంభాజంబుజంబీర, లిఖచబీజాపూరనికరములును

గీ. మెండుగాఁబండి చెన్నారిమీఱునీహి, యవతిలాధకచణకపియంగుమాష

రాజమాషమసురముద్గరాజియాప, నాళగోధూమవితతి ఘనముగఁదనరె,

వ. మఱియు వార్తాకకర్కటీజాలీకోశాలికీకూశ్మాండపిండాలుకంద ముఖ్యశలాలు

శాకంబులును జీవంతికోపవదీపీలుచాంగేరీప్రముఖదళశాకంబులును సమితం

బులై పొదలియున్న సమయంబున 188

—* గౌతమాశ్రమమునకు మునుట వచ్చుట *

నీ. తనతాతతాతకుండమ్మునికొమరుని, కొడుకంచు నొక్కండుకూడవచ్చె

తనతండ్రితండ్రి యల్లునిచెల్లెలికి మేటి, మఱదియం చొక్కండుదరలివచ్చె

తనమేనమామ వదిలె యల్లునికి బావ, గారని యొక్కండుగలియవచ్చె

తనతోడియల్లుని | తండ్రితండ్రికి మేనయల్లుడంచును నొక్కండరిహసె

గీ. ఇట్లు చుట్టటికంబులనెఱుంగఁజెప్పి, కొనుచు గుంపులుగుంపులైమునికులజాలు

అండ్రుబిడ్డలనో గౌతమాశ్రమంబు, వెదకికొనివచ్చిరెంతయువిందుమీఱ.

వ. అంత గౌతమమహర్షి యను

ఉ. వచ్చినవారికెల్ల గడు | వాసిదలిర్పంగఁ దాను భార్యయున్

మచ్చికతో నెదుర్కొనుచు | మంచిగ మజ్జనభోజనంబులన్

హెచ్చుగ నిచ్చుచుండె శ్రమ | మేదియులేక భుజించుచున్ గడుగ

మెచ్చుచు నందొ టవ్వుటనె | మేలుగనుండిరి గాపురంబులన్. 140

అ. గొప్పవారి చెలిమి గొప్పగూర్చును దాని, గొప్పవాడెఱుంగుఁగొంచెకాడె
ఱుంగఁ డెట్టివానిఁ * బోఁ నేవించునో, యట్టి ఫలముఁ జేందు'నవని నరుడు.

క. సింగంబు గుహకుఁజననేనిం గొను ముత్యములరాసి'నిన్ జంబుకభూ
మిం గడువేడుకమై డా,యంగాఁ బునుకలును బొక్క * లలవడు పెక్కుల్.

గ. చందనము చెఱకుళాఖిలు, గుండనమును నొరులకెప్పుడు'గూర్చును సుఖముల్
బొందిక నిడు స్వార్థము లే, దెందు నటులెకాడె సుజను * లెంతయు భువిలోన్,

గీ. వ్రడమి విజితేంద్రియుఁడు దయా'లుఁడును మదము

లేనివాఁడును నుపకారి * యీ నలుపురు

స్తంభముఁయల్లు దాల్తురు * సతత మోపి

యీ జగంబును సందియ * మింత లేదు

144

వ. అంత

మ. బహుకాలం బిటులేగె నొక్కదివస'ప్రాప్తంబునన్ గౌరవ

ద్రుహిణుఁ డీశ్వరపూజకై జలముఁ దో'డ్రేడన్నఁ దచ్చివ్యులున్

రహిమిఱన్ గలశంబులన్ గొప్ప సగో'రాజంబుఁజేరంగఁబో

నహివేఱల్ మునిభార్య లప్పుడె జలం * బాడుగ విచ్చేయుదున్.

145

మ. కని యగ్గౌతమశిష్యు లా మునిసతీ'కాండంగుతో నొక్కవ్ర

క్కనుజేరుండు ఘనుండు దేశికుఁడు వే'గన్ బూజకై తీరమున్

గొనితెరిగ మముఁబంచె నట్లుదకముగ * గొంపోవలెన్ దల్లుల

న్నను నవ్వార లటుల్ దొలంగక కడున్ * గర్వం బభర్వంబుగాన్.

146

చ. చనుఁడు చనుండు మీర లిఁక * సత్త్వి మేమిటఁ తీరమాడి నీ

శృను గొనిపోవఁగావలె * జలంబొనరింపకుఁ డల్పు లీరు మా

ఘనత నెఱుంగ కిట్లు బలుకన్ దొరికొంటి రనంగ వార లం

తనె చని యాశ్ర'మంబునకుఁ * దద్గురరాజ్ఞికిఁ జెప్ప నాపెయుగ.

147

చ. కడవ నొకండు గైకొని త'గన్ సర'సలిఁజేరి నీరమున్

వడిఁ గొనితెచ్చి యిచ్చెఁ దన * భర్తికుఁ దాల్చిని దేవపూజ నా

తఁడు పొనరించె నమ్మునులఁదార లహల్య మదంబుతోడ నీ

యెడ మముఁ బల్కరించకయె * యేగెను జల్కనచేసి తానటుల్.

148

— * మునిసతు లహల్యపైఁ గోపించి తమ భర్తలకుఁ బూటకములు చెప్పట * —

ఉ. పోవునుగాక యిప్పుగరు * పోడిమి యూడఁగఁ జేయకుందుమే ?
దేవికి నింత యెల్లిదమ ? * దేదెలె మామగ? లంతయింతతోఁ
బోవిడువారమే? యనుచుఁ * బోయి స్వభర్తల సన్నిధానమం
దావిధమెల్ల మార్చి కడు * నల్క- జపింపఁగఁ జెప్పి రేప్పుచున్. 149

ఉ. అంత మునుల్ గడుక మడుల * నాగ్రహముంది కడిందినిష్ఠతో
దంతిముఖున్ విధానమునఁదద్దయఁగొల్వ నతండు వచ్చి మీ
చింతలదీర్తు వాంఛితముఁజెప్పఁడనంగ మునుల్ ముదంబుతోఁ
బంతముమీఱ నివ్వనికి * బాపుఁడు గౌతమునన్న నాతఁడన్. 150

మ. తగునే? యాకలిదప్పలన్ మఱుఁగుచున్ * దారల్ సుతుల్ శిష్యులున్
మిగులన్బాక్కుచుఁ బ్రాణభీతి నిటకున్ * మీరేగు దేరన్ దయా
నుగుఁడై గౌతముఁ డెల్లవారి కివట * బోనంబు లర్పించి మీ
వగవున్ బాపి మనంగఁజేసె నిపుడా * బ్రహ్మణ్యు నొప్పింతురే? 151

క. శివకృతి నల్పినవారల, కవకృతి సేయంగఁదలఁచు * టతినిందిత మ
ట్లవయశమనక యొనర్చిన, స్వపశువు నశియించు నెంత? నేర్పరియేనిన్. 152

ఆ. కాన నుడిగి వేటొకండు వరముగోరుఁ, డనిన వారు మాన?కదియెగోరి
వట్టుబట్ట నతఁడు?ధవితవ్యమారసి, యట్లెసేతు మీకు?నఘముపొడము. 153

వ. దయాళుండు నాపద్మాంధవుండునగు గౌతముం డించుకకాల మిక్కట్టులన్ జక్తి
వందురినను నయ్యనఘున కయ్యది పరిణామనుఖంబై యెసంగఁగలదు సంది
యంబు లేదు. 154

ఆ. మంచివాఁడు చెడ్డ?మానిసికాఁబోవఁ, డెపుడు చెడుగు మంచి? నెంచఁబోఁడు
కుక్క గోవుగాదు?గోవు గుక్కయఁగాదు, జగమునందు బ్రహ్మ? శాసన మిది,

— * మునుల నిర్బంధముచే గణపతి మాయాధేవువై గౌతమునిచే జచ్చట * —

వ. అని గణపతి యంతరినొందె నంత గౌతమమహర్షియునుఁ దత్పత్నియు నమ్ము
నుల కైతవంబు నెఱుంగక యానందంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు గణపతి
మాయావిశేషంబున. 155

శి. మిక్కిలిబక్కయూ వొకడు * మేళొని వీహివనంబు మేయుచున్
దొక్కుచునుండ గౌతముడు * దొల్లగఁజేయఁగఁ బూరిపోవ్వపై
నొక్కటివేసె దాన మొద * పుర్వి నమాంతము గూలి యీలై హా!
యెక్కుడి దోసమొందితి మహేశ్వర! యంచు మునీంద్రుఁ డేడ్చుడున్. 157

గీ. ఉటజముననున్న తత్పత్ని యును దదీయ, శిష్యులును నార్తరుతి వినిచేరవచ్చి
కారణంబారసి నితాంతగాఢశోక, గర్తమునఁ గూలి యేడ్చిరియూర్తిపడుచు,
వ. అంత

చ. కని మునులన్ దదంగనలు * గౌతముఁడేరి విధంబెఱింగి గో
ఘ్న! నిబిడవాపి! యెంతటి యశార్య మొనర్చితి వోరి' నీ మొగం
బును గన దోస ముప్పతిలుఁ * బొమ్మెటకేని వనంబుఁ బాసి నీ
యనుచరపుత్త్రమిత్రదయితాదులఁ దోడ్కొని వేగ దవ్వలన్. 159

గీ. నీవిచట నుండ మేమిందు * నిలువరాదు, దేవముషి పితృకార్యముల్ దీర్పరాదు
హవ్యకవ్యంబులను గొనరగ్నిపితలు, సాగు సకుటుంబ మెట కేనిఁజక్కనిపుడు.

వ. మఱియును

క. దైవతపితృమఖముల నీ, వేవిధమున సల్పఁగూడఁడెఱుఁగు మిదిమొదల్
నీవొనరించిన దురితం, బేవడువున నడలఁబడక * యెక్కుడు భరమా. 161

క. అని యెల్లరుఁ దిట్టుచు రా, శృను విసరుచుఁ దఱుచు మునిలాలాముండలే
చనియెద మొదలన్ గనికర, మొనరింపుండయ్య! యనుచునొయ్యననవుడే. 162

— * గౌతమముషి యాశ్రమమును విడిచి దవ్వేగుట * —

వ. అవ్వారి శాసనప్రకారంబు గలత్రంబును శిష్యజనంబును దోడ్కొని యచ్చో
టికిఁ గ్రోశమాత్రప్రదేశంబు దాశ్రమంబుఁ జేసికొని యందొక్కమానం
బట్లు గడపి యొక్కనాడు మునిజనాశ్రమంబుల కించుకసమీపంబున కేగి
యవ్వారి నెల్ల సతిప్రయాసంబున నొక్కడఁగూర్చి విధేయుండై మహాత్ము
లారా! యీ దురితంబుఁబాసి యే నెట్లు పునీతుండనగుదు ననుగ్రహించి సెల
వీయుండని ప్రార్థించిన నవ్వార లిట్లనిరి. 163

క. చేసినదోసము నిష్క్రమి, చేసిననేగాని శాంతిఁ * జెందదు పుడమిన్
వాసిగఁ బ్రాయశ్చిత్తముఁ జేసికొని యఘంబుఁబాయ * సిద్ధుని మునీ! 164

వ. ఆప్రాయశ్చిత్తంబుతెఱుంగెఱింగించెదము వినుము.

క. ఇమ్మహి గోహత్యా పా, పమ్మను బొనరించినట్టి నాడను నేనం
చు మేదిని నంతయును, ముమ్మాలు ప్రదక్షిణములఁ బొనరింపుమొదల్,

వ. అటుమీఁద నొక్కమాసంబు చాంద్రాయణవ్రతం బొనరింపుము. తదనం
తరంబున. 166

ఆ. నూటయొక్కమాలు పాటిగ బ్రహ్మగిరికిఁ బ్రదక్షిణముఁ బొరిన్ నలుపుము
అంతమీఁద మృస్మయములైన లింగంబు, లర్థిగూర్చి నేయు పుచ్చనంబు.

వ. ఇల్లుచేసినచో నఘంబువాయు నిక మఱియుక పద్ధతి వినుము,

చ. దినదిన మీశ్వరున్ గొలిచి పదివ్యవసం బొనరించి దేవగం
గను నిటఁదెచ్చి తద్విమలకాండమునం దఘమర్చణావగా
హనముఁ బొనర్చినన్ దురితశుంతయు డల్లు శుభాప్తిఁగోరి యిం
కను శివలింగకోటులను పగల్పనచేసి భజంపు మావయిన్. 168

—* గౌతముఁడు పారివలింగార్చనం బొనర్చుట - శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *

వ. ఈ రెండు తెఱుంగులయందు నీ కిష్టం బెట్లు లట్లనుసరింపుము. శక్తుండవైనచో
జతనంబుగ నీ ప్రత్యక్షవిధ్యంబు ననుష్ఠింపుమనుటయు నమ్మనిచందుఁడొ
కారధ్యనిచేసి వెడలి మునిగఁగో క్తంబుల నెల్ల సతిసులభంబుగ సతిత్వరితంబుగ
నొనర్చి ప్రత్యహ మపాల్యయు శిష్యప్రశిష్యులును దన్ను నేవించుచుఁ బార్థివ
లింగసహస్రంబుల నిర్మించి యిచ్చుచు డ నియతమతిఁ బార్థివలింగపూజనం
బొనర్చుచుండ నంతఁ బరమదయాళుండును భక్తజనావనదీక్షాబద్ధకంకణుండు
నగు శివుం డావిర్భవించి పరంబడుగుమన ముసీంద్రుండు పరమశివుని శాంత
సుందరరూపంబుఁ జూచి హర్షించి నమస్కరించి మృతుల్ పొనరించి దేవా!
నన్ను నిష్పాపునీ బొనరింపుమన్న సరి బాలేందుమాళి యిట్లనియె. 169

ఉ. ధన్యుడ వీవు మానికలతల్లజ! పుణ్యుడ వీవు పాపులౌ
నన్యులు నిన్ వెలార్చి రిటు పక్కట! యక్కసుతో; ననన్యసా
మాన్య! త్వదీయదర్శనసమాగతపుణ్యగతిఁ బవిత్రమై
మాన్యతఁ జెందు నీ జగము పద్వచనం బెద నమ్ము నెమ్మిమై 170

ఉ. వారలె గోఘ్నపాతకులు పారె కృతఘ్న గురుఘ్న పాపనుల్
వారలె ధర్మబాహిరులు పారలె కుత్సితగర్హ్యకర్మకుల్

వారలె ఖాతుకాగ్నిలు * వారె నృశంసులు వారె జాల్మలె
వ్యారలు నిన్నుఁ బుణ్యములు * పంచనక్షేసి కలంచితో మదిన్ . 171

క. వారలసంగతిచే నెవ్వారలు చూపితలుగాక * పరఁగెద రిలలో
వారికి నిష్కృతిలేదిక, ధీరతరమనీష ! దీనిఁ * దెలియుము మదిలోన్ . 172

ప. ఇది యంతయు నీ యాశ్చర్యమంబున నీచేఁ బోషితులైన మునిజనులు యోషా
జనప్రేరితులై యొప్పిన వృత్తంబుగాని యథార్థంబుగా దీ దివ్యదృష్టిన్జూడు
మని పరమేశ్వరుఁ డవలొకింపఁజేసిన మునివర్ణుఁ డవలొకించి విస్మితంజ్ఞ పర
మేశ్వరున్ జూచి 173

క. ఉపకారమె యొనరించిరి, కృపానిధి ! నిజంబు వారు * కించులయిన నీ
కృపకున్ బాత్రమనైతని, నిపుణుడనై వడసికొంటి * నీదరిసెనముగ . 174

ప. అని యానందించి చి క్షయమైనంత వరంబిచ్చెదఁ గోరుకొనుమనుడు, 175

గీ. ఓమహా దేవ ! నన్నిట్టఁబోవఁదలంచి, యుంటి పలుగానఁ బ్రేముడినొనఁగు దేవ
గంగ నీయెడ లొకోపకారమగును. నాకును గడున్ బ్రయంబగుఁజోకమెఱయ

— * శివుఁడ గొతమునికై గంగను భువి కవతరింపఁజేయుట * —

ప. అనినంత శివుఁడు దయాళుంజ్ఞై తథాస్తని నిజజటాజూటమండలాంతర్గామిని
యగు గంగను నియమించి జార్చిన నాపెయు స్త్రీరూపంబునఁ బొడనూపినఁ
గాంచి గొతమమునీందుండు. 177

క. తెల్లరొ! ధన్యవుఁ బుణ్యవు, మల్లోకంబులకు శుద్ధిఁ * బొనరించెద వు
త్ఫుల్లాబ్జలొచనా! ననుఁ జల్లఁగ నిర్మలునిజేయు * శంకరురాణి! 178

ప. అని యంజలిచేసిన నగ్గంగాదేవి.

క. నీకభిషేకముఁగూరించి, వీరకజనెద శివునితలకు * వేఁగ ననఁగ బల్
వ్యాకులతుండగు ముని నవ, లొకించి శివుఁడనియె పలువుచుని గంగన్ , 179

ప. గొతమానుగ్రహార్థం బిందు లొకోపకారంబుగ నీమన్వంతరికాలంబు వసింపు
మనటయు నద్దేవియు నీవును నిఖిలసుపర్వ లిందు వసించుచురేని నేనొండెద
నన్న శివుం డొకఁకించి గొతమార్చితపార్థివలింగంబు నధిష్ఠించి త్ర్యంబకే
శ్వరుండను నావ్వాయంబుఁ జెందియుండె నంత దేవత లట చారిసిల్లి తల్లి!

జేవుండు సింహరాశిన్ జేందిన వత్సరంబంతయు నీసాన్నిధ్యంబందు నివసించె
దము తక్కినయేడులు దివంబున నుండెదమని యొప్పించి యరిగిరి. అంత
గంగయు నదీరూపంబుజేంది బ్రహ్మగిరిశిఖరాగ్రవిరాజితౌదుంబరవిటవివిటపా
ల్లివ్వికట*పురటలతాంతరాశనిర్గతయై

180

శా, రేఖామాత్రము దోచి యంతన కడున్ * రెట్టించి దిట్టంబుగా
శాఖామాలములన్ దిగన్ విడిచి యం చత్తుంగరంగ త్తరం
గాభేలత్కలహంససారసరథాం గాభీస్వనస్వందధా
టీభాతనలియై విచిత్రగతులన్ * తీర్థ విరాజిల్లుదున్.

181

డి గౌతమమాని తత్సతియు * గంగను మజ్జనమాడిరంత న
గౌతమశిష్యులందఱును * గాటపుధక్తిని స్నాతులైరటన్
గౌతమియంచు ఖ్యాతిగొని * గంగచెలంగియెగంగ గాంచి య
గౌతము నేచినట్టి ముని*కాండము గంగను జేరవచ్చుదున్.

182

చ, కని ధుని ఘోర పాతకులు * కశ్మలులెందుఁ గృతఘ్నుమూర్తురీ
మునులిఁకఁ దానమాడుటకు * ముట్టఁగవచ్చిరి వీరితాఁకు నో
ర్వను గనరాకపోదునని * వై శమణంగి యదృశ్యయ్యె సం
తన కని గౌతముం డకట * తల్లిరొ! పోయితె పాసి నీసుతున్

చ అని వనంగ నంతనె దయాళువునై మునిపై ననుగ్రహం
బున నటఁ గొంతదూరమటుఁ * బోవిడి క్రమృతఁదోచి దివ్యపా
వనవనపూర్ణమై పొదలి * భాసురతన్ బ్రవహించి మించెఁ గ
న్గొనిమది గౌతముం డలరి * కోమలనూత్తులఁ బాడెఁ దద్గతిన్.

184

— * గౌతమ శిష్యులు మునులను నెపించుట *

వ, అంత గౌతమాంతేవాసిప్రముఖులు

* తిప్పణి — పురటలతాంతరాశనిర్గతయై = బంగారు తీవలవంటి తీవలయొక్క మధ్యభాగము
నుంచి బయలుదేరినదియై

ఇందులకు శ్రీభాగవత పంచమస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయము - నికటపురటలతాంతరాశనిర్గతం
గమనిధున -

ఇందులకు శ్రీభగవద్గీతా -

నికటపురటలతాంతరాశనిర్గతయై స్వర్ణవల్లి - తాపానూదాః స్థలవిహంగమాః మయా రాదయాః

చ. మును లొసరించినట్టి యఘోమున్ సకలమ్ము నెఱింగి మట్టుమీ
 తినవడి గౌతమార్ముడు మఱిన్ మఱి వారణసేయుచుండినన్
 గనలుచు నమ్మునిబ్రువులఁ * గన్గొని యిట్లని శాపమిచ్చి రీ
 రును భవదీయవంశ్యులు విరోధులు కాగల రీశభక్తికిఁ.

185

వ. మఱియును

౧. యాచకులును దరిదుర్లై * యామ్యుదిశను
 బాడమి యవిభూతిఫాలులై * పొనరుదురు శ
 తాత్తులై నరకంబుల * ననుభవింతు
 సత్య మిది మా వచనము నిఁసంశయముగ.

186

వ. అని శపించిన వారందఱుఁ దామొనర్చిన యకార్యంబునకు మనంబుల నిందిం
 చుకొనుచు దక్షిణదేశం బరిగిరి. ఇందు గౌతమమహర్షి సదారుండై శిష్యవర్గం
 బుతోఁ ద్రియంబుకేశ్వరు నారాధించుచు నిత్యానందంబున నుండె నది మొదలు
 త్ర్యంబుకేశ్వరుఁడు భక్తకల్పదుర్ముఖులై యఖలజగజ్జేగీయమానదివ్యజ్యోతి
 ర్లింగంబై యెసంగె నిది త్ర్యంబకలింగచరిత్రం బిఁక వైద్యనాథేశ్వరచరితంబు
 వినుండని నూతుం డిట్లనియె.

187

— * శ్రీ వైద్యనాథలింగము * —

శా. లంకానాయకుడైన రావణుఁడు గై * లాసాచలాధీశ్వరున్
 బంకేజాక్షముఖామరాచ్చితవదాబ్జాతున్ శివున్ శంకరున్
 బింకంబొప్పు భజింప నెంచి హిమభూభృద్వృక్షపండ్కోర్మియం
 దోంకారస్మరణంబు సేయుచుఁ దపం * బుత్సాహియై నల్పుడున్.

188

క. చిరికాలము దానవునకు, హరుఁ డగుపడకున్న శిరసు * లాటును మూఁడున్
 నఱికి హవనం బొనర్చెను, బరమేశ్వరుఁ డప్పుడును గృహన్ గనకున్నఁ.

శా. అంతన్ దక్కిన మస్తకంబు నసితో * నంతంబునొందింప ని
 శ్చింతన్ బూన శివుండు దారసిలె వచ్చెన్ బూర్వభంగిన్ దలల్
 సంతోషంబున శంకరుం డడుగు మిచ్చన్ గూర్తునాన్ దైత్యుఁ డ
 త్యంతంబున్ బలమిచ్చి యేడుగడవై * యస్మత్పురిన్ జేరుమా !

189

క. అని కోరిన విని శంకరుఁ, డెనలేనిబలంబు నతని * కిచ్చి చనవుతో
 ననుపమలింగం బొకఁ డిడి, యనఁ గొనిచని దీని నుంపు * నాత్మనగరిలో.

గీ. లింగము చేను వసియింతు * లీలమెఱయఁ

దెలివితోఁ జేర్చు పురి కని * చేవుఁ దరిగ

నంత లింగంబుఁ జేకొని * యనురవిభుఁడు

వచ్చుచుఁ దెరువున దైవవశముఁజేసి

192

క. మూత్రోత్సర్జనమునకై, యాత్రంబున నొక్క వల్లవాంజలి నిడఁ ద

న్యాత్రభరమోపక చితా,క్షేత్రంబున నాతఁ డుంచె * శివలింగంబున్, 193

ప. అంత రావణుడు శుద్ధుండై వచ్చి లింగంబు నెత్తికొనఁబోవ నద్ది సప్తాధోలోకంబులు దాటి వాటంబుగఁ బ్రతిష్ఠితంబై కదల్చుశక్యంబుగాకుండఁ జూచి యందె యర్పించి తన శిరశ్చిద్రీ ప్రాణంబుల నెల్ల వైద్యనియట్లు సులభంబుగ మాన్చి సుఖంబొసంగినఁడున వై ద్యేశ్వరజ్యోతిర్లింగంబని పిలిచి యాత్మనగరంబున కేగె ననంతరంబు బ్రహ్మవిష్ణ్వాద్యభుజివిద్యజనంబులును మునిజనంబులును వచ్చి పూజించి యీలింగంబు భవరోగంబులకెల్ల వైద్యంబు చేసి మాన్య సమర్థంబుగావున వైద్యనాథలింగంబని కొనియాడి రఱుమీఁద నొక్కనాఁడు నారదఋషి దేవజనప్రేరితుండై రావణునిచేరువకేగి యాతిభ్య సేవలన్ బడసి యతనికిఁగలిగిన శివప్రసాదంబు తెఱంగును శివలింగప్రతిష్ఠాస్వరూపంబును విని పెదవివిడిచి శివుఁడు కైతవంబొనర్చె నీకిచ్చినబలంబు కరంబుగరిష్ఠంబయేని నీవిపుడుచని కైలాసాద్రిన్ బెల్లగింపుము దాననంతయుఁ తెల్లంబగు నీరహస్యం బెవరికిం దెలుపకు నే నరియుచుండెదనన్న నతండు నిక్కంబకావగచి వచ్చి కైలాసాద్రిన్ బెకలింపుచుండుడుఁ దత్రత్యైలగు విత్రిస్తులై యుండ శివుండు తత్కారణంబడుగఁగాఁ బరమేశ్వరి పరిహసించుచు నిట్లనియె.

194

ఉ. మేలగు శిష్యుఁడంతయును * మెచ్చదనర్చెడు రావణాసురుం

డేలికమీఁదనే గినిసి * యేడ్వఁ దారసిలెన్ బభీ! బభీ!

చాలఁగ సంతసంబొదవె * నాత్మికశిష్యునిఁ గూర్చిగొన్నవా

రీరహి జెందె దత్ఫల మి * కేసునువారము దేవ! యిత్తఱిన్,

195

క. అని సాకూతముగ జగజ్జనని నుడువ హరుఁడు వాని * శపియించె గృతః
ఘ్నుని నిట్లు లోరి! యచిరిం,బున నీ మద మణఁగుఁగాక * పొమ్మిఁక వేగన్.

ప. అంత నుడిగి రావణుండు భయంపడి యపచారక్షమావణం బర్థించి లంకాపురంబున కేగె నాటనుండి త్రిలోకంబులవార లీ లింగంబు నర్పించి భోగమోక్షం

బుల నొందుచుండి రిది వైద్యేశ్వరలింగచరితం బిఁక నాగేశ్వరలింగోత్పత్తిని
వినుండని నూతుం డిట్లనియె. 197

— * దారుకవనము - నాగేశ్వరలింగము * —

ఉ. దారుక నాగరక్కసియఁ * దత్పతి దారుకుఁ డుగ్రమూర్తి వి
స్తారబలంబుతో నవరసాగరతీరవనసలిన్ బొడ
జేరి నమస్తభావ్రజకు * సిల్లులు గూర్చుచునున్న నౌర్యుడన్
ధీరమునిన్ శివప్రేతుని * దివ్యులు మానులుచేరి యార్తిమై. 198

చ. వలఁతిని నీవు రక్కసులఁపాల్పడనీక జనంబు నేల నీ
వలన భయంబుఁ బాపిఁకొనఁవచ్చితి మిందఱమన్న నాతఁడుఁ
ఖలులగు దానవాధముల * కల్మష మారసి దైత్యు లీ ధరా
తలమును బాసి వేఱకడఁ * దాము చరింతురుగాక వీఁకఱఁ. 199

గీ. అట్లు చనలేని నశియింతు * రినుచు శాప
ముగఁగఁగ నిశాచరులు గడు * నులికి దుఃఖ
తాత్మలై మనుగడ యెట్లు * లండఱ మిఁక
నచటి కేగఁగవలయునో * యెఱుకవడదు. 200

క. అని వసరుచున్న దారుక, యను నారక్కసి యొయారి * యనె శాంకరి దా
మును నాకిడె నొకఁడువరం, బును దదనుగ్రహమునఁ గడఁపుడము కడలిలోన్. 201

ఆ. కడలికుక్కియఁడుఁగావురంబుండి యీ, పరిజనులును మనముఁప్రక్కలందుఁ
దిరుగు తరణిజనులఁ * జెఱఁబట్టి వారల, ధనముఁ జూఱఁగొండ * మనవరతము.

చ. అని నుడవఁగ దారుకుఁడు * హర్షమునొంది నిశాచరావళిన్
గొని చని దుర్గమాంబుఁధిఁకుక్కిభువిన్ వసియించి చేవ జీ
వననిధిలోఁ జరించు యడుఁపంబులఁబట్టి ధనంబుఁగొట్టి య
మృదుజల నార్తివెట్టచుఁ గ్రీమంబుఁదొరంగి రహించుచుండఁగా. 202

క. ఒకయోడను బేహారము, నకు ద్వీపాంతరముఁ బరిజనముతోఁ జనఁబో
నొక వైశ్యుని సుప్రియనా, నకు శివపూజకునిఁబట్టి * మదమొప్పారన్. 203

ఉ. బందిగనుంచి దాగుజనఁపర్గముతో ధనమున్ హరింపఁగా
బందినె వైశ్యుఁడుండి శివభక్తిని మావక పార్థివేశపూ

జం దగనల్పుచుండ దనుజపృథుఁ డారసి వచ్చి వేగ నీ
చందము మాను మిట్టి వెడఁబాడఁ దలంచినఁ దుగించివేసెదన్.

205

క. అని తెగటార్చన్ దన జనమునకున్ గనుగన్న సేయి * మూఁగఁగ వారల్
గని వెఱపుఁగొనియు వైశ్యుఁడు, మనమున శంకరుని నమ్మి మఱియిటులనియెన్.

క. రక్షింపుము శంకర! నను, రక్షింపుము సకలలోక * రక్షాదత్తా!
రక్షింపుము శివ! దుష్టుల, చే డయమున్ జెందనీక * సేనకుని గృహ. 207

క. నీవే యేడుగడపు శివ!, నీవే యొడయఁడపు ద్రవిణనిధివియు నీవే
నీవాడను నీదానుఁడ, నీవియె యీ ప్రాణములిఁకనిలుపు మహేశా! 208

వ. అని యభ్యర్థించిన నాక్షణంబున శివుండు పార్థివలింగంబందుండి జ్యోతిస్వరూ
పంబున నెగసి ప్రసన్నుండై పాశుపతాస్త్రం బవ్వైశ్యునకొసంగి తత్ప్రహరం
బున రక్కసులనెల్లఁ బొలియించిమించిన దారుకాప్రార్థితయై మహేశ్వరుని
పట్టంపురాణి విభునిఁదరిసి

— * పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపుమని శివుని వేడుట *—

ఉ. వేఁకటి నొందియున్నది వివేకనిధాన! నిళాటి దీనిపైఁ
బోకడసేయు మాగ్రహముఁ * బూను మనుగ్రహభావమున్ జరం
బీక శిశుత్వమందు నను * హెచ్చుగఁగొల్చి వరంబులొందె నా
శ్రీకలనన్ దదాత్మజులుఁ * సింధుతటిక వసియింతుగ్రావుతన్. 210

వ. అని యిట్లర్థించిన సఖలేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. రాణిరొ! నీమనంబరసి * రక్కసి నొక్క తెఱగాతు నిల్లు పూఁ
బోణి! తదీయనందనులు * పొల్చుగ నిందువసింతు నే నని
ద్రాణతలింగరూపమునఁ * దప్పక యిందు నెయుండు మానవ
ప్రాణముగోరి నీవటులె * రాణదలిర్పఁగనుండు మిచ్చటన్. 211

వ. అని నొడివి భక్తానుగ్రహార్థం బమ్మహేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండను నామధేయం
బుతో నందుఁజేరి వసించియుండె. మహేశ్వరియును నాగేశ్వరి యను పేరుతో
నచ్చటనే వెలసియుండె నది మొదల నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగం బఖలసిద్ధి
కరంబై యొప్పె నిది నాగేశ్వరలింగచరితం బిఁక రామేశ్వరలింగస్వరూపం
బును వినుండని నూతుం డిట్లనియె. 212

— * శ్రీరామేశ్వరలింగము * —

ఉ. నీరజలోచనుండు రజఃసీచరులన్ వధియింపఁగోరి యీ
ధారుణి నూర్యవంశమునఁ బా జననంబునుజేంది జానకీ
వారిజవల్మీకేత్రుని వివాహముచేంది పితృప్రియార్థమై
ఘోరతరాటవిన్ దటిసి పోమలిఁ గోల్పడఁ బక్తికంఠుచే. 213

ఉ. అంత దురంతచింత హరిదశ్యకులాగ్రుణి వానరేంద్రుతోఁ
బొంతముచేసి మారుతిసమున్నతవిక్రమదీప్తి మైధిరీ
కాంతవిధం బెఱింగి ప్లవంగప్రభుసంకలితౌరువాహిని
క్రాంతతటాంతరుండగుచుఁ గాండనిధిన్ వడిఁజేరి ధీరుడై. 214

వ. మంతనంబందు

ఉ. రావణుడన్న నల్పుడె? యారాతిగణంబుల నుక్కడంచి నా
నావిధసంపదల్ పొదల ప నాయకుడై తగుమేటి యమృతా
దేవునిభక్తిఁజేసి కడుఁ దేజముఁజెందిన ధీరవర్యుఁడీ
జీవనరాశి నల్పసరఃసిన్వలె మీఁతెడుప్రౌడ యారయన్. 215

క. మనమందర మిపుడీ యుద, ధిని దాఁటుటయెట్లు పిదప పదిలిజాధిపతిన్
బెనఁకువఁ గూల్చుట యెట్లది, యొనఁగూడు నె శివునికరుణానొండకయున్నన్.

గీ. వినుము సౌమిత్రి! యీసింధు! వేలయందు
శంభులింగార్చనంబు నిష్ఠమెయినల్పి
తల్పిసాదంబుఁ బడసి యుదారశక్తి
నొడిసి దాఁటుద మంబుధిఁ గడవ రిపుని, 217

క. అని స్థిరహృదయుండై చ, య్యనఁ గార్థివలింగమొందు ప హవణికమై స
ల్పి నితాంతభక్తిఁగాలుపుడుఁ, బినాకధరుఁడంతఃబాల్పి ప్రిముడిఁబలికెన్.

— * శివుడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట * —

శా. రామా! దాశరథీ! ముదంబాదవె నీరారజ్యమాణార్చనన్
బ్రేమన్ గోర్కులఁదెల్పు మిచ్చెదనన్ పృథ్వీవరోత్తంసుఁడో
హేమగ్రావశరాస! రావణుని త్రుల్కింకించి గీటార్చ ను
ద్దామంబై యలరారుశక్తి నిడుమా ప దాక్షిణ్య మేపొండఁగాన్. 219

క. మఱియును సేవలతో మే, మఱిముఱి మున్నీరుదాట * ననువగుజతనం
 బెఱిగింపు మీసలంబున, నెఱిమీఱఁగ నీవు సతము * నిలుపు మహేశా! 220
 వ. అని యిట్లు వరంబడిగిన శివుండు రామునకు * రావణనిర్వాపణప్రణాంబగు
 సామర్థ్యం బొసంగి సేతుబంధనోపాయంబెఱిగించి రామచంద్రాదార్పితపార్థివ
 లింగంబును జ్యోతీరూపంబునఁ బ్రవేశించి రామేశ్వరలింగం బని పేరొంది
 రామున కిట్లనియె. 221

ఉ. ఎంతటిదాఁక నీకువలఁయేళ్ళరుఁ డీరవి యాయుడుప్రజం
 బెంతటిదాఁక నీదుగ్రము * లీనదు లీభువిఁ జెల్వమీఱునో
 యంతటిదాఁక నే నిచట * హర్షస్వఁగన్ భవదీయలింగమం
 దెంతయుఁ బ్రేమతోడ వసియింతు యశంబొనరింతు నీకిలన్ . 222

వ. అని సెలవిచ్చినంత సకలదివ్యజనంబులు మునిజనంబులు వచ్చి యా రామేశ్వర
 లింగంబున కర్చనంబు లొనర్చి యానందించి చని రదిమొదలాలింగంబు సుప్ర
 సిద్ధంబై త్రిలోకార్చితంబై వెలసె నంత రామచంద్రుండు

గీ. సేతుబంధన మొనరించిసింధుదాటి, నవరివారము పాలస్త్వఁజదిపి తత్పు
 రి విభీషణుఁ బ్రీతి నేలికనుజేసి, సతినిఁగొని పుష్పకంబెక్కిసంతసమున

క. పారావారము దాఁటి న, దారుండగు రాఘవుండు * దా నటుఁబూర్వం
 బారాధించిన లింగముఁ, జేరి మహాభక్తిఁగొలిచె * నీతయుఁ దానున్ . 223

వ. మఱియు నంత సీతాచార్థనజేసి రామచంద్రుండు వేటొకలింగంబుఁ బ్రతి
 స్థింపవంచి యాంజనేయునితోఁ గాశినుండి యొక్కలింగంబుఁ దెప్పించి రామ
 నాథలింగంబు సమీపంబునఁ బ్రతిష్ఠించె నాలింగమును గాశీపీళ్ళేశ్వరలింగం
 బనియును హనుమల్లింగంబనియుఁ జెప్పుదురు. 224

* శత్రురాణే ణోటిరుద్రసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే—

శ్లో॥ కృతవాన్ రాఘవః పూజాం । శివర్చనరాయణః । స్తుతించ వివిధాంకృత్యా । ప్రణిపత్య
 శివం మదా । జయంచ ప్రార్థయామాస । రావణాశౌరదాతృనః ॥
 తతః ప్రసన్నవృద్ధయో । రామభక్త్యా మహేశ్వరః । జయోస్తుతే మహారాజ । పీత్యాద
 పునరబ్రవీత్ । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । సాంజలి రమితవస్త్రకః ॥ రామః—త్వయా
 న్నేయ మిహస్వామిన్ । లోకానాం పావనాయక । పరేష ముపకారార్థం । యదిరుష్టోసి
 శంకర ॥ మూర్తః—ఇన్ద్రకన్తు శివస్త్రయిం । లింగరూపో భవత్తదా । రామేశ్వరశ్చ
 నామ్నా ॥ ప్రసిద్ధో జగతితరే । రామస్తతిత్రస్సాదేవ । సింధుమత్ప్రీత్యాచాంజనా । రాజ
 ణాదీన్ నిహత్యాకు । రాక్షసాన్ ప్రాపతాం ప్రియాం ॥

క. ఈ రామేశ్వరలింగము, జేరి నరుం డెవ్వఁడని † శ్రీగంగాభో
ధారల నభిషేకించినఁ, జేరును గైలాసశైల † శిఖరపదంబున్. 227

వ. ఇయ్యది రామేశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రంబుఁ జెప్పెద
నాకర్ణింపుఁడు 228

— * దేవగిరి శివాలయము - ఘుశ్మేశ్వరలింగము * —

క. దేవగిరి నికటమున భూ, దేవుఁడు బ్రహ్మవిదుఁ డభవదీక్షితుఁ డవని
బావనుఁడు భరిద్వాజకు, లాఁఁర్భాతుఁడు సుధర్మఁడనునొకఁడలరున్

క. అతనికి సుదేహయనునొక, చతురమతి కలత్రమలరు † సమ్యక్కుణాశో
భిత గృహకార్యవిశారద, పతిహిత సుచరిత్ర ధర్మఁపారీణ గడున్. 280

ఉ. వారలు జవతాతిధిసంపర్వలఁ బేర్చి నొనర్చుచుండి ర
వ్వారికి సంతగాక పలు'వత్సరముల్ చనినంతఁ జెంతతోఁ
గూడి సుధర్మదేవి మదిఁగొందుచు వై భవ మంతయుండినన్
నారెకు దూరుచున్ విధిని † సంతసముండకయుండె నిచ్చలున్. 281

ఉ. ధీరుఁడుగానఁ దత్పతి మఁదిన్ గన కెట్టి విచారమున్ మహా
చారిత్రో నిటల్ నుడువు † శనివో! వందురనేల? యిట్లు లె
వ్వారికి నెవ్వరొదు లెల † బందుగులెవ్వరు? తల్లిదండ్రు లె
వ్వారలు? పుత్రులెవ్వ? రిక † స్వార్థపరంబు జగంబు సర్వమున్. 282

క. కావున వగవక సతతం, బీవు శివునిఁ గొలుచుచుండు † మింపుగ నన భూ
దేవియు మానక ప్రీతిస్వా, భావికగతి సుఖముఁదప్పి † వనరుచునుండె 283

గీ. అట్టితఱి బొడగిఁటికి † నరిగి యెడియె
వనికిఁ దత్పతితో మాటఁపట్టుదలకు
జగడమాడఁగ నాబిడ † దెగడి యిటుల
నుడివెను సుదేహమన సెంతో † నొచ్చి పొగల 283

క. శివురము లున్నెనుచున్, గొప్పగు నగ లున్నెనుచు † గొప్పననుచు నీ
వెప్పుడుఁ ద్రుళ్ళకు బంగరు, కుప్పలుగల రోసి! నాకుఁ † గొడుకులఁ గూతుల్,

ఆ. దుడ్డు గలుగ నేమి? † గొడ్డుదానవు నీవు, తినట కెవ్వరేని † చిక్కులేరు
బిడ్డలున్నదానఁ † బేర్చి నా కెనయాదే! తల్లకిందు లగుచు † దపసుఁగొన.

క. అనినఁ జివుక్కురుమను మదిఁ, గనలుచు నిజగృహముఁజేరి * కాంతుని కంతన్
బెనువగ వినిచిన నాతఁడు, వినియు విననియట్లు లుండ * విత్తముఁ డాటన్.

ఆ. ఆనుదేహ యంత * కంతకు సంతాన, కాంక్ష యగ్గలింపఁ * గాంతుఁ గదిసి
కలదె లేదె నాకు*గర్భవైభవమంచుఁ, గ్రుచ్చిగ్రుచ్చియడుగఁ*గొంకకతఁడు,

ఆ. రెండువిరుల శివుని * దండ నుంచి యొకండు

గొనుము పణతి! యనినఁ * గోమలాంగి

యిష్టనుమముఁ బాసి * యావలి పుష్పంబుఁ

గొనినఁ బెదవి విడిచెఁ * గోవిదుండు.

289

ఉ. ఆరసి యద్ది యంతఁ బతి * కర్మిలి వేటాకఁ పెండ్లిసేయఁగాఁ
గోరి మహాత్మ! నాకీకను * సూనలు గల్గరు తెల్లమయ్యె మేల్
మీఱఁగ వేటాబాకను * మీరు వివాహము చెందుఁ డాపెకున్
మీఱక పుట్టు నందనుఁడు * మేలగు నందఱకున్ బ్రിയంబగున్.

240

క. అన విని యిపు డ్డిట్లులె నీ. వ నెదవు వేటోర్తిఁ పెండ్లి*యాడిన సవతిన్
గని పోరుసేతు వెంతయు, ననుమానములేదు పెండ్లి*యాడను మరలన్.

241

వ. అనటయు

క. నా చెలియలు పదిరెండే. డ్లెచిన యీ డొప్పుబాల * నిప్పింతు దయ
జూచి వివాహంబాడుము, నా చెలియలి నేచుదాన * నా? యెట్లులెనన్.

242

గీ. అవి దివాకాగ్రు లెంతయు * నధిపుతోడ
నొడివి మదిఁ గరఁగించి సెల్వాడిసి తనదు
చెలియలిం దెచ్చి పెండిలి * చేసి దాసి
యట్లు సేవించుచుండె న*య్యనుజ నపుడు

243

క. ధర్మబుద్ధుఁడైనయట్టి సుధస్యుఁడును సుదేహతోడఁ * దా నిలులనియెన్
నిర్మలమతి! నీచెలియలి, నర్మిలి నీవేలుచుండ * నగుఁ బసిదానిన్.

244

ఆ. అనుచు ఘుశ్మ యనెఁ * నాహ్వయం బొప్పెడు, చిన్నయాలు నప్ప*చేతఁబెట్టి
నిత్యవైభవమున* నెగ గుచుండె నతండు, ఘుశ్మ యక్క సెలవుఁ*గొనిముదమున.

త. దినదినము నూటయొక్కఁ, ఉనువుగ మృల్లింగములను * నమరించి శివా
ర్చన విధిమై సలిపి ముగించినమీఁదను వాని నెల్ల * జెలుపునఁజేర్చున్.

— * ఘుశ్మకుః బుత్రుడు జన్మించుట * —

- క. కొన్నేళ్లు జరుగ లింగము, లన్నియు నొక లక్ష యయ్యె * సంత శివకృపన్
జెన్నలరు ఘుశ్మ కేతయుఁ, జన్నారిమతుండు పొడమె * కేతంబలరన్. 247
- క. అందముగాఁ బొడమిన తన, నందను నానందభరమునఁ గని సుధర్మం
డెందు ననాసక్తుడై, నం దద్దయు ముదముఁగొనె జనంబు లలరఁగాన్, 248
- క. బండుగులున్ లాఁతులు సెక, నందఱు ఘుశ్మన్ గరంబు * హరుసంబున మె
ప్పొందఁగఁ గొనియాడిరి వ్యథఁ, జెందె నొకర్తుక సుదేహఁచెనఁటితనమునన్.
- ప. అంతఁ గొన్నాళ్ళకు
- గీ. రూప రేఖాకలాశీలఁబరుచిరుడగుచు, బాలుఁడేపొంద నొకబాడఁబ్రముఖుడు
కడిదిధనికుడు దనకూతుఁగారవించి, యిచ్చి పెండిలిచేసె సొంపెచ్చుమీఱ
- క. వియ్యపువారిలు వారల, వియ్యంబులు ఘుశ్మ నెంతో * వేడుకఁజూడన్
గొయ్యతనంబున నోర్వక, గయ్యాలి సుదేహ మెదుఁగా. దపియించెన్. 249
- ఆ. జ్యేష్ఠజ్యేష్ఠయగుచుఁ జెడుమదినొందఁగా, ఘుశ్మయెఱిగి వేగఁగొడుకు గోడ
లును ద్వదీయలమ్మ! మనసుం దెఱుంగుము, నాచువారుకాకునమ్ముమిఁకను.
- క. తల్లిబలె గొడుకు పెనిమిటి, తల్లిబలెన్ గోడ తెదలఁదలఁచి ప్రియమా
సల్లాలిగఁ దలఁచును విభుఁ, డుల్లమున సుదేహనట్టు * లొప్పఁడు ఘుశ్మఁ.
- క. ఈరీతి వారలుండిన, మీఱి సుదేహచఢాటి * మేగార్వక వి
స్మరపు బావము లోగొని, నేరంబుల వెదకికొనుచు * విందితమతియై. 250
- గీ. ఘుశ్మకన్నీరుచేత నామంగలట్టి, హృదయతాపానలము శమియించుఁగాక!
వేటువిధమైనఁగాదట్లుఁ నేరమనక, దానినాను వధితు సంతయునుఁ గుదురు.

— * సుదేహ ఘుశ్మకొమరుని జంపుట * —

- గీ. పైనిఁ గానున్నదగుననిపాపభయము, మాలి చీఁకిరాతిరి * మందిరమునఁ
బడఁతితో సెట్జఁగూరుకుఁకొడుకు నొడిసి, పొడిచిచుపెనుగ త్తితోఁగడిదివగను
- క. కసిదీరినదని కుసివడి, వెనఁగొమరుని తుండెములకుఁ వెదకికొని సమా
వసరస్సున నేసి ఁడి, బసరంబైఁజేరె మరల * మందిరభూమిన్. 251
- మ. తెలఁనాఱి రుధిరా క్తమైన వడఁగం * దేర్చుచి యాశ్రేయ్యరుక
గలయంగాంచక గోడ లార్తయయి యాశక్లందస్యనుల్ సేయఁగాఁ

గలువస్వాంత సుదేహ సేరి యెఱుంగంగారేనియట్టుల్ వ్యథా
కులబోలెన్ విలపించె నెల్లడర బద్ధుర్రుడి హః హః యనన్.

258

గీ. అపుడు ఘుశ్మయుఁ దాఁ బార్థి * వార్చనంబు
సలువుచుండెను నాథుండు * సరస నుండె
గోడుగోడున నేచ్చుచుఁ * గోడ లవ్వి
ధంబుఁ దెలిపిన ధీరయై * తలఁచె నిట్లు.

259

క. ఎవనివలనఁ గొడు కేర్పడె, నవికలకృపుఁడతఁడె సాఁకు * నర్భకు భక్తో
తృప్తకరుఁడని పేరొందిన, శివుఁడు మహాకాళమూర్తి * సిద్ధం బిందున్.

260

ఆ. కాశయట్లు శివుఁడు * గాపాడకున్నచో
నెవ్వ రేమి యడ్డ * మీ జగమున
మూలకరి విరులను * మహిఁగూర్చు నెడ సేయు
నట్లై హరుఁడు జగము * నవఘటించు.

261

క. కావున వగపేలని శివ, దేవునియెడ నమృతమున * దీప్యల్లింగా
ర్చావిధ్యంతంబున సర, సీవనమునఁ గలిపి మరలె*శివలింగమాలన్.

262

వ. అంత

—* ఘుశ్మకౌమరుఁడు జీవితమందై వచ్చుట *

ఉ. వచ్చితి వచ్చితిన్ జనని! * వైశమి యేను భవచ్చివార్చనా
సచ్చరితోన్నతిన్ శివు * ప్రసాదసమున్నతి మాఱుదల్లిచే
జచ్చియుఁ బుట్టితిన్ మరలఁ * జక్కఁగ నన్ గొనిపోమ్ము గీముకుక్
జెచ్చెరనంచుఁ బుత్రకుఁడు * చేరఁగవచ్చినఁ జూచి తాల్మిమై.

263

క. ఎక్కడు మోదములేకయె, యక్కపయిన్ గినుకఁగొనక*యాకె గొమరుపైఁ
జక్కఁగఁజేయిడెఁ గడుమె, చెప్పక్కఁగ ముక్కఁటిసామి * యేతెంచివడిక్.

ఉ. మెచ్చితి నీదుపూజనము * మేలగు నీదగు తాల్మికెంతయున్
హెచ్చుగ నిచ్చెదఁ వరము * నీవికఁగోరుము నీసవత్ని నేఁ
జెచ్చెర ముక్కముక్కలుగఁ * జెండెదనిష్ఠ త్రిశూలధారనాన్
గ్రచ్చుఁ ఘుశ్మ దానడిగెఁ * గావుము నాస్వసంచు నాదృతిన్

265

వ. అంత శివుండు

క. ఏమిటి కోమలఁజూచెద, వీమెను నీవట్టిబట్టి * హింసించెను పో
రామిన్ దలఁపఁగఁ జనునే?, పామునకున్ బాలుఁబోయ * భావ్యంబగునే? 266

వ. అనిన ఘుశ్మయిట్లనియె

క. కీదొనరించినవారికి, గూడ ప్రభూ! మేలునేయఁగూడుగాదే
ఉడదె నీ దరిసెనమునఁ, గూడనితలఁపది సుదేహాకున్ సుచరిత్రా! 267

గీ. అనిన శివుడట్ల వేటాకఁడడుగువరము, నాఁగ నయ్యెలనాగ వే!వేగ లోక
రక్షణంబును గోరి యా!రాజమాలి, నందె వసియింపుమ నెదన!యాహ్వాయమున

వ. అనిన శివుండు

క. నీవర్ధించినయట్టులె, యీ విమలజలాశయమున * నంతయు నీవే
రావహిలన్ ఘుశ్మేశుడ, నా వెలసెద నాలయం బ!నఁబడు సరసియుఁ. 269

క. ఇంక నిట ననుఁగొల్పినవా,రికి నిష్టార్థముల నిడి పోరిన్ బో!చెద మీ
యకలంకాన్వయ మిది నూ,టికివాఁక సుపుత్రు! లొప్పి * తీవిగొను నిలన్.

అ. అనుచు లింగరూపుఁడై యుండె శంకరుం, డనఘుడగు సుధర్మఁడాసుదేహ
వచ్చి ఘుశ్మతోడ * వరదు మహేశ్వరుఁ, గొలిచి రంద టింపు!గూరుమదుల.

క. శరదాగమమున నీటన్, బొరసిన కాలువ్య మవియు * పోల్కి సుదేహం
తరదురితాశయ మెల్లన్, హరదర్శనమునను విరిసె * హరువొప్పొందఁ.

వ. సుదేహయు జీవితుండైన పుత్రుంఁగాంచి మురిసి తన చేసిన ద్రోహంబునకు
లజ్జించుచుండ విభుడను ఘుశ్మయుఁ బాపహరంబులగు ప్రాయశ్చిత్తంబులొన
రింపఁజేసి రంత నంద అన్యోన్య ప్రేమలఁ బొడలియుండి రది మొద లా లింగంబు
ఘుశ్మేశ్వరలింగంబనియు సరోవరంబు శివాలయంబనియుఁ బేరొండె నిది
ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రం బిట్లు ద్వాదశజ్యోతిర్లింగచరిత్రంబులఁ జెప్పితి నిఁకేమి
వినఁగోరుదురనిన నూతునకు శౌనకాదిమును లిట్లనిరి. 273

— * లింగస్వరూపకథనము —

క. లింగస్వరూప మెట్టిదో?, లింగపథార్థంబెదో? దె!లియఁజెప్పము మా
కుం గరుణమెఱయఁగా దీ, నిం గూరిచి చెప్పఁచుండ!నేక విధములక. 274

క. అని ప్రశ్నింపుడు నూతుం, డనియెను మనులార! మీర * లడిగిన పషయం
బును దెలిపెడువాఁడ జగ, జ్జనముల శ్రేయంబుకొఱకు * సాకల్యముగాన్.

క. అరయగ సావ్యతములన్, బోరయకకోటిల్లు నద్ది బోధాగ్నదమ్మ
ధరే బూర్ణమై యఖండ, స్ఫురణంబై యటరు లింగమూర్తి మునిందురే | 276

క. అనితరసాధారణమై, యనువసుఘనశక్తియు క్తమై యచలంబై
మనుకొని సకలజగత్సా, ధనమై లింగంబు వెలయుచోదాసవర్యురే | 297

క. ఏకంబై చిన్నయమై, వాకులకున్ మదికి దవులవర్తించునదై
శ్రీకరమై శ్రీలసేవిత, మై కమృపుజోతిరూపమై బ్రహ్మంబై . 298

క. అమలంబై వేదపదా, సమున్నై సర్వార్థభేదసమున్నై శివమై
కమలాక్షకమలజన్మా, ద్యమరాతీతస్వరూపమై యమరు మునురే ! 299

వ. ఈ లింగస్వరూపవిధంబుగూర్చి నేనకా దెవ్వార లెంతకాలంబైనను సమ
గ్రంబుగా నుడువలే లేను గుఱుగుకై రవిచీవన్యాయుబుగ నించుక వక్కా
ణించితి నిక లింగశబ్ద నిర్వచనంబు వినుడు, 280

క. విరివగు నీనకలచరా, వరభువనము లెందుఁడిందు సర్వంబట్టే
మరలనెలఁ బోడము జగముల, కిర వెయ్యది లింగమది మునీంద్రవరంసురే !

వ. ఇకఁ బ్రశ్నికోపాసనయందలి శివలింగంబుగూరిచి కొండ యొక మైతిహ్యమున్
జెప్పుదు రద్దాని నుడివెద నాలింపుడు. 282

— * దారుకావనముని చరిత్రము * —

ఉ దారువనంబునాఁగ ననుభాతలమందుఁ గరంబు శ్రీల నొ
చ్చారుచుమీఱు నచ్చొల మహామహు లిద్ధతపోధనాగ్రుణల్
ధీరులు మాను లాండురు సతీసుతశిష్యగణంబు గొల్వ న
వ్వారలజూచి తోడిముషివర్యు లడల్లొని యుందు లెంతయున్. 283

మ శివభక్తిగొని నిత్య మమ్మువివరుల్ సేవించుచుం దీక్షు శి
ష్యవరుల్ పుత్రులుగొల్వ నింధనకు శాశ్వతంబుగా నొక్కనాఁ
డు విదూరాలవికేగి య్యెడ శివుండున్ వారలన్ మెచ్చి హె
చ్చువరంబుల్ దయనీయ నెంచి మహల్ న్ శోధింపఁగా నింపుమై. 284

— * మునుల పరీక్షకై శివుఁడు దారుకావనంబునను వచ్చుట * —

మ. కడునండుబగు లేతయదావనపుటాకారంబునున్ జెంది యె
ఱుకుదువేహ్మ పృథిగంబునఁ జయి మునీటొక్క స్తనీసన్నిధిన్

తెడఁగొప్పొందఁగ భిక్షుత్వమునఁ జూచి వీక్షించి యవ్వార ల
వ్వెడవిల్తున్ గికురించినట్టిడని బల్కిభ్రాంతలై చింతతో.

258

చ. మది గెలువంగ నోడి యల * మారహనున్ వడిఁజేరి విభ్రమా
స్పదమగు తత్తనూజ్జ్వలరసప్రసరంబును గన్నుదోయి, బే
ర్బుడ మొదవంగఁ గోలుచు గఁముల్లములై హరు సన్ని వేశమున్
వదలఁగ లేక పైకొనెను * బాళి మరల్కఁగ లేక వీఁకతోన్.

286

— * మునిభార్యలు శివునిఁజూచి మోహించి వెంటఁబడుట *—

క. చక్కెరవిల్లుఁగోలల, కక్కిములు లార్చిఁగొని భయంబు విడిచి మేల్
నిక్కెడు చనుఁగవఁగుచ్చుచు, నక్కుల బిగ్గరఁగ నొడిసిరమ్మారహరున్.

సీ. చిగురుబోడియొక రైచిమరబంధముజాఱఁ, గొలింపుచుఁబ్రభూ! కాపుమనియె
చెలువయొక రుకశివుచేయితన ఘన, స్తనమండలిఁ జేర్చి * సాకుమనియె
విడిదొడకె వడియరమందునాలియే, లుముదేవ! యని యొక్కరమణియనియె
పొగరగుబ్బలను వీఁపునఁ గ్రుచ్చిననుఁబ్రోవు, మనివేడెనొక వికఁచాబ్బగంధి

గీ. కదిసిపైకొని ముద్దాడఁగలికియొక తె. వదములొత్తుచునిలిచెనుభామయొకతె
రమ్మరిమ్మరిచెయిలాగెరామయొక తె, నేనునీదాననిచేరెఁజానయొక తె. 288

సీ. నిక్కు నీవేసాను మొక్కుదానను నను, బాసిపోవకునుచుఁబల్కెనొక తె
సారంబులేని యీ!సంసార మే నొల్ల. నీవె యేడ్గడవంచు * నిలిచెనొక తె
యిల్లొల్ల విభునొల్ల * నీధనంబొల్ల ని, న్నాసిచి వచ్చితి * ననియె నొక తె
ఈవె నా!పాణంబు * పీవెధనంబు నిక, విడువలే నంచని * వేడె నొక తె

గీ. ఆర్తనేలినఁ బుణ్యచూ * ననియె నొక తె
కనవె సర్వజ్ఞఁడవు తాపమనియె నొక తె
నస్విడినఁ బాయదానఁ బ్రాణమనె నొక తె
అరిసి యెటులేని రక్షింపు * మనియె నొక తె.

289

చ. మఱియను గొందఁలు గరువతనంపుప్రోడ లక్కందర్పితేతన్ గాంచి పరవశులై

గీ. చనులఁ గంఠాతి నేసె భామిని యొకర్లు
చెక్కులను * లె నొయ్యారి * చెలువ యొర్లు
పయ్యెడన్ జార్చి సరిచేసె * భామ యొర్లు
దీనదృష్టుల హృదయంబుఁ * వెలిపె నోర్తి.

123

వ. ఇళను బెక్కుండు చక్కని వడంతులు బిడ్డపావల నింటఁబడ్డవైచి హరున్
చారసింది మూఁగిరి. 292

ఉ. ఇందలు చుట్టుముట్టి సురశేచ్ఛఁ గడున్ గడుఁ దీవరించుచున్
గండరగోళమున్ సలువఁగా హరుఁ దెంతయు నిర్వికారుడై
యందఱఁగాంచి యిట్లనియె * నక్కట! మీ మగలుండ లాఁతితోఁ
గందువఁ గూడఁగాఁ దగునె! * కశ్యప మియ్యది చేరుఁ డింద్రకుఁ. 293

చ. అస విని వారలెంతయును * హా! యిటు ద్రోయఁగఁజెల్లునే మమున్
ఘనుడవు కామతంత్రములఁ * గాంచిన పోడవు కోరి వచ్చి చే
రిన ననబోట్ల కామితము * రిత్రయొనర్చి తొలంగ నొప్పునే?
నిను నిఁకఁ బాసిపోవుటకు * నేర్తుమి? దోసము గీసమున్ననున్. 294

క. అని యిటుఁ దెవునఁ దనపై, ననురాగభరంబు నిలిపి నట్టి యువతులన్
గని కనికరించి వారల, కనఘం డవ్వఁగిమదుల * కానందమడన్. 295

గీ. అంత నక్కాంతలెల్ల నిశాంతహర్ష, పారవశ్యంబునన్ మీఱి * వడయరాని
సిరికిఁ జెలరేగి యారాజశీఖరునకుఁ, జెలిమి నువచారముల నిట్లుచేసి రంత.

క. గొడుగున్బట్టి నొకర్తుక, తడఁబడుచున్ బావలొండె * దన్వియొకతె బ
ల్వడి వింజామరలొందిరి, బెడఁగొప్పఁగ జతలు జతలు * బింబోష్ఠ లొగిన్.

క. అద్దముఁబట్టి నొకతె యొక, నిద్దపుడవరాలు భక్ష్యనిచయకబళముల్
దద్దయు నొసంగుచుండెను, గద్దెను మోచికొనితెచ్చఁగలిగియొకతెయున్.

వ. ఇట్లు మునివనితారత్నంబులెల్లఁ బరిపరివిధంబులఁ బరమేశ్వరుసేవించుచు
మహానందంబున సర్వంబును మఱచి చొక్కియున్న సమయంబున మునివరులు
పుత్రీచ్ఛాత్రసమన్వితులై బహువిధసమితుశఫలాశప్రసూనఫలమూలంబులఁ
గాని స్వాశ్రమంబులఁ జీరవచ్చి యందు భిక్షుకునిన్ గళత్రీంబుల శీలభంగ
దుర్వృత్తంబును గాంచి విస్మేతులై వీటిఁడులై విన్నబోయి వగచి మహా
గృహవరవశతన్ భిక్షునిన్జేరి యిట్లు ధర్మించిరి. 299

— * మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁబూనట * —

ఉ. ఎవ్వఁడవీవు గల్మషుఁడ! * యేటికిఁజేరితి వీవనం బిటుల్
గొవ్విడురాత్మకృత్యమున * కున్ వెనుదీయక మావహూటులన్

బువ్వలుకానిసేతలకుఁ * బూనిచి శీలము గంగఁగల్గితి
వివ్వని నిన్నుబూడ్చెద మీకెవ్వరిఁదెచ్చిన వచ్చినన్ సురల్

300

క. అసిదూతిన జడియక య, మునివరులన్ జూచి సగుచుఁముగ్ధేందుకలా
కనదవతంనుం డూరక, యె నిలిచినన్ వాని మిగులఁపెచ్చగుకినుకన్.

301

శా. సాహసంబులఁ గెఱ్ఱులన్ బడితెంన్ * బల్లుర్లుముల్లాడి వి
ద్యేపావేశమ తడ బాద శివుం డెంతే వాని దప్పిపుమన్
గోపంబునె గొన భిక్షులింగమాను వా * ర్దులన్ శపి పన్ శివుం
డీష త్తలక లింగమున్ బెడికి వా * రీక్షింప వైచెన్ ధరణ్.

302

— * శివలింగము మునులను బాధించుట * —

ఆ. మునులు నూచుచుండ * భోగిభూషణుఁ డదృశ్యతనుజెందె నంతఁజటుల లింగ
మేచి భయదనుగునఁ పొచ్చగు జ్వాలల, నింగిమట్టి మునుల * నిగిడి చుట్టె.

టీ. నరు భయంబునొంది ప్రదింపబు మొదలలచోట్లకేగ న
వ్వారలవెంటనే యదియు * బాయకయేగి దహింపఁజొచ్చినన్
భూరివివాదతెపులయి * పొక్కుచుఁ బద్మజాఁ జేరఁబోయి య
గ్గరిమొనెల్లఁ దెల్ప విని * గొబ్బన నాతఁడెఱింగి సర్వమున్.

303

చ. పరదుండ భక్తలోలుపుండు * భర్తఁడు మిమ్ము సనుగ్రహించుకో
సరిము భవద్భవంబులకుఁ * బక్కఁగవచ్చిన మీరు క్రిందుమీఁ
దరయక తూలనాడి పరమాత్మున కెగ్గొనరించి యట్టి దు
ర్భరమగు చెట్టనొందితిరి * రక్షకు లెవ్వ రింక మలీమనుల్!

304

గీ. మిట్టమధ్యాహ్నముం దెట్టి * చెట్లగాని
యిరవుఁజేరఁగ నాతిధ్య * మీయవలయు
నందు సర్వేశ్వరుండ యటు * లరుగుదేర
మొరటులై గీడుచునీతి * రెఱుకఁదప్పి.

305

క. సిరిరా మోకాల్లాడ్డిన, తెఱఁగున మీరెంతయేనిఁ * దేకువసెడి వే
గిరపడి యభ్యుదయంబును, గరము చెఱుచుకొన వారు * కార్పణ్యమునన్.

క. అసి యీసడింప గోడన. వసరుచు దిక్కివె యవియె * వహ్నిజ్వాలల్
గను మాహులియగుదుము నీ, కనుకంప జనింపకన్న * నరవిందభవా !

క. అని యగ్నికగ్గమగు న, మ్మునిజనులన్ గాంచి యజుడు † భూరితరకృపన్
గొనకొని జతనము నారిసి, యన నిట్టుల జడుపు నుడిపి † యతివేగమునగ.

మ. శివ సర్థింపుడు వేగ యీశ్వర కృపాశీలాత్మ గుహ్యకృతిన్
శివలింగంబును చాల్చి ప్రోచు నితర శ్రీల్లాల రాలింగమున్
శివగుహ్యకృతిఁజెంద నందు నిలుపన్ † జేట్పాటు దప్పున్ వడిన్
భవనంబుల్ సుఖమొందు లాతి తెఱఁగేన్ † బోచార్చి యెండేగినన్, 810

వ. అంతడనుక

గీ. అష్టదశమేసి యొక కుంభ † మచట నునిచి
పంచవల్లవములను దూర్వాయవాంకు
రములఁ జేరిచి గంగోదకముల నింపి
వేదనూక్తుల మంత్రించి † వినయమెసంగ. 811

క. నతిఁజేసి లింగమునకున్, శతరుద్రీయమున నీట † స్నాతమొనర్చగ
హితమతితో లింగం బీ, గతినిదొరఁగి శాంతి నించుకన్ గాంచు వెనన్.

—* సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిఁజెందుట *—

వ. అటుమీఁద నేఁజెప్పినయట్లు పరమేశ్వరీ పరమేశ్వరుల సేవించి తత్కృపాను
భావంబున లింగంబునకు శాంతిఁ గూర్పుండనిన మునులు పరమేశ్వరీ బురస్క
రించుకొని తదుక్తప్రకారంబున జగన్నిదానులగు మహేశ్వరీ మహేశ్వరుల
సర్పించిన నవ్వార లిచ్చురు దయామయులై పాడనూపి యందు పరమేశ్వరీ
యోన్యాకృతిన్ శివలింగంబు నాకర్షింప నయ్యది యందుఁజేరి సుప్రతిష్ఠితంబై
శాంతిఁజెందె నంత మును లా యుమామహేశ్వరాత్మికంబగు లింగంబుగ
బూజించి మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 818

చ. ఎఱుఁగక తప్పుఁజేసినను † నెంతయుఁ గూరిమి పేర్కొనిట్టు లా
దరమునఁ బోచు తెంతటి యుదారమనంబో? ప్రశంసచేయుఁగా
దరమొక! మాదృశాజ్ఞలకు † దర్పకళాసక! దేవదేవ! నిన్
శరణము నొందివార చుఁచిచారసహస్రములన్ శ్రమింపుమా! 814

క. తలిదండ్రులు లోకమునకుఁ, దలిదండ్రులు సర్వదేవతాతతి కీరల్
తలిదండ్రులౌట మాకటు, గలుపాత్ముల మమ్ము నెమ్మిఁగించితిరి పృథుల్!

గీ. అని సుతులు చేయుచున్న మహర్షి వరుల, కీశ్వరేశ్వరు లభయంబునిచ్చి వేగ
నంత సంతరినొందిరి * యఖలసురలు, చేరి లింగంబు సర్చనచేసి రపుడు.

ఆ. ఆ యమాచుపేశ్వరాత్మికంబైన యా,లింగ మద్ది శివుల * లిలమెఱయ
హటకేశలింగ * మని పేరుచెంది లోకముల నోముచుండె * గరుణాబోడ.

వ. మునులఁ బర మేషియు నిజనివాసంబులఁ జేరి సుఖంబుండి రీయదియే లింగోత్పత్తి
కారణంబనియు నీ లింగరూపంబును నెల్లలోకంబులవారర్చించుచుండిరినియుఁ
జెప్పదురు. మఱి కొందఱు విజ్ఞమూర్ధన్య లిట్లు వేరుతీరు చెప్పదు రారయుఁడు,

క. హరుఁ డాద్యంతంబులఁ దాఁ, బొరయక చెలువొందు నట్లే * పొంకపు సిరి సే
కుఱలింగ ముతుడ మొదలులఁ, దొరయకయున్నందునఁ గొలుఁతురు ప్రతికృతిగాన్

క. తొల్లి విధి : ప్థులకు నని, పెల్లగుడు నఖండవివృత్తధులింగంబై
డిల్లఁబడఁజేసి వారల, జల్లార్చెదదాజి శివుఁడు * జగములు మెచ్చన్. 820

వ. ఇట్లు లింగోద్భవంబు మొదలెల్లలోకంబులవారఖండంబగునట్టి లింగంబు సర్పించు
చుచుండిరిది లింగస్వరూపచక్రత్రం బిఁకేమడుగుదు రన శౌనకాదులు నూతుని
ట్లనిరి. 821

—* లింగోద్భవచరితము *

క. అవ్వనజాక్షున కజనకుఁ, జివ్వపొసఁగ శివుఁడు గడిదిసిరిలింగంబై
యవ్వారి పోగువాపిన, యవ్వసి నెఱుంగఁజెప్పఁమయ్య! యఖలమున్. 822

మ. అనుడున్ నూతుఁడు హర్ష ముంది మునులా!రా! చెప్పెదన్ విశ్వభా
వనుఁడౌ శర్వుని మేలిలిల వినుఁడి * వద్మోద్భవుం డొక్కవే
శను రాయంచను నెక్కి యుక్కున సురల్ * శంసాధ్వనుల్ సేయ లో
కనికాయంబును జూచు వేడ్కఁ దరలెన్ * గాంతాన మేతంబుగాన్. 823

చ. చనిచని దిశ్యలోకముల * సప్తముషీశ్వరమండలంబులన్
దినకరముఖ్యగోళముల * దేవధునీతటవాటికావళిన్
గని మురిపంబుమీఱ సుర * కాండనమర్చితభూరిసత్పుత్రుల్
గొనుచు నితాంతకౌతుఃము * గుబ్బటిలంగఁ జరింపుచుండఁగాన్. 824

క. అంతకుమున్న సారసదళాక్షుఁడు చక్రీ రమాసహాయుడై
యెంతయు వేడ్కఁ బక్కి పయి * నెక్కి యిటుల్ భువనంబు లన్నియున్

బంతుగఁ జూచిచూచి నిజవాసముఁజేరఁగఁ బోవుచుండఁగా

నంతట దైవయోగమున * నంబుజసంభవుఁ గాంచె నొక్కచోట.

825

—* బ్రహ్మ విష్ణుల కలిహము *

చ. కని ముదమొంది పుత్రకుని * గౌరవమున్ బోసరంగ డాసి నం

దన! సుఖమే? యటన్నఁ గడు * దర్పముతోడుత సర్ప మట్లు చి

వ్వునఁ గినుక * వచించె నిటు * పోటుతనం బిది యేటికోయి? నీ

తను విది కూల్తునా హరియూఁ * దద్దయు నాగహపూరితాత్మఁడై.

826

చ. కొమరుడవంచు నాకుఁ గడుఁ * గూర్చెడు చుట్టనువంచు మించుకూ

రిమి నినుఁ బల్కరించఁగ మఱిన్ మఱి * మీఱి దురుక్తులాడెదే?

రమ యలుగంగనీ భవనరాజి గలంగఁగనీ దురాత్మ! మ

స్తము నిదె త్రుంచివేసెదను * జక్కఁగఁ గన్పిది చక్రధారచే.

827

వ. అనిన సురజ్జేష్ఠుం డిట్లనియె.

చ. తనుజుడ నెట్లు నీ కనుచితంబనియెంచక మాటిమాటి కి

ట్లనెదవు కళ్యాణాత్మజుడ * వర్భక! యేను బితామహుండ నీ

కనిశము పూజనార్హుడ సమస్తము విస్మరణం బొనర్చి డీ

కొన గమకించెదే? యయిన * గొంకక నిల్వము చెల్వ నూచెదన్.

828

క. మఱియును సర్గాదిని నే, గలువతనం బమర వికచశమలదళాత్మ!

యుజవుగ సృష్టియొనర్చితి, నెఱుంగవె యలనాటి విధమునెల్ల మనమునన్.

క. అనుడు హరి యదితిపుత్రుల, వనటను బోనడవఁదలఁచి * వాస్తవముగ నం

శను నొక్కఁడు గైకొనినం,దనధర్మము నట్లు చెందినాఁడ నదితికిన్.

829

వ. ఇంకను

క. నను సర్గాదిని బుట్టిం, చినవాడవే? దుడుకుదనముఁ * జెంది యిటుల వె

స్కనుముందుఁ గనక వాగెదు, వెనుకొ! మన్నాభివద్ధమందుఁబొడమియున్

వ. అనిన సతండును

క. నేనును నట్లే చెందితి, నీనలినోదిరమునఁడు * నీరిజన్మేతా!

కానక పరపరిమాణము, నూనుడ నూనుడ యటన్నజొప్పడు నెట్టుల్

- క. నీకొక్కనికేగాక స్వలోకమునకు సర్వదివ్యలోకమున కహీ
ద్లోకమునకు సర్వమునకు, శ్రీకాంతా! కర్తనేను * సిద్ధము వినుమా! 888
- చ. అన నవు డేను నేనలతి * వల్పుడ నిల్వము నిల్వ త్రుళ్ళడం
తును నదియేనొనర్తు నని * దోర్బలగర్వవిఘ్నార్ణితాస్యై
యనికీ గడంగి యంపఁగమి నార్చుచుఁ బేర్చుచుఁ గ్రుమ్మరింపుచున్
వెను గనకే యహర్నిశలు * వేలకు వేల్ వెడలించి రబ్దముల్. 884
- క. వైరించులు వైష్ణవులను, సారెకు బలదర్పవేగ * శౌర్యోన్నతులన్
మీఱుచుఁ బోరుచునుండిరి, భూరితరగదాసికుంఠపుంజంబులచే. 885
- క. వారల సమరముఁగన దై, వాతెడువేడక సుపర్వపర్యలు చదలన్
జేరి విమానంబుల న, వ్యారల వారలను గనుచు * వర్తిలి రెలమిన్. 886
- ఉ. దానవనూదనుం డపుడు * తద్దయఁ గ్రుద్ధతమీటి ధాతపైఁ
గానఁగ రానియట్లు శిరఃకాండమాలక బరఁగింప నాతఁడున్
మానక విష్ణువక్షమున * నాటఁగ నింపెను మేటిభల్లముల్
మానసమందు వేల్పు లసమానమహద్భుత మొంది రోలిమై. 887
- మ. అంతన్ దైత్యకులాంతకుండును మహేశాస్త్రంబు యోజించి దు
ర్దాతుండ్డె వరమేష్టిపై విసర నుగ్రస్ఫూర్తిఁ బద్మోద్భవుం
డంతేనల్క వహించి పాశుపత మస్త్రీశంబు బిట్టయఁగా
గంతుల్ వెయ్యుచు వేయితీ ర్లయనుం * గాటంబుగాఁ బోరుడున్. 888
- క. పదివేల విఘ్నంతుల, నొడవెడుతేజంబు పొడల * నువ్వెత్తుగ న
ప్పదనన నస్త్రద్వయమది, కదనముసేయంగ బెదరు * గాంచి నిలింపుల్,
- ఉ. అక్కట! బ్రహ్మ విష్ణు లిటు * లంతముగానని యాజనొంది యి
ట్లెక్కవయైన నస్త్రముల * నేసిరి వాసిదొలంగి లోకముల్
నిక్కము వీని మంటలకు * నట్టనరూపలు నిష్టై మేము నీ
యక్కకుఁ జత్తుమంచుఁ గడు * నుక్కిరిబిక్కిరియౌచు నార్తతన్. 889
- చ. కలఁడుగదా మహేశ్వరుడు * కాలహరుండు హరుండు సర్వమా
యలఘునిచేతనే పొడము * నట్టలె పెంపగు నాశమొందుఁ గ
న్నుల కగుపట్టకే చను ననుగ్రహమొందును సర్వకార్యకా
శలుఁడు డయామయం డతని * సన్నిధికేగి వచింఠ మీస్థినిన్. 890

....* దేవతలు శివునితో బ్రహ్మ విష్ణువుల పోరు మాన్పుమని యర్థించుట *....

చ, అని మది నిశ్చయించుకొని * యా నిమిసంబున రాజతాద్రీకిన్
జని వడి నందిసెల్వంగొని * శంకరు నానతశంకరున్ దయా
ఘనుఁ గని జోతచేసి యజశంజదళాక్షుల ఘోరజన్యమున్
జనముల యార్తినిన్ దెలిపి * సత్వర శాంతినిఁ గోర భర్తయున్. 342

ఉ, ఇంతకుమున్నె యారయుదు * నీ సమరంబును లోకదుఃఖమున్
జంతిలుచుంటి దీనికయి * చెన్నట్టులై యల వార లిర్వురి
ఘోతయు వంతఁగూర్చిరిక * నే నడగించెద వీరిగర్వమున్
బొంతముమీఱ లోకసుఖమున్ బొనరించెద జీవపుంగవుల్! 343

నీ, డచురుక భేరిపటహకాహళమ్మదంగ, వేణువీణాధ్వనుల్ * వెలసిమోయ
చిత్రధ్వజంబులు * సింగారపుంజామ, రములు వీవనలాంది * ప్రమథులమర
నలుదిక్కులందును * నాల్గుప్రామినుకులు * నొడికార మొప్ప సన్నుతులుసేయ
కై దండఁజేకొని * కాదంబవనరాజ్ఞ, జగదంబ దాపల * సందడింప

గీ, పలువిధములగు చాహాన్ ప్రతతులాంది, పొందుగా గణపాలుగు*ముందునడువఁ
బంచమండలయుతమును*బ్రణవరూప, మైన తేరెక్కి శివుఁడు పయన మొనర్చె.

ఉ, కత్తియుఁ గత్తళం బమరికకా ధరియించి శిలాదనూతి బల్
హత్తిసవేడ్కఁ గారిషదు*లన్ గణపాలురఁ జక్కఁజేయుచున్
మిత్తికిమిత్తిరూ శివుని * మేలిమిసన్నలతోఁ బ్రయాణ ము
ద్యత్తరథంగిఁగూర్చెఁ దృటియందు రణోర్వినిఁ కేరి రండఱుగ, 345

వ, తత్కాలంబునందు శివుండు తన జనంబుల నెల్ల నించుక దవులనే నిలిపి.

....* తేజోలింగోద్భవము *....

గీ, అమృహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రజనిత, ఘనతరజ్వాలలను హరికమలభవులఁ
గాంచి వాద్యధ్వనులను జాలించిమించి, యగ్నిలింగమై యచ్చట*నవతరించె.

క, అగ్నిస్తంభాకృతి నుద్విగ్నులవగ నడఁప విష్ణువిధుల యహమికా
భగ్నుముసేయఁగ గరుణా, మగ్నుమతిన్ లింగమై యమరె శివుఁడంతన్. 348

గీ, ఆమహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రములు జ
నంబుతో నష్టె యగ్నిలింగంబుఁజెంది

యందె యంతర్గత శైవై బద్ధాక్ష పద్మ
భవులు లింగంబు నాకృతి * పాటఁజూచి.

849

చ. తుద మొదలుగ గనన్ బడవు * దొడ్డగ నాకస మంటియుండె ని
య్యది హరియించె నస్త్రముల * నారయఁగాఁదగు నాది యెచ్చటో
యెదియొకొ యంత్యభాగమని * యిర్వురు చాల దిద్దుతఁజేసి య
య్యదనుననే ప్రయాణము రాయమ్ముగఁజేసిరి వాసిమీఱఁగన్,

—* లింగద్యంతంబులఁ జూచుటకై బ్రహ్మ విష్ణువులు ప్రయత్నించుట *

ఉ. అంచ యొకండుగాన మరి * యంతఃగనన్ జడలొందుచుం బ్రయ
త్నించెను సల్వ యల్లె కిటిఁజేహముఁజెంది మొదల్ గనుగొనన్
గాంచనచేలుఁ డెంతయును * గాశ్యపిఁ ద్రవ్యచుఁ బోవుచుండె న
హైవఁగ రాక వత్సరము * లెన్నియొ దాటుచునుండె బర్హునన్. 851

శా. పెక్కుల్ వర్షము లిల్లె విష్ణుఁడు ధరన్ * భేదింపుచున్ బోయి తా
నక్కాలాంతకలింగమూర్తి యరుదానానున్ గనగదక్కి తా
నుక్కున్ గోల్పడి చిక్కివేమరలి యా * యుద్ధోర్వినిన్ జేరి స
మ్యక్కోశల్యమిన్ వసించె మది విశ్వాత్మున్ శివున్ మెచ్చుచున్. 852

క. ఎగిరి యెగిరి బమ్మయఁ దా, నగణితమగు నంబరమున * నరిగి యరిగి యెం
దగుపట్టక లింగంతము, మిగిలియె యలరుటను గాంచిమిడుకుచునుండన్. 853

....* కేతకీ సమావేశము *....

గీ. కేతకీపుష్ప మొక్కండు * ధాత కర్మ
గానుపట్టుడుఁ బరికించి * కరము మురిసి
దఱిసి పుష్పేళ! యెటనుండి * తరలితీ వ
నుడు నదియు లింగమధ్యంబు * నుంచి యనియె. 854

క. మొదలెక్కడ? యన నాతని, కదియన నేనెఱుంగ నీవు * నారయలేవీ
వెదకుమదిఁ గట్టిపెట్టుము, పదిలంబుగ నిల్లుఁజేరు * పద్మజ! యనినన్. 855

ఉ. సాప్తవదీన మంద్ర విను * సఖ్యము నెచ్చెలివైతి వీవికన్
గోప్తపుగమ్ము రమ్ము ధరాకున్ శివమ స్తముగంటి నందు నీ
వాప్తతమీఱ సాక్షివయి * యద్దినబంబనిపల్కి నాకు నం
తృప్తియొనర్చునన్నఁ దలఁ * ద్రిప్పెను ద్రోయఁగలేక యద్దయన్. 856

—* లింగశిరంబుఁ జూచితినిని బ్రహ్మ బొంకుట *—

- ఉ. అంతః చిత్రామహుండును బ్రీయమ్మునఁ బృథ్వినిశీరి మీటి యం
దంతకుమున్నెయున్న కమలాక్షునిఁ గన్గొనవలెక్కఁ గంటి లిం
గాంతము కేతకీసుమము * నారయఁ డీయదిసాక్షి యన్న నా
వంతయుఁ గొంకకట్టులది * వల్కుటకుల్కి సరోజనాభుఁడున్. 357
- ఉ. ఓడితి ధాత! నీవ కడు * నుత్తమమూర్తివి పూజసేతు నేఁ
జూడఁగలేదు మూలమన * శూలధరుం డట దోచియెక్కుడౌ
వేడుకతోఁ బ్రసాదమును * వెన్నునిపై వెలయించి ధాత య
క్కుడని చెల్వుపైఁ గినిసి * క్రుద్ధతరాధమహాజవంబునన్. 358
- తా. భూమధ్యంబుననుండి భైరవు మహాహృచ్చండ్లహుంకారబీ
లామాద్యద్రవు వెల్వరింపఁ నతఁ డుల్లాసంబునన్ ఫాలమున్
భూమిన్ సోకఁగ మ్రొక్కి యొక్కపని కేపున్మీఱ తాసింపు దే
వా! మోదంబునఁ గూర్తు నొక్కనిముసంబం దిపై వేగోన్నతిన్. 359
- *గీ. అనుడు శివుఁ డిట్టులనె వత్స! * యరయు విధిని
జగములకుఁ దొలివేల్పును * జంక కిరని
వాడియసిధారఁ గొలుపు జంబంబుమీఱ
ననుడు విధి కెళ్యమున్ బట్టి * యతఁడు వేగ. 360
- క. ఏ శిరసున బొంకాడెనొ, నా శిరసున్ జదిపి తక్కినశిరంబులనున్
నాశముసేయఁగఁ గడు నా, వేశముతోఁ గత్తి నెత్త * విధి యార్తుండై. 361
- చ. మదమును బాసి “భోవరద! * మాంకరుణాకర పాహి” యంచుఁ ద
త్పదములవ్రాలె వెన్నుఁడును * భర్గునిఁజేరి నమస్కరించి పెం
పొదవఁగఁ గాపు మింక నజు * నూడఁగఁజేసితి పాపమస్తము
సదయుఁడ! నీవుగా కెవరు * సోకఁగలా రిటు లార్తపాలనా! 362
- గీ. అని నుతించినయంత దేవాధినాథుఁ, డవుడు భైరవు వారించియజునకనియె
గొప్పకోసరమై యిట్లుతప్పదారి, తొక్కితివిగాన నివ్వడి * పొక్కునూపె.

* శివపురాణే - విద్యేశ్వరసంహితాయా మప్తమాధ్యాయే - ౩౮.

శ్లో. వత్స సోయంవిధిసాక్షి! జగతా మాద్యదైవతం | నూనయర్చయఖడ్గేన | తిగ్మన జవసాపరం ||

.... * యజ్ఞాంతంబులదక్క బ్రహ్మ కపూజ్యత విధించుట *....

ఉ. ఇందియకాదు నీకు గుడి * యెవ్వరు గట్టరు పూజసేయఁబో
రెంతయఁ దాసకోత్సవము * లెవ్వరునున్ బొనరింప రింక య
జ్ఞాంతములందుఁ గర్మనిచ'యాంతములందును నీకుఁ బూజఁ గా
వెతురు లేకయున్నఁ జెడు * విశ్వమునన్ సకలకీయాతతుల్. 868

వ. అని యిట్లఖలేశ్వరుండు బ్రహ్మయెడ నిగ్రహానుగ్రహంబులు బఱపి కూట
సాక్షియగు కేతకిం గాంచి యిట్లనియె. 865

— * శివుఁడు కేతకిని శపించుట * —

క. కేతకి! యంహోభీతిని, భ్యాసినిఁ బోవిడిచి కల్ల'లాడితి విట్టుల్
పాతకి! నిను నేఁ దాఁకను, నీతముగా నాదుపూజ * నీకు వెలియగున్. 866

క. అని శపియించినఁ గేతకి, మనమున నారటము నొంది * మన్నభవారుఁ గ
న్నొని దేవర! క్షమియింపుం, డనదివయిన్ గినుకదగు నె * యధిపున కెందుఁ.

గీ. నలువమోమాటమునఁ జెట్ట * నాకుఁ బొడమెఁ
జావలంబునఁ దవిలి య'సత్యవచన
మాడితిని నేను మన్నించి * యభవ! కరుణఁ
బఱపు కావంబుఁ ద్రివ్వము * గరిమ దనర. 868

చ. అని యిటు నేలవ్రాలి శరణాగతయై బ్రతిమాలుకేతకిన్
గని పారుఁ డిట్లనెన్ దృఢముగా నినుఁ దాఁకను నేను మత్కుటుం
బినియుఁ దనూజలున్ బ్రమథ * వీరులు చాల్తురు పొమ్మనెన్ ముదం
బునుగని యంత నయ్యదియుఁ * బోయెను శంకరులీలఁ బాడుచున్.

.... * బ్రహ్మఃస్త్వాదులు తేజోలింగంబుఁ బూజించి వరమలొందుట *....

గీ. అపుడు హరియు విరించియు'నఖలదేవ. గణము లర్చనవస్తువర్గంబుఁగూర్చి
యభవలింగంబుఁబూజింప'నాదరమున, హరుఁడువరమిత్తుఁజెపుఁడన్న'నలరివారు

క. ఈలీల దేవఁడల్లభ! యాలింగాకృతిని నలరు'మిట నిచ్చలనన్
బాలింపుమది శివుఁడు తేజోలింగమనంగ నుండు * నూత్నాకృతిన్. 871

వ. అనాద్యంతంబగు నీయాకారంబును మాటుపఱచి నూత్నలింగంబునై యఖల
జనార్చనంబులఁ గొనుచు నెల్లలోకంబులవారికి భోగమోక్షంబు లిచ్చు

చుందును. అగ్నిపర్యతసదృశఃజైన లింగంబునై యిందు మార్గశీర్షార్ద్రానక్ష
త్రంబున నుద్భవించుటంజేసి యాక్షేత్రం బరుణాచలంబున ఖ్యాతిజెందు నిట
తీర్థంబు మహాత్మరంబై భుక్తిముక్తిజనకంబై శనరాసు నిందు మార్గశీర్షార్ద్ర
యందు నన్ను దరిసించినవారు నాకుఁ గుమారతుల్యులై యొప్పుదురా దినం
బున నన్నుఁ బూజించినవారలు వాగగోచరంబగు ఫలంబు నొందుదురు.
మఱియొందలి దానపాపామజపంబులు కోటి గుణితంబులై ఫలంబు లొసంగు
మామకీనంబులగు త్షేత్రంబులందెల్ల నిది శ్రేష్ఠతరంబై విరాజిల్లుచు జనంబుల
కెల్ల స్మరణమాత్రంబున మోక్షసాధకంబై వెలయునని నొడివి పరమశివుం
డంతర్ధానంబు నొందె సంత హరివిరించులు నఖిలసురలును మురియుచుఁ దమ
ధామంబులఁ జేరి రీలింగోద్భవచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారికిఁ
బరమేశ్వరుండు సకలశ్రేయంబు లొసంగుననుడు మునులు నూతునకు మహాత్మా!
మున్ను శివలింగంబు నర్చించి శ్రేయోబలంబులఁ గొన్నవారెవ్వరో యట్టి
వారిని పరుసగా వినఁదలతు మెఱిఁగింపుమనుటయు నూతుం డవ్వారికిట్లనియె.

— * శివభక్తానుక్రమణిక * —

- క. రమతో హరియును వాణి, రమణీమణితోడ నజుఁడు * రహిని వశిష్ఠా
దిమునులు సధర్మిణులతోఁ, గమలహితాహితులు మున్ను!గాఁగలగ్రహముల్.
- క. కుంభభవుఁ డాత్మగతితో, జంభారిప్రముఖులైన * సర్వదిశుల్
కుంభిని కుడకముఁ దెచ్చిన, యంభోజజనిభుఁడు గౌతమామర్యుఁడు సతితోన్.
- నీ. దూర్వానుఁడును సలయామర్యుండు నారద,ముని బృహస్పతి శక్తిముని పరాశ
రమునియు నల్లపారాశరి శుకుఁడును, భార్గవుండు దధీచి * గర్గఋషియు
వామదేవుఁడుయాజ్ఞావల్క్యుండు జైమిని, యుపమన్యుఁడునుశిలాదోగ్రమూర్తి
నందికేశ్వరుఁడుసానందుఁడత్రిమృకండు,మునియు మార్కండేయమునియు గాధి
- గీ. జుఁడును జమదగ్ని పరశురామఁడును శ్వేత
కేతుఁడును శౌనకాది విఖ్యాతముషులు
లింగపూజను సల్పి సిద్ధింగనిరి మ
హామహులు వారిఁ దలచిన * నఘము దొలఁగు.
- త. మఱి యష్టవసువులును దుం,బురుఁడును గంధర్వసాధ్యముఖులెల్లరు గి
న్నరులును జారణులును గిం,పురుషులు శివలింగమూర్తిఁ * బూజించి రొగిన్.

క. సరనారాయణములు బ,దరకాననమందుఁ దనరి ! దారుణనిష్ఠన్
బరమేశ్వరలింగంబును, నిరతమునున్ గొలుచుదురు మునివరేణ్యులు!

గీ. శేషవాసుకి తక్షకుల్ ! శ్రీవనాహ

నంబయి యెసంగు నల సుపరిష్కృప్తభుండు

ఘనుఁడు స్వాయంభవుండునౌ ! మనువునుం బ్ర

యవృతుండును నాతని ! యనుజుడెలమి.

378

వ. మఱియు నౌత్తానపాది యగు ధ్రువుండును వృషభుండును భరతుండును శివ
లింగంబులఁ బూజించి సిద్ధులంగాంచి రిక్షన.

379

చ. మునుకొని యా హిరణ్యకశిపుండుతదాత్మజుఁడు విరోచనుం

డనఘచరిత్రుఁడైన బలి ! యాతని పుత్రుఁడు బాణదైత్యుఁడున్

ఘనుఁడగు రావణాసురుఁ డకల్మషుఁడైన విభీషణుండు నిం

వున శివలింగపూజనముఁ ! బూనిక నొనర్చి రనారతంబును.

380

నీ. వైవస్వతమును విత్త్యాకు కకున్ధ మాం, ధాతలు ముచికుంఠ ! ధరణినాథుఁ

డా హరిశ్చంద్రుఁడనుహారాజు కల్మష, పాదుండు సగరభూపాలకుండు

అల భగీరథుఁడు ఖిట్యాంగుండును దిలీప, నృపుఁడు రఘుం డజనృపతి దశర

థనృపాలకుండును ! దాశరథియు నను, జులును దత్పుత్రులు ! సూర్యవంశ

ఆ. రాజవర్షులెల్ల ! రాజవంశాగ్రిణి

యగు పురూరవుండు ! నసముఁడైన

నహుఁడును యయాతి ! నలుఁడుఁ జంద్రాంగదుం

డల్ల పాండునృపతి ! యతనిసుతులు,

381

క. శ్రీకృష్ణుఁడు ప్రద్యుమ్నుం, డా కృష్ణునిఁ జెనయు సాంబుఁ ! డల్లజనకను

ష్లోకనృపాలుండు వర, శ్రీకజరాసంధనృపతి! శేఖరుడెలమిన్.

382

వ. వీరువా రననేల? సుప్రసిద్ధమహాపురుషు లందఱును దత్సతీమణులును

383

క. శివలింగపూజనంబును, నవధానముతోడఁ జేసి ! యా యా సిద్ధుల్

వివిధసుఖంబుల ముక్తివి, భవమును నార్జించి రట్లు ! పావనచరితుల్.

384

వ. ఇక నేమి వినఁగోరుదు రనిన సూతునకు దయాభూ! తనిచిచాలదింకను గొన్ని

లింగవిశేషంబుల నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

385

— * అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము * —

- ఉ. సాగరతీరమందు నొక * చండబిలంబున సంధకుం డనా
ప్రేగగు రక్కసుం డొకఁడు * వీరుఁడు సర్వసురాధిఁ గొట్టి త
ద్యుగతసర్వసంపదలఁ * బూర్తిగఁ గైగొని యెల్ల వారలకే
గ్రాఁగఁగఁజేసి తద్ధనముఁ * గావలుడై కొనుచుండె నుద్ధతిన్. 886
- క. పవలున్ రాతిరి గర్తము, న వసించుఁ దదీయ హితజానంబులతోడన్
వివిధజను లులుకుదురు దా, నవుఁ డేతెంచునొకొ యని మఁనంబుల నెవ్వుడు
వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత
- ఉ. దేవతలంతగూడి కడుఁ * దెంపుమెయిన్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి య
క్కావలుడైన యంధకుని * ఘాతుకరీతినిఁ దెల్పి యబ్బులున్
జావఁగఁజేసి లోకముల * సాఁకుమనంగ ననంగశాసనం
డా వగఁ బావఁగోరి దనుఁజాగ్రిణి ధామముఁజేరి ధీరతన్. 888
- క. సురల ననిఁగి బురికొల్పిన, హరునాసర వారు దురముననం దంధకునిన్
దఱుముడు దనుజుఁడు గర్తముఁ, దఱియగఁజన హరుఁడు వానిదర్పంబడఁగన్.
- గీ. లాఁగి శూలం బెడఁ గుచ్చ * లావుసెడి ద
నుజుఁడు గూలుటఁగని సురఁవ్రజము వాని
యంత్యదశ నీదు దరిసెనం * బమరై గాన
వాని ధన్యునొనర్పు కృపానిధి! యన. 890
- వ. దయార్ద్రహృదయుండగుచు మహేశ్వరుం డద్వైత్యుంఁగాంచి నీవేమి వాంఛితు
విచ్చెదఁ డెలుపుమనిన నవ్వొ డిట్లనియె. 892
- క. నాపేరట లింగమువై, యీ పారావారవరసమీపస్థలియం
దోపరమేశ్వర! వెలయుము, నీ పరమకృపావిభూతి * నగసి వెలుఁగఁగా.
- వ. అనిన శంకరుం డామోదించి వానిదేహము నాగర్తమందుఁద్రోచి తా నందు
సంధకేశలింగం బను పేరితో వెలసె సంధకుండు శివసాయజ్యంబునొందె నిఁక
నా యంధకేశలింగంబు త్రిభువనపూజ్యంబై యెసంగె నా లింగంబు భక్తితో
నాఱునెల లర్పించువారలకు సర్వసిద్ధి లొనగూడు, పృథ్వీర్థ మర్పించినవారు
దేవలకశ్రేష్ఠులగుదురు. 894

— * సుదర్శనుని చరిత్రము * —

చ. పరగ దధీచి నాఁగనొక * బాఁవఁడు సంతత మంధకేశభా
 స్వంతరలింగ మర్చనము * సల్పుచు జీవనవృత్తికై యతం
 డరిగె మతోండు గ్రామమున * కాత్మజ నచ్చొట నుంచి, వాఁడును
 సరవిగ లింగపూజనము * సల్పుచునుండె యథాక్రమఃబుగన్ . ౧౧4

ఉ. పేరు సుదర్శనుం డనుచుఁ * బిల్తురువారి, దళులనాఁగఁద
 న్నారి నికృష్టశృంగ * నాతుక పెన్మిటి నాత్మవశ్యునిన్
 గారచియించె నాతఁడను * గాంతకుఁగోరి మెలంగుచుండు న
 వ్యారికి సల్పురాత్మజులు * విధిలుచుండిరి యంతఃపాదబుగన్ . ౧౧5

వ. కొంతకాల బుసకు సర్వజనసేవ్యుఁడు మహావర్షంబును నగు శివరాత్రి
 యగుద చిన . ౧౧6

గీ. ప్రొద్దుప్రొద్దులేచియా * భూమినుండి, శివునికోవల కేగుచొ * జెలువయద్దు
 గూలపెన్మిటి నొడిసి నన్ * గూడి నుంచి, సౌఖ్య మున లభింపు మెచ్చటికినేని .

క. అసే వేగ లలాత్కరి, బొసరించె నాఁడెల్ల * పొందుగ సౌఖ్యం
 బొసరి చి యాతగుడికిన్, జని యర న చేసె శివుఁ * జనములు నూడన్ . ౧౧8

వ. అంత శివుండు క్రద్ధుండె .

— * శివు సుదర్శనుని పించు * —

ఉ. ఓరిగురాత్మ! కల్మషమందోద్ధరి! హేయచక్రి! నేడిలుల
 నారిసిగూడి స్నానమా నొసర్పకయే ననుబూడఁ జేసితే?
 ధీరత యెల్ల గోలుపడి * తేజముమాలి జడశ్చ మొందుమా!
 నారియునుకో మదింబటి మనంబునఁ గుఱిశ్చనుగాక జెచ్చెరన్ . ౧౧9

వ. అని శపియించిన నాతఁ డెల్ల యన్మత్తుండయ్యెఁ దల్పిన్నియునుఁ బరితపించు
 చుండె నంత గ్రామాంతరముననున్న దధీచి యెఱిగి యాతురుండైవచ్చి
 కొడుకున్ గాంచి కోడలి యవివేకకృత్యంబున కనుతాపంబొంది విషాదంబుతో

గీ. శివుఁ డొసర్చిన శిక్షకు * శివ వినాగఁ
 జెలు దప్పింపలేరని * ప్రియముమెజయ

నంబికను భక్తిఁ గొలువఁగ * నార్య యపుడు
వచ్చి వరమిత్తు ననుడు నశిబ్బాడబుండు.

401

చ, తనయనివృత్తమంతయును * దాచకఁదెల్పి యెఱుని వాని వ్యా
ధినిఁ దొలఁగించి ప్రోవుమనఁ * దేకువతో శివురాణి యట్లునీ
యను శివుసాయ మర్థిఁ బడఁయన్ వలె శంకరు నిష్ఠఁ గొల్పి డీ
యనఁగ నె వార లీశ్వరుని * నాదర మొప్పు భజింప నాతఁడున్.

402

—* పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు నొనర్చుట *—

గీ. వేగవచ్చిన శివయు నశివీద్రునూను, దారకునొనర్చి శివుని యుత్సంగమందుఁ
జేర్చి ఘృతధారస్నాతునిఁ జేసి యొక్క, జన్నిదంబును మెడవైచి సత్వరమున.

క. శివగాయత్రీమంత్రము, నవిరళకృపఁజెప్పి విభుని * కార్యా! స్వతనూ
భవు వీనిఁగావునుమను న.భవుఁ డామోదమున ననియె * బాలకుతోడన్.

గీ. భక్తులిల నాకొసంగిన * వస్తురాజి, నెల్లఁ గొనుచుండు మఘము నీకేమిగాదు
నానమర్చనమున భవానీనమర్చ, నమున మ ఖ్యుండవగఁచునండు మజగమున

క. ప్రాజాపత్యంబున నీ, భోజనమే సిద్ధిఁగూర్చు * బాసఁగకయున్నన్
రాజుల దానతము పెడున్, యోజితరుగాక యటుల * నుర్విజనంబుల్.

క. స్నానము ముచకు వర్తుల, మానటులఁ దిలకముంచు * మాన్యతలమునఁ
మానకు మిఁక శివసంధ్య న, నూనమతిన్ నానమర్చ * నొనరింపు పొరిన్.

వ. ఇట్లయిన నీ యఘమంతయుఁ దొలంగి భద్రంబగునని సర్వేశ్వరుం డనుగ్ర
హించినంతఁ బరమేశ్వరియు నానందంబున వాని సంధికేశార్చనంబున నుంచి
తత్పుత్రీకుల నల్లునవటువుల నాల్గుదిక్కులకు శివార్చనయందు నియుక్తులన్
జేసి వారల కభీష్టవరంబులిచ్చి యంతర్ధానంబునొందిరి. శివానుగ్రహంబున
నవ్వారు విస్తరించి రిఁకఁ దపోవ్రతంబుల వెడఁబాసి దేవలకులనఁ బేరుంగాంచి
రైన నీశ్వరశాసనంబునఁజేసి వార లీశ్వరపూజయం దగ్రీవులైరి. ఆదియం
దవ్వారిపూజ గానియప్పు డెవ్వారును బూజింపఁదగ దల్లు పూజించిరేని
యప్పుజ నిరర్థకంబగు. మంచియేసియుఁ జెడ్డయేసియు వటువును బరిత్యజింపరా
దిఁక బ్రాజాపత్యవ్రతంబున నీ నటుభోజనంబు వ్రతసంపూర్తిన్ బాసరించు
నద్దాని వినుం డంధకేశలింగ పరిసరపురంబుండు భద్రుండను నొక్క నృపుండు.

- క. ప్రాజాపత్యవ్రతమును, నోజన్సలువంగ శర్వఃశ్లోక ధ్వజమిడి యీ
ప్రాజాధ్వజము నుపన్సుల, రాజేంద్రా! యెత్తుమరల * రాత్రులనొరగున్.
- ఆ. వ్రతముజరుగఁగన్న * ధ్వజమిది యొరగదు, చూడుమనుచుఁజెప్పి * శూలపాణి
చనియై బాధిపుండు * నల్పుచుండెనువ్రతం, బహరహంబు నీశ్వ * రార్చనమున.
- క. తేలన్ బాపలు సాపడ, లీల * ధ్వజ మొరగునట్లు * లే వడుగొకటే
నోలిమొదల్ గుడిచిచనఁ, వైశంబుగఁ బుడమినొరగ * ధ్వజ మబ్రముగాన్.
- చ. అదిగని రాజవర్యుడెద * నబ్బర మొంది మనీషులున్ గడున్
విదులగు బ్రాహ్మణోత్తములఁ * బిల్చియ నెన్ భవదీయ జగ్గియాఁ
బినవధ్వజంబు ప్రాళు నది * వింతగ నేడెటా ముందువ్రాలె మీ
ర్పడిఁ బరికించి చెప్పెడన * మంచిగ యోజనచేసి వారలున్. 412
- క. వటుఁడొకఁడు ముందుఁభోజన, మిట కేసిచనన్ శివాజ్ఞ * హెచ్చగువాఁడీ
చలులవ్రతమున దానన్, స్ఫులముగ నాధ్వజము వ్రాలెఁబుణ్యచరిత్రా! 413
- క. చండీపుత్రులు వారిలు, సిండించుడదర్చ పేర్చి * నీలగళునకున్
జండీ దేవికి ననిరి వ్ర, భండలరెఁ బ్రజల్ యశంబు * భోరుకొననొగిన్. 414
- వ. ఇట్లుంధకేశలింగచరిత్రంబును వసుకోత్పత్తియు మీకెఱింగించితి నిశనశ్రీశ
లింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 415

— * అత్రీశలింగము * —

- ఉ. కామదమంచుఁ బేర్పడిన * కానన మొక్కఁడు దక్షిణావనిన్
రామగిరీట్పుమీపమున * రాణుడనర్పుచునుండె నచ్చటన్
దామరసోద్భవోద్భవుఁ డు * దారతపోనిధి యత్రియుండెఁ ద
ద్భామ పతివ్రతావ్రతనిధానమునొ ననసూయతోడతన్. 416.
- శి. ఛాత్రులు పల్కు రెప్పుడుట * జమ్మున వేదములన్ బతింపుచున్
శ్రోత్రసుఖంబు సేయుచు విశుద్ధమతిన్ దనుఁ గొల్పుచుండఁగా
నశ్రిమహామునీంద్రి * డు నిజాంగనయా ననసూయతోడ నీ
ధాత్రిని నేరెఱుంగని య * దాత్తతపం బొనరించుచుండఁగాన్. 417
- గీ. దైవవశమున నూతేండ్లుఁ * దారుణంబు
గా ననావృప్తి యగుడు పృ * థంబులెల్ల

నండా నచ్చోటఁ దడిలేకయుండఁ బుడమి
నల్లజంతువు లెచటికో * యేగె వగతొ.

418

గీ. నిత్యవృత్తికి లేదయ్యె * నీరమెందు, వేడిగాడ్పులు చెలరేగి * వీచుచుండ
నందు హాహారవంబులే యెసఁగుచుండ, నంత నననూయ మగనితో * ననియెనిట్లు

క. వినఁజాల నార్తనాదము, గనఁజాలఁ బ్రజాతిదాహాకష్టంబుల నిం
కను నే సహింపజాల న, నిన శివుని దలంచి యట మునివగుం డంతన్. 420

— * అత్రిముసి తుస్సమాధి నొందుట * —

క. భీమంబగు దుర్భిక్షము, నామెయిఁబరికించి క్షప్రమియ్యడె ప్రాణా
యామముచేసి సమాధిన్, నేమమునకొ జెందియొంద * నేటగుతపమున్. 421

వ. అంతేవాసు లందఱాఁకలిదప్పల ఎండర యెద్దడి నెదురలేక యెందేనిఁ జని
రంతమీఁద. 422

మ. అనసూయానతి జీవితేశ్వరుని నత్యంతంబు సేవింపుచున్
గొనబొ మృన్మయలింగ మొక్కఁడు గడున్ * బొంకంబుగాఁగూర్చి పా
వనమంత్రంబులఁ గొల్పుచుండె సతమున్ * భావోపచారంబులన్
దనుజులే గొందఱు తత్తనూజ్ఞులత కాత్రిన్ బొక్కి కామాత్తులై, 423

ఉ. ఆమెను దారసింది చటులొగ్గి విధమ్మనఁ జిమ్మై లెచ్చవి
స్తామముచేత నోరసిలి * సొలి యడల్గొని పాటి రల్లున
ర్వామరబృంద మద్దిగని * హర్షమునొంది తదీయమా వనిన్
ప్రేముడిఁజేరి చూచిరి వశేష్యుల సమ్మని సమ్మి నీట్పుతిన్. 424

— * గంగా శంకరు లనసూయాభీష్టంబుఁ దీర్చుచుండుట * —

చ. కని మునిసేయు సత్తపసుకన్న మునీందునిరాణి సేయు పూ
జనము ఘనమ్మగా నరిసి * చాలఁగ వారల సన్నుతించి ప
య్యన దివికేగి రందోలు వియ్యధునియన్ హరుడన్ మనంబులకొ
మునిమిథు నేప్పితంబులను * బొందుగఁ గూర్చుదలంచియుండఁగాన్. 425

క. మునియుగతపములు మొద లా, దినమున కేఁబదియునాల్గు * దీరెను సమలం
తన నేని వృష్టియొనరదు, ముని యుగ్మమొనర్చుచుండఁ బూన్కితపములన్.

ఉ. అంతనె యత్రిమాని తన * ధ్యానము దించి పురఃధ్రితోడ న
త్యంతము దప్పి పుట్టెను రఱియమ్మనఁదె మ్ముదకమ్మనాన్ మునీ
ట్కాంత కమండలంబుఁగొని * కాన జలంబునుగాన కాత్మజః
జంతిలె నేమిసేతు? నెటఁజేరుదుఁ? గాంతుని దప్పి దీర్చగాన్. 427

— * గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట * —

ఉ. లేదుదకం బొకంట నని * లేమమనం బురియాడుచుండఁ గా
లూదక యందు నెందుఁ గనుచుండఁగ స్వర్ణది యొక్క నాతియై
యాదృతి సమ్మనీశ్వరునియంగన వెన్నొని పల్కె సాధ్య! నీ
కేది ప్రియంబు సెప్పు మది * యిచ్చెద వచ్చితి మెచ్చినిన్నిటల్. 428

క. నీ సెలవున్ గడుఁగూఁమి, జేసెదఁ జెప్పుము! యిట్లు * శివసేవనమున్
నీ సామి సేవనంబున. వాసిగ నొనరించెట్టి * సావన వెలమిన్. 429

క. అనుడు మునిసతియ వెనుకట, గని యాపెన్ జాచిపల్కెఁగ మలనయన్! యెం
దుననుండి వచ్చితివి? నీ, ఘనత నొకింతయును దెల్పుఁగాఁదగు ననినన్, 430

ఉ. గంగను నేను గోర్కు లడుగన్ దగు నన్న మునీంద్రపత్ని రా
ష్టాంగము గాఁగ మ్రొక్కి జలమధ్దఁగఁ గర్తముఁజేయు నీరమున్
బొంగుగఁ గూర్తునా దపసిబోటి యటుల్ పొనరించె గంగ యు
ప్పొంగుచు నింపె దత్క్షణమే * పుణ్యజలంబును గర్తగర్భమున్. 431

గీ. అపుడుజలము గమఁడలమఁదని పి, కొనియ నభిధున్ మ్రొక్కియనియెనిట్లు
తల్లి! నా పతి వచ్చు నీదండ కిప్పు, దంతవట కీపు గృహనిట * నాగవలయు,

— * అత్రిముని యుదకముఁ గ్రోలుట * —

క. అన వల్లె యన నాపెయు, జని సలిలము మానికీయ * సత్త్వమున న
య్యనఘుఁ దుదకమునుఁ ద్రావి మ,దిని నలరి జలంబు లెందుఁదెచ్చితి వబలా!

చ. ఎపుడెపు డీవొసంగు జలమిట్టిది కా దప్పతోపమానమై
తపనముసేయు నాహృదయదారుణవీడ హరించె నిద్ది యీ
విపినమునందు దర్లభము * వేయినుడల్ పఁయేమి నీవికన్
జెప్పుమెటనుండి తెచ్చితివా * చెల్వరో! యిమ్మధురోదకంబులన్. 434

చ. అనియడుగంగ నాపె హృదయంబునఁ దర్కముచేసె వాస్తవం
బును దెలుపంగ నాకడిమి * పొల్పునుదెల్పిన యట్టులొను గ

ల్లను నుడువంగ నయ్యది ద'లంపంగరాని యఘంబగున్ గటా!

యొనరంగ జీవి తేళ్వరున * కొప్పుగ నెల్లు వచింతునీయెడన్.

435

క. అని యననూయాసతి నె, మృగమున యోచించి తమదుఃఖహిమమువలనన్
ఘనమగు శివకృపవలనన్, మనవనమునఁజేరె గంగ'మఘురోదకముల్. 436

గీ. అనిన నల్లియు నేఁ గాంతు * ననుచు మురిసి

రాఁ దదీయప్రియుఁ గర్త'రాజనికట

మునకు నేతేతఁ గనుపట్టెఁ * బూర్ణసలిల

రుచిరమై చెలువొందు స'రోవరంబు.

437

వ. కనుంగొని బిరాన యం దల్లిముని ప్రీతుండై స్నాతుండై నిత్యకర్మంబు లొన
ర్చికొనియె నననూయయు నవగాహనంబుచేసె నంతఁ బర మేశ్వరుండును స్వర్గ
నియు దర్శనఁబిచ్చి యత్రిమునిని నననూయను బ్రశంసించి వరంబులిచ్చెద
మడుగుఁ దనిన నననూయ గంగ కిట్లనియె.

438

— * అననూయ గంగ నెల్లప్పు డట వసింపు మనుట * —

క. తల్లీ! యీ తాపనవని, నెల్లప్పుడు మఱచిపోయ * కీపుండవలెన్
జల్లంగ నాయెడఁగల కృప, పుల్లంబుజనయన! భువనములుఁపాలుపొండన్.

క. లోకోపకారిమును నగు, వీరక' గరుణాతిశయము * వెల్లివిరియఁగా
నీ కమనీయోఽకముల, నీకానన్ సతము నిలిపిఁజేసి మహాత్మా!

440

చ. మునిసతి యిట్లుగోర నల * ముగ్ధశ కాంకధరేష్టపత్ని స్వ
ర్గని యిటువల్కె నబ్దము హ'నున్ భజయించిన పుణ్యమిమ్ము నీ
వసనయటుల్ పొనర్చెద మ'హాత్మ! పత్నివత! యీవత్రివతం
బున కెనరాపు యోగములుఁ * బుణ్యములున్ దవముల్ జగంబునన్. 441

క. నీబోఁటి పత్నివతచే, నాబోటులు శుద్ధిఁగాంత్రి'నా మునిసతి గా
రాబొప్ప నొక్క'యేటను, దాఁబడయుశివార్చఫలముఁదడయకయిచ్చెన్.

వ. దేవధునియు నననూయ గోరినయ ట్లాప్రష్కరిణియందుఁ బుష్కరరూపంబున
సాన్నిధ్యంబు చేసియుండె నంత నననూయాత్ములు మహేశ్వరు నిట్లు పార్థించిరి

క. మందాకిని యెట్టుల మా, యం దాదర మెసఁగ నిందు * నమృతమయంబై
పొందికఁజేరి వసించెనా, యిందుధరా! యట్టులరసి * యీపుండు మిటన్. 444

క. అని యడుగ శివుఁ డట్టులెయని, యననూయారచితలింగమందుఁబ్రవేశం
బొనరించి జగము లేలెను, జను లతీసుఁడని పుడమిఁజాటి యలరఁగా. 445

వ. అంత యథాపూర్వంబుగ వనంబంతయు బహుపల్ల వపుష్పఫలాద్యంబై జెలు
వొంది యెద్దడిఁజాసిన వలసఁబోయిన ఋషులందఱు మరలఁ దఱలివచ్చి శాంతి
హోమాంబులు నెరపి రవుడు ఘనాఘనంబులు నువ్వుష్టి నాపాదించె మును
లందఱానందంబునఁ బొడలి రిది యత్రీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక నందికేళలింగో
దంతంబును వినుండని నూతుండు మునులకీల్లనియె. 446

— * నందికేళలింగము — బ్రాహ్మణీచరిత్రము * —

క. రేవానదికిన్ బడమరఁగా వర్తిలతీరమందు * ఘనతరళోభా
సేవితమగు కర్ణికనా, శ్రీవెలయుపురిన్ ద్విజుఁడు వసించు నొకఁడిలన్. 447

చ. అతఁడు తనూజయుగ్మమున * కర్థముఁబంచి యొసంగి యంగనన్
సుతులకు నప్పగించి శివుఁచోటగు కాశికి నేగి యం దనా
రతము హరున్ భజించి సుకంఠంబుగ నీశ్వరుఁజెందె నూరిలో
నతనిపురంధి యాత్మజుల * నారయచుండెను గొంతకాలమున్. 448

గీ. అంతఁ గొన్నేడులకు బాపనమ్మరుజను
జెంది రోజుచు మృతివేళ * సిద్ధమైన
నుసురు లుక్రమణంబు గా * కుంటఁజూచి
యగ్రపుత్రుఁడు దరిసి యిట్లనియెవెగ. 449

ఉ. అమ్మరొ! నీదు చిత్త మిపు * డక్కట! యేదొ కొఱంతఁజెంది యి
ట్లుమ్మలికమ్మఁజెందు నెదనున్న తెఱంగును దెల్పు నీ యభీ
ష్టమ్మును దీర్తు సత్యమనఁ * జయ్యన నాపె దదస్థిరాసిఁ దూ
ర్ణమ్ముగ గంగఁజేర్చుమనె * నందనుఁ డట్టులె చేతు నొచ నెన్. 450

గీ. అంత బ్రాహ్మణి “హరహరా” * యంచు నుసురు
విడిచెఁ గొడుకులునున్ విధివిహితముగను
శవమును దహించి యస్థిసంచయన మొనరఁ
జేసి కర్మల నన్నియుఁ * జేసి రవుడు. 451

గీ. మాసికశ్రాద్ధ మొనరించి * యా సువాదుఁ
డ నెడు విప్రగ్రసుతుఁడు సుదినమునందుఁ

తల్లిఋణమును దీర్పఁగాఁ * దలంచి యుచిత

దానధర్మము లొనరించి * తగినయట్లు,

452

క. తన భార్యాపుత్రులతో, ననుమతిఁగొని శివుని మనమునందుఁ దలంచి యొక్కనిఁగూడఁ దోడుకొని గం, గనుగూరించి తఱలె నస్థిశాండముతోడన్. 453

క. నడిచి యొకయోజనము భా, నుఁడు గ్రుంకుచునుండ బ్రాహ్మణుం డొకపల్లెన్ బొడఁగాంచి చేరి యచ్చట, విడిసి యొకఁడుపాటు నింటి వేదికయందున్ .

వ. సంధ్యావందనాదికములను సలిపి సేవకునితోడఁ బవలింపుడు నవ్వుడం దొక వింత జరిగె నద్దానిఁ జెప్పెద వినుండు. 455

—* ధేవువు సాహసకృత్యము *—

ఉ. ఆ యెడల వసించెడి ధరామరుఁ డొఁడొకయూరికేగి యా సాయమునందె వేగ నిజశుద్ధముఁ జేరఁగవచ్చి యావుపా లాయెడఁ బిండఁగోరి తనయాలిని బిల్చి ఘటంబుఁదెమ్మునా నాయెలనాగ యిచ్చుడు రయంబునఁ గ్రేవును బాపి లాఁగఁగాన్

చ. అదియునుబోక బ్రాహ్మణుని * యంఘ్రీనిఁ ద్రొక్కఁగ నొప్పిఁజెంది య వ్వుదనున నాతఁ డాగ్రహముఁ * బట్టి కడున్ వడి దానిఁగొట్టె న మ్మొద వది గాంచి యశ్రుకణిమోచనముఁ బొనరించె దుగ్ధముల్ బిదికి ద్విజుండు లోనికిఁ జి నెన్ వృషపోతము మాత కిట్లనెన్. 457

ఉ. ఏటికి తల్లి! యశ్రువుల * నెంతయురాల్చితి వింతవంత నీ కేటికి దాపరించె నన నింతకు నెక్కు డి కేమి గావలెన్ గాటులు సెందఁగా నొడలు * గదిలిబిడ్డని బాదుచుండ నా రాటముచెంది కుందదె కరంబు భరంబుగఁ జిత్త మాత్మజా! 458

వ. అనినలేఁగ యిట్లనియె,

క. తొలిజన్మంబున మదమున, సలిపినదోసంబు లురక * చనునే? వానిన్ సాలయకఁ గుడువఁగ వలదే? తొలఁగు నె దోసంబులెందుదూతినజననీ! 459

క. సుకమును దుఃఖంబును నొం, డొకఁడొసఁగఁగలేడు కర్మ మొసఁగునుస్వయం బిక వగవనేల? సర్వము, స్వకృతఫలంబులని యెఱుంగఁజను దేహులకుఁ.

ఆ. అనిన మరభి యిట్టు ' అనియెఁ గుమార! నీ, వఃనచందమంతయును నెఱింగి
యున్నదాననైన ' నుడుగక మోహవ, శంబుఁజేసి యిట్లు ' జాలివడితి. 461

ఆ. అనుచు మరలఁ గనులొనఁగ్రులు వెలిపుచ్చు, తల్లికనియె లేఁగ ' తగునె మరల
ఎఱిఁగియెఱిఁగి యిట్లు ' లేడ్వఁగా నవ్వరో! యేమిసేయ దాన ' వేడ్చి యిపుడు.

వ. అనిన ధేనువిట్లనియె.

ఉ. నావలె నీ ద్విజన్ముడు ఘోనంబుగ దుఃఖముఁజెంది యేడ్వఁగా
నావగ పాయు నంతకుఁ బోనర్చుటల వరితాప మిద్ది నే
నేవగనైన వీనుతు ' నెల్లివధించెద చూడునాఁగఁ దా
భావమునందు రోసి వెన ' వత్సము ధేనువుతోడ నిట్లనెన్. 463

చ. మునుపటి బామలో దురితమున్ బోసరించి పశుత్వమొంది యి
వ్వనటను జెందినార మిఁక ' బ్రహ్మవధం బొనరించి యిప్పు నూ
లనముగ భూరిపాతకము ' దక్క కచేకొనఁగాఁ దలంప నీ
మన సెటులొప్పెనో? యెఱుఁగ ' మాతర! యీతరణంబు నందిటుల్. 464

క. తానెవరో? సుతులెవ్వరో? నారాబాంధవ సుహృజ్ఞానంబు లెవరో?
లోనరయ నెవ్వ రెవరిన్, గానరు సర్వులును గాంత్ర ' కర్మఫలములన్. 465

గీ. కర్మమున జన్మమొదవు నొక్కర్మనాశ, మైనఁ గాని లభింప దా ' యమృతపదము
అందు దుష్కర్మ మొనరించునట్టివారి, కంతులేక దుర్జన్మములమరుచుండు.

చ. అన విని యావు తా ననియె ' నద్దురితంబును బావునట్టి చో
టును మదిగుఁజెఱింగియె యిటుల పొనరింపఁగఁ బూనినానన్
విని యురకుండె దూడయును ' వేదికపైఁ బంపించియున్న బ్రా
హ్మణుడు సువాదుఁ డిద్ది విని ' యక్కజమొందె మదిన్ గడన్ గడున్. 467

వ. అంత

చ. తెలతెలవా ఁగా బడమి ' జేవర యగ్గ హనా ఘో డాత్మజన్
బిలిచి కమార! పాల్కొదవుఁ ' బిండము నేనొక యూరికేఁగఁగా
వలె నని చెప్పి వాంఛుడగు ' బాపనకిన్ దెలవాతె యాత్రికై
గులువు ప్రయాణమన్న విని ' చక్కఁగ నాతఁడు వింత జూడఁగాన్. 468

గీ. తలఁచి "పోయెద నించుక ' దడసి యిపుడ
నొక రించుక నొగిలియున్నాన్" డనంగఁ

బోయె బ్రాహ్మణుడు డంతః దత్తులైకుండు
మాడగొని లాగి పిడుకఁబో ధగ్ధములను.

469

ఉ. గొడ్డు దటాలునన్ వటునిఁ గొమ్ములతో నుదరంబుఁ గ్రుచ్చి పై
కొడ్డుగ నిత్తి కూల్చి ధరఁకున్ ద్విజబాలుఁడు వాసఁ బ్రాణముల్
బిడ్డనికలుఁ జూచి వృథిఁవిన్బడి కూయిడఁ దల్లి యెల్లరా
పడ్డను బాఁది బాఁది విడువన్ జన నయ్యది పేరె మొందుచున్,

470

ఆ. బ్రహ్మహత్యచేతఁ బాండురవర్ణంబు, తొలఁగి నలుపుఁజెందిఁ తోఁచెఁబసర
మంత యాత్రికుఁడగు నానువ్రతుండును, భృత్యుతోడ దానిఁ వెంటనరిగె.

471

ఉ. ఆపది తోకయై త్తికొని యర్మిలి నర్మదఁజేరి యందునున్
గేవలఘట్టముల్ విడిచిఁకేరుచు డగ్గతి నందికేశలిం
గావనధోజ్జ్వల త్రటమునం దచగాహమునొందె బ్రహ్మహ
త్యావలవంకమున్ దొరఁగి యంతన వింతగనొందె శౌక్ల్యమున్.

472

చ. కనుఁగొని బ్రాహ్మణుండు మదిఁ గౌతుక మొంది కడిందిభక్తిఁ బా
వనతరత్రత్రాంబువుల పాసిగ మజ్జన మొంది పోవుచుం
టను గను యొక్క దివ్యకలఁనారి ద్విజన్మునితోడ బ్రాహ్మణా!
చనె దెట కేపు? సెప్పు మిఁక సత్యముదప్పక యన్న నాతఁడున్.

473

వ. తన యుదంతంబు నెఱింగించిన నద్దివ్యభామిని నీతల్లియనుల నీశీర్థమునందే
యుంపు మద్దాన నీజనని దివ్యదేహంబునొంది శివలోకంబు సేరఁగల దిది
వై శాఖ శుద్ధసప్తమిది నం బీనాసరంబందు భాగీరథి యీతీర్థంబందు సాన్ని
ధ్యంబుసేయు నని చెప్పి యంతర్ధానంబుసేయుటయు ధరామరుం దాపెను గంగా
దేవిగా నెఱింగి మరలి తనతల్లియనులలోఁ జక్కనగం బత్తీర్థంబందువేయ
నంతలో నతనితల్లి దివ్యదేహంబునొంది గగనపథంబందుండియే కొడుకును
గాంచియిట్లనియె.

474

ప. కొడుక! కృతార్థతన్ బారసిఁకొంటివి ధన్యుఁడవైతి వేను ని
ప్పుడె సురలోకవాసమును బొందెద నీ కెడలేక సౌఖ్యముల్
దొడరెడు పాడివంటలును దొడ్డగ భాగ్యము సేకుఱున్ గడు
గడు భవదీయవంశ మిలఁ గాంచును వృద్ధి నఖండరీతిగాన్.

475

గీ. ఇట్లు పలుమఱుదీవించియింద్రలోక, మరిగి చిరకాల మట సౌఖ్యమంది విదవ
బరమశివకృపఁజెందె నిరర్వాణలక్ష్మి, బాపఁడదిగాంచివిస్మయంపడిముదమునఁ
వ. తక్కిన సగమస్థులనుగూడ నాతీర్థంబుచే వేసి సేవకునితోఁ దనపురంబుఁ జేర
ననుడు మునులు మహాత్మా! నందికేశలింగ వరిత్రంబును వై శాఖ శుద్ధస ప్రమీ
తిధియందు మందాకిని య తీర్థంబుఁజేరుటకుఁగల కారణంబును జెప్పుమనుడు
నూతుం డిట్లనియె.

477

— * ఋషికాచరిత్రము * —

చ. ఋషికయనాఁగ నొప్పెను మహిసురవర్యకుమారియోర్తి బల
నుపమతనూజ్వులాంగి విధిచోదన బాల్యవితంతువై కడున్
ఋషిపలమెల్ల మెచ్చఁగ సమిద్ధతపం బొనరించుచుండఁ గ
ల్పవహ్నాదయుండు మూఁకుడను * మాంసభుగగ్నియొక్కఁ దాపెనై 478

చ. వలపునుజెంది పంచశరభల్లవిదారితచిత్తుడై వడిన్
జేయవను దారించి తనచిత్తముఁదెల్పి జలాత్కరింప న
త్కులజ శివార్చనాపరయుఁ * గోవిదయై యలరారు నాపె య
క్కలుషు ననాదరింప వెనుఁగన్నును మిన్నును గాన కారఁడున్, 479

౩. పైకొన నుద్యమింప ద్విజబాలవితంతువు దిక్కుమాలి య
ప్రీతికిఁగ హితోక్తులను * బోధనొనర్చియు లభితేమికిన్
లోకశరణ్య శంకరుని * జీవనదలంచి తదీయనామగా
నైకమనఁబుతో నిలులు * నాయను నాయమ యంచు భీతిమై. 480

— * మధురగతిరగద * —

శివ శివ శివ శివ * శివ శివ శంకర!
శివ శివ శివ శివ! * శివమునికింకర!
కవిజననతపద * కంజసముజ్జ్వల
రవిశశినయన / హిరణ్యతనూజ్వుల!
శ్రీకర! దయ నిటు * చిమ్ముము నావయి
వీఁక నసురఁ దెగఁవేయుము ప్రావయి
తేకువఁ గొనుమీ * దివ్యజిత్రమున
నీ కెవ రెదురు త్రినేత్ర! మొత్తమున

నీ పదంబులకు * నెక్కుని ముక్కుద
 నాపదఁ బాపిన * నభవా! దక్కెద
 వాదమేల! పెఱివానికిఁ జిక్కుదు
 మీఁదటఁ గనుఁగొన * మిత్తికి దక్కుదు
 తలకొనఁజాల నధర్మము దేవర!
 యలపునఁజేరి కృపాకర! పోవర
 శంకర శంభా! * శరణుఁ జేసెదను
 పంకజారిధర! * పదము దాసెదను
 సంకటహర! నిను * సారెకుఁ దలఁచెద
 హంకృతివిడి నీ * యడుగులఁ గొలిచెద
 కావఁగరావే * కరుణామూర్తి!
 ప్రోవఁగ నీవే * పూరితకీర్తి!
 నా నేరిమినిఁ గనందగ దిత్తతి
 నీ నఱిఁ దప్పిన * నీలును బిత్తరి
 నీవే తాతపు * నీవే నేతపు
 నీవే దాతపు * నీవే విధాతపు
 భక్తురాల నీ పాలఁబడితి నిఁక
 శక్తివతి! వేసాఁకుము గొంకక
 యొప్పురికించిన * నొప్పున నీకది
 తప్పదు నీకిఁకఁ * దారసింప కిది
 రమ్మిఁక రమ్మిఁక * రాజభూషణుడ!
 నమ్మితి నిన్నా'మ్నాయభాషణుడ!
 గారీకాంతుడ! * కలుషవిదారుడ!
 శ్రీరమణాదిక! * చిత్తవిహారుడ!

—* శివుడు రక్తసునిఁ జంపి ఋషీకకు వరంబు లిచ్చుట *

- గీ. అర్చితో నట్లు వేడఁగ * హరుడు వేగ, భక్తరక్షణదాక్షిణ్యభంగులర
 వచ్చియనురనువీక్షింపభస్మరాశి, యయ్యెఁ బలలాశి దత్తుణంబందెయచట,
 ప. అంత శివుడు ఋషీకన్ గాంచి

- క. కోరినవరముఁ నిచ్చెద, నీరజదళనేత్ర ! మృత్యునిశితచరిత్రా !
 ధీరమతి ! యదుగుమన నెడఁ దేటి ప్రణతి నిరతమతినిఁ దెలువ యిటుల నెన్.
- క. బ్రదికించినాడ వీశ్వర ! సదయహృదయ ! దేవదేవ ! శరణావననం
 పదుదార ! దీనబంధూ ! మదమెత్తిన యసురఁ గడపి మాన్వితి వార్తిన్.
- చ. ఇళకు పరంబు లేటికి మహేశ్వర ! యైనను నీదు పాదసే
 వకమతి నీయు మెప్పు డనఁపాయముగాఁగ జగంబులేల ను
 త్సృకత వసింపు మిందనుడుఁ దోడ నె యీశ్వరుడున్ దయామయా
 తృకుడయి లింగరూపమునఁ దా వసియించె వనస్థలంబునన్. 486
- వ. అఖలజనానందకరంబగుట నాలింగంబు నందికేకలింగంబని పేరొందె నంత
 గంగాదేవియునున్ దారసించి యమ్మానిని కిట్లనియె
- క. అమ్మో! తావకనుచరి, శ్రీమృనకే నెంతయున్ ముదంబువడితి వ
 ర్నమృన నొకతడవ త్వదీ, యమ్మెరు మజ్జనమునొప్పునప్పలనుందుఁ. 487
- వ. ఈనాఁడు వై శాఖశుక్లస్తప్తమి యగుట నేటేట నీదినంబందీ తీర్థంబునందుఁ
 బ్రవేశించి యమ్మెఱునాఁడు చనుదునని యంతర్థానంబుఁజెందె నిట్లు నందికేక
 లింగోత్పత్తియును నర్మదా తీర్థంబునందు గంగాప్రాప్తియును మీకెఱిగించి
 తినిఁ కహరీశ్వరలింగచరిత్రంబు నెఱిగింతు వినుండని సూతుండు మునుల
 కిట్లనియె. 488

— * హరీశ్వర లింగము * —

- ఉ. సర్వజగంబులేలు నలశౌరి నిశాచరమండలిన్ నిజా
 ఖర్వవరాక్రమోగ్రతనిశామలయం బొనరించుచుండినన్
 గర్వముతోడ వారు సురకాండముఁబట్టి పలార్చుచుండఁగా
 నోర్వఁగలేక లేఖలు రఁయొన్నతి వెన్నునిఁజేరి యార్తులై. 489
- క. తమగోడు విన్నవించి ర, యమునన్ రక్కసులపీఠమడచి జగములన్
 మముసాఁకుమనుచు వేడుడు, గమలాకాంతుండు వెరపుఁగాంచకఁచన్, 490
- ఉ. ఎందఱిఁబట్టి చఁపిన రఁజేధ్యులు రాక్షసవర్య లేచి యీ
 చఁడము వేల్పులఁ గలఁచి శర్వజగంబుల కార్తిసేయుచున్
 ముందుకు వచ్చుచుండిరి యమోఘతరంబగు నాయుధంబులే
 కిందటి నెట్టు లాజ సమయింతు గడింతు జయ తతోన్నతుల్. 491

క. అని మదిఁదలపోసి వెనక్, జన్మితైలాసాద్రిఁజేరి శంకరు నెదలోఁ
గొని పార్థివలింగమునకుఁ, గనకాబ్జసహస్రపూజఁ గావింప నొగిన్. 492

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుమాయఁజేసి హరి చా నుగ్రార్చయండున్నవే
శక్తు సంభోజమొకండు దక్కువగుడున్ లక్ష్మీశ్వరుం డీ జగ
న్నికరంబంతయు దివ్యదృష్టిఁగని యిన్నీరేజరాజుంబుఁ గా
నక యాశ్చర్యభయంబులొంది పెలుచన్ ధైర్యంబుతో నంతనే. 493

— * విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబు నర్పించుట * —

క. సునిశితములైన గోళులఁ, దన నయనాబ్జంబు వ్రచ్చి డండధర హరా
ర్చనసల్పుడు హరుఁడు ముదంబునవచ్చి యభీష్టమడుగుము హరి! యనంగన్.

మ. జలజాతుండు శివున్ గనుంగొని కడున్ సంతోసమున్ జెంది వే
ల్పులదుఃఖంబులు కృవ్యభుక్తుల యఘంబుల్ దెల్పి యల్పాయుధం
బుల నద్వైత్యులఁ దీర్చరామికిఁ గృపాంభోధీ! జగద్రక్షకై
బలవంతంబగు నాయుధంబు నిడుమా! ప్రార్థింతు నెంతేనియున్, 495

— * శివుఁడు విష్ణుమూర్తికి సుదర్శనము నిచ్చుట * —

*క. అనదేవదేవుఁ డెంతయుఁ, దనమనమున నలరి సర్వదానవవలలీ
హననచణంబైన సుదర్శనమును దివ్యాయుధము నొసంగి యిటుల నెన్. 496

ఉ. ఎందఱి మీఁది వేసిన రమేశ్వర! మీఱి క్షణంబులోన నా
యందఱిఁద్రుంచి తావకకారాగ్రమునందుఁ బ్రవేశమొందు ము
ప్పొందఁగనీక నీకు ముదఁమొందఁగఁజేయు ధరింపు మింక నీ
కుండెడబాయ లోకములకున్ సుఖమున్ బొనరింపు దీనిచే. 497

క. మఱియును వరంబు లిచ్చెద, సరసీరుహనయన! యడుగు జంకక యన నా
హరి మురిసి మ్రొక్కి యడిగెను, బరమేశ్వర! నీదు పాదభక్తినిడు మొగిన్.

వ. వెండియు మత్సమర్పితంబగు నీ పార్థివలింగంబందు నిచ్చలు సాన్నిధ్యంబు నెరఱు
మని యర్థించిన శంకరుఁడు తథాస్తని యట్లానర్చి యంత్రానంబునొందె నంత

* శివపురాణే గోటిరుద్రపంహితాయాం పట్తిలింశదధ్యాయే—

గ్లో. ఏవముక్త్యా దదాచక్రం । సూర్యాయుతే సమప్రభం । సుదర్శనం స్వపాదోత్థం । సర్వశత్రు
నిహాశనం ॥ విష్ణుశ్చాపి సుసంస్థిత్యై । జగ్రహోదబ్జుఖస్తదా । నమస్కృత్య మహాదేవ ।
విక్లిం పచన మబ్రువీత్ ॥

మాధవుండలరి చని దుష్టదైత్యసంహారం బొనరించి లోకరక్షణంబొనర్చుచుండె
నిది హరిశ్వురలింగచరిత్రం బిక గోకర్ణేశ్వరచరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁ
డని నూతుండు మునుల కిట్లునియె. 499

—* మహాబలేశ్వరలింగము - గోకర్ణము *—

క. గోకర్ణస్థలమహిమము, గోకర్ణేశ్వరమహిమము † గొనకొని నుడువన్
గోకర్ణగ్రామీయుడు, గాక యొరులు వలయు లవనిఁ † గలరె ముసిందురే!

క. శివలింగకోటు లచ్చట, భవభంజకతీర్థకోటి † పాతకకోటిన్
దవుదవున నవియించును, శివసాక్షాత్కారసిద్ధి † సేకుఁజేయున్. 501

వ. అందు

చ. కమలజవిష్ణుముఖ్యసురఃకాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసా
త్తముడగు వక్త్రీకంఠుని యుదాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగిఁ † గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజములఁ † గ్రచ్చఱఁ బాయఁగఁజేయు రూఢిగఁ. 503

క. ఆపాతాశభవనముల, నేపావ్పఁగ నాకరిమించి † యెలరుటచేఁ దా
నోపె మహాబలుడను ప్రథ, కాపరమేశానలింగ † మచ్చోట సిరిన్. 503

గీ. కృతయుగంబున సితము లోహితము త్రేత
ద్వాపరంబునఁ బీతమంత్రయుగమందు
శ్యామలంబయి రాజులు † నా మహాబ
లేశలింగము వినుడు మునీశులార ! 504

కా. శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుడు విశ్వేశ్వరేవులున్ దనులుగా
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ † బంకేమహారాజినా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమానస్థాయులై నిచ్చల
న్యూనప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ † యోజింతు ధ్యానంబులన్. 505

గీ. అనురి దుదగఁగంబులు † జముడు మిత్తి, చిత్రకవుడు పితరులఁజిత్రభానుఁ
డల్లె డక్షిణగోపుర † మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురుభక్తిమీఱు

క. వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహ్నుఁజాప్తిభృతులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుండురు పశ్చిమగోపురమునఁదోరపునిష్ఠన్

- గీ. వాయుదేవుడు ధవవతిభద్రకాలి, చండికయు మున్నగుల్లవశస్తమాతృ
కలు నుదగ్ధ్వారమందొప్పికడిదిభక్తి, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁగూర్చిపేర్చి
- క. గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారఁజాప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ * గొల్చెదరు సతమర్థిన్. 509
- క. బేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనకభూరిబలలన
ద్వైతేయులు శేషవృము, భారతఫణివరులు గొలుతుఁరా హరు నెపుడున్. 510
- చ. కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ * గొంగున బంగరు తా మహేశ్వరుం
డలఘుతరేప్పితార్థముల * నారసి మైహికపారిమార్ధికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దపఃముల్ బొనరింతురు వల్పు రమ్మహా
బలశివలింగమున్ గుఱిచిపల్కుదురాయులు మోక్షదాతఁగా. 511
- గీ. మాఖకృష్ణ చతుర్దశి * మహితపర్వమున మహాబలపూజనమున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁబడయుదురు ది,దృక్షనేతెంతు రఖలదిశ్శేషజనులు.
- క. స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును * బణ్యస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ర్జాలఁగ శివరాత్రి కటకు * సాగెద రెలమిన్. 512
- గీ. వచ్చి జేవేసు వీక్షించి వైభవమునఁ
గొలిచి కృతకృత్యతన్ గాంతు * రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలి శివలోక * మొందె శర్వ
రాత్రి శివపూజ యొనరించి * రాణగదుర. 514
- వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకం
బున కేగెనో అయ్యుతిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిగింపుమని మును లనుటయు
సూతుం డీట్లనియె. 515

— * సోమినీ చరిత్రము * —

- క. చండాలి పూర్వమం దొక, దండిద్విజన్మాగ్రీణిః సుతయయి పొడమె నా
తఁడును సోమిని యని మేల్, నిండారఁగఁ బేరుపెట్టి * నేటుఁగఁ బెంచె.
- గీ. యుక్తవయసాందియున్న నయ్యవిద కర్తుఁ
డైన వరుడెచ్చి తగ వివాహంబు నెరచి

విభుని యింటికిఁ బంప నశ్వేలఁది మగని

తోడ నిష్టసుఖంబు లొంద చు వసించె,

117

గీ. అంతః గొన్నిదినంబుల * కాపె పూర్వకర్మవశమునఁజేసి మంగండు రుజను
దనఁమృతిఁజెందెనాపైవైధవ్యమొందె, బడుచుఁదనమున నెల్లరుఁ బాపమనఁగ.

క. కొన్నాళ్ళవఱకు సోమిని, యున్నలెఱుగు గానరాక * యున్నతమతితో
పున్నపుఁద్రోవ నెఱుఁగెను, మిన్నగ బందుగులుఁబెలుఁమెచ్చఁగఁదన్నన్.

వ. అంతః గొన్నిదినంబులకు

క. సగసగలాడెడు వేనను, నగులేమొగమును బ్రతిక్షణము పెరుగువసం
దగుగుబ్బిదోయి పిఱుఁదను, దగుసోమిఁగని మర నకుఁ * దలికిరియువకుల్.

వ. అంతనాపెయ.

గీ. చక్కదనమొప్పు నొడలు సొంపెక్కు. లేత

ప్రాయమునుజెంది మనగ్రథ * భల్లములకు

మదినిఁ గాపాడఁజాలక * బెదరి సరసఁ

జేయ యవకులతోఁ బొందు * చేసెనంత.

521

క. చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట, కూటముతో సురతగోష్ఠిఁగూడుచుఁదమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, జేటవడియె నందఱకును * దెఱవలెఱుగొగిన్. 522

వ. అంత.

చ. కులజనులెల్లఁ గూడఁకొని * కూడనితెర్వనఁజేరి యిట్లు ని

ర్మలమగు నన్వయంబునకు * మచ్చ పొసంగఁగఁజేసి తోసి! పుం

శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిక * మాకును మీకును బొత్తుగాదు నీ

వలసిన చోటికేగుము జవంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్

523

ఆ. కొప్పబట్టి యీడ్చిఁకొనిపోయి యూరికి, దవ్వగాఁగ విపినతలముఁజేర్చి

యందవిడిచివచ్చిరా బ్రహ్మకులజలు, పొలంతి యచటదెసలఁ * గలియఁజూడ.

— * సోమిని శూద్రునకు భార్యయగుట * —

చ. ధనకుఁడు శూద్రుఁడొక్కరుఁ డుదారుఁడు దత్తమయంబునందు న

వ్యవవదమందునుండి తనవాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండిరో

దన మొనరించుచున్న నల ! తన్నిని బ్రాహ్మణమత్తకాశినిన్
గని మరులొంది తారసిలి ! కాంతకు నిట్లని వల్క నింపుగన్.

525

ఉ. ఎవ్వరివాన? వొటరిగ ! నంతయు ఘోరనఃప్రదేశముం
దెవ్వరు నిన్నుఁద్రోసిచని ! రిట్టులఁ గట్టిడి పూన్కితోడ వా
రెవ్వరుగాని యేమిపని ! యేమిపుణోవిడి వేగిరంబు నీ
వివ్వనిఁబాసి నామనికి ! కిప్పుడు రమ్మిఁగ నాకు భార్యవై.

526

గీ. అనిన విని సోమినియుఁ జేయునదియులేక
యనుమతిన్జూప నాతఁడు ! హరుగ మొంది
వేగఁ దోడ్కొనిపోయి యివ్వెలఁది నాలుఁ
జేసికొని యిప్పనుఖములఁ ! జెందుచుండె.

527

క. ఆ సోమిని యా వృషలుని, చే సుతులను సుతలఁ బడసి ! చెలఁగి పిశితమున్
వాసిగ మెక్కుచుఁ బలుతీ, ర్లాసవములఁ ద్రాపుచుండ ! నహముల రేలఁ.

ప. ఇట్లు గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొకనాఁడు

చ. పనివడి యొక్కయూరికి స్వవల్లభుఁడగుడు రేయి సోమిని
ననిత గడున్ యథేచ్ఛముగ ! వారునిఁ బానముచేసి యామిషా
ర్థినియయి వత్సముల్ గొతెలు ! ధేనువులుండెడు గోష్ఠమొంది లే
గను దలఁడు స్మృ ఖడ్గమునఁ ! గైపునఁ గానక యద్ది కూయిడన్,

529

గీ. చంపి నెలపునకున్ గొనిచని యటన్ బ్రదీపకాంతికి లేగగాఁ దెలిసి యులిసి
'శివశివా' యని యించుకసేపు చింత, చేసి యామీఁద వంటచేసికొని మెసవె.

— * సోమిని అంధవాండాల్లియై పుట్టుట * —

గీ. అంతఁ జరకాలమునకు రోగిగార్తయగుచు
సోమిని లయించెఁ గాలుఁడభ్రామ దురిత
ములకుఁ దగినట్లు నిరయబాంధలను గుడిపి
కడకుఁ బుల్కనయోనిలోఁ ! బొడమఁజేసె,

531

గీ. అందు జన్మాంధయై నికృష్టాతికృష్ట, మూర్తియై బొగ్గు వన్నియఁబాలించెనద్ది
తల్లి గర్భంబులోనున్న తత్తనిఁదండ్రెడి, సమసెఁ బుట్టుకతోడనేసమసెఁదల్లి.

532

ఆ, ఇరుగుపొరుగువారలింతయెంగిలిగంజి, కూడువేయ గతికిఁగొనుచుబ్రతికె
నంతఁ గుప్తరుజ్జుఁగూర్త నాయంధను, బెండ్లియాడఁడయ్యెఁబేర్చినవఁడు, 582

శి. ఆకటమాడుచుండి యొక * యప్పినిజేగొని మాలవాడలో
జీకుది యెంగిలన్నమున * జీవనముందుచుఁ జాలకాల ము
ల్లే కడపెన్ వయస్సుడిగె * నెంతయు వార్ధక మేగుదెంచె జీ
కాకును జెందుచున్ గడువంగన్ విలపించుచునుండె నార్తయై.

584

— * అంధవాందాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బోవుట * —

గీ. అంత శివరాత్రి యేతేరనది యందు, భక్తి గోకర్ణమునకేగువారిసరసి
వారితోబయనముచేసిచేరెనటకు, నశనవసనంబులందలియాసఁజేసి, 585

క. శివరాత్రి సంత్యజాతి, స్థవిరాంధ గడునె ఊధార్తిఁదహతహవడి యు
త్సవమున కేతెంచిన మా, నవబృందమునరసి యాచనను సల్పెనిటుల్. 586

సీ. కమికెడన్నముఁబెట్టికావఁగాఁ బూనుఁడు, మ్రొక్కు లద్దులకివేపుఁబ్యలార!
అడుగులే యాలస్యమిట్లు దీనులమొఱి, లాలించిసాకు ధర్మాత్ములార!
చేతికడ్డములేక * చెలఁగి దానముచేసి, పేదసాదల నేలు * పెద్దలార!
ఆకలిగొన్న దీనాత్ముల మొకములఁ, గానక ప్రోచెడు * గణ్యలార!

ఆ. కనులురెండులేని * కడిది ముసలిదాన, దిక్కులేని చెడ్డ * తెవులుదాన
నన్నువట్టె సురుగుచున్నవి ప్రాణంబు, లన్నమొసఁగి ప్రోవుఁ * డన్నలార!

మ. అని యిబ్బంగిగ నది యాత్రికసమాహంబున్నచోట్లందు య
ప్పిని నూతంగొని పోలుచున్ బడుచు గించిచేరి నెండన్నముగ
గనదయ్యె శివరాత్రి నెల్లరును గోకర్ణేశు నర్పించి వ
స్తుననుటన్ శివరాత్రి బస్తమరె నచోచ్చ నాశ్వపాకాంధకున్. 583

వ. అంత

గీ. అసఘుఁ డొక్కఁడు చందాలి * యార్తరవము
విని తనదు హస్తమున నున్న * బిల్వదళము
దాని చేవేయ భోజ్యంబు * గాని దగుట
నది విసరివేయ శివలింగమందుఁ బడియె.

589

క. దాన శివరాత్రివ్రత ముద్దానికి లభించె నంతః శివ ముగియంగ న
బాంబులుపొడుచుడు నదియ, చోప్ప నశనము దొరకదనుచు శ్లోకముతోడన్.

— * అంధచాందాలి మృతజెంది శివలోకమున కేగుట * —

క. తనయూరికిఁ జనఁబో దెరువున నడుగడుగునకుఁ బడుచు శివ పుచ్చు నొకచో
టనుబడి యనువుల విడిచెను, పినాకి గొనితేర దాని శివత్వముఁ బనిచెన్.

వ. వారును జంద్రభాస్వరంబగు విమానంబుఁ దెచ్చి యచ్చందాలికి దివ్యరూపం
బును దివ్యనస్త్రాధరణగంధమాల్యాదులొసంగి సత్వరంబు శివలోకంబుఁ జేర్చిరి
పూర్వభవంబున వితంతుబంధకియై కులంబుఁబాసి జఘన్యనిఁ జేవట్టి మధు
మాంసాహారయై గోహత్యనొనర్చినపుడు ప్రమాదంబున “ శివ శివా ” యని
రెండుతడవ లుచ్చరించుటఁజేసి యాసుకృతంబున నీజన్మంబున గోశర్లంబుఁజేరె
నిందు శివరాత్రియందువవాస జాగరణంబులును శివపూజయు యాదృచ్ఛికం
బుగ లభించుటచే శివలోకంబుఁజేరి తత్పుణ్యఫలం బివ్వటివఱ కనుభవించు
చుండె నదియెల్ల సజ్జానకృతంబై యిట్లెసంగె నిక జ్ఞానంబున మహాబలేశ్వరా
ర్చనం జొనర్చిన వారి కెట్టిసిరి వట్టునో యారయుం డిట్లు మహాబలేశ్వరలింగ
మహత్కృంబు దెప్పితి నింకను నద్భుతంబగు తద్విభూతి నే చక్కఁజెంచెద
నని నూతుం డిట్లనియె.

542

— * మిత్రసహోపాఖ్యానము * —

క. శ్రీకాంతావాసంబగు, సాకేతపురంబు మిత్రసహుఁడను నృపుఁ డి
త్వాకుకులోద్భవుఁ డేలు న, లోకవరాక్రముఁడు శూరాశోకస్తుతుఁడై.

543

క. నలునకు దమయంతి యటల్, వెలసెను మదయంతి నృపతివీగుని సత్తియై
లలితగుణరత్ననిధియై, విలసితధర్మిష్ఠయై పోవేకవతియై.

544

గీ. ఆనృపుండోక్కపరి మృగయాధ మటవి, జేరి విహరించుచుండి దుశ్శీలు సాధు
దుఃఖకరు నొక్కరక్కనుఁదొడరి చంపె, నంత నవ్యానిసోదరుండలుకఁబెంచి.

క. మోసంబును బన్ని యనా, యాసంబున నఱకి దుఃఖ శివ మర్పించుటయే
వాసి యని యెఱిగి విసతుండై సేరడు తేడు నూచి శివాదర మొప్పన్.

గీ. తనకు వాని మహాససాధ్యత్తునిగ నొనర్చి యవ్వనిఁ గొన్నిదిసంబు లుండి
తిరిగి దనరాజధాని కేతెంచుటయును, బైతృకము దారసించినఁబరమభక్తి.

చ. అనఘుని నవ్వసివ్వుముని * నవ్వయదేశికునిన్ నిమంత్రితున్
బొనరించి శ్రాద్ధమున్ సలుపఁబూన నరామిష మొక్కశాకముం
దనువుగఁగూర్చి వండి మనుఁబాదుఁడు వడ్డనచేసి తాఁ దొలం
గెను ముని దాని చొప్పురసి * కిన్న సహింపక తేని కిట్లనెన్. 548

— * వశిష్ఠముని మిత్రసహుని నెపించుట * —

క. మనుజాశనుబలె నీనీ, మనుజక్రవ్యంబుఁదెచ్చి * మాకర్పింపఁ
జనునే నీవిటు వేగమె, మనుజాశనుఁడ వగుమింక * మదము దిగంగన్. 549

చ. అని శపియించి యద్ది మనుఁబాధిపకృత్యముగాక లాఁతియూ
దనుజానికృత్యమం చెఱిఁగి * దారుణశాపము ద్వాదశాబ్దముల్
దనుక సహింపజెల్లు నవలన్ మరిలన్ నరపాలమూర్తిచౌ
దనె నృపుఁడెల్ల నారసి జలంబలిఁబూని గురు శపింపఁగా. 550

చ. నిలిచినంతఁ దద్రమణి * నీరజచేత్ర కడున్ భయంబుతో
వలదు మహాత్మా! నీగురుని * వంచనసేయఁగ నోర్పుమంచు నం
ఘ్రులఁబడి వేడ నామెనుడిఁ * గూర్చినప్రేముడి నల్కఁబాసి త
జ్జలముల నాత్మపాదములఁ * జల్లికొనఁ గడు ధీరచిత్తుఁడై. 551

— * మిత్రసహుని కల్పపాదుం దగుట * —

క. పదములు గల్మషమొందిన నదయుఁడు గల్మషపాదసంజ్ఞన్ బడసెన్
బదపడి గురుశాపంబున, నదరిపడుచు ఘోరదనుజాఁడై పురిఁ బాసెన్. 552

చ. అడవికిఁ జేరఁబోయి గవాయంబుల నేనుల లొట్టిపిట్లెన్
గడిఁదివృకంబులన్ బులుల * ఖడ్గమృగంబులఁ జెండి మెక్కుచున్
గడువడి మ్రాకులెక్కుచు విశారముగాఁ బరుగెత్తుచున్ వడిన్
మిడిమిడిచూపులన్ గనుచు * మిత్తివలెన్ జరియించుచుండఁగా. 553

వ. ఒక్కసాఁడు

క. ఒకచో లేఁబ్రాయపుఁదమి, మకరాంకకీర్తిఁదెనఁగు * మానికులకుమా
రకమిథునముఁ బొడగని యం, లకసన్నిభుఁ డాపలాశఁనప్రముఖుఁడొగిన్.

గీ. మృగకిశోరంబుఁ బులి వట్టి * మెసపుపోల్కి
సతికవులెట నొదిగిన * సమస్తనినుతు

నొడిసి తినఁబూన నసురకు * నడలి మాని
సతి యిటులు ప్రార్థన నొనర్చె * సత్వరముగ.

555

— * బ్రహ్మరాక్షసుడైన కల్మషపామరు మునిపుత్రుని జంపుట *—

చ. వలదు మహాత్మ! నావిభుని * బాల్యవయస్కుని సాధువృత్తునిన్
బాలియఁగఁజేయ కిచ్చు తినఁబూను నెడన్ నను జంపి మెక్కు మం
జలి యొనరించెదన్ విడుము * చక్కఁగ నావిభు నన్న నాతఁడున్
దలఁకక చంపి మెక్కి చ నె * దన్వి గడున్ విలపింప నార్తమై.

556

ఆ, అంత మానికాంతయవ్వలాదునిఁజూచి, నీవు నారిఁజేరి * భావజన్ము
కేళిఁ దేలు నెడలఁగాలంబుఁజెందుదు, వనుచు శాపమిచ్చి * యతిరయమున.

గీ. మగవియసుల నెత్తి యిమ్ముగువ చిరినిఁ
గూర్చి యగ్నిఁబ్రేవేశించె * గుండుమాని
అంత నసురకు శాపాంతమగుడు మగుడ
నాత్మరూపంబు ప్రాప్తింప * నరిగెఁ బురికి.

558

ఉ. అందు సమస్తనాగరమహాజను లా నృపచంద్రుఁజూచి యా
నందముఁజెంది యుత్సవ మొనర్చిరి రాజవరుండుఁ బేర్చిమై
నందటి గారచించె నిశియందు రతిఁప్రియఁడై నిజాంగనా
మందిర ముండ నాపె మునిమానినిశాపముఁ దెల్పి కుందుచున్.

559

— * మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబుఁ దెచ్చుట *—

క. తా వైధవ్యభయంబున, భూవిభు వారిం చె నతఁడు * పొగిలి కడువగన్
దా వైరాగ్యముఁజెంది మ, హావిషనస్థలినిఁజేరి * యుం జే యుండెన్.

560

త. మునిసుతుఁ జంపిన యందలి, ఘనదురితబ్రహ్మహత్య * గడలికొని నృపుఁ
వెనుకొని వేధింపఁగఁజొ, చ్చిన నృపవరుఁ డెంతయేనిఁజంతిలె మదిలోన్.

మ పలుతీర్థంబులఁ గ్రుంకె నంతయును దీవ్యస్మృతియోగంబులన్
సలిపెన్ బెక్కువ్రేతంబులన్ మఖములన్ * సమ్యక్విధానంబు శో
భిల గూర్చె మునిహత్య యించుకయునున్ * బీష్మక బాధింపఁగాఁ
దలఁకుక జెంది యయోధ్యఁజేరె మరలన్ * భాత్రీశ్వరుం డార్తుడై.

562

క. అందును బాహ్యద్వానము, నందుఁ బసన్ జేసియుండఁ | నచ్చోటికి మా
సీందుఁడు గౌతముఁ డతులూ, నందుఁడు చనుడేర మనుజునాథుఁడు పేర్నిన్.

క. కని యర్హాది సవర్యను, బొనరిచి నతిచేసియున్న | భూభుజుఁగని య
మ్ముని కుశలమడుగుటయు వే, డిని నరపతి నిశ్వసించి | డిల్లవడి కడున్. 564

గీ. తనయననను మాని కంతయును దెలిసి
నిష్క్రూరినిఁగోరి వేడ మానికులచందుఁ
డరసి కరుణాంతరంగుడై | యనియెనిట్లు
బ్రహ్మహత్యాభిభూతుడౌ | పార్థివునకు. 565

కా. గోకర్ణంబున కేగు వేగ మచట | గోరాజనాథుఁ | హరుఁ
శ్రీకల్యాణకరున్ మహాబలశివున్ | సేవింపు మీ బ్రహ్మహ
త్యాకాలుప్యము నాశ మొందు సుఖముల్ | దైవాఱు సర్వేశ్వరుం
డేకాకారముతో నటన్ దనరు భూమి శాసనచూడామణి! 566

క. అన విని సంతృప్తుండై, మునిసెలవున్ గొని ప్రియాణము సలిపి యటకున్
జని కొల్చి మహాబలుఁ ద, ధ్వునకృప ద్విజహత్యైబాసికనియెన్ ముదమున్.

వ. అంతి నచ్చటఁ గొంతకాలంబు వసించి మరల సాకేతపురంబుఁజేరి వశిష్ఠప్రసా
దంబున మదయనియందు వంశకరుండగు నొక్కపుత్రున్ బడసి రాజ్యంబుఁ
దద్వశంబుఁజేసి శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁజెందె నిట్లు మహాబలేశ్వర
లింగమాహాత్యైంబుఁ జెప్పితి నెక నేమి వినఁగోరుదు రన మునులు మహాత్మా
శివరాత్రిప్రతివిధానంబును దద్వితోపాసకభక్తచరిత్రంబు నెక నొందు సెల
వీయుమన సూతుం డలరి యిట్లనియె. 568

....* శివవ్రతములు *....

క. మును విష్ణునకు మహేశ్వరుఁ, డనురాగముతోడ నీ వ్రతానుక్రమ మం
తను జెప్పె హరియు నారద, మునికి నుడువ నతఁడు లోకమున కెఱిగించెన్,

వ. నేనును మద్దేశికుని యువదేశంబు నొందినయట్లు మీకుఁ జెప్పెద,

చ. ఏనుఁడు శివార్చనం బఖల | వేళలయందును సల్పఁజెల్లు నై
నను రజనీముఖంబుల నొనర్చుట యెఱయు శ్రైష్ఠ్యభాజకం
బనియును సోమవారమున | సప్తమి నాశివరాత్రియందు నిం
కను బరమోత్తమం బనియు | గాటముగా వచియింతు సన్మనుల్! 570

క. వదీ శ్రేష్ఠవ్రతములు నె, ప్పదు రు త్రమమునులు భుక్తిముక్తివ్రదముల్
ముదమున నవ్వొన నొన, ర్పదగున్ హితకాములై నవారలు పుడమిన్. 571

క. అష్టమరాతిరి భోజన, మిష్టంబుగ నేయవలయు † నెల్లరునున్ గా
లాప్తమి మానఁగవలె వి, స్పష్టముగా భోజనమును † బావనమూర్తుల్! 572

క. శివపత్నీకాదశి నువి, హితముగ నన్నంబును భుజియింపఁ దగదీకన్
శివపత్నీవైకాదశి, హితపుగఁ గుడుచుడు భజించి † యీశ్వరు నిశలన్.

గీ. రహిని శుద్ధత్రయోదశిరాత్రి శివునిఁ
గొలిచి కుడువఁగఁదగు ధర్మగోవులార!

అసితపక్షంబునందై న † నభవభక్త
వరులు మానఁగవలె జగ్ధి † భరమనాక.

574

గీ. సోమవారంబునందెల్లయామినులనె, శివునిఁబూజించి భజియింపఁజెల్లు సీవ్ర
తంబులందెందు శ్రేవులఁదనదుశక్తి, కొలఁది సావడఁజేయఁగఁగూడు నెపుడు.

వ. విహితపారమార్థికశ్రేయంబుఁ గోరువార లీవ్రతంబుల నాచరింపవలయు నట్లు
వ్రతంబు లొనర్చనివారలు దస్కరులై జనియింతు రిఁకను ముక్తి నాలుగు
తెరువు లుపదేశింపఁబడియె నవ్వి వినుండు. 576

క. శివపూజ రుద్రజవమును, శివతిథి నుపవాసమును బ్రసాద్ధంబగు నా
యవిము క్తనగరి మరణము, నివి నాలుగు మోక్షధనము † నిచ్చుఁ బ్రజకిలన్

గీ. అట్లమియు సోమవారంబు † నసితపక్ష, మందలి చతుర్దశియు శివహర్షకరము
లందు శివరాత్రి యున్నతంబై యలరుట, నావ్రతం బెల్లరకు ముఖ్యమై తనర్చు

— * శ్రీ శివరాత్రివ్రతవిధానము * —

వ. అందును

గీ. మాఖశృష్టచతుర్దశి † మాస్యతను ద
నరు మహాశివరాత్రి సంజ్ఞను ధరించి
అర్ధరాత్రిని వ్యాపించు † నదియె గ్రాహ్య
మితర మగ్రాహ్యుని యెల్ల † రెఱుంగవలయు.

579

గీ. ఆ మహాశివరాత్రియం † దఖలజనులు, శివసమర్పవ్రతంబును † శీయవలయు
నద్ది క్రమముప్పజెప్పద † నవధరింపు, డీరు తత్పరమతులై మునింద్రులార!

- చ. తెలతెలవాట లేచి కడుఁ * దేకువతోడుత వజ్రనాదులన్
 సలిపి శివాలయంబునకుఁ * జక్కఁగ నేగి శివున్ బరాత్పరున్
 జలనములేనియట్టి మడిచండము పొందఁగఁ గొల్చి యంత జో
 తల నిడి విన్నవం బిటులు * దా నొనరింపవలెల్ మునీశ్వరుల్! 581
- గీ. నీలకంఠ! మహాదేవ! * నీదువృతముఁ జేయఁబూనితినిక దయచేసి విఘ్న
 భయముఁబోకార్చి కామాదివైరిజయము, సేతురంగనొనసాగింపు! శ్రీమహేశ
- ఆ. ఇట్లు విన్నవించి యిరవునకేతెంచి, యర్చనాపదార్థముంత గుడికి
 సాయమందుఁజేర్చిన్నానమచోచ్చతును, మరలఁజేసి యంత * మడినిగట్టి. 583
- వ. విభూతి రుద్రాక్షలధరించి సాయంసభ్యావిధుల నిర్వర్తించి
- క. తత్తన్మంత్రంబులతోఁ, దత్తద్వస్తువుల నొసఁగఁదగు శివునకు నీ
 వత్తేనీ నమఃత్రీముగా, నెత్తెఱఁగున నొసఁగఁగూడ * దెఱుఁగుడు మదిలోన్.
- త. శివునకు దక్షిణతలమున, వివిధార్చాద్రవ్యములను * వెలయించి మహా
 ద్యవిశేషములను నృత్యము, లవిహతముగఁ దనరుచుండ * సర్చింపవలెన్.
- క. దినదినముఁ బార్థివార్చనమును జేసెను నెడల సాయమున సంధ్యాదుల్
 పొనరిచి పాఠివలింగము, నొనరిచి స్థాపించి పూజ * నొనరింపవలెన్. 587
- క. స్తుతినొనరించి హరుని న, వ్రతమంబుగ నలరిఁజేయవలయును బిదవన్
 వ్రతమాహాత్యముఁ దా భి, కృత్తికయమునఁ జడువవలయు * నాలింపవలెన్.
- గీ. నాల్గయూమంబులందును * నాల్గులింగ
 ములను రచియించి యాహుతి * మొదలుగా వి
 సర్గ మంతకుఁ గొలిచి యుత్సవము లొప్ప
 జాగరము సేయవలయు నుత్సాహమునను.
- క. మఱునాడు వేగ స్నానము, జరిపి యభవలింగము నొగి * సలిపి గొలిచి సం
 బర మొప్ప దోయిలోగ్గుడు, శిరసున నతిచేసి యాచ్చ * సేయవలె నిటుల్.
- గీ. ఓ మహాదేవ! నీ యాజ్ఞ * నొంది వృతము
 చేసి యిప్పుడు విరతిని * జేయుచుంటి
 నా యథాశక్తివెలయ నొనర్పఁబడిన
 యీ వృతముచే నలరి వెలయింపు కృపను.

గీ. ఇట్టులని కుసుమాంజలి * నిచ్చి శివున
కెఱిగి విధిలోడ దానంబు * లిచ్చి వ్రతము
విడిచి శివభక్తులైనట్టి * విపులకు య
తులకు నన్నంబు లిడి తిసవలయుఁ దాను.

592

నీ. ప్రథమయామమునందుఁ * బాధివలింగంబు, నిర్మించి స్థాపించి * నిష్ఠమెఱయఁ
బంచమంత్రంబులఁ * బంచవస్తువుల న, ర్పణః కేసి జలధార * వడలవలయు
నష్టోత్తరశతంబు * నభవమంత్రంబు జ, పించి లింగంబుపైఁ * బ్రీతిపూర్వ
కముగ ధారాపూర్వకముగ నీరంబును, విడువఁగావలయును * వేత్తలార !

గీ. చిత్రమగు చందనంబుఁ గు * శేశయములు, నక్షతములైన బియ్యంబు * నల్ల నల్ల
నువులు గ న్నేరుఁబూవులు * శివున కిష్ట, నామములచేత నర్చ నొ * నర్పవలయు.

వ. భవశర్వరుద్రపశుపత్యుగ్రమహద్భీమేశాననామంబులను శ్రీకారపూర్వంబులు
గాఁ జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించి శివునిఁ బూజించవలెను.

593

నీ. ధూపదీపము లిచ్చి * తోరంపుఁబక్వాన్న, నైవేద్యములను నొ * నర్పవలయు
బిల్వఫలార్ఘ్యంబుఁ బేర్చిమై నొసఁగి తాం, బూలంబునర్పించి * మొక్కవలయు
ధ్యానమాచార్యమంత్రజపంబును గడు ని, శ్చలమైన మనసుతో * సలువవలయు
నటుగాఁ యెడలఁ బంచాక్షరంబులతోడ, శివుని సంతోషింపఁ * జేయవలయు

గీ. ధేనుముద్రను హాపించి * తీర్థధారఁ, దర్పణముచేసి యంతక * దమనభక్తు
లైన సేపురుబావల * కన్న మొసఁగఁ, జత్తయందు సంకల్పము * జేయవలయు.

క. పూజాఫలంబు శివునకు, దాఁజెండఁగ దారవోసి * తత్పరమతియై
యాజాము నుత్సవంబులతో జానుగఁ గడవవలయుఁ * దోరంపుమతిగ.

ఆ. ఇఁక ద్వితీయయామ * మేతేర సంకల్పమును బొనర్పవలయు * ముందుగా నె
నాల్గుజాలనర్చనములకే సంకల్పమును రచించి యర్చ * బూసవలయు.

క. పూర్వమువలె ద్రవ్యంబుల, శయ్యన కర్పింప వలెను * జలధారలతోఁ
బూర్వమునకన్న ద్విగుణము, శివేశ్వరమంత్రజపము * సల్పఁగవలయున్.

క. తిలలును యవలును బద్ధం, బులు బిల్వదళంబు లొసఁగి * పురహారు గొలువన్
వలెఁ బాయననై వేద్యంబులించి మాదీఫలంబు * నర్ప మిడవలెన్.

594

వ. ద్విగుణముగా బ్రాహ్మణభోజనమును సంకల్పించి పూజాఫలంబు శివున
కర్పించి యుత్సవంబుల ద్వితీయయామంబుఁ గడవవలయు నంత తృతీయ
యామంబునందు యథాపూర్వంబుగ నర్పించి, 600

గీ. గోధుమలుఁ బుష్పములు నర్కఃకనుమములును
ధూపదీపంబు లొసఁగి బంధురసుళాక
మోదనంబును నైవేద్య ' మొసఁగి చాడి
మఫలమర్ఘమునిడి ప్రణామంబు సలిపి, 601

వ. పూర్వజపంబుకన్న ద్విగుణముగా మంత్రజపంబు నొనర్చి ద్విగుణబ్రాహ్మణ
భోజనము సంకల్పించి యామాంత ముత్సవములతోఁ గడవవలయు నిక
నాల్గవయామంబందుఁ బూర్వంబువలెఁ బూజించి, 602

చ. మినుములుఁ గొట్టలున్ బెసలు ' మేలగు తక్కిన సప్తధాన్యముల్
గొనబగు శంఖపుష్పములుఁ గోమలబిల్వదళంబు లర్పణం
బొనరిచి మిన్నగారెలను ' నొప్పుగుతియ్యనిభక్ష్యముల్ నివే
దన మొనరించి యంత వివిధంపు ఫలంబుల నర్ఘ్యమిఁదగున్, 606

క. లేనియెడల మోచాఫల, మేనియునున్ దెచ్చి యర్ఘ్య ' మీయఁదగును మం
త్రానుష్ఠానము ద్విగుణము, గా నెఱవేర్పవలెఁ దొంటికన్న మునీంద్రుల్!

వ. అట్లే ద్విగుణబ్రాహ్మణభ్యవహారంబును సంకల్పించి సృత్యతపాద్యంబు
లతో యామంబుఁ గడవవలయును. 605

సీ. ప్రత్యుపమైన నాస్థావంబు నొనరించి, శివుని గ్రీమముగఁబూజింపవలయు
నానావిధములగుఁ దానంబులను బాత్ర, మెఱిగిఁ బ్రాహ్మణులకుఁ సీయవలయు
యామసంఖ్య నెఱింగియతుల కగ్రజాలకు, సంతర్పణంబులు ' సలువవలయు
వేదముకృతనంబు ' వెలయఁబుష్పాంజలి, నుడురాజహాళికిఁ నొసఁగవలయు

అ. ఛత్రచామరవ్యంజనములొసంగి ద, ర్చణముఁజూపి శంఖారవముఁజేసి
యంత ప్రతీఫలంబు ' నా శివున కొసంగి, ప్రార్థనంబుసేయవలయునిట్లు. 607

గీ. ఓ మహా దేవ! నీసేవానొసగుమా కు, లంబులందెల్ల నిన్నుఁదలంపనట్టి
కులమునందెప్పు జన్మంబువలదు నీదు, వాడ నీయందు నిలిపితిఁ బ్రాణములను

క. కరుణానిధి! నీయందే, మరగించితి నెపుడు నాదుమనము నటులు నీ
వరసి తగినట్లుగా నే, ర్పణపుము జోరలఁ బొనర్తు ' బాలేందుధరా! 609

క. ఈ యువవాసవతమున, నేయున్నతఫలము దానినివే కొని య

త్యాయతమోదమునను సుఖ, దాయకుడవు గమ్ము నాకు ' దాక్షిణ్యనిధి!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించి తిలకాశీనుల బ్రాహ్మణులచేనొంది శివుని విసర్జింపవలె నెవ్వ
నిచే నిట్లు వ్రతంబుసేయఁబడునో యవ్యానికి శివుండు దవ్వుగ నుండఁడు. వాని
పుణ్యంబు నెవ్వరును జెప్పలే రవ్యానికి లభింపని శ్రేయంబు లేదు. మోక్ష
బీజంబు వాని యటచేతికి లభించినది. వేయియేల? సర్వవిధభుక్తిముక్తులను
శివుం డవ్యాని కొనంగఁగలఁడు. విష్ణువు మున్నగు వేల్పులెల్ల రావ్రతంబుఁ
బ్రీతిమెయి నాచరించిరి. నారదుం డనేకులచే నివ్వఁడమియం దాచరింపఁజేసె
నిఁక నెద్దాని యాచరణంబునఁగాని వ్రతంబు సంపూర్ణము గానేరదో యట్టి
యుద్యాపనవిధంబుఁ జెప్పెద వినుండు

611

సీ. వదునాలుగేడులుఁపరఁగ నీశివరాత్రి, వ్రతముఁ బూనికొమియిసల్పంగవలయు
నొగి మాఖకృష్ణత్రయోదశి నేకభుక్తముఁ జతుర్దశిఁ బస్తుఁగాం వవలయు
శివరాత్రిదినమున ' శివునిగుడికిఁ జోయి, స్థిరమతి శివునిఁబూ ' జంపవలయు
పిదప స్వగృహమునఁ ' బేర్చి గౌరీతిలకమును మండలముఁ జిక్కఁగనమర్చ

గీ. వలయుఁ దన్మధ్య లింగతోఁభద్ర మనెను

మండలంబు రచించి తన్మండలమునఁ

బదునొకండు కలశముల ' వస్త్రఫలసు

వర్ణసహితంబులను నుంచవలయు వినుఁడు

612

వ. ఆ వదునొకండు కలశంబులనొ

గీ. కనకకలశంబు మధ్య నొకండమర్చి

పలపరిమితంబొ గా కర్ధ ' పలపరిమిత

మైన బంగరుతోఁ దుహితాన్వాదిజాశి

వప్రతిమఁ గూర్చి యందుఁజేరఁగ వలయును.

613

వ. ఆచార్యముత్విగ్వరణంబుచేసి వారలసెలవుతో శివపూజనంబు నాల్పజాము
లొసర్చి జాగరణము చేయవలయును. శక్త్యనుసారము ప్రాజాప్రత్యేష్ఠినిఁ
జూసర్పవలయు ననంతరము బ్రాహ్మణభోజనము చేయించి భక్తితో దానంబు
రీయవలయును. ఆచార్యముత్విగ్వంపతులకు వస్త్రాలంకార భూషణంబు
లొసంగవలయు. మఱియు నాచార్యునకు పస్కరములతో సవత్సయగు కపిల

ధేనువును శివప్రీతిగనొసంగి బంగారుకలశముతోఁగూడిన శివప్రీతిమను సమ
ర్పించవలయును. అటుమీఁద దోసిలోగ్గి నమ్మిండ్లై పేమితో గడ్గదాక్షరము
లొప్పనిట్లు మహేశ్వరునిఁ పొందించవలయును. 618

గీ. దేవదేవ మహాదేవ! దేవనాథ! భక్తవత్సల! యానీదు! వ్రతముచేతఁ
గరుణఁబఱపుము నాయెడ * గాఢభక్తి, సీదవ్రత మొసరించితినిగమవంద్య!

క. తెలిసియు తెలియఁజూ యెట్టలా వ్రతముఁబొనర్చితిని కడున్ గృహ నాపై
దలఁచి మహత్మా వ్రతము! స, ఫలమున్ బొసరింపు రాప్య! పర్యతనలయా! 616

గీ. ఇట్లు పరమాత్మయైన మహేశ్వరునకుఁ
బ్రార్థనఁబొనర్చి యంతఁ బుష్పాంజలి నిడి
నాగిలంబడి జోతను * సల్పవలయు
నిదియె యద్యాపనవిధి ముసీఁదగ్రీలార! 617

వ. ఇఁకను జ్ఞానఁబునఁగాక యదృచ్ఛచే శివరాత్రివ్రతంబు నొక్కించుకనల్చి
కృతార్థుడైన వ్యాధుని చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుఁడని యిట్లనియె 618

— * వ్యాధేశ్వరలింగము - వ్యాధచరిత్రము * —

క. కలఁ దర్బదాచలాతిక, తలవని నొకభిల్లుఁ దధిక! దర్శింపఁగఁతుఁడు
జ్వలఁబలుఁడు గరుడ్రహుఁడని, యలరెడ వాఁడఖలజంతు! హననపరుఁడిలన్ .

గీ. తల్లిదండ్రులు శిండ్లము! పిల్లజెల్ల, లొప్పవాఁ డెట్టి యఘముల * కొప్పవాఁడు
దొంగతనమందు మేటియై! తోవలందు, బాటసారులఁగొట్టి ద్రావ్యములఁగొనును

గీ. క్రూరుడై బాల్యమననుడి * కొంకులేక
దోసముల చేయు సుకృతంబు! త్రోవఁ జనఁడు
గడచెఁ జరకాలమిట్టు లొక్కప్పు సేర
వచ్చె శివరాత్రి బహుపుణ్య! ఫలవిధాతీ. 621

చ. గతదినమందె కానను మృగంబులు గన్నడకుంట నాకటన్
వెలివడి తల్లిదండ్రులను * శిండ్లము పిల్లలు వేగిరింపఁగా
జలినముతోడ పిల్లగొని * సాంద్రతరాటవిశేరి యెల్లెడగ
వెలికిన జంతువేదియ లభింపకయండెను బోయ కత్తెజన్ . 622

మ. రివీ యస్త్రంగేతుఁడయ్యె నంతని హరి! ద్రాక్షగ వెలుంగుర దొలం
గ వీగధంబును సందేశారము పరంగన్ విశ్వమండెల్ల వ్యా

ధవరుండున్ మదిలోనఁ బల్పొగలి హః యైవంబ! యెంచేని జం
తు వెదేన్ గన్నడ దిమ్మ కే నటుల బోదున్ శూన్యహస్తాలతో. 628

ఉ. ఆకొని సోలుచుండిరి మదర్భకులుఁ దలిదండు లాలునున్
జేకొన కెద్దిగ్రాస మిలుఁజేరి యెటుల్ గనుఁగొందు వారి నిం
దే కనుచుందు జంతువు నెంచేని నటం చొక చెక్కుచేరువం
దాకులుఁడౌచు శ్రీఫలసాగ్రము నెక్కి. వసించె సయ్యెడన్. 624

ఉ. వాఁడును నాఁకటంబడలి యచ్చునొకో యొక జంతువేని యీ
బాడకు దానిఁ జంపుకొని యెక్కముచేరుదునొక్కొ యంచట
బోడిమిఁదక్కి వెక్కనవుఁ బూన్కి గనుఁగొనుచుండె నంతలోన్
లేడి యొకండు దప్పిఁగొని నీకులగ్రోలఁగ రా నతండునున్. 625

వ. గనుఁగొని యద్దానిం జంపఁదలఁచి వేగంబుతో

— * వ్యాధునకు శివలింగార్చన పొసగుట * —

గీ. కార్ముకము నెక్కువెట్ట నక్కర్హముననుదునిగిమాలూరదళ మొండఁబోధరిత్రి
వెలయుశివలింగమునహిమసలిలసిక్తమైవడుడునాద్యయామార్చయ్యెనది

క. ఆయర్చాఫలమున నా, బోయకు సలాఘములునుబొలిసె నపుడటన్
దాయఁగవచ్చిన మృగియును, భీయెనరఁగ వాని నడిగె బిట్టన నిట్టుల్. 627

ఉ. ఏమియొనర్ప నెంచెదవో యిప్పుడు సెప్పు కిరాత! యన్న వాఁ
డామృగి కిట్లనెన్ మిగుల యాకొనియుఁటిని యింటిలోన నా
ప్రేముడిబిడ్డ లాటుఁ గడువృద్ధులు నాతలిదండ్రు లాఁకటన్
దీమరియుండి రిప్పునిను డ్రెక్కొని చేకొనిపోదు భుక్తికై

— * మృగీమృగములు వ్యాధునితో శపథములుచేసి పోవుట * —

క. అన లేడి యడలి యిపు డే, మొనఁించుదు! నెటకుఁబోదు? నుక్కలుఁ డీతం
డనికొని యాతని కిట్లనె, వనచర! నే నధికఫలముఁ బడయుదు దీనన్. 629

గీ. నాదుపొలమున నీకును నీదుజనము, నకును సుకమైన నేను ధన్యునగదన్న!
ఒరుల కుపకారులగువారికొప్పువుణ్యమెన్నదరమా నానూతేడ్ల కేనిబుడమ

గీ. ఐన నొకపల్కు నాదృతి నాలకింపు నాదుబిడ్డలు పెంకినున్నారు వారి
నాదుచెలియలికేనియునాదువిభున, కేని యప్పించి వచ్చెదనివుడు విడిన. 631

- క. కల్లు నేబల్గును విను, భిల్లవరా! సత్యమిద్ది * పృథివియు సంద్రిం
బెల్లజలధారలెల్లను, బెల్లగ సత్యంబుతోడ * వెలయున్ గాడే! 682
- ఆ. ఇట్లుచెప్పఁ గఱకు * టెఱకు నెనరులేక, వినకయున్న హరిణి * విస్మరించి
బెడరి యిట్లు వట్లు * బెట్టుకొనఁ గిరాత! వినుము నానుడుల వి * వేక మరసి. 683
- గీ. వేదవిశ్రేతయై సాంధ్య * విధిని సలువ
నట్టి బావఁడు విభునాజ్ఞ * నతకరించి
మెలఁగు పొలఁతియు ధర్మంబు * మీఱునతఁడు
వడయునఘ మేను బడసెద * బాసఁడప్పి. 684
- క. ఇఁకను గృతఘ్నుండును ద్విం, బకభక్తి విహీనమతియు * మైత్రీద్రోహం
డకరుణఁడు నొందుదోసము, నకుఁ జిక్కుదు నిటకురాక * నక్కిన నిటన్. 685
- ఆ. ఇట్లు చాల నొట్లు * నిడి నిల్చియున్న నా, హరిణిఁగాంచి బోయ * డరిగిరమ్ము
నాఁగ నీరు ద్రావి * వేగంబుతో నద్ది, చనియెఁ బేరె మొంది * నదృమునకు. 686
- క. భిల్లుఁడు నిద్దురపోకయె, యెల్లెడలన్ గాంచుచుండ * నింతట మృగిన్
జెల్లెలు వేటొకమృగి దా, నల్లనఁ దన యప్పజాడ * లరయుచు వచ్చెన్. 687
- క. వచ్చిన లేడిఁ గన్గొని జ * వంబున భిల్లుఁడు వింట బాణమున్
గుచ్చుచునుండ బిల్వదళ * గుచ్చము హైమజలార్ద్ర మిశుపైఁ
గ్రచ్చుట రాల బోయ కది * గ్రాల్చెను రెండవయామపూజయై
చెచ్చెర నానిఁగాంచి మృగి * చింతిలి యేమియొనర్తు వీవనన్. 688
- గీ. తొంటివలె వాడు సెప్పడుఁ * దొందరేమి
యొంద కిట్లనె మృగి ఫలం * బొందె నాడు
పుట్టు ధన్య ననిత్య మీ * పొల్లయొడలు
వరుల కుపకారకంబైన * భాగ్య మెంతో. 689
- క. ఐనను నా పసికూనలు, నానెలపునఁ గలరు వారి * నాథుని చేతన్
నేనిడి వచ్చెద నీ సము, భానకు విడు మిపుడు వ్యాధి! * కరుణదలిరున్. 690
- గీ. నావుడును వ్యాధుఁడిట్లనె * నమ్మనమ్మ, నీదు నుడుల వధింతు సం * దియములేదు
నాఁగ మృగి గడుభీతయై * వేగ పాటు, తోడ నిట్టుల శపథంబు * లాడఁదొడఁగె. 691
- నీ పరిణయంబాడిన * పడుచును విడనాడి, పెఱనారిఁ జె * డెడు * బెట్టిదుండు
హరిపూజసేయుచు న * మృహేశ్వరునిండఁ, గావించుచున్నట్టి * కలుషమూర్తి. 692

అమాయధర్మంబులపులఁజోఁ జిమ్మిక,ల్పితధర్మముల గారవించుమొఱకు
తలిదండ్రులమృతాహములశూన్యముగఁబుచ్చి తానుమెక్కిడునట్టిదారుణాత్ము
గీ. డొందు నిరయంబులొందెడ * నిందుబాస,జేసి నేనింటదాగిన * సిద్ధమిద్ది
యనుడువన చరుడటులై ననగిరమ్మై, పొమ్మనఁగనీకులనుగ్రోలిపోయెనదియు
క. ఎఱుకకు నిద్దరలేకయె, జరిగెను బ్రహరద్వయంబు * శరస్వరి నాలో
నెఱుఁగక మృగులవిలంబము, సరయుఁడు గాసారమునకు * హరిణముసేరెనే .

ఆ. మిగులబలిసియున్న మృగమును గన్గొని, శరముపొంగి వేటకాడు వింటఁ
దొడఁగిబాణమేయఁదొడరదోయదశంబు, లీశుశిరస్సుపై ప్రవేశ మొందె. 634

క. శరరవము విని మృగము వన, చరునకు నిపుకేమిసేయ * సుంకల్పమనా
నెఱుకఁడు మునుపటివలెనే, యెఱిఁగించెను దనదు హృదయమేర్పడ నంతన

క. మృగమది చిట్టలరి తగన్, మృగయునకనె గృతిని నేను * మిక్కిలిపుష్టికే
దగియుంటి మీరుగడుపారగఁదిని తనియుదురు వనచరప్రముఖ! యింకకే .

ఉ. ఎవ్వనిమూర్తిచేఁ బరుల * కే మువకారము గల్గనన్న వాఁ
డివ్వసుధన్ వృథాజనితుఁ * డెల్లవిధంబుల నెంచిచూడఁగా
నెవ్వఁడు శక్తియ క్తుడయియే యువకారము సల్పకుండునో
యవ్వెడవానిశక్తి వితఁయా నరకంబునుజెంది కుందెడున్. 641

వ. ఐన నివ్వడు

గీ. ఎఱుక! విను నాదు బిడ్డల * నెల్లవారి, తల్లులకు నప్పగించి యందఱుఁ జెప్పి
యరుగుదెంచుదునన భిల్లఁడబ్ర మొంది, పలికెనిట్టులమృగముతోఁజరిగనముగ

ఉ. ఈవఱ కెన్నియో హరిణు * ల్బిల్బలె పెక్కులు సీతులాడి న
న్నీ వివినంబునం దునిచి * యేస నొక్కటి గానరా దింకన్
నీవును నల్లై నచ్చి జన * నేర్పు రించితి విట్టు లందఱిన్
జోవిడ మాకు జీవనము * పొందగు నెవ్వధి? వంచకాత్మకుల్! 642

గీ. అనిన మృగ మిట్టల నె వ్యాధి! యన్మృతమేమి, లేదు సత్యముచేత నాశీకజాంఁ
మెల్ల శోభిల్లుచున్నది * యిప్పుది న, శీకవాదికఁ బుణ్యంబు * లేదు లేదు.

వ. ఇకను నా ప్రతిపను వినుము .

వీ, మార్యాగ్రహయశేళసురతమొందెడ వాడు, కూటసాక్ష్యముజెప్పి కొనడువాడు
శివరాత్రి సన్నబుఁబడలు మెక్కెడువాడు, సంధ్యవార్షని విప్రజాతివాడు
చాలియు నుపశ్యతిసల్పకుండెడ వాడు, పరులుదాచినసొమ్ముఁబడయువాడు
బైల్వడశములఁ బార్వమనఁగోసెడువాడు, తినరానివానిది నెడువాడు

గీ. తనువునన్ బూది రుదురాకఁ లొనరనట్టి
వాడు శివపూజసేయకఁ కూడుఁగుడుచు
వాడునుక జెందుదురితంబుఁ బడయువాడ
మరల నీ సన్నిధికిరాకఁ మనలియున్న.

651

క. శివపూజచేత దోసము, లవిసి చనుట నానిషాదుఁ ఁ డాశంబరమున్
జవమనఁ జని రమ్మన నడి, యవసధమున్ జేరెదాని ఁ యట నుదకములన్ 652

గీ. అండలును నందుఁజేరి వారిరికికొని ప
రిస్పరము సత్యఃష్టఁ గిఁరాతుఁజేర
నిశ్చయించుకొనుడు మగఁనికి నచించె
బెడ్డిమ్మగి యట్లు ప్రేముడి ఁ పెంపుమెఱయ.

653

క. నినుఁగోల్పడి సుతులెట్టలు, మనెదను మనుగడవుగాదె ఁ మాకండఱికి
వనఘ! యటనుండు మేనే, చనెదను మఁ జేను బాస ఁ సల్పినదానన్. 654

గీ. అనిన రెండవమ్మగి యట్టులనియె మీఱ
లుండుఁ డిచ్చోట బాలుర ఁ నోముకొనుచు
మీకు దాసినిగాదె నేఁ ఁ బోదు వ్యాధుఁ
కడకు ననుబంపు డిప్పట ఁ కృమముమెఱయ.

655

క. అన మృగమిట్లనె నేనే, జనెదను మీరిందె యుండి ఁ సాకుఁడు సుతులన్
జను మాత్సరక్ష బాలుర, కనవరతము ప్రేమమొంది ఁ యలరఁగభువిలో, 6:6

గీ. కభుఁ డిటులవల్క మారిణులు ఁ విభుఁడు సనిన
విధవలకు జీవితంబెల్ల ఁ వితయగాదె
యనుచు బిడ్డలనూరార్చి ఁ యాముగురును
వ్యాధుకడకేగి రెంతో సత్యంబుపేర్చి.

657

— * మృగీద్వయితో మృగమును దచ్చిశువులును వ్యాధునిజేసుట * —

క. వారినిగని తచ్చిశువులు, వారలకేగతియొ యదియె * ప్రభవిల్లెడు మా
కీరాపేటికి నని వడి, వారలనే దారించి * వచ్చెబిటుందన్. 658

క. మృగముల నెల్లఁ గనుంగొని, మృగయుడుగడుపొంగి వానిమీఁద కరములకొ
నిగిడింపగఁజావము నె, త్రగఁబడియెను దోయబిల్వదళము శివునిపై. 659

గీ. దాన నాల్గవయామార్చ * దనరె నిట్లు
భిలునకుఁ గూడ శివరాత్రి * వృషభకేతు
పూజ యంత నె మృగములు * బోయఁజేరి
కొను మనఘ! బాణముల మమ్ముఁ * గూలనేసి. 660

వ. అనిన భిల్లుం డక్కజంబొంది తన యంతరంగంబందిట్లు వితర్కించె. 661

డి. అక్కట! యీమృగంబులు పరార్థము ప్రాణములన్ ద్యజింపఁగా
నిక్కడికేగుడెంచె నిటులెంతయు జ్ఞానములేనివైన నే
నెక్కుడు జ్ఞానమువృ జనియించిన మానిసిన్ననఁ దిండికై
కక్కుటితిన్ వధింతు మృగకాండములన్ బ్రతినిత్య మిట్టులక. 662

అ. ఇప్పుడేని వలదె * యివ్వాని వీక్షించి, తెలివియొంద కిఁకను * దెవులు మాని
తనదు పొట్టకొఱకుఁ * దనవారికొఱకునై. యెరుల ఘాతసేయ * నోర్వనిఁకను.

— * వ్యాధునకు శివుడు ప్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట * —

క. అని నిశ్చయించి మృగముల, కనియెను పొండిరు యుష్మదాశ్రమమున కే
నును జనియెద నానెలవున, కనఁ జంద్రకలావమూర్తి * యటదోచి యనెన్.

క. సకలైశ్వర్యము లిఁక దా, పక నిలయమునందు వెలయు * వనచరతిలకా!
సుకముల నొందుము గడు నెడ, పక నీ వంశంబు సెందు * బహుతరవృద్ధిన్.

వ. మఱియు నిప్పటినుండి నీవు గుహుండను నాహ్వాయంబు ధరించి సాకేలనగరం
బున కనతిదూరంబున గంగాతీరంబందునున్న శృంగిబేరపురంబందుఁజేరి యందలి
నిషాదులకెల్ల నొడయండవై యుండు మందు నీయిరవునకుఁ గతివయవత్సరంబు
లకొ దాశరథియగు శ్రీరాముడు పత్నిభ్రాతృయతుండై యేతెంచి నీకు
మిత్రుండగును. నీవును నన్నిఁక నేమఱక కొలుచుచుండుము. నీకు దుర్లభం
బగుమోక్షంబు నొసంగెద నన్నంత నతండు విజ్ఞానంబుఁజెంది శివునకు

మొక్క సంత మృగంబులెల్ల జగదీశ్వరునిఁ గాంచి మించుకూరిమి సాష్టాంగం
బెఱిగి నిలిచిన శంకరుండు వానిఁ గృపాదృష్టిం గాంచి శాపావసానంబుఁ
గావించి దివ్య దేహంబులిచ్చి తన లోకంబున్ జేర్చె. భిల్లుడును సంతసిల్లి
శివోక్తప్రకారం బఖలనుఖంబులొంది శ్రీరామునిచెలిమిఁబడసి శివానుగ్ర
హంబున శివసాయజ్యంబు నొందె నజ్ఞానంబున నెఱుంగక శివునిఁ బూజించిన
బోయ కిట్టి శివసాయజ్యంబు గలుగ నిక జ్ఞానంబున శివార్చనచేసినవార తెట్టి
తేజంబు నొందుదురో యారయఁజాలుదు రిట్లు

666

చ. అనిశము సోమవారముల * నష్టములందును శైవరాత్రులం
దును నిశలన్ మహేశ్వరునిఁ * దోయము మించ భజించినట్టివా
రిని సుర లేనిబోలరు మఱిన్ మఱి వారికి సర్వగుంపదల్
బొసరించి యంత్యకాలమున * మోక్ష మొసంగు మహేశ్వరుం డిలన్. 667

వ. అనినాడివినన్ గడ సంతసించి నూతునకు శౌనకాదిమునులు మఱియునిట్లనిరి.

క. మోక్షమన నెట్టిదో యఘ, మోక్షఁబడనాక్తికుశల * మునినుతశీలా!
దక్షతతోఁడెల్పుము మా, కీక్షణమున ననుడు నూతుఁ * డిట్లులు వలికెన్.

సీ. సంసారదుఃఖభంజనియును సతులితా, నందచాయనియై తననర్చు ముక్తి
సాలాక్య సారూప్య * సాన్నిధ్యసంజ్ఞల, మూడువిధంబులఁ * బొసరియుండు
సాయజ్యమనెడు సాధారణంబగు, ముక్తి నాల్గవదియై * మురువుమీఱు
పాశుపతవ్రత * ఫలమున నదిగల్గు, నట్టి మోక్షమునకు * హరుఁడ చాత

గీ. త్రిగుణములనొప్పు * బ్రహ్మాది దేవనాథు
లోలి ధర్మార్థకామంబు * లోనఁగువారు
నిర్వికారి పరబ్రహ్మ * నిర్గుణుండు
శివుఁడు తుర్యుఁడు విజ్ఞాన * సేవ్యుఁడెందు.

670

వ. మఱియు నవ్యయుండును సాక్షియు నద్వయుండగు నాశివుండు భక్తులకుఁ
ద్రవిర్గంబుగూడనిచ్చి పరిపాకసమయంబున ముక్తి నొసంగు నైదవముక్తి కైవ
ల్యసంజ్ఞనొప్పు నద్దానిలక్షణంబును వినుండు.

671

క. ఎద్దానఁ బాడములోకము, లెద్దానన్ నృద్ధిఁజెందు * నంతయుమఱి య
వ్విద్దాన లయము సెందెడు, నెద్దానన్ నిండఁబడెడు * నీజగమెల్లన్. 672

క. అద్దియె శివరూపంబని, యద్దియె కైవల్యవస్తువనియు ననఘులౌ
పెద్దలు సెప్పుదు రెప్పుడు, నద్ది సకలనిష్కళాత్మయై ద్వివిధంబౌ. 673

చ. ఎఱుంగఁగలేడు దాని హరియే నజుడేని మదాననాదులే
నెఱుంగరు నారదర్శియును * నించక వ్యాసుఁడు దత్తుమారకుం
డెఱుంగడు సర్వదేవతలు * నెల్లరు మాను లెఱుంగ రింక దాఁ
మెఱుంగఁగలేవు వేదతతులెల్లను శాస్త్రములున్ బురాణముల్. 674

క. సత్యము జ్ఞాన మనంతము, వ్యత్యయరహితంబు సచ్చిదానందంబున్
మత్యతివిషయము పరమాచిత్యజ్ఞ లెఱుంగవలయు * సిద్ధము దానిన్. 675

సీ. నిరుపాధికంబయి * నిర్గుణంబయి నిరంజనమయి యవ్యయంబనఁగఁబరఁగి
శోణంబునున్ గాక * శుద్ధముగాక హరిద్వర్ణమునుగాక * కృష్ణవర్ణ
మునుగాక యున్నతంబునుగాక ఖర్వంబుగాక పీనంబునుగాక చిక్కి
నదిగాక వామలు * మదియు నిరూపింపఁగఁజాలనట్టి యశక్తజప్రవస్తు

గీ. వాపరబ్రహ్మ మాకసమట్లు నెందు, వ్యాపకము మత్సరవిహీనమచ్చతరము
ద్వంద్వరీతులకెపు డతీతంబు పరమశివ సమాఖ్యకమై మేల్చి * జెన్నుమీఱు.

—* భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదనము *

క. అట్టి పరమాత్మ మొండఁగ, గట్టి శివజ్ఞానమగును * గారణమదియన్
నెట్టన భక్తినొనర్చిన, నుట్టిపడును గాన భక్తి * నొండఁగవలయున్. 677

గీ. జ్ఞానమునకన్న శివభక్తికరమునుకర, మైనమార్గము గావునదాన శివుని
ముక్తికై భజియింపుఁడుమోక్షదాత, భక్త్యధీనుఁడు శర్వుఁడెప్పట్లవినఁడు.

అ. భక్తి జ్ఞానమాత * భుక్తిముక్తివృద్ధ, సులభ దీనిచేత * బలుపురిలను
ముక్తిఁజెంది రిద్దిపాలుదు నాఱువిధంబు, లగుచుఁదెలియఁబడతనరయుఁడీరు

వ. సగుణయనియు నిర్గుణయనియు వైధియనియు స్వాభావికీయనియు నైష్ఠికియనియు
ననైష్ఠికియనియు విధజింపఁబడియుండు నందుఁ నైష్ఠికి యొక్కం డాఱువిధముల
నొప్పు ననైష్ఠికి యొక్కవిధముగానె యుండు మఱియు నీ భక్తులు విహితాది
భేదములతో ననేకభేదంబుల నొప్పు వాని విస్తరించివృత్తుకు శక్యంబుగాదు.

సీ. భక్తియజ్ఞానంబుపఱగవేత్వేర్గావు, వలదు భేదముసేయవాని నెపుడు
భక్తిఁజెందకయున్నవానికి జ్ఞానంబు, గలుగ నేరదు పరిహారమిద్ది

భక్తునకే యొందుఁ | బరిధిల్లను జ్ఞాన, మద్దాన శివభక్తి, సందవలయు
సర్వము భక్తిచే | సమకూరు సిద్ధంబు, సందియం బిట లేదు | సన్నునీందు)

ఆ. లార! యీప్రకార | మీరడిగినయట్లు, సెప్పినాడ దీనిఁ | జెలఁగి వినిన
వారికెల్ల పాప'వర్గంబునుండి మో, తుంబు గలుగు సంది'యంబులేదు. 681

జ. అని నూతుఁడు శౌనకాదిమహామునులకుఁ జెప్పటయు.

గీ. తండి! యద్భుతవంశముఁక్తాఫలాయ
మాన! జై వాల్మీకిరీట | మహితతేజ!
లింగవైభవఖండమనే | లీలనెసఁగు
కృతిఁగొను ద్వితీయమాశ్వాస | మితపు మెఱయ.

682

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యానము:

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

ఉ మా ఖ ం డ ము

ప్రథమాశ్వాసము

శైలయాత్రికాఘ
ప్రాశస్త్యాన్నప్రదాన శ భామరతరమ
శ్రేణాదిసోదరత్రయ
పేశలకమనీయకీర్తి శ విలసితచరితా!

వ. అవధరింపుము శౌనకాదిమునీంద్రులు నూతున్ గాంచి.

క. తెలిపిరివి మున్ను కృష్ణున, కలఘుండువమన్యుమాని శ యభవునిదీక్షన్
జెలుపుగ నొసంగెనని కడుఁ, జెలిమిన్ దప్పరిత మిందుఁ శివము నూతాశి

వ. అనిన నక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె,

— శ జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిఁగూర్చి తపింపు మనుట —

ఉ. మున్నొకనాఁడు జాంబవతి శ పుత్రజనిన్ మదిఁగోరి నిందువే
డక న్నలినాఁడు నిట్లడిగెఁ శ గల్మషవర్జితఁ గాంతవిగ్రహున్
సన్నతశౌర్య నొక్కనుతు శ సామి! భవాదృశుఁ బుట్టఁజేయు నా
కెన్నికమీఱునఁతనము శ హెచ్చు ననుగ్రహ మట్లనర్హుమా!

తా. ముల్లోకంబుల నీకసాధ్యమయి యొప్పున జెంద దొక్కండు నీ
యుల్లంబందుఁ దలంపఁ గ్రొత్తజగముల్ శ యోజింపఁగానేర్తు పు

త్పల్లాంభోరుహనేత్ర! రుక్మిణిః సత్పుత్రోదయశ్రీ సుసం
ధిల్లన్ జేయఃగ శంభుమూర్తిని హిమాద్రిన్ గాల్యలేజే విభూ! 4

క. శివువరమునఁ బ్రద్యుమ్న, ప్రవరులఁ బట్టంపునతికిఁ * బడసితివి తనూ
భవులను నిపు డట్టులె యా, భవునిఁగొలిచి నాకుఁ బుత్రభాగ్యం బిడుమా!

మ. అన నింతిగని కేశవుండు మదిలో * హర్షించి యెంతేని యి
ట్లనె రాణి! యటులే యునర్చెద మదీయంబౌ ప్రయాణంబు నీ
మనమం దారయు మన్న నానతియు డేమంబున్ శివంబున్ గడున్
బొనరన్ జేయుదు రెందు నీకు హరుఁ డంభోజోద్భవుండున్ రహిన్. 6

క. మఱి యాశలుఁ దత్పరులును, హరిదత్తుడుఁ జందురుండునఖలమునులు భా
స్వరనదులుఁ గడలి పుడమియు, నిరతము రక్షింతుగాక * నినుఁ బద్మాక్షా!

గీ. అనుచు స్వస్తినిఁ బలికిన * నాతఁ డపుడె
తల్లిదండ్రులకడ కేగి * చల్లగాఁ బ
యన మెఱుంగజెప్పి యవ్వారి * యానతిని బ
లునిసెలవుఁ జెంది సత్తులకేల్లను వచించె. 8

— * శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సుకై హిమగిరికి వచ్చుట * —

క. వారందఱి కుశలోక్తుల, చే రహిఁగొని గరుడుఁ దలఁవఁజేరి వడిగ న
వ్వారిజనయనుని హిమనగ, భూరిస్థలిఁజేర్చి తిరుగఁ * బోయె నతండున్. 9

గీ. అంతఁ బద్మాక్షుఁ డచ్చట * నదృశ్యులంబు
దివ్యము తపస్విమండల * భవ్య మమర
మాన్యమును బ్రాహ్మ్యలక్ష్మీ సమావృతంబు
నైన యువమన్యుమానివరాశ్రమంబు. 10

వ. ప్రవేశించి పరమామోదమున

గీ. అచటి పుష్పలతలసొంపు * నచొటిబహుళ
ఫల లలిత కాకులయు వనస్పతులవిభవ
మందలి విరోధిమృగముల * పొందికయును
నరిసి యమ్మునిఁజేరి సాష్టాంగ మెఱుంగ. 11

క. ఆతండును శ్రీకృష్ణున, కాతిభ్యము నెఱపి కుశల * మరయఁగఁ గృష్ణం
దాతతముదమున మానికె, జేతున్నహ నెఱుంగఁజేయ * నిద్దుఁ డతండున్. 12

చ. పడసెద వీవు నందనునిఁ * బంకజలోచన ! యాత్మతుల్యు నీ
యెడఁ బరమేశ్వరున్ గొలువు * మిథితవంబున వేడ్కమీఱ నా
తఁడు గిరిపుత్రితోఁ గడును*దారరసప్రసరాంతరంగుడై
కడుకొనియున్నవాఁ డిచటఁ * గాంక్షయొనర్చెద వెవ్వనిన్ గనన్. 18

ఉ. ఆజగదీశు నా హరుని * నా పరమేశ్వరుఁ గోరి నీవిటన్
దేజముమీఱఁగాఁ దవనుఁ * దీర్చుట యెంతయు శ్రేయ మేను ముగ
యోజనచేసి యాత్మమున * నొప్పుగ నిందె భజించి శంకరున్
రాజత్వశైలనాయకుని * రాణదలిర్పఁగఁ జూచితిన్ హరీ! 14

ఆ. ప్రమథ దేవమాని * వర్గంబు లలర నా, కిందు దరిసెనంబు * నిచ్చి వరము
లిచ్చిపోయె ఘనశృ*పేద్య మహేశ్వరుం, డట్టి పబ్బ మింక నొకప్పు డగున?

క. అనఁ గృష్ణుం డుపమన్యున, కనె నిట మునినాథ! శర్వు * నత్యంతం బ
ర్చన నొనరిచి సిద్ధుల నొందినవారలఁ దెల్పు మదికిఁ * దేటవడంగన్. 16

వ. అనిన ముని యిట్లనియె.

— * హిమగిరిలో శివునిగుఱించి తపించి సిద్ధు లొందినవారలు * —

క. క్రతు వల స్వామ్యంభవుఁడు త్రిశతవర్షము లిందుఁ బుత్ర*సంతతికై యు
న్నతతపముఁజేసి శివుదయ, సుతులను బడసెను నితాంతశుభగుణయుతులన్.

క. కాకల్పండును మునియును, శ్రీకంఠ నవాబ్ధశతము * నేవించుచు న
స్తోత్రపం బొనరించెను, లోకేశుఁడు మెచ్చి యిడె బాలువరంబులనున్. 18

క. సావర్ణియనెడు నొకముని, యీవని వ్యవ్యభిశతము * లింపుగఁ దవసున్
గావించిన మెచ్చి మహా, దేవుఁ డభీష్టంబు లొసఁగెఁ * దేకువమెఱయన్.

క. వేదవ్యాసుఁడు ఘనుఁ డా, మోదంబున నిందుఁ దవముఁబూని శివుని బ
ల్గాదిలియనుగ్రహంబున, మేదురయశమును బడసె నమిత్రవిఘాత! 20

శీ. వాలఖిల్యమునులు నిందు*పరిభవంబుఁ, బాపిహనునిచ్చ నిచటఁదాపంబుఁజేయ
శివుఁడు మెచ్చి సువర్ణనిజిష్టుజేత, నీరు పుట్టెంతరని వరంబిచ్చె శౌరి! 21

క. నారదమానియు శంకరు, నారాధనఁజేసి కొలువ * వర్ధిండుధరుం
డా ఋషిః బాడతేజముఁ, గిరితి సంతతక్తఁ * గేరుచు నొసఁగెన్ 22

గీ. ఇంద్రుడను గాళికను నిడు * నిడుమాలి

భక్తి నారాధన మొనర్చి * పాజ్యమైన

యట్టి స్వారాజ్యమునుజెంది * హరుసమునను

నెసగుఁడును వృష్టికులేశ! యరయు.

28

క. ఇళ ననురులలోన హిర, య్యశశిపుఁ డలశివునిఁగొల్చి * యొంద్రవిభవ ము

త్సుకుడై గొని యేలె నకం. టకముగఁ బెక్కిండ్లు నందానందన! వినుమా!

క. ఆతనిపుత్రుఁడు మందరుఁ, డాతతశౌర్యుండు హరునిదైవవరమునగా

శ్రీతల్పునిచక్రము బురు, హూతునివజ్రమును గెలిచె * హోరాహోరిన్. 25

గీ. మఱియు శతముఖుడను దైత్యవరుఁడు వర్ష

శతము నిజమాంసహోమంబు * సల్పి శివుని

వరమునన్ యొగకత్తి శాశ్వతపుబలముఁ

జెంది నెంతయు వికచరాజీవసయన!

26

క. నేనును నిట శంకరు న, న్యూనదయాసింధుఁగొలిచి * యొందితి నొప్పొ

జ్ఞానము దుగ్ధాబిని నీ, శానుని సాన్నిధ్యమును నాసంబోజంబున్.

27

గీ. ఇళను విష్ణువు శక్తిమునీందుఁ, డాద,ధీచి కాణాదుఁడును భృగుతిలకుఁ డల్ల

రాముఁడును శివభక్తిఁగిరింబుఁజెంది, యొంది రిష్టార్థసిద్ధుల * నురపుగాఁగ.

గీ. చూడు మెడపక సర్వర్తుసుమధలాఢ్యములును గంధవహంబులు*లలితదళము

లైతనర్చెడు వృక్షలతావళు లివె, శంకరుని సుప్రసాదంబు * సరణి శౌరి!

క. అన మానికనియె నా హరి, విను ముని! ధన్యుండ వీవు * వేటొక్కరు నీ

కెనయాదురె? సాన్నిధ్యంబునఁ బడసితి విట్లు శివుని * భువనేశ్వరునిగా. ౩౦

క. నాకును నిట్టులె నీ కృప, నా కల్యాణాదిచాపుఁ * డా భగవంతుం

డా కైలాసనివాసుం, డా కారుణికుండు కనుల * కగువట్టునొకొ!

31

క. అనిన విని మాని యనియెను, వనజేక్షణ! సందియంబు * వల దిళ నచిరం

బుననే యామిమమాసంబునఁ జూడఁగఁగలవు శివుని * భూతశరణ్యున్. ౩2

గీ. ఆ శివునిచేత మఱి తదీయార్థమూర్తి

యైన జగదంబచేతఁ బదాటు వరము

లొండఁగల విది నిజము ము'కుండ! సర్వ
కాలవృత్తములే గాఁతు ము'క్కంటిక్కవను.

౩౩

క. పెక్కుఱు వరము లిచ్చిన, యక్కారుఁకికాంతరంగుఁ ' డనఘుఁడు నీకిం
దెక్కతన నువ్రసాదము, నక్కజముగఁ జేయకుండు? ' సంబుజనేత్రా! ౩౪

క. దేవతలును నిను మెచ్చెద, రీవును బ్రహ్మణ్యుడవు వ్ర'తేమ్యుడ వహ! రా
జీవవిలోచన! జవ్యము, నే వేగన్ జెపుదు శివుఁ గ! నదు వద్దానన్. ౩౫

గీ. అనినఁ దామరసాక్షుఁడు ' హరుస మొంది
యనియె మాసింద్ర! నీదు ది'వ్యప్రసాద
మున దనుజసూదనునిఁ గ్రతు'భుగ్విభునిఁ గ
నియెద నీయుము సద్విద్య ' నీవు దయను. ౩౬

— * ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు వైవదీక్ష నిచ్చుట * —

న. ఇట్లు మహాదేవాశ్రితకథలతో నేడుదినంబులు ముహూర్తంబులల్లు గడిపి యెని
మిదవదినంబున నుపమన్యుండు శ్రీకృష్ణుని యథావిధి గంగావగాహనంబుఁ
జేయించి దండకమండలతశ మేఖలాచర్మవనసంబు లొసంగి పాశుపతదీక్షనిచ్చి
బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించె ననంతరంబున నచ్యుతుండు తపం మొనర్చి యొక
మాసముచారిత్రము ఫలాహరింబునఁ గడపి రెండవ నెలనుండి సలిలాశనంజే
యెనరించుచు నేకపాదంబున నులిచి యూర్ధ్వబాహుండై నిస్త్యద్రమతిఁదపించు
చుండ నైదు నెలలుగడచి యాజవ నెల జరుగుచున్నంత నొక్కనాఁడు.

గీ. జకనమునందు సూర్యస'హస్రతేజ, మగువడియె నమ్మహా'మధ్య'మందు మెఱవు
దీవియంబోలు కిటికీల'దీప్తియండె, శక్రచాపకృతాంతహా'లైల మొకఁడు.

— * శ్రీకృష్ణుతపఃముమెచ్చి పార్వతీపరమేశ్వరులు సాక్షాత్కరించుట * —

క. అందుఁదపంబునఁ గంతుల, నుందర జేజమున నలరు ' నుదతీమణితోఁ
జందురునిరేకతో దివి, మందు నినుండట్టులుండె ' నభువుండు రహిఁ. ౩౭

గీ. అంతఁ గంసాంతకుఁడు రోమ'హర్ష మెసగ
నక్కజమ్ముగఁ గనుఁదమ్ము ' లలరఁ గనియె
జమిలిపాముల జన్నిదం'బుమరు వాని
నఖిలదై వశ'సంఘా'ర్తి'హరుని హరుని.

40

సే. గద త్రిశూలం బజాగవము వజ్రంబు హ, స్తములందు నంతేనిఁ దభుకు లీన
నలనాలుఁడొప్పొందు * లలితకీరీటంబు, నిగనిగలందంబు * నీటునూవ
మొలవయిన్ గట్టిన * పులిచర్మమంతయుఁ, గచ్చురదీధితుల్ * గగ్గిమ్మకొనఁగ
నురమున నొప్పొందుచున్న పసిండి త, మ్ములదండ చీలయండలకుఁ దాఁక

గీ. సంజప్రొద్దున శారద * సమయమందు
మేల్చి పరి వేషమందున * మెఱయు చందుఁ
డట్లు విలసిల్లు సఖలాంజలిజాండవిభుని
శంకరునిఁ గనుఁగొనియెను * జక్కభరుఁడు.

41

క. ప్రమథగణంబులతోఁ గడుఁ, గొమరొప్పగఁ జాటబడినఁ * గోధ్వజాఁడొప్పన్
ఁమణీయశరత్పరివేషమున నలరు ప్రొద్దువలె నశిశ్వుఁడయి కనన్.

42

వ. మఱియు నవ్వరిమశివుని

క. ఏకాదశశతరుద్రులు, శ్రీకరు లుడు రాజశకలశీఖరులు ఘన
శ్లోకాలు వరమృతంబుల, శ్రీకంఠ నుతించుచుండిరి కరము పేర్చిన్.

43

క. జదిత్వలు వసువులు విశ్వేదేవులు నాశ్వినులును * సిద్ధులు సాధ్యుల్
మోదఁబలరఁగ శర్వు మహాదేవు నుతించుచుండి * రంమఁ గడువడిన్.

44

గీ. శతమఖుండును విష్ణుండు * శతధృతియు ని
తలు శిర్వాణులును రథంతరిము సాను
మును మహేశ్వరిసాన్నిధ్యమునఁ బఠించు
చుండి రెంటియు నుల్లాస * మోప్పమీఱ.

45

వ. మఱియు నింకను యోగీశ్వరులు బ్రహ్మర్షులు దేవర్షులు భూమ్యాకాశములు
ఋక్షములు గ్రహములు నెలలు పక్షిములు ఋతువులు నహారాత్రులు
సంవత్సరములు క్షణములు మహార్తములు యుగములు విద్య లితిహాసములు
సనత్కుమారుఁడు మరీచి యంగిరుఁడు నత్రి యగస్త్యుఁడు పులస్త్యుండు పుల
హుండు క్రతువు మనువులు దక్షుండు భృగుఁడు వశిష్ఠుఁడు వేదములు జన్మంబులు
దక్షిణలు శ్రేతాగ్నులు హవిస్సును మూర్తిమంతంబులగు యజ్ఞద్రవ్యంబు లనం
తాది నాగరాజులును గంగాది పుణ్యనదులును నాగరంబులును దేవతలును దేవ
పత్నులును దేవకన్యలును దశదిక్కులును ముగ్ధహస్తంబులు పరమేశ్వరుని నను
స్థరించుచుఁ గొలుచుచుండిరిఁకను శతనాదిత్రకొనిమలగు గంధర్వులు నవ్వురలు

శాఖశాఖ లోకార్చ్యుచుండి రికను విద్యాధరులు ఇక్కులు దయ్యములు మున్నగు
నవి కొండలు మాకులు మనోవాక్కరణంబుల మహాదేవు నుపాసించుచుండ
నిట్లు కట్టెడుఁజ బరమేశ్వరుండు పాడనూపి వాసుదేవునిన్ జగంబును గాంచు
చున్నత హరి యమృతహాదేవునిఁ గన్గోజాలకుండుటయు నమృతహేళ్యుం
డఁజిగి యతని కిట్లనియె.

46

క. పలుమఱు నీచేతను బూ, జలఁ గొనుచుంటిని హరి! పశిస్తచరిత! యి
మ్ముల నినుఁజొలెడు నిష్ఠుఁడు, గలుగఁడు నాకీ జగతి నొకండేనియునున్. 47

— * శ్రీకృష్ణుడు శివుని స్తుతించుట * —

గీ. అనిన విని యాతఁ డిట్లనెనమృతహత్తు, నకు; నమస్కార మిద్ది యనారతంపుఁ
బుణ్యకారణనకు బ్రహ్మమును లనుదురు, నిన్నుబ్రహ్మధిపతినిగానిగమవేద్య!
వ. మఱియును

క. నారాయణునిగ నరునిగ, ధీరులు సెప్పదురు నిన్ను! బెలిసితిని విభూ!
సారసభవుఁడవు నీవే, శ్రీరుద్రుఁడవీవే * తక్కు జేజీవీవే!

48

ఉ. నీవలనన్ జగంబులిటు * నెక్కొనె స్థావరజంగమంబులై
యీవిధమొప్పు ప్రాణములు * నింద్రియముల్ మనముల్ బ్రతీకము
ల్పావకుఁడున్ హవిస్సును సఃపంబులు సోముఁడు వేదమంత్రముల్
నీవే మహేశ! దత్తమును * నీవే యధీతము నీవే యారయన్.

50

క. నీవే యెల్లరహృదయము, లో వాసముసేయునా యశోకపురుషుఁడౌ
నీవే యణిమపు లఘిమపు, నీవే జోతివి మహాత్మ! నీవే జోతల్.

51

గీ. ఇట్లు కృష్ణుఁడు పలికిన * నెల్ల జగము
లుల్లసిలి యల్లె యనునట్టు * లోకకమాలు
సింహనాదంబు లొనరించి * చెలఁగె గృష్ణు
శిరమునన్ బువ్వువర్షంబు * గురిసె మిగుల.

52

గీ. అపుడు భగవానుఁడగు శివుం * డతిరయమున
దేవియగు నుమనున్ శతధృతినిఁ జూచి
నలిననేత్రున కనె హరి! * నాదుభక్తి
కరమొనర్చెద నీవునే! * గాంచుచుండు,

53

— * శ్రీకృష్ణనకు శివుఁ యష్టవరంబుల నిచ్చుట * —

క. ఎనిమిదివరముల నడుగుము, వనజేక్షణ! నీయభీష్టవాంఛితముల లే
దన కే నొసంగెదను నా, మన మిది ప్రేమించు నిన్ను * మానక యెపుడున్.

క. పరమశివుఁ డిట్లు డగ్గటి, కరుణఁబలికి నట్టినుడల * కర్ణమెఱిగి రా
మరసాక్షుం డౌకృష్ణుఁడు, శిరమున మ్రొక్కులిడి పల్కె * జెన్నుగనిట్టల్.

చ. సుకృతమునందు దార్ధ్యము యశోధనమున్ ఘనమౌబలంబు శ
త్రుకులవిఘాతమున్ శతసుతుల వరవిక్రమవిస్ఫురత్తనుల్
నకలజనప్రియత్వమును * సారథి త్రమయోగశక్తి రా
వకమగు నన్ని కర్ణము శివా! యొసంగంగఁ దలుతు నర్మిలిన్.

*గీ. అనిన నట్లగుఁగా కనె * నమ్మహేశుఁ
డమ్మహేశ్వరి జగదంబ * యనియె నిట్లు
ప్రభుఁ డొసంగెను నీదు వారములఁ గృష్ణ!
యష్టవరముల నేదిత్తు * నల్ల కొనుము.

57

వ. అనుటయు నతం డంబికను శిరంబున మ్రొక్కి యిట్లు వరంబుల నడిగె. 58.

— * శ్రీకృష్ణనకుఁ బార్వతీదేవి యష్టవరంబు లిచ్చుట * —

గీ. బావలం దల్క లేమియుఁ * బరమభోగ
మును సుతశతంబుఁ గులమందు * ముదముఁ దల్లి
దండ్రెయొక్కయు మప్రసాదములు శనము
దాక్ష్యమును నీయమమ్మ! నెంతయును జనని!

59

క. అనినఁ దథాస్తని త్రిభువన, జనని మతియు ననియె నమరఁగనిభి! యెపుడే
నిని నే హుళక్కిఁ బల్కను, గనెదపు భార్యాసహస్ర! * కాశల్యంబున్. 60

* కవిపురాణే ఉమాసంహితాయాం ల్పికీయాధ్యాయే - శ్రీకృష్ణ పంచనం —

శ్లో॥ ఇత్యుక్తా సువరాజ్ దేహి । దేవదేవ నమాస్తుతే । సర్వేశ్వరస్త్యమేవాసి । మత్ప్రభుశ్చవిశేషకః॥
సనత్కుమార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శృత్వా । తమామా భగవాన్ భవః । సర్వం భవిష్య
తీశ్యేవం । పునస్సప్రసాదామహాధుక్ ॥ సాంబోధామ మహావీర్యః । పుత్రస్తే భవతావత
... .. కృష్ణ ఉవాచ - శ్లో॥ ఇత్యావ్యాసువరాసురు । ప్రసాదాత్తవ పార్వతి । స
కుమార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శృత్వా । దేవతంచామ విస్మితా । ఏవ మస్త్యతిభా
దంతే । కాశ్యతీ సన్యాకామదా॥

గీ. మఱియు దారలవల్లభ్య శివమరుదుగూఱు

బాంధవప్రేమ మత్తయబలము తనరు

నేడువేలు ద్విజులు నీడు శివమునందుఁ

గుడుతు రిష్టంబు తీరు నేకూరు తనువు.

61

క. వరముల నిట్లాసగి తగన్, వరదులు శివు లంత దివిజశివముతోడన్

సరగున నంతర్హితై, రరుసమ్మును జెంది కృష్ణుఁ శివంత రయమునన్. 62

వ. గురుండగు నుపమన్యునిజేరి మహేశ్వరానుగ్రహం బెఱిగించినంత మురిసి

యమ్మహామహుండు పద్మలోచనున కిట్లనియె

63

క. లేడు శివుఁబోలు వేలుపు, లేడు శివున్ బోలు దాత శివలీలాకారా!

లేడు శివుఁబోలు సులభుఁడు, లేడు శివున్ బోలు బిరుదు శివైక్యంపంగళ.

వ. అని సంతసించినంత గృష్ణుం డాయనఘుని సెలవొంది స్వపురంబుఁజేరి జాంబ.

వలియందు సాంబుండన్ గుమారునిఁబడసి సుఖంబుండె యిట్లు శ్రీకృష్ణ పుత్ర

లాభోదంతం బెఱిగించితి నిఁకేమి వినుదురన సూతునకు మనఁలు మహాత్మా!

మున్నెవ్వరెవ్వరు శివమాయామోహితులై జ్ఞానంబుఁబాసి చరించినో యట్టి

వారి నెఱుంగఁజెప్పి యవ్వలఁ బాపభేదంబులను బాపభోగ్యులులగు సరకభేదం

బుల నెఱిగింపుననిన సూతుం డలరి యిట్లనియె.

— * శివమాయా మోహితులు * —

క. కమలాక్షుండా విష్ణుఁడు, భ్రమరాత్మికంబైన శివుని శివలువగుమాయన్

దెనులఁగ లేక యనేక, ప్రమదలసాంగత్య మొందె శివలతడవ లిలన్. 66

క. నలువయు శివమాయఁగడున్, నలిగి యలవిగానియట్లు శివత్వనిరహితే

గలయఁగ బూనెను గూఁతున్, బలుమఱు లాఁతులనుఁజూచి బాళినలమరెన్.

క. మీఁదున్ గ్రందును గనకయె, కాదన కనుచితపుసరణిఁగావలులగుచున్

గాదిలిచెల్లెలిని వశిష్ఠాదులు గనయంగఁగడఁగి శివభవునిమాయన్. 68

వ. మఱియు నశీయంబగు నాశివమాయన్ జేసి.

పీ ఇంద్రుఁడు గౌతమఁబుషిపత్ని నాయహ,ల్యను మోసఁజేసి క్రీడనుబొనర్చె

అగ్నికృష్ణత్రికలను! నార్జునవలచి బ,ల్యులొంది ప్రాణంబుఁ దొడఁగఁ డొడర.

నమ్మహాబలుడును నంజనిన్ గామించి, క్రిడించి వుట్టిం చెరిగి శవయ్య
మిత్రావరుణు లల్ల మెలతనూర్వశిజూచి, గలితలేడస్కలై కనిరి సుతులఁ

శీ. జందురుడు గురువనితతో • సారుతోరు

భోగములనొంది తనయుని • బుధునిగనియె

శాండిలియనాఁగ నొక కన్నె • సర్పవైరి

వలచి తెక్కలు గాల్చుఁగఁ • బడియె వినుడు.

69

సీ. వాచస్పతి యటంచు • వైభవంబున మించు, జీవుండు రమియించె • జ్యేష్ఠరతిని
బ్రహ్మనిభుండు పరాశరుం డల దాశ, కన్యకతోఁ గూడి • కనియె వ్యాసు
ఘనుడౌ విభాండకముని లేడిఁగని ముక్త, లేజుడై కనియె సుధిన్ గుమారు
నచ్చరయగు మేనయనుపొలంతికిలోఁగి, గాధిపుత్రుండు గంగఁగలిపెదపను

శీ. ఇక భరద్వాజుఁ డనడుమా • నీందుఁ డలఘుఁ

దా హరిద్వామను గంగయందుఁ గ్రిడ

లాడెడు ఘృతాచి యనుదాని • నభిలషించి

స్కన్నవీర్యుడై కనియె నొక్కనిఁ దనూజు.

70

వ వారువీగననేల? లోకంబుదెల్లవారలు శివమాయామోహితులై కామభాణం
బులకు గుఱిగానివాగులే రిది సిద్ధం బిఁకను బాపంబుల తెఱం గెఱింగించెద
వినుండు.

71

— * పాప భేద ము లు * —

క. మనసున నాలుగునున్ వా, క్కున నాలుగు మూర్తి నాలుగును నగు పాపా
లను బాసరించినవారలు, చనుదురు నిరయంబుఁ జేర • సన్మనివర్యుల్! 72

వ. అవి యెవ్వియందు రీని వినుండు.

క. పరసతినిఁ గవయఁగోరుట, పరధనముల కాసవడుట • భావముచేతన్
బరుల కపకృతినిఁ గోరుట, యిరవుగఁ జెడపనులదలఁచు • తుపుడుదగ వెదన్

శీ. అప్రియముఁ బల్కుటయుఁ గల్లలాడుటయును

గొండెములు సెప్పటయు సుతఁ • గొంతులేక

తిట్టటయు నను నివి నాల్గు • చెట్ట లెపుడు

హకు నెడ దోసములు వీనిఁ • బాయవలయు.

- క. తినడగనివి దినుటయుఁ బర,ధనముల దొంగిలుట పరుల * దారలతోఁ గి
దనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకుఁ నారయవలయున్ . 76
- ప. ఇళను వరుసగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుడు.
- క. శివుని గురుఁ దలిదండ్రుల, శివభక్తుని మఱియు శైవశిక్షాచార్యున్
శివధర్మంబుల నెపుడే, నవమతి నిందింపఁగూడఁదఱుమగును గడున్ . 77
- సీ. శివలింగమును జూచిచేమోడ్వనట్టిడు, శివుగుడిన్ బొలఁతుకఁ * జెందునతఁడు
శివధనంబులను ముగిచ్చిలికొనునాతఁడు, శివరాత్రిఁబనుబో * సేయునతఁడు
శివవనిఁబుష్పరాశిని దెచ్చునట్టిడు, శివపూజమాని భుజించునతఁడు
శివుసరి పెఱవేల్పుఁజింతసేయునతఁడు, శివునివ్రతంబులఁ * జెఱచునతఁడు
- గీ. గురునిఁ గొలువక పాఠంబుఁగోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య సల్పి * కుత్సితుండు
అపదన్ గుండుగురుఁబాసిఁనట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబునుఁసిద్ధమిద్ది . 78
- సీ. అశుచియైవేదాధ్యాయనమొనర్చునతఁడు, తల్లిదండ్రుల నెప్పుడొల్లనతఁడు
పంచయజ్ఞంబులఁ * బాసిపెక్కు నతఁడు, తను గొప్పగా నెన్నుకొనునతఁడు
చదివిన వేదంబువదలి మఱచినట్టి, డాలను బోయల * కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృత్తినిఁ జాఱగొన్నట్టి, డాలమందలు మేయునట్టి పాలము
- గీ. నాక్రమించిన యట్టిడునాలతెరువు,నందు నగ్గినివేసెడు * నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసొత్తు నెంతేనిఁగొనిన, యట్టిడును నిరయంబులఁనందఁగలరు . 79
- క. చెఱువులుఁదోటలు గుంటలొ,నరిచిన వ్రతములను దనదునాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁడొందఁగలండు ఘోరఁనారకభాధల్ . 80
- అ. వినుఁ డనాథయైనశివలదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల * వెఱచుదాని
సతిని దపనుఁజేయఁచానను పంచన, చేయునాగు చగకఁసీను నుందు . 81
- క. వేదశ్రేతలు మఱియు, వేదమునున్ దెగడువారు * వేదవిరోధుల్
వేఁముఁ జూచి పఠించెడు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ * జేరుదు రవలన్ . 82

— * పంచమహాపాపులు * —

- క. బాపనిఁ జంపినవాడు ను,రావుఁడు గురుతల్పగామి * హైమస్తేయుం
డీ పాపులఁ గూడిన పెను, పాపుఁడునుం బంచఘోరపాపులు పుడమిన్ . 83

పి. గోవిందకన్యల * గురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టికశ్యపుండు
గురుల దోషములేని * కోమలినిన్ బా, జనులఁ బాసినయట్టి * పాపశాలి
చలిపందిరుల మేలి * సత్రంబులను సభా, భవనంబులఁ గూల్చు * పంకమూర్తి
బాలవృద్ధులకును * బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు * దిన్నట్టి ఖలుండు
గీ. విల్లు నమ్ముల కత్తుల*విసము నమ్ము. వాఁడు పశువులకున్ ముకు*ద్రాడు వేయు
వాఁడు శిలలను మేకుల*బాటకడ్డి, నేయువాఁడును నిరయంబుఁజెందఁగలరు.

డి. కల్లలనాడు వాఁడు గురు*కాంతను నొడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక * మూసనివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ నల్పువాఁడు ద్విజుఁబిల్చియు సుంతయు నీకపంపువాఁ
డొల్లమి సాధులౌ ద్విజుల * నూరక దూతెడువారు పాతకుల్. 85

క. పరివేత్తయుఁ బరివీణియుఁ, దెఱవలనున్ దార్చునతఁడు * దెంపున విగమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుడయి * నెగఁడెడువాఁడున్.

క. కన్నెను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు * కజ్జటి రజముతో
నున్నసరిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ * బడసెడువాఁడుగ.

గీ. పరుసగానట్టి యవిదతో * సురత మొందు
నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ * బరుల సొమ్ము
చాచనిడ నపహృతి చేయు * దారుణుండుఁ
బశువులనబట్టి కీడించు * పాపశాలి. 88.

క. ఒకబంటియందునున్ పం,టకమున భేదంబుఁజేయు*టాటోటును దా
నొకవిస్తరివేసుక తలఁ,కక కుడిచెడువాఁడు నరక*గతులౌదు రొగిన్. 89

గీ. ఎపుడు దుర్దానములఁ గొంచు * నేవపడక
కల్మషాత్ములకడఁ బ్రతి*గ్రహముసేయు
నట్టి బాపండు నరిగొంచు * నవనిఁ గావ
లేని భూమిశ్వరుఁడును మ*లీమను లిల. 90

క. కలిమి కడుఁగలిగి పేదలఁ, దలఁపక తగునట్టి యీవిఁ * దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గడుశో,షిలు పేదకు మందు లిడని * చెన్నట్టివైద్యుల్. 91

క. కూలుదురు పరకమునఁ గడుఁ, జేలుదురు భృశాత్తులగుచు * బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁగాండక, సోలుదురు నితాంత భూరి*శోకాతురులై. 92

— * బ్రహ్మస్మృతమానులు * —

సీ. దప్పిజేంది జలంబుఁ ద్రావఁగావచ్చు గో, కులముకు విఘ్నంబుఁ గూర్చువాఁడు
వేదశాస్త్రముల * వివేక మించుకలేక, కొంచక సథల దూఁపించువాఁడు
కడు నందమున నొప్పు * కన్నకూతును దగి, నట్టి వరుస కీయఁనట్టివాఁడు
కుడవంగరమ్మచిగుణశాలియగు బ్రాహ్మణుని బిల్చిమరల బొమ్మ నడువాఁడు

గీ. మఱియు గోదై వతంబుల * మాన్యములను
బాడబునివృత్తి హరియించు * వాఁడు నంధ
పంగుల జడద్రవిణములఁ * బడయుఁవాఁడు
బ్రహ్మఘాతులుగాఁ జెప్పఁ * బడుదు రిలను.

98

గీ. చెలిమిఁ జేయుచు నహితంబు * చేయనతఁడు
పిలిచియు విషాన్నమును దినిపించు నతఁడు
కనుచు హింసను మాన్పని * ఘాతుకుండు
నరకమునఁ బొక్కుచుండు రఁనారతంబు.

99

గీ. వీరలందఱు నొకవైపుఁ వినుఁడుమీరు, మేలు చేసిన వారికి * మీఱి కీడు
చేయువాఁడును నట్టలఁ జేయఁదలఁపు, చేయువాఁడును నొకవైపుఁ జేరగలరు.

క. పరులకలిదికిని సంతకుఁ, బరుల మహోన్నత్యమునకుఁ * బాటుక మదిలో
మఱుఁగుచునుండెడిచెనఁటులు, చిరకాలము నరకభాధఁజెందుదురు మునులో!

సీ. భూదాన మొనరించి భూమినియక తామె, యనుభవించుచునున్న యట్టివారు
గోదాన మొనరించి గోద్రవ్యమును దామె, యారగింపుచునున్న యట్టివారు
కన్యకాదాన మిక్కఱఁజేసి కూతును, నల్లన కంపని * యట్టివారు
సత్రంబు లమరించి * చాలఁగ నవ్వాని, యద్దెల కిచ్చుకొన్నట్టివారు

గీ. జన్నములొసర్తుమనుచు విస్తారధనము, నార్జన మొనర్చి యుటసల్పఁనట్టివారు
విత్తముల నప్పుఁగొని యెగి * వేయువారు, చేరుదురు నరకార్తిని సిద్ధముగను.

గీ. ఆలుమగలకుడలిదండ్రు * కాశ్రమలకు, నన్నదమ్మలకును నితాం * తాశ్రమిత్తు
లకును గురుశిష్యులకును గొంతక విరోధ, మావహిలఁజేసియెడఁబాపునట్టివారు

క. పలుదోసంబులు తనయెడఁ, గలిగియు వేటొకరియందుఁ * గలుగకయున్నన్
జలమునఁ బరులను దెగఁడెడు, పలుగాకులు దెఱిపిగొనని * పాపులు పుడమిక్

౧౦౦

గీ. వసులమేతల పంటకుప్పలను బరులఁ, యిండ్లఁగాల్పెడువారు డబ్బీయకన్య
వత్తముల స్పష్టిచేసెడువారు వరులఁ, జంపువా రొందుమరు నరకంపువసతి.

ఆ. అడవి నిరవరాధులై యుండుజంతువు, లను వధించువాడు * నాలగట్టి
పొలముడున్న వాడు * పొంక మొవ్వఁగ నెద్దు, నెక్కువాడునిరయ * మేగఁగలరు.

క. అతికోపను లతిలోలువు, లతికామను లతిపిశునులు * నతిగర్వులు నె
దతివచనులు నతిభక్షులు, గుతుకంబుయ మునిశిక్ష * పున్ బాత్రంబుల్. 10౩

— * న ర క ము లు * —

వ. ఇఁకను వారల కందఱ కవశ్యానుభోగ్యంబులగు నారకభేదంబుల నెఱింగించెద
వినుండు. నిరయంబు లష్టావింశతివరిమితంబులుగ విత్తములు లెక్కవెట్టిరి.
రౌరవంబు, మహారౌరవంబు, తామిద్రం, బంధతామిద్రంబు, కుంభీపాకంబు,
కాలనూత్రిం, బసివత్తవనంబు, నూకరముఖం, బంధకూపంబు, కృమికూపంబు,
కృమిభోజనంబు, తప్తవాలుకంబు, వజ్రకంటకంబు, శాల్మలియు, వైతరిణియు,
బూయోదంబును, విశసంబును, లాలాభక్షణంబును, సారమేయానదంబును,
నవీచియు, నథశ్శిరంబును, తౌరకర్దమంబును, రక్షోగణంబును, శూలప్రోతం
బును, దండశూకంబును, వటారోధంబును, మహాజ్వాలంబును, సూచీముఖం
బును, ననునవియు మఱియు నీయవి యొక్కొక్క డైదువిధంబులతో నొప్పి
నూటనలుపదివిధంబులై వరఁగు నిందు యామృతీకరులు పాపులఁబట్టి పలువిధం
బుల బాధించి వేధించుచుండు రిట్టిపాపుల ఘోరదుఃఖంబులఁ బాపజాలు
దానధర్మంబుల నెఱింగింతు వినుండు.

1౧౩

— * పాపహరంబులగు దానధర్మములు * —

గీ. ధేను భూతిలహేమాజ్య * దివ్యవస్త్రు, ధాన్య గుడ రౌప్యలవణము * ల్దద్భిజ్జులైన
బ్రాహ్మణులకీయవలె నివి * పదియు మేటి, దానములు సర్వదోషనిస్తారకములు.

గీ. మేక గేడయు గొఱియయు * మేలిదాసి
యీనుచున్నట్టి యావును * నిలయుఁ గ న్నె
వసిఁడి యేనుఁగు గుఱ్ఱంబు * బండి నాగ
లియు ననడాహమును గడు * నయముమీఱు.

1౧౪

క. పల్లకియును సెజ్జయునున్, బెల్లగు ధాన్యములు తల్ప * బృందముగలదె
నిల్లు పదియాఱు వీనిని, నుల్లసిలుచు నగ్రిజనుల * కొనఁగఁగవలయున్. 1౧౫

క. లలితోపానహపాదుక, లలరెడు ఛత్రంబునున్ ధరామరుల కిడన్
విలసిలు యానంబులు లత్తుల కిరవగు నిరపు గలుగు శుభచారిత్రుల్!

వ. మఱియును

క. పీటలు రతనాల్ రజతము, నేటగు పరిజనుడును సవనీతము ఫలము
ల్లాటపు దధి తాంబూలము, లాటంకముఁ దక్కి యాయనగు బావలకున్,

వ. వెండియు నిఁకఁ దులాపురుషదానం బసస్యసాధారణం బవి యివి యననేల?
యిష్టవస్తువు లన్నియు దానార్హంబు లవ్వని యెఱుఁచి సమయానుసారం
బరులకు నొసంగవలయును. 109

ఉ. ఆన్నముచేతఁ బ్రాణిచయ శాంతయు నాయువుఁ జెందియుండునా
యన్నములేనియట్లు విలయంబును జెందును గాన లోకమం
దన్నమె దైవతంబయి నుభావహమై కరమొప్పియుండు నా
యన్నము దానమీయఁ బరమాత్మము మెచ్చు వదాన్యవర్మలన్. 110

వ. కావున

గీ. దానములలోన నుత్తమదానమన్న, దానమిందునఁ గులము గోత్రంబుఁ గనక
యెల్లవారల కోదనం శ్రీమదలయు, సర్వసౌఖ్యంబు లిడు నిది శ్రద్ధమిచ్చు.

చ. ఉదకము సర్వజంతువుల శొప్పగ నీయఁగఁజెల్లుఁ దొట్లయం
దుడకము పోసియుంచ నది యెందెడు నాలు వృషంబు లింక నిం
పొదవ ననేక జంతుతతి యెందు జలంబును నట్టలొట మీ
రిది మదియందెఱింగి సత మిచ్చ నొనర్చుడు నీరదానముల్. 112

వ. ఇంకను

క. తలిదండ్రులఁ గొలుచుట యొజ్జలఁ గొలుచుట నతిధి రిక్తజనులకు నన్నం
బెలమి నిడుట చెలువులనన్, గొలఁతుల బావులను ద్రవ్యికు ర్పసుకృతమా.

క. చలిపందిరులను నిఁకఁ బూవులతోటలు ఫలకుజములు పొల్చెడు తోపు
ల్వీలసిలెడు నన్నసత్రము, లలరుచుఁ గూర్పంగ నాక శ్రీమతని కబ్బున్.

క. ఇఁకఁ బాతకాలమును వా, చక్రమందిరములును బాట శ్రీమతరువులునన్
రకమగు భజనగృహము లుత్సుకుడై కూర్చిన నభీష్టసుఖముల నొందున్.

గీ. శర్వ శక్తి వడాస్య గజముఖ వీర

ఇద్రిభైరవజేవుల పావనాయ

తనములును నిందిరావిష్ణుధామములును

దదవారాయతనములు పదార్థముదము.

116

క. బాలురకు జదువుజెప్పట, యోలిగ నన్నంబు బట్ట పొసగుటయు గడుగ
వీలుగఁ బొత్తము లిచ్చట, చాలఁగ సుకృతంబొనర్చు పశర్మము లిచ్చన్.

గీ. మట్టి మారుడి మున్నగు పమాకులను బ

ధమ్మునందు వరుసగ సంధాన మొనరఁ

జేయువాడును దవనును పజేయువాడు

బొకనట్టిఁడు శ్రేయంబు పబొందఁగలరు,

118

వ. ఈ చెప్పినవన్నియుఁ బాపహరంబులై యొప్పు నందు గోభూదానంబులు త్రమో
త్తమంబులు, అందునున్ గోదానమందు

119

గీ. వెండిగిట్టలతోడఁ బండికొమ్ము, దోయితోఁ గంచుచాత్రతోడూడతోడఁ
బటచుతో గ్రాసములతోడఁ బాడి మొదవు, బాపనికీయనలయుద్రవ్యంబుతోడ

క. అటులిచ్చిన నాధేనువు, కుటిలమతిన్ జేసినట్టి పురతరాంహః

పటలముల నెల్లఁ గూలిచి, పటుసౌఖ్యములీయు స్వర్గపదము నొసంగుఁ

121

గీ. ఎన్నిగోమంబు లావుయందెసఁగియుండు, నన్నివత్సరములు నాకమందు దాత
చేరియుండును దరియింతునిస్థముగను, నప్తపురుషులవఱకు వంశంబునందు.

వ. ఇక సర్వధర్మానస్తానయోగ్యంబగు భూమండలంబుతెఱుంగఁగవలయు
నగుట నుపన్యసించెద నాలకింపుడు భూవలయంబునందు, జలబూ, ప్లవ, శాల్మలీ, కుశ, కౌంచ, కాక, పుష్కరనామకంబులగు నప్తద్వీపంబులు లవ
జేక్షునురాసర్పిర్ధిక్షిరజలార్ణవశ్రోభితంబులై యెసంగు.

123

— * భూమి సప్తద్వీపములు * —

క. భూపద్మమధ్యజంబూ, ద్వీపము యోజనపు లక్ష పడలుపు నటులే
యా పొడవును గలిగి కడున్, శ్రీపద్మయై యొప్పు లవణ పింఛువృత్తంబై.

గీ. లలితముగ దీనిమధ్య నిలావృత్తంబు, వర్ష మొప్పెడు దస్తాధ్య వాసిమీఱ
మేరులైలంబు ధారుణి నీరజమునఁ, గర్ణికాకృతి దనరు బొంకంబుగడుర.

వ. ఇక్కడ కవర్వతంబు పదియూ యోజనంబు లధః ప్రదేశంబునఁ బీతఘామిగను ఘామినుండి యెనుబదినాలుగు యోజనంబులు పొడవు గను నందు బసియూ యోజనంబులు శిఖరంబులుగను జెలువొంది యుండు నిక నిద్దారికి దక్కినంబున నిషధ హిమకూట హిమాచలంబులును సుత్తరంబున నీలశ్రేష్ఠతశృంగి వర్వతంబులును భాసిల్లియుండు. ఈయవి పదివేల యోజనంబుల పరిమితితో రత్నవంతంబులై యరుణప్రభలు గలిగి యొప్పొందు నిక నిలావృతవర్షంబుతోఁగూడఁ దొమ్మిది యగు భారతాదివర్షంబు లొక్కొక్కటి తొమ్మిదివేల విస్తీర్ణంబుతోఁ గులశైలంబులతో నొప్పుచుండు. భారతవర్షము కింపురుషవర్షము హరివర్షము కేతుమాలవర్షము భద్రవర్ష మిలావృతవర్షము రమ్యకవర్షము హిరణ్మయవర్షము కురువర్ష మనునవి, అందు మేరుపునకు దక్షిణంబున భారత కింపురుష హరివర్షంబులును సుత్తరంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబులును మధ్యంబున నిలావృతవర్షంబును దూర్పున భద్రాశ్వవర్షంబును బడయట కేతుమాలవర్షంబును బరంగునిక నిల్లే యీ మేరుపునకుఁ బూర్వాది పశ్చిమమునందు మందర గంధమాదన పుటల సుపార్శ్వంబులును వర్వతంబులును దచ్చిఖరంబులందుఁ గడంబజాబూపిప్పలవట పృథ్వింబు లొప్పియుండును. 127

క. జంబూవృక్షములందు గ, జంబులఁ దుల సేయునట్టి శివకన్క-నివండ్లతో జంబుధిరాలి మవియఁగ, జంబూనది యొడవఁ దడవఁసంబున నచటకే. 123

గీ. ఆనదీతీరమున నున్న శివయభల జనులు
తోయముగ నానదీ స్వాధాశోయమును భృ
శముగ దోయిభులన్ ద్రావియమ్మతరిసముఁ
గాఁగఁ బాటించి మోడంబుఁ శివాంతుమిగుల,

క. అది త్రావినవారలకెల్లాదవదు దుర్గంధము జరయును జెమటయునున్
బ్రదులపు బిగి నింద్రియములు, మదికుత్సాహంబు లగ్గుమతిమతి గూర్చున్.

క. ఇందలి మృత్యుకతోడఁ గుండన మదియొడపు మగలకుం గొమ్మలకున్
జెందించుఁగాంతి నగలను, బొందించును హరిసమిదు సప్తార్వతరముగాఁ.

వ. ఇక మేరుపునకుఁ దూర్పునఁ జైత్రరథంబును దక్కినంబున గంధమాదనంబును బడయట విభ్రాజంబును సుత్తరంబున నందనవనంబు నను ననంబులును అరుణోదంబు మహాభద్రంబు శీతోదంబు మానసంబు నను సరస్సులును పూర్వాదిగ

నొప్పుచుండు మఱియును శీతాంజనంబును గురంగంబును గురరంబును మాల్య
వంశంబునను శైలంబులు మేరువునకు బూర్వకేసరా చలంబులుగను, ద్రికూట
శిశిరపతంగరుచకనిషకపిలగిరులు దక్షిణకేసరాచలంబులుగను సినివాసము
కుసంభము, కపిలము నారదము నాగముమున్నగు గిరులు పశ్చిమకేసరాచలం
బులుగను శంఖమాడ ఋషభమాంస కాలాజర పర్వతంబు లుత్తరకేసరా
చలంబులుగను నొప్పుచుండు నిత మేరువుమీఁద మధ్యభాగంబందుఁ గనక
మయంబగు బ్రహ్మపురంబు పదనాల్గువేలయోజనంబుల పరిమితితోఁ
జేలువొందు

౧. ఈవిధి పురంబునకుఁజుట్టునంతయేని, యష్టదిక్కులయందేచి * యష్టభాగ
పాలకులపట్టణంబులు*ప్రాధిమీయ, నివృజనులందఁ జందుండి*ద్వీప్తిగాంతు).

౨ మఱియు నిద్దాసిః విష్ణుపదవినిష్కాగ్నింశయగు గంగానది సీతయని, యలక
నందయని చక్షువని భద్రయని నాల్గుపేరులతోఁ దూర్పునండి నలుదెసల
నానాశైలవనస్థులదాఁటి యంబుధిఁజేరు 183

౩. మేరుగిరిఁజుట్టుకొనయున్న*ధారుణీధ్ర, దరులయందును నందనోద్యానవసుల
దివ్యజనుల పుష్కరింపుద*తీరలముల, సంతతంబు సుఖంతురు * శంకదక్షి. 184

౪. భారతపర్వతంబును దు, పారగిరికి దక్షిణమున * సందమునకు ద
గ్ధారుణియై తగుఁదైదివ, నారకగతులఁది కడుజంకమై యొప్పున. 185

౫. ద్వీపవనకంబులందది * తేజరిల్లు
నవనహస్రపరిమితితో * నగవచువునఁ
దూర్పునఁ గిరాతు లుండు రిండున్ బడమర
దక్షిణంబున యవనులు * దగఁ జరింతు), 186

౬. మఱియు త్తరమునఁదాపసు,లురువుగ బ్రాహ్మణులుక్షత్రియులు విట్టూర్చుద్రుల
వరఁగుదు రిజ్యాజితులా, పరిచర్యలఁ గుశలు లగుచుఁ * ప్రాధిమదనరన్,

౭. ఇత నిం దువపర్వంబు లింద్రద్యుమ్న కసేరు తామ్రవర్ణ గభ స్తిమ న్నాగద్వీప
సౌమ్య గంధర్వ వారుణ భారత సంజ్ఞల నొప్పుచుండు. ఇది తొమ్మిదవదియగు
సింధు సుహేంద్రము మలయము సహ్యాము సుదామము ఋక్షపర్వతము
విద్యము పారియాత్రము నను గులవర్వతంబు లేపను సుహేంద్రగిరిభాతంబు
లగు త్రిమూమ ఋషికుల్య మున్నగు నదీవతంసములును సుక్తిసుత్పర్వ,

జాతంబులగు ఋషికుల్య కుమారి మొదలగు నదీమతల్లులును మలయవర్షతో
 దృఢంబులగు కృతమాల తామ్రవర్ణి మున్నగు నదీతిలకంబులును సహ్యాచలో
 దృఢంబులగు కృష్ణవేణి మున్నగు మహాధునులును ఋక్షపర్వతవినిర్గతంబులగు
 గోదావరి భీమరథి మున్నగు మహావాహినులును వింధ్యోద్భవంబులగు సర్వదా
 సురస మున్నగు మహానదులును మంచుగొండనుండి ప్రవహించిన గంగ
 యమున సింధు బ్రహ్మపుత్ర మొదలగుతటిసీవతంసములును గలవు. ఇందుఁగృత
 తేతా ద్వాపర కలియుగంబులావట్టిలుచుండు ఈభారతవర్షంబున దవంబును
 దానంబులు నీశ్వరపూజనంబులు నెక్కుడొనర్తు రిది కర్మభూమియని పేరొందినది
 భూమండలంబందెల్ల జంబూద్వీపంబును, నందునను భారతవర్షంబును శ్రేష్ఠంబని
 కోవిదులు వచింతు రన్యంబులు భోగభూములు. వేయింటికొక్కఁడిందు జన్మించు.
 స్వర్గావస్థాస్వదమార్గంబగు నీభారతవర్షంబున బట్టుటకు దివ్యులు వాంఛింతు
 రిట్లు దక్కినవర్షంబులతో నొప్పు లక్షయోజనవిస్తీర్ణంబగు జంబూద్వీపంబు
 తెఱంగెఱింగించితి నీత దీనికన్న ద్విగుణంబు ప్లక్షద్వీపం బద్దాని కువ్వసంద్రంబు
 చుట్టు కందకంబై యుండు నందు గోమంతము చంద్రము నారదము దర్దరము
 సోమకము సుమనస్త్వైలము వైభాజంబును పర్వతంబులుండు నిందు
 దేవగంధర్వులు మానవులు వసింతు రిందలి జనంబులు పదివేలేండ్లు జీవించు
 రిందు, శ్రీమత ప్ర, శిఖ, పాపఘ్ను, త్రిదివ, కృప, అమృత, సుకృత యనెడు
 నేడునదులు ప్రవహించుచుండు నానద్యుదకమును సంతోసంబుతో నందఱుఁ
 ద్రావుదురు, అందు యుగావస్థలేదు. ఎల్లప్పుడు శ్రేతాయుగంబుఁబోలి యుం
 డును. బ్రహ్మక్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు స్వధర్మవరులై

118

౪. శంకరుని సర్వవిప్రవ, శంకరు నిత సారసాక్షి క సారసభవులగా.

సంకటహరలను గొలుచుచు, జంకయుందురు నితాంతసంతృప్తులునై. 119

౫. ఈద్వీపమధ్యమందు జాన్విమాను మధ్యమందుండటన్ జేసి యిది ప్లక్షద్వీపం
 బయ్యె సీప్లక్షద్వీపంబు నావరించి యిటురసార్థ వంబు చుట్టియుండు నద్దానిపైన
 శాల్యలిద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబైయొప్పు నిందు శ్వేతము
 హరీతము జీమూతము రోహితము వైకలము మానసము సుప్రసభ మనునవి
 యేడు వర్షంబులుండును. ఇత పుణ్యోదకంబులు సుశీతలంబులును నగు శుక్ల,
 రక్త, హిరణ్య, చంద్ర, శుభ్ర, ఏమోచన, నివృత్తి, యనునేడు నదులు
 ప్రవహించుచుండును. ఇందెల్లరు భగవంతుని శంభుని బూజించుచుందురీ

ద్వీపంబును బూరుగచెట్టు మధ్యయందుండట నిద్దికాల్పిలి ద్వీపంబనిపేరొందె
నిద్దాని సురాసముద్రం బావరించి యుండు నిఁకఁ గుళద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబు
కన్న ద్విగుణంబు, అందు రక్కసులు దేవగంధర్వ కింపురుషులు బ్రాహ్మణాది
నాల్గుజాతులతో నొప్పమానులుందురు. వీరిందుఁ ద్రిమూర్తులఁ బూజించు
దురు. కుశేశయము. హరి, ద్యుతివంతము, పుష్పవంతము, మణిదుగ్రిమము,
హేమశైలము, మందరం, బనెడుపర్వతంబులుండును. ధూతపావ, శివ పవిత్ర
సమృత్తి, విద్యుఁ దంధి మహియను పేరులతో నొప్ప నదులుండును. ఈ కుశ
ద్వీపంబుమధ్య కుశస్తంభ మొప్పియుండు. ఇది నేతిసంధ్రముచేత సమావృ
తంబైయుండు. క్రాంచద్వీపంబు తద్విగుణంబు, దధిసముద్రసమావృతంబిద్ది
క్రాంచము, వామనము, అంధకారకము, దివాకృతి, మనస్సు, పుండరీకము,
దుందుభి యను వర్షంబులతో నొప్పియుండు. గౌరీ కుమార్ద్యుతి సంధ్యరాత్రి
మనోజవ శాంతి పుండరీక యనునదులు శుభోదకంబులు హిరణ్యనాళకం
బులైయుండు నిందు సువర్ణశోభింబులగు వర్షశైలంబులందు దేవగణంబులు
బ్రహ్మక్షత్రీయవైశ్యశూద్రులుందు రిందు యోగియగు రుద్రుండు పూజింపఁ
బడుచుండును. క్రాంచంబన పర్వతం బిద్దానిమధ్యమగుట ఇది క్రాంచద్వీపం
బనఁబడియె నిఁక శాకద్వీపము శాకప్రత్యాదృష్టితంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న
ద్విగుణంబు. ఇది క్షీరసముద్రసమావృతంబు. ఇందు దక్షయగిరి జలధారి, మస్త
గిరి, అకేశయము, కేసరి, శతకేసరిము, దేవయానంబనెడు పర్వతంబులును,
మకమారి, కుమారి. సలిని, వేణుక, రాక్షు, రేణుక, గభస్తి యను నదు
లును జేలువొందు నందు నాల్గుజాతుల మనుజులుందురు. ఇందు ధగపానంశగు
నూర్చుండ పూజింపఁబడుచుండు. పాలసముద్రం బవ్వలఁ జెప్పరద్వీపంబును
పూర్వద్వీపంబుకన్న నది ద్విగుణంబు. శుభోదకసముద్రసమావృతం బిందు
మధ్యంబున హేమపుష్కరం బొప్పియుండు నట్లగుటక తేసి యద్ది పుష్కర
ద్వీపం బనఁబడు నాకాంచనకుశేశయము బిష్టాగేభుజికి నివాసంబు ఈద్వీప
మధ్యమందు మానసోత్తరంబను పర్వతంబుండు నది పూర్వాపరంబులనుండు
వర్షంబులకు మర్యాదపర్వతంబుగ నుండు. మఱియు నా మానసోత్తరపర్వతంబు
చివర రథచక్రింబు నిరంతరంబు మేరుప్రదక్షిణంబు సేయచు నహలారాత్రం
బులఁ దసరఁజేయుచుండు. ఇందు దివ్యులు వద్దాసనుని బూజింపుచు రుగ్జరా
దుఃఖరాగ న్వపాధర్మంబులేక వదివేలసంవత్సరంబులు జీవింతు రిట్లు సప్త

ద్వీపంబులతోఁ బర్వతంబులతో ధాత్రీమండలంబు పంచాశత్కొటివి స్త్రీకంఠై
విరాజిల్లు నిల్లు భూగోళంబు తెఱం గెఱిగించితి నిక భగోళంబు రెఱిగింతు
వినుడు.

140

— * భ గో శ ము * —

క. ఇలపైన లక్షయోజన, ములపై రవిమండలంబు పాలుపెరుగుడు న
వ్వలను బయి లక్షయోజన, ములమీఁదన్ జందురుండు మురువుగనుండున్.

గీ. వెలయు నటుపయి నొకపదివేల యోజ
నములపై ఋక్షములు దీవు లమర నట్టి
తారకామండలముపై నందనరు బుధుడు
బుధున కూర్చుంటుండు గాఁపుష్ప దనరు.

142

క. చకావ్యస కూర్మవంశన, నాక్షజుఁ డల్లసిలు నిక పంతమీ దన్
శ్రీకరుడైన బృహస్పతి, జోగఁదనరారు నతుల శోభలు దనరన్.

143

గీ. అందుపైన శనైశ్చరుండమరియుండు, నొనర నాతనిపై లక్షయోజనములు
పైన సప్తమండలిపరిధవిల్లు, నందుపై లక్షయోజనాయామమందు.

144

క. ధ్రువుఁ డుండు నాతనికిఁ బై, రవికాంతుల నీసడించు రమ్యతరమహా
భువనము చెలువొందు నజో, దృవులగు ననకాదులందు భాసిలుదు రొగిన్.

ప. అపైన జనలోకంబు వెలయు నందువైరాజులుల్లసిల్లుచుండు రద్దానిపైఁ దపో
లోకం బలరు నందుఁ దపస్సులుండు రటుపైఁ గడుదవ్యస బ్రహ్మలోకం బుండు
నద్ది భూలోకంబున కెనిమిదికోట్ల యోజనంబులపై నలరు.

146

గీ. అందు బ్రహ్మాణితో జతురాననుండు, వేదఘోషంబు వెలయఁగఁకేడ్కనుండు
కుదురుగా నట కెన్నిదికోట్లయోజనములపై నుండు వైమంతనగరభూమి.

క. అందున నిందిరతో నర, విందాక్షుండు పార్షదోరుఁబృందంబులతో
డం దనరియుండు నచ్చొట, నుండురు చెలువొంద వైష్ణవోద్ధులు గడిమిన్.

ప. అచ్చొటికిఁ బదియాఱుకోట్ల యోజనంబులపైని మహాకైలాసంబుండు. అద్దాని
పైన వేఱొందులేదు.

148

గీ. ఇందు బాలేందుమాళి మహేశ్వరుండు, అమ్మహేశ్వరితో సతమ్మలరుచుండు
కోట్లకొలదిగఁ బ్రమథులుగూర్చిన, లాచరించుచునుండురు హరున మొదన.

వ. ఇక నందు ముక్తిప్రయంబునొందిన మా మహేశ్వరులు సంతతం బీశ్వరుల సాన్ని
ధ్యంబుగడుండి యవ్వారి గొలుచుచుండు రద్దాని కించుక సమీపంబున గోలో
కంబం చాలఁ జాలించుచు రాధాసనాధుండు కృష్ణుండు వసించి నిచ్చలు గోక్షి
రంబులఁదెచ్చి మహేశ్వరుని కర్పించి యర్పించి మహేశ్వరానుగ్రహంబు
బడయుచుండు నిది భగోళస్వరూపం బిఁకను మహీతలంబున కర్వాకృతి దేశం
బగు సాతాళంబుఁగూర్చి చెప్పెద వినుండు.

—* పాతాళములు *—

క. వసుమతి కథాస్థలంబున, నిసాగను బాతాళ మట ను'పేంద్రునియంశం
బనద్యశుడు, రేగేంద్రుడు తల,ల సుమంబులవలె జగంబు'లనీ దాల్చుమునుత!

గీ, మణివిలతిరంజితాయతః ఫణిసహస్రముల ననలసంయుతశ్వేతః భూధ్రమట్లు
శేషుఁడొప్పుఁచునుండు నశేషసుగుణభూషితుండయి పాలాళః భూమియుండు.

క. మతియున్ బడిగెలగారుల, విదండలఁ జాలఁదాల్చి ' విష్ణుపదీవి
స్ఫుతరజతామ్రఁ జోలుచు, గరమలరేసు దండహాళిఁఘనుఁ డచ్చోటఁ. 154

శ్రీ. పాంకమగు పైఁడితీవలఁ బోలిమెఱయు
నాగకన్యలు గొలువ నానందమునను
బ్రహ్మదేవుని యనుమతిఁ బట్టి యెపుడు
భువనముల నెల్లఁ దలలను మోయుచుండు.

155

క. కడుభయదనూ విషాన్నిన్, గడుకొని బుసకొట్టుచుండుఁ * గ్రహాతనయుం
డడరుచుఁ గల్పారంబుల, వెడలిచి యవ్వినము భువనవిరతికిఁ గాల్పున్.156

ప. మఱియు,

గీ. మహితఘూర్ణితనేత్రుఁడై | మహితఁడారఁ
డెప్పుడే నావలించిన | నీయిలాత
లాబు కాననత్తీర్చె | లములతోడఁ
జలన మొందెను బ్రజలెంతో | యులుకుఁజెంద.

157

వ. ఇతని పాతాళంబులు పదివేల యోజనంబుల విస్తారంబుతోఁ గిందుగ గిం
దుగ, నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళంబులను పేరు
లతో నేడులోకంబులుండు. 153

158

క. ఈయని రత్న పాసా, దాయతములు హేమభూముల నిమగ్నముల
పాయక యిందు వసించెద, రాయసుర వరేణ్యులు పవనాశనజాతుల్. 159

క. రాఁడిటకుఁ దవనుఁడును శశి, రాఁడిటకు గ్రహంబు లుడులుఁరావిఁక నెల్లదున్
బోడిమిమీఱఁగ మణులే, జాడను వెలుఁగును దనర్చు * సంబర మొదవన్.

వ. మఱియు నందు

క. వనములు పుంసోక్తిలరుతి, ఘనములు కాసారములు వికచపద్మ నుజీ
వనములు శాశ్వతయావన, ధనవతు లందంబు మించు * తన్విత్రేవల్.

గీ. భక్త్యభోజ్యాన్న పానముల్ * బహువిధములు
జాళువాపట్టువస్త్రముల్ * సారభమున
నొప్పు లేపనములు తావి * పుష్పములును
రవలసాములు నింటింటి * రాసులొప్పు

162

వ. వెండియు వీణావేణుమృదంగసంగీతనాదంబు లెంతేనియు సంతసం బొసంగ
సిద్ధపూరుషులు దాసవులు కాద్రవేయు లచ్చట నుఖంబు లనుభవించుచుందు
రిట్లఘోలోకంబుల స్వరూపంబు నేర్పడన్ జెప్పితి నిక నెల్లధర్మంబులందు శ్రీ
రక్షణం బవసరంబు. శ్రీరక్షణం బొసర్చుకొనకున్న నవ్వారు చెడి సంతరం
బొసర్చెద రట్లు గావున మున్నుండు వారల మనంబెఱుంగుట కర్జంబగుట
నదానిఁ జేటఁబఱుతు వినుండ,

163

క. నారదుఁ డొక్కపు డచ్చర, యా రామను బంపచూడ * నరుస మ్రొసరన్
జేరి యడిగె శ్రీమానస, చారిత్రంబును నెఱుంగు * చక్కటి సంతన్. 164

— * పంచమాప శ్రీస్వభావము నారదమునికిఁ జెప్పట * —

గీ. పంచమాషయఁ గేల్పొడ్చి * పలికె నిట్లు
మునికి జేవర! నేనును * బోటిన్ నె యె
టుల వచింపుదుఁ బోలఁతుల * తలఁపు పోలువు
నాయమగునొక్కొ! యట్టి దండ్రింబు నాకు.

165

చ. అనవుడు మాని యిట్లనియె * సచ్చరలేమకు నాతిమిన్న! బొం
కును వచియింప దోసమగుఁ * గూడ దటుల్ నిజమైనవృత్తమున్
వినిచిన నేర మెట్లనర? * వేగమెచెప్పుము నీముఖంబునన్
వినఁగఁ దలంచినాడె నిటు * వెగలమైన కుతూహలంబునన్.

166

- క. అనటయు నారడమానికి, విసయమైన స్త్రీలతెలుగు * వినిపింప మన
మృగనబూని చారుహాసిని, యనియె నటుల్ చెవుదువిను మహాశక్తి! ముదమునన్
- గీ. మంచుకులమునబొడమనమానినలును, రూపవతులును నాథుని ప్రాపుగలుగు
వార లుచితంపుమర్యాదమీఱుదు రిదె, స్త్రీలయందలిదోసంబు * శిష్టచరిత!
- క. విను మునికున్నలోకం, బున బావపు బ్రాణిలేదు! మనికులతిలకా!
కనగ సకలాఘములక్షణ, వసతయె మూలం బరసినవాడవు నీవున్. 169
- గీ. స్త్రీని స్థించి యిచ్చక సేవజేయ, వానిగెలుకులదిరిగెదు * వానిగలసి
కీర్తిసేయదు రొడరి కిల్బపమల, కించుకేయ నరయ మానింద్ర! మదిని.
- చ. వెలుపున నేని వెలిగిడుపుఁ * బేరిమి గౌరవ మెంచేయేని బర
సిరిగనయేని నాథుమది * సోడ్పడ నంచు యేని మ సరి
తెలుపు గామ కాత్మలయి * తెంపున నొక్కనేని బారునన్
మరిగి సుఖ లు రిందు సన్మమ న మెకి చుకలేరు నయమి! 171
- క. మగియ బావల మెలుదిల్ల, బుగిల ననుక బుజుముల * బుగులున మసకిం
డగుపురిష్ట నేకు లె, వగిల బుగిల ననుక బుజుముల * మదియొదమయినన్.
- క. నీకె బోలెపురియె, దెలియ నొక దిక్కి నై ననుచో
మీటిచెనిచుచు శ్రేష్ఠ బుధులొకరినొకర నుకల నా! 173
- క. చూడరానిని రూ మ, చూడరానిని మ గలవా * చూడరానిదై
బూడి ధనబాసిన మగ వాడైయ ననుధరి త్తె * భావలు మానీ! 174
- గీ. అగ్గిదణియదిగ్గిల * నర్జివ బ
నదలదణియది కాలుడు * నరలయదు
భూతలలిల * న్మల * పోలలిలెందు
పురుషుని గూడి లెయదు * ముగిల శిష్ట! 175
- క. ఎలయె గ చుచున్నది, బలెలన నందెల్లి * వామనలెలె
నలెనగని వెలకరపుల నెలయె శేరదలెలుగు * పద్ధతినగ్గి! 176
- చ. వగనమెరిగిల్ల పగులలు ప్రీతివై, గల్గెలెలగువెలులగూడ చుగ్గుదు
ఇదియెదోన మెప్పుడేగరి బోడలకడి, దోయ మాత్రలోన నివృమాని! 177

క. సిరులను భోగంబులనున్, బరహాలంకారములను * వాంఛింపరిన్
మరతంబునట్లు కోమలు, లరయఁగ లోకంబులందు * ససఘచరిత్రా! 176

గీ. జముఁడు మిత్తియు బాతాళ * గద్దమును వి
సంబు సర్పము లసిధార * చటులపవన
మగ్గియును బడబొముఖం * బలీవలును నో
కట మెలంగెడు పారు విఘ్నబ్రతు మూని! 179

వ. ఇట్లు చెప్పి నమస్కరించినంత నారదుండు నిక్కంబాడితివని యక్కురంగ
నేత్రను మెచ్చివనియెనిట్లు ప్రీత్యభావంబును గుఱించి ముచ్చటించినిఁగ
గాలచక్రమున మచుజలకు మృత్యుచిహ్నంబులఁ దెల్పుదువనుండు.

— * కౌలజ్ఞానము * —

క. దీనిన్ బార్వతి కరుణా, ధీనమతిన్ శర్వు నడుగ * దేవేశ్వరుఁ డ
మృనినికిటు తెఱిగించెను, మానీండులు సెపుదు వినుఁడుమనములలరఁగాన్.

గీ. కత మొకించుక లేకయె * గాత్రమెల్ల, వెల్లనై యమరిన నేనివినుము మచుజాఁ
డాలు నెలలకులోపల * సంతకపురి, కరుగఁగలఁ డిది నిక్క మహార్యతనయ!

క. మొకము కనులు వీనులు నా,లుకయును స్తంభదళ నొండ * లోకేశ్వరిరా!
యిఁక నాటు నెలలలో సంతకు గీమున నతిథి యగును * దభ్యంబరయన్.

వీ. నేయి నూనెలయందు * నీరంబునందు ద,ర్పణమందు మోము గంనృట్టకున్న
అల యరుంధతి నిఁక * నాయుతధ్యుని ధ్రువు, నాకసంబునఁ జూడలేకయున్న
గ్రహణంబులేక భాస్కరచంద్రులఁదమంబు, మ్రుంగెడునట్లు గంనంగఁబడిన
కాకులతోఁ బరంకంబులతోడను, నూటిగాఁ దానొందు * చుట్టఁబడిన

గీ. నాల్క వాపొంది యెంతయు * నైల్యమొంద
దంతపంక్తియుఁ జాల క్షేదంబుఁజెంద
దిశల గుర్తింపలేక భ్రాంతినిగొనినను
మనుజుఁ డాటుమానములలో * మరణ మొందు. 184

వీ. ఎడఁక యొక నెల * నెడమహస్తంబు కం,పంబును నొకతరు * వడసెనేని
దవడలున్ గొంతు కెంతయును దడిన్మాలి, మించువైఖరిని శోషించెనేని
తన నీడయందు మస్తకము గన్నట్టక, దురుసున మొండెంబు * దోచెనేని
కాక మేనియు విహంగబేసి యలకపో, తంబేనిఁ దలయెక్కి * తనరెనేని

- గీ. కారణములేక నల్లటికలను దనను, తేరి పరివేష్టనంబున * మీతెనని
అట్టిమనుజుడుచోక నెలయందె జముని, ప్రాళితేగలం దిను * బొంతుతెను.
- గీ. పట్టవగలును నుల్కాభిపాతనంబు, నడికిరేయిని నిండధివ్యంబుఁజూతె
నేని వాఁడాటు నెలలలోనినతనూజ, సన్నిధిఁజేరు లేదందు * సందియంబు.
- వ. మఱియు నింకను ఛాయాపురుష స్వరూపంబుఁగూర్చి చెప్పెదను వినుడు; 18౯

— * ఛాయాపురుష దర్శన ఫలభేదములు * —

- క. ఇన్ననై నను శీతలర, శ్రినినై నను వెనుకఁజేసి * సితపటధరుడై
మనసున దైవముఁ దలఁచుచు, దనచాయను జూడవలయు * ధారాధరిలో!
- వ. అందు శిరోవిహీనంబైన నాటుమానంబులలో మృతిఁజెందు. 189
- గీ. ధవళమైనను నాచాయధర్మమొందు, గృష్ణమైనను నాచాయ * గిల్పించు
శ్రోణమైనను బందిలోఁజొచ్చు బీత, మైనఁ గలహంబు వాటిలునగకుమారి!
- చ. మఱి విభుజుండుగాఁ దనర * మృందుడు రిష్టపుబంధువులే మొగం
బొఱఁగిన తుద్యయంబు గటియున్ గనుపట్టక యుండనేనియున్
సురుఁగును భార్య జంఘు లటు * చొప్పడకున్న ధనంబు పోయెడున్
జరణములుగ గనన్బడని * చందమునన్ బర దేశమేగెడున్ . 191
- క. అనుటయుఁ బార్వతి శర్వన, కనియెను మరణంబుఁదెలియు * నట్టివితముఁ దె
ల్పినయట్టులే సాంప్రతమున, ననఘా! మృతిఁగెల్చుచాడ * నానతి యిమ్మా!
- క. అనుడున్ శంకరుఁ డగజకు, నన దేవీ! సర్వజనహితార్థినివై యి
ట్లనువుగ నడిగితి వెంతయు, విను మిఁక నఱిఁగింతు యోగవిద్యాసరణిన్.
- వ. పృథివ్యప్రేజోవాయ్వాకాశంబులు పంచభూతంబులేతత్సమాయోగంబై పాంచ
భౌతికంబగు శరీరంబు. అందాకాశంబు సర్వవ్యాప్తియై యుండు, సర్వం బాకాశ
మందు లయించు. 194
- క. ఎద్దాని వియోగంబున, నొద్దిక భూతంబులెల్ల * నొందెడు స్వపదం
బద్దాని సన్నిపాతము, నద్దేవుడు స్థిరముగాఁగ * నేర్పడఁజెప్పన్ ? 195
- వ. జ్ఞానులగునారు తపోమంత్రబలంబుల నిది యంతయు నెఱుఁగుమరనినఁ బరదేవి
మహేశ్వరున కిట్లనియె. 196

గీ. జేవ! మును ఘోరరూపుడా * దివ్యమూర్తి
కడుఁ గరాలుండు కాలుండు * గర్వమణఁగ
నీడు శూలహతిన్ జేసి * నిహతుడై మ
రల భవదనుగ్రహంబున * బ్రతుకుఁ గాంచె.

197

క. పారిఁబారి నిను సంస్తుతులకా, మఱిమఱి సంఖోసపెట్టి * మరలఁ దనదియా
నురవగు నధికారముఁగొని, పారిగొనుచుండెను యథేచ్ఛ * భూతవిశతులన్

వనమయూరము: అక్కతన జేవర! దయామతి యెసంగన్
దిక్కటి మృతికి గొనెడు * దీనుఁను నెంతే
జక్కఁగని చెప్పు మిఁక * సాయమగు మార్గం
బెక్కరణఁ గాలుని జయింతురొ మహాత్మా!

— * మృత్యుంజయ యోగములు * —

వ. అసిన మహేశ్వరుండు,

గీ. ధ్యానపరులైన యోగు లెద్దాననేసి. పంచతనుఁజెంద రిద్ది భుజివంబు పాద
కాలుఁజే గెలుచుటకె. దుఃఖములను, రమ్యలింగిని! పర్వత * రాజప్రతి!

వ. ఆయోగంబును జెప్పెది

క. హిమకరపదనా! చెప్పు నీ యోగ మర యోగవిక్రమానిన నుచిత్రగు
తములైదు తత్త్వములున్న ముఁగి పోలు వానశివగుణలగు

గీ. అనంబున వాసుదేవ * యులను ను

నగ్గి యద్దాన నెదిలెను * లోకముల

బృథివి జనించు పనుమా పోల్చితిరా రెణ

నయానర! విలోమాగి శక్తై * లక్షముఁ జేయెను.

200

క. ఇల యైగు గుణములతో, నలిలము నాలుగుగుణముల * బద్ధులనడు. మూట
జెల్పుగి లెంట సమారం, బలమంబర మొక గుణగుణవివరికొడసాగ్గి! 201

వ. శబ్దస్వరూపరసగంధఃఖల నెడ నీగుణులెప్పుడు భూతలలఁ జాలునో
నవుడవ్వీ వివన్నంబులగును. అందువలన. కాలజీర్ణంబును యోగచే శబ్దాది
గుణంబులు స్వస్వకాలంబందుఁ జింతనీయంబులు.

క. దేవి! రహస్యముఁజెప్పెద, నీవిశ నిద్దాని భక్తినిరతుఁడును గడున్
బావనుఁడు శ్రద్ధధానుం, డౌ వానికిఁ జెప్ప వలవ * దన్యస్ శేపుడున్. 205

గీ. రాత్రులందున దీప విశిరహితమైన
యంధకారమునన్ జనులందఱును ని
దురను జెందుచునున్నప్పు * డరసి సెజ్జ
యందుఁ గూర్చుండి నుశ్వాస * మమరుచుండ. 206

వ. యోగంబు సల్పవలయు నది యెఱింగింతు వినుము.

గీ. రహినిదర్శనిచేతఁ గర్తములనొక్కి, యొక్కమూర్తంబుకాలంబునుచిరగతిని
అగ్నిసంభూతమైయొప్పునట్టిశబ్ద, మును వినంగవలయు యోగిపువ్వుఁబోడి!

వ. ప్రత్యహంబిట్లు ఘటికాద్వయంబున నాయాకారంబుఁ దెలియుచుండిన 208

క. ఇది సర్వోగములనుగ, గుదురఁగఁజేయును జయించు*ఘోరపుమిత్రి
జదలున వర్షాబ్దములటు, చదవిన గర్జిల్లఁజేయుఁ * జంధార్థముఖి! 209

వ. మఱియు నానాదంబును వినుచున్నట్టివాఁడు సర్వజ్ఞుఁడును సర్వదర్శియునై
సర్వసిద్ధు లొందును. సంసారిబంధంబునుండి ముక్తుండగు. యోగులలో నూత్న
తరుండగు. దేవీ! నీకిట్లు శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమంబును జెప్పితిని. 210

గీ ధాన్యమును గోరువాఁడట * దాఁబలాల
మును విడి ప్రయత్నమున ధాన్యమును బడయునొ
నిత్యమగు బ్రహ్మమునుగోరు * నేర్చుకాడు
దా నటులు బంధమునువిడ * దలవవలయు. 211

వ. మఱియు నన్నకాంక్షులగువారలు శబ్దబ్రహ్మమునుజెంది యాఁకలి దవ్వలఁ
బాయుదు రిశను 212

గీ. కాలపశవిమోహితలే * కడగి మిత్తి, జెందువారు కుంబధ్వలు*చెనఁటు లిలను
శబ్దిఃప్రహ్మ మెఱుఁగఁగాఁజాల రెందు, వారు సంసారిబంధంబు*వదలలేరు.

క. నిద్దుర యాలస్యంబను, పెద్దయరుల్ గలవు వేగఁ * బేమి వీనిన్
హద్దుగ లోఁబడనట్టుల, దిద్ది యొనర్పంగవలె సతీ! యోగంబున్. 214

అ. పిన్నపాప మొదలు * వృద్ధనివఱ కిటు, లాత్రహితముకై సు*ఖాసనమునఁ
గూరుచుండి నలవఁ * గూడు శబ్దబ్రహ్మ, యోగకలను నాయు*వుండదనుక.

వ. ఇద్దాని పరిపాకంబున మృత్యుజయదేహయస్తిమై యాయువును వీర్యవృద్ధిని జెందు. ముదుకనియందుగూడ లాభించు నని విశ్వాసము కలదిఁకఁ దగులులఁ గురించి చెప్పవలసినదియేమి.

116

ఉ. అక్కఱలేదు ముత్రజవ * మక్కఱలేదిక బీజసంవయం
బక్కఱలేదికాప్రణవ * మక్కఱలేదిక లాతిమార్గముల్
జక్కఱగనిల్లు శబ్దమయ * చారుతరంబగు బ్రహ్మమున జరుం
పెమ్మడయన్నమునో గొని యుపేక్ష నెఱుంగఁగఁజెల్లు గోమరీ!

117

వ. శబ్దమున సవిధములుగఁ బ్రాణవిదులగు యోగులచేఁ జూపఁబడినది. ఆనాద స్థితిని గ్రహనుసారముగఁ జెప్పెదనువినము. ఘోషము, కాంస్యధ్వని, శృంగరవము, ఘంటానాదము, వీణాకర్వాణము, వంశనినదము, దుందుభిధ్వానము, శంఖారావంబు, మేఘగర్జనమును తొమ్మిదివిధము లివ్వాలివిడివిడియవదియగు తుంకారమును బాగుగా సభ్యంపవలయును. ఈ ప్రకార మభ్యసించినయెడల యోగి పాపంబులఁజెందఁడు. యోగపరిపాక ముందిన మృత్యుజిత్తును, ఈసవవిధముల ఫలితంబుఁ జెప్పెద నాలింపుము.

నీ. ఘోష ముప్పెడునాశ్రోకున శుద్ధిజము రోగ,హరము వశ్యాః శ్రోతకరమునగుచు కాంస్యధ్వనియై బ్రాణిగతుల నిరోధించు, భూతంబులను గ్రహంబులను నెట్లు నది! శృంగరవ మభి * చారిశాత్రవజనో, చ్చాటనమారణ * సాధకంబు ఘంటానినాద మాంకర్షణంబొనరించు, నైలింపసిద్ధ కన్యలకు నేని

గీ. ఇఁకను వీణాకర్వాణము దివ్యైందునేని, బరఁగునానిఁ గనంతయు * సంశనినద మఖలతాత్త్విక సిద్ధిని * సమరఁజేయు, దుందుభిధ్వానము జరామృతులనుబావు

క. విను శంఖారావమున భువనముల నెల్లను జరించు * వలతియగుఘనా ఘనగర్జనమున నావదలను బాయును నెట్టివైన * లలితాంగి! ధరన్.

20

ప. ఇఁకను.

అ. ఏకచిత్తమొంది * యెంతయుబ్రహ్మరూ, పంబుగాఁదనర్చు * భవ్యమైన యనుపమంబునైనయల్లతుంకారంబు, విన ససాధ్యమొకఁడువలయుదెందు.

గీ. మఱియు నాశ్రోత సర్వజ్ఞమండనుఁడును, సర్వదర్శియునై యింక * సర్వలోక చారియునునై చరించు వికారములను, జెందఁజొక్కింతయారఁడు * శివసముండు

వ. పరమేశ్వరీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మస్వరూపంబున రేటింగించితి నిశేషి విసనంచెడ
వన సఖలేశ్వరి యిట్లనియె దేవా! వాయుమార్గంబు ననుసరించి ప్రాణాయా
మంబొసర్చినవారు కాలుని జయింతురందు రద్దాని నెఱుంగఁజెప్పమన్న శంక
కుండిట్లనియె. 223

క. జేవీ! చెప్పెద వినుమిఁక, బావనమగు యోగమద్ది * పాణాయామం
జేవీ! డొమానార్థముఁ, దా విడువకనేయు మిత్తి * దాటఁగలఁడిలన్. 224

వ. పవనధారణంబువలన జ్ఞాన-జ్ఞానంబులు తృప్తము ప్రవర్తించును. 225

గీ. ఎచఁడు పవనంబును జయించియె సగు నట్టి
వాఁడు సర్వజగజ్జయ * భాగ్యమొందు
నిల జరామృత్యువులను జయించుఁగ్రాణ
ధారణధ్యానపరుడయి * తనరీవలయు. 226

గీ. లోహకారుఁడు భస్మైక*భావ గాలి
నెఱుపిండించి తన పను * లెసఁగఁజేసి
కొను నటులె యోగియగువాఁడు * కూర్చిమీఱ
పవనధారణ మభ్యసించంగవలయు. 227

గీ. వ్యాహృతిపురస్కరముగ గాఁయితిమనువు
రహిశిరనుతోడ నాయత * పాణిఁడగుచు
మాడుమారులు గా జపంబును నొనర్ప
వలెఁ దదేకాత్మఁడగుచుఁ బుష్కరబోడి! 228

ఆ. నాయవీయత త్వ * వరయోగ మీయది, పరమయోగిజనుల * భాగ్యలక్ష్మి
గ్రహము లర్కశశులు*గ్రచ్ఛటమరలుదు, రెపుడు మరలఁడతివ! * యీసుయోగి

క. నూతేండ్లు వినులతరకుశ, నీరముఁగ్రోలుచుఁ దపించు * నేర్పరికిఁగడున్
జేరుదు నుకృతిఫలంబది, చేరుఁబవనధారణంబుఁ * జెందెడుకృతికిన్ 229

వ. వెండియు నెవఁడు మాంద్యముఁబాసి యేకాంతమందుఁ బ్రాణాయామం బొన
ర్చునో యవ్వాఁడు ముసలితనమును రోగంబును మిత్తివిగెల్చి వాయుగమ
నంబున ఖేచరత్వ మొందును మఱియు సిద్ధరూపంబుఁజేంది కాంతిని మేధను
బరాక్రమంబును శౌర్యంబును గాడ్పులోఁదుల్యంబగు గమనంబును సుఖంబుగఁ
జేందునిఁకఁబెక్కులేల ! యేబావఁ డుదయమున లేచి ప్రాణాయామం బొన

రించునో యవ్వఁడు బ్రహ్మలోకంబునుజెందు నిందు సందియంబు లేదిట్లు నాయన
సిద్ధినిఁ జెప్పితినిఁకఁ జేజంబువల్లనగుదానిన్ జెప్పుదువనుము. జనులెల్ల
నిద్రించియున్నపుడు దీవియలేని యంధకారంబందు సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి
భ్రూమధ్యమందుఁబ్రకాశించు వహ్నిజ్యోతినిఁజూడవలయు నిది భూచరీముద్రా
యోగము. మఱియుఁ జేతివేళ్ళతోఁ గన్నుల నిండుకప్పిడించి సగముముహూ
ర్తమేకభావుఁడై వెలుంగుజోతినిఁ జూడఁదగుఁ దెల్లనై యెఱ్ఱనై నల్లనై చిత్ర
వర్ణమైయొప్పు నిది భేచరీముద్రాయోగము. 281

గీ. కనుబొమలమధ్యయం దలి'కంబునందుఁ
బరఁగు బాలార్కతేజో'విభాసురమగు
జోతిఁగనుచున్న పురుషుఁడు † సురుచిరేష్ట
గాత్రమను జెందునిఁకఁ బర'కాయ మొందు. 282

వ. మఱియు నణిమాదిసంపన్నుండై దూరదర్శన దూరశ్రవణజ్ఞానవంతుండై
బహురూపధారణసామర్థ్యంబును భేదరతాసిద్ధినిఁ జెందు నిఁక వేదాధ్యయన
సంపన్నులును నానాశాస్త్రవిశారదులును నగువారు సైతము పూర్వకర్మవశం
బున మోహంబుఁ బాయలేరు, 283

గీ. కనుచుఁ గనలేరు వినుచును'వినఁగలేరు. పాపమోహితులై యంధ'బధిరులట్లు
తమమునకుదౌలనున్న య'త్తవనవర్ణు, నామహాపూరుషునిఁ దెలి'యంగఁజెల్లు.

అ. విను సహస్రశీర్షు'డును సహస్రాక్షు'డు, నున్ సహస్రపదు'డు'నునయి యొప్పు
నలఁ పురుషుఁడు విశ్వ'మందు దళాంగుల, నీమనావరించి'చెన్నుమీఱు, 285

వ. ఇఁక భూతములలో నాలవదగు నుదకభూతంబున నగు నమరత్వంబును జెప్పి
దను వినుము. నియతమనస్కుండై యోగి సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండు సము
న్నతశరీరుండై కూర్చుబడిన కరపుటములుగలవాఁడై చంచుపునుబోలిన
ముఖంబున మెలమెల్లగ గాడ్పుబీల్చుచుఁ దాలుమూలంబులనుండి జీవదాయ
కములై స్రవించు నుదకంబులఁ గ్రోలుచుండవఁయు నవి శీతలంబు లమృత
జలంబు లిట్లు వీని నిత్యంబు గ్రోలువాఁడు మిత్రినిఁజెందఁ డాకలి దప్పల గెల్చి
మహాతేజస్వియై దివ్యకాయుండగును మఱియును 286

గీ. ఏన్లువంటిబలంబు హ'రింద్రమట్టి, వేగము నుపర్ణువంటిమేలే † ఏక్షణంబు
గలిగి కృష్ణకవచములొప్పి † పాలుచుదేవ, గురునిభుండయి దివ్యచ'త్సరశతంబు.

వ. ఇళకను నొకవిధంబుఁజెప్పెదనుననుము రహస్యము. యోగియగువాఁడు నాలుకను దవడలనువంచి కొంచెముకాలముంచవలయు నట్లైనఁ గ్రమమున లంబికా యోగమును జెందును. అటుమీఁదఁ బ్రసరించు చల్లని జలంబును సుధను జోలెఁద్రాగినయెడల సమరత్వమునుజెందును. ఇట్లు తపోవ్రత నియమయోగాపదములచే ధర్మవిదులును సయవినయయతులగువారు మిత్తిని గెలువ వలయు నట్లు నీవడిగినవానిఁ దెల్పితినివి శివుఁ డుమతోఁ జెప్పెనని నూతుండు మునుల కెఱింగించిన సవ్వారు మహాత్మా! మన్వంతరంబులను దద్వంశంబుల నెఱింగింపు మనుటయు నూతుం డీట్లనియె.

218

ప్రతిసర్గము - మన్వంతరంబులు - వశములు - తదనుచరితములు

- క. ధృవుని సమున్నతపదవీ, నివేశితు నెఱుంగఁ జెప్పినే? మును మీకుఁ
సువిహితఁ దాతఁడు పెక్కేం. డ్లవనిన్ బాలించె విబుధులందఱు మెచ్చన్.
- క. ఆ విభునకు సుతు లిద్దఱు, పాపనులగు శ్రష్ఠి ధాన్య ' భాసురనామఁ
శ్రీవెలయఁగఁ బుట్టికి సుతు, లావిర్భావంబుఁజెందిరైదుగురు తగన్. 240
- వ. రిపుఁడు రిపుంజయుఁడు విప్రుఁడు వృకలుఁడు వృషతేజుండు ననువారు. 241
- క. సురుచికుమారుం డుత్తము, దురుగుణనిధియైన నాతఁ ' డొక గుహ్యకుచే
దురమునఁ జంపంబడెనా, పరితాపంబున జననియఁ ' బంచతనొందెన్. 242
- వ. ధ్రువోత్తమఁడగు లైదగు లో శ్రేష్ఠుఁడగు రిపునకుఁ బుత్రునియందు సర్వతేజుం
డను సుతుండు పొడమ నవ్వానికిఁ జాక్షుష మనువు జన్మించె. ఆ మనువునకు
సద్వలయందుఁ బురువు, మాసము, శతద్యుమ్నుఁడు, తపస్వి, సత్యజిత్తు, కవి,
అగ్నిభోమాశిరాత్ములు, అతిమన్యవు, సయశుఁడు ననువారు పదిమంది కొమ
రులు జన్మించిరి. అందుఁ బురువున కాగ్నేయాయం దాఱుగురు కొమరులం
గుఁడు, సుమనుఁడు, భ్యాతి, క్రతు వాంగీరసుఁడు, గయుఁడు ననువారు
జన్మించి రందు నంగునకు సునీధ యను ధర్మపత్నియందు దుష్టచేష్టుండగు
వేనుండు పొడమ 243
- క. తనయుని చెడుపడతలకున్, మనమునఁ గడు రోసి యంగమనుజవిభుఁడు గా
ననుబడి యెందుననేయఁ, జగయెను జిత్తం బొకింతకాంతిన్ జెందన్. 244
- వ. అనంతరము

గీ. రాజుగాఁ దనరిన శేనుఁడోజఁ దప్పి, చెడ్డసేతలఁ బ్రజల హింసించుచుండ
దివ్యమును లందఱును జేరిఁ తేకువెనఁగ, నుగ్రులై చంపి రవ్వానిహంకరంచి.

ప. అటుమీఁద సునీధాప్రార్థనచేతను నరాజకంబగు లోకంబుఁ గాంచియును
దద్దుఃఖంబుఁ బావగోరి దివ్యమును లవ్వేనునికుడిభుజంబును మధిప నందు
ధ్యాయం గవచియు సూర్యతేజస్వియు నారాయణావతారంబగు వృధువు
జనించె. 246

క ఆతఁడు గడుధార్మికుఁడై, భూతలమును నేలఁగడిమి * పాలుపొప్పఁగవి
శ్వాతీతంబగు తేజము, భ్యాతియునున్ గ్రమ్మిఁకొనఁగఁ * గరమపర క్రిన్. 247

ప. మఱియు

గీ. రాజసూయాహ్వాయచుహఃధ్వ*రం బొనర్చి
నట్టి యష్టలలో నీతఁ * డగ్రగణ్యుఁ
డశ్వమేధశతంబుల * నమరఁజేసె
నర్చియును భార్యతోఁగూడ * నాస్థమెఱయ. 248

ప. అమ్మహీనాథున కర్చి యందు విశితాశ్వఁడు, హర్యశ్వఁడను వారలిద్దఱు
పుత్రు లుద్భవించిరి. ఆవిశితాశ్వనకు శిఖండిని యందుఁజాగ్రచీనబర్హియును
వాడపుట్టె. ఆతఁడు సమద్రరాజమతయగు శతధృతియనుకన్యక బెడ్లాడె,
ఆవెకు బహుయజ్ఞకరుండగు ప్రాచీనబర్హివలనఁ బదిమందిసుతులు జన్మించిరి.
ప్రాచీతసులన బగు నవ్వారు పితౌజ్ఞచే సామునోదకంబందుండి రుద్ర
గీతంబు జపించుచు శిష్యానవరాయణులై పదివేలేడ్లు తపించిరంతఁజ్రాచీన
బర్హి యస్తమించుడు నరత్వమాణయగు పృథివియందుఁ బ్రహక్షయబయ్యె
నదికాంచి. యంతకుమున్న దవశిఫలంబుఁజెందియున్న ప్రాచీతసులు నిజరాజ
ధానిన్ జేరుచుఁ బుడమియందలి వృక్షంబులెల్లఁ బెచ్చబెరిగి మార్గంబులను
నిరోధించి బ్రబలియుండుటఁగాంచి యవ్వాని దహింపఁబూని ముఖమునుండి
యగ్నిమారుతుల విడిచిన నవ్వవనంబులఁ గాల్పుచున్నన్ జూది కొంతవడికి
సోముఁడు వానిన్ దారసించి యిట్లనియె. 249

ఉ. కాల్పకుండింక భూజములఁ * గానన మీయది దగ్ధమయ్యె నిం
దల్పతరంబులౌ ద్రుమము * లాయెడ నాయెడ నున్నవిట్లు లీ
స్వల్పములైనవాని నిఁక * సాఁకఁదలంపుఁడు మన్యు వేగమున్
మల్కుఁడు వేగ మామకకుమారిక యిందు వసించుఁ గాంచుడి!

- క. ఆకన్నీయ వర్చస్విని, మీకదియగు ధర్మపత్ని * మీరిక దానిన్
జేకొని వివాహముందుడు * జోకగ నాదక్షయప్ప * సుతుడై పొలుచున్,
క. పదిమంది కెట్టు లాలగు, నిది యొకతొక యని మనమున * నెంచబోకుం
డిది దైవచోదితంబై, యుదవిన దన వారలట్టు * లొడబడి పేర్చిన్. 252
- ఆ. వృక్షజాతయైన * వెలదిని వార్చిని, బెండ్లియాడిరంతః * బేర్చిదనర
వారి కాపెయందుఁ బ్రభవించె దక్షుండు, చాక్షుషాఖ్యమనువు*గమయమందు.
- వ. అతండు ప్రజాసర్గరతుండై మానసికసృష్టిన్ గూర్చ నయ్యది వృద్ధిగామి
జేసి బ్రహ్మచోదితుండై మిథుననిధువనధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధి బొనరింప
నంచి పరమేష్ఠితనూజయగు నసిక్ని యనుదానిన్ బెండ్లాడియున్నంత నాపె
యందు 253
- క. ఆ దక్షుని కఱువదిగురు, మైదలులు జనించి రధికభాసురచరితల్
స్తాదామిన్ ప్రకాశలు, మేదురతరశేముషీన*మీహితలు గడున్.
- ఉ. వారలబోన ధర్మనకుఁ * బద్ధురఁ జగ్రున కిర్వ జేడ్డురన్
ధీరుడు కశ్యపాఖ్యక సుధీమణికిన్ బదుమూఁగు రంగిర
స్సూరికినిన్ గృతాశ్వునకు * సాంపుగ భూతున శిద్ధ శిద్ధతి
గోరి యరిష్ట నేమికిని * గూఁతుల నల్వర నిచ్చెఁ బ్రీతిమై. 256
- వ. ధర్మని సతులగు పదుగురు - భానువు, లాచి. కకుష్ఠ, జామి, విశ్వ సాధ్య,
మరుత్వతి, వసువు, ముహూర్త సంకల్ప యను వారలందు భానువునందు
సుతుండై, ఋషభుడు పొడమిన నవ్వాచి కింద్రీసేనుండు జన్మించె లంబి
యందు విద్యోతుండును మేఘంబు లుద్భవితై. కకుష్ఠునందు సంకటుండపుట్టుడు
నవ్వానికి నీకటుండు జనింప వానికి దుర్గాభిమానులగు దేవతలు జన్మించిరి.
జామికి దుర్గాధిపాన దేవతలు జన్మించిరి. వారికి స్వర్గుడు నందియును బుట్టిరి.
విశ్వయందు విశ్వేదేవులు పొడమిరి. సాధ్యయందు సాధ్యులు జన్మించిరి.
మరుత్వతియందు మరుత్వంతుడు (ఇంద్రుడు) జయంతుడుననువారుద్భవించిరి
జయంతుండు విష్ణువగు నుపేంద్రుండు ఇతవసువు సం దయుడు ధ్రువుడు
సోముడు ధరు డనిలుడు డనలుడు ప్రత్యూషుడు ప్రభానుడు నను వారష్ట
వసువు లుత్పన్నులైరి. అందయునకు వైతండుండు శాంతుడు మునియనువారు
కొమరులై పుట్టిరి. ధ్రువుండనువానికి కాళుండును సోమునకు వర్చుండును నవ్వా

నికి వర్చస్వియు ధరునకు ద్రవిణుండనువాడును, అనిలునకుఁ బురోజవుం దవి
జ్ఞానగతియు ననువారును నగ్నికి శర స్తంబమందుఁ గుమారుండు జన్మించుడు
నాతని శాఖలందు శాఖుండు విశాఖుండును బృష్ఠమందు నైగ మేయండును
జన్మించిరి. ప్రత్యూషునకు ఋషియను దేవలుండు నవ్యానికిద్దఱు సుతులు.
మనీషులు ప్రజ్ఞావంతులు పొడమిరి. ప్రభాసునకు విశ్వకర్మజనియించె. ఆ
విశ్వకర్మకు మనువుజన్మించె. మహార్తయందు మాహుర్తి కులను దేవగణం
బులునుసంకల్పబాడగు కాముఁడునుబొడమిరిఁక భూతునకును రూపయనునాపె
యందు రైవతాజభవభీమవామోగ్రప్రపాకవ్యజైక పాదహిర్బుధ్వబహురూ
పమహాత్ములను నేకాదశరుద్రులును రుద్రపారివదులగు భూతగణంబులు నుత్ప
న్నంబులయ్యె నిఁకఁగశ్యపున కదితి దితి సురగ అరిష్ట యిల దను సురభి వినత
చేల తామ్ర క్రోధవశ కద్రువు ముని యను పొలఁతులు వదుముగ్గురు భార్యలైరి
వారియం దదితికి వైవస్వత మన్వంతరంబునం దింద్రోపేంద్రులును మఱియు
నర్యముండు ధాత విధాత, త్వష్ట పూష వివస్వంతుఁడు సవిత మిత్రావరుణులు,
అంశుండు, భగుఁ డదితేషుండు నను పన్నిద్దఱు నూర్వులు జన్మించిరి. 257

ఆ. దితికిఁ బొడమి రికిను * సుతులు హిరణ్యక

శివు హిరణ్యనయను*లు పొలుపమరు

సింహిక యను సుతయుఁజెలువొప్ప నా హిర

ణ్యకశివునకు సుతులు * నల్లు రిలను.

258

వ. అనుష్ఠాద సంష్ఠాద హ్లాద ప్రహ్లాదు లనువారలం దనుష్ఠాదునకు సూర్యయందుఁ
బులోముఁడు మహిషాధును, హ్లాదునకు ధమనియందు వాతాపీల్వులును
సంష్ఠాదునకుఁ గృతియందుఁ బంచజనుండును, బ్రహ్లాదునకు విరోచనుండును
జన్మించి రా విరోచనునకు బలియును నాతని కశన యను భార్యయందుఁ
బుత్రశతంబు జన్మించె నందు జ్యేష్ఠుఁడగు బాణుండు శివభక్తాగ్రగణ్యుండై
శివుని మెప్పించి తద్ధానావత్య మొందె నిఁకను. 259

గీ. ఆ హిరణ్యాక్షునకుఁ బుత్రు * లైదుగురగు

కురు శకుని భూతసంతాప*కులును గాల

నాభుఁడును బిరుదగు మహా * నాభుఁడు నను

వారలెంతయు విశ్రాంత * భూరిబలులు.

260

వ. సింహికను విప్రచిత్తి యనువాడు పరిగ్రహించె నెక దనువనునాపె కయో
ముఖుండు శంఖుండు కపోలుండు, వామనుడు, వైశ్వానరుండు, పులోముడు,
విద్యావణుండు మహాశిరుండు, స్వభానుండు పృథ్వరుండు విప్రచిత్తియను
మున్నగువార నేకు లుద్భవించిరిండు స్వభానునకుఁ బ్రభయను కన్యకయను
బులోమునకు శచియను పృథ్వరునకు పదారవిహయశిరశ్శిష్టలును
వై శ్వానరునకుఁ బులోమకాలకలను బొడమిరి. 261

సీ. ప్రభయన నామె చేపటై నామఁచిని, శచియను జేవటైశక్కుఁబ్రీతి
నలయ పదారవియాహిరణ్యాక్షునిఁ, జెందెను హయశిరశ్చేరెఁ గ్రీతుని
శ్శిష్టయు యయాతీజననాథు నరియించె నెకబుగ్గమును గాఁలిక మరీచిఁ
జెండ్లాడి రరునది వేలపుత్రులు వార, లకు నుద్భవించిరి * ప్రకటబలు

గీ. ఘనులు పోలోములను వారు * కాలకేయు
ల నెడవారు నవధ్యులు * నాథ్యచరితు
లాహిరణ్య పురఁబున * నధివసించి
యండి రివ్వారు ప్రతివీరు * డొండులేక. 262

వ. సింహికయందు విప్రచిత్తికి రాహుప్రముఖులగువారు పదుమూగురు కొమ
రులు జన్మించెడిన దామ్రయను కశ్యపపత్నికి. 263

క. కాకియు శ్వేనియు భాసియు, లూకియు గృధ్రియును శుకి చెలిను గశ్యయనున్
జోకగు సుగ్రీవియునున్, వీరకి జన్మించి మిగుల * వెలసిరి పుడమిన్. 264

వ. ఇతఁ గాకిఁ గాతులను శ్వేనికి జేగులను భాసికి భాతులను నులూకికి గుడ్డ
గుబలును గృధ్రికి గడ్డలను శుకికి జలుకులును అశ్వీకి లొట్టిపిట్టలను గుట్ట
ములు గాడిదలను సుగ్రీవికి శుభవక్షులను జన్మించె. మఱియు నెకఁ గశ్యప
పత్నులందు వివరయందరణ గర్భతంత్రులను సురసయందును ననేక శిరో
మండితంబులగు సర్పశ్రేష్ఠములు జన్మించె అసర్పశ్రేష్ఠులలోఁ బ్రధానులు-
శేషుడు, వాసుకి, లెక్షకుడు, విరావతుడు, మహాపద్ముడు, కంకటకుడు,
ధనఁజయుడు, ధృతిరాష్ట్రుడు, కుహారుడు, వృషపింతుడు, దుర్ముఖుడు,
ఖరిరోముడు మున్నగువారు. ఇతఁను గ్రోధవశకును గద్ద్రవకుఁగూడ నిల్లె-
సర్పంబులు పుట్టె సురభికి గోమహిష శకంబులను గలకు లరావృక్షంబులు.
కృణజాతులు మున్నగుకవి. యరిష్టకు మహాబలు లేఁబడిమఁడి దివ్యులును

మునియను నాకే కచ్చరలును చేలయరువాఁక జక్కలు రక్కసులును బాడ
మి రియ్యది కశ్యపసంతానం బిద్దానిచే జగంబెల్ల నిండనిక. 265

క. చందురుఁ డిరువదియేడ్గురు, నుండరులను జేకొనియు శ్వశురుకావమునన్
గుండువడి యాత్మకాంతల, యందు నవత్యంబుఁజెందఁడయ్యెను మానుల!

వ. ఇఁక గురుదారయగు తారయందుఁ జందురునకు జన్మించిన బుధుండు వంశ
కరుండయ్యె. మఱియుఁ గృశాత్వుం డర్చియను నాపెయందు ధూమ్రకేశుని
ధిషణయందు దేవలునిఁ గనె ననిన సూతునకు మహాత్మా! మన్వంతరంబుల
నెఱింగింపుఁడనిన సూతుఁడట్లనియె. స్వాయంభవుఁడు స్వాహాచిహ్నం దుత్త
ముఁడు తావముఁడు రైవతుండు చాక్షుషుఁడు ననువా రతీతమనువులు వర్త
మానమనువు వైవస్వతుండు, మఱియిఁకను సావర్ణి, రావ్యకమనువు, బ్రహ్మ
సావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, దేవసావర్ణి, యింద్రసావర్ణియమనువులు
ముండఱి రాఁగలవారలు. వీరలందఱు పదునాలుగు రీతి వస్వతమన్వంతర
మం దీమనువున కిత్వాకువు నభిగుండు ధృష్టుఁడు శర్యాతి సరిష్కతుండు,
నాభాగుండు, దిష్టుఁడు, కిరూశకుండు, వృషధ్ధుండు, వసుమతుండుననువారు
పదుగురు పుత్రులు - ఆదిత్యసముద్ర విశ్వేదేవమగుద్దణములు దేవతలు-పురం
దగుండను వాఁ డిందుండు, కశ్యపాత్రివశిష్ఠవిశ్వమిత్రకౌతమజమవగ్నిధర
ధ్వాజులు సప్తరులు, కాశ్యపుండగు వామనుండు విష్ణుఁడీప్తిలే యతీతమన్వంత
రంబులందు నాగామిమన్వంతరంబులందు, ఋషీంద్రదేవమనువుత్త్రులు దత్తా
దృశు లొప్పవారిక రాఁగల సావర్ణిమనూద్యవంబు నెఱింగింతువినుండు.

— * సావర్ణిమనజననము * —

చ. అతులతపోనిధానులు మహాత్మకు లారయుఁ డాధ్యుఁ డావివ
స్వతునకు సంజ్ఞనాఁగ నొక * చాన సధర్మిణి యుండె నాపెకున్
సుతులు జనించి రిద్దఱు యశోధరుఁ మృనువున్ యముండునున్
సుతయు నొకర్తుకా యమున * శోభితనిర్మలినీవతంసమున్ 263

చ. మగని మహాహృదయచులకు * మానినిసంజ్ఞ కడున్సలంగి యి
మ్ముగ నొకకొన్నినాళ్ళు తన * పుట్టినయింట వసింపఁగోరి చె
ల్వుగఁ దగుదాని చామయను * పొల్తినొకండు సృజించి యిట్లనెన్
మగువరా! నేనుజాలె విధు * మానకకొల్చుచునుండు ముందులన్ 264

౪. నీకును సంతగల్గినను * నీవిక భేదముసేయ కింతయున్
నాకొమిరన్ గుమారులను * నచ్చికమీఱఁగ నొక్కతీరుగా
సాకుచునుండు మివ్వితము * స్వాంతమునందున నుంపు మేరి
కన్ జోకఁదొలంగి చెప్పకుము * చూడుము నాదుహితఁబు సోదరీ! 270

౫. అననది యిట్లువల్కె విను * మక్కరొ! నావలనైన యంతకున్
బెనఁగివచ్చింప నీవితము * బిట్టగునొత్తిడి తారసిల్లి వే
ణిని గ్రహించి నప్పుడెటు * నిబ్బరమానఁగఁ జెల్లి! జెప్పెదన్
మనమున నుంతు సంత కనుమానముసేయకు మంతయేనియున్. 271

౬. అనియిటులు వల్కె నొడఁబడి, తనసంతతి నప్పించి * తరుణి దరలి పు
ట్టినయింటికేగి యందుల, మనమది నచ్చనికతమునమరలిరయమునన్. 272

౭. విభునిఁ గలసిమెలసి వేడుకయొప్పఁగా, సతులసౌఖ్యముల విహారమొందు
చున్నచాయ నప్పు * దువిడ గనుంగొని, తనప్రేమమునకు * ననువుఁగనక.

౮. మూఢమతిసయి యిట్టల * ముందువెన్న
లరయ కొకచేడఁ బుట్టించి * యాత్మవిభుని
బిడ్డలను గాపురంబు నర్పించితి నీటు
లేకు మేకయ్యె నివుడిక * నెందుఁజొత్తు! 274

౯. అనివనరుచు సంజ్ఞయు వేగనె కరుదేశాలపులకు * గ్రక్కునఁజని య
వ్వలనునొక ఘోటియై తపమును సల్పుచునుండఁ దనవిభునిఁ గూర్చికడున్.

౧౦. వద్దమిత్తుండు సంజ్ఞయన్ * భావముననె
చాయతోడుత సౌఖ్యము * ల్లక్కఁబడయ
ఘనుఁడు సావర్ణి యను మనువును శనైశ్చ
రుడఁ దపతి యనెడు కన్యక * పొడమిరంత 276

మ. తనసంతానమునందు నెక్కుడుగ నాస్థన్ జూపుచున్ సంజ్ఞసం
తు నెడన్ భేదముసేయ చాయఁగని క్రుద్ధుండై యముం డవ్వుడ
ల్లనిఁ దన్నన్ బడమెత్త నాపయ నటుల్ * ఏఱిించి నీకాలు మే
దినిఁ గూలంబడుఁగాకనా నతఁడు బల్ * దీనాత్ముడై కుందుచున్. 277

౧౧. తండిఁకీరఁజోయి * తల్లివిధం బిట్టు, లెఱుకసేయ భానుఁ * డెంతయేని
సందియంబుఁజెంది * చనునె యిట్టులు పక్ష, పాత మంబ కెం దాపత్యమందు.

- క. తల్లియుఁ బెక్కులు దిట్టినఁ, జెల్ల వవత్వమున నిందుఁ * జెట్ట యడేదో
పెల్లెనఁగెనంచు బాలుని, దల్లడమది వాయ వేగఁ * దరణి యిటు లనన్ 279
- వ. కుమారా! కృములు నీపాదంబందలికొ విన్వించుక హరించి పుడమి జొచ్చు.
దాన నీకు మాతృకాపంబు చరితార్థంబగు, సత్యవాదివగు నీకిం దరిష్టంబును
నఘంబును బొడమదని చెప్పి సత్వరంబున సరిగీ జేరి యిట్లనియె. 280
- ఉ. కోమలి! నీవు నాయెడలఁ * గూరిమిచేయుచునుండు వెంతయన్
నీమది నిర్మలం బిపుడు * నీవు గుమారు యిటుల్ శపింపఁగా
నామది సందియంబొదవె * నచ్చికతో నెఱిగింపు సర్వమున్
తామర సాక్షిరో! యిఁకను * దైవముసాక్షిగ నచ్చుమానుచున్. 281
- అ. చెప్పకున్న నిపుడ * శిక్షింతునన నాపె, బెదరి సంజ్ఞ నీదు * వేడికోపఁ
జాల కిట్లు నన్ను * జస్తింపఁగాఁజేసి, నీదుసేవలోనఁ * బాదుకొలిపి. 282
- క. తరలెను బుట్టింటికి నా, తెఱిగిది యన నాతఁడరసి * తెఱవయెడల నే
దురితము లేదనుకొని స, త్వరమున యోగమతి సంజ్ఞవసతి నొంగన్.

— * అశ్వినీదేవతల జననము * —

- క. కురుకాననములలో నొక్కగితయు గోడిగయునై నిఁకామతపంబున్
గురుకొనిచేసెడు సాధ్యనిఁ, బరికించి మనమన నార్చి * వడివేగమువన్ 284
- క. ఘోటకమై సకిలింపుచు, ఘోటికజేరంగఁబోయి * కూరిమిఁగదియన్
బాటించి పరుఁడొ యనుపగ, దాటుచునుండంగ నినుఁడుదన్నుఁదెలుపుచున్
- క. హేమలచేయుచు వెనుకొన, యోసారత్నంబు సంజ్ఞద్యుతుణియె దను న
న్నేషించి వచ్చె ననుచు మనీష నెఱిగినంతఁ దరణి * నొక్కని బడబా 286
- గీ. క్రిడసేయఁగ జనియించిరిదురేని
చక్కఁదనమున కిక్కలాచారుమూర్తు
లాశ్వినేయులు భాస్వంత్రుఁ * డంత నాత్మ
తనువుఁగొన సంజ్ఞయు నిజతనువుఁజెందె. 287
- వ. అంత లోకబాంధవుం డవత్సకళిత్రంబులఁగొని స్వీయమందిరముఁజేరి భార్యా
ద్వయంబుతోఁ బుత్రపుట్కంబుతోఁ బుత్రీద్వయంబుతో నుఖంబుండ నీ
భాస్కర పుత్రులలో జ్యేష్ఠుండగు మనుజు యాదర్శమాన పై కన్యతమసుపు.

ద్వితీయుండగు యముండు ధర్మనిబద్ధుండై ధర్మరాజనఁ బరఁగి జీవులకుఁ బుణ్య పాపంబుల ననుభవింపఁజేయు నధికారంబున నియుక్తుండయ్యెఁ దత్సోదరియగు యమున పుణ్యవదీవతంబునై స్వీయోదకస్నానపానంబులఁజేసి సకలమరిత ప్రశ మని యయ్యె. ఇఁకఁ దృతీయపుత్రుండగు సావర్ణియనువాఁడు రాజోపు మనువై యెసంగఁగలఁడిప్పు మేరుశిఖరంబునందుఁ దపించుచున్న వాఁడు. శనై శచ్చరుండు శివుఁ గొలిచి తత్ప్రసాదంబున నవగ్రహంబులలో నొకగ్రహంబై బృహస్పతి మండలంబునన్న నూర్ధ్వభాగంబుండు వసించెఁ దపతీయనుకన్యను సంవరణుం డను రాజర్షివరించి పెండ్లాడెనిఁ నాశ్వినేయులు స్వర్వైద్యులై తనరిరంత వై వస్వతమనువు.

— * వై వస్వతమను వంశము * —

క. చిరకాలము సంతరిలే, కరసి వశిష్ఠునివనువునఁయజ్ఞమునేయగ

గరమరుదుగ నిలయును కూ, శురు జన్మింపంగ నడలి * గొబ్బనమనువు 289

గీ. దేశికు వశిష్ఠఁడేరి య'లైఱఁగుఁ దెల్పి

కూతురేటిఁ బుట్టెనా * శో? యనన్ మ

హత్ముఁడతం డరసి తావ'కాత్మవన్ని

కూతుఁ గోరుట నత్తీయ * హాతి వేల్చె

290

వ. దాన గన్యక జనియించె నైన దీని నా తపోబలంబునఁ బురుషున్ జేసెదనని యట్లు

సాధించి పురుషునొనర్చిన నతండు సుద్యుమ్నుఁడనుపేరఁ బరఁగుచు వర్ణిల్లు

నంత మనువు గొమరుని బట్టాభిషిక్తున్ జేసిన నతండు.

291

క. లీలమెయి నొక్కనాఁడు భటాఱియుఁ గరితురగ వితతియలరఁగ మృగయా

కేళిరతుడై ధరణీ, పాలుం డటవీధిలికిని * బయనము చేసెన్.

292

వ. అట్లు వెడలి మేరువర్వతాగ్రారణ్యంబుఁ జేరియుండు

మ. పులులన్ దుప్పల నెల్లుబంటుల వనీభూదారరాజన్ సివం

గుల సింగంబుల నేడువండుల గడున్ * గుట్టలే వలెన్ గూల్చి శో

షిలి దూవన్గొని నీటికై వెడలి రాజీవాకరం బొందుడ

ప్రవ్రేగవృట్టినఁజేరి రాజమతుఁ డప్పల్ గ్రోలె నింతేనియగ.

294

క. తోడను నచ్చిన్వారలు, గూడను గంభాణవరము * గూడజలములన్

బోడిదఁదా)వఁగ దొరయొకఁ యుగఁడుదియయ్యెను జనంబులొండైరి వెనగ.

క. గోడిగ యయ్యెను గుఱ్ఱము, ప్రీతయు వెఱ పగ్గలింప + విపినస్థలి న
చేడియలెల్లరున్ గడు, బోడిమిచెడి మెలగిరింతో + పొగులుచువగలన్.

ల. అనిన శౌనకుడు మహాత్మా! యట్లేటికి, నాడువారలైరి + అశ్వరత్న
మెట్టులయ్యె ఘోటి మెఱిగింపుమి యన, నూతుండిల్లు పెప్పెఱజోడ్యమొనన-

మ ఒకనాఁ డీశ్వరుఁ డార్యతో నెవలఁ గామోద్రేకముక్తిన్ మహూ
త్సుకుఁడై కేళి యునప్పించుచు మునిస్తామఁబు లాసుస్థలి
నికటబున్ దఱియొగవచ్చిన భావనీదేవి లజ్జించెఁ జే
రక దవ్వేగిరి తావనేదుర్బలు నగాఁరణ్యాబు వేటొక్కచోన్. 293

గీ. అంత శంకరుఁ డాత్మ ప్రియానురంజ
నార్థమై పూనికతో + నివ్వవాగ్నిభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేరినఁ + బొలఁతులగుడు
రంచు శపియించె నద్దాన + నబలలైరి. 294

వ అంత రావపూబోడి నచ్చెలుబుగుడుకొని చింతతో నవ్వనాంతరంబులఁ
దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుడు డాని యత్తబోదరికా
గాంచి. 300

డి. బంగరుబొంగరఁబులన + భాసిలునట్టి మెఱుంగుబుద్ధి
యిం గరుకొన్న మాపుల వహించి యలంచెడి వాలుఁగన్నులన్
రంగగుభృంగమాలయన + రాజిలుపెన్నెఱివేణియందమున్
హంగుగఁజూచి రాజనుతుఁ + డార్తత నచ్చవలాక్షి డానినన్. 301

క. అక్కలికియు నక్కాఁతుని, నక్కజముగఁగాంచి మరునియలమటకుఁ గడున్
జిక్కి యనుమతినిఁ జూపినఁ, గ్రక్కున నాతండు జేల్పఁగలికిరతులన్. 302

— * పురూరవశ్శక్రవర్తి జననము * —

గీ. హోడనె పురూరపుఁడు పుట్టెఁ + దోయజాక్షి
కంత యక్కాఁతయు వసిష్ఠ + నంతరంగ
మందుఁ జింతింప విచ్చేసి + యమ్మహాత్ముఁ
డరిసి తద్విధమెల్లఁ గాఁచుని కరుణను 303

క. శివులన్ ముని గడుశోలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియనచ్చి యభవుఁడు వరమే
మి నలతో కొరుమన ముని, ప్రచుడు సుమ్యముల్లు పుస్త్యభావమునడిగెన్.

చ అరసి శివుండు శాపగతి ' నమ్మనియుండలి కూర్చిపేర్చి న
తైలవను బూరుషున్ సలువ ' ధీరత నాతఁడు పుత్రుతోడుతన్
బురమాన కేగి వడ్డియెడఁ ' బొందికతో గుణధుర్యులైన ము
వ్వరు సుతులకే గనెన్ మనుల' పూర్తికి సిద్ధులు గల్గుట బహు! 805

వ. అట్లుత్కలుండును గయండును విమలుండునను పుత్రులు జన్మించిన సుద్యు
మ్నుం డవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కలున కుత్కలదేశంబులకు గయనకుఁ
దూర్పు దేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమ దేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ
బరూరపునకిచ్చి యంతఃదవార్థియై తాను వనంబున కేగినంత మనువు మరల
పుత్ర కాముండై శతాబ్దంబులు దపంబొనరించిన నిత్యోక్తుఁడును శివినభగుండు
ధృష్టుండు శర్యాతి సరివ్యంతుండు కరూషుండు మృగుండు పృషధ్ధుండు కవి
యనువారలు పదుగురు పుత్రులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండు
పొడమె. నాభాగునకంబరిషుండు జన్మించె నాతనికి చిరూపుండనువాఁ డతనికిఁ
బృషదశ్యుండును నాతనికి రథీతరుండును జన్మించిన నందు రథీతరునకు సంతా
నంబు లేకున్న సంగిరసుండును బ్రాహ్మణునివలన స్వక్షేత్రంబందుబుతులం
గనెటయు నవ్వాడు రథీతరగోత్రులై పరగి రిక ధృష్టుని సంతానంబును
దాస్త్వంబును వంశంబై బ్రహ్మకలంబయ్యెనెక శర్యాతికి. 806

క. ఆనర్తుండను సుతుఁడు గ,లానిధియు సుకన్యయు నెడు ' లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవ మొందిరి, మాసన్ బెడ్లాడె నక్కు'మారియుఁ జ్యవనున్.

గీ. ముదుకమునిఁ బెండ్లియాడియు'ముదిత మేలి
శీలమున నశ్వినులసాయ ' మోలిఁ బడసి
విభుని నుండరుఁ దనఁబుఁ గా'వించి మేటి
భోగములఁజెంది యలరెను ' బూవుఁబోడి. 808

క. ఆనర్తుతుండు దైవతుఁ, డానర్తాఖ్యమగు దేశ'మందుం గడఁ జె
త్వా నగరి గుళస్థలినిన్, దా నిర్మాణంబుచేసి ' తనరెనట రహి. 809

వ. అన్వనికిఁ గకద్ది మున్నగువారు నూర్లుసుతు లుద్భవించి రందుఁగకుద్ది
యనువానికి రే'తియను గన్వారత్నంబు లక్ష్మియట్లు జన్మించిన నవ్వాడా
మెకు మగని నడుగుటకై యాపెన్ గోడ్కొని బ్రహ్మచోకంబున కేగి యా
హిరణ్యగర్భునడిగిన నాతండు మందసారూబొనర్చి యిట్లనియె. 810

- ఉ. నీ విటఁజేరినంత నవసీవర! నీదగు బంధులెల్లరన్
 నీవనుకొన్న రాసుతులు * నీలిరి నీదగు రాజధానియున్
 గావలులైన రక్కసులు * గ్రచ్చుటఁ బాడొనరించివారలా
 శ్రీవిభుఁడైన కృష్ణుఁడటఁ * జెల్వగఁ గట్టెను ద్వారకాపురిన్. 811
- చ. ఇరువదియేడుద్వారము * లిప్పటికిం జన నీవుచేర నిం
 దిరువదియెన్నిదాయుగ మహీనతరవ్రత! ద్వారపరంబిడే
 జరుగుచున్న దిప్పుచని * చయ్యన శ్రీబలరామమూర్తికి
 గరితనొసంగు మట్లయినఁ * గాంక్షితముల్ గమకూరు నిండుగాన్ 812
- వ. అనినఁ దన్ని మేమంబున బ్రహ్మచోదితుండై వచ్చి యక్కన్నన్ బలభద్రమూ
 ర్తికిచ్చి పెండ్లిచేసెనిఁకఁబ్రృషధ్ధుండనువాఁడు గురునిచే గోరక్షణంబున నియో
 గింపఁబడి యొకచీకటి యద్దమరేయి పడిగ వానగుటియుచుండ నొక్కశార్దూ
 లంబువచ్చి కదువునొకంటింబట్టరానది యెఱిగి యుటచిన సతండు ఖడ్గపాణియై
 వచ్చి కటికిచీకటిసరయక బెబ్బలియని యావుతలన్ ద్రుంచె సంతఁబులియు
 నలకొంది పఱచెనంత సతండుషస్సునఁదెగి పడియున్న మొదవున్ గాంచి దుఃఖ
 తుండై యున్నసమయంబున గురుండెఱిగి తారసించి యిట్లనియె.
- గీ. ఓరి! యనవహితార్థక! * యోరిపాపి!
 నురఖిఁ దెగఁడున్ది తిట్టుల * నూటిదప్పి
 నీయఘ్నంబిఁక సురుగడు * నీకు రాజ్య
 లభిలేదిఁకఁ జను వృష * లత్వముంది. 814
- వ. అనుటయు సతండు జ్ఞానకృతదోషంబు హరించునట్లు మరల గురునిచే ననుగ
 హంబువడసి పెద్దకాలం బడవియందుఁ దపించి నిర్మలుండై శివానుగ్రహంబున
 మోక్షంబుఁ బడసె నిఁక నృగుండనువాఁడును నజ్ఞానంబున గోదానవ్యత్యయం
 బునఁజేసి కృకలాసంబై పెద్దకాలంబుఁగడపి. కృష్ణునిచే నద్వరితంబుఁబాసి
 యుత్తమలోకంబుఁజెందె. కర్మాశండనువానికిఁ గారూశులను తనయులు
 జన్మించి యుత్తరంబుననన్న కర్మాశ దేశంబునకు రక్షకులైరి సరివ్యంతుండను
 వానికిఁ జిత్రసేనుండను పుత్రుండు జన్మించె నవ్యానివంశంబున నగ్నివేతుఁ
 డనువాఁడు జన్మించి మహర్షియయ్యె నాతని సంతతివారు బ్రాహ్మణులైరి
- క. కడఁగొట్టు మానవుండేఁకఁ, గడుఁబుణ్యుడు కవిసమాఖ్య! గనినట్టిఁడు దాఁ
 బుడమిని భోగంబులఁబడి, పడసె శివానుగహమును! బరమృధదంబున్. 816

క. ఇల సత్త్వకుసృపునకు సుతలు నూర్గురు వారిలోన * దోర్బలధుర్యులే
విలసితయశులు వికుక్తి మొదలుగాఁ గలవారు మిగులఁబంటుకడిమిన్ .

వ. ఆవికుక్తి పురంజయుడనియి నింద్రవాహుండనియుఁ గతున్పండనియుఁ బేరొంది
పెక్కురు రక్కసులం జదిపి వేల్పులఁ బ్రోచె నయ్యనఘనకుఁ బృథుండను
సుతుఁడు పొడమె నాతనికి జంగుండను వాఁడను నాతనికి యువనాశ్వుండును
నాతనికి శావస్త్రీయనువాఁడు జన్మించి శావస్త్రీయను పట్టణంబుగల్గె. ఇత
నాశావస్త్రీఁ గువలయాశ్వుండు జనించె నాతండు ముసప్రార్థనచేఁ బుత్రు
శతంబుతో ననికివెడలి దుందుడను మహాకూరుండగు దానవున్ బాలియించె
మఱియు సంగరంబు దా రాజోత్తముని పుత్రులలో మువ్వనదక్కఁ జక్కిన
వారు మృతులైరి. మిగిలినవారు దృఢాశ్వుండు గపిలాశ్వుండు భద్రాశ్వుండు
ననువారు. దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును నవ్వానికి కుంభుండును వాఁకిఁ
గృతాశ్వుండును వానికి సేఁగి త్రేనువాఁడను నవ్వాకి యువనాశ్వుండు
జన్మించి యనపత్న్యుడై మహర్షులయనుమతితో నింద్రయష్టి నొనరించి
యద్దమరాతిరి పిపాసతోఁ గలశంబుడలి మంత్రోదకంబుద్రావె దానఁ జూలే
ర్పడ గర్భంబుఁ జంచుకొని మాంధాతయను చక్రవర్తి జన్మించె నింద్రప్రసా
దంబున యువనాశ్వుం డంతముఁ జెందక జీవించె. మాంధాతయు దిగ్విజయంబు
చేసి శశిబిందుడనువాని కూతున్ బెడ్లాడి యాపియందు మువ్వనకు కొడుకు
లను నేఁబదిమంది కన్నెలనుగని యక్కన్నెల సౌభరియను ముసికిద్బిపెడ్ల
చేసె మాంధాతపుత్రులు పుకకుత్సం డుబరీషుండు ముచికుండుఁ డనువారు.
అంబరీషునకు యువనాశ్వుడాతనికి హరితుండుపుట్టె. అంబరీష యువనాశ్వ
హరితులు మాంధాత్యుగోత్రంబునఁ బ్రవరులు ఇతఁలుకుత్సం డనువాఁడు
నర్మదయను నాగకన్యకతో బెడ్లాడి యాపె యందుఁ ద్రసదశ్వుం డనువాఁడు
బుట్టించె నవ్వాని కనరణ్యుండు పొడమె వానిసంతతియందుఁ ద్రిశంకుండు
జన్మించె.

౧౧౬

గీ. గురునిశాపవశంబునఁగూలి యంత్య, జత్వ మొంది త్రిశంకుండుచతులలేజుఁ
డైన శాశికుదయనొందినాగసమున, నుండి నెంతయు దీప్తుఁడొనగ.

వ. ఆరిపుత్రుండు లోకోత్తరుండగు హరిశ్చంద్రుం డాయనకు రోహితుండను
పుత్రుండు నవ్వానికి హరితుం డతనికిఁ జ పరాముండగు సుతుం డుద్భవించి

చంపయను పట్టణంబుఁ గట్టె నాచంపుని సంతతియందుఁ గ్రమంబుగా బాహు
కుండు జన్మించి శత్రువులగు హైహయలచేఁ బరాజితుండై

౩౨౦

౧. ఎడకన్నును వానకఁ న్నెఱుంగనట్టి
పొలఁతు న నోడకొని వేగఁ భూగహన
తలమఁజొచ్చి శత్రును నౌర్వఁ తాపసేదురీ
నాశ్రయముఁ జేరియుండె భయంబు దక్కి.

౩౨౧

౨. అరిసి యేయెండు కాగొడుఁ గంచు నెంచి
భక్తిమయిఁ దాపసేదునిఁ పాదసేవ
నంబుఁ జేయుచునుండి కొన్నాళ్ళపూడఁ
గాలధర్మంబుఁజెందఁ దాత్కాలంబు లవుడు.

౩౨౨

౩. చిచ్చుకలంబూనుడు సందొక్కదాని సంతర్వత్నిగా నెఱింగి యాహ్వాం దాపె
నాపె సమ్మానిసి చూలొందియున్నపు డోర్వక సవతులు గరళంబుఁ దినిపించి
రద్దాన నాపెయు గర్భస్థపిండంబును సీశ్వరేచ్ఛచే మరణింపక మనిరి.

౩౨౩

౪. మంచిత రయందుఁ మంచలగ్నమునందు, నైదుగ్రహము లుచ్చయందునుండ
సగరచక్రవర్తి జన్మించెఁ గరముతోఁ, గూడ శత్రుకోటిఁ గుండలవియ.

౩౨౪

— * సగరచక్రవర్తిచరిత్రము * —

౫. మునివరుడగు నౌర్వుండా, జనపతితనయునకు బాతఁ సంస్కారములగా
బాసరిచి వేదప్రతిఘం, బను నాగ్నేయాశ్రమమునఁగెఁబూర్ణతరకృపన్.

౩౨౫

౬. ఇతనారాజపుత్రుండు గరంబుతో జనించుటఁజేసి సగరుండనాఁ బరఁగి మహా
శూరుండై.

౭. కడఁగి రిపూర్కరంబులనుఁ గార్ముకధారల సత్రపహ్నిచే
నుడియఁగఁజేసి హైహయులఁ జొప్పడఁగించి స్వకీయరాజ్యమున్
బడసి శకాధిరాజులనుఁ పారదులన్ యవనాధినేతలన్
జెడుఁగుల గెల్చి పట్టి కడుఁ శిక్షయొనర్చెఁ బ్రతాపమేర్పడన్.

౩౨౬

౮. ఆనవునకు సతులిద్దఁ ఆనూనవత లిద్దమతులుఁ యోగ్యవర్జిత్రా
ధీలు గేళిచి సుమతి యనానొప్పెడువారు వికచనాళీకముఖుల్.

౩౨౭

క. వారలలోఁ గేళినిఁ గు, మారుఁడొకండు వొలిచె నసమంజసుడనఁగా
ధీరులు పెక్కురుతనయులు, శూరులు జన్మించిరల్ల సమమికిఁ గడిమిన్. ౩౭౪

క. అసమంజసుడను వాడిల, నసమంజసుడై వ్రడలకు సనిశముబాధల
విసువక కూర్చుచునుండిన, కసితో నృపుఁ డడవి కనిపెఁగన్నకుమారున్.

క. అతనినుతుఁడంశుమతుం, దాతతభవవిక్రముఁడు మహాబాహుం డా
ఖ్యాతుఁడు శూరాగ్రణులం, దాతని మెచ్చెదను పౌరులందఱొకమతిగా. ౩౭౫

వ. వసుమతీ పుత్రు లటువది వేలవారు శూరులై యొరుల లెక్క సేయక యుక్కు
తునియై యెక్కుడు గరువంబుతో మెలంగుచుండి రంత సగరుం డశ్వమేధ
దీక్షితుండై మఖాశ్వంబు వెంట రథార్థంబు గొడుగులన్ బరిచిన. ౩౭౬

క. జనపదములఁ బట్టణముల, వనపదముల మందలందుఁ స బర్వతములయం
దనువుగ వాయుచు చరించెను, దనుఁ గాఁచుచు సాగరులు నితాంతము మెలఁగన్

వ. అంత

గీ. నారదునిచోదనన్ తీసి నాకవిభుఁడు, వాయుముఁ గొనిపోయితగఁగపిఁలాశ్రమంబు
ముఁదఱన్ గట్టి వేసెను మోసపోయి, హరినిఁ గోల్పడి సాగరుఁలాతురులయి ౩౭౭

క. పురమును బురమును గిరినిన్, గిరిని వనంబును వనంబుఁ స శ్లోమనక వే
తిరుగుచు వెదకుచునుండిరి, తురిగం బెచ్చొటనుగాని సదోవకయుండన్.

గీ. అంత వారలు భూవలయాంతరాళ

మంతటను శోధనయొనర్చి హయము నెందుఁ

గనక వ్యాకులచిత్తులై స కడిదివగను

బుట్టలనుఁ ద్రవ్వకొనుచు దివ్యులకుఁ జనిరి.

౩౭౮

క. ఏవుట్ట నెట్టికేషుఁడొ, రాపొనరి పంగఁ జనునె రాజనుతులు నో
శ్రీవరవత్తులై యరయక, యా పగిదిగఁ బృథివి ద్రవ్వీయరయుచునుండన్,

గీ. ఒక్కచోఁ బూరిమేయుచు స నున్నయశ్వ

రత్నమునుగని చాలహార్షింబుఁజెంది

ఎవ్వఁడొకొ? వాజ్రముచ్చిలి స యిందుఁజేర్చె

వాని దెగటార్చవలదె యెవ్వఁడుగాని.

౩౭౯

చ. అనుకొని వారలందఱఁగఁగిలన్నిమహాత్మకుండు పా
వనుఁ డగువట్టై నంత వడిఁ * బార్థివనూనులు క్రొవ్వుమీఱి మా
నిని గని యోరి! నిల్వమిఁక * నీవు మఖాశ్వము మ్రచ్చిలించి యిం
డనువుగ దాఁచికొంటివే! దుఃరాత్ము! యెఱుంగక సాగరావధిన్. ౩౩9

— * సగరసుతులు విపిలకోపాగ్నిచే బూదియగుట * —

క. అనియిటు లహంకరించిన, విని యమ్ముని హంకరించె * వేగ సగరజాల్
మునుకొని దహింపఁబడి యంత న భస్మంబైరి తమదు * దర్పముతోడన్ ౩40

గీ. జన్మమునుగాని జన్మపుం * జక్కిగాని
యెఱుంగక మహాతపంబున * నెసఁగు కపిల
సంయమునిఁ దాఁకి సురిగిరి * సాదురేగ
నేని తల పొలమునఁగాని * నిలువదనరే! ౩41

చ. కొమరులు రాకయందుటయు * ఘోటక మాసరిహద్దు నెందు నా
గమనము సేయకుండుటయుఁ * గన్గొని యాసగరప్రభుండు జ
న్మమునడ దీక్షితుండగుట * నందననందను సంశయంతు క్షి
ప్రముగ హయంబు జాడఁగనఁబంచెను బావనదీప్తి సంచయున్. ౩42

గీ. అంత నతఁడును వసుమతి * నంతఁ దిరిగి
గర్తముల దూరి యందందుఁ * గలయఁ జాడ
నొక్కచోఁ గానువట్టై నశ్శోత్రముంబు
దాని డగ్గఱఁ గనువట్టైఁ * దాపసుండు, ౩43

చ. కని మునివర్ణ్యపాదముల * గ్రక్కునవ్రాలిన నమ్మహాత్ముఁడా
తనికి సమస్తమున్ దెలిపి * తా హయరత్నమునిచ్చి పంపఁగా
వనరుచు నాతఁడున్ హయముఁ * బట్టుకపోయియుఁ దాఁకిచ్చి తా
విసఁచెఁ డదీయపుత్రభుల * వృత్తము సశులవెల్లి గొల్పుచున్. ౩44

గీ. ఘోరమగు వాక్యముల తేఁడు * కూలిపడి క
డున్ గడున్ దుఃఖమునను మిఁడుకుచు మఖంబుఁ
గల్పవిధితోడ సంపూర్తిగా నొనర్చి
యవబృథముఁ జెందె భూప్రజలంతమెచ్చు, ౩45

చ. మునిశినుకన్ గరింగిన యమోఘులఁ బుత్తుల నుద్ధరింపఁ బా
వనియగు స్వర్గునిన్ భువికిఁ * బాఱఁగఁజేయుఁ డటంచు నారిదుం
డనఘుఁడు సెప్పిపోయె నిక * నట్టలొనర్పఁగఁ జాల కెట్టులో
వసరుచు రాజ్యమేలి క్రిదివఁబునకేగె నృపుండు పేర్చిమై

గీ. అంశుమంతఁడు స్రభుఁడయి * యవనినేలి
ఘనభుజు దిలీపుఁ డహనాక * తనయఁబడసి
రాజ్యమున వానిసిల్పి యశ్రణ్యమునకుఁ
డపనుఁజేయఁగఁ జసియె నుదారమతిని.

847

వ. అంత

క. భూపుండ్లై చల్వమరుది, లీపుండును నుత్తముఁడు బలీయుఁడునైనన్
బాపఘ్నియైన గంగను, భూవదనిని జేర్చలేక * పొగిలెన్ మదిలోన్ 848

ఉ. ఆస్థవవర్కపత్నీఁడు మహాబలుఁ డిద్ధవరాక్రముండు నా
నానఁ పాలశేఖరఘనద్యుతిరంజితపాదవద్మండు
మానిజనప్రియుండును సమంచితకీర్తియనౌ భగీరథుం
డానరనాథ శాసనము * నంది నృపాసనమెక్కి యుక్కునన్ 849

— * భగీరథుఁడు పుడమికి గంగను దెచ్చట *—

వ. ప్రపితామహులపాటు విని యవ్వారల నుద్ధరించుటకై దేవగంగావతరణంబుఁ
గూరువఁబూని హిమశైలారణ్యంబునకేగి యందు దేవగంగఁగూరించి తపించిన
నాయమ పొడనూపి యభిమతంబడుగు మనుడు దివినుండి తన్ను ధరిత్రి నవతర
ణంబుసేయుమన్న నా త్రిభువనపావని యిట్లనియె. 850

చ. హరుని భజంపుమా యనఘుఁ * డాశ్రితసౌఖ్యకరుండు నన్ను శం
కరుఁడు వినాగ నొండొకఁడు * కొశలుఁడై ధరియింపలేఁ డిటుల్
ధరణికిఁజేరవచ్చిన వృధాయగు నీకు ఫలంబుగల్గ ది
తైఱఁగునఁ బాటిపోదు బలిధిష్ఠ్యముఁ బన్నగలోక ముద్ధతిన్. 851

క. అని యంతర్ధానం బాధునీవతంసంబు సేయఁ * దొడ నె శివునిన్
మనమునఁబిల్చి భగీరథుఁ, డనవుగఁ డపసున్ బొనర్చిహాయనము విధిన్. 852

గీ. అంత బాలేందుమాలి ప్రోత్యక్ష మొంది, యాభగీరథునకు ననఁహరుసమయ్యె
గంగనుధరించి నీకొసంగఁగల నిప్తు, నీదుప్రోపితామహులఘంటి నిస్తరింప.

— * గంగావతరణము —

క. అని మందాకినిఁ దలఁపుడు, ఘన వేగముతోడ నాకె * కనువడి శివునిన్
గొని పాతాళముఁ జేరుట, కను దలఁప శివుడు కవర్దీశుహరమున ధునిన్. ౩5౬

గీ. వేగఁజేరి విబుధించి * బిందువొకటి
నృపునకీయఁగ ఛారయై * నెగడి ధంధ
నాధనాధణధణధణ * నాదములను
బెక్కునేయుచు నురువడి * యక్కుమీఱి. ౩55

క. కలహంసగతులతోడను, సలలితముగ గంగ వెడలఁ * జక్కగ నృపుఁడా
నలతలదొరకును గంగకుఁ, బలుతీతు నుతులఱునల్పి * వాహిని కనియెన్.

క. గంగా! మాకలుషము లడఁగంగాఁ బొనరింపు మమ్మ! * కారుణ్యమెసంగ
గంగా నీసరిధుని కలు, గంగా వినమెందు నిజము * కంబారముః! ౩57

క. గంగా గంగా యనుచు మదిం గడు వీనుఁ దలఁచిరేసి * దేహు లఘములన్
భంగింతురు నాకముకే, గంగలుగడు రిందుఁ గల్గ * గలుగడు గంగా! ౩58

గీ. అని రథంబెక్కి యానృపుఁ * డరుగుచుండఁ
దోడనే గంగయును సముత్తుంగధంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి
నక్రచక్రాంగచక్రాభిసందితయయి. ౩59

చ. చనిచని కాపిలాశ్రమముఁ * జక్కఁగ జేరఁగఁబోయి యందులన్
మునివరకోపదగ్ధుల సమున్నతులక సగరాత్మపుత్తులన్
ఘనజలపూతులన్ సలిపి * గ్రచ్చట నాకముఁ జేరఁబంపి జీ
వననిధిఁజేందె దివ్యమునివర్గ మనర్గళభంగిఁ బాడఁగనే . ౩60

వ. మఱియు భగీరథా నీతయగుట భాగీరథియనియుఁ ద్రోవలో జహ్నుముని గృహీ
తయై తత్కర్ణంబునుండి మరల స్రవించుటంజేసి జాహ్నువియనియు నిట్లనే
కావ్యాయంబుల ధరించియలె మఱియు నీగంగావతరణచరిత్రం బెవ్వరేని
చదివి న వినిన నవ్వారై హికాముష్మిక సుఖంబులొందెదరిక

అ. అల భగీరథునకు* నాత్మజుండు శ్రుతుండు, పాడమెవానివంశ*ము నెడల ఋతు
పర్ణుఁ డుద్యుచించె*వానికినిన్ సువా, సుంకు పుట్టె మిగులశుభ్రయనుండు ౩62

౪. అవ్వాని వంగసంబున ఖట్వాంగచక్రవర్తి యువయించె నాతనికి దీర్ఘబాహుం
డును వానికి రఘుండును రఘునకుఁ బృథుశ్రవుండును నతని కజండును నాతనికి
దశరథుండును జనియించి రా దశరథునకు గౌరవ్యాకై కేయానుమిత్రలను
భార్యాత్రయంబునందు శాంతయను గన్వయును శ్రీహరితత్వంబు నాల్పవిధం
బులై రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్ను లనువారలును నవతరించి రా శాంతను
ఋష్యశృంగుండు పెండ్లియాడె నీక రామచంద్రుండు 163

— * శ్రీరామచరితము * —

౫. శివునిల్లు విడిచి జానకి, నవనీచను బెండ్లియాడె * ననుజన్ములు మాం
డవి నూర్చిత శుక్రతీర్థిని, సువిహితగతిఁ జేకొనిరి వసుంధరమెచ్చన్. 164
౬. మతియు నారామచంద్రుండు పితృజ్ఞాపాలనార్థంబు రాజ్యంబుఁ బాసి జటా
వల్మలంబులను ధరించి సీతాలక్ష్మణయత్తుడై దండకారణ్యంబుఁజేరి పదు
నాలుగేండ్లు వసించె నింకను 165

౭. గాధిజనవనంబుఁగావఁగాఁబోయి ను, బాహుదైత్యునిఁ జంపె * బాహుశక్తి
పదునాల్గువేలపైఁ బదునాల్గురను జన స్థానంబునం జంపె * దానవులను
ఆవిరాధుని గబంధాసురు వనపథ, మందు వధించెఁ బేరై నకడిమి
నబ్ధి వారిధిగట్టి * యలపంక్తికంతుని, సమయించె నవరివారముగలంక
౮. రామనాథుఁ బ్రతిష్ఠించె * రాగాదుర, నశ్వమేధంబుఁ బొనరించె * నతులదీప్తి
బదియువేలేండ్లు భూమినిఁ బాలనంబుఁ జేసె శ్రీరామచంద్రుండు * వాసియలర
౯. మతియు నహల్యాశాపవిమోచనంబును, మారీచసంహారంబును, వాల్మీకిగ
హంబును సుగ్రీవవిభీషణానుగ్రహంబును బొనర్చి జానకీదేవియందుఁ గుశల
వులను బుత్రిద్యయంబుఁబడసె. ఆకుశునకు నతిధియను వ్రుత్తుండు జన్మించె
నవ్వాని వంశంబున ననేకులు రాజన్యశ్రేష్ఠు లుదయించి రీయది మహనీయం
బగు దివాకరవంశచరితంబింకఁ జంద్రవంశంబు నెఱింగింతు వినుండు.

— * చంద్రవంశము * —

౧౦. చిత్రసమందు దేశికుని * చెల్వను దారను జండుఁ డొందుటన్
గనదురుకాఁతిమండలుఁ డ * ఖండయశుండు బుధుడు వుట్టె నం
దనుఁడు పురూరపుండిల * యెడన్ బొడమెన్ శశిసూరి కూర్వశీ
వనరుహనేత్ర కాతనికిఁ * బల్కున వుత్తులు పుట్టి * మృగన్.

వ, ఆయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు జయంత్రుడు విజయుండు ననువారు.
అం దాయువునకు నహంబును, క్షేత్రవృద్ధుండును రజయును రంభుండును నను
వారు పుట్టిరి. అందు నహంబునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయా
తియు వియాతియు గుంతియు ననునార్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో
యయాతి పట్టాభిషిక్తుడై శుక్రతనూజయగు దేవయానను వృషపర్వసుత
యగుశర్మిష్ఠుని వివాహంబై వారియందు యడుదుర్వసుదృహ్యనుపూరు లను
వారిఁ బుత్రులఁబడెనె. 869

క. వారలగానన్ బూరుడు, ధీరుండై తండ్రియనుమతిని భూవిభుండై
శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూవలయమేలె. * గుశలత యలరన్ . 870

వ, అట్టిపూరుని సంతానవగంపరయందు దువ్యంతుండు పుట్టె. ఆ దువ్యంతునకు
శకుంతలయందు భరతుండు జన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు హుత
మన్యుడు పుట్టె నవ్యానికిబామిదందును వానికి సంవరుణుండు జన్మించినూర్వ
తనూజయగు తపతికి బెండ్లాడి యాపెయందుఁ గురుండను నుతున్ బడసె.
వాడు కురుక్షేత్రంబునిర్మించె నాకురుని సంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవావీశం
తనబాహ్లికులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె. ఆశంతనునకు గంగా
దేవియందు భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను
వారునుజన్మించిరి. భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవ
తేయు లనవత్తులై నశించుటనుజేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు
ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్తరాష్ట్రులు నూర్వురుపై శున్యంబు
నొంది చెడుఁగులగుటఁ బాండుకుమారు లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధము
చేసి సమయించి రం దర్జునున కభిమన్యుండును నాతనికిఁ బరిక్షి త్రయ్యఘనకు
జనమేజయుండును నవ్యానికి శతానీకశంఖులును, శతానీకునకు నశ్వమేధవం
తుండను పుత్తుండు జన్మించి నవ్యానివంశంబున ననేకులు పొడమి రిందుఁ
బురూరపుపుత్రులగు శ్రుతాయువు మున్నగువారల వంశవరంపరయందు దివో
దాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁగొండలు బ్రాహ్మణబాహిర జెంది
రిఁగ యయాతిపుత్తుండగు యదుఁడనువాని వంగడంబున శ్రీమన్నారాయణుండు
కృష్ణుండై యసంతుండు బలరాముండై యవతరించి దుష్టజనమారణంబొనర్చి
ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశ దరిత్రం బిఁకేమి వినఁదలంతు రన
నవ్వారలు మహాత్మా వేదవిభాగంబుఁజేసి యష్టాదశపురాణంబులను భార

తేలిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయన జన్మలీల రేటింగింపుమనుడు
నూతుండిట్లనియె.

— * వ్యాస జన్మము * —

- చ. ఘనుడు వశిష్టపాత్రుడు జగద్వినుతుం డల శక్తిమానిసం
దనుఁ డనవద్యతాపనధానప్రచయుండు పరాశరుండనా
మునపతి తీర్థసేవనముఁ * బూని రహిఁ యమునాతటిన్ నివా
దునిగని యోడఁగూర్చి ననుఁదొందర నావలిరేవుఁ జేర్చునాన్. 872
- క. వాఁడును బోసేయఁచుఁ బూఁబోడినిఁ దనకూతుఁజూచిపుత్రిక! నీవీ
యీడెనయని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మవలియొడ్డుకు ననుడున్. 873
- క. అదియను నట్టలనేయని, ముదమునఁ దరి నెక్కఁజేసి * ముని నవ్వలిగ
ట్టదరిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్యముని పరవశుడై. 874
- చ. ముసిముసి నవ్వులొల్కు మొగమున్ జెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెనుఁగు మెఱుంగురంగుల వహించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి తోఁచు నెన్నడుము * రాణదలిర్పఁగ లేతప్రాయపుం
బసలఁ బసందులన్ దొలుకు * భామనుజూచి స్మరాశుగార్తుడై. 875
- గీ. నావ దరిఁజేరినంత నానాతిఁజేరి, చేయిబట్టిన నయ్యది * సిగ్గుఁజెంది
ఏమియిది దేవరా! యనఁ నెఱుక చేసె, దనదుహృదయంబుబోలెతిఁదాపనుండు
వ. అంత నయ్యది యింకను సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేణ్యునకిట్లనియె.
- ఉ. బోయకులంబు దాన, విను * భూసుర! చేపలకంపు నాయొడలే
హేయముగాదె! నీకిది మునీంద్రుఁడవెంతయఁ బావనండవున్
నాయమె! యిట్టి నీచకుల * నారుఁతో మరుకేళి సేయఁగా
నీయెడకల్లు దోచెనొకొ? * నేర్చునఁగాంచుము మందువెనకల్ 876
- ఉ. అందును నేను గన్నెను మహాత్మక! తల్లియఁ దండ్రీయుం గలా
రందదె గాంచుచుండి రిట * నంగజకేళిని నిన్నుఁజెందఁగా
ముండఱ నన్నుఁగైకొనెడు * పూరుషుఁ డుండు నె? తల్లిదండ్రులున్
దొందరసేయరే! యొరులు * తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 879
- తరల అనినఁ దాపమఁ డిట్లువల్కె లతాంగి! విస్మయక నీయొడలే
ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ * గాంచు నీవీక రాజనం

జనపు నిక్కము జోయదన్ నుడి * తప్పు చూడుము కన్నెచో
వ్వును నడంగడు చూడరెవ్వరు * పొంగమా హిమముప్పిడున్. ౩80

చ. సురతమునేయు వేగముగ * సుందరిరో! యిక నన్నుగూడి న
చ్చరలను లేత జవ్వనపు * జానల బల్లుటఁ జూచియుంటి నె
వ్వరునున నేని నాచుది నిఁబడిఁ గరంగకయుండ నేడు తొం
డరవడుచుండ నీయెడల * దప్పున దైవగతుల్ మరల్పుఁగాన్. ౩81

గీ. నీవు యోజనగంధివై * నగడఁగలవు
తనయుఁడు జనించు సత్తపోధనుఁడు భునుఁడు
రాణి వగుదువు రాజాధిరాజ నిన్నుఁ
బడయుఁ దడవేల చేసెడు * వద్దగంధి! ౩82

గీ. అనిన నది తేహాసాగంధ్య * మమరుటయును
మంచు గడుఁ గ్రొమ్మి తనవారు * మఱుగగుటయు
వరసి మునిని దపోధను * నెఱిగి మాఱు
వలుకుటకు నోడి రతికివ్వు * వడియె మునికి. ౩83

ఉ. అంత నె మాది చెల్వఁగొని * యయ్యమునాతలమందునున్ గడున్
సంతస మెప్పు బువ్వకరసంగరభంగులఁ దృప్తిదీరఁగా
నెంతయుఁ గ్రోడనల్పి చనె * సిద్ధ్యుఁడు వ్యాసమహామనీంద్రుఁ డ
తాతతపోధనుం డొదవె * సారస నేత్రసమానుఁ డున్న తిన్. ౩84

శ. కుడిచేతఁ గమండలువును, నెడమదియగు చేత దండ * మెసఁగంగ జడ
ల్గుడుఁదనరఁ గృష్ణతనుడై, పొడవి జననిపాదములకుఁ మ్రొక్కియిటులన్.

శ. ఎవ్వుడు పనిగలిగిన నీ, కప్పుడె ననుఁ దలఁవవలయు * నాక్షణమున నే
నొప్పుగ పచ్చియు నాపని, తప్పక నెఱవేర్చువాడ * తల్లిరో! విన్నా!

శ. అనియనుమతిఁగొని వేగమె, చనియెను వ్యాసుండు తపను * సాధింపఁగ నం
త నె యోజనగంధియుఁ బుత్రుని విడువఁగ లేకవగనుఁబొగిలియునుదిలోన్.

వ. సుతునియాకారంబును సద్గుణసౌష్ఠవంబును దలంచుచు మరల నోడయెక్కి
యవ్వలిగట్టునఁడున్న తల్లిదంకులయెడ కరిగె నంత వ్యాసుఁడు యమునా

ద్వీపంబందుఁ బుట్టుట ద్వైపాయనుం డనియు నల్లనివా డౌట కృష్ణద్వైపాయ
నుం డనియును వేదవిభాగంబు నొనర్చువాఁడౌట వేదవ్యాసుం డనియుఁ
జేరులఁ జెంది ముందుగఁ దీర్థరాజంబగు వ్రయాగంబు నొంది యందు
నుండి నైమిశంబుఁ గురుక్షేత్రంబు హరిద్వారంబు నుజ్జయిని నయోధ్యను
మధురను ద్వారకాపురి నమరావతి సరస్వతిని సింధుసంగమమును గంగా
సాగరసంగమమును ద్ర్యంబకంబును సప్తగోదావరీతటంబును గాలంజరం
బును బ్రభాసంబును గోదారంబును బడరీవనంబును ఓంకార క్షేత్రంబును
బుడహోత్రమంబును గోకర్ణంబును భృగుకచ్ఛంబును భృగుతుంగంబునుబుష్క
రంబును శ్రీశైలంబును ధారాతీర్థంబును గుమారగిరిని సేవించివారణాసిన్ జేరి

- శి. అందు మణిఁగిరి కాన్నానామమరఁజేసి, విశ్వనాథునిఁ బూజించివిఘ్నవతుల
నల్లసేవించి గారుల ' నల్లఁగాంచి, కాలభైరవు నర్చించి ' గణముతోడ, 889
- క. కేశవుల నఖలదేవా, ధీశుల లోలార్కముఖుల ' నిసవద్యుల య
క్షేశుని భజించి తగ వ్యా, సేతుఁబ్రతిష్ఠించి కొలిచి ' యింపు లమరఁగా, 890
- గీ. శుత్రులను విభాగ మునరించి ' యతులితముగఁ
బచు నెనిమిదిపురాణముల్ ' వరంగ రచన
చేయఁగా నెంచి త దృశఁసిద్ధి యిందు
సేమహాలింగమును భజి'యింప నొదవు. 891

- క. సంకటహరుడై శ్రీతులకుఁ, బంకిలచిత్తులకుఁ గలువ ' భంజకుఁ డనునా
యోంకారేశ్వరుండును నత, శంకరుఁడగు విశ్వనాథ ' సుమాట్టుండెన్ 892
- సీ. కాలేశ్వరుండు వృద్ధఃకాలేశ్వరుండును, కర్ణేశ్వరుండు గోకర్ణవిభుఁడు
క్షేప్తేశ్వరుండు సురఃక్షేప్తేశ్వరుండును, జంధేశ్వరుండు హరిఃశ్చంద్రవిభుఁడు
హ్లాదేశ్వరుం డనుఃహ్లాదేశ్వరుండును, భాండేశ్వరుండు తిలఁభాండవిభుఁడు
చండీశ్వరుండు ద్యుమఁచండీశ్వరుండును, భూతేశ్వరుండు భారఃభూతివిభుఁడు.
- గీ. మఱియుఁ గల కేశ రత్నేశ ' మధ్యమేశ, వీరభద్రదేశ వీరేశ ' భైరవేశ
పార్వతీశ్వర ధర్మేశ ' బాహులీశ, కందుకేశ్వర గంకేశ ' కపిలవిభులు. 893
- వ. ఇతను గృత్రివాసేశ్వరుండును గామేశ్వరుండును దారకేశ్వరుండును దశా
శ్వమేధేశ్వరుండును నందికేశ్వరుండును భవానీశ్వరుండును బర్వతేశ్వరుండును
వ్యాఘ్రేశ్వరుండును గోతిర్దేశ్వరుండును హుటకేశ్వరుండును భువనేశ్వరుండు.

దును జై గ్రీషవ్యేశ్వరుండును గోకర్ణేశ్వరుండును బృహస్పతీశ్వరుండును బ్రహ్మ
వదనేశ్వరుండును మహాలక్ష్మీశ్వరుండును మదాలనేశ్వరుండును సవిముక్తేశ్వ
రుండును విశాలాక్షీశ్వరుండును వరాహేశ్వరుండును లాంగలీశ్వరుండు మతం
గేశ్వరుండు గవర్ధీశ్వరుండు యమునేశ్వరుండును నర్మదేశ్వరుండును హరికేశ
శ్వరుండును మోక్షేశ్వరుండు ప్రమోదేశ్వరుండు మున్నగాగల దివ్యలిం
గంబుల నేకంబులుగల విందు నాయభిమతంబు దీర్చుచు లింగం బెద్దియో యని
కొండొకతడవు యోజించి యంతనె యవగతంబైనట్లు సంతసించి యవును
మఱచితి

౧౪౪.

సీ. తుంబురుండును నారాదుండును నెవ్వనిఁగొల్చి, సంగీతవిద్యలోఁజతురులైరి
అంగిరసుండును నల శుక్రుఁడెవ్వని, భజించి పాండితీప్రాడిఁగనిరి
పాలన్యుఁడెవ్వని పరఁగ నర్చించి ధ, నేశుఁడై విద్వాధారేశుఁడయ్యె
ఖట్వాంగు డనవత్యకలమఁడై యెవ్వని, బూజించికాంచెను బుర్రెలభి

గీ. శ్రీకరుండు గోపకుం డేని నేవఁజేసి, కాంభవగణాధిపత్యంబు సంతరించె
నట్టి శ్రీమధ్యమేశ్వరుండభవుఁడండ, గొణగనేటికి సిద్ధుల కొఱకు నేను,

ఉ. నేను మధ్యమేశ్వరుని నిష్ఠభజించి పురాణకర్తృతా
న్యూనవిభూతిఁ గాంతునని యొప్పుగ జాహ్నువిఁ గ్రుంకి యెక్కుడౌ
పూనికి మధ్యమేశ్వరుని బూజ యొనర్చుచునుండె బెక్కునా
శ్యా నియతిన్ గనుంగొని మహాత్మకుఁ డిందుధరుండు పేర్కొమ్మె. ౧౪౬

గీ. లింగమధ్యను బాలకలిలఁ జోచి, వరము లిచ్చెడ నడుగునా వ్యాసమాని
సంబరంబున వందనశతముచేసి, యిట్లు వినుతించె నెంతయు నింపుగదుర. ౧౪౮

క. వాకున మనసునఁ దనువునఁ, జేకొనరాదీశ! నిన్నుఁజెలఁగెడు శ్రుతులున్
నీకలిమి దెలియవలె నీ, వే కర్తవు భర్తవును మహిమ వార్తవునున్

క. నీవే యమరులకాద్యుండ, వీవే భవపాశహరుండ వీవే బ్రహ్మాం
బీవే యానందమయుండ, వీవే యీశ్వరుండ వగుచు నెనఁగెడవనఘా! ౧౪౯

క. లేదీశ! నీకుజన్మము, లేదాహ్వయమెందుఁగులము నీ లేదీశగోత్రం
బేదియు లేదైనను నాపాదింతువు త్రిజగములకు భద్రములరహిన్. 400

చ. ఎఱుఁగఁగ లేరు నిక్కముగ నెంతయు ధారయు నిందిరావిభుం
డెఱుఁగఁగ లేడు శక్రుండును నెంచనెలేరు సువర్చవల్లభుల్

పరమము యోగిదుర్లభము * భక్తజనప్రియమైన లావణా

క్షరమగు తత్త్వమట్టి నిను * స్వాంతమునందు నుతింతు నీశ్వరా! 409

గీ. నీవలన సర్వమేర్పడు * నీవెసర్వ, మీశ! పసిబాలుడవు యువశివేంద్రుని

వృద్ధమూర్తివి నీకీవే! వినుతిఁజేతు, శర్యవకుఁ బరమాత్మకు * శంకరునకు 402

వ. అని యిట్లు వినుతించిన వ్యాసమునికిఁ బ్రీతుండై పరమేశ్వరుండు నీవభిలషించి
నట్లు నీకభిలషిద్యల నాపహింపఁజేసితి నిఁక నీవాక్కుననుండి పురాణేతిహాసం
బుల రచింపఁజేయుదుఁ గీర్తికరుండవగుము. నీవు నుతించిన యాస్తవంబును
నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన పవ్వారు శ్రేయంబులొందెదరని యంతర్నిగించెనంత
వ్యాసమునిండుండు గంతసంబున బ్రాహ్మంబు, పాద్మంబు, వైష్ణవంబును శైవం
బును భాగవతంబును నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్వేయంబును బ్రహ్మ
వైవర్తంబు, లైంగంబు, వరాహంబు, వామనంబు, కౌర్మంబు, మాత్స్యంబు,
గారుడంబు, స్కాండంబు, బ్రహ్మాండంబును పదు నేనిమిదిపురాంబులను భార
తేతిహాసంబును రచించి శిష్యులగు మాకండకుఁ జెప్పి నీ పురాణంబులను
లోకంబందు వినునట్టి శ్రోతలు పురాణావసానంబందుఁ బురాణవక్తను బూజించి
సువిశ్రాంతంబుల సువర్ణహస్తకర్ణాభరణంబుల సవత్సయగు పాడియాపు నేనుం
గును సగ్రహారంబును సనుస్తవస్తువుల శక్తి శాత్యంబునీయక యొసంగి పురాణ
గ్రంథమును బూజించి సమర్పించి బ్రాహ్మణభోజనం బొనరింపఁజేసి దక్షిణ
లీయవలయు నట్లైనఁ బురాణశ్రవణఫలంబు నొందెద రిట్లు మీరడిగిన శ్రీకృష్ణ
దైవపాయసజన్మచరిత్రంబుఁజెప్పితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు నూతున
కిట్లసిరి. మహాత్మా! 408

గీ. శివుచరిత్రల విని ప్రీతిఁజెందినాము, శివుసనాతనశక్తియా * శివచరిత్రలఁ

దనరు నద్దేవి దివ్యావతారములను, బోధనీయము మాకిట్లు * పుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన నూతుండు మునుల కిట్లనియె.

చ. నురధుఁ డనంగ నొక్క నృపసింహుఁడు భూరిబలుండు కోలయన్

బురమును నేలుచుండఁగ రిపుల్ చతురంగచమాసమేతులై

పొరిఁబారి ముట్టడించిరి నృపుండును సేనలనెల్లఁ గూర్చి సం

గరమున కేగి పోరితము * గాటముగా నొనరించె ధీరుఁడై.

మ. పగవాం ద్రొక్కుడు మూకలై సురభునిన్ * బాహుబలం బెక్కుడొ
 పుంగ నోడించి పరుధినిన్ జదువఁ దాతొప్పులల్ ప్రధానుల్ హితుల్
 దగురీతిన్ ద్విరాజితోఁ గలసి నేస్తంబొంది రంతగ గడున్
 పగతోడన్ బురిఁబాసి యా సురభభూపాలుండు చేరెన్ పనిన్

—* సురభుడు సుమేధముష్టాశ్రమంబుఁ జేరుట *—

గీ. అంత నొక శాంతమైన ఋష్యాశ్రమంబుఁ
 జేర నమ్మని నవ్వాని * గారవించి
 యందు నుండుమనియె నతం * డట్లు లుండెఁ
 బిడవ నొక కొన్నినాళ్ళకు * బేరుఁ డొకఁడు.

408

క. తనవారలతో లోభం, బున వెడలింపఁబడి నచ్చె * భూపుండు వైశ్యుం
 డను నన్యోన్యం బరిసి జ,తనునొప్పి వసించి రంనుఁ * దగులగుశోడగ.

గీ. అరిజతుండయి నిజజరా * నాదరమున, మరగుచుండెను భూజాని*సుమతదక్కి
 వంచితుండయి తనవారి*వలన వెడలఁ, బడియుఁ గోమటివారికై *వలవరించు.

వ. ఇట్టిద తొకనాఁ డమ్మునివరుండు తీరి కూర్చున్న సమయంబునఁ దారసించి
 మ్రొక్కి యందు భూపాలుం డిట్లనియె.

411

గీ. శాస్త్రవతిరస్కృతుండ నాట * శత్రుజనులఁ
 బారిగొనఁగ నెంచు నామది * పుణ్యమూర్తి!
 అదయులై నాదు సచివాదు * లరులఁజేరి
 రులము తపించుచుండెడు * నుడుకుమీటి.

412

క. ఈ బేరుండు తనవారల, చే బిట్టగఁ దరుమఁబడియుఁ * జెన్నఁటిమదితో
 నాబందుగులను జేరఁగఁ, దాఁ బరితాపంబుఁజెందుఁ * దహతహయమరన్ .

ప. ఈ రెండు దుఃఖంబులును మోహజాతంబు లగుట నవ్వానిఁ బాపి మమ్మును
 గ్రహింపు మనిన రాజునకు ముసీందుగ్గిం డిట్లనియె.

414

—* సుమేధముని సురభునకు మహామాయావైభవంబుఁ జెప్పట *—

గీ. విను మహామాయ శివసనాతని సరేద్రా! సర్వజనమనములకు సజ్జనరూప
 మైనరూపంబుఁగూర్చు నద్వాని నజము, భామకులు పాయ లేకునత్యంబువినుము.

క. సురలే యహ్మాయను బడి, పరతత్వము నెఱుగలేదు * పార్థివ! యిక నీ
నరు లెఱ్ఱెఱుంగ నేర్తురు, పరఁగ జగన్మాతృరచితబంధాన్వితులై. 416

వ. మఱియు నాయంబ త్రిగుణయై వరదయై విరాజల్లు.

క. అపెయె విశ్వముఁ గూర్చెడు, నాపెయె పాలించుచుండు * నాడరమతితో
నాపెయె హరించు నిక జనుఁ, డాపె కృపన్ గనినఁజాయునమ్మోహంబున్
గీ. అనిన నానృపుఁడగిగె మహానుభావ!, యామహామాయ యెవతియోయట్టిదేవి
యెట్లుజనియించెనో మాకు! నెఱుగఁజెప్ప, మనినవారల కిట్లులననియెమాని.

— * మధుకైటభ సంహారము * —

ఉ. మున్నొకమాటు సంద్రము సమున్నతవై ఖరి నేకమై తగన్
బన్నగరాజతల్పమునఁ * బద్మదళాక్షుఁడు నిద్రఁదూఁగఁగాఁ
బన్నగ విష్ణుకర్ణయుగవంకభవుల్ మధుకైటభాఖ్యులౌ
నెన్నికమీఱు రక్కసులు * హెచ్చుమెయిన్ బరికించి నల్లడఁ. 419

ఆ. కమలనమనునాభి! కమలమునందున్న విధినిజూచి వేగవధయొనర్చు
గడిఁగుచున్న సంతసడలి నల్వ శయానుఁ, డైన హరినిజూచి! యాత్మమందు

గీ. జగదధీశ్వరిఁగూరిచి * చక్కనిట్లు, వందసముఁ బొనరించి కడిందిధక్తి
మెఱయసంస్తవమొనరించెదురితహంత్రి! కాలరాత్రి! మహారాత్రి! గాథరాత్రి!

క. రక్షింపు మహామాయా!, రక్షింపుము నన్న మోహారాత్రి! దయాహా!
రక్షింపు యోగసింహా!, రక్షింపుము మెఱియలైన * రాకాసులచే 422

ఉ. తల్లిరొ! నీకృపాగతి నితాంతము నేనును బద్మనేత్రుఁడున్
హల్లకబంధుమాళియగు * నాహఁగుడున్ జగముల్ రచించియున్
జల్లఁగసాఁకుచున్ లయముఁ * జక్కనొనర్చుచు నుండు మమ్మో! నీ
వెల్ల జగంబులన్ గరిమ * నేలెడు రాణివి, లోకపావనీ! 423

నీ. నీవె స్వాహపు మఱి! నీవె యాస్వధవును, నీవె యాలజ్జపు * నీవె ధృతివి
నీవె సద్బుద్ధివి * నీవె యాసిద్ధివి, నీవె యాప్రీతివి * నీవె మతివి
నీవె యాశాంతివి * నీవె యాతౌంతివి, నీవె యాదాంతివి! నీవె స్మృతివి
నీవె యాభాంతివి * నీవె యాశాంతివి, నీవె యాశక్తివి * నీవె రక్తి

గీ. వీవె తుష్టివి, పుష్టివి * నీవె తుష్టు, వీవె తృప్తపు జాతివి! నీవె వృత్తి
వీవె చిత్తువు మాయపు! నీవె మోస, పరపు మసురుల మేల్కొల్పు! పద్మనయను,

- గీ. వేద యిట్టులు ప్రార్థింప వేదమత, సిద్ధయాపిణి ఫాల్గున శుద్ధమందు
ద్వాదశీ తిథియందు నితాంతకరుణ, సమృహకాళియై భువి నవతరించె 426
- క. నలువను జూచి భయంపడ, వలదిక సత్వరము దైత్య నర్కలమాయన్
బాలియింపజేతునిపుడే, జలజాక్షునికిన్ మెలకువ సమకూర్తు విధి! 427
- క. అనివేగ జలజనయను నయనములు విప్పంగఁజేయ * నచ్యుతఁడను న
ద్దుమజలఁగని వారలతో, ననియొసరిచె నైదువేల హయనములొగిన్. 428
- గీ. అంత జగదంబమాయచే * ననురవరులు
హరినిఁ గని వరమిచ్చెద * మడుగు కొనుమ
నాఁగ హరియును హరుసంబు * ననువచించె
నాకు వధ్యులు గండని * నయము మీఱ 429
- గీ. వారులాపై నఁ గొంకియు * వాకుమీఱ, కబ్ధియెల్లెడ నేకమై * యమరుటయున
జూచి నీరులు లేనట్టి * సుస్థలమునఁ, జంపుమన నలివాక్షుఁడు సంతసించి. 430
- క. తనయూరులఁగొని దైత్యుల, ఘనతర చక్రహతిఁజంపె * గమలజఁడంతన్
మనమున నలరి పరాంబను, ననువుగఁగొనియాడి హరికి నభినుతిచేసెన్. 431
- గీ. ఇది మహాకాళికోద్భవం * బిఁగను జెపుదు
శ్రీ మహాలక్ష్మ్యవతరణ శ్రీ చరిత
మింపుమై వినుఁ డెద్దాన * నీతులవిసి
సంతసము సమకూర్చు నశాంత ముగను. 432

— * మహిషాసుర చరితము * —

- క. రంభాసురతనయుండు విప్రంభితవిక్రమఁడు దైత్యసింహము మహిషం
డంభోజోద్భవువరమున, డంభోభిధరున్ జయించితాఁగొనె దివమున్. 433
- గీ. ఇంద్రసింహసనంబెక్కి హెచ్చుమీఱఁ, బదియునాలుగుజగములఁత్రాధిదనర
వందయేండ్లెమహిషుఁడ వంధ్యవివిధ, భౌగభాగ్యగుణులు పొదలుకొనగ.
- ఉ. దేవతలంతఁ జంతిలి మదిని గడువేసఱి గుంపుగూడి వా
ణీవిభుఁడేరఁబోయి కడు * నిష్ఠునుతుల పొనరించి యెట్టులేన్
గావలుఁ గానరానురుని * గండడఁగించి వధించి మర్మకన్
గావకయున్నఁ జత్తుమని * క్రచ్చుటవేడ విధాత యత్తఱిన్, 434

గీ. హరిహరులు వేడ్క నొక్కచో * నపుడు చేరి

యుండుటెఱిగి విరించి ది'న్యోక్తరముల

నల్ల గొనిపోయి యవ్వారి * కెఱుక జేసె

మహిషదౌవ్యంబు వేల్పులు * మఱుగుటయును.

436

చ. సురలు రమేశ్వరేశులకు * జోతలొనగి లులాయదైత్యగు

ర్భరపరిభాధలన దెలిపి * వని వధింపగఁగోరనంత న

వ్వరిదులు జేవడు కిములుల * బాపగఁగోరి రయంబుమీఱ నె

బరముగనక మహాబొకఁడ * భాసితె వారిల ప్రజాత్మి.

437

—* దర్శనవార్తము *

గీ. లట్టితేజంబునఁ దమరాధిపతుల, తేజాలెల్లనుకే దేదీప్యమాన

కాంతిప్రంబగుచునొక్కరి న్నెన్నెలె, గోయనియు నెఱుగనికాంతమూర్తి

వ. అట్టియాయచ్చుకు.

సీ. శంభుతేజంబున * సంభవించెను మోము, విష్ణుతేజంబున * వెలసె బాహు

లాబ్రహ్మతేజన * నలరెఁ బదంబులు, యామృతేజంబుచేనమరెగురులు

చందురుతేజనజానందజనుదోయి, శచితేజమున నడ్ముచిక్కనమరె

వరుణుతేజంబునఁబరఁగెఁ బిక్కలు దొడర, క్షమతేజమున నిలంబముడనర్చె

గీ. గోత్రిరిపుతేజమునఁ గరాంగుళులు పొదలె

గుమదరిపుమహామునఁ బదాంగుళులు దనరె

శ్రీదుతేజన నాన సుక్రీపరంగె

దనరె శ్రీతాగ్ని మహాము నేత్రత్రయముగ

439

క. రదములు ప్రాజాపత్య, స్పదములగుచుఁ దనరె గాడ్చు * భాసిలు చెవులై
యొడవెను సాంధ్యమహంబునఁ, గురురగు శనుతెప్పలమరె * గోమలికట్టల్.

క. అరుణుని మహామున నధరము, శంభుని తేజమున నెసఁగె నూర్ధ్వోష్ఠం
బరుదొప్ప నిట్లు తక్కు న, మరమహామున నొదవె లాఁకిమహితంగములున,

గీ. ఇట్లు పొడవైన యిందిర * నీక్షజేసి, సురలు మురిసి రయంబుననుండరాంబ

రమ లభూషణములనాయధములనొసఁగి, సంతసింపఁగఁజేయ నిచ్చన్ బానర్చి

— * దుర్గాదేవికి దివ్య లాయుధముల నిచ్చుట * —

- సీ. దేవి కిచ్చెను మహాదేవుండు శూలంబు, హరియిచ్చె జక్రంబు నంబికకును
 పాళియిచ్చెను శంఖపాశంబులార్యకు, శక్తికొసంగెను శక్తిసగ్ని
 అమ్మలపొడి ఘంట నశనిచ్చెను వృష, ఘనమగు విల్లిచ్చెగంధవహుడు
 యముడిచ్చె గాలదండమును బ్రజాపతి, యక్షమాలనుదెచ్చియంబకిచ్చె
- గీ. బ్రహ్మయిచ్చెగమండలు, బాలసండ్ర, మొసగెబట్టుపుట్టంబులనురువుమీఱు
 రివల కడియాల వేళ్ళకురివలయుంగ, రముల ముత్యాలపేరులు రివలనత్తు
- క. బంగరు పాంశేవులనున్, బంగరుసందిటికడములఁ బరువపువేడ్కన్
 బంగరుతమ్మలమాలను, బొంగుచు నీరధి యొసఁగె భువనేశ్వరికిన్ 444
- గీ. గండగొడ్డలి నల విశ్వకర్మయొసఁగె, దాటుకత్తులనిచ్చెను గాలమూర్తి
 కామధేనువొసఁగె వజ్రపవచమును మహాస్త్రముల నల్లబేర్చిమై నంబికకును
- క. నగరాజు సింగమును నెన్నఁగఁడగు రత్నములనిచ్చెనశివాక్షికిని
 పుగ మధుపూరితకలశ మొసఁగె జక్కులతోడు భువన జనని వేడ్కన్
- వ. మఱియు శేషుండు మణికుండలంబులను విచిత్రచనాయుక్తంబగు నాగహః
 రంబును సమర్పించె నిట్లు తక్కిన వేల్పులును ననేక రత్నభూషణంబుల నాయు
 ధంబుల నొసంగి రంత జగదంబ దివ్యాంబరభూషణాయుధాలంకృతయై యట్ట
 హసంబుతో గర్జనంబొసర్చె నంత యన్నాదం బాకసంబునిండి ప్రతిధ్వని
 యొడవె. త్రిలోకంబులు గలంగె సింధువత్స్వయంబుతో బృథ్విచలించె.
- అ. దానవార్ద్రమానఁ దైవతగణములు, భువనజననిజూచి పొంగి మహిమ
 రాక్షసేంద్రుడింకఁ రహిజాసి పొలసెడు, సంచు మదిని సంతసించి యంత
- వ. జయజయ ధ్యానంబులొసర్చి యనేకవిధంబుల మాలను వినుతించి యెలర్చి
 రంత నీయలుకుడువిని మహిషానుచరులగు నసురవరులేచి యాకసంబుజాట్టి
 సేనలన్ గూర్చికొని యాయుధంబులు ధరియించి యంబికను దారసించిరి.

— * మహిషాసురుడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

మ మహిషుండున్ భువనశ్రయంబు నిజధామగ్రామసంఘన్నమున్
 రహిమై జేయు మహేశ్వరిన్ గనియు గర్హిణిమాలించి య
 మృహితాకారను నాజినొంపుటపడై మాద్యధృట శ్రేణితో

విహితోద్యత్సకలాయుధప్రతితో + విచ్చేసెనుదేక్షయై.

450

శీ. కాగురానువరులగు బాహువులుండు చిత్తు
రుండు జామరుండును నుదక్రిగుండు నంద
కుండు ససిలోముండును బిడాలుండు దాముం
డును మహాహను దుర్ముఖులును రయమున.

451

శ. నానాశస్త్రాస్త్రంబులతో నంబును బొడువ నార్య + దోర్బలమెసంగన్
దానవవీరుల శరసం, తానములన్ గరంగజేసె + దర్పావ్యతయై.

452

శీ. మేటినిట్టార్పు వలన బల్ + మేలిబలము
గలుగు నవకోటిశక్తుల + గ్రహ్యజేయ
శక్తులకు రక్కసులకును + సమర మొనరె
ఘనగదాశక్తిముద్గర + ఖడ్గములను.

453

ఉ. చండియు నత వేగముగ + జండతరాహవలోలయై మహా
ద్వండబలంబునన్ జెలగు + దానవవర్యుల జిక్కబట్టి ఘే
రుండతరాసిధారలను + ద్రుంచె శిరంబుల నేడ్చెటన్ గరా
లుండగు పైరిభాసురుడు + లోలత నంబును దాసిచెచ్చెరక.

454

శా. లాంగూలంబున గెట్టెలన్ మఱియు వల్లత్తుండచందాహతిన్
శృంగద్వంద్యమునన్ పరాంకితచమూత్తేజీన్ విదారించి చం
పం గాత్యాయని యుత వానినయి రా + మత్తాత్ముడ డద్వైత్యుడున్
సింగంబున్ బొలియింప నాల్పిడ నసిన్ + ఛేదింపె నద్దేవియున్.

455

శీ. కాగురుండంతాగ్రహాశలితుడగుచు, గొమ్ములన్ బెల్లగించి పిన్లొండదెచ్చి
చండిపై వేసి గర్జించె + శౌర్యమెసంగ, నంబ శరతతి గిరినిజూర్గంబొనర్చె

456

శ. మరల మహిషుండు నట్టులె, యురవగుశైలముల శిలల + నూడబెరి యే
డ్చె నంబ పైని విసరంగ, శరధారల వాని యురు రోజము చేసెనదిన్

457

శీ. ఇట్లు మహిషునకును దుర్గ + కేవుమీఱ
జరిగె జరకాలము దురంబు + సర్వదేవ
తాంబ యుతఁ గిరుకమీఱి + యహిమహిషుఁ
బొల్లుసేయంగ నిక్కచ్చి + బూనిమదిని.

458

చ. కరముననున్న పాశమునఁ * గానరుకాశ్మను గట్టినంతనే
హరియయివాఁడు బిట్టెగయ * సంబ తదీయశిరంబుఁద్రుంచె న
త్వర మతఁడొక్క యోధునివిధమ్మునఁ జర్మకృపాణపాణియై
తఱుముచు సంబపై నడరఁ * దా షిఖిమ్ముల గప్పె సంబయున్ 459

—* మహిషాసురసంహారము *—

చ. సరగున దైత్యుఁ డంత మదఁపామజ్జనై యునుయెక్కి వట్టికే
సరితలఁదుండ డండమునఁ * జక్కఁగ మోగుఁగఁ జూచి యతనే
సరసిజనేత్ర వేగనొక * సాయకధారఁ దదీయతుండమున్
విలుగఁగఁద్రుంచె నష్టమర * ఏరుఁడు మేళిసి సైరిభాకృతిన్ 460

గీ. దుష్టుఁడై దీప్తశరముల * నోదనీకు, పంఝము గంపి పఁగఁ * పుష్పరాంబమీఁదఁ
గుఱిసి దిక్కులుభేదిల్లఁగొప్పగర్జనం బొప్పిసఁగిసి జగిలె బళనలి. 461

గీ. మొససి పలుమాఱు మధుపానమును బొప్పి
రక్తలోచనయును మదఁరాగనుచిర
వదనయును నయి యనుగను * భారఁజూచి
యిట్లులనియెను నిగ్రహం * బుట్టిపడఁగ. 462

క. ఓరీ! చలమొనరించేదె, సారెకునాయెదురఁ బెక్కు * చందంబుల బృం
దారకులెవరేనియు నను, మీఱుదురె? దురంబునఁదు * మేలరయవిలుల్.

చ. నిలుమిఁక నంచు బిట్టెగసి * నెట్లన దైత్యునికంత మంఘ్రిశో
బలమునఁ ద్రొక్కివట్టి నిజభాస్వరిశూలముచేత వచ్చినకా
బొలుపఱి యుత్తరార్ధతనుఁపున్ బెకలించియు నెట్టులేని న
బృలియుఁడు వేగిరంబెగసి * ధల్లములన్ గురియించె సంబపై. 463

వ. అంత

చ. కలకల నవ్వె పూన్కిమెయిఁ * గాలిక ఘోటఃపైరియస్తమున్
విలసదసిన్ దెగన్నఱక * వేగ హరీద్రము దుక్కుడైత్యులన్
బొలియఁగఁజేసె గొందఱిఁకఁ * బొల్పరి జీవితరక్ష బెచ్చులై
యలభుజగోద్రలోకమున * కాతరతన్ బరుగెత్తి రత్తఱి. 464

క. కుడిసిరి వృత్తువాసలు, సురలెల్లరు నంబపైని * సురుచిరగతుల
మురియుచు నాడిరి యచ్చర, లురువుగ గంధర్వగణము * లుబ్బుచు బాడన్. 466

క. ఇది చండిచరితంబి, ట్లిది మీకెఱిగించినాడ * నికను నేజె
పైదను శతాక్షి మహిమం, బుదగ్రయశు లాలకింపుఁ * దురుమోదమునగా. 467

— * దుర్గాసురభంజనము * —

క. దుర్గమతపోబలుండు నిరర్గళ విక్రముఁడు రుద్రమహాసురమతుఁడౌ
దుర్గాసురుండు దివిష. ద్వర్గంబులఁ దఱిమి స్వర్గ * భాగ్యములాంచెన్ 468

ఉ. అంతయెకాక దైత్యుఁడు మహాకలపాత్మకుఁడై జగంబునన్
బంతముతోడ వేల్పులను * బాపల నాల సతీవజంబు న
త్యంతము వేపుచుండ నిక * హయని కూయుచునుండి రెల్లడన్
సుంతఁడిపంబు జన్నచును * జొప్పడకుండెను ధర్మమెద్దియన్. 469

గీ. మఱియుఁ బ్రామినుకుల నెల్లఁ * గరము సగ్ర
హించి వించి జగంబుల * నేచుచుండె
బావలెల్ల దురాచార * భరితులైరి
భువి ననావృష్టి పొదలె నావృష్టునువింకె. 470

గీ. ఇకను మేదిని నెచ్చోట * నేని నదులు
నదము లంబుధు లుడకతూన్యతనుజెందె
వనతలములెల్ల బయలులై * వనరె జెట్టు
చేమలెవ్వియు లేక నశించె నెందు

క. జనములు హాహయనుచును, దినుటకుఁ ద్రావుటకులేక * దీమనమఱి రో
దన మొనరించుచు నుండిరి, యనిమేఘులు యోగమాయ * సర్పించికడున్.

మత్తకోకిల. ఏలు మేలుమమా! మహేశ్వరి! * యీ జగంబులఁ బ్రేమమై
జాలుఁగోపము సంహరింపుము * సారభూరి కృపానిధీ!
కాలిశాత్తులఁ జండమాండులఁ * బాపు శుంభ విశుంభునిన్
గూలఁజేసినయట్లు దుర్గముఁ * గూల్పు చుమ్మ! రయంబునన్. 478

ఆ. నిదురి మేలుకొలిపి * నీరజాత్మునిచేతఁ, గంధిలోన మధునిఁ * పైటభుని వ
ధింపఁజేసి యల్ల * ద్రావిణాని బోచితి, వచ్చు యోగనిద్రా * యరసి జయను

క. ఇక నుంతు తడవు నీదు మ, దికిఁ గృపరాసున్నఁ ద్రిజగఁబీజనములు చా
వక మిగులరు తల్లి! ర, ఋక లెన్ను మరన్ హరింపు యిడు జీవనమున్.

చ. అడుగడుగందు బాలురకు * నక్కట! నేరము లొప్పుచుండు న
య్యెడఁ దమత్తిగాక యిక * నేరు సహింతు భవాని! మాకు నె
వ్వడు కడగండ్లు వాటిలివఁ * బొంకముగా నవతార మవ్వడే
కడిది దయన్ బొనర్చి మముఁ * గాచుచుంటివి తల్లి! చక్కనన్. 476

— * శతాక్షి పౌష్యవము * —

క. అని యిటు దుఃఖతులై దను, వినుతించుచున్నయట్టి * వేల్పులఁ గని చ
య్యన ననఘ కృపామయి తా, ననంతనేత్రమయి తనువునవ్వడు నూపెన్.

గీ. విల్లునమ్ములుఁ దామర * విఱియు వివిధ
మూలఫలములు నాలుగు * కేలులందుఁ
దాల్చి దయనొప్ప మోముతోఁ * దప్పులైన
ప్రజలఁ గనుఁగొని కరుణాశు * భరిత యగుచు. 478

క. తొమ్మిది దివసమ్ములు గను, దమ్ముల నశ్రువులు రాల * ధర నల్లడ నీ
ర మ్రేర్పడుడు నడలు నం, ద్రమ్ములు బావులు చెఱువులు రయముననిండెన్

గీ. దాన ధాత్రీయు నంతనే * తరులతాన
మృద్ధమై సస్యపూర్ణమై * హృద్వ్యాకా
మూలఫలభరితంబునై * మురుపు మిగిలె
బచ్చికలు హెచ్చె చాలకుఁ * బరువమిడుచు. 480

వ. అంత

ఉ. వేలుపులుగ మునుర మఱియు * విశ్వమునన్ గలవార తెల్లమన్
బాలఁగ సంతసించి యలశక్తిని సన్నుతిఁ జేసిరంత ది
వ్యాలినిఁ జూచి యార్యయిక * సస్యమభీష్టముఁ దెల్పుడన్న వే
దాలనొసంగు వేగముగఁ * దల్లి! యనన్ జగదంబ యిట్లనన్ 481

గీ. సైపుడించుక దడపు ప్రాఁబిడుపు లిత్తు
నన నలరి యంబ కెఱిగి వాఁరరిగి రిండ్ల
కాక్షణం బందె భయద నిర్హద మొదవి
భూనభంబులు నిండె నందుభ్రతము గదుర. 482

— * శతాక్షి దుర్గాసురుల యుద్ధము * —

క. రౌరవబలములు వడిఁబా, శారిపురిన్ ముట్టడించె * నదిగని యును య
వ్వారలఁగావఁగఁ జక్రము, ధీరతనందుంచి యసురఁడెసఁగన్గొనఁగాన్. 483

క. సురీపుఁడు కఱకుటమ్మల, సురువుగ జగ దేశమాత * యురమునవేయఁ
సరకుఁగొనకమ్మ హేశ్వరి, దురుసగువారసములేసె * దుర్గాసురుపై. 484

గీ. మఱియు నాయమ్మ మేనుండి * మంజుమూర్తు
లెక్కుడుగ మాతలొడవిరి * చక్కనైన
వారు చంద్రార్థశేఖరఁభాసమాన
లతులవిద్యుత్సనుప్రభా * యతలు హితలు. 485

గీ. కాలి తారయు ధూమ్ర బిగలయు ఛిన్న
మస్త్ర శ్రీవిద్య భువనేశి * మఱియు ఘైర
వియుఁ ద్రిపురసుందరియు మహా * విద్య యనెడు
వారధిపాత్రులై యొప్పు * లడసి రందు. 486

క. ఆయసురులకును మాతల, కాయోధన మొనరిఁగా శతాక్షిఁహిణులొ
నాయతదైత్యవరూధిని, కూయిడి తెగటాతె శక్తి * కోటులచేతన్. 487

— * దుర్గాసుర సంహారము * —

క. దేవియు సంత దుర్గముని * దివ్యతరాయతశూలధారతోఁ
జేవయడంగ మోఁదెనొక * చెట్టువలెన్ దనుజుండు నేలపైఁ
గావరమెల్లఁ దీటివడె * గారియిటుల్ దనుజున్ వధించి య
దైవతరాజకిచ్చె శ్రుతిఁతండములన్ మరలన్ బ్రియంబుగన్ 488

వ. అంత నిలింపులంద ఆత్యంత సంతృప్తులై యమ్మహాదేవి! జోహారు లర్పించి
యిట్లు వినుతించిరి. 489

— * దేవీస్తుతి * —

క. జననిరొ! మాకొఱకై నీ, వసంత నేత్రమయరూప * మర్ధిఁగొనుట ని
న్ననుదురు శతాక్షియని యను, దినము జనంబులు జగమునఁదేకువమీఱన్

క. నీకాయముతోఁ బొడమిన, శాకంబులవలన మేలు * సమకూరుటచే
శాకంధరియను పేరును, లోకంబునఁజెందు దీ వఁలొలమనీమా! 491

క. దుర్గమదైత్యుని విప్లవ, వర్గము లలరంగఁజంపి * వైచుటచేతన్
దుర్గాహ్వయమునఁ బరఁగెదు, భర్గాత్మామాదదాత్రి! * పావనగాత్రి! 493

సీ. విశ్వజననిధి * విజ్ఞానదాత్రికి, యోగనిద్రకు జోత * లాసఁగదుమి నె
తత్త్వమస్యాదివా * క్తతి బోధిత యనంత, కోట్యజాండేశ్వరి! * గొనునుతు లివె
వాఙ్మనఃకాయదుఃప్రాప్త! యినేందు పా, వశనేత్ర! నిను నుతింపఁగఁదరంబె
తల్లి! శతాక్షి! నిన్ * దక్కమాబోటి జే, జేలపై! దయనిట్లు * చేతురెవరు.

గీ. ఇట్టి యిదుముల నిక నెప్పు * డెసఁగకుండుఁ
గావుత! జగంబులకు నికఁ * గన్న తల్లి!
అరసి శత్రునిబర్హణం * బమరఁ జేసి
సాఁకుమిట్టల యత్నంబుఁ * జక్కఁ జేసి.

494

— * శతాక్షి దివ్యుల ననుగ్రహించుట * —

వ. అనినంత మహాదేవి యిట్లనియె.

క. క్రేపులు పరుగిడ నొండొక, వైపువనక యాలు వాని * పజ్జనె యురుకున్
దేవకునటు మీ వెంబడి, కాపుగ నే వచ్చుచుండుఁ * గచ్చటలేఖల్! 495

సీ. ఎడఁకనాభక్తి * నసఁగుమీఱలు మది, నే చింతనేయకుఁ * డింకమీఁద
మున్నునంజుడు దినుఁమూఁకలఁ జంపితి, నెల్లెప్పుడును సమయి తువారి
భ్రామర రూపంబుఁబడసి యరుణుగిట్టి, భ్రామరి యనుపేరుఁబరఁగఁదాల్తు
భీమరూపముఁజెందిభీష్మదైత్యులఁబ్రుండఁ, జేసిభీమాఖ్యనుఁజెందుదాన

గీ. నంద నందన నైయల * మందలోన
శుంభుని నిశుంభునిని బట్టి * చూఱఁబుచ్చి
నందసుత యనుపేరఁ జెన్నొందు దానఁ
గాఁచుదాన మిమున్ గలఁ * కాలమిఁకను,

496

వ. అనిచెప్పి యమృతహేళ్యరి యంతర్ధానంబుఁజెంద నవ్వేల్పులలరి నిజవాసంబుల
కరిగిరినిన సురఘండు మునివరున కుమాసేవాప్రకారం బెఱింగింపుమనిన ముని
యిట్లనియె.

497

గీ. సిద్ధకల్యాణి శ్రీదేవిసేవయందు, గర్భయోగంబు భక్తియోగంబుమఱియు
జ్ఞానయోగంబుగలవిక!వానియందు, మొదటఁగర్భయోగంబునేపూనవలయు

గీ. కర్మయోగంబునన్ భక్తిగ్రంథుకొనెడు, దాన జ్ఞానంబు సమకూరుజ్ఞానసిద్ధి
వలన మోక్షంబు చేతులునుధనందు, గర్మయోగంబె శ్రేష్ఠమేగానుపించు
క. మాయయనంగాఁ బ్రకృతియె, మాయి మహేశ్వరుడు శివుడు మహనీయుండా
ధ్యేయని భేదం బొందని, కాయంబెఱుగుటయె ముక్తిగాఁ దెలియదగున్.

— * దేవీపూజనము * —

- గీ. దినదినంబర్థిమై మహాదేవిపూజ, నేయు పుష్కళంబును * శివకుదేవ
శంబు నిర్మించి తద్విగ్రహంబునుం బ్రతిష్ఠఁజేసినవాడొందుఁ దేజరిలుచు,
వ. ఇంకను.
- క. దేవీమూర్తిని నడుమను, శ్రీవెలయఁగనిల్చి తక్కు * జేతేలను నా
యావిధిఁ జాట్టప్రతిష్ఠం గావించఁగ నెగడు సకల * కల్యాణంబుల్. 102
- గీ. అట్లు చేయంగ లేనివాఁ * డాన్కిమందు, భగవతీశ్రవణ గల్గినఁ * బట్టుబట్టి
కట్టెడను దివ్యహార్ష్యంబు * గొరికే నుటంచుదలఁచినసిరులొందునఘముఁ గాయు
- ఉ. ఎవ్వఁడు భక్తితోడఁ బరమేశ్వరి నిచ్చులఁ గొల్పుచుండు నిం
కెవ్వఁడు తన్మోహమనువు * నిర్ధమతిన్ జపించుచుండుఁ దా
నెవ్వఁడు చక్రరాజమున * నింపుగఁ జందనకుంకుమాగరల్
మన్వవు వేడ్కనుంచు ననుమానమి ? వాడిల ధన్యుడొటకున్. 104
- ఆ. దుర్గ నవుడుగాని * దులసివిష్ణుక్రాంతెలను సమర్పనంబు * నొనరువకుడు
పద్మములను బిల్వపత్రంబులను జాతికుసుమములను బూజఁగూర్చుడెపుడు.
- వ. మఱియుఁ గేతకీ వల్లికా చంపకాది సుగంధ కుసుమంబులన్నియుఁ బూజా
యోగ్యంబులే యింకను.
- గీ. దేవిఁ బ్రతిమాన శుద్ధ తృప్తీయయందు, భక్తిమై బూజఁజేసినఁ బడయు జనుడు
సంపదల నాయురారోగ్య సంతతులను, భోగ మోక్షంబులను నిందు బొంకు లేదు

— * నవరాత్రపూజ * —

- వ. వెండియునిక నాశ్వయ జశుద్ధ ప్రతిపత్తు మొదలుగఁ దొమ్మిదిరోజులందును
శ్రీ దేవిపూజనంబుఁ గల్గొక్క ప్రకారంబొనర్చినట్టి వానికిఁ ద్రిరాకంబులందు
దుర్లభంబగు శ్రేయంబు లేదన నురధుండును వైశ్యుండును మిగుల నలరి యవ్వ

నంబున శరన్నవరాత్ర వ్రతంబుకొనర్చి మరదుడు నిజరాజ్యంబును, సమాధి
యను వైశ్యుడు దుఃఖోపశమపంబుకొంది రిక నీశ్రీ దేవీమహాత్మ్యంబును జది
విన వినవారల కిష్టార్థంబులు చేకూరుననిన నూతునకు శౌనకాదిమునులు
మహాత్మా! శివవాచకంబై యొప్పు వ్రణవార్థంబు తీరజింగివు మనుటయు

క. కాళీశశిశేఖరపద, నాళీకార్పాఢ్య హృదయ శివనివారాజ

త్కాలేశారాధ్యానుజ!, వ్యాశేశ్వరహారతత్త్వవశ! లక్ష్మ్యంబా!

509

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ

వ్రణితంబైన శివపురాణంబందలి ఉమాఖండంబు

సర్వము సంపూర్ణము.

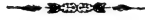
శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివభాగ్యము:

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ కైలాసఖండము
ప్రథమాశ్వాసము

ముదిగొండకులార్జున
సోమా! సోమేష్టలింగ + శోభితపూజా
కామా! కామాదిపు
స్తోమ జయోద్ధామ! దామ + సుకుచిరకీర్తి!

వ. అపరీక్షింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

2

చ. ఎవడు జనించుచుండెగ నె + యీశ్వరభావముఁ జెందెనో ముని

ప్రవరులలోన నెవ్వడు విభాసితమోక్షవధోపదేష్టయా

నవడు మహామహుం డతులుఁ + డెవ్వడు ధ్వస్తగుణత్రయుండు బ్ర

హ్మవిదుడు వామదేవుడను + నాతడు దివ్యమునందుఁ దున్నతిగ.

3

గీ, జ్ఞానియు మహేశనిభుండయిఁ ఘనతమిఱు, నమ్మహాముని శిష్య సర్గమ్ముతోడ
ధరను శుద్ధిఁబొనర్చుచుఁ దక్షిణాశఁ, దనరిన కుమారగిరినొక్కఁ దినమునందు.

—* వామదేవముని కుమారాద్రిఁజేరి కుమారుని సేవించుట *—

గీ. చేరి స్కంద సరోవరసీరమందు, మజ్జనముఁ బొనరించి కుమారదేవ

సముఖున కేగి మునివికారములు గొలువ, వజ్రుగీర్వాణగేయు శ్రీపార్వతేయు

క. దరిసింపి మొక్కి మనమునఁ, గరముమురిసి యంజలిన్ దొంగన్ బూనియిటుల్

వరమధురాక్షరములతో, నరుమగ సుస్తవముచేసె + నతిశయభక్తిన్.

- సీ. ప్రణవరూపునకును * బ్రణవార్థ వేదికిఁ, బ్రణవార్థమునకును * బ్రణవమునకును
నుపనిషదర్థమై * యొప్పినసామికి, నుపనిషద్రూపునకున్నతునకు
నణువునకు నశీయఁజేడై తగు వానికి, గొప్పకు గొప్పయై * యొప్పువాని
కాత్మగుహరూపుఁడగువాని కాత్మగు, హానిహితునకు గుహ్యార్థ వేది
- గీ. కిని గుహున కర్కశేజునకును మహేశ, నుతునకు మహేశశిష్యునకతఁ లితునకు
శివకరునకు శివాస్యరాజీవమిత్రు, నకును స్కందునకివె వందఁసములు సేతు
- క. శరకాననశాయికినినీ, గిరిజాపుత్రునకుఁ గార్తికేయునకును దు
ర్ధరతక్తిధరున కాశ్రిత, వరదున కసురసముదాయ * భంజకునకొగిన్, 8
- క. అల్లవడక్షరమూర్తికి, నల్లవడక్షరమహాపదార్థజునకు
త్ఫుల్లారవిందనయనున, కుల్లసము మెఱయఁజేతుఁనొగి వందనముల్, 9
- గీ. అభగంగానుతునకు వడధ్వజాహి, రునకు వడ్డుఘనకును శాంతునకుసింధు
రానన మబుద్ధి వైభవ * హర్షితునకు, దివ్యవర్గ సమాశ్రిష్ట, జేహునకును, 10
- క. సకలమరమణిమకుట, ప్రకటన్రక్పూజితాంఘ్రి * పంకజనకు మా
మకహృదయాదిష్టితగురు, నకుఁ జేసెద వందనముల * నమ్రుఁడనగుచున్, 11
- గీ. తవిలి యిట్లు నుతించి ప్రదక్షిణత్ర
యంబును నొసర్చి సాష్టాంగమలర మ్రొక్కి
చేతులను మోడ్చి నిలిచిన * శిష్టమునిని
వామదేవుని గన్గొని * భర్గసుతుఁడు 12
- ఉ. సంతససుయ్యె నీనుతికి * సన్మునినాయక! యే మొనర్తు నీ
వెంతయు నిస్సృహుండవును * నీడ్యతరుండవు యోగి పెద్దియేన్
సుంతయు నీకు గాంక్షితము * చొప్పుడదెల్లు పరోపకారముగా
జంతయొసర్చి యిప్పుడమిఁ * జేరి వరించుచు నుండు విమ్ముగన్, 13
- క. వివదగినది యెదియేనియు, మనముననున్న యెడఁదెల్పు * మానీశ్వర! నే
ననువుగ లోకానగ్రహ, మునుగోరుచుఁ దెల్పువాఁడఁ * బూనికీ మెఱయన్ 14
- గీ. అనిన స్కందుని వచనములాలకించి, వామదేవుఁడు ప్రత్రయాపనతుఁడగుచు
మేఘగంభీరనాదముల్ * మెఱయఁగట్లు, వలెఁగ పాణ్డూతురున్ తోడఁ బ్రౌఢిమిఱు.
- ఉ. దేవర! నీసదేశమునఁ * దేకువ నేమని విన్నవించెదన్
జేవుల మయ్య! మేము శృవఁ * జేకొని యిట్టలమమ్ము సాకుటన్

భావమునందుఁ జన్మమరి * పల్కెద జంకును గొంతులేటిటల్

తావకవాక్రసారము నాదారముఁ గోరుచు నల్పమేధతో.

16

క. ప్రణవము శివవాచకమగుఁ, బ్రణవమునకు వాచ్యమరయఁబతుపతి శివుఁడా
ప్రణవముతోడ నమరి పశు, గణముల బంధములఁబాపుఁగద లోకమునన్ 17

క. ఓ మనునది బ్రహ్మంబగు, నోమనునది యీశమస్త * మూహింపంగా
నోమనిపాడెడు సామము, లోమని బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ * మొందుజగమునన్

గీ. ఇట్లు శివతత్త్వమునకన్న * తరమొకఁడు
మంతయునులేదు జగమునఁ * జాడనభవుఁ
హాకకఁడె మహేశ్వరుఁడు శివుఁ * హొప్పరీఱు
సర్వరూపధరుఁడు శాశ్వతుఁడు హరుఁడు.

19

— * వామదేవముగ్గి గుమారస్వామిని ప్రణవార్థము నుపదేశింపుమనుట * —

క. ఇఁకను సమప్తీవ్యప్తి, ప్రకారముల తీరులొప్పుఁ * బ్రణవార్థము నా
శాకఁడును జెప్పఁడు నేటి ద, నక దొరకం హొజ్జ యెందు * ను భవాదృశుఁడై

క. తెలుపుము దేవ! తదర్థము, మలపుము నా సందియముల * మానసమలరన్
నిలుపుము నీభక్తులలో, నలుపుము తావకకృపాప్రసారాస్పదుఁగాన్, 21

గీ. ఇట్లు ముని యడ్డఁగాఁ బరమేశ్వరాత్మ
భవుఁడు సంతోసమున మనఃపథమానందు
సాష్ట్రాంతిశక్తలాంచితు * సాంబశివునిఁ
బ్రణవగాతునిఁ గొలిచి తాపనసహితుని.

22

వ. ఇట్లు విశ్వాణింప నుపకరించె.

క. బాగుగ బాగుగ నడిగితి, వో గుణనిధి! వామదేవ! * యన్నతభావా!
యీగరిమని 'వృ భావము, లే గుణశాలియును నడుగఁ * డెందుమునివరా! 23

— * వామదేవముగ్గి గుమారస్వామి ప్రణవార్థము చెప్పుట * —

క. శివభక్తవలెనుండవు, వివేకనిధివౌట నిట్లు 'వృద్ధిచితి వీ
వవగతము కాకకాడె, నవచింతను విను మఖిలజన్మశ్రేయముగాన్. 24

ఉ. లోకములో జన్మల్పమయి 'లోలుపు లెంతయు భిన్నభిన్న మా
ర్గాకులు లై శిమోహజతు * లారయలేరు మహేశనత్వముగా

నీకు వచించెదన్ విను మునివ్రతరా! ప్రణవార్థ మల్లను
శ్రీకరుడౌ శివుండు శశిశేఖరుడారయుమీ యథార్థమున్.

25

గీ ఇదియె సత్యము వినుము చేయెత్తి చెప్ప
వాడ శ్రుతిగుతమీయదే * బ్రహ్మవేత్త
లైన మునులు పురాణంబు * లందు ధర్మ
శాస్త్రముల యందుఁ జెప్పిరి * సత్య మిదియె.

26

గీ ఎవనిదెస సల్ల వాక్కులు * హృదయమునను, నరయఁగా లేకమర లెడు * నక్కజముగ
నెవనియానందమెఱిగిన * యిభ్యజనుడు, భయపడం డెందు నేనియు * భవ్యమూర్తి!

గీ. ఎవని వెలుగున నిన చంద్ర * ఋక్షవహ్ను, లాతటిత్తులు వెలుగక * యల్లయుండు
నెవని వెలుగుకులోఁగి వా * మెల్ల వెలుగు, నెవని వెలుగున నీసర్వ * మిల్లు వెలుగు

క. సర్వైశ్వర్యయతుండును, శర్వుం డాకాశమధ్య * సంచారియునున్
సర్వవ్యాపియునగు నా, సర్వేశుడు చిన్మయుండు * సంసేవ్యుడిలగ.

29

గీ. ఆపరాశక్తి నిర్గుణమై మనోహ
రయునునై భావగమ్యయై * రాణమీటి
యేపురుషునందు గూఢయై * యెనకమెనఁగ
నిష్కలయునయి శివయయి * నెగడు నెప్పుడు.

30

గీ. వెలయు శివరూపమిలను దై * నిధ్య మొంది, స్థూలనూత్నవగంబులన్ * లీలలాప్ప
మోక్ష కాముకులగుయోగ * పురుషులరసి, వాసిఁబూజింతురెందు దై * వాఱునిష్ఠ

క. సకలము నిష్కలమనియును, నిక నొక భేదంబుపొసఁగు * నెంతయుజ్ఞానా
త్మకుడై పరమాత్మయనన్, రకముగ నిష్కలపువ్యక్తి * రాజులు మానీ! 32

వ. ఇక సకలంబగు సదాశివమూర్తి.

గీ. పంచమంత్రతనుడు కలా * పంచవిగ్రహుడును శుద్ధస్ఫటికసన్ని * భుడును పంచ
వక్త్రుడు శతభుజుండు త్రి * పంచలోచనుడును శీతలరశ్మిప్ర * భుడునయి తగు

—* మంత్రమయమూర్తి *

ప్రీ. ఈ శాసనమస్త కో * పేతుండును బురార, నుడును దత్పురుషాననుడు సహోర
హృదయుండు వామదే * వదృఢగుహ్యుండును, ద్యౌజాతపాదుండు * యోగధరుడు.

సర్వజ్ఞతాది పట్నశ్చిత్త మడంగీకృతతనుండు శబ్దాది + వితతశ్చిత్త
విస్ఫురితహృదజ్జ + విలసితుండును మనో, మయిస్వీయయనగు వా'మసశ్చిత్త

గీ. తో సతమును మిగుల విభాసితుడయు, సకలనిష్కలమూర్తి ప్రళిత స్తిమిత
దనరునారయుదు రిది త'త్వజ్ఞజనులు, వామ దేవమునీంద్ర! స'ద్భావసాంద్ర!

వ. మంత్రాది పద్వీధార్థంబుల యథోపన్యాస మార్గంబున సమిప్తివృష్టి భావార్థ
పురస్సరంబుగఁ బ్రణవస్వరూపంబు నెఱిగింతు నం దువదేశక్రమంబు ముందు
గాఁ జెప్పెదను వినుము.

85

గీ. ఇలమనుష్యులు నాల్గు జాతులుగ నుండు
రెండుఁ దై వర్ణికులకే వేదాధికార
మొప్పియుండుటచే స్వాశ్రమోచితమగు
ధర్మమును వారనష్ఠింపఁ + దగు జగమున.

86

గీ. విచిత్రమిస్మృత్య దితమగు విమలధర్మ, మరసిచేయుజనుడు సిద్ధి'నందఁగలఁడు
ఇల్లు వేదపథమును దా'నెఱుకఁజేసి, నట్టి శివుఁడే వచించె ది'వ్యమునిచంద్ర!
వ. ఇల్లు ప్రవసిద్ధులగు సర్వమునీంద్రులు వర్ణాశ్రమాచార పుణ్యంబులఁ బరమేశ్వరు
నర్చించి తత్సాయుజ్యంబుఁ బడసిరి.

88

గీ. మూఁడు ఋణములతోడఁ దాఁబొడిము ద్విజుఁడు
బ్రహ్మచర్యంబునన్ ముని + ప్రకరఋణము
యజ్ఞమున దేవఋణముఁ బు'త్రాప్తిఁ బితల
ఋణముఁ దీర్పంగ వలయు ము'నీంద్రవంద్య!

89

క. మానుగ ఋణములఁదీరిచి, వానప్రస్థాశ్రమంబుఁ + బడసి సమమతిన్
బూని విజితేంద్రియుండై, తా నభ్యాసంబు నేయఁదగు యోగంబున్.

40

గీ. ఎపుడు బుద్ధి దృఢంబయి'ంచుకొని, చలన మొందకయుండు నా'చెండమెఱిగి
సర్వకర్మంబులను వేగ'సన్యసించి, జ్ఞానపూజాపరుండయి + కా'లవలయు.

వ. మఱియు సన్నాపాశ్రమదశ యనన్యాదృశమని యెఱుంగుదువుకదా!

42

క. ఏనికృతుల నొందకయే, తా విలసిలు నిద్రియతహృదయులకుఁ జేర్చి
శ్రీవెలయ శివైశ్వమునగా, జవన్మృత్తి ఫలమిడును + సిద్ధము మానీ.

43

వ. అని యంత సన్నాసాశ్రమస్వీకార ప్రకారం బంతయు విధ్యుక్త ప్రకారం
బుగ నాంగోపాంగంబుగఁ దెలిపి సంత వామదేవుండు కుమారున కిట్లనియె.

గీ. షడ్విధార్థ పరిజ్ఞాన * సరణి యెట్లు
షడ్విధార్థంబుఁ దెలిపెడు * జ్ఞానమెద్ది
ఇంతకును బ్రతిపాద్య * మిఁకెవ్వఁ డిట్టి
యెఱుక కెయ్యది ఫలమునా * కెఱుంగఁ జెప్పు. 46

క. ఇవి తెలియక నేఁబతు శాస్త్ర విమోహితుఁడనగుచును భృశము శివమాయన్
మివల భ్రమించుచునుంటిని, శివనందన! మోహమఱి వచింపుము కరుణన్.

గీ. అనిన గుహు డిట్లులనియె సంయమివతంస, నీవడిగినట్టి యర్థంబు! నే వచింతు
తనరు వ్యప్తిసమిప్తిభేదములనొప్పు, ప్రణవశివరూప షడ్విధార్థముల నిపుడు.

వ. ప్రథమంబు మత్రిరూపంబు; ద్వితీయంబు మత్రిభావితంబు; తృతీయంబు దేవ
తార్థంబు; చతుర్థంబు ప్రపంచార్థంబు; పంచమంబు గురురూపదర్శకంబు;
షష్ఠంబు శిష్యాత్మరూపదర్శకంబునా నివి షడ్విధార్థంబులు. మత్రిస్వరూపంబు
నెఱింగింతు విను మద్దాని విజ్ఞానమాత్రంబున నరుండు జ్ఞానియగు. 48

—* పరిణవస్వరూపము *

గీ. అద్యమై యొప్పు స్వరమును! నై దవదియు, నైన స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ
మును బిదపబిందునాదంబు! లును సమష్టి, రూపమగుమంత్రరూపంబు! జూపినాఁడ

వ. ఇట్లు వేదంబులచేఁ జెప్పఁబడె నందు నాదము సర్వసమష్టియగు బింద్వాడ్యం
బగు వర్ణ చతుష్టయంబున శివవాచకంబగు ప్రణవంబు వ్యప్తిరూపంబిఁక యంత్ర
రూపంబగు శివలింగంబును గుఱించి విను మన్నిటికన్న క్రిందగ లింగపీఠం
బును నద్దానికీ, బైనఁబ్రథమ స్వరంబును దానిపై 'ఉ' వర్ణంబును, అందుపై
“మ్” వర్ణంబును దచ్చిరంబుపై బిందువును దానిపై న బ్రణవ రూపమైన
నాదమును లిఖింపవలయును. ఈ యంత్రము సంపూర్ణంబు జేందిన సర్వ
కామంబులు సిద్ధించును. 50

గీ. ఇట్లు యంత్రమ్మును లిఖించి * యింపుమెఱయఁ
బ్రణవవేదన మొనరింప * వలయుదాన
నుత్తమగు నాదమునను దా! నూహసేయ
వలయు నాదావసాసంబుఁ * బరమమాధి!

వ. ఇతను గూఢంబును శంకిరప్రోక్షంబునగు దేవతార్థంబు జెప్పిన విషయము
 “సద్యోజాతప్రపద్యాది” యను నుపక్రమంబు మొదలుచేసి ‘సదాశివో’
 మనువటకు బ్రహ్మపంచక వాచకంబు గు నై దమంత్రంబులు నూత్నంబులైన
 బ్రహ్మరూపంబు లివియె పంచదేవతలు. 52

క. అయీ దేవతలే యను, మా యాదవదేవుడైన యధిపుని మూర్తుల్
 శ్రీయలరంగ నీమంత్రము, లాయధిపున వాచకంబులయము మానీ! 53

వ. మూర్తి మూర్తిమంత్రంబులకు నెక్కుడు భేద బులెదు ఈ శాసనము భోపేరుం
 డని శివుని విగ్రహము మున్న జెప్పితిగాదె? సద్యోజాతాద్యనుక్రమముగా
 నీ శానాంతమువటకు శివుఁ ముఖపంచకంబు చెప్పి జడిపిది, మఱియు నీ శాసన
 దేవునకు జతరూపపదమందు దత్తేంద్రపాద్యంబున సద్యోజాతాంతం
 బునగు బ్రహ్మరూపంబు చిత్రఫలంబు గలది ఈయది పంచబ్రహ్మ
 సవప్త్యియగు నీ శాసనబ్రహ్మరూపంబుగః శుశిష్టేనది పురుషాద్యంబు సద్యో
 జాతాంతంబగునది వ్యష్టిరూపంబు, అను పాదయంబగు నీ చక్రిము ప చార్థ
 కారిణంబు. పంచబ్రహ్మగ్రంథంబు నూత్నంబులైనవయంబు సర్వీకారంబు

గీ. తగ ననుగ్రహమును ద్వివిధంబుగాంగఁ
 బరంగుఁ బ్రభువగు యాదవభావముఖ్య
 గోచరంబును మఱి జీవకోటికిం బ
 రావరవిముక్తిదంబును యశ్రీవహిల్లు. 54

వ. సదాశివున కీయది కృత్యద్యయముగా నుదాహరింపఁ బడినది అనుగ్రహము
 సృష్ట్యాది కృత్యములలో నైదవది పరి బహు స్వరూపులను గల్గినదాయ
 కులును నగునీ సద్యోజాతాద్యలగు వారిదు గణితలగఁ జెప్పబడిచున్నారు
 అనుగ్రహ మయంబగు నీ చక్రిము శాస్త్ర్యతీతకలామయంబై చెప్పుబడినది
 భావితాత్మలును సదాశివోపాసకులును బ్రణవాసక్తచేతస్కులను నగు
 యతలకీపదము గమ్యస్థానము. వారీపదమునబొంది విఫలంబులగు భాగంబు
 లను బ్రహ్మరూపియగు దేవునితోడ సనుభవించి మహాప్రలయసంభవమందు
 శివసామ్యంబును బొందుచున్నారు అట్టివారు మగిల సంసారాబ్ధి యందు
 గూలరు. ‘తేబ్రహ్మలోకే’ యనడు సనాతనియగు శ్రీతియిట్లు చెప్పుచున్నది.
 ఈయదియె శివునియొక్క గవప్త్యియగు నైశ్చర్యము ‘సర్వైశ్చర్యేణ సంపన్న’

యనెడు సధర్వశిఖ యిట్లుచెప్పుచున్నది. ఈశివునకే సర్వైశ్వర్యప్రదాత్మ
త్వమును జెప్పుచున్నారు. ఈ సదాశివునియొక్క పదముకన్న సధికముగు
పదములేదు. అందు బ్రహ్మపంచకవిస్తార ప్రపంచ మగుపట్టచున్నది. ఈపంచ
బ్రహ్మములనుండి నివృత్తిమున్నగు కలలుపొడముచున్నవి. అవి నూత్నభూత
స్వరూపంబులు గలవియై యీశ్వరరూపస్వరూపంబగు నీ ప్రపంచకమునకు
గారణములై విశ్రుతంబులైనవి విమలవిధములుగా నున్న యీ బ్రహ్మప్రపంచ
కంబిట్లు వేఱువేఱుగ విభక్తంబైనది. పురుషుండు వీనులు వాక్కు శబ్దం
భాకసం బీవంచక మీశానరూపబ్రహ్మముచే వ్యాప్తంబైనది. ప్రకృతియుఁ
ద్వక్తు చేయి స్పర్శము గాడ్చు, అను నీవంచకము తత్పురుషబ్రహ్మముచే
వ్యాప్తమైనది, బుద్ధి నాలుక పాయపు రస ముదకము వామదేవబ్రహ్మముచే
వ్యాప్తమైనది. మనస్సు నాసిక ఉపస్థేంద్రియము పరిమళము భూమి సద్యో
జాతబ్రహ్మముచే వ్యాప్తములైనవి. బింద్యాద్వంబగు నేతత్పుష్పయముగలదో
అట్టివంచవర్ణములకు సమష్టియును శివనాచకంబగు ప్రణవము యంత్రీరూప
ముగా నిట్లుపదేశించఁ బడినది. శివోపదిష్టమార్గముచేఁ బరమంబును మం
త్రాధిరాజంబును శివరూపంబునునగు ప్రణవంబునిట్లు యంత్రీరూపంబుగ
భావింపవలయును.

౬౬

తే. ఇకను జెప్పెద నాలింపుఁ ' డింపుమీఱు
సృష్టిపద్ధతి శ్రీసదాశివునివలన
నమ్మేహేశాదికచతుష్క ' మమరువిధము
మును శివుం డును కానతిఁచిన్ తెఱంగు

ప, ఆకాశాధిపతియును, ప్రభుండును నగు సదాశివుండు సమష్టియగు, ఈయన
యొక్క వ్యష్టిధర్మంబుఁ జెందినది మహేశాదిచతుష్టయంబు. సదాశివుని
యొక్క సహస్రాంశంబున మహేశ్వరుఁ డుద్భవించె నాతండు పురుషుల కనురూ
పుం డగుట వాయుతత్త్వమున కధిపతియై వెలసె. వామభాగంబున మాయా
శక్తియుతుండై సకలుండై క్రియాయుతుండై యుండు; ఈయనయొక్క వ్యష్టి
రూపం బీశ్వర చతుష్టయంబు; ఈశుండు విశ్వేశ్వరుండు పరమేశుండు సర్వేశ్వ
రుండు; ఇది యుత్తమంబగు తిరోధానచక్రము; తిరోభావము ద్వివిధంబు;
అందొకఁడు రుద్రాదిగోచరము, మఱొండు పశువర్గసంతతియొక్క దేహభావ
ముచేతఁ గర్మసామ్యక్షణమునఱుకు భోగానురంజనపరము. కర్మసామ్యంబుండు

ననుగ్రహమయ్యుండగు ప్రభుం డొకండుండును, అందు దేవతలందఱు సర్వైశ్వర్యులై పరబ్రహ్మశక్తులై నిర్వికల్పులై నిరామయ్యలై కీర్తింపబడుదురు.

గీ. కను తిరోభావరూపచక్రమిది తాప, సేంద్ర! శాంతికలామయంబిద్ధతరము
అమృహేశ్వరాధిష్ఠితంబలమహేశ, పాదసేవుల కీయది ! ప్రాప్యమరయ. 59

వ. మఱియు నమృహేశ్వరుల కీయది సాలోక్యకృమంబుగ విముక్తిదాయకంబు. మహేశ్వరుని సహస్రాంశంబున రుద్రమూర్తి జనించె. అతం డఘోరపదనాకారుండు. తేజస్తత్త్వాధిపతి. వామమందు గౌరీశక్తియుతుండు. సర్వసంహారకారుండగు ప్రభుండు, ఈతని వ్యప్తిరూపము శివాదిచతుష్టయము— శివుఁడు హరుఁడు, మృదుఁడు, భవుఁడు— ఇది మహాదివ్యంబును బరమంబు నదృశ్యంబునగు సంహారచక్రము. ఆసంహారము బుగులచే నిత్యాదిభేదంబులతోఁ ద్రివిధమైనదిగాఁ జెప్పబడినది. నిత్యము జీవనుషుప్తి నామకము, నైమిత్తికము విధిచోధితము మహత్తు విలయము. ఇట్లు వేదనిదర్శితము. జన్మదుఃఖాది శ్రాంతులును ముషితాత్ములునునగు జీవులకు విశ్రాంతినిమిత్తమై కర్మవరిపాకమునకై మహాతేజస్వియుగు రుద్రునిచే నీతివిధసంహారము కల్పితంబైనది ఇది రుద్రునికీ గృత్యత్రయంబు ఈసంహారము—సృష్ట్యాది పంచకృత్యములతో నొక్కఁడగును. అందుఁ బరబ్రహ్మస్వరూపులును లోకానుగ్రహకారకులునునగు భవాదులు దేవతలుగాఁ జెప్పబడుచున్నారు ఇది విద్యారూపకలామయంబగు సంహారాఖ్యచక్రంబు రుద్రునిచే నధిష్ఠింపబడిన నిరామయంబైన పదంబు.

గీ. రుద్రపూజానిరతుల కీ ! భద్రపదము. ప్రాప్య మిదిరుద్రసాలోక్య ! పదవినుండి
క్రమముగారుద్రసాయుజ్య! గరిమనొసఁగు, నందియము లేదరయమిశ! చరణభక్త

వ. రుద్రమూర్తియొక్క వేయవయంశంబుచేత విష్ణుపుజస్మించె. అతండు వామదేవచక్రాత్మకడై యుదకతత్త్వమునకు నాయకుండయ్యె. మఱియు వామభాగంబున రమాశక్తియుతుండును సర్వరక్షాకరుండును జతుర్భుజండు సరవిందాక్షుండు శ్యామవర్ణుండు శంఖచక్రాదిధరుండునై యును, ఈయనకు వాసుదేవాది చతుష్టయము వ్యప్తిరూపము. వాసుదేవుం డనిరుద్ధుండు సంకర్షణుండు ప్రద్యుమ్నుండు ననువార లీయదియుత్తమంబగు స్థితిచక్రము, స్థితియనఁగా ఫలభోగులగు జీవుల కారభ్యకర్మభోగాంతము సృష్టింపబడిన జగ

త్తును గర్తతోఁగూడఁ జాలించుట. ఈస్థిగూడ పంచకృత్యములలో నొకటి నిర్వికల్పులును నిరాతంకులును ముక్తులకానందకరులును నగు ప్రద్యుమ్న ముఖ్యు లిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడిరి. ప్రతిష్ఠాపూజయును ననుత్తమంబును జనార్దనాధిష్ఠితంబును బరమపదంబును నగు స్థితిచక్రంబిదియె.

గీ. విష్ణుపాదాబ్జసేవులై * వెలయు వైష్ణవులకుఁ బ్రాప్యపదంబయి * చెలువురూఱు చక్రమిది సాలోక్యాదిశర్మపదము, లొసఁగఁగఁదిది ముపితల * బిగిరి హృథవ!

వ. ఇంక విష్ణుపుయొక్క వేయనయంశంబుచేఁ బితామహుండు పొడమె ఆతఁడు సద్యోజాతముఖాత్మకుడై పృథివీతత్వనాయకు డయ్యె మఱియు కామాధిష్ఠితవాద్గేవీసహితుండును సృష్టికర్తయు జగత్ప్రభుండును జనుగుఱుఖుండును రక్తఽర్ణుండును రజోరూపస్వరూపవంతుండునునై విలసిల్లు. ఈయనకు హిరణ్యగర్భాది చతుష్టయంబు వ్యూహంబు, హిరణ్యగర్భుడు, పిరాట్టు పురుషుండు, కాలుండుననువారు, బ్రహ్మపుత్రాదినీలంబును సర్వకామార్థంబును బ్రహ్మోపాసక సుఖప్రదంబును నగు సృష్టిచక్రమిది సృష్టియన సంహరింపఁ బడిన జీవలోకమునకుఁ బ్రకృతియందు వెలుపలికిఁ దీసి నాధనాంగఘాములతోఁ గూడఁ గ్రమభోగార్థము సంయోజనముసేయట. ఇది పై తామసకృత్యము పూహనుభావమాంబుగ నీజగత్సృష్టి క్రియావైశద్యముతోఁ బరంగు జగత్సృష్టియఁగూడఁ గృత్యపంచకమందలిదే. ఇందుఁగ లాదులు దేవతలుగఁ బరికీర్తితులైరి.

ఆ. ఇది నివృత్తిరూప * మింపగు సృష్టిచక్రంబు శ్లోభితంబు * కాంచనోదరాదికృతము పద్మజారాధకులకిది, ప్రాప్యపదము ముక్తిభాగ్యకరము. 65

వ. ఈనాల్గు చక్రములందు మహేశాది క్రియలుగఁ బ్రణవము గొణవృత్తిచే వాచకంబగును. ఇది వేడవిశ్రుతి వైభవంబగు జగచ్ఛక్తియు శృతియు 'పంచారంచక్రిం' అని స్తవము చేయుచున్నది ఆలాశచక్రభ్రమివలె నవిచ్చిన్నలయోదయంబును సృష్ట్యాది పంచావయంబును బంచారంబును నగు జగచ్ఛక్తిమిది యొక్కటే. అంతట వర్తించునది గనుకఁ జక్రమని చెప్పబడుచున్నది. అమితలేజస్కుండును హిరణ్యయగ్నుడునగు శివదేవుని యొక్క శక్తికార్యమగు నీచక్రము హిరణ్యజ్యోతిస్సేవితము. ఇది నీచక్రముదశముచే నావరింపఁబడినది. ఆయుదక మగ్నిచేతను నాయగ్ని వాయువుచేతను, నాయు

వాకాశము చేతను నా యాకాశము భూతాదిచేతను నాభూతాది మహత్తు
చేతను నామహత్త వ్యక్తముచేతను నావరింపబడినది సప్తావరణంబు లిట్లు
విశ్వముయొక్క రక్షణమునకై యేర్పఱపబడినవి. ఇతర జక్రముకన్నఁ బది
గుణము లుదకంబెక్కుడుండును. సలిలమకన్నఁ బదిగుణము లెక్కుడుగా నగ్ని
యును నటమీఁదఁ దక్కినవికూడ నుత్తరోత్తరము దిశగుణాధికంబులై యుం
డును. ఇదియే బ్రహ్మాండము. ఈయర్థమునే ప్రకటించు గాఁ జక్రసామీప్య
మందు జలంబుండటవలన 'సలిలస్వవధ్య'యనీ యింక విమోచితమిచ్చెప్పినది.
శక్తివిశిష్టుడగు నొక్క శివుడే యాయన గ్రహసాక్షిభూతుడగు హరిస్థితి స్పష్ట
లచే సంతతంబు లీలఁ గావించుచుండును ఇక బహుశు లేరు? మునిందా!
సారము చెప్పచున్నాను శక్తివిశిష్టుడగు శివుని యాయన ఖలము? నిశ్చిత
తాత్పర్యము. అంతగురూపదిష్టముగ వేదార్థ సూక్తి విమోచనము చేపట్టిన పర
మార్థియందు సందిగ్ధార్థంబునట్లు సాదరించుచుండెను 66

గీ. జ్ఞానశక్తిధరి! పరిమానంబుమాది! స్వామి! నీచు ఖలమల నిష్కల దనుధను
ప్రదావించెదితిశేమ పీఠార్థ్యమ నమఃసమన స దియమతిభిన్నమ మునిందా 67

శ. మఱియు నొకఁడడిగెదను గని, కరమన నద్వాందెల్లు * కారుణికాశ్రయ!
సిరిమీఱనిన్నుబోలెడు, గురుఁడెచట న కుదొరకు * గుహ! పరిమగురూ?

గీ. వినుముబ్రహ్మాదికీటాంతవిశ్వమునకు. స్త్రీపుష్కరూపమునస్థితిచెలఁగుచుండు
నిట్టిజగమున కాదియైనట్టి మేటి, కాలిణ బేనామగి బాడ * గానకుంటి. 69

గీ. స్త్రీయై పూర ఘటాక్ష్ణమితియనవున కి బాహుశైంబాయస్యమోకారణంబు
వలుపురిద్దాసి గూఢిచిబహువివాద, మున నుసల్పచునుండురు*బుధులుభువిసి 70

శ. జగదుత్పత్తినిగూరిచి, తగఁదెల్పెద నట్టి వేదాంతాలు బహువిధం
బుగఁబల్కుచుండు నిక్కమె, అంగజాలరు హరియ నేనిద్రుహిణుండేన 71

గీ. కారణోక్తులు సర్వ మేకత్వమొందఁ
దెలియఁజెప్ప! మఱొక్కటి * దివ్యమూర్తి!
తెలియచున్నాడఁ జేసెద * దీని న నెడి
వాఁడెవం డాత్మయొక్కొ! తత్పరుడొ. యరయ? 72

వ. సర్వదేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యహంకారసంభవంబగు నీవ్యవహారం బాత్మరూ
పంబనటయందు సందియ మెక్కుడుగల దీనం దేహంబులు రెండువిషయము

బులచందంబున మనోభూమి నావరించియున్న వజ్రానసంభూతంబు లగు నవ్యానిఁ బెకలిందివేసి శివాద్వైతకల్పవృక్షాపని నొనర్చుమనుడు సుబ్రహ్మణ్యుండు వేదాంతగర్భితంబగు తత్త్వత్నద్వయంబునాలించి స్మేరాననుండై మునికీర్తించె.

— * కుమారుడు వామదేవునకు జగత్కారకునిగుఱించి చెప్పుట *—

గీ. ఇదియె మునునాజనకుఁడౌమఃపేశ్వరుండు, నాదుమాతకున్సహారఁగడుహితకు నే వినుచునుండఁగాఁదెల్పెనీకు దానిఁ, దెలియఁజెప్పెద వినుము సుధీవతంస!

క చాలరహస్యంబైనను, మేలిమిశిష్యుండ వౌట * మీఱక నీకున్ లోలతఁ జెప్పెద దీనిన్, బాలసులకు నుడువవలదు * పాపండులకుఁ. 75

క, కొండఱు కాపిల దర్శిన, మందును దాదృశములందు * నాసక్తమతిన్ బొం దెఱుగక వర్తిల్లుదు, రిందున వారలకుఁ జెప్పకనఘా! దీనిన్. 76

వ. విను మనుమానప్రయోగంబున కిం దవకాశంబులేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాపేతా దాహరణోపనయననిగమంబులను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిన ధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నివద్యావంబుఁ జెప్ప. పృథ్వీత్యక్షంబగు ప్రపంచంబు దర్శనాలంబం బందుచే బరమాత్మయగు పరమేశ్వరుండు జ్ఞాతప్ర్యుండు. శ్రీ పురూషమయం బగు ప్రపంచంబు పృథ్వీత్యక్షంబుగఁ గన్పట్టుచున్నది. గదా! 77

గీ. వినుము షడ్కోశరూపమా * పిండమందు ఆద్యమైనట్టి త్రియము మాత్రంశజము త దన్యమైనట్టి త్రియము పిత్రంశజముగ శ్రుతి వచించెడు వినవా సుశ్లోక! నీవు. 78

వ. ఇట్లు సర్వశరీరంబులందును బరమాత్మయందును జనములు శ్రీ పురూషావంబు నెఱుంగుచున్నారు. శ్రుతి బ్రహ్మమునకు సచ్చిదానందరూపంబు గలుగుటను జెప్పుచున్నది. అందు సచ్చబ్దం బసన్నివర్తకంబై పరమాత్మను జెప్పుచున్నది. చిచ్ఛబ్దము జగత్త్వమునకు నివర్తకంబై విధింపఁబడినది. సచ్ఛబ్దము త్రిలింగములం దొప్పినను నిచ్ఛటఁ బురుషుండె విధింపఁబడును. మఱియు నది ప్రకాశంబుఁ జెప్పెడిచౌట సప్సరుషుండు ప్రకాశవిశిష్టం డగును. జ్ఞానశబ్దమునకుఁ బర్యాయమగు చిచ్ఛబ్దము శ్రీత్వంబు నొందినది. ప్రకాశంబును,

చిత్తును మిథునమై జగత్కారణత్వము నొందినది. ఇట్లు సచ్చిదాత్మకము జగత్కారణత్వము నొందఁగా శివభక్తిభావం బొక్కయెడనే విధింపఁబడినది. తైలవర్త్యాది మాలిన్యము వల్ల నుంచి ప్రకాశమునకుఁగూడ మాలిన్యము గనుపట్టును. అట్లు మాలిన్య మశివత్వము చిత్ప్రకాశములయం దగుపట్టుచున్నది. అందుచే శివత్వము వివర్తకంబై నట్లు శ్రుతిచోదితము. ఇఁక జీవాశ్రితంబగు చిచ్ఛక్తికెప్పుడును దౌర్బల్యమొప్పుచుండు. తన్నివృత్త్యర్థమై శక్తిత్వము సార్వకాలికంబుగ నీశ్వరునియందొప్పు. బలవంతుఁడు శక్తివంతుఁడని వ్యవహారము లొకవేదము లందుస్ఫుటము. ఈప్రకారము పరమాత్మయందు శివత్వమును శక్తిత్వమును జూపఁబడినది. శివభక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లు. అందుచే బరమాత్మను యోజించి మునులు క్షీణకల్పపు లగుచుండురు మఱియు శివరూపంబగు నా పరమాత్మయందు మనంబును బదిలవఱచి యనామయంబగు శివతత్వమును జెందుచున్నారు. సర్వాత్మత్వము శివశక్తులకేయనియు శివతత్వమే బ్రహ్మమనియు నువనిషత్తులందు గానమునేయఁబడుచున్నది. బృహీధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచ బ్రహ్మమయండుగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నది. స్వాంగరూపభావంబుల యందు మాయాతత్త్వవిభేదబుద్ధియగు శివుఁడెపుడు పరమైశ్వర్య పూర్వకంబగు స్వకీయరూపంబుదాచి మాయచే సమస్త పదార్థ గ్రాహకుండగుచున్నాఁడో యపుడు పుగుఱుండను నాహ్వాయంబుఁ బొందుచున్నాఁడు. “తత్సన్నిష్ఠ్యా తదేవాను ప్రావిశత్” అనెడు శ్రుతి యీయర్థంబును జెప్పుచున్నది.

గీ. ఇట్టిపురుషుం డెసంసారిఁ యెంతయేని, మాయచే మోహితుండయిఁ మఱుఁగుపశువు
ఈశ్వరజ్ఞాన లేశవిఁహీనుఁడగుచు, బాదలు నానాదురితకర్మ * మూడబుద్ధి 80

గీ. విశ్వమెల్ల శివుని కన్నఁభిన్న మెపుడు, గాకయున్నను దన్ను జగంబు శివుని
కన్నఁభిన్నఁబుగా నెంచికాంచుచుండు, పశువుకీ మోహమది లేదుఁ ప్రభునకెపుడు

క. కనుమైంద్రజాలకుని భ్రమ, ఘనుఁడగు శివయోగి యెపుడుఁగననియులులఁబా
వనుఁడైన సద్గురుని బోధను నాత్మైశ్వర్య మెఱుఁగఁదాశివుఁడేయగున్ 82

చ శివునియందు సర్వకర్తృత్వరూపయును సర్వజ్ఞత్వ స్వరూపిణియఁ బూర్ణత్వ రూపయును నిత్యత్వవ్యాపకత్వస్వరూపిఁబలు నైదుశక్తులు సంకుచద్రూప భాస్వరంబులై సుఖచరాపంబున నెప్పుడును బ్రకాశించుచుండునికలబతువునకు

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు శాలమును ని
యతియునను బంచత త్వంబు శలమరియుండు
నందుగ ర్తృత్వ హేతువై శయలరెడుగల
విద్య తత్వ సాధకమయి శవెలయునలతి

క. ఇక రాగము విషయసురం, జకమై తగుఁగాలమదియె శ సంగు నవచ్చే
దకమెల్ల భావములకుఁ, సకలము లాభాసములకు శ సంతాపకమై, 86

వ. ఈయదియె భూతాదియని చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. అదియుఁగ ర్తవ్యమిద్దికాశద నెడునట్టినియను మేనియతియగుమునీ! యివియు మ
హేశశ క్తులువీనియహీనకలన, మునఁబశువువదనభ్రమమందు మూఁఘండగుచు

వ. ఈ పంచకంబే స్వరూప వారకంబగుటచేఁ బంచకంచుకంబు. పేరొందినది
అంతరంగంబు సాధనంబనిన వామదేవమునీంద్రుండు షష్ఠాక్షుని కీర్తి యె 87

— *వామదేవమునీకి గుమారస్వామి శక్తివి శిష్టశివద్వైతఁ యిట్లు చెప్పెట*

గీ. దేవర! యధనలిన్ బ్రకృతి యలరాచు
పురుషుఁడు పరినుఁడిది నేను శ మరయుఁడనుచు
మాన్ను చెప్పితి రిపుడెట్లు శలన్నమగును
బ్రకృతిచే సంకుచితుఁడయి శప్రభుఁడనగునె? 88

వ. ఈ సందియంబును విచ్చేదించి తత్వం బెఱింగింపు మనిన వామదేవ మునీ
నుబ్రహ్మణ్యం డట్లనియె. 89

క. అద్వైతము శివవాదం, బాద్వైతంబును సహింపదరయమది మునీం
దాగి ద్వైతం బశ్వరము శివాద్వైత మనశ్వరంబు శహరువాప్సనిలన్. 90

గీ. శివుఁడు సర్వేశ్వరుండును శసర్వకర్త
సర్వసంవేదియుఁ ద్రిదైవ శజనకుఁ డగుఁజు
డరయు సచ్చిదానంద రూపాత్మ యైన
సంకుచితుఁడగు స్వేచ్ఛచే శస్వప్రకృతికి. 91

వ. అట్టిమాయాసంకుచితరూపుం డేవురుఁడున బరఁగు నాతఁడే కలాపంచకంబు
చేత భోక్తముగాఁ గల్పితుండగు. 92

గీ. ప్రకృతితోఁగూడి పురుషుండు శప్రకృతిజాత
గుణము లనుభవించుచు నుండుఁ శగుతుకమునను

అట్లు సానద్వయాంతస్తుః! డగు పుత్రః! డు
సంకుచన్నిజరూపుండు * శంకలేదు.

93

మ. చిత్తము ప్రకృతితత్త్వ మయ్యది సత్త్వాదిగుణంబులకుఁ గారణంబు. ఈగుణంబులచేతబుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు సత్త్వరజస్తమోగుణంబులనుండి వస్తునిశ్చయకారిణియగు బుద్ధి యుత్పన్నంబయ్యె దానివలన మహత్తునద్దాని వలన సహంకారంబును, ఆయహంకారంబున సూక్ష్మంబులగు శబ్దస్పర్శరూప రసగంధములతో శ్రోత్రత్వకృత్కుహ్యహాసితలను బంధజ్ఞానేంద్రియంబులును సంకల్ప వికల్ప కారణంబగు మనఃంబును బుట్టఁబడియె. వానితోడనే స్వకార్యసహితంబులగు వాక్పాణిపాదపాయూపస్థలనెడు పంచకర్మేంద్రియంబులును బొడము ఈ కర్మేంద్రియ పంచకంబునకు వచనదానాగమనవిసర్గానందంబులను కార్యంబు లైదు మఱియు శబ్దాదిపంచతన్మాత్రంబులనుండి ఆకాశవాయ్యగ్నిజలభూములను పంచభూతంబు యుత్పన్నంబులయ్యె వీని కవకాశంబునిచ్చుట, వీచుట, కాల్చుట, తఱపుట, మోచుట యనునవి కార్యంబులనిన గుహునకు నామదేవముని యిట్లనియె.

గీ. మునుగలాదులనుండియఁబూతసృష్టి, తెల్లప. బడఁజు వేటొందు! తెఱఁగుగాను
దెలుపుచుంటివి యెట్లది! దేవమేటి! నందియం బుదయించెను! జక్కఁబాపు. 93

మ. మఱియును, ఆత్మతత్త్వ మకారంబనియును విద్యాతత్త్వం బుకారంబనియును శివతత్త్వము మకారంబనియు బిందునాదంబు సర్వతత్త్వార్థకంబులనియు నీపంచకంబునకు బ్రహ్మవిష్ణుగుద్రదుఃషేశ్వర సదాశివులు దేవతలనియుఁ జెప్పియంటి విపుడు తన్మాత్రలనుండి భూతపంచకం బుదయించెనని చెప్పిత వెట్లు లనిన సుబ్రహ్మణ్యుండీట్లనియె 'సస్మాద్వా'య నెడు శ్రుతి పకారము భూతసృష్టి క్రమమందుఁ బంచభూతంబులు గలలచేఁ బుట్టబడిన చిద్ది నిశ్చిత మీయవి స్థూల ప్రపంచరూపములై పరమేశ్వరుని ననువులై యొప్పు. శివతత్త్వము మొదలు కొని పృథివ్యంతర తత్త్వంబు లన్నియుఁ గ్రమముగాఁ దన్మాత్రలనుండి పుట్టఁబడిన వనుటలోఁ గల్గలేదు. కలలకును దన్మాత్రలకును భూతకారణంబు దవిరుద్ధంబగు నైక్యంబొప్పు-స్థూలనూత్నాత్మకంబగు నీవిశ్వంబందు సనక్షిత్రంబులగు నూర్యచంద్రాది గ్రహంబులును లాఁఁజ్యోతిర్గణంబులును బ్రహ్మవిష్ణు గుదాదిదేవజాతులును నింద్రాది దిక్పాలకును దేవరక్షోభూత మానుషకోటులును

బశువులుఁ బక్షులును గీటములుఁ బన్నగంబులు మున్నగు సకల జంగమంబులును స్థావరంబులగు తరుగుల్మలతోషధులును సప్తకులపర్వతంబులును గంగాది పుణ్యనదులును సప్తసముద్రంబులు మొదలగునవియన్నియు జగంబున సర్వవస్తు జాతంబును స్త్రీపుంసరూపంబగు విశ్వబ్రాతయు శివశక్త్యాత్మకంబుగ సంతరంగంబున నెఱుంగు మిడు సుదియైయున్నది. ఇట్టి తత్త్వజే శివజ్ఞాన విశారదులగు నీహోటి విబుధుల కుపాస్యంబు “సర్వం బ్రహ్మాత్యుపాసీత సర్వోవై రుద్రః” అనెను శ్రుతిలీ యర్థంబునే చెప్పుచున్నది. అందువలన సదాశివుండే ప్రపంచాత్మకంబు. అట్టి సదాశివుండగు నేననియెడు నా యష్ట త్రింశత్కల్యాణససామర్థ్యసిద్ధిశివాద్వైతభావనచే భావితాత్ముండగువాఁడే గురుండును శివుండును నగు.

గీ, సద్గురుమహావ్రోధనాక్షపితసకల, బంధనుండయి శంకర ! పాదపద్మ
సత్తుండై నట్టి శిశువేని! సత్యముగను, సద్గురుండగు విరు తాపాసకులతిలక ! 97

క. ఎందు గుణోన్నతి నొప్పుచు, విందగు నేనస్తువేని ! నెలసినచోఁ దా
నిం దలపు ప్రణవవాచ్యము, నుం దశితాఘంబుగాగ! నుక మునివర్యా! 98

* కుమారుఁడు వామదేవమునిని శివతత్త్వప్రచారకుఁడవౌదు పని చెప్పుట *

గీ. ఇట్టలు శివప్రియంబును ! నీడ్యమైన
నీ శివాద్వైతతత్త్వంబు ! నెలమి తోడ
నీకుఁ జెప్పితి భక్తిచే ! నీవు దీనిఁ
బదిలముగ వృద్ధయంబునఁ ! గురురు పఱచి.

99

క. పొడుపుము సకలాఘంబులఁ, దుడుపుము పాపండ్లతండ! దుర్వాడములన్
విడుపుము పెఱదర్శనముల, నదుపుము శివభక్తపదవి! నయమెసలారగా. 100

ప. ఎవ్వండని మదగర్వితుండై యీయర్థంబున కన్యధాత్వంబును జెప్పినది య
వ్యానిమస్తుకంబు శత్రుకాలాగ్ని కల్పంబగుశక్తిచే ఛేదించెదను, నీవుశివా
ద్వైతవిదులలో నెల్ల నెక్కుడై శివజ్ఞానోపదేష్టవై శివాచారంబునకుఁ బ్రవర్త
కుండ పుగాఁగలవు.

101

అ. ఎవనిదేహ భస్మమింత సోఁకిన సకలాఘ పుంజమెల్ల ! సంతరించి
బ్రహ్మరాక్షసుండు ! వడసె నద్గతిపట్టి, నిన్ను నెఱుంగ నొక్కొనిర్మలాత్మ!

మ. మఱియు శివయోగివగు నీకటాక్షసంపర్కమాత్రంబునఁ బశువు పశుపతి
యగును. లోకోపకారకరణార్థంబిట్లు నీవునన్నడిగితివి-సాధులగు వారల చరి
త్రంబిట్లులే. ఇతను లోకరక్షణం బొనర్చుచు సుఖంబునొందుమని పదాప
నుండు సుడివిన వామదేవముని విని వినమ్రమూర్తియై సాష్టాంగముగాఁ బ్రణా
మిల్లి గురుపాదారవిండమకరందరసాస్వాదనమిళిందుండై సెలవొంది యశే
చ్ఛన్ జనియెనని నూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాణించిన నవ్వారలు
మురిసి నూతున్ గొనియాడి మహాత్మా! మున్ను నైమిశారణ్య వాసులును
వట్కులీనులునగు బ్రహ్మర్షులకు బ్రహ్మచోదితుండై వాయుదేవుం డీశ్వర
తత్త్వం బెఱింగించెనని విందు మద్దాని నీవెఱింగి యుండువుగావున మా కిపు
డయ్యది బోధింపుమని యర్థింపుడు. 103

శ. సమధికతపోవిభూతి, క్షమమంత్రారాధ్యనుత! యజాతవిరోధీ!
విమలమతికలితశైవా,గ మధర్మరహస్య! గగితకాలువ్యతతీ! 104

గద్య. ఇది శ్రీ) బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కైలాసఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

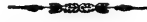
శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివభాగ్యము:

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయఖండము
ప్రథమాశ్వాసము

వీరభద్రగురురా

జీ! విమలజ్ఞానదీప! విలసితహృదయా!

నీవితమహేశవదరా

జీవా! నిరతాన్నదానశీలా! జననీ!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు మంగళమధ్యంబుగ జగన్మంగళుండగు పరమేశ్వరునిట్లు భజనంబొనర్చె

తే. సోముడును సగుండును నూనుడును బ్రధానపురుషేశుడును జగత్సర్గరక్షణాంతహేతువునై కరంబలరునట్టి, శివునకేను బ్రణుతులను జేయువాడ, శి

తే. ఇత ననన్యాదృశంబయి యెసగు నెవని, శక్తి యైశ్వర్య మెవని దీని ర్వగంబు స్వామియై విభుడై జగంబోము నెవడు, అట్టి శివుని భజింతు నేనన్వహంబు

తే. ఆయజుని విశ్వకర్మను నవ్యయాత్ము, శాశ్వతుని శివు శ్రీతలోకేశరణు శర్వు నమ్మహా దేవు వరదుమహాత్మువాత్ము, గోరిపూజింతు గోకులు గొనలు సాగ

వ. ఇట్లు వాఙ్మయోపాస్తి బొనరించి శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

చ. మును జరకాలమందు గడు శివూర్వపుణ్య మతీతమైన నంత నె మతీనూర్పకల్పమిది శివారసిలంగఁ బ్రవృత్తమయ్యె నందనువుగ సృష్టికార్యమింత శివయ్యెడ బోధలుగాఁదనర్చు నన్మృదివరులందు నెక్కుడుగఁ బుట్టి వివాద మొకఁడు బిట్టుగన్.

—* మునలు-బ్రహ్మజిజ్ఞాసులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట *—

చ. ఇది పర మిద్దికాదనుచు * నెంతయు భూరివివాదశీలులై
పదలక తత్త్వపస్తవును * త్రొడి నిరూపణసేయలేక య
వృదనున నంద తోకమయి * బ్రహ్మపదంబును జేరఁబోకఁగా
మదినిఁ దలంచి మేరుగిరి * మధ్యమశృంగముఁజేరి యందొగిన్. 8

నీ. సిద్ధచారణయత్న * నేవితలంబగు దాని, ఘనవణివయగవల్ * గలుగుదాని
శుకపీకళారికా * సుస్వసంబులదాని, కలహానయాధముల్ * గలుగుదాని
మరససరోవర * స్తోమఁబెసఁగు దాని, స్వర్నదీకూలమై * పరఁగుదాని
మత్తభ్రమరదీప్య * మానతిరులదాని, తిరుణార్క సద్భిశ్చమై * తనరుదాని

గీ. వేదభూషవరితమై * వెలయుదాని, దురితపరుల కగవ్యమై * తోచుదాని
సన్నుతికదంబక * బులఁజానుమీఱు, దాని బ్రహ్మవిసం * బును * దటిసిమునులు. 9

గీ. ఆ వనముమధ్య నుందరం * బై తనర్చు
నొకఁడు పురము గలదు నూరు * యోజనముల
పొడుపు పదియోజనముల * పెడఁపును గ
లిగి పసిఁడిమాడుగుల బారు * లొగివెలయఁగ. 10

వ. అందు

గీ. స్ఫటికమణిమయమై యాక * సముకలేలి
హాసముగ నొప్పు నొక సమా * దారవార్ష్య
రాజమున హేమరాజీవ * రాజద్రగ
పీఠమునఁ గనకాద్రినా * వెలయువాని 11

క. దివ్యధవళ వగనండ్లై, దివ్యకుసుమదామనిచయ * దీప్తతనండ్లై
దివ్యానులేపనండ్లై, దివ్యరుచిప్రచయభూరి * దిగ్బంధగచున్. 12

గీ. దేవఋషిగణస్తుతలచే * దేజరిల్లు
వానిఁ బ్రభయట్టి చామర * పాణియైన
వానితో నేవితుండగు * వాని నజానిఁ
గాంచి సాష్టాంగపడి మ్రొక్కి. * కరము భక్తి. 13

— * మునులు బ్రహ్మను నుతించుట * —

క. మూగురు మూర్తుల రూపున, బాగుగ సర్గస్థితిలయ * వైఖరులను బల
రాగిలుచుఁ గూర్చువధికి వ, చోగురుతన్ బొల్చుదొరకు * జోతలివెయగున్.

అ. ఆ ప్రధానతనున * కాప్రధానక్షోభ, కున కిరువదిమూడగు వికృతులను
జెందినను వికారముందని యట్టివానికిఁ బురాణపురుషునకితె నుతులు. 15

క. పరమాత్మకు బ్రహ్మకు భా, మరసర్వజగత్పదార్థమురుచిరతీలా
కరునకు జగన్మయన కిదె, పరగ నొనర్చెదము భక్తివందనశతమూల్. 16

క. మించుగ జగంబులను సృ, ప్తించియుఁ బెంచియు హరించి * చేవయెనఁగ రా
ణించుచు నున్నను నిను భా, వించఁగ లేమైతి మకట! * బిట్టగుమాయన్ 17

గీ. అని నుతించుచు నున్న యమునులఁ జూచి
వనజసంభవుఁ డనియెఁ దాపససతంసు
లార! మీరంద టిచటికిఁ * జేరినట్టి
కారణంబేమొ చెప్పుడన్నఁ * గడఁగి వారు. 18

క. కంజోద్భవునకు నెంతో స, మంజసముగ మరలమొక్కియతిశయభక్తిగ
సాంజలిబంధంబుగ నిటు, లం జనవునఁ దెలిపి రాత్మలన్ గలకుందున్. 19

ఉ. దేవర! యంధకారమున * దెంపనునట్టిది లేకయుండి యే
వేవో యనేకవాదముల * నిచ్చులు సల్పుచునుందు మజ్జత
నీవు జగన్నిదానుడవు * నేతపు ధాతపు సర్వకారణం
బీవిఁక నీవెఱుంగనిది * యెందును లేదొక యించుకేనియున్. 20

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల * కెల్లఁబురాణుఁడుగాఁ దనర్చు! నిం
కెవ్వఁడు కాశ్యపుండు! పరమేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు! నిత్యశుద్ధుఁడో
నెవ్వఁడు! చిత్రకృత్యముగ * నెవ్వనిచే జనియించె నీజగం
బెవ్వనియందు సర్వము లయించునో! మాకెఱుంగంగఁ జెప్పమా! 21

క. ఎవనికి వశ్యమాలగు నీ, వివిధములగు భూతములును * వినియోజకుఁ డిం
కెవఁడగు సర్వమానకు నా, యవికారునిఁ జూచుటెట్టులజ! తెల్పగదే! 22

— * బ్రహ్మదేవుఁడు మునులకుఁ బరతత్త్వంబును జెప్పుట * —

క. అనియిట్లడిగినఁ బద్మజఁ, డనఘుల నమ్మనివరులను * నబ్రీములే న
వును దొలుకు వీక్షణంబుల, గని తడవాత్మముననోజఁగించి'శివు'డనన్. 23

- గీ. అనియు నానందకలితస'ర్వాంగుఁ డగుచు
 దోయలిన్ జెంది యిటులనెఁ జోయజజాఁడు
 సకలజగదంతరాత్మయా ' శర్వవిభవ
 మరసి చెప్పెద వినుఁడు సత్త్యముగ మునులు ! 24
- గీ. వాక్కులెచ్చటనుంచి భా'వంబుతోడ, మరలునెవ్విధి నిర్ణయిం'పంగఁడక్కి
 యెవనియానందమెఱిగిన'యిద్దమూర్తి, యెందునుండియభయ ముండఁ'దెప్పజేని
 ఈ, ఎవ్వనిచేత నీయభల ' మీవిధివిష్ణులు రుద్రశక్రలున్
 జివ్వనఁ బంచభూతములు ' శ్రీయలరారెడు నింద్రియంబులున్
 నివ్వటిలఁగ నాడిదగె' నేటగుకారణతోటికెల్లఁ దా
 నెవ్వఁడు కారణంబయి ర'హించునొ శంభుఁడు మింటిచుధ్యలోన్. 26
- క. ఎవఁడు గ నె సుతుని నను మొద, లేవఁడిడె జ్ఞానంబునాకు'హెచ్చగనిటులిం
 కెవని ప్రసాదంబున నీ, కవిసుతమగు బ్రహ్మపదముఁ'గాంచితి నేనున్ 27
- క. మ్రానువలె నిశ్చలుండై, మానుగ నెవఁ డొకఁడు గగన'మధ్యవసించున్
 బూనిక నీయభలంబును, బూన మహాత్మకుఁడెవండు ' పూర్ణముగాగన్. 28
- చ. ఎవఁడొక బీజముగ ధర న'నేకవిధంబులఁ బుట్టఁజేయు నిం
 కెవఁడు సమస్తలోకముల'నేపునగూర్చెడు బీజరాజుచే
 నెవఁ డఖలప్రజాహృదయ'మింపుగఁ జెంది కనన్ బడం'దొ తా
 నెవఁడొకఁడట్టి రుద్రుఁడు మ'హేశుఁడు లేడు ద్వితీయుఁడెందునున్. 29
- క. కాలాత్మయుతములై కడు, గ్రాలెడు కారణములను స'కలముల నెవ్వం
 డోలిగ ననంతశక్తి, శ్రీలలితుండగుచు నధిప'సించును బేర్చిన్. 30
- గీ. కటికిఁచీకటి తగి వవ'ల్లాని రేయి, గాని లేకయసత్తు స'త్రేని లేని
 తఱి శివుం'డొకఁడుండె నా'తండె నవిత్వ, వంద్యుఁడాతనిచేతనే'ప్రజ్ఞ పెడలె.
- క. ఆతనికిఁగార్యకరణము, లేతఱినిన్ గలుగనేర ' వీడగునట్టిం
 డాతనికి మిన్నయును లే, డాతనినిజశక్తి నిత్య'యై జ్ఞానదయా. 32
- క. క్షరమగు ప్రధాన మమృతా, క్షరమగు వరమాత్మహరుఁడు'శంకరుఁడొకఁడే
 క్షరరూప జీవుఁడగు నిది, యరసి యెఱుంగఁదగు దేవు'నాత్మజ్యోతిన్. 33
- క. వెలుంగఁడుభానుం డచ్చొట, వెలుంగఁడు చందురుఁ డుభములు'విద్యుల్లతలున్
 వెలుంగవు హవ్యవహుండును, వెలుంగడు తత్తేజముననె' వెలుంగు సఖలమున్

క. ఒకఁడే దేవుఁడు శంకరుఁ, డకలంకాత్ముఁడు మహేశుఁడతఁడ సేవ్యుం
డిక నావరమునకన్న న, ధికమగు పద మొందులేదు * తెలియుం డీరల్. 36

క. ఆతని ధ్యానమువలనను, నాతని యోజనమువలన * నాతనితత్వం
బూతగ డెలియటవలనను, నాతనిమాయ యది దొలఁగు * ననని నరునకున్

ఉ. అందరికన్న మీఁదఁడగు * నావసధంబున నుండువాఁడు బి
ట్టందరియందు నుండెడు మహాత్మకుఁ డెల్ల నెఱింగినట్టివాఁ
డందిక వడ్డిధాధ్యమయమైన జగంబునకెల్ల వల్లభుం
డందతెఱుంగుఁడీరు పరమాత్ముని నిట్లు మహామునీశ్వరుల్ ! 37

గీ. ఉత్తరోత్తరభూతాళికు తరుఁడు ని, రుత్తరుండును నానంద * రుచిరభూమి
వ్రభుఁ డరయ ననవచ్చిన్న వైభవుండు, నైజత క్త్యమృతాస్వాదవరసికుండు

గీ. అవిరతానందభూరిర సైకమాక, రందసందోహభోగమిళిందమూర్తి
అఖలజగదండిండక్రియాచతురుఁడు, అరయ స్వేచ్ఛానియుక్తచరాచరుండు

క. ఈతఁడె యాది జగంబుల, కీతఁ డనంతుండు పరముఁ * డీతఁడె నాథుం
డీతఁడె స్వతంత్రుఁడంతయు, నీతఁడె పరిపూర్ణమూర్తి యెఱుంగుఁడికమునుల్ !

గీ. ఇకను నెక్కుడుభక్తిచేసీశ్వరుం డి, తండు పొడనూపుఁగానివేఱొండువిధము
తోడ నెప్పుడుఁ గనరాఁడుదొడ్డతపసు, లేని దానంబులేని యవ్యాని కొఱకె.

గీ. శివునిరూపంబు త్రివిధమైచెలఁగు స్థూల, సూక్ష్మపరభేదములతోడ స్థూలమస్మ
దాదిదృశ్యంబుసూక్ష్మమాంబులఘుమోగి, దృశ్యము పరంబు నిత్యమైతేజరిల్లు

వ. ఆ పరరూపంబు జ్ఞానరూపం బానందమయం బింక పరిమేశ్వరనిష్ఠులును
దద్వైతపరాయణులునగు నస్పృహమేశ్వరులచే నద్ది చూడంబడు నట్టివారు
ముక్తులని యెఱుంగుఁడు,

గీ. భక్తిపొడమును శివుని దీప్యతృప్తాద, మున నది జనించు శివుని ప్రభూతభక్తి
బీజ మంకురమున నట్లు * బీజమునను, నంకురంబు జనించెడు * నవనియందు.

వ. సర్వంబులగు సర్వసిద్ధులు ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే నకలసాధనంబులు
శివప్రసాదంబుచేత సాధింపఁజెల్లు ప్రసాద సాధనంబె పరమధర్మంబని వేదంబునఁ
జూపఁబడినది.

45

గీ. అధికధర్మవరుండై నానఘము పొలియు, గళితమునకు విజ్ఞానకలితభక్తి
సాంబశివునందఁ బొడము దృఢంబుదాన, జగతిభావనమేక ప్రసాదమమరు..

అ. ఆ ప్రసాదమునను * సఖలకర్మత్యాగ, మొనరు నది స్వరూప * ముననుగాదు
ఫలమగుర్చియగును * ఫలపరిత్యాగము నను మహేశధర్మమనువు పఠను.

వ. అదియు గుర్వపేక్షంబనియు దదనపేక్షంబనియు రెండు తెఱంగుల నొప్పు నం
దనపేక్షంబుకన్న సాపేక్షంబు శతగుణాధికంబు ఇంక శివధర్మావ్యయంబున
శివజ్ఞానసమన్వయంబును నద్దాన సంసారిబోవదర్శనంబును దాన విషయవైరా
గ్యంబును, వైరాగ్యంబున భావశోధనంబును- భావశుద్ధనకుఁ గర్మయందుఁ
గాక భ్యాసమందు నిష్ఠయును జ్ఞానభ్యాసయత్తుడగు పురుషునకు యోగలబ్ధి
యును, యోగంబున నుత్తమ భక్తియును ననంతరంబునఁ బ్రసాదంబును,
ప్రసాదంబున మోక్షంబును బ్రాప్తించు ముత్తుడగువాఁడు శివసముండగు
ననుగ్రహ ప్రకారక్రమంబిట్లు మీకుఁ జెప్పఁబడియె. 48

గీ. ఎట్టి యోగ్యతగలిగిన * నట్లనుగ్ర
హముగలుగు బూరుషునకు గర్భముననున్న
వాఁడు ముత్తుడగు మతోక్త * వాఁడెప్పుట్టుఁ
జెందినంత నె మోక్షంబుఁ * జెందు మునులు! 49

క. బాలుఁడు తరణుఁడు మదకఁడు, కాలునినరికముననున్న * ఖలుఁడును దిర్య
గ్జాలములోఁ బ్రాణియునున్, మేలుగ ముక్తిఁగొను శివుని * మేలిమికరుణన్

క. స్వపదతయమన జనుఁడిక, నవరపదంబొంది మోక్షమందు నొకఁడు క్షీ
ణపదుఁడయి మతోకజన్మము, విపులమతఁల * జెందిమోక్షవిభవమునొందున్

గీ. ఊర్ధ్వలోకంబులొంది యంతిదుండియండి
యొకఁడు మోక్షంబుఁదడవుగ * నొందఁగలఁడు
యిట్లనేక ప్రకారింబు * లెగుగ దేహు
లలమోక్షంబుఁజెందెద * రరయు డీరు 52

వ జ్ఞానభావానురూపంబగు శివప్రసాదంబున నె మోక్షంబు లభించు వేటొక్క
మార్గంబులేదు 53

ఉ. కావున మీరలెల్లరును * గారుణికాగ్రణియైన యమృతహా
దేవుని సుప్రసాదమును * దేకునొందగఁ గోరి వాఙ్మనః
శ్రీవేదయంగ బుత్రకులు * చేడెలుఁగూడి శివున్ మహేశ్వరున్
భావనజేయఁ డెల్లవుడు * భక్తి నొనర్చుడు కొల్వుడి రహిన్. 54

గీ. దీర్ఘసత్రమొకఁడు * దివ్యవర్ష సహస్ర, కముగఁ గూర్చుండఁడుః * గడకు నాడు
సెలపుతో మరుత్తుచేర రాఁగలఁ డతం, దానదిచ్చుశ్రేయఃమా లెఱుగు, 55

క. అటుమీఁద వారణాసీ, పుటభేదవమునకుఁ బ్రీతి * బొం దాశ్రితలం
వటుఁడగు విశ్వేశుం డ, చొచ్చట నీశ్వరితోడనుండు * శుభకరుఁడగుచున్. 56

గీ. అందు నక్కజమును గాంచి * యవల నాడు
సన్నిధికిఁ జేరరండు మోక్షంబు చంద
మంతయును జెప్పెదను నొక్కఁడైన జన్మ
మందె మోక్షంబు దొరకు మీయంజలి యెడ, 57

—* నేమిపతనంబున వగుంబు నైమిశారణ్యసంజ్ఞన్ దాచుట *—

వ. మనోమయచక్రంబొకండు నిర్మించి యిదియె విడుచున్నా నద్దాని నేమి యెచ్చ
ట్రవాలునో యద్ది సావనంబగు తపోయోగ్యవ భేషంబు యెఱిగి యందు
వసించి సత్రంబు సల్పుడని యట్లు చక్రింబునిర్మించి విడిచినంత మునుల్లెఁ
చితామహానిక్తిమొక్కి సెలవొంది చక్రంబు వెలునడచి రయ్యది యొకవిమల
స్వాదుసాసీయశోభితంబగు నొకదివ్యవనంబున నొక్కశిలాతలంబున నెది
వ్రాలి యొరగిన నలుపసెలపుచొప్పున మునులందు వసించిరయ్యది నైమిశవ
నంబుని పేరొందె, 58

క. పదునెనిమిది ద్వీపంబులు, పడవిగ నేలిన పురూరఃవస్సామా ట్టా
పడమున యూర్వశిలీలా, స్పదుండయ్యెను దైవయత్నోపరతంత్రుండై. 59

ఉ. ఎచ్చట మున్ను విశ్వసృజ * లింపుగ సత్రముఁగూర్చిరో మఱిం
కెచ్చట వేదవేత్తలు జయింతురో వేదబహిష్కృతావళి
హెచ్చుగ వేదవిజ్ఞముఖ * లెచ్చట వేదవిధుల్ పొనర్తురో
యచ్చటఁజేరి మానివరు * లాఁదటఁగూర్చిరి సత్రయాగమున్ 60

గీ. స్ఫటికమయపర్వతాశ్మప్రసరదమృతని, భౌంబరమ్యం బతిరసఫలాగమంబు
వ్యాలసత్వంబు లుండని మేలివనము, మునులతపనుల కుచితమైతనరెమిగుల,

గీ. అట్టిసుసలమందు దివ్యఋషు లంద, తొలసి సత్రంబు నారంభ * మొనరఁజేసి
సంతలంబు శివార్చనసలుపుచును స, మాప్తిచేసిరి దక్షిణలోచాలనొసఁగి, 61

—* బ్రహ్మజ్ఞచే మునులయొద్దకు వాయుదేవుఁడు వచ్చుట *—

గీ. అంత బ్రహ్మజ్ఞునింది మహాబలుండు, వారిఁజేయటయును సంతవాగుమురిసి
యెదిరికొని వందనముచేసి హేమయపు, విచ్ఛరంబుకొనుగిదిలో వేడ్కమిగుల

క. ప్రాణాదులచే నిఖల, ప్రాణుల సర్వాంగములను † భాస్వదతులన్
బూనఁగఁ బ్రేరణచేసెను, వాని శరీరములఁ దాల్చువాని మహాత్మున్. 64

క. చదలున బుట్టినవానిన్, బొదలఁగ శబ్దంబు స్పర్శమును గలవానిన్
వదలక తనయం దగ్గిని, నొదవించెడువాని నెందు † నుండెడువానిగ, 65

గీ. బ్రహ్మదేవుని శిష్యుడై † పరఁగినట్టి, వాని నణిమాదిశిష్యుల † చే నితాంత
మలరువాని నటకువచ్చి † నట్టివానిఁ, బూజచేసిరి ప్రియమందిమునితలకులు.

—* ముని వాయుదేవ సంభాషణము *—

ప. అంత గంధవహుండు మునులన్ గలియన్ గని పరితోషమున నిట్లనియె.

ద. కుశలమె మీకు నందఱకు † గొప్పదనర్చిన నిమ్మఖంబునగ
బిశితభుగగ్రీణుల్ బొదవి † విఘ్నములగ బొనరింపకుండిరే
వశులయి దేవతాపితృల † వాసిగ నర్హుగతిన్ భజించి కీ
దృశ్యమగు చెట్టలేకయె విధిన్ బొనరించినవారె సత్రయన్. 68

ప. వెండియు సత్రానంతరం బిపుడు మీ శేమిసేయఁ గడంగియుంటిరి చెప్పఁడన్న
వాయుభట్టారక్షనకు మునులు సంతసంబుతో నిట్లనిరి. 69

కా. మాకెల్లన్ గుశలంబు సేకుఁడె గడుగ † మాస్యత్వమున్ మాతప
శ్రీకీన్ జెందె మహాశక్తి! నీవిటకు మా † శ్రేయార్థివై వచ్చుటన్
లోకేశుండగు పద్మసంభవుని ముగ † యోజించి పూజించ ను
శ్లోకుం డాతఁడు మమ్ము మెచ్చి యనియెన్ † శుభ్రాంతరంగంబునన్. 70

గీ. దీర్ఘసత్రంబుఁదొడరి యశ్చేదనదేవు, పరమకారణ రుద్రుని † భక్తిఁగొలుప
నామఘానంతరమున మహాబలుండు, మిమ్ముఁ జేరి విజ్ఞానంబు † మీకొసంగు.

క. లనిచెప్పిన మేమండిఱ, మును దోయజసంభవునకు † మ్రొక్కివెడలి యీ
ఘననైమిశవనమున నవ, మును బొనరించితిమి యబ్దముల నొకవేయిన్. 72

గీ. అజనినది తీరు మీ లిట † కరుగుదెంచి, తిరి మఱిండిఁక లేదెద్దితృప్తునాకు
మీవలనఁ జెందువారమ! మేయతేజ! జ్ఞానబోధంబనిన జగత్ప్రాణుడవరి.

ప. మీకెద్ది ప్రవృత్త్యంబెద్ది సంగిగ్ధుబది యగుఁడన్న మునులు వాయుదేవున
కిట్లనిరి. 73

గీ. ఈశ్వరజ్ఞాన మెట్టుల * నెఱుకఁ జెంది
తరయ నవ్యక్తజన్మఁడౌ * యబ్బభవున
కెట్లు శిష్యుడ వైతివి * యెఱుగఁ జెప్ప
మయ్య! మాకందఱకు మహాత్మా! ముదమున.

75

గీ. అని యడుగ వారలకు వాయువనియె శ్వేత
లోహితంబగు కల్పంబు * లోన మున్న
నాచతుర్వదనుండు సర్గాభిలాషఁ
జేసి తపియించె నెంతయు * వాసిమీఱ.

76

క. ఘనమగు నాతపసున విధి, కనువుగ కంకరుఁడు శ్వేతుఁడనమునియై ద
ర్శనము నొసఁగి గాయత్రీ, మనువును విజ్ఞానధనసమస్తము నొసఁగె. 77

గీ. దాన విజ్ఞానమొంది పద్మజుఁడు సర్వ, భూతములను జరాచరంబుల రచించె
దేవదేవునివలన నెంతేనిబడసి, పట్టిజ్ఞానామృతము నాకునర్పివొసఁగె. 78

ప. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఎట్టిజ్ఞానంబు నొసఁగె దృఢిహిఁబుడు నీకుఁ
దభ్యమగునది యెఱిగింపు * తజ్జతిలక!
యెందు నిష్ఠమహిమరించి * యీజగమునఁ
బురుషుఁడు మఖంబుఁడెందును * బుణ్యమూర్తి!

ప. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె

—* వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశవతి స్వరూపంబుఁ జెప్పట *—

క. పశుపాశవతిజ్ఞానము, విశదంబుగఁ బడసినాడ * విధివలన మునులే!
విశయంబుదీఱ నాయెడ. పశులైకడు నిష్ఠసేయ * భావుక మమరున్ 80

గీ. అనిన నజ్ఞానజన్మమైనట్టిహి, మెల్ల జ్ఞానోదయంబున * నింకిపోవు
సరయ పస్త్రపరిచ్చేదమగుచు జ్ఞాన, మట్టివస్తువు త్రివిధమై * యలరుమునులు!

గీ. అజడముజడంబువానినియంతయనియు, పశువుపాశము పతియనిపరగుజూడు
పక్షరంబు పక్షరంబు కిరీరాక్షరపర, మనియు నవె చెప్పఁబడియె విజ్ఞానిచేత

క. అరయుఁడు పశు పక్షరమగు, పక్షరమగు పాశంబు తాపసలిలకులు పక్షరా
క్షరపరమగు పతియన సమ్యురుత్తు కిట్లనిరి మరల * మానిశ్రేష్ఠులే. 81

గీ. ఎద్దిక్షర? మక్షరంబిక * నెద్ది? యీద్వ
యికేబరమమెద్ది! యన నతం * డిట్టలనియె
ప్రకృతి క్షరము పురుషుఁ డక్షరంబు వానిఁ
ప్రేరణముసేయు బరముఁడు * విశ్వవిభుఁడు.

84

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఏదిప్రకృతి యది పురుషుం? డెవఁడు వీని, కరయ నెద్దాన సంబంధ? మమరు నెవఁడు
ప్రేరకుండగునీశుండు? ప్రియముతోడఁ, బెలియఁజెప్పమనంగననిలుఁడునుడివె

క. మాయయె ప్రకృతి వినుం డ, మ్మాయావృతుఁడా పురుషుఁడు? మలకర్మలచేఁ
జేయంబడు సంబంధం, బాయీశుఁడు ప్రేరకుండు? నగు శివుఁడు మునులే! 16

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. మాయయననది యెద్ది య? మ్మాయచేత, నెట్టిరూపంబుతోడత? జట్టబడియె
పురుషుఁడామల మెట్టిది? పరగెనిగ్లు, శివుఁడెవఁడుచెప్పమా! మాకు? సేవ్యమూర్తి!

వ. నాపుడు వాయు దేవుండీట్లనియె

— * వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పట * —

గీ. మాయయన శివశక్తియ? మ్మాయచేతఁ, జట్టబడియె జిద్రూపుండు? సాంతమైన
మలమెయాచ్ఛాదకంబయ్యె? మఱివిశుద్ధుఁ, డాశివత్వాస్వదుండర? యంగఁడగును

వ. అనిన మునులిట్లడిగిరి.

గీ. వ్యాపియగువాని నెట్లు మా? య యది యాన
రించు నెక్కారణమున నా? వృతి పురుషున
కేటికింతకు నయ్యది * యెట్లుపాయుఁ
గడగిచెప్పము మాకు ని? క్కముగ దేవ!

89

వ. వాయు దేవుం డిట్లనియె

గీ. వ్యాపియైనను గలుగు నా? పరణమికను
నెందునఁ గలాదివ్యాపియె * యెసఁగుచుండు
హేతువగు కర్మభోగార్థ * మిక మలక్ష
యంబుననునది దొలఁగు ధృ? వంబుగాను

90

వ. మును లిట్లనిరి.

గీ. ఎదియగుఁగలాది? యక్కర్థు * మేది? యేది

మొదలుగాఁగల? దెయ్యది * తుదఁదనర్చు
నట్టి దిఁక దీని ఫలమేది? * యాశ్రయ మేది?
యెందు కీభోగ మాభోగ్య * మేదొ చెప్పును!

91

వ. మఱియు మలక్షయంబునకు హేతు వేది ? క్షీణమయిఉండు పురుషుం డెట్లు
లుండు నెఱుంగఁజెప్పు మన్నఁ బరమానుం డిట్లనియె.

92

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాదిపంచకంబు నెఱింగించుట *—

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు * కాలమును ని

యతియు నను నైదు నవ్వి కలఁబాదు లనుచు
ఖ్యాతిఁజెందెఁ బురుషుఁడు భోక్త యన నెగఁడె
గర్మమనఁ బుణ్యపాపాత్మకం బరయుఁడు.

93

గీ. అది యనాది నిజమలభోగఁతమై త

నర్చునుఖదుఃఖఫలక మజ్ఞానవేష్టి
నాత్మసంశ్రయ మిఁక భోగమగును గర్మ
నాశమునకయి తెలియుండు * జ్ఞానధనులు!

94

వ. భోగ్య మవ్యక్తంబు బాహ్యంతఃకరణద్వారంబగు శరీరంబే భోగసాధనంబు.
భవాతిశయలభ్యంబగు ప్రసాదంబుచే మలక్షయంబగు. క్షీణమయిఉండు పురు
షుండు శివసముండనిన మును లిట్లనిరి.

95

అ. అక్కలాదులైన * నైదుతత్వముల ప్ర, త్యేక ముప్పుకర్మ * మెద్దియాత్మ

పురుషుఁడనుచు నిఁకనుభోక్త యనుచును నెద్దాన నేర్పడును సదాచరిష్టు! 96

వ. అవ్యక్తంబే స్వరూపంబుగనుండు, ఎట్టియాకారంబుచేఁ గర్మఫల మనుభవిం
పం గలండు, మఱి యిఁక శరీరంబనిన నెట్టిది యనినఁ బ్రభంజనం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాపంచకస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. దృక్ప్రియావ్యంజకములు విద్వేదయుఁ గలయును

రాగము ప్రవర్తకమయి పరిరగెడుఁ గాల

మగు నవచ్ఛేదకంబు నియతి నియామి

క యగు నరయుఁడు మానిప్రకాండులార!

98

౪ ఇఁకఁ గారణంబగు నవ్యక్తంబు త్రిగుణజనకం బిద్దానినే తత్వశాస్త్రవేత్తలు ప్రధానంబనియుఁ బ్రకృతియనియుఁ జెప్పుదురు. మఱియు నీయది యనభివ్యక్త రూపం బైన నగులావశంబున నభివ్యక్తంబగు. ఇఁక సత్త్వరజ స్తమోగుణములఁ ద్రివిధమై సుఖదుఃఖవిమోహత్కృంబు శర్మఫలంబు ననుభవించును. 99

— * వాయుదేవుడు ముసులకు గుణత్రయస్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. సత్త్వము రజంబుఁ దమమునాఁ * జను గుణత్రయము
ప్రకృతిసంభవంబులు * యలరు నిదియుఁ
బ్రకృతియందున నూత్కృత్యంబున నుండుఁ
దిలయందెట్లు తెలంబు * వెలసియుండు,

గీ. సుకము సుఖహేతు విలను సాత్త్వికముగాఁగఁ
జెప్పఁబడుఁ దద్విరుద్ధంబు * చెప్పఁబడును
దామసంబుగ మోహంబు * స్తంభమును వ
చింపఁబడు రాజసంబుగ * శిష్టమునులు ! 101

వ సాత్త్వికి యూర్ధ్వగతియుగను దామసి యఘోగతియుగను రాజసి మధ్యమ
గతిగను జెప్పఁబడుచున్నవి. 102

గీ. వినుఁడు శబ్దాదులైదును బృథ్వీ మొదలు
గాఁగఁదగు నైదుభూతముల్ * గరిమమెఱయు
జ్ఞానశరేంద్రియములు మనంబు బుద్ధ్య
హంకృతులును బ్రధాన మవ్యక్తమగును. 103

వ, మఱియు నది కారణదశావన్నంబైన యవ్యక్తంబనియును గార్యదశావన్నంబైన
ఘటాదివలె శరీరాది యగును. 104

గీ. ఘటముమున్న గుకార్యంబుగఁడఁగిమృత్తు, మున్ను గాఁగలయవ్యానికన్నభిన్న
మెఘుడుగానట్లువ్యక్తమానీశరీర, మల్లయవ్యక్తమునకు నన్యంబుగాదు. 105

వ, అందువలన నవ్యక్తమునే ముఖ్యకారణంబుగఁ దెలియుండు. ఇఁక నాయవ్యక్త
మే యాధారంబుగాఁగల శరీరంబు భోగసాధనం బనిన మునులు బుద్ధింద్రియ
శరీరంబులకన్న భిన్నమైన యాత్మ మెది? అయ్యది యట్టులుంటకు హేతువెద్ది
యనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 106

—* వాయుదేవుడు మునుల కాత్మస్వరూపంబును జెప్పట —

- గీ. వినుడు బుద్ధింద్రియశరీర * భిన్నమయి వి
భువునయి భువంబగుచు నాత్మ * పాలుచు నొకడు
అందు హేతువు దుర్విభావ్యముగఁ దెలియుఁ
డఖలవేదములే గొండాడు * నాత్మఁగుఱిచి, 107
- గీ. సర్వమాత్మనుగొలుచు నాసర్వమండ, శాశ్వతంబయివ్యాపించిచక్కనుండు
నాత్మమటులైన నెవ్వరికైన నెందు, స్యక్తమయిచూడఁబడదు తాపసశిలకులు!
- క. కాదిది శ్రీయంబురుఘుడు, గాదు నవునకముగాదు * కరమార్ధమునన్
లేదిక నెక్కుడుక్రిందన్, లే దడ్డంబయినచోట * లేదు మునిఁదుర్ర! 108
- గీ. ఆరయ శరీరముల నశరీరమగుచు, జలములందును నెల్లెడ * స్థావరగుచు
మరుఁగకున్నట్టియాత్మనుజూచు నెవుడు, ధీరుడైనవరుడు జ్ఞానదీప్తిచేత,
- క. పలుమాటలేల! వినుడీ, యలపురుఘుడు దేహభిన్నుడని తెలియం డ
ట్టులగాక దేహమేయని, తెలిసినవాఁ డెవుడు నిజము * తెలియనివాఁడౌ.
- గీ. అపదలకెల్ల బీజమైయమరు స్వీయ, కర్మమనఁగూడి నరుడు దుఃఖంబుసుఖము
ననుభవించునుమాధుఁడై యరయుఁడీరు, మానులార! మహాతమోభానులార!
- క. నీటఁ దడువంబడిన భువి, నీటగ మొలకెత్తఁజేయఁ నేర్చునొ యిటులన్
గాటమగు నజ్ఞతాపర, పాటిన్ గర్మంబు దేహాపర్ణముఁ గూర్చున్. 110
- గీ. మిగుల సుఖమీయ నట్టియుఁ * దెగులు కెప్పు
డాటపట్టయినట్టియు * నంతకునికె
జేర్చునట్టియు మునుఁగడఁచినవి గడవఁ
డగుత్రనువు లాత్మకమరు సంతతము వినుడు! 114
- ప. శరీరంబులు జీర్ణంబులగుచుండ రానురా నీయాత్మ కెచ్చటను వసతియు
లభింపదు. 115
- గీ. ఆత్మమిది పెక్కుతనవులనావరింపఁబడుచువిడువబడుచునుండుఁబరఁగ నెవుడు
చంద్రమండల మెట్లాకాసంబునందు, దరళభారాధరావళి * దగిలియుండు.
- గీ. వీనికై యొకడుండఁడువీఁడొకనికి, నై వసింపఁడు బంధుగు * లాత్మనుతులు
బాటయందుగలియుదురుపథికులట్ల, వృథగ మోహంబుఁగాంతరువి త్రములును.

గీ. కడలియం దెట్లు కట్టలు * గలిసి మెలగి
యంత నొకపరి యెడఁబాయు * నట్లే యపని
భూతములుగూడు నెడఁబాయుఁ * బొందుమాలి
యెఱుఁగుఁ డిట్టులు బ్రహ్మమునీంద్రులార ! 118

గీ. అతఁడునూచు శరీరంబు * నవిరతంబు, నాతనిన్ జూడదు శరీరమాతనికా శ
రీరమును బరికించు నుచారఁ డీశు, డాయరువురీతుఁగవఁజాలరరయఁడీరు. 119

గీ. బ్రహ్మదేవుఁడుమొదలు సావరమువఱకు
బతువులుగఁ గీర్తితంబులై * పరఁగుచుందు
రిట్టి పతువులకెల్లను * నిది నిదర్శ
నంబుగాఁ జెప్పఁబడియె నికక్కం బరయుఁడు. 120

గీ. అజ్ఞుడై నుఖదుఃఖంబు * లఁదుఁదాఁబ్ర, వేళ నిర్గమములయెడవిభుఁడుగాక
యందునీ దేహి విభుచోదితుండయి తిది వస్తుచున్ గానిచెందుశ్చఽభ్రస్తుగాని.

గీ. అనిన మునుల్టిట్టలనిరి మహానుభావ! యెవ్వఁడాపశు వాపాశమెద్ది వీని
కిన్ విలక్షణుడెవ్వఁడొగిన్ విభుండు, మాకెఱుఁగఁజెప్పమిపుడునుశ్లోకతలక!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె,

— * వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వరవిషయంబును జెప్పట * —

గీ. అపరిమితమణియగుఁజాశ్రయిండు, పతువునకుఁ జాశముకువేఱుపరఁగువాఁడు
విశ్వనిర్మాతయై కడువెలయువాఁడు, కలఁడు పతియొక్కరుఁడుబ్రహ్మకల్పులార!

గీ. అతఁడు లేకున్న సర్గమెట్లమరుగనుడు, అజ్ఞుడగుపతువున జడంబై తనర్పు
పాశరూపప్రకృతిచేతఁ * బరఁగునొక్కొ, బుద్ధిమత్తారణములేభూతసృష్టి.

వ. జగంబు గర్తృసాపేక్షంబును గార్యింబును సావయవంబునగుటఁ దత్కర్తృ
త్వంబు పశుపాశంబులకు సంభవింప దిశ నీపశుపాశపతులయొక్క సత్యంబైన
యంతరంబెఱింగినవాఁడు బ్రహ్మవేత్తయై ముక్తుండగును.

గీ. తిలయందున నూనె దిధిన్ ఘృతంబు
నదిని నీళుల నరణి నవలముపోల్కి
జగమున నెసంగు నొక్కఁ డీశ్వరుఁడు విభుఁడు
చూతు రవ్వానిడవసున * నూనృతమున.

- గీ. జాలవంతుండు నొక్కడిఁకానుఁదాత్తు, శక్తిబృందంబుచేత నీజగములెల్ల
సృష్టిచేసి ప్రభుత్వంబుఁ చేయు నెప్పుడతఁడు రుద్రుండులేడిఁకఁనన్యఁడటను.
- గీ. విశ్వతత్పక్షుఁ డింకనుఁవిశ్వతోము, ఖండునుఁ విశ్వతఃప్రవేష్టుండు విశ్వ
తోఁఘ్రుండునునగు మహాత్ముఁడొకఁడు, పుడమిదివి నెల్లమరలనుఁబొడమజేసె.
- గీ. అరసి విశ్వాధికుండు మఃపార్షియైన, రుద్రుఁడాది హిరణ్యగర్భుని జనింపఁ
జేసెనాతనికన్ననుఁశ్రేష్ఠుఁడునుగ, నీయుఁడునులేడు తస్మయంబీ యఖిలము.
- క. మానువలె నిశ్చలుండై, జానుగ నొక్కరుఁడు గడఁగి కచదలుననుండున్
బూనిక జగములసలువఁగఁ, బూనినమాత్రమునఁ బొడముఁభవనములెల్లన్.
- ఉ. ఎల్లెడ నొప్పు నెమ్ముగము కలెల్లెడనొప్పు శిరస్సులింకఁదా
మెల్లెడనొప్పుఁ గంధరలు క నెల్లెడనొప్పు కరాంఘ్రు లట్టులే
యెల్లెడనొప్పు వీనులును క నెల్లెడనొప్పుడు నీక్షణంబులున్
గొల్లగనొప్పి సర్వజన కేశములందు శివుండు వెల్లెడున్. 189
- గీ. కనులులేకున్నఁగాంచులోకముల నెల్ల, వీనులునులేక యున్నఁదాఁవినునఖిలము
సర్వమును నారయునతండుఁసర్వమతని, నారయఁగలేదువినుఁడిఁకఁధీరులార!
- గీ. సూక్ష్మమునకన్నమిక్కిలిఁసూక్ష్మమగుచు, సలిలమధ్యంబునందుఁవిశ్వంబుగృహి
చేసియవ్యవస్థమునుజాటిఁచెలఁగుశివుని, బహువిధాకారు నెఱిగిరాఁపంబువిడుఁడు.
- గీ. ఈతఁడే పరదైవతం క బీతఁడే మ, హేశ్వరుఁడు విశ్వకర్మ యిట్టితని నొకని
జన్మభీతులజాతుగాఁజక్కఁదలసి, రుద్రుడక్షిణముఖముఁ జేరుదురు నిష్ఠ. 184
- గీ. ఈశ్వరులలోన నెవఁడు మఃహేశ్వరుండు
దైవతములందును బరమ కదైవమెవఁడు
పతులలోపల నెవ్వండు క పరమపతియు
భువనవిభుని నెఱుంగుఁదా క భూతనాథు. 185
- క. కొండఱు స్వభావమనియున్, గొండఱు కాలంబనుచును క గొణుగుదురదియొ
హ్మండెడు శివుమహిమయెయీ, చందము భ్రమమొందఁజేయుఁసర్వజనములన్.
- గీ. కారణంబులకెల్లను క గారణమయి
సర్వభూతాంతరాత్మయై క సాక్షియై ప
శియునునై యాత్మయందుండు క సేవ్య నెవ్వ
రెఱుంగఁ జాలుదురో వారికే సుఖంబు.

౧౧. ఎవుడు చర్మంబు పోలికి * నీనభంబు
చుట్టుకొనఁజాలుదురొ మనుజులు ధరితి)
నవుడు శివుని నెఱుంగక * యనువుమీటి
దుఃఖమును బాఁయఁగాఁ జాలుదురు జగమున. 138

౧౨. బ్రహ్మముఖమున నాచేతఁ * బడయఁ బడిన
పాపనాశనమైన యీ!పరమగుహ్య
మిట్లు మీకెఱిఁగించితి * నివుడు మీరు
శమములేనట్టి వాని కొ!సంగఁ దగదు. 139

౧౩. అక్షిణంత మునులిట్లనిరి.

— * మునులు వాయుదేవునిఁ గాలస్వరూపంబుఁ జెప్పుమనియెట్లుట * —

క. కాలమునఁ బొడము సకలము, కాలమున వివర్తితెందు * గంధవహ! య
కాలంబు నపేక్షింపని, దేలాటిది సుంతయెచట * నసఁగదుగాదే. 140
ప. మఱియును.

క. కాలాంతర్గతమై జగ,మోలిగ సర్గంబు లయము * నొందుచు మిగులన్
మేలగు చక్రంబట్టులఁ, జాలఁగఁ బరివర్తనంబు * సల్పుచునుండున్. 141

గీ. ద్రుహిణుఁడును గేశవుండు రుద్రుండు లాఁచి
నిర్జరులు కాలకృతమగు * నియతిఁ జెంది
దాఁటఁగా వలఁతులుగారు * తథ్యమిద్ది
కాలమే సర్వమున కధికారియేము? 142

గీ. అట్టి యీ కాలమెట్టిది * యెట్టివాని, కిద్ది వశవర్తిగా నుండు! ననఁడు దీని
వశుఁడుగానుండుఁ జెప్పుము! వాయుదేవ! సర్వమును బెలిసినయట్టి! జాణవనుఁడు.

ప. వాయుదేవుం డిట్లనియెఁ గలకాష్ఠానిమేషాదికలాఘుతితంబగు కాలంబనునది
యత్కృష్టంబగు మహేశ్వర తేజంబు.

గీ. మినుడు సర్వచరాచర * విశ్వమున క,లంఘ్యమైనట్టిదియును బలమయినట్టి
దియు శివాజ్ఞాస్వరూపమై * లేజరిల్లు, నద్ది విశ్వనియామకంబై తనర్పు. 143

క. లక్కతనఁ గాలవశమగుఁ, జక్కఁగ జగమది జగతికి * స్వాధీనమగు
దక్కాలము శివవశమగు, నక్కాలవశత్వమొందఁ * దాశివుఁ డెపుడున్. 144

గీ. అద్భుతకయోగగుళార్వమైనతేజ, మెలమిఁగాలంబునన్ నెలఁకొలువఁబడియె
నట్టికాలంబునెవఁడు ప్రహ్లాదికయము, చేత మీఱఁగఁజాలెడుఁక్ష్మితలమున

క. ఏకచ్ఛత్రంబుగ నీ, లోకంబును నెల్ల నేలుఁగోత్తరుఁడున్
వీఁకన్ దాఁటఁగజాలం, డీకాలముఁ గడలిదాటు * నెట్టులవేలన్ 14

గీ. ఎవ్వరింద్రియముల నిగ్రహించిసకల, మీఱగంబునుగడిమి జయించియున్న
వారలేని జయింపఁగలేరుకాల, మునునికన్ గాలముజయించుఁబూనివారి

గీ. శీలమున రూపమున బల * శ్రీలఁ గులము
చేతఁజేతనుఁ డేదేనిఁ * జంతసేయుఁ
గాలమిఁక నన్యమాపని * గడఁగి నేయుఁ
గాలము దురతిక్రమమెందుఁ * గనుఁడు మునులు! 150

గీ. యువయు ముదుసలియుగు బలీయుఁడును గరము
దుర్బలుండగు భాగ్యవంతుఁడును పేద
యగును గాలవిపర్యయంబైనఁ జిత్ర
మగుఁ దదియప్రసక్తి సంయమితిలభులు! 151

గీ. అభిజాత్యంబు బలము శీలాభివత్తి, నైపుణియుఁ గార్యనిర్వహణమములు
గావు కాలము ప్రతిబంధకముగనున్న, నారయుండెద నిద్ది మహిమల్లార! 152

క. వినుఁడు రసాయనములునున్, ఘనమగు నౌషధములును నకాలంబున నీ
ద్ధినిఁగూర్చవు కాలంబది, యనుకూలించిన ఫలంబు * నందఁగఁజేయున్. 154

గీ. ఇఁక నకాలంబునను నెవ్వఁడేని సురుగఁ
డెవ్వఁడేనియు జనియింపఁ * డెవ్వఁడేని
పుష్టినొందఁడు సుకమును * బొగులుటయును
గాలమునుబట్టి కలుగు నికల్గంబు వినుఁడు.

గీ. కాలమునవీచుఁజల్లనై * గాడ్చుపుడమి, గాలమునవృష్టిచేయుమేఁఘములగములు
కాలమున నెల్ల సస్యములోగమియఁబండుఁ, గాలమున సర్వజీవలోకంబుమ నెడు

—* కాలప్రమాణములు *

చ. కావుననిట్లు కాలాత్మంబుతత్త్వంబు నిజంబుగ నెవండెఱుంగునో యవ్వాఁడు
కాలాత్మంబు నత్రిక్రమించి కాలాతీతంబగు పరమాత్మంబును బరికించుననిన.

నూతునకు మునులు మహాత్మా! యీకాలంబునం దెట్టిమానంబున నాయు
 స్సంఖ్య కల్పింపఁబడినదో సంఖ్యరూపంబగు నిక్కాలంబునకుఁ బరమావధి
 యెద్దియో యెఱింగింపుమనుడు మునులకు నూతుండిల్లనియె-కనుతెప్పరాటగు
 కాలంబు నిమేషంబని కీర్తింపఁబడును. అయ్యది యాద్యమానం బట్టి నిమేషం
 బులు పదియైదైన నొకకాఠ్యయగును అట్టికాఠ్యలు ముప్పదియైనఁ గలయనఁ
 బడును. అవి ముప్పదియైన నొకముహూర్తం బవ్వ ముప్పదియైన నొక
 యహారాత్రంబగును. ముప్పది యహారాత్రంబులైన సితాసితపక్ష
 ద్వయాత్మకంబగు నొకమాసంబగును. అద్ది పితృదేవతల కొక్కయహారా
 త్రము. మాసంబు లాతైన నొక్కయయనంబగు నివ్వ రెండైన సంవత్సర
 మగును. ఈయది దేవతలకొక్క యహారాత్రము. అందు దక్షిణాయ
 నంబు రాత్రియును సుత్రరాయణంబు దినంబునగును. ఇట్టివి ముప్పది యహా
 రాత్రంబులైన మనుష్యమాసంబువలెనే దేవమాసంబగును. ఆ దేవమాసం
 బులు పదిరెండైన దివ్యసత్సరంబగు నివ్వధంబున మూడువందలయఱుపది
 మనుష్యసంవత్సరములైన నొక్క దేవసత్సరంబగును. దివ్యసంవత్సరప్రమా
 ణంబుచేతనే యుగసంఖ్య ప్రవర్తిల్లుచున్నది. ఈ భారతవర్షంబునఁ గృత
 త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులను నాల్గయగంబులు పండితులు పరిగణించిరి.
 అందుఁ గృతయుగంబున నాల్గువేలవత్సరంబులును నాల్గువందలైదు సంధ్యం
 శంబుగను దక్కిన మూడుయుగంబులందు నేకాపాయంబుగ సహస్రశతంబులు
 వరఁగుననుటచేఁ ద్రేతాయుగంబందు మూడువేల వత్సరంబులును సంధ్యాత
 దంశంబు లాఱునూఱులును ద్వాపరంబున రెండువేల వత్సరంబులును సంధ్యా
 తదంశంబులు నాల్గునూఱులును గలియుగంబున వేయి వత్సరంబులును సంధ్యా
 తదంశంబు లిన్నూ తేడ్లు నగును. ఇట్లు నాల్గుయుగంబులు పదిరెండువేల
 సంవత్సరంబులగు ఈచతుర్యుగసహస్రంబు కల్పంబనఁబడును మఱియు
 డెబ్బదియొక్క చతుర్యుగంబు లొకమన్వంతరంబగును. కల్పంబందుఁ బదు
 నాల్గు మన్వంతరంబులు పరివర్తనంబుసేయును ఈ క్రమముచేతఁ గల్ప
 మన్వంతరంబు లనేకంబులు గడిచినవి. అవ్యయందఱకుఁ దెలియనివౌటను
 లెక్కించుటకు శక్యంబుగాని వౌటను వాని నానుభూర్విగఁజెప్పటకు శక్యము
 కాదు.

186

గీ. ఇకను గల్పంబనునది దృఢహిణున కొక్క

పగలగు నదేవిధంబు విభావరియును

గల్పయుగ్గంబు దినమిల్లు * కుంజజనకు
నవి సహస్రంబయిన వట్టిమగు నతనికి,

157

గీ. అం దజునివగలున సృష్టి * యగుచు రాత్రి
యందుఁ బ్రళయం బొనరు నహరింతమందుఁ
బ్రజలు తత్పతులును దేవ * రాక్షసులును
భూతపంచకతన్మాత్ర * ములును బొలియు.

158

గీ. అటులే రాత్ర్యంతమందు సు * రానురుల, బ్ర
జావతులనుఁ బ్రజల భూత * సమితి దైవ
తములతో సృష్టిచేయు నంతయును ధాత
శంకరుని యాజ్ఞ చేత ని * చ్చలును మునులు!

159

వ. ఇట్లు బ్రహ్మయొక్క సంవత్సరంబు లేబదియైన నొకపరార్థంబనియుఁ దక్కిన
యేబది మఱొకపరార్థంబనియు ననబడును. ముత్తంబ్రహ్మ వత్సరంబులు
శతంబైన బ్రహ్మయ్యుద్ధాయంబు నిడు. అప్పుడు శంకరుని మాయయందు నకల
లోకంబులుండిండు. ఇంకను బెద్దకాలంబునకుఁ గారతవ్యప్రకారంబుగ విష్ణు
రుద్రేశ్వరుల కాయుద్ధాయంబును, అటుపైన సదాశివునకు లోబడి కాలంబు
ప్రవర్తించు సనాదినిధుండగు సదాశివుఁడొకఁడు మనస్సర్గంబు వజ్రకు
సింహాదు తమంబునును ప్రకాశమాత్రుండై వెలయు నిద్రికాలత త్వస్వరూపం
బిట్లు చెప్పితి నికేమి విన నెంతరిసిన వాయుదేవునకు మునులు మహాత్మా!
పరిమేశ్వరుండెట్లు జగంబురచించి క్రీడనొనర్చుచుండునో మొదట నయ్యది
జనించినదో దేవచే జగమువ్యాప్తంబైనదో పృథుకుక్షియగు నద్దానజగంబుగ
సింపబడునో యెఱింగింపుమనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె.

160

—* వాయుదేవుడు మునులకు సృష్టిప్రకారంబుఁ జెప్పట *—

గీ. శాంత్యతీతపదోత్తర * శక్తి శక్తి, మంత్రుండగు శివువలన సం * భవము చెందె
దానమాయ జనించె సద్దానవెడలె, బరమ మవ్యక్త మద్దితా * పసతిలకులు. 181

వ. మఱియును

గీ. శాంత్యతీతపదముచేత * శాంతిపదము, దాన విద్యాపదమ్ము సద్దాని చేత
నావ్రతిస్తాపదంబును * నలరె దాన, దనరెను నివృత్తియ నెడువ * దంబు మునులు!

౪. ఈ పంచకముచే సవ్యక్తకారణంబగు నీవిశ్వంబు వ్యాప్తంబై యాత్మాధిష్ఠితంబై యెనంగునిక నీకలలయొక్క యానుభూత్యంబున సృష్టియును గ్రాతి యానుభూత్యంబున సహృదియును బ్రపర్తించు మణియునిక విశ్వకర్తృత్వం బవ్యక్తంబున కొపచారికంబుగఁ జెప్పఁబడినదికాని యధార్థంబుకాదు. ప్రధాన పరమాణ్వాదులెల్ల * చేతనంబులు. 168

౫. అట్లచేతనగుటచే * సాప్రకృతికి, సజ్జడైన కలమ్మన * నాపురుషున కీ జగత్కర్తృత్వపుట్టిల్లఁగిదియెట్లు, బుద్ధి మత్కారణములేకపోవఁగుమునలు!

౬. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుట నద్దానికి

౫. సర్వశక్తిసంపన్నుడు * సర్వవేత్త
శక్తుడు స్వతంత్రుడను మహేశ్వర్యయతాడు
ఆదిమధ్యాంతరహితుడు * సస్యకల్పుఁ
డీశ్వరుడు కర్త యదియఁ దదిచ్చఁబొడలు. 166

— * వాడు. దేవుఁడు సకలము లయందును రెటింగించుట * —

౬. మఱియు బ్రాణాయామోక్త నూనసంపత్సరణలకాలముతో నొప్పు బరంబ నెడు పేరుగల బ్రాణాయామాయ మృత్యు ముగియునో యప్పటివఱ కీ పొడవైన జగంబు వృద్ధిపొడచు నప్పడు ప్రళయంబు నొందును. ఈ పరంబునందలి సకలము పరార్థంబని చెప్పఁబడును పరార్థద్వయకాలాంతంబగు సర్వప్రళయంబుచేకూరినపుడు 167

౫. ఆత్మకార్యంబు తగు సవ్యక్తమును గ్రహించి యాత్మము వెలయఁగా * నెల్లవికృతు లింకు నుశ్రేకముండకి * యేర్పడుదురు
ప్రకృతిపురుషులొలపోతి * భావయుతులు. 168

౬. అపుడు సర్వము మహాకాలంబగు నీశ్వరునియందే లయించు నంత 169

౫. శాంతవ్యాతైకనీరమైసమగుణంబు, నైన యవిభాగపుఁ దమోదాయంబునందు నెట్టిజగమును గనుపట్టినట్టియప్పుడే గుణముడు దానమ్మి హేశ్వరుడు.

౫. ఇట్టి మాహేశ్వరియగు నాగట్టెరిజని, నెల్లగడవి యుపస్సున * నీశ్వరుడు పారిఁబ్రధానపురుషునిర్వరనుజెంది, చూచుతోడ్తో ధవళమనఁమరుజగములు

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరాజ్ఞచే నవ్యక్తంబునుండి జగత్సృష్టి యేర్పడు నియ్యది సృష్టి ప్రకారం బెఱిగించితి నిఁకేమి వినుదురనిన మునులు జేవా! సృష్టిస్థితి సంహారంబంతయు నీశ్వరవశంబై యున్నట్లును బ్రహ్మవిష్ణులకా మహేశ్వరుండు కారణంబైనట్లు నీ నుడులఁ దెలియఁబడ నిక లోకంబున రుద్రుండు బ్రహ్మ పుత్రుండని యొకవచనంబుఁ జెప్పుదు రద్దియెట్లుపపన్నంబగు నీవాదద్వయంబందు సత్యంబేదియో యెఱిగింపుమనుడు గంధవాహుండిట్లనియె.

ఉ. మూఁగురు కారణాత్ములు సమున్నతుల పరమేశ్వరాత్మజుల
యోగధనుల విరించిహరిసోములు శాంభవశాసనంబునన్
బాగుగ్జీవిశ్వస్వర్గపరిపాలనసంహృతులన్ బొనర్చుచున్
లోకఁగఁజేయ నొందారుల యీ నడలంచి కడున్ జవంబునన్ 173

గీ. తండ్రియగు పరమేశు నుదారతవము, చేత మెప్పించి శక్తులఁజెందిరంత
రుద్రుఁడొక కల్పమందు సోఁజభవుని, విష్ణునిన్ సృష్టిచేసె బ్రహ్మకదనర. 174

గీ. అల్లె వేటొకకల్పమం దజుఁడు విష్ణు, రుద్రులను సృష్టిచేసెబల్
మఱొకకల్పమునందునమ్మాధవుండు, బ్రహ్మరుద్రులసృష్టిచెల్ బాధమతుల

వ. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణుని రుద్రుం డజుని ననేకప్రకారంశులఁ బరస్పరజయేచ్ఛులై గల్పగల్పంబులందుఁ బరస్పరము సృష్టిచేయుచుండు రొక్కొక కల్పంబునం దొక్కొక రధికులై యుండుట, ఆయాకల్ప వృత్తాంతంబు ననుసరించి యవ్వారి యాధిక్యంబు మహర్షులచేఁ జెప్పఁబడియె నీ మువ్వరకుఁ బరమేశ్వరుండు కారణం దాతంజే జగత్కారణుండని యెఱుంగుడన్న మునులు మహాత్మా! మున్నుశివుండు మృత్యువును సంహరించి మరల నుత్పాదించినట్లు వినియుంటి మదియెట్లు. లెఱుంగఁజెప్పు మనిన వాయుధట్టారకుం డిట్లనియె. 176

—* మార్కండేయచరిత్రము *

ఉ. శ్రీహిమభూధరాంతికముఁ దెందిన పుణ్యవనప్రదేశమం
దా హరిదశ్వ తేజుఁడు మహాత్ముఁడునై న మృకుండుమాని త
ద్దేహినియా మరుద్వతిసతీతీలకంబును భూరిశిష్యునం
దోహము గొల్వఁగా నియతితో శివుఁగొల్పుచుండ నిచ్చులన్. 178

ఉ. కంటికితెప్పవోలె దనకన్న కమారులయట్లు శిష్యులన్
దంటయతండు సాక్షుడు సతమ్మును నర్థుల గోకులమ్ములన్

గఁటువడఁగ నీక కడఁగ గూఁమిఁబ్రోచుచు నెల్లవారికిన్

బంటవలెన్ దనర్చెడు విఠాసురభూసుర రాజమాళియై.

179

గీ. అ మరుద్వతియ ను నత్రమ వలకనా, బ్రీతిమై సేవఁజేయ చుఁగెన్మిటికి గ
తమ్ము ప్రియమైనరించుచుఁగిదిమదుశివ్యజనుఁడల్లవలెన్ గాఁచుఁగంబరమున

ఉ. అముగదంపతుల్ సతతఁగ మావసయించు గృహస్థధర్మమున్

బ్రేముడి నిర్వహించుచునుఁగెన్మిటిగంగ వసించి రేఁగో!

యమహానీయమార్తకుఁగెన్ సక్కట! సతతి లేకయండ వా

రేమియఁ జిఁతఁజేయఁగెన్ యీశ్వరుఁగొల్పుచునుండి రిమ్మగన్.

180

—* మృతఁడవడఁగ బ్రహ్మసభాద్వారంబున నవమానవడుట *

మ. ఒకనాఁడమ్ముగ బుగరొపునుఁడఁగఁగెన్ దొప్పొందుపైతామహ

ప్రకటారామముఁజేరి బ్రహ్మసభఁజేరిగన్ బోవ ద్వారంబునం

దకలఁకుండిగు నామ్ముకండున యపఁజ్యం ఒడ్లదావారికుల్

రికమా నావిధనంబు లేదనె మునీ!దశేష్మఁడవ్వారిలోన్.

181

గీ. అంత వారు మహాశక్తి బ్రహ్మసభ కీవు, చేరట కసర్దుఁడవు సంతఁచెందనట్టి
వారు చేరఁగఁజలరొవ్వైధనము గుఁభాఁయఁబిఁక మరలిపొమ్మవలికివుడు,

చ. అనవిని మానియంతె పృథ్వీయంబున నెవ్వగఁజేంది కుంది య

వ్వనమనునాసి స్వీయమగుఁగెన్ పానముఁజేరఁగ వచ్చుచుండ నా

దినమున కొందఁ టింటికి విఠేశమునొదలభార్య లిద్దరూ

గిను లరుజేర నత్రపసిగేహిని వారలఁ గాంచి ప్రేమమై.

182

గీ. ఎదురుకొనిలోకొనిపచ్చియొగవుమీఱఁ, బీరములనిచ్చి కూర్చుండఁజెట్టియర్హ
సత్పుత్రులనెల్లగలికిభోజనముకొఱకుఁ, బంచభక్త్యోన్నములనుంచెఁబాత్రలందు

క, వారలుగని నీబిడ్డలఁ, జేరఁగఁబిలుపు మీట కితులుఁ చేరిన మేయన్

వారును బోసేయడ మీట, ధీరవటీ యొక నాపెఁగిదిగలుఁగొని యనెన్.

ఉ. నోములు నోచలేదు కొఱఁగెన్ నోములదానను డల్లలార! న

న్నోముఁడిఁకెట్లులేయనుఁగెన్ నోదనముల్ దగ నారగించుఁడి

శ్రీమహితల్ దయానిధులుఁగెన్ చెల్వగుమీదు సమాగమం బిఁకన్

నామది వేడ్కఁదీర్చుడు ప్రణామము లివ్వెయెనర్తు సర్పిలిన్.

186

— * మరుద్వృత్తి మునిభార్యలచే నవమానపడుట * —

- గీ. అనిన వారందఱు రసి రాయమునఁ బీట
లవలికిన్ ద్రోసి శిశులు లేనట్టివారి
యన్నములు మేము సావడమించుఁ గదలి
పోయిరి మరుద్వృత్తియుఁ గడుఁ బొగుల వగల. 187
- తీ. అంత మృకండుమాని తన * యాశ్రమభూమికిఁ జేరవచ్చుడున్
జంతమెయిన్ మరుద్వృత్తియుఁ * జెచ్చెర నాథున కాముదంత మ
త్యంతముఁదెల్పి చాలఁ బరితాపముఁజెందఁగఁ జూచి మానిభా
స్వంతయుఁడు స్వీయమా వ రిభవంబును దెల్పును భార్య కింతయున్. 188
- న. అంత
- గీ. భూరితరదుఃఖభరమున*బొగులుచున్న, యాత్మ దేవినిఁగనిహృద*యమునమాని
వరుఁడు కొండాక తేకువఁబడసియిట్లు, లనియె నాకెనునంబెంతో*హరుస మొండ
చ. వనరకు మింక దేవి! భగ*వానుఁడు రాజకిరీటుఁ దున్నవాఁ
డనితరతుల్యఁ దాతఁడు దయాశుఁడు భక్తవ్రతప్రదాత య
ఘ్నునిగుఱించి నేఁ దవము * గాటముగా నొనరించి మంచిపు
త్తునిఁ బగయంగఁజాలుదు స*రోజముఖ! ముద మొందు మాతృలా. 190
- తీ. మున్న శిలాదమానిజన*ముఖ్యున కిచ్చెను సత్కుమారు దీ
వ్యన్నలినాథుడైన యదు*ధర్మకు బుత్తులనిచ్చె బల్వరగ
బన్నుగ నిచ్చు నందనుని * భర్గుడు నాకును సందియంబులే
దన్నగజామనోదయితు * నాదృతిఁ గొల్పుము చెల్వ! యీవునున్. 191
- చ. అనుటయు నాసతీతుణియు * నాత్మమునందుఁ బ్రమాదమంది యి
ట్లనె మునినాథుతో హరుస*మయ్యె మహాత్మక! ధన్వరాల నౌ
దును దమ కిట్టిభాష మదితోఁచిన సర్వసమర్థ లీర లా
యనఘ్నుడు శంకరుండు కరుణాఁ డొసంగును బుత్తిభాగ్యమున్. 192
- చ. తడవిక నేల? యీక్షణమె * లాము మహేశ్వరు మానసంబునన్
బడసి తవంబు నేయుటకుఁ * బాల్కుడుఁ దేనునుగూడ దెందం
దొడిసి యుమాకశత్తుని స*మున్నతిఁ గొల్పుచునుండు నాథ! యే
ర్పడెడు శుభంబు వేగ నిదె * స్పందన మొందెను నామ నేత్రమున్. 193

— * మృకండుముని తపస్సొనరించుట * —

గీ. అనినఁ దత్క్షణమునఁ దీర్ఘమాడి మాని, బూదినిధరించి గణపతిన్ బూజచేసి
యగ్నినిఁ బ్రతిష్ఠచేసి పంఛాక్షరీ మ, భాత్మకతపంబు దీక్షఁ దానవుడుజెండె.

గీ. కడఁగి ఫలమూలదళములఁ * గృహముగను వి
సర్జనముచేసి మారుతాశనమి గొనుచు
లేముఁ బవలును నేకాగ్రీరితి శంభు
ధారణ నొకంటఁదవిలి యతండు దనరె.

196

క. సతి గుణవతిమైన మరుద్వతి తనపెనిమిటి సరయుచుఁ * దాను నుమ్మాసం
యుతునిఁ బశుపతిని మానక, సతము మదిఁ గొలుచుచుండఁగముచితభక్తిన్

గీ. అట్లు లాయరుపురు నిద్ధమైనభక్తిఁ, గోమలేందుని సిగయందుఁ గొన్నదొరను
గుడిచి తప మొనఁగించుచుండెడి కరంబు, తదిపు కాలంబుబరిగె నంతట నొకప్పు

క. వారిదహానీంద్రుడ, వ్యారలఁ జేరంగవచ్చి * వారితపంబున్
గూర్చుఁగని రిచితాదిగిఁ, జేరి యుమాశివుల కెరఁగి * క్షిప్ర మిటులనెన్.

చ. కవికరమారయన్ వలదె? * గాదిలి భక్తుల సాక్షరాదె? నీ
మనము దయామయం బిటుల * మాన్పడ నేలాశా! తండి! యింకనై
నను మునియుగ్మమున్ దలపు * నమ్మికతో ననుఁ గొల్పుచున్నవా
రిసశము లెమ్ము రమ్ము రయ * మాదటఁ గావఁగ వారిలన్ విభా! 199

క. మాతల్లియేనియును దన, జేతంబున నెన రొకింతఁ * జెంది నిను వడిగ
బ్రీతిమెయిఁ బువకుండిన, దాతురితన్ మునిమిథునము * నారసి కావన్, 200

చ. అనినఁ ద్రిశోకమాత దన * యాత్మము పుల్లవడంగ నిట్లనెన్
విను ముని! నేఁ బ్రతిక్షణము * వేడుచుచుంటిని విమృహాత్ము నం
దనుఁడు జనించునట్లు సరదానము వారికిఁ జేయుమంచు బా
గును బొనరించుచుండె మదిఁ * గొంతుచుంటిని నేను నిట్లులన్. 201

చ. అని యిట్లు నారదమునితోఁ జెప్పి యా యఖలాండేశ్వరి పాితేశ్వరున కిట్లనియె

త. పోదము వేగ నవ్వనికఁ * బూని! నొక్కక్షణంబునేనిఁ గా
బూదిపసింప నివృఢ దయోన్నత! లెమ్మింక రమ్ము నాదుపై
నాదరముంపు భక్తజనులం దిటు జాలముసేయ వెన్నఁడుగ
మోదముతో నికన్ బయనమున్ బ్రకటింపుము నుది కిమ్ముగఁ. 202

వ. అనుటయు సంత

బ. పరమశివుండు వారల కృపావచనంబుల నాలకించి తా,
జరునగవొంది నేను నదె + చింతయొనర్చుచునుంటి నల్ల వే
గిరముగఁబోద మచ్చటి కొఱిగి వృషమున్ గయినేయు నందికే
శ్వర! యవి యానతిచ్చె గరు+వంబునుజెందగ నద్రజాతయున్. 204

గీ. మేలుమేలని కిన్నెర + మేళగించి, శంభుకరుణను గానంబు + సల్పి దేవ
మునియభేచ్ఛన్ జనియెనంతముగ్ధచంద్రధరుఁడుపార్వతితోసపుత్రముగ వేగ
—* పార్వతీ పరమేశులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించుట *

వ. నందికేశాదిగణపాలురతోగూడ యానంబులెక్కి ప్రయాణంబుచేసి మృకండు
ముని యున్న బిల్వవనంబుఁజేరి యవ్వారిఁదటసిన వారలు. 206

క. కనుఁగొని గౌరీకాంతుని, మనమున ముదమొంది వే న+మస్కృతిశరముగా
బాసరించి సంస్తుతలఁ బె, కొనరించి నిలువంబునడు మహేంద్రాల్లాసమునన్.

చ. శివుఁడును మానిఁజూచి యనె + జిత్రమునన్ దగమెచ్చినాడ నీ
దువిమలమైన చిత్రమును + దోరపుభక్తిఁ దపంబుపెంపు నా
యపు కడుఁగల్గువారల నయోగ్యులఁ గొమ్మల సచ్చునట్లు నె
తెవో? పదియాఱువర్షమాలతోఁ బరమేశు సుప్రత్యుగోరెదో? 208

క. అని యడిగిన వినిమానియు, మనమున నుకోచమొంది + మఱిగి తఱిగి యం
తనె సర్వము శివవశమని, యనఘునిఁ బదియాఱుసమల + యర్చకు గోరె.

—* శివుండు మృకండునకు పరమిచ్చుట *

గీ. ఓమని వచించి గణములతో మహేశుఁడంత సంతర్థిఁజెందె సంయమివతంసుఁ
డపుడుదీక్షాంతమొనరించియాత్మదయితె, యగుమరుద్వితినో నిట్టలనియెనరని

క. ఎప్పటిమేలప్పుడె శివుఁ, డెప్పుడునున్ గలఁడు మనకు + నిందుముఖ! నీ
వప్పటిమాలఁ దలంపకు, మప్పుడున్ దోడువడెడు + సఖలేశుఁ డాగిన్. 211

వ. ఇఁకను

గీ. పలుపురకుమారికులు కలఁపొంగనలు జ, సించి కీర్తాయ వొందినముఁ చిదగునె?
కులము సత్సుత్రుఁడొక్కఁడు + గలిగెనేన, నెల సభఁ బల్ల నన్నుతి + నెగడుబగతి

వ. అనిసంత నా సాధ్యును

క. కాగలదగు సర్వేశుడు, బాగే యొనరింపఁగలఁడు ' ప్రస్తుతమున నెం
తే గరువము మనమొందని, లాగున నిమ్మాడ్కి గాఁ దలంచి యిటులనెన్ .

వ. అని యిరువురు పూర్వంబ ట్లకలంకమనస్కులై ముఖంబుగనున్నఁ గొన్నినాళ్ళకు
చ నెఱవసలెన్ మరుద్వతికి ' నెట్లనఁ జూచుకమల్ పొరిం బొరిన్
బలువును నల్పుఁడెందఁ గడుఁ బొందురలెన్ జెలువొందఁ జెక్కులుగ
లలితపు నేహయ ప్రియును ' లావుదొరంగె నెసంగఁ గోర్కులి
ట్టలముగఁ జిట్టముల్ దగె నడిల్ జడనుగ గడునొప్పె నొప్పుగా. 216

గీ. వుండునవమును సీమంతమును మృకండు
మాని సతి కొనరించి యమామహేశు
లను మది స్పృహయుండె నెలలను దొమ్మి
దియను నెడిన నొక మంచి ' దినమునందు. 216

— * మృకండు. పుత్రోదయము * —

గీ. సామ్యమైనట్టి మేలిసత్త్వత్రయండు, జీవుడు విశేషముగఁ జూచు ' శ్రీకరమగు
లగ్నమందుఁ గుమా రునిలాగునామృతంధ సతిగర్భమున బాలకుండవొడఁడు.

వ. అంత సమ్మనీంద్రుండు స్నాతుండె.

గీ. సారభేయ్యాగణంబుల ' సన్మృదులకు
దానములఁ బొసరించి నిజతనయుఁకును
జాతకర్మ మొనర్చి సత్సముఖమందు
నాహ్వాయంబు మార్కండేయుఁ ' డనుచు నుడివె. 218

క. నెలబాలునివలె బుడతఁడు, చెలువుగ దినదినము పెంపుఁజెందుచుఁగడుఁకాం
తులఁదనరుచుండఁ దలిదండ్రిలు బండుగులునుమదులఁగడున్ ముడమొందన్

గీ. పెన్నిధిని బడిసిన యట్టి ' పేదలట్టు
లామృకండుఁడు తత్సతి ' యనవరతము
ముద్దుఁగొమరుని గాంచుచు ' హద్దులేని
యరుసమున నోలలాడుదు ' రన్నివిడిచి. 220

గీ. శివుని వరమపు డవ్వడు ' చిత్తమునకుఁ
దాకుచుండినఁ గొంకి యంతటను దిటము

నేయుచు మానసంబును శివుడె మరల

సాక్షిగలడనుచును ముని చక్కనుండు,

221

వ. అంత బాలుండు క్రమంబుగ వర్ణించు.

— * మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము * —

సీ, నడువఁగావచ్చిన నాటనుండియు శివు, దేవశంబుల కేగుదెంచుచుండు
వలుకఁగావచ్చినప్పటినుండియు “నమశ్శివాయ” యంచే ప్రార్థన పలుకుచుండు
చదువఁగా వచ్చిన సమయంబునుండి శైవప్రబంధములను బఠననీయు
వ్రాయఁగావచ్చిన వరుసనే శివకోటి, మించిన వేద్య లిఖించుచుండు.

గీ, బూది సర్వాంగముల నెఱ్ఱఁ బూయుచుండు
దవలిరుదురాకలను మెండు చాల్చుచుండు
బాధివేశార్చ యేరోజు బాధకుండు
భూవణంబయి తనరు నాన్మునినుతుండు,

222

వ. గర్భాష్టకంబరసి యంత మునిదంపతులు బాలున కుపనయనంబును బాశువత
దీక్షయు నొనర్చి వేదాధ్యయనంబునకై యొజ్జకంబుగించిన.

ఉ. వేదములన్ దదంగముల వేగ ననీర్చి శివాగమంబు ల
త్యాగర మొప్పుగాఁ జదివి యారసి దర్శనజాలమంతయున్
మీఁడట శైవత తత్వమును మేల్మీనెటింగి శివుడె సర్వసం
పాదకుడంచు లోఁ దెలిసి పాయక కొల్చుచునుండ శంకరున్.

223

వ. అంత మృకండుదంపతులును,

ఉ. చిన్నతనంబునుండి తమ చిన్నికుమారుని సత్తపోర్థసం
పన్నుల కెల్ల పెద్దలకు బంధుగులై తగువారి కెంతయున్
మన్ననతోడ జోతల సమర్పఁగఁజేయుచు వారిదీవెనల్
చెన్నగునాయవిచ్చు నని చేతమునందుఁ దలంతు) నిచ్చలుగ.

224

గీ, అట్లు పదియైదువర్షంబులరిగి పదియు, నాఱవశతాబ్ద ప్రాపింపనారఱ్ఱ
వారిజేరఁగవచ్చి కుమారుఁగాంచి, యలరివారలతో నిట్టులనియె నపుడు.

ఉ. మేలగు నందనుండిటల మీ కుదయించె గులంబువెల్లఁగాఁ
జాలఁగ సంతసం బొడవె నద్గుణశాలి యితండు సంతత

శ్రీలనఁగంగ నివృథమి * శ్రీయము లండఁగలండు గానిమీ
రాలమునేయ కొక్కనుడి * నారయఁగావలె మానిదంపతుల!

227

— * నారదుడు మృతండునకు మార్కండేయుని యాయువు చెప్పట *—

ఉ. చేరఁగవచ్చుచున్నయది * చేటాకఁ డీతనిజాడఁ జూచుచున్
మీ రిఁక నప్రమత్తులయి * మీటి తదీయవిధం బెఱింగి వి
స్తారపుశక్తి యేర్పడఁగ * దాని హరింపఁగఁజేయఁబూనుఁ డే
తీరున నేని వుత్ప్రసాదమిన్ దొలఁగించుకొనుండు పూనిమ్మె.

228

క. అనిసంతనె వారలు మే, దినిఁ బడి యొడ లెఱుఁగకయె యుద్ధీర్ణవిపాదం
బున వాపోవుచు నారద,మునియడఁగులఁబడిన నతఁడు * భూరితరకృపన్.

ఉ. కుండఁగనేలఁ మీరిటులు * కోమలచంద్రిధనుండె భక్తులన్
వంతురనీక సాకు నదె * వాసిసుమీ! యలశూలపాణి కే
గండరగోళమున్ గొనక * గాదిలిపుత్త్రుఁ డపిపుమంచు ము
న్ముందుగఁ బువ్వుడంత శుభముల్ సమకూరుఁ దొలంగు నంగదల్

229

క. అని వేగనతఁడు చనియెను, మునులును నిల్పూర్పువిడిచిముద్దుఁగొమరునిన్
గనిపాయలేక యెంతయు, వనరుచునుండుటయుఁగాంచి * బాలకుడనియెన్.

— * తలిదండ్రులకు మార్కండేయుడు దైర్యము చెప్పట *—

ఉ. ఏటికి తల్లి! తండ్రి! యిటు * లేచుచుంటిరి తద్విధంబు నా
శేటికి చెప్పరైతి రిఁక * నేనియుఁ జెప్పఁడనుగ్రహించి చే
ద్బాటదియేమొ దానిని దృఢంబుగఁ బాపి ముఖంబుఁగూర్తు నా
రాలముఁబాటుడి! మనకు * రాజకీర్తి గలండు తోడుగన్.

232

వ. అనిన నవ్వారిలు శివునివరప్రకారంబునంతయుఁ దెలిసి తనకుఁబంచదశవత్స
రంబులు గడచుటయు పోడశవత్సరంబారంభ మగుటయు నేడు నారదమునీం
ద్రుండావదను నూచించి తత్పరహారంబునకై తన్నుడవంబున కనువుమన్న
టయుఁ జెప్పిన నతండువిని యిట్లనియె.

ఉ. ఇంతకె గొప్పచేసియిటు * లెంతయునున్ విలపింపఁ జెల్లునే?
యంతయుఁ జక్కనయ్యె విడఁనాడుడు దైన్యము మన్యువేగముగా
త్రాంతినిఁజెందుఁ దీపై యల * శంకరుఁగూర్చి తపింపఁబోయెదగా
జంతలఁదీర్చి యఘ్నుఁడు * సిద్ధినొసంగుఁ బొనుస సౌఖ్యముల్.

234

—* మార్కండేయుడు తల్లిదండ్రుల నెలవొంది తపంబునకేగుట *—

మ. అనుమానం బొక సుంతయేనియును మీరాత్మంబులన్ జెందఁగాఁ
బనిలేదమ్మరొ! నాయనా! వినుడు దివ్యంబా తపంబొంది నే
నసఘ్నన్ జంద్రకలావతంసుని శివున్ * హర్షింపఁగాఁ జేసి మీ
త్రిని భంగంబొనరించి నిశ్చితముగా * దీర్ఘాయువున్ జెందెదన్. 285

చ. తగునొకొ! యంతకుండు ననుచారసిలంగ మహేశభక్తకో
టిగతు సహించునే యలతటిద్రుచిరోరుజటాకలావుఁ డిం
పగునది మీఁదటన్ జెలియనియ్యెడు మీఁడి చెప్పఁటెల? యి
మ్ముగనిక నాజ్ఞనీయుఁడిదె * పోయి శుభంబును జెంది వచ్చెదన్. 286

చ. అనిన మృకండుఁడంత దనఁ యాత్మము దిట్ట మొనర్చి పుత్రకున్
గని యిటువలె తండ్రి! నిను * గన్నఫలంబుఁ గనంగఁజేయు మా
కనువనుశక్తియుక్తుఁడు మహాకరుణామయమూర్తి శంకరుం
డనయము నీకు భద్రముల * నాఁదటనిచ్చుతఁ బోయి రమ్మిఁకక. 287

ప. అంత మరుద్వతియును

తి. కానక కానక్లిని ననుంగంటిఁ దవస్సానరించి, యంతశో
మానకపోయె తాపము కుమార! మనం బురియాడుచుండె నే
నీసగుమోముఁ జూడకెటునేర్తు దినంబులఁ బుచ్చనక్కటా!
దీనత దాపరిలై నల * దేవుఁడె తీర్పుగలండు సర్వముక. 288

చ. హిమకరశేఖరుండు నును * యిందిర యల్ల రథాంగహస్తుఁడనీ
కమలజుఁడున్ దదీయసతి * కంజహితుండు కువేలబంధుఁడనీ
క్షమయును నాకసంబును దిశలో సురభివ్రజముల్ గ్రహింబు లిం
పమరంగ నిన్నుఁ బ్రోచెద రహర్నిశ లాత్మజ! తోడునీడలై. 289

గీ. ఇట్లుదీవింప వారంత నెలమిఁజెంది
మునికుమారుఁడు జనకి * జనకునకును
మ్రొక్కులనొనర్చి శుభలగ్నమునఁ బ్రయాణ
మునుబొనర్చి హిమాచలంబునకుఁ జనియె. 240

గీ. అభ్రంగాతరంగిణీహరివిమల, వారిపరిపూరితమై సిరిఁ * బరగునట్టి
బిల్వవన మొండుచేరి సంప్రీతి శంభు, లింగసంస్థాపన మొనర్చి * లీలయెసంగ,

క. శతరద్రీయజవంబునఁ, బ్రీడిడిముఁ ద్రిసంధ్యలందుఁ * బదునొకమాటుల్
గతుకమున సర్పవంబునఁ, యజ్ఞమీఱక సల్పచుండెనతిశయనివ్వున్. 243

వ. కండమూఁ ధలాశనంబుల విడనాడి దే కిల్వడవమాత్రభోజనండ్ల యాటు
మానంబులు గడవిన నంత నయమిసీపురంబునందు 243

— * యముడు మార్కండేయనియొద్దకు దూతలను బంపుట * —

కా. కాలుండగ్రితరాత్నండ్ల యడరి మా'ర్కండేయహింసింప నా
భీలాకారుల నాత్మదూతలఁ గడున్ * భీష్మక్రియాధుర్యులన్
వైశంపాయన పంప వారిలు మహా'వృంథ మేపారఁగాఁ
బ్రాతేయాద్రితటిన్ పసిచు మునరా'ద్బాలున్ వడిన్ జేరుడుగ. 244

గీ. యముఁ దూతలఁ గాంచి సం'యమి కమారుఁ
డించుక చలింప కార్తి మ'హేశునందె
తిరమ గా నుంచి పూజనంబురుపు మీఱ
సల్పచుండగ వారిలా * చంద మెఱిగి. 245

ఉ. శోకేలోని కేగఁటకుఁ * గొంకి మనీంద్రజఘోరదివ్యతే
జోవిగరాగ్నంబున బడలి * చూడఁగఁ జాలకమానిపుత్రభున్
భీష్మతై వడిన్ మరల * బిట్టగ నంతకుఁజేరఁబోయి య
ప్పాపనవృత్తమంతయున * భాగ్యురీకిన్ దెలువంగ నాతఁడున్. 246

చ. కడువడి రోషవేగమునఁ * గన్నల నివ్వలరాల వీరమై
నడరి చనుండు మీరలు భయ'కులు లెంతయుఁ బ్రల్లదంబులన్
ఒడఁగులువోలె నాడుదరు * బాలు పధింపంగ నేన పోయెదన్
— కడిఁదిమగం దెవఁడొననుఁ * గానంగవచ్చును గాక యడ్డమై. 247

చ. అనియనచుండ నాతఁడమె * యంబరభాగమునుండి నారదుం
డనఘుండు నేరవచ్చిన వి'నాత్మజుఁ డమ్మని కిష్టసత్కృతుల్
పొనరఁగఁ జేయఁడగ మనియఁ * బొంకముగా నెవియేవో ముచ్చటల్
వినిచి మృకండపుత్రుడని * వృత్తిముఁగూర్చి వదించె బ్రీతిమై. 248

చ. లతఁడను నాఁకించి మని! * యమ్మనిశాలని జీవనంబు ను
ద్ధతిగొనితేరఁ బృథ్వికిఁ బ్రయాణము నేయుచునుంటి నీదు నా

గతిగని యితరకాగితి నిఁకన్ జరుటొప్పు ననుగమాని యా
దృతిమిఱుబల్కె నప్పితృపతిన్ గని యల్లనఁ జల్లఁగానిటల్.

249

చ. వినుము దయాళు! నీ వఖలవేదివి యమ్మునిదంపతుల్ గడున్

ఘనతరపుణ్యవర్తను లొకల్కఱు లేకకుమారు లర్భకుం
డనఘుఁడు శంభుభక్తుఁడు దయగ వేదఁజల్లుము కొల్లగా నెటో
మనువు మృకండునందయి యమాన్పుము తత్పరితాప మిమ్ముగన్.

250

క. అనుటయు సంతకుఁడది విని, వినుమువి! యాయువనిండ యేలుగఁడలఁచగ
జనునే యడుగుదుఁకన్ బో, మనిదే తజ్జీవికంబుఁ యొలగించుటకై.

251

గీ. అనిన నారదుఁడిట్లనెనరయవైతి, చకట! నానుడి మునిబాలుఁడభక్తుఁగొలుచు
చున్నవాఁడెక నీకసాధ్యుండు వానిఁ, జంపలే వీవుకావపుఁకమర! యివుఁడు

వ. అనిసంత యము డాగ్రహించునొడుగజచి నారదా! నారద! యేయటి
వేమఁటివి? వినుమువినుము,

మహాగ్రగ్ధరావృత్తము:

దిననాథుం డెంతయేనిన్ యికమకవడి ధాత్రీతలం బొందెనేనిన్
కనకతొట్టభృత్తునున్ లాఘవమమరఁ గడున్ గంపమున్ జెందెనేనిన్
వనజాక్షుండున్ హరుండున్ యనరుహభవుఁడున్ యచ్చి హరాదిరేనిగ
ఘనశక్తిన్ బట్టి తెత్తున్ యగదసికడిది వీకన్ మునిప్రాణరాజిన్.

252

క. అని రయమునఁజాశంబులఁ, గొని సైరిభమెక్కి కడిమిఁఘూర్ణిల్లుచు న
మ్మునిసుతునిఁజేరి తద్వృత్తసమంతయుఁ గాంచి యనియెఁ దామగు మొదవన్.

—* యముఁడు మార్కండేయుని ధర్మించుట *—

చ. చాలును జాలుఁ బూజనము యశర్వుఁడు గంతగు మొందె నీకికగ
గాలము చేరువయ్యె మృతిఁగాంచెడు వెల్పులకేగుడెమ్ము నే
గాలఁడ నీదుప్రాణములఁ గైకొనఁగా నిటువచ్చితిన్ జమీ!
మేలుగ నీకుమోక్షమది యమోను సందియమొందు లేదికన్.

253

మ. అనినన్ బాలకుఁ డంతకున్ గని రవంతైనన్ భయంబొంద కి
ట్లనియెన్ భానుజ! నే మహేశ్వరుని నిష్ఠర్పించుచున్నాఁడ న

య్యసఘం డాధ్యుడు సర్వలోకవిభుఁ డాహ్లాదంబునన్ నన్నుసాఁ
కును నాజీవితమున్ హరింపఁదర మొక్కో! నీకుఁ బో పొమ్మిఁకన్. 257

ప. అనుటయు సంతకుండును

ద. తెలియదు పిల్లకాయ విటుఁతెవుగ నోటికి వచ్చినట్టులన్
బలుకుచునుంటి వొచ్చెముగ * బైసిఁకజెల్లుదు లేవరమ్మ వే
ల్పులు నిను సాకువారె! కడఁముట్టఁగ జేయుదు నెడ్డ కన్ను నా
యలవును బాశపుంబలిమి * నర్భక! నిర్భయమాత్తు లింకఁగన్. 258

క. శివుఁడు గివుఁ డడ్డమే! యా, యవు చెల్లినవెన్న నిఁకనుఁయోగ్యుడవని యి
ట్లవబోధము నొనరించితి, నవునిది కాదనియెఱుంగ * వకటా తగునే? 259

— * మార్కండేయుఁడు యముని నిరసించి పలుకుట * —

ప. అనిన మార్కండేయుఁ డిట్లనియె.

జ. ఏటిఁబుల్ పగిల్చముల * సంతయు గర్వము మీఱినాడఁగా
మేటితనంబె? శంకరుఁడు * మిన్నగఁ గన్నడఁడయ్యెనే! యిఁకన్
మాటలువేయునేల! నను * మన్నఁగలండు శివుండు నీవిఁకన్
మోటుతనంబుపాల్పడక * ముందటిపాలుఁ దలంచుకొ న్నెదన్. 260

గీ. మంచిసెబ్బర లరయక*మందమతులు, ముక్కునూటిగఁజని కర్మ*ములఁబొనర్చి
ముప్పఁజెందుదురిందు మో*మోటపడక, చెప్పఁచుంటిని దలపోయ*చి త్రమందు

చ. అనినఁ గడుగ గడున్ గినుక*నంది మహాద్భుతదారుణధ్వనిన్
బొనరించి చూచు చూచు మిదె * పొంకమణుంగు నురుంగుఁ బ్రాణముల్
మునిసుల్! యంచు జేహళికి * ముందటనుండి కరాశపాశమున్
గొని శిశుకంధరగ వుంచి * కొంకి లాగఁదొడంగె నత్తఱిన్. 261

ప. అంత మార్కండేయుఁ డంతకునిచెయ్యెఱింగి తనకు శంకరుండే శరణంబని
కడంగి శివలింగంబు నాలింగనంబు నొనర్చికొని స్థిరమతి నిట్లు శివుని వాఙ్మ
యోపాస్తిఁ జేయుచుండె. 262

— * మార్కండేయకృత శివస్తోత్రము * —

సీ. బాగారుమలవిలుఁ * బరఁగఁ బట్టెకునాని, మెడికొండచు నతం * బుడునానిఁ
బాపరావారితోఁ * బరిధనిల్లెకునాని, వెన్నుండు చూపుగా * మెయునానిఁ

గడువేగఁ ద్విపురముల్ గాల్చిమీడినవాని, జేతలజోరలఁ జెందువాని,
వేల్పుచెట్టులవిరుల్ వెలయు నడ్డలవాని, గాముఁగాల్చిన యగ్నికంటివాని

గీ. బూదిఁబూసిన మెయివానిఁబొలియనట్టి

వాని దోసంబులను నడఁచావు వాని

నేన్దుచర్మంబుఁ బైగప్పి యెసఁగు వాని

గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతు నివుడు

సీ. నల్వవెన్నులయర్చనఁదగు నడ్డలవాని, చదలేటినిరొందు జడలవాని

జలువరాపోగులఁ జెలఁగు వీనులవాని, గిత్తకిలాతంబు సొత్తువాని

నారదాదుల నుతుల్ నయముగ వినవాని, నెల్లజగంబుల నేలువాని

అంధకుండను మేటి యసుర గూల్చినవాని, జేరుభక్తుల వేల్పుచెట్టువాని

గీ. జమ్మలొడయనిచెల్లి నేనంగువాని, భగునికను బూడబెఱికినబలియఁడైన
వానిఁబాములసొమ్ములవాని నెలమి, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతునివుడు

సీ. విసముమెక్కుట నల్పు వెలయు కుత్తుకవాని, గొడ్డలి లేడిఁగైకొనెడువాని

భవరుజలికట్లుపాపఁగాఁ దగువాని, ద్రిగుణాత్ముడై తేజఃరిల్లువాని

గడగి దత్తనవంబునడఁగఁద్రొక్కినవాని, చూడుకన్నులుగల్గిముఱియువాని

బోసంబుముత్తినెఁబొసఁగ నిచ్చెడువాని, జెలఁగిదోసముల భంజించువాని

గీ. భక్తులందునఁ బ్రేమడిఁబరగువాని, క్షయములేనట్టివాని బలిచ్చనివలువలఁ

గట్టువానిని గొలతలేనట్టివాని, గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతునివుడు

గీ. పొలియఁజేయుచునున్నను భవనములను

మరల జనియింపఁగాఁజేసి మనుచువాని

బ్రతుభగణములచేఁ గొల్వఁబడెడువాని

గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతునివుడు.

గీ. అవని నీకులు నగ్ని గాఁడ్చాకసంబు

చదలు మానికమును నిక జలువలదొర

యాజ యనులేనువులఁ జెంది యమరువాని

గొలుతు నెలతలదొర మిత్తి గెలుతునివుడు.

క. కొండలయొడయనికూతును, గొండగు తమిసాము మేనఁగొన్నట్టిదొరన్

నిండారు నెనరుకడలిని, నిండగుబత్తిగొలుతును నిరసింతు జమున్.

క. అవిరతము రుద్రుఁ బశుపతిఁ, గవిసన్నతు స్థాన సీలకంఠ సప్తదా
ధవుఁ గాలానలమూర్తిన్, శివుఁగొలిచెదఁ గాలుఁడేమిసేయఁగలఁడికన్. 270

క. కాలగర్భఁ గాలమూర్తిన్, గాలవియామకునిఁ గాలకాలు సంతతున్
శూలాయుధధరుని మహా, వ్యాశధరున్ గొలుతు గెలుతు * సంతకమూర్తిన్.

క. అవ్యయని శాంతు యోగిజ, సవ్యక్తుని సత్సరక*సద్గుణసకరునిన్
దివ్యజనేశ్వరుఁ బరమాన్, భవ్యాత్మున్ గొలుతు గెలుతు * వైవస్వతునిన్. 272

క. అనందమయని విత్త్యుని, గోనాథధ్వజుని హరునిఁ * గువలయహితలే
భానద్ధపాలబజున్, దీనశరణుఁ గొలుతుఁ బితృవశిన్ గితుంతున్. 273

క. భస్మోద్ధూళితవిగ్రహు, సస్మితముఖ మోక్షదాన*చమ సర్వేశున్
విస్మయకరవైభవు నా, కస్మితకారుణ్యఁ గొలుతుఁ * గాయని గెలుతున్. 274

క. శివ! శంకర! యాశ! సదా, శివ! శర్వ! మహేశ! శ్రీశ! సీవితచరణా!
భవ! కల్పాయువు నాకి, మృత్యుశక్తపఁ దెచ్చులేని * యట్టులు చక్కన్. 275

వ. అని యట్లు విజులతలపని మదిన్ గట్టిచేసి గట్టువిలుతుదొర సర్పించుచుండు
సంతోష

గీ. నారదుం డట్లు యముని స*నాదరించి

మునిసుతుని రక్షయందుఁ బూజింపి వహించి

వేగమున నాకసంబున * వెడలి యల్ల

రజతశైలంబుఁ జేరి బల్ * రాణగదుర.

277

—* నారదుడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీశిష్యుల నర్థించుట *

శంకరప్రియ { కావగరావే * గణపతిగోలా! ప్రోవగలేవే * మునిజనపాలా!
వృత్తము { ఈవేశరణ్యం * బిదిగనుమాల్మిక, బావనమూర్తి! పరమసుక్తి!

మ, అని గానం బొనరింపుచున్ గిరిమితా*ప్రాణేశ్వరున్ దేవదే

వునిఁ జేరి జని మొక్కి మానిసుతు*విన్నూర్జితప్రపాఠిఁడ

జ్ఞననీగుర్వనపాయదుఃఖగతిని * జండాత్మతన్ మిత్తి పై

కొని వేగంబున వచ్చు నుద్ధరిని సంకోచబులే కెంతయున్.

279

గీ. నాదివి రక్షింపుమనుచు నా*యదుపశిధను, దేవియగు జగదంబను* దేవురింప

శివయరయమున బాలుర రక్షింపుమనుచు, విభుని సంతయుబ్రతిమాలి* వేదహరుడు

చ. మునితనుజన్మకంఠమున * మొక్కలుండై యముఁ జేసినట్టి య
 ఘనమగు కాలపాశమది * కంఠగతంబయి కానువట్ట నం
 త నె పెనుమ్రోత బిట్టడర * దారుణరోషపరితచిత్తుండై
 యనువుగ లింగమధ్యమున * నద్భుతరీతిగఁదోచి యుద్ధతిన్. 281

* శివుఁడు త్రిశూంధారచే యమునిఁగూల్చి మార్కండేయున కథయ మీచ్చుట *

చ. కరతలశూలధార యము * కంఠముగ్రుచ్చ నరండు శోణితం
 బురవుగఁ గ్రక్కఁచున్ దొలఁగి * యర్వి సమాంతము గూలినంత నా
 దరమున బాలునెత్తివయిఁ * దాఁజెయునుంచి కుమార! యీవికన్
 వెఱపునుమాని యిష్టముల * వేడుము బాడముగా నొసంగెదన్. 282

గీ. అనిన మునివుత్త్రుఁ డధవుని * యడగులందు
 వ్రాలి యిక్కాలు బ్రదికింపు * రాజమకుట!
 యెట్టులైనను నాకోస * మీరఁడిట్లు
 లయ్యె నందఱకును శుభం * బగుత సతము. 283

— * శివుఁడు మార్కండేయు ప్రార్థనచే యముని జీవింపజేయుట * —

వ. అనిన నమృతాంశుమాళి యంతకున్ మరల జీవింపజేసియూతని కిట్లనియె .
 చ. ఎఱుఁగవే! నాదుభక్తుల మహిన్ ఘనశక్తులఁ బుణ్యయుక్తులన్
 మఱచితివే! ననుగ బలసి * మానసమందు నిఁకేని యెట్టియల్
 గరువముఁజెంది నాయలరు * గాదిలిభక్తులపైనఁ జేయిడన్
 దొరకొన కిట్టిబెట్టిదపుఁ * దుందుడుకుల్ పొనరింపఁబోకుమీ! 284

వ. అనిన సంతకుండు నుడుట నంజలిన్ గదియించి మొక్కి యిట్లనియె.

గీ. దేవరయె పదియాతేడులీ వడుగున, కాయునంచు వచించుట * యరసి యేను
 పాశమును వేసితిని ముని! బాలునివయిఁ, దలఁపునకురాదు నాకు నా! తప్పిదంబు

వ. అనిన శివుఁడు మందహాసంబుచేసి యిట్లనియె.

గీ. ఎప్పటికీ బదియాతేడ్ల! యెలనయన్పు, తోడనొప్పెడునాయువుఁ బాడిమీఱ
 నిచ్చితిని దాని నిష్ఠ నీ! వెఱుఁగకట్టు, లాఱడికి నొడిగట్టితి * వైనఁజనుము.

వ. అనుచుండ నారదోదోధితులై మృకండుమునియును మరుద్వతియును గుమా
 రుని జాడ లరయుచు నచ్చటికివచ్చి యవ్విధమంతయున్ గాంచి యభిలేశ్వరుని

దయామయత్వంబుఁ బెక్కుభంగులఁ బ్రశంసించుచుండిరి, నారదుండును నచ్చటికి వచ్చి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి యమునిఁ గుళలం బడిగిన సంతఁబాద యముండు విన్నఁబోయి శివుని సెలవొంది నిజపురంబునకుఁ జనియె. శివుండును శివయును మార్కండేయునిఁ జూచి యిట్లనిరి,

289

* పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మకల్పాంతాయువు నిచ్చుట *

శీ. ఎప్పు డజకల్పమగునో యిఁకెప్పు గడలి
జలజనయనుండు పటపత్రకాయ యగునో
అంతపట కీపు వుడలుపై * నధిపసించు
కరము చిరజీవియగుచు మృతకండుతనయ!

290

ప. మఱియు నీయొనరించిన స్తవరాజం బెవ్వరేని యస్మదీయలింగసన్నిధిఁజేరి పఠించిరేని యవ్వారలు మృత్యుభయంబుఁ జెందరని వరంబిచ్చి మృకండు మునినిఁ జూచి మునీంద్రా! వరంబు లిఁకేమేనిఁగోరుదు వేని నిచ్చెద ననిన నతం డిట్లనియె.

291

శీ. ఇంతకన్న వరంబు నాకేమిపలయు, దేవ! తీర్చితివయ్య! నా * దీనదశను దయకుఁ బాత్రునిఁజేసి ననీకదనిపినావు, వరద! యేమనికొని మాడ * పలఁతినగుదు

ప. అని యమ్మునిదంపతులు మార్కండేయుండును మహేశ్వరులకు మ్రొక్కిన యంత మహేశ్వరు లంతర్ధానంబు నొందిరి. నారదుండును శివుని గానంబు గల్పుచు యధేచ్ఛఁ జనియె, మృకండుదంపతులు గొమరునిఁ దోడ్కొని స్వాశ్రమంబున కరిగి నుఖంబుండిరి,

292

క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా, నీ చదివిన వినిన మిత్రి * నెట్టి చిరాయు
శ్రీచలువుమీఱ సౌఖ్యము, లాచంద్రకిరీటుదయను * నందుదురు భువిన్.

ప. ఇట్లు శివుండు మిత్రిన్ భంజించి మరల సంచీవితున్ జేసెననిన వాయుభట్టారకు నకు మునులు దేవా! మున్నుపమన్యుమునీందుండు శ్రీకృష్ణునకు శ్రైవదీక్ష యొగుంగిన పిదప శివతత్త్వరహస్యం బఖలంబును దెల్పెనని విందు మా యనఁ ఘుండు గోవిందున కెద్దితెల్పెనో యద్ది బోధింపుమనిన ననిలుం డిట్లనియె. శివదీక్షఁ జేచిన శ్రీకృష్ణుండువమన్యుంజేసి యిట్లర్థించె.

293

క. దేవా! వినఁదలఁతు మహా, దేవోక్తము వేదసారదీపిత మాత్మ
శ్రీవిజ్ఞానము నిజభక్తావళిఁగ ముక్తిజనక * మగునద్దానిన్,

294

గీ. భక్తిలేనట్టివారి కప్రాజ్ఞులకును, గోచరముగానిదంతయు * గూఢమైన
దాశ్రుతిదడంగములనుసాంఖ్యముననుద్ధృతంబయినదానిఁ దెల్పుము*తావసేంద్ర.

— * ఉపమన్యముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము * —

క. అనుడు నుపమన్యుఁడట్లనె, వినుమిఁకఁ దెల్పెదను సర్వదేవోక్తము శ
ర్వునిచేఁ బరిభాషితమును, ఘనము ననాయాసమోక్షకారణము హరి! 298

మ. మను సవ్యక్తమునుండి శర్వుఁడు జగముక్తుఁ సృష్టిచేయంగ నీ
హను మున్ముందుగ దేవపూర్వు నలఁ బ్రహ్మాన్ బ్రీతిఁ బుట్టించె న
ఘనుఁడనె దండ్రిని సర్వకారణునిఁ దాఁ * గాంచెన్ మహాదేవు నం
లనె రుద్రుండు సృజింపు విశ్వమని వేదంబుల్ సమర్పింపుడున్. 299

గీ. అతఁడు జగముసృజించి వర్ణాశ్రమవృత్తి వేత్తేజులు చేసె సఁపంబుకొఱకు
సోమువెడలించె నాతనిచోప్పనన్ద, రాగ్నిరవిమర రాద్యజ్ఞహరులమరిరి. 300

క. వారందఱు వేగంబుగ, శ్రీరుద్రాధ్యాయఁగి * శివుని నుతింపన్
భూరికరుణాబుడై య, వ్యారలమందఱను దోచెన్వైభవమలరన్. 301

గీ. అంత లీలార్థమై యమ్మహాత్ముఁడప్పు, వారిజ్ఞానంబును హరింపవారలపుడు
నీవెవంధవనుచు మోహానిష్ఠితులయి, యడుగసురలకు రుద్రుఁడిట్లనియెవేగ.

గీ. నేనొకండనె పూర్వుండఁ నెనె లొలుత, నుండియుండితి నివ్వడునుంటి నుండఁ
గలను నాకంటె నన్యుఁడొక్కఁడు లేడు, నేనెనడిపెద జగములఁ నమ్మిగనుచు

అ. ఇట్లు చెప్పి రుద్రుఁడెలమినంతరిని, జెందె సంత సురలు * చేవదక్క
పరమశివునిఁ గనకథక్తితోడ సథర్వ. శిరసుశోడ నతులు * చేసిరంత. 304

క. వారల ననుగ్రహింప ను, మారమణుఁడు దేవిశోడ * మర్త్యుల యెదుటన్
భూరికరుణాహృదయుడై, చేరఁగ నవ్వారుగాంచి * చెలఁగి ప్రాప్తులై. 305

గీ. పరమశక్తి యెడమప్రక్కఁభాసిలొగ, సిద్ధులొ హనువతు లోలి * సేవసల్ప
యోగులకు నడఁ గన్పడుచుండువాని, శివునిఁజూచి నుతుల్ పెక్కు * చేసిరంత.

వ. పరమేశ్వరుండును గృవచే నవ్వారిన్ గాంచి సుతుష్టుండనైతి ననుచు దివ్య
జను లాదరంబున నిట్లడిగిరి. 307

గీ. దేవ! నీకపచితి యెట్లుదీర్చవలయు, నెసనికర్మయం దభికారమేర్పడునొ య
ధార్థమంతయు మాఁకిప్పఁడానతిమ్మ, నుడు శివుఁడల్పహాసంబునుబొసర్చి.

— * శివుడు దేవతలకు సూర్యాత్మక విజయపుకా జూపుట * —

- క. దేవిని గని యెర వహ, శివుడు సూర్యాత్మకంబు * దివ్యతనవు ను
ద్యావంబునఁ జూపుటయనీ, దేవతలంతయునుజూచి * తేజవ మెఱయన్.
- గీ. ఘోరమునునకలాశ్చర్యగణయితమును, సర్వతేజోమయంబును * క్రియతము
అప్తభుజము చతుర్వక్త్రీమద్భుతమును, సర్ధనారీకమునుగాంచి * హరున మొంది.
- క. తెలిసి దివాకరుశివుని, గలువలరాజైన దేవి * గనుగొని భవనం
బులు తన్మయములుగాఁగని సలిలము నర్ఘ్యమునుజట్టి * నల్పి రిటు నుతుల్.
- క. సింధూరపర్ణనకు సం, క్రిందనగోవిందధాతృ * కారణునకునున్
మందరసుమందలన కర, విందధరున కబ్జనేత్రీ * విలసితునకునున్. 812
- క. కనకమణిభూషణునకును, ఘనరవిరూపునకు నాది * కారణునకు వి
ష్ణునకును బ్రహ్మకునున్ రు, ద్రుని కార్యాసహితునకు ను * తులివె శివునకున్.
- గీ. రత్నపూర్ణాంబు సనువర్ణరసము సకుశ
సుమమును సుకుంకు మాధ్యంబు * సుప్రకస్త
మును సహేమపాత్రీంబును * మోదమెసఁగఁ
గొను మొసంగెద మర్ఘ్యమున్ * గోశతాంగ! 814
- వ. అని పార్థింపి వరమపురుషున కర్ఘ్యంబు లొసంగిరి.
- గీ. ఇట్లు లిసమండలంబున * నింపుమీఱ, శివుని నవధానమునఁ బూజి * చేసి యెవ్వఁ
డర్ఘ్యమిచ్చునో కాలత్రీ * యంబునందు, వాని కిలదుర్లభము లేదు * పడయుము 1
- వ. మఱియును
- క. ఈస్తుతి నెవ్వండనిఁ బ్ర, శస్తమిని బపముసేయు * బదువుచునుండున్
నిస్తులవిభవములొందును, స్వస్తిన్ జేకొను నతండు * సత్యమిదియగున్. 816

— * తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ * —

- వ. అంత మండలాంతర్గతండుగ హరుండు సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు
నొసంగిన నందుఁ బూజాధికారంబు ద్విజాతుల కని యెఱింగి మహే
శ్వరుని సెలవొంది బృందారికు లందఱు యథాగతంబుగఁ జనిరంతఁబెద్దకాలం
బున కాశాస్త్రంబు తిరోధానంబగుడు నొకప్పుడు మహేశ్వరీచే సంబోధితుండై

శివుండు మరల సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు ననువదించె, నద్దిబ్రహ్మను
మతి నాచే నగన్తునిచే దధించి మున్నగువారిచే స్వయంబుగ శివావతారంబు
లచేతను లోకంబునఁ బ్రవర్తితంబయ్యెననుడుఁ గృష్ణుండు మహాత్మా! యింకను
జగత్కారకునిఁగూర్చి బోధింపుమనిన నుపయుక్యంబిట్లనియె. మున్నొక
మాటు ముముక్షులగు మునులు గొందఱు బ్రహ్మవాదులై సంకయావిష్ట
మనంబులతో నిట్లు విచుర్పించిరి.

— * ఉపయక్యండు కృష్ణురకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పుట * —

గీ. ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మ! మౌనువలన, బుట్టివారముఁ కెద్దారఁ * బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్లు * నీమఖ తది, తరములందు వర్తింతుము * తవిలిగతము,

గీ. కాలమొ స్వభావమొక్కొ యిక్కడిఁదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబులో ప్రకృతియొ
పురుషుడో వీనిసంయోగమో యరయఁగఁ
గారణము లొనె జడము లెక్కడనుగాని.

819

శ. పూరుషుండునుఖమునుఖము, గారణమగునొక్కొవిభుండు! గానియతఁడిటుర
సారెకుఁ బరస్పరంబు వి, చారణ యొనరించి ధ్యాన * సుగతినాతన్. 820

గీ. అపుడు నూదిరి ముచులు దే! వాత్మశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబుల! నాతయుచు
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁ! గుళగతినిఁ, ద్రెంచుదాని వివేకంబుఁ! బెంచుదాని

గీ. ఆపెచే భిన్నపాశులై * యచ్చదృష్టి, సర్వకారణకారణ * శక్తిమంతు
నమ్మహాదేవుఁ బాడఁగనిరప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లెడ! నసఁగువాని. 822

వ. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తి
యోగంబునను దివ్యవదంబు నొందిరందున. 823

గీ. అట్టి చిచ్ఛక్తితోఁ గూడ * నమ్మహేశు
నవఁడెఱిగి హృదయంబున * నెత్తుఁ జూచు
అట్టి వానికి కాశ్యతమైన కాంతి
యచురుఁ బెఱకెప్పు డమర దట్లరయు మెదను.

824

గీ. విప్రయోగంబు శక్తితో * వెలయు దెవుడు
మశక్తింతుండు శివునకే * వందమునను

ఈ ద్వయంబు ప్రసాదంబు † నెలమిఁ జెంది

శరతలస్థితముగ ముక్తిఁ † గాంచు జనుఁడు.

౩౧౫

చ. శివుఁడెటు సర్వకర్తయ్యి † చెన్నెసలారునా విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్తయ్యి † చెన్నలరారు నటుల్ సతంబిఁగీ
కవకు వియ్యుక్తియండదు వికర్తనమూర్తి దీప్తికా వలెన్
గువలయనాథ కాముదులకున్ వలెనారయ్య మజ్జతోచనా!

౩౧౬

గీ. శివుఁడులేకయె శక్తిరాజిల్ల దెవుడు, శక్తిలేకయె శివుఁడట్లుచెల్వమరడు
శక్తిశక్తిమంతులకట్లుసంతతము వరస్పరావేక్షతోనున్మీరాణవెలయు. ౩౧౭

క. శివతో శక్తుండయి తా, శివుఁడు జనంబులకు నెప్పుడేయు సకలవై
భవములఁ గైవల్యంబును, శివ చిన్మయి యాద్యశక్తిశివునకు శౌరీ!

౩౧౮

చ. అనవుడుఁ గృష్ణుఁడిట్లనె మఱదాననసన్నిధి! జ్ఞానమూర్తి! నీ
వనయము శివ్యపాశహరణాధ్యుడ వీశ్వర తత్వయోగచిం
తనుడవు నీముఖాబ్జశివతత్వసుధారసధార లాని తృ
ప్తినిఁ గొనజాలకుంటి నటు † దెల్పుము శార్వవిభూతి నింకనున్.

౩౧౯

గీ. మును జగన్పాతకర్వాంకమునవసించి, లోకనిశ్రేయసంబెంచిలోకగురుని
శివుని నేమిప్రశ్నించెనోశివకునాథుఁ, డేమి తెల్పెనోయెటిగింపుమివుడుదయను.

చ. అనిన నుపమన్యం డిట్లనియె.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబును చెప్పుట * —

చ. విను యదువంశమాత్మికమ! † విశ్వగురుండు హరుండు మందరా
దిని నొక చారుకండరసరి త్తటదివ్యవనస్థలిన్ జగ
జ్జననియఁ దా విహారమును † సల్పుచు నెచ్చెలి దెచ్చినట్టి నూ
తనవికచప్రసూనదళదామములన్ గయినేయఁగా నుమన్.

౩౨౦

గీ. తనదుతోడ నక్కఱజేసి నితాంతకౌతుకమున కీర్ణడఁగై నేసి † కడిదిహర్ష
ముప్పనున్నతటిన్ దేవియొప్పుమీఱ, విభునితోగోవకృతి కిటుల్ వేగనడిగె.

గీ. దేనిచే వశమయ్యెడుదేవదేవ! అల్పశక్తులు నక్కతాత్ములైన యట్టి
మానవులకీవువచ్చియింపుమా! కరంబు, నాదుచిత్తంబుపొంగనానందమునను,

చ. అనియడిగిన మహేశ్వరికి మహేశ్వరుండాదరంబున నిట్లనియె

గీ. కానువశ్యుడ నెపుడునుఁగర్పమునను, జవమునన్దవమునను విజ్ఞానమునను
నన్యమున దేనిచేనిఁకనవధరింపు, భక్తిచేతను వశమాదుఁభక్తతరికి. ౪౪౩

గీ. భక్తియెక్కడుగలిగినఁబఱఁచిమాని, నుఁకువశమాదుఁబేముతోఁజూడఁబడుదు
మాటలాడుదుముట్టుదుఁమఱియు నెంత, యేనిబ్రయమొనరింపుదుఁనిగురుబోఁడికి

శ. దాసన్ బడయగ వలయు న, నూసంబగు భక్తి భువి సఁనున్ గోరెడున
మూసపులు వర్ణయుక్తులు, మానిని! ధర్మాభివృద్ధి యనుచురుదీనన్. ౪౪౪

గీ. భామ! వర్ణాశ్రమాచారపరులకే యె, సంగు నచ్చంపుభక్తి పొసంగదన్య
జనులకిది మామకాజ్ఞచేపనజభవుడు, వారలకుఁగూర్చుచుండునువైభవముగ

శ. మఱియు వర్ణాశ్రమధర్మంబుగూడ నాచే నుత్పాదించఁబడి చతుర్ముఖునిచే
బ్రవర్తించఁజేయఁబడినదాట నన్నుఁ గోరువారెల్ల నియతితో వర్ణాశ్రమ
ధర్మంబు ననుష్ఠింపవలయును. అట్టి వర్ణధర్మానుష్ఠాతలకే మదీయభక్తిజ్ఞా
నంబులం దధికారం బన్యులకులేదు.

ఆ. అందుఁజేసి మామకాజ్ఞానువర్తులై, వర్ణధర్మనిరతి యాసిమీఱ
భక్తిఁజెంది పాపపాశంబులను బాసి, నన్నుఁజేరవలయు సలిసనేత్ర! ౪౪౫

వ. అనియిట్లు చెప్పినంత నమ్మహేశ్వరి సంతృప్తయై భక్తిభావంబునఁ బరమేశ్వరు
నుపాసించెననిన శ్రీకృష్ణుం డాముష్మికఫలదాయకంబగు శివపూజాక్రమంబు
నువదేశింపుమనుడు నుపమన్యుం డిట్లనియె.

— * ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివపూజాక్రమంబును జెప్పట * —

సీ. విను ముంజకేళి! విశ్వేశపూజాక్రమం, శాముష్మికఫలంబునంతనిపుడు
దీనిబోలెడునద్దితిభుననంబుల లేదు, పుణ్యాతిశయ యుక్తభూరిగరిమ
అజహరిరుద్రులుఁహరిహయండాదియా, దిక్పతులే భాస్కరాదిగ్రహములు
అలవశిష్టాది మహర్షివరేణ్యులు, నంది మహాకాలనాథ ముఖ్య ౪౪౬

గీ. గణములు రసాతలాదిలోకములనొప్పు, తక్షకానంత ముఖ్యులొందంతరాక
రాజులీయర్చనంబును యరాణగదుర, సలిపి పడసిరి తత్పదంబులనుసరెము

వ. కావున నట్టి యర్హణాప్రకారం బువదేశించెద సావధానంబుగ వినుము.

గీ. తెల్లనా మంచిగఁదంబు యీర్థమునను, శంభులింగంబును శివన్సన్నాసమాడ
జేసి యనదాతవికవకుశేశయములఁ, బూజయొసరించిభక్తిమైఁమొక్కువలయు

వ. ఇంక ధనవంతుడగు నేని

గీ. రత్నములచేతఁగాని స్వార్థమునఁగాని, పద్మపీఠంబుఁదీరించి * పరగఁజేస
రముల మధ్యమునందు లింగమునుగంధ,లిప్తమంగుష్ఠనిభము లలిగఁఘటించి.

వ. లింగంబుయొక్క నామభాగంబునందుఁ బరాంబికను సంయోజించి బిల్వపత్రిం
బుల గారీశంకరుల నర్చించి

గీ. అగరుదక్షిణపార్శ్వంబునందు నునిచి, మణిశిలన్ బశ్చిమమున నమర్చియు త్త
రమునఁ జండిన మొసఁగి పూర్వదిశయందు,నింబుగాపారిదళమర్చఁగాంబుచేసి

క. సురభిశక్తుమంబులను రుచిరబిల్వదళంబులను విచిత్రసుమములన్
పారుపుగఁ బూజించి ఘృతా, గరుగుగ్గులు ధూపమును దాగనొసఁగి యంతః.

వ. అతిసూక్ష్మంబులు ధనశంబులగు వస్త్రంబుల సమర్పించి సర్పిర్దీపంబుల వెలి
గించి ఘృతమిశ్రితంబగు పాయసంబును నివేదించి ప్రదక్షిణసమస్కారస్తవం
బులొనర్చి క్రిమావణంబు నర్ఘిపవయ ననంతర ముపాసకుడు దక్షిణా
మూర్తి నాశ్రయించి సర్వోపహారసమ్మిశ్రంబగు నైవేద్యంబును శివమంత్రం
బులతో శివునకు సమర్పింపవలయు నట్లు పంచగంధపయంబును శుభంబును
నగు లింగంబు నెవ్వండు నిత్యంబర్చించునో యట్టివాఁడు సర్వాఘముక్తుడై
శివలోకంబునొందు నందునండియంబులే దీరహస్యంబగు శివలింగ మహావ్రతంబు
భక్తుడవగు నీకుఁజెప్పితి నీవును శివభక్తుఁకుఁగాక మఱియొకని కొసంగకు
మనుటయు కీర్తకృష్ణుండింకను శివలింగతత్త్వంబును బూజావైభవంబును యోగ
రహస్యంబులను గుఱించి యడిగి తెలిసికొనికృతార్థుండయ్యెనని వాయుదేవుండు
మనుఁకుఁడల్పి యంతర్హితుండయ్యె నంత మఱునాటి ప్రభాతంబునఁ దపో
ధనుఁగు నానైమిషీయఋషులు సత్రాంతంబున నెవబృథంబునొనర్చఁబ్రసన్న
స్వాదుసలీలయుగు సరస్వతీనదీన్ జేరి యందు శివంబులగు తజ్జలంబులన్నానమాడి
దేవాదితర్పణంబు లొనర్చి బూర్వవృత్తాంతంబును స్మరించి వారణాసికేగిరి.

గీ. అందు నత్తరివాహిని * యైన గంగ, మునుకలొనరించెయల యవిముక్తనాథ
లింగమును విధి నర్చించిలీలవరలు, చుండ నచ్చోట నొకతేజముద్భవించె ౪47

క. చిత్రేణ మర్కతోటి, వ్రాతప్రతిమానమగుచు * పక్షసగ రోదః
స్థితంబై కరిమలకుడఁ, గాతుకము న మునులు మహాముగించుచునుండఁ.

గీ. పాశుపతులగు సిద్ధులు పరమమునులు, భస్మసంఘస్మతనులు తపస్సు లట్టి
తేజమున వచ్చి చేరి యుండే విలీను, లైరియత్రేజ మటుమీఁద సంతరించె. 349

క. అదిగని నైమిశవనమునఁ, బొడలెడు నమ్మనివకులు ప్రభూతాశ్చర్యం
బొడవఁగ నిది యేమని యజ, సదనమునకు మేరువనిఁజనిరి రయమునన్. 350

— * నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబుఁ బడయుట * —

క. ఇంతకుమున్నే పవనం, డెంతయు వేగముగ నటకునేగి విధికిఁ గా
లాంతకత త్వము మునులకు, సంతయుఁ జెప్పితిని సత్రమవసితమయ్యెన్. 351

గీ. నీకు సెల వొనరించితి * నిగమవంధ్య!
యనుచు విజృంభి యునరించి * యబ్జభవుని
యానతిఁ గొని నిజపురి * కరిగె సంత
బ్రహ్మ యాస్థానికేగె మరలు గొలువఁగ. 352

గీ. అందుఁ దుంబురుతోఁ గలహాశసరి
గానమున స్పర్థసేయుచుఁ * గడిది పూన్కి
నాడు తనశక్తిఁ జూపింప * వేడుటయు వి
రించి యియ్యకొనియెను జేరిరి పలువురు, 353

ప. గంధర్వు లప్పురోజనంబులు గీతవాదిత్రపశలులగువారు చేరి రాసమయంబున
సభాప్రదేశంబు మిక్కిటంబుగ నిండియున్న కలంబున ద్వాస్థుజనులు నైమి
శారణ్యమునుల నడ్డగించుటఁజేసి యవ్వారు సభాలయంబుఁ బ్రవేశింపలేక
తత్పార్శ్వంబునఁగూరుచుండి యుండిరంత. 354

గీ. నారదుం డాటితేటి గానమున నాడు
తుంబురునితోడఁ దాఁ దులఁదూగె నపుడు
బ్రహ్మదేవుండు మెచ్చి నారద మునికినిఁ
దుంబురున కనపాయసఖ్యంబుఁ గూర్చె. 355

ప. అంత నారదుండును

క. కైలాసవర్చితంబున, కైలాదిమునీంద్రునకును * శంభునకును వీ
ణాలలితకాశలంబును, జాలఁగఁజూపింప గీతాచతురుల తోడన్. 356

ప. తుంబురుఁ దోడ్పొంది బిరబిరఁ జనుచుండ నైమిశమునులు దాసి బ్రహ్మ
సభాప్రదేశంబు నర్థింపుడు నతండు బ్రహ్మకేశిఁగింది యాస్థానముఁ జేర్చుడని

- జౌవారికులకుఁజెప్పి చనుటయు వార లట్లాసర్ప నమ్మునులు బ్రహ్మాన్తేరి
సాష్టాంగ మొంది నీలివిన నలువయు నవ్వారల కుశలం బడిగి యిట్లనియె. ౩57
- గీ. మీసమాచార మంతయు! నానదాగ,తి ముఖముననింతకున్మున్నె! తెలిసికొంటి
నలెఁడు మీసముఖముఁబాసి! యవలకేగి,నంతమీఁదియుదంతంబు! నంతఁజెప్పుడు
- వ. అనుటయు మను లవబృథావసానంబున వారఁబాసి కేగుటయు నందు గంగా
స్నానంబొనరించి దేవప్రీతిప్రీతంబులగు శివలింగంబుల దర్శించుటయు నవి
ముక్తేశ్వరలింగంబు నర్పించుటయును నాకాశంబున మహాతేజం బొకఁడు
గన్నట్టుటయు నందుఁ బాశుపతసిద్ధమునులు చెంది తిరోధానంబు నొందుటయు
నద్దాని యాధార్మ్యంబు దెలియకుండుటయు నటుమీఁదఁ దమ సన్నిధానంబున
కరుగుదెంచుటయును జెప్పి ప్రణమిల్లిన విని చతుర్ముఖుండు శిరఃకంపం బొన
రించి గంభీర వాక్కుల నిట్లనియె. ౩59
- శి. దాకొన మోక్షలక్ష్మి నియతమ్ముగ సత్రమునందు శంకరున్
లోకగురున్ భజించితిరి! లోలతఁదక్కి మునీంద్ర! తల్లజుల్!
మీకిది భావినూచకము! మీరలు గన్గొనినట్టి తేజమా
శ్రీకరుఁడౌ మహేశ్వరుఁడు! చెందుదు రీరలు దత్ప్రసాదమున్. ౩60
- గీ. అట్టిసమయముడగ్గఁతెనభవకృపను, మీరలిక దక్షిణంబగు! మేరుశిఖర
మునకుఁజేరుఁడుమామక! పుత్రుఁడౌన,నత్కుమారుండచటనుండు! నందికొలుకు
— * బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁడౌఁ బెయ్యె శాపమోక్షమొందిన తెఱఁగు చెప్పటఁ—
- చ. శివుఁడును మున్న నాకొమరు! శేరఁగవచ్చినఁ జూచి నాతనూ
భవుఁడు భ్రమంబుఁ జెంది గరు! వంబున వందనపూజనాదికా
ర్హవిధుల సల్పకున్నఁగని! యక్కట తండుఁడు గిన్నమేటిలో
పైవయి చరింపుమిందని కడిందిరయంబున శాపమీయుఁడున్.
- గీ. పుత్రుఁడు లొట్టయై కిడు! బొగులుచుండ
నే మహాదేవు నంబను! నిష్ఠఁగొలిచి
నందినిన్ బుజ్జగించి నా! నందనునకు
నుష్ట్రితనుబాపితి స్వమూర్తి! నొండెనతఁడు
- శి. అత్రఱి దేవదేవుఁడు మహాదృతి నందినిఁ జూచివల్కె ధీ
రోత్రమ! బ్రహ్మపుత్రుఁడితఁ! డుల్లమునన్ ననుబోల్చులేక కేం

చిత్తుపరాఁతుడైంది యిటు * శిక్షితుఁడయ్యెనిఁకా మదీయ భా

స్వత్తరత త్వమున్ దెలుపు * చక్కని శిష్యుఁడునీకుఁ జేతుతెన్.

864.

గీ. ఇట్లు నందిఁజెప్పె మఃపీశ్వరుండు, నందియును జిత్తనుండు నానందమొంది
విభుని యాజ్ఞతలన్ దాల్చి వేగవిటకు, రాఁగడఁగియుండెనిఁగనవేగమీరు,

గీ. నాదు సెలవున నందిప్రసాదమొంద, నందుఁ దపియించుచున్న నానందనుఁడుగ
సత్కుమారుని కడకేగి నందికేక, జోధలను వినుడిఁగమీఁదముసలకులు!

— * నైమిశమునులు స్కందసరోవరంబుఁ జేరుట * —

వ. దానమీ కచిరంబుగ శివప్రసాదంబు సమకూరుననుటయు సవ్యారలు సుమేరు
దక్షిణంబందలి కుమారశిఖరమ్మునఁ దనరు నమృతాచ్ఛస్వాదుశిశిరాగాధల
ఘూడకంబును సర్వర్తుస్ఫుటకుమమయంజరీరంజితానేకతరువాటికాచ్ఛాదితా
ఖలదిబ్బుఖంబును, పరితస్సంఘటితాయశవిభాస్వరస్సాటికోపలవేదీవిరాజితం
బును స్థూలనీలశిలామయమభావతరణారోహవిలసితంబును గాంచనారవింద
సంచయానేకకుముడేందీవరసుందరంబును, రంగదుత్తుంగాభంగతరంగసంశ్లాభి
తంబును నగు స్కందసరోవరంబుఁగాంచి యుండు

సీ. ఒకచోటమునుఁగుచునొకచోటఁజేతెడు, గజయూధపతులనక్కజమఁగనుచు
నొకచోటఁబల్తావనొందిబల్ పగువుల, బరతెంచులేళ్ళ యాతురతఁగనుచు
నొకచోటఁ దటముననుత్థితకేళుల, నొనరించు వృషములఁయొప్పుఁగనుచు
నొకచోట నుదకంబునొందియచ్చటినుండి, వెడతెడు నమ్మలఁవేడ్కఁగనుచు

గీ. నొక్కచోనవగాహంబులొంది దేవ, మునిపితలత్పరిమయసేయమూనులగనుచు
నొక్కచోనంచవిండులనొక్కచోటఁ, గోకములమూఁకఁగనుచుబల్ పుతుకమునను

వ. అన్వేషింపుచుఁ జని సరోవరోత్తరతీరంబందుఁ గల్పవృక్షంబునీడను వజ్రమయ
వేదియందు మృదులంబగు మృగచర్మంబందుఁ గూర్చుండియుండినవాని నప్పుడే
సమాధినుండి బహిర్గతుండయినవాని యోగింద్రులగు వలువురు మునీంద్రులచే
సేవింపఁబడుచున్న వానిఁ గుమారాకారుని సనత్కుమారమునినిఁ గన్గొని
ప్రణతులై తత్ప్రశ్నంబుననుసరించి తమ వచ్చినకతంబుఁ జెప్పుచున్నంత
నాకసంబునందు దివ్యులనగారామోఁతలతో భాసునన్నిభంబగునొకవిమా
నంబు దోచి యుండఁగజేశ్వరబృందంబులతోఁ బరివేష్టితుండై సేవింపఁబడు
చున్న సుకీర్తిప్రాణవల్లభుం డపరహరుండు పొడనూపిన సనత్కుమారుం

డడుర్కొని జోతఁగావించి గముచితార్చనలఁ బ్రీతుఁజేసి దోయిల్లొగ్గి పట్టు
 లీయు లగు నైమిశమునలు బ్రహ్మనుజ్ఞచేఁ దమయనుగ్రహార్థమై వచ్చిరని
 చూపిన నక్షేపుఁడు సనత్కుమారునినుడు లాలకించి దృష్టిపాతమాత్రంబున
 మనులపాశంబుఁఁ దెప్పివేసి యైశ్వరంబగు శివజ్ఞానయోగంబు సనత్కుమా
 రునితోఁగూడి మనుల కొసంగి జయధ్వానముఁతోఁ దిరుగ శివసన్నిధానం
 బునకేగె ననుడు శౌనతాదిమునులు నూతనే గాంచి మహాత్మా! నందికేతుండు
 సనత్కుమారునకును పట్టులీయమునులకుఁ జెప్పిన శివజ్ఞానయోగంబందలి
 ముఖ్యసారంబు మా కెఱింగింపుమని నూతం దీట్లనియె.

869

నందికేతుఁడు సనత్కుమారుఁతో మనులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము

— * లింగధారణము * —

గీ. వినుఁడు జ్ఞానసారంబున * విమలమన బ, విలరిమున నగు శివలింగ * వితరధార
 యముఁగఱించి వచించెను * నందికేతుఁ, డెఱుఁగఁడి యడిమిారు మా * నీంద్రులార!

గీ. భ్రమరసంగతి * టంబు * భ్రమరమైన, కరణి శివలింగసంగతి * గాంచి జీవుఁ
 డభవుఁడగు నిట్లుశ్రుతిచెప్ప * హరివిరించి, ముఖులు శివలింగధారణం * బునుబడసిరి

క. మఱియునే గౌతమముఖముని, వగులును దిక్పాలకులును * వాసిగఁబాణిన్
 శిరసునఁ బవిత్రమనచును, హరువుగ శివలింగమొందిరరయుఁడు తపసులే!

వ. ఆ లింగధారణంబునందును

గీ. స్ఫటికంబును బాణంబుఁ * జంద్రీకాంత
 మయమునునే దినమణికాంతమయము హేమ
 రావ్యకృతమును శ్రీగిరి * గావకృతము
 నై న లింగంబు ధరియింప * నగును మునులు!

873

వ. తక్కినవి పూజ్యంబులగువు, ధారణార్హలింగంబులెల్లఁ బంచనూత్రీఘటితం
 బులై యుండవలయు నీ లింగధారణంబు నిగమాగమకల్పాక్షరప్రకారంబుగ
 నొంది యావజ్జీవం బనపాయంబుగ శివలింగంబు నర్చించవలయు నిది వేదసా
 రంబు జ్ఞానసారిం బని యుపదేశించె.

874

క. వులిచాకలఁకమత్రా, ఫలమఁజూమూర్తి! పరమ * పావనకీర్తి!
 లలితస్వచిత్రపద్మభ, సలదంబా! గీతవిధున * జననీ! లక్ష్మీ!

875

- శ. ధవళేశలింగసంగత, ధవళపురీరాజ్యవిభవ * దక్షిణభగిని!
కవిజనసన్నతచరితా! శివతత్త్వవిచారపూత * శేముషి! జనని! 376
- శ. నాగేశ్వామణవదరత, నాగాంతానుజ! నగేంద్ర * నాథకుమారి
నాగాజనచేలార్చా, జాగరహృదయా! దయావ * శా! లక్ష్మ్యంతా! 377

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ వాల్మీకిముఠా:

శ్రీ శి వ పు రాణ ము

వి ద్యే శ్వ ర ఖ ం డ ము
పృథమాశ్వాసము

యాదృభటకులమండవ!
శ్రీమస్సంపాదకేదుఃశేఖరపూజా
వ్యాయత్యాత్మాంబుజ! యన
పాయయశోధుర్య! వీరభద్రచారాధ్య!

వ. అవధరింపుము

క. నూతునితో మునితల్లజు, లాతతసంప్రీతి నిట్టు + లనిరి మహాత్మా!
చేతము శుద్ధబద్ధ్యే బు, నీతులమైతిమి కరంబు + నీడగుబోధన్. 2

గీ. లింగపూజాప్రకారంబు + లింగభేద, సంగతిని భూతిరుద్రాక్షసంగతులను
గ్రమముతోడుతనవ్యానిఃకల్పమెఱిగి, తెలియఁజెప్పముమాండుఁ! జేటవడఁగ

వ. నావుడు నూతుండు

చ. మునివరులార! లింగమును + బూజయినర్పగఁజెల్లుఁ బీతమం
దున నిఁక హస్తపీతమునఁ + దోరపుభక్తిచెలంగ వేదవ
ర్తనియతి నాగమోక్తవిధిఁ + దద్విధమున్ మును గొంతదెల్పియుం
టిని నిపుడున్ వచింతు వినుఁడి సకలంబు ముడంబుమీఱగన్. 4.

— * హస్తపీతంబులందుఁ లింగమును బూజించిన ఫలములు * —

గీ రహిశివార్చనమందు జేరమునులింగ, మును యజంచెన రద్దానముఖ్యుగుడు
లింగసంపూజనం బొప్పెసంగుజేర, పూజనముకూడ యుక్తమైపొల్పుమీఱు

క. పెటవేల్పులకెల్లను నె, వృరుసునఁ బ్రతిమార్చనంటె * పరిధవిలు నిఁకన్
బరముఁడగు శివునకొక్కని, కరుదుగ నిత్రైఱఁగు ద్వివిధమర్చ తనర్చున్. 6

గీ. ధరఁబ్రవృత్తపథంబునఁదనరి సతత, మైహికనుఖంబులనుమాత్రే * మధిలపించు
వాఁడు పీతస్థలింగంబు * వానియమరఁ, బూజనీయఁగవలయును * బొంకముగను.

వ. శాల్యన్ననై వేద్యం బొసంగి పూజావసానంబున సంపుటంబునందంచి పూజా
గృహంబున నుంచవలయును. 8

గీ. ఇఁకబ్రవృత్తినివృత్తుల * నెసకమెసఁగ, భోగమోక్షంబులను జెందఁబూనువాఁడు
ఆత్మకరపీతమున లింగమర్థి సముచి, తార్చనముసేయవలయు నా * హ్లాద మొప్ప

వ. స్వభోజ్యపదార్థంబు నివేదనం బొనరింది పూజావసానంబందు లింగంబును
శిరోముఖ్యోత్తరకాయంబునందు ధరించవలయును. 10

— * లింగభేదంబులు * —

గీ. శ్మత్రియసకెప్పు బాణలింగంబురాజ్య, సంపదావహమగు నూరు * జాతునకు ను
వర్ణలింగంబు ధనధాన్య * వర్ణమిచ్చుఁ, బాదజల కశ్యలింగంబు * వై భవమిడు. 11

గీ. స్నాటికము బాణలింగంబు * గర్వులకును, సర్వకామద మగును యో * పాజనంబు
లందుఁ బార్థివలింగమా * యైదువులకుఁ, బటికపున్ లింగము వితంతు * భామినులకు

వ. పూజార్హంబై యభీష్టావహంబై యొప్పు

క. మజ్జియు నివృత్తిపథంబునఁ, బరఁగెడు విధవలు యజింపవలె రసలింగం
చిరవుగ బాలలు వృద్ధులు. ధరఁ బటికపులింగమర్థి * దగఁగొల్పవలెన్. 12

వ. ఇఁక నెవరికెట్టిలింగంబులు విధించినను దాదృశలింగంబు దొరకమి సతరలిం
గంబు వర్పించుటయందుఁ బ్రత్యవాయంబులే దిఁకను బార్థివలింగంబుఁగూరించి
వినుండు. 14

— * పార్థివలింగపూజోత్కృష్టత * —

గీ. లింగమలలోనఁ బార్థివలింగము త్ర, మంబయితనర్చు నద్దాని * మహి ననేక
మునులు పూజించి సిద్ధులఁబొందిరఖిల, సుకులున్ గొల్చి వడసిరి * సిరులనుగడు

గీ. ప్రథమయుగమున * క్షేష్ఠంబురత్నలింగ, మల్లత్రేతాయుగంబున * హైరులింగ
మాతృతీయయుగమున ర * సాద్యలింగ, మిఁకఁగలిగి * బార్థివపులింగ * మేహితంబు

క. శివు ననిమిషమూర్తులలో, భువి యెట్టల ముఖ్యవగుచుఁ బోలుపొడనో పా
ర్థివలింగ మట్టులే యీ, వివిధములగు లింగములను * వెలయును సిరులన్, 17

మ. మరలం దెక్కుడు శ్రేష్ఠతన్ దనరున్ * శుభ్రాంశుచూడుండు ని
ర్గుణీవర్ణమునందు జాహ్నువియెటుల్ * రాజల్లున్ శ్రేష్ఠమై
ధరలో వర్ణములందు బ్రాహ్మణుడెటుల్ * దై వాఱునో ముఖ్యుడై
సిరిమీఱన్ బ్రణవంబు వర్ణములలో * శ్రేష్ఠత్వమెట్లొందెనో! 18

క. ఎట్టులఁగా శి వగరులం, దెట్టుల దేవీతతి మహేశ్వరి యుం బా
వట్టులఁ బార్థివలింగము, నెట్టన లింగంబులందు * నేటు ముసీంద్రుల్. 19

గీ. తనకు నుపలబ్ధుగు పదార్థములతోడ, నాస్థఁ బార్థివలింగసమర్చనంబు
నేయువాడాయరున్నతిన్ శ్రీలఁబుత్ర, సంతతినిజెందుఁబరమునశంభుడగును.

గీ. ఇఁకఁ ద్రిసంధ్యంబునం దెవఁడింపుమెఱయఁ
బార్థి వేశ్వరలింగంబు * బట్టువలను
బ్రాహ్మమోక్షంబు పఱకు సమర్చనంబుఁ
జేయనో దానిఁగూర్చి నేఁజెపుదు వినుడు. 21

క. శివలోకమునకుఁ జని యట, శివసవిధంబునఁ జరమా వసించి తిరుగన్
భువియఁదు వేటి యగు బాధిపుడై జనియింపఁగలడు * తేజఁబెనఁగన్

వ. సకాముడై యర్పించినవాఁ డివ్విధం బిఁకనిష్కాముడై యర్పించినవాఁడు
శివసాయుజ్యంబునొందును మఱియెకను

గీ. పంచనాత్రఘటితమైన * పార్థివంపు, లింగ మిట్టులఁ గల్పిత * లీలఁబూజ
నేయవలయుఁ గుతర్కంబునేయరాదు, వేదశాస్త్రాభిమతివిజ్ఞులార! 24

క. మేలగుఁ బ్రాణత్యాగము, మేలు శిరశ్చర్తనంబు * మేదినిలోన
బాలశశిమాళిలింగము, లోలతఁగొలువకయె కుడుచు * లోలుపునకిలన్, 25

క. భువి విప్రుండయి పొడమియ, శివలింగము నెవఁడుప్రీతి నేవింపఁదో యా
యవివేకి వరకమన ననుభవించు దుఃఖములఁజెక్కు * వత్సరశతముల్,

వ. మఱియు నీలింగంబులలో స్థావరలింగంబులందు ద్విఖండంబులగు చరలింగంబు
లం దఖండంబులగును సమకూర్చుకొనవలయు నెక రత్నస్వర్ణపారదస్ఫాటిక
పువ్యరాగి పార్థివలింగంబులఁ దఖండలింగంబులనే స్వీకరించవలయును.

- గీ. స్థావరంబు నఖండంబుఁచరమిఁకను ద్వి, ఖండమునునగు లింగంబుఁగడఁగిపూజ
సేయుటాప్పదిది యెఱింగిఁసేయుఁడీరు, శంభులింగార్చనంబుబ్రశస్తముగను 28
- క. ఇఁకఁబార్ధివలింగార్చా, ప్రకారమంతయును నిష్ఠఁ బ్రహ్మకులుల వై
దిగమార్గముతో మిఁకిటఁ, బ్రకటముఁ జేసెద వినుండుఁబద్ధాదరులై.
- వ. నూత్రోక్తవిధి నుపఃకాలంబున స్నాతులై సంధ్యనుపాసించి బ్రహ్మయజ్ఞ
తర్పణములనొనర్చి వైశ్యకర్మల నన్నిటన్ జక్కనొనర్చి శివస్మరణతో
భస్మరూద్రాక్షధారియై పార్ధివలింగంబును బూజింపవలయును.
- గీ. అరసి పుణ్యనదీతీరమందును జ,లాశయాంతికమున కైలఁమందు వనము
నందు శ్రీశంకరాలయమందు శుద్ధతలమునన్ బార్ధివార్చనఁసలువవలయు.
- క. లెల్లనిమృత్తున బాపం, డల్లనృపతి యెఱ్ఱమట్టిఁ నర్యకులండున్
నల్లనిమట్టిని లింగము, నల్లమలర నల్పవలయుఁ నున్నతచరితురే! 32
- వ. అంఘ్రిజం డెద్ది సంభవించిన నద్దానితో లింగంబునల్పి పూజింపఁదగు
- గీ. శుద్ధమైన ప్రదేశంబుఁ జూచి యచటి
మృత్తికనుదెచ్చి యింటిలోఁ మిగుల శుద్ధ
మైన నుసలమందు నద్దాని నుంచి
దినదినమును లింగంబులఁ దీర్చవలయు. 34
- వ. మఱియు సద్యోజాతమంత్రవశనంబొనరింపుచు మృదాహరణం బొనరించి
వామదేవమంత్రంబున నుదకప్రక్షేపం బొనరించి, యఘోరమంత్రంబున
లింగనిర్మాణం బొనరించి, తత్పురుష మంత్రంబున నావాహనం బొనర్చి,
యాయాన మంత్రంబున వేదీసంయోజనంబు సేయవలయు. 35
- అ. మఱియు సంతఁదా “సమశ్శివాయ” యను మం
త్రంబుతోడ వస్తుఁ రాజిపై ను
దశముఁ జల్లి చేయుఁ దగు క్షేత్రశుద్ధిని
‘భూరసి’ యనుమంత్రమునను మునులు. 36
- వ. అనంతరమం ‘దాపోస్మా’సనుమంత్రంబున జలసంస్కారం బొనరించి ‘సమస్తే
రుద్ర’ యనుమంత్రంబున క్షేత్రశుద్ధినిబొనర్చి ‘సమః’ పూర్వకంబగు నద్దానఁ
బుచామృతంబులకుఁ బోక్షణం బొనర్చవలయును. ‘సమోసీలీ’వాయయనః

మంత్రంబున శివలింగప్రతిష్ఠా బొనర్చి 'ఏతత్తేరుద్రాయ' యనుమంత్రంబున
 లింగమున కాగనంబీయవలయు 'మానోమహంత' మనుమంత్రంబున నావాహనం
 బొనరించి 'యాతేరుద్ర' మంత్రంబున నుపవేశనంబు భావింపవలయు
 'యామిషు' మను మంత్రంబున న్యాసంబొనరించి 'అధ్యవోచ' యను మంత్రం
 బునఁ బ్రేమతోనధివాసం బొనర్చవలయు. 'జీవ' యనుమంత్రంబున దేవ
 తాన్యాసం బొనరించి 'అసాయోవగర్వతి' యను మంత్రంబున నుపగర్వణంబు
 చేయవలయును 'సమస్తేనీలక్ష్మిణాయ' యనుమంత్రంబునఁ బాద్యంబును రుద్ర
 గాయత్రీ మంత్రంబున నర్ఘ్యంబును 'త్ర్యంబక' మంత్రంబున నాచమనంబు
 నొనర్పఁదగు 'వయశ్చుధివ్యామ్' అను మంత్రంబున క్షీరస్నానంబును 'దధికా'
 వృణ్ణ' మంత్రంబున దధిస్నానంబును 'ఘృతయావ' యను మంత్రంబున ఘృతస్నానం
 బును 'మధువాతా' యనుమంత్రంబున మధుస్నానంబును 'తాచ్ఛర్కరా
 యనుమంత్రంబున శర్కరాస్నానంబును నొనర్పఁదగు 'సమస్తామాయేతి' మం
 త్రంబున శుద్ధోదకస్నానంబునొనర్పఁదగు అటుపైన 'మానస్తాకే' యనుమంత్రం
 బునఁగఁటిబంధనం బొనర్చి 'సమోధ్యక్షవే' యనుమంత్రంబున నుత్తరీయమును
 ధరింపఁజేయవలయును. 'యాతేహేతి' యను మంత్రచతుష్టయంబుతో శివునకు
 వస్త్రసమర్పణం బొనరించి 'సమశ్శృభ్య' యనుమంత్రంబున శ్రీగంధంబును 'సమస్త
 క్షభ్య' యను మంత్రంబున సత్తులను సమర్పించవలయును. 'సమఃసార్యాయ'
 యనుమంత్రంబునఁబుష్పంబులను 'సమఃపర్ణాయ' యనుమంత్రంబున బిల్వపత్రం
 బులను 'సమఃపర్ది నే' యనుమాత్రంబున ధూపంబును 'సమఃశివ' యనుమంత్రంబున
 దీపంబును 'సమోక్త్యేస్తాయ' యనుమంత్రంబున నుత్తమంబగు సన్నబియ్యంపు
 టన్నంబు నైవేద్యంబును 'త్ర్యంబక' మనుమంత్రంబున బునరాచమనమును,
 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబున ఫలసమర్పణంబును 'సమోద్రజ్యాయ'
 యనుమంత్రంబున తాంబూలాది సకలమును శివున కర్పింపవలయును 'మానో
 మహంత' మనునట్టియు 'మానస్తాకే' యనునట్టియు మంత్రద్వయంబులతో
 నేకాదశాక్షులతో నేకాదశ రుద్రులఁగూర్చి లింగమును బూజింపవలయును.
 'హిరణ్యగర్భ' యనుమంత్రంబున దక్షిణనిచ్చి 'దేవస్సత్వా' యనుమంత్రంబునఁ
 బునరధిపేకంబుఁ జేయఁదగు దీప మంత్రముచేతఁ గర్పూరనీరాజనంబిచ్చి
 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులనొసఁగి 'మానోమహంత'
 మనుమంత్రంబునఁ బ్రదక్షిణంబొనర్చి 'మానస్తాకే' యనుమంత్రంబున సాష్టాంగ

వందసంబొనర్చి 'ఏవతేరుద్ర' యనుమంత్రంబున శివముద్రనుజూపి 'యతేయత' యనుమంత్రంబున నభయముద్రను 'త్యంబక' మంత్రంబుచే జ్ఞానముద్రను, 'సమఃసేనాయ' యనుమాత్రంబున మహాముద్రను 'సమోగోభ్య' యనుమంత్రంబున భేనుముద్రను నిట్లు వంచముద్రలను జూపించి శివమంత్రంబును శతరుద్రీ యంబును జపింపవలయును ననంతరంబునఁ బంచాంగవశనం బొనర్చి "దేవా గాతు" మనుమంత్రంబున శివుని విసర్జనము సేయవలయు నిది వైదికశివపూజా విధాన మిఁక మఱొకపద్ధతి వినుఁడు.

87

క. గురుదత్తమైనపంచా, క్షరమనువున షోడశోపచారంబుల శం

కరలింగపూజనంబును, సరవిగ నొనరింపవలయు శివస్వామివరుల!

88

ప. వెండియు నిఁక వేటొండుపద్ధతి.

శ్లో. భవాను భవనాకాయ । మహాదేవానుధీమహే

ఊగ్రాయచోగ్రినాకాయ । శర్వాయ శశిమాళినే ॥

89

ఈ మంత్రముచే శివలింగమును బూజింపవలయును నీయవి వైదికపూజన గ్రమములింకను వేటొకరితి నారయుఁడు. మృదాహరణంబు మొదలొని ప్రతిష్ఠాహ్వనస్సవనపూజన విసర్జనాంతము "ఓం హరాయనమః ఓం మహేశ్వరాయనమః ఓం శంభవేనమః, ఓంశూలపాణ యేనమః ఓంపినాకధారిణేనమః ఓం శివాయనమః ఓంవశువత యేనమః, ఓంమహా దేవాయనమః" అను నీ నామంబులచేఁ గ్రమంబుగ సర్వోపచారంబుల భక్తితోఁ బూజింపవలయును. అటుమీఁద పడక్షరీ మంత్రంబున పడంగన్యాసములొనర్చి యిట్లు ధ్యానము సేయవలయును.

శ్లో. కైలాసపీఠాసనమధ్యసంస్థం । భక్తైస్సవందాదిభి రర్చ్యమానమ్ ।

భక్తార్తిదావానలమప్రమీయం । ధ్యాయేదుమాల్లింగేత విశ్వభూషణమ్ ॥

శ్లో. ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశం రజితగిరినిభం । చారుచంద్రావతఃసం

రత్నాకల్పజ్వలాంగం పరశుమృగవరా । భీతిహస్తం ప్రసన్నం

పద్మాసీసం సమంతాత్ స్థిత మమరగజై । ర్వాప్సుక్రృత్తింపసాసమ్

విశ్వాద్యం విశ్వపంక్త్యం నిఖలభయహరం । పంచవక్త్రం త్రినేత్రం ॥"

ఈ మంత్రంబులచేతను శతరుద్రీయము మున్నగువానిచేత శివుని ధ్యానము చేసి యిట్లు ప్రార్థింపవలయును.

క. నీవాడన నీభక్తుడ, నీవివలగణముల ననురు * నిలిపిరినీయం

దే వెలయించితి మదిని గృ, పావార్థి భూతనాథ! * పాలింపఁగదే! 40

క. ఎఱిగియొ యెఱగఁగయో యిటు, వరద! జపార్చల సలిపితి * వాసిగ నీబం
ధురక్మవ సఫలమొనర్చుము, వరమేశ్వర! సర్వలోక * పాలనచతురా! 41

గీ. కడిదిపావుడనను నిక్కముగ దేవి! పాననుడవీవు లొక్కైక * పాలమూర్తి!
దీనినారసినికెట్లొమానమునఁ, దోచునోయిట్లు లొనరింపుతఁహినధవళి! 42

గీ. వేదము లచెతె హుళాస్త్ర * విలెతిచేత, విదధర్మసనిధాంత * వేదులై న
ముషివతఁసులచేతనికెఱుకవదక, యందుఁక మాదృశుండెట్టులూహసేయు

క. ఎట్టులగాని యిఁకను నే, గట్టిగ నీవాడ వినుము * శారీశ్వర! నీ
కెట్టలొ యెక్కటికనీ గొని, నెట్టన రక్షింపవలయు * నేపపురీఁజన్ 43

వ. ఇట్లర్థించి పుష్పాంజలిహారగి వ్రెడక్షిణవడనంబు లొనర్చి విసర్జనము సేయ
వలయు నట్లు పార్థివపూజావిధానం బనేకవిధంబు లుపన్యసించితి ననిన మును
లిట్లనిరి. మహాత్మా! జగజ్జేయ మానంబుగ నట్లు శివపూజనంబు వ్రతి
పాదితంబు యుండఁగా.

క. శివలింగనివేదితములు, భువనఫలాశఫలపుష్పములు నగ్రాహ్యం
బవునని సాలగ్రామపు, సవిధమ్మన శుద్ధముఁని * చాటుదురెట్టల్. 45

వ. ప్రసాదంబుగొనక పూజించురెట్టలీ సందియంబుఁబాయ నెఱింగింపుమనుటయు
నూతుండిట్లనియె.

— * శివస్మారణము శైవదీక్షితునకు గ్రాహ్యము * —

గీ. శుభయు శుద్ధుడ గద్వలెఁనుడ ననైన, శివభుభక్తుడొకింతయు * సందియంబు
లేకయె శివప్రసాద ము * స్తోత్రభక్తి, ననుభవింపఁగఁ దగును మహాత్ములార!

క. శివనై వేద్యముఁజూచిన, నవియును ఘోరంబులై న * నభుతతు లింకన్
శివనై వేద్యముఁ దిఁగనీ, వివిధమహాపుణ్యతతులు * వేగమొనెడున్. 46

క. చాలను యక్షిణహస్తము, చాలను యజ్ఞార్చడములు * చక్కఁగనికనా
బాలేదుదరప్రసాదము, మేలగభుజయించి నరఁడు * మేళింనుముక్తిన్ 47

క. విచ్చిన శివనై వేద్యము, మచ్చికతోఁగాంచి తనదు * మస్తకమునఁదా
మోచ్చగమొక్కల నిడి శివు, మెచ్చుచు భోజనముసేయ * మేలగుమానుర!

క. ఎవనికి శివనై వేద్యమున విరుద్ధమనీపాదము * నట్లుచు విమనో
యవరశనర కాగ్నులబడి, యవరతముఁ దపించుచుండు * నాతండుమునులో! 51

క. శివరీక్షఁగొనిన భక్తుం, డవని నిఖలలింగవితతి'యందుఁ బ్రసాదం
బవునని కాదనియెడక, ప్రనిమలమతి నారగింప * వలయు మునీంద్రుడా! 52

వ. ఇతను శివేశ్వరరీక్షఁ జెందిన నారలకొత్తై మునికృతనిర్ణయబిల్లు వక్కా
ణించెడ వినుండు,

గీ. హృదయమున స్వర్ణ రౌప్యభి * హృద్యలింగ
మునను శశికాంతమణి * లింగమునను రత్న
లింగమునను స్ఫటికరస * లింగములను
బాణలింగంబునందు బా'పాణమునను, 53

క. జ్యోతిర్లింగములందును, భ్యాతమహాసిద్ధహూ * కలితములయెడన్
బ్రీతి స్వయాభూలింగ, వ్రాతములఁ బ్రసాదభుక్తి * వ్రతవై భవమా, 54

వ. తక్కినచోట్ల

క. చందాధికార మెవ్వట, నుడువొయట పావకగ న'నుచితంబగునా
చందాధికారమిచ్చొట, నుడవొయట నారగింప'నుచితమిటుఁగుడి, 55

నీ. బాణలింగములందు * స్ఫటికలింగములందుఁ, గావనరౌప్యలింగములందు
సరవి సాలగ్రామ * జాతలింగములందు, రసలింగములందు * రత్నలింగ
మందు లౌహికలింగ'మందు జ్యోతిర్లింగ, ములయుదును సుసిద్ధి'మునివరప్ర
తిష్ఠితములయెడ'దేవప్రతిష్ఠిత, ములయెడలను స్వయా'భువులయెడల

గీ. పత్రిములందెల్లయెడల ని'స్సాక్షికముగ, లేదుచందాధికారంబు * లేదుదోస
మరసి తత్ప్రసాదంబుల'నారగించ, వలయు శ్రే'ముబులొందఁగాఁకలఁచునాడు

గీ. బ్రహ్మహింసకుఁడైననుభర్తలింగ, మూర్తినై వేద్య మర్థిమై * భోజనంబు
చేసినేనియుఁ బాపంబు * బాసినుఖము, లొందు నిశ్చితమిందు వే'టొందులేదు

గీ. వీరభద్రునిచేత శశింపఁబడిన, వారలు మహేశభక్తివి'వర్జితులును
నిక శివేశ్వరభక్తులై'యెరఁగునారు, శివప్రసాదచతుష్కంబు'జెందఁదగదు,

గీ. విధియుతుంబుగ లింగంబు'విమలనారి, స్నాన మొసరింపఁజేసి యా'సలిమర్థి
మూడుమాటులు'లిస'మాసిపోవు, త్రివిధమరితము లీ'సరి'తలమున, 56

చ. ఇట్లు మీకు నై వేద్యనిర్ణయం జెటింగించితి నీక బిల్వమాహాత్మ్యంబుఁ దెల్పెద
వినుడు. 61

— * బిల్వమాహాత్మ్యము * —

చ. ఇలవయిఁ బుణ్యతీర్థతతు * లెన్ని విరాజలుచుండునో సిరిన్
వెలసిన యవ్వియస్నియను * వేడుక మీఱఁగఁ జెందియుండు శ్రీ
ఫలతరుమూలమందు నీక * భర్గుని నచ్చటఁ బూజచేసినన్
విలసిలు వై భవంబు లీక * విశ్వగురుండు హరుండు పీఠుఁడౌ, 62

గీ. మఱియు నీక బిల్వమూలంబు * మంత్రీయక్తి
గంధపుష్పాక్షతాదులఁ * గరముభక్తిఁ
బూజచేసిన సుఖములఁ * బొంది శంభు
లోకమున కేగి శివునితో * జోకనమగు, 63

వ. ఇతను బిల్వదళంబుల స్వయముగఁ గోసితెచ్చి శివునిఁబూజించిన వాఁడును
బిల్వాలవాలంబు నుదకంబునఁ బూరించిన వాఁడును బిల్వసాన్నిధ్యంబున
మహేశభక్తు నకు జగ్గినిదువాఁడును నక్షయంబగు శివలోకంబుఁ జెందుదు రిండు
సందియంబు లేదిక భస్మమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుడు. 64

— * భస్మవిషయము * —

గీ. భస్మమిది రెండువిధములఁ * బరఁగు నిల మ
హాభసిత మల్పభసితమం * చాద్యమిఁకను
శ్రౌతమని స్మార్తమని లోకజాతమనియు
త్రివిధమై యొప్పుచుండు నం * లేని దీ ప్తి, 65

క. శ్రౌతస్మార్తములైనవి, భూతులురెండును * ధరింపఁబోలు ద్విజాతుం
జీతదితరమగు లోకక, భూతిని నితరుండు చాల్పఁబూనఁగవలయున్. 66

గీ. “అగ్నిరితి” యను మంత్రంబు * సగ్రజనుఁడు
చదువుకొనుచు భస్మంబును * సలిలమునను
దడిపి ధరియింపవలయు మం * త్రంబు లేక
యితరులీ భస్మమును ధరి * యింప వలయు. 67

గీ. వరఁగ యజ్ఞాగ్నిభస్మ మా * పాసకాగ్ని, భస్మమును దగ్ధఁగోమముభస్మరజము
బియ్యకాష్ఠాగ్నిభస్మంబుఁ * బ్రీతితోగ్ర, హిదిధరియింప వలయును * నీమృతాత్మకం,

క. శివుడును బంకజనేతుడు, శివయును నిందిరయునున్ గుశేశయగర్భో
దృవుడును దత్తతిబూదిన్, దవిలిధరించెదరు మేటితర్షముతోడన్ 68

గీ. బ్రాహ్మణక్షత్రియోరుజః పాదజాలును, సంకరకులులు భస్మంబుఁ సంతరించి
తనవులధరించి బహుపాపతండములను, బాంబుజమ్ముదురెంతయుఁ బరమమునులు
వ. ఇకను

నీ. భస్మతిపుండ్రముల్పరంగదాల్పనివాడు, వర్ణాశ్రమాభ్యుపవీత్యిగనడు
భస్మతిపుండ్రముల్పరంగదాల్పనివాడు, భవదుఃఖముల నెడఁ బాసిపోడు
భస్మతిపుండ్రముల్పరంగదాల్పనివాడు, ఘనమరితంబులఁ గడవలేడు
భస్మతిపుండ్రముల్పరంగదాల్పనివాడు, దివ్యశివజ్ఞానఁ దీప్తిగనడు

గీ. భస్మముననుద్రిపుండ్రముల్పరంగదాల్ప, నట్టిడువిరుద్ధఫలముల నందఁగలడు
ఘోరపాపాశులఁగూడుఁ కొన్ననరున, కమరు భస్మతిపుండ్రంబులందు నరతి

క. ఎనలేనిదోసకాయె, జనవున మెయిబూదినిండఁజను దోసము లిం
కను దేవమాన్యుడగు భ, కున కమరిన నద్దియె తొగొప్పగు నొమురులే!

వ. 'మానస్తోక' యనమంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును
త్రియంబకమంత్రంబువ వైశ్యుండును పంచాక్షరమంత్రీ బున స్త్రీలును వృష
లుండును భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులలోఁ బంచబ్రహ్మ
మంత్రీపఠనంబుతో గృహస్థులును ద్రియంబకమంత్రీపఠనంబుతోఁ బ్రహ్మచారు
లున, లఘోరమంత్రీపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రణవోచ్ఛారణంబున యతు
లును భస్మంబును ధరింపవలయునిక భస్మధారణంబులేక భుజించి రేనిఁ దత్త్వా
యశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమశ్రుతియులు గాయత్రీజపంబునను జతుర్థాశ్రమంబు వారు
ప్రణవజపంబునను శుద్ధిఁగాంతురు. 72

గీ. శార్థమన యజ్ఞ జప హోమః సమయములను
దానవేదాధ్యయనసుకృత్యములయందు
భూతిపుండ్రములే దనువునఁ బాసివట్టి
వాడు మిత్తిని నెలువంగఁ పలఁతి యగును. 73

వ. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వపాపహరంబై
యలరారు. 74

గీ. ఉదకమునఁ దానమాడిననుడుగు రజము

భస్మమున స్నానమొనరింపఁ బరఁగు శుద్ధి
మంత్రేజపమున జలమాడఁ మలముడల్లు
జ్ఞానమున స్నానమొనరింపఁ గలుగు ముక్తి.

76

క. కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హాహారులధ్యానఁ కలనం బింక
కాదది యాత్మజ్ఞానము, బూడిమొకఁడు దాల్చునన్నఁ ముసలవంద్యుర!

గీ. వితయగును భస్మమొందచి వేడిఁగు మొగము
వితయగు శివాలయమ లేని వేడపురంబు
వితయగు శివుక గొలవదు ర్గతితనువది
వితయగుక శివుఁ జెందఁ బట్టివిదై.

77

వ. ఇత భస్మశ్రేణాత్రయంబున నొక్కొక దానియందుఁ బొమ్మించుదురు వేల్పు
లుందు రా కృమిలు జెఱిగింతు వినుడు. ప్రథమశ్రేణయందు కారము, గార్హ
పత్యాన్ని భూమియు ధన్వంబు రజోమణంబు ఋగ్వేదంబును త్రియాశక్తియై
బ్రాహ్మణ్యవంబును మహాదేవుండు నొకఁడు ద్వితీయశ్రేణయందు కారంబు
దక్షిణాన్ని నధము సత్వము యజుర్వేదము మధ్యమవసవ మిచ్ఛాశక్తి అంత
రాత్మియు మహేశ్వరుండు నుండును. తృతీయశ్రేణయందు మకారం బాహవానీ
యాన్నియు పరమాత్మయు తమయు రవంబు జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును
సాయంసనమును శివుండ నునుండు నిట్లుశివదీక్షాపూలు దెలిసికొని స్నానదేవ
తలన్ భక్తితోఁ దలచి కొలిచి భస్మ తిథ్యుండంబుల ధరింతురుగాక మఱియు
నీ భస్మప్రక్షులు నువ్వుదిరెండ స్నానముండు గాని పదియాఱు స్నానంబు
లందుఁగాని యెనిమిది చోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని త్రియాయవ
మంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి ఎక్కడిఁ జెలు వినుడు.

78

నీ. శిర సలికమ్మనఁచెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు రోరు పుష్పకఁ భుజయుగంబు
మఱియు మోచేతలుఁమనికట్లు లెడయును. ప్రక్క లజలయునుఁబొక్కిలియును
మువ్వుద్యయం బరకఁములు చీలమండలి, జానులు జంఘలుఁబరణమాలును
పరఁగునీయవియెముఁప్పదిరెండు స్నానంబులిక, బదియాఱుచోట్లెఱుంగఁజెప్పుదు

గీ. శిరసునటలంబున గండఁబీమలంస, యగమునున్ భుజకూర్పరయుగ్మములును
బరఁగునునికట్లు లెడనాభిప్రక్కలకవ, పృవమివిపదియాఱుచోట్లెఱుంగుఁడెలమి

వ. ఇక నవసానంబులు వినుడు

గీ. అలికమును శ్రుతియుగ్మంబు * నంసయుగ్మ
మెదయుఁబొక్కిలి గుహ్యమిట్లెనిమిదియగు
చోటు లింకను వినుఁడైదు*చోట్లు శిరము
భుజయుగము హృదయంబును * బొక్కిలియును.

81

వ. ఈ స్థానంబుల నెఱిగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మతిప్రండంబుల నొనర్పడగు.
ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుడైన దీనియచుకను త్రిగుణాధారం
దును ద్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటాబుర భస్మతిప్రం
డములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాడు నర్వరీకస్థానఫలంబును నర్వ
వేదాధ్యయనఫలంబును నశలదుద్రీజవఫలంబును జెంది నశలభోగంబు లొంది
దేహవసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈ భస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతో
జదివిన వినిన యట్టిఁడును గృతార్థుడగు నిక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము - తన్మాహాత్మ్యము *

క. మును బరవేవత కీయది, పిరాకధరుఁడెఱుంగఁజెప్పె * బ్రీతిమొము భుశం
డున కెఱిగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్రీమూర్తి మునీందురీ! 82

వ. నేనును దత్ప్రకారంబు మీ కెఱిగించెద నిప్పు చాలకింపుడు.

గీ. చిరముదపియించి యాశశిశేఖరుండు, కనులు దెఱచిన జలజలకాండకణము
లవనిరాలినయంత రుద్రాక్షతరులు, పొడమె రుద్రాక్షఫలములు* పాలిచెనండు

క. ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, త్రయీతనుఁడు శివునకెప్పు * దర్శనముననున్
మెయి ధరియించుటవలననీ, గయికొనిమంత్రజపకృతినిఁగలువములడఁచుగా.

గీ. గూడ దేశంబున జనించుఁగాశిమధుర, యలయ మౌఘ్యనులంక*సహ్యద్రియందుఁ
జేర్చి బొలుచువిశదరక్త * పీఠకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రది * వర్ణములయి.

గీ. బ్రాహ్మణుఁడువిశదంబును*బరంగక్షత్రియుండునున్లోహితంబువై*శ్యండునీత
మునుజఘన్యజుండునుగృష్ణ*మునుధరింప, వలయురుద్రాక్షములయందు*వరుసమీఱ

క. ఈ రుద్రాక్షలఁదాల్చి ది,వారాత్రి కృతాఘతతులఁ * బాయుదురు జనుల
తేజీగన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింప కోటి * తనరు మునీందురీ! 83

అ. నిరతధారణమునఁ నెగడుపుణ్యముతోటి, శతము తజ్జవమునఁ జక్కనొందు
లక్షతోటిశతము * లక్షతోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు * పొందుమీఱు.

చ. ఉసిరికవండ్లఁబోలినవి * యొప్పగత్తైష్ఠ్యముఁగాంచు రేగుపం

డ్ల సరిగనున్నయవ్వయు దృఢంబుగ మధ్యమరీతినొందు సాం
పెగువచాకృతిన్ బాలించి * యేవుదనర్చినవేదనీయముల్
వసఁడగు వీనివై భవము * బాగుగఁజెప్పితి మీకు వీఁకతో.

91

క. సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంటఁకయుతంబు శ్రే
ష్ఠములై తనర్చువాని ముదముతో ధరియింపవలయు * ధార్మికవర్కుల్!

92

గీ. వినఁడు క్రిమిదప్తమును ఛిన్నఁభిన్నమును నిఁ

కను నకంటకమును వ్రణ * కలితమును స

యుక్తమును నగు నద్దాని * నొంది ధార

ణంబు నేయంగఁ దగదు త్యాజ్యం బరయుఁడు.

93

గీ. స్వయముగ నె ద్వారయుక్తమై * వాసి సమరు

నట్టి రుదురక్క యుత్తమం * బగును బురుష

యత్నసంయోజితద్వార * మైవదాని

మధ్యమంబుగఁ జెప్పుదురు * మానివరులు.

94

గీ. కుండనపురేక దండంబుఁజెందురేక, నొప్ప రుదురాశ్రేష్ఠమై * యొప్పమీఱు

నిట్టివానిని మెఱయుచు * నసఁగునట్టి, వానిఁబట్టునగుచ్చి తాల్పంగవలయు.

వ. ఆధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిగి యొనర్పఁడగు.

నీ, సిగయఁదునొక్కటిఁగిరినున మున్నూఱు, వరఁగఁగళమునముప్పదియునాఱు

బాహుద్వయంబునఁ బదియాఱు బదియాఱు, మణికట్టులందును * బదియురెండు

బదియురెండును స్కంధఁపదమున నేనూఱు, పందపై నెనిమిది * జందియంబు

గాఁజేసి ధరియింపఁగానొప్పగంతంబు, సందుఁ బెక్కుసరంబులొందవలయు.

గీ. మఱియు రుద్రాక్షకుండలంబుకుటములును, గర్ణి కాహరికేయూరకటకములును

సమరుకటిబంధనమును శ్రేష్ఠముగఁగూర్చి, ధారణము సేయువారలు * ధన్యులైందు

గీ. నిదురనొందుచునున్నను నీరుద్రాపు, చున్నరుదురాకలనుదాల్చియుండవలయు

వేయిలేకున్న నేనూఱఁవియునులేక, యున్నమున్నూఱునేని దానొందవలయు

—* మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము - తత్పఠము *—

వ. సహస్రధారణం బుత్తమం బిశను శిరసున నీశానమంత్రంబుచేతను, గంఠమునఁ దత్పురుషమంత్రముచేతను, గళహృదయంబుల సహోరమంత్రంబుచేతను హస్తంబులం దహోరబీజమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వామదేవమంత్రంబునను బంచబ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను బంచదశరుద్రాక్షగ్రధితంబులగు మూడుగాని యైదుగాని యేడుగాని మాలలను ధరింపవలయును. మఱియు మాలమంత్రంబుచే దక్కినచోట్లను నెల్లెడ దక్కిన రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నిశను నీరుద్రాక్షము లనేకముఖంబులై యొప్పొప్పున నహ్వాని భేదంబులను దత్కృతఫలంబులను దెల్పెద వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పఠతత్త్వస్వరూపంబు ఓంహ్రీంసమః అని ధరింపవలయు నద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసి తత్త్వంబున లీనంబగు మఱియు నీయది పూజంపఁబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మి సాన్నిధ్యమందు నుపద్రవంబులెల్ల దొలఁగెను. సర్వకామార్థంబులు సంఘటిల్లును. ద్విముఖంబు బర్హనారీశ్వరాత్మికంబు నద్దాని ఓంసమః యను మంత్రంబున ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే సర్హనారీశుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖంబుద్రాక్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపంబున నద్దాని ఓంసమః యనుమంత్రంబున ధరింపఁదగు నట్లు నట్లులవలన నగ్ని సంతోషించు చతుర్ముఖరుద్రాక్షంబు బ్రహ్మాస్వరూపంబు ఓహ్రీంసమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన బ్రహ్మచేళుండు పీఠుడగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మాస్వరూపంబు. ఓహ్రీంసమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించిన బంచవక్త్రంబు బ్రహ్మహత్యా దోషంబుఁబాపు పంచముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు ఓంహ్రీంహుంసమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును, అట్లు ధరించిన నుత్తమాహోగ్యము నొందును మఱియు మేధాశంపత్రిగోరువారల కీయది ముఖ్యంబు సప్తముఖంబు సప్తమాత్రధిదైవతంబు. ఓంహుంసమః యనుమంత్రంబున ధరించిన నుత్తమాహోగ్యంబుఁ జెందును, జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పగాఁ గలుగును. అష్టముఖరుద్రాక్షంబు వస్వప్తకాధిదైవంబు. ఓంహుంసమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరించిన బూర్ణాయుధాయంబును సవనానంబున శివత్త్వంబును జెందును. సవముఖంబు సవశక్త్యాధిదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంసమః యనుమంత్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.

ఓంహ్రీంసమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నేకాదశ ముఖంబు రుద్రైకాదశదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంసమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సాభాగ్యవృద్ధియగు ద్వాదశముఖంబు ద్వాదశాదిత్యదైవతంబు. ఓంక్రొం ఖేంరాంసమః యనుమంత్రంబున ధరించిన నాదిత్యరూపంబుజెందును, త్రయోదశముఖంబు కామదైవతంబు. ఓంహ్రీంసమః యనుమంత్రంబున ధరించిన గామదేవుండు ప్రసన్నుండగు. సర్వకామంబులు సంఘటిల్లు జతుర్దశముఖంబు శివాధిదైవతంబు ఓంసమః అనుమంత్రంబున ధరించిన నఖిలలోకపరిహారంబును నారోగ్యంబును జెందునట్లు మంత్రజపంబుతో రుదురాకలఁ దాల్పవలయు. మంత్రము వినాగధరించిననది యెక్కడుఫలసిద్ధి నీయదు.

గీ. ఎలమి రుద్రాక్షముల ధరియించినట్టి, వానిఁగని భూతపై శాపవర్గములును
శాకినీడాకినీ పేతఁగంతతులును, నాభిచారికదుర్విధులంతమొందు. 99

వ. ఇకనీరుద్రాక్షంబుల సర్వవర్ణాశ్రమంబుల వారలు స్త్రీలుం బురుషులు కన్ని
యలైదువులు వితంతులు, సర్వజనంబులు ధరింపజెల్లు 100

శ. శివుఁడను శివయను లక్ష్మీ, ధవుఁడును సిరి తమ్మిచూలితదేహినియౌ
రవియను గణనాథుండును, మివులన్ రుద్రాక్ష మొందఁమెచ్చెదరు మునులే!

గీ. వినుడిరామాంసములును లఁతునలలాండు
శిగువిద్యరాహంబుల * శేలువును*న
భక్త్యములు గాఁగ నరసి చెప్పంబడుటను
వర్జనమొనర్ప వలయును * వానినరుఁడు. 103

గీ. అలరు రుద్రాక్షమాలంబునందు బ్రహ్మ, నాశమందుననరవిండనయనుఁడుండు
మోకమునందునరుద్రుండు*పాలుచునికేద, దీయబిందుననుదురుదివ్యులెల్ల.

గీ. గ్రహణమాన విషువమాన సంక్రమణమందు
నయనమునఁ బున్నములయందు * నయనసలను
నిండురోజుల రుదురాశ * దండినిష్ఠఁ
దాల్చినట్టివాఁకి దురితములు నమయు. 104

నీ, ధరలోన రుదురాశఁ * దలఁచినవానికి, బదియాలదానంబు * ఫలముగలుగు
చేత రుద్రాక్షము * స్పృశియించికొల్ప ద్వి, సాహస్రగోదాన * శర్మమమరు

చెవులందు రుదుఁక్కఁ జేర్చినఁ బడకొందు, వేలయావులయ్యావిశ్రీలనొందు
శిరసున రుద్రాక్షఁజెందింపఁగోటియా, పులదాన మొసఁగినఁ ఫలముఁ జెందు

గీ. సక్తిజాల సదుపనివత్తు నెవఁడు, నిత్య మధ్యమనముసేయు * నేర్పుమీఱు
బాలుఁడైనను యువయైనఁ బ్రాఘఁడగుచు, సర్వలకుమంత్రగురుఁడగు * శాసకుఁడగు
క. గురుడ త్రము రుద్రాక్షం, బిరపుగ గళమందుఁగాని * యిఁక బాహులఁగా
నిరహి సిగయందు నేనియు, నరుఁడొందిగురునకు దక్షిణమనీయఁడగున్. 106

చ. సప్త ద్వీపపతియగు మమమతినంతను దక్షిణానొసంగినను జాలదట్లు గావున
భక్తితో నొక్క పాడియావును సమర్పింపవలయునిక నీరుద్రాక్షోపనివత్తును
బ్రాతెత్నాయంబుల బఠించినవారలనేక జన్మాఘంబుల బాయుదురు. లక్షయు
నాఱువేల గాయత్రీజపఫలంబు లొందుదుఁడెక పంచమహా పాతకంబులనుండి
విడువఁబడుదురు. పక్షిశత సహస్రంబును బాపంబుచేయుదురు. శివ సాయు
జ్యంబు నొందుదురట్టివారలకు మరలఁ బుడమిజన్మంబులేదెక శివనామవైభ
వంబును గూరిచి కొండొకవినుండు. 107

—* శివనామ పుణ్యము *

గీ. సర్వపాప జనిత దుఃఖ * సంచయములు
సమయు శివనామ సంస్మరణమున నికమ
తొందుచే నట్లుగాదంత్యంజండుగాని
శివుని స్మరియింపఁ దవఁబంతిఁ జేర్పఁడగును. 108

క. వాఁడే వైదికజనుఁడును, వాఁడే పుణ్యాత్మకుండు * వాఁడే ధన్యుం
డీదెవఁడుని పుణ్యుండే, వాఁడెల శివనామజపము * వాసి నొనర్చున్. 109

క. శివనామం బిలనగు జాహ్నువి భసితము యమునయైతవర్చును రుదురా
క విధిపథూటియునగు నీ, త్రివేణిఁబూతుఁడగు జనుఁడుదివ్యండుభువిన్. 110

చ. చెలఁగి సనత్కుమారమునిచేతను హాగురుఁ డీ సమస్తమున్
దెలిసి కడిందిపేర్చి నుపదేశము నాకొనరించె నేనునన్
జెలుపుగ మీకుఁ జెప్పితిని * జెప్పకుఁ డెప్పుడు నాస్తిశాశిన్
ఖలల కభక్తకోటికిని * గాదని చెప్పినఁ గల్గు దోసముల్ 111

— * పురాణఫలకృతి * —

శీ. మఱియు వేదానుగతమగు మార్గమునను, నీశివపురాణమును నెవ్వరేనిఁ జదివి
రేని వినిరేనిఁ బొత్తమునిచ్చిరేని, గొనెదరు త్రివర్గమును దుడిఁగొందుము.

క. హరువుగ నాచే మీచే, బురాణయజ్ఞోత్సవంబు * పుణ్యశ్లోకుల్ !
జరువఁబడె నిట్టు లుపకృతి, పరస్పరం బమరె జనుదు * భద్రము మీకా 118

గీ. ఇట్టులాశీస్సులిడి నూతుఁడేగినంత, నానువృత్తులు మునులు యాగవాసన
మవుదు పొనరించి వేగమెఱచటనుంచి, కాశీకేగిరి నిర్వాణారాశికలరి, 114

క. అందును బతుపాశముము, కుండనరుచు పతుపతివ్రత స్తవతమున్
జెంది యధిగతమబోధ న, నిందితులై యుండిరంత * నిర్వాణంబున్. 116

గీ. శివపురాణంబు ప్రియమగు శివునకును శివకును దత్తుత్రులకు గణపాలురకును
నిఁకను జాతకులకుఁ భక్తినిచ్చుమిగుల, భక్తిముక్తివదంబగు మునులరయుఁడు

గీ. శివపురాణంబుఁ జదివిన * శివులకును
శివపురాణంబు విసిన సుశ్రీకులకును
శివుఁడు శివయును దత్తుతుల్ * శివగణములు
శివము నిచ్చుచు మనుతుని * స్థిరముగాను. 117

మత్తకోకిల, మంగళంబగుఁ శంభుమూర్తిమంగళంబగు గారికిన్
మంగళంబగుఁ దారకారికి * మంగళంబిభవమారికిన్
మంగళంబు శిలాదమానికుమారముఖ్యులకెంతయున్
మంగళంబగు సంతతంబు గుండు స్త్రీశాంభవకోటికిన్. 118

క. ఆశశితారార్కముగా, నీతైవపురాణకృతి మహేశుఁడు విబుధా
ధీకులలరనాతులఁగా, వ్యేతుల కిడుఁగాత మోక్ష * మంతయుఁబ్రీతిన్. 119

క. కుసుమశరాంతకపూజా, వ్రస కైటవవార్యసహజ! * బహుశిష్యసము
ల్లసదర్పనాభిరామాంఘ్రిసురోరుహ! బుధజనాభి * శీతచరిత్రా! 120

క. సారశివలింగయోగవి
కారద వీరేశలింగశర్మాగ్రజ! వి
సారకరుణాంతరంగ! వి
శ్రీరాజచ్చరభమంత్రసిద్ధవతనా! 121

తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
1	10	ముఖుఁగొలచెదఁ మదిలో	ముఖుఁడలఁతుమదిభక్తి
4	24	దిరమగు	దిరవగు
5	13	రంజించె పార్వతీ	రంజించెభార్యతీ
,,	26	పేరుపెంపు	పేరుబెంపు
6	9	పట్కాలిశేష్ట	పాట్కాలిశేష్ట
7	28	పదమూడేండ్లు	పదుమూడేండ్లు
8	2	నెచి	నెంచి
10	15	వినుతన	వినుతున
11	28	గామాదిని	గామారిని
12	12	యొద్దకేగి	యొద్దకేగి
14	11	దరియానగ్గరితఁ బరిగ్రహము — దరియానగ్గరితఁ బరిగ్రహము	దరియానగ్గరితఁ బరిగ్రహము — దరియానగ్గరితఁ బరిగ్రహము
		సేయంచాల నేనినో బారిం	నొం ! దంచాల నేనినో బారిం
16	16	యనుడుఁబురు	యనుచుఁబురు
19	14	గుణత	గుణిత
20	18	యప్రతిమంబగు	యద్భుతమైతగు
22	5	య భర్గుడవుడు	యా ! భర్గుడవుడు
,,	10	గొనియఁ	గొనియెఁ
24	5	బ్రతు	బ్రతు
,,	20	చెన్నెసలారఁ	చెన్నెసలారఁ
,,	21	నీరజాక్షుండు	నీరేజాక్షుండు
27	25	కానానల	కాలానల
29	1	బికారిమా	బికారిమా
,,	25	ఆ యజుర్వేదమిటు సెప్పనట్లే — అని యజుర్వేదము వచింప ! నట్లే	ఆ యజుర్వేదము సెప్పనట్లే — అని యజుర్వేదము వచింప ! నట్లే
31	22	నును బరితోష మొందితిను !	నునుబరితోష మొందితిను !
		రొత్తములార!	నుత్తములార!
33	3	మార	మీర

పేజి	బంతి	తెలుగు	ఒప్పు
35	10	♦ చందమోయె	చొప్పొమేమె
36	16	ప్రతిపక్షమ్మీ	ప్రతిపత్ పక్షమ్మీ
37	20	నిరోధానంబును	నిరోధంబును
38	25	సిదులును	సిదులును
39	15	యిట్లయె	యిట్లనియె
40	8	కీయుడు	కిచ్చుడు
„	25	అంగ	అక్కతన
„	22	లకులన్నంబు	లకన్నంబు
51	14	♦ రనఘమతులు	♦ రలఘమతులు
52	2	♦ భర్గుండాపెక్	♦ దాశిపుండాపెక్
53	13	నుండె	నుండు
56	3	డత	డత్త
57	14	యాపాతివత్సకుశలయానే గృహిణీ!	యోపాతివత్సకుశల! యో సిపురంధ్రీ!
59	5	దీక్షితాయని!	దీక్షితాయని!
62	26	యంబుల్ బొరా పేమాతిశయం! బారా సాభాగ్య	యంబా! కారా పేమాతిశయం! బారా సాభాగ్య
63	6	కరండ శిల్పయా	కరండ నేత్రియా
66	7	గాని	గొని
68	25	చుండర	చుండినర
69	చివర	నాతర మొందు	నాతురయైన
73	16	శ్రీకుండును	శ్రీకుండును
„	28	లందు యావనప్రభవమందు	లందునుక్ యావన ♦ నంబునందు
76	4	ట్లనెయొనరించెదనీపను పును నైన యొకండు	ట్లనెనొనరించెదనీపను పును నైన నొకండు
„	5	నాకస్త్రుచెలువ యదియు	నాకస్త్రమింతియదియున్!
80	23	క ♦ లాలంకరున్ +	క ♦ లాశేఖరునిక్
84	25	జలహారయై	జలాహారయై
86	2	కొనన్ వెడగాగ నిల్చినన్	కొనంగ నెడన్ వసించినన్

పేజీ	బంతి	తప్ప	ఓప్పు
82	9	చ. "కొమిరెనొసంగు" అను పద్యమంతయు— చ. కొమరితనిమ్మ రుద్రునకుఁ † గోమలి చేసిన సద్ర్యతంబున స్పముసమకూర మెచ్చియెవ † రంబొసఁగె సతిఁగొనఁ శివుం డమరెమనంబు లందుముద † మగ్గలమైదయివారి సర్వయ త్నిములను సల్పి వేగిరము † దక్ష! యొనర్చు వివాహమీవిఁక	
88	2	నందఱు	నందఱు
,,	18	బొడునఁజూడుడు	బొడునఁజూడుడు
89	21	నచ్చటనే చేర్చు	నచ్చట నెచేర్చు
91	21	వెలసెడు మేఘములతోడ † విశ్వేశ్వర! యీ	తనరెడు మేఘము లతోడఁ † దత్తజ్ఞ! యీ
92	18	బ! వ్విందులు	బల్ విందులు
,,	,,	నిప్పు - థా	నక - టా
,,	24	దవుఁజేసి భసి - తాననురై చరియింతుగాక	ఁబాసిబూదినిభు - శమ్ముగ బూసి చరింతుగాక
99	18	వెడచేసి	నెడచేసి
104	17	శర్వునిఁ దెలియఁజెల్లు	శర్వుఁడె - లియకయిల్లు
105	2	విశ్వబంధు † సలిగి	విశ్వవిభునకలిగి
	13	మెట్టికర్మయేని యెసగదు బ్రహ్మాయం	మెట్టికర్మమేనియెసఁగదు బ్రహ్మాయం
	21	జిహ్వాఁడెగేయఁగ	జిహ్వాను గోయఁగజెల్లు
	22	చోవెడ	చోనెడ
	27	నామఁసమునొచ్చు నిఁకన్	నాదు మన మిఁక నొచ్చున్
105		వేదమందు వేఱు వేఱుగావి	మదిత్రయిన్ విభేదమమరఁగావి
106	16	కార్చెనఁజొయ్యెడలువడిగ	దహియిం చెవిడిగనొడలు
109	18	కాష్టాగూడుండును	కాష్టాంకుష్టండును
111	18	మాద్యద్భుట	మాద్యద్భుట
114	చివర	జీవనః	జీవినః
115	3	దత్తుం	దత్తున్
116	10	వెడంజేసి	వెలింజేసి

పేజీ	బంధి	తప్పు	ఒప్పు
117	2	యింబౌ	యింబై
	16	నారదబ్రహ్మలునున్ నారికడముల్ కజ్జారముల్ క్రముకములును	నారదబ్రహ్మలున్ నారికడములు కజ్జారముల్ క్రముకములును
129	28	ధార్మికసముఖా !	ధార్మికసముఖా !
131	8	ధారుణ౯	ధారుణ౯
132	19	జెలువు దనరెచ్చ	జెలువునఁ దనరెఱ
134	4	జెపుడనిరి	జెపుచునిరి మానుల్
136	18	లగ్నయ్యెడునని	లగ్నయ్యెడుచుని
	చివర	శానవాటుల వనస్థలములనుచు	శానమ్మనందు నుద్దాహరణమునుచు
142	12	నిలుఁగిబాసె	నిలు-వాసె
147	21	కబూజించు	కపూజించు
148	19	మవక్రవిక్రమా	మవార్యమాకృపన్
152	చివర	బుడమి	నెలమి
156	28	నరుదొప్పఁగా	బ్రయమొప్పగా
157	10	దావ్యి	విద్యా
161	14	న - రేశ్వరుండు	న - రేశ్వరుండు
	18	నరుతభాగ్యంబు వాని	నరుతచా-యగలవానిఁ
162	9	వైభవము నిలఁ	వైభవగరిమఁ
167	15	ప్రకృదాటిన	ప్రకృతి దాటిన
168	చివర	పోయిరిని	పోతి రేని
165	2	నవని రమణి	నమర రమణి
166	2	తపసులుపుడమి౯	తపసులగవరా!
169	7	నగ్గిరి రాజకుమారి	(ఈ యక్కరములను నదిలివేయ వలయును)
172	16	సార్థక ముప్పన్	సార్థకతదగన్
178	10	కదిరి	కదరి
181	19	దేరు నెక్కి	దేరి నెక్కి
188	7	ఘనమిఁకన్ జగత్రయా	ఘనతెయిఁకజగత్ర -యా
184	15	మీకు	నీకు

పేజీ	బంతి	తప్ప	ఒప్పు
186	7	రేచి	మీటి
,,	8	శిం గాడానుపమోప...తిక్	శింగావింపగడంగిరెంతయును హః శిం గామత్పష్టాభులై
188	24	మహేశ్వరైః బి హార మొప్పుగుప్పినన్	మహేశ్వరైః న బి భంగ భంగి గుప్పినన్
189	11	మాదు రతీకామిని నూచి మూర్ఛి తె సువర్సుల్ తీ నదుఃఖార్తిదు—మూర్ఛిలె సురల్ మానుల్ గభీరార్తిదు—	నమ్మరుఁ దద్దేహినినూచి సరల్ మానుల్
190	6	పరవసంబున నేను	బరవసంబున నేను
192	12	రతీసహాయు	బత్తీసహాయు
	13	ననవరతము	నమరులార !
	18	ఘటించి	ఘటించు
200	16	మచ్చికము	మచ్చికను
	26	నానుడిని	నానుడిక్
206	19	నక్రనే	నక్రకే
207	15	నిక్కముక	నిక్కముగ
212	13	కెంచక యాలకింపు	కెంచకకొంచక యాలకింపు
213	4	కాముకక్రీడిలఁ గొళిలుండాహరి	కామనిర్మాణైక బి కారణంబా హరి—
	5	కృత్తి బి వసనుడితెడు	కృత్తి బి వసనమూర్తి
217	1	ఎవ్వనికూఁతు	ఎవ్వనికన్య
221	23	బుద్ధి	బుద్ధి
222	5	తెపంబిష్ట	తెపంబిష్ట
225	7	ప్రభాసితండును	ప్రభాభాసితండును
	16	మయివున్నె న	మయివిన్నె న
226	11	క్రమ బి మంతయు	క్రమ మంతయు
233	6	మేనివాసము	మేనివాసము
	21	వాకిలిలేనివాడు	వాకిలిలేనివాడు

పేజీ	బంధి	తెప్ప	ఒప్ప
283	చివర	ప్రశ స్తంబొప్ప	ప్రశ స్తంబై న
242	7	నబ్బాలారత్నంబు	నబ్బాలారత్నంబు
243	6	యడుగుటకు	యగుటకు
	20	వత్సకాలము	వత్సరి కాలము
246	14	జాల	బాల
247	2	నీవీ తెవులు	నీవీ తెవులు
	5	చతుష్పదా	చతుష్పదా
	7	పథముల	పథముల
	21	తిలక! యిలను	తిలకను! యిలక
248	18	యీశుభ ! ర్తనుగ నంబు	శంకరుఁ! బెనిమిటిఁగాఁగఁజేకొనఁగఁ
		నొందె విహితంబగునిద్ది	బేర్చివరంబు గ్రహించెగాదాకో
		విమర్శనార్హమే	
..	24	గొందలమాటఁగనవ్వసిక్త కే! హిని	గొందలమాటనరుంధతీ మన! స్విని
		ప్రియవాక్చమత్కృతుల • నెంతయుఁ	ప్రియవాక్చమత్కృతుల •
		బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతముఁ	జేతముఁ బ్రీతముఁజేసె నెంతయుఁ
249	18	గుంతుములును	గుంతుమును
251	1	ఖర్జూరపండ్లు	ఖర్జూరనిధులు
"	18	సారగు	సారగు
259	6	యుండింద్రాగితో	యుండ్రాంగితో
258	14	ప్రార్థనంబు	ప్రార్థనంబు
260	4	చెలియలై	చెలియలొ
262	6	డక్కజం	డగు నక్కజం
264	2	జెందినవాడదిగాంచురూఢిగఁ	జెందిన నొందునతిం దె బన్నము
"	7	రూఢిగా	రూఢిగఁ
265	3	ధరము	ధరను
267	24	మానియితండొశివుండనఁగాఁడనంగ	మాని! శివుండితండనఁగాఁడనంగ
268	7	యిట్లుల	యంతనే
"	16	దాగిరి	దాగిరి
274	23	వగఁ బొగులుచు	వగ పొదలఁగ

పేజీ	బంధి	తప్పు	ఒప్పు
282	4	జన్మము ధన్యతాగతి	జన్మము ధన్యతా గతె
"	21	వాసాగ్ర	వాన్యగ్ర
289	12	కెట్లీయు	కెట్లొసంగు
"	13	పాత్రుల నెడ రేము యనుచు	పత్రపు ల నెడ రేము యనుచు
275	14	పరువంబుగఁ జెప్పె	గరువంబుగఁ జెప్పె
298	15	ప్రసన్నబృందావన	ప్రసన్న బృందావన
"	19	వ్యాకులము	వ్యాకులత
297	22	రతీకాంత	రతికాంత
298	చివర	రతిక	రతినిక
298	24	చేరఁగాఁ గని రతీసాధ్యశిరోరత్నమీ	చేర రా రతినతీచూల మహాత్మమీ—
299	చివర	కేకే	లేకే
300	26	భక్తిప్రీతి	భక్తేప్రీతి
315	24	కానుపించునున్న	కానుపించుచునున్న
316	14		(14,15 బంతులమధ్య ఈ క్రింది చిన్న వచనంబునుజదివికొని యటుపై 15వ బంధిలోని హెడ్లింగును జదువ వలయును.)
వ. కాంచీయంతి జగదంబ వారొనర్చిన			
యకార్యం బెఱింగి కుపితయై —			
320	4	మరుత్సహాయంబున	మరుత్సహాయ్యంబున
329	1	జంతువులు కర్మకెనుగుణ † జన్మ మొందు	కర్మమున కర్మ జన్మంబుఁ గాంచుజనము
342	16	నొనర్చిత	నొనర్చి యొర్చిత
344	1	పొనరించె	పొనరించి
348	చివర	బెనుకినుక తారకా	గనుగినుకఁ దారకా
349	5	దాఁకిపీఠతొ	దాఁకెపీఠతొ
353	6	బాపనదియు	† నంపనదియు
341	14	గొందఁబ్రుంద	గొందఁబ్రుమంతి

పేజీ	బంధి	తప్ప	ఒప్పు
354	2	ధామధురోక్తులు దలిర్ప	ధారసమధురోక్తులొప్పు
,,	16	గలుషభారము	గలుషహారము
,,	19	డంకరించినంత	డంగీకరించినంత
355	10	తవిచితా	తవిలిచితా
357	17	బముశశిబింబమ్ముగాక * సరియగునె భువిన్	బము శశిబింబమ్మె యపుర * వతువచ్చు నొకో
359	15	సుతతోన్	సుతుతోన్
362	5	నాతోవా	నీకునా
363	22	దెసల్ * బాలింపుచున్ వచ్చి కాంతార బిందాకచోట	దెసల్ * గాలింపుచున్ వచ్చి కాం * తారంబం దొకచోట
368	23	ప్ప * ధాయిటు	క * టాయిటు
371	26	పొసరించె దేమొకొ	పొసరించు పెట్టిదొ
378	20	మనమునవీర	మదమునవీర
380	21	నిఖలామ్నాయ	నిఖలామ్నాయ
393	4	తస్వ * ర్ణ వి నిర్మితోజ్వల	తక * నకనిర్మితోజ్వల
402	8	మానుదుల	మామదుల
404	13	అరిహాన్	అరిహన్ముని
,,	18	యరిహనునకు	యరిహనునకు
,,	19	యరిహనునకు	యరిహనునకు
410	18	అరిహనుండు	అరిహనుండు
413	8	బా లునిబీరంబును	పా పని బీరంబును
414	25	ని * క్కిల్లు గనుచు	ని * క్కిల్లుగనుచు
415	2	యనంతరన్నిధనములబడయన్	యనంతరనుచయమ్ములబడయన్
,,	24	తొవ్వ లెక్క యొందు మే తొప్పిసిరాజుచేసెదము	తొవ్వ లెక్కయతు మేతోసి రాజు నిష్టచేసెదము
416	17	మునుకొని నడచిరి యనికొబెనురజ మంబరతలంబు బిట్టెగయంగన్	పురిగొను వేడుకతోనపచిరి పెరు రజమంబరంబుచేరంగ నెగయన్
418	15	వాసిం దొడంగి	వాసిం జెలంగి
427	18	శంఖధ్వజం గాంచి	శంఖచూడుం గాంచి

పేజీ	బంధి	తప్ప	ఒప్పు
430	8	స్మృతమును బొనర్చుటకు	స్మృతమును బొనర్చుటకు
434	1	ముద్రాద్వపి	ముద్రాద్వపి
435	10	దెచ్చు డీశ	దెచ్చు దేవ
439	26	యారఁడిశ్యరునియొద్దకుఁ జేరినహస్య	నారఁడిశ్యరునియొద్దకుఁ జేరినహస్య
448	23	ప్రసన్నదుఃఖనాశిని	ప్రసన్నదుఃఖనాశిని
450	23	పంచాశోధ్యాయే	పంచాశోధ్యాయే
451	17	ప్రవాహముగ్లప్రమిల నడతెగక	ప్రవాహముగ్లప్రమిల నడతెగక
458	10	బిట్టలించి	బిట్టలించి
„	18	విల్లను	విల్లను
455	21	చుందురు నెల్లడ	చుండిరి యెల్లడ
458	19	శిష్టచతుష్టమంబుతో	శిష్టచతుష్టమంబుతో
459	10	భిష్టమస్త	భిష్టమస్త
460	8	గురుశుక్రులు	గురుశుక్రులు
462	14	డంతి నంతరిఁ జెందె	డంతరి నంతఁ జెందె
466	18	వెలయు బంటువునై	వెలయు ననుచుండవునై
469	20	ప్డేనె ననశ్వరంబయిన	ప్డేనె యనశ్వరం బయిన
471	6	స్మజయించె	స్మజయించి
„	19	శ్లాఘ్యక	శ్లాఘ్యక
473	23	చేకురఁ గల విఁక శిరభానతారలీల	చేకురఁ గల వనిన మునుల
		నటింగింతువినుండనిసూతుం	సూతున కిట్లనిరి —
		డిట్లనియె —	
474	27	పాసంను	పాసంను
476	8	వీరభద్రునిదులను	వీరభద్రుని సూక్తుల
477	7	గిట్టి చంపితివి రాఁబట్టితి వధిపాల్పు	గెడపి కుంభినిని రాఁబట్టితి
		డఁగ నీక —	వధిపాల్పుడఁగనీక —
478	18	యెల్లరకుఁ హరుఁడైనవానియి	నెల్లరకుఁ హరుఁ డైన వానిని
480	27	ధరోష్ఠశ్చ హుంకారసహితో	ధరోష్ఠశ్చ హుంకారసహితో
		హరః	హరః

పేజీ	బంధి	తప్ప	ఒప్పు
481	15	ఘాతంబుగఁ	ఘాతంబునఁ
,,	27	తదాపనేతవ్య	తదాపనేతవ్యా
490	15	బౌద్ధికఁ గూర్చి	నౌద్ధికఁ గూర్చి
490	16	తృనినికవానివెక్క జను † దెంచిన వారినిఁగూల్తు నెమ్మియి	త్రునినికవానివారలను † దోడనె తోడనె సంహరించెదఁ
,,	20	నెంతదనుకర్క	నెంతవఱకర్క
491	8	వ్వారులుపొట్ట	వ్వారునుబొట్ట
,,	10	సౌఖ్యమున బడయఁ † దక్కిన వారలు చావనేమగు	సౌఖ్యమొందఁబెర † వారలు చావఁగ నేమగుజడి
494	2	నచ్చోట † జూడ	నచ్చోటుజూడ
,,	23	బాపునిదె	బాపుమిదె
496	18	నూక్తి విధము	నూక్తి సరణి
497	10	యనఘుని నుపమన్యు	యనఘుండుపమన్యు
,,	14	పిష్టమును † దంబునజేరిచి తెచ్చిపాలుగా—	పిష్టముచి † తమ్ముగనీరులఁ జేర్చిపాలుగా—
,,	20	నింపగు నాలపయస్సులట్టిసి	నింపగునావుల పాలనట్టిసి
498	23	నిదిర సాంచలమునఁజేరె † నేనిదుర్ల	నిద్ది రసనాంచలముఁజేరె † నేని దుర — తేఱువ
499	20	తెప్పున	తేఱువ
501	15	జలపుష్ప	జలబిల్వ
502	10	మద్రసవ మొప్పి	మద్రసుతి మొప్పి
,,	21	తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ వెనఁ	దాఁక! చేసొను మత్త్రసాదముక —
502	చివర	చంద్రదాసన	చంద్రదాసల
503	25	నేనెత్తినయం	నేనెత్తిననం
505	15	ఘోషను	ఘోషము
509	12	పాలమూర్తి	పాల! నీవు
510	8	జన్మ ఫలంబుఁజెందె	జన్మము భాగ్యమొందె
515	18	బగఱగిట్టి	బగఱగెడపి

శ్రీ జ	బంధి	తప్ప	ఒప్పు
519	7	పిచ్చంబులను	పుచ్చంబులను
520	17	యెఱుఁగి కునకు నెందు	మోఱుఁగి గజటియెఱుఱుఁ
519	9	దండిగనంటివి	దండిగనుంటివి
	23	వితండ! వాదము	ప్రగల్భవాదము
	18	జాణము	జాణము
527	12	బ్రహ్మశ్రీవుండు	బ్రహ్మశ్రీ దేవవిభుఁడు
	26	ఈకృత్తివానశబ్దము	ఈకృత్తివానశశబ్దము
528	22	జొప్పుమీఱుఁగి నద్రీ	జొప్పుమీఱుఁగినద్రీ
529	7	డమర-రాజహకుఁడు	డమర-రాజేశ్వరుఁడు
	9	మాణిక్యంబుననమర	మాణిక్యంబునయమర
	20	యకరత్నయై	యకరత్నమై
	23	నగరీవతంసయై	నగరీవతంసమై
530	24	గరిమదనర	గరిమమెనర
531	17	జొప్పును	జొప్పును
	20	భక్తుల	భక్తుల
532	54	మందులేరు	మందులేదు
	12	వెలసిగిరువురునూర్వేందు	వెలసెశంకరుఁడెక్కిందు
	16	నేర్పుమీఱు	భద్రకరుఁడు
	21	పంచనాథేశ్వరుఁడు	పంచనాథేశ్వరుఁడు
534	7	మంగళేశ్వరసంగతుండు	మంగళేశ్వరసంగతుండు
535	9	చంద్రభాల	చంద్రభాల
537	1	శ్రీయద్భటప్రసాదసమాయాత	శ్రీయోగీశ్వరగురుకృతాయాత
539	1	కోమఁగ	కోమలిని
542	5	నిచ్చలీ	నెట్లనీ
542	9	భక్తి నొనర్చుంగ భక్త	కాంక్ష మెలంగంగభక్త
549	13	సాఁకుచునుండెనుదండియాస్థలి	దండిరిసాఁకుచునుండెదండిగ
550	17	క్కసుమయి నొంది	క్కసుమయి నొంచి
551	21	మటుపటచెద	మట్టపటచెద

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
554	10	నాథులెఱింగిచెలంగిపొంగఁగా	కాండమెఱింగికరంబుపొంగగాన్
557	13	జలముదోడ్డెండన్నదచ్చిమ్యలున్	సలిలమందుకే దెండనాశిమ్యలున్
562	19	పూర్ణమై	పూర్ణయై
568	చివర	నుంపు నాత్మ	నుంపు మాత్మ
564	25	రీరహిఁ జెందె	రీలలిఁ జెందె
568	4	రామచంద్రదార్పిత	రామచంద్రదార్పిత
,,	28	శివ స్తత్రం	శివ స్తత్ర
569	12	గూడి సుధర్ము	గూరి సుధర్ము
570	7	- యావలిపుష్పంబు	యీవలిపుష్పంబు
571	26	తెలవార్కరుని రాక్ష మ్మినపడకక- దేర్చుచిమాత్యేశ్వరున్	తెలవార్కరుని రాక్షశమ్యుఁ గనియెం + తేభీతినాత్యేశ్వరున్
573	12	నూటికిదాఁక	నూటికిమించి
575	19	- వీవెధనంబు	లీవెధనంబు
,,	24	పరవశులై	పరవశలై
580	23	వనునొకొ	వనునొకొ
585	24	నిచ్చలనన్	నిచ్చలునాఁ
586	2	బరుణాచలంబున	బరుణాచలంబన
587	14	కల్మష	కల్మాష
588	10	యభిలుక్	యభిలుక్
,,	21	పారావారవనసమీపస్థలి	పారావారిస్తీ + హృద్యస్థలి
591	5	వడుగొకటే	వడుగొకడే
592	2	వగతో	వగును
596	16	దుగ్గముల్	దుగ్గముల్
600	చివర	ఋషీకణ గాంచి	ఋషీకణగాంచి
602	27	సుసంకృత్య జగ్రహా	సుసంస్కృత్యజగ్రహా
603	22	నిచ్చల	నిక్కమ
,,	26	జాప్రభృతులు	జాప్రభృతులు
604	7	బంగరుతా	బంగరమా
605	20	మాకును మీకును	మాకును నీకును

పేజీ	బంధి	తప్పు	ఒప్పు
608	4	దెరు పున	దె! ర్వున
609	16	కల్పపాదం డగుట	కల్పపాదం డగుట
612	6	శివపత్నీ	సిరపత్నీ
615	4	ధర్మగోవులార!	ధర్మగోప్తలార!
,,	16	శివపూజ రుద్రజపమును	శివపూజయు శివజపమును
618	19	యాహూతి	యాహూతి
614	24	శర్వేశ్వర	సర్వేశ్వర
620	5	ఎఱుకకు	ఎఱుకుకు
622	14	బ్రతినిత్యమిట్టలక	బ్రతివాసరంబిట్టల్
628	21	నిర్వికారిపరబ్రహ్మ	నిర్వికారియు బ్రహ్మంబు
632	10	నీవెయగిమవు	దీవేయగిమవు
633	25	శూలాధ్యక్	శూలధ్యక్
636	25	రావుడుగురుతల్పగామి	రావుడుగురుతల్పగుడు
		హైమస్తేయుం	హిరణ్యస్తేయుం
638	10	చేయనతడు	చేయునతడు
	24	ఆలుమగలను పద్మమంతయు	
		గీ. ఆలుమగలును దలిదండ్రులార్యజాతు!	
		లన్నదమ్ములు మిత్రులు నల్ల గురువు	
		శిష్యుడును వీరలకులచెలిమిఁబాపి	
		కొంకకవిరోధమునునొడగుర్చువారు	
639	3	వై యుండుజగత్తువు లనుపధించు	కై యుండుప్రాణుల!
		వాఁడునాలగట్టి	హత్యసేయువాఁడు
			నాలగట్టి
645	27	చివరరథచక్రంబు	చివరసూర్యరథచక్రంబు
648	10	తావి-పుష్పములను	తావి-పుష్పములను
649	7	స్త్రీని సరించి యించుక నేవఁ	స్త్రీలు దమను వలచి మంత
		జేయు వాని	నేవఁ జేయువాని
,,	17	చూడరు వంగసముఁగులము	చూడరు శీలమును గులము

పేజీ	బంధి	తప్ప	ఒప్పు
651	1	కారణము లేక నల్లటికలును దనను జేరి—	కారణము లేక యీకలు కరము దన్ను—
,,	3	పట్టపగలున	పట్టపగటను
654	22	బాయును నెట్టి	బాయుమెట్టి
655	7	విజ్ఞానంబు లుత్సాహమును ప్రవర్తించును	విజ్ఞానంబులు నుత్సాహమును ప్రవర్తించును
656	26	మహా తేజస్వియై	మిగులఁ దేజస్వియై
659	26	డనిలుఁడు డనలుఁడు	డనిలుఁడ నలుఁడు
661	5	హయశిరశ్శర్మిష్ఠలు	హయశిరశ్శర్మిష్ఠలు
663	2	నాకొమిర గుమారులను నచ్చిక	నా కలయెట్టి బిడ్డలను నచ్చిక
,,	22	యనెడు కన్యక	యను కన్యక
666	12	గొబ్బున మనువు	ద్రుతముగ మనువు
668	20	నతండు జ్ఞానకృత	నతం డజ్ఞానకృత
670	21	గార్ముకధారల నస్త్ర)	గాండచయముల నస్త్ర)
		వహ్నిచే	వహ్నిచే
671	5	<p>కందపద్యమునకుఁ బూర్వమున ఈక్రిందివచనంబును గ్రింది కందపాదంబును జదివెనొని డాతత యను కందశేషమును జదువుకొనఁ దగు వ ఆ యసమంజసపుత్రుండు కం నీతియితుఁ డంశుమంతుం—</p>	
675	5	రామలక్ష్మణభరత	రామభరతలక్ష్మణ
676	22	శంఖులును శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్రుండుజన్మించి—	శంఖులును గలిగిరి. శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండును పుత్రుండు జన్మించె—
679	18	డనునా	డగునా
,,	21	రుండను	రుండును

పేజీ	బంధి	తప్పు	ఒప్పు
,,	23	ద్యునుచ్చంఢీశ్వరుం డను	ద్యునుచ్చంఢీశ్వరుం డను
,,	25	బాష్కలీశ	బాష్కలీశ
681	10	భాగవతంబును నార	భాగవతంబును భవిష్యంబును నార—
683	18	లై స రాకాసులచే	లీ యరాతులవలన
684	11	వారులాపై స	వార లాపై ని
685	6	ర్భరపరిబాధల	ర్భరతిరి బాధల
,,	చివర	రమల	రముల
687	7	ములక గరగజేసె	ములక నొవ్వక జేసె
689	చివర	యల్లద్రుహిణునిబ్రోచితి	బ్రహ్మ దేవుని బ్రోచితి
690	11	మూలఫలములు నాలుగు కేలు లందు	మూలఫలముల గరపుటం బుల ననువుగ
	9	యతలుహితలు	యతలుహితలు
692	7	యిడుములనిక నెప్పడనంగకుండ	యిడుములుకలనేని † యెనంగకుండ
	22	† చెందమెటిగి	చంద మెటిగి
	16	స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ—	స్వరముక బనర్గావసానవర్ణ—
703	5	నమ్మహేశ్వరులకీయది	నమ్మాహేశ్వరులకీయది
	21	లేదరయమీశ	లేదరయమీశ
706	21	కొందఱు నెడు పద్యమంతయు—	
		క. కొందఱు కాపిలదశకన । మందును చాద్యశములందుసధికభ్రములై యుందురుమునిశెవులువా । గందుననవ్వారివార్త లారయకు మునీ!	
,,	18	ణోపనయననిగమంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబు యొక్క	ణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిధూమంబు యొక్క
707	9	శివభక్తిసంయోగంబున	శివభక్తి సంయోగంబున
707	2	శివభక్తిభావం	శివభక్తి భావం

సేజి	బంధి	తప్ప	ఒప్పు
708	20	శివాద్వైత	శివాద్వైత
„	23	రూపాత్మకమైన	రూపాత్మకమైన
„	26	భోక్తముగా	భోక్తముగా
709	8	సత్వాదిగుణంబులకుఁగారణంబు. ఈగుణంబులచేతబుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు. సత్వ—	సత్వాదిగుణకారణంబు. సత్వరజస్తమోగుణంబుల నుండి వస్తునిశ్చయకారణియగు బుద్ధియుత్పన్నంబయ్యె. అద్వియ మహత్తద్దానినుండి—
„	7	నాసికలను	నాసికలును
„	8	బుట్టఁబడియె	బుట్టె
„	16	దేవమేటి!	దేవ!మేటి
710	8	ప్రపంచాత్మకంబు	ప్రపంచాత్మకమందు
712	2	దీపవిలసితహృదయా!	దీపనిశ్చితహృదయా!
„	10	చే నన్వహంబు	నే ననవరతము
713	25	వాణితో	వాణిచే
714	17	నిచ్చలు సల్పుము	నెప్పును సల్పుము
716	24	ప్రసాదపూర్వకంబులగునందుచే నకలసాధనంబులు శివప్రసాదముచేత సాధింపఁజెల్లు—	ప్రసాదపూర్వకంబులగునందుచే నకలసాధనంబుల చేత శివప్రసాదంబు సాధింపఁజెల్లు
„	28	భావనమేకప్ర	శివభావతుల్యప్ర
717	10	ప్రకారక్రమంబిన్ని మూఁకుఁజెప్పఁబడియె	ప్రకారంబునకుఁ గ్రమంబొకందులేదు
„	18	జెందిమోక్షవిభవము నొందుక	చెందిముక్తివేతొకఁడొందుక
„	25	వాఙ్మనః	హృద్వచః
„	21	యిట్లనేక	ఇట్లనేక
718	18	ఊర్వాశిలీలస్పదుడయ్యెను	ఊర్వాశివశేల వదుడయ్యెను

పేజీ	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
	26	దక్షిణాల్ చాలనొసగి	దక్షిణలధిక మొసగి
	11	పిత్తల	పిలెల
721	8	కర్మలచే	కర్మములక
	12	పరగెన్నిట	పరగెన్నిట
	26	హేతువగునను..... (రెండుచరణములు)	సందు హేతువు భోగార్థ మైనకర్మ మేములక్షయముననది యింకిపోవు
722	10	భ్యాతిఁజెందెబురుషుడు భోక్తయన నెగి డె—	భ్యాతిఁజెందెన భోక్తయేయగు బురుషుడు—
	14	నాత్మసంశయ	తాత్మసంశయ
723	4	ద్రవిధమైనసుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును	ద్రవిధమైనకర్మఫలంబు సుఖదుఃఖవిమోహాత్మం బనుభవించును
	11	జెప్పబడునను... (మూడు చరణములు)	సాత్త్వికవిరుద్ధమంతరాః జనముగాఁ గఁగ్రంథమును మోహమును చా మసంబుగా ఎ చింతరల తద్జ్వలర యుడుఃశిష్యమునలు
	21	వలెశరీరాదియగును	వలెవ్యక్తమైశరీరాదియగును
724	5	సర్వమాత్మగోలుచునాః సర్వమందు—	సర్వమాత్మమన వసించు సర్వమందు—
	12	దేహభిన్నఁ	దేహభిన్నఁ
727	22	గలకాష్ఠా	గలాకాష్ఠా
729	17	సంధ్యం	సంధ్యాం
731	11	రహితుండు ః నన్య	రహితుండనన్య
732	9	విశ్వస్వర్గ	విశ్వస్వర్గ
734	24	కరు ః కాలుః	కరుణా ః త్కూః
737	15	బాల ః కుండువొడమె	గుమా ః రుండువొడమె
738	19	వృకండుదంపతులును	మునిదంపతులును

పేజీ	బంధి	తప్పు	ఒప్పు
741	1	ద్రిసంధ్యలందు	ద్రిసంధ్యమందు
„	4	సంయమిని	సంయమనీ
745	4	సంతకమూర్తి	సంతకుఁబెలుచు
747	18	మృకండు దంపతులు	మునిదంపతులు
„	20	బెవ్వఁడు	బెవ్వరు
748	4	సర్వః ధేవోక్తము	సర్వః వేదోక్తము
750	చివర	మతే క్రితుండు	శక్తి ముంతుండు
752	19	వినుముంజకేశ! విః శ్వేత	కేశవ! విన్నువిః శ్వేత
755	8	మునులు చెంది	మునులుచేరి
757	చివర	లసదంగాగిరిశ	లసదార్యాగిరిశ
„	17	విధవలు	ననదలు
761	7	తతిమ	తతినిమ
„	19	మాత్రంబున	మంత్రంబున
765	6	దోచునోయిట్టు	దోచునోయట్టు
„	15	నగ్రాహ్యంబవునని	గ్రాహ్యరానివియని
767	7	లిశ	లిశ
769	25	చీలమండలి	చీలమండలు
„	చివరబంధి	మనికట్లులెద	మనికట్లు నెద
771	7	యుతంబుశ్రే	యుతంబులుశ్రే
„	21	లందునుః బదియు	లందునుంః బదియు
773	20	మాలంబు	మూలంబు
„	9	బ్రాతత్పాయం	బ్రాతస్పాయం
„	23	మాగురుడి	మాగురుడి

ఇతను - పాణినీయ - జగదీశ్వర - గుణాద్య - శ్రీఘ - సర్వాయుర - ముంజు - చీకటి - దజ్జలు - చూడెద - విశ్వాత్ముండ - కానానల - ఊర్ధ్వ - యిమముల - యిప్పిలంబు - నటలే - గానప్రభు - శ్రావ - గోధుమలు - వీవయ - ప్రౌడ-చిరుత - ధగ్గవు - దలిచె - వృహిణు - గూరు - పుట - దేవు - నర్పుచు - గ్రహింపునవో - జలహార - కాష్మిక - మరల్చి -

నుంచి - వీరభద్ర - తృత్య - మువ్వరిలో - సృష్టించు - వుట్టు - జగిరూ -
 శేలేంద్ర - సృష్టించున - కదిసి - బాదవ - అదిరి - గడువ - నొచ్చెయిది -
 మహిమ - కనికరిం - చీరెదివి - చెన్ను - శ్రీయు - ధ్యానపుసింధు -
 ఆహార్యముల్ - భంగిరిటుండు - దూరికృత - ఈయుట - వరబూజ - సేపా
 లికా - భవస్సతి - ప్రకృతేశా - బక్తి - కరువవి - మొగసిరి - శోభిల్లుచు -
 భవాద్యత - చుండరి - సమాన్వితయై - కామ్యకంబుల - ఆరితీరి - ఫాలవినోచ
 నుని - తులిసి - రేతిరి - బైరవుడు - నియంతృతు - సంప్రాప్తిచె - చక్కది
 రుక్మిణి - ఐశ్వర - వీలగ శేషర - ఇంద్రకేలా - సలలిమయ - వెల్లున - రజ్య
 మాణ - కోభిల్లు - మాంర్కడయ - యోచించి - లేఖలు - బేతాళులు - దలిరి
 మహాత్మ్యంబు - నభువుండు - శూలాదిని - సారుతోరు - జగీభుండు - భాతులు
 ధ్యాజులు - దత్తాద్యు - ధృష్టుండు - ఇంద్రయస్తి - యవనాశ్వుండు -
 బహుచర్యం - వేదవం - శిష్యుల శ్రేయో - ప్రకారంతులు - నిటూర్పు
 ప్రధివ్యాం - రాద్యజ్ఞ - దేవస్సత్వా ధీమహి - శక్త్యాది - ప్రాతత్సాయం - నుంచి
 ఇవ్వనిని వీనిసకార్యంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

